

BENEDICTI XIV.

PONT. OPT. MAX.

OLIM

PROSPERI CARD. DE LAMBERTINIS

PRIMUM ANCONITANÆ ECCLESIÆ EPISCOPI,
DEINDE BONONIENSIS ARCHIEPISCOPI

INSTITUTIONUM
ECCLESIASTICARUM

EDITIO SECUNDA LATINA POST PLURIMAS ITALAS
AUCTIOR, ET CASTIGATIOR

AD USUM

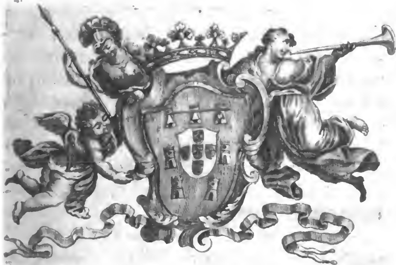
ACCADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS

ROMÆ MDCCL.

EXCUDEBANT NICOLAUS ET MARCUS PALEARINI
ACADEMIÆ LITURGICÆ CONIMBRICENSIS TYPOGRAPHI
SUPERIORUM FACULTATE.

SERENISSIMO DOMINO

D. PETRO

PORTUGALLIÆ INFANTI

EMMANUEL DE AZEVEDO SOCIETATIS JESU.

RÆCLARE fieri animadvertimus, ut qui Principum virorum beneficio usi sunt, etsi plus debent, quam cæteri, facilius tamen, si quid ex eo quod debent, dissolverint,

rint,

rint, grati videantur. Nam dum propter eorum amplitudinem, a quibus beneficium acceperunt, referre gratiam non possint, id unum ab ipsis requiritur, ut & memores sint, quantum debent, & se beneficio devinctos fateantur: quæ cum faciunt, nihil ultra reliquum eis est, quod in habenda gratia præstare aut animi inductio possit, aut loci fortunæque tenuitas patiatur.

Id me jamdiu solatur, ac recreat, Serenissime Infans, cum de Tuis maximis in me beneficiis assidue cogito; ita enim mihi obversantur animo, ut eorum memoriam nulla nec locorum longinquitas, nec temporum diuturnitas obscuratura unquam sit. Nam cum propter egregiam naturæ Tuæ bonitatem, propter quam non minus suspiceris, quam ameris, adeo bene de omnibus mereris, ut publico bono natus esse videaris; tum me tam singulari benevolentia complexus semper es, in Lusitania cum essem, amænioribusque literis adolescentes instituerem, ut maximum in Tuo patrocinio mihi studiisque meis præsidium positum arbitrarer. Ut enim cætera omittam, quæ a Te liberalissime profecta in me sunt; adesse magnus Auditor voluisti una cum JOANNE V. Parente Tuo, ac JOSEPHO Fratre Regibus Fidelissimis, cum Li-

Lisbonæ in Æde S. Antonii latinæ poeſeos ſpecimen darem; eoque oris aſſenſu quæ recitabantur excepiſti, ut licet tenuitatem meam optime agnoſcerem, diſplicere ipſe mihi pene deſinerem; quòd opellam illam meam tanto ſtudio tuereris. Quæ vero Tua fuit in me benignitas, cum literariis exercitationibus Eboræ a me quinquagies publice habitis gratias mihi agendas Tuo nomine curaviſti; cum diceres, Luſitanæ me genti honori, & gloriæ eſſe? Quod quidem recoluiſſem animo tacitus, nec palam commemorandum cenſuiſſem, ne de me ipſe prædicarem jactantius aliquid; niſi Tua clementia factum eſſet, non meo merito, ut Tibi, quæ egiſſem, tantopere probarentur.

His ego beneficiis ita commoveor, præſertim cum de me optime mereri nunquam intermiſeris, ut quamvis alte defixa hæreant animo, optarim tamen ſemper, aliquam ſe mihi opportunitatem dari, qua poſſem, quam devincto animo erga Te eſſem, publice profiteri. Accidit, quod ſperaram. Nam, cum me ab aliis facultatibus ad Lithurgica ſtudia totum tranſtuliſſem, ut JOANNI V. Patri Tuo morem gererem, qui me ſibi a Cauſis Sanctorum Romæ eſſe voluiſſet; factum eſt, ut BENEDICTUS XIV. Pont. Max. pro ea beneficen-

tia, quam ad summam sapientiam suam cæterasque virtutes parem adjungit, me potissimum deligeret, a quo Opera sua omnia accuratius ederentur: quod cum sedulo cæpissem efficere, in eam spem veni, Tibi non injucundum observantiæ meæ testimonium me præbiturum, si ex Pontificiis iis Operibus aliquod Nomini Tuo nuncuparem. Exploratus mihi erat animus erga tantum Pontificem Tuus, eaque observantiæ magnitudo, quam literis ad eum datis ita significaveras, ut Te amantissimum æque, ac obsequentissimum Filium eidem profitereris. Intelligebam etiam, quantopere ab Optimo Pontifice diligereris, quantique fieres, qui Te Paterna semper benevolentia complexus Prioratu honestari Equitum S. Joannis Hierosolymitani, quem de *Crato* vocant, summopere gavisus idcirco etiam est, quòd ad morum integritatem, & Religionis incrementum nihil Te præside optatius populis, nihil conducibilius esse posse arbitraretur.

Neque vero cum id gratissimum Tibi fore animadverterem, dubitandum fuit, quodnam potissimum ex iis Voluminibus Tibi inscribendum seligerem; præsertim cum idem Pontifex Opus suum, quo Institutiones Ecclesiasticæ ad populum Bononiensem erudien-

diendum informandumque editæ continentur, ad Te ultro detulisset. Hoc Tibi offero, INFANS SERENISSIME, non leve ſane præſidium ad eas curas, quæ Tibi etiam pro aliorum utilitate ſuſcipiendæ ſunt. Habes, in quo Pontificis Optimi ſingularem pietatem, & alienæ ſalutis ſtudium mirere: habes etiam, quod imiteris. Agnoſcent ii, quibus præes, quantopere ſibi conſentiant, quæ Pontifiex olim ad commune bonum inſtituit, & quæ ipſe ſanxiſti.

Excipe igitur, quo ſoles animo, INFANS SERENISSIME, qualemcumque hanc devincti animi mei officiique ſignificationem: in qua quidem ſi quod meum eſt perpenderis, leve quiddam putabis & perexiguum: ſi vero ad Authorem ipſum, a quo totum id proficiſcitur, animum retuleris; non dubito, quin maximum arbitreris.

EDI-

EDITORIS MONITUM.

EN tibi, Amice Lector, editionem sextam Institutionum Ecclesiasticarum SS. D. N. BENEDICTI XIV. *Prodiere primum Bononiæ singulæ seorsim quoquoque tempore proponebatur, cum Author Archiepiscopali illi Ecclesiæ præesset. Deinde eadem Urbe simul omnes collectæ & in quinque Tomos dispertitæ. Iterum Venetiis anno 1740. ad normam editionis Bononiensis, sed unico Tomo in 4. comprehensa,*

Quarta Romæ anno 1742. in duos Tomos distinctæ in 4.

Quinto pariter Romæ in fol. typis S. Congregationis de Propaganda Fide in Latinum sermonem versæ cura atque studio eruditissimi viri Idelfonsi a Sancto Carolo Scholarum Piarum, Collegii de Propoganda Fide Rectoris.

Prodeunt demum hoc tempore in usum Academiæ Liturgicæ Conimbricensis. Quoniam vero in præfatis editionibus ordo aliquantulum variatus est, ita ut non eodem sitæ loco, eademque serie in qualibet editione legantur, consultius visum est Italicam numerorum partitionem restituere, in reliquis vero versioni latinæ editionem hanc meam conformare; secundo quia hoc opus citatur ab aliis modo Institutionum Ecclesiasticarum *nomine, aliquando* Notificationum, *frequentius etiam* Edictorum; *ne varietas hæc negotium facessat, operæ pretium duxi seriem qua digestæ sunt hujusmodi Institutiones in aliis Editionibus hic præponere. Ne vero Lector fraudetur nitidissima præfatione, qua in Latina versione SS. Pontifex compellatur, eam hic integram apponimus.*

Series Institutionum Ecclesiasticarum Editionis Bononiensis numeris Arabicis distincta; additis Romanis numeris, qui eandem seriem designant prout in Latina editione leguntur.

TOMUS I. Edictum sive Notificatio	TOMUS II. Edictum sive Notificatio	TOMUS III. Edictum sive Notificatio	TOMUS IV. Edictum sive Notificatio	TOMUS V. Edictum sive Notificatio
1. I.	1. XX.	1. XLII.	1. LXVIII.	1. LXXXIX.
2. II.	2. XXII.	2. XLIII.	2. LXIX.	2. XC.
3. III.	3. XXIII.	3. XLIV.	3. LXX.	3. XCI.
4. IV.	4. XXIV.	4. XLV.	4. LXXI.	4. XCII.
5. V.	5. XXV.	5. XLVI.	5. LXXII.	5. XCIII.
6. VI.	6. XXVI.	6. XLVII.	6. LXXIII.	6. XCIV.
7. VII.	7. XXVII.	7. XLVIII.	7. LXXIV.	7. XCV.
8. VIII.	8. XXVIII.	8. XLIX.	8. LXXV.	8. XCVI.
9. IX.	9. XXIX.	9. L.	9. LXXVI.	9. XCVII.
10. X.	10. XXX.	10. LI.	10. LXXVII.	10. XCVIII.
11. XI.	11. XXXI.	11. LII.	11. LXXVIII.	11. XCIX.
12. XII.	12. XXXII.	12. LIII.	12. LXXIX.	12. C.
13. XIII.	13. XXXIII.	13. LIV.	13. LXXX.	13. CI.
14. XIV.	14. XXXIV.	14. LV.	14. LXXXI.	14. CII.
15. XV.	15. XXXV.	15. LVI.	15. LXXXII.	15. CIII.
16. XVI.	16. XXXVI.	16. XLVII.	16. LXXXIII.	16. CIV.
17. XVII.	17. XXXVII.	17. LVIII.	17. LXXXIV.	17. CV.
18. XVIII.	18. XXXVIII.	18. LIX.	18. LXXXV.	18. CVI.
19. XIX.	19. XXXIX.	19. LX.	19. LXXXVI.	19. CVII.
20. XXI.	20. XI.	20. LXI.	20. LXXXVII.	
	21. XLI.	21. LXII.	21. LXXXVIII.	
		22. LXIII.		
		23. LXIV.		
		24. LXV.		
		25. LXVI.		
		26. LXVII.		

Editio Italo Romana eodem ordine, quo Latina prodiit, excepta Instit. 13. Latina, quæ est 12. Itala, & 12. Latina, quæ est Itala 13. Deinde Institutio 54. ultimo est Tomi primi, & secundus prosequitur ab Institutione 55. Demum in Latina editione additur Præfatio SS. D. N. ad opus de Sacrificio Missæ & de Festis, quam nos in fine Tomi IX. tanquam in propria sede collocavimus.

BEA-

BEATISSIME PATER.

Cclesiasticæ Institutiones, **BENEDICTE PONTIFEX MAXIME**, quarum Parens, & Auctor fuisti, latinitate donatæ, amplissimo tuo Nomini consecrantur. Servant eæ quidem pristinam naturæ vim, & præstantiam admirabilem, quam sibi ex ingenio tuo singulari, summaque rerum eruditione compararunt. Italica dumtaxat lingua, quæ necessaria fuerat, cum populum Bononiensem sacris disciplinis institueres, cum Latina commutata est, ut hæc præclarissima doctrinæ monumenta, non una tantum Civitas suspiceret, sed omnis Christianus Orbis miraretur. Neque porro dissimulandum est, vernaculam dicendi rationem, licet aliis bene multis elegantia, suavitate, copia excellentem, angustis tamen spatiis circumscribi; Latinam vero iisdem, quibus Solis cursus, finibus contineri. Siquidem nullus ferme ubique gentium inter Ecclesiæ Ministros cooptatur, qui Latinis litteris operam non contulerit, quibus Patrum fere omnium commentaria, ipsius Ecclesiæ leges, & instituta, Religionis arcana mysteria, scriptumque Dei verbum consignantur. Itaque cognoscent universi, BEATISSIME PATER, quam curam totius vitæ cursu, quosve labores pro communi omnium salute semper impenderis. Quippe in has eximias Institutiones congesta perspicient omnia, quæ possint Ecclesiasticam disciplinam in pristinum revocare, & morum corruptelas evellere; hoc est, pulcherrimam antiquitatis imaginem excitare, quam non mediocriter, neque uno in loco hominum negligentia, & ignorantia diuturnitate temporis deformaverant. Ea vero libentius intueri, atque imitari debent, quod nihil temere, nihil inconsulto proferatur; sed omnia certissimis ex sacra antiquitate documentis, ac testimoniis, & Ecclesiasticæ eruditionis incredibili copia confirmentur. Neque sane id mirum cuipiam videtur. Nihil enim, quod sive ad humanum, sive divinum jus pertineat, eum latere potest, quem ab ineunte adolescentia suo veluti sinu sapientia educavit, & suis inde muneribus ornatum, cumulatumque, per omnes honorum gradus ad Summum Pontificatum evexit. Testantur hoc alia ingenii tui præstantissima monumenta, omnium consensu ita probata, ut, qui judicium ferre possunt, multiplicem in illis doctrinam admirentur cum summa pietate conjunctam. Sed præsertim in ore omnium versantur Libri sapienter a Te conscripti de ratione Canonizationis Sanctorum instituendæ, quam difficilem prius, implicatamque vetustas omnis querebatur, nunc vero sapientia tua, tuisque laboribus, adeo planam, ac tutam effecisti, ut sublatis impedimentis omnibus nihil arduum, nihil dubium superesse videatur. Ista quidem omnia vim admirabilem intelligentiæ tuæ, susceptosque pro augenda sacrorum majestate labores plane nobis ostendunt, & posteris

ris

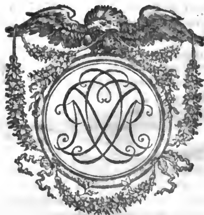
ris amplissime commendabunt. At vero, si mihi, quod sentio, dicere concedatur, Libri Institutionum, quos adhuc Cardinalis viris Ecclesiasticis exhibuisti, doctrina sane reliquos exæquant, sed illos fortasse superant utilitate. Ex his nempe vitæ rationem ineundam, morumque disciplinam, velut ex uberrimo fonte, desumunt ii, qui militiæ Ecclesiasticæ nomen dederunt, ex quorum virtute, ac sanctimonia, quanta rebus sacris amplitudo, ac dignitas, quantus Ecclesiæ ordinibus splendor, quanta Christiano populo utilitas ventura sit, facili conjectura perspicitur. Quamobrem reliquas tuas virtutes admirabitur quidem posteritas, sed potissimum hanc publicæ salutis curam, studiumque augendæ Religionis, tanquam aliquid Tibi proprium, ac singulare, summis laudibus celebrabit. Utinam vero, BEATISSIME PATER, ea scribendi facilitate, & elegantia præditus essem, ut nihil ex interpretatione mea tuis sapientissimis Institutionibus detractum videretur. Æquare certe Latino sermone non poteram candorem, gratiam, & vim sane eximiam, qua illas lingua hac nostra vernacula perfecisti. Voluntas quidem non defuit; sed quod vehementer expetebat, assequi non potuit, partim ob negocii magnitudinem, qua res Ecclesiasticas Latini sermonis puritate complecti difficile est, partim quia molestum id Tibi, ingratumque suspicabar, qui eo consilio Latinas Institutiones a Te probandas solum intelligebam, ut illas disjunctissimæ a nobis etiam gentes facile perciperent, & fructum ex his haberent maximum. Equidem, quod semper optavi magnopere, consecutus sum, ut pateret aliquis aditus ad prædicandam summam liberalitatem, qua me tuis singularibus beneficiis ornatum voluisti. Nam, cum multi præstantes ingenio has Institutiones Latine reddere magno studio deposcerent, ut tanto Principi industriam suam ostenderent, ejusque sibi gratiam promererentur; mihi præ cæteris ob tuam benignitatem contigit, ut hanc provinciam honoris plenam sustinerem. Sed quonam orationis genere complectar incredibilem pene humanitatem, qua laborem meum, licet exiguum, liberaliter excepisti, & non una voluntatis tuæ significatione prosecutus es? Quibus verbis prædicabo beneficentiam illam eximiam, ob quam gravissimo, amplissimoque judicio tuo, mihi in curam tradidisti Collegium veteri institutione, studiis, ac disciplina florentissimum, in quo frequentes Juvenes ex remotissimis Orbis terræ partibus ad Fidem propagandam litteris omnibus imbuuntur? Hæc longe superant omnem ingenii vim, ac dicendi facultatem. Quod est reliquum, a Deo Optimo Maximo precari nunquam desinam, ut Pontificem virtute, doctrina, omnique laudis genere clarissimum, pro reipublicæ felicitate, & sacrorum ornamento diutissime nobis servet, & incolumem tueatur.

INDEX

INDEX INSTITUTIONUM

Institutio Prima.

 cum

PROSPE-

PROSPERI CARD. LAMBERTINI

ARCHIEPISCOPI BONONIENSIS

INSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ.

INSTITUTIO PRIMA.

De Fontis Baptismalis benedictione, origine, & institutione: Quibus diebus fieri consueverit, & quinam ad illam convenire teneantur.

NTER ea, quæ sapienter instituta sunt, ut sacro majoris hebdomadæ tempore [a] Christianorum pietas, ac Religionis cultus magis excitetur, Baptismalium Fontium consecratio adnumeratur.

2. Basilius quidem Magnus Cæsariensis Episcopus, [b] qui ab Ecclesia condita sæculo quarto doctrina, & sanctitate maxime floruit, hanc consuetudinem ab Apostolis traditam, & in posteros derivatam testatur; quam Deus etiam certissimis signis palam comprobavit, ut in egregiis Commentariis de gloria Martyrum a S. Gregorio Turonensi sexti sæculi Scriptore exaratis [c] luculenter continetur.

a S. Jo. Chrysost. Hom. 30. in Gen. b Lib. de Spiritu S. c. 27. c Lib. de Glor. Martyr. c. 23.

3. Gregorius etiam Pontifex ob virtutem, ac sapientiam cognomento Magnus hujus vetustissimi ritus ordinem accurate, diligenterque complectitur in Sacramentario [a] quod Hugo Menardus ex Ordine Benedictino vir sapientissimus in lucem edidit [b] præclaris notis exornatum. Hanc vero Fontis consecrationem non tantum Sabbato majoris hebdomadæ celebrari solitam accepimus, sed etiam in pervigilio Pentecostes, quibus diebus [c] Baptismus conferri more Institutoque Ecclesiæ, (nisi aliter necessitas exposceret) unice consueverat. Nam quod traditur a Gregorio Nazianzeno [d] die festo Epiphaniæ lustralibus undis recentes Fideles etiam expiatos, id solum in paucis quibusdam Locis usu receptum fuisse constat.

Deinde, quum posteriori tempore frequentius, ac plane quotidie Baptismus impertiretur, ut aliquid saltem primi Instituti retineret Ecclesia, fontes iisdem diebus consecrari voluit [e], quibus antea salutari lavacro eos lustrabat, qui Christi Domini religionem, ac disciplinam susceperant. Id autem cum plurimis Testimoniis [f] liquido apparet, tum præcipue ex jure Pontificio [g], in quo Sabbatum majoris hebdomadæ, & pervigilium Pentecostes, omisso Epiphaniæ solemni Festo, potissimum nominantur.

4. Novus autem in Sacris Literis, ac peregrinus esset, qui Baptismum fuisse initio Ecclesiæ a solis Episcopis collatum ignoraret. Quippe Gregorius Magnus ad Romanum Italiæ Præfectum scribens illum iis [h] verbis admonuit, ut Blandum Hortanum Episcopum dimitteret, quem ille Ravennæ detinebat: *Ecclesia sine Rectore, & Populus, quasi sine Pastore Grex, deperit, & ibidem Infantes sine Baptismate moriuntur*: Plurima in hanc rem afferri possent documenta ex omni antiquitate deprompta, nisi ex veteri consuetudine, quæ & in præsentia constans est, satis superque confirmaretur. Nam in plurimis Urbibus, Civium licet multitudine affluentibus, in Ecclesia tantum principe, aut prope ipsam, Fons Baptismi construitur, ad quem universi deferri solent, ut rite abluantur. Apud Martenem vero, [i] qui plura de antiquis Ritibus erudite scripsit, hæc leguntur: *Primum est, olim in solis fere Cathedralibus Ecclesiis extitisse Baptisteria. Nam cum soli priscis temporibus baptizarent Episcopi, solæ etiam, in quibus residebat Episcopus, Ecclesiæ Baptisteria habebant.*

5. Sed præsertim Christianus Lupus vir clarissimus [k] eamdem sententiam ante Martenem posteris commendavit. Cum deinde Christianorum

a *Pag.71.* b *Anno 1742.* c *Siricius Pont. in Epist. ad Himerium Episc. Tarrac. S. Leo Magn. in Epist.4. & 80. Gelasius Pont. Epist.1. cap.12.* d *Orat. 4. de Baptis.* e *Catechis. Rom. cap.2. de Sacram. Baptis. num.61.* f *Fran. Amat. Pouget. in suis Cath. Instit. editis 1725. pag.850.* g *Can. Duo tempora & aliis seqq. de Consecr. dist.4.* h *Lib.1. Epist.32.* i *De antiq. Ecclesiæ ritib. editionis Rotomag. lib.1. pag.11.* k *Lib.1. observat. in Decreta, & Can. Conciliorum pag. 855.*

norum numerus singulari Dei beneficio magis indies propagaretur, factum est, ut Baptismum, vel nulla urgente necessitate, liceret omni tempore conferre, & pluribus etiam, præter Episcopos, illum administrandi potestas fieret; & fontes pariter in multis Urbium partibus, ac potissimum in agris a Civitate longe disjunctis pro commoditate Populi collocarentur. Illi vero, qui huic muneri præfecti essent, [a] Decani Christianitatis sunt nuncupati.

Inficiari tamen minime possumus hujus antiquæ disciplinæ vestigia, & superioribus temporibus retenta fuisse, & nunc etiam religiose observari: quippe sæculis XII., & XIII., postquam Pontifex Sabbato majoris hebdomadæ cum sacro comitatu Templum ingressus erat, ut Baptismi Fontem consecraret, Cardinales, qui aderant, Pontificis facultate accepta, ad Ecclesias, quarum titulis præditi erant, profecti, Baptismi Sacramentum ministrabant. Ita commemorant Cencius, qui sæculo XII., & Benedictus Canonicus, qui XIII. sæculo floruerunt, quorum scripta in Bibliotheca Capituli Vaticanæ Basilicæ diligenter servantur, cui Nos etiam per 14. annos Custodes præfecti fuimus, quum in eadem Basilica Canonici locum, ac dignitatem obtineremus. Sed jam ad hæc posteriora tempora deveniamus. Quum Clemens VIII. expeteret maxime, ut omnes Ecclesiæ in Sacris Ritibus exequendis omnino conformarentur, Cæremoniale Episcoporum imprimi jussit, quod deinde Innocentius X., & Benedictus XIII., novis quibusdam additis, quæ prorsus necessaria videbantur, sua auctoritate confirmarunt. Itaque in iis Libris cautum fuit, ut Baptismi Fontes Sabbato majoris hebdomadæ ab Episcopo de more sacri fierent; & Catechumeni, siqui adessent, Sacrum ab ipso Lavacrum acciperent, vel si aliquo impedimento detentus Episcopus, id perficere minime posset, alium ipse sufficeret, qui suo nomine, & facultate rem totam administraret.

6. Sed quo magnificentius, ac pro rei dignitate id geratur, merito sancitur, ut Canonicorum Collegium, cæterique Ecclesiæ Administri simul intersint. Postremo ne aliquis contentioni locus superesset, non semel eos, qui ad fontem consecrandum debeant omnino convenire, Sacræ Congregationes declararunt; videlicet, si in Ecclesia Cathedrali id fiat, non Canonicos modo, & Clericos universos, qui fidem suam[b], ac nomen ipsi Ecclesiæ dederunt, sed alios quoque Presbyteros, Parochos, & Clericos, quos Episcopus acciverit, licet in ipsius locum ab alio consecratio peragatur. In aliis vero Ecclesiis, ubi fons hujusmodi servatur, præsentes esse debent Parochi eisdem subjecti, & reliqui Sacerdotes, & Clerici, qui fuerint ipsis adscripti. Postremo in iis Ecclesiis, quæ unius Sacerdotis potestate, ac regimine curantur, fons minime consecrari potest, nisi cum ipso alii quoque Presbyteri simul operentur. Hæc omnia com-

a *Thomassin. de vet., & nova Ecclesiæ disciplina part.1. lib.2. cap.6. sub n.2. pag.228.*
b *Lib.2. cap.27.*

complectitur accurate Braschius [a]; & nuper etiam a S. Concilii Congregatione Patrum consensu, judicioque responsum fuit, Parochos in Ecclesiis Cathedralibus, quibus subjiciuntur, adesse debere, cum fontis solemnis consecratio quotannis renovatur, uti memorat Cardinalis Petra [b], qui per plures annos ejusdem Congregationis a Secretis praeclarum munus cum laude sustinuit.

7. Illud profecto certum est in Urbe Bononiensi, aliisque Italiae Civitatibus Baptismi fontem veteri consuetudine in Ecclesia principe solum retineri, ibique non Civium modo Infantes, sed Oppidorum ad Civitatem proxime pertinentium salutari Lavacro expiari. Id etiam in more positum perpetuo fuit, ut Sabbato majoris hebdomadae, & in pervigilio Pentecostes hujusmodi fontes magno Parochorum omnium concursu sacrarentur. Ita enim in Synodicis Sanctionibus Laurentii Campegii Cardinalis amplissimi clare dignoscimus [c]: *Insuper praecipimus omnibus Capellanis Civitatis Bononiensis, ac suburbiorum, ut Sabbato majoris Hebdomadae, atque in pervigilio Pentecostes conveniant ad Baptismum, qui in Ecclesia Cathedrali instituitur: Qui parere recusaverint poena solidorum 40. absque ulla spe condonationis omnino plectentur*: Id etiam auctoritate [d] praestantissimi viri Cardinalis Gabrielis Palaeotti magis deprehenditur: In ea quippe oratione, cujus est argumentum: *Sermo de Baptismi Sacramento in Sabbato magno Paschae, aut Pentecostes, cum convenit Clerus ad Benedictionem Fontis,* Sermonem his verbis exorditur, *Sacrosanctum istud Catholicae Ecclesiae Institutum priscis temporibus pia fidelium traditione, perpetuaque observatione ad Nos perductum, ut hoc ipso die, qui Dominicae Resurrectionis, aut Pentecostes celebritatem praecedit, inter multas, ac religiosas Benedictiones, quae intra atrium Ecclesiae fiunt, haec Sacri Fontis Consecratio, accersitis Parochis, adstanteque Clero solemniter perficeretur, admonet Nos dilectissimi, ut nonnulla, ac cum iis praesertim, quos in Animarum curatione socios, atque administros habemus, de singulari hoc Dei beneficio agamus, quod per Baptismi Lavacrum Nobis collatum est*.

8. Satis exploratum non habemus, utrum, postquam Cardinalis Palaeottus vita decessit, nonnulli Fontis Consecrationi interesse ob negligentiam praetermiserint; id tamen evenisse suspicamur ex iis, quae leguntur in Synodo ab Hieronymo Cardinali Boncompagno coacta [e]: *Parochi Civitatis, & Suburbiorum intersint Benedictioni & renovationi Fontis Baptismalis faciendae in hac nostra Metropolitana: Alii vero Parochi Dioecesani in Plebaniis, quibus subduntur, praedictae intersint functioni sub poena duorum aureorum*.

Nos interim satis cognita, perspectaque Parochorum probitate, confidimus neminem in posterum huic publico muneri defuturum, nisi forte

a *In Promptuario Synod. cap.5. num.29. In Causa Savonen. 17. Novembris 1691.*
b *Lib.3. pag.53. num.19.* c *In Decret. Synodal. editis anno 1535. pag.6.* d *Lib. de administ. Ecclesiae Bononien. pag.92.* e *Anno 1654. ad Tit. de Fonte Bap.*

forte gravi aliqua causa impediatur, qua Nobis, vel Vicario nostro producta, facultatem ea conditione facile impetrabit, ut alius Sacerdos ejus loco sufficiatur. Id vero à singulis etiam Parochis, qui longe ab Urbe in agris constituti sunt, integre, ac religiose observandum minime dubitamus. Attamen, ut in officio contineantur universi, propositas a Cardinali Boncompagno pœnas iterum infligimus in eos, qui Fontis consecrationi statis diebus non adfuerint, vel alium minime subrogaverint, si necessario aliquo impedimento, ut supra diximus, implicati, vacationem obtinuerint.

Equidem fatemur longius, quam ab initio statuimus, protractam esse hanc Institutionem, cujus Nos minime pœnitet, ut facilius quisque deprehendere possit, Nos rerum novarum minime cupidos, id solum magnopere expetere, ut, quæ olim graviter, sancteque a majoribus nostris proposita sunt, in pristinum locum, ac dignitatem mitius, & commodius restituantur.

INSTITUTIO II.

De Sacra Ordinatione; quanti referat delectum in conferendis Ordinibus habere.

1 Quamquam a præclarissimo Decessore nostro in generali Decreto pro Sacra Ordinatione indicenda, & a Nobis pariter accurate declaratum sit, quid ad primam Tonsuram, Ordinesque rite conferendos, vel suscipiendos omnino requiratur, tamen deprehendimus pravas aliquas consuetudines irrepsisse, quæ Edictum hujusmodi, & quod caput est, Sac. Concilii Tridentini Constitutiones non mediocriter labefactant. Hinc rato, atque firmo priori Decreto, novum hoc proponendum necessario duximus, ut traditam a majoribus disciplinam ab omni labe immunem prorsus, ac liberam tueremur. Neque sane animo commovebimur, si perpauci ad Sac. Ordinationes in posterum confluant, & pauci etiam in Civitate Clerici numerentur. Nam magnopere Nos recreat, magisque in proposito confirmat, quod Lateranen. Concilii Patres sub Innocentio III. scriptum reliquerunt. Satius est enim, maxime in ordinatione Sacerdotum paucos bonos, quam multos malos habere ministros. *Conc. Lat. 4. sub. Inn. 3. Cap. 27. de instruct. Ordinandorum ex Collect. Hard. Tom. 7. col. 42.* Illud etiam perpendendum subjicitur [a]: *Melius est Domini Sacerdotium paucos habere Ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave Ordinatori adducant.* Insuper satis exploratum habemus, quod ad Timotheum scribit Apostolus: *Nemini cito manum imposueris*, uti Carthusianus declarat, *Aliquem facile ordinando*. Terret Nos etiam vehementer, quod Joannes Moschus

a *In Cap. Tales, distinc. 23.*

Moſchus ſæculi ſeptimi Scriptor Poſterorum memoriæ commendavit in eximio,ac ſane perutili Commentario, [a] quod in ſeptima Synodo ad fidem faciendam prolatum fuit, & libro ſeptimo Bibliothecæ veterum Patrum continetur. Is enim commemorat, cum ad ſepulcrum Beatorum Petri, & Pauli Leo Magnus pro ſuorum criminum venia, & expiatione ſuppliciter exoraret, S. Petrum illi ſubito ante oculos adſtitiſſe, iiſque verbis alloquutum: *Oravi pro te, & dimiſſa ſunt tibi omnia peccata tua, præterquam impoſitionis manuum. Hoc enim ſolum abs te requiretur, ſive bene, ſive fortaſſis aliter id egeris.*

2. Novum porro non eſt, ſed in Generali Concilio Chalcedonen. ſancitum atque iterum in Tridentino, [b] ne temporis diuturnitas aliquam excuſationis cauſam afferret, videlicet: *Ut nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate, aut utilitate aſſumitur, non adſcribatur.* Igitur, qui dignus aliquo Ordine judicabitur, impreſſam ſchedulam accipiet, inſcriptumque nomen Eccleſiæ, cui omnino debeat inſervire: ſed ut re potiſſimum, non autem verbis id perficiatur, uti Sac. Concilium illis verbis loco ſupra citato declarat, *ubi ſuis fungatur muneribus*, ideo omnia in ea ſchedula deſcribentur, quæ ſingulis aptiſſime convenient, ut ejuſdem Sac. Concilii ſententiæ conformentur. Siquis vero perfectis etiam reliquis omnibus, quæ ad Ordines recipiendos exiguntur, id unum, de quo ſermo eſt, negligenter prætermiſerit, ad altiorem gradum aſcendere nulla ratione illum permittemus.

3. Eos quoque a Concilio Tridentino longe diſcedere judicamus, qui poſtquam rite ordinati fuerint, vel muneri ſuo non ſatisfaciant, vel ſatisfeciſſe temere arbitrentur, videlicet ſi vel Diaconi, aut Subdiaconi ſuperinduti linea veſte Sacram Euchariſtiam comitati fuerint, cum ad Infirmos defertur, vel cum ipſa per Urbem quolibet menſe ſolemni pompa circumgeſtatur. Id prorſus alienum eſt a Sac. Concilio, in quo de Diaconis, ac Subdiaconis ita decernitur: [c] *Eccleſiis, quibus adſcribentur, inſerviant, ſciantque maxime decere, ſi ſaltem diebus Dominicis, & ſolemnibus, cum Altari miniſtraverint, Sacram Communionem perceperint.* Pro Clericis vero in Minoribus Ordinibus conſtitutis hæc traduntur: [d] *Decernit, ut in poſterum hujuſmodi Miniſteria non niſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur.* Quoniam vero excitantur querelæ, nempe a Diaconis, & Subdiaconis munera ſua expleri non poſſe, eo quod in Parochiis Sacra diebus Feſtis ſolemnia minime celebrentur, intelligent ſinguli ex ſchedula, quibus Miniſteriis exercere ſe debeant; quæ ſi omittantur, viam ſibi pro certo teneant perpetuo ad alios Ordines interclusam.

4. Non ſemel declaravimus neminem ad Sac. Ordines aſſumendum, niſi prius Theologiam Moralem ſedulo percurrerit. Neque tamen eorum ſtudium, ac voluntatem improbamus, qui Theologiæ Scholaſticæ operam

a *Pratum Spirituale inſcribitur cap.149.* b *Seſſ.23. cap.16. de Reform.*
c *Seſſ.23. cap.13.* d *Seſſ.23. cap.17.*

ram præstant, aut in jure Pontificio versantur. Sed ut majori in omnes uteremur indulgentia, Theologiæ Moralis studium cæteris facilius, atque usitatius proposuimus amplectendum, quod qui ante Diaconatum suscipient, & ad Sacerdotium usque fuerint non interrupte prosecuti, eosdem doctrina satis instructos fore non dubitamus. Quippe a Concilio Tridentino statuitur, ut qui Sacerdotes fieri peroptant, præter cætera [a], *etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur*.

5. Illud in hac re taciti præterire non possumus, in peculiari multorum Cardinalium Congregatione ab Innocentio XIII. instituta (in qua Nos ipsi a secretis delecti per annum integrum supra modum elaboravimus, materiem ordinemque comparantes Constitutionis, quæ incipit *Apostolici Ministerii*, quæ primum ab eodem Pontifice ad Cleri Hispanici reformationem fuit evulgata, & cæteris omnibus Episcopis, veluti exemplar proposita, deinde a Benedicto XIII. Apostolica Auctoritate confirmata) in illa, inquam, peculiari Congregatione post diligentissimam investigationem verba Tridentini Concilii mitius, aut benignius explicari non posse declaratum fuit, quam si de Moralis Philosophiæ studio intelligerentur.

6. Parochi, qui in Civitate constituti sunt, Nobis utique literis scriptis testantur, Ordinibus initiatos suis Conventibus assiduos, & frequentes adesse, de quo singulares ipsis agimus gratias, & habebimus perpetuas. Sed cum ii Conventus nocturno plerunque tempore, & non nisi semel quolibet mense haberi soleant, Convivio plane comparari possunt, ad quod aliqui symbolum conferunt optimam, & lautam, alii vero satis mediocrem, nonnulli etiam sine ullo sumptu conveniunt. Eam ob rem monemus universos inania prorsus, ac nullius momenti fore hujusmodi testimonia, nisi pariter in illis frequentia, indoles Clericorum, & quinam fructus percipiatur, aperte declarentur. At vero prò studiorum testimonio, ac fide eorum, qui in Civitate degunt, volumus, ut Professor ad tradendam Moralem, aut Scholasticam Theologiam, *vel etiam* jus Pontificium publice constitutus, affirmet, an sedulam cum fructu operam assidue impenderint.

7. Insuper cum ad examen acciti venient, qui Ordinibus initiandi sunt (quod donec salvi, & incolumes erimus, Nobis semper præsentibus, habebitur) priusquam inquiramus, quæ ad Ordines pertinent, ut de eorum ingenio, ac doctrina certi simus, plurima etiam circa facultates, ac disciplinas, in quibus singuli versantur, exacto judicio perscrutabimur. Postremo cum Sac. Concilium Tridentinum jubeat, ut qui Minores Ordines expetunt [b] *saltem Linguam Latinam intelligant*, quantum in ea profecerint universi palam coram Nobis experientur; ob quam causam

a *Sess.23. cap.14.* b *Sess.23. cap.11.*

causam aliud Edictum simul promulgandum curavimus, in quo ratio, ac norma in Clericis examinandis servanda contineatur.

8. Commendamus autem summopere eorum diligentiam, ac fidem, qui de more hujus Diœcesis colligendis, ac probandis Clericorum meritis præpositi sunt. Caveant tamen, ut in posterum, qui ordinandi sunt, illud etiam plane comprobent, nusquam alicujus criminis reos coram Sæculari, aut Ecclesiastica potestate in jus vocatos fuisse. Verum ne ipsos majori labore, ac molestia afficiamus, Congregationem nuper constituimus, cui Nos, aut Vicarius noster nunquam deerimus; ibique accurate dijudicandum erit, an singula, quæ in hoc Decreto præscribuntur, diligenter fuerint observata.

INSTITUTIO III.

De Rogationibus Majoribus, ac Minoribus, veteri ipsarum Institutione, Auctore, & Loco, ubi primum cœperunt; quo pacto initio gererentur, quam ob causam inducta fuerint, & qua religione sint peragendæ; item de Origine Imaginis B. Mariæ Virginis per S. Lucam depictæ: ex quo loco, & quo tempore in hanc Urbem delata fuerit; Postremo de Cultu eidem Sac. Imagini præstando.

1 CUm die Festo S. Marci solemnis per Urbem supplicatio de more peracta fuerit, quo tempore Nos ad invisendam Diœcesim profecti longe ab Urbe detinebamur, proximis diebus 19. 20. 21. mensis Maji, Deo juvante, reliquæ supplicationes Nobis præsentibus publice indicentur, quæ *Minores Rogationes* nuncupantur, cum altera *Majoris Rogationis* nomen acceperit [a]. Id autem evenisse ob eam causam putamus, quod S. Gregorius Magnus ipsam primus excogitaverit, cæteras vero S. Mamertus Episcopus Viennæ in Gallia longe ante induxerit, uti Durandus advertit [b]; vel saltem, quia idem Sanctissimus Pontifex illam propagaverit, cum de eadem tanquam [c] a Majoribus accepta ipse loquatur: *Solemnitas annuæ devotionis Nos, Fratres dilectissimi, admonet, ut Litaniam, quæ Major ab omnibus appellatur, sollicitis, ac devotis debeamus, auxiliante Deo, mentibus celebrare*. In qua sententia præclarissimi quoque Viri Baronius, ac Martenes versantur.

2. [d] Vetustissima æque, ac pia Minorum Rogationum Institutio omnes ad sinceram cordis pœnitentiam, atque ad Divini Numinis opem implorandam summopere excitare debet, ut impendentes undique calamitates a nostro capite depellat, & post hujus vitæ cursum in Cœlestis Regni societatem excipiat. Nonnulli profecto piam hanc Institutionem S. Ma-

a *Ceremon. Episc. lib.2. cap.32.* b *Durand. lib.6. Ration. cap.202. num.4.*
c *S. Greg. initio lib. 2. Regest.* d *Baron. ad Martyrol. Rom. 25. Aprilis. Marten. lib.4. de Divin. Offic. cap.27. num.1.*

S. Mamerto antiquiorem existimant, & S. Augustinum testem adducunt [a]; quibus Nos libenter assentiremur, nisi illam ipsam concionem, qua id confirmant, S. Cæsario Arelatensi potius, quam Augustino tribuendam præstantium Virorum auctoritate ducti merito suspicaremur.

3. Itaque Mamertum Auctorem arbitramur, qui sæculo quinto Sanctitatis gloria maxime floruit, quod etiam clare testatur S. Avitus in Concione de *Sac. Rogationibus*, quam Joannes Gagnæus in lucem edidit, ac deinde Menardus iterum Typis evulgavit [b]. Id etiam præclaro Sidonii Apollinaris testimonio comprobatur: *Quidquid illud est*, inquit, *quod otio, vel negotio vacas, in Urbem tamen, nisi fallimur, Rogationum contemplatione revocabere; quarum Nobis solemnitatem primus Mamertus Pater, & Pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invexit*. Et quamquam subjiciat: *Quippe prius, quod, salva fide, pace sit dictum, vagæ, infrequentesque, utque sic dixerim, oscitabundæ supplicationes*, illud solum ex his deprehendi potest, ante Mamertum publicas supplicationes haberi consuevisse, non illas tamen, quæ per triduum ante Festum Ascensionis Domini peculiari quodam ritu celebrantur.

4. A Gallia Sacrum id Institutum in alias Regiones promanavit; ac primum sub Leone III. a Romana Ecclesia receptum memorat Anastasius Bibliothecarius, vel quicunque sit Auctor, qui res ab eodem Pontifice præclare gestas posteritati commendavit: *Ipse vero a Deo protectus, & præclarus Pontifex constituit, ut ante tres dies ascensionis Dominicæ Litaniæ celebrentur*. Mirabitur sane, ac merito, qui in mentem revocaverit pietatem egregiam, qua olim Christi Fideles solemnes hujusmodi dies prosequebantur. In Moguntino Concilio [c] præcipitur, ut nulla utantur vestium pompa, nullumque eo tempore præferant ornamentum. Concilio autem Arelaten. [d] Jejunium religiose observandum proponitur. Tandem ex antiquissimis Rituum libris a Martene editis [e] intelligimus in more positum fuisse, ut sacro cinere (quod Nos primo Quadragesimæ die facere consuevimus) singulorum capita adspergerentur. Illud postremo memoria dignum, quod a S. Cæsario Arelaten. traditur in ea concione, cujus Auctor S. Augustinus, ut paulo ante diximus, ab aliquibus nuncupatur, nempe Divinum Officium, quod hisce diebus persolvebatur, in variis Templis recitari solitum fuisse, in quibus per sex horas stationes Christiani producebant: *Qui in istis sex horis de conventu Ecclesiæ non subducit se, magnum remedium animæ suæ noscitur providere*.

5. Hæc autem in medium non ideo protulimus, ut adspergendi super capita Fidelium sacri Cineris usum, vel Jejunii per hoc triduum consuetudinem renovaremus, quod in ordinem Religionis S. Joannis Hierosolymitani cooptatis singulari lege præscribitur. Non ignoramus pariter

a *In Serm. 173. de Tempore in pervig. Ascen.* b *In notis ad Sacramentar. S. Greg. lib. 7. Epist. 14.* c *Cap. 33.* d *In Can. Rogationes de consecr. dist. 3.*
e *Tom. 4. cap. 27. num. 4.*

ex communi Ecclesiæ disciplina a Festo Paschatis usque ad Pentecostem nullum Jejunium adhiberi; & cum Mediolanen. Ecclesia veterem jejunandi morem Rogationum tempore retinuerit, illas post Festum Ascensionis Domini solemniter indicit, ut in actis Concilii Provincialis, quod primum S. Carolus Mediolani celebravit, aperte continetur, *Ut triduo Rogationum post Ascensionem Domini, ex veteri Instituto in Mediolanensi Ecclesia, Jejunium adhibeatur*.

6. Ea igitur de causa prisca Ecclesiæ Instituta in memoriam adduximus, ut sanctissimis Majorum exemplis, qui Nos longe virtute, ac meritis superarunt, concitati, omnes curæ nostræ commendati ad pietatem vehementius incenderentur. Siquis autem ex his, quæ hactenus commemoravimus parum animo moveatur, sibi ante oculos proponat funestam luem, ac pestem, quæ jampridem in armenta grassatur, ut meritas violato Numini pœnas exsolvamus: cogitet etiam has supplicationes initio a S. Mamerto propositas fuisse, ut crudelissimas feras, quæ hominum cervicibus, ac fortunis imminebant, longe propulsaret; Deumque populi luctu, & precibus commotum Viennæ Urbem, universamque Diœcesim a vastitate, ac ruina tunc eripuisse. Id S. Avitus in concione, quam superius memoravimus, & S. Gregorius Turonen. [a] testatum nobis reliquerunt. Quamobrem in libro, qui *Sacerdotale* inscribitur, illud posterorum memoria dignum refertur, *In aliquibus Ecclesiis solent portari Dracones, & Lupi super perticas ad denotandum, quare instituta fuerit hæc Processio*.

7. Cum Cæremoniale Episcoporum decernat, ut Sacra aliqua effigies per Urbem deferatur, Sacris Ritibus omnino consentaneum videtur id, quod in hac Civitate Rogationum tempore pridem usu receptum fuit. Etenim Beatæ Virginis Imaginem a S. Luca depictam, quæ sæculo XII., Gherardo tum Bononiensium Episcopo, in hanc Urbem ab Æde Constantinopolitana S. Sophiæ delata fuit, & in Monte Guardiæ collocata, a sæculo XV. (cum Beatus Nicolaus Albergatus Bononiensem Ecclesiam administraret) transferre consueverunt in Civitatem sodales a Morte nuncupati, cum proxime Rogationum dies celebrandi essent, eamdemque Sacram Imaginem solemni Populi supplicatione circumgestare. Hæc Sigonius memorat in eleganti Commentario, quo Bononienses Episcopos recenset.

8. Igitur in hac Tabula Dei Parentis Effigies exhibetur, ob quam, ait S. Bernardus, omnia in genus hominum cœlestia munera, Deo sic volente, copiose dimanant, [b] *Quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam*. Sanctus autem Petrus Damiani in ipsius cultum animos his magnopere verbis incendit [c]: *Dignum quippe est, ut, quæ laudum præconia meretur ab Angelis, obsequiis etiam frequentetur humanis, eique post Deum totus Orbis exhibeat laudem, per quam suscepit propriæ salutis auctorem*.

Opti-

a *Lib. 2. Histor. cap. 34.* b *Sermone de Nativit. B. V.* c *Lib. 6. Epist. 29.*

Optima sane spes est apud eam habere confugium, quæ scilicet inter omnes Cœlestiis Curiæ Senatores impetrandi apud Deum primum obtinet locum.

Tandem satis exploratum est maximis sæpe bene ficiis cumulatos fuisse, qui ad sacram hanc B. Virginis Imaginem pie confugerunt, quæ omnia Ascanius Persius satis accurate complectitur.

9. Quamquam annis 40. Romæ immorati non interfuimus, cum Rogationum tempore hæc sacra Effigies circumferretur, tamen in mentem veniunt Populi concursus, & incredibilis lætitia, qua vultu, oculis, ac toto corpore gestiebant universi. Itaque eamdem in omnium animis religionem fore confidimus, plurimumque commendamus, ut maximus iis præsertim Templis honos tribuatur, in quibus sacra solemniter fient, ac B. Virginis Imago per id tempus asservabitur; quæ deinde sub quartam, & vigesimam diei horam omnino, uti mos est, debeant obserari. illud etiam decernimus, ut dato tormenti bellici signo Tintinnabula ex Turribus universa personent, cum sacra Tabula in Urbem deportatur.

10. Verum iis externis significationibus minime acquiescimus. Animus quippe omni labe rite expiatus, & Sac. Synaxi refectus unice potest B. Virginis tutelam, ac fidem apud Deum sibi comparare, ut ipsius opem nos miseri, & egentes experiamur. Ipsa quidem Parens est amantissima eorum, qui peccati vinculis ita adstringuntur, ut tamen ab illis dissolvi maxime cupiant; & se a turpi servitute vindicare, uti S. Birgittæ olim declaravit: *Ego sum Mater omnium peccatorum se volentium emendare*. Idem admonet S. Gregorius VII. [a] *Pone finem voluntati peccandi, & invenies Mariam promptiorem Matrem in tui dilectione*. Quod etiam vir eximiæ virtutis P. Segneri uberius comprobavit [b]: Qui se integre, ac sincere Virgini devoverit, ejus pariter virtutem, & exempla sibi imitanda proponit; ac pro maximo in Deum amore voluptatum illecebras falsaque rerum blandimenta fortiter contemnit [c].

Si a nobis id sedulo perficiatur B. Virginis ope, ac præsidio detrimenta, & pericula, quæ in nostra parantur capita, longe depulsa vicissim gratulabimur, Nosque aliquando de hoc terrestri carcere evocati novam, beatamque in Cœlis vitæ rationem auspicabimur.

a *Lib.1. Epist.47.* b *Christ. Instruc. part.3. Serm.34.* c *Theoph. Rayn. in Diptychis Marianis tom.7. sub num.29.*

INSTITUTIO IV.

De jejunio quatuor temporum; qua de causa institutum sit ab Ecclesia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore id evenerit, & qua pietate servari debeat: Item de Jubilai promulgatione, quod Sanctissimus Pontifex concessit; cur illud Fidelibus, & qua ratione comparandum proposuerit: De usu facultatis, qua per Pontificem tribuitur immutandi vota, absolvendi a censuris, ab externa hæresi, & criminibus reservatis: Pontificum consilium, & mens, dum facultates ejusmodi largiuntur.

1 NEminem latere arbitramur quarta, & sexta Feria, ac Sabbato post Pentecostem, videlicet diebus 4. 6. 7. mensis Junii, servandum esse Jejunium.

2. Quod inter quatuor solemnia numeratur, quæ statis anni temporibus celebrari plurimis de causis consueverunt. Primum quidem ne Judæi, qui publice indictum Jejunium quater in anno religiose servabant [a], Christianos temperantiæ virtute superarent. Deinde, cum a veteri Ecclesiæ disciplina recedendum fuerit, ob quam sacræ ordinationes mense Decembri tantum haberi solebant, ob idque alia tria tempora [b], vere scilicet, æstate, ac autumno ineuntibus, ad illas peragendas constituta fuerint, omnino rationi consentaneum visum est, ut Jejunium pariter adhiberetur, quemadmodum ex Sacris Literis deprehenditur, dum Barnabæ, ac Sauli ordinationem commemorant: *Tunc jejunantes, & orantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos.* Tertio, ut pro frugibus Deo gratias persolvamus, cum iis præcipue temporibus vel terræ mandentur, vel maturescant, vel defectæ in horrea congerantur.

Denique, ut Jejuniis, aliisque piis operibus nostra crimina sine ulla intermissione expiemus; quæ omnia a Venerabili Dei famulo Cardinali Roberto Bellarmino susius, & luculentius explicantur [d].

3. Sancto Callisto Pontifici, qui initio tertii sæculi martyrii palmam est assecutus, hujusmodi institutio tribuitur; vel saltem, cum Jejunium ter in anno fieret veteri consuetudine, quartum ipse traditur adjunxisse. In Pontificali Libro, cujus Auctor Anastasius Bibliothecarius nuncupatur, cum de rebus gestis S. Callisti agitur, hæc memorantur: *Constituit Jejunium quater in anno fieri, frumenti, vini, & olei gratia secundum Prophetiam.* At in vetustissimo ejusdem libri exemplari servato in celebri Bibliotheca Colbertina (a quo nihil omnino dissentit alterum, quod in Reginæ Svecorum Bibliotheca extabat), ita scriptum invenimus: *Hic constituit Jejunium die Sabbati ter in anno fieri, frumenti, vini, & olei gratia secundum Prophetam, quarti mensis, septimi, & decimi*: Utrumque

a *Zachar. cap. 8.* b *Amalar. Fortunat. lib. 2. cap. 1. de Offic. Eccl.* c *Cap. 13. Act. Apost.* d *De bonis operibus in partic. lib. 2. cap. 19.*

que testimonium in hanc sententiam Isidorus Mercator conjunxit: *Jejunium quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, convenientius nunc per quatuor Tempora fieri decernimus*. Id autem Callisti decretali Epistola ad Benedictum Episcopum confirmari plane videtur.

4. Hanc porro Callisto minime tribuendam contendit Petrus Coustant [a], qui Romanorum Pontificum Epistolas collegit, ac Parisiis anno 1721. typis mandavit: *Callisto* (inquit) *Isidorus Mercator duas supposuit Epistolas, genuino parenti aliquando cum reliquis ipsius foetibus reddendas*. Cum tamen in dubium veritas hujusce monumenti revocetur, & historiæ Ecclesiasticæ princeps ipse Baronius [b] anceps, incertusque rei fuisse videatur, cum satis modeste inquit: *Nam ipse, si qua de his scripsit*: illud statuendum est (salva semper libri Pontificalis, quem supra memoravimus, fide), quod, cum Judæi quater in anno Jejunio addicti essent, non ritu quodam, aut solemni cæremonia, quæ Salvatoris adventum indicaret, sed virtutis potius, ac temperantiæ causa, hinc Apostolica traditione hujus Jejunii consuetudo recenti Ecclesiæ proposita ad nos usque dimanaverit, ut S. Leo Magnus quinti sæculi scriptor testatur [c], cujus sententiam Cardinalis Baronius iis verbis complectitur [d]: *Ipsa quidem quatuor anni temporum jejunia, quæ in Ecclesia servari solent, ex Apostolica Institutione sumpsisse principium S. Leo absque ulla dubitatione confirmat*. In hanc opinionem scripsit etiam Thomassinus, cum de Jejunio satis copiose, atque erudite dissereret [e]. Cum deinde aliqua ex parte vetus disciplina immutata esset, & nonnullæ Ecclesiæ vernum Jejunium mense Martio, æstivum vero in hebdomada, quæ post Festum Pentecostes sequitur, quodam more celebrarent, Sanctus Gregorius VII. Quadragesimæ initio primum Jejunium fieri, alterum vero in hebdomada Pentecostes perpetua lege constituit. Ita commemorat Micrologus scriptor S. Gregorio coævus [f]; & Concilium pariter Claromontii habitum sub Urbano Secundo decernit, ut, *jejunium secundum semper in hebdomada Pentecostes celebretur*. Quæ omnia præstantium Virorum Orderici Vitalis [g], & Muratoris auctoritatibus [h] confirmantur.

5. Quamquam vero nefarius Dallæus summopere contendat ab Apostolis traditum, indictumque minime fuisse Jejunium, cujus meminit Zacharias, cum ingratum Deo, invisumque ex sacris literis fuisse liquido appareat [i]: *Cum jejunaretis, & plangeretis in quinto, & septimo per hos septuaginta annos, numquid jejunium jejunastis mihi*: Doctissimi tamen Viri id evenisse jure asserunt, quod hujusmodi jejunium cum pietate, & religione minime conjungeretur. Id etiam Zachariæ ipsius testimonio deprehenditur. *Et factum est verbum Domini ad Zachariam dicens: Hæc ait Dominus*

a *Petr. Coustant. lib.1.* b *Ad ann. 57. n.206.* c *Serm.7. de jejunio septimi mensis: & serm. 4. 6. 7. de jejun. decimi mensis.* d *Ad annum 57. numer. 209. Tom. 1.*
e *In tractatu de Jejunio part.1.cap.21. num.7.* f *De Ecclesiast.observ.cap.24.& 25.*
g *Lib. 9. de hist. Ecclesiast.* h *In Anecdot. lib. 2. in dissert. de Jejuniis quatuor temporum.* i *Zachar. c.7. v.5.*

minus exercituum dicens: judicium verum judicate, & miserationes facite unusquisque cum fratre suo; & viduam, & pupillum, & advenam, & pauperem nolite calumniari, & malum vir fratri suo non cogitet in corde suo[a].

Itaque impudentissimus sane est, qui Jejunium suapte natura Deo minime acceptum fuisse divulgat, cum voluntatem ipse suam aperte significaverit[b]: *Hac dicit Dominus exercituum: jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi erit Domui Juda in gaudium, & letitiam, & in solemnitates praclaras, veritatem tantum, & pacem diligite*. Egregios de Jejunio libros conscripsit Laurentius Cardinalis Cozza[c], quibus Dallæi audacia perfringitur, ac mendacia refelluntur.

6. Quare illud ex Zacharia solum intelligitur, nullius meriti Jejunium fore, nisi pariter animus criminum maculis expurgetur, quod ex Isaia clare perspicitur, ubi Judæis querentibus nullum se ex Jejunio fructum percepisse, iis verbis respondetur[d]: *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites, & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie: Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester*. Denique populo suo Dominus, ut pie, sanctéque jejunent, palam denuntiat: *Sanctificate jejunium*[e], quod sic potissimum a S. Gregorio declaratur: *jejunium quippe sanctificare est, adjunctis bonis aliis, dignam Deo abstinentiam carnis ostendere*[f].

7. Nos sane confidimus hac ratione, & sanctitate Jejunium, quod proxima Pentecostes hebdomada indicetur, ab omnibus celebrandum. Atque, ut universi, quorum salus nobis commendata fuit, vehementiùs ad pietatem inflammentur, Jubilæum, quod Pontifex Maximus pro tota Italia, Insulisque adjacentibus die 29. Februarii liberaliter indulsit, publicum facimus; & quo facilius hoc divinum munus, ac beneficium assequantur omnes, Jejunium Feria 4. 6., & Sabbato in hebdomada Pentecostes omnino præcipimus, vel Feria 4. 6., & Sabbato hebdomadæ post Pentecostem, idest diebus 11. 13. 14. mensis Junii; nempe si quis antea morbo, vel alia gravi causa forte impeditus salutarem abstinentiam exercere non potuerit; aut fortassis pro criminum expiatione securius obtinenda Jejunium, & alia sancta opera, de quibus paulo post sermo erit, renovare velit in proxima hebdomada juxta Constitutionem Bonifacii VIII., quæ incipit: *Antiquorum: De pœnitentiis, ac remissionibus*; ubi hæc leguntur: *Unusquisque tamen plus merebitur &c.*

8. Summus Pontifex Clemens XII. his Apostolicis Literis pro Reipublicæ incolumitate, his præsertim difficillimis temporibus, Dei opem suppliciter exorat. Deinde singulos hortatur, ut quo possunt, maximo studio divinum præsidium implorent. Tandem vetustissimo Romanæ Ecclesiæ exemplo, & consuetudini constantissime inhærens, cum cæterarum Parens sit, ac Magistra, cœlestia munera summa liberalitate proponit,

a *Zach. cap. 7. v. 8. 9. 10.* b *Zach. cap 8. v. 19.* c *Part. 2. art. 12.* d *Isaiæ cap. 58. v. 3. 4.* e *Joel. Proph.* f *S. Greg. Homil. 16. super Evang.*

ponit, & omnium criminum remissionem, sicut magni Jubilæi tempore fieri consuevit, universis, qui saltem unum ex iis Templis, quæ a Nobis infra designantur, semel inviserint, ibique pro Sanctæ Ecclesiæ amplitudine, & pro removendis a Christiana Republica gravissimis incommodis, quæ hoc tempore impendent, Deum enixe rogaverint; præterea Jejunium servaverint Feriis 4. 6., ac Sabbato, ut supra ostendimus; & postquam animum peccati labe rite expurgaverint, die Dominico, vel alio quolibet in eadem hebdomada ad cœlestem mensam accesserint sacra mysteria cum utilitate percepturi; postremo illos, qui in egestate versantur stipe aliqua pro suis opibus, & pietate levaverint; quæ omnia in Apostolicis Literis, ut antea diximus, fusius continentur.

9. In iisdem Pontifex omnibus, cujuscumque sint ordinis, vel conditionis, clementer indulget, quemlibet sibi ex approbatis Sacerdotem deligere, cui peccata rite confiteantur. Ipsi vero Sacerdoti maxima per id tempus facultas permittitur, ut scelera omnia remittere, & condonare valeat, licet Episcopis, vel Summi Pontificis auctoritati reservata, vel in Apostolicis Literis, quæ Feria quinta Majoris Hebdomadæ recitari solent, vel in aliis Sanctitatis Suæ, aut decessorum Pontificum decretis contineantur. Insuper, ut illos, qui censuræ cujuscumque vinculis, sive a jure Pontificio, vel Judicum sententia damnati, adstringuntur, eadem potestate dissolvere, ac liberare queat. Postremo vota, quæ Deo nuncupata fuerint, sanctis aliis operibus, ac salutari pœna pro voluntate Sacerdotis imposita, Pontifex immutari permittit, cujus tamen privilegii participes minime sunt, qui se Castitatis, & Religionis voto semel obstrinxerint.

10. Illos vero, qui canonico aliquo impedimento, seu palam cognito, sive occulto impliciti sint, qui inhabiles quacunque de causa, & incapaces existant, in pristinum statum nullo modo restitui posse declaravit; nec non qui Pontificis sententia, vel alterius Judicis Ecclesiastici extra fidelium communionem ejecti, vel suis a muneribus suspensi, aut Ecclesiæ aditu prohibiti fuerint, aut se excommunicatos, suspensos, interdictosque esse alio modo perceperint, aut palam iis pœnis obnoxii declarati fuerint, nisi præscripto, ut supra, tempore jure satisfecerint.

11. En vobis integre enuntiavimus, quæ in Apostolicis Literis exhibentur. *Pœnitentiam ergo agite: Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ*, inquit S. Joannes, cujus exemplo singulos magnopere hortamur, ne hoc opportunum tempus negligenter prætermittant, quo maximos ad æternam salutem fructus Deo juvante comparabunt.

12. Sed ne muneri nostro deesse videamur, cum pro votis immutandis potestas a Pontifice facta sit, S. Caroli Borromæi sententiam in hac re optimum duximus Sacerdotibus in memoriam revocare [a]: *Si quis Sacerdos facultatem, & auctoritatem acceperit eorum vota permutandi, qui peccata*

a *S. Carol. Borromæus monit. 16. ad Confessarios.*

cata confiteantur, in alia pietatis opera solum convertat, quæ vota superent, vel saltem cum ipsis adæquentur, Deoque magis grata videantur; insuper sedulo perpendat expensas, labores, & alia incommoda, quæ perferre debuerint, ut conceptis votis plene satisfacerent.

13. Insuper cum alias in hac Civitate disputatum sit, an ob amplissimam facultatem, de qua ante diximus, a censuris omnibus, & criminibus, licet fœditate, ac magnitudine gravissimis, liberandi Fideles, qui ad pedes Sacerdotis abjecti peccata sua rite confiteantur, cum, inquam, persæpe disputatum sit, an illos etiam, qui hæreseos jam palam cognitæ labe contaminati sunt, pœnitentiæ medicamento possint expiari; & cum ad Nos pervenerit tanto in utramque partem studio disceptatum, ut nonnulli se id facturos, cum primum res, & occasio postularet, libere affirmaverint; ideo hac nostra Constitutione declaramus (licet Theologi [a], & Pontificiæ Legis periti plurimum inter se opinionum varietate dissentiant) rem totam a Pontificum voluntate, atque arbitrio dependere.

14. Quare, cum ipsi Jubilæum indicentes palam significaverint se potestatem hujusmodi nemini permittere, illud consequatur necesse est, ut hæreseos crimen, quod supra cætera gravissimum, & peculiari nota dignum habetur, dimitti nullo modo possit, nisi aliter perspicue, & singularibus verbis in Apostolicis literis explicetur. Itaque imprudenter, stulteque ageret, qui per id tempus falsis commentis adductus, hujusmodi facultate uteretur, quæ Summi Pontificis decreto apertissime non traditur, sibique exitialem peccati maculam contraheret, nec ullam afferret confitenti hæretico salutaris medicinæ utilitatem, quod jampridem a Clemente VIII., Paulo V., & Urbano VIII. Maximis Pontificibus in eos sancitum fuit, qui nulla accepta facultate a censuris, & criminibus Sedi Apostolicæ reservatis absolverent.

15. Plurima afferri possent de hac re Pontificum decreta, sed illud tantummodo, quod ab Alexandro VII. in Congregatione Sanctæ Romanæ Inquisitionis constitutum fuit, oculis subjiciemus: *Sanctissimus Dominus Noster Alexander Papa Septimus sub die 23. Martii 1656. inhærendo declarationibus alias a Prædecessoribus suis factis ad removendam omnem dubitandi occasionem, & ne circa id in posterum ullo tempore hæsitari contingat, cum crimen hæresis præ cæteris gravissimum speciali nota dignum sit, decrevit facultatem absolvendi ab hæresi in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab hæresi.*

16. Neque sane hæc Constitutio in Urbis Tabulariis latuit, sed in lucem edita fuit a Cardinali Albitio in eo libro, quem *de inconstantia in Fide* erudite conscripsit, in quo pariter observandum proponitur veterem hujus rei controversiam post illud Decretum penitus esse diremptam, neque in dubium amplius revocandam. Si quis vero Commentarium Cardinalis

a *Diana lib.5. tract.8. resolut.29.*

nalis Albitii non omnibus ſatis cognitum pro excuſationis cauſa diceret; in manibus tamen omnium verſantur Sancti Caroli monita, quæ ſimul cum Decretis ad confeſſionum Miniſtros pertinentibus conjunguntur, & Romæ quater Innocentii XII. auctoritate impreſſa fuerunt [a]. Communis eſt ſane omnibus Inſtitutio, auctore Presbytero Congregationis, ut ajunt, Miſſionis, pro Sacerdotibus, qui primum ad confeſſiones audiendas deſignantur, quæ Lucæ, & Ticini typis excuſa eſt [b]. Nemo pariter ignorat, quæ a Franciſco Vanraſt Theologo Caſanaten. [d], & a Matthæuccio tradita fuerint, qui Vir, dum Romæ ageret, in plures Sacras Congregationes fuit cooptatus. Tandem nota maxime, & explorata ſunt Cardinalis Petræ eximia Commentaria [e]. Hi ſane ſcriptores omnes Alexandri VII. Decretum commemorant, omnique diſceptationi finem impoſitum eſſe unanimi ſuffragio conveniunt. Cum vero iſtius rei cognitio Monachium [f], Dilingam [g], & Ingolſtadium [h] uſque pervaſiſſet, ſinguli in ea Univerſitate Magiſtri ſublatam penitus omnem diſputationem, quæ ante Decretum Alexandri Pontificis haberi conſueverat, miro voluntatum conſenſu affirmarunt. Quæ cum ita ſint, minime ſuſpicari poſſumus aliquem in noſtra Diœceſi verſari, qui cognita Summi Pontificis voluntate, atque Decreto, aliam ſententiam ita tueatur, ut poteſtatem, quæ a Pontifice non tribuitur, uſurpari adhuc poſſe impudenter exiſtimet.

17. Finem facimus, ſancta opera omnibus præſcripta, & tempus quo potiſſimum ipſa exerceri oporteat, declarantes, ut hanc ampliſſimam criminum remiſſionem merito conſequantur.

18. Ac primum hæc Templa inviſenda, prout ſingulis commode evenerit, potiſſimum deſignamus:

Eccleſiam Metropolitanam S. Petro nuncupatam.

Eccleſiam a Corpore Chriſti appellatam.

Eccleſiam Sanctæ Mariæ Pietatis Mendicantium.

Eccleſiam SS. Jacobi, & Philippi ad Moniales converſas pertinentem.

19. 1. Quoad Diœceſim, Parochialem Eccleſiam proponimus.

20. 2. Jejunium diebus 4. 6. 7., vel 11. 13. 14. obſervabitur.

21. 3. Cætera vero, ſcilicet peccata confiteri, Dominicum Corpus ſumere, Eccleſiam inviſere, ſtipem præbere, a prima die uſque ad 15. Junii integre perficiantur.

In Diœceſi, ſtatim ac Parochi has noſtras Literas acceperint, ac die Dominico Populo promulgaverint, ſancta opera, de quibus modo dictum eſt, quindecim dierum ſpatio ſinguli exequantur.

22. Qui in Mari, vel alio itinere longe a Patria detinentur, ſi omnibus,

a *Pag. 289.* b *Par. 2. cap. 16. §. 1. num. 350.* c *De Indulg. & Jubil. pag. 149.*
d *De Officiali Curiæ Eccleſ. cap. 1. num. 18.* e *Ad Conſtitut. Apoſtol. lib. 3. pag. 180.*
f *Anacletus lib. 1. in jus Can. tit. 7. de hæret. num. 405.* g *Pihing. lib. 5. in jus Can. tit. 7. ſect. 2. §. 5. num. 44.* h *Schmalzgrueber in jus Can. lib. 5. tit. 7. de hæret. num. 207. & ſequent.*

bus, quæ supra exposita sunt, post reditum pie satisfecerint, eamdem criminum indulgentiam assequantur.

23. Postremo si qui regulares cujuslibet conditionis Claustris perpetuo inclusi, sive alii quicumque sæculares, & Ecclesiastici in carceribus, aut servitute constituti, vel alia honesta causa impediti, minime explere possint, quæ supra memoravimus, Sacerdos ad Confessiones audiendas approbatus, vel post hoc Decretum approbandus in proximum tempus ea prorogabit, si ita opportunum duxerit, vel etiam immutabit, & singulis tribuet, quæ magis convenire arbitrabitur.

INSTITUTIO V.

De solemni pompa, qua Sacra Mysteria in supplicatione Corporis Christi, & singulis per annum Dominicis diebus circumferuntur: De institutione, ac propagatione harum supplicationum, qua ætate, quove loco celebrari primum cœperint: De cultu in ipsis exhibendo: Tandem pravæ consuetudines arguuntur, & alia, quæ non sine piorum hominum offensione in his supplicationibus committi solent.

1. NUllis verbis satis explicare possumus maximam voluptatem, qua solemne Festum Corporis Christi in hac Urbe celebravimus, & publicam ejus diei supplicationem prosecuti sumus. Singulari pariter cum gaudio accepimus reliquas supplicationes peractas esse, quæ octo dierum spatio fieri consueverunt. Festi apparatus, ac pompa, qua Sacra Mysteria per eos dies deferebantur, oculos, animumque in admirationem adduxerunt.

2. Quæ tamen omnia pro illius Sacramenti Institutione merito excogitata sunt, in quo Sacramentorum omnium Auctor revera continetur. Hæc sacra celebritas Leodii primum initium nacta est, cum B. Juliana a Monte Cornelione visum admirabile cœlitus immissum Roberto Episcopo declaravit, qui etiam in frequenti aliorum Præsulum, ac præstantium Sacerdotum Conventu illud severe ad examen revocavit. Deinde, licet Urbanus IV., qui ex Archidiacono Leodiensi Pontifex Maximus renunciatus fuit, in Ecclesiam universam hunc Festum diem initio non propagaverit, id tamen constituit novo portento excitatus. Nam cum Urbem veterem secessisset, ut Saracenos effugeret, qui totam Italiam a Manfredo Siciliæ Tyranno acciti furenter invaserant, accidit ut Sacerdos Volsinii Sacrum faciens peracta jam consecratione de præsentia Dominici Corporis dubitaret, & statim Corporalis Palla Sanguine intincta coram omnibus appareret, quam in Ecclesia Principe Urbis veteris religiose servatam non sine pia animi commotione Nos ipsi suspeximus.

Quare

Quare Urbanus ipſe, ac poſt Clemens V.[a], Martinus V.[b], Eugenius IV. teſte S. Antonino, ut Fideles ad hoc Feſtum ſummo ſtudio, ac pietate celebrandum inflammarent, magna cœleſtium munerum copia eos liberaliter cumularunt. Tandem a Sac. Tridentino Concilio, velut annuus pro debellata hæreſi triumphus, nobis proponitur[c].

3. Hæc omnia, quæ paulo ante diximus, Honuphrii Panvinii, Joannis Tritemii, Sancti Antonini, Guglielmi Lindani auctoritate, ac teſtimoniis confirmata in medium adduximus, atque eadem Chriſtianus Lupus[d], Henſchenius[e] Capeavillius[f], Bartholomæus Fiſeus[g], Martene[h], & Theophylus Raynaudus[i] aperte commemorant[k].

4. Jure ſane optimo, ac merito ſolemnes, publicique honores ſtatuto tempore indicendi erant, quibus Sac. Myſteria quotannis celebrarentur. Nam, licet Salvator ipſa inſtituerit, cum poſtremam cum Diſcipulis ſuis Cœnam habuit, quo die a Sacerdotibus quidem ejus beneficii memoria recolitur, totum tamen illud tempus ab Eccleſia impenditur, ut pro acerbiſſimis Chriſti Domini cruciatibus, & morte dolorem ſuum, luctumque teſtetur. Hinc Urbanus IV. Feriam quintam poſt Hebdomadam Pentecoſtes decrevit, in qua Fideles Divinam illam, atque amoris plenam Inſtitutionem ſingulari honore proſequerentur. Inſuper, cum Fideles hoc cœleſti alimento in æternam vitam totius anni curſu reficiantur, peculiares etiam honores deferendi erant, eo potiſſimum tempore, quo Paraclitus ſuper Apoſtolos immiſſus divino eos lumine perfudit, ut altiſſimam hujus Sacramenti dignitatem intelligerent.

5. Ita ſcriptum reliquit S. Thomas[l], cujus auctoritas cum ob ſanctitatem, & doctrinam valere plurimum debet, tum quia S. Urbano coævus officium pro hac celebritate Pontificis juſſu compoſuit. Id ſane initio falſum commentum aſſeruit Papebrochius[m], donec Natalis Alexandri ſuper hac re diſſertatione adductus contrariam ſententiam amplexus eſt, ut ipſe palam iis verbis declaravit: *Ecce citius, & pluſquam ſperarunt ultro præſto in eorumdem ſententiam totus tranſiens, & paratus ſimilem ſatisfactionem quibuſcumque aliis dare, ſicut jam pluribus caſibus dedi, quando pro iis viderim veritatem ſtare. Contra hanc nihil nec poſſum, nec volo*[n]. At nullus profecto diſputationi locus fuiſſet, ſi uterque[o] Litteras Apoſtolicas Sixti IV. in mentem revocaſſet, quas una cum aliis Pontificum Litteris ad Ordinem Dominicanum ſpectantibus ſapientia ſimul, ac modeſtia præditus Bremond ejuſdem Familiæ collegit, notiſque eruditis plurimum exornavit.

a *In Clement. unica de Reliq., ac venerat. Sanctor.* b *Raynald. anno Domini 1429. num.20.* c *Seſſ.13. cap.5. & Canon.6. tit. de Euchariſt.* d *Diſſert. de S. Proceſſion. lib.11. pag.340. recentis edition.* e *Lib.4. Apoſtolicis pag.437.*

f *De Leodienſib. Hiſt. pag.542.* g *Lib. de Orig. Feſti Corp. Chr.* h *De Antiq. Eccl. Diſcip. in Divin. celebr. Officii cap.29. num.1. 2. 3.* i *Lib.11. pag.347.*

k *Pag.347. tom.11.* l *Opus 57. in Offic. de Sanctiſſ. Sacram.* m *In Actis Sanctor. menſis Ap.* n *In Propil. menſis Maji part.2. pag.53.* o *In Bull. Domin. lib.3. pag. 555.*

In illis itaque hæc leguntur: *Ac in ejus ſolemnitatem, & venerandam inde memoriam idem Urbanus Prædeceſſor ſtatuit Feſtum tam glorioſiſſimi Sacramenti annis ſingulis, & temporibus perpetuis quinta Feria poſt Octavas Pentecoſtes a cunctis Fidelibus ubique ſolemniter celebrari, propriumque ejuſdem ſolemnitatis Officium per Beatum Thomam de Aquino, tunc in ipſa Curia exiſtentem compoſitum edidit*.

6. Illud etiam accurate a Scriptoribus Eccleſiaſticis inveſtigari ſolet, an Urbanus IV. non modo diem Feſtum Corporis Chriſti, ſed publicam quoque ſupplicationem indixerit; quod permultis difficile videtur, cum Pontifex ipſe ſolemnem ejus diei celebritatem ſolum in ſuo Decreto commemoret, quod in Clementina, de qua ſupra diximus, integrum continetur [a]. Contendunt igitur hoc Inſtitutum ad Joannem XXII. referendum. Qui vero Urbanum IV. Auctorem ejus rei arbitrantur, Panvinii auctoritate ſententiam ſuam plane confirmant. Tradit enim Pontificem juſſiſſe, ut Corporalis Palla cruore intincta Urbem veterem a Volſiniis, publice indicta ſupplicatione, transferretur: *Attonitus Pontifex ad ſe ab Epiſcopo Loci cum Proceſſione Urbem veterem transferri voluit, & illud ſolemnitate inſtituta in Eccleſia Urbevetana recondidit*.

7. Sed de hac diſputatione ſatis ſit. Interim Nos libere affirmare poſſumus (ut nihil de Orientis Eccleſia proferamus, ad quam Pontificiæ Conſtitutiones, cum de diſciplina agitur, niſi aperte nominetur, minime pertinent) per totum Occidentem ab Eccleſia Feſtum Corporis Chriſti, & ſolemnem per Urbem ſupplicationem quotannis renovari. Hinc alia pariter ſupplicatio dimanavit, cum Divina Myſteria magno Populi concurſu ad infirmos deferuntur. Ob eam rem Martinus V. in eo Decreto, quod paulo ante memoravimus, poſtquam largiora cœleſtis Theſauri munera in eos contulit, qui Dominicum Corpus pie comitati eſſent, cum redeunte celebritate, aut per octo ſequentes dies ſingulis annis per Urbem ſolemni pompa circumfertur, eorumdem etiam honorum participes eos decernit, qui idem facerent, cum ægrotis adminiſtraretur. Hac profecto de cauſa pietas in Fidelium animis aucta eſt, & ſanctiſſima inducta conſuetudo, ut quolibet menſe in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, atque etiam in Parochiis hujuſmodi publica ſupplicatio haberetur. Nonnulli autem pietatis cauſa Romæ ſimul convenerunt in Ædem S. Mariæ ſuper Minervam, ut Chriſto Domino, cum in Urbe circumgeſtaretur, operam, honoremque debitum ſedulo præſtarent; & plurima inter eos conſtituta ſunt, quæ non modo Pauli III. auctoritate probata fuerunt, ſed etiam ſodalitas a Corpore Chriſti nuncupata tunc temporis exordium habuit, cui Pontifex, ut univerſos ad hoc pium opus incitaret, [b] cœleſtia bona largiter impertivit. Illud etiam ſe expetere magnopere oſtendit, ut in aliis Civitatibus hæc ſodalitia inſtituerentur, ut magna frequentia præſto ſemper eſſent, qui humili veſte ſuper-

a *In Bullar. Rom. lib.1.* b *In Bullar. Rom. conſtitut.12. lib.10.*

superinduti, cereis funalibus accensis, Psalmosque canentes Sacra Mysteria per Urbem sequerentur.

8. Sanctus Carolus Borromæus hujusmodi supplicationes, quæ unoquoque mense fieri solent, cum in Civitatem, tum in Provinciam jampridem inductas memorat in quarto Concilio, [a] quod Mediolani celebravit. Præclarissimus Cardinalis Palæottus primus Bononiensium Archiepiscopus, sodalitates, quas supra diximus, probavit magnopere; jussitque, ut singulis diebus Dominicis ineunte mense, illius Parochiæ, in qua sedem haberent, consuetam supplicationem prosequerentur, sicut in rituali ipsius Libro præscribitur. Cardinalis Columna hujus etiam Civitatis Episcopus in Synodo, quam anno 1634. convocavit, illud præsertim decrevit [b], *Unoquoque mense Processio fiat a Societate Corporis Christi, quæ, ubi non est erecta, quamprimum instituatur a Parochis: quibus menstruis in Parochia Processionibus, & iis, quæ habentur in Hebdomada Sancta, a Parochis invitentur benigne Confratres in propria Parochia existentes, ut intersint, studeantque benigne sic ipsi invitati frequentes interesse proprio amicti habitu, ut mos est in Ecclesia Metropolitana*. Denique graviter, sancteque Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster consuluit, [c] ut perhonorifice Clericorum, & sodalitatum frequentia nunquam deesset, cum de more singulis mensibus, vel ægrotantium causa Sacra Mysteria circumferuntur.

9. Nolumus sane perscrutari, cur singulæ Parochiæ Sodalitates hujusmodi adscriptas non habeant (sicut a Decessoribus nostris merito præceptum fuit) nec super hac re novum aliquid definire: cum præsertim cognitum Nobis sit, quod aliæ Fidelium Societates, licet a Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento minime nominentur, omni tamen Religione, atque studio comitatum præstare, cum opus fuerit, non prætermittant: sed illud dissimulare haud possumus, quod Nos ipsi non semel advertimus, paucos admodum Sodales convenire, cum publica supplicatio in Parochiis quolibet mense instauratur. Hinc pro singulari amore, quo Salvatorem Crucifixum prosequi debent, universos vehementer hortamur, ut quoties Sacris Mysteriis inservire oporteat, frequentes congregentur. Admonemus etiam Parochos, qui Sodalitatem Ecclesiæ addictam non habeant, ut aliquam omnino sufficiant, quæ iisdem muneribus pie fungatur, omnesque magnopere suis verbis excitent, ut cœptum olim pietatis cursum, egregiamque consuetudinem majori indies studio, ac frequentia sequantur; speciem virtutis optimam in ipsis mutatam aliquando redarguant, & amplissima cœlestis gratiæ munera a Pontificibus tradita, quæ ipsi per oscitantiam negligunt, sæpe ante oculos proponant. Si de gravissimo hoc negotio cum populo diligentius agant Parochi, uberrimos fructus, Deo præsertim juvante, consequentur. Ita accidit Antonio

a *Concil.4. Tit. de pertinentib. ad Sac. Eucharistiam*. b *Pag.35.*
c *In Ipsius Synodo pag.31. 32.*

nio Albergati Bononiensi, qui Leodium, ut eam Civitatem, ac Diœcesim auctoritate Apostolica inviseret, Legatus missus, cum exiguum civium numerum ad Sac Euchariſtiam per Urbem honorifice deducendam, congregari videret, his verbis Parochos admonuit, & negligentes objurgavit: *Non est credibile, quin Populus monitus a Pastore de gravitate negotii non sit plene pariturus. Si etenim debitam adhibere voluerint diligentiam, certum est Pastores in hoc genere a populo libenter admodum omnia obtenturos esse.* Quod ita plane evenit [a], ut scribit Vanespenius, qui pariter cætera Apostolici Nuncii Decreta complexus est: *Verissime id prædixisse horum Decretorum Auctorem ostendit concursus Populi, atque luminis copia in delatione Eucharistiæ iis in locis, in quibus Pastorum zelus in excitanda Populi pietate, ac reverentia erga hoc augustissimum Sacramentum elucet.*

10. Sed non iis terminis concludi potest nostra Institutio, cum præter ea, quæ Nos ipsi vidimus, honestissimi etiam viri, quorum sane fides maxima est, plurima nobis detulerint, quibus consulere pro rei magnitudine, nostrique muneris ratione omnino debeamus. Novimus igitur rusticos, licet Sacrosancta Mysteria in via offenderint, minime cum plaustris subsidere; rhedarios autem neque ex jumentis descendere, nec ea paulisper retinere. & vix caput negligenter aperire; aliquos etiam, qui vel sella gestatoria inclusi, vel curru, vel equo per Urbem vehuntur, si forte Augustissimo Eucharistiæ Sacramento obviam deferantur, minime subsistere, nec in terram descendere, quod tamen officii gratia, & sæpe parum honesta de causa facere consueverunt. Nihil dicam de illis, qui porticibus inambulantes, si ex adverso sacra supplicatio casu prætereat, aperto capite, uno tantum genu submisso, statim institutam deambulationem prosequuntur.

11. Quare, ut hæc prava exempla, quibus nonnulli populum graviter offendunt, de medio auferantur, volumus, ut plaustra, rhedæ, & Nobilium carpenta tandiu cursum sustineant, donec supplicatio transierit. Rustici vero poplites flectant, neque e terra assurgant, donec Sacerdos, qui Sacram Eucharistiam manibus gestat, e conspectu abierit. Tandem rhedarii detecto capite corpus humiliter inclinent, quoniam jumentorum cura impediti majora Religionis testimonia exhibere non possunt. Illi vero, qui sellis gestantur, vel curru feruntur, statim prosiliant, in genua pervolvantur, & Sancta Mysteria, si commode fieri queat, pie comitentur. Ob hanc rem Parochos omnes admonemus, & illos præsertim, qui vel in Templis, vel in foris sacras ad Populum conciones habent, ut parum religiosos homines ad meliorem frugem reducant, ne in Civitate, quæ pietatis laude potissimum commendatur, tam perniciosa exempla versentur.

12. Et quoniam summopere expetimus eorum vestigiis inhærere, qui in Ecclesiis administrandis veluti exemplar cæteris exhiberi possunt, testimo-

a *In lib. Jurisp.* Ecclesiast. *lib.1.pag.*470. *num.*20.

ſtimonium S. Caroli Borromæi ſubjicimus [a]: *Cum quis Sacerdoti Sanctiſſi-mi Corporis Domini Sacramentum ad ægros ferenti, aut cum eodem inde redeunti obviam fit, dum vel equo, vel curru, vel jumento vehitur, ubi primum illum id ferentem viderit, inde ſtatim deſcendat, humique flexis genibus, tandiu in adoratione permaneat, quoad ille cum Sacramento tranſierit. At vero omnis Sacerdos, ſive Clericus, ſive Laicus quicumque eidem Sanctiſſimo Sacramento obviam fiet, domum uſque ejus, cui miniſtrandum eſt, & ad Eccleſiam quoque, quo reditur, pia veneratione proſequi, & comitari omnino ſtudeat, niſi neceſſitate, cauſave urgenti vehementer impediatur. Id omne ut cuncti Fideles ſtudioſe religioſeque præſtent, illos unuſquiſque Parochus quam ſæpiſſime, ac diligentiſſime commonefaciat.*

13. Alphonſus, & Joannes primus Hiſpaniarum Reges Legem promulgarunt, quæ in latinum ſermonem reddita hanc continet ſententiam: *Decernimus, ut Nos, hæres Regni Princeps, aliique Liberi noſtri, quoties in via Sanctiſſimum Corporis Chriſti Sacramentum occurret, ad Templum, ex quo delatum fuerit, omnino proſequamur, fixiſque humi genibus, donec Sacerdos tranſierit, debitum Religionis cultum exhibeamus; a quo nec lutum, nec ullæ aliæ ſordes excuſare poſſint. Qui hoc decretum violaverit ſexcentis, ut ajunt, Maravedis pœnas dare mandamus, quorum binæ partes Clericis tribui debeant; tertia vero Judici, qui pœnas exegerit.*

14. Nos certam iis, qui deliquerint, pœnam non conſtituimus, ſed illam pro voluntate noſtra juxta criminis rationem expoſcemus, ſine ullo tamen detrimento aliorum Magiſtratuum, qui in hac re poſſint eaſdem pœnas repetere.

15. Confidimus tamen nullum fore tempus, quo ad coercendos irreligioſos homines impelli debeamus; ſed univerſi pie ſancteque omnibus, quæ præcepta ſunt, omnino ſatisfacient, memoria repetentes a Sacro Tridentino Concilio Chriſtum Unigenitum Dei Filium *Cultu Latriæ etiam externo* in Sacris Myſteriis adorandum, tanquam Fidei Dogma fuiſſe ſancitum. [b] Perpendant etiam externas haſce cultus ſignificationes eſſe teſtimonia quædam, quibus Jeſum Chriſtum in Sacramento revera confitemur. Hinc etiam a Theologis contra Novatores pro vera Salvatoris præſentia aſſerenda, firmiſſima argumenta ducuntur. Cum vero nefarii homines in vulgus diſſeminarent hujuſmodi cultum recentioribus ſolum temporibus inter Fideles excitatum eſſe, hinc propoſitis ex omni vetuſtate exemplis, ac teſtimoniis ab ipſis Eccleſiæ principiis rejecti penitus fuerunt. Inſuper cogitent ſinguli in Sacra Euchariſtia eum ipſum contineri, de quo cœleſtis Genitor, cum in Orbem terræ ipſum demitteret, ſic ait: *Adorate eum omnes Angeli ejus.* [c] Quod etiam S. Paulus retulit, cum ad Hebræos ſcriberet: *Et cum iterum introducit Unigenitum in Orbem terræ, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei.* [d] Cogitent etiam Magos ipſi Domino

a *In actis Eccleſ. Mediolan. lib.1. pag.180. editionis Lugdunen.* b *Seſſ.13. Can.6.*
c *Pſalm.96. v.7.* d *Ad Hebr. cap.1. v.6.*

mino maxima, quæ poterant, Religionis signa dedisse [a]: *Videntes autem Stellam gavisi sunt gaudio magno valde, & intrantes domum invenerunt Puerum cum Maria Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum.* Postremo in mentem adducant ab Apostolis in Galilæa summo cultu adoratum fuisse, cum de sepulchro in vitam fuit revocatus. Sicut S. Matthæi testimonio accepimus: *& videntes eum adoraverunt.*

INSTITUTIO VI.

De Sacra Visitatione, & Confirmationis Sacramento in singulis Urbis Parochiis administrando; quosnam dies hujusmodi administrationi mos majorum attribuerit. De variis hujus Sacramenti nominibus, ac rationibus. Quandonam a Christo Domino fuerit institutum; de Donis, quæ ab ipso in nos dimanant. Qua animi innocentia, & corporis modestia suscipiendum sit; An Dei præcepto ad illud teneamur, & quonam tempore hoc præceptum fideles obstringat. Qua ratione priscis temporibus per majores nostros idem Sacramentum conferretur.

1. Postquam officiis perfuncti sumus, quæ recens Episcopus accipere, & vicissim persolvere consuevit, illud primum in mentem venit, ut universam Diœcesim inviseremus. Itaque munus ab hac nostra Civitate auspicati sumus, ex qua tamen quindecim mensium spatio, postquam in hanc Sedem pervenimus, quinquies profecti, Diœcesim percurrimus, & loca magis ab Urbe disjuncti, ubi Confirmationis Sacramentum ministravimus, & juvantibus plurimum Administris, quos Nobiscum eduximus, omnem operam, studiumque pro nostrarum virium tenuitate, iis omnibus libenter impendimus, quæ pro divini cultus amplitudine, eorumque salute, qui Nobis commendati sunt, necessaria videbantur. Sed cum Diœcesis latissimis terminis concludatur, cujus magna pars in asperrimis montibus sita est, altera planitiem obtinet, postrema (quod gravius est) etiam inter aquas versatur, quæ fœdissima alluvie florentissimum agrum plurimis jam locis operuerunt (quæ sane calamitas pro criminibus expiandis Nobis immittitur) eam ob causam (ne perlustrata primum Diœcesi nimis tarde ad Urbem rediremus) ineunte Novembri Urbanas Parochias invisere constituimus, totumque hyemis, & veris quoque tempus insumere, donec rem integre perficiamus. Sed ut copiosi fructus inde proveniant, nullaque perturbatione impediantur, singulos Parochos ante quindecim dies admonebimus, quo potissimum tempore eorum Ecclesias invisemus, ut præsto sint omnia, quæ necessario requiruntur. Festos dies pro re gerenda præsertim decernimus. Nam sicut eo tempore Christi doctrina, atque præcepta in Ecclesiis explicanda sunt, non sine incommodo, ac difficultate pueri, ac puellæ pro festis die-

a Matth. cap. 2. v. 10.

diebus convenirent. Hæc autem ratio, ac methodus constanter servabitur: mane ad Parochiam, de qua tunc agetur, una cum nostris administris statuta hora accedemus. Postquam de more in limine occurrerit Parochus, & consueta officia persoluta fuerint, divina Mysteria adorabimus, & recitatis pro Defunctorum expiatione precibus, indulgentiam de more promulgabimus: sacro deinde peracto, initium, atque operam iis tantummodo confirmandis dabimus, qui illi Parochiæ adscribuntur. Nam finem, quem Nobis unice proposuimus, cum hujus Sacramenti administrationem in singulas Parochias divisimus, minime attingeremus, nisi confusio, quæ hominum multitudinem, & concursum necessario sequitur, de medio auferretur. Post hæc reliqua omnia, quæ ad Sac. Visitationem pertinent, conficiemus, & plerumque (licet breviores dies effluant) in eadem Ecclesia pueros Christiana doctrina imbuendos ad consuetum usque tempus opperiemur. Severe tamen Parocho, aliisque omnibus mandamus, ut nihil, ne cyathum quidem frigidæ, cuilibet ex comitatu nostro, neque Nobis ipsis suppeditent. Tum quia curabimus diligenter, ut quæ necessaria sunt, commode afferantur, tum quia, cum Romæ variis pro Sede Apostolica muneribus fungeremur, plurimum institimus, ut ea Decreta omnino servarentur, quibus nihil pecuniæ, vel etiam alimenti dono accipiendum præcipitur, quo tempore Sacra Visitatio in aliqua Civitate peragitur. Qua de re non mediocriter obnoxii culpæ videremur, si quæ aliis observanda magnopere contendimus, ea Nos ipsi parvi duceremus.

2. Ex vetustissimis Rituum Libris deprehendimus diebus Festis Paschatis, ac Pentecostes Confirmationem impertiri consuevisse. Nam cum illis potissimum temporibus Baptismus conferretur, ad quem rite suscipiendum Catechumeni instruebantur, rationi consentaneum erat, ut Confirmatio, quæ statim post Baptismum ministrari solebat, iis pariter diebus, quos supra memoravimus, traderetur. Ita scriptum invenimus in sexto Concilio, quod fuit Parisiis celebratum; *Sicut autem duobus temporibus, Pascha videlicet, & Pentecoste Baptismus, ita etiam traditio Sancti Spiritus per impositionem manuum Fidelibus tradatur.* [a] Sic etiam refert P. Mabillonius in illis Commentariis, quos de *Ordine Romano* conscripsit [b], ubi ritum accurate complectitur, quo statim post Baptismum Fideles confirmabantur. Cum deinde Ecclesiæ disciplina immutata esset, & propter eorum multitudinem, qui Christianam Fidem amplectebantur, inducta fuisset consuetudo, ut quotidie, si opus foret, salutari lavacro expiarentur; cum justis pariter de causis Baptismum alio tempore, ac Confirmationem conferre Occidentis Ecclesia in morem accepisset, inde factum est, ut pro confirmandis Fidelibus penes Episcopos facultas deligendi temporis relinqueretur. Illud vero aptissime convenire semper judicatum

 fuit,

a *Tom. 2. Collect. Conc. Galliæ a Syrmondo editæ cap. 33. pag. 507.*
b *Num. 15. tom. 2. Musæi Italici.*

fuit, cum Sacra Visitatio indicitur, quod Nos maxime probantes, Confirmationis Sacramentum, ea ratione, & tempore, quod supra diximus, tradendum instituimus. In hanc sane opinionem S. Hieronymi auctoritate adducti sumus, qui in Dialogo contra Luciferianos hujusce consuetudinis clarum affert testimonium: *Ecclesiarum esse consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus Urbibus, per Presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Sancti Spiritus manum impositurus excurrat*. Insuper Sac. Leges Episcopos admonent, ne, prævio saltem brevi sermone, Fideles hortari prætermittant, ut cum Sacramento fructum pariter consequantur. Sed cum quinquaginta quatuor in hac Urbe Parochiæ numerentur, & cum de rebus ad hoc Sacramentum necessariis breviter agendum tantummodo sit, eandem perpetuo sententiam usurpare cogeremur. Aliter sane eveniret, si Theologorum more de uberrima Confirmationis materia esset differendum. Plura enim Commentaria, quæ Parochias etiam numero superarent, facile confici possent, si Confirmationem ad juris Pontificii Leges, vel Scholasticæ, & Moralis Theologiæ disputationem revocaremus. Itaque, ut hujusmodi incommodo, ac molestia vindicemur, nostroque munere commodius fungamur, hanc generalem Institutionem evulgavimus, sperantes fore, ut quæ in ipsam congessimus, Parochorum voce, ac doctrina copiosius declarentur, puerique ad hoc Sacramentum accedentes, ita imbuantur, ut ipsius dignitatem, ac fructus plane intelligant; ne forte ipsorum culpa eveniat, quod Paulo contigisse legimus. Nam cum a Fidelibus Ephesi quæsiisset, an Spiritus Sanctus de Cœlo immissus in illos descendisset, *Illi responderunt ad eum: sed neque, si Spiritus Sanctus est, audivimus* [a].

3. Res igitur, de qua agendum suscipimus, variis nominibus nuncupatur, videlicet manuum *impositio*, ob rationem, qua ab Episcopo confertur; *Chrisma* ob materiem, ex qua conficitur; *Confirmatio* ob effectum, qui in animas derivatur. Sed magis usitato vocabulo Chrisma: quam loquendi consuetudinem Populo magis notam, & communem Nos etiam retinebimus. Sacramentum esse minime dubitandum est; & siquis aliter sentire audeat, a Tridentino Concilio diris devovetur: *si quis dixerit Confirmationem Baptizatorum otiosam Cæremoniam esse, & non potius verum, & proprium Sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam Catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit* [b]. Anceps vero, incertusque hujus veritatis esse non potest, qui historiam perpenderit, quæ in Actis Apostolorum commendatur [c]: *Cum autem audissent Apostoli, qui erant Herosolymis, quod recepisset Samaria Verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem, qui, cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in Nomine Domini Jesu*.

a *Act. Apost. cap. 19. v. 2.* b *Sess. 7. Can. 1. de Confirmatione*.
c *Act. Apost. cap. 8. v. 14. &c.*

Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.

Quatuor ad constituendum novæ Legis Sacramentum conditiones necessario requiruntur: quarum prima, ut signum sit nostris sensibus subjectum; altera, ut a Christo Domino institutum fuerit; tertia, ut vim, ac facultatem conferendæ spiritualis gratiæ contineat; quarta denique, ut cum Religione Christiana perpetuo conjungatur.

4. Manuum impositio, necnon & oratio signa profecto sunt, quæ sensu percipiuntur. Quod autem Christus Dominus hujus Sacramenti auctor extiterit, in dubium revocari non potest, cum reipsa, & Apostolorum exemplo confirmetur. Siquidem id, quod Sac. Literæ testantur, nunquam in Ecclesiam inducere ausi fuissent, ipsique velut hæreditatem relinquere, ut ex Tertulliano accepimus, *Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo suscepit* [a]. Illud etiam certum est, spiritualem gratiam hoc Sacramento comparari, ut in Actis Apostolorum, quæ supra memoravimus, satis apparet. Legimus enim illos, qui in Samaria Baptismate lustrati fuerant, Spiritum Sanctum accepisse, cujus nomine, cum de Sacramentorum effectu sermo est, gratia justificans clare intelligitur. Postremo satis cognitum, perspectumque est in Ecclesia hoc Sacramentum perpetuo viguisse, quod nunquam intermissa consuetudine, & SS. Patrum auctoritate comprobatur. Quæ cum ita sint, nullus ambigendi locus superest, Confirmationi rationem veri Sacramenti aptissime convenire.

5. Supervacaneum hoc loco ducimus perscrutari, quonam tempore illud Salvator instituerit, vel quibusnam testimoniis perpetuus ipsius usus in Ecclesia potissimum ostendatur. Nobis satis erit innuere, Christo Domino eam potestatem, quæ *Excellentiæ* dicitur, traditam fuisse, cui Sacramentorum Institutio tribuitur. Ipse quidem res ipsas, quæ sensibus nostris subjiciuntur, in tantam virtutem, ac dignitatem efferre solus poterat, ut justificantem gratiam in Nobis producerent. Itaque eam disputationem Theologis relinquimus, utrum id Sacramentum tunc primo induxerit, cum Sanctissimas manus super puerorum capita imposuit [b]; utrum etiam illud constituerit non quidem administrando, sed facta solum Apostolis promissione, ut ex S. Joanne deprehenditur, *si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos*. Denique utrum in ultima Cœna id evenerit; vel cum Apostolis inquit, *Accipite Spiritum Sanctum*; an vero die Pentecostes, cum Spiritu Sancto cœlitus demisso confirmati fuerunt; an postquam a mortuis excitatus, quadraginta dierum spatio cum ipsis versatus fuit, & plurimos de Regno Dei [c], hoc est de statuenda, regendaque Ecclesia sermones habuit, ob quam causam S. Leo Magnus ita scriptum reliquit [d], *Non ergo ii dies, qui inter Resurrectionem Domini, Ascensionemque fluxerunt, otioso transiere decursu, sed ma-*

a *Lib. de Præscrip. cap.21.* b *Matth. cap.19.* c *In Act. Ap. cap.1.*
d *In Serm.1. de Ascens. Domini.*

magna in his confirmata Sacramenta, magna sunt revelata Mysteria. Congerant igitur sapientes Theologi omnia vetustatis testimonia, ut Sac. Confirmationis usum a primis Ecclesiæ sæculis ad Nos usque perenni successione derivatum ostendant; nos salva, & integra aliorum Scriptorum laude, qui egregios in hac re labores susceperunt, Carolum Witassium [a] merito proponimus, qui singularem supra cæteros gloriam sibi comparavit. Ipse quidem nullum ex Conciliis, vel Sanctis Patribus monumentum prætermisit, ut aperte demonstraret, quod revera assecutus est, perpetuam semper fuisse Confirmationis administrandæ in Ecclesia consuetudinem.

6. Itaque cum Confirmatio Sacramentum vere sit, quod gignit gratiam, aliquid de illa dicendum superest, quam duplicem fuisse in iis, qui Confirmationem rite acciperent, ab initio Ecclesiæ Sac. Literæ commemorant; videlicet aliam, quæ sanctificat animam, & aliam insuper edendi miracula, ut in Actis Apostolorum describitur [b]: *His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu, &, cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant*.

Hinc Novatores, ac præsertim impius Dallæus, hoc Sacramentum de medio tollunt, cum nulla miracula ab iis patrari videant, qui rite ab Episcopo confirmantur. Neque perpendunt, non omnes initio nascentis Ecclesiæ, qui Sacro Chrismate delibuti essent, simul cum gratia sanctificante, efficiendi etiam portenta virtutem suscepisse: *Numquid omnes Apostoli*, inquit S. Paulus, *numquid omnes Prophetæ, numquid omnes virtutes, numquid omnes gratiam habent curationum, numquid omnes linguis loquuntur, numquid omnes interpretantur?* Plurimos sane hac admirabili virtute, singularique beneficio eam ob causam Deus cumulavit, ut Christianam Religionem in suo exordio confirmaret, novisque, & inusitatis prodigiis lucem, ac dignitatem conferret. Hinc tamen non sequitur, quod simul cum hac virtute gratia pariter sanctificans non conjungeretur, vel qui hoc tempore miracula non efficiat, gratia sanctificante destituatur. Præclare id S. Augustinus advertit [c], *Neque enim temporalibus, & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem modo datur Spiritus Sanctus, sicut antea dabatur ad commendationem rudis Fidei, & Ecclesiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc hoc expectat, ut ii, quibus manus ad accipiendum Spiritum Sanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? Sed invisibiliter, & latenter intelligitur propter vinculum pacis eorum cordibus Divina charitas inspirari*.

7. Ex iis satis constat gratiam sanctificantem, etiam non tradita pro efficiendis miraculis virtute, ex Confirmatione comparari, quæ sane cum inter *Vivorum* Sacramenta adnumeretur, eos, qui confirmandi sunt, aut Baptismatis innocentiam servare, aut peccata, quæ admiserunt, Pœni-

a *Lib. 1. de Sacram. Confir.* b *Act. Apost. cap. 19. v. 5.6.*
c *Lib. 3. de Baptis. cap. 16. Tom. 9. operum edit. Maurin.*

Pœnitentiæ Sacramento expiare oportet, ut primam gratiam adipiſcantur. Tunc illam Confirmatio non modo corroborat, ſed etiam auget, novaſque excitat vires, quibus hoſtium impetus, ac tela frangantur: *Spiritus Sanctus in fonte Baptiſmi plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam. In Baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam. In Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur.* [a] Idem ſcripſit Innocentius III. *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio, quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur, & robur.* [b] Siquidem cum rationis uſu perfruimur, duobus potiſſimum modis bellum nobis indicitur. Hinc enim ſecundæ fortunæ, ambitionis, voluptatiſque illecebris magnopere incitamur; inde vero adverſis caſibus, ut ait S. Thomas, [c] maxime permovemur. Quare cum Deus Optimus Maximus homines in hac miſera conditione poſitos ſuô præſidio deſtitui non pateretur, poſtquam in Baptiſmo gratiam contulit, novam etiam Sacramento Confirmationis adjunxit, quæ tenuitatem noſtram ſublevaret in eo certamine, quod adulta jam ætate ad extremam uſque ſenectutem nobis impendet: *Ergo Spiritus Sanctus* (inquit S. Eucherius Lugdunenſis), *qui ſuper aquas Baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præſtat ad gratiam, & quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inviſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in Baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam, in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur* [d]. Inſuper, ſicut in Baptiſmo character imprimitur, quo Fideles ab Infidelibus diſtinguuntur, & ob eam cauſam iterari non poteſt, idem de Confirmatione dicendum eſt. Nam cum nihil aliud ſit character, quam poteſtas ſpiritualis ad quaſdam Sacras actiones conſtituta, cumque, ſicut naturali in vita, ita pariter in ſpirituali aliæ pueris recenter genitis, aliæ vero hominibus maturæ jam ætatis actiones diverſæ conveniant; hinc ſequitur, ut alius character poſt Baptiſmum etiam Confirmatione imprimatur, & ejuſdem Sacramenti iteratio omnino denegetur: *De homine* (ita Gregorius II.) *qui a Pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio prohibenda eſt* [e]. Quibus ſane verbis aptiſſime congruit Tridentinum Concilium [f]. Tandem, uti S. Thomas declarat [g], etſi Confirmatio Fideles ab Infidelibus minime ſecernat, eos tamen, qui in perfectione Chriſtiana magis profecerint, & eos, qui curſum tantummodo inceperint, ſatis ſuperque diſtinguit: *Et ideo character Confirmationis eſt ſignum diſtinctivum non Infidelium a Fidelibus, ſed ſpiritualiter provectorum ab his, quibus dicitur, ſicut modo geniti Infantes, rationabile ſine dolo lac concupiſcite, ut in eo creſcatis in ſalutem.*

8. Ex iis omnibus, quæ ſuperius dicta ſunt, luculenter apparet, Con-

a *Can. de Conſecr. diſtin. 5.* b *Cap. cum veniſſent &c. de Sac. Unctione.* c *In Epiſt. S. Joann. cap. 5.* d *In homil. Pentecoſt. ut habetur in Biblioth. Patrum lib. 6.* e *Epiſt. 13. ad Bonifac. c. 4. T. 6. Concilior.* f *Seſſ. 7. Can. 9.* g *Par. 3. quæſt. 72. art. 5.*

Confirmationem maximo ſtudio, paratoque diligenter animo ſuſcipiendam, ut hujus Sacramenti characterem, ſimulque gratiam aſſequamur, quæ nos in bellum validiores efficit, & contra acerrimos hoſtes, qui nobis ad æternam ſalutem intercludere viam contendant, eximiam victoriam pollicetur. Quis tamen id perſuaſum haberet, quod muneris noſtri ratione adducti monere debemus? Siquidem plures invenimus, cum Diœceſim perluſtraremus, qui confirmari prope neglexerint ea potiſſimum de cauſa, quod immortalis vita ſine hoc Sacramento poſſit comparari; quæ ſententia licet falſa non ſit, tamen illa peſſime utuntur. Hinc nonnulli ſæpius abſque ulla modeſtia ad Confirmationem acceſſerunt, animique interiorem habitum ab externis ſignificationibus ita deprehendimus, ut ipſos aliquando præterire, vel graviter objurgare, & etiam, quod ægerrime fatemur, animo commoveri non ſemel coacti fuerimus.

9. Itaque, ſi contra hanc opinionem differendum eſſet, latiſſimus ad excurrendum campus pateret. Nam proferri in medium poſſent diſputationes, quas Anno 1630. inter Theologos Pariſienſis Facultatis, Doctoreſque ex Anglia Catholicos fuiſſe accepimus a commentitio Petro Aurelio, qui Cleri Gallici juſſu ipſarum initium, progreſſus, & exitum Pariſiis Anno 1646. poſteritati mandavit. Sed quoniam hæc uberrima materies pro diſſertatione, a qua nunc alieni ſumus, potius conferret, commodiorem viam ingrediemur, ut populum de his clare admoneamus, quæ ad Confirmationem minime negligendam accendere valeant, eumque magnopere ſtimulent ad eos fructus appetendos, qui in hoc Sacramento continentur.

10. Cum igitur Confirmatio, ut diximus, *vivorum* Sacramentum nuncupetur, & ideo primam gratiam minime producat, omnino ſequitur, ut neceſſaria *neceſſitate medii* non ſit, ac ſine ipſa ſempiterna felicitas poſſit obtineri. Sed certum eſt, adulta jam ætate homines vel *in re*, vel ſaltem *in voto* debere *neceſſitate præcepti* confirmari, quod etiam inter Dei præcepta numeratur; aut quum bellum a Tyrannis contra Fideles infertur, vel cum Dæmonis fraude de Religione anxii, ſollicitique graviter jactamur, vel tandem cum in ultimum vitæ diſcrimen adducimur. Tunc autem Eccleſiæ præceptum dicitur, cum quis rationis uſu præditus, ſi Epiſcopus hujus Sacramenti miniſter præſto ſit, nulla legitima cauſa ad illud ſuſcipiendum impediatur. Ita ferme univerſi Theologi ſentiunt, & qui ſapientiæ laude magis commendantur, eos gravi labe inquinari teſtantur, qui ob contemptum, vel oſcitantem ſocordiam animam illius Sacramenti gratia munire prætermittant. Eandem culpam Parochis, Parentibus, Dominis, ac Tutoribus ineſſe certum eſt, qui ſibi ſubjectos non vehementer exſtimulent, ut hoc Sacramento, cum fert occaſio, confirmentur. Præclarus Hugo a S. Victore illud ſcriptum reliquit [a]: *Propterea timendum eſt iis, qui per negligentiam amittunt Epiſcopi præſentiam, & non ſuſci-*

a *De Sacramen. lib. 2. par. 7. c. 3.*

suscipiunt manus impositionem, idest Confirmationem, ne forte propterea damnentur, quia festinare debuerant, dum potuerunt. Cujus rei eandem causam adjungit, quam supra nos etiam non semel memoravimus: *Quid prodest, si a lapsu erigeris, nisi etiam ad standum confirmeris?* Angelicus Doctor [a] tradit omnia Sacramenta ad comparandam animæ salutem esse necessaria, ita tamen ut aliqua omnino requirantur, sine quibus salvi esse nullo modo possimus; alia vero ita necessaria sint, ut sine ipsis ad salutem quis valeat pervenire. Hinc, postquam confirmationem hæc inter Sacramenta retulit, iis verbis utitur: *Et hoc modo Confirmatio est de necessitate salutis, quamvis sine ea possit esse salvus, dum tamen non prætermittatur ex contemptu Sacramenti*. Sanctus etiam Bonaventura [b] de hac re in hunc modum scripsit: *Dicendum, quod est necessitas simpliciter, & necessitas conditionata; simpliciter non est gratia Confirmationis necessaria, sed necessaria ex conditione, scilicet pugnanti, & vincere volenti, sicut comedere necessarium est vivere volenti*. Et postquam sententiam suam plane comprobavit, hæc superaddit: *Ex institutione ergo Ecclesiæ est, quod nullus ab hoc Sacramento excipitur, sed omnes suscipere debent, ut sint strenui pugnatores, & ideo, si quis, cum habet locum, & tempus, & opportunitatem, negligendo contemnit, periculo se exponit*. Terrere summopere debet Novati exemplum, [c] qui, ut refert Eusebius, suscepto Baptismi lavacro, dum infirma valetudine teneretur, postea in sanitatem restitutus, confirmari neglexit: ob quam caussam, ut asserit Cornelius Pontifex, mortis timore perculsus Fidem turpiter deseruit, & societatem cum schismaticis inivit: *Verum morbo tandem relapsus, neque cætera, quibus post Baptismum secundum Ecclesiæ Canonem imbui oportuerat, acquisivit, neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit. Quo quidem neutiquam potitus, quomodo, quæso, Spiritum Sanctum adeptus est? Iste persecutionis tempore metu debilitatus, & nimia vitæ cupiditate adductus se Presbyterum esse negavit &c.*

11. Eandem de Novato opinionem habuisset Cornelius, si ille ad Confirmationem imparatus accessisset. Tunc enim character, non autem gratia suscipitur, quam sane, qui percipere cupiunt, piis sanctisque operibus, & orationis studio se prius exerceant oportet, ut Apostolorum exemplo docemur, cum Spiritum Sanctum essent proxime accepturi [d]: *Erant enim perseverantes in oratione*. Qua de re S. Carolus Borromæus his verbis Fideles ad Sacramentum Confirmationis instruit [e]: *Atque in primis frequentiori, & ardentiori religiosa orationis studio devote sese exerceant, exemplo Sanctorum Apostolorum; qui dum expectarent Spiritum Sanctum, perseverantes erant in oratione, & jejunio*. Insuper decernit, ut quibus per ætatem liceat, peccata prius confiteantur, quam ab Episcopo confirmentur; quod multo antea in sanctionibus Odonis Episcopi Parisien-

a *Par. 3. quæst. 72. art. 11. ad tertium.* b *In 4. sentent. dist. 8. artic. 3. quæst. 2.*
c *Euseb. lib. 6. cap. 35.* d *Act. Apostol. cap. 1.* e *Part. 4. Act. Eccles. Mediol. pag. 509. Tom. 1. edit. Mediol.*

bis denuncient, qui in lethali periculo versantur, ne sine Confirmatione vitam absolvant, sicut etiam præcepit S. Carolus [a]: *Ægrotos præterea nondum confirmatos designabit, eosque Archiepiscopo denunciabit, ut ne ingravescente morbo sine hoc Sacramento decedant*. Idem de pueris periculoso morbo laborantibus intelligendum est, cum Sancti Thomæ doctrina, & auctoritate certi simus [b], quod *etiam pueri confirmati decedentes, majorem gloriam consequuntur, sicut & hi majorem obtinent gratiam*. Nos autem nullo impedimento retardabimur, ne infirmos domi invisamus, ipsosque in eo discrimine Sacramenti hujus virtute confirmemus.

13. Qui vero sani, & incolumes ad Ecclesiam se conferre possunt, eo die, atque hora convenire debent, quæ ipsis a Parocho statuetur; caveatque diligenter Parochus, ut mares a fœminis distinctum sejunctumque locum habeant; & cum recentem hominum consuetudinem, ob quam in nocturnis cœtibus, aliisque publicis officiis fœminæ viris præferuntur, Ecclesia minime receperit, a maribus primum Sacramenti administrationem auspicabimur: *Primum* (sicut in quinto Mediolanensi Concilio præscribitur) *mares in Ecclesia a parte sua, fœminæ ab altera sint, sicque separatim distincti &c. & quod veteris ritus est, primum mares, deinde fœminæ confirmentur*. Intersint eodem tempore Patrini, qui a S. Gregorio in Libro Sacramentorum, & ab Ordine Romano memorantur. Plures etiam sacras sanctiones adducit Gratianus [c], & hujus rei causam S. Thomas his verbis complectitur [d]: *Hoc Sacramentum exhibetur homini ad robur pugnæ spiritualis. Sicut autem aliquis de novo natus indiget instructore in his, quæ pertinent ad conservationem vitæ, ita illi, qui sumuntur ad pugnam, indigent eruditoribus, a quibus instruantur de his, quæ pertinent ad modum certaminis*.

14. Qui nondum confirmatus fuerit, Patrini munere fungi nequaquam potest. Parentibus etiam erga liberos id præstare minime permittitur; cum spiritualis affinitas inter Patrinos, & recenter confirmatos, ipsius Sacramenti virtute, juxta Concilium Tridentinum, [e] contrahatur. Volumus insuper, ut maribus erga fœminas, & e contrario fœminis erga mares Patrini officium persolvere omnino denegetur, quod in Pontificali Romano, & in Concilio Mediolanensi quinto cautum maxime fuit ea de causa, *quod minime hoc per ætatem conveniat*. Observandum quoque præcipimus, quod in eodem Concilio demandatur, *ut genibus flexis, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine pie, & religiose orent, inprimisque ab omni vociferatione, & inani confabulatione caveant, sed silentio sancto utantur*.

15. Ac primum, cum hoc Sacramentum confert Episcopus, certis precationibus Deum Patrem obtestatur, ut Spiritum Sanctum super eos

 immit-

a *Loco superius allato*. b *Par. 3. quæst. 72. art. 2. ad quartum*.
c *Tit. de Consecrat. distinc. 4*. d *Part. 3. quæst. 72. art. 10*.
e *Sess. 24. cap. 2. de Ref. Matrim.*

immittat, qui ſint proxime confirmandi; quæ precatio non ſolum pietatis plena eſt, ſed etiam vetuſtiſſima, cum in Sacramentario Sancti Gregorii deſcribatur. Poſtea confirmandum ſuo nomine compellat; & ſi aliquid in ipſo, vel parum Chriſtianæ Religioni accommodatum, vel ad riſum concitandum prope factum advertat, plurium Conciliorum auctoritate, ac præſertim Mediolanen. decernitur, ut illud Epiſcopus immutet; qua facultate non ſemel uſi ſumus, cum Diœceſim inviſentes Confirmationem traderemus. Poſtquam id perfectum fuerit, Epiſcopus verba, quæ Sacramenti formam conſtituunt, pronunciat. Ea verba Innocentius Primus in celebri Epiſtola ad Decentium Eugubinum Epiſcopum proferre noluit: *Verba vero*, inquit, *dicere non poſſum, ne magis prodere videar, quam ad conſultationem reſpondere*. Severam hoc loco Arcani diſciplinam ſatis oſtendit, qua Religionis myſteria tunc temporis ſilentio tegebantur; ſicut Petrus Couſtant [a] diligenter expendit: *Tum* (ut ipſis S. Gregorii verbis utar [b]) *Pontifex tincto pollice in Chriſmate facit Crucem in fronte unius, ſimiliter per omnes ſingillatim*. Sed etiam ante Gregorium Tertullianus [c] inter Eccleſiæ Sacramenta *ſignaculum frontium* adnumeravit. Confirmandus itaque Sacro Chriſmate in fronte, illuſtriori ſcilicet parte corporis, ungitur, ut Chriſtianum nomen, ac Religionem coram omnibus præferendam moneatur: *Et ideo linitur confirmatus Chriſmate in fronte*, (inquit Sanctus Thomas [d]) *ut in manifeſto demonſtret ſe eſſe Chriſtianum, ſicut & Apoſtoli poſt acceptum Spiritum Sanctum ſe manifeſtaverunt, qui prius in cænaculo latebant.* Signum vero Crucis adhibetur, quo univerſi Eccleſiæ ritus, ac cæremoniæ perficiuntur, ut aſſerit S. Auguſtinus [e]: *Quod ſignum, niſi adhibeatur ſive in frontibus credentium, ſive ipſi aquæ, ex qua regenerantur, ſive oleo, quo Chriſmate unguntur, ſive Sacrificio, quo aluntur, nihil eorum rite perficitur.* Eugenius IV. quoque Pontifex in Decreto pro inſtruendis Armenis non frontem modo, ſed etiam Crucis ſignum eodem ſermone complectitur [f]: *Ideoque in fronte, ubi verecundiæ ſedes eſt, confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, & præcipue Crucem ejus, qui Judæis quidem eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia ſecundum Apoſtolum; propter quod ſigno Crucis ſignatur*. Tandem pollice tincto in oleo, ſive balſamo ſignum Crucis imprimitur, eoque pacto, dum formam, ac verba pronunciat Epiſcopus, materiam ſimul tradit, ex quibus Sacramentum conſtituitur. Hæc olei balſamique compoſitio feria ſexta Majoris Hebdomadæ ſolemni Epiſcopi conſecratione conficitur: *Secundum Sacramentum* (inquit Eugenius loco. quem ſupra diximus) *eſt Confirmatio, cujus materia eſt Chriſma ex oleo, & balſamo per Epiſcopum benedicto*. A primis uſque ſæculis oleo ſemper uſa eſt Eccleſia, dum Confirmationis Sacramentum conficiebatur. Id vero apertiſſimis Dionyſii Areopagitæ, Theophyli Antiocheni, Tertulliani,

ac

a *In notis pag. 859.* b *In Sacrament.* c *Lib. 3. contra Marcionem cap. 22.*
d *Par. 3. quæſt. 72. art. 9.* e *Tract. 118. in Joann. Tom. 3. Col. 801. edit. Maurin.*
f *To. XIII. Concilior. pag. 536.*

ac Cypriani testimoniis satis ostenditur. Quo tempore balsamum oleo permisceri incoeperit perscrutari supervacaneum in præsentia ducimus: Satis sit, quod sæculo sexto certissima hujus rei documenta proferantur. Nunc autem Occidentis, & Orientis pariter Ecclesiæ instituto balsamum oleo componitur; ita tamen, ut triginta quinque diversæ aromatum species, & exigua vini copia a Græcis adjungantur [a]. Insuper oleum pro hujus Sacramenti materia propositum fuit, quod Sancti Spiritus gratia in ipso potissimum significatur: *Gratia Spiritus Sancti* (ait Sanctus Thomas [b]) *in oleo designatur, unde Christus dicitur esse unctus oleo lætitiæ propter plenitudinem Spiritus Sancti, quam habuit, & ideo oleum competit materiæ hujus Sacramenti*. De balsamo vero ita subnectit: *Admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios, unde Apostolus dicit secunda ad Corinthios cap. 2. Christi bonus odor sumus Deo &c.; & licet multa alia sint odorifera, tamen præcipue accipitur balsamum propter hoc, quod habet præcipuum odorem, & quia etiam incorruptionem præstat. Unde Eccles. 24. dicitur, quasi balsamum non mixtum odor meus*.

16. Patrini ex veteri ritu confirmandum dextra manu tenentes ad Episcopum adducebant, & si ipse adultus esset, pedem super Patrini dextrum pedem imponere debebat, sicut præscribitur in Ordine Romano, ac in Libro Sacramentorum Sancti Gregorii, quem jam toties in medium protulimus. Id vero Religione mysterioque non caret: *Adulti, seu alii majores ponant pedem suum super pedem dextrum Patrini sui* [c]. Hunc morem integre servavit Benedictus XIII. cum primum Episcopus, ac deinde Pontifex Maximus Fidelium multitudinem pluries hoc Sacramento confirmavit. Eandem disciplinam tenuit Sanctus Carolus Borromæus, qui in Mediolanensi Concilio quinto præcepit, ut ante ipsum starent, qui adulta jam ætate ad confirmationem accederent. Sed cum diuturna experientia cognitum a Nobis sit, vix a Patrinis impetrari posse, ut manum dexteram super humerum confirmandi pariter dextrum constanter teneant; ideo novam hanc consuetudinem libenter amplectimur, ne præsertim in tanta hominum multitudine turbæ excitentur.

17. Ultimo Episcopus leniter genas confirmando percutit, ac deinde pacem impertit, & postquam Patrinus ipsi candida fascia frontem obduxit, Episcopus solemni benedictione rem perficit, concionemque dimittit. Qui de Sacris rebus erudita posteris commentaria reliquerunt, suspensi dubiique sunt, quonam tempore consuetudo cædendi leviter in maxilla confirmatum inducta fuerit: *Postquam Episcopus* (ait Martene) *formam pronunciavit, percutit leniter confirmati maxillam, cujus ritus nullam apud veteres Scriptores, aut Rituales mentionem vidi, nec ullum Durando Mimatensi Episcopo antiquiorem, qui de illo loqueretur, Autorem reperi* [d]. Causam tamen hujusce rei in Concilio Senonensi coacto anno 1524. hanc

 fuisse

a *In Euchologio impresso a Goario*. b *Part. 3. quæst. 72. art. 2.* c *Pontif. Rom.*
d *De antiquis Ritibus lib. 1. cap. 2. artic. 3. num. 13.*

fuisse accepimus: *Ut ea percussione infantes memoriam habeant se fuisse confirmatos, ne iterum confirmentur*. Sed alia, ac præstantior in Libro Catechismi Romani memoratur: *Ut meminerit confirmatus se tamquam athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda*. Inficiari quidem nemo potest precationis, pacis, fasciæque, quam modo diximus, morem ab omni antiquitate religiose servatum fuisse. Certum pariter est hanc fasciam ideo fronti circumductam, ne sacrum Chrisma in genas confirmati deflueret, & simul, ut Spiritus Sancti gratiam omni cura diligentiaque retinendam intelligeret. Septem dierum spatio fasciam fronti circumligatam olim præseferebant [a], nec verbis satis explicari possunt sanctissima pietatis opera, quibus recenter confirmati per septem dies exercebantur [b]. Sed cum virtus in Fidelium animis remissa indies languescat, nec jam proponi possint ea, quæ primis Fidei sectatoribus facillima, ac jucunda videbantur; ideo præcipimus, ut saltem quo die Sacramentum acceperint, fasciam nunquam deponant. Confidimus pariter fore, ut illum diem honeste sancteque transigant. Hæc omnia pro nostrarum virium infirmitate diximus, ut in animas Fidelium uberrimi fructus, & perpetua salus derivetur. Sed priusquam finem imponamus, iterum Parochos studio, quo possumus maximo, hortamur, ut pro sua ipsorum sapientia, ac virtute, cum populum de more instituunt, universa illa, quæ nos simul inculte congessimus, clarius, ac diligentius declarent. Insuper addant, quæ pro hujus Sacramenti dignitate, vel utilitate explicanda magis opportuna judicabunt, & quæ Nos fortasse ob ingenii nostri tenuitatem facile prætermisimus.

INSTITUTIO VII.

De conferendis Parochiarum Ecclesiis. Quodnam sit judicium Sacrorum Canonum super hac re. De variis corruptelis, quæ inducta fuerant, quave ratione Sacra Concilii Congregatio remedium illis attulerit: quibus meritis, præter doctrinam, præditi esse debeant, qui ad examen se cum aliis offerunt, ut Parochiales ejusmodi obtineant. Quæ partes sint Laicorum, cum aliquem ad eas Ecclesias nominant, quæ ad ipsos jure pertinent.

1. SAcra Tridentina Synodus juxta vetustiores Canones, [c] in quibus præcipitur, ut illi, *Qui majoribus & studiis juvatur, & meritis*, Ecclesiæ Parochiales gubernandæ tribuantur, Lateranensi Concilio sub Alexandro III. [d] pariter inhærens, ubi is Parochus eligendus statuitur, *Quem Ecclesia magis utilem, & idoneum reputarent*, optimam con-

a *In ordine Rom. titul. de observanda unctione Chrismatis. De Divinis Offic. cap. de Sabbatho in Albis.* b *In auctoribus Ritual. tom. 10. Biblioth. Patrum.*
c *In Can. si forte dist. 63.* d *In Cap. Quoniam de jure Patronatus, & in Cap. Constitutis de Appellationibus.*

consuetudinem induxit, ut, cum Parochialis Ecclesiæ vacatio contingeret, publicum examen indiceretur; curamque animarum illi conferendam voluit, qui moribus, ætate, doctrina, prudentia, aliisque rebus ad eam Ecclesiam regendam opportunis, ac necessariis reliquos omnes superaret [a]. Sanctissimus vero Pontifex Pius V. ex præclarissimis ejusdem Concilii sanctionibus permittit [b], ut, si quis per injuriam ab accipienda Ecclesiæ illius procuratione se depulsum existimet, causam ad Metropolitanum, vel etiam ad Sedem Apostolicam deferat, ibique suum æmulum in novum examen adducat, ex quo si virtute, atque ingenio superior abierit, curam animarum, licet competitori antea collatam, pro victoriæ mercede consequatur.

2. Sed ut inanes hujusmodi ad novum Judicem provocationes impediret, decrevit juxta Concilium Pontifex, ut, qui probatus post examen ab Episcopo fuisset, statim Ecclesiæ suæ regimen susciperet, & ne ulla appellatio possessionem suspenderet, atque impediret. Cum tamen pluribus exemplis compertum sit, remedium a Pontifice tunc propositum non satis incommodo mederi; & cum Sac. Concilii Congregatio a præstantibus viris admonita, perniciosos usus irrepsisse cognoverit, quos hujusmodi provocationes, cum de conferendis Parochiis agitur, magno cum detrimento excitarunt; ideo Nobis, qui tum perhonorifico Secretarii munere fungebamur, anno 1720. mandavit, ut rem totam funditus perpenderemus, & opportuna malis remedia simul excogitaremus. Nam eadem Sac. Congregatio non modo Concilii Tridentini sententias interpretari sola potest; verum etiam diligentiam studiumque adhibere maximum debet, ut per universum orbem Ecclesiastica Disciplina integre conservetur.

3. Itaque commisso muneri pro virium tenuitate, licet non sine magno labore, satisfacere contendimus; & sane provocationes, quas supra diximus, magno numero ad Judices delatas invenimus. Id vero quam gravem afferret perniciem ex eo intelligi facile potest, quod Ecclesiæ per plures annos suo Rectore destituebantur. Nam cum ipse in judicium a competitore vocaretur, ut novum subiret examen, longe a sede immorari diuturno tempore cogebatur, donec judicium absolutum foret, quod sæpe ad quartam usque sententiam sine ullo fructu protrahebatur. Quippe cum id examinandum esset, an rectum Episcopi judicium fuisset, cum aliquem ad regendam Ecclesiam delegerat, aliumque velut minus idoneum rejecerat; ideo novum examen post multos menses, & aliquando post multos annos proponi debebat. Hinc non semel contigit, ut eo temporis spatio plurimum laboris industriæque in excolendis studiis æmulus impenderet, & coram novis examinatoribus maxime præ illo probaretur, qui antea virtutis merito ab Episcopo cæteris præpositus fuerat.

4. Post

a *Sess. 24. de Reformat. cap. 18.* b *In Constitut. 33.*

4. Post hæc, cum præcipuam hujus incommodi causam, remediumque simul animo expenderemus, occurrit in Actis Sac. Congregationis Decretum, quo ab anno 1603. provocationes hujusmodi conceduntur, quamvis ad offensionem probandam nullum certum argumentum adhiberetur; ad quam sententiam Supremum Rotæ Tribunal, Sac. Congregationi plurimum deferens, se penitus conformavit; neque aliter fieri poterat; nam cum examen ad conferendas Ecclesias haberi consueverit, nemo se immerito gravatum ostendere poterat, nisi ad novum Judicem pro novo indicendo examine provocaret. Quare si in posterum scriptis exarentur omnia, quæ ad examen pertinent, ex illis satis superque cognosci posse visum est, si aliquid injuste commissum fuerit; hinc etiam decerni hujusmodi provocationes minime admittendas, nisi acceptæ injuriæ argumenta ex actis publici examinis proferantur; & tandem hoc modo maxima detrimenta removeri, quæ paulo ante commemoravimus.

5. Hæc omnia satis longa oratione, quæ Typis excusa est, diligenter complexi sumus: & cum Cardinales die prima Octobris, & 16. Novembris rem totam sedulo examinassent, ea, quæ a Nobis proposita fuerant, summa humanitate, atque assensu confirmarunt, jusseruntque (si id probaret Clemens XI. tunc Pontifex Maximus) epistolam nos conficere, qua moneremus Episcopos, ut cum deinceps pro vacatione alicujus Ecclesiæ examen fieret, scriptæ petitiones competitoribus traderentur, qui responsa quoque scripta reddere deberent. Igitur epistolam sua auctoritate judicioque Pontifex approbavit, quæ Typis edita ad singulos Episcopos die 10. Januarii 1721. missa fuit, ac deinde inter Clementis XI. Constitutiones adnumerata [a].

6. Paulo post nos ipsi a Benedicto XIII. Anconitanis in Episcopum declarati, ejus Epistolæ sententiam integre servatam invenimus. Sed cum Bononiæ (ad quam Civitatem a Clemente XII. translati fuimus) contrarium contigisset, rem ipsam statim observandam omnino curavimus. Nullam enim Ecclesiam administrandam permisimus, nisi prius indicto examine omnia, quæ ad ipsum spectarent, diligenter scriberentur. Itaque pro certo habeant universi, Nos haud aliter unquam facturos, donec præpositos huic Ecclesiæ, Pastoremque Civium Nos esse Deus patietur.

7. Quoniam vero idoneus aliquando non est, qui reliquis doctrinæ laude præcellat; cum sæpius illi, qui sapientia cæteris comparari non possunt, iis tamen rebus cumulatiores sint, quæ ad regendas Ecclesias magis necessariæ judicantur, quam rem copiose S. Thomas ostendit [b], eandemque confirmat Tridentinum Concilium [c], a quo præter doctrinæ commendationem, optimi etiam mores, rerum prudentia, & alia plurima requiruntur; ideo mandamus, ut singuli competitores ratum firmumque ætatis testimonium ad nostrum Cancellarium deferant, & quantum

tum

a *In Bull. Clementis XI.* b 2. 2. *quæst. 63., & quæst. 185. art. 3. & Quodlibeto 7. quæst. 4. art. 3.* c *Loco cit.*

tum inserviendæ Ecclesiæ, & Fidelibus præsertim imbuendis temporis impenderint; quandiu Pœnitentiæ Sacramentum ministraverint, si hac facultate prædití sint; an apud alios Parochos Capellani munere perfuncti fuerint, vel alicui Ecclesiæ Vicarii, aut Oeconomi præfecti, ac tandem quibus olim Ministeriis operam studiumque contulerint, & cætera omnia palam exhibeant, quæ ipsos ad curam animarum suscipiendam satis utiles aperte demonstrent. Cancellarius autem scribæ, qui in nostro Foro huic muneri præpositus est, hujusmodi documenta tradat, ut ex illis compendium in publicis Actis servandum, & alterum Nobis exemplar conficiat. Peracto examine, collatoque Ecclesiæ Parochialis regimine, si quis eadem documenta apud se retinere velit, quibus alio tempore utatur, volumus, ut ipsis omnino restituantur. Idem observandum præcipimus, siquis *favore certæ Personæ* Parochialem Ecclesiam in alium transferat, & a Nobis approbari requirat, ut nostrum testimonium ad Sedem Apostolicam transmittat. De illis vero, qui a Laicis proponuntur, ad quos Ecclesia jure pertineat (quoniam Nobis pariter, an satis periti sint, exploratum esse debet; de quo sententia ferri nequit, nisi præter scientiam, de cæteris quoque necessariis conditionibus aperte constet) id statuimus, quod in Tridentina Synodo continetur [a]: *Quod si juris Patronatus Laicorum fuerit, debeat, qui a Patrono præsentatus erit, ab iisdem Deputatis, ut supra, examinari, & non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti.*

8. Postremo, quoniam de Laicis verba facimus, qui Ecclesiarum Rectores nominare jure suo consueverunt, pro certo teneant integra prorsus eorum privilegia a Nobis conservanda: Monemus tamen, & per Viscera Jesu Christi vehementer obtestamur, ne aliquos ob eam potissimum causam nuncupent, quod de sua familia benemeriti fuerint, vel clientelis, & privatis officiis commendentur; sed unice ante oculos habeant utilitatem, ac salutem animarum, quæ ipsis committitur. Caveant, ne ingrati sint, atque immemores amplissimi beneficii, cujus nullum exemplum primis sæculis reperitur, ut nempe eos jure suo nominent, qui Ecclesiis gubernandis præficiantur. Nam, si pristini temporis memoriam repetamus, Templa a Laicis extructa, largisque proventibus cumulata Nobis occurrunt, quin tamen ullum hujusmodi privilegium sibi compararent. Consulant super hac re Pontificum decreta [b], & præsertim Concilii Tridentini verba sedulo perpendant [c], cum ad illos sermonem convertit, qui Episcopos jure nominare possunt. Siquidem habita dignitatis ratione fere cum illis conferuntur, qui Parochos ex privilegio nuncupant, cum utrisque animarum cura tribuatur: *Hortatur, & monet, ut inprimis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri*

stu-

a *Sess. 24. c. 18.* b *Can. Decretum Can. Regenda, Can. Noverint 10. quæst. 1.*
c *Sess. 24. c. 1.*

ſtudeant, eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint. Nemo autem ignorat a Venerabili Dei famulo Innocentio XI. die 2. Martii anno 1679. damnatam eorum fuiſſe ſententiam, qui Concilii verba hoc modo explicanda aſſerebant, nempe, ut hominem prorſus indignum excluderet, non tamen reliquis præſtantiorem nominandum juberet; vel tunc ſolum vim habere Concilium, cum publicum examen indicitur. Si quis ergo ad Eccleſias ſaltem Parochiales, omiſſo magis utili, idoneum aliquem proponat, licet in Judiciali Foro improbari non poſſit, culpa tamen ipſum non carere S. Thomas teſtatur [a]: *Ad tertium dicendum, quod quantum ad hoc, quod electio impugnari non poſſit in Foro Judiciali, ſufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem, quia ſic omnis electio poſſet habere calumniam, ſed quantum ad conſcientiam eligentis, neceſſe eſt eligere meliorem.* Idem ex multis præſtantium Virorum auctoritatibus a Sacra Rota gravius, ac ſeverius conſtitutum fuit, cum de Beneficiis ſimplicibus ageretur [b]. Sed omiſſa hac diſputatione, ſi ex Tridentino Concilio, licet publico examine Eccleſia Parochialis conferatur, melior ſemper eligendus eſt, ſicut ex damnata ſententia, quam ſupra memoravimus, clare intelligitur; ideo, ſi hoc pacto a Laicis Eccleſiarum Rectores proponuntur, neceſſario conſequitur, ut digniorem ſeligere omnino teneantur. Hinc ait præclarus Theologus ex Societate Jeſu Dominicus Viva [c], qui damnatas a Pontificibus Sententias egregiis Commentariis illuſtravit: *Puto patronum etiam Laicum debere digniorem præſentare, præſertim ad Beneficia curata, cum eadem inconvenientia habeantur ex promotione minus digni, ſive hæc promotio fiat immediate a Collatore, ſive contingat per præſentationem a Patrono factam.*

INSTI-

a 2. 2. *quæſt. 63. art. 2. ad 3.* b *In Cauſa Camerinen. Beneficiat. habita die 2. Julii 1708. num. 37. coram bon. mem. Molina Decano, edita poſt controv. Pitonis alleg. 30.* c *In notis ad propoſit. 47. n. 14.*

INSTITUTIO VIII.

De obstetricibus, quæ pro conferendo Baptismo, si necessitas postulet, satis peritæ esse debent: quid plane scire teneantur: suo munere perfungi illas non posse, nisi prius in examen veniant, ac probentur. Quid agendum sit Sacerdoti Baptismum pueris conferenti, qui jam domi per obstetrices eumdem Baptismum acceperunt. Quæ pariter norma servanda sit cum pueris expositis, qui schedam collo pendentem gerunt, in qua de suscepto Baptismo testimonium habetur.

1. QUamvis Parochus Baptismi Minister legitimus sit, sive alius Sacerdos ab Episcopo, vel Parocho delegatus (nisi fortasse mortis proximæ periculum immineat, quo tempore sine ullo ritu, ac cæremonia a quolibet etiam Laico, infideli, hæretico, vel excommunicato, & etiam a muliere Baptismus conferri potest, dummodo forma, materies, atque intentio rite conserventur, & qui ampliori dignitate præditi sunt, cæteris semper præferantur; & virorum potissimum præ mulieribus habeatur ratio, nisi forte modestiæ causa aliter faciendum videatur, cum proles ex utero matris non integre demissa magno in discrimine constituta est; aut si mulier pro Sacramento administrando magis apta, magisque perita judicetur) quamvis, inquam, Parochus Baptismi Minister legitimus nuncupetur, frequentissime tamen contingit, ut infantes, qui proxime morituri videntur, salutari lavacro expiare cogantur obstetrices.

2. Itaque, si Medici, qui servandæ corporis saluti præpositi sunt, nullam mulierem in eo ministerio versari patiuntur, quæ prius ipsorum judicio probata non fuerit; Nos præsertim, qui perpetuam incolumitatem, beatamque illorum vitam, qui nobis a Deo commendati sunt, maxime expetimus, omnem diligentiam, curamque impendere debemus, ut hujusmodi mulieres, a quibus tam crebro Baptismus impertitur, iis omnibus satis imbutæ sint, quæ ad rem bene gerendam necessario requiruntur.

3. S. Carolus Borromæus, qui Ecclesiæ disciplinam non mediocriter collapsam restauravit, præclarum hujus diligentiæ nobis reliquit monumentum [a]: *Obstetrices tribus post hujus Decreti promulgationem mensibus pœna arbitratu Episcopi proposita officium ne præstent, nisi per Vicarium Foraneum, si in Diœcesi sunt, si vero in Urbe, per eum, cui Episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad Sacramentum Baptismi, cum necesse erit, ministrandum. Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad fieri potest, ut duæ saltem mulieres, ac mater præsertim, si potest, testes præsentes adsint,*

a *In Actis Mediolanen. Ecclesiæ Lugduni impressis an. 1682. tom. 1. pag. 178. & pag. 220. edit. Mediolan.*

quæ in baptizando verba ab ea prolata audiant . Parochus vero cum perquiret ex Decreto Provinciali , an infans baptizatus sit , diligenter obstetricem , & testes etiam de verbis prolatis interroget , ut sibi constet , an Baptismi forma recte adhibita sit , an vero secus , quamobrem oporteat infantem a se baptizari .

4. Sanctissimi Viri exemplo ducti Nos etiam decernimus , ut obstetrices , quæ in hac Civitate , vel Diœcesi versantur , hoc munus præstare omnino cessent , nec ulla alia deligatur , nisi prius in examen illæ vocentur , & pro conferendo Baptismo satis idoneæ reperiantur . Interrogari potissimum debebunt de materia , ac forma hujus Sacramenti , & qua ratione , simul ac materia traditur , verba pronunciari oporteat , & baptizandi intentio simul necessaria sit . Proponantur etiam illis eventus , qui in Rituali Romano continentur [a] , ac præcipue , quid agendum sit , cum infans ex utero parentis caput , aut aliam corporis partem solummodo porrigit , ipsiusque vita in dubium magnopere revocatur .

5. Metropolitanæ Ecclesiæ Archipresbyter , qui duos ex quolibet ordine viros sibi eliget , ad urbanas obstetrices examinandas præficietur , & si aliquam probaverit , scriptum ratumque testimonium *gratis* impartiat . Sed pro Diœcesi obstetrices a Parocho , cujus Ecclesiæ adscriptæ sunt , diligenter examinentur : *Curare debet Parochus* (ita Rituale Romanum) *ut Fideles , præsertim obstetrices , rectum baptizandi ritum probe teneant , & servent* . Et quoniam difficile est Religiosis Ordinibus devotos homines in Diœcesi paratos habere , qui Parocho suam operam præstent ; volumus , ut examen etiam præsente Vicario Foraneo peragatur . Quod si Vicario , tamquam alicujus Ecclesiæ Rectori , mulieres obstetrices examinare contigerit , aliquis Parochus ipsi subjectus in examen socius advocetur . Testimonia pariter , quibus mulieres ad hoc ministerium deliguntur , *gratis* concedantur : examen quotannis habeatur , perfectumque significent Vicarii iisdem Litteris , quas dare Nobis singuli consueverunt . Pœnam arbitrio nostro infligendam reservamus , non modo Vicariis , qui in hac re negligenter se gesserint , sed mulieribus , quæ non obtenta prius facultate , quam supra diximus , obstetricis munus exercere minime dubitaverint .

6. Interim infantes , qui obstetricum ministerio Baptismum acceperint , si a periculo incolumes evadant , ad Ecclesiam deferri debent , in qua Fons Baptismi conservatur , ibique cæremoniæ omnes , quæ ob necessitatem omissæ fuerunt , religiose perfici , de quibus Venerabilis Cardinalis Bellarminus ita scriptum reliquit [b] : *Omnes ritus , quibus nunc utimur , antiquissimi sunt , & vel ex Apostolorum traditione manarunt , vel a Sanctissimis Patribus instituti sunt* . Caveat tamen Sacerdos , cui munus hujusmodi demandatum fuerit , ne Baptismi Sacramentum *sub conditione* infantibus conferat ea causa permotus , quod obstetricum manu lustrati tantum , expiatique privato loco fuerint . Quippe id solum permittitur , cum post sedulam

a *De Sacram. Baptism. tit. de baptizandis pueris* . b *De Sacram. Baptis. lib. 1. c. 24.*

lam inquisitionem ambigi potest, an rite Baptismus collatus fuerit: *De quibus*[a] (inquit Alexander III.) *dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmissis; si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo.* Qui aliter fecerit, uti ex S. Carolo Borromæo, & Catechesi Tridentinæ Synodi deprehenditur, irregularis fit, & gravissimo sacrilegio implicatur. Insuper præclarissimus Cardinalis Albitius minime admittendas asserit eas Synodos, in quibus iteratio Baptismi *sub conditione* indistincte præcipitur, quoties obstetricum manu salutaribus undis communi labe infantes expurgantur[b].

7. Pro confirmanda hac sententia adduci posset exemplum S. Athanasii, quem adhuc puerum Sozomenus[c], & Socrates memorant quibusdam[d] pueris Catechumenis Baptismum tribuisse, ut ingenua quadam simplicitate Alexandrum Episcopum Alexandrinum imitaretur. Cum postea res ad ipsum Alexandrum delata fuisset, eum Baptismum ratum firmumque judicavit: Sed cum Sanctus Hieronymus testetur[e] anno 321. Alexandrum Episcopum Alexandriæ declaratum fuisse; cum pariter Nicænum Concilium anno 325. coactum sit, in quo Athanasius non modo Diaconi partes egit, sed in Arianis confutandis Theologi præclarum nomen sibi conciliavit, cum deinde anno 326. post Alexandrum eam Sedem obtinuerit, inde clare aperteque dignoscimus, Athanasium in puerili ætate constitutum non fuisse, quo tempore illam Ecclesiam Alexander administrabat. Cum tamen aliqui hoc monumentum proferant, ac tueantur, ex ipso satis ostenditur, non ita facile Baptismum *sub conditione* tradendum esse, licet a mulieribus privatim collatum antea fuerit, sed rem totam diligentissime examinandam; sicut de Alexandro Episcopo narratur, qui postquam Athanasii intentionem, formam, & materiam, qua Baptismum pueris ludentibus contulerat, sedulo perpendit, eum rite administratum constituit, uti apud Cardinalem Baronium fusius explicatur[f].

8. Evenit quoque non semel, ut expositi infantes testimonium accepti Baptismi in schedula descriptum, colloque suspensum gerant; nonnulli vero hoc documento careant; & tunc in disputationem venit, utrum, & qua ratione Baptismus conferri debeat. Eam ob causam in tertio Mediolanensi Concilio his verbis antea consultum fuit[g]: *Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur, si tamen, re diligenter prærequisita, quemadmodum in Catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis forma baptizetur: si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo, & si nondum baptizatus es, ego te baptizo.* Nihil prorsus dissentiunt Synodi Provinciales Aquisgranen. anno 1583., Tolasana anno 1590., & Narbonen. anno 1609., habitæ, quas Ecclesiæ

a *Cap.2. de Baptismo, & ejus effect.* b *Lib. de inconstantia in Fide cap.33. a num. 14. usque ad num.16.* c *Lib.11. Histor. Eccl. cap.17.* d *Lib.1. cap.14.*
e *In Chronic.* f *Anno Christi Domini 311. num.61. & 62.* g *Tit. de Baptismo Infantium.*

Parisiensis Pœnitentiarius Pontas fusius commemorat [a]. Sed præsertim Sac. Concilii Congregatio, cum Nos Secretarii munus ageremus, hanc rem penitus investigavit, ut Parocho S. Spiritus in Saxia satisfaceret, ad quem singulis fere diebus infantes cum ea schedula, quam supradiximus, vel etiam sine ipsa deferuntur. Itaque die 18. Decembris anni 1723. ita propositum fuit: *Quomodo se gerere debeat Parochus Sancti Spiritus in Saxia in collatione Baptismatis infantibus, qui ad Archihospitale deferuntur, sive iidem habeant schedulam de Baptismo testantem, sive non habeant, & etiamsi ex colore, & cæteris corporis qualitatibus deprehendatur, eosdem esse constitutos in ætate sex, aut decem mensium, vel etiam unius anni cum dimidio*. Hinc die 15. Januarii anni 1724. in hanc sententiam fuit responsum, *esse baptizandos sub conditione in omnibus casibus expositis juxta instructionem. Instructio est, quod excipiatur a Baptismo sub conditione casus schedulæ, qua habeat certitudinem*. Nam cum ejusdem schedulæ auctor deprehendi possit, cui fides merito præstanda sit, unico illius testimonio Baptismus rite traditus satis comprobatur, uti ex communi Scriptorum opinione, & apertissime ex jure Pontificio declaratur [b]; & præcipue in ea sanctione, quæ incipit, *Cum itaque*. Hanc etiam interpretationem additam legimus: *unius testimonio quandoque credendum est, & sic hoc casu tantum credendum esse Christiano, & non Pagano, vel Judæo testificanti* [c]. Ita pariter illud caput, *cum nuper de testibus*, in hunc modum explicatum accepimus: *Quandoque tamen bene creditur uni; quando non fit præjudicium alicui, puta, utrum aliquis sit baptizatus, vel utrum esset Ecclesia consecrata*. Quæ cum ita sint, Baptismum rite collatum, nec sub ulla iterum conditionis formula conferendum procul dubio judicare possumus, quoties infantium collo scriptum appensum ejus naturæ, de qua mox sermonem habuimus, reperiatur.

INSTITUTIO IX.

De tradendis Fidei rudimentis. A singulis Parochis suos Parochianos ad hæc instituendos esse. Quidam mali usus improbantur, qui in aliquas hujus Civitatis Parochias obrepserunt. De ratione, & diebus, quibus Parochi hujusmodi munere perfungi debeant.

1. VIx in hanc Sedem pervenimus, statim diligenter inquirendum duximus, an Fidei rudimenta in Civitate, ac Diœcesi pueri docerentur. Significatum fuit, quod Nos ipsi Parochias invisentes perspeximus, hoc institutum per universam Diœcesim Dominicis saltem diebus observari. In Urbe vero a plurimis Parochis nunquam hoc munus exerceri; puerosque illis subjectos alio se conferre, ut Christiana cathe-

a *In Dictionar. casuum conscientiæ tom. 1. p. 388.* b *In Can. Pueros 110., & Can. Cum itaque.* c *Can. 112. de Consecr. dist. 4.*

cathechesi perficiantur. Deprehendimus etiam aliquos Parochos instituendis unice puellis, etiam quæ diversis Parochiis adscitæ sunt, alios vero pueris similiter imbuendis curam solum impendere. Id sane a Concilii Tridentini sententia maxime alienum verebamur [a], in quo præter cætera illud quoque Episcopis demandatur: *iidem etiam saltem Dominicis, & aliis Festivis diebus pueros in singulis Parochiis Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, per Censuras Ecclesiasticas compellent.*

2. Nulla interposita mora causas perscrutati sumus, ex quibus tam perniciosi usus, quos supra memoravimus, velut ex fonte dimanassent; responsumque, scripto etiam exaratum, accepimus, illos ad Cardinalem Paleottum primum hujus Civitatis Archiepiscopum referendos, qui ita suis Decretis constituerat.

3. Id prorsus incredibile visum fuit, cum præsertim nullo documento confirmaretur. Hinc pueritiæ nostræ memoriam revocantibus ultimam, in mentem venit in illa ipsa Parochia, in quam nunc tantum puellæ, non modo illi Parochiæ, sed alteri quoque adscriptæ pro hac re diebus Dominicis conveniunt nos una cum aliis ingenuis adolescentibus Christiana catechesi eruditi fuisse: ex quo satis aperte constat, eam consuetudinem in ea saltem Parochia a Cardinali Paleotto inductam minime fuisse.

4. Deinde, cum animo taciti perpenderemus, eumdem Cardinalem, Virum præclarissimum, qui Concilio Tridentino præsens adfuerat, postquam hanc regendam Ecclesiam susceperat, nihil magis cordi habuisse, quam ut Concilii sanctiones exequutioni mandaret, arduum sane, ac difficile videbatur ipsum auctorem ejus rei nuncupare, quæ a Concilio tantopere dissentiret.

5. Sed, ut certiores essemus, vitam, ac res gestas Cardinalis Paleotti, quas Augustinus Bruni posteris descripsit, & nuper PP. Benedictini Typis in Gallia commendarunt [b], diligenter percurrimus, ibique contrariam sententiam his verbis offendimus: *In hunc modum ad meliorem frugem redacto Clero, & populo, ut Domini vinea ita culta etiam novarum plantarum educatione fœcunditas augeretur, ad aliud opus aggreditur totis viribus perficiendum, jusseratque in Synodo a Parochis erudiri plebem, puerosque Christiana Catechesi, vetusque Ecclesiæ institutum, quod jam obsoleverat, restitutt. Quare ipsemet, cum selectis Sacerdotibus vicatim Festis diebus ad hoc Apostolicum munus obeundum accedebat; quo exemplo commoti Parochi, & alacriores facti, patres vero, matresque familias ita incitati sunt, ut filios citatis horis, in templa, ac loca, ubi Catechesim edocerentur, sua sponte perducerent.*

6. Tandem in nostro Tabulario Decreta Synodalia ejusdem Cardinalis Gabrielis Paleotti reperta sunt, quibus luce clarius veritas comprobatur. Quippe inter cætera sic constituit, cum de Parochis ageretur [c]: *Parochi omnes in Civitate, ac Diœcesi campanæ signo populum diebus saltem fe-*

stivis

a *Sess.24. c.4. de Reform.* b *In Anecdot. Eccles.* c *Tit. de Parochis num.37.*

ſtivis ſtatim a prandio convocent, vel al quem conſtituant, qui Parochiam circumiens tintinnabuli ſonitu pueros ad Eccleſiam invitet, ubi præcepta Chriſtianæ Legis a ſuo Parocho addiſcant ea ratione, qua deinceps proponetur, ſicut a Tridentino Concilio præcipitur.

7. Concilii vero Decretum, & Cardinalis Paleotti ſententiam ſequuti ſunt, qui poſt ipſum Eccleſiæ hujus adminiſtrationem ſuſceperunt. Nam in prima Synodo ampliſſimi Cardinalis Columnæ hæc habentur: *ſiquidem in quo Parochorum induſtria, & ſolertia deſudare maxime debeat, illud certe præcipuum animadvertimus, quod pueritiæ, & juventuti ad Chriſtianam vitam honeſte ſancteque traducendam, plurimum conducere rerum omnium magiſter uſus, & experientia docet, Conciliumque Tridentinum præſcribit. Feſtis igitur diebus, maxime Dominicis, a prandio brevi cum campana majori dato ſigno pueros, & puellas ad Eccleſiam invitent.* Inſuper Cardinalis Ludoviſius die 19. Auguſti anno 1647. hanc legem promulgavit: *Parochi cum in Urbe, tum in Diœceſi, quibus potiſſimum hoc edictum commendatur, omnem curam, ac diligentiam, quam Deus a veris Paſtoribus requirit, ipſi inſumant, ut præcepta orthodoxæ Fidei, & myſteria pueris explicentur.* Tandem in prima Synodo a Cardinali Hieronymo Boncompagno ita ſtatuitur: *Singulis ſaltem Dominicis diebus ſigno campanæ populum convocent Parochi ad doctrinam Chriſtianam addiſcendam, norintque præcipuam quamdam Parochialis miniſterii hanc eſſe partem.* Deceſſor autem noſter Cardinalis Jacobus Boncompagnus pariter decreverat, ut urbani Parochi omnibus tam fœminis, quam maribus ſuæ Eccleſiæ adſcriptis Fidei rudimenta traderent, licet poſtea, hoc Decreto abrogato, rem integram ad priſtinum ſtatum reſtituerit. Quæ cum ita ſe habeant, Parochos omnes in noſtras ædes convocavimus, ut ipſis voluntas noſtra, eorumque in hac re ſententia palam declararetur.

8. Sæpius in eumdem locum convenerunt univerſi, quibus clare oſtendimus a Concilio Tridentino, & Romæ conſuetudine, aliarumque præſtantium civitatum more prorſus alienum eſſe, quod aliqui Parochi ab inſtituendis pueris omnino liberentur; alii vero fœminis tantummodo, alii maribus edocendis conſtituantur, qui alienis etiam Parochiis adnumerati ſint. Qui ſane, non ſine animi noſtri mœrore, ſe impares ferendo graviſſimo oneri, hominumque multitudini, quæ ad ipſos confluit, teſtati ſunt. Ingenue tamen fatemur maximam ex eo voluptatem percepiſſe, quod fere omnes ad ſuſcipiendas implendaſque ſui muneris partes incenſos paratoſque cognovimus, ut pueros loco a fœminis ſeparato, vel in eadem Parochia, ſive diſtinctis locis ad Chriſtianam legem informarent. Nonnullos pariter æquo animo audire non prætermiſimus, qui contrariam ſententiam tuebantur. Siquidem certum habemus pacem, & charitatem opinionum varietate minime labefactari.

9. Itaque, nullis licet rationibus perſuaſi, & licet cæteri Sacerdotes in conventum acciti (quorum virtutem, & doctrinam plurimi facimus) nobiſcum

nobiſcum in eadem ſententia verſarentur, habita tamen ratione Deceſſoris noſtri, qui, ſicut antea commemoravimus edictum ſuper hac re ſuum abrogaverat; ne illos pariter offenderemus, qui contrarii omnino videbantur, ad Sac. Congregationem Concilii, & ipſum Pontificem cauſam deferendam duximus, qui paulo ante Apoſtolicis Litteris univerſos Epiſcopos monuerat, ut pro inſtituendis Fidelibus magno ſtudio laborarent.

10. Igitur totam rationem, qua in hac Civitate Chriſtiana doctrina populo traditur, clare explicavimus; quæ contigerint ſub Archiepiſcopo Jacobo Boncompagno, & quæ perpauci, licet ſingulariter ſentirent, quidve illis reſponſum foret, aperte ſignificavimus. Has vero Literas libentiſſime proferemus (ſiquis id poſtulet) quas etiam in appendice Synodi, quæ, abſoluta Sac. Viſitatione, ſi Deo placuerit, indicetur, typis imprimemus; Nobis autem a Sac. Congregatione die 9. Auguſti hujus anni 1732. ita fuit reſponſum: *Ex literis Eminentiæ Veſtræ intellexit Sac. Congregatio Concilii modum iſtic uſitatum circa erudiendos pueros in doctrina Chriſtiana; ſed approbari profecto non poteſt, nec tolerari ea minus recta conſuetudo, ut ſive fœminæ, ſive mares in una Parochia degentes alias Parochiales Eccleſias adeant, ibidem imbuendi rudimentis Fidei ab alieno Parocho. Sic ſcilicet inducta Parochianorum confuſione, & pluribus etiam fortaſſe ſæpius ad nullum, a quo doceri poſſint, adeuntibus; quin etiam aliquot ex Parochis ſeſe omnino eximentibus ab onere tradendi fidelibus ſuæ curæ commiſſis præcepta Orthodoxæ Fidei, ejuſque myſteria explicandi. De remedio igitur adhibendo ſapienter cogitavit Eminentia Veſtra pro ſua in iſtius gregis gubernatione vigilantia, ac ſolertia. Itaque, Sanctiſſimo Domino Noſtro etiam laudante, Sacra Congregatio approbat, quod ipſius quoque auctoritate interpoſita, Eminentia Veſtra mandet, efficiatque, ut juxta ſaluberrima Tridentinorum Patrum decreta oves ſuum agnoſcant Paſtorem, & vocem ejus audiant, ac viciſſim Paſtor ſuas agnoſcat oves, adeoque unuſquiſque Parochus elementis Chriſtianæ legis informet pueros propriæ Parochiæ, diſpoſitis ſeorſum maſculis, ac fœminis, quemadmodum in hac alma Urbe, atque etiam alibi ſervari laudabiliter conſtat.*

11. Ex ſententia harum Literarum, non ſolum noſtra, ſed etiam Sacræ Congregationis Concilii auctoritate (ut Summi Pontificis voluntati aſſentiamus, pœnis quoque nobiſmetipſis in delinquentes reſervatis) præcipimus univerſis, quibus animarum cura tradita fuerit, ut ſingulis Dominicis, aliiſque feſtis diebus pueros, ac fœminas, quæ ad ſuam Parochiam ſpectant, Chriſtianam legem edoceant, vel in Parochiali Eccleſia, loco, ut ſupradictum eſt, ſeparato, ne malis occaſio præbeatur, vel in aliis Eccleſiis, quas in fine ſubjiciemus, ubi fidei elementis juventutem imbuere Parochi ipſi conſtituerunt. Sed cum univerſam hanc provinciam ſuſtinere nequeant, eos potiſſimum, qui primam tonſuram, vel minores, aut majores Ordines expetunt, Sacerdotes etiam, qui ad obtinendas Parochiales Eccleſias publicum examen ſubire non dubitant, ad-

mo-

monemus, ut Parochis in hac re operam suam præstent, quibus omnino subjecti sint, dum populus Christiana doctrina ab ipsis eruditur. Et sane pro certo habeant, qui diligenter id minime perfecerint, neque primam Tonsuram, neque Ordines a Nobis consequuturos: Sacerdotes vero, qui Parochiales Ecclesias adipisci summo studio contendunt, præcipuo sane meritò carebunt, nisi Parochi testimonium afferant, in quo de ipsorum assidua diligentia in erudiendis pueris certum documentum exhibeatur. Insuper Patres Societatis Jesu iis Parochis administros proposuimus, qui laborem sibi aliquò subsidio levandum judicarent. Ob eam rem P. Rectorem Collegii a S. Lucia nuncupatum rogavimus, ut suos in Parochias de more distribuat, quarum indicem ipsi tradidimus, ubi illorum opera desideratur; ipsosque huic ministerio nunquam defuturos pollicitus est, quemadmodum superius exposuimus. Hic vehementer obtestamur Sodalitati Christianæ Doctrinæ Præfectos, ut sæpius cognoscere, & explorare curent, utrum sedulo, atque utiliter hæc perficiantur. Hortamur quoque magnopere viros, seu mulieres, quæ informandis ad Christianam legem pueris operam suam navant, ut ad arbitrium Parochi pie diligenterque hoc munere fungantur, amplissimosque fructus sibi comparent, quos Summi Pontifices pro hac re liberaliter indulserunt. Hujusmodi sodalitia, quæ explicandis fidei rudimentis instituta sunt, olim in hac Civitate, licet hominum numero minus fortasse afflueret, magis tamen frequentia, & virtute quoque præstantiora fuisse Augustinus Bruni Cardinalis Paleotti a Secretis testatur [a]: *Hinc sodalitia per totam Diœcesim instituta virorum, & mulierum pietate, & Christiana charitate præstantium, ex quibus Operarii tam multi numerabantur, ut in sola Urbe &c. sexcenti amplius administri essent, qui sanctæ illi exercitationi suam operam eodem tempore navabant*. Et quoniam communis hostis ab hac præclara consuetudine nonnullos avocare conabitur, suadebitque, id parum sui generis conditioni, ac dignitati convenire, sibi ante oculos ponant Gersonem Parisiensis Facultatis Cancellarium, & sui temporis clarissimum lumen, cujus famam, & laudem perpauci assequentur; qui matura jam ætate Christianæ legis præcepta, mysteriaque festis diebus in Ecclesia pueris declarabat; & cum reliqui Theologiæ gloria superbi id valde improbarent, & palam indignarentur, ob celebrem ipsius Gersonis Apologiam fastum simul, ac sententiam deponere coacti sunt [b].

12. Muneris nostri rationi plurimum deesse videbimur, nisi parentes, tutores, cæterosque, ad quos pertinet, moneamus ea necessaria conditione obstrictos esse, ut Dominicis, festisque diebus illos, qui sub eorum potestate constituuntur, ad Parochiam adducant, ubi Christianam legem addiscant. Initio rerum parentes erga liberos magistri officio pie, ac simpliciter fungebantur; & quæ tradita a majoribus acceperant, quæ Deus ipse significaverat, simul conjungentes, in posteros hæc clarissima

a *In ejus vita*. b *Tom.1. part.2. de Parvulis ad Christum trahendis*.

rissima lumina propagabant, atque ita Religionis monumenta, velut patrimonium in filios dimanabant, sicut habetur Deuteronomii cap. 6. *Eruntque hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis*. Sed postquam Deus populo suo certam legem proposuit, parentibus etiam edixit, ut ipsam liberis suis diligenter explicarent: *Quomodo ad nos pertinet* (ait S. Augustinus) *in Ecclesia loqui vobis, sic ad vos pertinet in domibus vestris agere, ut bonam rationem reddatis de iis, qui vobis sunt subditi* [a]. Itaque si hoc gravissimo præcepto liberari velint, filios suos Parochis imbuendos committant, qui loco parentum destinantur. Quod si cum liberis ipsi quoque Parochum in Ecclesia docentem audiant, singularem ex ipsius voce doctrinaque utilitatem consequentur. Siquidem magnum quiddam, ac sublime continent in se Religionis nostræ mysteria, ut veritas divino quodam lumine eo magis detegatur, quo sæpius illa in animum, ac sermonem revocantur. Plurima insuper pueris traduntur, quæ tamen ipsi intelligentia complecti non possunt, nisi cum ad maturam ætatem pervenerint: *Tanta* (inquit S. Augustinus [b]) *est Christianarum profunditas litterarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem, maximo otio, summo studio, meliori ingenio conarer addiscere. Tanta non solum in verbis, verum etiam in rebus, quæ intelligenda sunt, latet altitudo sapientiæ, ut hic contingat, quod scriptura quodam loco dicit: cum consummaverit homo, tunc incipiet*. Supervacaneum existimamus Parochis (qui probitatis doctrinæque laude satis commendantur) in memoriam adducere propositiones 64. & 65. a Venerabili Dei famulo Innocentio XI. die secunda Martii anni 1679. damnatas. Neque monendi sunt, ut nemini pro accipienda Confirmatione, Divinoque Eucharistiæ Sacramento schedulam juxta præclaram consuetudinem impertiant, nisi antea Christianæ legis præceptis, atque mysteriis satis instructum invenerint. Mandamus insuper, ne ulla matrimonia de more promulgent, cujuscumque conditionis, aut dignitatis sint futuri conjuges, nisi cum ipsorum voluntas exploratur, Fidei rudimenta satis perceperint [c]. Ita profecto sancitum fuit ad normam quinti Concilii Mediolanensis in peculiari Congregatione coram Sanctissimo Pontifice Innocentio XII. die 11. Junii 1697. quod deinde auctoritate judicioque Clementis XI. die 13. Septembris anni 1713. fuit confirmatum.

13. Sed dum Parochos ad imbuendam Christianis præceptis juventutem officio devinctos ostendimus, id nullum afferre debet impedimentum, ne Patres Societatis Jesu, & sæculares Presbyteri Scholarum Piarum in suis Ecclesiis, aliique probi viri in Templis S. Gabrielis, & S. Columbani pium hoc ministerium libere exerceant. Imo eorum Institutum magnopere commendamus, atque, ut constans perpetuumque sit, vehementer hortamur. Caveant solummodo, ut eorum nomina accurate describant, qui apud ipsos magis frequentes sunt, ne aliquis fraudi los us obji-

a *In Psal.* 50. b *Epist. ad Volusianum*. c *Tit. ad Matrimonium pertinent*.

objiciatur, &, dum eorum conventus adire simulant, Parochos in errorem adducant. Sicut autem de Parochis, ita & de Ludimagistris statuendum est, quos a tradenda pueris Christiana doctrina liberos, & immunes minime judicamus. Id primum in Lateranensi Synodo sub Leone X. probatum fuit [a], ut in ejus Apostolicis Literis explicatur. Archiepiscopus Salonæ novæ die 17. Julii anni 1688. Sac. Congregationi Concilii hæc examinanda proposuit.

I. *An Clericos tam minorum, quam majorum Ordinum ad Officium Ludimagistri exercendum a Communitatibus conductos cogere possit, ut pueros, rudesque scholares doctrinam Christianam edoceant.*

II. *An ad idem cogere possit Ludimagistros Laicos itidem a Communitatibus conductos.*

III. *An ad idem cogere possit Ludimagistros, sive Clericos, sive Laicos a nemine conductos.*

IV. *Qua pœna præfatos Ludimagistros cogere possit.*

14. Quibus eodem die, eodemque anno hæc breviter Sac. Congregatio respondit: *posse prius hortando, & deinde præcipiendo*. Ob hanc caussam Clemens XI. eo decreto, quod non semel in medium adduximus, Ludimagistris eam conditionem imponit, ut pueros Christianam legem edoceant, quod Nos etiam præcipimus, & volumus, ut, qui Ludimagistris examinandis præpositi sunt, nullum prorsus admittant, nisi prius in illis omnibus, quæ ad fidem, ac religionem pertinent, se penitus instructos peritosque certo probaverint. Nonnullos eligemus, qui scholas repente invisant, ac sedulo explorent, utrum rem diligenter perficiant, ut jussa detrectantes, meritis pœnis coerceamus. Fœminæ, quæ in hac Urbe docendi curam habent, examinari super hac re non consueverunt; sed, cum id omnino necessarium sit, & Romæ usitatum; & cum a Præfectis Scholarum Piarum nonnullæ ex ipsis ad officium nominentur, ideo mandamus, ut, qui de more ad exquirendam earum virtutem deliguntur, utrum pro erudiendis ad fidem pueris doctrinæ satis habeant, serio perscrutentur, & crebro earum scholas invisant, &, sicut antea de Ludimagistris diximus, earum diligentiam agnoscant. Eæ vero mulieres, quæ Scholarum Piarum Congregationi non subjiciuntur, ludos ad docendum aperire non audeant, nisi antea Parochi, in cujus ditione constituuntur, accurato judicio probentur. Hanc vero facultatem nullo modo obtineant, nisi ad docenda fidei rudimenta satis idoneæ existimentur. Non semel etiam ad earum scholas invisendas aliquos designabimus, uti superius dictum est, cum de Ludimagistris, iisque mulieribus, quæ Congregationi Scholarum Piarum subjectæ sunt, ageremus.

15. Nunc ad Parochos, qui in tota Diœcesi versantur, orationem convertamus, qui eamdem puerorum institutionem suscipere, & Dominicis, ac festis diebus in suis Ecclesiis Christianam legem, ac mysteria populo

a *Constit. VII. §. 32.*

pulo declarare, (uti Urbis Parochi,) omnino debeant, nisi pœnas arbitrio nostro imponendas subire velint. Hortamur pariter illos, qui primam Tonsuram, cæterosque Ordines appetunt, necnon Sacerdotes, ut Parochis in hac re adjutores, atque administros sese præbeant, sicut initio, cum de Urbanis Parochis sermo esset, susius explicavimus. Caveant etiam Parochi in Diœcesi constituti, quod supra monuimus, ne ullum ad Sacram Synaxim primo sumendam admittant, neque pro accipienda Confirmatione schedulam de more impertiant, neque matrimonia palam in Ecclesia denuncient, neque illis celebrandis intersint, nisi prius doctrinæ Christianæ examen, ac testimonium habeatur. In Diœcesi quoque docendi munus nemo palam exerceat, quem Vicarius Foraneus in fidei mysteriis satis eruditum, atque idoneum non declaraverit. Sed quoniam in agris sæpe contingit, ut pueri in pascendis armentis potius, quam in audienda Christiana lege implicati tempus conterant, & cum nonnulli circum Templa strepitum turbasque excitare non dubitent, quo tempore divina Officia persolvuntur, vel Fidei mysteria populo dilucidantur, hinc volumus, ut Parochi gravibus solidisque argumentis parentibus ostendant in manifesto perpetuæ damnationis periculo versari, si liberos suos Religionis elementis erudiri negligant. Insuper persuadeant, ut suos quique liberos ad Parochialem Ecclesiam adducant, ibique Parochum fidei rudimenta explanantem & ipsi audiant, quæ fortasse non perceperunt, cum inter pueros agerent, vel percepta ex animo penitus exciderunt. Postremo universos admoneant sarta tecta permanere Decreta, quæ Nos, vel Decessores nostri in eos ediderunt, qui obstreperent, vel luderent circum Templa, in quibus Christi doctrina explanatur, vel Sac. Officia peraguntur.

16. Cum Diœcesim perlustravimus, magna cum voluptate Parochos doctrinæ, ac probitatis laude præstantes invenimus, qui ad propagandam Dei gloriam, instruendosque pie fideles omne studium, ac diligentiam libentissime devovebant; nonnulli vero mediocriter in iis rebus versati occurrerunt; sed quod magnopere Nos commovet, aliqui, ad quos nondum accessimus, plurimique, quos jam invisimus post discessum nostrum, negligentiæ, vel imperitiæ palam arguuntur. Ob quam rem, licet nulli damnum inferre cupiamus, Deumque nostræ voluntatis testem invocemus, tamen memores extremi severique examinis, in quo Deus omnia perscrutabitur, ad implendas muneris nostri partes nihil intentatum relinquemus. Itaque si quis per oscitantem socordiam sibi desit, populumque Christianis mysteriis imbuere prætermittat, ad meliorem frugem, atque sententiam statim revocetur; si quis autem ob inscitiam munus adeo necessarium contemnat, studiis iterum, ac libris operam navet. Nam hæc rerum ignorantia non Episcopis, qui istos homines Parochiis præfecerint, tribuenda est, sed Parochis ipsis, qui postquam eam provinciam assequuti sunt, librorum curas omnes penitus abjecerunt.

runt. Uberes ex hac nostra objurgatione fructus speramus. Si aliter contigerit, quid Tridentinum Concilium statuerit [a], ac deinde Sacra Congregatio ejusdem Concilii non semel decreverit [b], satis memoria complectimur: *Sac. Congregatio censuit Episcopos Successores posse superveniente rationabili causa etiam ex officio, etiam extra visitationem, examinare Parochos ad Ecclesias Parochiales approbatos* [c]. Insuper alio loco: *Sacra Congregatio respondit, Episcopos Successores superveniente rationabili causa posse etiam ex officio iterum examinare tam in visitatione, quam extra, Parochos, quamvis Regulares, approbatos tempore provisionis Parochialium*. Si de Parochis agitur, qui a Decessoribus præpositi fuerunt, re prius satis superque perpensa Sacræ Rotæ Tribunal constituit posse Episcopum *pro libito, & pro sola quiete conscientia suæ* Parochos in novum examen revocare [d]. Cum tamen de illis sermo est, quos idem Episcopus Parochos in Ecclesiis collocavit, si velit novum examen indicere, hæc quoque decreta subjiciuntur [e]: *Cum sub die 15. Januarii 1667. ad instantiam Episcopi Pampilonensis ab hac Sac. Congregatione resolutum fuerit: primo posse Episcopum examinare Parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum, quando adest vehemens suspicio de illorum imperitia; secundo posse ad hujusmodi examen procedere etiam extra visitationem; tertio ad dictum examen faciendum haud necesse esse, ut judiciales probationes imperitia præcedant. Nunc supplicat Episcopus, per eamdem Sac. Congregationem ulterius declarari, an in actu visitationis Diœcesis possit Episcopus examinare Parochos, quotquot visitat, etiam si contra illos, vel aliquot ipsorum non vigeat suspicio imperitiæ; Sac. Congregatio die 22. Septembris 1668. respondit negative*. Atque ita pro novo examine faciendo sola conscientiæ sedandæ ratio non sufficit. Insuper necesse est, ut is rumor palam in omnes emanaverit, Parochum eorum, quæ ad curam animarum gerendam pertinent, memoriam amisisse, & ob socordiam pro sustinenda tam gravi provincia esse imperitum, sicut Patres S. Rotæ accurate perpenderunt [f]. Parochi etiam, qui a Laicis jure quodam nominati fuerunt, ab hac conditione minime liberantur. Nam cum Parochialem Ecclesiam sine publico examine obtinuerint, non idem judicium, atque opinio, ac de reliquis Parochis constituitur, quibus Episcopus post consuetum examen animarum regimen commendavit [g].

17. Postremo volumus, ut hoc edictum publice de more promulgetur, & in singulis sacrariis tam in Urbe, quam in Diœcesi figatur.

INSTI-

a *Sess.21. c.8.* b *Lib.13. Decretor. pag.520.* c *Lib.15. Decretor. pag.146.* d *Decis.257. part.19. Recen. num.5.* e *Lib.26. Decret. pag.108.* f *Decis.527. n.18. & seqq. part.19. Recen.* g *Card. de Luca: De Parochis Serm.16.*

INSTITUTIO X.

De obligatione, qua Parochi obstringuntur singulis diebus Festis de rebus divinis ad populum verba facere, & pro Parochianis Sacrificium applicare; qua de causa, quove mandato id facere jubeantur.

1. QUo tempore hanc nostram Dioecesim invisere coepimus (quod etiam constanter prosequemur, si Dei beneficio salvi, & incolumes erimus) nonnullos Parochos deprehendimus, qui Dominicis, cæterisque festis diebus Sacras conciones ad populum habere negligunt, quid videlicet fugiendum ex Christiana lege, quidve amplectendum sit, accurate declarare, ut promissam in coelis gloriæ mercedem assequatur. Insuper præstantium virorum testimonio cognovimus id quoque prætermitti a quibusdam urbanis Parochis, licet virtute studioque Religionis plurimum commendentur, eamque afferri causam, quod usu receptum antea non fuerit; quod perpauci ad ipsos conveniant; quod in pluribus aliis templis hujusmodi conciones frequenter habeantur. Advertimus etiam non modo, cum Dioecesim lustraremus, sed præcipue cum publicum examen pro illis indictum esset, qui vel Ordines, vel confessiones audiendi facultatem, vel Parochiarum regimen petebant, Dominicis, aliisque festis diebus Missæ Sacrificium pro populo minime applicari ab iis, qui animarum curam susceperunt. Disputationes iterum, eorumque sententiam in medium proferunt, qui Parochos utique, cæterosque animarum saluti præpositos ad faciendam rem Divinam diebus festis obstrictos esse testantur, non ea tamen voluntate, atque intentione, ut Sacrificii fructus populo omnino tribuatur; & præsertim cum proventus Ecclesiæ sunt ita tenues, ut ad Parochum sustentandum vix satis esse videantur. Ita disputant, velut Apostolica Sedes de his antea non aperte judicaverit, & Sacræ Congregationis (quæ sola Tridentinum Concilium interpretari potest) Decreta, eo quod promulgata non fuerint, universos minime complectantur, vel forum externum solum respiciant, aut etiam internum, si tamen in lucem aspectumque publicum proferantur. His rationibus aliisque nullius momenti sententiam suam prædicant, ac tuentur.

2. Ex eo vero nos perculsos fuisse non inficiamur, quod Parochi salutaribus verbis populum sibi commissum instituere non modo contemnant, sed gravissimam culpam falsis etiam rationibus excusare contendant. Non hæc temere confingimus, sed ad Tridentinam Synodum conformamur, in qua sic decernitur [a]: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias quocumque modo obtinent, per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus*

salte m

a *Sess.5. cap.2. de Reform.*

saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quae eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut poenam aeternam evadere, & coelestem gloriam consequi valeant; & paulo post: *neque hujus decreti executionem consuetudo &c. impedire valeat*.

3. Illud solum in controversiam adducitur, utrum ex hac Concilii sanctione (quod sub Paulo III. contigit) Sacrae conciones reipsa haberi debeant, juxta ea, quae sub Pio IV. ab eodem Concilio statuta sunt [a]. Propositum id fuit Sacri Concilii Congregationi examinandum, & convenctu habito die 9. Februarii anno 1576. nihil certi emanavit, uti ex Fagnano intelligi potest [b], qui fama aeque, ac juris Pontificii scientia admirabili, non modo Romae, ubi Sedi Apostolicae ad nonagesimum usque annum praeclaris muneribus occupatus, operam studiumque suum egregium praestitit, sed apud exteras etiam nationes omni commendatione dignus judicatur. Postea vero, cum Nos perhonorifico Secretarii officio fungeremur, invenimus [c] eam sententiam in examen iterum revocatam fuisse, cum Sacrae Congregationi Cardinalis Carafa Praefectus esset; & Episcopo Melitensi, qui id postulaverat, his verbis responsum: *Satis esse, ut Parochi, etsi formaliter non praedicent, saltem Dominicis, & festis diebus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis*. Eamdem sententiam, ac normam amplexus est Innocentius XIII, in ea Constitutione, quam pro Regnis Hispaniarum ad Ecclesiasticae disciplinae commodum edidit post laboriosam diuturnamque inquisitionem, & examen in peculiari quadam Congregatione, cui pariter a Secretis fuimus. Id clare dignoscitur ex ipsius Apostolicis Literis, quas deinde Benedictus XIII, ut ipsae caeteris Episcopis, velut exemplar proponerentur, sua auctoritate confirmavit. Itaque credimus non perpolitam, & elaboratam concionem a Parochis habendam; sed familiari facilique dicendi genere ipsos uti debere ad populi intelligentiam accommodato. Caveant tamen, ne se liberos, & immunes existiment, eo quod nullo unquam tempore hujusmodi consuetudo extiterit, vel quod haec provincia aliis Ecclesiis satis superque demandata sit; neque tandem exiguum populi numerum pro causa excusationis afferant, qui plerumque ex negligentia Rectorum dimanat. Nam qui suo muneri recte satisfaciunt, de frequentia, populique multitudine nunquam queruntur. Insuper non modo Tridentina Synodus contrariam consuetudinem penitus abrogavit, sed etiam Innocentius XIII. in ea Constitutione, quam superius diximus, a Benedicto Pontifice confirmata, omnes excusationis causas de medio abstulit, & postquam ab eodem Concilio munus impositum explicavit [d], iis verbis utitur: *Nihilominus, nonnulli Parochialium Ecclesiarum Rectores hac,*

a *Sess.24. cap.4. de Reform.* b *Cap. inter caetera num.33. de officio Ordinarii.*
c *Lib.6. pag.109. & seqq.* d *Sess.5. cap.2.*

hæc, quæ suarum partium adeo sunt, prætermittunt, culpam hujusmodi a se amoliri nitentes, vel prætextu immemorabilis, sed quidem pravæ consuetudinis, vel quia hæc ab ipsis præstari necesse non videatur, suppetente nimirum copia aliorum habentium Sacras conciones in aliis Ecclesiis &c. Ne itaque sub inani istarum, aliarumque similium excusationum prætextu tanta Christianæ Reipublicæ pernicies struatur, districte præcipimus &c.

4. Sed jam ad illud veniamus, quod secundo loco proposuimus, nempe Missæ sacrificium Dominicis, ac festis diebus pro populo offerendum. Sic enim præcipit Tridentinum Concilium [a]: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre.* Non ignoramus quidem disputationes, quæ excitantur, utrum ex Concilii verbis Parochus Sacrum tantummodo facere, an ejus quoque fructum (qui medius appellatur) pro populo ita offerre debeat, ut nec ipsum pro alio offerre, adeoque nec stipendium sumere possit. Attamen nos minime latet Concilii verba a Sacra Congregatione ita declarata fuisse, ut medium Sacrificii fructum pro populo applicare Parochus omnino teneatur, uti Fagnani testimonio plane constat [b]. Novimus etiam illud Sacræ Congregationis Decretum anno 1681. jussu Cardinalis de Carpineo simul cum aliis pro Ecclesiasticorum commoditate fuisse impressum, in quo hæc statuuntur: *Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cura commissa est, mandatum sit pro Ovibus suis Sacrificium offerre, sæpe alias Sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum distinctione, ut, si redditus pingues sint singulis diebus, si vero tenues, saltem diebus festivis* [c]. Illud quoque cognitum nobis est eamdem rem fuisse propositam, atque iterum examinatam; cum Sacrum quotidie pro populo celebrare, atque offerre; Parochis, licet copiosos proventus obtinentibus, grave nimis videretur, ideoque die octava Februarii anni 1716. hoc pacto fuisse responsum: *Sacra Congregatio Concilii, propositis infrascriptis dubiis; primo, an Parochi non habentes Congruam, teneantur applicare Missam pro populo saltem diebus Festis; ita sine cogendi in casu &c. Secundo, an Parochi habentes pingues redditus teneantur quotidie Missam applicare pro populo in casu &c. respondit ad primum affirmative, censuitque danda esse Decreta alias hac de re edita; ad secundum, negative, & hujusmodi dubia amplius non proponi mandavit.*

5. Hoc Decretum in Actis Sacræ Congregationis continetur, editumque fuit post Diœcesanam Synodum [d], quam Episcopus *Portalegren.* in Lusitania convocavit. Si quis autem percipere velit reliqua superiorum temporum Decreta, quibus hoc postremum ita conformatur, ut universi, qui curam animarum gerunt, ad offerendum pro populo Sacrificium obstringantur, Monacellum consulat, qui in Romana Curia diu ver-

a *Seff.23. cap.1.* b *Cap. Fraternitatem nu.93. 94. de Sepulturis.* c *Tom.3. Theologiæ Moralis Gennet impress. Venet.pag.317. Ita in supplem. Theolog. Moral. P. Sporer. pag.321.* d *Pag.258.*

versatus, & ad plures annos Auditor Cardinalis Petrucci, plurima Sacræ Congregationis Decreta congessit [a]. Qui prioris etiam temporis Decreta expeteret, scilicet promulgata annis 1692. die 10. Maji, & 1699. die 24. Aprilis, percurrat Litteras Apostolicas [b] Innocentii XII., quibus ipsa peculiari modo a Pontifice confirmantur. Postremo, si qui post annum 1716. Sacræ Congregationis sententiam exploratam habere velint, nos ipsi testari possumus, qui cum a Secretis essemus, rogatu Cardinalis Tanarii Decani, & Ostiensis Episcopi proposuimus (licet de hac re verba fieri vetitum antea fuisset) utrum Castri Romani, Porciliani, ac Decimi Rectores Ostiensi Episcopo subjecti diebus festis Sacrificium offerre pro populo deberent, cum exiguos solum proventus a Dominis Castrorum acciperent, & nihil ab egenis illis hominibus, inhospita fere loca colentibus, referrent, uti descripsimus in eo libello, qui imprimi, & Sacræ Congregationi solet exhiberi: *Id autem, quod speciali nota dignum esse videtur in præsenti, est, quod Parochi nihil a populo recipiunt, cum id, quod habent, consequantur a Dominis Castrorum*. Responsum ita fuit die 29. Januarii 1724. *teneri, & ad mentem*, scilicet posse ab iis Parochis ad egestatem sublevandam stipendium accipi, licet diebus festis præbeatur, & Sacrificium, quod pro populo celebrandum fuerat, offerri pro illo, qui stipendium tradiderit, ea tamen conditione, ut alio hebdomadæ die pro populo illud offerentes suo muneri satisfaciant.

6. Qua de re exploratum satis arbitramur id, de quo sermonem instituimus, si Pontificum, & Sacræ Congregationis Decreta sedulo perpendantur. Nos quoque affirmare possumus, quod plusquam centenis Epistolis, quas duodecim fere annorum spatio ad Episcopos per universum terrarum orbem vel dedimus, vel pro munere, quo tum fungebamur, nostro nomine obsignavimus (cum illi juxta præclaram Constitutionem Sixti V. suarum Ecclesiarum statum Sacræ Congregationi exponerent), nisi festis diebus Sacrificium pro populo a Parochis applicari testarentur, eos monebamus, ut ab omnibus, qui animarum curæ præfecti essent, id impleri omnino curarent. Certum pariter est in publicis examinationibus, quæ Romæ instituuntur, vel ad Ordines suscipiendos, vel ad confessiones audiendas, vel ad Parochiales Ecclesias obtinendas, nullo modo approbari illos, qui Parochum exiguo censu instructum, ab offerendo Sacrificio pro populo liberum, & immunem existimant. Neque illæ excusationis causæ admittuntur, quas superius attulimus, nempe Sacræ Congregationis Decretis legem minime induci, & sine culpa violari, cum promulgari non consueverint. Nam, cum lex aliqua jam palam innotuit, necesse non est, ut eodem pacto reliquæ sanctiones publi-

a *Formul. Pract. Leg. par. 1. impress. secundæ 1713. pag. 32. num. 4. & seqq. tom. 2. pag. 219. num. 18. & seqq. tom. 4. pag. 101. num. 121.* b *Apud Anaclet. lib. 5. Decretal. tit. 3. num. 212. & seqq. in Clericato de discord. forens. discord. 29. de beneficiis sub num. 43. ita in suppl. Theol. P. Sporrer pag. 321.*

blice divulgentur, quibus eadem lex magis declaratur. Cum vero illam legem indicant, qui non modo auctoritate præditi sunt, sed etiam soli possunt Tridentinum Concilium explicare, ideo utrumque forum jure complectitur. Item supervacaneum est ad eam rationem confugere, hujusmodi Decreta ad illos solum pertinere, pro quibus constituta sunt. Nam, licet id non semel contingat, ea tamen, de quibus sermo est, ad universos referuntur, licet viri alicujus singularis gratia emanaverint, quia ad explicandum, magisque intelligendum Concilium confecta fuerunt. Hinc si aliquis eamdem rem quærat, his verbis responsum tribuitur: *Dentur Decreta*; ut in hac causa, quam agimus, sæpe evenit, sicut antea commemoravimus. Id tamen in usu non est, cum de illis Decretis agitur, quæ pro aliqua peculiari causa facta sunt, in qua nihil cum cæteris commune reperitur. Neque sane ad hæc cognoscenda requiritur, ut a Secretis Sacræ Congregationis eligi quis debeat, cum satis superque in Fagnano contineantur [a]. Clericatus autem fusius, & erudite de ipsius Sacræ Congregationis Decretis scripsit, & præsertim etiam de illis, quibus offerre pro populo Sacrificium festis diebus Parochi jubentur [b].

7. Quæ cum ita sint, poterant a nobis sine ulla dubitatione Parochi obstringi, ut Sacrum, diebus, quos designavimus, pro populo offerrent, & Christianæ legis præcepta, mysteriaque explicarent; sed cum falsam opinionem ipsi non deponerent, licet a Sedis Apostolicæ sententia prorsus alienam esse non semel ostenderimus, necessarium duximus, ne ullus in posterum disputandi locus superesset, cum ad Sacram Congregationem de populo ad Christianam doctrinam instruendo scriberemus, aliquid etiam de cæteris rebus, de quibus nunc agimus, velut historiam exponentes, solum attingere, ne ipsius auctoritatis, & sententiæ, eorumque omnium, quæ generatim, vel peculiariter statuta sunt, tam cito immemores videremur. Itaque die 9. Augusti hujus anni in hunc modum respondit: *Cavendum praterea est, ut omnes Parochi diligenter muneri suo satisfaciant, & singulis diebus festis populo sibi commisso sacra eloquia, salutisque monita exponant, facili sermone denunciando vitia, qua declinare, & virtutes, quas sectari oporteat. Ac denique admonendi sunt iidem Parochi, teneri eos omnibus diebus festis Missa sacrificium applicare pro populo, etiamsi minus integra congrua ex parochialibus proventibus recipiant, quemadmodum pluribus hujus Sacra Congregationis Decretis declaratum fuisse probe compertum est Eminentia Vestra.*

8. Observandum est prioris temporis Decreta a Sacra Congregatione in medium proferri, ex quo facile comprobatur ad universos ipsa spectare, licet aliquorum solum gratia prodierint, eo quod Concilii Tridentini intelligentiam, & explicationem præseferant. Igitur non solum nostra, sed ipsius Congregationis, & Summi Pontificis auctoritate (quo

a *Cap. Quoniam num. 6. de Constitutionibus.*

b *Discord. forens. de Beneficiis discord. 29.*

probante ipsæ litteræ ad nos scriptæ fuerunt) sub pœnis a Concilio Tridentino in delinquentes propositis, mandamus omnibus, qui ad curam animarum in Civitate, seu Diœcesi constituti sunt, ut festis diebus ad populum verba facere, & viam salutis declarare nunquam prætermittant, iisdemque diebus Sacrificium pro ipso offerant, nisi pœnas voluntate nostra imponendas subire velint. Quamvis autem ipsorum probitas nullum suspicionis locum nobis relinquat, quin hæc nostra sanctio penitus executioni mandetur: tamen, ut studium nostrum, eorumque obtemperantia palam innotescant, volumus juxta Decreta Sacræ Congregationis, quæ in Urbe a Visitatione dicitur, ut quilibet Parochus sæcularis, aut Regularis in Civitate, ac Diœcesi ab anno 1733 eos dies in peculiari libro designet, quibus pro populo Sacrificium obtulerit. Qui non paruerint, pro voluntate nostra punientur. Braschius *in Synodali* promptuario[a] non modo Decreta Sacræ Congregationis de offerendo pro populo Sacrificio, quemadmodum supra explicavimus, luculenter exponit, sed etiam commemorat Parochos tum sæculares, tum Regulares ea lege teneri, ut in peculiari libro idem Sacrificium describatur.

9. Postremo jubemus, ut solito more hæc nostra sanctio promulgetur, & in singulis Sacrariis cum in Urbe, tum in Diœcesi fixa conservetur.

INSTITUTIO XI.

De Christi Domini adventu, & Novemdialibus, quæ Christi Domini Natalem diem antecedunt: quo auctore, quo loco, quo tempore Adventus Domini sit institutus; quid per ipsum Ecclesia significare voluerit; & ad quid referatur divinum Officium, & Missa, quæ eisdem temporibus celebratur.

1. FAlsa in vulgus imperitum, & pietati non valde addictum nimis libere pervasit opinio, Adventum Domini pro viris tantum, ac mulieribus institutum fuisse, qui Religionis voto se obstrinxerint: itaut illi dies a cæteris differre parum, aut nihil ipsi videantur.

2. Ut hæc sententia temeritatis, atque scandali nota liberetur, de abstinentia solum, ac jejunio intelligenda est; ne autem falsa sit eadem sententia, Orientalis Ecclesia ab Occidentali, & priora tempora a posterioribus secernenda sunt; postremo ut a majori labe, ac censura vindicetur, complecti omnino non debet pietatis opera, quibus ad celebrandum Domini Adventum Fideles Ecclesia cohortatur.

3. Ac primo jejunium in Adventu simul cum abstinentia ab Ordinibus Regularibus nunc observatur, quod aliqui incipiunt a die Festo Sancti Martini, vel etiam Sanctæ Catharinæ, alii a prima Adventus Dominica,

[a] *Cap. 107. a num. 28. usque ad num. 34.*

nica, & nonnulli etiam a celebritate omnium Sanctorum, uti Cardinalis Cozza accurate perpendit [a].

4. Nunc etiam Orientis Ecclesia temperantiam a festo S. Philippi auspicatur, quod die 14. Novembris solemni cultu celebrare consuevit (& ideo S. Philippi Quadragesimam nuncupat) eamque ad Natalem usque Salvatoris diem prosequitur. Per id temporis se a carnibus, butyro, lacte, & ovis abstinet; pisces tamen, oleumque adhibet, & vino utitur; quæ solemniori Quadragesimæ tempore omnino vetantur. Septem dierum spatio jejunare solum jubentur Græci, licet pietatis causa universi jejunare soleant, uti Bailletii testimonio satis comprobatur [b].

5. Tandem (ut nihil de Religiosis Ordinibus loquamur, quibus peculiari lege temperantia præcipitur) ex consuetudine Occidentalis Ecclesiæ abstinentia, seu jejunium per Domini Adventum nemini indicitur: non tamen hic mos olim obtinuit. Nam, ut monumenta, quæ ad Ecclesias transalpinas pertinent, silentio prætereamus, ac de sola Italia verba faciamus, diploma ab Aistulpho Longobardorum Rege anno 753. obsignatum conservatur, in quo 40. Lucios a Monachis Nonantulæ pro S. Martini Quadragesima quotannis exigit: Quadragesimæ autem nomine Salvatoris Adventus intelligitur, uti Martene testatur [c]. Nicolaus Primus Pontifex, qui circa medium sæculum nonum floruit, cum jejunia, quæ ab Ecclesia Romana recepta erant, enumeraret; illud etiam Adventus recenset [d]: *Hæc jejunia Sancta Romana Ecclesia suscepit antiquitus, & tenet*. B. Petrus Damianus, qui sæculo XI. vixit, cum de Canonicorum Veliternorum reformatione agit, Quadragesimam commemorat, quæ ante diem Natalem Domini a Fidelibus observari solebat. Innocentius autem Tertius, qui initio sæculi XII. Pontificatum gessit, Archiepiscopo Bracharensi respondens iis verbis utitur [e], *Jejunium apud nos in Adventu Domini agitur*. Postquam Avenionem Sedes Apostolica translata fuit, hæc disciplina immutata est, eamque ad suos familiares, ac domesticos omnes Urbanus V. redegit, uti Raynaldus de familia ejus Pontificis scribens luculenter exponit [f]: *Generaliter, & indistincte in Adventu Domini, & duobus diebus quartam feriam Cinerum immediate præcedentibus ab esu carnium abstinerent, & in dictis diebus sæculares, & laicos in Curia existentes etiam voluit comprehendi*. Ut id magis confirmetur, testimonium Beleti [g] afferemus, qui secum expendens, qua ratione ab Ecclesia jejunium ante festum S. Thomæ Apostoli minime indicatur, hoc pacto respondet: *Quia Festum ejus est in Adventu, in quo quasi continuum jejunium debemus observare*, quod etiam Martene explicavit [h].

6. Sed jam ad sancta pietatis opera deveniamus, quæ nunc etiam Fi-

a *In Tractatu Dogmat. & Morali de jejunio part. 2.* b *De rebus gestis Sanctorum impress. Paris. anno 1707. in histor. Festor. Mobilium pag. 263.* c *De antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 10. num. 5.* d *In Epist. ad consult. Bulgar. cap. 4.*
e *Cap. Consilium de observat. Jejunii.* f *Anno Domini 1370. num. 21.* g *Lib. de Divinis Officiis cap. 11.* h *De antiq. Ecclesiæ disciplin. num. 6. loc. cit.*

delibus ab Ecclesia proponuntur, ut universi curæ nostræ commissi ad copiosos fructus pro æterna salute comparandos vehementius excitentur. Itaque primum agemus de sacri Adventus origine, deinde quam ob caussam institutus fuerit, & postremo de Ritibus, qui per hoc tempus exco-luntur; sic enim fore confidimus, ut majori studio, ac religione, quod magnopere optamus, sanctissimi dies celebrentur.

7. Si fidem Durando præstamus, Adventus Domini celebritatem S. Petrus Apostolorum Princeps induxit;[a] Bailletius tamen studio suæ Galliæ nimium adductus, Sancto Perpetuo Turonensi Episcopo, qui circa medium sæculum V. vixit, illius institutionem adscribit[b]: Jejunium per tres dies in singulis hebdomadis ante Festum S. Martini usque ad Natale Domini ab eodem Sancto Perpetuo propositum testatur[c]. Sed auctoritate Martenis[d] natione pariter Galli Adventus initium ad sæculum VI. referemus, & Sanctum Gregorium Pontificem auctorem affirmabimus; cum præsertim ad eamdem sententiam Amalarius[e], & Abbas Beno[f] se penitus conformaverint. Insuper in *Sacramentario* S. Gregorii quatuor Dominici dies Adventus nominantur, quibus deinde in aliquibus locis quintus, & sextus accesserunt, juxta Ritum Ambrosianum, qui a prima Dominica post Festum S. Martini celebritatem Adventus orditur: *Ambrosianus Adventus* (ait Rodulphus Tungrensis) *habet sex septimanas, & incipit Dominica post Festum S. Martini.*

8. Duos Salvatoris Adventus perpendere possumus, ob quos Sancta Mater Ecclesia hujusmodi celebritatem constituit; alter jam præteriit, alterum expectamus. Primi Adventus nomine tempus illud intelligitur, cum mortalitatem nostram Dei Filius induit, & acerbissimum mortis genus subivit, ut captivitatis vinculis, quibus diutissime tenebantur homines, vindicaret: *Tempus* (ita Rupertus) *quod Dominicæ Nativitatis memoria antecedit, ideo Adventus nuncupatur, quia totus ejus Ecclesiasticus ordo juxta contemplationem Adventus Domini dispositus est. Advenire autem recte Dominus dicitur, qui ubique est invisibilis præsentia majestatis, dum assumpto, quod visibile est nostrum, usibus carnis, visibilem se ostendit*[g].

9. Secundo iterum Salvator adveniet, cum ad formidabile Judicium universos homines convocabit. Eam ob causam (ut Pouget merito perpendit) die primo Dominico Adventus illud Evangelium recitatur, in quo majestas Christi Judicis describitur[h]; cum scilicet nulla infirmitate circumdatus (sicut in terras primo venienti contigit), sed cœli nubibus insidens, & immenso beati corporis majestatisque lumine circumfulgens ad genus hominum judicandum descendet. Id vero quam conveniens sit Estii præclaris verbis ostenditur[i]: *Qui inter duos mediatorem se interponit, dum*

a *Lib.6. cap.2. num.1.* b *Loco cit. pag.259.* c *Lib.10. histor. cap.31.*
d *Loco ut supra cap.10. num.1.* e *Lib. de Ecclesiast. Offic.* f *Lib. de Ritibus Missæ.*
g *Lib.3. de Divin. Offic. cap.1.* h *Institut. Catholic. impressis Pariss. ann.1725. tom.1. pag.807.* i 4. *Sententiar. dist.48. §.8.*

dum modo huic, modo illi parti se adjungit, personam quodammodo mutat, eique assimilatur, cujus pro tempore partes agit. Quare, cum Christus mediator Dei, & hominum, qui in priori suo Adventu nostram agens causam apud Patrem, nostram sumpsit personam, quando venit in similitudinem carnis peccati, circumdatus infirmitate, & per omnia nobis assimilatus est absque peccato, consequens est, ut in altero Adventu, jam non hominum, sed Dei partes acturus, Dei personam sumat, idest in forma gloriosa appareat, in qua Deo similior sit, cujus formæ exhibitione simul & bonis securitatem, & malis terrorem afferat. Hinc factum est, ut Ecclesia per hosce dies cum lætitia, ac voluptate, etiam mœroris signa præseferat: lætitiæ quidem indulget pro Christi Salvatoris priori Adventu, ob quem festivum *Alleluja* in Divinis Officiis non omittit, ac toto die Dominico Dalmaticam Diaconis, Tunicellam Subdiaconis iterum concedit: mœrorem autem ostendit, dum Christi Judicis Adventum contemplatur. Qua de re (ut nihil de peculiari quarumdam Ecclesiarum disciplina, vel piorum Ordinum consuetudine loquamur, qui olim tempore Adventus nigrum colorem in Sacris peragendis adhibere, & religiosas Imagines non secus, ac Passionis tempore fieri solet, obtegere consueverunt, sicut Martene [a] praeclare ostendit,) nunc etiam *Gloria in Excelsis* in Missæ Sacrificio, ac *Te Deum* in Officio prætermittitur. A Diaconis vero Dalmaticæ, & Subdiaconis Tunicellæ deponuntur, qui Casulas complicatas assumunt, quas etiam non semel exuunt. Sapientissimus Cardinalis Bona [b] hujusce Ritus initium nulla diligentia se invenire potuisse testatur. Sed quod ad rem nostram pertinet, cum Sacræ vestes, quas modo diximus, lætitiam præseferant, ut ex Canone de jejunio dist. 76. clare deprehenditur: *Et tunc propter solemnitatem Sancti Spiritus Diaconi Dalmaticis utantur.* Cum etiam Adventus tempora mœrorem afferant, mirandum non est, si Diaconus, ac Subdiaconus Dalmaticas, & Tunicellas ponant, & Casulam induant, quam ante pectus complicatam gerunt, eamque sibi etiam detrahunt, cum Evangelium, aut Epistolam recitant; nempe ut significent tunc temporis ratione muneris ad ipsos Casulam minime pertinere, sed a Presbytero, veluti commodatam accipere. Ita sentiunt Quartus, & Gavantus [c], a quibus rubricæ, quæ ad Missæ sacrificium spectant, fusius explicantur [d]; sed etiam ante ipsos Rupertus [e] hanc sententiam tradidit: qui postquam a Diaconis, & Subdiaconis tristitiæ signo Dalmaticas, ac Tunicellas exui, Casulasque sumi declaravit, hæc inde superaddit: *Ut in ipsis legant, vel ministrent, sed lecturi, aut ministraturi illas exuunt, manifeste profitentes illam suam non esse vestem, nec propter suum Ordinem sibi debitam, sed propter Dominicæ, vel alicujus Festi reverentiam, se accipere accommodatam, ut inopem, atque indecentem consulentur expoliationem.*

10. Quæ

a *Loco ut supra num. 12. 13.* b *In Tract. rerum Liturg. lib. 1. cap. 24. num. 19. impress. Romæ.* c *Part. 1. tit. 19. num. 5. 6.* d *Ad rubric. Missal. part. 4. tit. 19. n. 4.*
e *Lib. 3. cap. 2.*

10. Quæ cum ita ſe habeant, quiſnam Chriſti Salvatoris, & poſtremo Judicis binos Adventus ſecum conſiderans, viris, ac mulieribus tantum, quæ Clauſtris includantur, hos ſanctiſſimos dies obſervandos audeat aſſerere, nullumque diſcrimen a cæteris anni temporibus intercedere? Permittite univerſi, qui nobis commendati eſtis, ut ſermonem ad vos Sancti Ambroſii verbis convertamus [a]: *Hoc tempore, Fratres cariſſimi, non immerito Domini Adventus vocatur, non ſine cauſa Sancti Patres Adventum Domini celebrare cœperunt, ſermones de his diebus ad populum habuerunt; id namque ideo inſtituerunt, ut ſe unuſquiſque fidelis præpararet, & emendaret, quo digne Dei, ac Domini ſui Nativitatem celebrare valeret*. Sinite, ut vos majori quo poſſumus ſtudio moneamus, ne unquam peccati ſordibus, ac potiſſimum per hoſce dies libidine ulla animum turpiter inquinetis. Equidem Deceſſorum leges in delinquentes hoc tempore evulgatas, hac noſtra Conſtitutione renovamus, licet cum illis mulieribus deprehendantur, quarum impudentia reliquis anni temporibus diſſimulanda eſt, ne gravius detrimentum, ac turbas Reſpublica patiatur. Incredibile ſane eſt initio Eccleſiæ Fideles tanta religione, ac pietate incenſos fuiſſe, ut ſacro Adventus tempore conjuges ipſi ab omni commercio abſtinerent, ſicut auctor ejus Epiſtolæ teſtatur, quæ ad Bibianum data eſt, & S. Auguſtino adſcribitur: *Apud nos* (de Feſto S. Martini ſermo eſt) *itaque ex ejus ſolemnitate abſtinentia a carnibus, vel conjugali copula filiis Eccleſiæ indicitur, ut ad Natalem Domini ſecurius communicent*. Idem ſentit Raterius Veronenſis Epiſcopus: *In Adventu Domini, niſi feſtivitas intercedat, quatuor hebdomadibus a carnibus noveritis abſtinendum, & coitu* [b]. Nunc autem vix timore, ac minis a luxuria, & maleficiis abſterrentur. Iterum rediiſſe videntur infelicia tempora ætatis mediæ, cum fato miſero nefandoque in Galliis mos obtinuerat, ut pro illatis ſibi, vel conſanguineis ſuis injuriis homines privata auctoritate graviſſimas inimicitias gererent, pœnaſque depoſcerent; contra quam conſuetudinem Du Cange ad Joinvillam, ſapienter, atque erudite diſſeruit. Tunc ipſe Pontifex Alexander III pervicacium hominum improbitate compulſus fuit ipſos obteſtari, ut ſaltem aliquibus per annum diebus, ac potiſſimum in Adventu Domini uſque ad octavam Epiphaniæ diem, animos ab inteſtinis odiis, funeſtiſque bellis avocarent [c].

11. Evitatis omnino criminibus ſingulos ad frequentem Sacramentorum uſum, ſaltem diebus Dominicis in Adventu, S. Caroli exemplo, magnopere cohortamur: *Parochus autem, (inquit)* [d] *cum ad eum frequentiſſimum Sacramentorum uſum Parochiæ ſuæ Fideles cohortatur, ut Provinciali tertio Concilio ſancivimus, tunc crebris monitis illud, quod Silverius Pontifex Maximus ſtatuit, in conſuetudinem revocare ſtudeat, ut, qui ſæpius non communicant, ſingulis ſaltem Dominicis diebus in Quadrageſima Corpus Domini ſumant, ac præterea diebus Dominici Adventus*. 12. Sed

a *In Appendice ſerm.1. num.1.* b *In Spicileg. tom.2. pag.162.*
c *Cap. Treguas, de tregua, & pace.* d *In 4. Provinciali Concilio.*

12. Sed pro animo recte, ac diligenter præparando ad Christum Dominum, cum judicaturus homines e coelo veniet, sæpius mentem, ac cogitationem unusquisque convertat, ut primum quoque ipsius in terras Adventum sedulo contempletur: *Vos circa ea* (ait S. Bernardus) [a], *quæ vere salutaria sunt, sedula cogitatione versamini, & diligenter pensate rationem Adventus hujus; quærentes nimirum quis sit, qui veniat, unde, quo, ad quid, quando, & qua*. Nam qui venit, *secundum Gabrielis testimonium* Altissimi Filius (uti Sanctus Bernardus prosequitur): *Venit utique de corde Dei Patris in uterum Virginis Mariæ, venit a summo cœlo ad inferiores partes terræ*. Deinde subjicit: *Apparuit inæstimabilis dignatio, & penitus inexcogitabilis, quod in carceris hujus horrorem tanta descendere dignata est celsitudo*. In terras descendit, ut genus hominum a servitute Dæmonis eriperet: *Propter nos venit, mira quærentis Dei dignatio, magna dignitas hominis sic quæsita*. Et potissimum venit ad nos eo tempore, quo maximis in calamitatibus versabamur: *Vere sapienter disposuit Sapientia, ut, cum magis esset necessarium, tunc primo ferret auxilium &c. nimirum plenitudo, & abundantia temporalium, oblivionem & inopiam fecerat æternorum. Opportune enim tunc venit æternitas, quando magis temporalitas prævalebat*. Itaque; *Via, per quam venit, diligenter requirenda, ut possimus, sicut dignum est, ei occurrere &c. propterea dignum est, ut, si non valet infirmus in occursum tanti Medici procedere longius, saltem conetur erigere caput, & aliquatenus assurgere venienti &c. usque ad temetipsum occurre Deo tuo &c. usque ad cordis compunctionem, & oris confessionem occurre; ut saltem exeas de sterquilinio miseræ conscientiæ, quoniam indignum est illuc auctorem puritatis intrare*.

13. Postremo novemdiales preces, quæ ante diem Natalem Domini in Ecclesiis haberi solent, plurimum commendamus, ac Decretum, quod die 28. Novembris anni 1731. promulgavimus, iterum renovamus; & ne fores ullæ Ecclesiarum pateant ante signum Missæ, quæ in Templo Sancti Petri celebratur, sub pœnis voluntate nostra statuendis iterum prohibemus. Insuper mandamus, ut vespere hora vigesima tertia diei Sacra mysteria publice exponantur, benedictio impertiatur, dimissoque populo ad horam diei vigesimam quartam fores Ecclesiæ omnino claudantur.

a *Serm. 1. in Adventu Domini*.

INSTITUTIO XII.

Quid Vicarii Foranei expendendum proponere debeant iis, qui præditi sunt jure nominandi ad illas Ecclesias, quæ ad ipsos pertinent. De corruptelis, quæ hoc in negotio contingere solent. Quid Vicariis agendum sit cum Presbyteris, qui Ecclesias petunt, & cum illis, qui nominandi jus obtinent, ut magis idonei rite deligantur.

1. Apostolici muneris ratio Nos magnopere impellit, ut has literas universis, ad quos pertinent, scribamus. Constitutionem die 27. Septembris proxime elapsi promulgavimus pro examine, quod publice indicitur ad obtinendas Parochiales Ecclesias, cum vacatio aliqua contigerit, & pro illis pariter, qui a Laicis nominantur ad eas Ecclesias, quæ ad ipsos jure spectant. Nunc vero de Parochianis agendum statuimus, quibus ad regendas Parochias nominandi quemcunque velint, facultas permittitur.

2. Itaque, si aliqua hujus conditionis Ecclesia tibi subjecta, Parocho destituatur, tibi mandamus, ut universum populum, cui suffragium ferre liceat, in eamdem Ecclesiam cogas, aut in alium locum, quem pro concione habenda magis idoneum judicaveris; ita tamen, ut rem totam absolvas quatuor mensium spatio, qui ad nominandos eos, quos elegerint a jure Pontificio Laicis tribuuntur [b]. Cœtum autem nostro nomine sic alloqueris.

3. Orationis initio demonstrabis nihil gravius toto vitæ cursu ipsi evenire posse, quam probissimum hominem Parochiæ præficiendum suis suffragiis renunciare. Si rei magnitudinem spectent summi momenti negotium agi, cum eligendus, aut nominandus is sit, qui ipsis præesse debeat, animarum curam gerere, ac Divina Sacramenta, dum salvi, & incolumes sunt, vel cum vitæ in discrimine versantur, administrare. Ob eam causam non esse temere festinandum, sed assiduis precibus exorandum Deum, ut cœleste lumen liberaliter impertiat; ipsumque gravissimas pœnas daturum esse, qui aliter fecerit, & a recta semita declinans ad Dei gloriam mentem unice non converterit, & nihil de Parochiæ, animarumque utilitate cogitans sine ullo consilio, vel prava etiam voluntate adductus minus dignum illi prætulerit, qui virtutis, ac doctrinæ laude, cæterisque rebus magis idoneus habeatur: *Non est hoc consulere populis* [a], *sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen; integritas enim præsidentium salus est subditorum*.

4. Nam sicut detrimenta omnia, quæ ab imperitis medicis, nautis, atque imperatoribus dimanant, ad illos, a quibus electi sunt, merito

a *Cap. unico de jure patronatus in 6.* b *Leo Magnus Epist. 1. al. 87. ad Episc. Afric Tom. 1. Op. edit. Lugd.*

rito referuntur, ita, qui privatis suis cupiditatibus obsecundans Sacerdotem idoneum, omnique laudis genere præstantem negligit, aliumque suffragio suo nuncupat ad animarum regimen minus accommodatum, malorum omnium, quæ inde consequentur, velut auctor a Deo judicabitur. Bona vero, quæ præstantior Sacerdos excitasset, si ipsi Parochiæ administratio delata fuisset, ab iis severissime Deus exiget, qui suffragium impertiri recusarunt.

5. Hanc sententiam pietatis Magister Ludovicus Granatensis scriptam reliquit [a]: *Preferens indignum reus est omnium animarum, quæ ob ejus indignitatem periclitantur; reus est omnium flagitiorum, quæ ex h c crimine consequuntur; reus denique omnium, aut elemosynarum, aut aliorum bonorum, quæ boni Rectoris studio perficerentur. Quemadmodum enim, qui aut imperitum Medicum, aut Nauclerum, aut Ducem, aut Pastorem præficit, reus est omnium damnorum, quæ ex horum ignorantia consequuta sunt; ita plane, qui indignum eligit in Ecclesia ministrum, omnium malorum consequentium reus est. Omnia enim hæc & nomina, & officia cuilibet Ecclesiæ ministro simili ratione conveniunt*. Idem Tridentina Synodus declaravit [b]: *Eosque alienis peccatis mortaliter peccare, nisi, quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles judicaverint &c. præfici diligenter curaverint*.

6. Post hæc peccati Simoniaci labem, & gravitatem coacto populo explicabis, de qua Paschalis II. hæc tradit [c]: *Omnia crimina ad comparationem Simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputantur*; quod etiam Lucius Pontifex ita confirmavit [d]: *Simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit*. Cum de nominandis animarum Rectoribus agitur, illos Simoniacos vere nuncupari ostendes, qui suffragio suo præmium aliquod assecuti sunt, vel in posterum sperant; haud dissimiles esse, qui Presbytero suffragantur ob eam causam, quod æs alienum antea contractum diminuere, vel solutionem in aliud tempus protrahere pollicitus fuerit; postremo ejusdem criminis reos haberi, si illi potissimum faveant, qui vel juri suo se partim cessurum affirmaverit, vel etiam omni sumptu, qui Parochis tribui solet, ipsos omnino liberaverit. Ita constituit Alexander III. [e], eumque velut Simoniacum damnat: *Qui promiserat unicuique Parochianorum quinque barillos vini remittere, qui Sacerdoti ibi pro tempore servienti consueverant pro beneficio dari*. Reliqua sane communi Theologorum opinione satis comprobantur. Sed quoniam pœnæ formidine a patrandis maleficiis nonnulli sæpe retardantur, libere expones, Simoniam tunc reipsa committi, cum aliquid ex iis rebus temporaneis, quas paulo ante diximus, ipsi obtinebunt; & statim excommunicatione illigari, quæ a Summo Pontifice tantum dimitti potest, ut inferius declarabimus: hujusmodi nominationes irritas, atque inanes esse, & nullo pacto excommunicationis pœna dissolvi posse, nisi prius quidquid dono acceperint,

a *De Officio Pastorum*. b *Sess.24. c.1. de Reform.* c *In Can.ultim. 1.quæst.* d *In Cap. Sicut de Simonia*. e *In Cap. Veniens de testib., & attestationib. ultim.*

non indigno Presbytero, sed Ecclesiæ, vel egentium multitudini, penitus restituerint. Sic enim Sacræ Pœnitentiariæ auctoritate, ac sententia decernitur, uti P. Thesaurus harum rerum peritissimus testatur [a].

7. Sed paucos fore confidimus, qui hoc turpissimo crimine inquinari velint. Plurimi fortasse minus idoneum proponere audebunt (licet alium aptiorem ad regendas animas Sacerdotem agnoscant) omnemque operam, ac diligentiam impendent, ut cæteris omnibus præferatur, ne secundam occasionem prætermisisse pro augenda illius dignitate videantur, cum quo vel amicitiæ, vel cognationis vinculo continentur. Nonnulli præterea fidem suam ac suffragium, præstantiori posthabito, pro eo obstringent, quem nobilium virorum commendatio extollit, quos offendere periculosum ducunt, ne ipsorum gratia, ac tutela (cui plurimum fidunt) in posterum destituantur.

8. Itaque maximo religionis studio incensus, ut tam perniciosas ex animis opiniones evellas, populum libere monebis, hujusmodi fidem, ac promissa nullam habere vim, quamvis nullum commodum, aut utilitatem (quæ si admixta essent, Simoniam efficerent) complectantur. Quod si fides data fuerit (ut plerumque accidit), cum nondum Ecclesia Parocho destitueretur, tunc promissa, quæ prius intercesserint, nullius ponderis esse liquidius apparet. Id apertissime Honorii III. testimonio confirmatur [b], qui sponsionem Joannæ Belgii Comitis, & Balduini Imperatoris Constantinopolitani filiæ gravissimis verbis improbat, quæ ad Sacerdotia sui jurispatronatus quosdam se nominaturam promiserat, antequam vacatio contigisset. Hinc subjicies non sine piaculo hujusmodi nominationes amicitiæ, aut cognationis habita ratione fieri sed unice spectandum esse, an cum Dei obsequio, & Ecclesiæ utilitate conjungantur: *Non ex effectu carnali* (inquit Summus Pontifex), *sed discreto judicio debuisti Ecclesiasticum officium, & beneficium in persona magis idonea dispensare* [c]. Illud peccati genus, quod *Acceptio personarum* dicitur, ante oculos pones, quod tunc committitur, cum omisso magis probato viro, minus dignus eligitur, ut cognationem, vel amicitiam palam testemur. Id solum ferri potest, ut amicus, vel consanguineus competitori præferatur, si, uti docet S. Thomas, in utroque meritorum ratio par omnino [d] judicetur. Insuper, *Qui dat ratione consanguinitatis* (inquit S. Doctor) *Præbendam, si intendit aliquod bonum in se ipsum redundans, sic quod magnificetur per hoc, & nobilitetur domus sua, vel quod ipse in consanguineis sit fortior, Simoniam committit, quia aliquid accipere sperat, pro quo spiritualia dat*. Pharaonis exemplum adducas, qui cum ex Josepho de patris, fratrumque ipsius adventu cognovisset, eosque custodiendis gregibus præpositos, *Pastores Ovium* *su-*

a *De poenis Ecclesiast. part. 2. in verbo Simonia c. 2. n. 4.* b *Cap. Cum dilecta de concessione Præbendæ.* c *Cap. ut nostrum, ut Eccles. Benef. sine diminut. conf.*
d *2. 2. quæst. 63. art. 2. ad primum, & in quodlibet. 4. quæst. 8. art. 4., & in 4. sent. dist. 25. quæst. 3. art. 3. ad septimum.*

fumus; non ideo tamen passus est, ut ob consanguinitatem cum Josepho suorum pecorum magistros ipse constitueret, sed eam conditionem imposuit, ut, si qui idonei essent, ad hoc munus deligerentur: *Quod si nosti in eis esse viros industriosos, constitue illos magistros pecorum meorum* [a]. Postremo singulos admonebis, ne in ferendo suffragio ullis commendationibus moveantur; non mediocrem quippe suspicionis causam affert se parum idoneum esse, qui ad alienas commendationes confugit, vel ipsemet aliorum suffragia & voluntatem implorat: *Alius pro alio* (ait S. Bernardus) [b], *alius forte, & pro se rogat. Pro quo rogaris, sit suspectus, qui ipse rogat pro se, jam judicatus est, nec interest per se, an per alium quis roget*. Qua de re S. Carolus Borromæus in primo Concilio Mediolanensi in ipsos sic decernit: *Qui Beneficium Ecclesiasticum vacans multis & ambitiosis precibus per se, vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, ut per biennium in eum, neque illud, neque aliud beneficium conferri possit*. Insuper S. Thomas, cujus auctoritate jam toties usi sumus, eodem loco, quem superius commemoravimus, cum ad quartum argumentum respondet, hæc affirmat: *Quando fiunt preces pro indigno, vel ab aliquo potente, qui periculum comminatur, quæ preces armatæ dicuntur, manifeste Simonia committitur, si propter hoc Beneficium Ecclesiasticum datur; si autem pro digno fiant, quantum ad judicium hominum, probabile est, quod dans magis moveatur intuitu dignitatis personæ, quam favore precum, & ideo non reputatur Simonia: si tamen principaliter moveatur favore precum, vel timore rogantis, quantum ad divinum judicium, Simoniam committit & rogatus, & rogans, si hoc intendat, sive aliquis pro se roget, sive pro alio* [c], quod pariter inferius ipse docet.

9. Sed, ut hæc veritas altius in animis defigatur, familiari exemplo propones auditoribus, ut se fingant cæmentariorum præfectos, vel Architectum, cui domum extruendi cura demandata fuit, quæ validissimas trabes exigat, ut bene fulciatur. Si aliquis opibus, ac generis nobilitate conspicuus his verbis ageret: maxima in animum meum pervasit cupiditas, grave præterea officium accessit, ut loco hujus firmissimæ trabis istud exile tigillum, carie, ac vetustate corruptum, & oneri sustinendo prorsus impar, sufficias. Quis tunc se contemni non crederet, quis indignationem cohiberet, stultamque, licet præpotentis viri, postulationem statim rejiciendam non arbitraretur? Itaque si hunc animum præberent, cum de manufactis ædificiis ageretur, an non eamdem virtutem ostendent, cum de spirituali domo res est, & Ecclesiæ fulcimentum, Rectorque animarum nominatur? Neque vulgari nimis ineptoque uti exemplo tibi persuadeas, quod prius a Gugliel mo Parisiensi excogitatum fuit [d]. Ille postquam electores & nominantes ad regendas Parochias Architectis comparavit, qui pro sustinendo vacantis Ecclesiæ pondere aptissimos viros eligere debent, acriter illos redarguit, a quibus indigni magnopere com-

a *Genes. c. 37.* b *L. b. 4. de consid. cap 4. Tom. 1. Col. 1154.* c 2. 2. *quæst. 100. ar.* 5. *ad* 3.
d *In Tract. de Collat. Benefic.*

commendantur: *Architecto* (inquit) *nemo auderet hujusmodi preces porrigere, ut pro columna forti festucam fragilem in ædificio, cujus fabrica fidei ejus commissa est, poneret: & si forte eo usque aliquis insaniret, ut præsumeret, & diceret, Magister, ego diligo festucam istam ultra modum, carissima mihi est, rogo te, quantum possum, honora eam, & pone in loco honorabili, videlicet in loco columnæ fortis, & altæ, numquid subsannari se ab illo non adverteret, & in faciem ejus spueret?*

10. Plura tibi pietas, & doctrina suppeditabunt, quibus populum induces, ut pro Ecclesiæ utilitate ac bono, suffragii jure solum utatur, & illud unice spectet, ut animarum cura probo, atque idoneo viro committantur. Postquam has partes expleveris, alio die intra quatuor menses, quos jam diximus, Ecclesiasticos omnes, qui Parochiæ regimen expetunt in cœtum vocabis, eosque sincere, ac vehementer pro rei magnitudine alloqueris. Satis exploratum habemus hæc nostra tempora cum illis vetustioribus conferri non posse, quibus Episcopatus, & Parochiarum administratio illis tradebantur, qui hæc munera declinarent, modestoque animo Ecclesiæ regimen, velut gravissimum pondus formidarent. Non ignoramus a Tridentina Synodo publicum examen propositum ad illas Parochias obtinendas, quæ libere conferuntur, & Pium V. provocationes etiam admisisse, cum quis immerito se alteri posthabitum judicaret. Scimus quoque S. Thomæ auctoritate [a] rem præclaram, & honestam existimari; si quis ingenii sui facultatem, & rerum scientiam coram probare contendat. Insuper cognitum perspectumque est omnibus ex communi consuetudine eos, qui Parochias petunt, in conspectum venire, se se offerre, suas virtutes, ac merita palam exhibere, quibus vacantem Ecclesiam facilius assequantur; nunquam tamen impudentiæ, calliditati, nequitiæ, vel ad obscurandos competitores apertum aditum intelligimus; nec illud sequitur, ut importunas abjectasque preces adhibere possint, vel ad amicorum præsidium, nobiliumque tutelam confugere; neque tandem, ut aliorum animos pactionibus sibi concilient, easque (quod gravius est) re ipsa perficiant. Superbus, aut injustus merito appellandus est, qui Ecclesiæ alicujus procurationem virtuti suæ debitam insolenter jactat, & principem dignitatis locum sibi præ cæteris omnibus convenire. Ita super hac re differit Angelicus Doctor [b]: *Respondeo dicendum, quod hanc quæstionem solvit Augustinus 16. de Civitate Dei, ubi dicit, quod locus superior, sine quo populus regi non potest, & si administretur, ut decet, tamen indecenter appetitur. Cujus ratio est, quia qui appetit prælationem, aut est superbus, aut injustus. Injustitia enim est, quod aliquis velit plus de honore accipere, aut de potestate, aut de aliis bonis, nisi sit majoribus dignus, ut dicitur in lib. Ethicorum; quod autem aliquis æstimet esse se magis dignum prælatione omnibus illis, super quos prælationem accipit, superbiæ, & præsumptionis est; unde patet, quod quicumque prælationem appetit, aut est injustus, aut su-per-*

a *In quodlibet. 3. art.9.* b *2. 2. quæst. 185. art.1., & quodlibet. 2. qu. 6. art.11.*

perbus, & ideo nullus suo appetitu debet ad prælationem pervenire, sed solum Dei judicio, secundum illud Apostoli ad Hebr. 5. nemo sibi assumit honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron.

11. Itaque in eo Sacerdotum conventu summopere contendes, ut hanc veritatem omnino percipiant, ne insanis cupiditatibus abrepti incidant in gravissima crimina, quæ paulo ante memoravimus. Admonebis, ut verecunde, divinique obsequii desiderio, & salutis animarum causa solum adducti suæ virtutis testimonia proferant, & voluntatem obtinendæ Parochiæ declarent, si bene, atque utiliter eligentibus ita consulatur; deinde curas abjiciant, omnemque rei exitum ad supremam Dei providentiam penitus referant. Hoc animo ad examen coram Nobis accedere paratus sit, qui populi suffragiis nominationem consecutus fuerit. Neminem sane tam ignarum putamus, quem Simoniæ *mentalis*, *conventionalis*, *& realis* nomina lateant, & committi Simoniam ignoret, *per munus a manu*, *per munus a lingua*, *& per munus ab obsequio*: ut in Canone: *Sunt nonnulli*, & in altero: *Ordinationes* 1. quæst. 1. aperte continetur, quibus Canon: *Salvator* 1. quæst. 3. omnino congruit. Neminem quoque tam imperitum arbitramur, quem fugiat, si in petitione Parochiæ, amicitiæ, vel consanguinitatis præsidio, vel optimatum clientelis utantur, deinde tamquam famulos illis subjici debere, qui sibi suffragati fuerint, vel quorum auctoritate nominationem impetraverint: *Illud præ omnibus* (ait S. Gregorius)[a] *tibi curæ sit, ut in hac electione nec datio quibusque modis interveniat præmiorum, nec quarumlibet personarum patrocinia convalescant; nam si quorumdam patrocinio fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire reverentia exigente compellitur*. Illud etiam in concione notum facies, cum nominati, & peracto examine probati a Nobis fuerint, priusquam Parochiæ regimen tradatur juxta S. Caroli Borromæi instituta, & hujus Diœcesis consuetudinem, jusjurandum gravissimum requiri, quo nulla promissa, aut munera, nullasque pactiones intercessisse, & omni Simoniæ labe cum *realis*, tum *conventionalis* se prorsus immunes esse fateantur. Ultimo tandem loco eorum calamitatem, & miserrimam conditionem expones, qui alio pacto per scelus animarum curam susceperint. Nam esto iniquum pretium ante nominationem persolvatur, vel etiam post illam pactiones executioni demandentur (quæ Simoniam realem constituunt); esto pariter a Nobis, nostrisque administris tantum crimen ignoretur, atque ob eam causam Parochiæ regimen conferamus; non ideo tamen ad finem tristis tragœdia pervenit, sed tum potius agenda proponitur. Detestabile ipsorum scelus sub Dei conspectu versatur; non illi tantum, sed cæteri omnes, quibus in perficiendo negotio usi sunt, majori excommunicatione devinciuntur, quæ Summi Pontificis auctoritate solum dissolvi potest: Beneficium retinere nequeunt, cum ad ipsos nullo jure pertineat. Nam, quæ antea gesta fuerunt,

a *Lib. 2. indict. 11. epist. 22. ad Antonium Subdiaconum.*

runt, nihili ducuntur; & priusquam Judex de ipsis sententiam ferat, Parochia dimittenda est. Fructus, quos ab Ecclesia exegerunt, licet nullum decretum intercesserit, restitui debent; criminis etiam adjutores pro Ecclesiæ utilitate, vel pro sublevandis egenis eosdem fructus in *subsidium* tenentur impendere. Qui lucrum aliquod inde consequutus fuerit, illud Ecclesiæ, vel pauperibus exsolvere debet, licet nullum edictum Judex pronunciaverit. Idem pro interpretibus statuitur, si aliquam sibi sceleris mercedem expresserint. Siquis Parochiæ regimen Simoniacis artibus obtinuerit, licet iterum vacatio contingat, ad ipsam pervenire posse minime speret, omnesque ad cætera quoque Beneficia aditus interclusos pro certo teneat, cum ad ea comparanda *ipso jure* minime capax dijudicetur. Hæc non ipsi confingimus, sed Pontifices hujusmodi pœnas decreverunt [a], uti P. Thesaurus, de quo supra mentionem fecimus, luculenter exponit [b]. Idem in eo libello, qui pro instituendis recentibus Confessariis Romæ a sapiente Theologo impressus est, fusius continetur [c].

12. Neque gravissimo vulneri remedium se invenisse putent, si ad Sedem Apostolicam, vel ad Sac. Pœnitentiariæ Tribunal suppliciter confugiant. Christianus Lupus ex Accademia Lovaniensi magna vocis contentione Ecclesiæ Romanæ severitatem extollit, summisque laudibus prosequitur [e], quæ neminem Simoniæ vinculo dissolvit, nisi se Beneficio prius abdicaverit. Nos vero tutius affirmare istud possumus, qui per plures annos in eo Tribunali Canonistæ munus sustinuimus. Si quis realem Simoniam condonari sibi postulet, paucis respondetur, *Dimittat, moneat, & restituat*; videlicet *dimittat* Beneficium, quod malis artibus acquisivit; *moneat* eum, qui pretium accepit, ut illud in Ecclesiæ, vel egenorum commodum convertat; *restituat* fructus omnes, quos ab Ecclesia perceperit. Sed quoniam Simonia non semel ab alio committitur, idque Sacerdos Beneficio præpositus ignorat (cui nihilominus rite collatum non fuisse testatur his verbis Cœlestinus III. *Quamvis ipse promissionis conscius non fuerit, ejus tamen electio tamquam Simoniaca pravitate præsumpta, est penitus reprobanda* [d]): si tamen ab eodem Tribunali supplex imploret, ut delatum sibi Beneficium confirmetur, sic breviter respondet, *Dummodo ante possessionem*, nempe ita concedere, dummodo ante possessionem Simoniæ conscius nullo modo extiterit. Nam, si aliquid hujus criminis antea deprehenderit, tunc ea statuenda sunt, quæ nuper explicavimus, cum de reali Simonia sermonem haberemus.

13. Hæc a te vehementer expetimus, quæ singulis, ad quos nominandi jus pertinet; vel qui nominari postulant, declarabis. Necesse vero est, ut non modo intersis, sed etiam præsis, cum illi ad nominationem

a *In extravag. cum detestabile §. de electione, de Simonia, & in Bulla Pii V., quæ incipit. Cum primum §. 8.* b *Part.2. in verbo Simonia cap.2.*
c *Part. 2. cap. 17. num.428.* d *Tom.3. Suarum observat. in Concilia pag.245.antiq. edition.* e *Cap. Nobis de Simonia.*

nem devenient : ob eam causam dies, & locus ad rem perficiendam indicetur. Dies quidem intra quatuor menses statuenda est; pro loco Templum ipsum, si pro universo cœtu satis sit, sin minus, alius pro voluntate tua locus decernatur. Ut lites de medio auferantur ad suffragium ferendum admitti debent, qui nominandi jus habuerunt, cum postremus Parochus in locum demortui suffectus fuit; sed cum plerumque *ratione habitationis, seu domicilii* loci incolis nominatio contingat, ideo soli patresfamilias fere ad nominandum accedunt. Non ita dicendum, cum *ratione fundationis, vel dotationis* singulis parochianis jus nominandi conceditur; tunc enim nominatio fit *in capita*, atque ideo non viris modo, ut Pitonus ostendit [a], sed etiam fœminis, minoribus, viduis, ac virginibus tribuitur. Si res in Templo mane peragatur, tunc Sacrum coram populo celebrabis, ut cœlesti lumine in ferendis suffragiis illustretur. Sin autem extra Ecclesiam, & post prandium, piis precibus comitia auspicaberis, ut supremi Numinis auxilium pro re gerenda concilietur. Qui nullum jus habent, ab eo cœtu summoveantur, in quo tu solus cum Scriba Foraneo, & nominantibus intereris. Post hæc comitia incipiant, & ad finem cum silentio procedant. Scriba vero nomina competitorum, & suffragiorum numerum, quæ singulis obtigerint, in actis describet, quæ certo documento obsignata ad Nos deferenda sunt. Si Deus propitium voluntati nostræ se præbeat, & quæ nunc constituimus, recte perficiantur, gravissimis malis, quæ superiori tempore nimis invaluerunt, remedium aptissime propositum confidimus: atque ut reliqua prætereamus, illud ferri non potest, quod insciis iis, qui præsunt, nominantium domos circumirent petitores, ut suffragia ab ipsis elicerent, eosque in schedam referrent, qui suffragium polliciti fuerant. Illam deinde firmam ratamque facere curabant, ut suffragiorum numero reliquos competitores superasse palam ostenderent, nimirum in causa propria propriam assertionem afferentes. Hæc tibi significanda duximus &c.

INSTITUTIO XIII.

De Tabella Auroræ, Orientis Solis, meridiei, & dimidiæ noctis, quantum conferat eam dignoscere; quid mali eveniat, nisi eadem Tabella observetur. Qua hora sacrificium indici absolvique possit. Item de Jejunio, & dierum Festorum observantia.

1. COgnoscenda omnino sunt Auroræ, meridiei, mediæque noctis tempora, ut Ecclesiæ præceptis, qua fas est, diligentia, pareamus.

2. Primum quidem necessarium est, cum Missæ Sacrificium ante Auro-

a *De Controvers. Patron. alleg. 100. num. 344. & seqq.*

Auroram celebrari nequeat [a], nisi forte exiguum tempus intercesserit; uti inferius dicetur, vel aliquis ab hoc præcepto Sedis Apostolicæ auctoritate, ac privilegio liberetur, quo tamen cautissime uti debet, sicut a Paulo III. Pontifice constituitur [b]: *Quoque Indulto celebrandi, seu celebrare faciendi ante diem, parce utantur; quia, cum in Altaris ministerio immoletur Dominus Noster Jesus Christus Dei Filius, qui candor est lucis æternæ, congruit, hoc non in noctis tenebris fieri, sed in luce.* In pervigilio etiam Natalis Domini ex communi Ecclesiæ consuetudine ante mediam noctem sacrum non peragitur, uti Pasqualigus advertit [c]; & Sanctissimus Pontifex Pius V. universa, licet vetustissima, privilegia penitus abrogavit, ob quæ nonnulli ante mediam noctem eo celebritatis tempore sacrum faciebant [d].

3. Insuper meridiei cognitio prorsus requiritur, cum ex Tridentina Synodo Sacerdotibus certum debitumque tempus ad Missam celebrandam præscribatur [e]; illud vero in Rubrica, quam superius diximus, ita explicatur: *Missa privata saltem post matutinum, & laudes quacumque hora ab Aurora usque ad meridiem dici potest.* Clemens XI. in conventu plurimorum Cardinalium, ac Præsulum hanc rem sedulo examinandam mandavit; & licet ipsis tertia pars horæ ante Auroram, & post meridiem permitti Sacerdotibus posse videretur, Pontifex tamen eam sententiam probandam non censuit, ac Decretum his verbis promulgavit: *Mandamus, ne Missarum Sacrificia ante Auroram celebrentur, & usque ad meridiem solum protrahantur.*

4. Ita se res habuit omnino, donec Innocentius XIII. Pontificatum obtinuit. Tandem Benedicto XIII. Pontifice iterum res in examen adducta fuit, & facultas tertiæ partis horæ, de qua paulo ante sermonem fecimus, novo Decreto permissa est, cui pariter Edictum Clementis XII. feliciter regnantis conformatur.

5. Quæ cum ita sint, eamdem potestatem nostris Presbyteris in hac Urbe concedimus, ea tamen conditione, ut præscriptos limites, neque ante Auroram, neque post meridiem omnino prætereant; nisi fortasse ex Apostolico Beneficio nusquam abrogato aliquis Sacerdos, vel Ecclesia post elapsam horam a meridie, ad sacrum perficiendum non impediatur; sic enim Romæ Templum Gallorum a S. Ludovico, a SS. Apostolis, a S. Jacobo, Templum Lusitanorum a S. Antonio, a S. Carolo in via Flaminia, a Piis Operariis, a Capuccinis nuncupatum pro hac re Literas Apostolicas obtinuerunt.

6. Profecto si quis rem dissimularet, atque oscitanter se gereret, cum nullus jam a sæcularibus temporis ordo servetur, iterum nocturna sacra fierent, uti primis sæculis in more positum fuit, vel saltem vespertina, quæ (ad exemplum Judæorum, a quibus matutina, ac vespertina Sacrificia

a 15. *Rub. Missal. quacumque hora ab Aurora.* b *Bull.* 22. *tom.* 1. §. 25.
c *De Sacrificio novæ legis tom.* 1. *quæst.* 405. d *Bull.* 4. *tom.* 2. e *Decret. De observandis, & evitandis in celebratione Missæ.*

ficia offerebantur) initio Ecclesiæ celebrari consueverunt; cum legales ritus, ac cæremoniæ, uti Cardinalis Cozza perpendit [a], non ita statim de medio auferri potuerint.

7. Eam pariter ob causam meridiei tempus agnosci debet, ut Ecclesiasticum jejunium integre, pieque observetur. Novus, ac peregrinus esset in sacris rebus, qui duodecim sæculorum spatio Vespere solum in Quadragesima, idest tribus post Nonam horis, tempus ad capiendum cibum, statutum fuisse ignoraret. Aliis autem jejunii diebus nonnisi post Nonæ Officium, scilicet tribus, & amplius post meridiem horis cibo aliquo recreari vetitum omnino erat, uti Micrologus testatur [b]: *In hoc enim Quadragesimale jejunium ab aliis differt diebus, quod in aliis post Nonam, in hoc autem post Vesperum refici debemus.* Idem in Canone *Solent. de Consecratione dist.* 1. *continetur*. Sæculo XIII. cibus in omnibus jejuniis ad horam Nonam adhiberi cœpit, ut ex S. Thoma Aquinate , & Alexandro de Ales satis aperte intelligitur [d]: sæculo tantum XIV. ad meridiem, hoc est hora Sexta consuetudo sumendi cibi invecta fuit, quæ tamen ad corporis vires restaurandas communi usu probatur. In Sacris Literis hæc habentur [e]: *Introduc viros domum, & occide victimas, & instrue convivium; quoniam mecum sunt comesturi meridie.* In Evangelio pariter , postquam Joannes Salvatoris cum Samaritana colloquii tempus explicavit, nempe: *erat hora quasi Sexta*, statim Discipulos accessisse scribit, ut ipsum ad manducandum hortarentur, *Rabbi manduca*.

8. Non minus autem mediæ noctis tempora Fidelibus percipienda sunt, ut Festos dies ab Ecclesia propositos rite colere possint, & a servilibus operibus penitus abstinere. Nam, licet ex Concilio Compendii habito sub Gregorio IV. anno 833., quod etiam in capite primo de Feriis describitur, a Vesperis pervigilii ad Vesperas insequentes Festi dies inciperent, atque absolverentur: *omnes dies Dominicos a Vespera in Vesperam cum omni veneratione decernimus observari, & ab omni illicito opere abstineri*: quod etiam Thomassinus luculenter ostendit [g], Alexander III. [h] sancivit, ut ex locorum consuetudine Festis diebus initium, ac finis tribuerentur: *Licet scriptum sit: de Vespera in Vesperam celebrabitis Sabbata vestra, Festorum tamen principium, & finis juxta eorum qualitatem, & diversarum regionum consuetudinem debet attendi.* Hinc per universam fere Europam, uti tradit Gonzales [i], a media nocte in aliam mediam noctem sacri dies observantur.

9. Item mediæ noctis horam callere plane necessarium est, ut celebrandis nuptiis decretum tempus intelligatur. Olim a Septuagesima ad Octavum diem Paschatis per tres hebdomadas ante Festum S. Joannis

 Bapti-

a *Rerum Liturgic. lib. 1. cap. 21. num. 3. Impress. Rom.* b *De rebus Ecclesiasticis c. 49.*
c 2. 2. *quæst. 147. art. 7.* d *Part. 4. Summ. Theolog. quæst. 28. membr. 7. art. 2.*
e *Genesi c. 43. vers. 16.* f *S. Joann. cap. 4.* g *In Tract. de Festis dieb. lib. 3. cap. 5.*
h *Cap. 2. de Feriis.* i *Cap. omnes: Litera C. de Feriis.*

Baptistæ, tandem ab Adventu Domini ad Epiphaniam usque nuptiæ celebrari non poterant, sicut a Juvenino fusius demonstratur [a]. Sed Tridentina Synodus dies tantum ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & ab initio Quadragesimæ ad octavum diem post Pascha immunes, ac vacuos a celebrandis matrimoniis definivit [b], ita tamen, ut a media nocte Sabbati ante diem primum Dominicum Adventus usque ad mediam noctem post Epiphaniæ diem, & a media nocte ante diem Sac. Cinerum usque ad mediam noctem diei Dominici in Albis, uti scribit Clericatus ex communi omnium sententia, nuptiarum celebratio interdicatur [c].

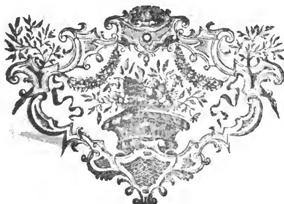
10. Postremo mediæ noctis tempus ignorari non debet, cum post ipsam nihil cibi omnino sumere possit, qui sequenti die sacrum facere, vel ad Sacram Synaxim accedere velit. Sed non modo ad naturale jejunium rite servandum, sed etiam Ecclesiasticum ea cognitio plurimum confert, cum ex communi opinione juxta Azorium [d] a media nocte ad aliam mediam noctem carnes, aliæque jejunio contrariæ dapes prohibeantur: *Sexto quæritur, unde nam incipient dies jejuniorum quoad abstinendum a carnibus, & aliis cibis tali tempore prohibitis attinet. Respondeo incipere a media nocte usque ad mediam noctem.*

11. Ultimo loco Auroram, Meridiem, ac Vesperam scire perutile valde est, ut B. Virginem, quæ tribus his temporibus pie a Fidelibus salutari consuevit, debito honore prosequamur. Religiosam hanc consuetudinem mane saltem, ac vespere ab Urbano II. primo excogitatam nonnulli affirmant, ut per universum orbem celeberrimo bello sub Crucis vexillo hostibus illato felicem a Deo victoriam Fideles precarentur. Cum deinde 139. annorum spatio constanter hoc institutum, religioseque observatum fuisset, paulatim in desuetudinem abiit, donec a Gregorio IX. fuit restitutum, qui Salutationem Angelicam ad meridiem recitandam pariter adjecit, si Arnoldo ex Ordine Benedictino fidem præstemus [e]. Aliqui vero Ludovico XI. Gallorum Regi hujus postremæ Salutationis initium, alii Callixto III. referendum arbitrantur ad Fideles inflammandos, ut Christianas copias precibus adjuvarent, quæ pro Fidei defensione in Hungaria contra Barbaros decertabant [f]. Qui tamen res sacras diligentius perscrutantur, recentesque Scriptores tunc solum amplectuntur, cum certa ex antiquitate monimenta depromunt, consuetudinem salutandi B. Virginem tribus diversis horis, quas antea explicavimus, nulli alio vetustiori documento probari posse existimant, quam ex decretis Francisci Putei Magnæ Carthusiæ Præsidis, qui initio sæculi decimi sexti inter mortales agebat. Quamobrem eruditissimus Mabillonius ita scriptum reliquit [g]: *Ex quo intelligitur, hunc morem a Gallia incoepisse sub initium sæcu-*

a *De Sacram. differt. 10. de Matrim. cap. 13. art. 2.* b *Sess. 24. de Reform. Matrimon. cap. 10.* c *De Sacram. Matrim. decis. 38. num. 5.* d *Instit. Moral. lib. 7. cap. 26. quæst. 6.* e *In lib., cui titulus: Lignum vitæ.* f *Macrius in notit. Eccles. in verbo Salutatio.* g *In præfat. ad sæcul 5. Bened. num. 122.*

sæculi decimi sexti. Eam vero consuetudinem Benedictus XIII. cœlestium munerum thesauris large cumulavit.

12. Decessores nostri Tabulam proposuerunt, in qua Auroræ, Meridiei, ac Vesperæ tempus, & ipsæ minutissimæ horarum partes accurato studio describuntur: sed cum pro Ecclesiæ præceptis observandis horas juxta proborum hominum opinionem metiri satis sit; & cum plurimos religio incesseret, & magnopere torqueret, eo quod Auroræ, Meridiei, ac Vesperæ tempus juxta minutissimas horarum partes exacte designaretur; cum insuper Romæ, aliisque in præclaris Italiæ civitatibus res tota in quadrantes digeratur, hanc Tabulam in lucem edimus, quæ initium Auroræ, & Meridiei, mediæque noctis tempora moderetur. Operam, ac diligentiam præstantissimi civis adhibuimus, cujus ingenium, nomenque non per Italiam modo, sed per universam Europam eximiis laudibus commendatur. Volumus, ut in Urbe, ac Diœcesi in usum, ac legem recipiatur, & in omni sacrario palam exponatur, & in posterum post Kalendarium hujus Ecclesiæ Metropolitanæ imprimatur.

J A N U A R I U S.

Mensis. Dies	Initium Auroræ.		Mensis. Dies	Ortus Solis.		Meridies.		Hora Matut.		Media nox.	
	Horæ.	Qu.		Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.
1	13	0	1	14	3	19	1	21	1	7	1
11	12	3	14	14	2	19	0			7	0
21	12	2	22	14	1						
28	12	1	28	14	0	18	3			6	3

F E B R U A R I U S.

Mensis. Dies	Initium Auroræ.		Mensis. Dies	Ortus Solis.		Meridies.		Hora Matut.		Media nox.	
	Horæ.	Qu.		Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu	Horæ.	Qu.
3	12	0	3	13	3						
9	11	3	9	13	2	18	2	21	0	6	2
15	11	2	14	13	1						
20	11	1	19	13	0	18	1			6	1
25	11	0	24	12	3						

M A R T I U S.

Mensis. Dies	Initium Auroræ.		Mensis. Dies	Ortus Solis.		Meridies.		Hora Matut.		Media nox.	
	Horæ.	Qu.		Horæ.	Qu	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.
2	10	3	1	12	2	18	0	20	3	6	0
7	10	2	6	12	1						
12	10	1	11	12	0	17	3			5	3
16	10	0	16	11	3						
21	9	3	21	11	2	17	2	20	2	5	2
25	9	2	25	11	1						
30	9	1	30	11	0	17	1			5	1

APRILIS.

Mensis Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
4	9	0	4	10	3						
8	8	3	9	10	2	17	0	20	1	5	0
12	8	2	14	10	1						
17	8	1	19	10	0	16	3			4	3
21	8	0	25	9	3						
26	7	3	30	9	2	16	2	20	0	4	2
30	7	2									

MAJUS.

Mensis Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
5	7	1	6	9	1						
9	7	0	12	9	0	16	1			4	1
14	6	3	19	8	3						
19	6	2	26	8	2	16	0	19	3	4	0
24	6	1									
30	6	0									

JUNIUS.

Mensis Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
7	5	3	7	8	1						
22	5	2	12			15	3	19	3	3	3

JULIUS

J U L I U S.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
1	5	2	1	8	1	15	3	19	3	3	3
6	5	3	17	8	2	16	0			4	0
13	6	0	25	8	3						
19	6	1									
25	6	2									
20	6	3									

A U G U S T U S.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
4	7	0	1	9	0	16	1			4	1
8	7	1	7	9	1						
13	7	2	13	9	2	16	2	20	0	4	2
18	7	3	18	9	3						
22	8	0	24	10	0	16	3			4	3
26	8	1	29	10	1						
30	8	2									

S E P T E M B E R.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
4	8	3	3	10	2	17	0	20	1	5	0
8	9	0	8	10	3						
13	9	1	13	11	0	17	1			5	1
18	9	2	18	11	1						
23	9	3	23	11	2	17	2	20	2	5	2
27	10	0	27	11	3						

OCTOBER.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
2	10	1	3	12	0	17	3			5	3
6	10	2	7	12	1						
11	10	3	12	12	2	18	0	20	3	6	0
16	11	0	17	12	3						
22	11	1	22	13	0	18	1			6	1
27	11	2	27	13	1						

NOVEMBER.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
1	11	3	1	13	2	18	2	21	0	6	2
7	12	0	7	13	3						
14	12	1	14	14	0	18	3			6	3
21	12	2	20	14	1						
			27	14	2	19	0	21	1	7	0

DECEMBER.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
1	12	3	8	14	3						
17	13	0	13			19	1	21	1	7	1

De

INSTITUTIO XIV.

De Septuagesima, & Feriis usque ad diem Cinerum; qua ratione ab Ecclesia sint instituta. Quid in ipsis nobis exhibere velit Ecclesia. De quadraginta Horarum institutione per tres dies Quinquagesimæ.

1. Sancta Mater Ecclesia, ac mundus, diversis, planeque oppositis itineribus animos Fidelium ad celebrandos Quadragesimæ dies paulatim adducunt.

2. Ecclesia tribus Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ diebus antea propositis viam nobis ad Quadragesimam aperit; quæ ita nominantur, quod cum Quadragesimam a quadraginta jejunii diebus nuncupatam præcedant, necessario sequebatur, ut quæ longius ab ista distaret Septuagesima, media vero Sexagesima, postrema Quinquagesima diceretur; uti Carolus V. Alcuino respondit, a quo deinde hæc sententia tradita fuit, eamque recentiores Ecclesiasticæ antiquitatis studiosi magnopere comprobarunt [a]. Nam si Septuagesimæ nomen ad Septuagenariam Judaici populi captivitatem referendum velimus, uti putant nonnulli, quos P. Theophilus Raynaldus enumerat [b], nullo deinde pacto Sexagesimæ, & Quinquagesimæ nomina convenient.

3. Mundus quoque Carnovalis, ut ajunt, profana celebritate, nos ad Quadragesimam deducit. Hujus quippe originem Italici Scriptores ex eo desumptam credunt, quod in fine ipsius carnes edere Fideles prohibentur: *Quidam Scriptores* (ait du Change [c]) *Itali carnevale dictum putant, quasi carne, seu caro vale*.

4. Ecclesia, ut animos excitet ad ineundam pie sancteque Quadragesimam, in Divinis Septuagesimæ Officiis primi parentis lapsum a paradiso voluptatis, ubi collocatus initio fuerat, miserum exilium, pœnæ gravitatem, quam Deo jubente luere debuit, spem denique jucundissimam Divinæ benevolentiæ iterum sibi comparandæ, nobis ante oculos proponit. Die Dominico Sexagesimæ genus hominum post diluvium in pristinam formam restitutum nobis exhibet, ut naturæ nostræ per peccatum infirmæ reparationem intelligamus. Tellus autem aquarum alluvie liberata, Noemoque tradita, ut iterum ad cultum revocetur, quæ in aliquibus locis feracissima, in aliis vero sterilis apparet, parabolam, quæ tunc in Evangelio legitur, satis aperte declarat, de fructu nempe, qui ex semine prodit juxta telluris conditionem, cui committitur. In Quinquagesima justissimum Dei judicium exponitur, quo ad gloriam electi a perditis corruptisque hominibus sejunguntur. Id vero per vocationem Abrahæ

a *Baillet. De Festis mobilibus tom. 4. de vit. Sanctorum §. 2. num. 4. pag. 4. impress. Paris. 1707.* b *Tom. 10. pag. 492.* c *In Glossar. in verbo Carnelevamen.*

Abrahæ recte explicatur, qui idololatriæ tenebris extractus, a patriæ solo, & consanguineis longe proficiscitur, ut in externis regionibus Deo se totum devoveat. In eodem Evangelio, cum paucis ante diebus Lazarum ad vitam restituisset Salvator Dominus, præcipuos cruciatus, qui in seipsum parabantur, discipulis aperuit.

5. Bacchanalium diebus ad profana spectacula visenda convocamur, quibus vel inaudita crudelitas in tragœdiis exprimitur, vel amores in comœdia parum honesti, vel saltem qui cum periculo conjunguntur.

6. Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ diebus mœrorem præsefert Ecclesia. In Divinis Officiis *Alleluja* non amplius utitur, cujus loco, *Laus tibi Domine &c.* subrogatur, quod humilitati nostræ, & calamitati, quæ a primo parente in nos derivata est, aptissime convenit, uti eruditissimus Martene[a], & Gavantus[b] recte perpendunt. Insuper per eos dies Psalmi, *Dominus regnavit*, & *Jubilate &c.*, qui plurima lætitiæ signa continent, minime recitantur; sed alii Psalmi, *Miserere*, & *Confitemini* sufficiuntur, qui ad tristitiam, & mœrorem concitandum prope facti videntur, sicut Sarnellius epistola octava libri sexti primus omnium advertit. His tribus Dominicis Ecclesia maximo studio Fideles admonet, ut pietatis operibus se vehementius exerceant: *Satis constat* (inquit Thomassinus[c]) *tres istos Dominicos dies majori pietatis studio colendos esse*. Ab illis pariter initium superioribus temporibus jejunia sumebant: *Jejunium* (ita Petrus Blesensis[d]) *Quadragesimale Regulares Cœnobitæ incipiunt a Septuagesima; Græci vero a Sexagesima; Clerici nostri auctore Telesphoro a Quinquagesima; universus exercitus Christianæ militiæ, juvenes, & virgines, senes cum junioribus ab hac Quadragesima*. Cum tamen illi, qui antiquitatis monumenta magis accurata diligentia perscrutantur, haud levi conjectura dubitent, utrum sermo ille Petro Blesensi vere tribuendus sit, Nos, ut nihil, nisi probatum certumque afferamus, Dominicam Quinquagesimæ in Missa Mozarabica nuncupari affirmabimus, *Dominicam ad carnes tollendas*: & in historiis Matthæi Parisii *carnisprivium*, ob eam causam, quod initium ea die jejuniis statueretur. Hæc autem consuetudo nostris quoque temporibus in Ecclesia Orientali, & a quibusdam Religiosis Ordinibus integre servatur. *Poloniæ* vero populi pietatis laude præstantes, ex quo tempore Catholicam Fidem susceperunt, a Septuagesima jejunium inchoarunt, eumque morem ad Pontificatum usque Innocentii IV. obtinuisse satis constat, qui ut contentionibus, ac dissidiis inter Episcopum, & populum hac de causa excitatis finem imponeret, esum carnium ad Feriam quartam Cinerum sua auctoritate protraxit, uti Raynaldus testatur[e].

7. Per hebdomadas Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ

a *De antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis tom. 4. c. 16.*
b *Ad Rubricas Brev. sect. 6. cap. 9.*
c *Lib. 2. cap. 13. num. 4.* d *Serm. 13.*
Ad annum Christi 1248. num. 45.

mundus nos allicit, ut conviviis, histrionum larvis, aliisque Bacchanalium voluptatibus animum relaxemus.

8. Hic a nobis quærendum non est, utrum mundus, an Ecclesia vehementius hominum mentes commoveant, & uter principem locum obtineat; sed magnopere veremur, ne Ecclesia a Fidelibus indignissime posthabeatur. Quippe ex Sac. Annalibus exploratum habemus piam consuetudinem quadraginta Horarum per tres dies a Quinquagesima usque ad Feriam quartam Cinerum sæculo decimo sexto primum cœpisse, ut Fideles hoc pacto neglectis mundi illecebris ad sancta opera incenderentur, Deumque Bacchanalium criminibus gravius iratum mitigarent: novimus etiam ex Baccio [a] S.Philippum Nerium postremis Bacchanalium diebus solemnem ad Septem Urbis Ecclesias magna populi frequentia supplicationem ob easdem causas instituisse: Patres denique in quinto Mediolanensi Concilio coactos ita loquutos esse: *Studeat Episcopus, ut quo tempore in Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ hebdomadis Ecclesia Mater, & officiorum ritu, & hymnis, canticisque fidelium mentes ad mœstitiam, atque ad pœnitentiam excitantibus, & omni denique tum vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac præparat tot ante diebus ad sancte recolendam Christi Domini Passionem, & Crucem, eo potissimum tempore fideles sibi in curam traditos, spectacula, ludos scænicos, & alia, quæ gentilitatis speciem præseferunt, tunc præsertim morum corruptelis introducta illa ipsa tamquam a Sanctissimis Ecclesiæ institutis abhorrentia omnino fugientes, ad pietatis Christianæ studia, & ad orationem attentiores sint, proposita omni Christianarum actionum exercitatione.*

9. Quæ cum ita sint, eorumdem Patrum consiliis adducti, utque hujus nostræ Civitatis consuetudo magis confirmetur, majori quo possumus studio universos curæ nostræ commendatos hortamur, ut, quæ inferius subjicimus, pietatis exercitia suscipiant ad impetrandam tot criminum veniam, quæ per hosce dies in supremam Dei majestatem committuntur.

10. Tribus ante Cineres diebus Eucharistia publice adoranda exponetur in Templo S. Luciæ Societatis Jesu, in Templis S. Pauli PP. Barnabitarum, & Sanctæ Mariæ Lacrymosæ Patrum Carmelitarum Excalceatorum.

11. In Templo S. Mariæ vulgo *e Galliera* pro festis diebus post Vesperas ad virtutem, & pietatem excitandam frequentes sermones erunt; in eumque locum populus conveniet Feria v. post Sexagesimam, ut ad Septem Ecclesias supplicatio instituatur.

12. Diebus Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ conciones in Metropolitana, aliisque præcipuis Ecclesiis peragentur.

13. Insuper triduo ante Cineres in eodem templo S. Luciæ sacra eloquia

a *In vita S. Philippi Nerii lib. 1. cap. 14. num. 7.*

quia populo tradentur. A prandio Feriæ v. post Sexagesimam Sodales Congregationis a Bona Morte appellati, & Sodales etiam Studentium, ac Pœnitentium ad quatuor Cruces pie compositeque instituta, uti moris est, supplicatione procedent.

14. Mane autem Quinquagesimæ Sodalitia S. Mariæ Coronatæ, & Sanctissimo Suffragio adscriptæ ad Quatuor Cruces suppliciter ordinateque se conferent, ubi quatuor hominum Novissima Religiosus vir coram populo explanabit. Post prandium in eodem Templo Sacra mysteria adoranda exponentur, quo tempore habebitur concio.

15. Die Dominico Septuagesimæ, prima nempe Februarii ad S. Synaxim pie sumendam in Ecclesiam S. Bartholomæi in Porta, quæ ad Patres Theatinos pertinet, universi convenient: mane etiam in Templo Patrum S. Annæ in S. Isaia Sacra Calvaria ejusdem S. Matris Beatissimæ Virginis in conspectu publico per integrum diem exhibebitur. Sodales autem *Triginta tres* nuncupati curabunt, ut ibi Sacrificio Missæ, Vesperis, pioque sermone habito ea dies celebretur; & inde sub noctem accepta S. Eucharistiæ benedictione populus dimittetur.

16. In Sexagesima, nempe die 8. Februarii in Templo S. Pauli Patrum Barnabitarum generalis conventus Fidelibus indicetur, ut sacro Christi Corpore reficiantur.

17. Idem proponitur in Ecclesia Patrum Carmelitarum Excalceatorum Feria v. post Sexagesimam pridie idus Februarias, & pariter in Templo S. Mariæ *de Galliera*, quo tempore magna populi frequentia cum Patribus Oratorii Septem Ecclesias invisit.

18. Eadem generalis Communionis celebritas die 13. Februarii in Templo S. Isaiæ renovabitur, ex quo ordinatim procedent Sodales *Agonizantium*, & quatuor Cruces suppliciter adibunt: mane in ipso Templo piam concionem audient, & post reditum Sacerdos Sacrosancta Eucharistia benedictionem impertiet.

19. Tandem die Quinquagesimæ xv. Kalendas Martii in Templum S. Luciæ Societatis Jesu pro generali Communione frequentes convenient; & Feria tertia ante Cineres Templum Spiritus Sancti Patrum Clericorum Minorum ad id pariter eligetur.

20. Die 2. Februarii, idest primo post Septuagesimam solemne Festum Præsentationis Christi in Templo, & Purificationis Beatæ Virginis hoc anno celebratur. Omnes primogeniti juxta legem Moysis Domino offerri debebant, ut illius inusitati prodigii memoriam prosequerentur, cum eorum majores Dei beneficio ab Ægypti captivitate vindicati fuerunt, atque interfectis Ægyptiorum primogenitis ab Angelo, Judaicæ gentis primogeniti ab ea cæde liberati [a]. Præscriptum quoque Judæis fuit, ut quæ mulier *suscepto semine* puerum in lucem edidisset, septem dierum spatio duceretur immunda, die octavo puer circumcideretur, & ne

[a] *Exod. cap. 13. & S. Lucas cap. 2. num. 22.*

ne ipſa per triginta dies ad Sanctuarium accederet. Deinde agnum, & columbæ, ſeu turturis pullum, vel duos ſaltem turtures, aut duos columbarum pullos Domino offerret [a].

21. Beatiſſima Dei Mater huic præcepto ſubjici non poterat, cum ad illas mulieres ſolum pertineret, quæ ex virili conſortio conceperant, uti S. Bernardus advertit [b]: *Patet itaque, quod lex iſta Matrem Domini non includit, quæ non ſuſcepto ſemine Filium peperit*. Deinde poſt multa ſic proſequitur, *vere, o Beata Virgo, vere non habes cauſam, nec tibi opus eſt purificatione*. Ob hanc cauſam ab Alexandro VIII. hæc ſententia die 7. Decembris anno 1690. proſcripta fuit: *Oblatio in Templo, quæ fiebat a B.V.M. in die Purificationis ſuæ per duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, & alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit purificatione, & quod Filius, qui offerebatur, etiam macula matris maculatus eſſet ſecundum verba legis*. Nihilominus B. Virgo maximæ humilitatis gratia legis præceptum ſponte obſervavit; & cum Salvator in ſumma egeſtate mortalem vitam ingredi voluiſſet, non agnum cum pullo columbæ, aut turturis, ſed duos turtures, vel duos columbarum pullos offerri pro ſe voluit, uti S. Auguſtinus ſcriptum ſapienter reliquit [c]: *Advertendum eſt, quam pauper Dominus naſci voluerit, ut non pro illo offerretur agnus, & pullus columbinus, aut turtur, ſed par turturum, aut duo pulli columbini ſicut in Evangelio legitur, quod ſcriptura Levitici tunc juſſit offerri, ſi non habuerit manus offerentis, quod ſatis eſt in agnum*. Cum igitur puerum Jeſum ad Templum ſanctiſſimi Parentes detuliſſent, tunc Simeon ſenex, qui *reſponſum acceperat a Spiritu Sancto non viſurum ſe mortem, niſi prius videret Chriſtum Domini*, ipſum ulnis ſuis complexus eſt, Deo gratias egit, Puerique futuros cruciatus, & mortem, ac Genitricis acerbiſſimas pœnas aperte prænunciavit. Tunc quoque Anna, quæ ad octogeſimum quartum ætatis annum pervenerat, & quæ noctem, ac diem obſecrationibus impendens a Templo nunquam diſcedebat, omnibus redemptionem Iſrael expectantibus de Chriſto Domino aperte loquebatur, uti S. Lucas fuſius commemorat [d].

22. Hæc porro ſunt myſteria, quæ in Feſto diei ſecundæ Februarii maximo cultu proſequi debemus. S. Bernardus hanc celebritatem, ejuſque diei ſolemnem Cleri pompam, qui cereos accenſos manibus gerens ſuppliciter incedit, primis Eccleſiæ ſæculis inſtitutam aſſerere videtur [e]: *Hodie Templi Dominum* (ait) *in Templum Domini Virgo Mater inducit. Joſeph quoque ſiſtit Domino non ſuum, ſed ejus Filium dilectum, in quo ei bene complacuit. Agnoſcit juſtus quem expectabat. Anna quoque vidua confitetur. Ab his quatuor primo hodierna proceſſio celebrata eſt, quæ poſtmodum exultatione univerſæ terræ in omni loco, & ab omni gente celebraretur*. Eamdem ſententiam uſur-

a *Levit. c.12. num.2.* b *Serm.3. de Purific. B. Virg. num.1. Tom.1. oper. col.133.*
c *Lib.3. quæſt. in Levit. quæſt.40. num.4. Tom.3. op. edit. Maur. Col.509.* d *Cap.2.*
e *Serm.1. de Purific. num.1.*

usurpavit, cum de Virginis Purificatione secundum sermonem haberet. Quidquid de hac re sit, Cardinalis Baronius [a] in fine sæculi quinti ad hoc Festum celebrandum viam patuisse affirmat; cum Gelasius Pontifex inhonesta lupercalia de medio sustulit, quæ ineunte Februario Romani cives peragebant. Hanc sententiam amplectitur Thomassinus [b]; Nicolaus vero [c] Serarius eodem die publicam supplicationem cum cereis accensis indictam a Sergio testatur, qui anno 688. ad Pontificatum pervenit; sed Tillemont [d] ex antiquis monumentis ostendit circa dimidium quinti sæculi Hierosolymæ hoc Festum celebratum fuisse, quin etiam ante illud tempus ipsius initium repetendum.

23. Hanc disputationem dirimere Apostolici muneris parum interest, sed potius gregem nobis traditum hortari, ut simul cum Christo se Deo penitus devoveat, ejusque voluntatem libentissime sequatur; ut Beatæ Virginis eximiæ humilitatis exemplum sibi ad imitandum proponat, declaretque se nullam a communi omnium lege immunitatem expetere; utque flagrantissimo Simeonis studio Domini videndi & ipse teneatur; ut tandem Prophetissam Annam imitetur, invisatque frequenter Ecclesias, ac de Jesu Christo crebros sermones instituat: intelligat etiam mysterio non carere, quod accensæ candelæ hac die manibus præferantur: *Cereorum gestatio*, inquit Serarius [e], *nos admonet, ut vere lumen Christum Jesum lumen de lumine, lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, lumen mundi, lucem ineffabilem mente interius apprehendamus, manibusque nostris exterius feramus*.

24. Edictum pro Bacchanalibus, si agi nostra hac in Civitate concedantur, de more promulgabitur, in quo consuetæ leges præscribentur, ut perniciosi usus impediantur. Cum tamen omnium in ore libere versetur, choreas, ludosque a S. Francisco Salesio pro singulari ipsius lenitate secure permitti; illisque tantum inhiberi, qui peculiari quodam instituto, aut Religionis voto se obstrinxerint, nos aperte fatemur, hujus Sanctissimi Viri consiliis omnino conformari; sed magnopere rogamus, ut capita 33. 34. Institutionis ad piam vitæ rationem ingrediendum accurate perpendantur. Ibi S. Vir choreas suapte natura nihil mali præseferre testatur, sed, ut plerumque contingit, ad vitium declinare, & cum periculis, atque incommodis conjungi. Choreas fungis similes affirmat, quorum optimi nullius pretii æstimantur, uti asserunt Medici; & licet scitissime conditi in mensa apponantur, si quis gulæ nimis indulgeat, teterrimi sunt, ac veneno comparantur. Eos, qui sibi remissiones hujusmodi frequentius tribuunt, vehementer improbat, non vero, si illas præsens occasio requirat. Modestiam, gravitatem, mentemque rectam, ac piam summopere commendat. Post hæc fungorum exemplum prosequi-

a *In notis ad Martyrol. Rom.* b *Lib. 2. de Festis cap. 11.* c *Lib. 2. de Procession. cap. 3. num. 4.* d *Lib. 1. adnot. 7. ad Vitam Jesu Christi.*
e *Eodem loco num. 5.*

quitur, quibus comesis generosum vinum superinfunditur; eodem pacto post choreas ad sanctas cogitationes converti debemus, ne vitiorum illecebris, quæ animum fortasse concutere possunt, magno cum damno corrumpamur. Postremo quid expendere valde utile sit ipse declarat, illos nempe, qui perpetuis ignibus addicti pœnas criminum exsolvunt, quæ ex choreis misere contraxerunt; quot ex Religiosis Ordinibus viri illud chorearum tempus in concinendis divinis laudibus magna cum utilitate traduxerint: quot denique per eamdem horam vel lectulo defixi, vel in compitis, aut in Xenodochiis jacentes acerbissimis morbis torquerentur. Igitur choreæ, saltusque ab illis, quibus fas est, instituantur: sed eæ leges una serventur, quas Auctoris sanctitate, & gloria ducti, maxime probamus, & libenter amplectimur.

INSTITUTIO XV.

De jejunii Quadragesimalis observantia; quisnam primus hoc jejunium indixerit; quo tempore, & qua de causa id evenerit; quo pacto initio gereretur; quid sibi velint abstinentia a carnibus, & unica comestio. Utrum, qui immunes sunt abstinentia, liberi etiam ab unica comestione judicentur. De aliquibus corruptelis, quæ jejunii causa inducuntur.

1. PArum, ac fere nihil Quadragesimæ jejunium a Fidelibus observatur, quod licet a Christo Domino institutum affirmari nequeat, uti Thomassinus ostendit [a]; nemo tamen inficiari potest ad normam ejus jejunii propositum fuisse, quod Moyses, Elias, & Salvator ipse austere adeo quadraginta dierum spatio peregerunt: *Quadragesima sane* (ait S. Augustinus [b]) *jejuniorum habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moysis, & Eliæ, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit demonstrans Evangelium non dissentire a Lege, & Prophetis.*

2. Hoc porro jejunium, licet ad Telesphorum Pontificem (qui circa dimidium sæculi II. floruit) referatur in eo libro, qui Anastasii nomine circumfertur; cum tamen ex sacris monimentis exploratum satis habeatur a priscis Fidelibus receptum fuisse, priusquam ulla Concilia cogerentur (nam primum Nicænum Concilium Quadragesimam tamquam omnibus cognitam aperte commemorat) illud inter Apostolicas traditiones recensendum omnino est, uti S. Augustini judicio [c] comprobatur: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur*, cui testimonium S. Hieronymi aptissime convenit [d]: *Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto anni tempore nobis congruo jejunamus.* Eamdem sen-

a *In tractatu de jejun. par. 1. art. 4.* b *Epist. 19. nunc vero 55. ad Januar. cap. 15. Tom. 2. op. col. 139.* c *Lib. 4. de Baptismo contra Donatistas c. 24. Tom. 9. op. col. 140.* d *In epist. 54. ad Marcell.*

sententiam amplectitur S. Leo Magnus [a]: *Apostolica institutio quadraginta dierum jejuniis impleatur, non ciborum tantummodo parcitate, sed privatione maxime vitiorum.*

3. Vetustioribus sæculis hoc jejunium non tantum unica cibi refectione, abstinentia a carnibus, vinoque continebatur, sed etiam aquæ potus lege vetitus erat, nisi cibi sumendi legitimum tempus adesset, uti ex S. Fructuosi Episcopi Tarraconensis, ac Martyris historia deprehenditur; qui (sicuti Prudentius hymno sexto testatur) cum ad mortem raperetur, haustum frigidæ constanti animo recusavit, eam ob causam, quod illo die jejunium ageretur, cujus solvendi nondum tempus advenerat. Alia plurima Baillet [b] congerit argumenta, quibus id sapienter ostendit. Superioribus autem sæculis non meridies jejunio (uti nunc in more positum est), sed vespera finem statuebat. Quare S. Bernardus, cum de jejuniis Monachorum extra Quadragesimam loquitur [c]: *Hactenus* (inquit) *usque ad Nonam jejunavimus soli, nunc usque ad Vesperam*, cum vero de Quadragesimali jejunio verba facit, hæc habet: *Jejunabunt nobiscum simul universi Reges, & principes, clerus, & populus, nobiles, & ignobiles, simul in unum dives, & pauper.*

4. Tandem hæretici bellum acerrimum omni tempore huic jejunio indixerunt, ut ipsum de medio tollerent; sed quatuor Cardinales Baronium, Bellarminum, Cozzam, & Gottum non purpuræ modo dignitate, sed doctrinæ præstantia celeberrimos contra audaciam, ac temeritatem propugnatores habuit [d].

5. Longe hic a consilio nostro abhorret rerum sacrarum scientiam palam ostentare, & hujus temporis instituta nimis severe in pristinum statum restituere. Plura sane ex antiquitate monumenta deduci possent, quibus Quadragesimæ jejunium confirmaretur. Sine ulla contentione paulatim usus obtinuit, qui a Religiosis quoque viris receptus est, ut post meridiem etiam in Quadragesima jejunium solvatur. Quamobrem in Templis sub meridiem Vesperæ celebrantur, ut aliquod veteris disciplinæ vestigium conservetur, quæ per eos dies jejunantibus cibum interdixit, donec officium sub Vesperam in Ecclesia peractum esset, quod ideo *Vespertinum* nuncupabatur. Ea de causa S. Carolus Borromæus vitæ rationem suis familiaribus, ac domesticis præscriptam ita explicavit [e]: *Ut per omne Quadragesimæ tempus, Dominicis diebus exceptis, semel tantum in die post meridiem cibum capiant.*

6. Jamdudum vinum in jejuniis permisit Ecclesia, & præsertim in iis regionibus, quæ frigori magis obnoxiæ sunt, ne aquæ potu corporum sanitas gravi aliquo morbo labefactetur: *In regionibus* (ait Bellarminus [a])

a *In serm. 43. de Quadragesima cap. 2. Tom. 1. op.* b *In tom. 4. de vit. Sanctorum in hist. Quadrag. §. 5. & 7.* c *Serm. 5. de Quadragesima.* d *Anno Christi 57. n. 140. tom. 4. suarum Controv., in suo tractatu Dogmatico, & Morali de jejunio. In suis libr. adversus Jacobum Picininum tom. 2. par. 1. art. 6. §. 4. & seq.*

e *Par. 1. tit. de gubernatione spirituali.*

nus [a]) *autem frigidioribus ideo noluisse Ecclesiam vini abstinentiam imperare, quoniam a plurimis sine magno valetudinis periculo tolerari non potuisset.*

7. Traditum fuit a S. Thoma [b] electuaria, licet aliquo modo ad nutriendum conferant, jejunio non obesse, licet post cibationis horam sumantur, cum potissimum ad crudum stomachum juvandum adhiberi consueverint. Hinc Theologi salvum, & integrum jejunium, licet qualibet per diem hora vinum, aut aqua bibatur, unanimes declararunt; disputant tamen, utrum de chocolatis potione idem statuendum videatur, & quidam partes affirmantium tuentur; vel quia potiones, nisi ex rebus jejunio contrariis conficiantur, illud minime violant; vel quod chocolates, licet, *de ciborum genere*, si aqua dissolvatur, *in genus potus* convertitur; vel etiam, quod exigua rei quantitas parvi æstimetur; quibus omnibus inveteratam jam consuetudinem adjungunt unanimi consensu receptam, & ab Ecclesiasticis Præsidibus haud improbatam: Ita Cardinales Brancaccius [c], & Cozza [d] luculenter exponunt.

8. Denique præscriptum fuit omnibus, ut jejunii die semel tantum comederent: *Respondeo* (ait Sanctus Thomas [e]) *dicendum, quod jejunium ab Ecclesia instituitur ad concupiscentiam refrænandam, ita tamen, quod natura salvetur. Ad hoc autem sufficere videtur unica comestio, per quam homo potest & naturæ satisfacere, & tamen concupiscentiæ aliquid detrahit diminuendo comestionum vices, & ideo Ecclesiæ moderatione statutum est, ut semel in die a jejunantibus comedatur*; sed ad Monachorum exemplum, qui totum diem laboriosis operibus impendentes, antequam ad lectionem, seu pium conventum simul accederent (qui diebus jejunio consecratis ante Completorium haberi consueverat) sitim aqua parumper sublevare cœperunt; ac deinde exiguum panis frustulum adjungere, ut valetudinis servandæ gratia potum cum cibo conjungerent, sicut plurimis testimoniis apparet [f]; Monachorum, inquam, exemplo, *nullo suffragante Canone* (ut ait Cabassutius) *superaddita est sub collationis nomine refectio vespertina* [g].

9. Attamen, dum veterem disciplinam in memoriam revocamus, non eo tendit oratio nostra, ut oves nobis commissæ ab Ecclesiæ institutis, & consuetudine jamdudum vulgata, vel a præstantium Theologorum sententiis dimoveantur; id solum expetimus, ne propositos fines excurrant; & ne temere, vel etiam paucorum doctrina permoti, pravos usus inducant, qui stomachum piis hominibus moveant, atque indignationem.

10. Sed, ut ad rem plane veniamus; esto quidem frequentes per diem pota-

a *Tom.4. suarum controvers. lib.2. de bonis operibus in particulari cap.5.*

b *2. 2. quæst.147. art.6. ad tertium.* c *De potu Chocolatis.* d *Et in tract. de jejunio part.3. dub.9.* e *Loco citato in corpore.* f *Cap.12. Conventus Præsulum Gallor. habiti Aquisgrani anno 817. & in antiquis consuetudinibus Monaster. Cluniacen. descriptis a Monacho Ulderico, ac demum in dissert. Lancellotti de Hemina §. 47. & seq.* g *In dissert.20. de veterum jejuniorum Ecclesiæ origine, & ritibus.*

potationes jejunio non repugnent; quis tamen inficiabitur, si vino largius, quam par est, atque intemperantius utamur, meritis omnino carere, quæ per jejunium comparantur? Hanc ab Angelico Doctore sententiam desumpsimus [a]: *Non autem intendit Ecclesia interdicere abstinentiam potus, qui magis sumitur ad alterationem corporis, & digestionem ciborum assumptorum, quam ad nutritionem, licet aliquo modo nutriat, & ideo licet pluries jejunantibus bibere; si quis autem immoderate potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere.* Admittatur benigna illorum opinio, qui jejunium chocolatis potu violari negant; quis tamen intemperantia, vel etiam læsi jejunii culpa prorsus immunem, & vacuum eum existimet, qui modum excedens, talem sibi pateram indulgeat, qualis a Sancto Hieronymo describitur ad Nepotianum: *Sorbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumque succum non calice sorbere, sed concha?* Quis cum crimine absolvat, qui sæpius, cum jejunium agitur, eamdem potationem repetat? Etenim gravissimi Auctores, qui diebus jejunii chocolati locum esse tradiderunt, ejusdem potationes iterari nullo modo posse fatentur, uti ex Brancaccio, & Cozza, quos paulo ante memoravimus, liquido constat. [b]

11. Cum jejunium indicitur, permissæ dapes pro cujusque indigentia in mensam afferantur. Qui autem, dum pisces comedit, ipsorum copia, modo, vel condimentis communes excedit limites, si minus præceptum Ecclesiasticum reipsa violaverit; tamen ab intemperantiæ nota, quæ divina lege interdicitur, liberari non potest, uti docet S. Thomas [c]: *Quamvis per inordinationem circa illas circumstantias peccet, & meritum jejunii amittat, vel in toto, vel in parte, non tamen Ecclesiæ statutum transgreditur, & ideo jejunium non solvit*; & alio loco idem confirmat [d]: *Si quis autem immoderate potu utatur, potest peccare, & meritum jejunii perdere, sicut etiam si immoderate cibum in una comestione assumat.*

12. Postremo consuetudo jampridem invecta sub Vesperam reficiendi corporis adhibeatur; sed Gersonis sententiæ meminisse oportet [e]: *De comestionibus specierum, & similibus consuetudo teneatur, & delectationis nimia libido vitetur*; norma quædam pro ciborum genere, copia, modoque statuendo ex piis moderatisque viris desumatur; nec eorum exemplis inhæreatur, qui nihil de animæ salute soliciti sunt, & omnia jura nefariis criminibus polluunt, & contaminant.

13. Illud magis deplorandum est, quod hac ætate perpauci per Quadragesimæ dies a carnibus abstineant; paucissimi vero numerentur, qui cum edendi carnes facultatem ob valetudinis incommoda obtinuerint, ciborum saltem copia, modoque jejunium observent. Ea fuit inter priscos Theologos disputatio, utrum pauperes ad jejunium cogerentur; & ha-

a *In loco citato in respons. ad secundum.* b *In citata dissert., & in tract. de jejunio par.3. dub.9. num.129.* c *In 4. distin.15. quæst.3. art.4. quæst.3. ad secundum.* d *In Summa loco citato.* e *In Regulis moralibus.*

bito *inter pauperem, & egenum* discrimine, hunc postremum jejunii lege solutum judicarunt, qui vitæ alimenta ostiatim quæreret, incertusque semper esset, quid sibi ad vitam sustentandam ex pietate fidelium suppeditaretur: Ita sentiunt Alexander de Ales [a], Riccardus [b], & Paludanus [c]. Nunc de egenis non agitur. Divitiis, ac censibus affluentes, non paupertatis, sed infirmæ valetudinis causa a Quadragesima observanda liberantur, licet idem morbus per integrum anni cursum nullum ipsis attulerit incommodum, nullumque impedimentum, ne diem noctibus perverterent, animumque quibusvis voluptatibus relaxarent: imo ne persuasit quidem, ut valetudinis rationem aliquam ducerent Bacchanalium diebus, quibus fortasse integras noctes, & postremam quoque ante Cineres, agendis choreis impenderunt. Quin ejus naturæ morbus erit fortasse, ut per Quadragesimæ tempus, si ad convivium piscibus, carnibusque instructum vocentur, utroque ciborum genere liberaliter uti non dubitent. Tandem alia gravissima mala non semel ex eo morbo consequuntur. Cum enim per anni cursum in vestium luxu, in conviviis, nocturnisque conventibus celebrandis plus insumpserint, quam illorum conditio pateretur, ineunte Quadragesima parsimoniam statim suscipiunt, binasque parare mensas domi recusant, videlicet unam sibi carnibus ornatam, alteram vero ex dapibus, quæ filiis, ac cæteris domesticis jejunantibus præscribuntur. Hinc fit, quod hi Quadragesimæ præcepto parere nequeunt, licet ipsius servandi desiderio fortasse teneantur.

14. Quamobrem ad Medicos sermo convertatur, quorum testimoniis violandæ Quadragesimæ facultates a Præsidibus conceduntur. Veteres Canonistæ Medicos acriter, medendique artem insectantur, & eam proferunt juris Pontificii auctoritatem [d]: *Contraria studiose sunt divinæ cognitioni præcepta medicinæ. A jejunio revocant; lucubrare non sinunt; ab omni intentione meditationis abducunt; itaque, qui se Medicis dederit, seipsum sibi abnegat*. Nos quidem eorum numero adscribi nolumus; si quis tamen pro ea muneris ratione, quam tot annis gessimus, inter Canonistas nos adnumerare velit, recentiorum ordinem libentius amplectimur. Insuper cum animarum curæ in ea Civitate præpositi simus, quæ probis hominibus, ac Medicinæ peritissimis affluit, a quibus maximum, ac singulare in hanc Patriam ornamentum promanat, modum aliquem Canoni, quem supra adduximus, facile statuemus, ne ipsos, aliosque offendere videamur. Novimus enim quanta religione, ac doctrina Paulus Zacchias Romanus Medicus suos libros conscripserit [e], & quæ sapienter pieque facultatis Parisiensis præclarus Medicus Hecquet super hac re posteris commendaverit [f].

15. Orien-

a *Part. 4. quæst. 10. art. 4.* b *De Media Villa in 4. dist. 15. art. 3. quæst. 4.*
c *In 4. dist. 15. quæst. 4.* d *In Canone Contraria de Consecratione dist. 5.*
e *In suis quæst. Medico-legalib. lib. 5. tit. 1. in multis quæst.*
f *In suo tract. de dispens. in Quadrages.*

15. Orientalis Ecclesiæ institutis minime subscribimus, quæ ægrotis per Quadragesimam carnes interdixit, licet in extremo vitæ discrimine versarentur: *Non permittitur* (ait Balsamon apud Thomassinum[a]) *cuiquam, etiamsi extremum agat spiritum, in magna Quadragesima carnibus vesci; vidimus enim hoc diversis temporibus Synodice petitum esse, & non esse concessum*. Nos octavi Concilii Toletani Decretum sequimur[b], in quo facultas edendi carnes illis tribuitur, *quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat*. Et ad Decretalem Innocentii III. accedimus[c] ubi hæc traduntur: *De illis, qui in Quadragesima, vel in aliis jejuniis solemnibus infirmantur, & petunt sibi esum carnium indulgeri, respondemus, quod, cum non subjaceat legi necessitas, desiderium infirmorum, cum urgens necessitas exigit, supportare potes, & debes, ut majus in eis periculum evitetur*.

16. S. Thomas satis esse declarat[d], si quis in periculum contrahendæ infirmæ valetudinis proxime adducatur, *ægritudine imminente*, de quo soli Medici recte judicare possunt. Quamobrem, cum S. Gregorius Pontifex Marinianum Ravennæ Episcopum pro frequenti sanguinis eruptione, qua plurimum laborabat, a Quadragesimæ legibus absolveret, Medicorum testimonio adductus fuit, ut ex ejus epistola clare deprehenditur[e]: *Quoniam eruptionem sanguinis patientibus jejunia Medici dicunt esse omnino contraria*.

17. Itaque Medici ad ægritudines cognoscendas Judices constituti, S. Caroli verba sedulo perpendant[f]: *Medici meminerint, ita suarum esse partium corporis incolumitati prospicere, ut ne obliviscantur potiorem haberi debere animarum salutem. Quapropter caveant diligenter, ne aliena culpa participent nimia facilitate sua in fide facienda necessitatis utendi cibis vetitis*. Hinc priusquam litteras ullas suo testimonio confirment, an satis probetur morbus, qui ipsis indicatur, diligenter advertant. Si illius indicia satis appareant, tunc observent, an ægritudo, nisi dapes vetitæ permittantur, aliquo alio pacto curari possit. Quippe ex Medicorum etiam doctrina certum est (uti Zacchias ostendit) aliquibus morbis Quadragesimæ observationem non obesse. Si vero de præsenti morbo minime agatur, sed tantum de ipsius periculo, videant Medici ne fictum sit, sed proximum certumque, vel saltem dubium, ita tamen, ut dubitandi locus prudenter occurrat; in quo sententiam etiam Pasqualigi[g], licet benigniorem, non improbamus: *Si autem dubium sit, an adsit causa, adhuc poterit concedi licentia, quia in dubio tutior pars est eligenda, & favorabilior, nec ille, de quo dubium est, an indigeat carnibus, est periculo exponendus*. Postremo cavere debent, si de ægritudine, vel ejus periculo dubi-

 tari

a *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part.1. lib.2. cap.83. num.15.* b *Cap.9.*
c *In cap.Consilium de observ.jejunior.* d *In 4. de sent. dist.15. quæst.3. art.2. quæstiuncul.4.* e *Epist.28. lib.9.* f *In Edicto pro observat. Quadrages. addito par.3. actor. Eccles. Mediolan.* g *De jejunio quæst.378. num.4.*

tari nequeat, an adhibitis lacticiniis remedium satis aptum afferatur; tunc enim carnium esus omnino interdicitur. Si autem carnes necessariæ ducuntur, tunc expendant, utrum, sine gravi incommodo, ad quosdam solum dies hanc facultatem concedere debeant. Quippe in ampliores terminos producenda non est, si cum eadem utilitate coarctari possit. Denique eas solum carnes permittant Medici, quæ sanitati conferant.

18. Hæc omnia Romanorum Pontificum auctoritatibus adducti proponimus. Ac primum Sanctus Gregorius Magnus, cum Ravennatem Episcopum a præcepto Quadragesimæ liberavit ob eam causam, quam paulo ante diximus, his quoque verbis utitur: *Si autem Deo miserante adeo melioratum se esse, ac virtutem suam sufficere posse cognoscit, semel, aut bis in hebdomada jejunare permittimus*. Insuper, cum Wenceslaus consuetas in Quadragesima dapes sibi pro valetudinis imbecillitate non convenire Bonifacio VIII. declarasset, Pontifex in sua epistola ad Præsides Ordinis Cisterciensis, quam Siffridus, & Raynaldus [a] fuse commemorant, in hunc modum respondit: *Nos ipsius Regis supplicationibus inclinati dispensandi cum eodem Rege, ut Quadragesimali tempore, præterquam in diebus Veneris, & Sabbati, ac festivitatis Beati Matthiæ Apostoli vigilia, possit vesci carnibus, ovis, & lacticiniis, nisi ex voti emissione ad non vescendum forsitan sit obstrictus, liberam vobis concedimus auctoritate præsentium facultatem, proviso, quod idem Rex bis in occulto, & moderate vescatur*. Si igitur lacticiniis infirmæ valetudini satis consulatur, a carnibus abstinendum; easque nonnisi salubres in mensam afferendas satis probant edicta de observatione Quadragesimæ, quæ in Pontificatu Clementis XI. promulgata, & a Cardinali Cozza fideliter exposita fuerunt [b].

19. Facilius procul dubio ea disputatio componeretur, videlicet, an qui carnes edendi facultatem in Quadragesima propter ægritudinem obtinuit, jejunii lege teneatur, facilius, inquam, lis componeretur, si hæc causa cum Medicis solum transigenda esset; nam ipsorum effata, quæ a Lessio [c], & Cornaro [d] referuntur, cum illa Ecclesiæ precatione satis apte conveniunt, ubi jejunii fructus his verbis complectitur: *hoc solemne jejunium animabus corporibusque curandis salubriter institutum est*; sed cum Theologis agendum est, nec ita facile res poterit expediri.

20. Plurimi sane inter ipsos eam opinionem tuentur, duabus necessariis partibus integram jejunii naturam contineri; nempe, *unica comestione, & abstinentia ab esu carnium*; quarum altera sublata, primam quoque penitus auferri necesse est.

21. Alii vero contrarium sentiunt. Sexaginta hujus sententiæ nominantur a P. Marchetto tunc temporis Romani Collegii Rectore in ea disserta-

a *Lib.3. epist.31. anno Christi 1297. num.52.* b *Eodem loco de jejunio pag.323.*
c *In suo libro de vera ratione valetudinis conservandæ.* d *In tract. de vitæ sobriæ commodis.*

sertatione, quam super hac re confectam Clementi XI. exhibuit, cui Consultores Sancti Officii, & Cardinalis Vicarii Examinatores Synodales unanimes assenserunt. Si quis majorem eorum numerum exquirat, id facili negotio præstari posse nos ipsi pollicemur.

22. Hujus sententiæ firmamentum in eo potissimum collocatur, quod de physico corpore non agitur, cujus partes ita necessario vinculo copulantur, ut totum penitus corruat, si una tantum præcipua sejungatur. De morali composito res est, a quo si una pars separetur, aut aliqua de causa cuipiam non convenire judicetur, salva tamen, & incolumis pars altera superest, quæ nequit sine ratione contemni. Inter hujusmodi composita divinum Officium numeratur; & si quis Matutinum, & Laudes ob aliquod necessarium impedimentum recitare non valeat, reliquas tamen partes exsolvere debet, uti Innocentii XI. auctoritate satis apparet, qui contrariam sententiam omnino proscripsit [a]. Compositum ejusdem generis appellatur legitimum mandatum, quo in judicium certa die venire quis jubetur; si tamen per eam diem impeditus parere nequeat, alia die vadimonium obeundum a jure decernitur [b]: *Præterea cum mandatur alicui, ut ad certum terminum se Judici repræsentet, duo sub hac forma mandantur, ut ad Judicem veniat, & ad diem sibi præfixam accedat, unde, si venire non possit ad diem assignatam, tenetur nihilominus se Judici præsentare*. Festorum dierum observatio eamdem habet compositi moralis conditionem, in quibus adesse Missæ Sacrificio, & ab operibus servilibus abstinere præcipitur; si quis autem mortis discrimine, aut alio impedimento detentus ad Ecclesiam accedere non possit, non ideo tamen ab operum servilium cessatione liberatur.

23. Postremo compositum morale jejunium dicitur, per quod semel tantum in die cibus sumendus, & a carnibus abstinendum; quæ partes inter se non adeo cohærent, & implicitæ sunt, ut si una præcidatur, alteram quoque corruere necesse sit; & sicut ab unica cibatione aliquam ob causam immunes, a carnium tamen abstinentia liberi non judicantur: ita e contrario statuendum est. Neque hæc duo simul conciliari posse ita difficile, atque arduum videbitur, ut omnem superet cogitationem. Id sane Pontificum Sixti IV., & Eugenii IV. Decretis clare ostenditur, qui Carmelitis edendi carnes potestate facta per septem menses, quibus ex ipsorum instituto jejunare debent, jejunium tamen tunc temporis observandum præscripserunt. Alexander VII. extincta teterrima peste in Edicto de Quadragesima, dies quatuor Romæ per hebdomadam edendis carnibus permisit, ea tamen conditione, ut iisdem diebus jejunium servaretur. Clemens XI. in suo Edicto pro Quadragesimæ observatione anno 1703. sententiam suam ita declarat: *Qui ob justam valetudinis causam cibos Quadragesimales adhibere nequeunt, si ipsorum loco lacticinia, & ova satis pro necessitate sufficere possint, non debent illis Medici carnes, licet salubres,* per-

a *Proposit.* 54. b *Cap. cum dilecti de dolo, & contumacia.*

permittere; nec iisdem illis vesci fas est, sed ovis solum, & lacticiniis uti, & jejunium colere; quod pariter ab iis observandum est, quibus edendi carnes salubres copia tribuitur.

24. Sed in Edicto anni 1704., aliisque ad finem usque praeclari sui Pontificatus, cum pro verbo *tenentur*, quo usus antea fuerat, *teneantur* subrogaverit, palam indicavit, se Pontificia auctoritate non declarare, illis omnino jejunandum, quibus esus carnium permittitur; sed Episcopum Romanum agens, universos admonuit, qui suis Decretis subjecti essent, eam facultatem se nemini impertire, nisi simul cum carnibus jejunium conjungeret. Nos profecto hanc secundam opinionem complectimur; controversiam certo judicio dirimendam caeteris relinquemus. Contineri tamen haud possumus, quin a cibis Quadragesimalibus immunes hortemur plurimum, ut jejunium minime praetermittant, si praesertim crimen aliquod unquam patraverint, ut S. Gregorii verbis admonentur [a]: *Sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic jure conceditur, ut licitis utatur &c. A si quis in fornicationis culpam, vel fortasse, quod est gravius, in adulterium lapsus est, tanto a se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse.*

25. Quod si Confessarii, ac pietatis magistri forte intelligant, aut ipsi percipiant filios, ac domesticos Quadragesimae praecepto non parere ob eam causam, quod eorum parentes, seu domini, facultate sibi ad carnes edendas comparata, duas mensas diversis dapibus instruere non posse dictitent, vehementer, ac libere hoc malum improbent; quod sane perniciosum est, & nullo modo ferendum. Etenim dubitari non potest ad alendos filios naturae legibus parentes obstringi; quod etiam de dominis erga famulos dicendum est, si ita convenerint, isque victus praestandus est, qui Christianorum institutis omnino congruat. Quare nullius ponderis haberi debet excusatio, quae a gravioribus sumptibus, vel a census tenuitate deducitur. Nam si frugi mensa, & salubri carnium genere solum utantur, uti fas est; si liberis, ac domesticis non raros, ac pretiosos pisces ad gulam irritandam, sed mediocris pretii ad pellendam esuriem inquirant, tunc praecepto facile satisfacient, sumptusque minores erogabunt, si cum illis, quos subire debent, dum praeceptum negligunt, conferantur.

26. In mentem quoque revocent Confessarii, quod in hac Dioecesi illud crimen nobis tantummodo condonandum reservatur, nempe, *Scandalosa solutio Quadragesimae sine licentia in scriptis, necnon dolosa fides, seu dolosa licentia solvendi Quadragesimam per Medicos, aliosque Deputatos facta, sive concessa*; ex quo sequitur, ut hoc reservato crimine teneantur non modo qui facultatem ejusmodi postulant, neque obtinent (quod ita se habet, ac si ipsam consequuti non fuerint), sed illi pariter, qui temere eas permissiones suo testimonio confirmant, nec antea prudenter advertunt,

a *In Homil. 20. de Evangeliis Tom.1. op. col.1519.*

tunt, utrum honestæ, & probabiles causæ satis adducantur. Theologicas lectiones consulto perpendimus, & præsertim de casibus reservatis tractatum, quem Theologus noster tradidit, & Clero explicavit; ibique hanc doctrinam, quam modo exposuimus, sapienter, & inconcussis argumentis corroboratam invenimus.

27. Postremo, qui Quadragesimalem abstinentiam sequentur, & qui legitima causa impediti, ab ipsa liberabuntur, meminerint hoc tempus ad agendam pœnitentiam proponi; ideoque peccati labes majori studio evitandas, piisque operibus curam magis impendendam: *Jejunas?* (ait S. Joannes Chrysostomus[a]) *demonstra mihi per ipsa opera. Qualia, inquis, opera? Si pauperem videris, miserere; si inimicum videris, conciliare; si amicum laudabiliter agentem videris, ne invideas; si mulierem videris speciosam, prætereas.* Idem monet S. Leo[b]: *Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa jejunii, aut fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate revocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur.* S. Gregorius Nyssenus hæc subjicit[c]: *his necessaria victui suppedita tu, qui jejunas: erga fratres calamitosos benignus esto: quod ventri subtrahis, tribue esurienti.* Hæc Sanctorum testimonia ad illos pertinent, qui ab instituto Quadragesimæ non discedunt; pro illis vero, qui legitime hoc præcepto soluti sunt, S. Cæsarius Archiepiscopus Arelatensis his verbis utitur[d]: *Pro eo, quod non potest quis jejunare, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata, quæ non potest jejunando curare, possit eleemosynas dando redimere.* Eos pariter sic alloquitur S. Leo Magnus[e]: *Nam, cum ii, qui nihil omittunt de humiliatione jejunii, sub sterili fatigatione desudent, nisi se eleemosynarum, qua possunt, erogatione sanctificent, dignum est, ut in alimoniam pauperum abundantior sit eorum largitio, quorum ad abstinendum minor est fortitudo.*

INSTI-

a *Homil. 3. ad populum Antiochiæ pag. 51.*
b *In serm. 41. in Quadrages. 4. cap. 2. Tom. 1. pag. 105.*
c *In Oratione de benefic. in appendice pag. 236.* d *In Homilia 2.*
e *In serm. 85. cap. 3.*

INSTITUTIO XVI.

De facultate, qua Summus Pontifex lacticiniis uti per Quadragesimam permisit: id Quadragesimæ tempore simul cum esu carnium interdici; ex quo fonte ab ovis, & lacticiniis abstinentia dimanaverit; quam ob causam pluribus in locis minime servetur; quo pacto concessa facultate uti debeamus.

1. QUemadmodum carnes, sic etiam lacticinia, & ova Quadragesimæ tempore prohibentur, quod S. Thomæ, aliorumque Theologorum doctrina comprobatur [a]: *Inter alia jejunia solemnis est Quadragesimale jejunium, tum quia observatur ad imitationem Christi, tum etiam quia per ipsum disponimur ad redemptionis nostræ mysteria devote celebranda, & ideo in quolibet jejunio interdicitur esus carnium; in jejunio autem Quadragesimali interdicuntur universaliter etiam ova, & lacticinia. Circa quorum abstinentiam in aliis jejuniis diversæ consuetudines existunt apud diversos, quas quisque observare debet secundum morem eorum, inter quos conversatur.*

2. Inter cæteras calumnias, quibus nefarius Photius Orientalis schismatis auctor Latinam Ecclesiam labefactare contendit, illud impudenter evulgavit, quod ova, & lacticinia per Quadragesimæ jejunium permitteret, uti ex Epistola 70. Nicolai I. ad Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum, aliosque Galliarum Episcopos plane cognoscitur: *Reprehendere nos moliuntur Græci, eo quod septem ante Pascha hebdomadibus a casei, & ovorum esu, more suo non cessemus.*

3. Itaque certa lege per Quadragesimæ dies non modo carnes, sed ova pariter, ac lacticinia interdicuntur: In eo solum omnis disputatio constituitur, utrum ad veterem consuetudinem, an ad jus positivum id referatur. Juri tribuendum nonnulli existimant, adducti responsione S. Gregorii ad S. Augustinum Angliæ Apostolum, quam *Canon denique dist.*4. commemorat: *Par autem est, ut nos, qui his diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quæ sementinam carnis trahunt originem, jejunemus, a lacte videlicet, caseo, & ovis.* Insuper Trullani Concilii in medium proferunt auctoritatem, quod anno 681. coactum Canone 56. ita decernit: *Visum est ergo, ut omnis Dei Ecclesia, quæ est in universo terrarum orbe, unum ordinem sequens, jejunium perficiat, & abstineat, sicut ab omni mactabili, sic ab ovis, & caseo, quæ quidem sunt fructus, & fetus eorum, a quibus abstinemus.* Quamvis autem illud Concilium Ecclesia Romana legitimum nunquam habuerit, asserunt tamen universam doctrinam, quæ in ipso continetur, improbatam non fuisse, sed partem aliquam, & eam præsertim, de qua sermo est, integram, fidei consentaneam, solidamque judicari; non quod tradita sit ab illis Episcopis haud rite

a 2. 2. *quæst.* 147. *art.* 8. *ad tertium.*

rite congregatis, sed quod a vetustioribus Ecclesiæ Patribus, & Conciliis ad nos eadem doctrina dimanaverit.

4. Alii vero arbitrantur ejusmodi abstinentiam non posse alia ratione, quam diuturna consuetudine confirmari. Nam S. Gregorii verbi consilii vim solum concedunt, non præcepti; Trullano autem Concilio nullam fidem habendam affirmant. Cum tamen hanc abstinentiam consuetudini acceptam retulissent, ac deinde perscrutari cœptum esset, an ipsa legem induceret, vel saltem utrum cognita satis lex ejusmodi perspectaque foret; Alexander VII. inter cæteras hanc sententiam proscripsit [a]: *Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadragesima obliget.*

5. Non ignoramus, regiones quasdam in Septentrione positas ovis, & lacticiniis uti, quod crebris assiduisque immunitatibus Romanorum Pontificum liberalitate concessis tribuendum est: illas deinde populi, pluribus annis interjectis, cum Pontifices rem dissimularent, vel scienter paterentur, in privilegium, ut ait Baillet, perpetuamque facultatem converterunt [b]. Hæc autem immunitas iis potissimum causis innititur, cœli intemperie, diversa corporum habitudine, earumque regionum indigentia, ita tamen, ut medium quoddam iter insistant, & abstinentiam, qua possunt ratione, sequantur. Non aliter, cum Imperator Heraclius pro victoria, quam deinde de Chosroa consequutus est, votum Deo nuncupasset indicendi abstinentiam populis sibi subjectis die dominico Sexagesimæ, totaque illa hebdomada, in Græcam Ecclesiam morem induxit, ut per illud tempus interdictis carnibus, ovis, ac lacticiniis solum uteretur: *Eam quippe* (sic habetur in Triodio Græcorum, ubi de abstinentia illius hebdomadæ sermo fit) *referunt Imperatorem Heraclium, cum prius carnes in ea comederentur, abstinentiæ diebus aggregasse, & solius casei in ea degustandi licentiam fecisse. Continuis quippe sex annis cum Chosroa dimicans Deo vovit, ut, si adversus eum prævaleret, licentiam carnes in hac hebdomada comedendi mutaret, eamque mediam inter jejunium, & deliciosas epulas constitueret,*

6. Non semel Romani Pontifices legitimis causis adducti suæ auctoritatis beneficium in nostræ Italiæ populos benigne contulerunt, liberaliter assentientes, ut ovis, ac lacticiniis per Quadragesimam vescerentur. Cæteris omissis, in mentem quilibet revocare potest, nostræ Civitati, ac Diœcesi id contigisse Benedicti XIII. beneficio, cum hujus Ecclesiæ administratio a Cardinali Jacobo Boncompagno gereretur.

7. Simili incitatus exemplo, qui publicæ saluti conservandæ præpositus est, sapienter expendit, non mediocre detrimentum per Quadragesimæ tempus ex piscibus, oleoque futurum, cum diuturnis epiphoræ incommodis, ac tussi corpora jampridem debilitata fuerint, iisdem mor-

a *Die 18. Martii 1666. num. 32.*

b *In histor. Quadrages. §. 5. de Vit. Sanctorum tom. 4.*

morbis adhuc conflictentur, cum nondum cœli corrupta temperies fatis expurgata fit. Igitur pro illorum etiam consilio, qui in hac Civitate medendi laude magis commendantur, nobis etiam probantibus, qui universa, quæ vel ipsi vidimus, vel auditu deprehendimus, aperte declaravimus, Pontificem feliciter regnantem idem magistratus rogavit, ut eadem facultate, quæ anno 1730. tradita fuit, hæc Civitas frueretur. Cum vero Pontifex in proximos Quadragesimæ dies ipsam benigne impertiverit certis quibusdam terminis circumscriptam, ut inferius explicabimus, utque litteris continetur Eminentissimi Cardinalis Pontificiæ ditionis Ministri, & sanctioris Consilii a Secretis, quas die 7. labentis mensis ad nos scripsit; hinc auctoritate Apostolica, quæ nobis demandata est, hoc Decretum promulgamus.

8. Quamobrem eadem auctoritate fulti universis in hac Diœcesi, vel Civitate degentibus facultatem concedimus, ut in futura Quadragesima ovis, ac lacticiniis vescantur; exceptis quatuor Temporum, ac majoris Hebdomadæ diebus, nempe a Dominica Palmarum usque ad Sabbatum ejusdem hebdomadæ. Illud tamen declaramus, neminem per hanc facultatem a jejunii legibus absolvi.

9. Idque postremum in epistola Cardinalis ejusdem, cujus supra meminimus, aperte præcipitur. Reliqua vero clare explicantur in Pontificiis litteris, quæ pro facultate anno 1730. concessa a Benedicto XIII. datæ fuerunt, & a Cardinali Boncompagno promulgatæ.

10. Tantam æquitatem præseferunt hujusmodi declarationes, ut nihil addi posse videatur. Cum enim de lacticiniis, atque ovis agitur, omnis aditus illi disputationi occluditur, quam a nonnullis propositam nos superius indicavimus, nempe jejunii legibus solutum esse, qui edendi carnes potestatem obtinuerit; cum jejunium ipsorum sententia *unicam comestionem, & abstinentiam a carnibus* complectatur. Ita recte Pater Viva, cum propositionem trigesimam secundam ab Alexandro VII. damnatam accurate perpendit. Insuper in alio nostro Decreto de quatuor Temporum jejunio satis superque sermonem instituimus. Nihil igitur superest, nisi pauca afferre de illo jejunio, quod per Majoris Hebdomadæ dies oleo, ac piscibus agendum præscribitur.

11. Satis autem est, si mentem, animumque convertamus ad eam severitatem, qua majores nostri per hoc tempus jejunium colebant, licet numero, & gravitate minores culpas admiserint. Nos nihil afferemus, nisi quæ Sanctissimi Patres memoriæ tradiderunt, cum inusitata prorsus, fidemque omnem excedere videantur: *Quandoquidem* (ait S. Dionysius Alexandrinus [a]) *nec sex jejuniorum dies æquali, aut simili tolerantia omnes perferunt: sed alii quidem vel omnes transmittunt jejuni permanentes, alii duos, alii tres, alii quatuor, alii nullum*. Idem fere scriptum reliquit Sanctus Epiphanius [b]: *Præterea sex illos Paschatis dies Xerophagiis, hoc est arido victu tran-*

a *In Epist. ad Basilidem Can. 1.* b *In expositione Fidei cap. 29.*

Ru transire omnis populus solet, hoc est panem dumtaxat cum aqua sub vesperam adhibere, & paulo post: *Jam vero nonnulli ad biduum, vel triduum, vel quatriduum usque jejunia prorogant, alii totam hebdomadam ad usque Dominicæ sequentis gallicinium sine cibo transmittunt &c.*

INSTITUTIO XVII.

De residendi lege illis indicta, qui Beneficium possident cum animarum cura conjunctum; utrum jure Divino id decernatur; quid senserint, & statuerint Sacra Tridentina Synodus, SS. Pontifices, & plures Episcopi: hoc non intelligi de materiali solummodo residentia: cujus naturæ sit hoc præceptum; caussæ veræ, ac stabiles, ut quis residentiæ lege liberetur; Sac. Congregationis Concilii judicium de absentibus, & de illis, quibus hæc facultas immerito denegetur, licet jam postulaverint, vel legitimis de caussis postulare non potuerint: Quid ipsi agere debeant, ut suo muneri satisfaciant: quomodo Parochi suis administris, & Tridentini Concilii æquitate uti debeant. Quid a Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis perficiendum sit, si forte discedere cogantur. De Parochis prope Civitatem degentibus; de frequentibus, & incongruis facultatibus, quas sibi usurpare solent; quo pacto Parochus mulctari debeat; qui absque facultate extra Parochiam deprehendatur. De diebus, quibus illis nunquam est recedendum.

1. PRopositum fuit, & magnopere disputatum in Tridentina Synodo sub Paulo III., ac deinde sub Pio IV., utrum qui Beneficia curata consequuti essent, ad residentiam jure Divino tenerentur, uti Cardinalis Sfortia Pallavicinus in sua historia aperte commemorat.

2. Hæc autem controversia ad finem perduci non potuit, sed usque in hanc diem vehementer agitatur.

Et quamquam præstantissimi Theologi, & Canonistæ partes affirmantium gravissime tueantur ea de causa, quod adjumenta eorum, quæ ad finem aliquem obtinendum necessario requiruntur, eadem lege præscribi dicenda sint, qua finis ipse præscribitur [a]:

3. Nos tamen, ad quos minime pertinet hanc litem dirimere, quorumdam Patrum ejusdem Concilii sententiam summopere probamus; nempe omni studio, ac diligentia curandum esse, ne Rectores animarum a suis longe sedibus se detineant, idque utilius est, quam fontem perscrutari, ex quo necessitas ejusmodi dimanaverit.

4. Tridentina Synodus [b] Paulo III. Pontifice decrevit, ut Episcopi

a *Cajetanus 2. 2. quæst.185. art.3. Sotus de justitia, & jure lib.10. quæst.3. art.1. & 2. Vasquez in opusc. Moral. in tract. de Benefic. cap.4 §.2. dub.1.* Fagnanus *in cap. ex parte n.20. & seqq. de Clericis non residentibus. Gonzales in cap. relatum n.4. & seqq. eodem tit. Covarruv. variar. lib.3. c.13. n.9. Cabassut. in theor. & prax. juris Canon. lib.5. cap.1. num.1.* b *Sess.6. c.1. de reformatione.*

suis sedibus morarentur. Deinde Pio IV. Pontifice [a] pœnas in Episcopos, qui longe a suis sedibus abessent, in pristinum restituit, & magis amplificavit, eosque lethali culpa devinctos pronunciavit. Insuper hanc legem imposuit, ut fructus absentiæ tempore perceptos pro Ecclesiæ utilitate, aut egenis sublevandis impenderent, licet nulla Judicis sententia intercesserit. Parochos, qui in ejusmodi crimen laberentur, iisdem pœnis complectitur: *Eadem omnino etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui Beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent*. Tandem quodlibet statutum, privilegium, & consuetudinem huic Decreto adversantem penitus abrogat, *Quæ potius corruptela censenda est*.

5. Idem Pontifex Pius IV., postquam Tridentinam Synodum confirmavit, ut studium, ac voluntatem palam ostenderet, qua hujusce legis observationem ab Episcopis, & Parochis expetebat, constituit [b], ut qui testamentum condere, & Ecclesiastica bona in alios conferre possunt, hac facultate omnino careant, si extra suas sedes, quas incolere debent, ex hac vita migraverint, eaque bona Cameræ Apostolicæ tribuantur. S. Pius V. decrevit a Parochia excedere non posse, qui simul Canonici titulum, ac dignitatem obtineat [c]. Nullum modum haberet oratio, si Romanorum Pontificum, vel etiam Episcoporum universas pro hac re sanctiones enumerare velimus. Itaque plurimis omissis, satis erit epistolam afferre, quæ ad omnes Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos a Sac. Congregatione Concilii jussu Clementis XI. scripta est, ac in ejusdem Pontificis Bullario excusa continetur. Ea sane Præsulum animos vehementer inflammat, ut ad commorandum suis in sedibus illos inducant, qui curam animarum susceperunt. Neque præterire fas est, quæ in Concilio Romano a Benedicto XIII. præscripta fuerint, & quæ Decessores nostri in suis Synodis observanda proposuerint; ac postremo quæ in conventione inter Capitulum, & Clerum hujus Civitatis, & Apostolicam Cameram anno 1710. habita aperte leguntur. Quamvis enim pro immunitate spoliorum, ut ajunt, pecuniæ summa, quæ superioribus temporibus decreta, ac deinde aucta fuit, quotannis solvatur; tamen nihil aliud impetratum est, quam ut a spoliis censeantur immunes, qui residentiæ vinculo obstricti, longe a suis sedibus vitam absolvant, dummodo a S. Congregatione Concilii, vel ab Episcopo facultatem obtinuerint, priusquam locum suum desererent, vel repentino mortis casu perculsi eamdem veniam consequi non potuerint.

6. Præterea advertendum hic est, ut quis residentiæ legem impleat, quam Tridentinum Concilium, ac Summi Pontifices tantopere commendant, atque præcipiunt, haudquaquam satis esse, si corpore solum intersit, in desidia tamen versetur, vel tantum leviora munera sibi desumat, reliqua vero ministris committat. Residentiam quippe non cum inertia, sed cum

a *Sess.* 23. *c.* 1. b *Constitut.* 91. c *Constitut.* 65.

cum laboribus conjungendam esse Tridentina Synodus jubet, ut a Patribus Aquilejensis Concilii anno 1596. coacti recte perpenditur: *Quod de residentia a Sacro Tridentino Concilio, & Summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut præsentia assideant, nihil praeterea agant, cum ex Sacris Canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa*. Quidquid sit de ea quæstione, utrum pœna restituendi fructus in eos, qui longe a suis sedibus morantur, constituta, illos quoque Parochos complectatur, qui præsentia solum assident, nullaque causa impediti otio marcescunt, cum eos nonnulli ab eadem pœna liberos existiment; illud tamen certum est, desides ejusmodi Parochos lethali crimini obnoxios esse, & a Præside pro culpæ gravitate plectendos, uti Anacletus optime perpendit [a].

7. Fatemur sane residentiæ præceptum inter affirmativa, non autem negativa, ut ajunt, numerari. Hinc sive a Divino, sive a Pontificio jure dimanet, legitimæ causæ offerri possunt, quibus adducti Ecclesiæ Præsides ab onere residentiæ Parochos immunes declarare, ac reddere valeant. Quin etiam contingere potest, ut aliquando nullatenus ipsi hoc præcepto teneantur. Hæ potissimum causæ afferuntur a Tridentina Synodo [b], quæ immunitatem ejusmodi permittunt, videlicet Christiana charitas, urgens necessitas, obedientia, & postremo, si certa utilitas ex eadem absentia vel in Ecclesiam, vel in Rempublicam derivetur. Cum vero de Episcopis agitur, licet nulla ex his causis, sed alia honesta ratio adducatur, ipsis tamen, ut quotannis per duos, aut tres menses longe ab Episcopali sede se detineant, facultas conceditur. Quoad Parochos vero, ut a suis sedibus absentes similiter esse possint, facultas ab Episcopo prius obtinenda est, sicut ab eodem Concilio præcipitur, ex quo inter Parochos, & Episcopos hoc discrimen constituitur, ut ipsi nempe de æquitate causæ, per quam trium mensium absentiam sibi tribuunt, cognoscant, ac judicent. De Parochis autem hæc Concilium decernit: *Ita tamen, ut quandocunque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant*.

8. Quamquam hæc verba perspicue satis intelligantur, siquis tamen accuratam explicationem expeteret, ad præclarissimum Fagnanum confugiat [c]. Quod si Sac. Concilii Congregationis sententiam aliquis exquirat, quæ sola idem Concilium interpretari potest, suæ penitus cupiditati satisfaciet, si Decreta percurrat, quæ subjiciuntur.

9. Primum contigit anno 1573., & libro primo Decretorum pag. 131. con-

a *Tit. Decretal. de Clericis non residentibus §.3. num.85. & duobus seqq.*
b *Su-racitato cap.1. sess.23. de reformatione.*
c *Cap. Relat. num.15. & seqq. de Clericis non residentibus.*

continetur: *An Parochi ab Ecclesiis suis abesse possint per duos menses sine licentia Episcopi? Facit, quod notat Paris de Puteo in tract. Sindicatus in cap. Licentiam num. 1. vel 2. tract. fol. 394. S. Congregatio censuit, non posse.*

10. Aliud Decretum ejusdem anni lib. 1. Decretorum pag. 202. habetur his verbis.

Illustrissimi, & Reverendissimi Domini.

Sunt multi Rectores in Diœcesi Tolotana, qui prætendunt juxta formam Concilii Tridentini sess. 23. cap. 1. de Reformat. posse per aliquod tempus singulis annis a suis Parœchiis abesse absque suorum Superiorum licentia, dummodo legitimæ absentiæ causæ rationem proponant, & ita, quia quamplurimi gravissimi Doctores tam Theologi, quam Canonistæ sentiunt, aliqui ex prædictis Rectoribus ausi sunt absque Superiorum licentia pro suis negotiis gerendis per aliquod tempus, non tamen ultra duos menses, suas Parochias relinquere, tradita tamen quoque prius alicui idoneo Sacerdoti cura animarum, & administrationis Sacramentorum, quibus non obstantibus prædicti Rectores, quoties id faciunt, a Vicariis severe puniuntur. Quapropter, ne aliqua injusta consuetudo introducatur, supplicant humiliter ab Illustrissimis DD. VV. Rectores præfati, quatenus prædictum dubium in Sacra Congregatione Concilii Tridentini proponere dignentur, ut, quod in præmissis tenendum sit, patefiat, ne amplius in præfata dubitatione versentur.

Sacra Congregatio censuit, non potuisse, nisi causa cognita, & probata ab Ordinario, & ab eodem in scriptis obtenta licentia.

11. Sed quoniam evenire potest, ut quis improvisa necessitate adductus, discedendi veniam exposcere nequeat, vel etiam facultatem a suo Præside consequi difficile sit, quamvis antea petita fuerit, & ea simul causa producta, quæ probanda omnino videatur, ideo Sac. Congregatio decrevit, ut, qui festinanter excessit, quamprimum poterit Episcopum de suo discessu certiorem faciat, & discedendi necessariam causam declaret. Qui vero ratione nulla facultatem ejusmodi ab Episcopo valeat exprimere, ad eos se convertat, ad quos pro negotio expediendo confugiendum est. Illud cavendum innuit Sac. Concilii Congregatio non sufficere facultatem tacitam, sed expressam requiri, sicut ex Decreto die 7. Octobris anni 1604. plene confirmatur [a]: *Sacra Congregatio censuit, solam distantiam loci etiam cum æqua causa discedendi non excusare Parochum, ut possit abesse a sua Ecclesia sine licentia in scriptis obtenta, nisi talis necessitas repente se offerat, quæ non patiatur dilationem hujusmodi licentiam petendi, quo casu quamprimum de discessu, & de necessitate Ordinarium certiorem faciendum esse, ut de causa cognoscere possit.*

Nec Parochum habentem justam causam abeundi extra Parochiam per duos menses, aut tres satisfacere suæ conscientiæ, si petat licentiam jurans gravem se habere causam, quam non expediat manifestare, ut sic petita licentia abesse possit, licet Episcopus non concedat. Similiter abesse non posse in casu, quo causam ratio-

a *Lib. 10. Decretorum pag. 100.*

rationabilem expressit, quam vir bonus, & aequus rationabilem judicaret, licet rigidus Prælatus minus æquam judicat, & licentiam denegat, vel quia movetur suspicione, quod ficta sit, cum tamen sit vera, sed habere posse recursum ad Superiorem.

Nec posse per hebdomadam abesse non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato.

Nec esse liberum a culpa, & a pœna amissionis fructuum, qui veluti per quatuor mensium spatium ex urgenti admodum causa ad curandam suam valetudinem morbo gravi instante recessit, & ad hujusmodi absentiam non petiit licentiam ab Episcopo, quia bona fide putavit evidentiam causæ satis esse, nisi periculum fuisset in mora petendi licentiam, ut supra dictum est. Nec sufficere licentiam tacitam, sed oportere esse expressam juxta formam ejusdem Concilii sess. 23. cap. 1.

12. Ex hac postrema sententia illud consequitur, quod in superioribus responsis minime constitutum fuerat, & quod his verbis a Fagnano explicatur [a]: *Hinc Sacra Congregatio censuit, non posse Parochos etiam per duos menses, immo nec per hebdomadam abesse absque licentia Episcopi, quæ causa cognita, & in scriptis concedenda est.* Idem præclarus Auctor, qui plurium annorum spatio ejusdem Sac. Congregationis a Secretis fuit, testatur, quod non semel *Etiam Sacra Congregatio permisit, ut in casibus repentinis pro absentia modici temporis sufficeret licentia Vicarii Foranei* [b]. Idem Thomassinus advertit, qui in iis libris, quos de nova, ac veteri disciplina conscripsit, Fagnanum veluti Magistrum sequutus est [c]. Diversæ opiniones afferuntur de illis Parochis, qui per duos, aut tres profestos dies absint, si tamen aliquem pro animarum cura suffecerint; aut etiam de illis, qui nemine in suum locum subrogato per unum diem ab Ecclesia discedant. Quare, ut sibi tutius unusquisque consulat, eorum consilium probandum præ cæteris videtur, qui rem ex peculiaribus cujuscumque Diœcesis institutis definiendam arbitrantur; Ita Anacletus [d], & Schmalzgrueber [e] unanimes consentiunt.

13. Ut id assequamur, quod decernere proposuimus, alias ejusdem Sac. Congregationis sententias in medium proferre opus est, quæ peculiares causas complectuntur, quibus adducti nonnulli existimant facultatem discedendi se exposcere, & obtinere merito posse.

14. Aliqui, ut Parochiæ stationem deserant, parum salubrem cœli temperiem, alii senectutis incommoda, nonnulli denique exiguum Parochianorum numerum, quibus proximus Parochus satis consulere potest, sufficere pro certo habent. Quoad primum die 7. Julii anno 1646. [f] *Sacra Congregatio respondit aeris intemperiem non excusare Parochum a resi-*

a *Cit. cap. Relatum n. 32. de Clericis non residentibus.* b *Num. 42.* c *Lib. 3. part. 2. c. 34. sub n. 17. de Beneficiis.* d *Tit. Decretal. de Clericis non residentibus §. 3. a num. 78. usque ad num. 84.* e *Eodem tit. §. 1. num. 19.*
f *Lib. 18. Decretorum pag. 164.*

residentia. Episcopo tamen permisit discedendi veniam Parocho impertiri, si in gravem morbum inciderit, nec ullus in eo loco medendi peritus adsit, cujus ope pristinam sanitatem recuperet. Regiensis Episcopus ad Sac. Congregationem prolixam dedit epistolam, qua præter cætera illud postulat, utrum, si aliqua Parochia sub tanta cœli inclementia constituta sit, ut nemo, nisi indigena in eadem sede absque vitæ discrimine immorari possit, utrum, inquam, alibi degere Rectori liceat, anno 1573.[a]: *Sacra Congregatio censuit non posse. Si tamen Rector infirmus esset, & in loco Parochiali curari non posset defectu Medicorum, vel medicinarum, tunc posse ab Ordinario dari dilationem trium, aut quatuor mensium, ut in locis vicinioribus maneat recuperandæ sanitatis causa, posito interea ab ipso Ordinario in Parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus ejusdem Parochiæ*.

15. Imo, cum nonnulli anno 1674. palam improbarent facultatem ejusmodi, quam Archiepiscopus Avenionensis tribuerat, Sac. Congregatio die 24. Novembris ejusdem anni[b] causam Archiepiscopi sustinuit, & confirmavit: *Joannes Franciscus Maria Rousset unus ex duobus Canonicis Curatis, febricula & tussi identidem recurrentibus, aliisque laborans habuit a duobus Medicis attestationem, quod ei erat pernecessarium per aliquot menses, vel annum aeris Avenionensis inclementiam deserere, ac talis attestationis vigore obtinuit ab Archiepiscopo licentiam non residendi ad quatuor menses, relicto idoneo Vicario per eumdem Archiepiscopum approbato; sed, quia impugnat alter Concuratus, & alii Canonici, qui ad hanc Sacram Congregationem appellarunt, Orator citato Promotore adversariorum supplicat declarari, an talis licentia sustineatur, & sit confirmanda: Sacra Congregatio respondit sustineri*.

10. Neque senilis ætas, neque exiguus Parochianorum numerus Rectores ab onere residentiæ valent eximere, sicut die 6. Aprilis anno 1647.[c] fuit constitutum: *Sacra Congregatio respondit nec ætatem senilem, nec malam valetudinem excusare Parochum a residentia personali*. Insuper die 3. Octobris anno 1671. idem decretum fuit:[d] *Bernardus Monuzzi Parochus Fognani petit eximi a residentia, stante parvo numero familiarum, cui vicinus Parochus supplebit. Sacra Congregatio censuit non esse annuendum*. Idem Fagnanus confirmat[e] *Sacra Congregatio consulta, an Parochus teneatur residere, etiam si essent in illa Parochia tres tantum, vel quatuor incolæ, respondit teneri*.

17. Insuper, cum nonnulli Parochi Urbis vicinitate illecti majorem anni partem in illa traducerent, eam rem Sacra Congregatio improbavit, licet Sacerdos subrogaretur, qui, si forte aliquid contingeret, præsto esset, operamque suam impenderet. Ita responsum fuit die 16. Januarii anno 1638.[f], atque iterum die 24. Maji anno 1670.[g].

18. Sed

a *Lib. 1. Decretor. pag. 51.* b *Lib. 28. Decretor. pag. 395.*
c *Lib. 18. Decretor. pag. 329.* d *Lib. 27. Decretor. pag. 229.*
e *Cap. extirpandæ §. qui vero, num. 11. de præbendis.* f *Lib. 15. Decretor. pag. 649.* g *Lib. 26. Decretor. pag. 346.*

18. Sed magis perspicue die 10. Maii anno 1687. decretum id fuit, cum Sacra Congregatio ad Episcopum Fulginatem respondit iis potissimum verbis: *Ad eliminandos plures abusus, quos circa residentiam Parochorum in sua Dioecesi irrepsisse refert Episcopus, supplicat ab hac Sacra Congregatione declarari:*

Primo, an Rectores Ecclesiarum Parochialium a Civitate distantium per duo, tria, aut quatuor milliaria circiter possint sine expressa Episcopi licentia abesse a suis Ecclesiis Parochialibus, relicto ibidem Substituto ab eis deputato, & in Civitate tam diurno, quam nocturno tempore jugiter commorari, exceptis solis diebus festis, in quibus ad dictas Ecclesias se conferunt, revertentes illico ad Civitatem.

Secundo, an Parochi, qui nocturno caeteroquin tempore resident apud suas Ecclesias, possint; celebrata summo mane Missa in dictis Ecclesiis, se conferre ad Civitatem, & in ea diuturno tempore totius, vel majoris partis anni commorari, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum Substituti.

Tertio, an dicti Parochi, qui caeteroquin diurno tempore resident apud suas Ecclesias, possint nocturno tempore totius, vel majoris partis anni commorari in Civitate, licet apud dictas Ecclesias adsint eorum substituti.

Sacra Congregatio respondit ad primum, secundum, & tertium negative.

19. His veluti fundamentis inniti volumus, quae inferius decernemus; maximi vero facienda illa sunt, cum ex Sacra Tridentina Synodo, uti cognosci facile potest, vel ex Sac. Congregationis sententiis deducantur, ad quam unice spectat juxta Pontificum diplomata, eamdem Synodum interpretari, tradita quoque facultate, ut optimam morum disciplinam per universum Catholicum Orbem excitet, ac tueatur. Hae vero sententiae, quas commemoravimus, ex illis minime libris decerptae sunt; quorum Scriptores ne viderunt quidem volumina, in quibus Sac. Congregationis acta continentur. Nos ipsi eas collegimus, qui eadem acta per tot annos versavimus, cum pro nostra imbecillitate Secretarii munere fungeremur.

20. Ut ad rem veniamus, primum omnium vehementer edicimus Parochis, iisque omnibus, qui curae animarum praepositi sunt, Sacerdotibus nempe, qui Ecclesiis subsidialibus addicti sunt, ut suis assiduo sedibus immorentur, nec praesentiam tantum, sed operam strenuam pro Domini vineae utilitate praestent. Qui Adjutorem habent, meminerint illum esse ministrum, quo uti possint; non ita tamen, ut omnem populi curam, & custodiam in ipsum rejiciant, ut a nonnullis in more positum non sine magno animi nostri dolore percepimus. Bonhomus Vercellensis Episcopus, ac Sedis Apostolicae apud Imperatorem Legatus, qui Pontificum jussu plurimas Dioeceses perlustravit, libellum in lucem edidit, qui varia Decreta super Ecclesiastica Reformatione complectitur. Inter ipsa hoc numeratur [a]: *Secum ipsi recogitent, parum esse personaliter residere*

a *Tit. de Parochis.*

tra triduum velint, ipsam a Nobis, aut a Vicario nostro Generali impetrare debeant, priusquam triduum absolvatur. Quoniam vero Vicarii Foranei Rectores animarum plerumque sunt, absentiam vel unius diei ipsis quoque interdicimus, nisi Sacerdotem ad Confessiones audiendas saltem approbatum suo loco statuerint, qui, si occasio ferat, apte decenterque Sacramenta administret. Insuper si discedentes a Parochia Bononiam minime veniant, longe ab eorum Sede tridui spatium praeterire non liceat, nisi facultatem a Parocho seniore Plebanatus antea acceperint, quae deinde a Nobis, aut a Vicario nostro, si legitima causa afferatur scripto, prorogabitur. Si vero Bononiam advenerint, nos illico, aut Vicarium nostrum adire teneantur, ut discedendi rationem patefaciant, & necessariam facultatem a Nobis obsignatam consequantur. Vicarios tamen Foraneos, eosque Parochos hac sanctione minime complectimur, quibus aliquod negotium a Nobis demandatum fuerit, quod perfici nullo modo possit, nisi a Sede Parochiali longe immorentur. Tunc enim facultas cum ipso mandato conjungitur; satisque erit, si animarum regimini per idoneum Sacerdotem consulant, qui pro audiendis Confessionibus probatus sit.

24. Postremo Dioecesani Parochi, qui prope Urbem sedem habent, vel adeo parum distant, ut Bononiam pedibus, vel equo ventitare commode queant, ac deinde sub vesperam redire, superius allata Sac. Congregationis Decreta diligenter expendant, videantque, utrum ipsis liceat summo mane rem Divinam facere, tum Bononiam petere, in eaque ad vesperam, vel ad multam diem libere versari, ac demum reverti, idque non semel, aut iterum per mensem, sed in hebdomada saepius instituere, uti nonnullis quidem accidisse, & nunc etiam in more positum esse plane cognoscimus, quos tamen haud opus est nominare. Hoc autem eo gravius, ac periculosius est, quod plerique eorum Adjutore careant; & nequidquam eam causam excusationis proferunt, se quidem nunquam abesse, nisi certo sciant neminem in Parochia morbo detineri. Illos itaque monemus, praeceptoque obstringimus, ne sedes unquam suas deserant, nisi alius Sacerdos ipsorum loco relinquatur, qui munia paulo superius enumerata obire possit, neve ita frequenter Urbem repetant, ubi de eorum vitae ratione diligenter inquiremus, ut quid facto opus sit, statuamus.

25. Cardinalis Gabriel Paleottus primus hujus Urbis Archiepiscopus vagantes Parochos libere aperteque compescuit, qui postquam residendi necessitatem graviter commendavit, his verbis sermonem absolvit: *Tandem noverint omnes, Curatos, caeterosque, qui residendi vinculo tenentur, si extra sedes suas a satellitibus deprehendantur, in carcerem trudendos, nullisque excusationibus locum superesse*. Nos uti hoc remedio nolumus, nisi in eos, qui prius objurgati monitique in eadem voluntate, & culpa perstare non vereantur. Interim ad poenas arbitrio nostro infligendas

 deve-

deveniemus, si quis violaverit; quæ supra constituta fuerunt.

26. In Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni lib.3. cap.3. præcipitur, ut Parochi sedes suas impensius incolant Kalendis Januariis, die Epiphaniæ, majori Hebdomada usque ad Dominicam in Albis, Rogationum diebus, Ascensionis Domini, Pentecostes, & biduo insequenti, in celebritate Corporis Christi, SS. Petri, ac Pauli, Assumptionis B. Virginis, omnium Sanctorum, Natalis Domini cum insequentibus Festis, die tandem solemni Sanctorum, quorum titulis, ac nominibus Ecclesiæ nuncupantur. Cum de aliis Festis agitur, illud memorata Synodus indicit, ut si Parochus sacrum facere velit in Oratorio intra fines suos posito, præcedenti Festo de ea re populum admoneat. Si vero Parochiæ finibus excedere debeat, & Ecclesiam adire, in qua solemne aliquod Festum celebretur, alium Sacerdotem substituat, qui populo rem divinam peragat, eique Festo præcedenti id ipsum patefaciat.

27. Hæc sane Constitutio æquitatis plena tunc solum habere locum potest, cum Christianæ doctrinæ tradendæ non adversatur, quæ in ipsa Synodo, aliisque ejusdem Cardinalis edictis tantopere commendatur. Verum, cum ad Diœcesanos Parochos illa pertineat, & cum Diœcesim obeuntes ab ipsis perceperimus in hyeme propter asperitatem, cœlique inclementiam, viasque impeditas paucos ad Christianam institutionem convenire, si illud etiam liceat, ut per æstatem Parochi extra fines suos alias Ecclesias frequenter adeant, Sacerdote, qui sacrum faciat, tantum relicto, Christiana doctrina parum sane, ac fere nihil populo traderur; cum præsertim hac nostra ætate anni tempestates ita immutatæ sint, ut ver, autumnusque sublati esse videantur; & hyemem solum, atque æstatem dignoscamus. Quare, ut huic malo remedium afferatur, præcipimus etiam, ut si Parochi sacrum facturi ad Oratorium intra suos terminos constitutum die Festo se conferant, eo ipso die populum in Ecclesia Parochiali Christi legem, ac disciplinam edoceant. Quod si ad Ecclesiam extra Parochiam pergere velint, (quod quidem fieri perraro decet) curent diligenter, ut Sacerdos in Parochia relictus de more Catechismum tradat.

28. Ac ut magis commoditati prospiciatur, litteræ ad facultatem discedendi necessariæ a nostro Archiepiscopali Typographo excudentur, quas Nos deinde, seu Vicarius noster Generalis gratis obsignabimus.

INSTI-

INSTITUTIO XVIII.

De obligatione, quæ singulos Fideles obstringit, ut sacram Eucharistiam die Paschatis sua in Parochia percipiant: Absque expressa facultate sui Ordinarii, & Parochi hoc præceptum ab illis non adimpleri, qui alia in Ecclesia, licet Cathedrali aut Metropolitana, Sacram Eucharistiam susceperint.

1. Sancta Mater Ecclesia Canone 21. quarti Concilii Lateranensis, qui in jure communi continetur [a], id præcipit cuilibet Fideli, ut, *omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti.*

2. Hoc autem inter Divinum, & Ecclesiasticum de Pœnitentiæ Sacramento præceptum discrimen intercedit, quod primum ad illos tantum pertinet, qui post Baptismum lethalem culpam contraxerunt, alterum vero universos complectitur; videlicet, ut omnes se peccatis obnoxios intelligant, ut majori pietate, ac religione ad Sacram Eucharistiam accedant, & quæque oves suis Ecclesiasticis Rectoribus magis innotescant.

3. *Ad Confessionem* (ait Sanctus Thomas [b]): *dupliciter obligamur, uno modo ex jure Divino ex hoc, quod est medicina, & secundum hoc non omnes tenentur ad Confessionem, sed illi tantum, qui peccatum mortale incurrunt post Baptismum; alio modo ex præcepto juris positivi, & sic tenentur omnes ex institutione Ecclesiæ edita in Concilio generali sub Innocentio III., tum ut quilibet se peccatorem recognoscat, quia omnes peccaverunt, & egent gloria Dei; tum ut cum majori reverentia ad Eucharistiam accedant, tum ut Ecclesiarum Rectoribus sui subditi innotescant, ne lupus intra gregem lateat.*

4. Itaque, cum Ecclesia singulis Fidelibus edixerit eodem Canone 4. Concilii Lateranensis, ut Paschate saltem sacram Synaxim percipiant, uti mox dicetur, hinc necessario sequitur, ut adventante jam Paschatis solemnitate quisque confiteri sua crimina debeat, & ad sumendam Eucharistiam se paratiorem exhibeat, sicut idem Sanctus Doctor admonet [c]: *& quia ex præcepto Ecclesiæ omnes Fideles tenentur saltem in anno, præcipue in Festo Paschæ Sacramenti Communionem accipere, ideo Ecclesia ordinavit, ut semel in anno, quando imminet tempus accipiendi Eucharistiam, omnes Fideles confiteantur.*

5. Nos quidem Joannis Launpii opus illud de intelligentia memorati Canonis Lateranensis perlegimus. qui proprii Sacerdotis nomine Parochum designari contendit. Attamen dissertationem quoque Patris Natalis Alexandri expendimus de historia Ecclesiastica XIII., ac XIV. sæculi, in qua

a *Cap. omnis utriusque sexus de poenitentiis, & remissionibus.*
b *Sentent. 4. distinct. 17. quæst. 3. art. 1. quæstiuncula 3.*
c *Quodlibet. 1. quæst. 6. art. 2.*

in qua Launoii sententia sapienter refellitur. Revera si Joannes XXII. proscripsit Joannis Poliaci Parisiensis opinionem, qui Canonem Lateranensis Concilii male interpretatus, palam affirmaverat sæculares, qui Regularibus Sacerdotibus sua crimina confessi essent, ad confessionem iterandam prorsus obstringi, Parochumque adeundum, ut rite expiarentur, sicut aperte comprobatur in Extravaganti [a] ejusdem Pontificis, & ex præclaro monumento deducto ex Actis Vaticanis, allatoque a Raynaldo [b]; si (inquam) hæc ita se habent, veterem damnatumque Joannis Poliaci errorem iterum in lucem revocaret, uti Raynaldus expendit [c], qui Paschali præcepto de Confessione haud satisfieri assereret, nisi Parochus, aut alius Sacerdos, ipsius facultate prius obtenta, seligatur.

6. Jubet igitur Lateranense Concilium, ut proprius Sacerdos, vel alter quispiam illius facultate pro Sacramento Pœnitentiæ adhibeatur. Illud solum perpendendum est, utrum Parochus tantum Sacerdotis proprii nomine intelligatur. Cum tamen inficiari nemo possit Summo Pontifici, & Episcopis, præter Parochos, Sacerdotis proprii titulum convenire, hinc si quis sua crimina vel ipsis, vel etiam Presbyteris ab eisdem sine ulla limitatione designatis confiteatur, Concilii Lateranensis præcepto satis obsequitur. Ut reliquos omnes, qui gravissime super hac re scripserunt, omittamus, S. Thomam [d], & S. Bonaventuram [e] tantum afferimus, ac nominamus. Qui contrariam sententiam audacter tueri voluit, eo paulatim adductus est, ut rem in medium proferret, quæ nulla ratione inniteretur, Episcopum nempe haud posse suorum diœcesanorum Sacerdotem nuncupari, nisi cum Sacramentum Confirmationis, atque Ordinis administraret, vel a casibus reservatis absolveret. Sic porro deprehenditur ex epistola Encyclica a Clero Gallicano pro generalibus comitiis coacto ad Episcopos Galliæ missa, in qua communem sententiam, quam docuit Pater Bagot Societatis Jesu, complectitur, & eum vehementer improbat, qui eumdem auctorem audaci scripto lacessere non dubitaverat.

7. Hinc Pontifex Clemens VIII. anno 1592. in quosdam Galliæ Parochos ita decrevit: *Præsenti Decreto nostro sancimus &c. dictis Fratribus, & Presbyteris dictæ Societatis, quam aliis privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apostolica indultum est, idoneis tamen, & ab Ordinario approbatis, peccata sua etiam Quadragesimali, & Paschali, & quovis alio tempore confiteri licite posse, dummodo tamen iidem sæculares Christifideles Sacramentum Eucharistiæ die Festo Paschalis Resurrectionis in propria Parochia ab eorum Parocho sumant.*

8. Idem confirmat Clemens X. in ea Constitutione, quæ incipit: *Superna*: & eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschatis tem-

a *Vas electionis.* b *Anno Christi 1321. num.20.* c *Tom.21. oper. suor. pag.152.*
d *Opusculo contra impugnantes religionem.* e *Tract. Quare Fratres minores prædicent, & Confessiones audiant.*

tempore confessi fuerint, Constitutione, quæ incipit: *Omnis utriusque sexus*: quoad Confessiones dumtaxat omnes satisfecisse censendos.

9. Ex iis, quæ hucusque commemoravimus, satis apparet, ut impleatur mandatum Lateranensis Concilii sæpius allatum, atque a Sacra Tridentina Synodo renovatum, quæ pariter jubet semel saltem in anno sumendam esse ab omnibus Paschali tempore Eucharistiam, apparet (inquam) Confessionis præcepto satisfacere, qui peccata sua cuilibet probato Sacerdoti confiteatur, tamen pro Communionis præcepto satis haud esse Eucharistiam qualibet in Ecclesia percipere, sed in Parochiali id necessario gerendum Paschali tempore, videlicet intra majorem Hebdomadam, aut intra Paschatis octiduum, quemadmodum Eugenius IV. declaravit[a].

10. Licet hæc Constitutio apertissima sit; alias tamen varia impedimenta proposita fuerunt, ut Ecclesiæ Parochiales hoc jure spoliarentur. Nonnulli se præcepto parere arbitrabantur, si in sua Ecclesia, licet non Parochiali, Sacramentum Communionis acciperent, & inane quoddam privilegium ad id præseferebant. Verum Sacra Congregatio hanc opinionem penitus evertit, uti ex declaratione, quæ apud Dianam typis tradita fuit, liquido probatur[b].

11. Hac proscripta sententia illud novum contra Parochiales Ecclesias excogitatum fuit, idest Paschale mandatum satis impleri, si quis pro sumenda Communione Metropolitanam, vel Cathedralem Ecclesiam adiret. Sed omissis iis omnibus, quæ in hanc rem scripta fuerunt, certum quidem est post Innocentii XI. decisionem[c], in qua Pontifex hujusmodi præcepto minime satisfieri declarat, si qui Romæ in Ecclesiis etiam Patriarchalibus S. Joannis Lateranensis, aut S. Petri in Vaticano Sacram Eucharistiam sumant[d]; certum, inquam, est, sententiam, quæ superius allata est, omnino corruere, nisi forte Episcopus, vel Parochus consentiant, ac id permittant. Ita pariter tradit P. Giribaldus, qui in nostra Metropolitana Pœnitentiarii munus per tot annos exercuit[e].

12. Sed præ cæteris Cardinalis de Lugo super hac re luculenter disseruit, qui Theologicæ scientiæ, quam in Cathedris Societatis Jesu professus fuerat, rerum quoque experientiam adjunxit, quam ex Sacris Congregationibus, quibus Cardinalis interfuit, consequutus est[f]. Rem, de qua nunc agimus, proponit, & coram Pontifice diligenter examinatam fuisse asserit, decretumque Paschali præcepto illum non satisfacere, qui in sua Parochia ad Sacram Eucharistiam minime accedat, licet illam in Metropolitana, seu Cathedrali percipiat; cum unaquæque Parochia certis quibusdam terminis concludatur, quos ultra nequit excurrere Metro-

a *Constitut.20. tom. 1. Bullar. Roman.* b *In editione Coordinata tom.2. resolut. 29. circa finem.* c *Die 5. Februarii anno 1682.* d *Ex Consult.89. num.18. Pignatelli tom.7.* e *In suo tract. 4. de Eucharistia cap. 8. dub. 5. sub num. 28.*
f *Lib. 1. de Respons. Moral. dub. 15.*

tropolitana, licet inter Parochias adnumeretur. Et sane, quemadmodum ex decreto Tridentinæ Synodi Parochus, seu alius Sacerdos ipso consentiente interesse debet, cum matrimonium celebratur; neque huic mandato parerent sponsi, qui alteri Parochiæ adscripti coram Parocho Metropolitano, sive alio Sacerdote ex ejus permissu matrimonium inirent; ita de præcepto Paschalis Communionis idem statuendum est. Quippe Lateranense Concilium per Clementem VIII. declaratum, uti diximus, hoc apertissime indicit, ut in sua quisque Parochia ad Eucharistiæ Sacramentum accedat, ipsumque a Parocho tradatur, aut alibi, si tamen Parochi consensus habeatur.

13. Volumus autem, ut hæc nostra declaratio non modo locis publicis figatur, sed etiam, ut singuli Parochi in suis Ecclesiis ante proximam Paschæ celebritatem die aliquo festo, dum Sacrum faciunt, populo exponant omnia, quæ in ipsa continentur. Sicut autem facultas sumendæ extra Parochiam Communionis nonnisi raro, & legitima de causa per nos, aut per Vicarium nostrum Generalem tribuetur, ea semper conditione adhibita, ut acceptam facultatem, scriptumque testimonium de Communione alibi peracta Parocho ostendant, ita id ipsum Parochi sedulo requirant, qui sane intelligent eo spectare voluntatem nostram, ut eorum jura, atque Apostolica decreta illæsa tueamur.

INSTITUTIO XIX.

De Sacra Missione indicenda in hac Metropolitana S. Petri, per Patres Congregationis B. Vincentii de Paulo.

1. INter multa, ac præclara munera, quæ Dei clementia, Summorumque Pontificum benignitate consequuti sumus, quæque pro Sedis Apostolicæ utilitate Romæ gessimus, ubi fere per 40. annos morati sumus, illud sane postremo loco non habetur, Promotoris nempe Fidei in causis Beatificationis, & Canonizationis; quod quidem anno 1708. a Clemente XI. nobis demandatum, si minus apte, at magna cum alacritate suscepimus, & ad finem usque ejusdem Pontificatus; ac pariter Innocentio XIII., ac Benedicto XIII. Pontificibus, retinuimus, donec inter Cardinales nos, licet immerentes, Benedictus ipse cooptavit.

2. Regnante Clemente XI. maximam voluptatis causam Nobis Deus Opt. Max. attulit, cum post diuturnos labores, assiduamque contentionem nostram inter Beatos cultus immemorabilis adsciti fuerunt Lucia Narniensis, Salvator de Orta, Ceslaus Odroantius, Liberatus de Lauro, Gregorius X., Alexius Falconerius, Seraphinus Asculanus, Humilitas e Valleumbrosa; relatus vero in numerum Beatorum solemni ritu prævio virtutum, & miraculorum diligenti examine Joannes Franciscus Regis;

Regis; & inter Sanctos solemniter adscripti Pius V., Andreas Avellinus, Felix a Cantalacio, & Civis nostra Catharina: regnante Pontifice Innocentio XIII. inter Beatos cultus immemorabilis vidimus adscriptos Dalmatium, & Andream de Comitibus; Pontifice Benedicto XIII. sex Fundatores Ordinis Servorum, qui cum Alexio Falconerio septenarium numerum conficiunt, & Serapionem; inter Beatos ritu solemni declaratos Hyacintham Marescotti, Joannem de Prado, Fidelem e Sigmaringa, Vincentium de Paulo, & Petrum Forerium; inter Sanctos vero solemniter enunciatos Turribium, Jacobum Picenum, Agnetem e Monte Politiano, Peregrinum Laziosum, Franciscum Solanum, Aloysium Gonzagam, Stanislaum Kostkam, Margaritam Cortonensem, & Joannem Nepomucenum.

3. Si omittamus S. Joannem Nepomucenum, B. Joannem de Prado, Fidelem a Sigmaringa, & Serapionem, de quorum virtutibus nullum examen institutum fuit; cum de ipsorum Martyrio tantum agendum esset, atque de constantia, qua illud subierunt, de causa etiam, ob quam a Tyrannis ad mortem damnati fuerunt, ac tandem de reliquis, quæ verum Martyrium constituunt, ut illos, inquam, omittamus, in cæteris Beatificationibus, & Canonizationibus series virtutum in severum examen revocata fuit, ut primum de ipsis liquido constaret; deinde ut judicari posset, utrum ad supremam illam dignitatem, ac præstantiam devenissent, sine qua Sedes Apostolica Beatificationis, & Canonizationis honorem reipsa non elargitur. Id tamen advertendum est, examen hujusmodi necessario requiri, cum agitur de Confessoribus Pontificibus, vel non Pontificibus, de Virginibus, sive de aliis nec Virginibus, nec Martyribus, uti in illis contigit, de quibus paulo ante mentionem fecimus; non tamen necesse est, ut singuli inter Beatos, vel inter Sanctos rite adscribendi in singulis virtutibus summum gradum attigerint, cum satis ducatur, si in illis summe excelluerint, quæ ad ipsorum conditionem, ac facultatem pertinebant. Hinc S. Hieronymus[a] testatur, non omnes virtutes in singulis summas reperiri, licet qui singulari aliqua virtute præditus est, cæterarum quoque particeps habeatur. Sic in Salomone sapientia, in Davide mansuetudo, in Elia & Finees zelus, in Abrahamo fides, in Petro perfecta charitas, in Paulo studium disseminandi verbi Divini potissimum commendantur.

4. Hic animus non est in medium revocare præstantes eorum, vel earum virtutes, qui nobis Promotoris munus agentibus in Sanctos, vel Beatos adnumerati sunt. De iis breviter aliqua delibabimus, quæ ad hoc nostrum institutum referuntur. Ac primum S. Jacobus Picenus in Sacris expeditionibus obeundis celebre sibi nomen comparavit, quas maximo Catholicæ Religionis bono suscepit Pontificibus Martino V., Eugenio IV., Nicolao V., Callisto III., Pio II., & Sixto IV. contra hæreticos Fraticel-

a In Dialogo 6. adversus Pelagianos.

ticellos, Manichæos redivivos, Patarenos, Hussitas, Thaboritas, & contra ipsos Turcas in Italia, Pannonia, Germania, Boemia, & Sarmatia. Eamdem semitam magna cum laude percurrit S. Franciscus Solanus, qui feria quinta in Cœna Domini, cum Missionarium ageret, ingentem Indorum multitudinem coegit arma projicere, qui facta conspiratione convenerant, ut sacras illius diei cæremonias perturbarent, & eorum supra novem millia ad Fidem Christi unius diei spatio traduxit, licet Hispano sermone concionem haberet. Deus quippe ipsius labores hac gloria cumulaverat, ut ejus loquelam barbari omnes recte intelligerent, uti certissimis argumentis in ejusdem actis comprobatum fuit. Sed magis ad rem nostram conferre videtur, si de B. Joanne Francisco Regis, ac de B. Vincentio de Paulo verba faciamus; ad quorum primum quod attinet, pro duplici examine, de virtutibus nempe, ac miraculis, vigilias nostras, sudoresque haud inanes impendimus. Beati autem Vincentii de Paulo, qui jam inter Beatos solemni ritu cooptatus est, causam ab exordio ad hunc usque finem perduximus; quod quidem uni homini non ita facile potest contingere, cum tam diuturnum judicium, atque prolixum, grave, ac perdifficile examen requiratur. Itaque B. Joannem Franciscum in sacris expeditionibus peragendis charitatis igne flagrantissimum agnovimus, qui incredibilem hominum multitudinem a vitiorum fœditate ad meliorem frugem, ac pœnitentiam traduxit; qui denique montes inter asperrimos hujusmodi salutari exercitio detentus, laboribus, incommodisque debilitatus mortem oppetiit. Alter vero Vincentius de Paulo veram Herois imaginem expressit, si charitas ipsius erga proximum expendatur. Nam diuturnum vitæ suæ spatium in id sponte contulit, ut animas Deo lucraretur. Ne vero suarum Missionum cursus una cum vita conficeretur, Congregationem optimis legibus temperatam instituit, quæ illo adhuc superstite in plurimas orbis partes feliciter propagata est; suos quippe Alumnos ad Insulam usque Madagascar misit, quæ incolarum quadringenta millia continet, vel Idolorum cultores, vel nulla omnino religione præditos, ut ipsos ad Christi Fidem converterent. At vero Filii tam sancti Parentis exemplo, ac vestigiis inhærentes sacras expeditiones, pro agricolis præsertim instruendis, non sine maximo beneficio suscipiunt; cum unius Parochi diligentia, quamvis seduli, sufficere nequeat, ut rudes agrorum homines commode imbuantur.

5. Fidei Promotoris munere perfuncti Anconam ad primi Episcopatus nostri Sedem profecti sumus, & gravissimum onus nobis impositum, ac nostrarum virium tenuitatem cogitantes, ad Presbyteros Sæculares, ac Regulares confugimus, ut in gerenda provincia auxilium nobis suppeditarent, curasque imminuerent. Ac primum singulari patrocinio BB. Joannis Francisci Regis, ac Vincentii de Paulo plurimum fidentes, ipsos enixe, ac suppliciter exoravimus, ut suis vel Sociis, vel Alumnis illud obtinerent a Deo, ut strenuam operam pro nostri gregis beneficio libenter,

ter, fructuoseque impenderent; quod ita plane evenit. Quippe nulla oratio satis explicare potest, quo studio, & charitate votis nostris obsecundaverint Patres Societatis Jesu, præter auxilium, quod cæteri Regularium Ordines præbuerunt; quantoque cum fructu rem aggressi fuerint Patres B. Vincentii de Paulo Congregationis Maceratensis, cum per ea loca, & diœcesim Sac. Missiones instituerent; qui etiam rogati, ut idem beneficium Civitati impertirentur, & cum jam prope ad eam provinciam obeundam parati essent, rem tamen perficere non potuerunt. Nam per id tempus translati ad Ecclesiam Bononiensem ad hanc nostram Civitatem iter suscepimus.

6. Itaque hujus Ecclesiæ administrationi præpositi, memores nostræ imbecillitatis, animo quoque reputantes Ministrorum numerum pro messis copia exæquandum esse, ingenue fatemur maximam cepisse voluptatem, cum deprehendimus plurimos esse inter laicos, piosque cœtus, qui proximorum utilitati consulerent in iis omnibus, quæ vel ad humana, vel divina spectant, qui etiam de tradendo Catechismo, de sublevandis egenorum calamitatibus, vel eorum quos pudor impedit, inopia, ac solitudine recreanda curam, certumque institutum haberent. Insuper Parochos suis intentos muneribus, ac Presbyteros e Clero Sæculari assiduos offendimus, paratosque, ut Pœnitentiæ Sacramentum administrarent, & satis idoneos, ut sacris concionibus cum in Urbe, tum in agris populum imbuerent. Postremo Regularium Ordines adeo pietati addictos invenimus, ut non piis solum meditationibus, verum etiam actuoso vitæ genere detinerentur; cum probos ad constantiam confirmarent, improbosque ad salutarem expiationem hortarentur, Sacramenta Corporis Christi, ac Pœnitentiæ magna assiduitate, ac Religione administrarent, divina eloquia in suis templis, compitisque populo traderent, morientibus assisterent, *omnibus omnia facti, ut omnes Christo lucrifacerent*.

7. Ut præsertim aliqua dicamus de Sociis B. Joannis Francisci Regis, cujus opem, ac tutelam pro grege nobis tradito semper imploravimus, & in posterum implorare non desinemus, nemo non videt quo studio, ac diligentia juventutem ad litteras simul, ac pietatem informent, Moralem scientiam Clericis explicent, cultumque divinum in suis templis adaugeant, ad pœnitentiam malos excitent, rudes edoceant, Parochos adjuvent, dum Christi doctrinam, ac legem pueris explanant. Conciones in plateis non minus, quam in templis instituunt, piisque exercitiis tum Ecclesiasticos, tum nobiles, & plebejos magno cum fructu detinent, omnia denique pietatis officia morientibus persolvunt. De Alumnis vero B. Vincentii de Paulo, quem Patronum nobis potissimum adscivimus, ut Sac. Missiones prospere eveniant, illud aperte fatemur, cum hujusmodi piæ expeditiones sacræ visitationi conjungi debeant, illos Foroliviо, ubi proxime degunt, accitos fuisse in nostram diœcesim, uti olim sub

Car-

Cardinali Jacobo Boncompagno Decessore nostro contigerat; nosque a lacrymis temperare non potuisse, cum ex litteris per Vicarios Foraneos, & Parochos ad Nos missis deprehendimus longinqua eorum itinera, in asperrimis montibus, ac vallibus commorationes, graves, ac diuturnos labores, populorum lætitiam, copiosumque fructum, quem Deo largiente collegerunt.

8. Sicut alias declaravimus, ne longius urbana visitatio prorogaretur, diœcesanam parumper deserere oportuit. Statuimus autem Urbis visitationi S. Missiones conjungere, cum ipsæ non minus in diœcesi, quam in civitate requirantur, uti Venerabilis Pater Paulus Segneri recte his verbis latine redditis perpendit [a]: *Quod si pulcherrimis fructibus, quibus Sacræ Missiones redundant, non modo civitates indigent (ut alia præclara oppida, & humanitatis plena omittam) quam agrorum cultores, cur illæ inter armenta solum amandentur, ut tertio loco propositum fuit? esto Pastoribus indicantur, ut Christianæ charitatis ardor magis eluceat, quæ infirmam plebem non prætermittit, sed qua ratione civitates hoc bono destituantur, quibus fortasse missio decem dierum spatio peracta majorem fructum afferet, quam decem Quadragesimarum conciones antea comparaverint? Id autem non Concionatoribus præstantissimis tribuendum est, sed quod ipsi soli in eo munere versarentur: in Missionibus vero tot numero Concionatores merito nuncupari possunt, quot ii sunt, qui ad pœnitentiam coram cæteris adducti, quemlibet alium ad eosdem motus concipiendos suis exemplis incendunt: ob hanc causam illas Missiones semper ardentiores adverti, ad quas majori frequentia populus conflueret: tunc enim plures, veluti carbones simul congesti, mutuo calore vehementius ignem excitabant. In civitate quidem rerum inscitia minus, quam in agris obversatur, sed minor animorum durities non est, quæ tamquam durissimum ferrum, non nisi fornacis ardentissimæ igne molliri, frangique potest.*

9. Tempus Missioni constitutum pro hac nostra Urbe a primo Sabbato post Pascha ad insequentes hebdomadas protrahetur, quod singulis magis convenire videtur. Nam neque frigus, neque immodici calores ullum impedimentum afferre possunt, uti ex frequentia hominum ad conciones Quadragesimæ audiendas comprobatur. Locus ad obeundam Missionem erit Metropolitana Ecclesia Sancti Petri, quæ satis ampla est, nostrisque Archiepiscopalibus ædibus contigua, uti norunt universi. Etenim exercitiis omnibus nos ipsi adesse volumus, si Deus valetudinem incolumem conservabit. Ministri autem sacræ expeditionis erunt Patres Congregationis B. Vincentii de Paulo, quorum pii sermones, ac in tradendo Catechismo methodus huic populo jucunda, & probata ita fuit, cum Cardinalis Boncompagnus hanc Ecclesiam administraret, ut illos ex Missione suburbana in civitatem accire necesse fuerit, ut in Basilica S. Petronii pias easdem exercitationes instaurarent. Venient cum necessariis privilegiis, ne ullo modo recedant a præcipuo Congregationis instituto, quo

a *Cap. 26. sui Operis qui inscribitur.* Il Parroco istruito.

quo agros Missionibus percurrere consueverunt. Ipsos rogavimus, accivimus, ac delegimus nos ipsi, ad quos jure spectat Missiones indicere, ac illarum ministros decernere. Id vero non eo consilio, ac ratione factum est, ut Regularium Ordinum, qui in hac Urbe degunt, doctrinam, pietatem, ac virtutem parvi faciamus, sed quod advertimus in Urbibus, licet præstantium Medicorum numero affluentibus, exteros etiam Medicos nominis gloria celebres vocari, ut sibi domestici, & ægroto pariter indulgeant. Neque tamen offensionis causam ex hoc Medicis urbanis inferri putandum est; ac præsertim, si illi accersiti ægrotantes alios in Urbe ad sanitatem opportune restituerint.

10. Itaque quo possumus, ac fas est, maximo studio, ut sacris hisce Missionibus intersint, universos obsecramus. Parochis autem præcipimus, ut per diem festum de hac re populum in Ecclesia frequentem commonefaciant, eumque plurimum hortentur, ne sacris exercitationibus adesse prætermittat. Et quoniam satis cognitum, perspectumque habemus non ab eo, qui plantat, nec ab eo qui rigat, fructum pendere, sed a Deo Opt. Max., qui incrementum dat, ideo centum Indulgentiarum dies impertimus illis omnibus, qui post Sacramentum Pœnitentiæ, susceptumque Corpus Christi per dies Hebdomadæ majoris, quibus Sacra mysteria in Metropolitana Ecclesia publice exposita sunt, pro felici Sac. Missionis exitu preces effundent, & quinquies Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitabunt: Eamdem Indulgentiam ægrotis concedimus qui expiati,& Sacra Eucharistia refecti easdem precationes in lectulo peragent; Moniales etiam claustris detentas hujus privilegii participes facimus, si omnia, quæ superius indiximus, perfecerint. Hinc Confessarios monemus, ut de hac re certiores ipsas efficiant.

11. Magnam in Nos, gregemque Nobis commissum utilitatem derivandam Dei beneficio confidimus, neque Nos, populosque nostros postremo die supremi Judicis sententia illa objurgandos esse, quæ apud S. Matthæum, & S. Lucam describitur: *Væ tibi, Corozaim, væ tibi Betsaida, quia, si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quæ facta sunt in vobis, olim in cinere, & cilicio sedentes pœniterent. Verumtamen Tyro, & Sidoni remissius erit judicium, quam vobis; & tu, Capharnaum usque ad Cœlum exaltata, usque ad Infernum demergeris.*

INSTI-

INSTITUTIO XX.

De Campanis pulsandis Sabbato majoris Hebdomadæ: De illarum vetustate: Cuinam primo earumdem usus tribuatur: De disciplina, ob quam majori Hebdomada Campanarum pulsatio interdicitur: Item qua norma sonitus Campanarum repetatur.

1. Vetusta consuetudo in Ecclesiam Occidentalem tintinnabula induxit: Religiosa quoque disciplina factum est, ut eorum sonitus certis majoris Hebdomadæ diebus interdiceretur, ac deinde omnibus nota est ratio, quæ in sonitu ipso repetendo servanda est die Sabbati ejusdem Hebdomadæ.

2. Ac primum, si Angelo Rocca fidem habemus [a], S. Hieronymus, qui ineunte sæculo V. decessit, tintinnabula primus invexit; sed cum præclarus Auctor cap. 31., & 39. Institutionis pro Monialibus innitatur, quæ S. Hieronymo merito non adscribitur, hinc difficile est eam sententiam tueri.

3. Plurimi Scriptores unanimi consensu tintinnabuli usum S. Paulino Episcopo Nolano tribuunt, qui circa medium sæculum V. vita defunctus est: verum cum S. Paulinus nihil de tintinnabulis, vel de turri commemoret Epistola 12. ad Severum, in qua singillatim Ecclesiam, quam a fundamentis extruxerat, ejusque singulas partes explicat, hinc non exigua conjectura desumitur, quæ super allatæ opinioni maxime adversatur. Ita Cardinalis Bona [b], ac Theophilus Raynaudus [c] expendunt.

4. Polidorus Virgilius [d], Onuphrius Panvinius [e], Ciacconius, aliique plurimi ad Sabinianum Pontificem tintinnabuli consuetudinem primo referunt, qui initio sæculi septimi Summi Pontificis dignitatem obtinuit; sed cum Anastasius in ejus vita nullam omnino de hac re mentionem faciat, qua ratione id affirmari queat nemo intelligit.

5. Illud solum dici potest, tintinnabula ante sæculum sextum ab Ecclesia Occidentali usu recepta fuisse, cum ex vita S. Columbani Abbatis, quæ sæculo sexto exarata fuit, ac postea a P. Mabillonio in lucem edita [f], deprehendatur ipsum sub mediam noctem *pulsante Campana* ad templum se contulisse, cæterosque Monachos somno excitatos, ad templum pariter convenisse, ut Martene [g], & Franciscus Pagius [h] unanimes conveniunt.

6. Nunc de venerabili disciplina agendum est, ob quam certis majoris

a *In tractatu Campanarum.* b *Lib. 1. Rerum Liturgicar. cap. 22. num. 3.*
c *Tom. 15. punct. 7. pag. 411.* d *In suo Lib. 6. de Inventoribus rerum.*
e *In Epist. de Romanis Pontificibus.* f *Sæculo I. Benedictino.*
g *In tract. de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis c. 2. num. 11.*
h *In Vita Sabiniani tom. 1. pag. 379.*

ris Hebdomadæ diebus Campanæ sonus prætermittitur. Illa quidem ex antiquis monumentis, uti refert Du-Cange, *Campanarum succinctio* nuncupatur [a]: Bocquillot hujusmodi sonitum per eos dies omitti testatur, ejusque loco strepitum quemdam lignorum subrogari, ut primorum sæculorum apud posteros memoria conservetur, quibus Fideles non ullo tintinnabulo, sed iisdem lignis obstrepentibus ad Divina Officia accersiri consueverunt: huic etiam sententiæ congruere videtur Amalarius [b]. Ipsa tamen veritati parum consentanea ducitur, cum nullus ex antiquitate, præsertim contemporaneus Scriptor existat, qui hanc lignorum consuetudinem initio Ecclesiæ fuisse commemoret. Immo a ratione longe abhorret, uti tradit Cardinalis Baronius [c], hujusmodi strepitus pro ciendis Fidelibus ad Ecclesias, seu potius ad speluncas, in quibus aræ statuebantur, cum acerrima bella ipsis indicerentur, ita ut sacra officia non nisi secretis ab hominum adspectu locis celebrarent.

7. Quare tutius fatebimur hujusmodi silentium tintinnabulis per aliquot majoris Hebdomadæ dies præscriptum fuisse in priscis libris Ritualibus, qui a Martene afferuntur [d]. Insuper cum divini verbi Concionatores per tintinnabula significentur, sicut Judæis in Christum sævientibus, Apostoli, Magistro neglecto, fugam arripuerunt, & Petrus ipse non modo effugit, sed ipsum Magistrum palam negavit, ita sane *ea hora qua Christus traditus est, recte signis Ecclesiæ silentium indicimus, Christumque solum torcular calcantem, solum in ligno Crucis extenso corpore tympanizantem, testimonium veritati humili, ac solitaria voce perhibentem ligneo malleolo in tabula suspenso, & personante, populumque ad Ecclesiam invitante significamus*. Ita Rupertus Abbas [e], cui Angelus Rocca simul congruit [f].

8. Nemo etiam ignorat, qua ratione Sabbato majoris Hebdomadæ tintinnabulis sonus restituatur. Pontifex Leo X. [g] in sua constitutione hæc præcepit: *Et ut debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam ipsi Fratres, quam alii Clerici Sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris Hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel Matricis Ecclesiæ pulsaverit, campanam in Ecclesiis suis pulsare minime possint. Contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant*.

9. Idem in Cæremoniali Episcoporum continetur [h], ubi de Sabbato majoris Hebdomadæ res agitur: *Cantatur Gloria in Excelsis, pulsanturque campanæ, & organum, & prius debent moneri Ecclesiæ civitatis, ne pulsent campanas, nisi audito signo campanarum Ecclesiæ Cathedralis*. In illis vero locis, ubi neque Cathedralis habeatur, nec ulla alia Ecclesia Matricis nomine, ac jure prædita sit, idem privilegium digniori tribuendum est, ut duorum præstantium virorum, qui Romanam Curiam probe norunt,

a *In suo tract. historico Liturgiæ lib. 2. cap. 6.* b *In suo lib. de Divinis Officiis.*
c *Anno Christi 58.* d *Loco citat. pag. 325.* e *In lib. 5. de Div. Offic. cap. 22.*
f *In tract. Campanarum cap. 15.* g *Constitut. 22. §. 14. tom. 1. Bullarii Romani edit. Lugd.* h *Lib. 2. cap. 27.*

runt, Cardinalis de Luca [a], & Ursayæ [b] testimonio satis comprobatur.

10. Cum Nos ipsi Secretarii munere Sacræ Congregationis Concilii fungeremur, in Oppido Histonii Ecclesiæ S. Mariæ, ac S. Petri pari inter se dignitate veteri pactione constituerant, ut Sabbato majoris Hebdomadæ alternis vicibus primæ tintinnabulum pulsarent. At cum deinde Ecclesia S. Mariæ Innocentii XIII. beneficio Collegiatæ titulum, ac dignitatem obtinuisset, Sacra Congregatio decrevit, ut qualibet pactione abrogata Sabbato majoris Hebdomadæ campanam ante cæteras omnes ipsa pulsaret, idque privilegium ad ipsam perpetuo spectaret.

11. Cum igitur delatum Nobis fuerit in Oppido Centensi, dum in Ecclesia Parochiali, & Collegiata S. Blasii Sabbato majoris Hebdomadæ fontis benedictio perageretur, antequam signum ullum campanæ ejusdem Ecclesiæ auditum esset, non sine populi admiratione alterius Ecclesiæ tintinnabula pulsata fuisse, nos quidem ejus rei qualibet inquisitione prætermissa, quidquid peccatum est, ignorantiæ, & imperitiæ ultro condonamus: attamen præcipimus, ne in posterum ullius campanæ sonus eo Sabbato percipiatur, nisi prius ab Ecclesia Cathedrali S. Blasii signum datum fuerit, & si aliter contingat, pœnas pro voluntate nostra infligemus.

12. Accedit etiam, quod Vicarius Generalis Ridolphi anno 1662. edictum promulgavit, in quo juxta constitutionem Leonis X., & plura Decreta Sac. Congregationis præcepit, ne in civitate tintinnabula ante Metropolitanæ signum, in diœcesi vero ante Parochiales Ecclesias personarent, eosque, qui id negligerent, Interdicti pœna mulctavit; quo sane Decreto non modo Sæcularium, sed etiam Regularium Ecclesias, licet ad Ordinem Equitum Melitensium pertineant, se complecti declaravit.

INSTITUTIO XXI.

De Benedictione, quæ Sacris Indumentis, & Vasis tribuitur, sive Sacra Unctio sit necessaria, sive minime requiratur. Origo ejusdem Benedictionis; & quo pacto administrari debeat.

1. Universi Patres, ac Theologi consentiunt Christum Dominum novissima cœna, in qua Sacrificium sui Corporis, & Sanguinis instituit, Sacerdotii ordinem, ac dignitatem cunctis Apostolis contulisse, cum potestatem eisdem consecrandi per illa verba tradidisset: *Hoc facite in meam commemorationem*. Neque sane hoc in dubium revocari potest, cum Tridentina Synodus apertissime decernat: *Si quis*

a *De præeminentiis disc.42. n.14.* b *Institut. Cærem. lib.1. tit.10. §. 2. n.195.*

quis dixerit illis verbis : hoc facite in meam commemorationem , Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes , aut non ordinasse , ut ipsi , aliique Sacerdotes offerrent Corpus , & Sanguinem suum , anathema sit [a].

2. Ut omittamus eam controversiam , quæ inter Theologos agitur de Missæ Sacrificio , quod ab Apostolis vertente triduo post Salvatoris mortem celebrari poterat ; qua in re unanimi assensu conveniunt Corpus Christi sub speciebus panis futurum fuisse vita destitutum , nec animam ulla *concomitantiæ* ratione conjunctam ; deinde nonnullas alias quæstiones instituunt , an Missa per illud triduum peracta rationem ejus Sacrificii habuisset , quod Salvator obtulit . Item , an hostiæ tunc consecratæ , si , postquam Dominus resurrexit , servatæ fuissent , an ipsius corpus exanime , vel animæ restitutum continuissent ; his omissis illud certum est illorum dierum spatio Apostolos Sacrum non fecisse , & viri doctrina , atque eruditione præstantes inter se disputant quonam tempore Sacrificium Missæ primo iidem Apostoli celebraverint .

3. Inter argumenta , quæ a P. Theophilo Raynaudo afferuntur , illud postremum non est , quod inscribitur : *De prima Missa* [b]. Postquam ibi asseruit Apostolos ob amantissimi Præceptoris mortem mœrore pene confectos , & , velut oves interfecto Pastore dispersos , per illud triduum Sacrificio abstinuisse , ipsos deinde revocato ad vitam Domino incredibili voluptate excitatos primum Deo Sacrificium obtulisse affirmat , ut supremum ipsi cultum persolverent , vel ut gratias agerent pro redivivo Præceptore , vel ut memoriam acerbissimæ ejusdem Passionis recolerent , vel denique , ut Fideles , ac se ipsos singulari lætitia recrearent . E contrario Cardinalis Bona [c] in tractatu rerum Liturgicarum , quem nemo satis commendaverit , primum Sacrificium in Pentecostem usque prorogatum existimat , cum super eos de cœlo Paraclitus immissus fuit ; idque affert argumentum , quod lex vetus usque ad Pentecostem vim suam retinuerit , cum nova nondum satis promulgata esset , ideoque , *non decebat novum offerri Sacrificium Sacerdotio nondum translato* . Huic quidem sententiæ congruit Sacrarum Litterarum auctoritas [d], in quibus Apostoli simul in Cœnaculo coacti ante illapsum Paracliti describuntur : *perseverantes unanimiter in oratione* . Deinde [e] cum dies Pentecostes complerentur , & sub variis linguis in illos Spiritus Sanctus descendisset , tunc quoque , *erant perseverantes in communicatione fractionis panis , & orationibus* .

4. Hac disputatione absoluta de tempore primi Sacrificii , qui res Ecclesiæ magis accurato studio persequuntur illud inquirunt , utrum Apostoli Sacrum in communi , & quotidiana veste confecerint , an Sacrificii religione ducti peculiarem adhibuerint , uti postea novæ Legis Sacerdotes in more positum habuerunt . Hugo a S. Victore , & Walfridus Strabo pri-

a *Can.2. de Sacrificio Missæ* . b *Tom.6.* c *Lib.1. cap. 5.* d *Act. Apostol. cap.1.* e *Cap. 2. v. 42.*

primam opinionem tuentur; Nicolaus autem Alemannus [a] irridet eos, qui aliter ſentire non dubitant, ea potiſſimum ratione adductus, quod tunc Apoſtoli in ſumma egeſtate verſarentur. Ab illo tamen diſſentiunt Waldenſis, Demochares, Baronius, Stapletonus, Sauſſajus, Bona, Raynaudus, qui pari eruditione celebrantur. Quidam etiam ex illis nimia Alemanni confidentia graviter commoventur. Ac primum ii concedunt Chriſtum Dominum uſitatis veſtibus indutum divinum Sacramentum inſtituiſſe; contendunt tamen Apoſtolos peculiaribus indumentis uſos fuiſſe, cum primum Sacrificium, ac deinceps cætera peregerunt. Id enim rei dignitati maxime convenit, quod etiam Judæorum, Ethnicorumque exemplis ante oculos propoſitis ſuadebatur. Et quemadmodum, qui Chriſti fidem ſuſcipiebant, uti ex Apoſtolicis actibus deprehendimus, bonis omnibus divenditis, pretium Apoſtolis offerebant, hinc a veritate diſſonum non videtur, quod Apoſtoli egenorum calamitatibus facile conſulere poſſent, veſteſque idoneas, & alia ad Sacrificium pro ejus majeſtate celebrandum ſibi compararent.

5. Sanctus Paulus Apoſtolus, (uti ex Sacris Litteris coniicimus) Troade Aſiæ civitate, quam decennalis Græcorum obſidio celebrem effecit, ter ſubſtitit. De primo in illam adventu acta Apoſtolica capite 16.; de ſecundo Paulus ipſe epiſtola 2. ad Corinthios; de ultimo tandem eadem acta Apoſtolorum capite 20. palam commemorant. Carpus, cujus nomen die 13. Octobris in Martyrologiis commendatur, Apoſtolum hoſpitio recepit, cum noviſſime ad illam Urbem veniſſet; diſcedens Paulus *Penulam* forte apud eum reliquit, anni ſpatio interjecto, cum ſecundam ad Timotheum epiſtolam ſcriberet, hæc habet: *Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum.*

6. Quod ſi probanda videretur eorum opinio, qui Penulam idem, ac Sacerdotis caſulam arbitrantur, ſatis conſtaret Apoſtolos ſacris indumentis, cum rem Divinam facerent, uſos fuiſſe. Præclarus Doctor Guillelmus Eſtius in commentariis ad eamdem Pauli epiſtolam Penulæ nomine libros veteris Teſtamenti intelligi affirmat, non vero caſulam, qua nunc Sacerdotes utuntur: *Quod vero quidam Penulam interpretantur veſtem Sacram, quam Latini Planetam vocant, non eſt, unde ſolide probetur.* Joſeph Vicecomes e contrario [b] caſulam ſub eadem Penula ſignificari contendit. Cardinalis Baronius [c] ingenio, ac virtute magnus, cum utramque ſententiam in medium protuliſſet, hæc tradit: *Verum ea his duabus recitatis ſententiis, vel de volumine, vel de ſacra Veſte, alterutram, quam velit, lector ſequatur, ſed magis placet, ut volumen ſacræ Legis intelligi debeat.* Maximæ diligentiæ vir Cardinalis Bona [d] eorum opinionem amplecti videtur, qui Penulam pro quodam veſtis genere interpretantur. Idem ſentit Calmet [e]; & Se-

a *Differt. de parietinis Lateranenſibus.* b *Lib 2. de Miſſæ apparatu cap. 28.*
c *Anno Chriſti 58. num. 67. 68.* d *Oper. cit. lib. 1. cap. 24. num. 8.*
e *In ſuo diction. hiſt. Sac. Script. tom. 2.*

& Senator Philippus Bonaroti [a]. Cum ipse peculiare vitrum accurato studio explanaret, in quo effigies Sanctorum Petri, Pauli, & Laurentii expressæ conspiciuntur, Penulam vulgarem, & brevem pro veste in itineribus adhibitam fuisse comprobat; quæ deinde a viris illustribus adscita formam quoque mutavit, lautioremque suscepit; ita ut ad talos usque deflueret: casulas autem Ecclesiasticas ab iis postremis Penulis tantum originem desumpsisse.

7. Nos hanc difficilem controversiam prætermittimus, illudque libere affirmamus Apostolos super Altare rem Divinam fecisse, uti ex verbis S. Pauli Apostoli colligitur [b]: *habemus Altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt*; quæ sane juxta Doctores Catholicos referenda sunt ad Altare, in quo Sacramentum Eucharistiæ conficitur, & Fidelibus administratur. Illud quoque asserimus neminem, qui Evangelii legem sequatur, inficiari posse, quin Christus Dominus in novissima cœna Calicem accipiens Apostolis præceperit, ut omnes ex eo suum sanguinem biberent, qui paulo post in remissionem peccatorum pro ipsis, & pro multis effundi debebat; quæ a Domino percepta Fidelibus inde se tradidisse Apostolus testatur 1. ad Corinth. Cap. XI. v. 23.: *Quoniam Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit: accipite, & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens: hic calix novum Testamentum est in meo sanguine.* Ob eam causam feria V. majoris Hebdomadæ, quæ ejusdem Sacrificii institutioni celebrandæ præposita est, ab antiquis Patribus *Natalis Calicis* nuncupatur. Tunc enim calix profanus in Sacrum usum Christi Domini potestate conversus fuit. En verba Sancti Eligii Episcopi, qui sæculo VII. scripsit [c]: *Vocatur hæc dies Cœna Domini, vocatur & Natalis calicis, quia hac, eademque die mysticum Pascha Dominus cum Discipulis celebrans Sacramenta corporis, & sanguinis sui illis, atque per illos nobis tradidit, & ipse celebrationis initium fecit*. Dicemus etiam nullo Evangelistarum testimonio panem consecratum in Patena a Christo Domino fuisse positum, de qua, cum S. Jacobus in Liturgia meminerit, ipsius usus ad Apostolorum tempora commode referendus est, uti tradit Cardinalis Bona [d]: *An Christus consecratum panem in disco, seu patena posuerit, non exprimunt Evangelistæ, ejus tamen usum ævi Apostolici esse Liturgia Jacobi ostendit*. Dicemus veritati omnino consentaneum, quod Apostoli Sacrum facientes indumentis a communi usu remotis uterentur: *Habet religio Divina* (inquit S. Hieronymus [e]) *alterum habitum in ministerio Altaris, alterum usu, vitaque communi*. Postremo dicemus jure, ac merito traditioni Apostolicæ con-

a *In animadversionibus ad quædam vitrea fragmenta figuris distincta ex Coemeteriis Rom. effossa Tab. 16. figur. 2.* b *Epist. ad Hebræos cap. 13. v. 10.*
c *In sua Homil. 19. tom. 2. edit. 2. Biblioth. Patrum.* d *Lib. 1. cap. 25. num. 3. pag. 237. edit. Romanæ.* e *Super cap. 44. Ezechielis.*

cedendam earum vestium consuetudinem, quæ in Sacrificio Missæ adhibentur, pro quibus fere singulis ex quarto sæculo argumenta suppetunt. Tenenda quippe est doctrina, quæ a S. Augustino præclare traditur [a]: *Quod universa tenet Ecclesia, nec a Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica, traditum rectissime creditur.*

8. Maxime autem decet, ut Altare, vasa, vestesque ad Sacrificium necessariæ consecratione, ac benedictione prius in usum sacrum convertantur, uti docet S. Thomas [b]: *Consecrationes adhibentur his rebus, quæ veniunt in usum hujus Sacramenti, tum propter Sacramenti reverentiam, tum ad repræsentandum effectum Sacramenti, qui ex Passione Christi provenit. Secundum illud Hebr. ult. Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum &c.* Hinc in Ordine Romano consecrationem calicis, & patenæ cum unctione Chrismatis, certisque precibus descriptam videmus; legimusque in jure canonico Decretum, quod Hormisdæ Pontifici adscribitur [c], ubi de Altaris consecratione sermo agitur. De patena, & calice consecrando Innocentius III. [d]; de Sacrarum vestium benedictione Canon *Vestimenta de Consecratione dist.* 1. aperte mentionem, ac testimonium faciunt; & licet hæreticus Hospinianus [e] hunc Sacrum benedictionis ritum sæculo tantum IX. invectum asserere non dubitaverit; tamen ex sæculo IV. certissima hujusce rei monumenta proferuntur. Nam, uti refert Sozomenus, cum Imperator Constantinus regali munificentia Templum Hierosolymis condidisset: *Episcopi Hierosolymam delati Ecclesiam consecrarunt, simulque ornamenta, & donaria ab Imperatore transmissa.* Quæ sane pia consuetudo ex veteri Testamento in novam Ecclesiam prioribus sæculis dimanavit, uti asserit idem Cardinalis Bona per hæc verba [f]: *Quem ritum e veteri Testamento ad novum profluxisse reor.* Id pariter Innocentius III. loco superius allato palam indicavit: *Cum consecratur Altare, cum dedicatur Templum, cum benedicitur Calix, non solum ex mandato Legis Divinæ, verum etiam exemplo Beati Silvestri, qui, cum consecrabat Altare, illud Chrismate perungebat. Præcepit enim Dominus Moysi, ut faceret Oleum unctionis, de quo ungeret Testimonii Tabernaculum, & Arcam Testamenti, mensamque cum vasis.*

9. De vetustate hujusmodi consecrationum, ac benedictionum erudite disserit Dominicus Georgius [g]. Vestis cujuslibet significatum Sotus plene complectitur [h]. Accedunt alii plurimi sacrorum Rituum Interpretes, qui unanimi consensione ad Episcoporum ditionem pertinere affirmant non modo Templa dedicare, Altaria, & vasa, quæ Sacram unctionem requirunt, sed etiam vestium benedictionem, in qua Sacrum Chrisma prætermittitur. Hinc ad solum Episcopum pertinere hæc in sua diœcesi

a *Lib. 4. de Baptismo cap.24.* b *Par.3.quæst.83. artic.3. in corp.* c *Nullus de consecratione dist.1.* d *Cap. unico §. ungitur de sacra Unctione.* e *In suo Lib. de origine Dedicationum cap.3. 4.* f *Loco citato.* g *Tom.1. de Liturgia Romani Pontificis lib.2. cap.14.* h *In 4. Sententiarum dist.13. quæst.2. art.4.*

cesi perficere. Nam testimonia ex jure prolata id satis clare comprobant, ac fusius auctoritate Anacleti [a], Engel [b], Schmalzgrueber [c], Pasqualig. [d], Cardinalis de Lugo confirmatur [e]. Illud solum in controversiam vocatur, an Episcopus pro benedictione vestium, licet Sacrum Chrisma non adhibeatur, simplici Sacerdoti facultatem impertiri possit, quam nonnulli a Summo tantum Pontifice, alii vero etiam ab Episcopo tradi posse contendunt, uti Pasqualig. [f], & Quartus aperte declarant [g].

10. Ut omnem dubitationem exuamus; & cum amplius viginti annis Sacræ Rituum Congregationi interfuerimus, ac supplices Episcoporum libellos audiverimus, ut simplices Sacerdotes pro hujusmodi vestium benedictione deligere sibi fas esset, die 17. Januarii hujus anni nos quoque ad ipsam confugimus, ac delegandi facultatem satis amplam obtinuimus, quæ ad quinquennium protrahitur, novoque privilegio diutius prorogari potest.

11. Quamobrem juxta acceptam facultatem eorum benedictionem, & consecrationem nobis reservamus, quæ Sacram unctionem exigunt, uti Sacra Congregatio præcipit, quæ facultatem tantum elargita est subrogandi alium Sacerdotem pro benedictione illius supellectilis, quæ sacro Chrismate non oblinitur. Ac ut ritus ejusmodi integre servetur non solum in Urbe, sed in diœcesi, ubi eum neglectum non sine magno dolore percepimus, Vicario nostro Generali, quatuor Dignitatibus, & senioribus Canonicis Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ potestatem facimus consecrandi eam supellectilem, pro qua sacrum Chrisma necessarium non habeatur. Idem per nos liceat quinque Dignitatibus, tribusque etiam Canonicis senioribus Collegiatæ S. Petronii. Item Priori, & quatuor Canonicis S. Mariæ Majoris; qui omnes non suis tantum Ecclesiis, sed aliis quoque urbanis, & suburbanis prospicere possint, dummodo nulli Vicario Foraneo subjiciantur. Idem concedimus Archipresbyteris, ac duobus Canonicis senioribus trium Collegiatarum nostræ Diœcesis pro suis Ecclesiis illorum locorum, in quibus Collegiatæ ipsæ sitæ sunt. Tandem hanc facultatem concedimus Commissario nostro Centensi, Vicario Foraneo pro Ecclesiis Centensibus, cæterisque, quæ ipsius ditioni adscribuntur; item cuilibet Vicario Foraneo, qui in Diœcesi versatur pro Ecclesiis sibi subjectis; omnibus postremo urbanis Parochis pro suis Ecclesiis.

12. Hoc pacto satis consultum putamus, ne desint ullo tempore, qui in Urbe, ac Diœcesi vasa consecrent, & indumentis ad rem Divinam necessariis benedictionem rite impertiant. Præterea, licet magnus lapidum numerus a nobis consecratus jam fuerit; tamen si novi afferantur, ad eorum consecrationem nos paratos fatemur. Idem quoque præstabimus,

si pro

a *Tom.3. de consecratione Eccl. §. 2. num.32. num.442., & num.49.*
b *Eodem tit. §. 1. num.9.* c *Eod. tit. lib.3. tom.2. pag.566. num.37.*
d *De Sacrificio novæ Legis qu.801. num.1. & seqq.* e *De Sacramentis* disput.20. de *Sacramento Eucharistiæ sect.4. num.91. & nu.98.* f *De Sacrificio* nove Legis *qu.801.* g *Ad Rubricas Missalis sect.4. part.2. tit.1. dub.3.*

ſi pro campanis benedicendis, ſacrandiſque occaſio nobis offeratur. Singulis autem notum facimus, ſi in pervigilio cujuslibet Feſti, calicem, aut patenam deferant, conſecrationem in ſequenti die non eſſe defuturam. Cum igitur tot delegati numerentur pro earum rerum benedictione, quæ Sacro Chriſmate non indigent, nullus excuſationis locus diœceſanis ſupereſt, ſi ea ſupellectili ad Sacrificium utantur, quæ benedictionem antea non acceperit. Ritus, & preces pro his benedictionibus adhibendæ, in Rituali, ac Miſſali Romano continentur; alias autem preces, aliumque ritum inducere penitus interdicitur. Inſuper Doctores opinionum varietate inter ſe diſputant, utrum Cingulum, Pluviale, & Pyxis etiam benedictione indigeant. Pro Cingulo eam minime neceſſariam quidam judicant, cum Can. *Veſtimenta de conſecratione diſt.*1. de veſtibus loquatur, & Cingulo nomen veſtis tribui non debeat. Aliqui pro Pluviali conſuetudinem nullam benedictionis eſſe teſtantur, uti ex Gavanto [a] ſatis deprehenditur. Nonnulli quoque inter recentiores tradiderunt non opus eſſe, ut pro Pyxide benedictio adhibeatur, ſed vaſculum ligneum intus aptandum ea benedictione ſacratum, quæ Corporali convenit. Attamen Cingulum ſacris veſtibus omnino neceſſarium eſt, de cujus etiam benedictione in Pontificali Romano mentionem habemus [b]. Illud ſolum intereſt diſcrimen, quod in Pontificalibus ante Clementem VIII. Cinctorium, in aliis vero, qui poſteriori tempore excuſi ſunt, Cingulum nuncupatur. Item Pluviale inter veſtes ſacras adnumeratur, quod in profanos uſus converti nefas eſt; quod etiam Romæ ſacrari conſuevit. In Rituali, ac Miſſali Romano benedictio *Tabernaculi, ſeu Vaſculi pro Sacra Euchariſtia conſervanda* expreſſe continetur. Cardinalis autem de Lugo [c] acerrime contra P. Vaſquez differit, qui ritum innuit conſecrandi lignei vaſculi, de quo ſuperius dictum eſt: *Pater Vaſquez dicit, ex conſuetudine eſſe neceſſarium, ut intra Pyxidem, in qua Sacramentum ſervatur, ſit vas aliquod ex ligno, quod benedictione Corporalis benedictum ſit. Verum hoc eſt vitium commune Scholaſticis, ut conſuetudine judicent ex eo, quod in illa Civitate, aut Provincia, ubi verſantur, fieri viderunt. Scimus quippe conſuetudinem eſſe contrariam, quam ego non ſolum de Roma, ſed de aliis Eccleſiæ Provinciis teſtari poſſum.* Hinc nos ut magis probabilem, ideoque tenendam eorum ſententiam proponimus, qui pro Cingulo, Pluviali, ac Pyxide benedictionem non omittendam fatentur, inter quos Biſſius [d], Quartus [e], Paſqualigus [f], aliique numerantur. Illud quoque advertendum eſt, quod non modo pro novis indumentis benedictio neceſſario requiritur, ſed tunc etiam, cum detrita priſtinam formam amittunt, & ad ſuos uſus apta non ducuntur, ideoque ex iis veſtibus antea ſacratis nova ali-

a *De Rubrica Miſſalis part.* 1. *tit.*19. *n.* 3. *litt.* 1. b *Sub Rubr. Specialis benedictio cujuslibet indumenti.* c *Diſſ.*20. *ſect.*4. *de Sacramento Euchariſtiæ num.*97.
d *In ſua Hierurgia litt.B. ſub num.*51. §.8. *tom.*1. *litt.* P. *tom.*2. *n.*274. e *Ad Rubricas Miſſalis part.*2. *tit.*1. *ſect.*4. *dub.*2. f *De Sacrificio novæ Legis qu.*800. *a n.*9. *& ſeqq.*

va aliqua perficitur alterius generis; veluti, si ex pluribus Manipulis Stola, sive Alba ex multis Amictibus, aut e contrario plures Amictus ex Alba conficiantur. Ita Scriptores, qui super hac re monimenta aliqua reliquerunt.

13. Priusquam hanc declarationem nostram absolvamus, pauca dicenda sunt de iis, qui præter delegatos a nobis pro rerum Sacrarum benedictione se facultate præditos jure suo arbitrantur. Hujusmodi sunt Episcopi Titulares, qui forte in hac civitate versentur, seu per illam transeant, Præsides Ordinum Regularium, iique Abbates Regulares, quibus insignia Pontificalia permissa sunt, quive Sacerdotio initiati, postquam a nobis benedictionem acceperint, vel etiam sine ulla Episcopi benedictione tali privilegio decorantur, ut Pontificalibus ornamentis uti, primamque Tonsuram, & Ordines minores conferre possint [a].

14. Itaque, cum illud certum teneamus, injussu Sedis Apostolicæ benedictionem vestium, & vasorum consecrationem simplici Sacerdoti committi non posse; & cum in responsione Sacræ Congregationis nonnisi ii nominentur, quos superius declaravimus, hinc nullum inter Delegatos nostros constituimus ex Præsidibus Regularibus, neque ex Abbatibus, quibus insignia Pontificalia, aliaque ornamenta conveniunt. Et quamvis aliqui contendant, posse Abbates ad hujusmodi benedictionem, & consecrationem ab Episcopo jure suo delegari [b], quod etiam exemplo confirmant, nempe posse Abbates etiam Clericis sæcularibus primam Tonsuram, & Ordines minores tradere, si litteræ Episcopi accedant, quibus id permittatur: id tamen nos minime probamus. Quippe, cum Tridentinum Concilium [c] facultatem Abbatum pro conferendis prima Tonsura, & minoribus Ordinibus certis limitibus concluserit, & ad Regulares ipsis subjectos unice definiverit; hinc sequitur eam nullo modo proferri posse, vel ad Regularem alterius Ordinis, vel ad Clericum Episcopo subjectum, licet per litteras suorum Præsidum id Abbatibus mandaretur. Ita statuit Congregatio Concilii, ejusque Decreta a Fagnano fuse memorantur [d]. Ita pariter Alexander VII. die 27. Septembris 1659. constituit, qui Pontificalium usum Abbatibus decernens [e]: *Reliqua Pontificalia (inquit) extra loca ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non valeant, puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus Sacra adhibetur unctio, necnon minorum Ordinum collationes.*

15. Aliter de Episcopis Titularibus dicendum est. Licet enim ægerrime defendi possit ipsis licere in aliena Diœcesi benedictionem vestibus impertiri, Altaria, ac Vasa sacrare, pro quibus Chrismatis unctio necessa-

a *Can. Quoniam dist. 69. cap. cum contingat de ætate, & qualitate. cap. Statuimus de supp. neglig. Prælat., & cap. Abbates de Privilegio in sexto.*
b *P. Schmalzgrueber ad tit. decretal. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris §. 2. n. 39.*
c *Sess. 23. cap. 10. de Reform.* d *Cap. Aqua, sub n. 19. de Consecr. Eccles. & Altar.*
e *§. 19.*

cessaria est, eoquod pro re gerenda Pontificiis insignibus uti debeant, Baculo scilicet, ac Mitra, quod quidem Tridentina Synodus [a] apertissime cuilibet Episcopo interdicit, cum in aliena Diœcesi versatur, nisi Ordinarii facultas accesserit; tamen cum ipsi Episcopali dignitate præditi sint, Vasa, ac Altaria dedicare, & Sacris indumentis benedictionem elargiri poterunt, si Ordinarius id permittat, eodem pacto, quo de ejusdem licentia Ordines conferre possunt. Ita disserit præclare P. Hieronymus Andreuccius Societatis Jesu [b].

16. Quare præstantibus his sententiis adducti, ratione etiam dignitatis, quam in ipsis Titularibus Episcopis omni veneratione prosequimur, nos paratos declaramus, si aliqua occasio ferat, potestatem facere, quoties eam requirant, ut indumenta, Vasa, & Altaria dedicent, & insignibus Pontificiis libere utantur.

17. Novimus etiam quosdam Regularium Ordinum Præsides id sibi tribuere, ut non modo pro suis Ecclesiis, verum etiam pro alienis supellectilem benedictione consecrent; Abbates autem nonnulli Altaria, Calices, ac Patenas dedicare se posse prædicant cum in suis Ecclesiis, tum in aliis, quæ ad ipsos nulla ratione pertineant. Fuse de hac re agunt Pasqualigus [c], & Quartus [d], & alii, qui contrarias sententias tuentur, uti solet contingere, cum Scriptores rerum fontes, & originem minime perscrutantur.

18. Si Regulares Præfecti pro hujusmodi benedictionibus Apostolicæ Sedis privilegia certo obtinuerint, nostro etiam patrocinio eadem confirmabimus. Verum in Synodo præclarissimi Decessoris nostri Cardinalis Jacobi Boncompagni [e], cum de Abbatibus Regularibus agitur, hæc statuuntur: *Pontificalia extra propriam Ecclesiam non exerceant, nec paramenta benedicant, neque campanas, aut calices consecrent, nisi pro sua Ecclesia.*

19. In Decreto Alexandri VII., quem supra memoravimus, Regularibus Abbatibus pro suis tantum Ecclesiis campanas, & calices consecrare permittitur. Idem paragrapho superiori nempe 18. pro benedictione sacrarum vestium a Pontifice præcipitur: *Ecclesiasticam suppellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant.* Cum vero Monachi Congregationis Cassinensis ad eumdem Pontificem confugissent, iis privilegiis se præditos affirmantes, quibus eas benedictiones tam pro suis, quam pro aliorum Ecclesiis se exercere posse fatebantur, Sacra Congregatio habita coram eodem Alexandro VII. die 20. Julii anno 1660. hoc responsum dedit: *Ad paragraphum decimum nonum, quo vetita est Abbatibus benedictio Sacræ suppellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum, asserentibus Monachis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis lici-*

a *Sess.6. cap.5. de Reform.* b *Tract. de Episcopo Titulari, seu in partibus Infidelium.*
c *De Sacrificio novæ Legis qu.803.* d *Ad Rubricas Missalis par.2.tit.1.sect.4. dub.3.*
e *Lib. 4. cap. 1.*

licitum esse Ecclesiasticam suppellectilem benedicere, Sacra Congregatio mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivo Apostolico desumptum, ac interim abstineri. Ignoramus, an tale indultum in lucem unquam productum fuerit; si id constaret, huic nostræ declarationi ad jungeretur.

INSTITUTIO XXII.

De obligatione, qua Medici debent ægrotos ante omnia monere, & inducere, ut Pœnitentiæ Sacramentum suscipiant. De veteri Ecclesiæ disciplina pro absolvendis in mortis articulo, qui gravibus delictis tenentur. Utrum Medicus ægrotum per se, vel per alium monere debeat. Utrum possit ad illos infirmos accedere, qui intra constitutum tempus delicta confiteri recusaverint. Ob quam morbi speciem Medicus ægrotantem monitum facere teneatur.

1. INter cæteras controversias, quæ a studiosis Sac. antiquitatis proponuntur, illa præsertim adnumeratur: *Concederetur ne absolutio* (inquit P. Mabillon.[a]) *pro singulis peccatorum generibus? negaretur ne alicui, licet in articulo mortis? Disciplina Ecclesiastica esset ne quoad hoc ubique uniformis?*

2. Cum autem in disquisitione rerum, quæ ad veterem Ecclesiæ historiam pertinent, ab exiguo monumentorum numero difficultas plerumque oriatur, pro disceptatione, quam modo exposuimus, tot, ac tanta monumenta ante oculos perpendenda obversantur, ut magis periti Scriptores in duas partes contrarias abierint. Aliqui, nempe Albaspineus, Petavius, Lupus, Juvenin, ac Martene eam sententiam tuentur, ut sacram non modo communionem, sed etiam sacramentalem absolutionem sceleſtiſſimis hominibus, cum animam agerent, denegatam fuisse fateantur, licet veræ pœnitentiæ signa palam ostenderent, cujus judicium, & confessionis votum divino Judici relinquebatur. Alii vero, inter quos Morinus, & Natalis Alexander, id numquam accidisse contendunt. Postremus locus inter eos, qui in hac opinione versantur, tribuendus est Tournely[b], & P. Josepho Augustino Orsi ex Ordine Prædicatorum, non quidem eruditionis, doctrinæque ratione habita, sed quod postremi omnium monumenta ingenii sui in lucem protulerint. Orsi præsertim in dissertatione historica[c], quam super hac re confecit, quæque Mediolani anno 1730. excusa fuit, argumenta satis accurato studio refellit, quæ ab Albaspinæo contrariæ sententiæ principe, ac duce luculenter afferuntur.

3. Verum, ut omittamus quæ olim contigerint, & quæ ad peculiares solum Ecclesias referuntur, uti Carolus Witassius expendit[d], num-

a *In suo tract. studiorum Monastic.* b *Part.2. suar. Prælection. Theologic. de Sacramento Pœnitentiæ, & extremæ Unctionis p.167. edit. Parisien.1728.*
c *In suis Ecclesiasticis observationibus.* d *Tract. de Sacram. Pœnitent. par. 2. qu.6.*

quam Sedes Apostolica, unitatis centrum, & omnium Ecclesiarum magistra improbavit, si cuivis nefario homini, qui veram pœnitentiam apertis indiciis testetur, absolutio concedatur. Cœlestinus quidem Pontifex initio sæculi quinti pravam consuetudinem vehementer objurgat, quæ in Provincias Viennensem, ac Narbonensem irrepserat [a]: *Agnovimus* (inquit) *pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere. Quid hoc, rogo, aliud est, quam mortem morienti addere, ejusque animam sua crudelitate, ne absoluta esse possit, occidere? salutem ergo homini adimit quisquis mortis tempore speratam pœnitentiam denegarit.* Si ad posteriora tempora deveniamus, ex jure Canonico [b] legimus constitutionem Clementis V. in Concilio generali Viennensi, in qua sæcularium quorumdam Judicum audacia graviter comprimitur, qui capite damnatos impediebant, ne sua prius scelera Sacerdoti commode confiterentur: *Cum secundum statuta canonica ultimo deputandis supplicio negari, si petant, non debeat Pœnitentiæ Sacramentum, abusum damnabilem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, justitiarios omnes, & dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu, hortamur in Domino, & obsecramus per viscera misericordiæ Jesu Christi. Locorum Ordinariis nihilominus injungentes, ut eos ad hoc, cum primum commode poterunt, diligenter monere, & si necesse fuerit, Ecclesiastica censura compellere non omittant.* Tridentina quoque Synodus [c], postquam de reservatione delictorum a Summo Pontifice, & quolibet Episcopo pro sua diœcesi statuenda sermonem habuit, his deinde verbis utitur: *Hanc autem delictorum reservationem consonum est divinæ auctoritati non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.*

4. Et profecto nullum est peccatum tam grave, tamque acerbum, quod vera pœnitentia non deleatur, ut habetur capite *Firmiter: de summa Trinitate, & Fide Catholica: Et si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper pœnitentiam reparari.* Deus ipse [d] in gratiam, & amicitiam se peccatores recepturum fatetur, si ad meliorem frugem traducantur: *Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: justitia justi non liberabit eum in quacumque die peccaverit, & impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Insuper (ut tradit S. Augustinus [e]): *Quis porro tam impie desipiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, in bonum*

a *Epist. ad Episc. Viennen., & Narbonen.* b *Inter Clementin. Tit. de Pœnitentiis, & Remissionibus cap.1.* c *Sess. 14. cap.7.* d *Ezech. cap.33. v.12.*
e *In Enchyridion. cap.98.*

bonum non posse convertere? sed, cum facit, per misericordiam facit; cum non facit, per judicium non facit.

Unanimes Theologi conveniunt ad confitenda peccata nos obstringi, quoties mortis periculum impendat: *Quia ea, quæ sunt de necessitate salutis* (ait S. Thomas [a]), *tenetur homo in hac vita implere, ideo, si periculum mortis immineat, etiam per se loquendo, obligatur aliquis ad confessionem faciendam tunc, vel ad Baptismum suscipiendum, & propter hoc etiam Sanctus Jacobus simul præceptum edidit de Confessione facienda, & extrema Unctione suscipienda*. Constans etiam, ac perpetua Ecclesiæ consuetudo, quæ vim legis obtinuit, summam diligentiam indicit, ne ægroti ex hac vita decedant, quin prius Sacram Eucharistiam, tamquam Viaticum susceperint [b]. De Sacramento extremæ Unctionis, ut Græcorum morem prætereamus, qui illud etiam sanis hominibus administrant [c] ita S. Jacobus Apostolus [d] scriptum reliquit: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini*. Hinc ab Innocentio III. [e] postrema Unctio *Oleum infirmorum* nuncupatur; & Eugenius IV. in suo decreto *hoc Sacramentum non nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari debere* constituit. Præterea Tridentina Synodus declarat [f], *esse hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præsertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur, unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur*. Si quis autem de hac re Theologorum more disputare velit, facile id persuadebit. Sicut enim potestas inest Ecclesiæ, ut Sacramenta illis neget, qui ad ea suscipienda prorsus indigni judicentur, ita nulla facultate permittitur, ut iisdem Sacramentis illi carere debeant, qui paratum ad ipsa percipienda animum patefaciant, & ea, qua fas est, demissione supplices eadem Sacramenta deposcant [g].

5. Ex his, quæ dicta sunt, hæc duo aperte consequuntur; primo præclare usu receptum esse ne in mortis discrimine absolutio sacramentalis, item Eucharistiæ, & postremæ Unctionis Sacramentum ulli denegentur, licet gravissimis criminibus teneatur; secundo, ut eadem Sacramenta iis solum conferantur, qui ad illa suscipienda satis idonei existimentur, vel saltem externis signis paratum animum præseferant; cum intimi sensus a Deo solum dignosci possint, uti recte S. Cyprianus perpendit [h]: *Si autem, quod Dominus avertat a Fratribus nostris, aliquis ipsorum fefellerit, ut pacem subdole petat &c. se ipsum fallit, & decipit, qui aliud corde occultat, & aliud ore pronunciat. Nos, in quantum nobis & videre, & judicare conceditur, faciem singulorum videmus, cor scrutari, & mentem perspicere non possumus. De his judicat occultorum scrutator, & cognitor cito venturus, & de arcanis cordis, atque abditis judicaturus.*

a *4. Sententiarum dist. 17. qu. 3. art. 1., quæstiunc. 4.* b *Can. 13. Concilii Nicæni, &* *can. 70. Concil. 4. Carthaginen.* c *Ita Arcudius, Jacobus Goar., & Leo Allatius.* d *Cap. 5. Epistolæ suæ v. 14.* e *Cap. unico de Sac. Unctione.*
f *Sess. 14. cap. 3. de extrema Unctione.* g *Cap. 3. dissert. P. Orsi superius allatæ.*
h *Epist. 2. Synodica Concilii 2. Carthaginen.*

6. Eam mentem non habemus, ut universa ea signa complectamur, quibus ægroti pro Sacramentis Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & extremæ Unctionis rite sumendis idonei satis judicentur. Illud solum nobis proposuimus, ut tempus pro ægrotis ad Confessionem admonendis constitutum a jure Canonico, & Apostolicis Decretis in mentem iis, ad quos pertinet, revocemus, cum hoc plurimum sane conferat, ut eadem Sacramenta majori cum fructu percipiantur. Siquidem a piis Sacerdotibus, qui pro muneris sui ratione morientibus intersunt, nobis non sine magno animi nostri mœrore delatum est, non semel id ægrotis tunc solum denunciari, cum jam mentis impotes videntur ob metum vicinæ mortis, vel morbi gravitate omni pene sensu destituuntur; atque ita locum esse dubitandi, num Pœnitentiæ Sacramentum frustra ipsis administretur, cum non modo ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ necessario requiratur, ut quis integra mente, ac ratione præditus sit, sed illi etiam *gravissime peccent*[a], *qui illud tempus ægroti ungendi observare solent, cum jam omni salutis spe amissa, vita, & sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens, & ratio viget, fidemque, & religiosam animi voluntatem afferre potest, Sacro Oleo liniatur*. Nam qui vel leviter Ecclesiæ historiam adspexerint, plane norunt pravam consuetudinem tradendæ extremæ Unctionis illis, qui proxime morituri sunt, ex falsa opinione defluxisse, quæ sæculo XIII. in omnem Britanniam majorem pervaserat, & quæ tunc temporis in Conciliis proscripta fuit, nempe ægrotum, qui uxorem duxisset, si post extremam Unctionem convalesceret, nullum deinceps commercium cum illa habere posse; cæteris autem, qui post extremam Unctionem ad sanitatem restituerentur, carnes omnino per reliquum vitæ tempus interdici.

7. Præclarum sane esset, si Conciliorum sanctiones, & Pontificum Decreta universi percurrerent; præclarius autem, atque utilius, si quæ in illis præcipiuntur, exequutioni demandarent. Hinc plurima alia bona dimanarent. Quippe nec Episcopi sæpius eorum memoriam in aliis excitare cogerentur, neque plures ea, quæ ignorant, temere objurgarent.

Itaque Summi Pontifices, sanctaque Concilia non solum monuerunt Sac. Eucharistiam, & postremam Unctionem non esse conferendas, cum ægrotus in eo discrimine positus est, ut rationis expers Sacramenti virtutem minime intelligat, sed tempus etiam, quo Pœnitentiæ Sacramentum administrari oporteat, indixerunt, cum ipsum ad duo reliqua Sacramenta velut aditum patefaciat.

8. Galenus ipse[b] tradit, sine ulla dissimulatione morbi gravitatem, ac periculum ægrotis a Medico detegendum: *Nam, si prudentem hominem*,

a *In Rom. Catechis. §. 18. de extrem. Unctione.*
b *De morbis vulgaribus in 6. com. 2. text. 43.*

nem, præterea non timidum esse cognoveris, vera ipsi dicere conaberis, nil eorum, quæ in morbo futura sunt, subtrahens, nec dissimulans. At, si stultum, atque timidum, omnia ea, quibus ipse meliori animo futurus sit, dicito, nec tamen magnopere mentiaris. Quod si interdum ob extremam laborantis formidinem ipsi certam salutem polliceri coactus fueris, egressus saltem ejus curam gerentibus vera dicito; ita enim nec ille animum despondebit, & tu plerumque vera retuleris.

9. Sed neque hoc consilium ab Augenio probatur, qui vitæ amittendæ periculum nullis ægrotis declarandum putat, licet prudentes, ac minime timidi habeantur: *Imaginari* (inquit [a]) *non possum hominem tam composito futurum animo, qui non contristetur ex mortis certo nuntio, cum omnium terribilium finis sit mors. Quid enim magis exasperare possit morte ipsa non video. Nec est, quod quispiam dicat, Philosophos ejusmodi esse; quoniam, hoc falsum esse convincitur, quod ille, qui mortis Dominus erat, Patri dixit: Pater, si fieri potest transeat a me calix iste.* Verum hæc omittamus, quæ pagano potius, quam Fideli apte conveniunt; & quid Ezechiæ Regi, cum gravi morbo decumberet, Isaias libere denuntiaverit, animo reputemus [b]: *Hæc dicit Dominus Deus: præcipe domui tuæ, morieris enim tu, & non vives.* Hinc ad ea quæ constituit Ecclesia, deveniemus. Ipsa quidem pro animarum salute magnopere sollicita, quid a Medicis gerendum sit, sapienter edixit, ut sibi commode ægroti consulere possint, & ad mortem forti animo subeundam præparari.

10. In Concilio Lateranensi sub Innocentio III. hæc habentur [c]: *Cum infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proveniat, dicente Domino languido, quem sanaverat: vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus Medicis corporum, ut, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, quod Medicos advocent animarum; ut, postquam fuerit de salute animarum provisum, ad corporale medicinæ remedium salubrius procedatur, cum cessante causa, cesset effectus.* Deinde Concilii Patres causam afferunt, quæ ad illa statuenda maxime impulerit: *Hoc quidem inter alia huic causam dedit Edicto, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius periculum mortis incurrunt.* Postremo delinquentes hac pœna mulctantur: *Si quis autem Medicorum nostræ constitutionis, postquam per Prælatos fuerit publicata, transgressor exstiterit, tamdiu ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec pro transgressione hujusmodi satisfecerit competenter.*

11. Anno 1311. in secundo Concilio Ravennate eamdem Constitutionem Clemens V. renovavit [d]: *Monemus* (inquit) *omnes insuper Medicos, quod, quando vocati fuerint ad infirmos, non ulterius redire habeant*, nec

cura-

a *Epist. 2. lib. 6.* b *Lib. 4. Regum cap. 20. v. 1.* c *Cap. cum infirmitas de Pœnitent., & Remissionibus.* d *Rubrica 15. de Pœnitentiis.*

curare eosdem, nisi prius eis constiterit, quod ipsi infirmi praedicti Medicum advocaverint animarum, & eis fuerit de animarum salute provisum; &, si quis Medicorum contemptor hujus monitionis extiterit, tandiu ab ingressu Ecclesiae arceatur, donec de transgressione hujusmodi ad arbitrium Ordinarii satisfecerit competenter.

12. Sanctus autem Pius V.[a] non modo eadem confirmat, quae in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. proposita fuerunt, & ad illa observanda vehementer hortatur, sed alia quoque decernit; ac primum: §. 3. *Quod omnes Medici, cum ad infirmos in lecto jacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant, ut idoneo Confessori omnia peccata sua juxta ritum Sanctae Romanae Ecclesiae confiteantur; neque tertio die ulterius eos visitent, nisi longius tempus infirmo Confessor ob aliquam rationabilem causam, super quo ejus conscientiam oneramus, concesserit, & eis per fidem Confessoris in scriptis factam constiterit, quod infirmi, ut praemittitur, peccata ipse confessus fuerit.* Et §. 5.: *Quod ultra poenas in dicta constitutione contentas, quas incurrere declaramus; perpetuo sint infames, & gradu Medicinae, quo insigniti erant, omnino priventur, & a collegio, seu universitate Medicorum ejiciantur, ac poena etiam pecuniaria arbitrio Ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur.* §. 6. denique: *Praecipimus, & mandamus, ut nullus posthac ubique locorum in Medicina doctoretur, aut ei quomodolibet medendi facultas a quovis collegio, & universitate concedatur, nisi omnia in praesenti nostra constitutione contenta, medio eorum juramento, coram Notario publico, & testibus observare in eorum manibus, vel Ordinarii juraverint; & de hujusmodi juramento in Privilegio, seu licentia medendi specialis mentio fiat. Quod, si Collegia, & universitates praefata, non recepto a promovendis juramento hujusmodi, eosdem ad gradum praedictum promoverint, aut eisdem medendi licentiam praestiterint, poenam privationis facultatis alios ulterius doctorandi incurrant.*

13. Gregorius XIII. in sua 68. constitutione[b], ubi infidelibus, atque Hebraeis facultatem medendi Christifidelibus interdicit; omnia, quae a Concilio Lateranensi, & S. Pio V. praecipiuntur, iterum confirmat. Easdem leges sedulo observandas plura Concilia provincialia, ac dioecesana indixerunt, inter quae illud Cardinalis Jacobi Boncompagni[c] Decessoris nostri merito est adnumerandum.

14. Veteres Theologi omnia, quae in Lateranensi Decreto continentur, unice tradiderunt, & cum nihil dubium, aut obscurum in eo viderent, nullo pacto interpretandum censuerunt[d]. Silvester autem[e] ea verba Constitutionis *districte praecipimus* expendens ejusdem legis violationem cum lethali culpa conjunctam arbitratur; neque ulla consuetudine, aut temporis diuturnitate ipsam abrogari posse, cum ad animarum salutem pertineat.

15. Sed

a *Constitut. 3. Bull. Rom. t. 2.* b *Bull. Rom. tom. 2.* c *Lib. 4. cap. 9.*
d *In Summa S. Raymundi de Pennafort. impressa Avenione 1715. lib. 3. §. 23.*
e *In Summa ad illud verbum Medicus vers. 2.*

15. Sed postquam S. Pii V. constitutio in lucem prodiit, licet inde Lateranense Concilium magis firmandum videretur, aliæ tamen a Theologis disputationes excitatæ fuerunt; ac ea præsertim, utrum contrario usu debilitari, frangique posset, cum legis tantum humanæ rationem præseferret; quod aliqui adfirmabant. Nonnulli vero eo devenerunt, ut contraria consuetudine eam legem jam obsolevisse libere senserint. Alii demum hanc sententiam tuebantur, diplomata Pontificia, & jusjurandum eam vim solum habere, quam ab usu communi reciperent [a]. Attamen, qui hanc legem jam obsoletam prædicant, cum jusjurandum a Medicis, qui medendi facultatem poscunt, semper requiratur, res contrarias simul copulare nituntur, consuetudinem nempe jurisjurandi, quam memoravimus, & legitimam pariter consuetudinem; qua ab ipsius jurisjurandi religione immunes se prædicant. Insuper legis observantiam ex consuetudine dijudicare, cum hæc juratæ antea legi adversetur, idem prorsus est, ac consuetudinem convertere in pravum usum, quem sane detestandum, & animarum saluti perniciosum nemo non intelligit.

16. Alia quoque a Scriptoribus disceptantur, utrum Medicus ipse de imminenti vitæ periculo ægrotum admonere debeat, an uti posset familiaris opera, vel Religiosi viri, qui has partes sibi tribuat. Zacchias medendi laude præclarus [b] ad Medicum id unice spectare tradit, quem Sacræ Constitutiones obstringunt; cum præsertim ægroti majorem Medico, quam cæteris fidem præstare consueverint. Eam sententiam Baptista Codronchius Philosophus, ac Medicus Imolensis [c] antea susceperat. Alii vero Theologi illo communi effato ducti, *quod, qui per alium facit, per se ipsum facere videtur*; satis esse contendunt, si Medicus præstantem aliquem virum adhibeat, ut ipsius monitu Pœnitentiæ Sacramento ægrotus expietur. Tunc etiam magis consultum erit, si ille Medici jussionem intercedere ægroto significaverit [d].

17. In dubium etiam vocatur, utrum Medicus ægrotum deserere teneatur, si post tertium diem a S. Pio V. constitutum, confiteri recuset; quam disputationem ea verba Pontificiæ sanctionis induxerunt, *neque tertio die eos visitent* [e]. Itaque si morbus adeo gravis est, ut sine ope Medici mortis periculum immineat, tunc Pontificis Decretum ita explicari posse Theologi, Canonum interpretes, ac Medici unanimes fatentur, ut tunc vim non habeat; videlicet, ut ægroto, si forte convaluerit, ad meliorem frugem redeundi locus relinquatur. Inter Theologos hi præcipue

a *Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 3. cap. 16. num. 14. & 15.*
b *In suis quæstionibus Medico-legal. lib. 6. cap. 2. quæst. 4. num. 10.*
c *In tract. de Christiana, ac tuta medendi ratione lib. 1. cap. 17.*
d *Diana edit. coord. tom. 1. tract. 3. resol. 198. & 199. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 3. cap. 16. num. 1. Card. de Lugo de Sacram. Pœnit. disp. 15. sect. 3. num. 38. Soto Controv. lib. 5. controv. 7. can. 2. num. 9.*
e *Suarez part. 3. Divi Thomæ tom. 4. disp. 35. sect. 3. sub num. 5.*

cipue numerantur Suarez [a], Diana [b], Sanchez [c], Soto, Cardinalis de Lugo in iis libris, quos superius innuimus, quibus etiam Castropalaus [d], ac Thesaurus [e] adjici possunt. Inter Canonum interpretes Pirhinghius [f], Schmalzgrueber [g] nominantur: Codronchius [h] vero, qui aliter, ac reliqui Medici sensit, his verbis a Zacchia plurimum improbatur: *Ego quidem, ut libere sensum meum patefaciam, nimis rigorosam, ac duram existimo Codronchii sententiam, & omnino, si quid mihi in hoc pronunciare licet, dixerim, quod, quandocumque immineat evidens vitæ periculum, si Medicus deserat infirmum, non debeat illum deserere: immo puto, quod peccaret, deserendo: in illis autem casibus, quando videret pertinaciam infirmi, credo, quod omnino teneretur illum deserere, & maxime, si adsit copia aliorum Medicorum.*

18. Illud tamen difficilius est judicare, quæ morbi conditio, & gravitas Medicum obstringat, ut ægrotum de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento commonefaciat. Si mortis discrimen impendeat, tunc proculdubio Jus naturale, ac Divinum Medicos adigunt ægrotum hortari, ut animæ saluti prospiciat, idque a Pœnitentiæ Sacramento potissimum auspicetur. Sin autem periculum evidens non sit, tunc cum Suarez reliqui Theologi conveniunt [i], qui ita habet: *Itaque existimo, obligare hanc legem in morbo gravi, vel qui prudenter judicatur a Medico in principio periculum morale esse, ne mortalis fiat.* Zacchias ab hoc onere Medicos vindicat, cum morbi leves habentur, nempe, si nullum mortis periculum objiciatur, neque morbi causa diu lectulo ægroti detineantur. Aliter vero est, si graviori morbo vexentur, nempe, si ipse, licet initio levis videatur, tamen externis signis, apparatu, causisque morbi læthalem evasurum non inani conjectura Medicus deprehenderit, licet remediis periculum depelli posse confidat. Tandem gravem morbum existimat, qui cum febri, licet intermittenti, conjungatur: *Quia, tametsi morbus cum tali febri levis videatur, rationabiliter tamen semper timendum, ne gravis fiat, cum febris quæcumque, ut alias ex Galeno dixi, sit causa, & signum perniciosissimum,* ut videri potest [k]. Codronchius his verbis suam opinionem declarat [l]. *Quamobrem ego arbitror, multo tutius esse, ut non solum in morbis periculosis Christianæ charitatis officium præstet Medicus, sed etiam in aliis, quos evasuros esse capitales non inani conjectura judicaverit, præsertim, si æger in cubili recumbit. Placetque mihi summopere, quod monet Cajetanus, Medicum non ita obligari, ut ad omnes morbos debeat eamdem adhortationem inculcare, ne ea res ludibrio, & despectui habeatur; sed ne morbum quidem debere expectari periculosum. Nam neque ægrotantis saluti valde consultum esset, neque sen-*

a *Loco citato.* b *Loco suprac.* c *Num. 10.* d *Tract. 14. de obligat., & firmitate juramenti disput. 2. punct. 7. §. 4. num. 5.* e *De poenis Ecclesiasticis ad illud verbum Medici, cap. 1. par. 2.* f *Lib. 5. Decretal. de Poenitentiis, & remissionibus tit. 18. sect. 1. §. 4. num. 17.* g *Eodem tit. num. 101. & 102.*
h *Loco citato num. 12.* i *Loco citato num. 4.* k *Quæst. cit. num. 5. & seqq.*
l *Loco cit.*

sententiæ sancti Decreti satisfieret; medicam quamdam rationem tenendam esse, ut tunc de Confessione verba fiant, quando morbus ejusmodi est, ut necessario lectum requirat, non tamen intelligatur, quando æger sibi nimium indulgens, vel podagra, vel consimili affectu laborans in lectulis libenter conquiescat: idque consentit cum verbis constitutionis Pii V., in qua est aliud aperte scriptum: ad ægrotos in lecto jacentes. Omnes tamen Doctores admonet, salubre consilium, atque in primis tutum esse, in omni morbo eadem adhortatione uti.

19. Quando cum Medicis res agitur, ipsorum testimoniis uti maluimus; sed cum id Theologis, & Canonum interpretibus magis apte conveniat, aliam viam ingrediemur. Itaque si Lateranense Concilium, quod S. Pii V., aliorumque Pontificum auctoritate confirmatum fuit, Medicis præcipit ut de suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento ægrotos moneant, que animarum, corporumque saluti opportune consulant, eamque causam Patres afferunt, quod ægroti ad confitendum adacti prorsus animo concidunt, & morbi gravitatem augent; cum, inquam, hæc ita sint, necessario sequitur hujusmodi desperationi magis aditum patefieri, si Medicorum admonitio tunc fiat, cum morbus pene ad extremum redigitur, vel redigi potest. Hoc tamen malum evitabitur, si juxta Sacras constitutiones ægroti moneantur, cum discrimen vitæ nondum impendeat, nec ullum futuri discriminis indicium videatur.

20. Hæc a S. Antonino [a] didicimus, qui sic habet: *Et nota, quod aliqui Medici observant circa infirmos, cum vident infirmitatem mortalem, & non alias; licet isti non adimplent Constitutionem, quod patet ex ipso textu Decretalis. Dicitur ibi post superius in principio paragraphi posita. Hoc inter alia causam dedit edicto, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, & facilius mortis periculum incurrunt: ubi dicit Joannes Andreas; ex quo vere scient infirmi, in omni infirmitate mortali hoc Medicos dicere, & non mortali ex præcepto, cessabit timor, & periculum.* Silvester eamdem sententiam amplectitur [b]. *Summa autem* (inquit) *Angelica, & Summa Rosella non intelligunt istam conditionem quantum ad omnem infirmitatem, sed solum quantum ad periculosas, & dubias secundum se, id est, quæ possunt probabiliter inducere periculum mortis, in quo ipse infirmus confiteri tenetur, sed istam opinionem expresse Archidiaconus per textum videtur evertere dicens, quod Medici hoc observantes solum, cum ægritudinem mortalem viderint, non adimplent Constitutionem, quæ subdit, inter cætera hujus edicti causam fuisse, quod quidam in ægritudinis lecto jacentes, cum eis a Medicis suadetur, ut de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, unde facilius mortis periculum incurrunt: ubi dicit Joannes Andreas, quod, ex quo infirmi sciant, hoc Medicos dicere in omni infirmitate mortali, & non mortali ex præcepto, cessabit timor, & periculum. Hæc ex illo: & ideo simpliciter, & indistin-*

a *In Summa tom. 3. tit. 7. cap. 2. §. 4.* b *In Summa ad illud verbum Medicus, versic. tertium.*

distincte dicendum est cum textu, eos ad hoc teneri, cum eos ad infirmos vocari contingit; maxime quia, si infirmitas levis aggravaretur tantum, ut infirmus teneretur confiteri, si tunc Medicus suaderet Confessionem, infirmus timore quateretur ut plurimum, quod in textu cavetur. Nec oportet dicere, uti dicit Summa Rosella, hoc nimis esse durum, quia facile est Medico dicere, pro debito praecepti mihi facti hortor ad Confessionem, quæ prodesse potest, obesse non potest. Præclarus Medicus Gaspar a Reyes [a] hanc opinionem cum ægrotis perutilem, tum Medicis tutissimam fatetur; quam juri Canonicò magis congruere inter Canonum interpretes Schmalzgrueber, ac Pirhinghius testantur [b]. Sed hoc præcipue experientia magistra comprobatur. Cum enim in Nosocomiis etiam,qui periculoso morbo non laborant, excipiantur, & singulis indicatur, ut Sacramento Pœnitentiæ prius animam expurgent, tamen cognitum satis elt in desperationem eos minime prorumpere, ob eam sane causam, quod legem hujusmodi in Nosocomiis constitutam intelligunt, licet nullum vitæ periculum ex morbo deprehendatur.

21. Confidimus hac nostra declaratione pro eo, quod gerimus, munere voluntati eorum satisfecisse, ac morem gessisse, qui magno studio nobiscum egerunt, ut pro rei magnitudine, & gravitate ægrotantium saluti consuleretur. Nam perspectam habemus Medicorum, qui in hac civitate versantur, doctrinæ præstantiam, ac probitatem, ex quibus etiam singularis gloriæ ornamentum in patriam ipsam dimanare satis cognoscimus, cum illi per universam Italiam, aliasque Europæ regiones plurimum celebrentur. Hinc Pontificum sanctionibus quin ultro, ac sedulo pareant non dubitamus, iisque consiliis, quæ pro animarum, corporumque salute tutius comparanda paulo superius explicavimus.

INSTI-

a *In suis quæstionibus quæst. 35. sub num. 4. §. Sed hæc opinio.*
b *In locis supra citatis.*

INSTITUTIO XXIII.

De Sacris Regularium Ordinationibus. Utrum Regulares privilegio suscipiendi Ordines extra tempora generatim gaudeant, ita ut singuli Regulares Ordinandi peculiarem a Sancta Sede facultatem obtinere minime debeant. Romæ in præsentia nullum aliud privilegium, nisi illud PP. Societatis Jesu admittitur: Regulares ab Episcopis, in quorum Diœcesi morantur, Ordinibus esse initiandos. Quænam causa Regulares ab hac lege immunes faciant.

1. POstquam Archiepiscopalis hujus Ecclesiæ curam suscepimus usque ad hanc diem, gravissimo muneri, cum de conferendis Ordinibus ageretur, pro nostrarum virium tenuitate satisfacere contendimus. Quippe nos ipsi Congregationi interfuimus, quæ pro examinandis eorum meritis, qui Ordines postulant, a nobis instituta fuit, vel cum ipsi ad examen pro cognoscenda eorum doctrina vocarentur. Neque præstitutis ab Ecclesia temporibus Sacramentum Ordinis conferre unquam prætermisimus; & cœtibus præsertim Regularibus paternam benevolentiam, & de virtute ipsorum opinionem nostram declaravimus. Nam, cum opus fuit, faciliori examine ipsos, quam sæculares Clericos excepimus, uti Patres Salmanticenses monuerunt,[a] eorumque Præfectis rogantibus Interstitiorum lege liberavimus, quod ad nos unice pertinet, ut fuse Marchinus[b] ostendit, Decretoque Sacræ Congregationis Concilii clare deprehenditur, ubi[c] constituitur posse Episcopum animi sui sententiam, cum Regularibus immunitatem ab Interstitiis elargitur, cum Præfectis Regularium conformare, qui de honesta causa ad hujusmodi privilegium obtinendum litteris suis testantur. Postremo non sine gravi incommodo, quod in civitate Regularium copia affluenti necessarium est, non modo per dies festos Regularibus universis nimis fortasse indulgenter Ordines administravimus, sed præter ea tempora, quæ a jure Pontificio pro Sacris Ordinationibus indicendis statuuntur. Cum hæc ita sint, tamen aliquid contra auctoritatem nostram super hac re contigisse accepimus, & nos ipsi vidimus, quod non sane pluribus, sed nonnullis Regularibus tribuendum est. Quare adducti sumus, ut hanc declarationem promulgaremus, in qua auctorum nomina, ne Christianæ charitatis leges violentur, silentio præteribimus, ut sibi consulere occulte possint; ac ne cæteri in eamdem culpam tam pernicioso exemplo trahantur. Tunc enim ea remedia, licet inviti, adhiberi cogemur, a quibus libenter abstinuimus.

 2. Ita-

a *Tom.2. Theol. Moral. tom.2. tract.8. cap.5. dub.2. punct.2. num.47.*
b *De Sacramento Ordinis part.7. cap.12. num.2. & seqq.*
c *In causa Aquinen. an. 1589. lib.6. Decret. pag.18.*

2. Itaque Ordines Regularibus per dies Festos, licet extra tempora pro Ordinationibus obeundis proposita, fortasse nimia facilitate, atque indulgentia nos contulisse superius ostendimus. Nam etiam inter Regulares aliqui, tanquam tutiorem sententiam defendunt, nullo privilegio ad Ordines recipi *extra tempora* Regulares posse, sed omnino requiri, ut singularem a Sede Apostolica pro ea re facultatem consequantur [a].

3. Huc accedit, quod Tridentina Synodus [b] decrevit, Sacras Ordinationes *statutis a jure temporibus* faciendas esse; atque ita privilegia penitus abrogavit, quibus antea Regularium cœtus fruebantur, ut nempe Regulares ipsi *extra tempora* ad Ordines suscipiendos admitterentur. Pius autem IV. in eo Decreto [c], ubi Tridentinam Synodum confirmat, universa privilegia, quæ illius sanctionibus adversentur, penitus abrogata, ac deleta declarat, eaque illis solum terminis concludit, quæ a Sacra Synodo perscribuntur. In hanc sententiam unanimes conveniunt ex Ordine Carmelitarum Lezana [d], Pirhinghius Societatis Jesu [e], & Mattheuccius Franciscanus [f].

4. Postremo, cum per plures annos Sacræ Congregationi Concilii a Secretis fuerimus, nullum aliud privilegium *extra tempora* probari advertimus, nisi illud quod Patribus Societatis Jesu concessum fuit, non quidem a Paulo III. [g], quod Synodum Tridentinam antecesserat, verum a Gregorio XIII., qui post eamdem Synodum Pontificatum obtinuit [h]. Idem privilegium deinde a Paulo V., & ab Innocentio XII. confirmatum fuit, qui cum certos limites peculiaribus immunitatibus *extra tempora* statueret, & Regulares etiam nominaret, Societatis gratia palam edixit illæsum velle illud privilegium, quod ipsa a Gregorio XIII. prius acceperat. Ita clare deprehenditur e scheda, quæ Romæ sub eodem Pontifice divulgata, ac postea in Theologiam Moralem Patris La Croix ex ipsa Societate inserta fuit [i]. Insuper cautum est in Decreto Gregorii XIII. [k] non posse idem privilegium ad alios Ordines diffundi, qui sunt, vel aliquando participes erunt omnium immunitatum, quæ in Societatem Jesu conferuntur: *Præsentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum ipsa Societate copiose participant, & participare poterunt, quomodolibet in futurum fieri, omnino prohibemus*: Illud vero certum est juxta Suarez ex Societate Jesu [l] non posse hujusmodi privilegii in partem admitti, nisi in communicatione, quæ petitur, ejusdem privi-

a *Miranda ex Minorib. Obser. S. Francisci to.1. quæst.38. art.4. in conclusione: Passerinus ex Ordine Prædic. de statu hominum to.3. quæst.189. art 10. inspect.10.*
b *Sess.23. cap.8.* c *94. Bullarii tom.2.* d *Operum Moralium tom.2. verb. Ordines Sacri num.19.* e *Lib.1. Decretal. tit.11. sect.1. sub num.8.*
f *In Officiali Curiæ Ecclesiasticæ cap.35. num.4. in fine.* g *In sua Constitut.48. §.19. Bullarii tom.1.* h *In sua Constit. 77. Bullarii tom.2.*
i *Theol. Moral. lib.6. part.2. sub num.2194.* k *§.4. Bullar. citat.*
l *De Legibus lib.8. cap.17. sub num.8.*

privilegii expressa mentio contineatur, vel omnino declaretur tribui participationem earum quoque immunitatum, quæ antea interdicebantur.

5. In Concilio sane, quod Benedictus XIII. Romæ celebravit, ubi Pontificis beneficio inter Juris Canonici interpretes adnumerati fuimus [a], hæc habentur: *Quo vero ad Regulares Privilegia a Summis Pontificibus habentes sive expresse, sive per viam communicationis concessa, Sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi, cum privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis derogatum fuisse constet, decernimus proinde, Regulares eosdem absque novo Indulto Apostolico tuto posse extra tempora ordinari*. Cum tamen eo loco non caveatur *sive expresse, sive per viam communicationis ante Concilium Tridentinum concessa*: hinc non sequitur auctoritate ejusdem Romani Concilii finem minime impositum esse controversiæ. Nam ea semper ratio in medium producitur, per Tridentinam Synodum [b] abrogata fuisse singula privilegia, quæ antea ferebantur. Neque id vanum, aut ingenio fictum dici potest, cum ob eam causam Romæ privilegium *extra tempora* pro Patribus Societatis Jesu solum probetur, qui post Tridentinum Concilium id ipsum assequuti sunt. Cæteri autem Regulares *ad Ordines extra tempora* suscipiendos minime accedunt, nisi peculiarem antea facultatem sibi comparaverint.

6. Hæc diximus non eo quidem animo, ut quæ olim Regularium gratia perfecimus, nos improbemus, vel diversam rationem deinceps ineundam cupiamus. Ipsis in posterum Ordines *extra tempora* conferre non desinemus, si cætera, quæ necessario requiruntur, efficiant; ac præsertim spiritualibus exercitiis de more operam se dedisse scriptum deferant testimonium. Neque sane ullum incommodum ab hac voluntate nos retardabit, donec Sedis Apostolicæ auctoritate contrarium statuatur; idque nobis debita ratione declaretur. Fatemur solum omnia singillatim, quæ ad disciplinam pertinent, nos exequuturos, statim atque ab ipsa Sede Apostolica perscribentur. Siquidem in dubium vocari nequit, quod a Patre Pellizzario Societatis Jesu traditur [c] *in Manuali Regularium*, ubi hæc pariter subdit: *Bonum est habere Judicem propitium*. Hæc igitur memoravimus, ut palam notum sit, quantum officio erga nos, gratoque animo perpauci Regulares defuerint, cum de Sacris Ordinationibus res haberetur. Illi quippe cum Ordinem Diaconatus a nobis accepissent, vel statutis a jure temporibus, vel etiam extra illa tempora juxta privilegium, quod Ordini suo traditum asserebant, ad Sacerdotium ascendere statim contenderunt. Frustra admoniti sunt id fieri non posse, nisi aliquod temporis spatium intercederet, Ordinisque sui privilegio Episcopum non obstringi, ut Ordines *extra tempora* conferret. Scribam nostrum adiverunt, ut Sacras Ordinationes a nobis prætermitti testaretur. Cum vero

a *Tit. 5. cap. 2.* b *Loco supra allato.*
c *Tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 3. num. 173.*

vero intelligerent hoc in more positum non esse, nisi cum Ordinationes statutis a jure temporibus non obirentur, audacter responderunt, se alio migraturos, ubi ad Presbyteratus Ordinem reciperentur: nec ab eo consilio removeri potuerunt. Nam litteris a suo quisque Præside acceptis extra Diœcesim rem perfecerunt, ac in Urbem tamquam victores reversi, primo Missæ Sacrificium celebrarunt, & iisdem in ædibus, quibus antea, immorati sunt. Atque ita Præsides, qui eas litteras dederunt, Regularis, qui Presbyteratum obtinuit, & Episcopus ipse, qui Ordinem contulit, pœnis obnoxii fuerunt, quæ a jure Pontificio constituuntur.

7. Qui diligentius rem expendet, tantam celeritatem, animique impetum, quo post Diaconatum statim Sacerdotium appetunt, Sacramenti Ordinis dignitati, ac venerationi parum consentaneum merito judicabit. Non levi etiam conjectura suspicabitur, viam, quam superius ostendimus, ingressos esse, licet alienissimam, nempe ut nostrum examen humanissimum declinarent, & ad eos confugerent, a quibus fortasse sine ullo examine ob solam viri Regularis opinionem, licet de facie minime cogniti, Ordinem acciperent. His tamen omissis, solum fatebimur id ex ignorantia juris Pontificii fluxisse, cujus sanctiones idcirco oculis subjicere, & in mentem revocare Apostolici muneris ratione ducimur.

8. Igitur, ut eas sequamur, Regularis debet ab illo Episcopo Ordines suscipere, in cujus Diœcesi Monasterium situm est [a]. Justis sanctisque de causis ab Episcoporum potestate Summi Pontifices Regularium Ordines liberos immunesque fecerunt, quorum primus communi opinione fertur Adeodatus Pontifex, qui hoc privilegium Cœnobio S. Martini in Urbe Turonensi impertivit. Verum neque per hanc, neque per alias immunitates, quæ posteriori tempore concessæ fuerunt, juxta Thomassinum [b] violari unquam potuit Episcoporum auctoritas in iis omnibus, quæ ad Sacras Ordinationes pertinere judicantur. Post hæc Regulares a Sede Apostolica obtinuerunt, ut a quolibet Catholico Episcopo ad Ordines suscipiendos admitterentur [c]. Sed Lateranense Concilium, Leone X. Pontifice, Regularibus indixit, ut ab Episcopo ejus loci, in quo degunt, Ordines reciperent, nisi forte a Diœcesi longe abesset, vel nulla ratione adduci posset, ut Ordines administraret [d]. Post idem Concilium Tridentina Synodus hoc modo præcepit [e]: *Unusquisque autem a proprio Episcopo ordinetur*. Excitata tamen fuit controversia, an Sacri Concilii Decretum Regulares etiam complecteretur; quos S. Pius V. immunes declaravit [f], & ad quemlibet Catholicum Episcopum libere remisit. Cum tamen

a *Can. si quis, dist. 58.* b *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina par. 1. lib. 3. cap. 30. sub. num. 9.* c *Hallier. de Sacris electionibus tit. de Regularibus Ordinandis §. 8. num. 28.* d *In Decreto 22. Leonis X. §. 11. Bullar. tom. 1.*
e *Sess. 23. cap. 8. de Reformat.* f *In sua Bulla 41. §. 7. Bullarii tom. 2.*

tamen graviora dissidia inter Episcopos, & Regulares in dies orirentur, Gregorius XIII. S. Pii Constitutionem ad Sacros Canones, Conciliique Tridentini sententiam conformavit [a], cum præsertim, uti Gregorius probe noverat, S. Pius non semel questus esset, in eo Decreto mentem suam haud satis explicatam fuisse; propterea quod etiam idem Decretum immutasset, nisi morte sublatus fuisset. Itaque ob eas causas Gregorius Pontifex jussit, Regulares illo ab Episcopo ordinari, in cujus Diœcesi Cœnobium positum habent, vel ab ipso scriptas litteras obtinere, quibus ab aliis Episcopis rite ad Ordines suscipiantur [b]. Vita functo Gregorio XIII., renunciatoque in Pontificem Sixto V. temporis opportunitatem se nactos putaverunt Regulares, ut se a Gregorii XIII. Constitutione vindicarent. At Sixtus Pontifex re diligenter expensa, cum Procuratores etiam Generales Ordinum Regularium in propria causa differentes audiisset, statuit, ut Ordinatio Regularium ad Episcopum loci solum referretur. Præfectis autem Regularium concessit litteras sibi subjectis, ad eumdem tamen Episcopum inscriptas elargiri, vel alii cuilibet Episcopo, si ille a sua Sede abfuerit; *dummodo ab Episcopo, qui Ordines contulerit, examinentur quoad doctrinam* [c]. Postremo Sacra Congregatio Concilii omnem controversiam penitus diremit, cum Clemens VIII. Pontificatum gereret, & Decretum promulgavit, quod ab eodem Pontifice confirmatum fuit.

DECRETUM CLEMENTIS PAPÆ VIII. circa Ordines a Regularibus suscipiendos.

De mandato Sanctissimi Domini Nostri Clementis Divina Providentia Papa VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cætero observent., & observari faciant ea, quæ in Decreto Sacræ Congregationis Concilii Tridentini continentur, cujus tenor est talis: Congregatio Concilii censuit, Superiores Regulares posse suo Subdito itidem Regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, Litteras Dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinet, Regularis positus fuerit, & , si Diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem Dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus esset Ordinationes. Verum, cum a Superioribus Regularibus, Episcopo Diœcesano absente, vel Ordinationes non habente, Litteræ Dimissoriæ dabuntur, in eis utique hujusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse. Quod qui non fece-

a *Constitut. 9. Gregoriana tom. 2. Bullar.* b *Gallemart. c. 8. sess. 23. de Reformat.* c *Gallemart. loco citato.*

fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationem, ac alias arbitrio ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ reservatas pœnas incurrant. In quorum fidem &c. Datum Romæ die 15. mensis Martii 1596.

9. Ne locus ullus fraudi supersit, Regularium Præfecti in Litteris Dimissoriis non solum Episcopum loci absentem, & Sacram Ordinationem minime indictam exponere, sed communi jam usu testimonium pariter Cancellarii, vel Scribæ, aut Secretarii ejusdem Episcopi adjungere consueverunt [a].

10. Gallia universa Clementis VIII. Decretum libenter amplexa est, cui in hunc usque diem maximo honore paret [b]. Idem in Belgio contigisse Vanespen testatur [c]. Aliter in Hispania evenisse, & evenire nonnulli tradiderunt [d]. Sed in pluribus cœtibus Regulares ab Hispania legati voce, ac scriptis etiam contrarium ostenderunt. [e] Quare Innocentius XIII. peculiarem super hac Congregationem edixit, cui Nos a Secretis adfuimus, productisque certissimis documentis ex Urbis Tabulariis apertissime error cognitus fuit, qui nulla prorsus ratione niteretur. Hinc in Constitutione, quæ incipit: [f] *Apostolici ministerii* ab eodem Pontifice promulgata, ac deinde a Benedicto XIII. confirmata, per Hispaniam quoque Decretum Clementis VIII. plene observandum declaratur [g].

11. Illud etiam magnopere perpendi debet, a plerisque Regularium Concilii Romani auctoritatem afferri, ut privilegium *extra tempora* sibi vindicent, illis verbis innixi, quæ superius explicavimus. Cum igitur idem Romanum Concilium Præfectis Regularibus Decretum Clementis VIII. servandum præcipiat, quod integrum refert: *In suis vero subditis ad Ordinationes dimittendis Superiores Regulares Decretum fel. record. Clementis VIII. servent ad unguem sub ipsis in Decreto eodem expressis Officiis, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis pœnis, aliisquo Summorum Pontificum arbitrio reservatis. De cætero, ne quem Superiorum excuset illius ignorantia Decreti, illud hic ad verbum subjungendum decernimus, evulgandumque etiam ab Episcopis in eorum Diœcesana Synodo post hoc Concilium primo tempore celebranda.* Cum, inquam, hæc ita se habeant, si quis juxta Romanum Concilium privilegio *extra tempora* uti velit, & Clementis VIII. Decretum negligat, contraria simul jungere obnitetur. Nam Romanum Concilium in eo probaret, quod spectat ad privilegium *extra tempora*; illud autem improbaret, cum de Clementis Decreto agitur, a quo tantum ii Regulares liberantur, qui post Tridentinam Synodum eam immunitatem Sedis Apostolicæ beneficio consequuti sunt, ut a quolibet Catholico Episcopo rite ordinentur: *Exceptis tamen* (ait Inno-

a *Monacelli in formular. legal. par. 1. pag. 295. n. 6.* b *Card. Petra tom. 1. ad Constitut. Apostol. pag. 341. n. 37.* c *Cabassutius in theor. & praxi juris Canonici lib. 1. cap. 10. n. 5.* d *Vanespen. juris Ecclesiastici universi part. 2. tit. 9. cap. 2. n. 38. & segg.* e *Portel. dub. regul. in verbo Ordines Sacri num. 2.*
f *Cesped. de exemp. regul. dub. 72. num. 4.* g *§. Quoties.*

Innocentius XIII.) *quoad prædicta Regularibus illis, quibus per speciale privilegium a Sede Apostolica post Concilium Tridentinum fuerit concessum, ut a quolibet Catholico Antistite Ordines suscipere possint, super quo Indulto nihil per præsentes innovare intendimus*. Inter eos Patres Societatis Jesu numerantur, quos ideo nominamus, quia nobis perspectum non est, an alii quoque tale privilegium impetraverint. Patribus autem Societatis Jesu non hanc solum immunitatem *extra tempora* Gregorius XIII., & Paulus V. indulserunt, sed illam quoque, ut Ordines a quolibet Episcopo suscipiant. Illud insuper cautum fuit, ut supra diximus, ne alii Regulares in societatem hujus privilegii participes admitterentur. Ita per ipsos probatum fuit in Sacra Concilii Congregatione, cum gravissima causa contra Archiepiscopum Meclinienseni ageretur, ex qua Patres Societatis Jesu die octava Maji anno 1683. victores abierunt.

12. Priusquam finem Institutioni huic faciamus, Clementis VIII. Decretum plurimum commendatum volumus, & summopere hortamur eos, qui Regularibus sibi subjectis contra præscriptum eodem Decreto Litteras dimissorias tribuerint, & illos, qui, licet contra admoniti, hoc pacto Ordines susceperint, eos tandem, qui Ordines contulerint, hortamur, inquam, ut sibi prospiciant. Qui litteras eo modo dederint, quem nuper explicavimus, si Decretum Clementis VIII. percurrant, quid ipsis agendum sit, plane intelligent. Advertant tamen se obnoxioesse *ipso facto* pœnis, quæ in eo Decreto proponuntur; cum in exemplari non habeatur, *pœnas incurrent*, sicut in aliis pluribus locis editum fuit, sed *pœnas incurrant*, quibus verbis *pœna lata*, *non ferenda*, juxta Monacellum [a], Matthæuccium [b], & Ventrigliam continetur [c]. Cæteri, si quemcumque auctorem consulant, apertissime deprehendent pœnas, quæ a Sacris sanctionibus indicuntur iis, qui Ordines ab illo Episcopo percipiunt, qui munus ejusmodi rite obire non poterat, vel etiam ab Episcopis, qui Ordines conferunt, etiamsi legitimæ litteræ non offerantur, & alterius jurisdictionis ratio nulla servetur. Hanc sane imminui nullo modo patiemur, quam non velut domini, sed tamquam custodes accepimus: nec tamen ipsius fines amplificare, sed tueri curamus. Itaque si qui Regulares, præter Societatis Jesu, privilegium expresse, non autem vi participationis obtinuerint, cujus inscii sumus, ut a quolibet Catholico Episcopo ordinentur, dummodo id contigerit post Tridentinum Concilium, nihil aliud reliquum est, nisi, ut talem immunitatem rite nobis exhibeant, qui & illam libenter probabimus, & pro nostra in Sedem Apostolicam observantia exequutioni mandabimus; tum præsertim, ut nostram in singulos Regularium Ordines voluntatem testemur. Paulo ante innuimus oportere, ut privilegium ejusmodi post Tridentinam Synodum concessum fuerit; qua in re eorum sententiam amplectimur, &

a *In appendice tom. 1. pag. 294. num. 3.* b *In Officiali Curiæ cap. 35. pag. 272.*
c *In praxi part. 1. adnot. 23. num. 33.*

revera sequemur, qui minime necessarium existimant, ut idem privilegium post Decretum Clementis VIII. datum sit, dummodo Concilium Tridentinum non antecesserit, cum Pontifex reliqua privilegia suo Decreto non abrogaverit [a].

ADDITIO.

13. De quodam Regulari mentio facta est, qui Sacerdotium ab alieno Episcopo adversus Clementis VIII. Decretum extra hanc Civitatem accepit, ac deinde Bononiæ primum Missæ Sacrificium celebravit.

14. Postmodo ad mentem rediens, sanoque ductus consilio ad Sacram Pœnitentiariam confugit, quæ forum utrumque, si de Regularibus agitur, complectitur. Supplicem libellum his verbis dedit, (nomen Regularis honestis de causis silentio prætermittimus,) *N. N. Regularis, licet addictus Monasterio N. N. sui Ordinis in Urbe Bononiensi cum Litteris Dimissoriis Præsidis sui ad Episcopum N. N. se contulit, ut ad Sacerdotium reciperetur, contra præscriptum Decreti Clementis VIII., de quo per administros Tabularii Archiepiscopalis Bononiensis admonitus fuit: deinde Bononiam ad suum Collegium reversus est: nunc culpæ cognitione, ac dolore adductus benignitatem Eminentiæ Vestræ suppliciter obtestatur* (Cardinalem Pœnitentiarium alloquitur, cui supplex libellus inscribitur) *ut a pœnis, quas subiit, liberetur: Quod Deus &c.*

15. Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis Sacræ Pœnitentiariæ Regularem Oratorem commendavit. Hoc autem Responsum fuit: *Attento consensu Ordinarii, pro gratia.*

16. Decretum etiam his verbis confectum est: *Sacra Pœnitentiaria, attento consensu, ac etiam supplicatione Venerabilis in Christo Patris Archiepiscopi Bononiensis vigore ejus epistolæ ad ipsam Sacram Pœnitentiariam transmissæ, supradictum Religiosum &c. Oratorem a quibusvis sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, si quibus quomodolibet propter præmissa innodatus existat, auctoritate Apostolica in utroque foro absolvit cum pœnitentia salutari recitandi per tres vices integrum Rosarium Beatæ Mariæ Virginis, ac obligatione veniam humiliter petendi a præfato Archiepiscopo Bononiensi; & cum eodem Oratore super Irregularitate, si quam ex violatione Censurarum quomodolibet contraxerit, ad suos Ordines licite exercendos eadem auctoritate Apostolica in utroque pariter foro dispensat: Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon dictæ suæ Religionis Statutis, Decretis, Indultis quoque specialibus, ac Privilegiis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ in Sacra Pœnitentiaria die* 19. *Maji* 1734.

V. Card. Petra Major Pœnitentiarius.

17. Ob

a *Barbosa de Offic. & potest. Episc. allegat.* 4. *num.* 60. & 65. *Pax Jordan. lucubrat. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 27.

17. Ob id Regularis ab Eminentissimo Archiepiscopo veniam pet iit, ac impetravit: cujus rei documenta rite in Tabularium Archiepisco pale relata sunt.

INSTITUTIO XXIV.

De hora, qua Matutinum privatum recitari potest. De antiqua Divini Officii denominatione, & etymologia. Ex quo fonte hoc Breviarii nomen, illudque Horarum Canonicarum dimanaverit. Officium constitutis horis esse recitandum. De culpa, quam illi contrahunt, qui absque vera, & legitima causa huic muneri non satisfaciunt. De tempore, quo horæ Canonicæ, Matutinum, & Laudes persolvendæ sint.

1. INstitutionem decimam tertiam confecimus, & in lucem edidimus, quam post Kalendarium hujus Metropolitanæ Ecclesiæ imprimendam curavimus una cum Tabella, quæ Auroræ, Solis orientis, meridiei, ac mediæ noctis tempus perpetuo indicaret. Nunc autem multorum gratia, ac voluntate adducti sumus, ut aliam Tabellam proferamus, quæ privati Matutini recitationi tempus aptum in posterum constituat. In hac re præclarissimi civis operam, ac diligentiam adhibuimus, qui primam Tabellam, quam paulo ante memoravimus, summo studio perfecit. Itaque præcipimus, ut novo Kalendario ineuntis anni, cæterisque in posterum ea declaratio, quam superius nominavimus, & hæc simul adjiciantur. Post illas, loco primæ Tabellæ, hæc novissima subjiciatur, quæ non modo singula in illa descripta complectitur, sed etiam (uti plures exigunt) tempus diligenter ostendit, quo privatum Matutinum recitetur.

2. *Officium Divinum*, *Breviarium*, *Horæ Canonicæ*, diversis olim nominibus, *Cursus Divinus*, *Sacræ Synaxes*, *Opus Dei* nuncupabantur. Ac primum Officii Divini nomen ex vocabulo *Officium* desumptum fuit, quod juxta Latini sermonis interpretes id munus significat, quod habita loco rum, temporum, hominumque ratione a singulis obeundum est. Ob eam causam, cum Divinis laudibus contineatur, quod Deo potissimum persolvere debemus, & cum per eas summam Dei majestatem humili cultu prosequamur, hinc Divini Officii nomen derivatur [a].

3. Si Radulpho Tungrensi fides habeatur [b] Breviarii nomen ad Patres Franciscanos referendum est, qui sacris expeditionibus implicati Divino Officio compendium statuerunt. Idem Radulphus ejusmodi compendium in Ecclesia Lateranensi ab illis receptum testatur, qui Pontificum Familiæ cooptati plurimis negotiis distinerentur; ac postremo a Nicolao III. jussas fuisse omnes Urbis Ecclesias eodem compendio

T 2 uti;

a *Card. Bona tract. de Divina Psalmodia cap. 2. §. 1.*
b *De Canonica Observ. cap. 22.*

uti; *Unde hodie* (ait Radulphus) *in Roma omnes libri sunt novi, & Franciscani*.

4. Hanc sententiam tanquam veritati consentaneam Cardinalis Bona [a], ac Thomassinus [b] amplexi sunt. Contrarium tamen ex epistola Apologetica Petri Abaelardi contra S. Bernardum deprehenditur, quæ data fuit circa annum 1140., hoc est centesimo anno priusquam Franciscanus Ordo ab Honorio III. confirmaretur. In illa igitur epistola traditur Officii Divini compendium per omnes Romæ Ecclesias jam tum inductum, probatumque fuisse, ex quo satis conjicitur Radulphum a veritate longe aberrasse, ut recte Franciscus Pagius expendit [c].

5. Sed cum Breviarium in Magno Cassinensi Monasterio servetur ab anno 1100., quod inscribitur: *Incipit Breviarium, sive Ordo Officiorum per totam anni decursionem*, in quo ritus totius Ecclesiastici Officii, & pro ipsius recitatione, sacroque faciendo cæremoniæ continentur, hinc a veritate non alienum videtur, quod Breviarii nomen ab hoc *ordine officiorum* dimanaverit. [d]

6. Quod pertinet ad horas Canonicas, cum fideles universi, ac præsertim Clerici continuis ad Deum precibus occupari debeant, idque ob naturæ humanæ infirmitatem, hujusque vitæ negotia perfici nequeat, statis saltem horis laudes Deo canendæ præcipiuntur, ut hoc pacto per integrum diei cursum Deo preces offerre, & nunquam omnino cessare videamur [e].

7. Igitur statutis ab Ecclesia temporibus horæ Canonicæ persolvendæ sunt non solum a media nocte in alterius mediæ noctis spatium, sed eo peculiari tempore, quod singulis horis recitandis indicitur. Commemorari sane non potest sine animi terrore, quod a B. Petro Damiano, ac deinde a Cardinali Baronio ad annum 1062. proditur, S. Severinum Coloniensem Episcopum Ecclesiæ suæ Clerico subito ante oculos adstitisse, cum flumen transiret, cui se purgatorio addictum, & vehementer cruciatum patefecit: *Quia* (inquit) *dum in Aula Regia constitutus Imperialibus me consiliis vehementer applicui, Canonicæ Synaxis Officia per distincta horarum spatia non persolvi. Mane quippe omnia coacervans simul, tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris hujus fero supplicium*.

8. Id quidem ab aliquibus in dubium revocatur. Certissima tamen est, ac manifesta B. Petri Damiani sententia, qui debitis horis Divino Officio vacandum affirmat, nec immunem culpa, qui præscripta temporis intervalla negligat, nec ullis negotiis satis excusari, ut Thomassinus existimat [f]. Sed cum nimiam severitatem haud probemus, cum plurimo-

a *In eod. tract.* b *De benefic. part.1. lib.2. cap.84. num.12. & 13.* c *De rebus gestis Rom. Pont. tom.3. pag.441.* d *Du Cange in suo Glossario verbo* Breviarium.
e *Martene tract. de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis tom.4. cap.1.* f *De benefic. part.1. lib.2. c.84. n.2. & 3.*

rimorum etiam exempla suppetant, uti refert Thomassinus [a], qui legitimis causis impediti, non servato horarum intervallo, Divino Officio rite satisfecerunt, S. Thomæ sententiam libenter amplectimur [b]: *Consideranda* (inquit) *est intentio ejus, qui prævenit tempus in Matutinis dicendis, vel in quibuscumque Horis Canonicis. Si enim hoc facit propter lasciviam, ut scilicet quietius somnolentiæ, & voluptati vacet, non est absque peccato. Si vero hoc faciat propter necessitatem licitarum & honestarum occupationum, puta, si Clericus, aut Magister debet videre lectiones suas de nocte, vel propter aliquid hujusmodi, licite potest sero dicere Matutinum, & in aliis horis Canonicis tempus prævenire, sicut etiam hoc in solemnibus Ecclesiis fit; quia melius est Deo utrumque reddere, scilicet & debitas laudes, & alia honesta officia, quam quod per unum aliud impediatur.*

9. Nobis satis est tempus indicare, quo juxta Canonum sanctiones Matutinum una cum Laudibus persolvatur; quæ sane conjunguntur, cum Amalarius tradat [c], se a Magistris Romanis responsum habuisse, nullum inter Matutinum, ac Laudes tempus intercedere. Pro ipsorum recitatione ab initio Crepusculi Matutini ad Ortum Solis communi omnium suffragio tempus designatur. Nomen ipsum Matutini id clare ostendit, & Auroræ mentio, quæ in Laudibus incidit, rem magis comprobat. In pervigilio Natalis Domini Matutinum a Laudibus sejungitur, ante quas sacrum peragitur. Cum enim circa mediam noctem Missæ Sacrificium celebrari debeat, nimis absone Laudes eo tempore canerentur. Triduo ante Paschæ celebritatem Matutino Laudes adjiciuntur, quod simul cum die absolvitur, ut Occasus Solis justitiæ, ac tenebræ Judaici populi significentur, qui Dominum non agnovit, eumque supplicio crucis affecit. Inter antiquos, qui ita sentiunt, Amalarius [d], ac Rupertus [e], inter recentiores Cardinalis Bellarminus adnumeratur [f].

10. Ab Auctoribus Theologiæ Moralis disceptatur, utrum sine legitima causa Matutinum, & Laudes extra præscriptum tempus recitari valeant. Aliqui S. Thomæ auctoritate, quam ante protulimus, innixi sine levi culpa id fieri non posse contendunt. Alii vero contrariam sententiam tuentur, si id legitima consuetudine jam firmetur [g]. Nos igitur universos, qui ad Divinum Officium obstringuntur, plurimum hortamur, ut statis horis illud persolvant, neque Matutinum, ac Laudes debito tempore prætermittant. Ut vero singuli

notum

a *Loco cit. num. 4. & seqq.* b *Quodlibet. 5. quæst. 14. art. 1.*
c *In suo Libro de Ordine Antiphonarii.* d *Lib. 4. de Offic. Ecclesiast. cap. 21. & 22.* e *Lib. 4. de Offic. Divinis cap. 24. & seqq.*
f *Tom. 4. controv. lib. 1. cap. 11. de bonis operibus in particulari.*
g *Diana in sua editione coordinata tom. 3. tract. 6. resol. 64. & resol. 71. & duabus seqq.*

notum perſpectumque habeant Matutini tempus, quod privatim, ſi adſit legitima cauſa, recitari poteſt, hanc Tabellam promulgamus, in qua id potiſſimum declaratur. Hæc enim advertimus in Romano Kalendario: *Matutinum diei proxime ſequentis ex Theologorum opinione omnium conſenſu probata, recitari privatim poteſt exacta jam tertia parte diei, vel (quod idem eſt) cum a meridie ad occaſum Solis dimidium temporis effluxerit; Nam Veſperæ diei tunc in Eccleſiis jam perſolutæ exiſtimantur.*

JANUA-

JANUARIUS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
1	13	0	1	14	3	19	1	21	1	7	1
12	12	3	14	14	2	19	0			7	0
21	12	2	22	14	1						
28	12	1	28	14	0	18	3			6	3

FEBRUARIUS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
3	12	0	3	13	3						
9	11	3	9	13	2	18	2	21	0	6	2
15	11	2	14	13	1						
20	11	1	19	13	0	18	1			6	1
25	11	0	24	12	3						

MARTIUS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
2	10	3	1	12	2	18	0	20	3	6	0
7	10	2	6	12	1						
12	10	1	10	12	0	17	3			5	3
16	10	0	15	11	3						
21	9	3	20	11	2	17	2	20	2	5	2
25	9	2	25	11	1						
30	9	1	30	11	0	17	1			5	1

APRILIS

APRILIS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
3	9	0	4	10	3						
8	8	3	9	10	2	17	0	20	1	5	0
12	8	2	14	10	1						
17	8	1	19	10	0	16	3			4	3
21	8	0	24	9	3						
25	7	3	30	9	2	16	2	20	0	4	2
30	7	2									

MAJUS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
4	7	1	5	9	1						
9	7	0	12	9	0	16	1			4	1
14	6	3	18	8	3						
19	6	2	26	8	2	16	0	19	3	4	0
24	6	1									
30	6	0									

JUNIUS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
7	5	3	9	8	1	15	3	19	3	3	3

JULIUS

JULIUS.

Mensis Dies	Initium Auroræ.		Mensis Dies	Ortus Solis.		Meridies.		Hora Matut.		Media nox.	
	Horæ.	Qu.		Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.
1	5	2	1	8	1	15	3	19	3	3	3
6	5	3	17	8	2	16	0			4	0
14	6	0	25	8	3						
19	6	1									
25	6	2									
30	6	3									

AUGUSTUS.

Mensis. Dies	Initium Auroræ.		Mensis. Dies	Ortus Solis.		Meridies.		Hora Matut.		Media nox.	
	Horæ.	Qu.		Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.
4	7	0	1	9	0	16	1			4	1
8	7	1	7	9	1						
13	7	2	13	9	2	16	2	20	0	4	2
17	7	3	18	9	3						
21	8	0	24	10	0	16	3			4	3
26	8	1	29	10	1						
30	8	2									

SEPTEMBER.

Mensis. Dies	Initium Auroræ.		Mensis. Dies	Ortus Solis.		Meridies.		Hora Matut.		Media nox.	
	Horæ.	Qu.		Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.	Horæ.	Qu.
4	8	3	3	10	2	17	0	20	1	5	0
8	9	0	8	10	3						
13	9	1	13	11	0	17	1			5	1
17	9	2	18	11	1						
22	9	3	23	11	2	17	2	20	2	5	2
27	10	0	27	11	3						

O C T O B E R.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
1	10	1	2	12	0	17	3			5	3
6	10	2	7	12	1						
11	10	3	12	12	2	18	0	20	3	6	0
16	11	0	17	12	3						
21	11	1	22	13	0	18	1			6	1
27	11	2	27	13	1						

N O V E M B E R.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
1	11	3	2	13	2	18	2	21	0	6	2
7	12	0	7	13	3						
14	12	1	13	14	0	18	3			6	3
21	12	2	20	14	1						
30	12	3	27	14	2	19	0	21	1	7	0

D E C E M B E R.

Mensis. Dies	Initium Auroræ. Horæ.	Qu.	Mensis. Dies	Ortus Solis. Horæ.	Qu.	Meridies. Horæ.	Qu.	Hora Matut. Horæ.	Qu.	Media nox. Horæ.	Qu.
			8	14	3						
17	13	0	9			19	1	21	1	7	1

INSTI-

INSTITUTIO XXV.

De Missa Sancta, quæ ineunte quolibet mense in Metropolitana sub Auroram celebratur. De Anni Jubilæi institutione. De Indulgentiis illis concessis, qui ad primam mensis ineuntis Missam in Metropolitana conveniunt.

1. INter cætera pietatis instituta, quæ commendantur in hac amantissima patria, cujus administrationem nos, licet immerentes, Dei, & Apostolicæ Sedis beneficio suscepimus, illud *Missæ Sanctæ*, uti vocant, præstantius visum est, quæ singulis mensibus ineuntibus sub ortum Solis magna hominum frequentia celebratur.

2. Hæc pia consuetudo in mentem adducit illud, quod initio sæculi secundi contigisse proditum est, cum Plinius secundus peracto Consulatu ad regendam Bithyniam profectus, Trajano Imperatori vivendi rationem primorum Fidelium explicavit, qui in Bithynia, ac Ponto versabantur, & relicta veteri superstitione Christi doctrinam, ac fidem amplexi fuerant. Refert igitur [a], *quod erant soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo, quasi Deo, dicere secum invicem.*

3. Ut eadem consuetudo, populique frequentia non modo servaretur, sed magis in dies augesceret, statim ac in Sedem hanc pervenimus, in Metropolitana Ecclesia die primo Januarii rem Divinam sub ortum Solis solemni ritu peregimus; cœlestemque opem, Hymnum *Veni Creator Spiritus* præcinentes, imploravimus, populoque benedictionem divinæ Eucharistiæ Sacramento impertivimus. Idem proxima die Januarii, si Deus volet, perficiemus, quod etiam per aliam declarationem enunciavimus, ut universi conveniant, & plenariam Indulgentiam a Gregorio XV. concessam consequantur.

4. Tabularii nostri scripta monimenta evolventes diploma ejusdem Pontificis invenimus, qui Metropolitanam S. Petro nuncupatam alia plenaria Indulgentia cumulavit pro iis omnibus, qui die Festo Sanctorum Petri, & Pauli, vel primo die cujuslibet mensis Sacramento Pœnitentiæ prius expiati, & Sacra Eucharistia refecti idem Templum visitarent; sed nihil compertum est de illa Indulgentia, pro iis nempe, qui post Pœnitentiæ Sacramentum, susceptamque Eucharistiam, *Sanctæ Missæ*, quam supra memoravimus, adessent: quæ Indulgentia in levamen Animarum purgantium converti posse dicitur. Permissionem solum deprehendimus voce ipsius Pontificis expressam, quæ dubitationem etiam præseferret, cum nullo legitimo documento niteretur; eoquod permissiones ejusmodi *vivæ vocis oraculo* traditæ, Gregorii ejusdem, atque Urbani VIII. Decreto penitus abrogatæ fuerunt. Accedit etiam sententia communi omnium Theologorum consensu firmata, nullam Indulgentiam Animabus in Purgato-

a *In epist. 97. lib. 10.*

gatorio detentis prodesse, nisi Summus Pontifex in ejus promulgatione id aperte declaraverit. Sic tradit Passerinus [a], qui postquam ostendit Animas, quæ igne purgantur, per Indulgentias cruciatu levari posse, his tandem verbis utitur: *Ad hoc tamen necesse est, ut id exprimatur in concessione facta per Pontificem. Illis enim tantum Indulgentiæ prosunt, quibus prodesse vult summus Pontifex, nimirum pro quibus applicat de Thesauro Ecclesiæ satisfactionem Christi, & Sanctorum: id vero non censetur facere, nisi id exprimat; & id non exprimit ex eo, quod absolute Indulgentiam concedat fidelibus quibuscumque utriusque sexus, quia nomen fidelium absolute prolatum solos vivos comprehendit.*

5. Ut omnis super hac re dubitatio adimeretur, Bonifacii VIII. exemplum anno 1300. propositum sequuti sumus, quod a Jacobo Gajetano Diacono Cardinali S. Georgii posteris commendatum fuit [b]. Eo igitur anno incredibilis hominum multitudo ex universis terræ partibus Romam confluxit, pio quodam documento permota, post singulos centum annos plenariam Indulgentiam iis concedi, qui principes Urbis Ecclesias inviserent, id autem illo anno 1300. potissimum contingere. Prudentissimus Pontifex sedulam curam frustra impendit, ut certum aliquod ex Tabulariis Vaticani Palatii ejus rei testimonium reperiret. Quare Sanctam Indulgentiam sua auctoritate Bonifacius probavit, confirmavitque; atque hoc pacto Anni Sancti celebritatem induxit, quæ initio post centum annos agebatur; deinde a Clemente VI. ad quinquaginta, tandem a Sixto IV. ad 25. annos redacta fuit, ut ex eorum Constitutionibus liquido comprobatur [c].

6. Hoc ducti exemplo, omnia, quæ superius a nobis relata sunt, Clementi XII. per supplicem libellum explicavimus, qui datis Literis Apostolicis die 18. hujus mensis Decembris anni 1733., ut votis nostris indulgeret, & Fidelium pietatem, ac religionem magis excitaret, plenariam Indulgentiam, quæ animabus in Purgatorio detentis etiam prodesset, elargitus est universis, qui post Sacramentum Pœnitentiæ, susceptamque Eucharistiam, *Sanctæ Missæ* præsentes intersint, quæ de more sub ortum Solis primo die cujuslibet mensis in hac Metropolitana celebrabitur: *Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicari possint, misericorditer in Domino concedimus.*

7. Hunc pretiosum thesaurum singulis detegimus, qui in hac civitate versantur, ut hac nostra declaratione admoniti non sibi tantum, sed animabus, quæ purganti flamma cruciantur, amplissimum beneficium comparent. Perpendant omnes hoc præsertim tempore Divinam clementiam, & opem suppliciter implorandam, cum Deus criminibus hominum

a *In tract. de Indulg. quæst. 3. num. 892.* b *In tract. de Centesimo, seu Jubilæi anno.*
c *Tit. de Poenitentiis, & remissionibus.*

minum graviter lacessitus ultionem debitam cervicibus nostris intentare videtur.

8. Ut cognitum sit omnibus qua hora sanctum ejusmodi Missæ Sacrificium quolibet mense peragatur, opportunum duximus id innuere, priusquam sermoni finem imponamus.

Mense Januario constituitur hora	$14\frac{1}{2}$
Februario.	$13\frac{1}{2}$
Martio.	$12\frac{1}{2}$
Aprili.	11
Majo.	$9\frac{1}{2}$
Junio.	$8\frac{1}{2}$
Julio.	$8\frac{1}{2}$
Augusto.	$9\frac{1}{2}$
Septembri.	$10\frac{1}{2}$
Octobri.	12
Novembri.	$13\frac{1}{2}$
Decembri.	$14\frac{1}{2}$

INSTITUTIO XXVI.

De initiandorum pensione, seu Patrimonio. Pro ordinatione titulus ab Ecclesiastico Beneficio deducitur; titulus vero patrimonii in subsidium conceditur. Utrum inter Beneficii proventus Missæ stipendium referri debeat. Patrimonium bonis stabilibus, & fructiferis constare debet. De illis Patrimoniis, quæ charitatis, & benevolentiæ causa constituuntur; ac de illis, quæ liberorum jure non salvo decernuntur, vel addita conditione, ut Patri alimenta præbeantur. De illis, qui sub falsi Beneficii nomine ad Sacros Ordines promoventur. De formulis, quæ in Patrimonii constitutione servantur. De illis, qui Ordinibus initiantur sub Beneficii titulo, interjecta promissione de fructibus minime percipiendis. De alienatione, & Patrimonii permutatione. De Cautionibus, & Sponsionibus, quæ pro Patrimoniis intercedunt. De Beneficiorum abdicatione, quorum titulo aliquis ad Sacros Ordines pervenire contendit.

1. INter cætera, quæ pro restauranda Ecclesiæ disciplina in Tridentina Synodo in examen revocata fuerunt, Sacræ Ordinationis titulus locum obtinuit. Nonnulli ex iis Patribus ad Sacerdotium eos tantum recipiendos censuerunt, qui ratione Beneficii alicui Ecclesiæ adducerentur: alii vero, cum tenuissimos in pluribus locis Ecclesiasticos proventus adverterent, in eam opinionem adducti sunt, ut Sacerdotium omnibus indistincte titulo Patrimonii conferretur. Hanc controversiam Cardinalis Paleottus in actis Concilii, & præclarissimus Cardinalis Pallavi-

lavicinus in historia ejusdem Synodi [a] fuse commemorant. Tandem, uti satis omnibus cognitum est, decretum fuit, ut Beneficium potissima Ordinationis causa duceretur, & nullus ad Sacros Ordines admitti posset, *Nisi prius legitime constet, eum Beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere*. Sancitum quoque est, ut pensiones, ac patrimonia ad ordines obtinendos viam faciliorem solum sternerent, si nempe Ecclesiæ necessitas, & commodum id requirerent, ut habetur sess. 21. cap. 2. de Reformatione his verbis: *Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*. Aliter sane constitui non poterat, si exiguus Beneficiorum numerus, & plurium Ministrorum necessitas expendantur; cum etiam Sacræ Ordinationes titulo Patrimonii circa finem sæculi XII. jam fuerint institutæ, quæ Decreto Alexandri III. innitebantur [b], ut Thomassinus aperte demonstrat [c].

2. *Temporis tamen cursu* (inquit Thomassinus) *animadversum est nonnullos Episcopos ab hac ordinandi norma absque ullo discrimine deflexisse, passim quoscumque ad Patrimonii titulum ad Sacrum ministerium admittendo*. Cum id Innocentio XI. delatum fuisset, ad singulos Episcopos litteras encyclicas per Sac. Concilii Congregationem mitti jussit die 13. Maji anno 1679., ut Decretum Synodi Tridentinæ penitus observaretur: *Deindeque per hasce circulares literas Episcopis omnibus Sanctissimum Tridentini Decretum in memoriam reduci mandavit, quatenus omnes illud sancte custodiant, sciantque, non aliter ordinandum ad titulum Patrimonii, vel pensionis, nisi cum Ecclesiæ necessitas, vel commoditas ita exigat, qua in re prudens Episcopi, timoratumque judicium versari debebit*.

3. Cum vero ad obtinendum Ordinationis privilegium *extra tempora* ea verba in diplomate Pontificio inserantur: *Ut parentibus tuis solatio esse possis, & fervore devotionis accensus ad Sacros Ordines extra tempora, ac, interstitiis non servatis, ad titulum Patrimonii tui, seu perpetui Beneficii Ecclesiastici, dummodo illud pacifice possideas, promoveri possis, concedimus*; & cum in Sac. Congregatione Concilii ea dubitatio proposita fuerit, *Dubitat Archiepiscopus Urbinas, an vigore Brevium hujusmodi quis promoveri possit ad titulum Patrimonii, non obstante, quod non concurrat Ecclesiæ necessitas, vel commoditas, dum causa motiva concessionis videtur solatium parentum*; Sacra Concilii Congregatio die 9. Septembris anno 1679. respondit *negative* [d].

4. Nobis sane ab iis Canonicis sanctionibus recedendum non est, neque immutandam volumus summam quadraginta scutorum Romanorum, quam singuli Ordinandi ex Beneficio, seu ex Patrimonio percipere debent.

a *Lib. 17. cap. 9.* b *Cap. Episc. de Præbendis.*
c *De veteri, & nova Ecclesiæ discip. part. 2. lib. 1. cap. 9. num. 2.*
d *Lib. 30. Decret. pag. 400. & seqq.*

bent. Utrum vero imminui, vel augeri fas sit, & discrimen etiam ratione Patrimonii habendum videatur inter cives, qui ad Ordines assumuntur, eosque qui in agri planitie, vel etiam in montibus degunt, ad Synodum rejicimus, quam, peracta Sac. Visitatione, si Deus propitius erit, pro instituenda nostra Diœcesi indicemus. Interim Diœcesis inopia permoti, plura numerabimus, quæ libenter a nobis permittentur, ut deinde ad pravas consuetudines deveniamus, quæ omnino, ac severe interdicentur.

5. Ac primum de Beneficiis sermo sit, quibus fere omnibus celebrationes aliquæ Missarum proculdubio adjunguntur. Igitur, qui Curias Ecclesiasticas probe norunt, inter se disputant, an Missæ ratione Beneficii celebrandæ subduci prius debeant, & reliqui deinde ipsius Beneficii proventus expendi, ob quod Ordines conferuntur. Id sane plurimi affirmant; tamen alii plures contrariam sententiam tuentur, licet, qui Beneficium assequutus est, injunctum Missarum onus per se, vel per alios Sacerdotes persolvere possit. In quo tamen aliqui novum discrimen observandum putant; nempe, si alterius Sacerdotis opera utatur, tunc pretium ex Beneficii proventibus non esse desumendum; contra vero, si ipse per se Missarum oneri satisfaciat. Hic enim legitima causa, ac morbo præsertim impeditus, potest aliquando a Sacrificio Missæ abstinere [a]; quod probari nequit, si quis suo loco alium Sacerdotem ad Missas celebrandas adhibeat; tunc enim, licet morbo detentus, ab onere Missarum non liberatur. Contingere autem potest, ut Ordinatus ad extremam inopiam diuturno morbo redigatur, quod periculum pro dignitatis ratione longe depellendum est.

6. Nos quidem, cum in Sac. Congregatione Concilii Secretarium ageremus, sententiam nostram jussu ipsius Congregationis, scripto in lucem edito, declaravimus, in quo primum expendimus Missarum oneri procul dubio satisfaciendum juxta Sac. Congregationis opinionem, si impedimentum diutius protrahatur, licet, qui Beneficium obtinet, per se, vel per alium possit injunctum Missarum onus adimplere; ideoque nullum discrimen inter eos admitti, qui onus ejusmodi per se debeant exsolvere, & qui alium quempiam Sacerdotem in suum locum subrogandi habeant facultatem. Post hæc cum omni observantia proposuimus, prudentia, arbitrioque Ordinarii ea dijudicanda esse, quæ peculiariter hac in re contingunt. Præclari juris periti in hanc sententiam plura scripserunt; & cum in Sac. Congregatione petitum fuisset: *An a Beneficio, seu Capellania, ad cujus titulum quis intendit ad Sacros Ordines promoveri, detrahenda sint onera Missarum eidem adjecta; quando Beneficiatus non tenetur eas per se ipsum celebrare, vel potius, oneribus Missarum non detractis, sive illa celebranda sint per se ipsum, sive possint celebrari per alium, faciendus sit calculus omnium fructuum pro constituenda summa a Synodali constitutione, vel* regio-

a *Cap. significatum de detrahendis.*

gionis more requisita pro Sacris Ordinibus suscipiendis; die 17. Julii anno 1723. ita responsum fuit: *esse relinquendum arbitrio, & conscientiæ Ordinariorum*. Quæ cum ita se habeant, si cætera omnia, quæ ad Ordines suscipiendos necessario requiruntur, minime desint, Missarum stipendia inter Beneficii proventus facile numerabimus, sive *per se ipsum* Beneficio præditus, sive *per alium* easdem Missas celebrare teneatur: indolem præsertim Ordinandi serio perpendemus. Siquis enim nobis suspicionem injiciat, Ordinandum sine debito cultu, ac religione ad rem Divinam faciendam accedere posse ob eam causam, ut simul oneribus Beneficii satisfaciat, nullisque emolumentis destituatur; tunc sane eorum opinionem amplectemur, qui subductis antea Missarum oneribus Beneficii proventus constituunt: *De celebratione Missæ* (inquit Cardinalis Bellarminus, cum ad Episcopum Theani Nepotem suum scriberet) *faciunt artem de pane lucrando, unde Sacerdotium contemptibile redditur, & Ecclesia scandalis patet*.

7. Sed jam de titulo Patrimonii sermonem instituamus. Cum bona ad Patrimonium conficiendum certa, stabilia, & fructuosa esse debeant; eum proventum nunquam probabimus, qui ingenio, ac virtute ordinandi facile comparari posse videatur. Nam Sacræ Congregationis Concilii Decreta satis aperte rem declarant. Anno 1589., mense autem Octobri plura proposita, ac disputata fuerunt [a], ac præcipue quarto loco petitum fuit: *Si quis tantum habeat, quod ex industria, vel honesto labore lucratur; puta, quod sit Musicus, Magister grammaticæ, Pictor, Scriptor, aut alterius licitæ professionis, idque sit sufficiens ad sustentationem vitæ, poteritne promoveri?* Decretumque fuit *non posse* [b]. Præ cæteris, quæ afferri possent, aliam sanctionem hic subjiciemus, quæ die 23. Maji anno 1609. [c] his verbis promulgata fuit: *Sacra &c. respondit gradum Doctoratus tam in Theologia, quam in jure Canonico non esse titulum, ad quem aliquis ad Sacros Ordines promoveri queat, sed requiri omnino, vel Beneficium, vel Patrimonium ad vitam promovendi honeste sustentandam sufficiens*.

8. Ob eamdem causam ad Ordines nunquam recipiemus, qui Patrimonium ex bonis mobilibus, ac se moventibus confectum nobis exhibeant: *Communitas Sancti Angeli* (ita Sacra *Congregatio die* 29. *Novembris anno* 1670. decrevit [d]) *Sypontinæ diœcesis exponit, per Ordinarium admitti ad Sacros Ordines Clericos, assignato Patrimonio in bonis mobilibus, & se moventibus; &, cum hoc tendat in grave damnum ejusdem Communitatis, dum fraudantur impositiones, & alia onera Communitatis, quibus animalia sunt obnoxia, & credat esse contra Canonicas dispositiones, ad tollendas controversias supplex instat, declarari, an possit Patrimonium assignari super mobilibus, & dictis animalibus*. (Sacra &c. *rebus, & dictis animalibus*.) Sacra &c. *respondit negative*.

9. Ita-

a *In Causa Seguntina Collationum Ordinum*. b *Lib.6. Decretor. pag.58.*
c *Lib.11. Decretor. pag.53.* d *Lib.26. Decretor. pag.461. & seqq.*

9. Itaque rejectis hujusmodi Patrimoniis, si de proventuum summa, ac de stabili, certoque fundo testimonia nobis afferantur, & si præ cæteris Ecclesiæ necessitas, & commodum accedat, non modo nomine Patrimonii Ordines conferemus, sed omnem facilitatem, atque indulgentiam in hac re ostendemus; cum hæc Diœcesis minime Beneficiis affluat, quæ etiam magna ex parte ad Sedem Apostolicam jure suo referuntur. Plurimum vero pro Diœcesis felicitate confert, si Ecclesiasticis ministris abundet uti Cardinalis Pallavicinus his verbis Latine redditis testatur [a]: *Quis inficiari potest maximam in Rempublicam utilitatem ex eo dimanare; quod in ea plures versentur, qui sibi eam conditionem statuerint, ut, plusquam cæteri, vitam honestati, quieti, studiisque devoveant: ipsi enim dignitatis, doctrinæque præstantia dissidia componere, & a maleficiis alios sua auctoritate removere possunt. Opponent fortasse, quod negari nequit, aliquos Sacerdotes Laicis ipsis deteriores haberi. At plures etiam Medici ob inscitiam ægrotis mortem afferunt, plures quoque milites proditores sunt, plurimique cibi veneno inficiuntur: tamen ægrotis medentium opem, oppidis custodiam militum, esurientibus dapes ad levamen recusare nullo modo debemus. Vehementer errat, qui de utilitate Legum, vel alicujus instituti dijudicans, certum quidpiam, & perpetuum expetit, cum id in actionibus hominum ob ipsorum liberam voluntatem minime reperiatur. Illud unice inquirendum est, utrum aliquid frequentius, & usitatius contingat.*

10. Itaque, si Ecclesiæ necessitas, & commoditas id postulent, & meritis ad Ordines sumendos necessariis aliquis præditus sit, licet Beneficium obtineat adeo tenue, ut pro Ordinatione minime sufficiat, adjungi illos quoque proventus facile patiemur, quos ex Patrimonio comparare poterit; cum id præsertim minime legibus adversetur. Nam in causa Sypontina, quam supra memoravimus, cujus sententia lata fuit a Sac. Congregatione mense Octobri anno 1589., cum primo loco hoc petitum fuisset: *Primo, an Clericus alioqui idoneus habens Beneficium insufficiens de per se, sed qui, juncto Patrimonio, habeat, quod sufficiat ad honestam vitæ sustentationem, possit promoveri*. Ita fuit sancitum. *Sacra &c.* respondit ad primum, *posse juxta formam Concilii Tridentini* [b].

11. Eadem ratione pro conferendis Ordinibus demandatum Cappellani munus, licet inter bona mobilia referatur, probabimus, si tamen summam a Synodo propositam exæquet, & qui nominandi jure potiuntur, fidem suam, nostra interposita auctoritate, præstiterint, eum, qui nominatus antea fuerit, in eo munere futurum, donec vita fungatur; sive alio pacto (per aliquod nempe Beneficium, seu Patrimonium) honestam vitæ sustentationem sibi comparaverit; ac postremo si non desit aliquis fortasse, qui se alimenta præbiturum, data sponsione, polliceatur, si forte Ordinatus legitima causa impeditus Missæ sacrificium celebrare non possit.

a *Loco suprac.* b *Sess.21. cap.2. de reformat.*

12. Si fundus desit, in aliquo Censu, vel perpetuis Censibus Patrimonium constitui facile indulgebimus, modo fiant intra limites, qui a S. Pio V. in suo Decreto præscribuntur; tunc enim Census inter bona stabilia numerantur. Cavendum tamen est, si debitores iis Censibus dissolvi cupiant, apud probum aliquem, & locupletem virum integram pecuniam esse deponendam, ut in alios Census convertatur, vel fructiferis, certisque fundis collocetur, qui ejusdem rationis, ac primus census, habebuntur. Curet autem Ordinatus sub pœna Suspensionis, ut ejusmodi pecuniæ collocatio minime negligatur; cum hæc omnia Decretis Sacrarum Congregationum omnino congruant, uti Monacellus apertissime declarat[a].

13. Si quis etiam charitate ductus Patrimonium tribuere velit, ut aliquis ad Ordines recipiatur, ejus virtutem plurimum commendabimus, &, si nihil omnino necessarium desit, Ordinationem instituemus. Eas tamen conditiones requirimus, quæ a Sac. Congregatione anno 1573. sancitæ fuerunt[b]: *Sacra &c. censuit, posse aliquem ad Sacros Ordines promoveri ad titulum bonorum, quæ ei donentur, si tamen Episcopus judicaverit, eum assumendum pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, donationesque hujusmodi vere, & absque ulla fraude, & in forma valida fiant de tot bonis, quæ promovendo sufficiant ad vitam honeste sustentandam, quæque deinceps alienari nullo modo possint sine licentia Episcopi, donec ille Beneficium Ecclesiasticum sufficiens adipiscatur, vel aliunde habeat, unde vivere possit.* Huic sententiæ alia quoque adjungitur, quæ a Sacra Congregatione die 15. Aprilis anno 1598. promulgata fuit, & lib. 9. Decretorum pag. 50. continetur. Censum quoque, si juxta Decretum S. Pii V. fuerit institutus ad Patrimonium conficiendum admittemus, ea semper adhibita conditione, ut qui Censum attribuit, si forte a debitore pecunia restituatur, pro vitæ sustentatione consulat Ordinato, donec eadem pecunia eo modo collocetur, quem supra memoravimus, uti prudenter idem Monacellus indicavit[c].

14. Verba Sac. Congregationis, quæ paulo ante retulimus, *vere, & absque ulla fraude, & in forma juris valida* Tridentinæ Synodi sententiam tantum explicant[d], in qua sic traditur: *eo quoque prius perspecto, Patrimonium illud, vel pensione m vere ab eis obtineri.* Hinc necessario sequitur nec legitima, nec juri Canonico congruentia ea Patrimonia judicari, quæ ex bonis ad alium vel integre, vel magna ex parte spectantibus conficiuntur, ita ut Ordinatus eos fructus annuos percipere nequeat, qui a Synodo statuti fuerunt; quod pariter de illis bonis statuendum est, quæ adjecto redimendi pacto prius divendita fuerant, celatis aut conventionibus, aut contractu. Postremo a sacris sanctionibus aliena sunt ea Patrimonia, in quibus expressa, vel tacita conventio intercedit, ut fun-

a *Tom. 2. tit. 13. pag. 71. n. 17. & n. 21. edit. Rom. anno 1706.* b *Lib. 1. Decret. pag. 115.* c *Loco superius allato.* d *Cap. 2. sess. 21. de reformat.*

fundi possessio semper ad eum pertineat, qui ratione solum Patrimonii eumdem fundum contulit, sive ut Ordinatus nullos fructus, vel illorum tantum partem ex eo fundo desumat, licet publicæ tabulæ obsignatæ contrarium declarent. Nemo quippe non videt fraudem, quæ objicitur, cum de re gravissima negotium habeatur. Disceptatur etiam, utrum parens omnia sua bona filio pro suscipiendis Ordinibus legitime assignare possit, licet partes hæreditatis, quæ cæteris liberis jure naturæ debentur, hoc pacto ipsis auferantur; deinde, utrum id parens exequi possit, si unicum habeat filium, eamque conditionem interponat, ut sibi ad vitam necessaria suppeditentur. Primum quidem, cum detrimentum reliquis filiis inferatur, nulla ratione permittitur; secundum vero legitimum haberi nequit, nisi in bonorum resignatione omnia singillatim explicentur, ut illorum summa, fructusque annui deprehendantur, atque inde, quid Ordinato ad vitam sustentandam libere supersit, certo probetur [a].

15. Ut hæc, & alia hujus generis maleficia impedirentur, inter cæteros casus hunc quoque reservatum Decessor noster Cardinalis Jacobus Boncompagnus edixit: *Constitutio fictitii Patrimonii Sacris Ordinibus initiando, vel cum pacto illud nunquam petendi, vel retrocedendi, antequam eidem Ordinato suppetat, unde aliunde victus honestus subministretur*. Cum nihil circa ejusmodi casus a nobis immutatum sit, in dubium revocari nequit, quin integre vim suam ipse retineat. Sed quoniam experientia compertum est, hanc morbi luem superius allato remedio minime extingui, nos aliquas causas afferemus, ut in gravissima re fraudes hujusmodi prohibeantur.

16. Ac primum, qui ad Ordines assumitur, eam voluntatem præsefert, non modo, ut illos exerceat, sed etiam ad Presbyteratum, & rem Divinam faciendam perveniat, quod tamen assequi nunquam poterit, si alicujus fraudis, vel pactionis; ut paulo ante diximus, particeps ad Sacram Ordinationem accedat. In Canone *neminem*, suspensionis pœna statuitur [b], si quis Ordines sine Patrimonio sufficienti accipiat: *Decrevit Sancta Synodus, vacuam habere manus impositionem*. In alio Canone *Sanctorum*, idem sancitur his verbis: *Decernimus, ut sine titulo facta Ordinatio irrita habeatur*. Innocentius III. [c] hanc veterum Canonum severitatem mitigavit; & eum, qui Ordines contulerit haud ignarus fraudis, atque imparis Patrimonii, obstringit, ut Ordinato necessaria ad vitam agendam subministret: *Licet autem Prædecessores nostri Ordinationes eorum, qui sine certo titulo promoventur, in injuriam Ordinantium irritas esse voluerint, & inanes, nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per Ordinatores, vel Successores eorum provideri volumus Ordinatis, donec per eos Ecclesiastica Beneficia consequantur*. Tridentinum Concilium [d] pœnas vete-

X 2 rum

a *Monacell. tom. 1. pag. 67. n. 5. & 6. t. 3. pag. 131. num. 4. & 5.* b *Distin. 79.*
c *Cap. cum secundum de præbend. & dignit.* d *Cap. 2. pluries cit. sess. 21. de reform.*

rum Canonum iterum præscribit illis, qui titulo imparis Beneficii, sive ad alium quempiam pertinentis, aut fictitii Patrimonii ordinantur: *Antiquorum Canonum pœnas super his innovando*: [a] Sixtus V. pœnam Suspensionis a priscis sanctionibus inflictam iterum confirmat; & Clemens VIII. [b] Sixtinam Constitutionem iis terminis concludit, qui a Tridentina Synodo decernuntur. Itaque, ut recte judicetur, utrum eo modo Ordinatus, quem nuper exposuimus, suspensionem incurrat, & etiam *Irregularitatem*, si Ordines exerceat, & Sacrum peragat, investigari debet, an Concilium Tridentinum, cum veterum Canonum Decreta renovaret, pœnam Suspensionis promulgaverit, vel solum edixerit, ut qui fraudis conscius Ordines administraverit, alimenta præstare debeat Ordinato, donec honestam vitæ sustentationem alio pacto consequatur. Id potissimum a Sac. Congregatione dignoscendum est, quæ, ut sæpius innuimus, Tridentinæ Synodi sententias interpretari sola potest, quemadmodum Summi Pontifices sanxerunt. Illa vero, postquam rem diligenter expendit, pœnam superius expositam solummodo in eum, qui Ordines contulerit, renovatam asseruit, non autem Suspensionem, nisi forte Ordinatus doli conscius ante fuerit, & Ordinatorem ipsum in fraudem adduxerit. Tunc enim eadem Suspensionis pœna liberari nequit, uti die 27. Novembris anno 1610. constitutum fuit: *Sacra Congregatio Concilii, proposito suprascripto dubio, omnium sententiis censuit, hoc casu pœnam Suspensionis ante Concilium non esse correctam, & hodie a Tridentino Concilio esse innovatam, & propterea hujusmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, esse ipso jure suspensum, carereque Ordinum executione*. Fagnanus super hac re consulatur [c]. Frustra ad Sedem Apostolicam confugit, qui per ejusmodi fraudem Ordines assequutus est, ut remedium malo opportunum sibi conciliet. Nos enim, qui in Sac. Congregationibus magnam vitæ partem exegimus, affirmare possumus, quod, si palam, vel etiam occulte id evenerit, licet nos ipsi per literas propitii simus, nihil aliud obtenturus sit, nisi, ut per aliquod tempus Sacrum faciat, donec honestam vitæ sustentationem sibi aliqua ratione paraverit.

17. Cum publicas Ordinationes indicimus, normam in Pontificali Romano descriptam sequimur, & Archidiacono sub pœna Excommunicationis præcipimus, ut inter cæteros, etiam qui suspensi sint, ad Ordines accipiendos accedere non patiatur. Si tamen, ut in aliis Diœcesibus in more positum est, quemadmodum Cardinalis de Lugo testatur [d], etiam denuntiare palam velimus, nos eam mentem non habere, ut suspensos ordinemus, quis hanc rem nobis impediat? Tunc autem, si qui Suspensione devincti (in quam pro fraude ad statuendum Patrimonium adhibita ipso

a *In sua constitut.* 91. *Bullar. tom.* 2. b *Constit.* 40. *Bullar. tom.* 3. c *Cap. cum secundum n.* 63. *usque ad finem, de præbendis*. d *De Sacramentis disput.* 8. *sect.* 7. *n.* 119.

ipso facto incidunt) Ordines tamen a nobis, qui dolum ignoramus, acciperent, in quo misero statu, & conditione versarentur? Docent quidem nonnulli Theologiæ Moralis Magistri eam Episcopi declarationem *ad terrorem* promulgari, a qua tamen recedit, cum deinde Ordines ab ipso conferuntur. Hæc tamen, quæ libere a Magistris evulgantur, cum ad Judices deferuntur, qui tutiorem viam insistunt, & rerum causas sedulo, gravique examine dijudicant, non eadem facilitate probantur. Pœnitentiariæ consuetudo ea est, ut qui per fraudem hoc modo ordinatus fuerit postquam debitam facultatem acceperit, iterum *sub conditione* ordinetur, uti refert P. Thesaurus, qui in Basilica S. Petri per plures annos Pœnitentiarii munus exercuit [a]. Sacra autem Congregatio probante Summo Pontifice hanc controversiam juxta Episcopi mentem dirimendam censuit; ita ut, si ipsius declaratio contra suspensos *ad terrorem* edita fuerit, rite collatos Ordines existimet; sin autem Episcopus revera suspensos, & jure impeditos ab Ordinibus arcere secum deliberaverit, tunc Ordines haud rite collatos dubitet, uti plurimis ejusdem Sac. Congregationis sententiis comprobatur [b].

18. Errant etiam magnopere, qui fictitium Patrimonium attribuunt vel eam ex mutuo consensu præviam conventionem adhibent, ut nullos fructus, vel illorum partem Ordinatus solum assequatur, idque se facere testantur ut egenum ad Ordines suscipiendos adjuvent quod sane ab imperitis hominibus commendatur, a sapientibus autem, sacrisque constitutionibus vehementer improbatur. Hoc modo nullum rei familiari detrimentum afferre posse sperant; sed errare maxime putantur. Quippe, ut omittamus eam disputationem, utrum *in foro interno* ejusmodi pactiones vim habeant, quod plurimis negantibus aliqui affirmant, eamque facultatem Episcopo unanimes tribuunt, ut ipsas inanes, atque irritas declarare possit [c], ut hoc, inquam, omittamus, certum quidem est, si apud Judicem Ordinatus egerit, ut fructus ex Patrimonio sibi tradito percipiat, id statim obtenturum, licet contrariæ pactiones, & etiam jusjurandum intercesserit. Aperte Sac. Concilii Congregatio die 11. Maji anno 1599. rem confirmavit [d]: *Sacra &c. re diligenter perpensa declaravit, donationem ejus Patrimonii, ad cujus titulum quis fuerit ordinatus, utpote prohibitam decreto Concilii cap. 2. sess. 21. juramento donantis nequaquam confirmari*. Insuper in hanc sententiam die 14. Maji anno 1671. hæc etiam proposita, ac sancita fuerunt [e]: *Casum, & dubia sequentis tenoris proponit R. P. D. Taja instans, eam per sacram Congregationem declarari, Clerico N. habenti annua decem, N. Laicus supplendo usque ad viginti quinque promisit annua quindecim, ut ad Sacros Ordines promoveri posset, ei-*

que

a *De poenis Ecclesiast. part. 2. cap. 8. in verbo Ordines num. 2.* b *In causa Portalegren Ordinationis 5. Apr. 1704. In Apruntina Ordinum 5. Januarii 1710. Fagnanus cap. per tuæ, n. 15. de Clerico per saltum promoto.* c *P. Thesaurus de poenis Ecclesiast. part. 2. artic. 11. sub. n. 6.* d *Lib. 9. Decretor.*
e *Lib. 27. Decretor. pag. 43.*

quæ super ejus proprio fundo donavit sub infrascriptis conditionibus, & declarationibus, quod prædicta annua quindecim essent in supplementum Patrimonii Ecclesiastici; quod solverentur de sex mensibus in sex menses a die Subdiaconatus, & quod statim ac ipse Clericus donatarius Beneficium Ecclesiasticum consequeretur, vel aliter haberet, unde viveret, donatio hujusmodi intelligeretur cessasse. Dictus Clericus per multos annos vixit sine præfatis annuis quindecim, eaque per dictum tempus nunquam petiit, & hodie etiam scholasticam habet industriam, cum qua vivere posset, si vellet. Quæritur primo, an talis Laicus teneatur pro dictis annuis quindecim præteritis: secundo, an excusari possit in futurum a dicta scholastita industria. Sacra &c. ad primum respondit affirmative; ad secundum negative. Idem in Sac. Congregatione super Episcoporum, & Regularium causis constitutum fuit, ne unquam probentur, qui tradito falsè alicui Patrimonio, illud ad se revocare contendant; sed ad Ordinatum libere illud pertineat, licet adversa conventio prius interposita fuerit, quemadmodum Monacellus ostendit [a].

19. Rationes, quæ hucusque productæ sunt, tantam vim habent, atque ita perspicuæ sunt, ut ad fraudes ejusmodi eliminandas nihil amplius addendum videatur. Sed quoniam superiori tempore neglectæ fuerunt, idemque in posterum futurum timemus, licet in lucem prolatæ, & satis explicatæ sint, hæc alia subjicienda ducimus.

20. Ac primum, qui ex suis bonis Patrimonium conficit, ut ad Ordines recipiatur, eadem bona nuncupare debet, eorum conditionem, numerum, & fructus annuos exponere. Idem parentibus, sive extraneis indicitur, cum ex ipsorum bonis Patrimonium Ordinando constituitur. Totum autem negotium in publico Instrumento describi, ac manu Ecclesiastici Scribæ etiam obsignari necesse est; pactiones quoque, & alias quaslibet conditiones referri, quibus bona titulo Patrimonii conceduntur.

21. His peractis idem Instrumentum Parocho tradendum est, cui subjicitur Ordinandus. Ipse vero per diem Festum in magna populi frequentia, *inter Missarum solemnia*, omnia, quæ in eodem continentur, nuper memorata enunciabit, singulosque admonebit, ut sibi etiam secreto patefaciant, si forte compertum habeant non ea natura prædita esse bona, nec eum fructum afferre, qui in tabulis indicatur; item si norint eisdem bonis inesse onera, quæ minime declarata sint, vel aliquas pactiones, mutuumque consensum intercessisse, ut nempe bona in ejus potestatem redeant, qui prius assignaverat, sive ut Ordinatus nullos fructus, vel solum illorum partem excipiat: populum graviter moneat eum legibus obstringi, ut hæc in lucem proferat, & simul de fide super hac re sua certum efficiat. Quod, si in duabus diversis Parochiis bona Patrimonii, & Ordinandus constituta sint, promulgationes eo modo, quo diximus, in utrisque Parochiis perficiantur.

22. Qui-

a *Tom. 1. pag. 67. num. 4.*

22. Quibus exactis id Instrumentum ad nostram Curiam mitti Parochi curabunt, & ratum simul, firmumque testimonium, illud fuisse promulgatum: si vero aliquid contra deprehenderint, illud nobis, seu Vicario nostro generali obsignatis literis explicabunt, in quibus non solum describent, quæ perceperint, sed etiam eorum causas, quas a testibus elicere debent, suumque judicium adnectant, utrum, quæ delata fuerunt, veritati consentanea arbitrentur. Quamvis autem nihil novi ad ipsos deferatur, tamen præcipimus Ecclesiarum Rectoribus, ut cum Instrumento, & testimonio, quod modo diximus, literas etiam suas adjungant, vel etiam seorsum quid de ipsa re sentiant, nobis ingenue significent. Persuasum enim habemus malum ab ipsis plerumque derivari, quibus cognitæ sunt ejusmodi fraudes, quas tamen vanis rationibus ducti palam facere prætermittunt. Quod, si in posterum negligant, severis pœnis a nobis afficientur. Id autem facile assequemur; nam & diligentiam in perquirendo, & secretos etiam exploratores adhibebimus.

23. Post hæc, cum Patrimonia ex bonis in Censu descriptis statuuntur, sive illa ad Ordinandum, sive ad alium quempiam spectent, sive summam a Synodo præscriptam adæquent, sive in supplementum Beneficii, aut Capellaniæ tribuantur, testimonium Census obsignatum ab iis, ad quos pertinet, deferendum est, ut cum bonis ad Patrimonium jam destinatis quoad summam, fructusque annuos habita æquitatis ratione conferatur.

24. Deinde Cancellariæ nostræ Tribunal Ordinandus adibit, ubi de perjurii gravitate ante admonitus, de casu reservato, ac de pœna Suspensionis in eos constituta, qui mendacium, aut fraudem admisceant, si Patrimonium ex propriis Ordinandi bonis constet, testabitur juxta formulam juris jurandi, quod a nobis proponetur, ac in actis Cancellariæ servabitur, testabitur, inquam, in sua potestate esse illa bona, ad neminem alium spectare, nullis oneribus obnoxia præter ea, quæ in assignatione exposita sunt. Si vero a parentibus, vel ab extraneis Patrimonium tradatur: ipsi in Cancellariam venient, sive alium loco suo legitime subrogabunt, cui jurandi facultatem illorum nomine conferent, quæ in literis pro mandato obeundo traditis exprimi debet. Jurabunt igitur bona ad Patrimonium designata, sua esse, sine ullo dissidio eadem possidere, nullis vinculis obligata, sive iis tantum, quæ in assignatione afferuntur; insuper nullam conventionem, aut consensum admixtum fuisse, ut nempe iisdem bonis potiantur, donec superstites erunt, fructusque integros, vel ipsorum partem percipiant, vel tandem, ut ipsa bona tunc recuperent, cum Ordinatus sibi alio modo pro honesta vitæ ratione consuluerit; nisi forte aliqua ex his conditionibus in bonis attribuendis intervenerit. Admonendi pariter sunt, ut gravissimam perjurii labem, casumque reservatum meminerint. Quemadmodum vero extranei Patrimonium constituentes, ita etiam Ordinandus jurabit compertum habere

bon

bona pro Patrimonio collata ad eam summam, eosque fructus pertingere, qui in assignatione numerantur; reliqua etiam, quæ modo dicta sunt de mutuis pactionibus per ipsum jurari debebunt: si quoque sponsio intercedat de alendo Ordinato, cum legitime impeditus Capellani muneri sacrisque celebrandis satisfacere nequeat, tunc sponsor jurabit nullam antea pactionem cum Ordinato admissam fuisse, ne scilicet assignatam pecuniam persolvat, cum impedimentum aliquod Missas peragendas retardaverit. Idem jusjurandum Ordinatus præstabit, se nulla facta conventione ab exigenda a sponsore pecunia prohiberi, si forte a Missæ Sacrificio necessario debeat abstinere.

25. Iis omnibus Sacramenti religione confirmatis, ut superius innuimus, & in acta relatis ad examen testium deveniendum erit, qui minus quam duo, & probitatis fama satis cogniti, esse nequaquam debent: Seorsum interrogentur, & de Excommunicatione *ipso facto* subeunda moneantur, quam Synodus Cardinalis Boncompagni constituit. Nobis etiam suis bonis pœnas dabunt, Ordinatumque suis expensis alere cogentur, si aliquando ipsos mendaces in hac re deprehendemus. De summa, & conditione bonorum, de fructibus annuis, & qua ratione id noverint, ab illis inquiratur; ac demum, an inter Ordinandum, eumque qui Patrimonium attribuit, aliqua conventio adhibita sit, uti supra explanavimus. Illud quoque negligendum non est, cum Patrimonium ab illis conficitur, qui in civitate minime degunt, ab ipsis nempe exposcere, utrum præter bona ad Patrimonium collata a parentibus, sive extraneis certo sciant, quid pro ipsis, eorumque familiis sustentandis supersit: quam ob causam, qui testes affert, eos potissimum deligere debet, qui hæc plane comperta habeant. Nobis autem reservamus aliquando præcipere, ut ratum, firmumque testimonium eorum bonorum proferatur, quæ in potestate Patrimonium constituentis relinquuntur, & eorum pariter, quibus Patrimonium ipsum innititur.

26. Pro illis, qui titulo Beneficii ordinantur nihil novi decernimus, sed veterem consuetudinem retineri jubemus. Illud solum monemus duas in jure Canonico sententias in eos pronunciari, qui fructus Beneficii se minime percepturos polliceantur, ut hoc modo faciliorem sibi ad obtinendos Ordines viam sternant, pactione scilicet expresse, vel tacite interjecta cum eo, per quem ad Beneficium nominantur, vel etiam cum eo, qui Beneficium resignat. Prima quidem cap. *Per tuas* 37. *de Simonia* continetur, ubi Innocentius III. illis, qui hæc commiserant, & tamen se nulli crimini obnoxios putabant, his verbis respondet: *Nos inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod, nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec ad superiores ascendere, nec in suscepto debet Ordine ministrare*. Altera legitur cap. *Si quis* 49. eodem titulo *de Simonia*, in quo Gregorius IX. memorata Suspensionis pœna neminem, nisi per Sedem Apostolicam dissolvi posse constituit: *Donec dispensationem super hoc per Sedem Apostolicam obtinere meruerint, noverintque se suspensos*.

27. Tri-

27. Tridentina Synodus [a] Patrimonium debita ratione confectum sine Episcopi consensu alienari prohibet, donec Ordinatus Beneficium Ecclesiasticum adeptus sit, quod pro vita sustentanda satis judicetur. Ut id melius intelligi possit, nonnulla Sac. Congregationis ejusdem Concilii interpretis decreta subjicientur.

28. Qui Patrimonium divendit, nec ullam mentionem facit, se ejus titulo Ordines suscepisse, si nullam incurrit censuram, certum tamen est, quod ejusmodi alienatio inanis, atque irrita *ipso jure* decernitur. Ita sancitum fuit die 6. Martii anno 1638. [b]. *Sacra &c. censuit, eum, qui de facto alienavit Patrimonium, ad cujus titulum fuerat Ordinatus, nulla facta mentione, quod ad illius titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse, sed alienationem, ut proponitur factam, esse ipso jure nullam.*

29. Insuper die 20. Julii anno 1619. id etiam constitutum fuit [c]. *Patrimonium, ad cujus titulum aliquis est promotus, posse utique de licentia Episcopi permutari cum aliis bonis non minoris reditus, aut valoris, sed debere Episcopum declarare, bona ex permutatione acquisita esse subrogata in locum prioris Patrimonii, ita ut deinceps alienari nequeant, nisi servata forma a Concilio praescripta.* Postremo die 14. Februarii anno 1652. haec decreta fuerunt [d]. *Sacra &c. respondit renunciationem Patrimonii, ad cujus titulum Clericus simpliciter Sacris Ordinibus fuit initiatus, absque licentia Episcopi factam non sustineri, etiam post assecutionem Beneficii ad ejus vitam sustentandam sufficientis.*

30. Quoniam vero sponsiones nimis libere fiunt, quae Patrimonii bonis innituntur, noverint omnes, si forte pro sponsione pecunia solvenda sit, in illa bona jus tantum exerceri posse, quae post honestam vitae sustentationem Ordinato supersunt; quod raro in Patrimoniis hujus dioecesis continget, cum ipsorum proventus non ita copiosi habeantur. Sciant etiam posse Creditorem accipere *in solutum*; ac vendere jus sibi conveniens in ejusmodi Patrimonium, quod post mortem Ordinati ad haeredes transferri deberet. Id vero perraro eveniet, cum Patrimonia ab extraneis plerumque constituantur ea conditione, ut ipsis bona Patrimonii restituantur, cum Ordinatus e vivis decedet, vel alia legitima ratione honestam vitae sustentationem consequetur. Quae diximus ex hoc Sac. Congregationis monimento satis probantur: *Supplicatur humiliter, per EE. VV. declarari, an dispositio Sacri Concilii in cap. 2. sess. 21. de reformatione prohibens alienationem Patrimonii Clericorum absque licentia Episcopi extendatur ad fidejussiones per eosdem Clericos factas, ita ut respectu dicti Patrimonii obligatio non sustineatur.*

Die 15. Martii 1642. *Sacra &c. respondit extendi etiam ad fidejussiones, juxta tamen distinctionem factam in declaratione hujus Sacrae Congregationis tenoris sequentis.*

a *Sess. 21. cap. 2.* b *Lib. 15. Decretor. pag. 667.* c *Lib. 17. Decretor. pag. 17.* d *Lib. 19. Decretor. pag. 172.*

Die 5. Februarii 1604. *Sacra Congregatio Concilii censuit, neque in ejusmodi Patrimonio, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum necessariis executioni locum esse posse. Licere autem capere in causam judicati eam fructuum partem, quæ quotannis superesset ultra eam, quæ ad Ordinati sustentationem, non laute, sed tenuiter vivendo, Judicis Ecclesiastici arbitratu fuerit necessaria. Posse autem ipsum Creditorem accipere in solutum, atque vendere jus sibi competens ad hujusmodi Patrimonium, quod post mortem ipsius promoti ad Creditorem uti res hæreditaria pertinebit* [a].

31. Postremo, qui alicujus Beneficii titulo Ordinatus fuit, ipsum Beneficium in alium quempiam transferre nequit, nisi palam declaret, se illius titulo ad Ordines assumptum fuisse. Id vero perfici nullo modo fas est, nisi constet Ordinato satis suppetere, quæ ad vitam necessario requiruntur; aliter enim Beneficium frustra, & inaniter transferretur [b]. Cum in Sac. Concilii Congregatione a Secretis ageremus, plura in dubium vocata sunt, ac disceptata, quæ per Archiep. Ansanen. seu Lancianen. proposita fuerant: ad sex capita referebantur; quorum tertium fuit ejusmodi: *An constare debeat per probationes concludentes, resignantem habere, quo commode vivere possit*. Responsumque fuit: *Affirmative*. Ad quartum vero: *An hæc probatio censeatur adimpleta per solam confessionem juratam resignantis*; die 9. Februarii 1726. Sacra Congregatio respondit: *Negative*.

32. Hæc sunt, quæ præcipienda, atque indicanda singulis per hanc nostram declarationem necessario duximus, in qua præsertim illud ante oculos habuimus, ut Sacerdotii dignitatem, Tridentini Concilii, & Sacrorum Canonum Sanctiones, necnon Synodi a Decessore nostro celebratæ Decreta ipsis omnino consona tueremur. Quippe haud novas leges indicere, sed veteres diligenter observari magnopere cupimus, ac ne ipsæ ob inscitiam, vel pravam voluntatem pedibus proterantur.

33. Hæc autem declaratio non modo usitatis locis promulgabitur, & ad singulos Urbanos, ac Diœcesis Parochos, omnesque Vicarios Foraneos mittetur, sed etiam in nostra Cancellaria prostabit, ut Scriba, cui de novis Patrimoniis acta conficienda sunt, ipsi penitus conformetur; siquidem observandam integre, ac perpetuo jubemus.

INSTI-

a *Lib. 17. Decretor. pag. 18.* b *Trid. Concil. sess. 21. cap. 2. de reformat.*

INSTITUTIO XXVII.

Pro Archipresbyteris, & Parochis Diœcesanis, atque Concionatoribus, qui tempore Quadragesimæ ad tradendum Dei Verbum in illorum Ecclesiis designantur. Quid Parochis agendum sit antequam tempus Quadragesimæ advenerit. De ratione excipiendi Concionatores. Quonam loco sint collocandi, quove pacto adventus, ac reditus Concionatoribus apparari oporteat. Quid præstandum sit Regularibus Concionatoribus in templis proprii Ordinis. De vitæ probitate, quam tempore Quadragesimali Concionatores præseferre debent. Quid ipsis gerendum sit, si forte lethalem culpam contraxerint. Quid evitari, vel declarari per conciones opus sit. Quale detrimentum in Fideles dimanet ex eo, quod Concionatores non insectentur vehementius ea crimina, quæ frequentius a populo patrantur. De mercede solvenda Concionatoribus, quamve ob causam ipsis concedatur.

1. ADventante jam Quadragesimæ celebritate Concionatores Verbi Dei in plures nostræ Diœcesis Ecclesias designantur, ne illud Jeremiæ nobis objiciatur [a]: *ubi est verbum Domini*. Monendi igitur sunt Rectores Ecclesiarum, in quibus conciones per Quadragesimam habentur, & ipsi quoque Concionatores, ut hæc pia exercitatio rite, atque utiliter peragatur.

2. Itaque Parochi diebus Dominicis Sexagesimæ, & Quinquagesimæ, dum Missam Parochialem celebrant, per certos dies ineunte Quadragesima futuram concionem populo significent, omnesque hortentur cum viros, tum mulieres, ut frequentes conveniant: *Vade* (inquit Jeremias), *& sta in porta filiorum populi: & dices ad eos: audite verbum Domini*. Absoluto autem ejusdem Missæ Sacrificio Deum unanimes exorabunt, ut qui concionibus aderunt, eum fructum percipiant, ob quem conciones instituuntur. *Vivus est enim sermo Dei, & efficax* [b]; Sed nisi Deus ipse in animis hominum suam legem imprimat, uti habetur cap. 31. v. 33. Jeremiæ, *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam eam*; nec Concionator, nec populus ea, quæ in votis sunt, obtinebunt. Id S. Gregorius his verbis confirmat [c]: *nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exterius in vanum laborabit*.

3. Statim ac ad Ecclesiam sibi constitutam Concionatores pervenient, qua par est humanitate, ac officio ab ipsis Parochis excipientur [d]: *Sic nos existimet homo* (inquit S. Paulus) *ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*; quæ verba Willelmus Estius sic interpretatur: *Dispensatores, ne nimium extollantur; nam dispensator alienæ rei minister est; mysteriorum Dei, ne contemnantur*. Hinc sub pœnis arbitrio nostro statuendis pravam con-

a *Cap. 17.* b *Ad Hebræos cap. 4. v. 12.* c *Homil. 30. de Evangelio.* d *Ad Corinth. 1. cap. 4. v. 1.*

consuetudinem vehementer improbamus, ob quam Concionatores ad tabernas divertere, ibique subsistere permittuntur, quod cæteris omnibus Ecclesiasticis, nisi itineris causa, interdicitur: *Tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti* [a]. Idem Canone 4. dist. 44. sancitur: *Clerici edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi*.

4. Igitur (uti S. Carolus Borromæus decernit [b]): *In proprio Monasterio, qui Regularis est, habitet, aut in ædibus Parochialis, Collegiatæve Ecclesiæ, ubi concionatur, aut saltem in aliis Ecclesiasticis domiciliis, si ullo modo potest, ac distinctis omnino a laicali habitatione*.

5. Quoniam vero singulis annis dissidium excitatur, quisnam equo deducere Concionatores debeat, præcipimus pristinum morem servari, ita ut, qui superiori tempore equum tradere consueverit, quo facilius ad locum, ubi sacrum ministerium exerceri debet, Concionator perveniat, idem præstare deinceps omnino teneatur. Sin autem Concionatores suis expensis, vel alterius beneficio, & gratia iter confecerint, sibi ipsi in posterum eodem modo consulant.

6. Satis constat statis diebus conciones haberi in aliquo loco, ac deinde in alium locum Concionatores migrare, ut per alios dies sacra eloquia populo tradant; atque iterum in pristinum locum se restituere, ut eodem munere fungantur.

7. Si id contigerit, præcipimus Parocho, seu populi conventui, ad quem Concionatores alere pertineat, ut pro commodiori itinere prospiciant, cum ipsi de uno in alium locum transferuntur. Quippe sub alimenti nomine illa etiam continentur, quæ necessaria sunt, ut ipsi in eum locum se conferant, ubi populum piis sermonibus imbuere debent. Idem statuendum est, cum in eum locum Concionatores revertuntur, ex quo prius discesserant, & ubi inceptum concionum cursum prosequi fas est.

8. Sed jam ad Concionatores deveniamus. Nemo juxta Tridentinum Concilium sæcularis conciones habere potest [c], qui prius ab Episcopo facultatem non impetraverit. Idem pro Regularibus decernitur, si Ecclesia concionibus destinata ad ipsorum Ordinem minime spectet. Sed, ut id clarius explicetur, cum Clemens X. [d] Regularibus, qui in suis Ecclesiis concionari volunt, indixerit, ut benedictionem ab Episcopo postulent, hinc magnopere commendamus, ut ejusmodi Decreta sedulo observentur; non modo, ut jurisdictionem, quæ nobis concredita est, integre tueamur, sed ut eos, qui nostra auctoritate per Diœcesim pro sacris eloquiis enunciandis se conferunt, prius alloquamur, ipsisque nostri animi sensus declaremus.

9. Singu-

a *Cap. Clerici de vit. & honest. Clericor.* b *In sua Institutione pro Concionatoribus in actis Eccl. Mediolanen. par.4. pag.305.* c *Sess.5. cap.2.*
d *In Constitut. quæ incipit*: Superna.

9. Singulis autem Concionatoribus in memoriam adducimus, ut optimis vitæ moribus se præditos exhibeant, ne inter eos adnumerentur, quos Deus his verbis objurgat: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam* [a].

10. Virtus, atque integritas morum, quibus Concionatores exornantur, maximum sermoni pondus adjiciunt: *Habet* (inquit S. Augustinus [b],) *ut obedienter audiatur quantacumque granditate dictionis, magnum pondus vita dicentis*. Venerabilis Beda ea verba, quæ apud S. Matthæum habentur, *Loquebatur, tanquam potestatem habens*, sic interpretatur: *Sermo docentis in potestate fit, quando, quæ docet, operatur*. Contra vero morum licentiam, quæ in Concionatoribus apparet, omnino perniciosam S. Gregorius testatur. Tunc enim *Quod per linguam prædicamus, per exempla destruimus, dum iniqua docemus operibus, & sola voce, quæ justa sunt, prætendimus*. Tandem in Canone *multi* [c] hæc sententia continetur: *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat vivere; bene autem docendo, & male vivendo Deum instruis, quomodo te debeat condemnare*.

11. Hinc meminerint Concionatores a conventibus, hominumque frequentia longius abesse. Nam majorem gratiam, & virtutis opinionem sibi conciliabunt, si minus cum multitudine versentur. Item si vanis hominum negotiis non implicabitur Concionator, iis omnem curam impendet, quæ ad Dei gloriam, cultumque augendum conferunt. Ut Salvator suos Discipulos ad hoc sacrum ministerium informaret, in Judæam eos misit, ut sacram doctrinam prædicarent. Inter cætera illud etiam monuit, ut modesto vultu, compositoque per viam incederent, & ne prætereuntes quidem salutarent: *Neminem per viam salutaveritis* [d]; quæ verba Sanctus Ambrosius ita declarat: *Ipsis neminem in via salutare præscriptum est, non quia benevolentiæ displiceret officium, sed quia persequendæ devotionis intentio plus placeret*.

12. Si, qui hominum consortium, & familiaritatem evitant, vix satis muneri suo satisfaciunt, quid de illis statuendum videbitur, qui per Quadragesimæ tempus, dum Concionatorem agunt, ludis, venationibus, ventrique nimium indulgeant, nec a mulierum congressibus, ut par est, abhorreant? In quibusdam opusculis in lucem editis a Benedicto XIII., quæ iterum excusa fuerunt Romæ anno 1726. cum ipse Pontificatum gereret, epistola S. Francisci Salesii inferitur, quæ ad imbuendos Concionatores plurimum confert. In ipsa hæc præsertim leguntur: *Sæcularis quidem ludis tempus conterere potest, venationibus animum relaxare, nocturnos cætus celebrare; quæ omnia minime possunt exprobrari; nam si remissionis gratia fiant, divinis legibus non interdicuntur. Hæc tamen si Episcopus,*

a *Psal.* 49. v. 16. 17. b *Lib. de Doctrina Christiana cap.* 17. c *Dist.* 40.
d *Lucas cap.* 10. v. 4.

pus, vel Concionator exerceat, graviſſimam offenſionem afferunt populo, niſi legitimis cum cauſis, plurimiſque rationibus conjungantur, quod non ita facile contingere poteſt. Sanctus autem Carolus Borromæus inter cætera, hæc quoque in Concionatore deſiderat, ut ſit *In victu temperatus, & parcus, ac ciborum varietatem fugiens, frugalitatis, abſtinentiaque ſtudioſiſſimus. Nec vero præ Concionum laboribus, aliaque cauſa, niſi neceſſaria, id ſtudium remittat; tantum abeſt, ut a ſtatis jejuniis ſe eximat: immo vero illa religioſe colat, ut cæteros exemplo ſuo accendat ad leges abſtinentiæ, jejuniique recte ſervandas. Si quo autem in loco, ubi concionatur, moris eſt cibum a fidelibus Concionatori opipare, præterque modum apparari, & ipſa frugalitate, qua perpetuo utetur, omnique alia ratione ab eo apparatu eos revocare ſtudebit*; ac paulo poſt: *familiaritates, & conſuetudines laicorum valde evitabit &c. fæminas ad colloquium ſecum ineundum ne introducat*. Clemens XI., qui nunquam ſatis commendari poterit, in Epiſtola Encyclica pietatis, ac doctrinæ plena, quam ad Epiſcopos dedit, de Concionatoribus hæc habet: *Nimis crebro evenit, in Oppidis præſertim, ac vicis parum frequentibus, ut licentia Concionatoris, pravum exemplum, vel etiam criminis umbra non modo fructum univerſum impediant, quem Sacris eloquiis colligere poterat, ſed re ipſa plurimis ſcandalis, ac malis occaſionem ſubminiſtrent*.

13. Si forte Concionator, quod Deus longe avertat, gravi labe inquinatum animum, Deique amicitia deſtitutum habeat, ad concionandum non accedat, priuſquam ſe Pœnitentiæ Sacramento expiaverit; vel ſi id commode fieri nequit, per contritionem peccatum deteſtetur, & quamprimum confiteri ſecum deliberet. Id a S. Carolo Borromæo deſumpſimus, qui loco ſuperius allato inquit [a]: *Sed conſcientiam ante ab omni peccatorum impuritate Pœnitentiæ Sacramento expurgabit, quam ad verbi Dei tractationem accedat*. Sanctus autem Franciſcus Saleſius hæc pariter addit: *Concio habenda non eſt, niſi prius Miſſæ Sacrificium celebrarit Concionator, vel celebrare ſtatuerit: Incredibile eſt, ait S. Gregorius, quantam Dæmoni formidinem injiciat, qui Sanctiſſimum Chriſti Corpus perceperit. Revera illud adfirmari poſſe videtur, quod Sanctus Paulus uſurpabat: An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Chriſtus? Tunc ſane major libertas, pietatis ardor, ac doctrinæ lumen ſermonibus adjungitur: quamdiu ſum in mundo* (ait Salvator) *lux ſum mundi: Certum quidem quamdam in nos charitatem dimanare, dum Chriſtus qui luminis fons eſt, animis noſtris immoratur: Ita Diſcipuli, qui ad oppidum Emmaus profecti fuerant, poſt Sacram Eucharistiam mentis tenebras depulerunt*. Inter Theologos quæritur, an novam contrahat peccati labem, qui culpæ lethalis conſcius Sacras conciones aggreditur; Sanctus autem Thomas, dum pſalmum 49. explicat, & illa præſertim verba *peccatori autem dixit Deus*, rem ita proponit: *Nunquid, qui in ſtatu peccati mortalis eſt, peccat mortaliter, quando prædicat, vel docet?* hoc vero pacto reſpondet: *Ejus peccatum aut eſt publicum, vel occultum; & ſi oc-*

a Pag. 396.

si occultum, vel cum contemptu, & sine pœnitentia, aut cum pœnitentia. Dicendum ergo, quod si aliquis est in peccato publico, non debet publice prædicare, vel docere..... Si vero est in peccato occulto, & sine pœnitentia, tunc provocat Deum, quia simulat..... Si vero peccatum est occultum, & dolet, non peccat prædicando, vel docendo, etiamsi publice loquatur contra peccatum, quia, sic detestando aliorum peccata, detestatur etiam suum. Dominicus Soto S. Thomæ præclarus assecla eamdem sententiam amplectitur, & magnopere illustrat [a].

14. Priusquam sermonem ad populum ordiatur, divinam opem Concionator imploret, quemadmodum Esdras de Neemia commemorat [b]: *Oravi Deum Cœli, & dixi ad Regem.* Si copiosum assequi fructum velit, non solum oret, sed ea, quæ populo tradenda sunt, prius animo, seriaque meditatione perpendat, uti docet S. Hieronymus [c]: *Sæpius meditando, populum doceat; sed illa doceat, quæ a Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ Spiritus Sanctus docet.*

15. Nonnulli summa virtute, ac doctrina præditos Concionatores expetunt, alii mediocres æquo animo ferunt, quos nos magnopere probamus, cum id facilius fit, & major etiam utilitas derivetur. Hæc habet Cardinalis Pallavicinus in historia, qua res gestas in Tridentina Synodo complectitur [d]: *Quid satius judicatur, Concionatoris munus illis interdicere, qui in hoc sublimi pietatis, ac sapientiæ gradu non versantur, & hoc pacto ad exiguum numerum eos redigere, vel hanc facultatem iis omnibus elargiri, qui mediocri sane ingenio conciones exercent? Hoc sane idem esset, ac petere, utrum inter milites adscribendi non sint, qui maximam in subeundis periculis virtutem non præseferunt, sed aliquando terga hostibus vertunt, utrum ex foro eliminandi, qui singulari jurisprudentiæ laude minime prædicantur, sed ineptas quandoque ferunt sententias; utrum postremo arcendi sint omnes opifices, qui alicujus artis peritissimi non habentur. Id enim, quod imperfectum videtur, si copiosum, ac redundans valde fuerit, Reipublicæ prodesse magis certum est, quam id, quod præstantissimum habetur, si exigua tantum ejus copia suppetat. Melius est, si in omni oppido, omnique templo aliquem de Deo, de Cœli felicitate, de Inferorum cruciatibus disserentem populus audiat, a quo pietatis laudes, peccati gravitas declarentur &c. id, inquam, melius est, quam si Paulus, & Chrysostomus unice verba facerent, idque tam raro contingeret, ut homines vanis, ac perniciosis hujus vitæ cogitationibus implicarentur; atque adeo rarissime semen in animos decideret, ex quo immortalis vitæ cogitatio aliqua gigneretur.* Sed cum magnum discrimen inter mediocres, & prorsus imperitos Concionatores intercedat, nostri muneris partes esse ducimus, ut legibus, & præstantium virorum auctoritate innixi pauca subjiciamus, & quæ perficienda sunt, ne Concionator mediocris in deteriorem conditionem dilabatur. Sacra Congregatio super Regularium, & Episcoporum

a *Sent. dist. 1. quæst. 5. art. 6. pag. 66. edit. Lovanien. anno 1573.*
b *Lib. 2. cap. 2.* c *Can. si quis vult, dist. 36.* d *Lib. 7. cap. 14.*

rum caufis conftituta, juffu Clementis X. per litteras encyclicas præcepit Epifcopis, omnem curam, atque folicitudinem impendere, ut pravam confuetudinem jampridem invectam penitus extinguerent, ob quam nonnulli Concionatores non facram doctrinam, ac virtutem populos edocebant, ut Sanctiffimi Patres hortantur, fed auditorum mentes paradoxis, Poetarum fabulis, vanifque Rhetoricorum ornamentis oblectabant. Illud tamen magis deplorandum eft, quod non modo inanibus verbis Concionatores utuntur, fed etiam ridiculam, ac mimicam dicendi rationem imitantur, quæ theatris potius accommodata videtur; & illud ftudiofe curant, ut Auditores hilares, jucundique detineantur. Quamobrem, ut morem hunc facrilegum melius arguamus, verba Patris Olivæ Societatis Jefu Præpofiti Generalis afferemus, quæ in concione coram Pontifice, & Cardinalium cœtu habita continentur, quæ fic latine redduntur[a]: *Ut peftis tam perniciofa omnino extinguatur, fateor me fæpius evolviffe Sacras Litteras, Concilia, & Doctores; & neminem fane reperire potui, qui in tam pravam confuetudinem vel unum verbum protulerit, vel fyllogifmum confecerit. Nullus Catholicus Doctor, nullum Oecumenicum Concilium excogitare, vel fufpicari unquam potuit Concionatores adeo impudentes, qui Dei Ecclefiam in theatrum, facrumque fuggeftum in circulatoriam fedem converterent. Hinc nemo morbo incredibili aptum remedium attulit, & hæc duo maxime repugnantia, quæque in unum copulari nequeunt, femper judicavit,* CONCIONATOREM, *ac* MIMUM, *Apoftolum, & Scurram, Templum, ac Theatrum. Quinquaginta ab hinc annis hæc Erinnys ab inferis emerfit, utque plures animas in tormentorum fedem abriperet, religiofo indumento adoperta, & plerumque magno honore habita ob aliquod cingulum ad pœnitentiam indicandam, templa cachinnis immoderatis implevit, & Concionatorum linguam vana fcurrilitate confperfit.* Quo tempore hic vir egregius hæc fcripfit nihil contra exitiale malum, quod modo memoravimus, lege fancitum fuerat; fed latius cum ferperet, opus fuit non modo legem ferre, fed pœnas etiam in ipfum indicere. Id contigit Pontifice Innocentio XI., cum Sacra Concilii Congregatio die 6. Julii 1680. epiftolam encyclicam dedit, in qua, cum de Concionatoribus agitur, hæc leguntur: *Porro fciant, non levem effe culpam, fed grande piaculum; graviffimaque pœna multandi funt* (videlicet Concionatores) *ubi per fcurrilitatem verbum Dei veluti in fcenam adducunt, aut Auditoribus deridendum traduxerint.*

16. Jam fatis de iis, quæ vitanda funt a Concionatoribus, nunc ad ea fermo convertatur, quibus ipfi fatisfacere pro munere fuo debeant. Ac primum fit, quod Capite 12. 8. quæft. 1. habetur: *Oportet, eum, qui docet, & inftruit animas rudes, effe talem, qui pro ingenio difcentium femetipfum poffit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.* Secundo advertant, ex allata fententia illud quoque n oneri; nempe, ut explanantes ea, quæ credenda neceffario funt, vel Sanctæ Religionis myfteria

a §. 582.

mysteria (ne labor irritus sit) earum rerum similitudines adhibeant, quæ Auditorum captui accommodatæ videantur. Sibi ante oculos ponant Salvatoris exemplum, qui coram populi multitudine verba faciens *parabolis* utebatur: *& sine parabolis non loquebatur eis*. Nunc serpentis exemplum, modo Pastoris, modo Piscatoris, modo vitis allatum fuit, quæ omnia sensibus subjiciuntur. Ejusmodi exemplis pleni sunt libri, qui circumferuntur. Tertio, cum de imbuendis animis, moribusque immutandis sermo est, ut fructus colligatur, in ipsis peculiariter enumerandis oratio versetur. Quæ secundo, ac tertio loco proposuimus ex libro Patris Segneri, qui *Parochus instructus* inscribitur, desumpta fuerunt, ubi tertiam rem ita declarat; si quis contra occasionem, & illecebram peccandi id solum generatim admoneat; videlicet, ejusmodi pericula vitanda esse, populus nihil omnino hac sententia commovebitur. Sin autem duplex periculum afferatur, remotum nempe, ac proximum; deinde rem sic explicet, eum in remota occasione versari, qui domum aliquam frequenter invisens, rarissime lethale crimen admittit, ideoque non obstringi, ut ex eo loco se proripiat; si vero sæpius in peccatum labatur, tunc periculum proximum existimari, quod penitus aufugere divino mandato teneatur; si hæc fiant, tunc animus permovetur, & veritas ipsa tanquam granum synapis non modo contusum, sed minutissime contritum, oculorum aciem vehementer perstringit. Quarto Concionator ejus loci, ubi verbum Dei prædicat, morum corruptelas diligenter exquirat: quod ita docuit Sanctus Carolus Borromæus [a]: *Cum vero ad concionandum aliquo Concionator venerit, vel ab Episcopo, vel a Parocho, aliove Ecclesiæ Rectore accurate illius loci morum corruptelas conquiret, quas, ut occasio feret, verborum vi, & sententiarum pondere, & in primis Sacrarum Litterarum testimoniis, exemplisque constantissime usque adeo exagitabit, ut funditus, quantum in se est, extirpet, Deo juvante*. Quinto non solum improbos mores reprehendere Orator debet, sed causas etiam, quæ pro illorum excusatione in medium proferri solent, & nimis profecto invalescunt. Ita juvenes peccandi licentiam ætati tribuendam putant; homines adulti plura pietatis opera contemnunt, quæ mulieribus tantum accommodata censent; nonnulli a Sacramentis suscipiendis abstinent, aliosque inducunt, ne ad ipsa tam frequenter accedant, & palam asserere non dubitant, immortalem gloriam comparari posse, licet Sacramenta tam crebro non percipiantur: senes tandem cumulandæ pecuniæ, sordidæque divitiarum cupiditati se penitus mancipant, ut familiæ commodis prospiciant. Hæc a Sancto Carolo fuse indicantur [b]. Concionator autem has detegere insidias, & quo potest maximo studio, longe propulsare debet.

17. Inter sacros interpretes quæritur curiosius sane, quam utilius, utrum (omissis ethnicis, atque hæreticis) si Catholici solum adnume-

a *In actis Eccl. Mediolanen. tom.1. pag.*404. b *In Instruct. pluries cit. pag.*400.

rentur, & etiam infantes, qui fere omnes per Baptismum æternam vitam assequuntur, cum perpauci sine ipso decedant, utrum, inquam, major sit eorum copia, qui perpetuis cruciatibus addicuntur. Contrariam sententiam aliqui tuentur, illo regni cœlestis exemplo adducti, quod in Evangelio S. Matthæi proponitur: Unus quippe ex omni numero, qui ad eas nuptias convenerat, solum excluditur, quod veste nuptiali careret. Alii vero eos, qui ad beatissimam cœli sedem perveniunt, & eos, qui ab illa longe arcentur, numero exæquant; cujus rei conjecturam ex decem Virginum exemplo desumunt [a], quarum quinque prudentes, quinque autem fatuæ memorantur. Reliqui vero majorem *Reproborum* numerum existimant, si cum *Electis* conferantur. Legimus enim non sine terrore in sacris litteris: *Multi sunt vocati, pauci vero electi*; & alio loco: *Per angustam portam; quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam: pauci sunt, qui inveniunt eam.*

18. De hac controversia plures agunt, ac præsertim Pater Cornelius a Lapide [b] rem satis erudite pertractat, & multorum Patrum auctoritate ductus sententiam tertio loco expositam defendit. Omissa hac disputatione, quæ dirimenda nostro judicio non est, illud affirmamus, magnam eorum partem, qui æternis suppliciis damnantur, eam calamitatem perpetuo subire ob ignorantiam mysteriorum fidei, quæ scire, & credere necessario debent, ut inter Electos cooptentur: *Multi enim*, inquit Cornelius, *laborant ignorantia crassa articulorum Fidei, quos explicite scire, & credere tenentur, æque ac Sacramentorum*. Itaque Concionator hæc mysteria, & alia, quæ ad salutem necessario requiruntur, populo explanare ne prætermittat. Moneat etiam summopere Parochos, quo studio pro muneris sui ratione eumdem populum per dies festos Christi doctrina instituere teneantur. Item Parentibus, & domorum Præfectis in mentem adducant gravissimum mandatum, quo curare debent, ut liberi, cæterique sibi commendati templum adeant, & Christianam legem addiscant, quos etiam ipsi comitari ad templum fas est, ut suos liberos ad Fidei mysteria percipienda frequenter convenire certo dignoscant, utque intelligant ea fortasse, quæ antea ignoraverant, vel quæ diuturnitate temporis, uti solet accidere, penitus ipsorum animo deciderant, & rursus in memoriam sunt revocanda.

19. Idem Cornelius a Lapide aliam rationem subdit, qua supplicio æterno homines puniuntur, sive numerus Electorum major, vel minor, vel æqualis cum Reproborum plebe judicetur: *Concionatores* (inquit) *communem tramitem explicandi Evangelia sequuntur, peccatoribus commendant Passionem Christi, misericordiam Dei, largitionem eleemosynarum, & cultum Beatæ Virginis, quod illa sui cultores non sinat perire; nec descendunt ad vitia, huic illive loco propria, ut contra ea tonent, & fulminent, eaque extirpent: unde*

a *S. Matth. eod. loco.* b *In Comment. epist. S. Jacobi cap. 2.*

unde Urbes, & populi manent in eisdem malis, legibus, consuetudinibus, propositis, vitiis, nec ullum, vel exiguum, ex Concionibus omnibus fructum referunt. Mutent ergo modum concionandi, si Deo, conscientiæ, Ecclesiæ, & Auditoribus consulere satagunt; ut conscientias feriant, ex iisque omne malum semen, quod in tali loco grassari sciunt, stirpitus evellant.

20. Tandem non ignoramus rationi consentaneum esse, ut Concionator aliquod stipendium pro vitæ sustentatione consequatur: *Qui bene* (ait S. Paulus [a]) *præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina, dicit enim Scriptura: Non alligabis os bovi trituranti*. Et :*Dignus est operarius mercede sua*. Illud solum cavendum est, quod monet Sanctus Gregorius [b]: *Verus ergo quisque Prædicator non ideo prædicare debet, ut in hoc tempore mercedem recipiat, sed ideo mercedem recipere, ut, prædicando, subsistat*. Sanctus Thomas Quodlib.2.art.12. quærit: *Utrum sit peccatum Prædicatori habere oculum ad terrena*; & controversiam ita dirimit: *respondeo, dicendum, quod habere oculum ad terrena contingit dupliciter: uno modo, sicut ad mercedem, vel præmium, & sic Prædicatori non licet habere oculum ad terrena, quia sic faceret Evangelium venale: alio modo, sicut ad stipendia pro necessitate sustentationis vitæ; & sic licet habere Prædicatori oculum ad terrena*. Quamobrem stipendium, quod fidelium pietas elargiri solet, Concionatoribus in nostra Diœcesi non interdicimus; sed absoluto Quadragesimæ cursu, cum de more illud postulantes circumibunt, præcipimus, ne vestigium ab eo loco discedant, ubi conciones habuerunt; humano modestoque animo accipiant, quæ ipsis a piis Auditoribus tribuuntur.

21. Ex illis verbis S. Thomæ: *habere oculum ad terrena*; opportunum aditum nobis apertum conspicimus, ut improbemus incredibilem cupiditatem, occulta consilia, & calliditatem, quibus Nobiles Matronæ, ac Magnates civitatis per Concionatores adiguntur, ut Auditorum frequentiam, ac numerum sibi concilient, utque cæteri Concionatores populi concursu destituantur. Cum tamen urbanis Concionatoribus id solum convenire videatur, ideo cum de illis sermo erit, ea, quæ necessaria sunt, libere enunciabimus.

22. Concionatores suo perfuncti munere, si sæculares fuerint, ad domos suas, si Regulares, ad cœnobium quamprimum revertantur.

INSTI-

a Epist.1. ad Timoth. cap.5. v.17. b Lib.19. Moral.

INSTITUTIO XXVIII.

De Processione, quæ fieri consuevit in festo S. Marci. Quidnam decreverit Sacrorum Rituum Congregatio, si forte in diem Dominicum Paschatis eadem supplicatio inciderit. De Missæ Sacrificio, quod eadem die celebratur.

1. Litaniæ Majores, quæ die S. Marci 25. Aprilis celebrari consueverunt, hoc anno 1734. cum die Solemni Paschatis concurrunt.

2. Non semel id evenit, actumque fuit in S. Rituum Congregatione, utrum die Paschatis, an alio die processio indici deberet. Primum quidem haud consentaneum visum est, cum die Paschatis Episcopi Missæ Sacrificium solemni ritu peragere soleant, & populus magna frequentia ad Eucharistiam percipiendam convenire. Hinc sancitum fuit, ut eadem in diem tertium Paschatis differretur; nec magni momenti negotium Patres censuerunt, quod eo die Concionatores ad populum verba faciant, & eorum cursus absolvatur: quippe responsum fuit, ut ipsa concio post processionem, vel ante haberetur, vel etiam post prandium, sicut primo die Paschatis fieri mos obtinuit.

3. Id die 25. Septembris anno 1627. promulgatum fuit. Scriptores autem Sacrorum Rituum periti juxta hanc sententiam, Missalis etiam, & Breviarii Rubrica, & auctoritate ducti, processionem, quam supra memoravimus, in diem tertium Paschatis prorogandam statuerunt, si celebritas S. Marci primo die Paschatis [a] occurrat.

4. Itaque idipsum die 27. Aprilis nos observabimus, cum hoc anno solemnitas Paschatis, & festum S. Marci eodem die concurrant. Cum tamen eo die, quo processio indicetur, communionem pueris nonnullarum Parochiarum tradere consueverimus, quibus Corporis Christi percipiendi primo facultas conceditur, & illis pariter idem Sacramentum ministrare, qui præcedenti die festo accedere ad Sacram mensam non potuerunt; cum etiam, ut dictum est, conciones tunc agantur, ideo tempus indicare necesse est, quod pro his omnibus efficiendis constituitur. Illud sane deesse non potest, si recte, atque utiliter impendatur.

5. Tertio igitur die Paschatis hora 11. Ecclesiam Metropolitanam S. Petri adibimus, Missam celebrabimus, puerosque ad Eucharistiam sumendam excipiemus.

6. Hora 13. ejusdem diei initium fiet processioni, quæ duarum horarum spatium requirit, si solemnis Missæ tempus adnumeretur, quæ in Ecclesia S. Jacobi Regularium S. Augustini de more celebratur. Hinc commode locus concionibus relinquitur, quæ post horam 15. inchoantur.

7. Illud monendum est, quod hoc anno, aliisque insequentibus Missa Ro-

a *Gavant. ad Rubricas Missalis sect. 6. c. 16. n. 1. & sect. 7. c. 6. n. 25. Macr. Hierolex. verb. Litania. Guyet de festis propriis S S. l. 4. c. 2. q. 5. Barufald. ad Rit. Rom. tit. 79. n. 18.*

ſa Rogationum tempore conſtituta celebrabitur, licet ſuperiori tempore in Eccleſia S. Jacobi die Rogationum Miſſa ſolemnis S. Marci peracta fuerit. Nam juxta Eccleſiæ ritus, non ex libera cujuſvis voluntate res decernenda eſt. In Rituali autem Epiſcoporum, ubi de Proceſſione ſermo eſt, quæ die feſto S. Marci quotannis habetur, hæc apertiſſime continentur [a]: *Eo ordine ibit proceſſio uſque ad Eccleſiam, ad quam juxta conſuetudinem Civitatis dirigetur &c. Cum autem Epiſcopus, & proceſſio pervenerit ad dictam Eccleſiam, celebretur ibi Miſſa Solemnis Rogationum, & non S. Marci, niſi fuerit titulus Eccleſiæ.*

INSTITUTIO XXIX.

De Sacra Viſitatione Monialium Cœnobiis indicenda. De auctoritate Epiſcoporum in Monaſteria, & Sanctimoniales Regularibus ſubjectas, & in illas, quæ aut ſimul commorantur abſque ulla Clauſtri lege, aut disjunctim in propriis ædibus vitam traducunt. De vetuſtate, atque origine Monialium, ac de Clauſtri inſtituto. Utrum Epiſcopus inviſurus Cœnobia Monialium Regularibus ſubjecta, diem certam prius indicere debeat. An teneatur Vicarium Generalem, Monialium Confeſſarium, ac Priorem ſecum adducere. An vero Monaſterium ingredi poſſit cum illis tantum, quos ad Viſitationem peragendam ſibi comites elegit. De pia, veterique conſuetudine educandi Puellas in Cœnobiis Sanctimonialium. De uſu cenſuum, qui Monialibus permittuntur. De Dote, quæ a Parentibus ſolvitur, cum vota ſolemnia nuncupantur a Monialibus. An hujus pecuniæ ſolutio Simoniam præſeferat. De immoderatis ſumptibus, qui a Monialibus fieri ſolent, cum Cœnobii munera ipſis demandantur.

1. POſtquam Deo juvante Diœceſim noſtram magna ex parte perluſtravimus, & 54. Parochias, quæ in Civitate conſtitutæ ſunt, inviſimus, nunc Monaſteriis Sanctimonialium Sacram Viſitationem indicere propoſuimus.

2. Plures ex ipſis ad noſtram juriſdictionem pertinent, & Clauſtris perpetuo includuntur; aliæ autem ſub eadem Clauſtri lege in Regularium poteſtate verſantur; aliquæ vero nullis Clauſtri vinculis tenentur, licet ſub eodem tecto congregentur; poſtremo nonnullæ ſacrum indumentum gerunt, ſed vitam cum reliquis communem minime agunt, & domi ſuæ degunt, vel apud illos, quibuſcum aliquo cognationis vinculo continentur.

3. De primis, quæ nobis ſubjiciuntur, verba facere ſuperva caneum ducimus, cum nullum impedimentum offerri poſſe videatur. Si de illis agatur, quibus Regulares præſunt, nihil ad pacem labefactandam excitari poteſt, ſi Eccleſiæ ſanctiones ſedulo perpendantur. Quamvis enim tueri

a *Lib. 2. cap. 32.*

tueri diligenter velimus ea, quæ nobis tribuuntur jure Pontificio, Decretis Apoſtolicis, eorumque ſententiis, qui Pontificum auctoritate de iis rebus judicant; tamen nihil expetimus quod nobis apertiſſime tribuendum non videatur.

4. Ac primum Tridentina [a] Synodus Epiſcopis Sedis Apoſtolicæ Delegatis Clauſtrorum cuſtodiam commendavit in Monaſteriis etiam immunibus, & Regularium poteſtati ſubjectis. Gregorius XV. certis [b] limitibus concluſit facultatem, quæ in Monaſteria ſub Regularium adminiſtratione poſita, commiſſa Epiſcopis fuit. Siquidem ſtatuit, ut etiam Regulares Confeſſarii a Præfectis Regularibus præpoſiti Monialibus per Epiſcopos approbentur; utque bonorum Curatores, licet Moniales Regularibus ſubſint, & cujuslibet conditionis exiſtant, Sæculares nempe, vel Regulares, rationes Epiſcopo referre, accitis etiam Præfectis Regularibus, teneantur; poſtremo Pontifex ſancivit, ut Confeſſarium, ſi parum idoneus judicetur, & bonorum Adminiſtratores, ſi imperiti, vel infidi deprehendantur, Epiſcopus ab eo munere removeat, ſi prius admoniti Regularium Præfecti id facere prætermiſerint. Illud etiam a Pontifice conceditur Epiſcopo, ut in comitiis, quibus totius familiæ Superiores deliguntur, una cum Præfectis Regularibus ipſi per ſe, vel per alios præſint, licet Monaſteria ad eoſdem Regulares omnino pertineant. Si qui vero Regulares etiam in Monaſteriis ſibi ſubjectis Clauſtrorum leges violaverint, decernit Pontifex, ut Epiſcopus, tanquam Sedi Apoſtolicæ Delegatus, eos punire, & ad Cenſuras quoque, ſi opus ſit, contra ipſos devenire poſſit.

5. Alexander VII. eaſdem Clauſtrorum leges arctioribus terminis definivit [c]. Licet enim Præfectis Regularibus ſemel per annum Monaſteria ſibi addicta ingredi permiſerit, ut viſitationem exequantur, illud etiam præcepit, ut ſi crebro eadem Monaſteria legitima, ac neceſſaria cauſa adire cogantur, id minime perficiant, niſi Epiſcopus interſit, vel alius quiſpiam vir Eccleſiaſticus ipſius voluntate ſubrogatus. Clemens X. [d], quæ prius a Gregorio ſancita fuerant, plane confirmavit; ut nempe Confeſſarii Regulares a ſuis Præfectis ad Confeſſiones Monialium audiendas deſignati, etiam in Monaſteriis illorum poteſtati traditis, Epiſcopi auctoritate ad illud munus neceſſario probentur.

6. Omiſſis, quæ Benedictus XIII. contra hæc ſuperius allata, promulgavit, cum omnia Clemens XII., ut infra dicemus, in priſtinum reſtituerit, quemadmodum a Romanis Pontificibus Benedicti Deceſſoribus antea conſtituta fuerant, illis, inquam, omiſſis, nihil aliud opponi poteſt, niſi eaſdem Pontificum ſanctiones uſu minime receptas eſſe, neque exequutioni unquam demandatas, uti plurium annorum experientia cognovimus, quibus acta Romanarum Congregationum pervolvimus, quæ tamen

a *Seſſ.25. de Regularibus c. 5.* b *Conſtitut.18. tom. 4. Bullar. Rom.*
c *In Conſt. 153. Bull. Rom. t.6.* d *In Conſt.7. quæ incipit: Inſcrutabili.*

tamen has inanes excusationis causas opportunis remediis sustulerunt.

7. Antequam in Sacra Concilii Congregatione a Secretis delecti fuissemus, Cardinalis Archiepiscopus Neapolitanus die 11. Martii anno 1673. id postulavit: *An non obstante praetenso non usu, liceat Eminentissimo Archiepiscopo ad formam Constitutionis Gregorii XV. exigere rationem administrationis bonorum Monialium Regularibus subjectarum*. Responsumque fuit: *affirmative* [a]. Cum ejusdem Sacrae Congregationis Secretarium ageremus, Episcopus Uladislaviensis petiit, utrum ipse Confessarios Regulares a suis Praefectis pro audiendis Monialium Confessionibus adlectos probare posset, licet Moniales per eos Regulares administrarentur, & contraria immemorabilis consuetudo adduceretur: Sacra Congregatio die 30. Januarii anno 1723. *affirmative* [b] respondit, Clementis X. constitutione permota [c], quae omnem adversam consuetudinem, licet immemorabilem, abrogavit. Anno vero proxime elapso Cardinalis Pereyra Episcopus Phari in Algarbiorum Regno, cum in illis Regionibus, neque Decretum Gregorii XV. pro exigendis bonorum rationibus receptum unquam fuisset, nec ea, quae sancita sunt de Claustri custodia, de approbandis Confessariis, ac de primo loco ab Episcopis tenendo in comitiis Monialium, quae Regularium potestati commissae sunt, ob hanc caussam idem Cardinalis petiit, an perficere deberet, ut omnia, quae in eodem Gregorii decreto constituta sunt, omnino servarentur: Sacra Congregatio die 14. Novembris anno 1733. id approbavit, & absolvendum negotium praecepit. Sed ne ab hac nostra Civitate discedamus, epistolam Sac. Congregationis Episcoporum, ac Regularium ad Cardinalem Jacobum Boncompagnum Decessorem nostrum scriptam his verbis deprehendimus inter aliquas adnotationes, quas super actis ejusdem Congregationis confecimus. *Postquam iterum hodierna die Sacrae huic Congregationi relata sunt, quae scripsit Eminentia Vestra de istarum Monialium Sancti Mathiae pervicacia, quae utpote Regularium regimini subjectae a rationum recognitione se esse immunes contendunt, eadem Sac. Congregatio abrogans, quae a die 10. Februarii ea de re decreverat, statuit, ut juxta Apostolicas Constitutiones, praesertim vero illam Gregorii XV., ac Decreta alias prolata ab ipsa Sac. Congregatione Concilii possit Eminentia Vestra easdem Moniales, caeterasque Regularibus subjectas compellere ad rei suae familiaris rationes exhibendas, itemque exquirere, an dotes juxta hujus Sacrae Congregationis mandata deponantur. Caeterum jussionem sequatur, qua Antistita, ac Moniales ullam in posterum Virginem ad habitum recipere sine praevia Episcopi facultate prohibentur; de quibus, dum Eminentiam Vestram certiorem facio, demisse sacras ejusdem manus deosculor*.

8. Insuper, cum idem Cardinalis Boncompagnus hanc Ecclesiam administraret, aliae controversiae pro Monialibus ad Regularium potestatem spectantibus excitatae fuerunt, quibus Episcoporum, ac Regularium Congregatio finem imposuit; quae omnia referenda ducimus, ne oblivionis

a *Lib.28. Decretor. pag.40.* b *Lib.73. Decretor. pag.31. & §. 9.*

nis causa, aut alia qualibet ratione iterum in medium ea deducantur, pro quibus jam sententia lata est.

9. Ac primum, si aliquis opifex, Episcopo probante, Cœnobium Monialium, quæ Regulares Præfectos habent, ingressus alias fuerit, aditum ipsi deinceps in Monasterium patere, quoties aliquid ejusdem artis perficiendum contingeret, palam asserebatur; Sacra tamen Congregatio die 27. Novembris anno 1722. in hunc modum respondit: *Sacra Congregatio censuit, Eminentissimum Archiepiscopum non debere id permittere, cum requiratur specialis licentia pro quolibet contingente casu ingressus, etiamsi agatur de aliquo jam alias approbato, & permisso pro hujusmodi ingressu.*

10. Item, pro certo tenebatur eum Regularem, qui semel per suos Præfectos extraordinarius Confessarius pro Monialibus Ordini Regularium subjectis cum Episcopi facultate declaratus fuisset, posse ad idem munus iterum designari, licet nova Episcopi approbatio non intercedat; quod etiam statuendum putabatur, si alias ab alio Episcopo præpositus fuisset ad confessiones Monialium audiendas, quæ per Ordinis sui Præsides administrantur.

At Sacra Congregatio super his ita statuit eodem die, eodemque anno, quos superius memoravimus: *Sacra Congregatio censuit, id non esse permittendum ab Eminentissimo Archiepiscopo, & requiri ejus approbationem in quocumque casu destinationis alicujus pro audiendis confessionibus dictarum Monialium.*

11. Moniales quoque a S. Mathia nuncupatæ Regularibus Ordinis S. Dominici subjectæ contendebant, Monasterium Sancti Lucæ, ad quod singulis bienniis nonnullæ ex ipsis transferuntur, Claustrorum legibus non contineri, licet P. Petrus Paulus Ciardus Provincialis die 7. Augusti anno 1683., & Cardinalis Pipia, cum sui Ordinis Generale Magisterium gereret, die 22. Julii anno 1722. contrarium omnino decreverunt: Postremo die 27. Novembris anno 1722. Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium super hac re ita constituit, *Eadem Sacra Congregatio censuit, quod Eminentissimus Archiepiscopus demandet, omnino in dicto Monasterio Sancti Lucæ servari Clausuram.*

12 Sed jam ad eas Moniales veniamus, quæ vel communem sub eodem tecto vitam degunt, licet nullis Claustri legibus adstringantur, vel ædes paternas separatim incolunt, licet Monialium indumenta præseferant. Leo X. [a] omnia privilegia, quæ Ordini Regularium adscribuntur, ipsis concessit, si virginitatem servarent, licet separatim, aut conjunctim vitam instituerent; ex quo inferri posse videtur eam solum Episcopis auctoritatem tribui, qua tamquam Sedis Apostolicæ Delegati præditi sunt in Claustrales Moniales, quæ Regularium potestati permissæ fuerunt: verum posterioribus temporibus aliter de ejusmodi Tertiariis, ut vocant, per Summos Pontifices constitutum fuit.

13 Ac

a *Constitut.22. Bull. Rom. t.1.*

13 Ac primum vetustissimum Monialium institutum dignoscitur ex vita S. Augustini, quam S. Possidius descripsit, & quam P. Joannes Salina ex Canonicis Lateranensibus nuper in lucem edidit Romæ anno 1731. eruditis commentariis exornatam [a]. Fertur etiam antiquissima Claustrorum consuetudo, quæ vel ex quarti sæculi monimentis deprehenditur: Nulla tamen generali lege id Monialibus indicebatur [b]. Bonifacius VIII. ineunte sæculo XIV. Monialibus Claustrorum legem observandam præcepit [c]. S. Pius V. nullas [d] in posterum Tertiarias Ordinum Regularium admitti jussit, nisi solemni ritu vota nuncuparent, legemque Claustrorum omnino servarent. Hoc sane Decretum, uti Sacra Congregatio Concilii juxta Fagnanum [e] declaravit, eas solum Tertiarias complectitur, quæ in unam domum congregantur. Certum quidem est post Decretum etiam ejusdem Pontificis in multis Italiæ Urbibus hujusmodi Tertiarias versari, quæ nec solemnia vota concipiunt, nec Claustrorum legibus tenentur, tamen ut ratio Sanctissimi Pontificis habeatur, & de ipsius Decreti observantia studium ostendatur, Sedes Apostolica Tertiarias ejusmodi dissimulare,& tamquam sua auctoritate minime probatas Episcoporum jurisdictioni permittere consuevit [f]. Cum Nos ipsi in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munere fungeremur, Episcopus Sarzanensis petiit, an mulieres, quæ tertium Ordinem S. Francisci profitebantur, & Claustri jura non servabant, suæ potestati subjectæ essent, cui Sac. Congregatio die 3. Januarii anno 1723. respondit earum Monasterium, *esse subjectum omnimode jurisdictioni Episcopi, citra tamen approbationem Sacræ Congregationis quoad illud*.

14 Post Moniales, quæ sine ulla votorum nuncupatione, Claustrique vinculo, communem tamen ad vivendum sibi sedem elegerunt, de aliis verba facienda sunt, quæ Monialium indumenta præseferunt, licet disjunctim in privatis ædibus singulæ immorentur. Sacræ igitur Congregationes, quæ nempe ad declarandam Tridentinam Synodum, & quæ Episcoporum, ac Regularium causis præpositæ sunt, varia quidem, sed consona de iisdem Tertiariis constituerunt. Illud primum cautum, & sancitum fuit, ne illis Sacerdotes Regulares Pœnitentiæ Sacramentum administrarent, nisi prius per Episcopum ad confessiones Laicorum audiendas probarentur; secundo, ne Regulares Sacram Eucharistiam in Paschatis celebritate Tertiariis ejusmodi traderent; tertio, ut ipsæ post mortem in Ecclesiis Parochialibus sepeliantur, nisi forte in Templis Regularium, quorum habitum antea gerebant, aliqua pro ipsis tantum sepulchra designata habeantur; quarto, ut Regulares ad habitum eas solum mulieres admittant, quæ vitæ probitate commendentur, & quadragesimum annum

a *Cap.27. 31.* b *Thiers. in tractatu de Clausura.* c *Cap. periculoso de statu Regularium in sexto.* d *Constitut. 8. tom.11. Bullar. Rom.* e *Cap. nullus, nu.66. & seqq. de foro competenti.* f *Card. Petra in eruditis Comment. Constitut. Apost. tom. 4. pag.475. num.19. & seq. Matthæuccius de Officiali Curiæ Ecclesiasticæ cap.52. num.3. & seqq.*

attigerint, quæ bonorum ſatis habeant ad vitam honeſte ſuſtentandam, & cum cognatis, & affinibus ſuis vitam ſimul exigant; tandem in Epiſcopi facultate poſitum eſſe, ut mulieres ad habitum recipiantur, cum examen conditionum, quas paulo ante explicavimus, ad ipſum pertineat.

15 Ejuſmodi decreta ſatis cognita ſunt, & a Scriptoribus etiam Regularibus in ſuis ipſorum libris deſcribuntur [a]. Epiſcopus Mazarenſis, cum nos ipſi Secretarium ageremus, hæc a Sac. Congregatione Concilii poſtulavit: *Quænam ſint conditiones requiſitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum ſuæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus dictum habitum dare poſſint, & an examen dictarum facultatem pertineat ad Epiſcopum*; cui Sac. Congregatio, res omnino diverſas exiſtimans, facultatem nempe concedendi habitum, & conditiones mulierum ad ipſum habitum recipiendum, hoc pacto reſpondit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apoſtolicam, examen conditionum quoad mulieres veſtiendas, & licentiam veſtiendi pertinere ad Ordinarium, & conditiones veſtiendarum eſſe expreſſas in Decretis Generalibus alias editis, & hæc Decreta eſſe ſervanda.*

16 Poſt hæc Decreta in Tertiarias, quæ communem vitam ſine Clauſtri vinculo ducunt, & quæ privatis in domibus degunt, aliæ quædam a Benedicto XIII. Conſtitutiones editæ fuerunt [b]; quarum altera incipit: *Paterna Sedis Apoſtolicæ* in Tertiarias Ordinis Sancti Franciſci [c]; altera incipit: *Exponi nobis* in Tertiarias Ordinis Servorum B. Virginis; alia pro Regularibus Dominicanis incipit: *Pretioſus* [d] in qua plura decernuntur, quæ jus Magiſtri Generalis in Tertiarias ſui Ordinis declarant, quemadmodum §. 56. 57. liquido apparet. Cum tamen Clemens XII., qui nunc feliciter Pontificatum obtinet, eaſdem Benedicti Coſtitutiones iis terminis concluſerit, qui a jure communi, Tridentino Concilio, & ſuperiorum Pontificum ſanctionibus præſcribuntur, illudque addiderit, haud poſſe Regulares neque externo, neque interno foro privilegiis uti, quæ a Benedicto XIII. in Decretis, quæ paulo ante memoravimus, conceduntur, hinc neceſſario ſequitur, rem dijudicandam juxta eas leges, quas ſuperius enumeravimus, non vero ex ſententia, quæ in ejuſdem Benedicti Decretis continetur. Quod ſi aliquid contra afferri poſſit, quod nos certe latet, ſi palam nobis proferatur, facile, ac libentes excipiemus. Siquidem eam mentem nunquam habuimus, ut aliorum privilegia licet minima, de medio auferamus, ſed tantum ut poteſtatem Ordinarii integre tueamur, quemadmodum juravimus; & Sedis Apoſtolicæ Decreta exequutioni mandemus, quæ quidem haud conſulto, ſed ob ignorantiam negliguntur, quod nempe illa percurrendi, & ſedulo examinandi

a *Nicolius in Floſculis, verbo Tertiariæ. Lantuſca in Theatro Regul. eodem verbo. Donati Rerum Regular. tom.2. tract.17. quæſt.3. num.21. & ſeqq. Matthæuccius in Officiali Curiæ Eccleſiaſt. cap.52. num.3. & ſeqq.* b *Anno* 1725. c *Anno* 1726. d *Anno* 1727.

minandi facultas non fuerit. Si autem superiori tempore, uti magnopere timemus, conditiones ejusmodi, & ipsarum examen prætermissum fuerit, cum Tertiariæ, quæ sejunctim in suis ædibus degunt, ad habitum receptæ fuerunt; ad corrigenda, quæ temere commissa sunt, nos paratissimos exhibemus, modo in posterum hæc negotia non inconsulto transigantur, sed Pontificum sanctiones, ut fas est, plene serventur.

17 Post hæc, verba facienda sunt de iis, quæ ad Sac. Visitationem pertinent; ac primum non ignoramus felicem ipsius exitum ex Dei beneficio, ac voluntate unice expectandum. Quamobrem Moniales universas claustrales, & non claustrales, quæ nobis, vel etiam Regularibus subjiciuntur, vehementer obtestamur, ut rem summo studio Deo commendent, cujus ope copiosum fructum, quem expetimus, ex Sacra Visitatione consequamur. Singulis autem, quæ id perfecerint spatio proximæ hebdomadæ in Albis post Pœnitentiæ Sacramentum, susceptamque Eucharistiam, centum Indulgentiarum dies impertimur.

18 Singulis Monasteriis, quibus Visititatio indicetur, quindecim dies permittentur, ut quæ necessaria sunt, parari commode possint, quæ etiam describi curabimus in eadem scheda, quæ pro Visitatione denuncianda Monasteriis ipsis tradetur. Procurator Generalis Minorum Observantium hæc petiit a Sacra Congregatione Concilii. *An Episcopus visitaturus Clausuram Monasteriorum Monialium teneatur ante accessum eisdem Monialibus præfinire diem, & horam Visitationis*, Die vero 19. Januarii anno 1686. responsum fuit: *negative* [a]. Insuper die 29. Julii anno 1688., cum de causa Florentina ageretur [b], Archiepiscopus Florentinus hæc postulavit: *An in Visitatione, & ingressu Clausuræ teneantur Vicarii Generales secum ducere Priorem, & Confessarium dictarum Monialium*, cui pariter responsum fuit *negative*. Cum vero Secretarium Sac. Congregationis Concilii nos ipsi ageremus, plurima Episcopus Aquilæ in Vestinis examinanda proposuit, quæ pro visitandis Monialibus in illa Diœcesi Cœlestinis Regularibus subjectis dubia videbantur; ac illud præsertim: *An Episcopus possit solus cum suis Convisitatoribus ingredi & visitare Clausuram prædictarum Monialium absque interventu P. Abbatis Cœlestinorum*. Die autem 31. Julii anno 1723. *affimativa responsio data fuit*. Verum ut voluntatis nostræ studium testemur in Moniales etiam, quæ Regularium potestate reguntur, ante quindecim dies tempus Visitationi constitutum indicabimus, ut de Monialibus nobis subjectis paulo ante dictum est. Insuper illarum Præsidem Regularem, & Confessarium, ut nobiscum intersint, prius admonebimus, cum ad visitanda Cœnobii Claustra accedemus, ut si quid statuendum sit, ipsorum pariter consilium adhibeatur. Claustrorum leges pro illis præsertim Monialibus, quæ Regularibus parent, maxima olim severitate fuisse conservatas, illud testimonio esse potest, quod in Statutis Monialium, quæ a Sancto Dominico appellantur, cautum fuit,

A a 2

a *Lib. 36. Decret. pag. 15.* b *Lib. 34. Decret. fol. 233.*

fuit, posse quidem earum Confessarium Monasterii fores ingredi, cum pro Viatico administrando, vel Sacra Unctione obliniendis Infirmis accersitur, nullum tamen habetur verbum, an idem permittatur, cum Moniales ægrotæ Pœnitentiæ Sacramento expiandæ sunt. Itaque in dubium ea res adducta fuit coram Pontifice Clemente VII., qui die 5. Januarii anno 1532. litteras Apostolicas dedit [a], quibus ingressus in Monasterium Confessario conceditur, cum de morbis periculosis agitur, illudque simul indicitur, ut eodem tempore Eucharistiæ Sacramentum ministretur, ne toties Sacra Monialium penetralia sint adeunda. Nos sane præscriptos limites non adeo excessisse videmur, dum Præsidem, & Confessarium Regulares accivimus, ut nobiscum intimos Monasterii recessus visitandos ingrediantur. Id enim perraro contingit; tum etiam iidem Regulares pro re perficienda necessarii, vel saltem opportuni judicantur. Tandem Gregorius XIII. Episcopum ad Moniales accedentem valde commendat, si ipsum aliqui Regulares comitentur.

19 Monasterii templum adibimus eo die, atque hora, quæ prius indicentur. Primum omnium sacrum facientes. Moniales universas ad Sacram communionem excipiemus, quo peracto Divinæ Eucharistiæ tabernaculum, & Sacra Vasa, quibus ad ægrotos ungendos sanctum Oleum continetur, visitabimus. Moniales vero Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento per nos tunc reficiendæ, eæ tantùm intelligi debent, quæ nobis, non autem quæ Regularibus subjectæ sunt, nisi ipsæ pariter Sacrosanctum Christi Corpus a nobis suscipere ultro deposcant. Etenim libenter amplectimur universa Decreta, quæ super hac re in Sacris Congregationibus Romæ promulgata sunt. Congregatio præsertim Concilii Tridentini interpres cum plurima, uti superius dictum est, ab Archiepiscopo Florentino proposita expendisset, & illud præ reliquis: *An valeat easdem Moniales communicare*; quæ nempe ad Regularium potestatem spectant, hoc pacto responsum dedit: *affirmative, dummodo Moniales velint*.

20 Insuper, cum Divinæ Eucharistiæ tabernaculum, & vasa ad Oleum Infirmorum conservandum visitanda ediximus, de illis Ecclesiis intelligimus, quæ nobis solum, non autem Regularibus subjectæ sunt. Nihil enim contra suscipiendum nobis est, nisi legitimæ consuetudinis testimonia proferantur: neque in hanc disquisitionem venire volumus, sed ea solum perficere, quæ nobis aperto jure conceduntur. Id præsertim monuit Sac. Concilii Congregatio, cum de causa Florentina nuper allata ageretur, & in aliis etiam causis, quæ nempe anno 1686., ac deinde 1723. propositæ fuerunt, cum lis inter Episcopum Aquilanum, & Patres Cœlestinos intercederet.

21 Confidimus, omnia Deo juvante tranquille, ac sine ullis dissidiis cessura, quæ a Regularibus maxime aliena esse debent; & cum nonnulla a Summis Pontificibus, ac Præsidibus pro felici Monialium regimine, ipsa-

a *Tom.4. pag.499.*

ipsarumque augendo pietatis studio vehementer expetantur, nos ea palam exponemus, ut suaviter in usum inducantur, priusquam Visitationem aggrediamur.

22 Innocentius XI. per Sacram Congregationem super Episcoporum, & Regularium negotiis constitutam die 9. Octobris 1682. decrevit, ut per decem dies spiritualibus exercitiis vacent illæ, quæ Monialium institutum amplecti volunt, antequam ad habitum recipiantur, idemque præstent, antequam solemnia vota ab iisdem nuncupentur. Post hæc ita subdit: *Insuper Sanctitas sua magnopere exoptat, ut omni diligentia, suavi tamen ratione singulæ Moniales adducantur, ut iisdem spiritualibus exercitiis operam quotannis præbeant, quo tempore magis opportunum videbitur, ut studium ad virtutes excolendas renovetur, quod maxime necessarium est, illis præsertim, quæ Claustris inclusæ perfectiorem vitæ disciplinam, atque institutum profitentur*. Idem monet Clemens XI. in litteris encyclicis, quas dedit die 16. Martii anno 1703., & quæ in collectione suorum Decretorum continentur. Nonnullæ Moniales in hac Urbe versantur, quæ sibi quotannis virum pietate insignem deligunt, cujus ductu, ac voluntate spiritualibus exercitiis tempus aliquod impendant. Nos tamen summopere optamus, ut universæ Moniales eam normam in ejusmodi exercitiis sibi proponant, quæ a S. Ignatio præscribitur, & hoc pacto Pontifici Innocrntio XI. morem gerant. De hac re cum Monialibus nobis omnino subjectis suavem quidem, ac blandum sermonem instituemus, cum Visitatio a nobis peragetur. Interim Præfectos Regulares hortamur, ut eamdem mentem suscipiant cum iis Monialibus, quæ ipsorum curæ, fideique commendantur.

23 Illud frequenter usurpabat [a] S. Philippus Nerius, ad animas virtute imbuendas magister facile princeps, opus esse, cum de mulieribus agitur, ut aliquis pietatis fervor in ipsis excitetur. Siquidem experientia se compertum habere ajebat, ultra eos limites inde mulieres ferri, qui initio propositi fuerant. Post hæc alia, quæ necessaria duximus, subjiciemus.

24 Delatum nobis fuit in more positum esse, ut pueri, aut saltem puellæ fraudis ob teneram ætatem insciæ Claustra Monialium ingredi facile permittantur. Id vero penitus interdicimus, cum de Claustrorum legibus res agatur, sive Moniales potestati nostræ, sive Regularibus pareant, quemadmodum a Jacobo Cardinali Boncompagno [b], Cardinali Ludovisio [c], & Hieronymo Cardinali Boncompagno [d] Decessoribus nostris sancitum fuit. Is pariter est teste Crispino Romanæ Civitatis usus [e].

25 Ex primis Ecclesiæ sæculis pia consuetudo manavit, ut puellæ Monialium Claustris admittantur, ubi ad virtutem informentur. Id facile

a *Baccius lib.2. de ipsius actis cap.6.* b *Lib.4. Synod. cap.4.* c *In suo Edicto 1.Oct. an.1624.* d *In alio Edicto 23. Junii anno 1659.* e *Tractat. de Visitatione Pastorali.*

cile conjicitur ex Sancto Hieronymo, cum ad Lætam scripsit, rationemque tradidit, qua ipsius filia institueretur: *Noli ergo subire onus, quod ferre non potes, sed, postquam ablectaveris eam, redde aviæ, & amitæ: nutriatur in Monasterio, sit inter Virginum choros, nesciat seculum, vivat angelice, sit in carne sine carne, omne hominum genus sui simile putet*. Inter Decreta Cardinalis Gabrielis Paleotti hujus Urbis primi Archiepiscopi, quæ ad Moniales pertinent, & Bononiæ excusa fuerunt anno 1579., illud pro puellis apud Moniales educandis habetur [a]: *In posterum laneum pannum albi tantum coloris adhibeant, qui non adeo defluat, ut tellurem everrat; nullis cincinnis ad caput, aures, collumve utantur, etiamsi Bacchanalium dies celebrentur; sed vestes modestæ, ac simplices loci Sanctitati conformentur*. Deinde subdit [b]: *Ubi domus amplitudo permittit, Puellæ locum a Monialibus separatum habeant; Magistram quoque ad eas regendas designatam, cui parere debeant, & quæ libere per Monasterium ipsas vagari non patiatur, curetque diligenter, ut Christianam vivendi rationem addiscant: ubi vero Cœnobii angustiæ locum Puellis disjunctum minime sufficiunt, non iis temere Monialibus committantur, quæ hoc negotium sibi postulant, sed senioribus, quæ virtute, ac religione ipsarum sibi animos concilient, atque devinciant. Id autem servetur, donec Monasterium ita aptatum sit, ut Puellæ omnes sub unius tantum Magistræ institutione congregentur. Certum denique habeant nullo modo famulas concedi, quibus ad commodiorem vitæ rationem utantur*.

26. Fortasse perpauca Monasteria locum pro Puellis educandis separatum condiderint, uti statuit Cardinalis Paleotti, idque exiguis proventibus tribuendum afferent, ob quam causam rem perficere minime potuerint. Satis compertum non habemus, utrum a veritate id alienum fuerit superiori tempore, postquam ejusdem Cardinalis Decretum promulgatum fuit. Illud certum est, in præsentia posse sine dubio affirmari. Quoniam vero expensarum ratio habenda est non solum Monialibus, sed privatis etiam familiis ob temporum calamitatem, qua vexamur universi, Superiores nostrarum Monialium admonemus, ut parentibus Puellarum, quæ Monasterium pro institutione ingrediuntur, edicant, ne ullam vestium pompam, inanemque luxum, uti nimis libere fieri consuevit, ipsis puellis indulgeant. Præsides quoque Regulares, ut idem a suis Monialibus obtineant, vehementer hortamur. Præter ea, quæ in Concilio Romano super hac re statuta sunt, in Mediolanensi etiam Concilio, quod S. Carolus Borromæus Ecclesiasticæ disciplinæ Magister primo coegit, hæc leguntur. [c] *Hujusmodi autem Puellæ nigri tantummodo, aut fusci, vel albi coloris vestes, non sericas, adhibeant; nullo præterea exquisito ornamenti genere utantur, ne sint cincinnatæ, neve habeant inaures, nec monilia, aut hujus generis inanes delicias*.

27 Nunquam satis laudare possumus eas Moniales, quæ nihil quippiam peculiare habent, sed omnia communia esse voluerunt. Ipsas ma-

a Pag.8. b Pag.14. c Tom.1. pag.45.

maxime hortamur, ut idem institutum perpetuum esse velint. In illis autem Monasteriis, ubi hæc disciplina minime servatur, sed census annui Monialibus permittuntur, magno studio commendamus, ut in commune ærarium ejusmodi pecuniæ deferantur, nec sine Abbatissæ facultate, aliquid, si honesta causa intercedat, expendatur. Quidquid autem supersit pro communi utilitate, & commodo conferatur. Id statuit Cardinalis Boncompagnus [a], & his conditionibus privati Monialium census probantur, uti doctissimi viri, qui de hac re scripserunt, unanimes consentiunt [b]. Expetimus magnopere, ut Præfecti Regulares census Monialibus hac solum lege concedant.

28 Non levis momenti res est, si Monialium proventus recte administrentur, de quo sic habetur in eo libello Romæ excuso anno 1719. pag. 21., ubi muneris Episcopalis, ejusque vitæ ratio præscribitur: *Præterire haud possum, quin aliquid dicam de bonorum administratione domestica, ex qua non semel bonorum spiritualium ruina ita derivatur, ut reparari in posterum nequeant: Itaque prudens Episcopus expensarum rationem sedulo exigat, & quos inanes, ac superfluos sumptus offenderit, omnino impediat.* Disputant inter se Doctores, an solutio dotis, quæ ante votorum nuncupationem pro filia a parentibus impenditur, cum Simoniæ labe jungatur. Aliqui Belgici Episcopi a S. Concilii Congregatione die 18. Octobris anno 1683. id petierunt [c]: a Nobis autem ejusdem Congregationis Secretarium agentibus, cum Bononiensis causa ageretur die 14. Aprilis anno 1725. idem postulatum fuit. Quare ex communiori Doctorum sententia Sac. Congregatio respondit a Simonia immunem non esse, si dos pro ingressu in Ordinem Monialium solvatur, seu Monasterium exiguos, sive largos census obtineat; aliter vero, si pecunia tribuatur pro alimentis, quæ puellæ ad habitum receptæ suppeditanda sunt donec vita fungatur; tunc enim nullam in pactione, seu pecuniæ solutione simoniam intercedere, si Cœnobium in paupertate versetur: non ita tamen, si divitiarum copia redundet. Nos sane ab hoc scrupulo ac sollicitudine vacui sumus, cum Monasteria hujus Civitatis parcis omnia proventibus instruantur. Illud argumento est, quod accepta aliqua dote, statim vera, ac certa debita in scheda descripta nobis offeruntur, ut nostra interposita facultate, per eam pecuniam extinguantur. Nos sane, neque œconomiæ, neque arithmeticæ scientissimos esse fatemur, ob quam causam Congregationem loco nostro sufficimus, cujus peritia, ac virtute expensarum libri diligenter examinentur; etenim consilium eorum sequi volumus, qui istarum rerum scientia super cæteros præstantes habentur. Igitur Ministri Monialium, quæ nobis, vel Regularibus subjectæ sunt, ejusmodi libros paratos

a *In Synodo lib. 4. cap. 4. de Monialibus §. paupertatem.* b *Passerinus antiquæ edit. de statu hominum qu. 149. art. 3. num. 325. Card. de Luc. de regul. dis. 57. Card. Petra ad Const. Apost. tom. 4. pag. 172. num. 38. & decis. 405. num. 6. part. 16. Recent.*

c *Lib. 33. Decretorum.*

tos habeant, & ſummas expenſarum comparent. Nam fortaſſe continget, ut in dubium, & examen vocentur, antequam viſitatio ſuſcipiatur. Regulares accire non omittemus, cum ab ipſorum Monialibus ratio domeſticæ adminiſtrationis requiretur, ut Pontificum Decretis pareamus.

29 Præter cenſum, ac dotem, quæ Monialibus tribuitur, pecuniam illæ erogare conſueverunt, quibus certa Cœnobii munera deferuntur. Itaque, cum Clemens XI. expendiſſet Moniales univerſas non iis commodis præditas eſſe, immo nonnullas in maximas anguſtias adduci, ut expenſis ejuſmodi ſatisfaciant, ex quo ſaltem animi quædam perturbatio dimanat, binas litteras encyclicas dedit quas Latine redditas in fine hujus noſtræ Declarationis imprimendas curabimus. Illis quidem aliquæ Monialium familiæ paruerunt; aliæ tamen idem exemplum minime ſequutæ ſunt, de quo cauſas in Viſitatione peragenda libenter inquiremus, ut quid ſtatuendum ſit, opportune deliberemus.

30 Felicem rerum exitum ſperamus, cum optimam de noſtris Monialibus opinionem animo conceptam habeamus: ipſæ, ut inquit S. Cyprianus, gregis noſtri pars illuſtrior nuncupantur. S. Gregorius [a] tria ipſarum millia Romæ fuiſſe commemorat, cum ipſe Pontificatum gereret, quarum meritis acceptum referebat, quod belli periculis oppreſſa Civitas non fuerit, tunc per Longobardos excitatis: *Harum talis vita eſt, atque in tantum lacrymis, & abſtinentia diſtricta; ut credamus, quia, ſi ipſæ non eſſent, nullus noſtrum jam per tot annos in loco hoc ſubſiſtere inter Longobardorum gladios potuiſſet*. Nos quoque fatebimur hanc Urbem multis abhinc annis tot calamitatibus jactatam ſtare non potuiſſe, niſi preces aſſiduæ noſtrarum Monialium incenſam Dei iracundiam mitigaſſent. Alexander VI., cum Moniales a S. Agnete appellatas Regularibus Dominicanis in curam traderet, eaſdem ſolemnia vota coram S. Dominico emiſiſſe teſtatur [b]. Beatiſſimæ Virginis Effigiem, quam S. Lucas depinxit, Civeſque in Monte Guardiæ poſitam ſummo honore proſequuntur, a duobus Pontificibus Leone X., ac Paulo III. commendatam accepimus iis Monialibus, quæ in eo loco morantur [c]. Corpus S. Catharinæ Civis noſtræ adhuc integrum, & incorruptum ab iiſdem Monialibus conſervatur, quibus cooptata fuerat, cum ipſarum Fundatrix inter vivos ageret. Templum interius, ac ſubterraneum Monialibus Sanctorum Naboris, ac Felicis adſcriptum, primæ, ac vetuſtæ Cathedralis nomen obtinet, uti noſtrarum rerum Scriptores affirmant, ex quo etiam Reliquiæ priorum Epiſcoporum hujus Urbis eductæ ſunt, quæ deinde in noſtram Metropolitanam tranſlatæ fuerunt. Finem nunquam haberet oratio, ſi omnia ſanctitatis monimenta perſequi velimus, quibus ſingula noſtrarum Monialium Cœnobia exornantur. Illud ſolum aſſeremus Moniales univerſas cum illis merito

a *Lib. 6. Epiſt. 23.* b *Tom. 1. Bull. Domin. pag. 355.* c *Tom. 4. Bull. Domin. pag. 296. 594.*

merito comparandas, quæ in hac Urbe antiquitus virtutis gloria floruerunt, de quibus S. Ambrosius ita scriptum reliquit [a]: *Nam quid de Bononiensibus Virginibus loquar, fecundo pudoris agmine, quæ mundanis se deliciis abdicantes Sacrarium Virginitatis incolunt? sine contubernali sexu, contubernali pudore provectæ ad vicenarium numerum, & centenarium fructum, relictoque Parentum hospitio tendunt in tabernaculis Christi indefessæ milites castitatis; nunc canticis spiritualibus personant, nunc victum operibus exercent, liberalitatis quoque subsidium manu quærunt. Quod si investigandæ Virginitatis inoleverit odor, namque præ cæteris speculandi venatum pudoris explorant, totis curarum vestigiis prædam latentem usque ad ipsa cubilia persequuntur; aut, si liberior alicujus volatus, totis omnes videas assurgere alis, concrepare pennis, emicare plausu, ut casto pudicitiæ choro cingant volantem, donec albenti delectata comitatu in plagas pudoris, & indaginem castitatis, domus, patriæque oblita succedat.*

EPISTOLA ENCYCLICA

Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis Italiæ, & Insularum adjacentium, & etiam Generalibus Ordinum Regularium qui præsunt Monialibus.

Nullas expensas a Monialibus fieri debere in suscipiendis, & obeundis muneribus Monasterii, neque illis peractis.

Sanctissimus Dominus Noster Papa Clemens XI., qui paterno studio, & Apostolico zelo magnopere contendit, ut pravas consuetudines extinguat, & universum Christianum populum in viam salutis adducat, suam maxime sollicitudinem convertit in illos, qui Regularibus Ordinibus nomen dederunt, ac potissimum in Virgines Moniales, quæ *illustrior portio gregis Christi* merito nuncupantur. Siquidem Sanctitas Sua non ipsarum modo futuram sanctificationem confidit, sed etiam pietate, ac precibus præstantium Virginum, quæ se sponsas Domino Nostro Jesu Christo devoverunt, si religiosæ perfectioni, quam profitentur, comparandæ sedulo invigilaverint, præsentissima auxilia a Deo se accepturam sperat ad gravissimas calamitates depellendas, quæ universam Ecclesiam hoc tempore divexant. Quamobrem, cum Sanctitas Sua deprehenderit non mediocre detrimentum, ne Sanctimoniales in virtute magis proficiant, ex eo provenire, quod plurimum debeant expendere in obeundis Monasterii officiis; eo quod præter importunas molestias, quæ parentibus inferuntur, ut pecuniam ab ipsis eliciant, etiam ab orationis studio, Dei cultu, & Regulari observantia non parum discedere ob eamdem causam necessario cogantur; item temporalia bona vehementer expetere, quod

a *Lib.1. de Virginibus.*

voto paupertatis adverſatur, perpetuis curis animum, & corpus laboribus occupare, frequentes, ac nimis liberos cum ſæcularibus inire congreſſus, ex quibus non exigua pernicies in animas dimanare ſolet, omiſſis aliis corruptelis gravioribus, quæ ad Superiores Ordinarios, ad Sac. Congregationes, & ad Sanctitatem pariter ſuam quotidie deferuntur; cum hæc, inquam, ſatis cognita, & perſpecta ſint Sanctitati Suæ, quemadmodum pro Monaſteriis hujus Almæ Urbis jampridem ea conſtituit, quæ magis opportuna viſa ſunt, ad præcludendum his malis aditum, uti conſtat ex edicto promulgato die quarta Junii nuper elapſi; ita pariter afferre magnopere cupiens eadem remedia Monaſteriis Italiæ, Inſularumque adjacentium, mihi præcepit, Te ſummopere monere, alioſque ſimiliter Ordinarios Italiæ, & Inſularum prædictarum, Superiores item Generales Monaſteriis Sanctimonialium præſidentes, ut proponas graviſſima mala, quæ ſuperius recenſuimus. Inſuper quam valde conferat ad animi tranquillitatem, ſi omni cura bonorum temporalium Sacræ Virgines expolientur; deinde in virtute obedientiæ, cujus abſolvendæ facultatem tibi reſervabis, ſub pœna quoque privationis officii, vociſque activæ, ac paſſivæ, aliiſque tuo arbitrio ſtatuendis, omnino præcipias omnibus Abbatiſſis, Superioribus, Camerariis, aliiſque Sacrario, vel Rotæ præpoſitis Monialibus, & reliquis Monaſteriorum Adminiſtris, ut in ſuſcipiendis, aut exercendis officiis nullas faciant expenſas, neque ab aliis fieri permittant, etiamſi conſanguinei Monialium, ſive alii benevolentiæ gratia ad ſubeundas eaſdem expenſas ſe paratos exhibeant; neque Superioribus, Monialibus, Novitiis, aut aliis in Monaſterio commorantibus; neque Præſidentibus etiam Regularibus, Confeſſariis, Deputatis, bonorum Curatoribus, aliiſque Monaſterio inſervientibus; neque ipſi Eccleſiæ, aut Sacrario aliquid præſtent, pro quo ſolvenda ſit pecunia, etiam ſub ſpecie, & cauſa celebrandæ Feſtivitatis, aut muneris, aut alia qualibet ratione, quæ cum officiis Monaſterii quocumque modo jungatur. Quævis autem expenſa pro obeundis ejuſmodi officiis neceſſaria ex reditibus Monaſteriorum deſumatur, eaque modum nunquam excedat, nec æs alienum ob hanc cauſam contrahatur. Quamobrem tum Superioribus, & Officialibus, tum Deputatis, Syndicis, & Œconomis cujuslibet Monaſterii mandabis, ut prædictæ expenſæ ex reditibus Monaſteriorum ſumendæ quamprimum decernantur, & conſtituantur eo modo, qui magis conſentaneus judicabitur, & qui probari a te debebit, habita ratione proventuum cujuslibet Monaſterii. Præterea Sanctitas Sua hoc Decreto comprehendi intelligit quæcunque Monaſteria Sanctimonialium, etiam Regularibus ſubjecta, vel aliis Superioribus quolibet ſpeciali, vel ſpecialiſſimo privilegio præditis, & ſingulari etiam mentione dignis, vel quovis modo exemptis, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis. Inſuper hoc idem Decretum complectitur etiam Oblatas, quamvis neque lege Clauſtrorum, neque ſolemnium Votorum vinculis obli-

obligentur. Itaque magnopere contendes, ut hæc omnia plene obſerventur. Quod ſi difficultas aliqua exoriatur, quæ impedimentum afferat ad rem perficiendam, uti Sanctitas Sua vehementer expetit, ad Sedem Apoſtolicam confugias, ut ejus oracula, & auctoritatem ſi opus fuerit, depoſcas. Denique pro certo habeas Tibi non defuturum omne patrocinium, quod neceſſarium videbitur, ut negotium ad optatum finem perducas, quo quidem Divinus cultus, tranquillitas Monialium, & ad conſequendam perfectionem magnum adjumentum continentur.

Romæ die 28. Julii 1708.

G. Card. Carpegna Præfectus.

Ferdin. Archiep. Nicææ Secret.

ALIA EPISTOLA ENCYCLICA.

Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Ordinariis Italiæ, Inſularumque adjacentium, Superioribus item Regularibus, qui præſunt Monialibus, in qua Epiſtola plura declarantur, quæ in præcedenti ſcripta fuerunt.

SAnctiſſimus D. N. Papa Clemens XI., ut Monialium tranquillitati conſuleret, eaſque ſcrupulis, anxietate, omnique bonorum temporalium ſollicitudine liberaret, die 28. Julii jam elapſi Decreto ſuo, ſive literis encyclicis mandavit, ut expenſæ omnes pro exercendis officis ex reditibus Monaſteriorum deſumerentur. Nunc vero, ut quorumdam Monaſteriorum petitionibus ſatisfaciat, quæ declarationem aliquam ſibi expoſtulant, Sanctitas Sua, ſuffragiis etiam additis Congregationis, quam hujus negotii cauſa ſpecialiter deputavit, præcepit, ac præcipit, ut juxta Apoſtolica Decreta confecta pro obſervantia voti paupertatis, cenſus Monialium communi capſæ tradantur, aut in ipſa confundantur arbitrio Superioris Monaſterii, quæ neceſſaria Monialibus ſuppeditabit, & ea quæ ſuperſunt, in utilitatem Monaſterii convertet, ut ejus egeſtatem ſublevet, idoneumque efficiat, ut obeundis ſingulis officiis ſatis eſſe poſſit. Pœnas autem indictas præcedenti Decreto, ſive literis encyclicis, firmas perpetuo remanere Sanctitas Sua declaravit. Itaque conferes omnem operam, ac ſtudium, ut exequutioni mandentur ea, quæ ſuperius propoſita fuerunt; idque Sanctitatis Suæ zelus magnopere tibi commendat, eoquod Monialium tranquillitas, ac ſanctitas ex hac re plurimum dependeat. Hæc habui tibi ſignificanda &c.

Romæ die 26. Januarii 1709.

G. Card. Carpegna Præfectus.

Ferdin. Archiep. Nicææ Secret.

INSTITUTIO XXX.

De Divina Eucharistia expositione, ac de benedictionibus, quæ cum ipsa conclusa in Sacra Pyxide populo tribuuntur. De disciplina Ecclesiæ pro SS. Sacramenti expositione, ac de processionibus, quibus ea circumferuntur, veterique illarum institutione. Non posse Eucharistiam publice exponi, nisi aliqua causa publica interveniat, quæ Ordinarii auctoritate probetur. De expositionibus SS. Sacramenti, quæ singulis diebus aliqua in Ecclesia juxta impressam tabellam per urbem alternatim haberi solent. De aliis expositionibus, quæ diebus per tabellam minime designatis etiam in Regularium Ecclesiis absque Ordinarii facultate instituuntur. Usus expositionis hujusmodi improbatur, cum dies festi Sanctorum celebrantur; & cuinam rationi hoc consilium innitatur. De privatis expositionibus, & quo pacto fieri debeant. Quibus caremoniis publicæ expositiones indicendæ sint. De oratione quadraginta horarum; & quis auctor illam induxerit. De consuetudine, ob quam pluries in diem benedictio cum Sacra Pyxide populo impertitur, quod sane nullius ritus auctoritate probatur. Qua ratione in posterum id perficiendum sit.

1. SAcrosanctam Eucharistiam in templis exponi posse, cultuque latriæ adorandam certissimo dogmate novimus universi. Si quis autem contrarium sentiat, obnoxius est excommunicationi, quam Tridentina Synodus promulgavit [a].

2. Certum quoque est cum maximo honore, atque utilitate conjungi eam Catholicæ Ecclesiæ consuetudinem, seu disciplinam, qua SS. Sacramentum palam populo exhibetur. Qui res Ecclesiasticas erudite persequuntur, eamdem consuetudinem inductam testantur, statim ac Sanctissimum Christi Corpus solemni pompa per urbem circumferri incœpit [b].

3. Christianus Lupus [c] Sacramentum Eucharistiæ in templis exponi prius consuevisse, quam in Processionibus publice deferri cœperit, plurimum contendit. Id quippe ad Urbani IV. Pontificis tempora primo referendum est; alterius vero indicia aliqua ex vita Sanctæ Claræ Virginis, quæ anno 1253. vita defuncta est, deprehenduntur. Traditur enim Sacram Eucharistiam jussu ipsius ad portas Monasterii delatam fuisse, cum sub Friderico II. Imperatore Saracenorum armis Assisii Civitas obsideretur; quod S. Clara ausa non esset, nisi tunc Eucharistiam palam exponi pia consuetudo permisisset.

4. Cum tamen in actis S. Claræ, quæ duobus post ejus obitum annis scripta

a *Can. 5. sess. 13. de Eucharistia.* b *Vanespen. Juris Ecclesiastici part. 2. tit. 4. de Sacr. Eucharist. cap. 5. num. 13. Merbesius summæ Christianæ 3. part. sect. 10. Juvenin. de Sacrament. diss. 4. quæst. 4. §. 5. conclus. 2.*
c *Par. 1. tom. 11. vet. edit. operum suor., in dissert. de Sac. Process. cap. 9.*

ſcripta fuerunt juſſu Alexandri IV., qui illam inter Sanctos cooptavit; cum, inquam, habeatur, quod S. Clara divinam Euchariſtiam præferri voluit *capſa argentea intra ebur incluſam*; hinc non ſequitur eam diſciplinam tunc fuiſſe, ut palam colenda populo proponeretur, uti recte Thierſius expendit [a].

5. Illud, quod in hac re dubium eſt, examinari debet, an publice venerandam Euchariſtiam frequenter exponere perütile videatur. Qui ejuſdem Thierſii bipartitum opus ſedulo percurret, id maxime probari intelliget, ſi Eccleſiæ legibus conformetur. Inſuper tria conſtituit; primum haud permittendum unicuique, ut Euchariſtiæ Sacramentum, cum lubet, exponat, ſed Pontificis & Epiſcoporum in hac re ſententiam ſervandam; ſecundo juxta Eccleſiæ inſtituta, & ſapientum virorum opinionem id concedi rarius debere, quam in plurimis locis fieri conſuevit; tertio idipſum per octavam Corporis Chriſti perfici ſolum fas eſſe, vel cum graviſſima cauſa Religionis, aut Reipublicæ id poſtulat, quæ ab Epiſcopo dijudicanda eſt. Ejuſmodi Thierſii commentarium tot monumentis, ac rationibus redundat, ut doctiſſimus Martene [b] de exponendo Euchariſtiæ Sacramento verba facere recuſet eam ob cauſam, quod hoc argumentum tam copioſe, ac luculenter Thierſius pertractaverit; ut nihil ſuperaddi poſſe videatur. Doctrinam vero Auctoris adeo probavit præclariſſimus Cardinalis Bona, ut ad ipſum die 29. Auguſti anno 1673. ita ſcripſerit: *Exiſtimo autem, quod ipſam* (hoc eſt ſententiam) *dudum audieris a communi amico Domino Luca Dacherio; Librum videlicet optimum eſſe, & pium, & ab omnibus viris doctis, atque eruditis approbatum.*

6. Contrariam vero conſuetudinem approbat magnopere P. Chriſtianus Lupus [c], tum quia populum a vanis, periculoſiſque negotiis removet, frequentiam pro Euchariſtiæ adoratione ad Eccleſiam inducit, & obmurmurationes impedit, quæ in ipſa fieri conſueverunt: tum, quia Fideles ad actus virtutum Theologalium promendos excitantur, culparum veniam implorant, divinamque opem, ut pietatis opera ſuſcipiant.

7. P. Teophilus Raynaudus, qui in reliquis controverſiis ſuum facile judicium proferre ſolet, licet pro exponenda frequenter Euchariſtia minime aſſentiat, ab ejuſmodi tamen quæſtione definienda conſulto abſtinet, ſed rem totam Eccleſiæ judicio relinquendam cenſet. Sic enim habet [d]: *Hæreo ſitne inter indecoros Chriſti in Euchariſtia honores frequens admodum divina Euchariſtiæ expoſitio, cujus uſus in his oris tantopere invaleſcit, ut prope quotidianus evadat &c. Ego in hac parte nihil definio, & probatas conſuetudines non ſollicito &c. Timendum eſt, ne Majeſtas myſterii fidei tam crebra, vel etiam aſſidua ejus vulgatione deteratur, nec adeo facile percellat contuentium mentes, quam ſi infrequentius, &, quod fere conſequens eſt, majore cum apparatu*

a *In ſuo libro ſuper hac materia lib. 2. cap. 2. pag. 233.* b *De antiqua Eccleſiæ diſciplina in divinis celebrandis Officiis cap. 29. num. 6.* c *Loco citato cap. 12.*
d *Tom. 5. ſuorum operum: Heteroclita ſpiritualia ad pag. 83.*

paratu, & accuratione proponeretur. Viderint ii, ad quos attinet, quid magis in hac re sit e Dei gloria, & bono animarum; nam meum hic judicium interponere consultum non foret. Venerabilis quoque Vir Cardinalis Thomasius veterum, ac recentiorum Ecclesiæ rituum peritissimus, in hac re dubius fuit. Cum enim Archipresbyter Palmæ, quod est Oppidum ejusdem nobilissimæ Familiæ tributarium, Cardinalem consuluisset, utrum singulis diebus Dominicis in Templo recens excitato Sacram Eucharistiam exponendam probaret, his verbis die 17. Augusti 1675. ad illum respondit [a]: *Utrum Sacra Mysteria per singulos Dominicos dies palam exhibenda sint, serio perpendi debet, antequam deliberetur. Id enim non semper Deo gloriam affert, populoque utilitatem.* Hanc epistolam Dominicus Berninus inseruit Cardinalis vitæ, quam in lucem edidit. Civis autem noster Antonius Albergatus Sedis Apostolicæ Nuntius, cum Parochos Civitatis, ac Diœcesis Leodiensis instituеret, ita libere scripsit [b]: *Multo melius est, ut non ita frequenter exponatur, & tunc cum debita reverentia, quam, ut frequentius, & sine debito obsequio, & reverentiæ significatione id fiat, ut cum nostra animi commotione multis in locis exponi vidimus, & invenimus.*

8. Nos sane hoc negotio implicari nolumus, quo pars utraque nihil aliud contendit, nisi, ut cultus divinæ Eucharistiæ debitus augeatur. Attamen juri Canonico inhærentes certam nostræ Urbi, ac Diœcesi in hac re normam constitui posse arbitramur.

9. Universi, qui hoc argumentum pertractarunt, asserunt Eucharistiæ Sacramentum publice exponi non posse, nisi publica causa intercedat, quæ per Episcopum probetur, qui solum facultatem impertiri potest non modo in suis Ecclesiis, sed in illis etiam, quæ ad Regulares pertinent, & quæ Episcopi jurisdictione penitus immunes judicantur. Inter Scriptores Transalpinos ita sentiunt Juveninus [c], Merbesius [d], Thiersius [e]. Inter Regulares numerantur Lezana & Gavantus apud Thiersium, Bissus [f], Diana [g]: Denique inter Scriptores practicos Clericatus [h], Monacellus [i], Braschius [k], adscribuntur.

10. Tridentini Concilii auctoritas hanc sententiam magnopere confirmat [l], nempe, *Quacumque in Diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum est.* Vanespenius quoque affert Sacræ Congregationis Concilii Decretum [m], quod Cardinalis Grimaldus per Galliam disseminavit, cum Nuntii munere fungeretur; quod pariter ab Aurelianensi Synodo in medium profertur; hisque

a *In Actis c.7.* b *In actis visitationis ann.1613. pag.29.* c *De Sacramentis dissertat.4. quæst. 4. concl.3.* d *In Summa Christiana tertia part. sect. 10. conclus. 3. & 4.* e *Lib. 5. cap.10.* f *In verbo: Expositio Sacramenti num.232. §. 7.*
g *In editione coordinata tom.7. tract.1. resolut. 31. num. 1.* h *De Sacramento Eucharistiæ decis. 60. casu 2. num. 9. & seq.* i *In Formulario legali par. 1. lib. 6. formula 20. num.1. & 2.* k *In suo Promptuario Synodali cap.29. nu.3. & seqq.*
l *Sess. 21. cap. 8. de reformatione.* m *Juris Eccles. par. 2. tit.4. de Sacram. Euch. cap. 5. num.17.*

hisque verbis exaratum dicitur: *Congregatio Concilii censuit, non licere Regularibus, etiam in eorum Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice venerandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario.*

11. Cum tamen veritatis amicissimi simus, & Transalpino viro facile condonari oporteat, si Decretum integrum non evulgaverit, cum Sacræ Congregationis acta nunquam inspexerit, ideo plene ipsum Decretum describendum existimavimus, quemadmodum die 17. Augusti anno 1630. editum fuit, cum de causa Neapolitana ageretur: *Sacra &c. censuit, non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo Sanctissimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, & sit velatum ita, ut ipsa Sacra Hostia videri non possit:*

12. Quamvis hoc Decretum pro peculiari causa judicanda promulgatum sit; tamen pro generali norma deinceps a Sacra Congregatione receptum fuit, ita ut quoties hujus generis causæ propositæ sunt, idem statuendum responderit, quod in causa Neapolitana antea sancitum fuit. Ita contigit die 28. Februarii 1654.[a], ac die 14. Aprilis anno 1674.[b] Idem a Sacra Congregatione Regularium, & Episcoporum negotiis præposita constitutum fuit anno 1602., velut infra explicabitur.

13. Itaque, cum Sacra Eucharistia absque facultate nostra, & publica causa exponi nequeat, & cum Ecclesiæ leges, populique cultum erga divinum Eucharistiæ Sacramentum integre tueri maxime optemus, ideo summopere commendamus, ac probamus, quod in hac Civitate singulis diebus Eucharistia publice in aliquo templo colenda exhibeatur. Omnes quoque vehementer hortamur, ut in eadem templa frequentes conveniant, Deumque pro Ecclesiæ utilitate magnopere exorent, in quo nos causæ publicæ rationem positam judicamus, ut Eucharistiæ Sacramentum Fidelium venerationi proponatur; idque satis esse ad nostram facultatem indicandam declaramus, quod Ecclesiarum nomina, in quibus exponitur Sacra Eucharistia, nostra auctoritate in lucem proferantur. Cæremoniale Episcoporum approbat[c], quod *Sacra Eucharistia in Altari exponitur in singulis Ecclesiis Collegiatis ad totam octavam solemnitatis Corporis Christi.* In hac Civitate singulæ Parochiæ id facere consueverunt; quod sane impedire nolumus. Illud tantum, quod jam cœptum fuit, ut perficiatur, decernimus, ne scilicet Eucharistia in alio quolibet templo exponatur, licet per octiduum quoque Corporis Christi id superiori tempore in more positum fuerit, cum satis habeatur, si divinissimum Sacramentum in Parochiis populo adorandum proferatur. Ad hanc normam redigendam præcipimus, uti jam fieri cœpit, tabellam Ecclesiarum

a *In causa &c. lib.19. Decret. pag.316. & sequentibus.*
b *In Causa &c. lib.28. pag.72.* c *Lib.2. cap.33.*

rum nomina designantem; in quibus Eucharistia publice adoranda exponi solet.

14. Quod si Regulares, aut sæculares iis diebus Sacram Eucharistiam exponere velint, qui in eadem tabella minime designantur, pro re gerenda facultatem a nobis expostulent, causamque declarent. Qui contrarium audeant debitis pœnis a nobis afficientur: *Quod, si Regulares absque licentia, & forma præfata Sanctissimum Sacramentum publicæ venerationi exponere auderent, potest Episcopus contra ipsos ad pœnam competentem procedere*. Ita Braschius [a], qui Sacrarum Congregationum super hac re Decreta diligenter enumerat. Attamen, ut jus nostrum, simulque officium erga alios servetur, si contraria jampridem consuetudo invaluerit, ut nempe in aliquo templo certis quibusdam diebus in tabella minime descriptis Sacrà Eucharistia publice exponatur, satis erit, si ejusdem rei causa, & ad ipsam consuetudinem probandam argumenta nobis exhibeantur, quæ si a nobis obsignentur, pro necessaria facultate sufficient, donec novum aliquid contra statuatur. Notum tamen esse volumus eamdem facultatem nos minime concessuros, si in ipsis Ecclesiis statis iisdem anni diebus effigies Beatæ Virginis exponatur, vel Festum alicujus Sancti celebretur, licet vetusta hujus rei consuetudo nobis producatur.

15. Id enim Sacrorum Rituum periti scriptores magnopere damnant [b]. Bissus præsertim hæc tradit [c]: *Et libenter adverto, quod in festivitatibus Sanctorum parum convenit expositio Sacramenti, quia diversus est cultus exhibendus Sacræ Eucharistiæ, a cultu exhibendo Sanctis, & præsente Domino omnium summo debet cessare cultus Sanctorum*. De hac re copiosius agit Thiersius [d], qui Sanctorum cultum reipsa a Deo minime quidem separari recte perpendit; cum tamen Sacra Eucharistia populo adoranda proponitur, præcipui charitatis, ac religionis actus, uti fas est, ad Deum unice diriguntur; nec de honore Sanctis persolvendo tunc aliquis cogitat; ita ut consilium, ac voluntas Ecclesiæ minime perficiatur. Nemo enim res ab ipsis præclare gestas, eorumque eximias virtutes in mentem revocat, quæ nobis imitandæ proponuntur; nemo illorum patrocinium implorat, nec ullæ Deo gratiæ redduntur, quod ipsos in partem æternæ gloriæ vocaverit. Illud etiam præterire non possumus, quod maxime ad hanc sententiam confert, plurima contra Eucharistiæ sanctitatem committi, cum festis Sanctorum diebus publice exponitur. Maxima enim frequentia populus in templum confluit, ubi post preces vanis colloquiis detinetur, utque animum musicorum concentibus intendat, divinissimo Sacramento terga vertere non erubescit.

16, Si tamen sermo sit de exponenda privatim Eucharistia, cum nullis

a *Promptuarium Synodal cap.29. num.3. & seqq.* b *Bauldr. in Manual. Sacrar. Cæremoniarum cap. 17. de Missa solemni, & privata, quæ coram Sanctissimo Sacramento exposito celebratur num.2.* c *Bissus: Expositio Sacramenti n.232. §. 5.* d *Lib.4. cap.12.*

lis Ecclesiæ legibus publica causa, & Episcopi facultas necessario requirantur, rem totam ad Præfectum illius Ecclesiæ rejicimus, ubi vel pro alicujus ægritudine levanda, vel pro necessitate, ac desiderio alicujus Religiosi viri Sacra Eucharistia debet exponi, in quo hanc normam observandam præscribimus; ut nempe Eucharistiæ tabernaculum solum aperiatur, & Sacra Pyxis clausa, suoque velamine obtecta populi oculis subjiciatur; vel si Eucharistia e tabernaculo proferenda sit, Sphæra intra crystallum inclusa sub umbella statuatur, & cætera omnia circum apponantur, de quibus sermonem inferius instituemus. Sphæra tamen velo adoperta ita sit, ut Sacræ Hostiæ aspectus impediatur. Primam Eucharistiæ exponendæ normam Decreta, scriptoresque superius allati aperte commemorant; altera vero Romanæ Urbis consuetudine probatur. Verum penitus interdicitur, Sacram Pyxidem ob privatam causam extra tabernaculum efferri, ac velatam sub umbella collocari; cum nullum hujusce ritus vestigium apud scriptores, nullaque Sedis Apostolicæ consuetudo deprehendatur, quam sequi omnino debemus.

17. At vero, ut Sacra Eucharistia, quo par est, honore, ac religione publice coram populo exponatur, juxta ea, quæ Romani Pontifices, & Clemens etiam XII. qui Pontificatum nunc gerit, præscripserunt, primo decernimus, ut illa in majori Ecclesiæ Altari collocetur. Secundo, ut alia quælibet effigies depicta, vel simulacrum ibi contegatur. Tertio, ne super Altari Sanctorum Reliquiæ, vel simulacra statuantur; Angelorum tamen effigies non prohibemus, quibus candelabra efformantur. Quarto, ut duodecim saltem cerei circumardeant. Quinto, ne lances ad colligendam pecuniam in Ecclesia constituantur, nullusque circumeat, ut eleemosynas a fidelibus eliciat, quod etiam egenis interdicitur, qui ad fores stipem postulabunt; hortamurque fideles, ut illis opem, quo poterunt studio, large suppeditent. Sexto, ut campanulæ sonus, qui a sæculo XII. inductus est, *ut sic Fidelium mentes ad orationes excitentur*, quemadmodum Decreto Guillelmi Parisiensis Episcopi comprobatur[a], ut is, inquam, sonus, cum in Sacrificio Missæ elevatur Hostia, prætermittatur, dum Sacra Eucharistia exposita est: Licet tamen exiguo Campanulæ signo populum monere, cum Sacerdotes e Sacrario prodeunt Sacrum facturi. Septimo, ne conciones habeantur, quo tempore divinum Eucharistiæ Sacramentum publice expositum a fidelibus adoratur. Si vero brevis oratiuncula recitanda sit, ut populus ad pietatem magis inflammetur, is Ecclesiæ locus deligatur, ita ut fideles ab Eucharistia palam exposita faciem aversam tenere non cogantur, cultumque ipsi debitum prætermittere. Octavo, ut quilibet, sive ad aram accedens, in qua Sacra Eucharistia publice collocata est, vel absolutis precibus decedens utrumque genu deflectat, uti Sacra Rituum Congregatio die 19. Augusti anno 1651. edicto sanxit. Nono, ut Sacerdos ad aliud Al-

a *Card. Bona rerum Liturgicar. lib. 2. cap. 12.*

tare Sacrum facturus, cum ante divinam Euchariſtiam pertranſit, illam flexis genibus, apertoque capite adoret; quo deinde tecto, ſuſceptum iter proſequatur, uti eadem Congregatio die 7. Septembris anno 1636. conſtituit. Decimo, ſi Miſſæ Sacrificium ſuper ipſo Altari celebrandum ſit, in quo divinum Sacramentum expoſitum fuerit, Sacerdos ab Altari deſcendat, ut manus abluat, vultumque ad populum convertat, quod aliqui ſane negligunt, licet Euchariſtiæ dignitati, Rubricis, Romanæque Eccleſiæ conſuetudini omnino conveniat, uti Macrius recte perpendit [a]. Undecimo, ſi in Metropolitana, aut qualibet alia Collegiata exponatur Euchariſtia, Canonici, & reliqui omnes ſtantes, nudoque capite divina Officia in Choro perſolvant; quod ſi ob longum temporis ſpatium id efficere nequeant, ſedere quidem ipſis, non autem caput tegere Cœremoniale Epiſcoporum permittit [b].

18 Chriſto Domino, qui ſub Euchariſtia continetur, Angelorum chorus circum adſtare Sanctiſſimi Eccleſiæ Patres teſtantur [c]. Quare, ut nos etiam amantiſſimo Salvatori, cum publice exponitur, omnia pietatis, cultuſque argumenta, quæ poſſumus, oſtendamus, ſub pœnis voluntate noſtra ſtatuendis indicimus, ut, præter frequentiam populi; & ſupplicationem, quam pro adoranda Euchariſtia, ſodalitia piis veſtimentis ſuperinduta de more inſtituunt, aliqui ſemper adſint, ut infra dicetur, qui eidem Sacræ Euchariſtiæ flexis genibus cultum exhibeant. Id munus Sacrorum Rituum ſcriptores ſolis Sacerdotibus tribuunt [d], quibus etiam congruit Franciſcus Bonhomus Vercellenſis Epiſcopus juſſu Gregorii XIII. Viſitator conſtitutus in Eccleſiaſticis Reformationibus pag. 209. impreſſis Coloniæ anno 1585. Angelus quoque Rocca Apoſtolici Sacrarii Præfectus, cum iter a Clemente VIII. Ferrariam ſuſceptum, moremque Romanorum Pontificum deſcriberet, quibus Sacra Euchariſtia præferri ſolet, cum ex Urbis diſtrictu progrediuntur, illam affirmat, ſub veſperam in aliqua Eccleſia deponi conſueviſſe: *Sacrarii autem Præfecti* [e] (inquit) *Eccleſiaſticos viros in cuſtodiam Sanctiſſimi Sacramenti nocturnas vigilias alternatim acturos, cereis, ac lampadibus perpetuo ardentibus illic relictis, deſtinabant*.

19 Solemnis precatio, quæ quadraginta horarum ſpatium complectitur, P. Joſepho Mediolanenſi ex Ordine Capuccinorum primo adſcribitur, qui anno 1556. ipſam inſtituit, ut quadraginta horas, quibus Salvator Dominus poſt mortem in ſepulchro delituit, memoria proſequeretur [f]. Pontifex Pius IV. ſua vigeſima ſecunda Conſtitutione, quæ anno

a *Macri in notitia vocabulorum Eccleſiaſticorum ad verbum: Euchariſtia.*

b *Lib. 2. cap. 33.* c *S. Joannes Chryſoſtom. lib. 6. de Sacerdotio, & in Hom. 65. ad Populum Antiochenum. S. Ambroſius cap. 1. de Evangelio S. Lucæ in illis verbis: Apparuit ei Angelus. S. Gregorius lib. 4. Dialogorum cap. 58.*

d *Gavant. in verbo Euchariſtia num. 54. Lantuſca eodem verbo num. 2. Clericat. de Sacramento Euchariſtiæ deciſ. 70. caſu 2. num. 11. Merbeſ. in ſumma Chriſtiana 3. part. ſect. 10. quæſt. 2. §. 3. Thierſ. lib. 5. cap. 3. num. 3. Braſchius in Promptuario Synodali cap. 29. num. 7.* e *Tom. 1. pag. 52.* f *Thier. lib. 4. cap. 17.*

no 1560. in lucem edita fuit [a], sodalitium Romæ institutum, & ab *Oratione Mortis* nuncupatum approbavit, cui Sorores, Fratresque cooptati, aliique cæteri precationes ad quadraginta horas protrahebant,ut jejunium quadraginta dierum, quod Salvator in solitudine complevit, imitarentur, Sanctisque Apostolis, & prioribus Ecclesiæ Patribus assiduis precibus occupatis se penitus conformarent. De Eucharistia sane nulla fit mentio, Sodales tamen ante ultimam Dominicam cujusvis mensis, vel alio die supplicationem instituere solitos Pontifex commemorat, in qua decenti pompa eamdem Eucharistiam deferebant. Anno autem 1592., cum gravissimis causis urgeretur Ecclesia, implicatis nempe Gallorum rebus, paratisque jam Turcarum bellicis expeditionibus, Clemens VIII. 17. constitutionem promulgavit [b], in qua plurimas Indulgentias illis impertivit, qui Romæ convenirent ad Ecclesias Patriarchales, Collegiatas, Titulares Cardinalium, & ad Ecclesias Regularium, ac Sodalitatum, in quibus quadraginta horarum spatium piis precationibus impenderent, atque inter se tempora ita partirentur, ut continua precatio videretur. Licet de exponenda publice Eucharistia nullum Pontifex verbum faciat, conjici tamen facile potest tunc primum morem inductum fuisse, vel paulo ante, ut Sacra Eucharistia exponeretur, cum quadraginta horarum precatio indicebatur. Baccius enim [c] ita fieri solitum per singulas primas Dominicas mensium, & per singulos annos in majori Hebdomada testatur Romæ in tempo Sodalium Sanctissimæ Trinitatis, qui peregrinis, & convalescentibus excipiendis, curandisque constituti sunt, & Sanctum Philippum Nerium ad frequentem populum eo tempore pios sermones habuisse. Cum vero scribit res præclare sancteque gestas a Venerabili viro Juvenali Ancina Salutii Episcopo, & S. Philippi comite, commemorat in Oppido Dogliani in Liguriæ finibus non longe a Tanaro quadraginta horarum precationem edixisse. ad quam nocturno, diurnoque tempore ingens populi multitudo confluebat, quæ suppliciter ad colendam Sacram Eucharistiam, ordinateque procedebat.

20 Romæ quadraginta horarum precatio, & Sacra Eucharistia continuo conjunguntur. In hac autem Civitate divinum Sacramentum singulis diebus exponitur. In quibusdam etiam Ecclesiis ad 40. horas producitur, ut ex tabella, quæ in lucem prodibit, liquido confirmabitur. Hanc porro consuetudinem sine ulla mutatione sequemur. Illas tamen muneris nostri partes ducimus, ut debitus Sacræ Eucharistiæ cultus exsolvatur. Quamobrem præcipimus, ut coram illa, dum in Altari populo adoranda proponitur, unus, vel duo Sacerdotes, vel duo saltem in Sacris Ordinibus constituti, superpelliceo induti, flexisque genibus intersint ante scamnum panno rubei, vel alterius coloris, qui conveniens habeatur, ad infimum Altaris gradum posito. Id autem decernimus, ut fiat in qua-

Cc 2 libet

a *Tom. 2. Bull. Rom.* b *Tom. 3. Bull. Rom.* c *Lib. 1. cap. 8. de vita S. Philippi Nerii.*

libet Ecclesia etiam Regularium, ubi Eucharistia publice exponitur juxta tabellam, vel etiam ob facultatem peculiarem, seu consuetum horarum spatium servetur, sive horæ quadraginta statuantur. Qui non paruerit, arbitrio nostro punietur. Quocumque igitur modo Eucharistiæ Sacramentum in nostra Metropolitana exponatur, curent sedulo Canonici, ut tabella ad Sacrarium figatur, in qua notetur horarum tempus, eorumque nomina, qui ut supra dictum est, diu noctuque ante Sacram Eucharistiam sua precatione fungi debeant. Idem omnino a Canonicis, qui Collegiatis inserviunt,cum in iisdem Sacra Eucharistia publice exponetur. Videant Canonici, ut reliquis exemplo præsint, eorumque nomina in tabellam referantur, neque totum onus in eos Sacerdotes rejiciant, qui ad solvendas in choro divinas laudes destinantur. Id omnino servatur Romæ in Vaticana præsertim Basilica, ubi per plures annos inter Canonicos adnumerati fuimus. Eamdem consuetudinem tenent Summi Pontificis Domestici, & Familiares,cum in Sacello Paulino per horas quadraginta divinum Eucharistiæ Sacramentum exponitur. Idem præstandum erit a Regularibus in suis Ecclesiis, ut Romæ similiter facere consueverunt. Parochi vero, cum Sacra Eucharistia in suis Ecclesiis exponenda erit, Sacerdotes, aliosque Sacris Ordinibus initiatos, qui Parochiæ adsciti sunt, de hac re admonebunt, quorum nomina in tabella ad Sacrarium affigenda, certaque hora cuivis designabitur,ut eo modo,qui superius declaratus est,ad precationem præsto sint. Quod si tanta illorum copia,quæ sufficiat,in ipsa Parochia non versetur, tum Parochus ad alios confugiet, qui huic muneri satisfaciant. In Ecclesiis quoque Sodalitatum Presbyteros,Clericosque ad Sacros Ordines jam assumptos accersant, qui precationem eodem modo singulis horis alternatim suscipiant. Quod si Sodales ipsi in suis,vel etiam in alienis Ecclesiis id facere velint,scamnum ab Ecclesiasticis sejunctum illis tribuatur, ubi Deum precentur, quemadmodum Romana institutione super hac re præscribitur. Cum aliqua perturbatio in Sacra Eucharistia juxta tabellam exponenda dimanet, eo quod in diversis Ecclesiis diversum tempus ad rem perficiendam eligatur, hinc decernimus, ut Ecclesiæ, quæ tabellæ legem sequuntur, Sacram Eucharistiam publice exponant tribus ante meridiem horis, & ante 23. horam diei benedictione accepta populus dimittatur; ita ut post campanæ sonitum, quo vespere ad salutandam Beatam Virginem populus excitari solet, templi fores obserentur. Magna illorum pars, quæ hic exposuimus, in Synodo Cardinalis Boncompagni, continentur, eaque probantur actis Mediolanensis Ecclesiæ, quæ a S. Carolo Borromæo coacta fuerunt [a]: *Dum illud* (de Sacra Eucharistia sermo est) *in Altari propositum est interdiu, Clerici duo superpelliceo induti capite aperto ad Altare semper assistant.*

21 Quæ hucusque dicta sunt, ad solemnem, ac publicam divini Sacramenti expositionem referuntur: si vero privata ex causa id fiat, quo tem-

a *Tom.1. pag.249. editionis Lugdunen.*

tempore tabernaculum ita recluditur, ut velata Pyxis in ostiolo appareat, vel Sacra Hostia intra Ostensorii crystallum inclusa, veloque obtecta in Altari collocatur, tunc Sacra Congregatio Episcoporum, ac Regularium negotiis agendis præposita, hæc decrevit die 9. Decembris anno 1602. *Si quandocumque privata ex causa Sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, a Tabernaculo numquam extrahatur, sed in Pyxide velata in aperto ejusdem tabernaculi ostiolo cum assistentia alicujus Sacerdotis Stola, & Superpelliceo induti, & cum sex saltem luminibus cereis collocetur: quod idem in Ecclesiis sæcularium servari mandamus: Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium die 9. Decembris* 1602. Ita sane ex preclara Synodo Farfensi per Cardinalem Barberinum celebrata deprehenditur [a].

22 Si vero privata de causa Sacrosancta Hostia inclusa solita sphæra, & velo cooperta sub umbella ponatur, tunc præcipimus, ut saltem cerei bis sex accendantur, & Sacerdos aliquis stola, ac superpelliceo indutus ibi flexis genibus precibus detineatur. Quocumque tamen modo exponatur Eucharistia, qui id postulaverint, nanciscantur etiam diligenter Presbyteros, qui singulis horis alternatim Christo Domino cultum exhibeant; nisi id cognitum certumque prius habeant, Præfecti Ecclesiarum facultatem non tribuent, ut Sacra Mysteria exponantur.

23 Mos obtinuit in hac Bononiensi Civitate, ut pluries eodem die benedictio Sacra Pyxide frequenti populo concedatur. Nullum de hoc ritu monumentum deprehendimus. Indicat solummodo Rituale Romanum [b], quod Parochus post traditam ægroto communionem, si in Pyxide particula aliqua supersit: *Accipiens vas cum Sacramento facit cum eo signum Crucis super infirmum nihil dicens*. Postquam in Templum rediit: *Cum Sacramento in Pyxide velo cooperta faciat signum Crucis super populum nihil dicens: postremo illud in suo loco reponat*. Ne Romæ quidem, quæ Sacrorum Rituum magistra merito appellatur, id fieri consuevit, nisi forte maximæ dignitatis vir, quemadmodum Rex, aut Regina pietatis causa eam benedictionem expeterent. Quamquam Nos plusquam viginti annis Sacræ Rituum Congregationi adfuimus; tamen a præcipuo ejusdem Ministro consilium super hac re poscere non prætermisimus, qui hanc consuetudinem omnino interdicendam libere respondit, cum novi ritus inconsulta Sede Apostolica permitti nequeant, licet pietatis aliqua causa adducatur. Verum ne eadem pietas imminuenda sit etiam ob eam rationem, quod idem crebro repetatur, decernimus, ut benedictio solum in illis Ecclesiis populo impertiatur, quæ veterem hujus rei consuetudinem tenent, caveantque, ut semel tantum in eumdem diem id perficiant: delinquentes nostro arbitrio plectemus. Curent quoque omnia decenter fieri, ita ut duo saltem Clerici superpelliceo induti cereos, vel intortitia manu præferant, ardeantque reliqui cerei, qui super Altari in candelabris statuuntur.

24 Cum

a *Lib. 9. cap. 17.* b *Tit. de Communione Infirmorum.*

24 Cum in Diœcesi Sacra Eucharistia publice, vel privatim exponitur, omnia, quæ superius sancita sunt, observanda præcipimus; Vicariis autem Foraneis mandamus, ut nobis significent, quot numero expositiones in suis Vicariatibus institutæ sint, & qua ratione peragantur, ut quid statuendum sit intelligamus. Quoniam vero ad nos pervenit in quibusdam locis per quadraginta horas divinum Sacramentum exponi, atque Ecclesiæ fores per integram noctem patere, eoque viros simul, ac mulieres confluere, omnino præcipimus, ut post horam diei vigesimam tertiam cum dimidio templum claudatur. Si per noctem Sacra Eucharistia super Altari posita sit, ardeant duodecim faces, & Sacerdos, vel saltem aliquis in Sacris Ordinibus constitutus, ut supra declaravimus, precibus intentus assistat.

25 Hoc Edictum tunc suam vim obtinebit, cum nova tabella Ecclesiarum, in quibus Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publice exponi debet, promulgabitur; idque temporis spatium ob eam causam conceditur, ut omnia, quæ proposita sunt, paratis rebus antea necessariis, exequutioni demandentur.

INSTITUTIO XXXI.

De interventu Clericorum, & Sacerdotum, qui Beneficium aliquod obtineant, vel ipso careant, ad solemnem Corporis Christi Processionem, quæ in Oppido Centensi in Cathedrali S. Blasii fieri solet. Posse Beneficiis præditos obstringi, ut ad illam conveniant, licet nec residere, nec inservire Ecclesiæ teneantur. Idem ab Episcopo præcipi posse Clericis nullum beneficium obtinentibus, eo quod adscripti sint Parochiis, ut illis inserviant.

1 TRidentina Synodus commemorat, ac plurimum commendat piam consuetudinem, qua Christi Corporis peculiare Festum quotannis celebratur, & solemni indicta Processione Sacra Eucharistia circumfertur: *Declarat præterea Sancta Synodus, pie, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam, & festo die præcelsum hoc, & Venerabile Sacramentum singulari veneratione, ac solemnitate celebraretur, utque in Processionibus reverenter, & honorifice illud per vias, & loca publica circumferretur*. Eadem Synodus [b] præcipit, ut Clerici omnes cum Sæculares, tum Regulares publicis supplicationibus intersint, inter quas Corporis Christi pompa merito adnumeratur, quæ non modo publice, sed etiam solemniter peragitur; nullaque immunitas admittatur, ut quis hoc præcepto liberetur: *Exempti autem omnes tam Clerici Sæculares, quam Regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas Processiones vocati accedere compellantur; iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt*. Cum igitur ad aures nostras pervenerit, in

a *Sess.13. cap.5. de Eucharistia.* b *Sess.25. de Regularibus, & Monial. c.13.*

in Oppido Centensi quo die Corpus Christi solemniter defertur a Canonicis Parochialis Ecclesiæ Sancto Blasio nuncupatæ, nonnullos Ecclesiæ adscriptos, ac præsertim Sacerdotes, ita se gerere, ut Sacram Eucharistiam minime comitentur, sed ex mercatorum officinis, plateisque pompam prætereuntem spectent; vel alicui sodalitio cooptati ipsius habitum induant, & vexillum sequantur; hinc omnino decernimus, ut Clerici universi, ac Sacerdotes, qui Beneficium aliquod obtinent, licet cum onere residendi haud conjunctum, ad eamdem supplicationem accedant, & eam ab eo loco, ex quo discesserit, ad finem usque prosequantur. Qui vero non paruerint, arbitrio nostro punientur. Interim Clericos etiam, ac Sacerdotes, qui nullum habent Beneficium, ut idem faciant, vehementer hortamur. At vero, ne ullus perturbationi locus sit, Clericis prima Tonsura, aliisque minoribus, vel etiam majoribus Ordinibus præditis, Sacerdotibus quoque, qui aliquod, & qui nullum Beneficium possident, magnopere suademus, & quibus fas est, præcipimus, ut ad Pro-Collegiatam Ecclesiam Sanctissimi Rosarii cum superpelliceo, candela, vel intorticio, indicta hora simul conveniant, ut ibi sub Vexillo Crucis Presbyterorum communalium ordinatim ante ipsos procedant hoc pacto. *Reliquis omnibus præcedent, qui ad simplicem Tonsuram recepti sunt. Post illos, qui minoribus Ordinibus, ac deinde qui majoribus insigniti sunt, postremo Sacerdotes sequentur: atque ita processionem comitari debent, donec ad eamdem Ecclesiam, ex qua profecta est, revertatur.*

2 Hæc omnia Sacræ Congregationis Concilii Decreto, quod subjicimus, confirmantur.

Sæpe alias hæc Sacra Congregatio censuit, Clericos nullum Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum in diœcesi obtinentes non posse cogi ad publicas Processiones accedere.

Nihilominus experimento compertum est, in pluribus locis, & præsertim in Civitate Eugubina, per declarationem hujusmodi non parum detrahi divino cultui, & Processionum solemnitati, ac decori, immo non leve scandalum populo inferri, dum ipsarum Processionum tempore Clerici, & Presbyteri hac illac vagi, & Eugubii præsertim in numero centum viginti, & ultra vagi, & errantes conspiciuntur.

Delata propterea ad Sanctissimum Dominum Nostrum hujusmodi inconvenientis notitia, visa res est considerari digna. Ideoque, ut, si qua ratio pro Divino cultu ineunda sit, possit exequutioni demandari pro instante Sanctissimi Corporis Christi solemniter Processione; Sanctitas Sua negotium in proxime habenda Congregatione discutiendum remisit.

Sane, legitima concurrente consuetudine, eadem Sacra Congregatio censuit, cogi posse. Ac in præsenti, nam adsit consuetudo, necne, minime constat, ac, stante temporis angustia, de illa nequit explorari. Proinde, præscindendo a consuetudine, quærendum videtur.

Primo, an Clerici nullum Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum obtinentes ad publicas Processiones cogi possint? Se-

Secundo, an possint obtinentes Beneficia, quamvis non sint residentialia, aut servitoria?

Tertio, an cogi possint simplices Presbyteri?

Quarto, an saltem cogi possint ad Processiones solemniores?

Sacra &c. respondit ad primum, tertium, & quartum negative, sed esse hortandos; ad secundum affirmative, si præsentes sint. Die 12. Junii 1677. lib. 29. Decretorum pag. 451. a tergo, & sequentibus.

3 Eam opinionem de virtute Clericorum, ac Sacerdotum Centensis Oppidi, qui Beneficium obtinent, animo habemus, ut propter ea verba: *si præsentes sint*, abesse minime velint, cum publicæ processionis dies statuetur. Si quis vero hanc fraudem commiserit, se debitis pœnis obnoxium futurum certo sciat. Cæterorum quoque tum Clericorum, tum Sacerdotum nullum Beneficium obtinentium probitate, ac pietate freti confidimus cohortationem nostram loco præcepti fore habendam. Quod si contrarium eveniat, illos admonemus, ea verba, *vehementer hortamur*, statim per Nos immutanda, atque in præceptum convertenda esse. Id autem non edicemus absque ratione, quam semper Nobis ante oculos proponimus. Hanc vero, si quis cognoscere velit, breviter illam declarabimus.

4 In Decreto Sac. Congregationis Concilii, quod superius allatum fuit, de Clericis, ac Sacerdotibus sermo est, qui nullum adhuc Beneficium sibi comparaverunt; non vero de illis agitur, qui licet sine Beneficio illi Ecclesiæ, ubi Processio Corporis Christi instituitur, adscribuntur. Omnes fere, qui ordines a nobis acceperunt, Ecclesiæ Parochiali, & Collegiatæ S. Basilii adsciti fuerunt, saltem postquam deprehendimus in more positum fuisse, ut Ordinati nullius Ecclesiæ servitio destinarentur. Itaque qui hoc pacto per nos antea, vel Decessores nostros Ordines assequuti fuerint, eidem Ecclesiæ S. Blasii adscribentur. Etenim siquid in Superioribus Ordinationibus nostris, aut Decessorum nostrorum prætermissum fuerit, id perfici auctoritate nostra posse testantur Apostolicæ literæ, quas Innocentius XIII. dedit, ut Ecclesiasticam disciplinam in Regnis Hispaniarum ad certam normam redigeret, quas deinde Benedictus XIII. ad universos Catholicos Episcopos instituendos confirmavit. Hæc sunt Pontificis verba: *Et tam in his, qui ad primam Tonsuram, quam in aliis, qui promoveri ad Ordines, etiam minores, optaverint, omnino servetur pariter regula ab eodem Concilio Tridentino tradita: nimirum, ut nullus ordinetur, qui judicio sui Episcopi non sit utilis, aut necessarius suis Ecclesiis, quique illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cujus utilitate, aut necessitate assumitur, non adscribatur, ubi re ipsa functiones muneri suo consentaneas exerceat. Quod, si qui modo reperiantur vel Clericali Tonsura jam initiati, vel ad Ordines sive minores, sive majores jam promoti, qui nulli certæ Ecclesiæ, aut loco pio adscripti fuerint, Episcopi adscriptionem hujusmodi vel a se ipsis, vel a Prædecessoribus suis omissam statim suppleant non minus quoad omnes in majoribus Ordinibus, etiam Presbyteratus,*

byteratus constitutos, quam quoad eos, qui vel sola prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiati, Beneficium tamen Ecclesiasticum possident. Ex reliquis autem, ut praefertur, vel sola prima Tonsura insignitis, vel in minoribus Ordinibus constitutis, sed Beneficio carentibus, nonnisi eos adscribant, quos Ecclesiis suis utiles, vel necessarios esse judicaverint.

5 Quare aperte cognoscent, si postquam Ecclesiae S. Blasii per nos adscripti fuerint, ipsos nostra auctoritate impellere possimus, ut Beneficio etiam carentes supplicationi Christi Corporis, induti superpelliceo, facem sive intorticium gestantes, decenter intersint.

INSTITUTIO XXXII.

De coetibus, ad quos Clerici Bononienses convenire debent, ubi quaestiones Theologiae Moralis examinantur. Quid scire, & intelligere debeant illi, qui Confessarii munere perfungi utiliter velint. Nunquam dimittendum esse studium earum rerum, quae necessariae sunt, etiamsi prius auditae, perceptaeque fuerint. Convocandos esse coetus hujusmodi pro examinandis Moralis Theologiae quaestionibus, qui si recte habeantur, magnam afferunt utilitatem. Qua ratione ipsi fieri debeant.

1. Duo profecto certissima sunt; primum quidem, Theologiae Moralis scientiam illis omnino necessariam esse, qui tamquam Parochi, aut Sacerdotes pro administrando Poenitentiae Sacramento constituti, Confessarii munere rite perfungi velint; alterum, non satis esse, quod eamdem facultatem aliquis semel percurrerit, perceperit, & palam etiam docuerit, sed assiduo excolendam, ut animo penitus defigantur ea, quae didicerit, & nova semper documenta, quibus ea facultas plurimum affluit, comparentur.

2. Sanctus Gregorius Pontifex haec scripsit [a]. *Quis cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? & tamen saepe qui nequaquam spiritualia praecepta cognoverunt, cordis se Medicos profiteri non metuunt, dum qui pigmentorum vim nesciunt, videri Medici carnis erubescunt.*

3. Et profecto, si, ut mediocris Confessarius quis habeatur, necesse est, ut generatim a levibus culpis lethales saltem discernat; in illis autem, quae frequentius usuveniunt, ea cognoscat, quae culparum genus, ac naturam immutant, aut ipsas graviores efficiunt: insuper casus Pontifici, sive Episcopo reservatos, & eos, quibus censura aliqua pariter reservata conjungitur; illos etiam, qui ad restitutionem impellunt, peccata, quae juxta diversam hominum conditionem, ac munera crebrius admittuntur, quid necessario requiritur, ut Fideles suis criminibus dissolvantur, quonam tempore peractae jam Confessiones repetendae omnino sint; optima tandem consilia, quibus criminosi homines ad bonam

a *Part. 1. c. 1.*

frugem traducantur: si, inquam, hæc necessaria sunt, hac certe doctrina præditi esse non possunt, nisi Theologiam Moralem plane calleant, cum præsertim harum rerum cognitio jure Pontificio, & Pontificum Decretis innitatur, quæ sane nemo divinare potest, licet præclarissimo floreat ingenio, quemadmodum Cardinalis Denhoffius olim Episcopus Cæsenas recte perpendit [a]: quibus rebus si addatur, quod Alvarus Pelagius commemorat [b], inter majores Ecclesiæ calamitates tunc temporis eam fuisse, quod Confessarii Morali Theologia parum imbuti essent, & ea, quæ contra Dei legem a Fidelibus perpetrantur, parum dignoscerent. Ex his quisque facile conjiciet hujus doctrinæ necessitatem in illis, qui ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum eliguntur.

4. Alia superaddenda videntur, ut expositam a nobis initio sententiam magis confirmemus: *Præpara opus tuum*, monet Spiritus Sanctus [c], & cum id minime sufficiat, statim subdit, *& diligenter exerce agrum tuum*. Utinam non contingeret, quod tamen frequentissime videmus, aliquos nempe Sacerdotes, qui initio præclarissime Confessarii munus susceperunt, inde post diuturnum tempus omni studiorum cura neglecta, pristinam Moralis Theologiæ scientiam amittere, ita ut qui in ejusmodi arte peritissimi fuerant, tandem exigua solum, confusaque ipsius artis scientia, primisque rudimentis instructi vix inter tyrones adnumerentur. Cardinalis Fridericus Borromæus, qui Sancti Caroli propinqui sui virtutes, & sedem occupavit, hanc calamitatem deploravit [d], & opportune perpendit eos Confessarios, & Ecclesiæ ministros in magno discrimine versari, qui postquam ad excipiendas Fidelium Confessiones ab Episcopo probati fuerunt, omnem studiorum exercitationem prætermittant. Siquidem examen velut probabile testimonium habetur, quo ad Pœnitentiæ Sacramentum administrandum idoneus quis ducitur: neque ita certum judicium fit, ut in dubium revocari nequeat, sed conjectura solum de virtute, ac doctrina illius, qui ad examen vocatur. Itaque si ipse muneri suo haud satisfaciat, cum peculiare aliquid in audiendis Fidelium criminibus obtingit, id minime Examinatoribus, sed Confessario tribuendum est, qui omni studio contendere debet, ne ob ignorantiam suam in hæc discrimina prolabatur, eaque summa diligentia penitus evitare. Hoc etiam sapienter admonet præclarus Auctor, qui pro novis Confessariis Institutionem Romæ primo edidit; quæ deinde in aliis plurimis locis typis iterum excusa fuit.

5. Ut gravissimo huic malo aditus præcludatur, Ecclesiastica disciplina satis opportuna remedia Episcopis suppeditavit. Alias sermonem instituimus de auctoritate, qua Parochi ad examen revocari possunt, si de illorum imperitia argumenta aliqua proferantur. Confert etiam magnopere, si Confessiones audiendi facultas certis limitibus concludatur, atque

a *In Pastorali Institut. de Sacramento Pœnit.* b *De planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 20.* c *Prov. c. 24.* d *In suo Ratiocinio Synodali 11. vol. 1.*

atque iterum periculum fiat de illius doctrina, cui facultas eadem prorogatur. Hoc remedio libenter utimur, servatis tamen iis legibus, quas æquitas præscribit. Postremo maximum adjumentum ex eo dimanat, si ad explicandos conscientiæ casus frequenter conventus habeantur, quemadmodum hac declaratione probandum suscepimus.

6. Duo Episcopi Petricoviensis, & Lucionensis conventus Ecclesiasticos per ipsorum Clerum habitos in lucem protulerunt; primi quidem tribus libris, undecim vero secundi continentur. Idem in Italia perfecit Joannes Clericatus, qui juxta morales casus per Patavinum Clerum in consuetis cœtibus examinatos sapientes, præclarasque *Decisiones* congessit, ac promulgavit. Ipsi vero Episcopi, quos antea nominavimus, in librorum præfationibus eximia prædicant de iis conventibus, qui ab Episcopo cum Clero haberi solent, ut ea quæ ad Christianam doctrinam, & mores pertinent, in examen adducta decernantur. De nostris cœtibus tam magnifice loqui non audemus, neque, ut ingenue fateamur, eisdem Scriptoribus in hac re fidem integram præstamus. Illud pro certo asserimus conventus ejusmodi jampridem in hac diœcesi fieri consuevisse, frequenter instituendos fore, & maximam cum ipsis utilitatem semper conjungi.

7. P. Ludovicus de Beja ex Ordine Sancti Augustini, ac Theologus Cardinalis Gabrielis Paleotti typis mandavit omnia, quæ per Clerum Bononiensem coram eodem Cardinali coactum de morum disciplina statuebantur. In Decretis etiam Synodalibus Cardinalis Hieronymi Columnæ hujus Urbis Archiepiscopi [a] de his Ecclesiasticis conventibus sermo est; & cum idem Cardinalis inter vivos ageret, in lucem prolata sunt ea, quæ in ipsis post accuratum examen constituta fuerunt: omissis autem consiliis, quæ super hac re cæteri Decessores nostri post illos Cardinales Archiepiscopos susceperunt, in Synodo per Cardinalem Jacobum Boncompagnum [b] coacta plura admonentur, ut iidem conventus utiliter habeantur. Nos quoque paulo superius ipsos agendos, utilesque, si recte fiant, affirmavimus: quod perspicuis documentis ostendemus. Sixtus V. in ea Constitutione, quæ incipit, *Romanus Pontifex*, tempus Episcopis ad invisenda sacra limina, docendamque Sacram Concilii Congregationem de suarum Ecclesiarum statu decrevit: nunquam tamen ad hoc recte perficiendum certa quædam norma proposita fuit. Quare cum in ultimo Romano Concilio, quod Benedictus XIII. convocavit, de hac re ageretur, nos ipsi, qui tunc Sac. Congregationis Concilii Secretarii munus, & in eodem Romano Concilio Canonum interpretem gerebamus, jussi fuimus dissertationem conficere, ut Episcopi magno cum fructu suarum Ecclesiarum statum exponerent. Illam non modo idem Concilium sua auctoritate probavit, sed etiam in fine ipsius imprimi voluit. Cum igitur per eam moneantur Episcopi, ut Sacram Congregationem Concilii

 de

a *Part. 3. c. 7.* b *Lib 3. c. 6.*

de ejusmodi conventibus Ecclesiasticis certiorem faciant: *An habeantur conferentiæ Theologiæ Moralis, seu casuum conscientiæ, & etiam sacrorum Rituum, & quot vicibus habeantur, & qui illis intersint, & quinam profectus ex illis habeantur*. Si Sedi Apostolicæ parendum est, ut nemo dubitat. eosdem quoque Clericorum conventus habendos esse nemo inficiabitur: utilitatem vero, vel ex eo solum quisquis intelliget, quod tunc Moralis Theologiæ scriptores evolvendi sunt, quorum graviores sententiæ per nostrum Theologum Pœnitentiarium funditus pertractantur, qui graves, utilesque proponit sententias, & magna doctrina, ingenio, & perspicuitate explicat. Smaragdus cum cœtus Monachorum [a] commemorat, in quibus ipsi de Sacris Literis sermones invicem conferebant, quorum partem Cassianus, partem vero Oddo Cluniacensis posteris descriptos tradiderunt, hæc habet: *De Scripturis divinis, aliis conferentibus interrogationes, conferunt alii congruas responsiones, & sic, quæ diu latuerant occulta, conferentibus patesiunt perspicua*.

8. Superest igitur, ut normam, qua utiliter hi conventus fiant, perpendamus. Semel per mensem haberi solebant, cum Cardinalis Gabriel Paleottus hanc Sedem Bononiensem obtineret. Ita Ludovicus de Beja [b] fidem facit, cum Sixto V. Pontifici librum suum inscriberet: *Casus, quos vocamus conscientiæ explano, & collectis in unum Curatis omnibus, præsente eodem Illustrissimo Archiepiscopo singulis mensibus difficillimos quoque casus in dies occurrentes propono, & post varias a ceteris dictas pro cujusque ingenio, ac doctrina sententias, rectam pronuntio, quid tenendum, quid fugiendum, indico*. Idem per Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni præcipitur. Nunc vero in Civitate octies hi conventus Ecclesiastici solum indicuntur; rarius autem in diœcesi ob incommoda gravissima, quibus per hyemem viæ rurales impediuntur. In Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ [c] pariter edicitur, ut: *Ad casus conscientiæ discutiendos modo in alia Ecclesia per circulum* (quod sane hoc tempore, tanquam obsoletum, prætermittitur) *quicumque, etiam Regulares, quibus animarum cura inest, quique a peccatis expiandis sortiti sunt facultatem, quolibet mense conveniant*. Insuper, ut quædam norma in his conventibus servetur, per aliquos Episcopos cautum fuit, ut qui forte ductus respondere debet, sententiam suam pagella descriptam haud legat, sed memoriæ prius demandatam coram exponat, ac pagellam deinde Secretario committat, quemadmodum his verbis deprehenditur, quæ in institutione excusa in fine celeberrimæ Synodi Cardinalis Caroli Barberini Abbatis Farfensis continetur: *Latino sermone utantur, suamque opinionem validis rationibus, ac præstantium Scriptorum auctoritatibus firmatam memoriter pronuncient, quam pariter integra pagina scriptam, & cujusvis manu obsignatam Secretario singuli tradent, cum cœtus dimittetur*. Id sane perpauci in hodiernis conventibus nostris exequuntur. Cum hæc ita se habeant, nihil tamen ex his immutandum,

a *Cap.42.* b *Loco supra citato.* c *Loco supra allato.*

tandum, neque angustiores limites difiniendos volumus, sed præsentem rerum statum modo permittimus. Parochos solum Regulares, ac Sæculares, cæterosque, qui curæ animarum præpositi sunt, Capellanos etiam, & Confessarios Sæculares monemus plurimum, ut cœtus ejusmodi frequentent, nisi subire velint pœnas olim constitutas, quas in præsentia renovamus. Reliquos etiam Cleri sæcularis hortamur, ut in eumdem locum conveniant, ubi quæ ad mores pertinent explanantur. Id Sacræ Concilii Congregationis sententiis aptissime congruit, quas Monacellus commemorat [a]: *Tu scientiam repulisti* (inquit per Oseam [b] Deus) *& ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*. Hanc auctoritatem Cardinalis Carolus Barberinus adduxit [c], ut perspectum omnibus faceret, ad suscipiendos Ecclesiasticos Ordines, & beneficia, quibus animarum cura conjuncta est, obtinenda tamquam impedimentum illis futurum, qui ejusmodi conventibus Ecclesiasticis adesse prætermiserint. Defunctus quoque Pisarum Archiepiscopus id magnopere cavendum duxit [d]; & Cardinalis Petra [e] monuit Episcopos idem consilium suscipere, ne unquam Parochi, Confessarii, cæterique diœcesis Ecclesiastici eosdem cœtus omitterent.

9. Illud statuendum videtur, ut in posterum duo solum casus examinandi proponantur, cum per hiemem tempus minime suppetat, ut tres casus ejusmodi satis declarentur. Prima autem quæstio per aliquem Parochum, altera vero per Capellanum, aut Confessarium judicetur. Superiori tempore, cum tres casus exponerentur, primo loco Parochus, deinde Capellanus, postremo Confessarius judicium ferebat. Hinc tres urnæ in medio positæ erant, ex quibus sorte ducebantur eorum nomina, quibus ad propositos casus respondendum erat, cum alius deinde cœtus haberetur. Quare præter ipsos cæteri imparati accedere poterant, & ne quidem ipsos casus legere, de quibus agendum foret. Insuper, qui semel responderat, in urnam demitti minime solebat, nisi postquam reliqui omnes educti eodem munere perfuncti fuissent, ob quam rem certissimum habebat non nisi post diuturnum tempus sibi eam provinciam subeundam esse, ita ut absoluto omnium numero cum sortes repetebantur, quivis Parochus post sex annos cum dimidio sententiam dicere teneretur, Capellanus post quinquennium circiter, Confessarius autem post annos octo, si ipsorum numerus perpendatur.

10. Hæc consuetudo minime inducta fuerat, cum Cardinalis Gabriel Paleottus, & Alphonsus pariter Paleottus hanc Ecclesiam administrarent. Tunc enim juxta præscripta Clero Bononiensi ab iisdem Archiepiscopis, quæ postea anno 1603. promulgata fuerunt, ut parati omnes accederent, haud nominabantur, qui in sequenti cœtu sermonem facere deberent, sed cœtu ipso coacto sorte ducti assurgere, ac de rebus propositis

a *Tom.1. sui Formularii tit. 3. form. 15. n. 2.* b *Cap. 4.* c *In Synodo Farfensi c. 5.* d *In Synodo anno 1708. pag. 91.* e *Tom. 4. suor. operum pag. 259.* f *Pag. 59.*

sitis judicium suum palam facere cogebantur: *Indicta die, & initio Congregationis invocato Spiritus Sancti nomine, designatus scriba singulos nomine compellat, & absentes sine legitima causa notantur, ut decretas pœnas exsolvant. Pecunia vero, quam reus impendit jussu Archiepiscopi alicui Monasterio, vel Loco pio tribuitur. Post hæc idem Archiepiscopus quæ necessaria sunt, admonet; deinde sorte ducuntur, qui propositis difficultatibus respondeant. Ipsi vero Latinum sermonem adhibent. Si quis contrariam opinionem sustineat, facultas coram disserendi conceditur. Postremo P. Theologus controversiam suo judicio dirimit, & absolvit.*

11. Ignoramus quonam tempore mos incœperit, ut priori cœtu nominarentur, qui sententiam suam ferrent, cum idem cœtus iterum convocaretur. Certum tamen est id plurimum obesse Cleri conventibus, ubi Theologiæ Moralis quæstiones pertractantur, quorum norma post ultimum Romanum Concilium [a], sic impressa fuit: *Ad disquisitionem casus &c. devenient, & duo salt'em verba facient, qui sorte ducentur ex urna, ubi descripta, & totidem complicata chartulis erunt illorum nomina, qui ad cœtum convenire debent, ut parati omnes accedant.* Itaque præcipimus, ut in proxima Congregatione, quæ mense Novembri indicetur, & aliis in posterum omnibus ex Parochorum urna nomen illius Parochi proferatur, qui propositæ quæstioni respondere statim debeat, suamque sententiam declarare. Idem servabitur, cum de Capellanis, & Confessariis agetur. Postea in urnam rursum demittantur, qui sorte ducti, sermonem habuerunt, ut simul cum aliis ad cœtum insequentem omnino se præparent. Caveant, ut responsiones perspicuæ sint, ordine digestæ, præclarisque auctoribus delibatæ, qui præsertim sententias calleant, quæ Romæ in Sacris Congregationibus prolatæ fuerunt.

12. Id minime grave molestumque nostris Parochis, Capellanis, & Confessariis videri debet, cum totius rei summa in eo solum posita sit, ut octo per annum quæstiones diligenter examinent, quod sine ullo valetudinis incommodo facile perficient. Nos ipsi, licet pro nostrarum virium tenuitate non exiguis curis distringamur, sexdecim integras quæstiones sine ullo metu debilitandæ valetudinis percurremus.

13. Si de aliqua alia Civitate, quæ doctis Parochis, peritisque Confessariis æque ac nostra non redundaret, sermo fieret, suspicari merito posset Episcopus, ne responsiones per tres, aut quatuor excogitatæ, ac descriptæ reliquis omnibus traderentur; atque ita fructus universus de medio auferretur, quem sane comparandum putavimus hac nova institutione proposita, quæ aliis quoque diœcesibus communis est. Tunc profecto Episcopus, ut certum rei experimentum faceret, aliquo per sortes nominato, auditoque de more, ad alios nominandos progredi deberet, ut quid de suo Clero judicandum sit aperte dignosceret. Hanc de Clero nostro

a Pag. 240. edit. Rom.

nostro suspicionem concipere nullo modo possumus; ideoque experimentum ejusmodi minime adhibendum confidimus.

INSTITUTIO XXXIII.

Cujusnam Parochi in matrimoniis contrahendis præsentia requiratur. Vana, & irrita esse matrimonia, quibus neque Parochus, neque testes intersunt. Parochum proprium eum nuncupari, in cujus Parochia matrimonium initur: Parocho domicilii, non autem originis, titulum proprii Parochi esse tribuendum. Non appellari proprium Parochum eum, in cujus ditione aliquis obtinet sedem ruralem. Irritum esse illius matrimonium, qui locum deserit, ubi moratur, domicilio tamen non dimisso, & in alium locum proficiscitur, ubi nullo contracto domicilio matrimonium celebrat. Quisnam sit proprius vagantium hominum Parochus. Quisnam judicetur proprius illorum Parochus, qui peculiari aliquo nomine ad hanc Civitatem incolendam veniunt. De Parocho proprio ad perficienda eorum matrimonia, qui carceribus detinentur. De matrimoniis, quæ fiunt in Xenodochiis, cum extremum mortis periculum impendet. De matrimoniis, quæ contrahunt Puellæ publicis hujus Civitatis hospitiis, seu Conservatoriis inclusæ. De aliis matrimoniis Puellarum, quæ in septis monialium educantur. Postremo de iis, quæ fiunt a servis Dominorum ædes habitantibus.

1. Illicita semper habita sunt ea matrimonia, quæ coram Sacerdote, seu Parocho, uti jus Pontificium indicit, minime contrahuntur: Ita profecto in canone *Aliter*: canone, *Nullus*; & canone *Nostrates* [a] aperte continetur: verum post Tridentinam Synodum irrita prorsus, atque invalida in illis locis judicantur, ubi super hac re Decretum promulgatum fuit, nisi Parochus intersit, aut alius Sacerdos qui ad hoc munus obeundum facultatem ab eodem Parocho, sive ab Episcopo consequutus fuerit. Insuper necesse est, ut præter Sacerdotem duo quoque testes, aut plures conveniant, dum matrimonium celebratur [b]. Spondanus autem [c], & Cardinalis Pallavicinus [d] fuse commemorant gravissimas disputationes, quibus Concilii Patres tandem adducti fuerunt, ut decretum ejusmodi conficerent.

2. Ut paucis expediamus doctrinam, quæ ejusdem Decreti causa prolata fuit, nullo pacto Sacramenti materiam, ac formam immutatas fuisse constat; nam materiam in tradendis mutuo, ac legitime corporibus per verba, aut nutus ad explicandum intimum consensum accommodatos, collocata semper fuit; forma vero in excipiendis mutuo, ac legitime corporibus per verba, aut nutus ad explicandum intimum consensum accommo-

a 30. *quæst.* 5. b *Cap.* 1. *sess.* 24. *de Reformatione matrimonii.* c *In continuat. Annal. Card. Baron. an. Chr.* 1563. *n.* 39. d *In hist. Conc. Trident. lib.* 23. *in variis capitibus ejusdem.*

commodatos, collocata semper fuit; forma vero in excipiendis mutuo, ac legitime corporibus per contrahentes designatur. Cum igitur Tridentina Synodus nec legitimum pactum, nec legitime tradi, & excipi corpora judicaverit, nisi quando matrimonium contrahitur, Parochus cum duobus, aut tribus testibus assistat, hinc sacramenti materiam, ac formam nequaquam mutari certissimum est, quæ, ut supradiximus, in tradendis, excipiendisque mutuo, ac legitime corporibus semper continetur.

3 Sacra Synodus eo Decreto præcipit, ut ille solum Parochus intersit, cui matrimonium ineuntes subjiciuntur; quis porro intelligendus sit, Concilii Patres minime declararunt. Hinc super hac re innumeræ prope disceptationes, quarum pleni sunt libri, excitatæ fuerunt. In hac etiam civitate, ac diœcesi plurima dissidia non semel ob hanc causam contigerunt. Itaque muneris nostri partes duximus normam aliquam tradere ex actis Sacræ Concilii Congregationis desumptam, cui soli Tridentinam Synodum explicandi facultas conceditur. Siquidem miramur non diversas modo Scriptorum opiniones, sed eo præsertim illos devenisse, ut Sacræ Congregationis Decreta pro tuendis privatis sententiis, vel effingant, vel male interpretentur; quod sane non consulto, ac temere fecisse putandum est, neque ob tenuitatem ingenii; sed quod acta Sacræ Congregationis evolvere minime potuerunt, ex quibus ipsius sententias, illorumque causas liquido cognoscerent. Hinc veluti divinantes ad scribendum de iis rebus accesserunt.

4 Ut clarius id agatur in duas quasi classes res dividetur: Primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, & quæ etiam ab universis fere Auctoribus probantur: Secundo, peculiaria quædam addentur, quæ veluti normam in hac civitate, ac diœcesi observanda præcipimus, ut dissensiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur.

5 Primum omnium Sacra Congregatio ab anno 1573. hoc decretum edidit, ut, quis sit proprius Parochus, explanaret [a]: *Cum Concilium Tridentinum inter cætera præcipiat, matrimonia esse contrahenda, præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, sive Ordinarii licentia, quæritur, quid, si contrahentes sint diversarum Parochiarum, utriusque Parochi præsentia requiratur, Sponsine, an Sponsæ, an vero utriusque, an etiam alterius Parochi consensus accedere debeat. Sacra &c. censuit, ad validitatem matrimonii sufficere præsentiam solius Parochi proprii Sponsæ, quando matrimonium in Parochia Sponsæ contrahitur, similiter sufficere præsentiam solius Parochi Sponsi, si modo matrimonium contrahitur in Parochia ipsius Sponsi.*

6 Deinde, cum de matrimonio agitur, proprium eum Parochum nuncupandum censuit, in cujus Parochia domicilium positum habetur, non vero illum, in cujus Parochia vitæ primordia suscepimus. Cum Ordines rite

a *Lib.* 1. *Decretorum pag.* 125. *a tergo.*

rite conferri possint per Episcopum non domicilii modo, sed etiam originis, ideo ad inquirendum locus oblatus fuit, utrum idem ratione Parochi in celebrandis matrimoniis statuendum videretur. Attamen ex ipsis Concilii verbis Parochus domicilii satis aperte deprehenditur, & sacri Canones, cum iisdem verbis Parochum quoque originis complecti voluerunt, id expresse declararunt, quemadmodum contigit, cum de sacra Ordinatione sermo haberetur. His veluti fundamentis innititur unanimis Scriptorum opinio, ob quam is proprius Parochus pro celebrandis matrimoniis judicatur, in cujus ditione domicilium constituitur [a]. Sacra Concilii Congregatio hanc opinionem pariter sequuta est, cum die 18. Novembris anno 1702. *Mutinensis* causa matrimonii proposita fuisset [b], in qua Cardinalis Bandinus Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus suo præsertim suffragio, opinionem, quam modo exposuimus, magno studio, sapienterque tutatus est, eamque unice probandam affirmavit. His quoque rationibus adducti plurimi Scriptores, eum, qui duo habet in diversis Parochiis domicilia, matrimonium rite coram illo Parocho inire posse fatentur, in cujus potestate tunc degit, cum matrimonium contrahitur [c]. Illud tamen advertunt tunc solum duobus domiciliis instructum aliquem jure appellari, cum in utroque æqualiter collocatus prudentium virorum judicio existimetur; quod etiam juris Pontificii auctoritate probatur: *Cum ab eo, qui duo habet domicilia; se collocans æqualiter in utroque &c.* [d]. *Viris prudentibus placuit, in duobus locis posse aliquem habere domicilium, si utrobique ita se instruxit, ut non ideo minus apud alteros se locasse videatur.*

7 Tertio, si quis rei familiaris, aut rusticationis causa in agrum concedat, nunquam proprius Parochus is nuncupari poterit, in cujus ditione rurale domicilium situm est. Qui enim ob eas causas ruri vitam degere constituit, nullam domicilii, seu quasi domicilii rationem consequitur. Pontius [e] rurali Parocho, si matrimonium agendum sit, proprii Parochi nomen apte convenire arbitratur, eamque sententiam Sacræ Concilii Congregationi attribuit, quæ Romanæ Rotæ judiciis contrarium statuentibus anteferenda est. Eamdem opinionem Leander inconsulto amplectitur [f]: contra illos tamen reliqui fere omnes conveniunt . Et quoniam

a *Sanchez de Matrimonio libro 3. qu. 23. num. 7. Perez de Matrimonio disput. 40. sect. 2. num. 1. Pont. de Matrimonio lib. 5. cap. 13. §. 1. num. 2.*
b *Salmanticens. in Cursu Morali tom. 2. tract. 9. de Matrimonio cap. 8. punct. 3. num. 25. Barbosa de Parocho cap. 21. sub n. 36. lib. 2. Schmalzgrueber. lib. 4. Decretal. tit. 3. de Clandestina despons. §. 3. num. 144. Lib. 52. Decretor. pag. 403.*
c *Clericatus decis. 35. num. 19. Leander Oper. Moral. tom. 1. tract. 9. disp. 7. qu. 18. & 19. Barbosa cap. 1. sess. 24. num. 15. Cardinalis de Lugo inter Responsa Moralia lib. 1. dub. 37. num. 3. & seqq. Rosignol. de Matrimonio part. 1. tom. 6. contract. 5. prænot. 24. num. 3. & 4. Cap. 2. de Sepulturis in sexto.*
d *In L. Assumptio §. Viris prudentibus ff. ad municipalem.* e *Loco supra allato.*
f *In Operibus Moralib. tom. 1. tract. 9. disput. 7. de consensu clandestin. qu. 20.*
g *Barbosa cap. 1. sess. 24. de reform. Matrimon. num. 16. Sporer in Theologia morali cap. 4. num. 560. Clericatus de Sacramento Matrimon. dec. 35. n. 14. Schmalzgrueber loco cit. n. 148.*

niam de Sacræ Congregationis Concilii Decretis mentionem faciunt, nos in medium illa proferemus, quæ ab actis ejusdem Congregationis desumpsimus, cum Secretarii munere fungeremur; non ea profecto a quibusdam Scriptoribus edita, qui Sacræ Congregationis acta numquam inspexerunt: *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, respondit, Parochum ruralem non esse proprium, & verum Parochum, quando rus itur causa recreationis, vel pro rusticanis negotiis, ideoque matrimonium valide coram hujusmodi Parocho celebrari non posse. Partibus tamen dentur declarationes antiquæ scilicet:*

In una Florentina Sacra &c. censuit, quod Parochus ruralis non est verus Parochus, quando rus itur causa recreationis, vel pro rusticanis negotiis.

In Florentina similiter respondit, Parochum ruralem non esse proprium Parochum, ideoque matrimonium coram eo celebratum fuisse nullum.

In una Abulen: Sacra &c. censuit, non valere matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi contrahentes reperiuntur non animo ibi domicilium contrahendi. Die 1. Decembris 1640. lib. 16. Decretorum pag. 470. a tergo, & pag. 471.

8 Quarto, si quis domicilium suum minime relinquens ex civitate, vel oppido, in quo degit, in alium locum proficiscatur, ibique matrimonium ineat, quin antea domicilium sibi, vel quasi domicilium comparaverit, illud omnino irritum, quia cum fraude in proprium Parochum conjungitur. Scriptores unanimes in hac re consentiunt, quos Clericatus recenset. Idem statuit Sacra Concilii Congregatio die 22. Februarii anno 1631.[b]: *Sacra &c. censuit dandam esse declarationem in abstracto in forma sequenti: vir, & mulier a loco suæ habitationis absque animo illam relinquendi discedentes, & ad locum alterius Parochiæ solo animo illic matrimonium celebrandi, non autem domicilium contrahendi se transferentes, ibi coram Parocho illius loci matrimonium inter se contraxerunt. Supplicatur per Sacram Congregationem declarari, an hujusmodi matrimonium sit nullum, vel validum. Die 22. Februarii 1631. Sacra &c. secundum ea, quæ proponuntur censuit esse nullum.* Nobis autem Secretarium agentibus, cum die 13. Julii an. 1725. hæc in Sacra Congregatione proposita essent: *Controversia constituenda videtur in hoc, quod Antonius, qui est Civis Lauretanus, quique captus amore Annæ Margaritæ modo ad Urbem Maceratensem, modo ad Montem Sanctum perrexerat, & paucis diebus in illis versatus fuerat, spatio tandem duorum mensium una cum dicta Anna Margarita habitavit in loco Montis Casarii, a quo post Parochi admonitiones de contrahendo cum Margarita matrimonio, & prævisas difficultates de probando statu libero ejusdem, cum ex improviso discesserit, & una cum duobus testibus accesserit ad terram Montis Luponi, & coram Parocho hujus loci doctrinam Christianam pueros edocente matrimonium ex improviso contraxerit, & statim reversus fuerit ad terram Montis Casarii &c, ex his inferri posse videtur ad nullitatem matrimonii:* Deinde, cum peteretur: *An matrimonium sit nullum in casu:* Sacra Congregatio respondit: *affirmative.*

9. Non

a *In allata dec. 35. n. 18.* b *In Roman. causa lib. Decret. 14. p. 390. a tergo.*

9. Non inficiamur eamdem Congregationem juxta Consilium 254.
Friderici de Senis, qui proprium Parochum eum censuit, in cujus Parochia quis degit, non ubi certum, ac stabile habet domicilium, non semel decrevisse valida illorum matrimonia, qui ad evitandas cum parentibus altercationes ex Parochia domicilii in alium locum demigrantes, ibi matrimonium contraxerunt; Ita Fagnanus commemorat [a]. Advertendum tamen est matrimonium hoc pacto ineuntes, antequam rem perficerent, domicilium in eo loco, vel quasi domicilium assequutos fuisse. Nam diu morati ibidem ante matrimonium fuerant, neque inde postea decesserunt, ut primam sedem, ac domicilium repeterent, quemadmodum Clericatus recte perpendit [b]. Ob hanc causam Sacra Congregatio, cum nos ipsi Secretarii titulum haberemus, quoddam matrimonium validum probavit ; licet per duos Cæsenæ incolas contractum, qui ut parentum se molestiis eriperent, illud Forolivii celebrarunt, cum puella ante discessum palam fecisset, se domicilium in illa civitate deligere, ubi materna avia vitam ducebat, quam tutricem, suique curatricem prædicabat. Insuper Urbanus VIII. suis Apostolicis litteris, quæ monumentis Cardinalis de Lugo [d], & Patris la Croix [e] insertæ sunt, has Sacræ Concilii Congregationis sententias die 14. Augusti anno 1627. confirmavit: *Primo, an incolæ tam masculi, quam fœminæ loci in quo Concilium Tridentinum in puncto matrimonii est promulgatum, transeuntes per locum, in quo dictum Concilium non est promulgatum, retinentes idem domicilium, valide possint in isto loco matrimonium sine Parocho, & testibus contrahere? Secundo, quid, si eo prædicti incolæ tam masculi, quam fœminæ solo animo sine Parocho, & testibus contrahendi se transferant habitationem non mutantes? Tertio, quid, si iidem incolæ tam masculi, quam fœminæ eo transferant habitationem illo solo animo, ut absque Parocho, & testibus contrahant? Iidem Cardinales ad primum, & secundum, non esse legitimum matrimonium inter sic se transferentes, ac transeuntes cum fraude: ad tertium vero dubiorum hujusmodi, si domicilium vere transferatur, matrimonium esse validum, responderunt, & resolverunt.* Igitur matrimonium primo, & secundo loco expositum irritum decernitur, cum fraus intercesserit; matrimonium tertio loco allatum etiam cum fraude validum declaratur, quia novum quoque domicilium accesserat.

10. Sed jam deveniamus ad secundam partem, qua certam normam huic nostræ civitati, ac diœcesi statuere proposuimus, ut super ejusmodi rebus aditus controversiis omnibus præcludatur. Primum, evenit aliquando, quod vagi matrimonium inire contendant: Ipsorum autem Parochus is dicitur, in quorum ditione versantur [f]; quod pariter

a *Cap. significavit, num. 36. & seqq. de Parochis.* b *In decisione supra allata num. 18.* c *In causa Matrim. Cæsenat. die 22. Febr. anno 1723.* d *Loco allato dub. 36. num. 4.* e *Lib. 6. part. 3. de Matrim. sub num. 710.* f *Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 25. num. 11. Barbosa de offic. & potest. Parochi part. 2. cap. 21.*

afferendum eft, licet alter folum ex illis, qui conjugium petunt, vagantium numero adfcribatur [a]. Attamen peregrinus, & vagus fine ullo difcrimine non femel confunduntur: vagus ille appellandus eft, qui relicto fuo domicilio fedem in exteris terris inquirit, ut ex jure deprehenditur [b]: *Puto autem, & hoc procedere poffe, fi quis, domicilio relicto, naviget, vel iter faciens quærat, quo fe conferat, atque ubi confiftat; nam hunc puto, fine domicilio effe*. Peregrinus autem is nuncupatur, qui ea voluntate iter facit, ut ad priftinum domicilium exacta peregrinatione revertatur [c]. Ob has potiffimum caufas, ob gravia quoque diffidia, quæ ex matrimoniis errantium Ægyptiorum, ac militum plerumque dimanant, Parochis omnibus indicimus, quod a Tridentina Synodo his verbis fancitum fuit [d]: *Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis interfint, nifi prius diligentem inquifitionem fecerint, &, re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint*.

11. Secundo contingit, ut plurimi ftudiorum caufa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, five ut opulentis civibus inferviant, vel aliquo alio munere detineantur. Innocentius XII. iis litteris, quæ incipiunt: *Speculares*: domicilii rationem illis minime convenire, neque ad Ordines admitti poffe decernit, qui relicto paterno folo alium fibi ad habitandum locum deligunt, nifi per decem annos in eo commorentur, bonorum partem in ipfum transferant, fedemque ftabilem ibi defigere velle fateantur, idque jurejurando confirment. Hæc tamen pro illis folum præfcribuntur, qui Ordines confequi volunt; nullum tamen reliquis Sacramentis adminiftrandis impedimentum afferunt. Siquidem, ut Pafchatis præcepto quis fatisfaciat, ejufmodi conditiones neceffariæ non funt, quod etiam ratione matrimonii conftituendum videtur. Prætores enim ex unanimi Scriptorum fententia, Judices, Medici, facultatis alicujus Profeffores, difcipuli, famulique, licet exteri, rite matrimonium contrahunt, fi Parochus adfit ejus loci, ubi degunt. Quippe, fi per aliquod temporis fpatium in eodem loco verfentur, domicilium, vel quafi domicilium, quod fatis eft ad matrimonium perficiendum, fibi conciliant [e]. Item, cum in Sacra Concilii Congregatione plurima ad inquirendum propofita effent, ac præfertim quarto, & quinto loco his verbis peteretur [f]: *Quarto, an valeat matrimonium contractum coram Parocho illius loci, ubi contrahentes reperiuntur, non animo ibi domicilium conftituendi, fed recreationis caufa? Quinto, & quid, fi contrahens ibi moretur tanquam Prætor, Judex,*

cap. 21. num. 89. Cabaffut. in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 3. cap. 26. num. 4. Pirbing. ad lib. 4. Decretal. tit. de Clandeft. defponfat. num. 19. Sanchez loco citato num. 14. & 15. a *Barbofa ad Concil. feff. 24. de reformatione Matrim. cap. 7.* b *L. ejus §. Celfus ff. ad municipalem.* c *Roffignol. de Matrim. part. 1. tom. 7. contract. 15. prænot. 22. num. 4.* d *Seff. 24. de reform. Matrim. cap. 7.* e *Sanchez de Matrim. lib. 3. difput. 23. num. 13.* f *La Croix de Matrim.*

Judex, seu Medicus temporalis? Sacra Congregatio hoc pacto respondit: *ad quartum non valere; ad quintum valere*: Ita Garzias commemorat, qui eamdem sanctionem certo, firmoque documento se habere testatur [a].

12. Tertio, accidere potest, ut carceribus detenti, qui ad Cardinalem Legatum, vel ad nos ipsos pertinent, matrimonium poscant. Superiori tempore, ut accepimus, res peracta fuit coram Parocho, in cujus ditione carceres positi sunt. Nos profecto in examen revocare nolumus, quæ jam diuturnitate temporis invaluerunt. Nam, ut jam inita matrimonia rata firmaque sint, sufficit, si eadem minime ignoraverit, immo pertulerit, atque ideo permiserit is, qui eo tempore sapienter hanc Ecclesiam administrabat, quemadmodum Tridentinum Concilium his verbis asseruit [b]: *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia &c.* Duobus, ac sane diversis modis carceribus inclusi tenentur. Aliqui perpetuo, vel ad certum tempus, non quidem pro custodia, sed pro pœna in carcerem conjiciuntur, quorum Parochus is dicitur, in cujus Parochia carceres collocantur: *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet* [c]. Alii vero pro custodia solum in carcerem detruduntur, donec ipsorum Judicis sententia cognoscatur. Horum Parochus is judicandus est, ubi domicilium situm habent, non autem Parochus, ubi carceres positi sunt; cum ipsi nihil magis expetant, quam ut dissolutis vinculis paternas ædes revisant. Cum hæc ita sint in celebrandis ejusmodi matrimoniis proprius Parochus accersendus est, sicuti modo exposuimus. Accedit S. Concilii Congregationis Decretum die 26. Maji anno 1707. in causa Farsensi matrimonii promulgatum insertumque Cleri Romani statutis [f], quod etiam de Justis [d], Monacellus [e], & Jurisperitus Dominicus Ursaya commemorant [f], qui se auctorem allatæ distinctionis merito prædicat, eamque Sacræ Congregationi tradidisse fatetur. Quamobrem illi, qui carceribus perpetuo, vel ad certum tempus includuntur, si matrimonium exposcant, intersit Parochus, cujus Parochiæ carceres subjiciuntur; si qui vero *loco custodiæ* carceribus detinentur, hujus nostri fori administri prius moneantur, ut, si forte in alia Parochia domicilium habeant, diligenter perscrutentur, & si id deprehendant, rursus inquirant, utrum aliquæ

Matrim. lib. 6. part. 3. num. 721. De Justis de dispensat. matrimonialib. lib. 2. cap. 19. num. 55. Barbosa ad sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1. num. 10. Clericat. cit. decis. 35. de Matrim. num. 17. Schmalzgrueber lib. 4. Decretal. tit. de clandestina desponsat. num. 149. Pirhing. ad eumdem tit. §. 3. num. 19. Engel. ad eumdem tit. num. 12. Anaclet. ad eumdem tit. §. 2. num. 71. Salmanticens. in Cursu morali tom. 2. tract. 9. de Matrim. cap. 9. punct. 3. a num. 28. ad 32. In causa Avelen.

a *De Beneficiis part. 5. cap. 7. num. 11.*

b *Sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.*

c *L. Filii ff. ad municipalem.*

d *Cap. 3. de jure eligendæ sepulturam §. 9. in addit. v. vs. carceribus fol. 15.*

e *De dispensatione matrimon. modernæ edit. Lucæ, in adnotationibus num. 5.*

f *Monacellus in Formulario tom. 4. fol. 16. num. 170. & seqq.*

g *Ursaya in suis Discept. Ecclesiast. tom. 2. part. 1. discept. 10. num. 33. & seqq.*

quæ causæ intercedant, ob quas allata superius norma prætermitti possit, ob facultatem, quæ, ut dictum est, in Episcopos a Tridentina Synodo confertur: ob eamdem rationem præmonendi sumus, si advena inclusus carcere aliquam ex hac civitate, vel diœcesi mulierem in matrimonium deposcat.

13. Quarto, in Xenodochiis aliquando matrimonia ineunda sunt ab iis, qui in gravi vitæ periculo versantur, ut æternæ saluti prospiciant. Cum hæc contingunt sive intra, sive extra publica hujusmodi hospitia, temporis spatium non suppetit, ut libera ipsorum conditio dignoscatur, quemadmodum S. Officii Congregatio palam declaravit. Liceat nobis tamen asserere, matrimonium in hoc discrimine perfici posse, licet tradita per *Sanctum Officium* institutio locum habere nequeat; modo tamen ægrotus ad sanitatem restitutus ad uxorem non accedat, priusquam paruerit iis omnibus, quæ a S. Officio præscribuntur. Id per epistolam ab eodem Tribunali datam indicatur, quæ Corradi libris addita fuit [a], eamque in medium profert Monacellus [b]. At vero quisnam eligi debeat, quo præsente matrimonia in Xenodochiis peragantur, inter Capellanos, & Parochos, in quorum ditione sita sunt Xenodochia, magno studio contenditur. Itaque præcipimus, ut quoties hæc eveniant, statim nos de more certiores faciant, ut statuamus, qui matrimonio celebrando intersit, ac diligenter caveamus, ut necessarium hujus rei monumentum in actis descriptum conservetur.

14. Quinto, matrimonia pertractantur cum expositis puellis, quæ in Hospitio Spuriorum detinentur, vel cum aliis puellis, quæ cæteris hujus urbis Hospitiis includuntur. Si de primis agatur, is Parochus adhibendus est, cujus Parochiæ illud publicum Hospitium subjicitur, idque servandum omnino in posterum decernimus. Id enim non consuetudo solum, sed etiam ratio apertissime poscunt, quam Sacra Congregatio die 11. Aprilis anno 1651. his verbis ostendit [c]: *Gubernatores Hospitalis Expositorum Civitatis Eugubinæ asserentes, Sacerdotem ibi in Confessarium deputatum cum approbatione Episcopi hucusque puellis expositis administrasse matrimonia, præviis denunciationibus, in Ecclesia ipsius Hospitalis, supplicant pro declaratione, hujusmodi matrimonia coram eodem Sacerdote celebranda esse, & non coram Rectore Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites dictum Hospitale existit. Sacra &c. censuit matrimonia dictarum puellarum esse celebranda coram proprio Parocho, non autem coram dicto Capellano Hospitalis:* Aliæ vero puellæ, quæ in aliis Hospitiis servantur juxta veterem consuetudinem, quam firmam perpetuamque volumus, matrimonium inibunt coram Parocho, cujus ditioni Hospitium cooptatur: Hospitii enim proventibus aluntur, dotemque accipiunt; ob quam causam paterno domicilio relicto, tanquam ipsius Hospitii filiæ haberi possunt, ex quo si aliquando discedant

a *In Praxi dispensationum lib. 7. cap. 6. num. 23.* b *Tom. 1. pag. 177. num. 2.*
c *Lib. 19. Decretor. pag. 124. a tergo.*

discedant suos domesticos invisuræ, exiguum tempus his officiis impenditur, nec unquam nisi depositi, ac custodiæ nomine per Hospitii Rectores cuipiam committuntur.

15 Sexto, de virginum matrimoniis sermo est, quæ in septis Monialium educantur. De illis profecto nulla haberetur controversia, si quivis pareret Decreto Sacræ Congregationis causis Episcoporum, ac Regularium præpositæ, quod Jacobo Cardinali Boncompagno Decessori nostro transmissum his verbis continetur [a]: *Expositum fuit in Sacra Congregatione nomine Monialium istius civitatis pravos usus inductos esse contra Regularem disciplinam, & Monialium quietem ob virgines educandas, quæ data fide, & viro jam destinatæ per consanguineos invitæ Monasteriis detinentur, Eminentissimi Cardinales juxta Decreta generalia, aliaque super hac re per Sacram Congregationem edita, ac præsertim die 13. Januarii anno 1634., & die quoque 9. Novembris anno 1635., aliisque deinceps temporibus, Eminentiæ Vestræ has litteras scribendas jusserunt, ut virgines omnes, quæ futuras nuptias data fide promiserint, jussu Eminenciæ Vestræ, interposita etiam Sacræ Congregationis auctoritate, ex Monasteriis abeant, licet Ordinario minime subjectis, & ad parentum domos revertantur.* Tunc enim in loco proprii domicilii constitutæ, procul dubio ad matrimonium ineundum Parocho uti debent, cujus ditioni paterna ædes adscita judicabitur.

16 Magno studio curabimus, ut, quæ per Sacram Congregationem præscripta sunt, observentur. Cum tamen id aliquando difficile sit, ideo inquiri debet, utrum in matrimoniis ejusmodi proprius Parochus is nuncupetur, in cujus Parochia est monasterium, an Parochus, in cujus ditione puellæ domicilium collocatur? Itaque si puella, quæ matrimonii fidem præstitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur, pro conficiendo matrimonio præsens assistet. In utraque vero Parochia, ubi nempe domicilium, & monasterium posita sunt, juxta Ecclesiæ consuetudinem matrimonium antea denunciabitur [b]. Hoc discrimen etiam probat P. Giribaldus, qui hujus Metropolitanæ per tot annos Pœnitentiarii munus exercuit, & matrimoniorum causis examinandis præfectus fuit [c]. Non exigui quoque momenti statutum [d] Romani Cleri æstimandum est, quo de juvenibus, qui in Seminariis, & Collegiis educantur, sermo instituitur. Nam si vita decedant in iis locis, pecunia pro funeribus ducendis Parocho domicilii persolvitur, si domicilium habeant; sin minus, is fructus in eum Parochum confertur, in cujus ditione Seminarium, vel Collegium constituitur. Nonnulla huic statuto superaddita sunt, quæ deinde in peculiari Con-

a *Die 8. Octobr. anno 1723.* b *Clericatus cit. dec.35. de Matrim. num15. & seqq.*
c *De Sacramentis tract.10. de Matrim. cap.7. dub.7. num.56. & 57.*
d *Cap. 3. de jure eligendi sepulturam, atque funerandi §.9.*

Congregatione per Clementem XI. delecta die 11. Januarii anno 1702. unanimi consensu probata, & ipsius Pontificis *oraculo vivæ vocis* confirmata fuerunt. Inter cætera illud præcipitur, ut non solum in juvenum funeribus, qui in Seminario, vel Collegio degunt, sed etiam pro efferendis puellis, quæ in monasteriis educantur, & in matrimoniis ipsarum conficiendis eadem ratio, ac norma servetur: *Non solum in funeralibus, sed etiam in contrahendo matrimonio &c. Publicationes autem matrimoniales fiant tam in Parochia domicilii, quam Collegii, Monasterii, aut Conservatorii, in quo commorantur.*

17. Postremo de famulis, & ancillis agendum superest, quæ penes Dominos vitam traducunt, de quibus idem, ac de puellis, quæ in Monasteriis pro educatione servantur, omnino statuendum judicamus. Nam idem Romani Cleri statutum, in quo de funeribus res est, matrimonia simul complectitur, ac de funere servorum hæc decernit [a]: *Familiares, & famuli Cardinalium, seu aliorum Principum, ac Prælatorum, necnon aliorum quorumcumque, qui habent domum, & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere statuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.*

18 Hanc normam in civitate, ac diœcesi, cum de matrimoniis agitur, omnino servandam jubemus. Pœnæ autem in delinquentes arbitrio nostro statuentur, edictum quoque pro celebrando matrimonio die 31. Martii anno 1732. promulgatum renovamus. Illius vero Decreti, & hujus nostræ institutionis exempla cuilibet sacrario cum in civitate, tum in diœcesi jussu nostro defixa conserventur. Qui id facere prætermiserint, vel ea, quæ in his Decretis continentur, non observaverint, nobis debitas pœnas exsolvent.

INSTITUTIO XXXIV.

De Sacro Missæ Sacrificio. Quid agendum sit erga Sacerdotes exteros, & incognitos, qui in hac Civitate, vel Diœcesi Missam celebrare deposcunt; quidve erga Presbyteros, non quidem luminibus captos, sed tantum cœcutientes. De hora, & loco, quibus Sacrificium Missæ indici debet. De Sacris Indumentis, quibus uti debent Sacerdotes ad Altare rem divinam facturi, ac illis, quæ in Sacro agendo prohibentur. De celebratione quarumdam Missarum peculiarium. De pietate, ac religione, quibus Sacrum confici necesse est. Aliqua demum proponuntur circa tempus pro Missæ Sacrificio insumendum.

1. TRidentina Synodus præcipit Episcopis, ut in Sacrificio Missæ diligenter accurateque omnem irreverentiam impediant, *quæ ab impietate vix sejuncta esse potest* [b].

2. Clemens quoque XI. in iis litteris, quas die 16. Martii anno 1603. ad uni-

a *Cap. 3. §. 21. fol. 20.* b *Sess. 23. de Sacrificio Missæ, in decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ.*

ad universos Episcopos dedit, eamdem rem plurimum his verbis commendavit [a]: *Majori super omnem dicendi modum diligentia, ac studio curare debes, ut Missæ Sacrificium, quo nihil sanctius, nihil divinius excogitari potest, per solos Presbyteros celebretur, non tantum ea morum puritate, quæ ipsos decet, qui singulis diebus Deo Patri cœleste holocaustum offerunt unigeniti Filii, qui nostram mortalitatem induit, verum etiam, ut sacras cæremonias in rubricis perscriptas sedulo, pieque observent. Id enim necessario requiritur, ne Sacerdos inter homines, Deumque positus ad ipsius iracundiam sedandam, si negligenter, immodesteque suo munere fungatur, Deum magis irritet.*

3 Mens non est de Missæ Sacrificio dissertationem conficere; verum, ut Tridentino Concilio, Summoque Pontifici pareamus, quædam indecora de medio tollere constituimus, quæ nos ipsi, dum Sacrificium ejusmodi peragitur, deprehendimus, aut viri pietate insignes in hac civitate, ac diœcesi non semel evenire nobis detulerunt.

§. I.

De Sacerdotibus exteris, atque ignotis.

4 CHalcedonensis Synodus Decretum edidit, quod jure Canonico pariter continetur [b], ne Sacrum facere illi liceret, qui se Sacerdotem affirmaret, nisi litteras commendatitias Episcopi proferret: *Extraneo Clerico, & Lectori extra Civitatem suam sine commendatitiis litteris proprii Episcopi nusquam penitus liceat ministrare.* Illud cavendum est in græcis exemplaribus non *Lectori*, sed *ignoto* scriptum occurrere, uti Cujacius recte perpendit [c]. Eamdem sententiam Tridentina Synodus loco superius allato complectitur: *Deinde, ut irreverentia vitetur, singuli in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missam celebrare liceat.* Insuper alio loco [d] sic habet: *Nullus præterea Clericus peregrinus sine commendatitiis sui Ordinarii litteris ab ullo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta ministranda admittatur.* Hæc sane ad Regulares pariter, & sæculares Presbyteros referuntur. Siquidem nulli Regulari Sacerdoti permitti debet, ut Missæ Sacrificium celebret sine documentis, quibus ipsius Præses Sacerdotium ab eodem susceptum, nullaque suspensione, aut irregularitate impeditum testetur, quemadmodum Sancti Officii Congregatio decrevit encyclicis suis litteris, quas die 20. Februarii an. 1649., & die 26. Januarii anno 1692. scripsit, in quibus admonentur Episcopi, Vicarii Generales, ac Foranei, ne facultatem celebrandi Presbyteris advenis impertiantur, sive inter Regularem, sive secularem Clerum adnumerentur: *Nisi litteras Episcopi, ac Præfecti Regularis prius ostendant, quibus Sacerdotes ita probentur, ut nulla falsitatis umbra, vel suspicio relinquatur.* Idem de Regula-

a §. 9. b *Can. 7. dist. 71.* c *Cap. 5. de Clericis non residentibus.*
d *Sess. 23. cap. 16. de reform.*

gularium Ecclesiis statuendum, qui sæcularibus Presbyteris concedere nequeunt, ut Sacrum peragant, nisi prius ipsorum commendatitiæ litteræ per Ordinarium cognoscantur, & approbentur. Id sancitum fuit in Sacra Concilii Congregatione die 17. Novembris anno 1594. [a]: *An Episcopus loci Ordinarius prohibere possit, ne Regulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæculares exteros divina Officia celebrare permittant, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitiis, ipsi Sacerdotes admissi fuerint. Sacra &c. censuit posse*. Nostri quoque Decessores præclara super hac re constituerunt. Itaque juxta commune jus, Tridentinam Synodum, Sacrarum Congregationum, nostrorumque Decessorum edicta (cum reipsa evenerit non quidem impune, in hac Civitate, ac Diœcesi, ut aliquis irregularis, ac suspensus divinum hoc sacrificium celebraverit) præcipimus universis, ad quos spectat, cum in Civitate, tum in Diœcesi, ut documenta, quæ a Sacerdotibus exteris proferantur, diligenter expendant, seduloque invigilent, ne quis ignotus, & advena Sacrum facere audeat, qui necessarias litteras, ac testimonia ab omni suspicione penitus aliena antea non produxerit; ne forte, quod Deus avertat, aliquis Sacerdotii Ordine minime præditus, vel irregularis, ac suspensus ad celebrandum Missæ sacrificium accedat.

§. II.

De Presbyteris solum cœcutientibus.

5 COgnitum est omnibus cœcos etiam sine culpa irregulares esse, quo sane impedimento neminem solvere Apostolica Sedes unquam consuevit. Nonnulli contendunt hanc immunitatem Roberto Scoto Armacano Archiepiscopo in Hibernia collatam fuisse, qui variis Legationibus jussu Pontificis Julii III. pro Sede Apostolica susceptis celebre sibi nomen comparavit [b]. Reliqui tamen Scriptores, quibus major fides habenda est, Robertum non oculis captum, sed infirmum fuisse testantur [c]. Illud certissimum est, cœcum neque ad primam Tonsuram admitti, ut per illam Beneficia Ecclesiastica consequi possit, quemadmodum post sedulum examen Sacra Concilii Congregatio decrevit. Frequentius tamen contingit, ut plures, qui sanis oculis Ordines acceperunt, deinde lumine oculorum sic debilitentur, ut non omnino cœci, sed cœcutientes evadant; quibus eadem Sacra Congregatio tribuere solet, ut diebus festis, ac duplicibus votivam in honorem Beatæ Virginis Missam, diebus autem profestis pro Defunctis celebrent. Multa tamen caventur, atque inter cætera, *quod non sit omnino cœcus, memoriter non recitet*. Illud quoque Episcopis

a *Lib. 8. Decretorum pag. 78.* b *Majolus de irregul. lib. 1. cap. 20. sub num. 2. Barbosa de Officio Episc. par. 2. alleg. 42. num. 38. Spondanus in continuat. annal. Card. Baronii ad annum 1546. num. 3.* c *Card. Pallavicinus in histor. Conc. Trid. lib. 6. cap. 5. sub fin.* d *Pampilonen. Dispensat. die 8. Martii anno 1733.*

ſcopis præcipitur, ne quos amiſſo penitus oculorum lumine ad celebrandum accedere patiantur.

Quare, ut bene omnia contingant, qui privilegium ejuſmodi obtinuerint, Sacrum facere non audeant cum in Civitate, tum in Diœceſi, niſi prius nobis, aut Vicario nostro generali idem privilegium oſtenderint. Cum deinde privilegii tempus abſolutum fuerit, a celebrandis divinis abſtineant; niſi cæremoniarum Magiſter, qui de ipſorum cœcitate judicare debebit, eamdem facultatem prorogandam, vel adimendam cenſuerit. De iis non agimus, qui poſt ordinationem luminibus capti, litteras Apoſtolicas aſſequuti ſunt, ob quas rem divinam facere poſſunt adhibito alterius Sacerdotis miniſterio, licet omni oculorum luce deſtituantur. Id vero perraro ſolet accidere. Nam longo temporis ſpatio, quo in Sacra Concilii Congregatione Secretarii munus exercuimus, Parocho Florentino id unice permiſſum fuit, qui ad extremam paupertatem redactus ita fuerat, ut ipſi nihil aliud pro vita ſuſtentanda, niſi Miſſæ ſtipendium supereſſet. Inſuper Florentinus Archiepiſcopus ipſum in Sacrificio peragendo diligentiſſimum teſtabatur, nullamque fore ſuſpicionem, ne aliquid contra ipſius Sacrificii dignitatem committeretur. Petitum id fuit die 2. Auguſti anno 1727., reſponſumque his verbis die 23. Auguſti ejuſdem anni: *Pro gratia, cum aſſiſtentia alterius Sacerdotis*.

§. III.

De hora, ac de loco celebrandi.

6. DE hora Sacrum faciendi nihil addendum videtur iis, quæ Inſtitutione XIII. continentur, quæ poſt Kalendarium excuditur. In ipſa enim juris Pontificii, & Rubricarum auctoritate ſancitum fuit, Miſſis celebrandis initium fieri non poſſe, niſi ante auroram tertia pars horæ jam defluxerit, finemque ipſis poſt meridiem tertia quoque horæ parte jam emenſa ſtatuendum eſſe. Quare Magnates ſolum, qui privato Sacello in ſuis ædibus utuntur, admonebimus, horarum legem, quam modo explicavimus, ipſis omnino obſervandam. Paupertate, ac patientia domeſtici Sacerdotis minime abutantur, ita ut paratus jam ad Sacrificium diu expectare debeat, & ipſum quoque conficere, cum tempus ad rem divinam agendam conſtitutum præterierit. Agobardus Lugdunenſis Archiepiſcopus id vehementer improbavit, cum ad Bernardum Coepiſcopum *de Privilegio, & Jure Sacerdotum* ſcriberet: *Increbuit conſuetudo impia, ut pene nullus inveniatur anhelans, & quantulumcumque proficiens ad honores, & gloriam temporalem, qui non domeſticum habeat Sacerdotem, non cui obediat, ſed a quo inceſſanter exigat licitam ſimul, atque illicitam obedientiam non ſolum in divinis officiis, verum etiam in humanis*. Id quoque indignum adeo viſum fuit, ut in Gallia Regum edi-

ctis vetitum Franciſcus Amatus Pouget [a], & Boquillot [b] fateantur.

7. Ut ad locum, ubi Sacrum fieri debet, veniamus, Deceſſorum noſtrorum edicta renovamus, quibus cavetur, ne ullus Sacerdos Regularis in Eccleſiis Monialium, quæ noſtræ curæ ſubjectæ ſunt, rem divinam faciat; quod Presbyteris ſæcularibus etiam interdicitur in Eccleſiis Monialium, quæ in Regularium poteſtate collocantur. Id etiam in ſecundo Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus Mediolani coegit [c], ſancitum his verbis fuit: *Ne in Monialium Eccleſiis, ac ne iis quidem, quæ Epiſcopi curæ ſubjectæ non ſunt, ſeculari cuiquam Sacerdoti, etiamſi ubique celebrandi ſacultas generatim, niſi a Sede Apoſtolica, ei data eſſet, Miſſæ Sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab Epiſcopo conceſſum eſt. Qui contra admiſerit, a Miſſæ celebratione ſuſpenſus ſit ejuſdem arbitratu.* Quoniam vero in iiſdem Monialium templis Altaria quædam privilegiata per Sedem Apoſtolicam his verbis aliquando declarantur: *Ut quandocumque ad dictum Altare per quemcumque Sacerdotem ſæcularem, vel Regularem Miſſa celebrata ſuerit*; hinc ſine ulla Epiſcopi facultate ad illa Altaria Sacrum confici poſſe nonnulli contendebant; ſed Sacra Rituum Congregatio ad Regulares, & ſæculares Presbyteros ea verba referenda explicavit, quibus jam per Epiſcopum in illis Eccleſiis Miſſam celebrare permitteretur [d].

8. In privatis, ac domeſticis Sacellis aliquid contra inſtituta commiſſum non ignoramus. Nam Regulares aliqui duas Miſſas celebrarunt, cum per litteras Apoſtolicas una tantummodo tribueretur; vel ſi juſſa Pontificum fecerunt, celebrare tamen auſi ſunt, iis abſentibus, quorum gratia privilegium datum fuit. Tandem ad Altare poſt meridiem non ſemel acceſſerunt, & iis quoque diebus, quibus Sacra in privatis Sacellis interdicuntur, quemadmodum ex Sacrarum Congregationum [e], & Synodorum Decretis aperte deprehenditur.

9 Id quidem non conſulto, vel ob contemptum accidiſſe putamus, ſed ob quædam peculiaria privilegia, quibus tamen uti minime deberent, antequam vel ipſi per ſe, vel per alium perpenderint, utrum ejuſmodi privilegia conceſſa unquam fuerint, & an poſteriori tempore abrogata, quod ſane opportunum, ac neceſſarium videtur.

10 Cum hæc ita ſint, ut omnis in poſterum ſalſa ſpecies dimoveatur, ſingulis notum ſacimus aras portatiles, quæ permiſſæ antea fuerant, Concilii Tridentini Decreto [f] ſublatas penitus fuiſſe, quod etiam Sacra Congregatio, unica ejuſdem interpres, non ſemel abjudicavit. Sciant univerſi illa, quæ ſuperius memoravimus, contra inſtituta ab ipſis temere perpetrata eſſe;

a *In inſtitutionibus Catholicis tom. 2. pag. 819.* b *In tract. hiſtorico de Liturgia lib. 2. cap. 6.* c *Tit. 2. Decr. 3.* d *Clericatus in unione Decretorum poſita ante ſuas deciſiones de Sacrif. Miſſæ num. 45.* e *Gavant. tom. 1. lib. 1. tit. 20. litt. F. verbo: Sciendum. Giribaldus de Sacramentis, tract. 5. c. 8. §. 7. num. 36. & 37.* f *Seſſ. 22. cap. unico.*

esse; quæ si in posterum contingent, censuris etiam punientur. Clementis XI. Decretum subjicimus die 15. Decembris anno 1703. promulgatum, ne quis sine ullo consilio hæc a nobis constitui arbitretur: *Ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut instituti, seu Congregationis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiam si essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis: in reliquis vero diebus prædictis Regularibus, & Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata, super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, & de eo se optime informare; atque illa etiam in casibus præmissis, celebrari nequeat post meridiem: demandando ulterius, & declarando, in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus præcepto Ecclesiæ satisfacere. Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus supradictis, censuit, licentias, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus* in cap. in his de privilegiis, *& per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Concilium Tridentinum, atque idcirco eosdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præsentis tenore mandat, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ad pœnas præscriptas per idem Sacrum Concilium in Decreto* sess. 22. cap. unico *usque ad Censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde ac si per Sanctam Sedem specialiter concessa fuisset: & ita Sanctitas sua declarat, & servari mandat.*

11 Postremo, cum inter scriptores ea disputatio versetur, an Sacramenta in privatis Sacellis accipere possint, qui nominantur in litteris Apostolicis, quibus eadem Sacella in domesticis ædibus permittuntur, ideo monendos singulos ducimus, Pœnitentiæ Sacramentum in Sacellis ejusmodi adminastrari non posse. Nam in Rituali ita præscribitur[a]: *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare.* De Eucharistia solum agitur, ad quam non modo spirituali affectu, sed re ipsa percipiendam Tridentina Synodus fideles hortatur, cum Missæ sacrificio præsentes assistunt[b]: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.* Clericatus affirmantium partes fuse tuetur.[c] Reliqui vero necess-

a *Tit. de Sacramento Pœnitentiæ.* b *Sess.22. cap.6. de Sacrif. Missæ.*
c *In decis. de Sacram. Eucharistiæ dec.8. ad mensem Febr. cap.1. a n.54. usq. ad fi.*

necessariam Episcopi facultatem pro re gerenda contendunt, sive Regularis, sive sæcularis Sacerdos Sacrum Deo conficiat [a].

12 Hanc sententiam, ac normam in Urbe servari nos ipsi testamur, qui jussu Sacræ Congregationis Concilii, cujus Secretarium agebamus, Innocentium XIII. adivimus, ut facultatem percipiendæ Eucharistiæ in privato domus Sacello, quod Apostolico beneficio de more concessum fuerat, nobili Matronæ ipse Pontifex impertiret, quæ ob infirmam valetudinem ad Ecclesiam se conferre non poterat. Verum præclarissimus Pontifex eamdem facultatem tradere recusavit, nisi cum morbo Matrona detineretur, juxta Medicorum testimonia, quæ ipsorum jurejurando firmari, & diligenter examinari præcepit. Quare, ne publica templa ad illos tantum pertinere videantur, qui privatis Sacellis carent, ob alias item causas, jubemus, ne in Sacellis ejusmodi, quamvis sacrum fieri liceat, Eucharistiæ Sacramentum per Regularem, aut Sæcularem Presbyterum administretur, nisi prius per Nos, aut Vicarium nostrum Generalem id permittatur.

§. IV.

De Vestibus, quibus uti debeant Sacerdotes, cum ad Ecclesiam pro Missæ Sacrificio celebrando se conferunt; ac de usu multarum rerum, quæ in Missæ celebratione prohibentur.

13 IN alia nostra Institutione juxta plurima Decessorum nostrorum edicta præcepimus singulis Sacerdotibus, quocumque gradu, aut conditione præditis, ne Sacrum facturi ad Ecclesiam sine veste talari accederent, neque Sacrarium ingrederentur. Togam quoque, vel clamydem, quæ in Sacrariis præsto sunt, ab illis adhiberi vetuimus. Nunc idem Decretum renovamus, & quas in eo pœnas indiximus, sane infligemus, si quis parere recusaverit. Institutione S. Caroli, cum agitur de externo corporis habitu, quem Sacerdotes præseferre debent, hæc traduntur [b]: *Vestibus non sordidis, aut inquinatis, nec dilaceratis, sed mundis, & ad talos usque descendentibus, Ordinique suo juxta Provincialia nostra Decreta congruentibus induatur.* Profecto quis animo non commoveatur, cum videat Sacerdotes togam sumere, ut viros principes alloquantur, qui sane hominis conditionem non superant, grave autem, ac molestum ducere eamdem vestem superinduere, cum domo egrediuntur, ut tremendum Deo Sacricium offerant, Divinumque Verbum in terras e cœlo deducant? Inter cæteras pœnas, quæ eodem Decreto continentur, & quæ nunc iterum proponuntur, suspensionem minati sumus cum Presbyteris celebrantibus, tum

a *Quartus ad Rubric. Missal. par.3. tit.10. dub.10. pag.600. Diana in edit. coordinata tom. 4. tract. 2. resol.44. & 45. Giribaldus de Sacram. Poenit. tract.5. cap.8. §.8. num. 47.* d *In Actis Mediolanen. Eccl. tom.1. part.4.*

tum Sacrarii Præfectis, qui tam divinum Sacrificium celebrari permittant sine talari veste, quæ ad ipsum Sacerdotem, non autem ad Sacrarium pertineat. Si custos inter Clericos non adnumeretur, munere suo spoliandum ediximus. Hoc quoque tempore, quo Pastoralem visitationem prosequimur, nonnullos Sacerdotes ruri degentes, vel ex Urbe in agrum migrantes sacrum conficere accepimus in Ecclesia, sive in publicis, aut privatis sacellis brevi indutos veste, quæ cineritium, aut cæruleum, seu violaceum colorem præseferat. Itaque sub eadem suspensionis pœna nullus in tota hac diœcesi Sacerdos sine collari, quod Presbyteris convenit, ac sine veste nigri coloris Missæ Sacrificium peragat. Nullus item custos ad Sacrum faciendum quempiam admittat, qui his Sacerdotum insignibus careat; aliter eamdem suspensionis pœnam subibit; aut alias, si Clericus non sit, arbitrio nostro statuendas. Nam licet vestis, uti fert proverbium, Monachum haud efficiat, nec vitæ integritas in externo habitu posita sit; cum tamen Ecclesia de Clericorum indumentis sedulam curam semper ostenderit, *ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant* [a]; hinc colorem nigrum Ecclesiasticis aptissime convenire nemo dubitet: *In omni vestitu* (ita in Mediolanensi primo Concilio per Sanctum Carolum Borromæum coacto decernitur) *color tantum niger adhibeatur, nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gradus*; eruditus quoque Thomassinus [b] ita scriptum reliquit: *Post Synodos Tridentinam, & Mediolanenses, rata prohibitio rubei coloris, viridisque, quod absolutissime jam & praciperetur nigra vestis, & in mores induceretur*.

14. In Synodo postremi Decessoris nostri de comis fictis agitur, de quibus nihil novi decernendum existimamus. Singulos tantum monemus, ne in Civitate, aut Diœcesi cum hisce capillis adscititiis, seu cum pileolo ad celebrandum accedant, nisi privilegium, quod per solum Pontificem conceditur, super hac re consequuti antea fuerint. Usus quidem pileoli legitimas ob causas tribuitur, comæ vero fictæ nusquam permittuntur. Id semel præclarissimo Cardinali per Litteras Apostolicas concessum meminimus. In Canone *Nullus de Consecratione distinct.* 1. hæc leguntur: *Nullus Episcopus, Presbyter, Diaconus ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite Altari Dei assistere, quoniam & Apostolus prohibet, viros velato capite orare in Ecclesia, & qui temere presumpserit, communione privetur*: ex his comæ fictæ, ac pileolus, ut Petrus Le-Brun Sapienter expendit, in celebrando Missæ sacrificio prohibentur [c]. In Missali Romano jussu Urbani VIII. ad meliorem formam redacto Decretum ejusmodi continetur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine*. Nonnulli sane Scriptores hæc ignorantes, vel dissimulantes, eam facultatem in

a *Cap. 6. sess. 14. de reformat.* b *De veteri, & nova Eccl. disc. part. 1. lib. 2. cap. 51. sub num. 6.* c *In explicatione precum, & celeb. Missæ tom. 1. pag. 103.*

in Episcopum libere conferunt, ut comas fictas in sacro faciendo permittere possit, si necessaria causa adducatur, & eædem comæ ad modestiam ita compositæ sint, ut naturales capilli videantur. [a]. Nunquam tamen hanc sententiam Apostolica Sedes probavit. Nam Innocentius XI. ad Legatos Apostolicos, & Episcopos Litteras dedit, monuitque nullam ipsis inesse potestatem, ut comas ejusmodi Presbyteris celebrantibus concederent. Id colligitur ex Patre La-Croix, qui ipsas Pontificis litteras indicat [b]. Cum vero Alexander VIII. Pontificatum gereret, peculiaris Congregatio jussu ipsius Pontificis hanc opinionem sedulo perpendit, nulloque fundamento innixam declaravit [c]. Quod de comis adscitiis, idem de pileolo Scriptorum omnium judicio [d] asserendum est. Plures in hac civitate, ac diœcesi, circulo quodam ex capillis confecto ad caput utuntur, ne tempora, dum sacrum faciunt, frigore perstringantur. Capitis vero partem, ubi Clericalis corona designatur, nudam relinquunt. Hujusmodi vero circuli per ultimum Romanum Concilium penitus interdicuntur [e]. Cum tamen hæc nostra Civitas, ac Diœcesis Provinciæ Romanæ terminis haud includatur, & cum post idem Concilium circuli ex capillis in Missæ celebratione Romæ retineantur, nihil super hac re novi constituimus, modo circuli modesti sint, & necessitati solum accommodentur: si qui abuti hac humanitate voluerint, eamdem omnino consuetudinem abrogabimus.

15. Insuper Sac. Congregatio universis Sacerdotibus, licet Protonotariis Apostolicis, aut qualibet dignitate, & Canonici titulo præditis etiam in Ecclesiis Cathedralibus, aut Metropolitanis, anulum in digitis gerere vetat, dum Missam celebrant. Decreta per Gavantum, aliosque plurimos afferuntur [f].

16. Idem nos quoque in Civitate, ac Diœcesi singulis Sacerdotibus interdicimus, licet iis honorum titulis, quos modo enumeravimus, supra cæteros commendentur. Insuper ad Sacram Rituum Congregationem delatum fuit, aliquos Parochos, & Ordinum Mendicantium Præfectos in celebrando Missæ Sacrificio adhibere instrumentum argenteum cum candela, quod vulgò *Bugia* nuncupatur. Quamobrem die 22. Augusti anni 1734. has Litteras ad nos dedit, quas integras subjicimus, observandasque mandamus, ne, licet inviti, ad severitatem in delinquentes pertrahamur.

Emi-

a *Pasqualigus de Sacrific. novæ legis quæst. 373. Theophil. Raynaudus Operum tom. 3. de Pileo, & cæteris capitis tegminibus sect. 2. §. nunc e contrario. Thiers in suo Tract. comarum pag. 373.* b *Lib. 6. part. 2. num. 401.* c *Ursaya in Institut. Criminal. lib. 1. tit. 10. §. 4. num. 51.* d *Byss. in Hierurgia litt. B. num. 109. Gavant. ad Rubric. Miss. part. 1. tit. 2. de ingressu Sacerdot. ad Alt. litt. F. Monacell. in Formul. leg. tom. 4. pag. 32. n. 14. Diana in edit. coordinata tom. 2. tract. 1. resol. 139. num. 2.* e *Tit. 16. c. 3.* f *Gavant. part. 2. tit. 1. de Præparat. Sacerd. celebraturi pag. 71. impress. Venet. ann. 1690., & in suis decis. apud ipsum verbo: Anulus. Clericatus in Resolut. Rituum ante sua Decis. Sacrificio Missæ num. 17. La-Croix lib. 6. cap. 2. num. 403. Theoph. Pitonillus in suo Sacro Enchyrid. lib. 1. cap. 1. cap. 1. sect. 3.*

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

Cum Sacrorum Rituum Congregationi innotuerit, quemdam in ista Civitate Bononiæ irrepsisse abusum, quod tum Parochi ejusdem, tum Superiores Ordinum Mendicantium nulla dignitate Ecclesiastica insigniti, nulloque justo titulo fulti in celebratione Missæ sive solemnis, sive privatæ instrumento argenteo cum candela, quod Bugia *nominatur, noviter uti præsumpsere, Eminentissimi, & Reverendissimi Patres eidem Sac. Congregationi Præpositi Eminentiæ Vestræ scribendum esse duxerunt, ut ipsa abusum prædictum zelo, quo pollet, Ecclesiasticæ disciplinæ a Civitate ita omnino tollere, & amovere curet, Parochosque omnes, & Ordinum Mendicantium Superiores, adhibitis iis Juris remediis, quæ prudentiæ suæ opportuna, vel etiam necessaria videbuntur, authoritate ipsius Sacræ Congregationis moneat, coerceat, & ad terminos suos reducere non omittat; & E. V. manus humillime exosculor.*

Romæ 28. *Augusti* 1734.

E. V. Humillimus, atque Addictissimus Servus

A. F. Cardinalis Zondadari Pro-Præf.

N. M. Tedeschi Archiep. Apam. Sac. Rituum Cong. Secret.

17. Delatum nobis est post has Litteras in eam sententiam plures adductos esse, ut Protonotariis Apostolicis, qui in litteris haud nominantur, uti liceat eodem instrumento cum candela, dum Sacrum in Altari conficiunt. Quare id minime ipsis licere declaramus, cum inter Participantes, ut vocant, non adscribantur, sed solum inter honorarios, qui more reliquorum Sacerdotum Missæ Sacrificium peragere debent. Et sane, si Abbates Regulares, qui benedictionem ab Episcopo acceperunt, & insignibus Pontificalibus utuntur, dum primam Tonsuram, minoresque Ordines Regularibus sibi subjectis conferunt, rem divinam privatim, sicuti cæteri Sacerdotes, facere tenentur juxta Decreta Alexandri VII., quæ mox afferemus, ubi de Missæ Sacrificio res est, in quo Pontificalia ornamenta non adhibentur, si, inquam, hæc ita sint, qua ratione Protonotarii Apostolici honoris causa designati, qui carent ejusmodi privilegiis, nec habent in Missæ celebratione usum Pontificalium, instrumentum argenteum cum candela sibi ad Altare convenire judicabunt, quod Parochis, cæterisque Sacerdotibus interdicitur? Accedit etiam quod Sac. Congregatio Rituum hæc statuit [a]: *Sacra Rituum Congregatio declaravit, non licere Illustrissimis Dominis Referendariis utriusque Signaturæ Sanctissimi Domini Nostri Papæ, ac Protonotariis Apostolicis honorariis Missam celebrantibus in Civitatibus, quarum regimini præficiuntur, uti Ritibus, qui proprii Eminentissimorum Cardinalium, & Episcoporum videntur; sed iidem rem sacram facere tenentur more cæterorum Sacerdotum, prout in privatis Missis præscriptum fuit Abbatibus in Decreto circa usum Pontificalium Prælatis Episcopo inferioribus concessorum emanato ab eadem Sacra Congregatione habita*

a *Monacellus tom. 4. fol. 40. num. 89.*

coram fel. mem. Alexandro VII. die 20. Septembris 1659., & ita servari mandavit ab Illustrissimo Gubernatore Civitatis Cesenæ die 9. Februarii 1675. An igitur fas erit Sacerdotibus, licet inter Protonotarios Apostolicos honoris gratia cooptatis, qui tamen utriusque Signaturæ Referendarii non sunt, nec Urbium Præfecti, diverso modo, ac reliqui Sacerdotes, Missæ Sacrificium agere, & privilegio uti, quod pluribus aliis dignitate præstantioribus denegatur?

18. Certum igitur, decretumque est nulli Sacerdoti in Diœcesi, ac Civitate argenteum instrumentum, de quo nunc agimus, tribuendum esse, nisi qui forte ob veterem possessionem, aliasque legitimas rationes ipsius instrumenti usum retinuerint Sacra Rituum Congregatione probante [a]. Nos etiam opportuna Decreta promulgavimus, quæ in tabularium hujus nostræ Ecclesiæ relata sunt, ut eidem Sacræ Congregationi morem gereremus. Ipsa quoque non privatis modo Sacerdotibus, sed etiam Canonicis, & Capituli dignitatibus præcepit, ne in celebrando Missæ Sacrificio ullum administrum haberent, qui Missali assistat, qui pagellas evolvat, calicem detergat, vinum, & aquam infundat, ipsumque Calicem, cum opus est, tegat, ac detegat. Decreta ejusmodi post Synodum, accuratissimi Battistelli Episcopi Fulginatis excusa fuerunt [b]. Constat tamen Sacram Congregationem in illos Canonicos, ac Dignitates hæc sanxisse, qui instrumento argenteo cum candela uti non possunt; quemadmodum alio Decreto Monacellus comprobat [c]. Nam si illud permittatur, *Minister etiam de candela*, uti nuncupari solet, admittendus necessario videtur. Itaque, sub pœnis arbitrio nostro statuendis, nullum ii ministrum adhibeant, dum sacrum conficiunt, quibus idem instrumentum argenteum minime conceditur; qui tamen hoc jure præditi sunt, licet ministrum ipsis non denegemus, aliqua tamen supersunt, de quibus admoneantur. Ac primum, ipsimet perficiant, quæ ad Sacrum Calicem spectant, cum eos ministros aliquando deferant, qui, licet Clericalem habitum superinduant, ne Tonsuram quidem acceperunt. Etenim evenire potest, ut Calicem contingant, in quo Christi Sanguis contineatur; tunc præsertim, cum die Natali Domini post duas priores Missas Calix minime detergitur, in quo Christi Sanguis superesse potest. Certum vero est (licet mitiores recentium Scriptorum opiniones sequi velimus) Sacerdotibus tantum, ac Diaconis potestatem fieri, ut Sacra Vasa contingant, in quibus Christi Corpus, & Sanguis habeantur: Subdiaconis tribuitur, dum Altari ministrant, Calicem & Patenam tangere, ubi Christi Corpus, & Sanguis non fuerint. Acolytis autem extra Altaris ministerium eadem facultas traditur, cum Vasa Sacra ad Sacrificium necessaria præparare ipsi debeant. Tandem diuturna consuetudine factum est, ut Ordinati omnes, & qui sola Tonsura præditi sunt, si aliqua causa

a *Die 28. Aug. anno 1734.* b *Pag. 235. & 236.*
c *Part. 1. tit. 2. formul. 4. sub num. 28.*

ſa intercedat; Sacra Vaſa, dum vacua ſunt, extra Altaris miniſterium contingant [a].

19. Poſtremo, ut rite omnia pacateque fiant, fatemur æquo libentique animo nos excipere ſingula privilegia, quæ Abbatibus Regularium ſolemne ſacrum ſacientibus ab Alexandro VII. per Decreta generalia tradita fuerunt [b], quæque poſt Synodum Cardinalis Jacobi Boncompagni impreſſa leguntur. Attamen ægerrime pateremur, ſi in Miſſis Pontificalibus, aut privatis ea negligerent, quæ iiſdem Decretis præſcribuntur. Inter privilegia illud enumeratur [c]: *Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tantum Pontificalibus, necnon Veſperis, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis licere ſibi tantum, meminerint*. Illud vero ipſis interdicitur [d]: *In Miſſis privatis quoad indumenta, cæremonias, Miniſtros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem a ſimplici Sacerdote non diſcrepent*. Procurator Generalis Ordinis Caſſinenſis contra ejuſmodi Decretum, veterem conſuetudinem, & peculiaria quædam privilegia Sacræ Congregationi protulit, quæ tamen die 20. Julii anno 1660. reſpondit: *ſervandum eſſe Decretum* quod Alexandri VII. auctoritate confirmatum fuit. Quare ſedulo caveant Abbates, ut manus dextera, quæ benedictiones in ſacris ſolemnibus impertiri conſuevit, ſemel tantum populo benedicat, cum privatim ſacrificium celebrant. Id vero non ita difficile videtur, cum ipſis more Epiſcoporum ſolemnia facere haud crebro juxta Pontificis ejuſdem Decreta permittatur.

§. V.

De Celebratione quarumdam Miſſarum.

20 NOn ſemel Presbyteri Sæculares in Eccleſias Regularium ſe conferunt, ubi cum Feſtum duplex eo die per ipſos celebretur, peculiaris Miſſæ forma proponitur, quæ in Romano Miſſali non continetur; quæ licet Sæculari Clero, & Sacerdotibus in illas Eccleſias confluentibus minime permittatur, cam tamen Sacerdos ſibi tribuit, dum in iiſdem Eccleſiis Sacrum Deo operatur: quod ſane vetitum eſt, cum nemo poteſtatem habeat, ut privilegii limites prætergrediatur. Clericatus [e], & Biſſus [f] omnia, quæ Sacra Congregatio ſuper hac re conſtituit, plene commemorant. Macrius vero [g] Presbyteros Sæculares uti poſſe Regularium Miſſali cenſet, ſi in ipſorum Eccleſia Romanum haberi nequeat. Attamen, ut Sacri Ritus obſerventur, Præfectos Regularium, qui

 Miſſa-

a *Suarez in 3. part. D. Thomæ tom.3. diſp.81. ſect.8. §. tertium exemplum. Paſqualigus de Sacrific. novæ legis quæſt.837. per totam. Quartus ad Rubric. Miſſalis part.2. tit.1. dub.6. lib.6. La Croix p.2. num.357. & ſequentibus.*

b *Die 17. Septemb. an. 1659. & die 20. Julii anno 1660.* c *In Decretis anno 1659. §. 13.* d *§. 21.* e *In unione earumdem ante ſuas deciſiones de Sacrificio Miſſæ n.16.* f *Litt. M. n.216. §.4.* g *In notitia Eccleſiaſt. verbo: Miſſa.*

Missali Romano non utuntur, admonemus, ut pro exteris Sacerdotibus illud in Sacrario retineant, ne aliam, ac debent, Missam celebrent, sed eam potissimum, quæ in Missali Romano præscribitur, si in eo propria illius Sancti, de quo celebritas agitur, Missa designetur; aliter vero de communi ejusdem Sancti Missam eligant, quæ pariter in Romano Missali adnotatur. Ita per Sacram Rituum Congregationem die 19. Novembris anno 1622., ac die 9. Junii anno 1668. sancitum fuit: *Qui celebrat Missam in aliqua Ecclesia Regularium, aut etiam Monialium, in qua fit de festo duplici habente Missam propriam, quæ non sit concessa omnibus, Missam quidem dicat de Festo, sed cum Missali Romano*. Idem Scriptores fere omnes testantur [a], quod magis etiam Decreto generali probatur per eamdem Congregationem die 20. Novembris 1717. promulgato, quod deinde Clemens XI. sua auctoritate confirmavit; insertumque est Bullario [b], in quo ejusdem Pontificis Constitutiones colliguntur: *Licere in posterum tum Confessario, tum Cappellanis quarumcumque Monialium servitio addictis Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant officium, celebrare, sed cum Missali Romano, & de Communi, non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione concessas: & ita decrevit, & servari mandavit die 20. Novembris 1717.*

21. Ex veteribus testamentis deprehendimus nonnullos pietate ductos præcepisse, ut Missæ Sancti Gregorii pro ipsorum expiatione celebrarentur. Hic mos obsolevit; idque tribuendum est Sacrorum Rituum Congregationi, quæ Missas ejusmodi penitus abrogavit. Verum in hac re multi decipiuntur, quos ab errore liberandos existimamus, ut prisca religio, ac pietas restauretur. Igitur tradit Sanctus Gregorius [c] defuncto quodam Justo Monacho, se Pretioso pariter Monacho hæc demandasse: *Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta continuis offer pro eo Sacrificium; stude, ut nullus prætermittatur dies, quo pro absolutione illius Hostia salutaris non offeratur*. Absoluto Missarum numero Justus Monacho Copioso apparuit, cui se Purgatorii cruciatibus ereptum eo tempore nunciavit: *Fratres vero* (inquit S. Gregorius [d]) *sollicite computaverunt dies, & ipse dies extiterat, quo pro eo trigesima oblatio fuerat impleta*. Hinc Missarum usus dimanavit, quæ a Sancto Gregorio nuncupantur. Illum deinde Cluniacense Monasterium inter suas consuetudines adscivit, quas Uldericus Regularis Benedictinus lib. 3. cap. 29. complexus est. Fideles omni sæculo eamdem consuetudinem pariter receperunt.

22. Interjecto aliquo tempore triginta Missas prorsus ineptas, & rebus haud convenientibus refertas quidam sine ulla facultate temere confecit, easque a S. Gregorio appellavit, quas etiam diligenter expendit Thiers [e]. Sacra igitur Rituum Congregatio easdem Missas celebrari omnino

a *Gavantus tom.1. part.3. tit.10. nu.16. Biss. Litt.M. num.226. §.4. Tonell. Sacr. Enchirid. lib.1. cap. 2. §. 8. Sporer Theol. Moral. tom. 3. part. 2. cap.6. sect. 4. §.3. n.430. La Croix tom.2. lib.6. part.2. n.372. & 376.* b *Pag.576.* c *Lib.4. cap.5. de Dialogis.* d *Loco citato.* e *In suo tract. Superstition. tit.2. lib.4. c.4.*

nino vetuit, non vero piam consuetudinem a S. Gregorio inductam, ut per triginta dies continuos totidem Sacrificia Deo offerantur pro illius expiatione, qui e vivis decedit. Cavendum tamen est, si eo dierum spatio pro defunctis Sacrum fieri nequeat, eam Missam, quæ tunc ab Ecclesia perscribitur, pro defuncto peragendam, cum præsertim Sanctus Gregorius Missas, quæ pro defunctis agi solent, minime indixerit. Quod si intra trigesimum dierum numerum postremi tres dies Majoris Hebdomadæ occurrant, diebus insequentibus numerus absolvatur. Idem per consuetudines allatas Cluniacensis Monasterii indicatur. Inter eruditos, qui de hac re agunt Patres Bollandistæ [a] locum habere possunt. Inter alios vero, qui scripserunt post Decretum Sac. Congregationis Missas S. Gregorii, ut dictum est, prohibentis, Clericatus [b] adnumeratur, qui reliquos omnes ejusdem sententiæ complectitur. Item Gavellus [c], ac præsertim Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui supra cæteros erudite accurateque hoc argumentum pertractavit [d].

23. Sanctus Thomas docuit, quod [e] *ex parte Sacrificii Missæ æqualiter prodest Defuncto, de quocumque dicatur; ex parte tamen orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ*: ob hanc causam de quibusdam piis hominibus traditur, qui Missam pro Defunctis quotidie celebrare voluerunt, quemadmodum S. Petrus Damianus testatur [f]. Illis tamen omissis, quæ instinctu divino, afflatuque facta fuisse putandum est, atque ideo nostris oculis cum admiratione suspicienda, non vero imitanda subjiciuntur, illis, inquam, omissis, certi dies, quibus Missa pro Defunctis agi nequit, ab Ecclesia statuuntur, quos hoc loco enumerabimus, ut non pauca impediantur, quæ in Civitate, ac Diœcesi contra has leges committi deprehendimus.

24. Solemnes pro Defunctis Missæ haberi possunt, cum privatæ pro iisdem conceduntur. Idem permittitur, etiamsi duplex aliquod Officium majus, vel minus agitur, si tamen solemnia pro Defunctis supremis alicujus tabulis instituta fuerint, iisque diebus peragantur quotannis, quibus illi e vita migrarunt; hæc enim Sacrorum Rituum Congregatio simul deposcit *& quod sint a testatore præscripta, & quod dies, in qua celebrantur, sit vere dies illius obitus annua* [g]. Diebus autem Dominicis, aut Festis ex præcepto, vel quibus *de Festo duplici* nullum officium institui potest, annuæ Missæ ejusmodi pro Defunctis celebrari nequeunt.

25. At vero, *Siquis die Festo sit sepeliendus, Missa propria pro Defunctis, præsente corpore, celebrari poterit* [h], *nisi obstet magna diei solemnitas*. Per hæc sane verba Duplicia primæ Classis seclusa videntur; & Sacra quoque Rituum Congregatio die 5. Julii anno 1698., cum petitum fuisset octavo loco:

a *Tom.7. Maij in Paralipomenis pag.54. n.11.* b *De Sacrific. Missæ decis.14. n.19.*
c *In Opusc. de casib. conscient. casu 16.* d *Serm.20. de Purgatorio.*
e *4. dist.45. quæst.2. art.3. quæstiunc. 1. ad 1.* f *Opusc.34. cap.5.* g *Decret. die 22. Nov. ann.1664. confirmatum die 23. Sept. anno 1669.* h *Rit. Rom.*

loco: *An in duplicibus primæ classis possit cantari Missa Defunctorum præsente corpore*: respondit, *negative*. Attamen disputandi locus adhuc superest: an Sacra Congregatio omnia duplicia primæ classis [a], an magis solemnia [b] complectatur, in quibus, licet præsente corpore, Sacrum pro Defunctis confici non potest. Id sane judicio nostro dirimendum non est. Quare solum admonebimus in Missali quidem post Missam *in die obitus*, seu *Depositionis Defuncti*, diem pariter tertium, septimum, & trigesimum cum propria oratione ad expiandas Defunctorum animas designari; tamen illis diebus ejusmodi Missæ tantum celebrari possunt, quibus privatim pro Defunctis sacrum facere licet, non vero illis etiam diebus Festo aliquo, ut dictum est, impeditis, licet *die anniversario*, *aut præsente corpore*, solemnia pro Defunctis tunc permittantur.

26. Juxta Missalis Rubricas, *Missæ privatæ pro Defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in Festis duplicibus, & Dominicis diebus*. Item quibus diebus *de Festo duplici* nullum Officium institui potest, Missæ pariter votivæ, ac pro Defunctis omittuntur. Id observandum contingit infra Octavas Epiphaniæ Domini, Paschatis, ac Pentecostes. Licet autem infra Octavas Corporis Domini, ac Natalis ejusdem *de Festo duplici* celebritas agatur, Sacra tamen Rituum Congregatio annis 1670., ac 1700. vetuit, ne solemnia pro Defunctis eo tempore indicerentur. Idem omnino præcipitur, cum Sacrosancta Eucharistia palam exposita adoratur.

27. In Litteris Apostolicis, quibus olim Altaria privilegiata declarabantur, cautum non fuit, utrum Missa ad eadem Altaria celebranda pro Defunctis statueretur. Hinc locum habuit disputatio, an pro comparandis Indulgentiis Missa pro Defunctis, an alia quælibet requiratur; hanc postremam sententiam Fignanus defendit [c]. Nunc omnis dubitandi causa sublata videtur, cum iisdem litteris, quibus Altare privilegiatum conceditur, Missa quoque pro Defunctis [d] decernatur. Aliud tamen inquirendum superest, an, si testatores Missas ad Altare privilegiatum pro Defunctis quidem præceperint, idem onus impleri valeat diebus per Rubricas, ut supra dictum est, impeditis. Sacra Rituum Congregatio [e] sacrum de *Festo currenti*, pro expiatione Defuncti jussit offerri, si tunc celebrandæ pro Defunctis Missæ contigerint. Alexander VII. id confirmavit, & servandum omnino voluit, licet per testatores ad Altare privilegiatum Missæ decernantur. Ex hoc Decreto non satis conjicitur, utrum Pontifex Altaria privilegiata non quidem in perpetuum, sed ad septennium, & certis solum per hebdomadam diebus complectatur; quæ deinde Clemens IX. complexus est. Cum Innocentius XI. Pontificatum gere-

a *Ita Quartus ad Rub. Missal. part. 1. tit. 5. dub. 1. num. 7.* b *Ita Pasqualigus de Sacrificio novæ Legis tom. 1. quæst. 285.*

c *Cap. quidem n. 13. & seqq. de celeb. Missar. Diana in editione coordinata part. 9. tract. 2. resolut. 8. Pasqualigus de Sacrific. novæ Legis quæst. 732. Tamburin. in Methodo celebr. Missæ lib. 2. cap. 7. §. 7.* d *Bordon. de Legatis c. 7. n. 48. & sequent. Amost. de causis piis tom. 1. lib. 2. c. 5. n. 47.* e *Anno 1662.*

gereret, animadversum fuit litteras Apostolicas Alexandri VII., & Clementis IX. de Missis solum pro Defunctis agere, quæ ex testamento celebrandæ sunt diebus ob aliquod Festum duplex impeditis. Hinc propositum, ac diligenter examinatum fuit, an, quæ cauta fuerunt Decretis Alexandri VII., & Clementis IX., quoties impedimentum Festi duplicis obtingit, eadem servari deberent reliquis etiam diebus, qnibus, licet Festum duplex haud celebretur, Missæ tamen pro Defunctis prohibentur. Hanc Innocentius Pontifex sententiam probavit; & anno 1714. Decretum super eadem re promulgatum fuit, quod Clemens XI. confirmavit [a].

§. VI.

De Pietate, ac Religione in Sacro celebrando necessariis, ac de tempore, quod illis impendi debet.

28. Quemadmodum lætitia maxima perfusi sumus, cum multos Sacerdotes Regulares, ac Sæculares vidimus summa pietate Sacrum facere, & in ipso peragendo debitum tempus insumere, ita profecto gravissimum dolorem accepimus, cum aliquos nos ipsi deprehendimus, qui adeo festinanter, indecore, linguaque præcipiti rem divinam conficiebant, ut, quæ tunc legerent, nullo modo percipere potuerimus. Plurimi sane inter Sacerdotes non exiguam temporis partem mane conterunt in foro, vel inanibus colloquiis, vel etiam negotiis ipsorum dignitati parum accommodatis, donec celebrandi tempus accesserit: tunc ad Sacrarium properant, & sacris vestibus induti, vix limen Altaris contigerunt, fere intra momentum, Missa jam absoluta, Sacrarium repetunt, depositisque sacris indumentis, ad forum, publicasque officinas revertuntur. Utinam hæc falsa essent! Populus in quasdam Ecclesias magna frequentia convenit eam ob causam, quod ibi Missarum Sacrificia brevissimo temporis spatio conficiuntur. Perpauci in alia templa confluunt, in quibus non eadem celeritate Missas agi suspicantur. Illud quoque non sine quodam horrore a probissimis viris audivimus, aliquos Sacerdotes, ut cæteris omnibus ad celebrandum in privatis nobilium Sacellis Sacrificium præferrentur, pro quodam merito protulisse, quod citissime rem Divinam expedirent. Illud igitur certissimum est non deesse, qui Sacrum negligentissime faciunt, verba cum festinatione proferentes, intempestive, quæ agenda sunt, properantes, vel ea simul cum verbis conjungentes, cum tamen verba pronuncianda non sint, nisi quilibet actus prius absolvatur. Ad Altare tam exiguo tempore, adeoque incomposite detinentur, ut nullam animo religionem, nul-

a *Habetur in Bullar. pag.571. & in Missali excuso in Colleg. de Propag. Fide, aliisque Missalibus.*

nullam verbis, ac precibus, quæ ad Sacrificium pertinent, attentionem habere procul dubio videantur. Sacerdotibus ejusmodi illud aptissime convenire potest, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: *Sacrificat an insultat?*

29. Si eodem pietatis studio, quo famulus Dei Joannes Abulensis, incenderemur, singulis hebdomadæ diebus libentissime Ecclesias mane percurreremus, ejusque exemplum sequeremur; cum ille, uti Pater Segneri commemorat [a], Missæ Sacrificio adesset, in quo Sacerdos Christi Corpus tanquam ofellam manibus versabat, ad Altare accessit, ut decidentem candelam suo loco restitueret, & voce quidem demissa, vultu tamen inflammato ad Sacerdotem conversus, dum Hostiam e manibus deponeret: *Age, inquit, decenter cum hoc puero, nam optimos habet parentes*. Quibus verbis adeo commotus fuit Sacerdos, ut ad meliorem deinde frugem traductus fuerit. Quoniam vero imperfecti nos ipsi sumus, & Sacrum qua par est religione, ac diligentia minime facimus, ita ut supremo die per Divinum Judicem nos vehementer arguendos merito timeamus; hinc aliqua solum afferemus, quibus nos ipsi, ac reliqui Sacerdotes, quibus opus est, recte instituantur. Deinde, nostra interposita auctoritate, nonnulla prohibebimus, quæ pravum exemplum simul, & horrorem piis Fidelibus excitant.

30. In Missalis Rubrica hæc leguntur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea, quæ clara voce dicenda sunt, distincte, & apposite proferat; non admodum festinanter, ut advertere possit, quæ legit; nec nimis morose, ne audientes tædio afficiat*. Cardinalis etiam Bona in eo libello, quo Sacerdotem pro sacro rite faciendo instituit, hæc tradit [b], *omnia verba, quæ sive elata, sive submissa voce proferentur, clare, distincte, ferventer, & absque ulla festinatione pronunciabis; nihil interim mente revolvens, quantumvis bonum, & sanctum videatur, quod a propria, & litterali verborum significatione alienum sit, ut, & menti Ecclesiæ conformes, quæ omnes Missæ preces, lectiones, & sententias magno cum delectu ad Sacerdotis, & adstantium instructionem, & devotionem selegit*. Scriptores autem juxta Rubricam temporis spatium, quod in Missæ celebratione impenditur, duplex constituunt; videlicet interius, & exterius. Primum quidem in recta, integraque verborum pronunciatione, in precibus, cæterisque rebus, quæ a Sacris ritibus præscribuntur, attente decenterque absolvendis collocatur; alterum vero illud est, quod pietati Sacerdotis liberum relinquitur. Admonent tamen, ut hanc secundam prolixitatem quo possunt studio singuli evitent, ne fastidium populo afferatur; primam vero non sine gravi culpa omitti posse fatentur. De illa sane sermonem habebat S. Philippus Nerius [c], cum Sacerdotes, qui in sacro peragendo cœlesti voluptate supra modum cumularentur, hortari solebat, ut dicerent: *Non palam has deli-*

a *In sua Pastorali Instit. cap. 14. §. 1.* b §. 3. c *In ejus vita a Baccio scripta lib. 1. cap. 19. num. 9.*

delicias, sed clam in cubiculo magis optarem. Hoc pacto innuebat Sacrum religiose quidem fieri debere, cavendum tamen, ne tædio populus afficiatur; in cubiculo autem pietati habenas laxandas esse. Itaque, si spatium temporis interius, quod requiritur in iis omnibus rite perficiendis, quæ modo explicavimus, sedulo perpendatur, non ita brevi tempore, ut multi existimant, Sacrum expediri potest, sed ex unanimi Scriptorum [a] opinione ad tertiam horæ partem saltem debet pertingere, neque horæ dimidium excedere.

31. Hæc sententia pariter continetur in illa institutione, quæ in Appendice postremi Romani Concilii excusa fuit [b]. Igitur parvi faciendi sunt inepti quorumdam sermones, qui nulla pietate præditi pravam consuetudinem tueri contendunt, ob quam nulla habita honoris ratione rem divinam conficiunt, & præcipiti lingua omnia perturbant. Jactant igitur in populum, Missas prolixas fastidium gignere: Agnum Paschalem; qui Christum Dominum exprimebat, ea lege fuisse Judæis propositum, ut comederent festinanter [c]; Sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum in Sacro peragendo valde expeditum; postremo satis esse, si omnia legantur, & nihil eorum, quæ præscripta sunt, omittatur; nullo autem pacto constitui debere tempus, quod Sacro absolvendo insumatur. Attamen in primis, si quis tempus, quod superius exposuimus, impendere negligat, nunquam satis attente, ac decenter percurrere, atque agere potest universa, quæ in Rubricis continentur, quemadmodum docet Gobatus [d], cum illam conditionem *breviter* in celebranda Missa necessariam, his verbis explanat: *Breviter, at non festinanter, perinde ac si esset a tergo, qui scutica urgeret &c. breviter, id est, circa dimidiam horam; vix enim breviori spatio possunt omnia in communibus Missis peragi cum debito decore, ac devotione, cum tamen sit necessario tanta mora tribuenda Sacrificio, quanta necessaria est ad rite, ac devote omnia peragenda &c. Nec facile quis mihi persuadebit, se communiter cum sensu pietatis, & sine multis imperfectionibus, intra horæ quadrantem finire Sacrum*. Insuper nihil ducendæ sunt injustæ illorum querimoniæ, ac fastidium, qui Missæ Sacrificium celerrime absolutum expeterent. Plurimi enim numerantur, qui pietate insignes ob ejusmodi brevitatem graviter animo commoventur, eosque Sacerdotes summopere commendant, qui pie, & eo temporis spatio, quod supra definitum fuit, Sacrum conficiunt. Præ cæteris tradit Cardinalis Baronius, [e] S. Augustinum inter alia mala, quæ vehementer arguere solebat, illud præsertim quorumdam extitisse, *qui*

a *Quartus in Comment. ad Rubric. Miss. Rom. part.1. tit.16. dub.6. Gobat in Theol. experiment. tract.3. casu 23. num.812. & sequent. Biss. in sua Hierurgia tom.1. l.B. verbo: Brevis num.135. Coton. in suis Controver. lib.2. controv.5. n.104. Clericat. in suis discord. Forens. Crimin. discord. 49. Roncaglia in sua Theol. Moral. tract.18. cap.3. quæst.2. resp.2.* b *Pag.246.* c *Exod. cap.12.*

d *In Theol. experimentali tract.3. cap.23. sect.3. num.814.* e *Ad annum Christi 418. sub num.35.*

queruntur de prolixitate Missarum. Qui illam Exodi auctoritatem afferunt, *comedetis festinanter*, ut pravam consuetudinem corroborent, Sacras litteras nefarie interpretantur. Pater quidem Theophilus Raynaudus hanc sententiam ita explicat [a]: *Esto vero admitti possit vulgaris notio festinationis illius pro celeri, & prompta comestione, nihil tamen inde ad rem præsentem. Nam quoad significationem transitus quam celerrimi, Ægyptiis urgentibus, brevissime confecti, necessaria erat ea festinatio in Sacrificio Agni consumendo; quæ ratio properandi cessat in hoc negotio*. Errant quoque apertissime, qui ad excusandam Missæ brevitatem Sancti Thomæ Cantuariensis exemplo utuntur. Petrus enim Rogerius, seu Gregorius XI., qui illius vitam scripsit, quam deinde Christianus Lupus in lucem promulgavit [b], hæc ita tradit: *Comedebat itaque festinanter propter emissiones per Angelos malos, perniciosum scilicet vanarum cogitationum superventum in Sacramentali Dominici Corporis perceptione; non tardus, non morosus, non nova, præterquam quæ in Canone constituta sunt, adjungens: verum ea præsertim hora profundissimas, tamquam ex intimis pietatis visceribus, lacrymas profundebat, & singultus, tamquam attacta Christi vulnera, tota intima cordis excutiens viscera, & effundens*. Quare exemplum Sancti Thomæ, quod gravissimi Scriptoris auctoritate firmatum commemoravimus, illis procul dubio adversatur, qui in Missæ Sacrificio brevitatem, ac negligentiam tutantur. Ipsorum oculis subjici potius deberet exemplum Rogerii Salesburiensis Episcopi, qui misere vitam absolvit, uti refert Guillelmus Neubricensis, cum Sacrum nimis festinanter, & sine debita pietate celebraret, qua arte sibi gratiam Henrici I. Angliæ Regis conciliaverat. Insuper inter cætera, quæ in Concilio Constantiensi contra Joannem XII. prolata sunt, illud quoque locum habuit: *Quod Missam raro, currenter, sine devotione celebraret* [c]. Non semel etiam improvisa morte aliqui Sacerdotes oppressi fuerunt, quod probissimi homines divino sane judicio contigisse putaverunt ob indignam festinationem, qua rem divinam conficiebant, quemadmodum Pius Settala Dertonensis Episcopus testatur [d].

32. Tandem quo possumus majori studio juxta infirmitatem nostram Sacerdotes nostræ Diœcesis obtestamur, ut, quæ nos hucusque declaravimus, sedulo perpendant. Idem nos ipsi diligenter præstabimus, ut, quæ olim negligenter commisimus, in Missæ celebratione corrigamus. Parato, mœrentique per pœnitentiam animo ad Sacrum faciendum accedamus, ita ut per exteriora pietas interior indicetur, rectumque populus exemplum a nobis desumat: quæ legenda sunt, clara voce exprimantur, omnis linguæ festinatio prorsus impediatur; quidquid vel agendum, vel ore proferendum est, cum seria mentis consideratione jungatur; & tunc tertiæ partis, vel etiam dimidiæ horæ spatium pro Missæ Sacrificio constitu-

a *Tom.16. suor. Oper. pag.10. num.19. & seq.* b *Tom.10. cap.11. ultimæ edition. ipsius Operum Venet. impressorum.* c *Lupus eodem loco pag.373. tom.9.*
d *In opere, cui titulus, Mysteria, & sensus Mystici Sacrific. cap.50. num.14.*

ftitutum nimis prolixum non videbitur. Deo juvante fore confidimus, ut, Sacerdotes universi sibi pro muneris ratione, ac dignitate satisfaciant; nec in forum, aut publicas Urbis officinas in posterum simul conveniant, ut vanis rebus detineantur, ac deinde ex foro ad Sacrarium properantes Missæ Sacrificium instituant. Sin autem aliquis in iisdem fori conventibus versari persistet, aut Sacrum nimis festinanter Deo operabitur, si advena fuerit, statim ab Urbe, ac Diœcesi depelletur; si Civis, aut Diœcesanus a Sacris Mysteriis peragendis, donec resipuerit, interdicetur. Præcipimus, ut præsens edictum Sacrariis hujus Urbis, ac Diœcesis fixum conservetur. Custodes autem nostro arbitrio punientur, si cœtus Sacerdotum in iisdem Sacrariis sive ante, sive post Missæ Sacrificium, fieri permittant, in quibus tempus inepte conteratur. Idem de Laicis intelligi debet, qui pro Sacro audiendo, vel ob alias causas in Sacrarium aliquando conveniunt.

INSTITUTIO XXXV.

De Indulgentia in forma Jubilæi per Summum Pontificem promulgata. De illis diebus, quibus indictum jejunium servari debet. De causis, ob quas hujusmodi dies potissimum designantur.

1. Clemens XII., qui Pontificatum feliciter obtinet, cum provide expendat vanos, irritosque fore conatus omnes, quos ad Principum concordiam, aliaque Ecclesiæ necessaria comparanda jampridem contulit, & sine ulla intermissione libenter impendit, nisi Deus votis obsecundet, plenariam Indulgentiam, sicut anno Jubilæi redeunte concedi solet, liberaliter impertivit iis omnibus, qui perfectis piis operibus, quæ indicuntur, Deum Summo studio obtestabuntur, ut Christianos Principes compositis bellis in amicitiam deducat, aliasque ab Ecclesia sua calamitates avertat: singulis autem Episcopis præcipit, ut in suis Diœcesibus eamdem Indulgentiam promulgent.

2. Quare, ut pio Pontifici libentissime morem geramus, hac nostra declaratione eamdem Indulgentiam notam facimus, & singulos curæ nostræ commendatos hortamur, ne cœlestem hunc thesaurum consequi prætermittant.

3. Hæc autem præcipiuntur: per tres dies jejunium; accedere ad pœnitentiæ Sacramentum, & Sacram Eucharistiam suscipiendam; templum invisere, ubi preces Deo ferantur pro iis causis, quæ superius expositæ sunt; tandem mendicis stipem aliquam erogare. Templa, quæ in Civitate per nos designantur, sunt: Metropolitana S. Petro nuncupata; Ecclesia Corporis Domini, & S. Mariæ, quæ a Pietate, & a Mendicantibus appellatur; Sanctorum Jacobi, & Philippi, quæ ad Moniales conversas pertinet.

 4. Dies

4. Dies 20. 22. 24. hujus mensisDecembris pro jejunio constituimus, vel dies 29. 31. Decembris, & Kalendas ineuntis Januarii, ut hoc pacto duas hebdomadas complectamur, quarum spatio quilibet jejunio satisfacere possit, Pœnitentiæ Sacramento animam expiare, Christi Corpus sumere, templum invisere, & egenos aliquo subsidio recreare.

5. Hos dies potissimum elegimus, qui ob proximam Natalis Domini celebritatem propitii magis videntur, cum Salvatoris adventum in terras, ubi mortalitatem indueret, Prophetæ nobis antea cum præsagio pacis denunciaverint: *Orietur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis* [a]. Item *misericordia, & veritas obviaverunt sibi, justitia, & pax osculatæ sunt*. Alio vero loco [b]: *Non levabit gens contra gentem gladium*. Tandem inquit Isaias [c]: *vocabitur nomen ejus Princeps pacis*. Accedit [d], quod Christus Dominus in lucem venit, cum universus Orbis tranquilla pace frueretur: *exiit Edictum* (tradit S. Lucas [e]) *a Cæsare Augusto, ut describeretur universus Orbis*. Id autem non nisi Orbe composito contingere potuisset; quod alio pariter ejusdem Evangelistæ testimonio confirmatur, dum subdit, Angelos hisce concentibus nato Domino pacem celebrasse: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus*. Hinc S. Augustinus sapienter scriptum reliquit: [f] *Regnante ergo Herode in Judæa apud Romanos jam Reipublica mutato statu, Imperante Cæsare Augusto, & per eum Orbe pacato, natus est Christus*. Sanctus autem Hieronymus idem comprobat [g]: *Veteres revolvamus historias, & inveniemus, usque ad vigesimum octavum annum Cæsaris Augusti, cujus quadragesimo primo anno Christus natus est in Judæa; in toto Orbe terrarum fuisse discordiam, & singulas nationes contra vicinas gentes arsisse studio præliandi, ita ut caderent, & caderentur. Orto autem Domino Salvatore, quando sub Præside Syriæ Cyrino prima est in Orbe terrarum facta descriptio, & Evangelicæ doctrinæ pax Romano Imperio præparata, tunc omnia bella cessaverunt, & nequaquam per oppida, & vicos exercebantur ad prælia, sed ad agrorum cultus: militibus tantum, legionibusque Romanis contra barbaras nationes bellandi studio delegato, quando impletus est ille Angelorum concentus: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*.

6. Licet jejunium primæ hebdomadæ die 20., nempe feria secunda, die 22., hoc est feria quarta, & die 24. scilicet feria sexta constituerimus, ab iis tamen, quæ in litteris Pontificis præscribuntur, haud recessisse putamus, licet per ipsas jejunium feria quarta, sexta, ac Sabbato præcipiatur. Siquidem cum hujusce rei natura in trino jejunio posita sit, & cum legitima causa intercedat, privilegium nempe, quo Fideles in Dominicæ Nativitatis Festo, licet in diem incidat, quo ab esu carnium est abstinendum, tamen ob tantæ celebritatis præstantiam iisdem carnibus uti possunt: *Respondemus* (inquit Honorius III. [h]) *quod illi, qui*

a *Psalmo* 72. b *Psalmo* 84. c *Cap.* 2. d *Cap.* 9. e *Cap.* 2. f *Lib.* 18. *de Civit. Dei cap.* 46. g *In Comment. de Isaia cap.* 2. h *Cap. explicari, de*

qui nec voto, nec Regulari observantia sunt adstricti in sexta feria, si Festum Nativitatis Dominicæ die ipso venire contigerit, carnibus propter festi excellentiam vesci possunt secundum consuetudinem Ecclesiæ generalis; cum item suspicati fuerimus, ne impedimenta ad rem perficiendam excitarentur, si post diem Natalem Domini, vel ulterius etiam primæ hebdomadæ jejunium protraheretur; ideo facultate usi sumus, quæ Episcopo in causis ejusmodi tribuitur, cum res minime sit, ut opus aliquod per Pontificem indictum in aliud diversum opus convertatur, sed solum, ut jejunium in alium diem transferatur, quemadmodum P. Viva Theologus Societatis Jesu recte perpendit [a]. Illud etiam accedit, quod mentem Pontificis, cum de iis rebus agitur, interpretari possumus, uti docet P. Passerinus ex Dominicana Familia Theologus [b]. Postremo rem deliberavimus, postquam Theologi suis sententiis consilium nostrum confirmarunt. Minime vero improbamus, imo plurimum eos commendamus, qui feria quarta, sexta, ac Sabbato hujus hebdomadæ jejunium servare velint, licet eodem Sabbato Natale Domini solemni gaudio celebretur. Sic enim Honorium III. imitamur, qui post allata superius verba ita subdit: *Nec tamen hi reprehendendi sunt, qui ob devotionem voluerint abstinere*. Interpretes autem hæc superaddunt: *Immo magis laudandi sunt*.

7. In Diœcesim sane hæc nostra declaratio (licet post acceptas Pontificis litteras protinus illam exaravimus) ante celebritatem Natalis Domini pervenire nequit, ideoque impedimenta, quæ obvenire in Civitate possunt, uti superius dictum est, de medio auferuntur. Quare piis operibus, quæ in Apostolicis litteris continentur, satisfieri poterit a die Dominico (statim ac nostra hæc declaratio innotescet) usque ad alterum Dominicum diem, qui dierum quindecim spatium conficiet. Cavendum tamen, ut feria quarta, sexta, & Sabbato alterius hebdomadæ jejunium habeatur. Templum quoque Parochiale in Diœcesi invisendum designamus.

8. Qui in itinere, sive mari, seu terra detinentur, statim ac in Patriam redierint, & sancta opera, quæ superius ediximus, perfecerint, eamdem Indulgentiam assequentur. De Regularibus autem utriusque sexus, licet Claustro perpetuo inclusis: item de Laicis omnibus, & Ecclesiasticis, vel Regularibus qui in carcerem, seu captivitatem conjecti, aut corporis ægritudine, aliaque legitima causa impediti, nihil eorum, quæ præscripta sunt, vel partem solum exequi poterunt, ita statuimus, ut Confessarius a nobis probatus, vel post hanc promulgationem approbandus, in alia pietatis opera immutet ea, quæ reliquis proposita sunt, vel in aliud proximum tempus proroget, & illa solum præcipiat, quæ cujusvis conditioni magis apte conveniant. Libellum precationum, quæ recitari

de observat. jejuniorum. a *De Jubilæo quæst. 8. de operibus injunctis, art. ultim. num. 2.* b *De Indulgentiis quæst. 72. num. 504.*

recitari debent tempore Jubilæi, typis excudi curavimus, ut omnes pro Summi Pontificis voluntate Deum clementissimum commodius obtestentur.

INSTITUTIO XXXVI.

De efferendis Defunctorum corporibus, ac de Missis pro illorum expiatione celebrandis. Veterem esse, & Canonicum ritum decantandi Psalmos, dum cadavera ad tumulum feruntur. Vetustissimum haberi institutum faciendi Sacrum præsente cadavere, antequam sepulturæ mandetur. Improbantur pravæ consuetudines, quæ inductæ sunt in efferendis cadaveribus. De facibus, quæ adhibentur in ducendis funeribus, ac de veteri ipsarum institutione. De privatis funeribus, ac postremo de iis Defunctis, qui ad sepulturam curru deducuntur.

1. INTER cætera, quæ sapienter, atque utiliter per Gabrielem Cardinalem Paleottum constituta sunt pro felici hujus Civitatis, ac Diœcesis administratione, illud sane adnumerari debet, quod prudenter sanxit, ut corruptelas, sumptusque immoderatos tolleret, qui in efferendis cadaveribus, & exequiis celebrandis impendebantur. Id porro accidit, cum Alexander Cardinalis Sfortia hujus Civitatis de Latere Legatus una cum *Antianis* Consulibus, Vexillifero Justitiæ, & Senatu contra ingentem virorum, & mulierum luxum in vestibus, & conviviis exornandis Edictum promulgaverat: *Accepimus nuper* (inquit præclarissimmus Civis Gregorius [a] XIII.) *dilectum filium nostrum Alexandrum Tituli Sanctæ Mariæ in Via Presbyterum Cardinalem Sfortiam nuncupatum tunc Civitatis Bononiæ Apostolicæ Sedis de Latere Legatum, una cum dilectis filiis Antianis Consulibus, & Vexillifero Justitiæ, ac Magistratu quadraginta Virorum Reformatorum status Libertatis ejusdem Civitatis, per publice propositum de mense Octobris proxime elapsi Edictum sub quibusdam pœnis, ne Civitas prædicta in virorum, ac mulierum ornatu, conviviisque faciendis, ingenti sumptu exhauriretur*. Tunc enim Cardinalis Gabriel Paleottus gravissimos sumptus, qui in pompa funeris ducenda fieri solebant, coercendos existimavit: *Dilectum vero filium nostrum Gabrielem Tituli Sanctorum Joannis, & Pauli, Presbyterum Cardinalem Paleottum vocatum Bononiensis Ecclesiæ Præsulem, simili de causa motum, & ad parcendum maxime gravibus expensis, quæ in pompa funeris ducendæ, mortuorumque exequiis celebrandis in eadem Civitate fiebant, aliqua constituisse, & ordinasse*. Ita prosequitur Pontifex in iisdem litteris, quibus omnia, quæ per Cardinalem Paleottum super ea re constituta fuerant, Apostolica auctoritate confirmantur. Hujusmodi litteræ in *Episcopali* ipsius Cardinalis Gabrielis Paleotti impressæ leguntur [b].

2. Ut omittamus luxum in extruendis conviviis, & vestium ornatu, cui

a *In litteris Apostolicis datis die 7. Januarii anno 1572.* b *Pag. 358.*

cui ſapienter per Cardinalem Sfortiam eo tempore conſultum fuit, funera ſane, & exequiæ, poſt Gregorium XIII. ad hunc uſque diem ita celebrantur; ut modus expenſis minime ſtatuendus videatur. Nonnulla tamen admonenda ſunt pro muneris noſtri ratione, ut ſecluſa omni funerum pompa nihil eorum, quæ ab Eccleſia præſcripta ſunt, negligatur. Cadavera juxta communem ritum tumulo inferantur, & Defunctorum animæ majori, quo fieri poteſt ſtudio, piis operibus expientur.

3 Ut rem clarius explicemus, aliqui ob extremam paupertatem ſine ullis expenſis gratis tumulo mandantur: alii vero iis opibus inſtructi ſunt, ut charitatis titulo nequaquam ad tumulum deferantur. De utroque hominum genere verba faciemus.

4 Primi quidem ſumma inopia laborantes cujuſcumque ætatis ſint, hoc pacto tumulantur: Præfertur Crux Parochiæ, in cujus Eccleſia, ſeu Cœmeterio ſepulcrum Defuncto conſtituitur. Crucem duo circumſtant faces manibus geſtantes, quæ per Sodalitium Sanctiſſimi Sacramenti ſuppeditantur: dein ſequitur Parochus, ſive alius Sacerdos ab illo deſignatus ſtola, & ſuperpelliceo indutus, ac poſtremo cadaver, quod ſtatim ac pervenit in Eccleſiam, tumulo contegitur. In aliqua fortaſſe Parochia pro Defuncti expiatione Sacrum celebratur: plures tamen id facere minime conſueverunt, ac Defunctus vix ſepulcro traditus in perpetuam omnium oblivionem adducitur.

5 Id nobiſcum animo reputantes, duo præſertim corrigenda deprehendimus. Primum haud probamus, quod Defunctum efferendum unicus Sacerdos in templum comitetur. Cum enim, velut inferius explicabimus, per viam Pſalmi canendi præſcribantur, quo pacto id fieri poterit, ſi ſolum Parochus, aut alius Sacerdos ejus loco ſuffectus, hanc provinciam ſuſcipiat? Secundo ferre non poſſumus, quod nulla ad expiandum Defunctum Miſſa peragatur.

6 Non ignoramus in ea opinione plurimos verſari, Sacrificia, quæ pro illis offeruntur, qui ejuſmodi ſubſidio non indigent, cum inter Beatos recepti jam fuerint, vel inter cruciatus æternos amandati, ad illas animas juvandas a Deo converti, quæ nullum a mortalibus levamen conſequuntur. Ita docet S. Thomas [a]: *Credibile eſt, quod per Divinam miſericordiam, ſi aliquid de ſpecialibus ſuffragiis ſuperſit his, pro quibus fiunt, aliis diſpenſetur, pro quibus non fiunt, ſi eis indigeant*, Pro re confirmanda Sancti Joannis Damaſceni auctoritate utitur [b]: *Deus, tamquam juſtus, commetietur impotenti poſſibilitatem; tamquam ſapiens, defectum commutatione negotiabitur: Quæ negotiatio attenditur, ſi id, quod deeſt uni, alter ſuppleat*. Id quoque Paludanus aſſerit [c].

7 Hugo Etherianus hoc etiam ſuperaddit [d]: *Verum nulla macerari ambigui-*

a *4. diſtinct. 45. qu. 2. art. 3. quæſtiunc. 3. ad ſecundum.* b *Sermone de dormientibus.* c *4. diſt. 45. quæſtiunc. 2. art. 1. concluſ. 4.* d *In ſuo libro de regreſſu animarum ab inferis cap. 16.*

vera cœperint; illi septem, vel octo abhinc annis hunc morem inductum affirmarunt; nobis vero causam sciscitantibus responderunt in more positum id fuisse, tum ad evitandas plebejorum hominum irrisiones; tum, quod hæredes pro ipsorum conditione funebrem pompam indicere non possent; tum quod in supremis eorumdem tabulis, qui hac ratione ad Ecclesiam, tumulumque privatim deferuntur, id cavetur expresse.

22. Causæ tamen ejusmodi inductam corruptelam probare nequeunt: nam illius, qui Civitati præest, diligentia plebis impudentia satis coercetur, & perpauca sane requiruntur, ut ritus Christianæ sepulturæ omnino serventur, quemadmodum inferius ostendemus. Postremo ex ipso jure constat apertissime nulla consuetudine, aut testatoris voluntate ritus ejusmodi posse impediri, nempe ut Clerici funus sequantur, faces, & Psalmorum cantus pompæ funeris adjungantur. Ita profecto post sedulum examen, allatasque sapientium virorum auctoritates in Romana Rota constitutum fuit coram Decano Molines, cujus sententia post Romani Cleri statutum his verbis excudi meruit [a]: *Ecclesia Catholica, obliteratis, & proscriptis innumeris superstitiosis, & deridendis Ethnicorum funerum ritibus, necnon ambitiosis, & superfluis expensis, quæ in hanc causam effundebantur, sequens exempla veteris, & novi Testamenti, instructaque Beatorum Apostolorum, Sanctorumque Patrum regulis pios, ac religiosos constabilivit ritus in sepeliendis corporibus mortuorum servandos, instituendo scilicet, ut eorum funus prosequeretur cum piis precibus, Psalmis, & missis, associatione Clericorum, candelis, & cereis ardentibus, aliaque hujusce generis pompa, & celebritate; idque tam in suffragium animarum, solatiumque vivorum, quam ad significandum, animas a corpore separatas vivere, & immortalitatis dono gaudere, Defunctos obiisse in fide, resurrectionem, ac fruitionem æternæ gloriæ expectare &c. Invaluitque adeo in toto Orbe Catholico hujusmodi vetus Ecclesiæ institutum, ut receptissimum sit inter nostri Juris Interpretes, quod mandari non debeat executioni ultima Defunctorum voluntas in ea parte, in qua præscriberent, eorum corpus humari sine ulla honorificentia ab Ecclesia instituta &c., non obstante qualibet contraria consuetudine; quia hanc, tanquam irrationabilem, omnique honestati repugnantem, eliminandam, & extirpandam esse, ex cap. final. de consuetudine, aliisque probat Pignatell. &c.*

23. Mos deferendi cereos accensos in funeribus a primis usque sæculis ad nos promanavit. Pontius, cum Martyrium S. Cypriani describit, hæc habet: *Inde cum cereis, & scholaribus in arca cujusdam Candidi Procuratoris magno triumpho sepultus est.* De eadem funebri pompa Nyssenus meminit [b]: *Quomodo utrinque quasi ignei omnes continentibus facibus, tractu continuo, perpetuoque fluentes, quoad oculi longissime prospicere possunt, porrigebantur.* Item S. Hieronymus in epitaphio Paulæ de funebri apparatu hæc ad Eustochium scribit: *Translataque Episcoporum manibus, & cervicem*

a *In Romana Funeralium die 15. Junii anno 1699.* b *In Funere Meletii.*

cum feretro subjicientibus, cum alii Pontifices lampades, cereosque perferrent, alii choros psallentium ducerent, in media Ecclesia spelunca Salvatoris est posita. Ad prima pariter Ecclesiæ sæcula hymnorum consuetudo refertur teste S. Gregorio Nazianzeno *in funere Cæsarii, quod cum multiplici hymnorum cantu deducitur.* Victor autem, cum de inhumano Genserici animo graviter quereretur, hæc tradit [a]: *Quis vero sustineat, aut possit sine lacrymis recordari, dum præciperet, nostrorum corpora Defunctorum sine solemnitate hymnorum cum silentio ad sepulturam perduci?* Mirum igitur non sit, quod Rituale Romanum [b] tantopere antiquas cœremonias, sacrosque ritus in humandis fidelium corporibus Parochis commendet: *Sacras cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquissima traditione, & Summorum Pontificum institutis Sancta Mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tanquam vera Religionis Mysteria, Christianæque pietatis signa, & fidelium mortuorum saluberrima suffragia Parochi summo studio observare debent, atque usu retinere;* Paulo post hæc præcipit: *Cum autem antiquissimi Ritus Ecclesiastici sit, cereos accensos in funeribus deferre, caveant item, ne hujusmodi Ritus omittatur, ac ne quid avare, aut indigne in eo committatur;* Insuper cum de ordine Exequiarum sermo est, hæc leguntur: *Parochus indutus superpelliceo, & stola nigra, vel etiam pluviali nigri coloris;* Postremo Crucem anteferri, hymnosque concini jubet: *Prælata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes.* Id pariter Decreto Clementis XI. indicitur [c]: *Item præcipit Sanctitas Sua, ut in corporibus ad Ecclesiam deferendis, cujuscumque conditionis, & gradus sint Defuncti, sive diurno, sive nocturno tempore, accepta prius facultate, tecta sartaque sint omnia, quæ a Romano Rituali præscribuntur titulo superius allato §.* Constituto tempore, *nempe ut pompa funeris ordinata ferantur, Parocho præcedente feretrum cum luminibus.*

24. Cum hæc tam clare se habeant, expresse jubemus, ne in posterum eorum corpora, qui gratis sepulturæ non traduntur, eo modo, quem superius explicavimus, efferantur; licet sint pueri, qui Baptismum susceperunt: sed nostra interposita auctoritate omnino præcipimus, ut, quocumque tempore id continget, etiam nocturno, si facultas obtenta fuerit, Crux præferatur, ac duo cum accensis facibus circumstent; semper intersit Parochus superpelliceo, & stola indutus, sive ipsius loco alius Sacerdos, qui Clericum saltem socium habeat, ut Psalmi, sicut antea dictum fuit, alta voce decantentur; universi, qui feretrum gestant, facem quoque manibus præferant. Hæc vero statuuntur, ut aliqua in funeribus ducendis norma servetur, omnesque intelligant eam solummodo pompam, eosque sumptus expeti, qui Christiano ritui necessario conveniunt; non tamen, ut illorum pietas impediatur, qui majorem Sacerdotum numerum, Regulares, & sodalitia accire cupiant,

a *Lib. 1. Historiæ Persecutionis Vandalicæ cap. 5.* b *Tit. de Exequiis.*
c *In suo Bullario pag. 317.*

cupiant, aut etiam pluribus tædis funus deducere: cum de illis ageretur, qui gratis sepulturæ traduntur, monuimus, ut præsenti corpore, quantum fieri potest, Sacrum habeatur: idem multo magis commendamus, cum solitis emolumentis acceptis funera celebrentur. Non ignoramus pro Sacro faciendo non ita copiose stipendia obtingere, ideoque muneris nostri partes ducimus singulos hortari, ut in Defunctis sublevandis magis liberales sint, & plura Sacrificia collatis stipendiis indicant. S. Thomas docet [a] hæc tria, eleemosynas, Sacrificia, & preces Defunctis maxime prodesse: *Ex parte charitatis præcipue mortuis suffragantur Sacrificium Ecclesiæ, & eleemosynæ, sed ex parte intentionis directæ in mortuos præcipue valet oratio, quia oratio secundum suam rationem non solum dicit respectum ad orantem, sicut, & cætera opera, sed directius ad illud, pro quo oratur*. Hanc doctrinam a S. Augustino desumpsit, qui ait [b]: *Quæ cum ita sint, non existimemus, ad mortuos, pro quibus curam gerimus, pervenire, nisi quod pro eis sive altaris, sive orationum, sive eleemosynarum Sacrificiis solemniter supplicamus*. Insuper cum sermo de illis fuit, qui gratis tumulantur, Parochos admonuimus, ut stipendium a piis, ac religiosis Fidelibus eliciant, quo Missæ Sacrificium pro iisdem egenis offeratur: eodem modo præcipimus, ut pro illis, qui ad tumulum gratis non deferuntur, Sacrum fiat in eadem Ecclesia, ubi sepulturæ mandantur, idque mane cum funus celebrabitur, vel die insequenti, si post meridiem id fieri contingat: stipendium vero conferent, qui ob cognationem, vel ob aliam causam hæredes bonorum declarantur. Quod si aliquod impedimentum intercedat, idem stipendium ex bonis Defuncti percipiatur. Confidimus plura Sacrificia per illos indicenda fore, qui sanguinis ratione ad ipsum Defunctum pertineant; testatores autem non ita immemores fore cruciatuum, quibus animæ post mortem expiantur, ut exiguam pro Sacris faciendis pecuniam suis hæredibus præcipiant.

25. Non est prætereundum, quod Cardinalis Petra sapienter advertit [c], evenire posse, ut cadaver aliquod privatim ad Ecclesiam deportandum sit. Id vero si contingat, & a norma superius constituta recedendum aliquando videatur, satis erit, si Vicarius noster Generalis, aut nos ipsi de hac re præmoneamur, qui certissime, sicut res postulabit, consulemus. Pœnas autem nostro arbitrio in eos statuemus, qui contrarium facere ausi fuerint, antequam debitam a nobis facultatem impetraverint.

26. Tria subdenda supersunt; primum de cadaveribus, quæ ad tumulum curru devehuntur, quod penitus interdicitur plurimis Sacrarum Congregationum Decretis, quæ Cardinalis Petra commemorat [d], & Clementis XI. Decreto superius allato confirmantur [e]. Cum tamen in hac

a *Quæst. 71. Supplement. artic. 9.* b *Lib. 2. de Cura cap. 18. & ult.*
c *Tom. 2. Constitut. Apostol. pag. 265. num. 11. & 12.* d *Loco superius allato num. 10.* e *Pag. 317. ipsius Bullar.*

hac Civitate mos obtinuerit, ut Nobilium cadavera ad Ecclesiam curru deportentur, nihil novi super hac re decernendum existimamus. Præcipimus solum, ut rem nobis, vel Vicario Generali patefaciant, ne currus (quod non semel accidit) rusticam Monasterii portam ingrediatur, ubi sepulturæ corpus tradendum est, antequam Regulares ejus loci admoneantur; ideoque nullus adsit, qui rite cadaver excipiat, & in templum inferat. Quare, si nos ipsi, vel Generalis Vicarius certiores antea facti simus, huic incommodo, cæterisque omnibus, quæ in deferendo ad Ecclesiam cadavere possunt obtingere, aditus omnis præcludetur. Secundo, verba facienda sunt de Parochis, qui superpelliceo, stolaque induti, & prælata Cruce templa Regularium ingrediuntur, ubi Defunctus gentile sepulchrum habeat, vel suprema voluntate sibi tumulum elegerit. Non ignoramus aliquos Regularium Ordines post Constitutionem Benedicti XIII., quæ incipit *Pretiosus*, Parochis etiam prælata Cruce in suas Ecclesias aditum permittere, alios vero impedire. Primos quidem summopere commendamus; alios autem Regularium Præfectos, & etiam Parochos vehementer hortamur, ut se a turbis penitus abstineant, quæ semper offensionem populo ingerunt, cum præsertim inter Ecclesiasticos excitantur. Præter allatam Benedicti Pontificis constitutionem difficile erit alium invenire, qui Pignatellio copiosius hanc rem pertractaverit [a]. Quod si ejusdem Scriptoris rationibus persuaderi non poterunt; ut tandem aliquam normam sine ulla lite proponamus, ad Sacram Rituum Congregationem causam deferemus, cujus Decreta summo honore prosequi nos ipsi, cæterique debent universi. Tertio, pium, & laudandum eorum institutum, & consilium prædicamus, qui ut pietatem suam erga Sanctos aliquos Ordinum Regularium testentur, uti P. Theophilus Raynaudus fuse demonstrat [b], in Religiosa ejusdem Ordinis Veste sepeliri præcipiunt. Sed magis id probatur, cum mores anteactæ vitæ huic supremæ voluntati respondeant, nec ullum Fidelibus scandalum intulerint, quemadmodum subdit idem P. Theophilus [c]: *Alterum, quod attendi volebam circa hunc usum sepulturæ in sacro habitu, est, ut curetur, ne vita contumeliam inferat sacræ vesti; sicut enim parum juvat Religiosum sacer habitus, si eum deturpet moribus, ita idem sine dubio est de sæculari, qui in Religiosa veste sepelitur post vitam prorsus irreligiosam*. Id tamen minime conceditur Ecclesiasticis Sæcularibus, ac præsertim Diaconis, & Subdiaconis, qui ad sepulcrum ferri, atque humari cum Sacris suorum Ordinum vestibus debent, quemadmodum per Rituale Romanum decernitur, quod sane confectum fuit, ut legatur, & observetur. [d] Præcipimus, ut Decreto Clementis XI. [e], de quo superius dictum est, singuli pareant, cujus hæc sunt verba latine reddita: *Cum Sanctitas Sua maxime velit, ut in omnibus funeribus, & exequiis celebrandis adamussim Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Ritus servetur*,

a *Consult.* 48. *tom* 3. b *In suis Etheroclitis spiritualibus part.* 31. *sect.* 1.
c *Tom.* 17. *pag.* 629. d *Tit. de Exequiis.* e *In ipsius Bullar. pag.* 317.

re operato respondet certus, & taxatus gradus satisfactionis; & ideo, quanto magis inter plures illud distribuit, tanto minus singulis obvenit: Et paulo post: *Effectus oblationis, & precum, quem libere ipse, ut Minister Ecclesiæ, potest singularibus personis applicare, est certus; atque adeo, si dividatur inter plures, minus unusquisque recipit*.

11 Quare, cum Hugo Etherianus contendit Sacrificia, quæ pro Defunctis opulentis ex ipsorum bonis, ac voluntate fiunt, animabus quoque distribui, quæ in summa egestate e vita decesserunt, id singulari, & extraordinaria Dei providentia contingere putandum est, non vero, si communem ordinem sequatur, quem Deus ipse constituit: *Dicendum vero est*, (ait P. Theophilus Raynaudus [a],) *hæc, veluti extra ordinem facta a Deo de potentia quasi absoluta, non officere iis, quæ juxta communem ordinem a Deo præscriptum fieri diximus: Nec aliud fortasse voluit Hugo Etherianus*.

12 Insuper sententia Præpositivi Theologi, quam superius exposuimus, omni caret fundamento, si sublato tædæ, ac lectionis, quæ in mensa fieri solet, exemplo, tanquam minus apto, aliud subrogetur, liberalis nempe viri, qui pecunia sua ab ære alieno aliquem dissolvat. Hic enim levamen percipit, non autem reliqui debitores, pro quibus nulla pecunia erogatur; quemadmodum docet S. Thomas 4. sententiarum, idemque alio loco repetit his verbis [b]: *Ad primum, in quantum suffragia sunt quædam satisfactio per intentionem facientis translata in alterum, non sunt similia lumini, sed magis solutioni alicujus debiti; non autem est necesse, ut, si debitum pro uno solvitur, ex hoc & debitum aliorum solvatur*. Idem Sanctus Doctor, cum aliorum opiniones mitius interpretari consueverit, Præpositivi sententiam hoc modo declarat, Animas eximia charitate præditas alterius felicitate ita gaudere, velut sibi ipsis contingeret. Hinc voluptatem quamdam in illas obiter derivari, cum pro cæteris in Purgatorio detentis Sacrificia deferuntur: non tamen ex eo consequitur, commune omnibus levamen afferri, & sine ullo discrimine recreari ob Sacrificium illas animas, pro quibus agitur, & reliquas etiam, pro quibus minime indicitur, quemadmodum articulo 12., aliisque insequentibus continetur. Sotus pariter [c], & Venerabilis Cardinalis Bellarminus [d] in eamdem rem unanimes consentiunt.

13 Cum hæc ita sint, aditus nobis apertissime patet ad fideles excitandos, ut pro uno saltem Sacrificio pecuniam conferant, quo illorum animæ subleventur, qui ob summam rerum omnium inopiam a Parochis sine ullo stipendio sepulcro mandantur. Neque tamen omittendum est, quod secundo loco proposuimus, canendos per viam Psalmos, cum egentium cadavera ad tumulum deferuntur.

14 Siquidem hic ritus cum vetustate, tum jure canonico comprobatur, uti mox ostendemus. At vero, si Parochus tantum, aut ejus loco Sacerdos ad sepulcrum Defuncti corpus comitetur, preces utique, vel etiam

a *Tom. 15. pag. 436.* b *In supplement. quæst. 71. artic. 12.*
c *Loco superius allato pag. 934.* d *Lib. 1. de Indulgentiis cap. 14. quæst. ult.*

Psalmos recitare potest, nunquam tamen alta voce rem perficiet, nisi pariter alii comites ad rem gerendam adjungantur. Rituale Romanum Psalmos in via canendos indicit [a], & alios simul cum Parocho, qui vicissim respondeant, his verbis existimat: *Clero alternatim prosequente*. Itaque, ut in efferendis egenorum corporibus decentius id fiat, hortamur magnopere Parochos omnes, ut aliquem, cum res postulabit, sibi socium concilient, vel Sacerdotem, vel Sacris initiatum, vel etiam minoribus Ordinibus, aut prima Tonsura præditum, quibus juvantibus alta voce Psalmi concinantur. Suspicari certe non possumus eos Sacerdotes, & Clericos in Parochia degere, qui ejusmodi pietatis opus suscipere, suoque Parocho hoc officium persolvere recusent. Neque illud suspicamur, si Parochia Sacerdotibus, & Clericis careat, a Parocho alium Sacerdotem, aut Clericum extra Parochiam sibi non posse comparari, qui secum Defuncti cadaver ad tumulum prosequatur. Clerici præsertim, ne insigne pietatis opus negligant, ipsis olim demandatum munus fuisse sciant, ut cadavera non solum ad templum in funebri pompa sequerentur, & Psalmos canerent, sed tumulum pariter effoderent, in quem illa inferrentur. Id ex Sancto Hieronymo colligitur, cum mortem illius fœminæ commemorat, quæ septies carnificis manu percussa, confici tamen haud potuit: *Clerici quibus id officii erat, cruentum linteo cadaver obvolvunt, & fossam humum lapidibus construentes ex more tumulum parant &c. Recens a Clericis cespes ostenditur &c.* Hæc autem Thomassinus super eadem re scripta reliquit [b]: *Si hæc autem Clerici pietatis munia iis præstabant, qui carnificis gladio obtruncabantur, quid de fidelibus censendum?* Sanctus quoque Gregorius Nyssenus feretrum, in quo S. Macrinæ corpus jacebat, una simul cum alio Episcopo, ac duobus Clericis humeris suis detulisse testatur, quod perpendens Thomassinus hæc iterum tradit [c]: *Indubitatissimum ergo est, quod Epiphanius, & Hieronymus dixere, fuisse Clericos, quibus ex officio incumbebat, ut mortuorum corpora terra conderent; quod enim ab his Episcopis Beatæ Macrinæ præstitum est, id non ex officio, sed eximia quadam Episcoporum pietate, & veneratione in fœminam longe sanctissimam præstitum est.*

15 In Rituali Romano, cum de exequiis agitur, hæc leguntur: *Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa præsente corpore Defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur.* Merito quidem vetustissimus hic ritus nuncupatur, cum in codice Abbatis Ratoldi, ubi sepulturæ officium describitur, hæc habeantur: *In Ecclesia autem requiescet corpus Defuncti, quousque pro ejus anima Missa canatur, & offeratur ab omnibus, quibus fuerit visum.* Idem codex sæculo decimo exaratus fuit, quem Hugo Menardus adducit in Commentariis, quibus Sancti Gregorii Sacramentarium illustravit [d]. Is vero Ritus tanti a pluribus æstimatur,

a *Tit. Exequiarum ordo.* b *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina par. 1. lib. 2. cap. 103.* c *Loco superius allato.* d *Editionis Parisiensis anno 1642. pag. 263.*

matur, ut, post Decretum Innocentii III., in quo statuitur [a], *Excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare*, Interpretes illud verbum *necessitatis* explicantes, ita declaraverint: *Sed quam dicit necessitatem? respondeo, si celebravit de die, & postea etiam moriatur aliquis &c. Unde potest unam celebrare de die, & aliam pro Defuncto.* Huic vero opinioni certos limites, modumque imponendum alii censuerunt, quemadmodum auctoritate Benedicti XIII. de nobis optime meriti deprehendimus [b]: *Obsoletam quidem* (inquit) *hanc opinionem existimo, habita tamen ratione, si cadaver die festo sepulturæ tradendum sit, in aliqua Parochia, quæ per unicum Sacerdotem administretur: Tunc enim Canone ductus Innocentii III., & illis præsertim verbis*, nisi causa necessitatis suadeat *audacter sentio duo Sacrificia per Sacerdotem celebranda, unum nempe de Festo ejusdem diei, alterum vero pro Defunctis pro expiatione præsentis Defuncti, cum præsertim in mea diœcesi in usum converterim ritum vetustissimum, ne cadaver ullum sine Missæ Sacrificio tumulo mandetur.*

16 Prudentibus quorumdam Parochorum consiliis admoniti minime præcipimus, ne cadavera tumulo inferantur, nisi prius res divina coram ipsis peracta fuerit: monemus tamen, ne id prætermittatur, ne, quæ a Rituali Romano, veterique Ecclesiæ consuetudine præscripta sunt, contemni videantur. Ut res divina semel pro egenis, dum gratuito sepeliuntur, saltem conficiatur, varias rationes Parochis subjicimus, quibus uti debent, ut rem consequantur. Quippe ad hoc Parochos ipsos obstringere nolumus, qui singulis diebus festis Sacrum pro populo offerre tenentur, quemadmodum ex sacris sanctionibus constituitur. Primum diligenter inquirant, an in Parochia Sacerdotes versentur, qui pietate ducti Missæ Sacrificium pro egeno Defuncto celebrare velint. Id nos libenter pollicemur Parocho nostro S. Petri, quoties egenum aliquem gratis sepulturæ tradendum admonebit, modo tamen die festo id minime contingat, quo Sacrum pro nostro populo facere nos etiam consuevimus; sed tunc alium Sacerdotem, qui idem præstet, loco nostro sufficiemus. Insuper videant, si forte aliquis in Parochia magis opulentus, expetens, ut *oratio sua in sinum suum convertatur*, stipendium conferre non recuset, quo eadem pro egenis Sacrificia peragantur. Tandem cum in quibusdam templis capsulæ ad excipiendas pro Defunctis eleemosynas, in aliis vero ad augendos S. Eucharistiæ honores positæ sint, quas libenter (si fortasse desint) nostra auctoritate permittimus, in iis capsulis inscribent, desumendum esse ex ea pecunia stipendium, quo Sacrum pro quolibet egeno gratis in Parochia sepeliendo indicatur. Quæ cum ita se habeant, Parochus sine ullo incommodo per se, vel per alium Sacerdotem rem divinam persolvet. In nosocomiis etiam nonnulli in tanta inopia decedunt, ut gratis efferri debeant; quare Præfectos hortamur magnopere, ut idem, quod modo ex-

Ii 2 po-

a *Cap. Consuluisti de celebratione Missarum.* b *Serm. 6. Secundi trigesimi de Purgatorio.*

servetur, imperat Parochis omnibus, Praefectis Ecclesiarum Saecularium, ac Regularium, licet quocumque privilegio praedita sint; itemque Sacrarii Custodibus, aliisque omnibus, ad quos spectat, imperat, inquam, ut Ecclesiasticorum Saecularium cadavera, ac praesertim, si Sacerdotes, Diaconi, vel Subdiaconi fuerint, a propriis domibus in templum deportentur, vel ibidem non aliis induta vestibus, quamvis Sodalitii, vel Regularis coetus, sed Sacri ipsorum Ordinis insignibus ornata exponantur, quemadmodum in Rituali Romano [a] continetur. Qui non paruerint, funerum emolumentis carebunt, aliisque poenis obnoxii erunt nostro arbitrio infligendis.

INSTITUTIO XXXVII.

De Bacchanalibus, ac Larvis. Nulli unquam licuisse eas larvas induere, quae Sacrum aliquod indumentum, aut speciem Ecclesiasticam praeseferrent. Nulla unquam contraria consuetudine abrogatos fuisse eos Canones, qui id vetant. Nullis Clericis cujusvis Ordinis permitti, ut larvati incedant, sive ut choreis, ludisque indulgeant, vel ipsis praesentes intersint.

1. SÆpius Decessores nostri, ac nos ipsi edicta promulgavimus, cum Bacchanalia, & personarum usus concessa sunt, ne Sacerdotes unquam, aut Clerici personati per Urbem vagarentur, vel in ea loca se conferrent, ubi choreae instituuntur, aut ibidem ludis operam darent. Vetitum quoque semper fuit universis, qui larvas gererent, ne Sacerdotis, vel Regularis, aut Solitarii alicujus simulata indumenta sibi desumerent, neque Monialium vestibus, lineis tunicis, superpelliceis, birretis, aliisve rebus uterentur, quae Sacrum aliquid, vel Ecclesiasticum referrent. Quamvis autem Decreta ejusmodi confecta fuerint, ut in hac Bononiensi Civitate, totaque Dioecesi observarentur, tamen accepimus in nostro Centensi Oppido neglecta fuisse, quae in iisdem edictis continentur. Quare ea plurimum commendanda existimavimus, si fortasse Cardinalis Legatus Ferrariensis, in cujus ditione idem Oppidum positum est, Bacchanalia celebrari, larvasque induci patiatur.

2. Contra ejusmodi corruptelas verba facere non statuimus, quod tamen facillimum nobis esset, si ea solum commemorare velimus, quae S. Carolus Borromaeus super hac re pie sapienterque scripta reliquit [b]. Cum tamen his omnibus per Sacros Canones, Sacrasque Congregationes abunde consultum fuerit, nobis satagendum est, ut ipsa omni studio serventur, ne muneri nostro deesse videamur: *Ideo permittente Domino* (inquit Canon Quod vero 25. quaest. 2.) *Pastores hominum sumus effecti, ut, quod Patres nostri sive in Sanctis Canonibus, sive in mundanis afficere legibus, excedere minime debeamus; contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si,*

a *Tit. de Exequiis. Lugdunen.* b *In actis Ecclesiae Mediolanen. part.7. pag.1212. tom.2. edit.*

quod ipsi divino instituerunt consilio, intactum non conservamus.

3. Ac primo quidem Monacellus omnia Decreta complectitur, quæ a Sacris Congregationibus super eadem re promulgata sunt [a]. In Canone autem: *Hic igitur* [b]: ita sancitur: *Non spectaculis, non pompis intersint*; Insuper in Canone: *Presbyteri* [c]: hæc mandantur: *Nec his cœtibus misceantur, ubi amatoria cantantur, & turpia, aut obsceni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur*. Tandem in capite, *Clerici de vita, & honestate Clericorum* hæc habentur: *Ad aleas, & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint*: Interpretes vero superaddunt: *Hic prohibetur Clericis non tantum ludere, sed ne intersint ludo*.

4. Ut omnes vero intelligant nefas esse uti vestibus, quas supra enumeravimus, cum Bacchanalia aguntur, illud Deuteronomii præceptum in medium afferre liceat: *Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste fœminea, abominabilis enim est, qui facit hæc*. Cum hanc sententiam S. Thomas [d] explicaret, duabus de causis id vetitum fuisse affirmavit, nempe, ut Idolorum cultus longe arceretur: *Ad vitandum Idolatriæ cultum; hujusmodi enim variis vestibus &c. Gentiles utebantur &c. & etiam in cultu Martis mulieres utebantur armis virorum, in cultu autem Veneris e converso viri utebantur vestibus mulierum*; secundo, ne cupiditati, ac libidini illecebra suppeditaretur: *Quod autem mulier induatur veste virili, aut e converso, incentivum est concupiscentiæ, & occasionem libidini præstat*. Cum hæc ita sint, legitimo fundamento satis innitimur, ut Regularium indumentorum usum tempore Bacchanalium, penitus interdicamus, cum gravissimum ex ipso malum dimanet, licet valde illis dissimile, quæ S. Thomas enumerat. Siquidem contemptus in Regulares Ordines excitatur, & in eos præsertim, qui arctiori disciplina Deo consecrati virtutibus excolendis omnem curam, studiumque impendunt.

5. At vero supervacaneum est dicere, Canonum vim, quos paulo ante exposuimus, contraria consuetudine jam penitus sublatam esse. Cum enim Ecclesiasticus Galliæ, qui aleis luserat, suæ regionis usum pro excusatione attulisset, Innocentius III. his verbis eam graviter improbavit [e]: *Excusationem prædictam, quæ per pravam consuetudinem, quæ corruptela dicenda est, palliatur, frivolam reputantes, cum in illis magis plectibilis sit offensa, per quos ad excusandas excusationes in culpis delinquendi auctoritas usurpatur &c.* Interpretes etiam adjungunt. *Qui peccatum suum defendit auctoritate, seu consuetudine, magis peccat, & ideo magis puniri debet*.

6. At præ cæteris, cum Ecclesiastici ad virtutem alios allicere suis exemplis debeant, Tridentina Synodus [f] jussit in usum revocari omnia, quæ

a *In Formulario legali tom.1. pag.120. edit.2. Romæ, & tom.2. pag.169. num.2.*
b *Dist. 23.* c *Dist. 34.* d *1. 2. quæst. 102. art. 6. ad sextum.*
e *Cap. inter dilectos, de excessibus Prælatorum.*
f *Sess. 24. cap. 1. de reformat.*

quæ per Summos Pontifices, & Sacra Concilia de vitæ disciplina, atque honestate Clericorum constituta fuerunt, ac præsertim de evitandis, *luxu, comessationibus, choreis, aleis, & lusibus*. Insuper imposita culpæ lethalis pœna Episcopis indixit, ut quæ diuturnitate temporis ex his collapsa essent, in pristinum restituerent. *Si quæ ex his in desuetudinem abiisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, & ab omnibus accurate custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas pœnas persolvant*. Sanctus quoque Carolus Borromæus in primo Provinciali Concilio hæc præcepit [a]: *Clerici personati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt &c. Clericalis Ordinis hominibus omni generi saltationis, & ludi, præsertim vero aleæ, & tesserarum, ac talorum, interdicimus &c. Non solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus, aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere*. Hæc vero omnia Decessores nostri suis Decretis, ac Synodis plurimum commendarunt. Quare, nisi quis communi sensu careat, facile agnoscet contrariæ consuetudinis excusationem prorsus inanem esse, & contumaciam potius, ac corruptelam nuncupandam.

7. Verum his omnibus omissis, Centensis Oppidi Sacerdotes hortamur, ut serio perpendant, num ipsorum dignitati conveniat; utrum nos ipsi dissimulare possimus; postremo, an Laici ipsorum exemplis moveantur, cum publicis choreis Sacerdos aliquis intersit, profanis cœtibus misceatur, aliorum saltationes spectet; ac præsertim, si personatam mulierem secum adducat, vel adeat publica loca, in quibus alearum lusus agitantur, ibique tempus diu conterat, vel etiam ipse ludos per integram noctem exerceat, deinde vanis saltem cogitationibus distentus ad Sacrum faciendum properet, eoque confecto ludum repetat? De ejusmodi sacrificiis hæc Alvarus Pelagius scribit [b]: *Multæ dicuntur hodie Missæ, quasi vel consuetudinariæ, vel ad complacentiam, vel ad scelera cooperienda, vel ad propriam justificationem &c.* (nempe, ut pietatis opinionem sibi comparent) *vel ad quæstum*. Posterorum memoria dignissimum est, quod B. Petrus Damiani commemorat [c]. Ipse cum Episcopo Florentino iter habebat, quem nonnulli Petrum Mezzabarbam existimant, alii Gherardum, qui Pontifex renunciatus Nicolai II. nomen accepit. Cum ab itinere paululum quiescere cogerentur, B. Petrus in domum Sacerdotis divertit, Episcopus vero *in spatiosa domo cum commeantium turba resedit*. Episcopum nocte latrunculis lusisse B. Petrus percepit, quem mane ita allocutus est: *Recte ne, inquam, tuique erat officii vespere in Schacchorum vanitate colludere, & manum Dominici corporis oblatricem, linguam inter Deum, & populum mediatricem sacrilegi ludibrii contaminatione fœdare?* Deinde, ne quidem audita excusatione, qua Episcopus discrimen inter latrunculos, & aleas intercedere contendebat, ipsi hanc pœnam imposuit:

a *In actis Ecclesiæ Mediolanen. tom.1. pag.18.* b *Lib.2. de Planct. Ecclesiæ cap.5.*
c *In Opusculo 20. tom.3.*

fuit: *Cui mox præcepi, ut ter Psalterium meditando percurreret, ac duodecim pauperum pedes sub totidem numismatum erogatione, eorumque recreatione lavaret; quam rem Episcopus integre perfecit*. Cardinalis autem Baronius id perpendens ita scripsit [a]: *Quem* (de B. Petro Damiani sermo est) *sciolus quispiam redarguat hallucinatum, dum sub aleis redigit schacchos, quos, non ut aleas, dubia fortuna volvit, sed humani ingenii acumen exercet. Sit, utcumque velit, ad Pauli sententiam redigendi procul dubio sunt Sacerdotes, qua ait, non licere, quæ non expediunt; non licere, quæ non ædificant* [b].

8. Quæ de Presbyteris hucusque dicta sunt, de Subdiaconis etiam, ac Diaconis intelligi debent, qui ad Sacerdotium proxime accedunt, ac Deo peculiari quadam ratione devoventur. Itaque præcipimus, ne ipsi larvati unquam incedant, ne ad publicas choreas conveniant, aut ullos in ipsis, vel alio publico loco ludos instituant, vel ludentibus assistant. Qui non paruerint, pecunia mulctabuntur, Sacerdos viginti scutata Romana, Diaconus quindecim, Subdiaconus vero duodecim persolvet; quæ pecunia piis operibus, vel egenis Centensis Oppidi sublevandis statim erogabitur. Ex Petro Blelensi duodecimi sæculi præclarissimo Scriptore hoc consilium, & exemplum desumpsimus [c]: *Certissimam emendationem vobis promitto in ablatione pecuniæ; Sensibilis est illa sententia, non verbalis*.

9. Neque sane Clericos præteribimus prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiatos, si aliquod præsertim Beneficium obtineant. Siquidem eadem ipsis, quæ Sacerdotibus, Diaconis, ac Subdiaconis, inrerdicimus. Beneficium habentes, licet prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus præditi, decem scutatis, reliqui vero Clerici tribus omnino plectentur, quæ in eum usum, quem modo declaravimus, convertemus, si Decreto huic nostro parere recusaverint. Item pro certo habeant eorum modestiam tempore Bacchanalium pro quadam norma futuram nobis esse, cum per Quadragesimam, aut aliud tempus Sacras Ordinationes indicemus. Postremo, quicumque Sacris vestibus, ut supra dictum est, personatus utetur, decem scutatis pœnas luet, quæ eodem modo, quem paulo ante exposuimus, jussu nostro impendentur &c.

INSTI-

a *Anno Christi* 1061. *n.*42. b *Epist.*1. *ad Corinthios*. c *Epist.*79.

INSTITUTIO XXXVIII.

De Sacra Eucharistia a Clero percipienda Feria V. majoris hebdomadæ ; non licere ullum privatum Sacrum conficere Feria V., Feria VI., ac Sabbato majoris hebdomadæ. Antiquum haberi ritum, quo Clerus universus Feria V. ejusdem hebdomadæ Divinam Eucharistiam sumit, quem plures Ecclesiæ insignes adhuc retinent.

1. EX veteri Ecclesiæ disciplina universus populus, qui ad Missæ Sacrificium convenerat, Feria V. majoris hebdomadæ Sacram Eucharistiam percipiebat. Id ex Sacramentario Sancti Gregorii colligitur, quod Hugo Menardus anno 1624.[a] in lucem protulit, ubi hæc leguntur: *& communicat omnis populus ordine suo*. Neque solum pietate, sed præcepto Fideles ducebantur, quemadmodum testimonio antiqui Canonis *In Cœna Domini de Consecrat. dist.*2. aperte comprobatur. Si quis præterea affirmaret in more positum fuisse, ut sexta Feria ejusdem hebdomadæ Fideles iterum ad Sacram Eucharistiam accederent, hanc sententiam perspicuis documentis tueri posset, quæ P. Mabillonius[b], & Martene[c] fuse commemorant.

2. Si fides Amato Pougeto[d] habeatur, eadem consuetudo in quibusdam Ecclesiis adhuc a Clericis retinetur: *Hodieque viget* (inquit ille) *in quibusdam Ecclesiis, in quibus Clerici omnes duobus hisce diebus communicant*. Mos tamen universim obtinuit, ut in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, aliisque Regularium Ecclesiis Clerus universus illi templo addictus, Eucharistiam sumat, dum res divina celebratur[e]; Sacerdotes quidem collo pendentem, Diaconi vero a dextro ad sinistrum humerum stolam fluentem deferunt, quemadmodum Gavantus Sacrorum rituum Magister tradit[f].

3. Ritus ejusmodi documentum nongentis abhinc annis ex Ordine Romano deprehenditur, ubi sic legitur[g]: *Fractis autem oblatis, communicent Presbyteri primo, postea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur*. Romani sane Pontifices omnem curam semper contulerunt, ut hunc ritum conservarent, ut mox subjiciemus; ac reliquis omissis S. Carolus Borromæus ita constituit[h]: *Feria quinta in Cœna Domini; singuli, qui in Cathedrali, Collegiatave Ecclesia vel Dignitatem, vel Canonicatum obtinent, etiam qui Sacerdotalis Ordinis sunt, & reliqui item singuli ejusdem Ecclesiæ Clerici Corpus Domini in solemni Missæ Sacro, quod illo die in ea Ecclesia fiet, sumant;*

a *Pag.*69. b *Tom.* 2. *Musei Italici, in Comment. de Ordine Romano pag.*72.
c *De antiqua Eccl. discip. in Divinis celebrandis Officiis cap.*23. *num.*25.
d *In Institut. Catholic. tom.*1. *pa*.840. e *Andreas Saussajus in Panoplia Sacerdot. lib.*1. *part.*2. *cap.*9. §. 1. f *In Rub. Miss. part.*4. *tit.*7. *num.* 7. *Venet. impress. anno* 1690. *pag.*181. g *De Coena Domini*.
h 3. *Concil. Provinc. In Actis Eccl. Mediolan. tom.*1. *pag.*79.

sumant; Cæremoniale quoque Episcoporum Clementis VIII., Innocentii X., ac Benedicti XIII. auctoritate probatum hæc habet [a]: *Deinde, antequam se purificet* (de Episcopo res est) *communicat primum Diaconum, & Subdiaconum, deinde omnes Canonicos paratos, & alios Sacerdotes de Ecclesia, qui stolam, a collo pendentem supra coctam habere debent, & denique omnes de Clero.*

4. Nos autem, qui fere per quadraginta annos Romæ versati sumus, & in Basilica Vaticana Canonici Theologi titulum plurimis annis obtinuimus, testes sumus de communi insignium Urbis Basilicarum usu, in quibus universi Canonici, etiam Sacerdotio insigniti, item Beneficio prædití, omnesque Clerici Ecclesiæ, Christi Corpus celebrantis manu suscipiunt. Qui vero Episcopali honore fulgent, & ad Chorum suis insignibus ornati conveniunt, habita dignitatis ratione, in domesticis, & privatis, vel in clausis Sacrarii Sacellis eo die rem divinam conficiunt.

5 Si quis hujus instituti causam scire velit, statim ipsam explicabimus. Eadem feria v. Sacræ Eucharistiæ solemne Festum celebratur, quam postrema Cœna Christus Dominus instituit; quo tempore juxta Concilii Tridentini sententiam, Sacerdotium quoque Apostolis contulit [b]. Quare, sicut Divinus Salvator sibi primum, ac deinde Apostolis Sacrosancta Mysteria tradidit, ita consentaneum fuit, ut Sacerdos Feria v. majoris hebdomadæ suscepta Divina Eucharistia, ipsam post universo Clero distribueret, qui Ecclesiæ adscribitur, ubi Sacrum peragitur.

6 In Evangelio quidem non habetur, Sacram Eucharistiam a Domino susceptam, antequam Apostolis tribueretur, uti modo dictum est, id tamen contigisse communi omnium Patrum opinione declaratur. Sanctus Hieronymus ad Hedibiam ita scribit [c]: *Dominus Jesus ipse conviva, & convivium, ipse comedens, & qui comeditur.* Sanctus etiam Thomas fusius rem comprobat [d], & Dominum nihil docuisse contendit, quod prius exemplo non indicaverit. Interpretes vero Canonis 87. dist. 2. sic asserunt: *Comedit ergo Christus se ipsum, sed non quoad effectum, quia non indigebat.* Postremo Sanctus Thomas loco superius allato, cum ad tertium argumentum respondet, Christum Dominum, dum suum corpus comederet, nullo gratiæ argumento cumulatum affirmat, sed quadam spirituali suavitate perfusum pro nova illa Sacramenti institutione, quemadmodum Sancti Lucæ verbis deprehenditur: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.*

7 Hæc nostra Metropolitana, aliæque duæ Civitatis Collegiatæ ritum, quem paulo ante exposuimus, omnino sequuntur. Idem tribus Collegiatis nostræ Diœcesis præcipimus, si forte aliam consuetudinem induxerint. Nobis enim delatum fuit in una ex iisdem Collegiatis Feria v. in Cœna Domini Sacrum perfici, Clerum celebrantis manu Divinam Eucha-

cha-

a *Lib.2. cap.23.* b *Sess. 22. de Sacrificio Missæ cap.1.* c *Epist.150. qu. 2.*
d *4. sent. dist.8. qu.12. art.1. part.3. qu.82. art.1.*

chariſtiam accipere, aliquos vero Sacerdotes, præſertim Canonicos cum reliquis minime ad cœleſtem menſam accedere, cum rem Divinam jam antea confecerint, vel conficere poſtea deliberaverint. Id omnino ipſis interdicimus: omneſque, dum ſolemne Sacrum peragitur, ea ratione, quæ ſuperius expoſita eſt, Divinum Chriſti Corpus accipiant.

8 Profecto ſatis erat, nequis Sacerdos, aut Canonicus hunc ritum negligeret, Deceſſoris noſtri Cardinalis Boncompagni Decretum die 7. Aprilis anno 1724. promulgatum, præter Sacrum Parochiale, vel Conventuale, quemadmodum a Sac. Rituum Congregatione conſtitutum fuit, privatim Miſſæ Sacrificium celebrare vetitum ſuit Feria v., & ſexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ, non modo in privatis Sacellis, ſed etiam in Regularium, ac Sæcularium Eccleſiis; omnibus quoque privilegiis, & contraria conſuetudine penitus abrogata. Quod ſi Decreti ejuſdem memoria penitus ex ipſorum animis exciderit, hæc pauca verba, quæ Feria v. in Cœna Domini oculis ſubjiciuntur, facile percurrere potuiſſent: *Hodie, & duobus ſequentibus diebus prohibentur ubique Miſſæ privatæ.*

9 Sed quoniam una ex Collegiatis noſtræ Diœceſis etiam poſt hæc tam perſpicua edicta frequenter juſſa detrectavit, ideo ſignificamus, eam mentem Summis Pontificibus ineſſe, ut nulla ſacra Feria v., ſexta, & Sabbato majoris hebdomadæ privatim fiant. Id Clementis XI. Decreto [a] continetur, ubi quodcumque ſolemne, aut privatum Miſſæ Sacrificium prohibet Feria ſexta majoris hebdomadæ, licet Feſtum Annunciationis Beatæ Virginis celebrandum in ea contingat, jubetque ea plene ſervari, quæ in eum diem a Romano Rituali præſcribuntur, poſt hæc ita ſubdit: *Poſtremo Sanctitas Sua declarat hac interdictione, qua Feriæ ſextæ ratione facta eſt, haud permittere, ut Feria quinta, ac Sabbato ejuſdem majoris hebdomadæ ſacra privatim inſtituantur, ſed Conventuale ſolummodo juxta ritum Sanctæ Eccleſiæ, & plura Decreta Sacrorum Rituum Congregationis.* Die vero 3. Aprilis ann. 1719. juſſu ejuſdem Pontificis Cardinalis Parraccianus Urbis Vicarius hoc monitum promulgavit: *Sanctitas Sua juxta ea, quæ pluries a S. Rituum Congreg. ſancita ſunt, præcipit omnibus Sacerdotibus, ut a Miſſis celebrandis privatim abſtineant non modo Feria* VI. *ſed etiam Feria* V., *ac Sabbato majoris hebdomadæ tum in privatis Sacellis, tum publicis Regularium, vel Sæcularium templis, quibuſcumque privilegiis prædita ſint, quæ omnia, & quamlibet contrariam conſuetudinem penitus abrogat.*

10 Illud quoque notum facimus, Presbyteros omnes, etiam Canonicos Capituli, Dignitates, & reliquos Clericos huic Metropolitanæ, vel Collegiatis cum Urbis, tum diœceſis adſcriptos ea lege obſtringi, ut Feria v. in Cœna Domini Sacram Euchariſtiam celebrantis manu ſuſcipiant. Satis id probant, quæ ſuperius adduximus, & alia Sacrorum Rituum

a *Promulg. die 15. Martii anno 1712. 17. in ejus Bullario.*

tuum Congregationis Decreta, quæ Gavantus [a], ac Biſſus commemorant [b]. Horum ſane præceptorum vim effugere neqeunt Sacrum antea privatim facientes. Hoc namque vetitum eſt, uti nuper oſtendimus, niſi forte S. Joſephi dies feſtus in eamdem Feriam v. incurrat. Tunc enim (licet Officium in alium diem transferatur) præceptum tamen indicitur audiendi Sacrum, & a ſervilibus operibus abſtinendi juxta Decretum editum die 13. Septembris anno 1692., in quo præterea hæc adduntur: *Adeoque per Ordinarios Locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ quidem Miſſæ privatæ ante celebrationem ſolitæ Miſſæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non deſint; ſed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Miſſa ſolemni ejus diei, quo Eccleſia Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti inſtitutionem, & memoriam recolit, ſumma religione hactenus detentus nullatenus omittatur.*

Idem decernendum, ſi Feſtum Annunciationis Beatæ Virginis eadem Feria v. celebrandum occurrat, quemadmodum Sacra Rituum Congregatio die 12. Septembris anno 1716. ſanxit; cum ſequenti anno 1717. eadem Feria v. Feſtum illud contigerit. Anno pariter 1728., cum idem eveniſſet, Cardinalis Boncompagnus Deceſſor noſter edictum in lucem protulit, quod Civitatem, ac Diœceſim complectebatur, in quo templa deſignavit, ubi privatim Sacra ante Conventualem Miſſam fieri liceret, ipſorum numerum conſtituit, eamque normam propoſuit, ut eodem die Clerus univerſus, dum Sacerdos Miſſam ſolemnem ageret, ipſius manu Chriſti Corpus ſumere teneretur.

11 Cum hæc ita ſe habeant, ſi quis abſque legitima cauſa Canonicus, Sacerdos, aut Clericus majoribus, ſeu minoribus Ordinibus initiatus eiſdem Eccleſiis addictus hanc legem contemnat Feria v. majoris hebdomadæ, præcipimus, ut ille qui abſentes a Choro notare conſuevit, nos certiores faciat, ut debitas pœnas infligamus. Si ipſe pro munere ſuo nos admonere negligat, pœnas in eum convertemus. Si vero præter Parochum in ſua Parochia, Sacerdos aliquis cujuſcumque conditionis, aut dignitatis Miſſam (quod ſuſpicari vix poſſumus) privatim Feria v., ſexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ celebrare auſus fuerit, ipſum graviter puniemus, & a *Divinis* etiam interdicemus. Pœnas etiam dabit cuſtos Eccleſiæ, vel Sacelli, ubi ſacrum peractum fuerit.

12 Neque æſtimanda ſunt eorum teſtimonia, qui Sacrum eadem feria v. confici poſſe ſcripſerunt; fatentur enim ſe ignorare, utrum id vetitum unquam fuerit. Quare poſt tot Decreta, quæ in medium protulimus, illorum ſententias penitus corruere neceſſe eſt. Poſtremo illud monendum videtur, eos, qui Scriptores de Eccleſiaſtica diſciplina, ſacriſque ritibus percurrunt, nec Pontificum Conſtitutiones, & Decreta ſuper iiſdem rebus antea cognoverunt, cum illis merito conferri poſſe, qui libros

a *In Manuali in Verbo Canonici munera num.* 48. b *In verbo Communio Euchariſtiæ ſub num.* 383.

libros de mortibus, & christiana lege tractantes assidue manibus terunt, nec antea sententias a Summis Pontificibus proscriptas menti demandarunt. Utrique sane in apertissimos errores labuntur, dum lectionibus ejusmodi detinentur.

INSTITUTIO XXXIX.

De Missa Sacrificio, quod Sabbato majoris hebdomada celebrari solet, ac de benedictione ignis, cereique Paschalis eadem die peragenda. In singulis Parochiis Paschalem cereum esse consecrandum. Ritum hunc ab omni antiquitate probari. Hac autem omnia non seorsim facienda, neque in alium diem protrahenda.

1 NON sine gravi dolore accepimus nonnullos hujus Diœcesis Parochos ritus ab Ecclesia præscriptos negligere, nec Sacrum facere Sabbato majoris hebdomadæ. Item ignis, cereique Paschalis benedictionem die ipso Paschatis post prandium instituere, quam non semel ad insequentem feriam secundam prorogant; cujus rei eam afferunt causam, quod Sabbato majoris hebdomadæ ad principem Ecclesiam pro Baptismalis fontis benedictione conferre se debeant.

2 Parochi omnes nostræ Diœcesis feria quinta, sexta, ac Sabbato majoris hebdomadæ sacras cæremonias, & ritus ab Ecclesia propositos exequi debent, ignem, cereumque eodem Sabbato sacrare, neque in diem Dominicum, aut feriam secundam Paschatis id protrahere.

3 In Ambrosiano Missali præcipitur [a], ut per eos dies majoris hebdomadæ in Cathedralibus, Collegiatis, atque in Parochiis, non autem in privatis Sacellis Missæ Sacrificium peragatur [b]. Michael Bauldrius cæremoniarum peritissimus, non modo ordinem explicat, qui feria quinta, sexta, ac Sabbato ejusdem hebdomadæ in Sacris cæremoniis perficiendis observandus est, sed etiam singillatim eos declarat, ut normam aliquam illis Ecclesiis tradat, in quibus exiguus Clericorum numerus, aut unicus etiam Sacerdos versatur. Insuper inter opuscula, quæ Benedictus XIII. de nobis optime meritus pro Ecclesiæ Beneventanæ, quam tunc obtinebat, administratione edidit; quæque collecta, ac Romanis typis excusa fuerunt anno 1726., unum præ cæteris occurrit Bononiæ impressum anno 1732. in quo Sacri ritus, ac cæremoniæ, quas in majori hebdomada indicit Ecclesia, Parochorum gratia suse explanantur.

4 Si quis altius repetere velit horum rituum vetustatem, insigne opus percurrat, quod Anastasii Bibliothecarii nomine circumfertur. In vita Zosimi Pontificis, qui anno 417. Summus Romanus Pontifex renunciatus fuit, hæc verba deprehendet: *Et per Parochias concessa licentia cereos benedici.*

a *In Rubr. Missæ feriæ v., & Sabbati Sancti.* b *In Manuali Sacr. Cæremon.*

5. Nonnulli contendunt sæculo ante Pontificatum Zozimi ritum ejusdem benedictionis inductum fuisse, & Prudentii auctoritate nituntur, cujus hymnus inscribitur: *Ad incensum Cerei Paschalis*. Sirmondus tamen ingenii laude præclarus ex antiquis codicibus hymnum his verbis inscriptum comperit: *Ad incensum lucernæ*. Quare non de Paschali Cereo, sed de igne sermo est, qui ex silice depromi Sabbato majoris hebdomadæ quotannis solebat, ut lampades inde templi accenderentur: Id asserunt Thomassinus [a], Menardus [b], ac Martene [c].

6. Aliqui vero Zosimum Pontificem ejus ritus auctorem constituunt: *Zosimus Papa* (inquit Sigebertus [d]) *decernit, Cereum Sabbato Sancto Pascha per Ecclesias benedici*. Si tamen Anastasii verba recte expendantur, facile conjici poterit ejusdem ritus initium non tribuendum esse Zosimo, sed tantum ad Parochias ipsius facultate fuisse propagatum; nam ante Pontificatum Zosimi, cerei benedictio in Ecclesiis solum principibus, quæ Basilicæ appellantur, fieri consueverat [e].

7. Paulo ante sacras cæremonias in hebdomada majori juxta Ecclesiæ legem peragendas innuimus, neque ignis, Cereique benedictionem sejungendam declaravimus, quæ Sabbato ipsius hebdomadæ præcipitur: tandem in diem Dominicum Paschatis, aut feriam secundam id produci minime licere. Christi Corpus per tres dies, ac tres noctes in sepulcro delituit, sicut S. Matthæi testimonio deprehenditur [f]. Id etiam liquido constat, si diei spatium a media nocte in aliam noctem definiatur, & si pro usitato Sacrarum litterarum modo pars loco totius desumatur. Hinc de doctrina Christiana S. Augustinus tradit: [g]: *Hoc modo locutionis, quo significatur a parte totum, etiam illa de Resurrectione Christi solvitur quæstio*.

8. Primo hebdomodæ die, quem nos Dominicum nuncupamus, circa auroram ad novam, immortalemque vitam Salvator resurrexit. Ob hanc causam piæ Mulieres, quæ *valde mane, & vix orto Sole* ad Sepulcrum eo die se contulerunt, Christum Dominum a mortuis jam excitatum compererunt [h]; ideoque juxta Amalarii sententiam [i]: *In nocte Sanctæ Resurrectionis Domini Missam celebramus propter eamdem Resurrectionem, quæ in ea completa est*. Licet vero hoc Missæ Sacrificium paulo post sæculum decimum circa meridiem celebrari incœperit, Ecclesia tamen easdem semper in Missa precationes retinuit, in quibus noctis mentio continetur: *Nunc circa meridiem* [inquit eruditissimus Cardinalis

a *In suo Tract. Fest. lib. 2. cap. 14. num. 8.* b *In notis Sacramentar. S. Gregorii pag. 90.* c *In Tract. de antiqua Ecclesiæ Disciplina in Divinis celebrandis Officiis pag. 405. edit. Lugd. anno 1706.* d *Ad ann. 417.* e *Baron. in Annal. anno Christi 418. num. 70. Binius, & Labbeus in notis ad Anastas. tom. 3. ult. edit. Rom. anno 1728. pag. 80. Pagius in Brev. Roman. Pontific. in vita Zosimi num. 11. tom. 1. Macrius in notitia vocabulorum Ecclesiastic. in verbo* Cereus Paschalis. *Burius in brevi notitia Roman. Pontific. in vita Zosimi. Sarnellus in litteris Ecclesiast. tom. 10. litt. 79.* f *Cap. 12.* g *Lib. 3. cap. 35.* h *Marc. cap. 16. Luc. cap. 23.* i *De Divinis Officiis lib. 4. cap. 40.*

nalis Bona [a]] *hanc Missam canimus; sed, quamvis hora anticipetur, non sunt tamen mutatæ Orationes, in quibus noctis mentio fit*. Quid ignis, Cereique benedictio præferat, a Francisco Amato Pougeto his verbis declaratur [b]: *Ignis ille e silice excussus videtur Christi recens e mortuis suscitati typum ferre*. Gavantus autem subdit [c]: *Significat autem Cereus Christum resurgentem*. Salis etiam perspicua sunt verba quarti Toletani Concilii, quod Garzias secundo in lucem promulgavit [d]: *Lucerna, & Cereus in pervigiliis Pascha apud quasdam Ecclesias non benedicuntur; & cur a nobis benedicantur, inquirunt. Propter gloriosum enim noctis ipsius Sacramentum solemniter hæc benedicimus, ut Sacræ Resurrectionis Christi Mysterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione Sancti Luminis suscipiamus*. Quare in dubium revocari non potest Missæ Sacrificium, quod Sabbato majoris hebdomadæ instituitur cum benedictione ignis, & Cerei conjungendum, neque proferri posse in Dominicum diem Paschatis, vel secundam feriam, non modo, ut Sacrorum Rituum series haud perturbetur, sed ne in alienum tempus a celebritate Dominicæ Resurrectionis nimis remotum, illæ cæremoniæ protrahantur, quæ pro ipsa nobis indicanda constitutæ fuerunt, tanquam eo temporis spatio, vel paulo ante contigerit.

9. Cum hæc ita se habeant, Parochis nostræ Diœcesis indicimus, ut in suis Ecclesiis majoris hebdomadæ ritus celebrent, ac Sabbato ipsius hebdomadæ Sacrum faciant, ignem, & cereum illo die consecrent, & nihil eorum prætermittant, quæ in Missali Romano describuntur. Qui parere recusaverint, pœnas dabunt nostro arbitrio infligendas. Ne locus excusationi supersit, neve aliquid ex illis, quæ modo memoravimus, omittatur; & ne simul Parochi ad Ecclesiam principem eadem die convenire negligant, quemadmodum alio peculiari Decreto magnopere commendavimus, singulis Vicariis foraneis facultatem concedimus, ut Parochis sibi subjectis alium Sacerdotem, aut Ecclesiasticum suo loco sufficere, qui fontis benedictioni assistat, tunc solum permittant, cum illorum Parochia ab Ecclesia principe ita sejungitur, ut Sacris cæremoniis in propria Ecclesia satisfacere, eodemque die fontis consecrationi interesse difficile omnino videatur. Cautum tamen volumus, unicum Sacerdotem per duos Parochos subrogari non posse, ut totidem adsint Ecclesiastici, dum fons consecratur, quot Parochi, si præsentes adessent, numerantur. Qui per se, vel per alium Ecclesiasticum, facta prius per Vicarium foraneum potestate, dum fontis benedictio peragitur, minime interfuerint, nostro arbitrio punientur, quemadmodum eo decreto, de quo nuper dictum est, indiximus.

Ll 2 INSTI-

a *Rerum Liturgic. lib. 1. cap. 21.* b *In Institution. Catholicis tom. 1. pag. 848.*
c *Part. 4. tit. 10. de Sabbato Sancto num. 8.* d *cap. 9.*

INSTITUTIO XL.

De jurisdictione fori Ecclesiastici. Causas civiles, ac profanas, in quibus Ecclesiastici rei personam gerunt, ad forum Ecclesiasticum sine ulla dubitatione primo referendas esse. Easdem causas ob vetustissimam consuetudinem in hac Civitate, ac Diœcesi ad idem forum pertinere, etiamsi Ecclesiastici Actores fuerint. Utrum ex hoc forum sæculare penitus excludatur ab iis causis cognoscendis.

1. JAcobus Cardinalis Boncompagnus Decessor noster die 30. Octobris Anno 1690. Decretum promulgavit, ut Fori sui Ecclesiastici jurisdictionem defenderet, seu de civilibus causis, seu de criminibus cognoscendis ageretur. Præclarum ipsius exemplum sequimur, licet nullum dissidium, molestia nulla, & nulla in potestatem nostram controversia excitata fuerit. Id consilii cœpimus, ut muneris nostri partes impleamus. Item, ut, si quis eorum, quæ ad nostrum Forum spectant, cum civiles causæ indicuntur, non meminerit, vel ipsa ignorare simulet, vel ob oscitantem socordiam fortasse ignoraret, per hanc nostram declarationem instruatur: ipse quidem ex animo tenebras depellet, aut saltem ignorantiam suam excusare deinceps non poterit. Nos autem illud assequemur, ut cauti, prudentesque apud honestos homines videamur, si in posterum aliquid inviti contra eos suscipiemus, qui jurisdictionem nostram violaverint.

2. Novum sane, aut dubium non est, civiles causas, ac de rebus profanis, quibus Ecclesiastici implicantur, ad nostrum Forum primo deferendas, quod per Tridentinam Synodum apertissime decernitur [a]: *Causæ omnes ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur &c. Legati quoque, etiam de Latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum vigore non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant.* Ea verba *Causas omnes* proculdubio civiles universas, de matrimoniis, de criminibus, ac de beneficiis agentes complectuntur [b]. In reliquis autem verbis, *ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes*, non modo causæ reapse Ecclesiasticæ, nempe de matrimoniis, aliisque hujusmodi, sed etiam civiles, aut criminosæ continentur, quæ in personam, vel rem Clericorum statuuntur [c].

3. Cum pluribus in locis hoc institutum pro agendis Clericorum causis in desuetudinem abiisset, a Tridentina Synodo [d] restitutum fuit, peten-

a *Seff.24. cap.20. de reformat.* b *Barbosa in notis cap.20. num. 5.*
c *Pyringh. ad tit. Decretalium de Foro competenti, sect.3. §.2. num.84. & seqq.*
d *Loco superius allato.*

petentibus Hispaniarum Episcopis, qui ob hanc rem de Ecclesiastica jurisdictione benemeriti sunt [a], quemadmodum Cardinalis Pallavicinus commemorat. Id vero tanti habetur, ut die 4. Augusti anno 1691. [b], cum a Sacra Concilii Congregatione quæsitum esset: *An de consensu Episcopi possit causa in prima instantia in Curia introduci, nisi partes ambæ consentiant, non obstante cap.20. sess.24. de Reformatione &c.* responsum hoc modo fuerit: *Sacra &c. censuit, causam de Episcopi consensu non posse in prima instantia in Curia introduci, nisi partes etiam consenserint.*

4. Hæc sane omnia singulis Episcopis tribuuntur, non ea tamen, quæ subjicimus; utrum nempe ad Forum Ecclesiasticum pertineant causæ in prima instantia, in quibus Clerici actores solum, Laicus autem reus habeantur.

5. Certissimum ex jure est, forum, qui reo conveniat, ab Actore seligendum esse. Quare, inquit Alexander III. [c] *Si Clericus laicum, de rebus suis, vel Ecclesiæ impetierit, & laicus res ipsas non Ecclesiæ esse, aut Clerici, sed suas proprias asseverat, debet de rigore Juris ad forensem Judicem trahi, cum Actor Forum rei sequi debeat.* Illud quoque docent communiter Jurisperiti, atque ex ipso Pontificio jure dimanat, id non esse observandum, si consuetudo aliter obtinuerit; hinc idem Pontifex ita constituit [d]: *Licet in plerisque partibus aliter de consuetudine habeatur.* Solum inquirendum superest, an Ecclesiasticus Actor ad forum pariter Ecclesiasticum causam deferre debeat, an vero Judicem forensem pro voluntate sua eligere possit, quæ controversia per vim consuetudinis etiam dirimitur. Quare, si causæ ejusmodi ad forum Ecclesiasticum privative spectare consueverint, tum Clericus Actor ad idem forum confugere tenebitur, nec aliam viam suscipere poterit, nisi forte Episcopus permiserit, ut ad forum Laicum res deferatur. Ita sancitum fuit a Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium negotiis præposita: *Contendentibus* (nempe Episcopo, & Domino Laico) *de & super laudabili consuetudine Laicos ad Forum Ecclesiasticum in Causis civilibus profanis, & in quibus Clerici sunt Actores, etiam privative ad eumdem Bertholdum Marchionem trahendi, prædicta Congregatio, partium Advocatis pluries auditis, ac juribus per eos deductis diligenter perpensis, Laicos a Clericis ad Forum Ecclesiasticum in Causis prædictis trahi posse, & debere, eosdem Clericos absque prædicti Episcopi licentia Laicos hujusmodi coram Judice laico pro similibus causis convenire minime posse, censuit.* Hanc sententiam Paulus V. die 9. Martii anno 1617. Apostolicis litteris confirmavit, quæ etiam post Consilium 98. Ramonis impressæ fuerunt [e].

6. In hac quidem Civitate, ac Diœcesi vetustissima consuetudine factum est, ut civiles causæ, in quibus Clerici Actores sunt, in Ecclesiastico

a *In historia Sacri Conc. Trid. lib.22. cap.8. num.6.* b *Lib.12. Decretorum pag.22.*
c *In cap. si Clericus laicum de foro competenti.* d *In Canone superius allato.*
e *Lib.3. in observat. pag.549. & seqq.*

stico foro pertractentur. Id præsertim constat ex Joanne Francisco Leone Generali Vicario Alphonsi Palæotti, qui die 22. Julii anno 1597. Bononiensis Archiepiscopus renunciatus fuit. Siquidem in eo libro, quem *Thesaurum Fori Ecclesiastici* nuncupavit [a], postquam asseruit civiles, ac profanas causas, in quibus Clerici Actoris partes agunt, ad forum Laicum primo referendas esse, tamen Bononiæ contrarium observari his verbis testatur: *Fallit in Civitate Bononiæ &c. & ita viget immemorabilis consuetudo, quod & ipse testari possum, ad quem, dum Vicariatus Officium pro Domino meo Alphonso Palaotto dictæ Civitatis Archiepiscopo exercui, quod etiam nunc exerceo, quamplures civiles Clericorum causæ active, & passive cum Laicis vertentes delatæ fuerunt; &, licet ex adverso aliæ personæ privilegiatæ, nempe Regulares, Viduæ, ac Pupilli existant, Clerici tamen trahunt, & non trahuntur.*

7. Alexander vero Ludovisius anno 1612. Bononiensis Archiepiscopus, dein Cardinalis, ac postremo Pontifex declaratus assumpto nomine Gregorii XV., omnium, quæ ad hanc Civitatem, ac Diœcesim spectant, peritissimus, in litteris Apostolicis die 28. Aprilis anno 1622. scriptis, quas etiam in fine subjiciemus, eamdem consuetudinem ita comprobat: *Et pariter, eam ibi extare consuetudinem, viderimus, quod in causis Civilibus Clerici Actores trahunt Laicos reos ad Forum Ecclesiasticum.* Iisdem Litteris, quod maximi est momenti, decernit, ut Causæ cujuslibet naturæ, & quantumvis pecuniæ magnitudinem præferunt, sive loca Pia, & Ecclesiastici Actores, sive rei nominentur, in Foro Archiepiscopali primo cognosci debeant, quo Decreto etiam Ecclesiasticos, ac loca Pia totius Diœcesis complexus est, illis solum causis prætermissis, in quibus pro facultate, quam Cardinales Legati obtinent judicandi de Clericorum criminibus, ea scelera in judicium afferuntur, ob quæ Ecclesiastici foro sæculari tradendi videantur.

8. Has litteras Gregorii XV. nonnulli ita explicarunt, ut in caussis etiam civilibus, in quibus Ecclesiastici, aut Pia Loca partes Actoris gerunt, judicandi facultatem soli Archiepiscopo concedi existimaverint. In hac opinione fuisse videtur Antonius Rodulphus Vicarius Generalis Bononiæ, uti ex suffragio deprehenditur, quod apud Ramonem loco superius allato fuit impressum. Id pariter sibi tribuendum censuit Cardinalis Jacobus Boncompagnus, qui hanc eamdem Sedem occupavit. Cum tamen in peculiari Congregatione per Alexandrum VIII. constituta, ac deinde per Innocentium XII. mortuo Alexandro suffectum confirmata, illud in examen adductum fuisset: *An in Brevi Gregorii XV. tribuatur privativa jurisdictio Archiepiscopis Bononiæ, etiam quoad Legatos de Latere, nedum in criminalibus, sed etiam in civilibus, in quibus Actor est Ecclesiasticus, & laicus reus.* Die 28. Martii anno 1692. hoc pacto responsum fuit: *Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum Cardinalium deputata super*

a *Part. 2. cap. 28.*

per controversiis inter Eminentissimum, & Reverendissimum Dominum Cardinalem Legatum Bononiæ, & Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum Archiepiscopum ejusdem Civitatis censuit die Lunæ infrascripti mensis, in causis civilibus contra laicos, in quibus Actores sunt Ecclesiastici, competere dumtaxat eidem Domino Archiepiscopo jurisdictionem cumulativam. In causis vero criminalibus dilata. In quorum fidem &c. Nicolaus Cardinalis Acciajuolus. Facta per me infrascriptum relatione Sanctissimo Domino Nostro, Sanctitas Sua Congregationis deputatæ sententiam benigne approbavit. Hac die 28. *Martii* 1692. *Joannes Franciscus Cardinalis Albanus.*

9. Cum hæc ita sint, judicium nostrum cohibemus a vindicanda nobis tantum criminalium causarum, ubi Clerici Actores sint, cognitione, de qua nihil ab eadem Congregatione statutum est; significamus tamen innixi Sacræ Congregationis auctoritate, primum judicium in causis civilibus, cum Clerici Actores, & Loca Pia existunt, nobis ita tribuendum esse, ut Actores Clerici ad alterutrum forum reos adducere possint. Quam ob causam jure exposcere videmur, ut nullus per se, vel per alium quolibet modo eos impediat, qui ad forum Ecclesiasticum causas suas deferre velint, neque clamoribus, ac minis Patronos, & Scribas ab eodem foro invitos abducant, & ad laicale impellant. Nullus insuper de jurisdictione Ecclesiastica per jocum, & ludibrium verba faciat, quæ minime inter ineptias adnumerari debent, cum per Sacros Canones excommunicati o *ipso facto* inferatur; nosque tanta audacia perculsi eo deveniemus, ut eadem pœna delinquentes affectos declaremus. Id satis aperte Bonifacius VIII. indicit [a]: *In Foro Ecclesiastico Delegato, seu Ordinario litigantes, seu litigare volentes, sive ambæ partes hoc voluerint, sive una, super causis Ecclesiasticis, sive quæ ad forum Ecclesiasticum ratione personarum, negotiorum, vel rerum de jure, vel antiqua consuetudine pertinere noscuntur, per se, vel per alium ad desistendum, vel in Foro Sæculari de quæstionibus hujusmodi litigandum modis aliis quibuscumque compellat; seu compelli faciat, vel procuret &c. ad prædicta facienda det auxilium, consilium, vel favorem &c.* Illos, qui hæc commiserint, excommunicationi *ipso facto* obnoxios decernit, a qua absolvi nequeant, nisi prius hæc perficiantur: *Si quis vero contra præsumpserit, excommunicationi se ipso facto noverit subjacere, a qua, nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, vel jurisdictio usurpata, quam parti, quæ turbata in prosecutione fuerit sui Juris, de injuria, damnis, expensis, & interesse prius per eumdem fuerit satisfactum, nullatenus absolvatur.*

10. Plura alia Canonum Decreta illis censuras infligunt, qui jurisdictioni Ecclesiasticæ impedimentum aliquod interponant, quod sane contingit, cum quis revera impedit, vel impedire contendit, ne forum Ecclesiasticum non modo eas causas agnoscat, quæ ad ipsum unice referuntur, sed alias pariter, quæ ad utrumque forum spectare judicantur. Finem sermoni dabimus, afferentes, nihil unquam levius, aut inanius nos per-

a *Cap. quoniam, de immunitate Ecclesiarum in sexto.*

percepiſſe, quam ea, quæ in vulgus temere, vel ignoranter a quibuſdam proferuntur; litteras nempe Apoſtolicas Gregorii XV. omni vi penitus deſtitutas, poſtquam Clemens XII. edictum illorum gratia promulgavit, qui in Legationibus Ferrarienſi, Bononienſi, Urbinate, ac Ravennate immunitates, ac privilegia obtinuerunt. In eo Decreto de illis agitur, qui immunitates ejuſmodi a Cardinalibus, Patriarchis, & Epiſcopis conſequuti ſunt. Loca autem Pia, & Clerici beneficium fori Eccleſiaſtici obtinent, non quod ullo Cardinalium, aut aliorum privilegio, ac tutela gaudeant, ſed ob ea, quæ a Sacris Canonibus, & Summis Pontificibus ſtatuuntur. Ejuſdem fori beneficium ex allato Pontificis edicto Privilegiariis conceditur, ſaltem in illis cauſis, quæ pertinent ad ipſorum miniſterium, officium, aut munus, cujus ratione idem privilegium habuerunt; non vero in criminoſis, civilibus, aut mixtis, quæ cum illo non conjungantur. Hæc omnia a Locis Piis, & Eccleſiaſticis alieniſſima ſunt, qui nullo ſcripto privilegio, ſed nota diſtincta ſupra cæteros ſeruntur, ſolique Deo, & Eccleſiæ curas impendunt. Quare nemo eſt, qui non intelligat Clementis edicto nihil imminui, ac debilitari litteras Gregorii XV., & leviſſime de rebus eos judicium ferre, qui contrarium aliquid arbitrentur. Summi Pontifices Urbanus VIII., Innocentius XI., Innocentius XII., & Clemens XI., quorum Decreta per allatum edictum renovantur, iis ſolum corruptelis ſe conſulere fatentur, quæ per ejuſmodi Privilegiarios inductæ fuerant, cum a foro ſæculari in qualibet cauſa liberari contenderent: hæc eadem in edicto, de quo ſermo eſt, continentur. Quamobrem, ſi Loca Pia, & Eccleſiaſtici alienis omnino nominibus, quod fieri nequit, Privilegiarii nuncupandi viderentur, corruptela vocari deberet, quoties Clericus Actor in foro Eccleſiaſtico ſuam cum reo laico cauſam inſtitueret: Quippe Alexandri III. Decreto, Pauli V., & Gregorii XV. litteris Apoſtolicis, Sacræ Congregationis ſententia, quam ſuperius memoravimus, contrarium decernitur; &, reliquis omnibus omiſſis, antiqua conſuetudo rem ſatis comprobat, & ab omni prorſus nota remotam declarat.

GREGORIUS PAPA XV.

Ad futuram rei memoriam.

Cum Nos, dum in minoribus conſtituti Eccleſiæ Bononienſi præeſſemus, Archiepiſcopi Bononien. pro tempore exiſtentis juriſdictionem aliquando diminutam fuiſſe animadverterimus, ex facultatibus Legatorum Apoſtolicæ Sedis habentium quandocumque poteſtatem procedendi in cauſis criminalibus Eccleſiaſticarum perſonarum cumulative cum eodem Archiepiſcopo, ita ut inter eos præventioni locus ſit, & pariter, eam ibi extare conſuetudinem viderimus, quod in cauſis civilibus Clerici Actores trahunt laicos reos ad forum Eccleſiaſticum, nos cer-

certam in præmissis formam, per quam ejusdem Archiepiscopi jurisdictio secundum Canonum, & Concilii Tridentini dispositionem conservetur, & laudabilis eadem consuetudo confirmetur, & amplietur, quod etiam in causis civilibus utile futurum credimus, ipsis partibus propter minora dispendia, quæ ibi in Ecclesiastico foro patiuntur, præscribere volentes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in Foro Archiepiscopali Ecclesiæ Bononiensis, cui dilectus filius noster Ludovicus Tituli Sanctæ Mariæ Transpontinæ Presbyter Cardinalis Ludovisius nuncupatus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarius noster secundum carnem ex Fratre germano Nepos, ex concessione, & dispensatione Apostolica praeesse dignoscitur, omnes, & quæcumque causæ personarum Ecclesiasticarum utriusque sexus, & Piorum Locorum Civitatis, & Diœcesis Bononiensis, sive inter ipsas, & ipsa agantur causæ prædictæ, & sive in illis Actores tantum, sive rei tantum sint eadem Loca Pia, & Ecclesiasticæ Personæ, & cujuscumque qualitatis causæ ipsæ existant, & ad quamcumque summam ascendentes, tam civiles, quam criminales, & mixtæ, & tam active, quam passive contra quoscumque tam Ecclesiasticos, quam Laicos, tam Sæculares, quam cujusvis Ordinis, & Instituti Regulares, citra tamen derogationem nostræ nuper editæ Constitutionis circa Conservatores, & privative quoad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, atque Gubernatores, etiamsi a nobis, & successoribus nostris habeant, vel habituri sint facultatem procedendi in causis criminalibus Ecclesiasticarum personarum, ita ut dictæ facultates eisdem Legatis, & Gubernatoribus nullatenus suffragentur, nec illis uti valeant, nisi pro criminibus, pro quibus Ecclesiasticæ personæ foro Sæculari traduntur, ac etiam quoad quoscumque alios tam ordinariam, quam delegatam jurisdictionem habentes, in prima instantia tam hactenus motæ, quam in futurum movendæ in Curia, & Foro Archiepiscopali per Officiales, & Judices ab ipso Ludovico Cardinali, ac ejus in dicta Ecclesia successoribus pro tempore deputatos una cum earumdem causarum incidentibus, & dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis, totisque negotiis principalibus audiri, cognosci, & fine debito, prout juris fuerit, terminari, & debitæ executioni omnino demandari debeant, quodque duæ sententiæ conformes in causis prædictis faciant rem judicatam, nec ab eis appellari, restitutio in integrum, seu reductio ad arbitrium boni viri peti, seu quocumque alio modo reclamari possit, tenore præsentium statuimus, & ordinamus; dictoque Ludovico Cardinali, & ejus in dicta Ecclesia successoribus prædictis, & ab eo, & illis pro tempore deputatis Officialibus, & Judicibus hujusmodi omnes, & singulos, nec non Universitates, Collegia, & Loca etiam Pia jus, & interesse habentia, aut habere quomodolibet prætendentia citandi, etiam per Edictum publicum, constito summarie de non tuto accessu, ac eisdem sub censuris, & pecuniariis, aliisque eorum arbitrio imponendis, applicandis, & moderandis pœnis inhibendi, aliaque omnia, & singula in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna faciendi, dicendi, gerendi, & exequendi eadem tenore præsentium plenam, & amplam facultatem impertimur: decernentes, præ-

sentes litteras de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quocumque defectu, prætextu, ratione, vel causa, etiam ex eo, quod Regulares hujusmodi, seu eorum Procuratores auditi, vel causæ, propter quas præsentes emanarunt, examinatæ non fuerint, notari, impugnari, rescindi, seu revocari, in jus, vel controversiam adduci, easque sub similium, vel dissimilium gratiarum, & concessionum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, vel Legatorum, aut Gubernatorum facultatibus, aut aliis contrariis dispositionibus cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus, & aliis Decretis impetrandis, seu etiam motu proprio concedendis, ullo unquam tempore minime comprehendi, sed semper validas, firmas, & efficaces existere, & fore, ac perpetuo ab illis exemptas, &, quoties illæ emanabunt, toties in pristinum, & validissimum statum, & sub posteriori data per eumdem pro tempore existentem Archiepiscopum eligenda, & restitutas, & de novo concessas esse, & censeri, neque, quod idem Ludovicus Cardinalis facultatibus per præsentes sibi concessis, etiamsi pluries casus evenerit, usus non fuerit, opponi posse; Sicque ab omnibus censeri, & ita per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos; sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus, quatenus opus sit, regula nostra de jure quæsito non tollendo, ac quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non Civitatis, & Diœcesis Bononiensis hujusmodi, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & usibus, stilis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, nec non quibusvis Conservatoriis, Privilegiis quoque pro electione Conservatorum, Indultis, & Litteris Apostolicis, nec non quibusvis Conservatoriis, quibusvis Ordinibus, & Personis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis in genere, vel in specie, ac alias incontrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis; quibus omnibus etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda esset, eorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cœterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 28. Aprilis 1622. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

S. Card. S. Susannæ.

INSTI-

INSTITUTIO XLI.

Instruuntur Parochi Urbani, ac Diœcesani de locali Ecclesiarum immunitate. De causa, & occasione hujus institutionis promulgandæ. De asylo, seu immunitate locali Ecclesiarum, & sacrorum locorum. De criminibus, ob quæ hac immunitate minime gaudent rei juxta commune jus, & veteres Pontificum Constitutiones. De aliis criminibus, ob quæ rei carent eadem immunitate juxta constitutionem Gregorii XIV. Item de aliis criminibus, quæ reis adimunt hanc immunitatem juxta Constitutiones Benedicti XIII. & Clementis XII. De quæstionibus, quas definiverunt iidem Pontifices, circa immunitatem localem Ecclesiarum, ac locorum sacrorum. De extrahendis reis a locis immunibus, cum ea crimina patraverunt, quibus localis immunitas non permittitur. De pœnis, quæ irrogantur reis ob crimina immunitate carentia. De reis, quibus jus asyli in sacris locis conceditur. Postremo qua ratione uti debeant Parochi hac præsenti Institutione.

§. I.

De causa, & occasione hujus Institutionis.

1. CLemens XII., qui Pontificiam Sedem feliciter obtinet, postquam per seipsum, ac per Congregationem peculiarem Cardinalium, ac Præsulum virtute præstantium serio perpendit, qua ratione impediri queant tot homicidia, quæ Romæ, atque in tota ditione Ecclesiastica perpetrantur, Constitutionem promulgavit, quæ incipit: *In supremo*: cujus exemplum, & vernacula lingua descriptum compendium transmisit, & per Sacram immunitatis Congregationem die 19. Martii proxime elapsi nobis demandavit, ut ipsius Decreti capita summatim complectentes, singulis Parochis Urbis, ac Diœcesis distribuamus. Cum tamen multa in eadem Constitutione occurrant, quæ intelligi nequeunt, nisi plurima ante percipiantur, quæ per Sacros Canones, aliosque Summos Pontifices præscripta fuerunt, hanc Institutionem loco compendii sufficiendam potius existimavimus. Accedit etiam, quod variis Congregationibus, cum inter Præsules Romæ versaremur, regnantibus tum Clemente XI., tum Benedicto XIII. interfuimus, ubi de plurimis rebus actum fuit, quæ modo in hisce Pontificis litteris continentur. Insuper jussu ejusdem Pontificis Clementis XI. aliqua tunc descripsimus, & in lucem etiam pro nostri ingenii tenuitate protulimus, ut nonnullæ difficultates, quæ tunc propositæ fuerant, clarius explicarentur.

§. I I.

De asylo, seu de locali immunitate Sacrarum Ædium.

2. CErtissimum est ex ipso Jure Canonico, reos omnes, qui ad Ecclesiam, & loca Sacra confugiunt, asyli beneficio gaudere, nec sine summo piaculo invitos abduci posse, nisi ea crimina per illos patrata fuerint, quibus asyli privilegium ob rei magnitudinem, & gravitatem a Sacris Canonibus, Summisque Pontificibus denegatur. Conciliorum, & Patrum testimonia, quibus asyli jus comprobatur, Gratianus [a] complectitur. Idem jus Civile confirmat: cum enim salvi, & incolumes evaderent, qui simulacris Principum protegerentur [b]; factum est, ut Christiani Principes idem privilegium Sacris ædibus concesserint, & pœnas illis severissimas decreverint, qui reos a Sacris locis per vim divellere conarentur [c]. Sæculo quarto Eutropius, qui Imperatorem Arcadium ad jus asyli penitus abrogandum impulerat lata lege, quæ in Theodosiano codice tertia adnumeratur, post annum omni honoris titulo destitutus, in Fidelium Ecclesiam restituto jam asyli beneficio aufugere debuit, ut vitam tueretur, quod quidem, interposita Sancti Joannis Chrysostomi auctoritate, obtinuit [d]. Attamen asyli institutionem magis approbant Sacræ litteræ, & simul crimina exponunt, quibus asyli securitas recusatur. Nam constitutæ fuerunt refugii civitates, quæ salvos eos præstarent, qui fortuito, non autem consulto aliquem necaverant [e]. Exodi vero capite 21. v. 14. ita decernitur: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur*. Id misero Joabo contigit, qui Abner, & Amasa per dolum interfectis, licet sacrum altare complecteretur, tamen jussu Salomonis ibi percussus fuit a Banaja Jojadæ filio, cum a templo exire renuisset, quemadmodum Jojadas ipse præceperat [f].

§. III.

a *In Decreto quæst.4. caus.17.* b *L. unica c. de his, qui ad statuas. De iis, qui ad Ecclesiam confugiunt.* d *Homil. in Eutropium.*
e *Num. cap.45. Deuter. cap.19. Josue cap.20.* f *Lib.3. Regum cap.2.*

§. III.

Ob qualia crimina ex jure communi, & antiquis Pontificum Decretis rei minime gaudeant Ecclesia, & sacrorum locorum asylo.

3. SI juris communis nomine jus Civile deberet intelligi, nullam ab Ecclesia securitatem reciperent, qui modo perpetratis quibusdam criminibus ad sacras ædes tuto confugiunt [a]. Thomassinus [b] a Balsamone scriptum fatetur juxta Imperatorum leges: *Immunitate frui non permissos homicidas, adulteros, & raptores*. Cum tamen ex Jure Canonico, & Pontificum Decretis agendum sit, primo nullam a sacris ædibus immunitatem consequuntur, qui publice, & impudenter aliena bona diripiunt: *nisi publicus latro fuerit*: hæc habet Canon: *sicut antiquitus*, eadem verba continentur in decretali: *Inter alia, de immunitate Ecclesiarum*.

4. Secundo, qui nocturno tempore agros depopulatur, & messes, fructusque igne devastat, ut in eadem decretali his verbis ostenditur; *vel nocturnus depopulator agrorum*.

5. Tertio, qui hominem in Ecclesia interficit, vel ita percutit, ut aliqua parte corporis ineptum efficiat: *Homicidia*, [inquit Gregorius IX. [c]] *& mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur*.

6. Quarto, qui sicario utitur, vel in domum suam excipit, ut alicui mortem inferat. Hoc hominum genus in Syria versabatur, qui alterius jussu quemlibet necabant, testibus Raphaele Volaterrano [d], atque Æmilio, qui Arsacem sicariorum Principem, accepta magna pecunia, nonnullos ex ipsis misisse testatur, qui Sanctum Ludovicum Galliarum Regem obtruncarent. Illorum operam Fideles etiam adhibuerunt, ut de inimicis ulciscerentur; atque de ipsis agit Innocentius IV. cap. *pro humani, de homicidio in sexto*, ubi cum his verbis usus fuerit: *Sit etiam cum suis bonis mundanis omnibus, tamquam Christianæ Religionis æmulus, a toto Christiano populo perpetuo diffidatus*; per hanc sententiam asylum recusari Interpretes declararunt, factumque est, ut quarto loco sicarii immunes non haberentur.

7. Quinto, qui aliquem per insidias vita spoliaverit, in qua re jus Pontificium Exodi præceptum sequitur, ubi hæc statuuntur [e]: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur*. Docent namque Theologi, quod mandata judiciaria antiquæ

a *Authent. de mandatis Principum §. Sed neque: Item interpret. ad Canon. sicut antiquitus, in ea verba, nisi publicus 17. quæst. 4.* b *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 2. lib. 3. cap. 98. sub num. 11.* c *Cap. Immunitatem, de Immunit. Ecclesiarum.* d *Lib. 10.* e *Cap. 1. de Homicidio.*

antiquæ legis *sunt mortua*, *sed non mortifera*. Hoc autem alio testimonio comprobatur; nam capite: *Si rixati*, *de injuriis*, Exodi præceptum renovatur, ubi reparanda damna, & iis omnibus a percussore satisfaciendum præcipitur, quæ pro Chirurgi opera persolvuntur.

8. Sexto, Hæreticus, vel de hæresi suspectus; item Judæus, qui susceptam antea Christianam Religionem deseruit, licet ad sacras ædes confugiant, Joannis XXII. Decreto, nulla gaudent immunitate [a].

§. IV.

Quinam sacrarum ædium Immunitate privantur juxta Constitutionem Gregorii XIV.

9. QUi Pontificum sanctiones interpretati sunt, varias controversias de illis criminibus excitarunt, quibus sacrum asylum minime conceditur. Primo, utrum hac immunitate careant, qui aliis sceleribus inquinati sunt, quoties id publica tranquillitas exigere videatur, vel majus rationis fundamentum, aut saltem æquale pro immunitate Ecclesiæ deneganda cognoscatur. Secundo, cum Pius V. decreverit [b], ut more latronum extremo supplicio plectatur, qui non fortuito, sed ob socordiam, profusionem, aut luxuriam bona omnia dissipaverit, aut se decoctorem simulans, occultatis ipsis bonis, creditores fefellerit, vel ipsorum pecuniam in suam utilitatem converterit; hinc disputari cœpit, utrum ipsi immunitatem sibi a sacris ædibus compararent. Contrarium non pauci affirmarunt, inter quos Anastasius Germonius hæc tradit [c]: *Putarem enim Judicibus sæcularibus libere hujusmodi homines, quos vulgo fallitos vocamus, & proprie [fallunt enim], extrahendos concedere debere; siquidem Pius Papa V. decrevit, decoctores ultimi supplicii, & ea, qua fures ipsi jure, vel consuetudine, vel particulari, vel municipali statuto plecti solent, pœna puniendos esse*. Postremo, cum Romani Pontifices, ac præsertim S. Pius V., & Sixtus V. petentibus Principibus indulserint, ab Ecclesia eos quoque divelli, qui criminibus per leges minime cautis tenebantur, & cum maxima rerum perturbatio ex hoc dimanaverit; Gregorius XIV. litteras Apostolicas promulgavit [d], quibus concessiones Principum gratia per Decessores suos, vel per seipsum obsignatas antea, penitus abrogavit, vetuitque, ne quis eamdem criminum naturam, vel etiam majorem gravitatem pro tribuenda, vel recusanda Ecclesiæ immunitate perpenderet, sed ea tantummodo probaret, quæ iisdem litteris proponeret, ob quæ scelesti homines sacro asylo carere deberent. Itaque partim veteres Canones sequutus, partim ipsorum terminos extendens, hæc quæ subjicimus, sua auctoritate declaravit, & constituit.

10. Pri-

a *Constitut. 1. tom. 1. Bullar. Roman.* b *Constitut. 112. tom. 2. Bullar.*
c *De sacrorum Immunit. lib. 3. cap. 16. in fine.* d *7. Tom. 2. Bullar. Roman.*

10. Primo, fures publicos ab Ecclesiæ immunitate prohibuit, uti jus commune antea caverat; qui vero sub illo nomine contineantur, his verbis explicavit: *Si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur*.

11. Secundo, illos quoque ab Ecclesiastica immunitate prohibuit, qui agros populantur, uti jus Canonicum antea præceperat; illudque solum discrimen est inter jus Canonicum, & Gregorii Constitutionem, quod in illo legitur: *Nocturnus depopulator agrorum*. In hac vero generatim *Depopulatores agrorum* nominantur. Quæ verba Gregorius XIV. adhibuit, ut fortasse indicaret illorum opinionem se minime probare, qui nocturnum, non vero diurnum Depopulatorem immunitate Ecclesiæ spoliabant.

12. Confirmavit idem Pontifex veterum Canonum Decreta, quæ superius numeravimus: nempe contra eos, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel earum cœmeteriis committere non verentur, qui insidiose aliquem obtruncat, vel publice grassatur. Advertendum tamen est, cum Gregorius Pontificatum administraret, e Syria magno pretio acciri non consuevisse, qui necem inferrent, sed inter ipsos Christianos tanta inhumanitate aliquos versari cœpisse, qui Syrorum partes ultro sibi desumerent; hinc ipsius Apostolicæ Litteræ non eo modo explicari possunt, quo paulo ante illas Innocentii IV. explicandas innuimus; sed necesse est eos Ecclesiæ securitate destitutos intelligere, qui alieno jussu, mercede ducti, aliquem interficiant, cujuscumque nationis sint, & quamlibet Religionem sequantur. Insuper Hæreticum inter cæteros, qui immunitate carent, Pontifex adnumeravit. Postremo, illud novum decrevit: nempe illis immunitatem nullam concedi, qui aliquid contra vitam ipsius Principis molirentur: *aut læsæ Majestatis in persona ipsiusmet Principis*.

§. V.

De aliis criminibus, quibus immunitas denegatur post Benedicti XIII., & Clementis XII. Constitutiones.

13. CUm hominum impudentia, ac temeritas eo devenisset, ut scelera magis in dies augerentur, a Sede Apostolica suppliciter petitum fuit, ut criminum numerum, quibus sacrum asylum minime permittitur, latius amplificaret. Cum Pontifices Clemens IX., & Clemens X. supremam Sedem obtinerent, de his actum fuit: sed nihil novi constitutum. Iterum proposita fuerunt, cum universam Ecclesiam Clemens XI. administraret: tunc jussu ipsius Pontificis iis Congregationibus interfuimus, in quibus in examen hæc vocabantur. Post diuturnas,

nas, graveſque diſceptationes Gregorianum Decretum magis extendendum omnes unanimes aſſenſerunt, & quædam peculiaria crimina notata ſunt, quæ eidem Decreto adjungi poſſe videbantur. Cum hæc tamen in lucem haud prolata fuerint, ob eas cauſas, quas inferius memorabimus, iterum Pontifice Benedicto XIII. neceſſe fuit diligenter expendere, utrum Gregorii Conſtitutio proferri, quidve addi deberet? Coactis novis cœtibus, quibus nos quoque adſcripti fuimus, omnia, quæ in Pontificatu Clementis XI. ſtatuta jam fuerant, unanimi voluntate confirmata ſunt. Quare Benedictus XIII. Litteras Apoſtolicas, quæ incipiunt: *Ex quo Divina &c.* promulgavit.

14. In his præter ſeptem crimina, quæ Gregorius Eccleſiæ immunitate prorſus indigna judicavit, hæc, quæ ſequuntur, addita fuerunt.

15. Primo, *Qui confugientibus vim inferunt, atque ipſos ab Eccleſia, aliove loco immuni violenter extrahunt, & abducunt.*

16. Secundo, *Interficientes proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato.*

17. Tertio, *Falſificantes Litteras Apoſtolicas.*

18. Quarto, Contra eos, qui Montem Pietatis, aut ejuſdem generis alia loca adminiſtrant: *furtum, aut falſitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus ſit.*

19. Quinto, *Conflantes, adulterantes, vel tondentes quaſcumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, quotieſcumque in loco, aut provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant uſum, & commercium, vel ipſas monetas conflatas, adulteratas, aut detonſas ſcienter ita expendere, & erogare præſumentes, ut fraudis conſcii, atque participes cenſeri poſſint.*

20. Sexto, *Illos denique, qui ſub nomine Curiæ ſe ſe introducunt in alienas domos animo ibidem perpetrandi rapinas, eaſque re ipſa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domeſticis earumdem ædium, vel etiam extranei, quem ibi forte reperiri contigerit, dummodo homicidium, vel membrorum mutilatio ſequatur.*

21. Septimo, *Item declaramus omnes, & ſingulos prædictos tam Laicos, quam Eccleſiaſticos, qui in urbe, ac ditione præfatis ex cauſa, & occaſione homicidii, etiam in rixa commiſſi, cum armis, ſeu inſtrumentis ſuapte natura aptis ad occidendum inquiſiti, & proceſſati, vel in contumaciam banniti, & condemnati fuerint, dummodo homicidium non fuerit caſuale, vel ad propriam defenſionem, immunitatis præfatæ beneficio minime etiam gaudere.* Id vero in ditione ſolum Eccleſiaſtica locum obtinet. Ex jure communi, & Gregorii Decreto per univerſum Orbem ſolum homicidium ex proditione commiſſum immunitatis beneficio carebat. Deinde Benedictus XIII., uti nuper oſtendimus, homicidii deliberati reos a ſacris ædibus arcendos indixit. Poſtremo Clemens XII. in Litteris Apoſtolicis, quæ incipiunt: *In ſupremo*, & quæ nos ipſos ad hanc Inſtitutionem proferendam impulerunt, per omnem Eccleſiaſticam ditionem immunes eſſe noluit, qui homicidium

micidium per rixam patraverint, modo tamen fortuito, vel ad propriam defensionem illud non contigerit.

§. VI.

De quæstionibus circa localem sacrarum ædium immunitatem per eosdem Pontifices Benedictum XIII., & Clementem XII. definitis.

22. Qui Bibliothecam habent, & libros aliquando evolvunt, ne pulvere, tineisque abrodantur, in admirationem procul dubio adducentur, cum advertent ingenium, conatusque omnes eo Scriptores acutissime contulisse, ut rei, licet notorii criminis, ab immunitate sacrarum ædium minime rejiciantur. Inter ipsos, uti superius dictum est, numerantur, qui homicidia, & mutilationes membrorum, in Ecclesiis, aut cœmeteriis commiserint; hinc disputatio inter Scriptores agitari cœpit, an immunitate careat, qui ex loco sacro interficiat, aut mutilet aliquem in profano loco constitutum? Item, an Ecclesiæ beneficium concedi debeat, si reus extra locum immunem positus necem afferat, aut mutilationem illi, qui in Loco Sacro versatur? postremo, si immunitas neganda utrisque videatur, utrum Ecclesia solum, quæ nefario scelere violata fuit, immunitatem reo præstare nequeat, an reliquæ omnes eamdem rationem præseferant? Quare Benedictus XIII. in ea Constitutione, quæ incipit: *Ex quo &c.* sacrarum ædium immunitatem illis omnibus recusandam decernit: *Qui stantes in Ecclesia, vel cœmeterio interficiunt stantes extra Ecclesiam, vel cœmeterium, aut ipsis membrum mutilant; necnon eos, qui stantes extra Ecclesiam, vel cœmeterium occidunt stantes intra Ecclesiam, vel cœmeterium, aut iis membrum mutilant.* Insuper non modo reos ejusmodi, sed impedientes quoque, ne quis in locum immunem se recipiat, vel per vim a sacris ædibus aliquem abripientes, cujuscumque Ecclesiæ beneficio gaudere minime posse constituit: *Declarantes, in quatuor præmissis casibus ejusmodi reos non illius tantum Ecclesiæ, quam violarunt, sed cujuscumque etiam alterius Ecclesiæ immunitate gaudere nequaquam posse, aut debere.*

23. Gregorius XIV., uti jam dictum est, *Viarum grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident*, sacro asylo prorsus excludit. Cum itaque Pontifex plurali numero utatur; & cum de publicis viis sermo sit, quidam putarunt, hac Pontificis sententia eum non contineri, qui semel tantum grassatus fuerit, vel crimen ejusmodi in vicinalibus admiserit. Contra vero Benedictus XIII. ita sanxit: *Unicam tantum grassationem in via publica, aut vicinali admissam sufficere ad hoc, ut quis publicus Latro, & Grassator dici valeat, dummodo tamen grassati mors, aut membrorum mutilatio sequuta fuerit, tenore præsentium definimus, & declaramus.*

24. Item. *Rei assassinii* locali immunitate destituti per eumdem Gregorium XIV.

gorium XIV. declarantur. Cum igitur, uti nonnulli satis ingeniose perpenderunt, sicarii nomen illis tribuatur, qui jussu alterius aliquem occidunt, non autem, qui tam nefarium scelus proposita mercede imperaverint, istos quidem immunes esse arbitrantur. Post hæc, ut suam beneficentiam in sicarios etiam exercerent, &, si fieri posset, incolumes vindicarent, ab illis quandoque merces aliquas pro crimine, non pecuniam ullam accipi, aliquando etiam pacta pecunia, vel mercibus fraudari, advertentes, tunc sicarios ipsos immunitate frui debere pronunciarunt. At Benedictus XIII. his verbis eorum opinionem penitus improbavit: *Ad hæc in crimine assassinii non modo mandatarios, qui in ipsamet Gregoriana Constitutione aperte excipiuntur, sed etiam mandantes, qui certum præmium, aut mercedem sive in pecunia, sive in aliis rebus tradiderint, aut promiserint, quamvis promissio nullum habuerit effectum, dummodo assassinium re ipsa patratum fuerit, ab Ecclesiasticæ immunitatis beneficio excludimus, ac pro exclusis perpetuo haberi volumus, & mandamus.*

25. Postremo, cum idem Benedictus a sacris asylis eos depulerit, qui homicidium deliberato animo patraverint, nullam tamen de Ecclesiasticis mentionem fecerit, nec illud explicaverit, an aliqua ætatis ratio habenda sit; postremo, an eadem pœna eos complectatur, qui consilium, vel opem homicidæ attulerint, Clemens XII., qui feliciter regnat, in ea Constitutione, quæ incipit: *In supremo*; Ecclesiasticos homicidii reos ab immunitate secludit: *Ad ipsos Ecclesiasticos, cujuscumque gradus, & Ordinis existant, in Urbe, ac universa ditione Nobis, & Sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subjecta homicidium animo similiter præmeditato, ac deliberato patrantes extendimus quoque, & ampliamus.* De ætate vero, ac de iis, qui consilium, vel operam homicidis præbeant, hæc statuit: *Declaramus homicidii reos natu minores viginti quinque, majores vero viginti annis tam Laicos, quam Clericos, atque omnes, & singulos sive Laicos, sive Clericos, qui mandatum, consilium, instigationem, auxilium cooperativum, aut aliam operam occisori præbuerint, ex quorum singulis pravis actibus homicidium evenerit in dicta Benedicti Prædecessoris Constitutione comprehensos esse, ac deinceps censeri debere, eamque, quatenus opus sit, ad ipsos pariter extendimus.*

§. VII.

De ratione extrahendi a Sacris Ædibus eos, qui ob scelera superius exposita nulla immunitate gaudent.

26. ITaque, si ad Ecclesiam confugiant, qui ejusmodi criminibus sese inquinaverint, & omnem immunitatem amiserint, a sacris ædibus deducendi sunt, & Judici tradendi, ut debitas pœnas exsolvant. Qua de re jussu Clementis XI. cœtus habiti sunt, & in medium prolata omnia, quæ Pontificibus Clemente IX., & Clemente X. tum per Ecclesiasticos, tum per Laicos scripta fuerant. Tum facile constitutum fuit,

ut

ut Judicis Ordinarii Ecclesiastici auctoritate interposita, criminosi homines ab asylis removeantur; ut aliquis Ecclesiasticus ab eodem designatus intersit; demum ut per solum Judicem Ecclesiasticum cognoscatur, an reus ea crimina perpetraverit, ob quæ immunitate prorsus indignus habeatur, cum agatur de reo, qui in Ecclesiastica ditione, scilicet immuni loco versabatur, ex quo solum abripitur, quia jure Pontificio permissum id habetur. Illud magnopere implicatum visum fuit; videlicet quæ argumenta criminis proferri deberent, ut Judex Ecclesiasticus reum asylo sacro frui non posse, proprioque Judici committendum decerneret. In Gregoriano decreto hæc leguntur: *Quodque Delinquentes &c. Curiæ Sæculari &c. consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi vere crimina superius expressa commiserint*. Præclarissimi Jurisperiti Farinacius [a], & Falconius, cum eadem verba interpretarentur, reos ejusmodi Sacrarum Ædium beneficio spoliari non posse affirmarunt, si dum causa per Judicem Ecclesiasticum cognoscitur, indicia solum, & conjecturæ producantur: sed certissimis, & perspicuis rationibus agendum putaverunt. Sed tamen veritati parum consentaneum cæteris visum fuit, quos Antonius de Possentibus commemorat [b], & sane ad veram, rectamque probationem necesse est, ut reus crimen suum fateatur, aut de illo convincatur. Hoc postremum non ita facile evenire solet. Illud vero primum vix potest excogitari. Siquidem, cum nequeat Ecclesiasticus judex a reo veritatem tormentis extorquere, idem erat propriam ejusdem confessionem exquirere, ac putare illum ultro, & conscientiæ stimulis adactum ad manifestandam veritatem paratum esse. Quare, si reus ipse de crimine suo convinci, aut illud confiteri deberet, ut a Sacris Ædibus avulsus Sæculari Curiæ committi possit, nullus unquam quolibet scelere inquinatus eidem Curiæ traderetur, uti prius Carolus a Basilica Petri Novariensis Episcopus expendit [c]: *Si plenam probationem requirimus, hoc est, ut reus confessus sit, vel aliorum testimonio convictus, paucissimos trademus Judicibus Laicis; quod cum Romæ dixissem Farinacio, nihil respondit, nisi similia fere verba illis, quod scripsi, scripsi*. Cum hæc ita sint, cœtus jussu Clementis XI., uti jam dictum est, coacti, habita plurium suffragiorum ratione decreverunt non quidem certissima, & plana argumenta requiri in cognitione causæ, quæ per Ecclesiasticum instituitur, ut reus aliquis Sæculari Curiæ tradatur, sed satis esse, ut veritati consentanea probentur, & vehemens aliquod sceleris indicium, & conjecturæ in medium ferantur. Judex autem Sæcularis causam iis omnibus corroborabit, quæ ab Ecclesiastico prætermissa sunt, ut reum sibi traditum, adhibitis etiam tormentis, vel ad criminis confessionem impellat, vel necessariis testibus convincat.

28. Hac difficultate expedita, alia proposita fuit, an, si reus eo

Nn 2 modo,

a *Cons. 76. n. 3., & seq.* b *Singul. cent. 2. sing. 143. n. 2.* c *In Comment sub cap. Inter alia de Immunitate Ecclesiast.*

modo, quem nuper explicavimus, Sæculari Curiæ committendus sit, priusquam id fieret, defensionis tempus ipsi reo tribuendum videretur. Id quidem necessarium aliquibus visum fuit, ne reus indicta causa immunitate careret. Alii tamen id non modo superfluum putarunt, cum ad Judicem Laicum hoc negocium pertineat, sed etiam perniciosum, & quoddam veluti Justitiæ impedimentum. Nam si reus, dum causam suam defendit, testimonia in ipsum conflata deprehenderit, tunc vel ipse, vel ejus familiares longe arcendos eos testes curabunt, ne, cum reus in manus Laici Judicis devenerit, & causæ cognitio per ipsum indicetur, eadem testimonia repetantur, vel saltem immutentur, cum in examen vocantur.

28. Hæc sane controversia, quæ in memoratis Congregationibus proposita, componi sub Clemente XI. minime potuit, reliquis omnibus, quæ agebantur, cursum continuit, & eorum, quæ jam sancita fuerant, promulgationem impedivit. Quare, cum Benedictus XIII. Pontificatum gereret, idem negocium susceptum fuit, & omnibus iterum diligenter examinatis, hæc, quæ subjicimus, per allatam superius constitutionem: *Ex quo*: constituta fuerunt: Primo, ut reus ab immuni loco deduci, & in carceres Episcopi tradi possit, satis esse *Indicia, quæ ad capturam decernendam sufficere videantur*: Secundo, ut Ecclesiasticus crimen, de quo agitur, judicio suo cognoscat: *Ubi vero* (prosequitur Pontifex) *ex processu informativo desuper conficiendo constet de crimine excepto, ac insuper adversus eumdem extractum talia resultent indicia, ut crimen ab eo fuisse patratum moraliter credi possit (quæ quidem indicia juxta regulas juris vocantur ultra torturam) eo tantum casu præfatum extractum Ministris, & Officialibus Curiæ Sæcularis tradere, & consignare possit, ac debeat*: Tertio, ne rei Judicibus Laicis tradantur, nisi, *Exacta tamen, receptaque prius ab ipsis obligatione in forma juris valida restituendi extractum Ecclesiæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Nobis, ac pro tempore existenti Romano Pontifici reservatæ, quatenus idem extractus indicia contra ipsum acquisita in suis defensionibus purget, ac diluat. Quod, si ea minime purgaverit, & vere delinquens repertus fuerit, Curiæ Sæculari in ipsum tali casu, ut juris esse censuerit, agere, atque procedere liceat.*

29. Eadem in Constitutione Clementis XII. continentur, ubi præ cæteris illud Benedicti Constitutioni additum fuit, quoties de homicidio deliberato, vel per insidias, aut etiam per rixam patrato judicium statuetur (nisi fortuito, vel pro vitæ defensione contigerit) satis esse in ditione Ecclesiastica, ut foro Sæculari reus committatur, non quidem indicia *ultra Torturam*, uti Benedictus præcepit, verum id fieri posse *ex acquisitis, seu subministratis indiciis ad torturam tantum sufficientibus*; quod eo solum consilio sancitum fuit, ut mortalium audacia in patrandis tam frequenter homicidiis comprimatur; cum id præsertim plurium etiam Decessorum Pontificum exemplis comprobetur. Nam Clemens VIII.

jurisprudentiæ

jurisprudentiæ laude clarissimus, postquam Farinacii, & Falconii Consultationes expendit, quosdam homicidii reos, qui in sacras ædes se receperant, Laico Judici tradi imperavit: *Si tamen prius summarie, simpliciter, & extrajudicialiter, & quantum pro conscientiæ tuæ informatione sufficere posse videbitur, illos homicidium prædictum perpetrasse, aut illi cooperatos, seu in illo culpabiles fuisse* [a]. Insuper peculiaris Congregatio jussu Clementis X. convocata epistolam confecerat, in qua hæc sententia legitur: *Ut justitiæ exercendæ nullum impedimentum afferatur, Sanctitas Sua Eminentiæ Vestræ permittit uti sufficientibus ad tormenta indiciis, ut reus Sacra Immunitate indignus declaretur*.

§. VIII.

De pœnis, quæ his criminibus exceptis infliguntur.

30. REi propriis Judicibus traditi, legum auctoritate puniuntur, ut decernunt iidem Pontifices Gregorius, Benedictus, & Clemens XII., qui S. Petri Sedem feliciter occupaverunt. Cum ipse non modo deliberatum homicidium, uti Benedictus antea constituerat, sed rixa pariter commissum iisdem pœnis plectendum sanxerit, nisi casu, vel pro vitæ defensione evenerit, ne locus excusationi supersit, & ne impotens quædam iracundia ad reum protegendum de more afferatur, sanxit, jussitque Pontifex consuetum mortis supplicium indici, si occisor primus rixam excitaverit. Id Romæ & per universam Pontificum ditionem, ac potissimum Bononiæ, ejusque diœcesi observandum præcepit: *Occisor pœna pariter ordinaria puniatur, licet homicidium sequutum sit in rixa, si homicida rixæ auctor fuerit*. Ita per eamdem Clementis XII. Constitutionem decernitur, in qua præterea illud cautum fuit: *Utque calor iracundiæ a pœna ordinaria delinquentem nusquam eximat, ubi inter tempus rixæ, ac patratum homicidium sex horarum spatium intercesserit, id sufficere volumus, ut reus ad actus extraneos diverterit, vel divertisse debuerit*. Alia sapienter ab ipso Pontifice pro coercendis homicidiis statuta sunt, quæ in eadem Constitutione describuntur. Dissimulare hic non possumus aliquos, qui boni jurisperiti existimari volunt, eo devenisse, ut non modo familiaribus sermonibus, sed etiam scripto contenderint ex veteri saltem consuetudine in Pontificia ditione capitali sententia damnari neminem posse, qui scelus antea confessus non fuerit. Id autem criminosi homines adeo pro certo habuerunt, ut pœnas scelerum se nunquam daturos putaverint, si tormentis adacti illa denegarent, vel confessionem tormentis expressam minime confirmarent. Qua de re Pontifex hanc falsam opinionem his verbis improbavit: *Neve prætextu erroneæ, & nunquam*

a *In litt. Apost. die 6. Febr. edit. apud Genuensem in Praxi Cur. Archiep. Neapol. cap. 76. sub num. 2., & apud Pellegrinum de Immunit. cap. 7. sub num. 21.*

quam approbatæ consuetudinis, sive interpretationis quispiam decipiatur, ad omnium, & singulorum memoriam serio revocamus, prædicta pœna ordinaria teneri nedum ore proprio homicidium confessos, sed etiam, qui de commisso homicidio juxta Juris Canonici, ac Civilis dispositionem, quam in cæteris quibuscumque delictis sartam, tectamque fore volumus, convicti fuerint, quibusvis prætensis usu, & stilo, rebusque judicatis in contrarium minime attentis.

§. IX.

De reis, qui Sacri asyli immunitate gaudent.

31. His criminibus solum exceptis, quæ superius enumeravimus, reliquis omnibus Sacrorum Locorum immunitas conceditur. De his agendum superest. Ac primum in memoriam revocandum est, quod ejusmodi rei, si extra locum immunem caperentur, statim per dolum se ab asylo Sacro deductos fuisse olim affirmabant. & licet contrarium probaretur, tunc non semel id contigisse, sed quater etiam asserebant, testesque paratos adducebant, qui falso rem jurarent: sed illud gravissimum, & non ferendum erat, quod, cum semel se per dolum abreptos a Sacris Locis ostenderent, etiamsi nova deinde crimina patrarent, in asylum restitui debebant, ubi post tot maleficia per iniquam simulationem conquiescerent. Qua de re Clementis XI. jussu peculiaris Congregatio constituta fuit, ut hæc prava consuetudo salutari aliquo consilio de medio auferretur. Tunc opinionem nostram descriptam exponere coacti sermonem super hac re pro nostri ingenii imbecillitate typis edidimus. Primo nullam in jure Pontificio legem reperiri advertimus, quæ immunes eos declaret, qui postquam ad Loca Sacra perfugerint, longe ab ipsis deinde capiuntur, nisi forte per vim abstrahantur. In Concilio solum Aurelianensi de illis, qui dolose a Sacris asylis deducuntur, mentio habetur [a]: *seu vi, seu dolo abstrahere, aut sollicitare fortasse præsumpserit &c eo tamen, qui abstractus, prius Ecclesiæ restituto*. Id vero Concilium, cum peculiare unius provinciæ fuerit, illius solum terminis concluditur. Insuper exposuimus, etiam si dolo seducti incolumes esse debeant, nullam in posterum doli suspicionem futuram esse, si publice declaretur, ne a Sacris Locis longe abscedant, nec ullo artificio moveantur, qui ob aliquod scelus ad illas confugerunt, aliter, nisi aperta vis intercesserit, doli excusationem minime profuturam; eo sane pacto, quo se deceptum queri non potest, qui ex aliquo loco in carceres rapiatur, ex quo pristina immunitas sublata fuit, si per Tabellam januæ affixam idem Locus immunitate carere indicetur. In hanc sententiam Innocentius III. olim respondit [b]: *Nec obstante dolo, quo se proponebant fuisse seductos,*

a *Actum fuit anno 541. tom. 2. Concil. General. Regiæ editionis Parisiis impressum habetur anno 1714.* b *Cap. 1. Cum dilectus de iis, qui vi, metuve &c.*

ctos, cum talis dolus non tam ad circumventionem prædictorum Cisterciensium, quam ad fatuitatem eorum debeat retorqueri. Cum hanc nostram opinionem Congregatio approbasset, die 22. Decembris anno 1716. Decretum promulgavit ipsius Clementis XI. auctoritate firmatum, quod deinde ad omnes Italiæ Episcopos trasmissum fuit. In eo statuitur: *Ut de cætero illæ dumtaxat extractiones suffragentur, quæ aut violenter patratæ, aut sub fide Salviconductus ab aliquo Judice Ordinario, seu Delegato concessi, ac subscripti secutæ fuerint, qui tamen Salvusconductus suffragari poterit pro tempore tantum in eo præscripto*.

32. Quondam immunitatem, & vitam sibi comparabant, qui Sacrarum Ædium, vel Regularium domorum perfugium obtinuerant. Curabant Ecclesiastici, ut crimina salutari pœnitentia expiarent, nec ab iisdem asylis decedere illos sinebant, antequam divinæ justitiæ rite satisfecissent. Furem celeberrimum a supplicio S. Bernardus eripuerat, idque Comiti Theobaldo molestum, ingratumque fuerat, qui impunitum furem dimittere ægro animo patiebatur. Quam ob causam S. Bernardus his verbis ad eum scripsit: *Tu illum decreveras brevi supplicio, & interitu momentaneo consummari; sed ego eum faciam diuturno cruciatu, & morte longissima mori. Tu furem appensum per unum, aut per plurimos dies mortuum in patibulo remanere permitteres; ego cruci affixum per annos quamplurimos faciam in pœna jugiter vivere, & pendere*. Ita revera accidit: Furem ad Monasterium Clarævallis perduxit, inter Monachos cooptavit, ibique per triginta annos pœnitentia incredibili confectum detinuit. Hujus generis exempla Ecclesiæ rerum Scriptores plurima commemorant.

33. Nunc autem, qui Sacrum asylum amplectuntur, non quidem de æterna salute comparanda, sed potius de novis criminibus patrandis cogitant, & eodem asylo (uti sæpius contigit) impudenter abutuntur. Id profecto, si in hac Civitate, vel Diœcesi contingat, opportunum malo huic gravissimo remedium excogitabimus. Nam vix ejusmodi impudentia nobis delata, ac probata fuerit, ad eas pœnas, quæ necessariæ sunt, deveniemus, prout Sacra Immunititatis Congregatio nobis concessit, aliasque, si opus sit, ab eadem Sac. Congregatione, vel ad ipso Summo Pontifice facultates impetrabimus. Ut vero falsa opinio, quæ in vulgus emanavit, penitus diluatur, Sacras Ædes ea de causa institutas, ut criminosi homines suam audaciam tueantur: sciant universi, præter ea scelera, quibus omnis immunitas jure negatur, si cætera quoque gravia sint, vel sæpius admittantur, tunc, Summi Pontificis, vel Sacræ Congregationis auctoritate interposita, in carceres Ecclesiastici Judicis ex Loco immuni reos posse detrudi *nomine Ecclesiæ*, causaque ipsorum cognita pœnam constitui, non quidem pro sceleris ratione, & gravitate, sed aliam extra legis ordinem benigniorem, ut simul justitia in reos administretur, & Ecclesiæ ratio quædam ducatur, quemadmodum suo exemplo docuit Theodoricus, qui cum de Jovino Collegæ sui interfectore ad

Fau-

Faustum Præfectum scriberet [a]: *Sed conscius*, ajebat, *facti sui inter Ecclesiæ septa refugiens declinare se credidit præscriptam legibus ultionem. Vulcanica Insulæ perpetua relegatione damnamus, ut & Sancto Templo reverentiam habuisse videamur, nec vindictam criminosus evadat in totum, qui innocenti non credidit esse parcendum.*

§. X.

Quid agendum sit Parochis post hanc Institutionem.

34. SEries hujus nostræ Institutionis finem, causamque ipsius satis ostendit; videlicet, ut Parochi omnes in Civitate, ac Diœcesi ea cognoscant, quæ veteri, recentique jure Pontificio de Sacrarum Ædium immunitate præscribuntur; utque certiores fiant de reis, qui Sacri asyli beneficio carent, & qua ratione ii contineri debeant, qui post aliquod facinus ad Ecclesias perfugiunt, Sanctitas Sua per eas litteras Sac. Congregationis, quæ die 19. Martii, uti superius exposuimus, datæ fuerunt, jussit nos indicere Parochis Urbanis, & totius nostræ Diœcesis, ut Festo die *inter Missarum Solemnia*, Sancto prius Evangelio declarato, ea crimina populo denuncient, quæ Sacra Immunitate destituuntur. Quare Summo Pontifici morem libentissime gerentes, Parochis præcipimus, ut hoc anno, & in posterum quotannis id, quod nuper propositum fuit, universi perficiant. Hortamur etiam, ut pro re facilius gerenda percurrant ea, quæ §. 4. & §. 5. hujus Institutionis continentur.

Qui Apostolicas Constitutiones, illasque potissimum Benedicti XIII., & Clementis XII. secum reputabit, plane intelliget, eos Pontifices pro studio, curaque suscepta ad nefarium homicidii scelus impediendum commendari summopere debere, cum in ditione Ecclesiastica nimis frequenter perpetretur. Nos quidem, ne exteræ gentes exhorrescant, prætermittimus homicidia recensere, quæ solum ad Congregationem negotiis status consultandis præpositam Romam singulis annis deferuntur. Inter illa minime adnumerantur homicidia, quæ tum in Urbe, tum in Legationibus Ferrariensi, Bononiensi, Ravennate, atque Urbinate perpetrantur, pro quibus examinandis aliæ peculiares Congregationes designatæ sunt. Iisdem litteris, quas modo memoravimus, impellimur Parochos admonere, ut hujus teterrimi sceleris magnitudinem, facilitatemque gravissimis verbis ostendant, & vehementer insectentur: *Qui hominem occidit* (inquit Philo de specialibus legibus) *qui hominem occidit, appellatur homicida, sed revera est sacrilegus, & quidem insignis; quippe qui perpetravit sacrilegium maximum, sublata e mundo re pretiosissima, sacratissimaque, quando nihil est Deo tam simile, quam hoc sigillum pulcherrimum, expressum e matrice pulcherrima, ad exemplar ideæ rationalis effictum.* Sanctus vero

a *Cassiodorus lib.3. epist.47.*

vero Cyrillus ita homicidam alloquitur [a]: *Ut mihi, fare, age, Salvatoris legem collocasti, & quidem, qui te Christianum esse confitebare? Violas nempe charitatis sanctiones, teque in immitem bestiam immutatum fuisse, & in feritatem naturæ inimicam incidisse non sentis*. Sed quoniam formidine pœnæ nefarii homines a maleficiis removentur, populo de homicidii gravitate differentes explicabunt celebre illud, ac vulgare effatum, *Locum immunem arripiam* minime profuturum; nam propositam sibi immunitatem pro certo amittent. Inanem præterea spem, vanasque illorum cogitationes affirmabunt, qui causam criminis feliciter absolvi posse, & ab omni periculo incolumes præstantium virorum gratia, & commendatione brevi se in patriam reversuros confidunt. Pontifex enim Principibus etiam viris facultatem ademit, ut homicidas ejusmodi absolverent, vel data fide publica dimitterent. Nihil etiam proderit pro vitæ defensione, si capti commissum crimen audacter inficientur, tormentorum vim superent, vel confessionem tormentis expressam postea non confirment. Nam ea juris norma servanda est, ut rei, vel ob criminis confessionem, vel indiciis, ac testimoniis convicti debito supplicio puniantur. Tandem, ut uno verbo omnia complectamur, illud Genesis præceptum sine ulla dubitatione observabitur [b]: *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius; ad imaginem quippe Dei factus est homo*. Idem habetur Exodi cap. 21. v. 12. *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur*. Postremo idem judicium Sancti Matthæi cap. 26. v. 52. decernitur: *Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt*.

INSTITUTIO XLII.

De studiis suscipiendis ab Ecclesiasticis sæcularibus, antequam ad Ordines assumantur.

1. Quamvis sedulam curam alias impenderimus: ut pro studiis eorum qui Ordines expetunt, neccessaria trade remus, certamque normam constituerimus, quæ in iisdem examinandis adhuc observatur: tamen hanc novam Institutionem conficere, ac promulgare impellimur, licet satis clare sententiam nostram super hac re jampridem explicaverimus, ut illorum artificia eludamus, qui non modo voluntati nostræ, sed etiam juri Pontificio, quo Nos potissimum innitimur, parere detrectant.

2. Antequam pro minoribus Ordinibus suscipiendis aliquis de materia, forma, munere officioque singulorum Ordinum interrogetur, sicut a nobis præscriptum fuit, Examinator inquiret, quibus studiis operam dederit, quem fructum ex ipsis comparaverit; utrum Christianæ legis doctrinam, & linguam Latinam satis perceperit. Tridentina Synodus id

a H... ascbat. b Cap. 9. v. 6.

omnino decernit [a]: *Minores Ordines iis, qui ſaltem Latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur.*

Nonnulli minores Ordines ab Epiſcopo illis conferri poſſe exiſtimarunt, qui Latinam linguam nondum calleant, ſed bona indole præditi ſint, ita ut pro ætatis ratione ad ipſius Latinæ linguæ cognitionem pervenire poſſint. Hanc opinionem illis præſertim Sacri Concilii verbis tutantur [b]: *Niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur*. Eam tamen nos improbamus, ideoque numquam ſequemur, cum eadem verba pro ſolvendis interſtitiis, non autem pro linguæ Latinæ neceſſitate Sanchez interpretetur [c]. Itaque ad examen pro minoribus Ordinibus recipiendis minime accedat, qui Latinam linguam non antea didicerit. Nam ſi ipſa careat, nihil aliud ab ipſo requiretur, ne tempus fruſtra conteratur. Idem prorſus in eos ſtatuetur, qui Subdiaconatum, Diaconatum, aut Sacerdotium poſtulant, ſi in explicando Romano Catechiſmo, vel Tridentino Concilio pro Latinæ linguæ ignorantia, ſententias conjecturis aſſequi potius, quam funditus intelligere videantur.

3. Pro Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus illud expendimus juxta Sacri Concilii præſcripta, eos tantum ad Sacerdotium aſſumi debere, qui præter cætera merita [d], *etiam ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur*. Inſuper ante oculos nobis propoſuimus litteras Apoſtolicas, quas pro Cleri Hiſpani reparanda diſciplina Innocentius XIII. edidit, & pro quadam Epiſcoporum norma Benedictus XIII. confirmavit. Quare alias indiximus Subdiaconatum petentibus, ut Theologiæ Moralis, vel Scholaſticæ, aut juris Pontificii ſtudio operam diligenter impenderent, ita ut ante Sacerdotium in eodem ſtudio per tres annos verſarentur; primum annum inſumerent ante Subdiaconatum, alterum ante Diaconatum; tertium denique, priuſquam Sacerdotii dignitatem aſſequerentur. Ita enim fore confidimus, ut ejuſmodi exercitatione per triennium habita eo modo, quem inferius ſubjiciemus, illi tantum ad Sacerdotium aſſumantur, qui juxta allatam Sacri Concilii ſententiam idonei judicentur.

4. Ut hunc laborem, ac faſtidium aliqui effugiant, licet Grammaticæ legibus parum inſtructi, Theologiæ Moralis, ſeu Scholaſticæ, aut juris Pontificii ſtudium ingrediuntur; plurimi etiam id ſuſcipiunt, antequam Philoſophiæ curſum abſolverint, vel ſaltem per annum Logicam ſedulo percurrerint, ea ducti ratione, quod nulla de ipſa Logica verba fecerimus: putant enim, cum de aliqua re ſermo inſtituitur, omnes etiam ipſius partes explicandas, quæ neceſſario cum illa conjunguntur, & communi omnium ſententia intelligi debent, licet minime expri-

a *Seſſ. 22. de Reformatione cap. 11.* b *Loco ſup. cit.* c *Lib. 7. de Conſiliis Mor. [illegible] num. 14.* d *Seſſ. 23. cap. 14. de Reform.*

exprimantur. Illud quoque advertimus, testimonium hujusmodi a nonnullis facultatum Professoribus obsignatum proferri, nempe exercitationem per annum ab eo susceptam fuisse, qui solum post diem quartam Novembris studiis initium dedit; ac pro obtinendis Ordinibus ad examen accedit, qui proxime insequenti Decembri conferri solent; nempe sibi prodesse arbitrantur illud juris effatum, quod pro solvendis stipendiis ad publicos, & optime meritos administros pertinere solum consuevit: *Annus inceptus habetur pro completo*. Neque dissimulandum est, alios Theologiæ Morali constitutum tempus quidem insumpsisse, sed in iis solum, quæ de censibus, de pecuniæ permutatione, de vendendi, & emendi ratione tractant, operam studiumque collocasse; qui tamen numquam ea didicerunt, quæ a Tridentina Synodo præcipiuntur, quæ nempe ad imbuendum populum de rebus ad æternam salutem necessariis, vel ad Sacramenta administranda pertinent. Alii quoque se juris Pontificii scientiæ comparandæ deditos fuisse longo tempore testantur, qui jus civile ne leviter quidem attigerunt. Non semel etiam contingit, ut plurimi de Philosophia, de Morali, vel Scholastica Theologia, aut de Jure Canonico interrogati, postquam in aliqua ex iis facultatibus se versatos affirmarunt, audacter respondeant, eam quæstionem haud sibi traditam fuisse, quod difficile sane videtur. Verum eo consilio id faciunt, ut Examinatores ad duo, vel tria capita deveniant, quibus se illi instructos fatentur, & omissis ceteris omnibus, quæ a Magistris quidem audierunt, sed per anni spatium vanis negotiis detenti minime perceperunt.

5. Qui has facultates, quas modo enumeravimus, addiscere volunt, antequam Latinæ linguæ præceptis satis imbuantur, vehementer errant; ipsique Professores omnem industriam, ac laborem nequicquam profundunt. Nos autem, (licet harum præstantiam facultatum cursum absolvisse jactent,) cum in examen venient ad minores, seu majores Ordines minime probabimus, sed tamquam irregulares omnino rejiciemus. Etenim *ignorantem litteras* [a] sacri Canones irregularem declarant: Insuper aliis locis [b] hæc decernuntur: *Illiteratos nullus præsumat ad Clericatus Ordinem promovere, quia litteris carens sacris non potest esse aptus officiis*: *Ne sit illitteratus* [c]. *Inscii litterarum ad sacros Ordines aspirare non audeant*: [d] *Nullus Episcopus, vel quivis alius infanti (nisi forte Religionem intraret) seu illitterato Clericalem præsumat conferre Tonsuram* [e]. Cum hæc ita sint, qui legere, & scribere nesciant, cùm de prima Tonsura agitur, *illitterati, insciique litterarum*, atque ideo irregulares merito nuncupantur: *Prima Tonsura* (Tridentina Synodus præcipit [f] *non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & Fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere, & scribere nesciant*. Cum vero de minoribus Ordinibus, & multo magis de majoribus

 res

a *Can. Præcipimus, dist. 34.* b *Can. Illiteratos, dist. 36.* c *Can. Priscis, dist. 55.*
d *Can. Pœnitentes, dist. 55.* e *Gregorius X. cap. Nullus, de Temporibus Ordinationum in sexto.* f *Sess. 23. cap. 4. de Reformat.*

res est, *illiterati*, *insciique litterarum dici poterunt*, qui Latinam linguam ignorent, quam Tridentinum Concilium in illis etiam requirit, qui minores Ordines expetunt, uti jam superius ostendimus. Quippe Sancta Mater Ecclesia justis de causis vetuit, ne sacræ litteræ, Evangelia, Rituales libri, Divina Officia, cæterique libri, qui ad Sacerdotes pertinent, in vernaculam linguam traducantur; quemadmodum fuse eruditeque P. Fontana Societatis Jesu demonstravit [a], cum sententiam 82., aliasque insequentes per Clementem XI. proscriptas [b] interpretaretur.

6. Inter statuta Caroli Magni Imperatoris cavetur, ne ignoranti linguam populo usitatam Pastoris munus deferatur. Tres autem linguæ tunc colebantur, nempe Germana, quam Galli deinde sibi vindicaverant, Latina, quæ per Romanos in subjectas Colonias propagata fuerat, postremo Romana Latinæ haud multum dissimilis, nisi quod Gallorum, & Germanorum priscis vocabulis, aliisque per easdem Provincias communi consuetudine adscitis permiscebatur. Si igitur Parochus ea lingua prorsus instructus esse debet, quemadmodum Imperatoris lege cautum fuisse nuper ostendimus, qua populus ipsi subjectus utitur, hinc Clericis, & Sacerdotibus Latinam linguam haud necessariam aliquis judicabit, quæ tunc Parochis ipsis minime præscripta fuit; sed in hac re magnopere decipiuntur. Cum enim sacras litteras, quæ Latino tantum sermone continentur, Parochi, & Sacerdotes intelligere omnino deberent, id sine Latinæ linguæ præsidio consequi nullo modo poterant, uti Thomassinus asseruit [c], cum eamdem Caroli Magni legem declararet: *Nec inde tamen efficies, minime necessariam fuisse Latinæ linguæ scientiam; cum ejus præsidio destituti nec Scripturas possint, nec Canones legere*.

7. Illud quoque summopere optamus, ut qui Sacerdotes fieri volunt, postquam Latina lingua, & humanioribus litteris satis imbuti fuerint, integrum Philosophiæ cursum perficiant, & eam præsertim Philosophiæ facultatem suscipiant, quæ facilem viam sternit, ut Theologiam ingrediantur, & sine qua boni Theologi nomen, ac laudem nemo sibi comparare possit. Singulari Dei beneficio clarissimi Professores in hac urbe versantur, quæ sibi merito *Parentis studiorum* gloriam conciliavit, eumque honoris titulum præclare tuetur. Ipsi vanis quæstionibus omissis, ea, quæ necessaria sunt, diligenter tradunt, juvenesque, si sedulam operam conferant, sapienter instituunt, ut ad facultates Ecclesiasticas, sacramque Theologiam cum laude perveniant. Melchior Canus [d] ingenii gloria insignis, cum de Philosophiæ studio sermonem habet: *Præclare*, inquit, *cum eo agetur, cui Præceptor contigerit & eruditus, & pius qui cum certa ab incertis separet, tum, vanis quæstionibus declinatis, utiles, & necessarias seligat &c. Illis igitur vitiis declinatis, quod in rebus naturalibus*,

a *Tomo 3.* b *In Litteris Apostolic., quæ incipiunt Unigenitus.*
c *De veteri, ac nova Ecclesiæ disciplina part.2. lib.1. cap.9. num.4.*
d *De locis Theologicis lib.9. cap.7.*

bus, & cognitione dignis operæ, curaque ponetur, id non modo jure laudabitur, verum, ut id fiat, erit etiam summopere necessarium, si Theologi perfecti, plenique sapientes esse volumus.

8. Quoniam vero difficile est omnia consequi, quæ in votis habentur, licet cum magna utilitate conjungantur, hinc ad ea, quæ prorsus necessaria ducimus, deveniemus. Itaque nullus in posterum ad Subdiaconatum ascendet, qui inter cætera studio saltem Logicæ annum non insumpserit, quo tempore Theologiæ Moralis, vel Scholasticæ, aut Juris Pontificii studium adjungere non debet. Neque id valde molestum videri potest, cum totius anni spatium, quod studiis impenditur, non quidem undecim mensibus concludatur, nec unus tantum mensis pro animi remissione tribuatur, uti fieri consuevit, cum nos ipsi Philosophiæ, ac Thelogiæ cursum peregimus, sed septem, vel octo menses studiis excolendis hoc tempore solum concedantur, ea pariter conditione, ut mane tantum juvenes ad Professores audiendos conveniant, quod in more positum non fuit cum nos florente juventute singulis diebus Lycæum bis adire cogeremur.

9. Annum pro Logica decrevimus, sine qua sacræ facultates comparari nequeunt, uti docet Sanctus Augustinus [a], qui de Dialectica agens: *Disputationis*, inquit, *disciplina ad omnia genera quæstionum, quæ in litteris sanctis sunt dissolvenda, & penetranda, plurimum valet: tantum ibi cavenda est libido rixandi, & puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium*: quod deinde [b] exemplis Cypriani, Lactantii, Optati, & Hilarii magis comprobat. Alcuinus Venerabilis Bedæ discipulus, qui sæculo octavo, cum inter mortales ageret, tam celebre nomen consequutus fuit, ut etiam a remotissimis Angliæ partibus accitus fuerit, ut Academias novis legibus institueret in Provinciis Caroli Magni ditioni subjectis, Alcuinus, inquam, illos erudite, ac vehementer improbavit [c], qui Dialecticæ facultatem cum sacris disciplinis copulandam inficiabantur; & Patrum auctoritatibus ostendit fieri non posse, ut sine his præsidiis de mysterio Sanctissimæ Trinitatis, ac de Verbi Incarnatione disseratur. Photius quidem Constantinopolitanus Episcopus pravis moribus, sed multiplici eruditione imbutus, cum insignem victoriam de Ario per S. Athanasium strenuum *Consubstantialitatis* Divini Verbi propugnatorem in Concilio Nicæno relatam commemorat, de utilitate Logicæ præclarum affert testimonium: *Acutus erat, & altus, & argumentationibus omnino vehemens, Logicis autem methodis non tenuiter, aut juveniliter, ut pueri, & rudes, sed Philosophice, & magnifice utens.*

Sed quoniam recentiorum auctoritate aliqui magis moventur, is, qui res Ecclesiasticas vel leviter attigerit, opus de studiis Monasticis a P. Joanne Mabillonio confectum non ignorabit [d]: *Philosophia*, inquit ipse, *inspecta*

a *Lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 31.* b *In sequenti cap. 40.*
c *In suis Operibus pag. 703.* d *Par. 2. cap. 9.*

inspecta rei veritate, plurimum juvat nedum ad ratiocinandum, ac judicandum verum & ad rerum universarum ideas habendas, moralem facultatem addiscendam, & ad Fidem Orthodoxam propugnandam adversus paralogismos, & captiosas Sophistarum argumentationes; & paulo post: *Eo igitur Dialectica collimat, ut veri, falsi, affirmationis, negationis, erroris, ac dubii ideas intra nos gignat, in primis autem ideam illationis, & consequentiæ, unde scilicet percipimus, determinatam aliquam enunciationem ex alia sequi, item syllogismum aliquem apte concludere, secus vero alium: Logica igitur utendum est, ut ad recte concipiendum, ac ratiocinandum exerceamur, & ut inde dirigatur noster intellectus*.

10. Opus quidem ejusmodi Litteratorum unanimi consensu, ac laudibus commendatum Abbas *de Ransè* Monasterii Trappen. Reformator suo judicio minime probavit; cui tamen P. Mabillonius accurate respondit. At vero res non agebatur de Sæculari Clero, neque de illis Regularium Ordinibus, qui saluti animarum, divinisque eloquiis evulgandis se devoverunt, quibus utilia, & consentanea plurimum affirmabat quæcumque a Mabillonio pro ratione studiorum tradebantur: sermo erat de illis tantum, qui ab omni hominum commercio in solitudinem se receperant, quibus Philosophiæ, Logicæ, Theologiæ, & Juris Pontificii exercitatio perniciosa potius videbatur [a].

11. Præcipimus etiam, ut integer annus pro Logica addiscenda conteratur, priusquam Theologiam Scholasticam, seu Moralem, aut Jus Canonicum Clerici suscipiant; non enim probare possumus has facultates temere eodem tempore copulari. Qui vero judicium ferre de iis rebus valeat, argumenta confici, & quæ ex principiis consequuntur, deduci in qualibet facultate non posse judicabit, nisi hæc prius ex Logica comparentur; quemadmodum fieri nequit, ut choreas aptissime ducat, qui primum gressus movere non doceatur.

12. Cum autem hæc Diœcesis tam late pateat, cujus pars in asperrimis montibus sita est, pars etiam inter aquas constituitur, ita ut ab iis legibus aliquando recedendum sit, ne Parochiæ necessariis Ministris destituantur; vel alia legitima causa propositam studiorum rationem immutare cogat, ideo normam per eumdem Mabillonium [b] descriptam amplectemur, ut Latinam linguam plane calleant, & *ad faciliora applicentur, ut puta, ad studium Catechismi Romani, aut Tridentini Concilii, quod propterea ipsis erit explanandum, vel etiam brevis cujusdam Theologiæ, seu potius summæ Theologicæ quarumvis altercationum, aut scholasticarum methodorum expertis, ex qua brevi queant intelligere quidquid necessario attinet ad Catholicæ Religionis substantiam, aut Mysteriorum Fidei, & præsertim in materia Sacramentorum*. Attamen, ne contemnantur, quæ proposuimus, jussu

a *In Vita Mabillonii per Theodoricum Ruinart cap.* 44., *& seq.* *In Vita Abbatis de Ransè per P. Malachiam Inguinbert Episcopum Carpentoractens. lib.*1. *cap.*18.
b *Part.* 2. *cap.* 9. *sub n.* 5.

jussu nostro, Sacerdotes, quibus Ordinandorum merita exhibentur, illos Clericos omnino prætereant, qui Subdiaconatum petentes Logicæ per annum navasse operam obsignato testimonio non probabunt, quam cum Theologiæ, vel Juris Canonici studio non conjunxerint. Si quis autem hac lege dissolvi peroptet, supplicem libellum nobis exhibeat, in quo legitimam ejus rei causam declaret. Nos sane rationes, quæ adducentur, serio expendemus in eo cœtu, quem pro meritis Ordinandorum examinandis convocamus. Illud tamen monemus, hanc Civitatem, omnemque Diœcesim a nobis ita cognosci, ut quid singulis tribuendum sit, percipere facile possimus. Qui profecto sine causa Logicæ annum non concesserit, & tamen Subdiaconatum postulabit, facilem viam ostendemus, qua perficere id poterat, si mens aliena non fuisset.

13. Magistros porro obtestamur, ut certum tempus, quo Clerici ad ipsos audiendos accesserint, suis æque testimoniis exprimant, quæ aliter nullam vim obtinebunt. Clerici autem, qui de aliqua quæstione interrogati, ipsam minime traditam a Professoribus, explicatamque libere fatentur, pro certo habeant eam nobis rationem statuisse, ut totum examen in illis controversiis versetur, quæ ipsis procul dubio declaratæ sunt, licet veritatem inficientur.

14. Aliquid de Theologiæ, ac Juris Pontificii studio nobis agendum superest. Nepotiani exemplum a S. Hieronymo propositum singulis Ecclesiasticis aptissime convenire arbitramur: *Sermo ejus, per omne convivium de scripturis aliquid proponere, libenter audire, respondere verecunde, eruditionis gloriam declinando, eruditissimus habeatur. Illud ajebat Tertulliani, istud Cypriani, hoc Lactantii, illud Hilarii est, sic Minutius Felix, ita Victorinus, in hunc modum est locutus Arnobius; me quoque pro sodalitate Avunculi diligebat, interdum proferebat in medium, lectioneque assidua, & meditatione diuturna pectus suum Bibliothecam fecerat Christi.* Fatemur tamen non modo utilitatem, sed necessitatem Scholasticæ Theologiæ, quæ vel ab humana ratione præclara argumenta comparat, quibus Christiana Religio magis illustretur: *Utitur tamen*, inquit S. Thomas [a], *sacra Doctrina etiam ratione humana, non quidem ad probandam Fidem, quia per hoc tolleretur meritum Fidei, sed ad manifestandum aliqua alia, quæ traduntur in hac Doctrina*: Illa quidem per hæreticos contemnitur, sed ipsorum fallacias, & commenta penitus eludit. De ipsa Sixtus V. hæc habet [b]: *Sane Catholicæ Fidei dogmatibus confirmandis, & hæresibus confutandis pernecessaria est: & profecto, rem ita se habere, ipsimet veritatis inimici sunt judices, quibus Theologia Scholastica maxime est formidolosa; qui profecto intelligunt, apta illa, & inter se nexa rerum, & causarum cohærentia, illo ordine, & dispositione, tamquam militum in pugnando instructione, illis dilucidis definitionibus, & distinctionibus, illa argumentorum firmitate, & acutissimis disputationibus lucem a tenebris, verum a falso distingui, eorumque mendacia multis prastigiis,*

a *Part. 1. Quæst. 1. art. 8. ad secundum.* b *In Constitut. 75.*

giis, & fallaciis involuta, tamquam veste detracta, patefieri, ac denudari.

15. Itaque Theologiam Scholasticam per tres saltem annos excolat, qui satis ingenio præditus est, antequam Sacerdotio initietur. In hac sane Civitate Professores versantur, qui doctrinæ laude præstantes eam Theologiam tradunt, quæ sacrarum litterarum, Patrum, Conciliorumque testimoniis, & auctoritate confirmetur; qui denique illis multum dissimiles habentur, de quibus Melchior Canus merito scriptum reliquit [a]: *Et cum in his sacrorum Bibliorum testimonia rarissima sint, Conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis oleant, nihil ne ex gravi Philosophia quidem, sed fere puerilibus disciplinis, Scholastici tamen, si Superis placet, Theologi vocantur, nec Scholastici sunt, nedum Theologi, qui sophismatum fæces in scholam inferentes, & ad risum viros doctos incitant, & delicatiores ad contemptum.* Qui Moralis Theologiæ studium magis eligit, serio perpendat aliam ipsius partem pro audiendis Confessionibus necessariam esse, aliam pro Ordinibus suscipiendis. Illa quidem de pactionibus agit, ac de vendendis, emendisque rebus; altera vero in virtutibus Theologalibus, Fide nempe, Spe, & Charitate cognoscendis continetur. Item de Sacramentis generatim, ac etiam speciatim per eam differitur.

16. Ad Jus autem Pontificium devenientes, sublimiorem illam ejus profitendi rationem omittimus, qua veteri novum copulatur, jungiturque cognitio tum Conciliorum, tum Ecclesiasticæ Historiæ, sanioris critices, & eorum pariter, quæ tam in Decretalibus, quibus communiter utimur, quam in iis, quæ sex prioribus collectionibus continentur; & eorum etiam, quæ Pontificum Constitutionibus sancita sunt; tum controversiarum, quæ in Sacris Urbis Congregationibus propositæ fuerunt, ac definitæ. Illud tantum affirmabimus Pontificio jure, cujus communis est in Foro, ac Lycæis usus, plurima comprehendi, quæ ad Fidei nostræ dogmata pertineant. Cardinalis Dominicus Pinellius, libro septimo Decretalium, qui Clementi VIII. inscribitur, congestusque fuit magno labore, licet variis de causis numquam in lucem editus, hæc ita disserit: *Professoribus igitur Pontificii Juris non proponuntur ista dogmata, ut ea speculative, vel ex professo in scholis legant, aut de illis, tamquam de suis axiomatibus, disputent; quia, cum ex articulis Fidei deducantur, ut talia ad Theologum pertinent. Juris vero Peritus debet ea scire, tamquam certa, & accepta ex prioribus Theologiæ principiis; cum sacrorum Canonum disciplina sit Theologiæ subalterata, & illam præsupponere debet, ut Medicina præsupponit Philosophiam naturalem, & Musica præsupponit Arithmeticam, & prout omnes aliæ disciplinæ sibi invicem respondent, & altera ab altera quoad notitiam derivatur.* Idem Jus Pontificium plura complectitur, quæ ad forum Conscientiæ, Ecclesiæ administrationem, litesque jure dirimendas referuntur. Prima sane ex his duabus partibus S. Carolo Borromæo jucundissima fuit, uti Carolus Bescapesius ejus vitæ Scriptor his verbis testatur: *Canonum*

a *Lib. 8. de Locis Theologicis cap. 1.*

Canonum ea ſcientia perjucunda erat, quæ Patrum mores, & acta repræſentans Eccleſiæ componendæ, atque ordinandæ rationem continet, dolens, eos communi conſuetudine tantum Canones ad interpretandum ſeligi, qui ad lites, judiciaque valent. Altera pars etiam neceſſaria cum jure Civili plurimum copulatur. Hinc Honorius III. [a]: *Sane*, inquit, *licet Sancta Eccleſia legum ſæcularium non reſpuat famulatum, quæ æquitatis, & juſtitiæ veſtigia imitantur &c.* Lucius quoque III. idem confirmat [b]: *Quia vero, ſicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta Canonum Principum Conſtitutionibus adjuvantur &c.* Joannes XXII. ob fidem ſingularem, quam hæc noſtra civitas erga Sedem Apoſtolicam oſtendit, cum atrociſſimis bellis Italia vexaretur, privilegium a Clemente V. prius acceptum ſua auctoritate confirmavit, nempe ut Clerici ſæculares Civile jus addiſcerent: Epiſcopis tantum e Monachis, & Sacerdotibus id minime permiſit [c]; Sac. deinde Congregatio teſte Fagnano [d] Clericis univerſis, qui juris Civilis ſtudio in aliqua Academia detinerentur, conceſſit, ut Præbendarum fructus perciperent, modo tamen poſt jus Civile Pontificium quoque amplecterentur, illoque uti vellent, ut ſecundum magis intelligerent.

17. Quare, ut recte, atque utiliter omnia fiant, qui ad ſacros Ordines admitti cupiunt, omiſſoque Theologiæ curſu jus Canonicum addiſcendum ſuſcipiunt, præter annum in ſola Logicæ exercitatione collatum, nulloque alterius facultatis ſtudio permixtum, præcipimus, antequam pro Subdiaconatu in examen veniant, ut juri Civili per annum operam præſtent, reliquis autem duobus annis in jure Canonico verſentur, ſi eorum Profeſſores duorum annorum ſpatio Canonicas Inſtitutiones abſolvant. Sin autem, ut fieri commode ſolet, unius anni ſpatio id perficiant, tunc poſt Logicam juris Canonici ſtudio per annum occupentur, tertiumque impendant annum, ut Theologiæ Moralis eam partem, quæ de Sacramentis agit, magna ſedulitate percurrant.

INSTITUTIO XLIII.

De obſervandis diebus Feſtis. Barbitonſores, rerumque venditores vehementer improbantur, qui hoc præceptum ſummopere negligant. Certum tempus, atque hora præſcribuntur ipſis, ut operibus ſuis vacent abſque ullo ſcandalo, ſeu offenſione.

I. POSTQUAM pervenimus in hanc Sedem, Inſtitutionem promulgavimus, qua Tonſoribus permiſſum fuit, ut diebus Feſtis artem mane exercerent, donec ſignum per Eccleſiæ Metropolitanæ campanam daretur, & a prandio poſt horam vigeſimam ſecundam, aut

a *Cap. ſuper ſpecula ad tit. de Privilegiis.* b *Cap. Intelleximus de novi operis nuntiatione.* c *Rainaldus ad ann. Chriſti 1517. num. 16.* d *In cap. ſuper ſpecula num. 33. Ne Clerici, vel Monachi.*

vigesimam tertiam opus suum libere repeterent. Cautum tamen fuit, ne in ipsorum officinis ludi instituerentur, nec ulli conventus fierent, qui a Christianis moribus, ac disciplina abhorrerent. In delinquentes etiam certas pœnas eodem Decreto constituimus.

2. Ingenue fatemur, id a nobis invito animo Tonsoribus concessum fuisse, cum sub oculos nostros versaretur, caput tondere, & barbam radere inter servilia opera adnumerari. Joannes quippe XXII. ad Philippum V. Galliarum Regem scribens eamdem consuetudinem his verbis improbavit [a]: *Illud sane, quod inolevisse in illis partibus dicitur, ut videlicet passim in quamdam divinam irreverentiam die Dominico radendis, ac tondendis barbis, atque capitibus intendatur, te dissimulare non licet, cum dies illa Divino cultui specialiter dedicata talibus profanari non debeat &c. Nec ignoras, quod inter præcepta Decalogi Sanctificatio Sabbati ponitur, ad quorum observantiam Fidelis quilibet de necessitate tenetur.* Profecto cum nulla necessitas urgeat, ut per dies Festos radendis barbis, & capitibus tondendis tempus conteratur, quod profestis diebus commode fieri potest, communis Theologorum opinio locum habet, ab Episcopis nempe servilia opera permitti diebus festis, ac tolerari posse, si vera necessitas id postulare videatur. In eamdem sententiam Romani Pontifices conveniunt, ac potissimum Nicolaus V., cum plurima per Hungaros anno 1447. petita fuissent: *Cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, & Festivis; sed necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata licitum est præmissa exercere.*

3. Sed magis movebamur, cum Decretum expendimus pro cultu diebus Festis exhibendo Romæ promulgatum, quo Tonsoribus per eos sacros dies vulneribus ægrotantium solum mederi conceditur. Præclarissimus etiam Cardinalis Paleottus primus hujus Urbis Archiepiscopus anno 1603. constituit [b], ut sanguinem tantum mittere diebus Sacris, morbisque inopinatis præsentem medelam afferre, quam periculosum sit in aliud tempus protrahere, Tonsores deberent. Decessor quoque noster Cardinalis Boncompagnus idem consilium suscepit, ut ipsi Tonsores in Album relati, si necessitas id peteret, Chirurgiæ muneribus iisdem diebus fungerentur, a capitibus autem, barbisque radendis abstinerent [c]. Postremo, si populi aliqui ad Sacras Congregationes confugerunt, ut Episcoporum super hac re Decreta de medio auferrent, abjectis ejusmodi libellis, ea Decreta prorsus observanda responsum sapienter fuit [d]; quæ sane omnia Sancti Antonini [e] doctrina comprobantur: *Barbitonsores non in radendo, sed in minuendo sanguinem &c. si in Festis exercent artem suam principaliter propter necessitatem eorum, quibus serviunt, non propter cupiditatem lucri, excusantur.*

4. Atta-

a *Rainaldus ad ann. Christi 1317. sub num. 4.* b *In Compend. suorum Ordinum pag. 140.* c *In Edicto promulgato die 28. Julii ann. 1699. edito post ipsius Synodum, & in alio promulgato die 18. Maji anno 1720.* d *Braschius in Promptuario Synodali cap. 12. num. 6.* e *In sua Summa part. 2. tit. 9. cap. 8.*

4. Attamen has difficultates superavimus, postquam virtutis opinione præstantes viri nobis ostenderunt, post tot Decreta Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum æquo animo tulisse, ut Tonsores barbas raderent, donec Metropolitanæ campana pulsaretur. Illud quoque in mentem venit, quod Joannes Gerson scriptum reliquit: *De operibus servilibus non exercendis diebus Dominicis, & festivis plus, & frequentius determinat consuetudo loci, & personarum a Prælatis tolerata, quam alia lex scripta.*

5. At vero idem evenit, quod navim contra fluminis cursum dirigentibus accidere consuevit, qui si vim intendere paululum cessent, aquarum impetu alio, quam velint, navis ipsa defertur. Ita profecto Tonsores aliqui hac humanitate abusi sunt: ita ut Matutinum tempus festorum dierum impudenter in radendis barbis totum impendant, tyronesque occupati, Missæ Sacrificio minime adesse possint, nec ad Sacramenta percipienda accedere, nec divina eloquia, aut Christianæ legis doctrinam, & instituta, quæ ipsis necessaria sunt, addiscere, quemadmodum probissimi homines, & non semel libelli supplices de hac re nos admonuerunt.

6. Ipsos quidem felices nuncupamus, si religione, pietate, & Christianæ virtutis studio ducti sunt, ut hanc nobis corruptelam patefacerent; contra vero miseros, si ad nos confugerunt, ut in otio deinceps versentur, vel in templa se conferant, ubi impudicis amoribus indulgeant, aut aliis criminibus patrandis sacrum tempus insumant. Minori culpa tenerentur, si diebus Festis officinas nunquam desererent, & opera servilia exercerent, quam si tempus Deo consecratum turpiter scelesteque projiciant. Nicolaus I. Bulgaris consilium petentibus respondens, a terrenis operibus per dies Festos cessandum docuit, adeundas Ecclesias, Deum vehementer exorandum, pietatemque impensius colendam; deinde sermonem ad eos convertens, qui ludis, otioque dies Festos conterunt, hæc tradit: *Melius illi fuerat ipso die, B. Apostoli Pauli præceptis obaudiens, laborare manibus suis, ut haberet, unde tribueret necessitatem patientibus.* Princeps autem Theologorum S. Thomas [a] opera servilia diebus Festis interdici ob eam causam existimavit, quia divinis rebus vacare nos magnopere impediunt; Post hæc: *Et quia* (inquit) *magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum, quamvis sit corporale, ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die Festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit.*

7. Cum tamen hominum secreta consilia Deo solum innotescant, nec Episcopus, si honesta petantur, ea recusare debeat; si autem corruptelæ inducantur, quæ fidelibus offensionem afferant, remedia illis comparare pro muneris sui ratione omnino teneatur, in eum locum adducti sumus, ut querimoniis consulendum sit, quæ pro dierum Festorum cultu

 repa-

a In 2. 2. quæst. 122. art. 4. ad 3.

reparando ad nos deferuntur: Gersonis præsertim sententia compellimur, qui postquam dierum Festorum præceptum valde imminuit, ea dissimulanda judicans, quæ ab Episcopis æque feruntur, vel etiam diuturna consuetudine firmata sunt, hæc subdit: *Consuetudo exercendi opera servilia, hæc ab istis, hæc ab illis, in diebus Festivis tunc maxime dicenda esset corruptela, quando totaliter a servitio Dei, & a cultu Festorum, & maxime ab auditu Missæ revocaret.*

8. Ut hoc negotium sedulo pertractetur, Tonsorum Præfectos accivimus, inductam ab ipsis corruptelam declaravimus, cautumque ipsorum etiam legibus ostendimus, ne per Sacros dies radendas barbas suscipiant; nos quidem indulgere, ut usque ad campanæ pulsationem, uti superius dictum est, & a prandio post horas vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam in suis ministeriis libere versentur; omnino tamen præcipere, ne hos limites excedant. Postremo monuimus, ut reliquos omnes ejusdem generis opifices in cœtum convocent, nostramque hanc deliberationem exponant, quæ maxima cum æquitate conjungitur. Responsum nobis deinde fuit paratos Tonsores omnes, ut voluntati nostræ satisfaciant; illudque solum impedimentum propositum est, nempe aliquos ex ipsis Principum virorum clientelis, ac privilegiis innixos, constitutam legem despicere, & in posterum despecturos, ex quo non leve detrimentum in cæteros dimanat, quorum officinæ pristina civium frequentia destituuntur. Quam ob causam cum ipsis viris Principibus de hac re egimus, pro quorum domesticis, ac familiaribus ratio nobis habenda est; iique, quod jam pro certo habebamus, testati sunt, Festos dies omni religione excolendos, nec se ullo modo ferre posse, ut eorum patrocinium pro divinis, vel Ecclesiasticis præceptis contemnendis impudenter adhibeatur. Quare in nostra potestate esse, ut his malis libere, & sine ullo discrimine prospiciamus.

9. Itaque perfectis omnibus, quæ superius enumeravimus, Institutionem antea promulgatam renovamus, & Tonsoribus universis absque ullo discrimine interdicimus, ne mane per dies Festos post consueta campanæ signa, vel a prandio ante vigesimam secundam, aut vigesimam tertiam horam barbas radere, & capita tondere audeant. Facultates omnes, quæ superiori tempore ipsis concessæ fuerint, penitus abrogamus, easque pœnas indicimus, quæ eodem Decreto continentur. Quod si aliquis non paruerit, pœnaque persoluta, iterum secundo jussa detrectaverit, non eamdem modo pœnam luere cogetur, sed etiam ante campanæ signa, vel a prandio post horas, quas supra designavimus, in radendis barbis, & capitibus tondendis, ut reliquis fas est, occupari non posse declaramus. Sin autem id quoque negligat, pœnas iterum dabit, eumque ab hujus Diœcesis finibus certissime depellendum nostra auctoritate fatemur. Cum dierum Festorum contemptus ad utrumque forum jure pertineat, nisi de Clericis agatur (tunc enim per forum Ecclesiasti-
cum

cum res unice judicatur) Cardinalis Justinianus hujus Urbis Legatus die 6. Octobris anno 1610. decrevit, ne Tonsores ulli, cum dies Festi celebrantur, aliquem pectere, etiam extra officinas, radere, aut abluere auderent; delinquentibus viginti quinque aureos persolvendos, tresque ictus fidicularum pro pœna constituit, quam luere deberent non Tonsores modo, sed etiam, qui ab ipsis raderentur. Nos tamen salva, & integra illis brachia relinquemus, quibus in alia quacumque Diœcesi libere utantur: nostris administris solum præcipimus, ut si aliquos offenderint, qui extra præscriptas horas diebus Festis radantur, nomen manu ipsorum descriptum eliciant. Sin autem litteras efformare nesciant, Crucis signum coram duobus testibus efficiant, ut ipsis pariter arbitrio nostro pœnæ statuantur.

10. De illis agendum superest, qui vitæ alendæ necessaria in officinis, foroque venditant. Illa quidem S. Carolus Borromæus parens Ecclesiasticæ disciplinæ, & cætera quoque vendi permisit, quæ necessario ad ægrotos curandos requiruntur, ea tamen conditione, ut officinæ nullo modo pateant[a]: *Ne quid ematur, aut vendatur præter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrorum curationem necessarium sit, nec officinæ omnino, aut ex aliqua parte apertæ habeantur*. Cum vero tertium Concilium coegit, hæc etiam addenda judicavit: *Quo in genere præterea Episcopus illarum rerum venditioni certam horam, & modum præscribat, ne ex venditione aliquid existat scandali, offensionisve, aut occasionis, qua distrahantur homines a Divinis Officiis*.

11. Cum hæc ita se habeant, Decessor noster, ac deinde nos ipsi anno 1731. jussimus, ne Lanii, Macellarii, Cupedinarii, & reliqui omnes, qui carnes vel in frusta, vel in quadrantem divisas, aut alia esculenta vitæ necessaria in foro, vel officinis vendunt, ne, inquam, id negotium suscipiant, nisi post campanæ signa, ut superius dictum est; a prandio autem post horam diei 22. Alia quoque tunc decrevimus, quæ in eodem edicto continentur, & pœnas ibi statuimus in eos, qui parere recusaverint.

12. Eodem fere tempore, quo Tonsorum administri ad nos confugerunt, etiam qui Macellariis inserviunt, questi sunt se a Missæ Sacrificio, Divinis Officiis celebrandis, audiendaque Christianæ Legis explicatione sæpius impediri, quod vendendis rebus, etiam extra constitutum tempus, assistere debeant. Hinc non leviter suspicati sumus, nimis per hanc Diœcesim invalescere conatus Dæmonum improbos, ut sacræ celebritates penitus abrogentur, uti in Psalmo 73. v.8. legitur: *Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra*.

13. Quare accitis hujus artis Præfectis, habitaque eorum ratione, quorum clientelæ, & patrocinia litteris obsignata in medium afferebantur, qui sane pietati consentanea nobis responderunt, illisque similia, quæ

a *Primo Mediolanen. Concil.*

quæ paulo ante explicavimus, cum de Tonsoribus ageretur, his, inquam, peractis, institutionem jam promulgatam renovamus pro iis omnibus, quæ ad Macellarios pertinent; & ea quoque adjungimus, quæ superius in Tonsores constituimus, & quæ Macellarios æque, ac Tonsores afficere declaramus.

14. Finem sermoni imponimus Concionatores, & Parochos omnes magnopere admonentes, ut quoties ad populum verba faciunt, ejus præcepti gravitatem explanent, quo dierum festorum celebritates excolendæ indicuntur. Non ignorant quidem naturæ ipsius præcepto homines obstringi, ut dies aliqui Deo Optimo Maximo consecrentur. In veteri testamento illud jussum fuerat: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices ....; sex enim diebus fecit Dominus Cœlum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt, & requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & sanctificavit eum* [a]. Apostoli vero diem Dominicum Sabbati loco suffecerunt, quod eo die Salvator noster ad immortalem vitam surrexerit. Hinc in Apocalypsi Sancti Joannis cap. 1. habetur: *Fui in spiritu in Dominica die*. Sed quoniam in veteri lege præter Sabbati celebritatem, alii quoque dies festi designati fuerunt, ut præclara Dei opera debita religione ac memoria Judæi prosequerentur, & fortia gesta præstantium mulierum celebrarent Judit, Esther, Machabæorum, aliorumque, qui inter ipsos Judæos immortalem sibi gloriam, & laudem comparaverant, profecto in nova Lege per Apostolos etiam solemnes aliqui dies instituti fuerunt, ut præcipuis Religionis mysteriis, invictisque Fidelibus Sacri honores decernerentur.

Certissimum pariter est oportere, ut non modo patresfamilias dies festos colant, sed liberos etiam suos, ac domesticos ad hoc præceptum observandum impellant. Quare post allata superius Exodi verba, hæc subjiciuntur v. 10.: *Non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas*. Neque profecto Dei voluntati satisfacit, qui solum dierum festorum celebritates in eo constituit, ut rei Divinæ intersit, & a servilibus operibus abstineat; non vero contendit omni studio, ut Deo vero cultum exhibeat, nec ulla peccati labe per dies Festos inquinetur, ut per Isaiam Deus ipse declarat: *Neomeniam, & Sabbatum, festivitates alias non feram: iniqui sunt cœtus vestri. Calendas vestras & solemnitates vestras odivit anima mea*; & per Malachiam: *Dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum*.

15. Tandem plane cognitum est, ac perspectum eos, qui dies Festos contempserint, etiam in hac vita puniendos, uti Deus per Ezechielem indicavit: *Sabbata mea violaverunt vehementer: dixi ergo, ut effunderem furorem meum super eos, & consumerem eos*. Libro autem Numerorum traditur, Judæum quemdam, qui die Sabbati ligna congerebat, in potestatem

a *Exodi cap.20. v.11.*

ſtatem Moyſis, & Aaron proditum fuiſſe, ipſorumque juſſu in carcerem detruſum, ſed cum incerti eſſent quid de illo ſtatuendum videretur *Dixit Dominus ad Moyſen: morte moriatur homo iſte, obruat eum lapidibus omnis turba extra caſtra.* Noſtris quoque temporibus certiſſima Divinæ ultionis argumenta ſub oculos verſantur. Nam cæteris omnibus omiſſis, meſſem hoc anno uberrimam ſperavimus, quam tamen exiguam, ac tenuem congeſſimus. Id vero non dictum a nobis temere putandum eſt, ſed ex Sacris Litteris apertiſſime deprehenditur ex contemptu dierum Feſtorum id potiſſimum dimanare: *Cuſtodite* (inquit Deus [a]) *Sabbata mea &c. & dabo vobis pluvias temporibus ſuis, & terra gignet germen ſuum, & pomis arbores replebuntur.*

16. Parochi, & Concionatores de his copioſe verba facere poterunt, & ea Fidelium animis ita imprimere, ut ad Feſtos dies omni honore colendos adducantur. Poſtremo, quæ antea ſanximus, univerſa confirmamus, itemque præcipimus, ut hoc præſens Edictum conſuetis Urbis locis figatur, & qui in ipſo nominantur, ejus exemplar in ſuis officinis, ac tabernis habeant. Quoniam vero cauſam excuſationis eam nonnulli afferunt, ſe campanæ ſigna non exaudire, licet acutus, graviſque illius ſonitus in omnem Civitatem facile propagetur, opportunum ducimus poſt hoc Edictum horam monere, qua per ſingulos menſes idem campanæ ſignum dari conſuevit.

Diebus Feſtis ſignum pro occludendis officinis campana major hujus Metropolitanæ Eccleſiæ per horæ quadrantem dabit, ſtatim ac pro Divinis Officiis celebrandis ſignum abſolutum fuerit. Horas autem ſigno ejuſmodi conſtitutas per anni curſum ſubjicimus.

JANUARIUS.	
Menſe toto	17
FEBRUARIUS.	
A prima die uſque ad decimam quartam diem	16½
A die decima quinta ad finem menſis	16
MARTIUS.	
A prima die uſque ad nonam diem	15½
A die decima uſque ad decimam nonam diem	15
A die vigeſima uſque ad totum menſem	14½
APRILIS.	
A prima die uſque ad nonam diem	14
A die decima uſque ad decimam nonam diem	13½
A die vigeſima uſque ad totum menſem	13
MAJUS.	
A prima die uſque ad decimamquartam diem	12½
A die decimaquinta uſque ad totum menſem	12
JUNIUS.	

Toto

a *Levit.*

Toto menſe	12
JULIUS.	
Toto menſe	12
AUGUSTUS.	
A prima die uſque ad decimamquartam diem	$12\frac{1}{2}$
A die decimaquinta uſque ad totum menſem	13
SEPTEMBER.	
A prima die Septembris uſque ad nonam diem	$13\frac{1}{2}$
A die decima uſque ad decimamnonam diem	14
A die vigeſima uſque ad totum menſem	$14\frac{1}{2}$
OCTOBER.	
A prima die uſque ad nonam diem	15
A die decima uſque ad decimamnonam diem	$15\frac{1}{2}$
A die vigeſima uſque ad totum menſem	16
NOVEMBER.	
A prima die uſque ad decimamquartam diem	$16\frac{1}{2}$
A die decimaquinta uſque ad totum menſem	17
DECEMBER.	
Toto menſe	17

INSTITUTIO XLIV.

De publicis Sacellis in Diœceſi poſitis. Quibus diebus minime liceat Sacrum in illis perficere. De illis Sacellis, in quibus permitti poteſt Miſſæ Sacrificium, antequam in Parochia celebretur.

1. CUm Diœceſim hanc noſtram inviſimus, plura Sacella publica offendimus, quæ Fideles, interpoſita Deceſſorum noſtrorum auctoritate, condiderunt.

2. Sed quoniam pro varietate hominum, ac voluntatum variæ quoque ſunt ſententiæ, ita diverſas de ipſis Sacellis opiniones percepimus.

3. Aliqui ex Parochis aptiſſime ſuis Eccleſiis ea convenire nobis duabus de cauſis aſſeruerunt. Ac primo, cum Sacra Euchariſtia ad ægrotos longe a Parochia diſſitos deferenda eſt, rem divinam in aliquo ex iiſdem Sacellis conficiunt, & inde commodius Sacrum Chriſti Corpus ægrotis adminiſtrant. Deinde, cum plurimi ex Parochianis longe ab Eccleſia ſejungantur, turbulentis hyemis temporibus, impeditiſque itineribus, ad Miſſæ Sacrificium non convenirent, niſi in aliquo Sacello ipſorum ædibus proximiori illud celebraretur.

4. Alii vero Parochi, ſi Miſſæ Sacrificium in illis Sacellis peragatur, illud conſequi magnopere contendunt, ut magna pars populi ad Eccleſiam Parochialem raro ſe conferat, atque ita divinis eloquiis, Chriſtianæque legis explanatione prorſus deſtituatur. 5. Ut

5. Ut has varias sententias componamus, primo vehementer expetimus, ut frequenter populus ad Parochiam accedat, ubi Sacro intersit, piosque sermones, & Religionis mysteria explicata percipiat: *Moneant*[a] (de Episcopis agitur) *etiam eumdem populum, ut frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, & majoribus Festis, accedat.*

6. Sed cum Tridentina Synodus Parochis indixerit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis pios sermones ad populum habeant, & insuper jusserit populum ad illos convenire, nisi grave aliquod incommodum intercedat[b]: *Moneatque Episcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei*: Ideo consilio præstantium virorum, qui hujus quoque Diœcesis peritissimi sunt, præcipimus, ut omnino serventur, quæ de publicis ejusmodi Sacellis modo constituemus.

7. Ac primum absque facultate nostra, quæ tum solum tribuetur, cum legitima causa id postulaverit, Sacrum in illis Sacellis fieri prohibemus, cum solemnes dies aguntur Paschatis, Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, Annunciationis, atque Assumptionis Beatæ Virginis, Sanctorum Petri, & Pauli, omnium Sanctorum, Sancti Petronii, ejusque Sancti, cujus titulo Parochia nuncupatur juxta veterem hujus Diœcesis consuetudinem.

8. Parochus quidem edicere nequit, ut in publicis Sacellis, quæ in sua Parochia sita sunt, Missæ Sacrificium celebretur, postquam Parochiale absolutum fuerit. In nostra potestate id solum positum est, qua uti volumus non sine ipsorum utilitate, & commodo, sed modum aliquem statuendum judicamus. Itaque præter solemnes dies, quos modo enumeravimus, reliquis etiam diebus Festis rem divinam in publicis Sacellis instituere non liceat, quæ mille passibus a Parochia non distant, nisi postquam Sacrum in eadem Parochia confectum fuerit, quod tamen apte pro populi commoditate indici debebit. Siquidem hujus itineris intervallum non ita longum molestumque ruricolis videri potest, ut ad Parochiam accedere impediantur. Sin autem ea Sacella supra mille passus a Parochia sejungantur, tunc Sacerdos eo tempore Sacrum faciat, quo populus ad illud audiendum facile congregetur. Nam experientia compertum est, ad Parochiam minime se conferre populum, hyemis præsertim tempore, si supra mille passus iter suscipiendum sit, Sacellaque proximius habeat, ubi Missæ Sacrificium per dies Festos indicatur. Neque fieri potest, ut divinum Missæ Sacrificium in illis Oratoriis celebrandum post Parochiale protrahatur, cum ruricolæ citius, quam cæteri prandium instituere soleant, ideoque plura alia prætermitti deberent, quæ peragenda in iisdem Sacellis jubemus, ut inferius declarabimus.

a *Concil. Trid. sess.22. in Decreto de observ. & vitandis in celebr. Missæ.*
b *Sess.24. cap.7. de Reformat.*

9. Quod supra diximus, solius Episcopi partes esse decernere, ut res divina in Sacellis ejusmodi post Sacrum Parochiale conficiatur, id Sacræ Romanæ Congregationes constituerunt [a]: *Quod autem sancire possit Ordinarius, ne Missa ante Missam Parochialem diebus Festis in Oratoriis sæcularibus celebretur, pluries decrevit Sacra Congregatio Concilii &c. At vero Parochus ex semetipso facere non potest antefatam prohibitionem; quippe quæ spectat ad Ordinarium, ut eadem Sacra Congregatio Concilii censuit.*

10. Hinc si Parochus aliquis Missæ Sacrificium fieri prohibuerit, antequam ipse Sacrum absolverit, idque in Sacra Concilii Congregatione tueri contenderit [b]: *Sacra Congregatio respondit, de rigore juris non posse prohiberi, ut Missæ non celebrentur ante Missam a Parocho non celebratam.*

11. Sin autem Decreta Synodalia in medium prolata fuerint Episcopi auctoritate confecta, quibus caveretur, ne ullum Sacrum fieret ante Parochiale, tunc eadem Decreta servanda Sacra Congregatio respondit. Ita sane die 25. Maji anno 1652. Episcopo S. Agathæ Gothorum responsum datum fuit [c] *Sacra &c. sæpius censuit, Constitutiones Synodales disponentes, ut diebus Festis Missæ celebrari non debeant in aliis Ecclesiis, nisi celebrata Missa in Ecclesia Parochiali, esse observandas; ita tamen, ut Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur.*

12. Insuper die 28. Januarii anno 1640, Decretum his verbis edidit [d]: *Quæritur, an Parochus prohibere possit, ne in Capella ruri per Laicum ædificata in solo publico celebrari possit, antequam Missa celebretur in Ecclesia Parochiali Matrice, Sacra &c. respondit, supposita facultate legitima celebrandi in dicta Capella, de rigore juris non posse prohiberi; sed Episcopum pro prudentia curare posse, ut in diebus festivis prius celebretur Missa in Parochiali Ecclesia.* Procul dubio de his agere, quæ rumore sparguntur, quam de jure Canonico, facilius est. Primum satis comparatur, siquis ad officinas, vel forum se conferat, ibique vulgi sermones percipiat, eosque veros, aut falsos per Urbem disseminet. Nemo autem de Pontificio jure verba facere potest, nisi prius ipsum diligenter excoluerit. Præstantes libri requiruntur, qui diligenter evolvendi sunt: cognitio pariter, & quoddam sapientiæ lumen necessarium est, ne temere, & inconsulto iisdem libris utamur, postremo suprema Tribunalia cognosci debent, ubi sententiæ de propositis caussis feruntur. Qui his præsidiis destituti sunt, inepta semper loquentur, ex quibus detrimenta non exigua etiam dimanabunt.

13. Sed jam revertamur unde divertimus: Sacerdos, qui juxta superius constituta Sacrum faciet in illis Oratoriis, quæ supra mille passus a Parochia dissita sunt, dies Festos populo denunciet, Sacrum Evangelium ex Altari explicet, ea percurrens, quæ ad æternam salutem compa-

paran-

a *Braschius in Promptuario Synodali cap. 107. num. 23. 24.* b *In Causa Urbin. quam proposuit Archipr. S. Cassiani die 27. Junii anno 1641. lib. 16. Decret. pag. 543. a tergo.* c *Lib. Decretor. 19. pag. 191.* d *Lib. Decretor. 16. pag. 331.*

parandam necessaria sunt. Denique Christianæ legis præcepta, ac disciplinam illis omnibus explanet, qui ad Missæ Sacrificium convenient. Qui hæc nostra jussa detrectaverit, pœnas dabit nostro arbitrio statuendas, & *a Divinis* etiam interdicetur.

14. Hæc fieri omnino debent, ne inculti ruris habitatores divinis careant eloquiis, & sempiternos cruciatus subeant ob earum rerum ignorantiam, quarum cognitio (ut ajunt Theologi) *necessitate medii* requiritur: neque id novum videri debet. Nam idem Braschius [a] postquam asseruit per solos Episcopos decernendum, ne ullum Sacrum celebretur ante Parochiale, id tamen posse ab Episcopo permitti censuit: *Quando in Missis antecedentibus Parochialem fit populo per Celebrantem explicatio Catechismi; & ita hodie solet determinare ipsamet Sacra Congregatio Concilii*.

15. Id etiam Pontifex jussit in iis litteris, quas ad omnes Italiæ Episcopos dedit die prima Julii hoc anno 1735.: *Præ cæteris Sanctitas Sua plurimum observanda commendat, quæ Parochis in hac re per Tridentinam Synodum præcipiuntur, ac potissimum, ne, dum Sacrum diebus Festis agitur, pii sermones ad populum omittantur. Idem ab iis Sacerdotibus præstabitur, qui iisdem diebus in ruralibus Sacellis rem Divinam celebrabunt, pro illis instituendis, qui ad Missæ Sacrificium conveniunt, quibus explananda sunt ea, quæ credere, sperare, atque agere tenentur, & præ reliquis Sanctæ Religionis præcipua Mysteria*.

16. Sed ne Parochi aliquid sibi detractum querantur, iterum declaramus, nos magnopere optare, ut universus populus ad Parochiam accedat. Cum tamen plurimi, ob hyemis præsertim asperitatem, id negligant, vel impedita itinera suscipere nequeant, Apostolici muneris ratione ducimur, ut illis pariter consulamus. Parochi autem, & etiam Vicarii Foranei curabunt diligenter, ut Sacerdotes in ruralibus Sacellis rem divinam facientes suo munere perfungantur. Si aliquid per negligentiam prætermissum ab illis fuerit, statim nos de hac re certiores efficiant. Illos pariter, qui Sacerdotes eosdem audierint, cum Fidei nostræ doctrinam explicarint, sedulo examinabunt, si res postulet, utrum satis Fidei rudimentis imbuti fuerint, & potissimum, cum Sacram Eucharistiam primo percipere velint, vel matrimonium inire. In mentem Parochi adducant, quod Sancta Birgitta scriptum reliquit [b], ipsos molæ rotæ frumentariæ comparari, quæ nisi moveatur, frumentum minime conteritur.

a Num. 24. b *Lib. 4. c. 97. suarum Revelationum*.

INSTITUTIO XLV.

De illis, qui Sacram Eucharistiam in Paschate minime perceperunt. De præcepto, quo Fideles obstringuntur semel in anno divinam Eucharistiam sumere; quo fundamento hoc præceptum innitatur. Qua ratione uti debeant Parochi, ut populus omnis huic Paschali præcepto satisfaciat.

1. IN Actis Apostolorum traditur, priores Fideles, *quorum erat cor unum, & anima una*, singulis diebus ad Sacram Eucharistiam percipiendam accessisse: *erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus*. Qua de re S. Cyprianus [a], qui tertio sæculo floruit, hæc posteris scripta commendavit: *Hunc autem panem dari nobis, quotidie postulamus, ne, qui in Christo sumus, & Eucharistiam quotidie, ac cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto, dum abstenti, & non communicantes a cœlesti pane prohibemur, a Christi Corpore separemur*.

2. Ignoramus, utrum pietas, an præceptum hanc sanctissimam consuetudinem induxerit; & quamdiu ipsa permanserit. Illud affirmari certo potest, remissa imminutaque ob diuturnitatem temporis Fidelium pietate, constitutum fuisse circa sæculum VIII., ut *Etsi non frequentius, saltem in anno ter Laici homines communicent (nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini* [b]. Gratianus quidem hanc legem Sancto Fabiano Pontifici tribuit, sed communis hoc tempore litteratorum hominum consensus ad sæculum octavum illam referendam existimat.

3. Asserendum pariter videtur, eamdem legem usque ab initio sæculi XIII. receptam a Fidelibus, & observatam fuisse. Etenim in epistola, qua Innocentius III. eos instituit [c], quorum opera Livoniæ populis ad Christianam Fidem paulo ante traductis necessaria erat, hæc mandat: *Interim tamen Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum renatis fonte Baptismatis consuetis Festivitatibus, & in mortis articulo tribuatis*.

4. Insuper dissimulari nequit pietatis studium indies adeo extenuatum fuisse, ut disciplina etiam in Ecclesia commutaretur. Quippe hæc in Lateranensi Concilio sancita fuerunt, quæ etiam in Capite Omnis continentur [d]: *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum*.

5. Tri-

a *In suo Tractatu de Oratione Dominica*. b *Can. & si non frequentius &c. de consecrat. dist. 2.* c *Eadem epistola habetur in cap. Deus de Pœnit. & Remissionibus*. d *Eodem tit. de Pœnitent. & Remissionibus*.

5. Tridentina autem Synodus, cum prius illud declarasset [a]: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent*; pœnam tamen excommunicationis solum iis inflixit, qui præceptum sumendæ Sacræ Eucharistiæ saltem in Paschate inficiarentur [b]: *Si quis negaverit, omnes, & singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum Sanctæ Matris Ecclesiæ, anathema sit.*

6. Patres Concilii Lateranensis, cum suspicarentur, haud esse defuturos, qui Eucharistiam Paschali tempore sumere, adeoque præceptum suum exequi detrectarent, eam pœnam statuerunt [c]: *Alioquin, & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura.* Idem decernit Rituale Romanum jussu Pauli V. titulo: *Quibus non licet dare Ecclesiasticam Sepulturam*: inter quos illi adnumerantur: *de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint Sacramenta Confessionis, & Communionis in Pascha, & absque ullo signo contritionis obierunt.* Cum tamen evenire possit, ut Confessarii consilio a percipiendo Eucharistiæ Sacramento aliqui tunc abstineant, hinc ejusdem Concilii Patres eos ab omni pœna liberos, & immunes his verbis declaraverunt: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

7. Quamobrem in Diœcesibus bene institutis Parochi de præcepto Paschalis Communionis populum per Quadragesimam admonent. Diligenter eos describunt, qui huic præcepto satisfaciunt, & illos pariter, qui jussa detrectant, uti per Rituale Romanum præcipitur [d]: Pervicaces sæpius objurgant, quorum nomina ad Episcopum deferunt: eos quoque denunciant, qui Confessarii jussu Sacram Eucharistiam in Paschate non susceperint. Contumaces autem Episcopus ab ingressu Ecclesiæ interdictos, & Ecclesiastica sepultura carentes declarat, eorumque nomina publice exhibet, ut hac ignominia puniantur.

8. Verum prætermissis iis omnibus, quæ in aliis Diœcesibus fieri solent, quid in hac Bononiensi positum in more fuerit indicabimus, cum Cardinales Paleottus, & Alphonsus quoque Paleottus hanc Ecclesiam administrarent. Siquidem in compendio Decretorum, quæ typis excusa fuerunt in hac eadem Civitate anno 1603., hæc habentur [e].

Monitio, quæ per Parochos fieri debet secunda, ac tertia die Paschatis iis, qui Sac. Eucharistiam non susceperint.

Admonentur omnes, qui die Dominico Paschatis ad Sacramentum Eucharistiæ non accesserint, ea lege teneri, ut hujus hebdomadæ spatio per Pœnitentiam prius expiati Sanctissimum Christi Corpus percipiant; Qui non paruerint ab ingressu

a *Sess. 22. de Sacrif. Missæ.* b *Sess. 13. de Euchar. can. 9.* c *In cap. superius allato.*
d *Tit. de Commun. Paschali.* e *Pag. 50.*

greſſu Eccleſiæ palam interdicentur, ipſorumque nomina publice exponentur; ſi vita forte deceſſerint, Eccleſiaſtica ſepultura carebunt.

9. Suam nobis virtutem, ſtudiumque pietatis adeo teſtati ſunt Parochi, ut nullus timoris, ac ſuſpicionis locus ſuperſit, quin omnem curam diligenter impendant, ut eos, qui Paſchalis Communionis præceptum contempſerint, deprehendant, perditoſque homines omni benevolentiæ ſignificatione ad bonam frugem traducant. Eoſdem Parochos ab omni ſimulatione alienos ita ducimus, ut nullam ob cauſam, hominumque rationem ſilentio aliquem præterire velint, cum ſcripta ad noſtros Miniſtros illorum nomina deferent, qui in Paſchatis celebritate Sacram Euchariſtiam non ſuſceperint. At ne Apoſtolico muneri, quo nos ipſi fungimur, deeſſe videamur, indicimus omnibus, qui in Paſchate, vel ſpatio temporis interjecto, Sacram Euchariſtiam in Parochia, vel in alia Eccleſia probante Parocho non acceperint, indicimus, inquam, ut ejuſmodi præcepto ſatisfaciant ſaltem ad octavam diem Septembris, qui B. Virginis Natali conſecratur: ſciant etiam decima octava die ejuſdem menſis, cum Sacra Myſteria in hac Metropolitana ſupplicatione indicta, circumferuntur, Eccleſiæ foribus eorum nomina defigenda, qui juſſa pervicaciter haud fecerint, pœnaſque infligendas, quæ per Sac. Canones decernuntur. Itaque Parochis mandamus, ut adminiſtris noſtris a die nona Septembris ad decimam quartam eorum nomina denuncient, qui contumaces fuerint. Ne autem ſacrilegiis occaſio præbeatur, prudenter ſe gerant Parochi, dum ſcriptum teſtimonium de peracta Confeſſione ab illis pervicacibus exigunt, quos ad Sacram menſam acceſſuros ſuſpicantur.

10. Hanc prudentiam ideo Parochis commendamus, quod inter Theologos quæſtio inſtituitur, utrum Confeſſarius, qui imparatum aliquem deprehendens, abſolutionem ipſi impertiri non potuit, teſtari valeat eidem ſe Pœnitentiæ Sacramentum adminiſtraſſe, quod alii quidem improbant, ne ſceleſti homines ejuſmodi teſtimoniis abutantur, alii vero Confeſſarii judicio rem perficiendam exiſtimant; alii denique eam ſententiam proponunt, quam nos etiam amplectimur, teſtimonium nempe de peracta Confeſſione tribuendum ſine ulla abſolutionis mentione, ſi præſertim Confeſſarius idem teſtimonium aliis conceſſerit, vel cognitum aliis, perſpectumque fuerit ad Sacrum Pœnitentiæ tribunal eum hominem, de quo ſermo eſt, acceſſiſſe. Nam ſi alius de Confeſſione ſolum peracta, alius vero de accepta pariter abſolutione teſtimonium accipiat, ſuſpicandi locus præbetur, & ſigillum Confeſſionis aliquo pacto violatur.

11. Id profecto Alexandri III. auctoritate confirmatur [a]; nam cum propoſitum fuiſſet: *Quod quidam ad Confeſſionem de criminibus veniunt, &, quamvis confiteri velint, ſe tamen aſſerunt abſtinere non poſſe:* Sapientiſſimus Ponti-

[a] *Cap. 5. de Poenit. & Remiſſionibus.*

Pontifex respondit: *Consultationi tuæ taliter respondemus, quod eorum Confessionem recipere debes, & eis de criminibus consilium exhibere; quia, licet non sit vera hujusmodi pœnitentia, admittenda est tamen eorum Confessio, & crebris, & salubribus monitis pœnitentia indicenda.*

12. Itaque, si omnia, quæ superius indicavimus, recte perficiantur, huic gravissimo negotio satis consultum putamus, sive de natura ipsius rei, sive de tempore, seu tandem de modo agatur.

13. Primum quidem per Sacros Canones apertissime decernitur, quos negligere haud possumus, si muneris nostri partes implere velimus. Alterum, nempe tempus Paschatis Sancta Mater Ecclesia constituit, non quidem ut sumendæ Eucharistiæ præceptum eo tempore concluderet, verum ut palam faceret, quo tempore idem præceptum Fidelibus explendum foret. Hinc omnino consequitur non modo pœnis Canonicis per Episcopum eos afficiendos, qui in Paschate Sacram Synaxim non percipiunt, uti Cardinalis de Lugo clare demonstrat [a], sed etiam omnem operam, studiumque conferendum esse, ut qui in Paschali celebritate ejusmodi præceptum contempserint, alio tempore ad Divinam Eucharistiam accedant. Ita Theologi unanimes [b] consentiunt.

14. Insuper Pontifex Eugenius IV. tempus hujus Paschalis præcepti his verbis declaravit [c]: *Intelligimus igitur optimo jure satisfactum esse Canoni, si in Hebdomada Sancta, vel infra Octavam Paschæ Resurrectionis Dominicæ secundum meliorem conscientiæ dispositionem, & aptiorem mentis devotionem Fideles præparatione debita Sanctum Eucharistiæ pignus accipiant, & cum Domino Pascha celebrent ad salutem, & huic sententiæ omnes volumus acquiescere.* Romæ autem die festo S. Bartholomæi, quod in ea Civitate die 25. Augusti celebratur, nomina illorum, qui idem Paschatis præceptum neglexerint, in porticu Ecclesiæ S. Bartholomæi publice descripta exhibentur. Cum hæc ita sint, nemo exemplum severæ nimis disciplinæ judicabit, sed potius mitissime actum a nobis fatebitur, qui hoc anno Paschale præceptum ad diem usque octavum Septembris prorogavimus, nomina vero delinquentium usque ad diem decimum octavum ejusdem mensis promulganda decrevimus; attamen in sequentibus annis aliter huic negotio prospiciemus.

15. Modum denique a nobis servatum esse nemo inficiabitur; tum quia Parochi populum admonere paterna benevolentia non omiserunt, & nos ipsi idem præstare, quoties id Parochi petiverunt, non dubitavimus; tum quia non præcipimus, quod S. Carolus Borromæus Ecclesiasticæ disciplinæ restaurator Parochis indixit, nempe: *In describendo singulis annis universos suæ Curæ commissos doli capaces, & in non administrando*

in

a *De Sacram. disp. 16. Sect. 4. num. 72. & 73.* b *Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 3. pag. 892. Juvenin. de Sacram. diss. 4. quæst. 9. cap. 2. quæsit. 5. Giribald. de Sacram. tract. 4. cap. 8. dub. 4. La-Croix tom. 2. lib. 6. part. 1. p. 644.*

c *Constit. 20. in Bull. Romano. tom. 1.*

in Paschate Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, nisi confessis sibi, aut alicui ex Confessariis approbatis, de qua Confessione fidem scriptam ferant [a]; Idem quoque pagina 671., aliisque locis repetitur: sed S. Thomæ sententiam amplectimur, qui docet [b] habendam illis a Parocho fidem, qui Sacerdoti approbato se confessos esse affirmant. Postremo testimonium de peracta Confessione non quidem ab omnibus exigendum præscribimus, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non perceperint, sed ab illis tantum, qui eam indolem, moresque præseferunt, ut suspicionem merito injiciant, dum asserunt se ad Pœnitentiæ Sacramentum accessisse. Cum hæc ita se habeant, neminem queri de nobis jure posse confidimus. Roncalius eadem tradidit, quæ nos proposuimus [c]: *Item certum est, Parochum posse denegare in Paschate Communionem non exhibenti schedulam Confessionis, quoties prudenter credi non possit alicui asserenti, se confessum esse; nam tunc, cum Parochianus fidem non mereatur, bene Parochus abstinet se ab administranda eidem Communione.*

16. Sin autem consuetæ excusationis causæ afferantur, sacra nempe Communione, suadente Confessario, se abstinuisse; & nullo pacto adduci posse, ut sacrilegium committant, cujus criminis eos auctores futuros indicare volunt, per quos ad Sacram Eucharistiam suscipiendam, indictis Canonicis pœnis, impelluntur, tunc alia dicendi ratione nos pariter utemur; ac primum id omnino falsum ostendemus, cum ipsi per tot annos confessi nunquam fuerint; Secundo affirmabimus Divina Eucharistia illos non abstinere ob consilium Confessarii, qui suis criminibus Sacerdoti patefactis indignus absolutione judicatur. Tertio illos tantum persuadente Confessario ad Eucharistiam non accedere, qui in proxima lethalis culpæ occasione invito versantur, quam remotam efficere contendunt, vel illos, qui sæpius in eamdem culpam lapsi sunt quod minime futurum in posterum pollicentur. Tunc enim Confessarius, ut ipsorum propositum, ac voluntatem experiatur, in aliud tempus criminum remissionem, Sacramque Communionem protrahendam deliberat, vel si illos a criminibus dissolvendos arbitratur, tamen ab Eucharistia monet abstinendum, ut debita Sacramenti ratio, cultusque habeatur: *Ad tertium*, (inquit S. Thomas [d]:) *Licet in peccatis permanentes non excusentur propter hæc a transgressione præcepti* (de Paschali Communione res est) *Pœnitentes tamen, qui, ut Innocentius dicit, secundum consilium Sacerdotis abstinent se, excusantur.* Tandem nemo Paschalem Confessionem ob allatum Confessarii consilium prætermittere potest, donec ipsi libuerit, juxta ea, quæ superius exposuimus [e]: *Nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

17. Sed quoniam de patrando sacrilegio timorem injicere volunt,

nos

a *In actis Eccles. Mediolan. tom. 1. pag. 387. edit. Lugdunens.* b *Quodlibet. 1. art. 12.* c *Consilio 17. num. 20.* d *In 3. part. quæst. 80. art. 11.*
e *Cap. omnis utriusque sexus, de Poenitentiis, & Remission.*

nos profecto, Parochi nostri, & quotquot in hac Diœcesi Deum timent, quorum numerus non exiguus est, vocem quantum licet extollimus, & ne sacrilegia fiant, prædicamus. Nemo quippe Deum magis irritat, ac provocat, quam qui Christi Corpus indigne manducat. Item (si incomprehensibilia judicia Dei perscrutari licet) Judas, qui Magistrum suum prodidit, misere extinctus est, & perpetuis cruciatibus amandatus. Sanctus autem Petrus, qui eumdem Magistrum ter negavit, tantam a Deo misericordiam consequutus est, ut principem in Ecclesia locum, ac dignitatem, & sublimem in Cœlis gloriam obtinuerit. Religiosi quidem homines Judæ calamitatem ob eam causam accidisse putant, quod Sacram Eucharistiam indigne acceperit; Petri vero felicitatem, quod sancte, innocenterque eamdem rem gesserit, licet pro humana imbecillitate gravissimas deinde culpas admiserit. Utinam Sacram Hostiam manu nobis tenentibus alloqui liceret sacrilegos homines eo pacto, quo Lotharium Regem Adrianus II. alloquutus est, cum dimissa uxore pellicis Valdradæ impudicis amoribus implicaretur. Nam cum Rex, ejusque familiares ad Aram accederent, ut Sanctissimum Christi Corpus Pontificis manu sumerent: *Pro certo habeas, Rex* (inquit Pontifex) *funestum capiti tuo exitium impendere, nisi te impuris amoribus vere dissolveris, paratoque animo revera sis, ut perpetuum illis nuncium remittas.* Dein ad Regis asseclas conversus Pontifex: *Idem supplicium* (inquit) *vobis imminet, nisi vobiscum statueritis nullum in posterum obscœnis amoribus incitamentum Regi daturos.* Deus autem longe avertat, quod illis infeliciter contigit. Nam Rex post sacrilegam Communionem Roma profectus, gravem morbum contraxit, & Placentiam perveniens e vita misere decessit. Regii quoque familiares omnes, qui sacrilegium patraverant, intra anni spatium infeliciter e vivis migrarunt. Hæc Abbas *Rhegino* sæculi noni Scriptor fuse commemorat [a].

18. Illud igitur vehementer, & unice expetimus, ut in Festo Nativitatis B. Virginis Sacram Eucharistiam percipiant, qui in Paschate id facere omiserunt, ut animum criminum maculis penitus expurgent, cum nullum vinculum excogitari possit, quod facile non solvatur, si Dei opem vehementer imploremus: *Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo, monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis* [b]. Postremo, si indigne Christi Corpus manducent, ipsis nefarium scelus, non autem nobis tribuetur. Si Paschali præcepto non satisfacient: nempe Eucharistiam sacrilege sumentes, uti proscriptas inter sententias decernitur, ipsos Canonicis pœnis obnoxios declaramus, quod etiam pravæ ipsorum voluntati, non autem nobis adscribendum erit.

19. Et profecto, si quis auctoritate præditus aliquem invitaret, & in certum locum vocaret, duasque proponi vias ostenderet, planam

 unam,

a *In Chronica edita tom. 3. Conciliorum Gallic. edit. Sirmondi fol.* 378. b *Concil. Trident. sess. 6. cap.* 11.

unam, alteram vero difficilem, & impeditam, nullius judicio damnari posset, si ille, relicto commodo itinere, aliud periculosum susciperet.

20. Singulari Dei clementia confidimus ad Sacram Mensam eos rite accessuros, qui in Paschate id prætermiserint: Beatissimam Virginem Peccatorum refugium, magnopere rogamus, ut pro suæ Nativitatis celebritate nobis, nostrisque omnibus Diœcesanis, & illis pariter, qui in Paschate Sacram Eucharistiam non susceperint, tantam a Deo pietatem, ac religionem obtineat, ut Christi Corpus illibatis animis accipiamus.

21. Finem sermoni facimus non sine lacrymis admonentes, quod Canone *Sæculares* de Consecrat. dist. 2. continetur: *Sæculares, qui in Natali Domini, Pascha, & Pentecoste non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur*. Id vero promulgatum fuit, cum Fideles ter singulis annis, uti superius dictum est, Eucharistiam sumere tenebantur. Nunc vero, cum id solum in Paschate præcipitur, multorum auctoritatibus adductus Fagnanus ita scriptum reliquit: *Omittentes vero huic præcepto satisfacere, non tantum peccant mortaliter, sed etiam sunt de hæresi suspecti; hoc enim & signum hæresis, & malæ credentiæ* [a].

INSTITUTIO XLVI.

Quid cavere debeant Parochi Urbani, ac Diœcesani circa Sponsalia, & quosdam ritus nuptiales. De iis, qui sponsalibus initis Patriam deserunt, & neminem sui certiorem faciunt. De iis, qui fidem suam pluribus præstant. De corruptelis, quæ accidunt, cum Sponsi in eadem domo commorantur post inita sponsalia. De illis, qui pro mutua fide magis confirmanda, assensum præbent de præsenti *coram Deo, præsentibus quidem testibus, sed absente Parocho. De alia corruptela, ob quam peracta tertia promulgatione Sponsus in ædes Sponsæ concedit, ibique nuptiæ celebrantur.*

1. PRÆSTANTES, & peritissimi Viri nobis ostenderunt graves aliquas in hac Civitate, ac Diœcesi corruptelas sæpius admitti, cum de sponsaliis agitur, hoc est de mutuis, ratis, deliberatis, verisque promissionibus, quæ inter futuros conjuges scripto, seu voce tenus intercedunt. Quamobrem muneris nostri ratione ducimur, ut præscriptum a legibus remedium afferamus.

2. Ac primum post ejusmodi promissiones aliquando contingit, ut vir, seu mulier in alium locum proficiscantur, nullumque inter se litterarum commercium, vel nuncium habeant. Quare, qui in Patria remansit, vinculo sponsaliorum obstrictus, alterius discessu impeditus, de vitæ suæ ratione nihil deliberare potest.

3. Jus quidem Civile certum annorum spatium indixit, quo sponsorum alter, qui haud decesserat, alterius reditum expectare deberet, antequam

a *Cap. Omnis. num. 44. de Poenitentiis, & Remission.*

antequam de aliis nuptiis cogitaret; quod si profectionis causa necessaria haberetur, tunc nullum tempus decernebatur, nisi postquam negotium absolutum esset, cujus gratia profectus fuerat [a].

4. Attamen Alexander III., ut Decreta ejusmodi juris Civilis temperaret, aut corrigeret, hæc constituit: *De illis autem, qui, præstito juramento, promittunt, se aliquas mulieres ducturos, & postea, eis incognitis, dimittunt terram, se ad partes alias transferentes, hoc tibi volumus innotescere, quod liberum erit mulieribus ipsis (si non est amplius in facto processum) ad alia vota se transferre, recepta tamen de perjurio pœnitentia, si per eas steterit, quominus fuerit matrimonium consummatum* [b]. Hinc præclarus Doctor Estius [c] causas enumerans, quibus sponsalia dissolvi possunt, postquam absentiam diuturnam inter illas adscripsit, hæc subdit: *Quo casu, quamvis jus Civile biennium tantum præcipiat expectari, jure tamen Pontificio, post cognitam sponsi in remotas terras profectionem, nullum tempus ad expectandum præscribitur, quia ille per talem discessum censetur juri suo renuntiare.*

5. Itaque, ut allato Pontificis Decreto pareamus, cum Doctores in eo consentiant, ad Episcopum, (si res hæc eveniat) confugiendum esse, qui absenti tempus aptum constituat, quo redire debeat, moneatque, si præscriptum temporis limitem excesserit, alterum ex sponsis liberum fore, omnique impedimento solutum, ut quamlibet vitæ rationem amplectatur, cum hæc (inquam) ita sint [d], decernimus, nobisque, aut Vicario nostro Generali significari volumus, quoties aliquis in hac Civitate, ac Diœcesi, contractis antea sponsalibus, alio demigrat, nullum sui nuncium tradit, vel promissam fidem non tenet, nec post diuturnum tempus revertitur. Nos enim statuto ad redeundum tempore, nisi ille paruerit, liberum eum declarabimus, qui in Civitate, vel Diœcesi permanserit.

6. Id præsertim Sacræ Concilii Congregationis auctoritate confirmatur: Nam cum Cardinalis Odescalcus Mediolanensis Archiepiscopus in sua quoque Diœcesi hæc prava exempla non semel accidere denunciasset, & quid sibi gerendum esset, petiisset, Sacra Congregatio post accuratum rei examen die 2. Octobris anno 1723. respondit Edictum promulgandum juxta ea, quæ nos paulo ante exposuimus.

7. Secundo, illud etiam a multis tum viris, tum mulieribus committitur, ut pluribus futuri matrimonii fidem, ac promissionem præbeant, mutuoque accipiant, quod malum gravissimum sane est, ex quo alia plura dimanant. Hinc enim tam frequenter petitur, ut consuetæ denuncia-

a *Lib. 2. cap. de Repudiis, lib. 2. cap. de Sponsalibus, lib. 17. ff. eodem titulo.*
b *Cap. de illis, de sponsalibus.*   c *Lib. 4. Sententiarum dist. 27. §. 11.*
d *Anaclet. in jus Canonicum tom. 4. tit. 1. de Sponsalib. §. 7. num. 212. Clericat. de Sacram. Matrimonii decis. 17. num. 29., & 30. Gibalin. de univers. Negoc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. art. 5. consect. 3. sub num. 5. Perez de Matrim. disp. 9. sect. 9. num. 9. Salmaticens. in cursu Theol. Moral. tom. 2. tract. 9. de Matrim. punct. 4. §. 58., & seqq.*

denunciationes, ſeu promulgationes omittantur. Nam, qui multis fidem dedit, matrimonium tamen inire cupit cum ſecunda, tertia, aut etiam quarta muliere, cui pariter data fide ſe obſtrinxit, promulgationes ejuſmodi evitare contendit, quibus patratam fraudem detegendam fore ſuſpicatur.

8. Qui ſapientia præditus eſt, vel docendi munus profitetur, huic malo facile medebitur; cum libere, ac tuto reſpondere poſſit eos infamia notari, qui primis ſponſalibus adhuc integris, ad ſecunda tamen deveniant [a]; eoſdem lethali culpa inquinari; tandem, ſi mulier, quæ prima fidem accepit, promiſſionem ſervari velit, reliquas promiſſiones, quæ deinde datæ fuerunt, nullius momenti, ac ponderis exiſtimari probabit, licet in prima ſponſione nullum jusjurandum, nullaque copula admiſſa fuerit; & hæc in cæteris ſponſionibus habeantur, ſi præſertim prima ſponſalia non ignorentur, cum deinde jusjurandum, & copula interceſſit: Ita ſapienter expendit Roſſanen Archiepiſcopus Muſcettola in ea Diſſertatione, quam ſuper hac re confecit, quæve operibus inſignis Præſulis Zaulii inſerta fuit [b].

9. In eo tota rei difficultas verſatur, quid ſtatuendum ſit, cum mulier, cui primo fides præſtita fuit, exploratum non habuit, quid cum alia muliere gereretur; & hæc pariter ſponſalia cum alia prius inita ignoravit? Nam aliqui perpendunt poſt Tridentinam Synodum ſponſalia *de futuro* in matrimonium minime tranſire, licet copula ſubſecuta fuerit, uti Sacra Congregatio die 19. Julii anno 1593. decrevit [c]: *Sacra &c. cenſuit, ſponſalia de futuro per carnalem copulam ſubſequutam minime hodie tranſire in matrimonium*. Etenim cum Tridentinum Concilium matrimoniis rite celebrandis Parochum præſentem, duoſque teſtes eſſe voluerit, ideo caput: *Is, qui fidem, de ſponſalibus*, abrogavit, quo ſponſalia *de futuro*, præſenti copula intercedente, in vera matrimonia convertebantur: Cum hæc ita ſint, prima ſponſalia ſecundis anteponenda tutiſſime prædicant. Alii tamen contrariam ſententiam tuentur, & exemplum proferunt de merce aliqua duobus vendita: Nam ſi in poteſtatem alicujus venerit, licet poſterior ad ipſam emendam acceſſerit, tamen reliquis omnibus præhabetur [d]. Eodem pacto ſecunda ſponſalia putant primis anteferenda. Auctores utriuſque ſententiæ fuſe enumerat Clericatus [e].

10. Attamen, qui rebus adminiſtrandis præſunt, gravioribus difficultatibus implicantur. Sedulam curam debent impendere, ne malum ejuſmodi contingat: ſi vero contigerit, debitis rationibus res probanda eſt, ut judicium ex legum auctoritate ſtatuatur. Hæc ſponſalia plerum-

que

a *Leg. 1. in fine ff. de his, qui notantur infamia. Theſaur. de Poenis Eccleſiæ part. 2. cap. 1. in verbo Sponſalia.* b *Tom. 1. pag. 668. num. 271. ad Statuta Favent. edit. Rom. 1723.* c *In Cauſa Nullius lib. 7. Decretor. pag. 118.*

d *Leg. Quoties 15. Cod. de rei Vindicatione.* e *De Sacramento Matrimonii deciſione 27. n. 25.*

que voce tenus iniri consueverunt; hinc veritas haud facile detegitur, cum eadem res, quam alter negat, ab alio affirmetur. Quod si sponsalia (quod raro tamen evenire solet) coram testibus transigantur, hi frustra perquiruntur, ut in examen veniant; vel si interrogentur, parum, aut nihil intimos animi sensus patefaciunt, gravissimam legem contemnunt, qua declarare legitimo Judici omnia, quæ sentiunt, omnino coguntur. Postremo, si ipsorum testimoniis ineundi matrimonii promissio clare deducatur, qui eam dedit, statim omni contentione causam suam defendit, suæque promissioni nomen solius consilii, propositi, ac desiderii tribuendum affirmat, nullumque pondus iis verbis inesse, quæ impetu quodam amoris prolata sunt. Quamobrem difficile negotium *in foro externo* proponitur, quod expediri facile non possit. Siquidem non modo testium verba perpendenda sunt, eorum conditio, fides; sed externa omnia diligenter inquirenda, quæ non ita facile conveniunt, vel si convenire judicentur, plerumque vacillant.

11. Nonnulli Episcopi, ut aditum his malis præcluderent, irrita, & inania quæcumque sponsalia sanxerunt, quæ sine Parocho, ac testibus præsentibus fierent [a] eo sane pacto, quo Tridentina Synodus per universum orbem decrevit irritum matrimonium, nisi coram Parocho, ac duobus testibus peragatur. Alii vero ea sponsalia penitus abroganda censuerunt, quæ tabulis non describuntur; utque in reos ejusmodi novos etiam Judices statuerent, ipsorum crimen per Sacram Inquisitionem puniendum tradiderunt; si de illis agatur, qui primis sponsaliis initis, fidem alteri præbent, & corporis commercium adhibent.

12. Hæc vero consilia probari ab eo non possunt, qui rem ex legibus gerere, non autem temere, & inconsulto sibi proponat. Paulo post Concilium Tridentinum, Valentiæ Populi de suo Archiepiscopo questi sunt, quod ipse valida sponsalia existimaret, quæ sine Parocho, ac testibus fiebant: Quare ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt, exponentes, quemadmodum Parochi, ac testium præsentia per Tridentinam Synodum [b] in conficiendis matrimoniis requiritur, eodem modo de sponsalibus decernendum sibi videri, licet Archiepiscopus diversam opinionem sequeretur: *Istud durum* (inquiunt) *esse videtur* [c], *& propterea credendum est, quod Sacra Congregatio Cardinalium declarabit, etiam clandestinas istas promissiones non minus, quam clandestina matrimonia, nullius esse roboris, & effectus, quodque liberum est, ac licitum alteri parti ab hujusmodi promissione resilire.* Attamen Sacra Congregatio anno 1573. *censuit, Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonii decrevisse, tantum matrimonia per verba de præsenti clandestine contracta, irrita, & nulla esse: sponsalia autem per verba de futuro contracta reliquisse in illis terminis Juris, in quibus erant ante Concilium.* Hæc eadem sententia ipso anno his verbis

a *Gabat in Theolog. Experiment. tract. 10. casu 1. num. 11., & seqq.* b *Sess. 24. cap. 1. de Reformatione Matrimonii.* c *Lib. 1. Decretorum pag. 99. &c.*

verbis confirmata fuit [a]: *Disputatum fuit, an sponsalia de futuro aliter, quam præsente Parocho, inita suum antiquum robur, quod ante Concilium Tridentinum habuerunt, obtineant*; responsumque est, *obtinere*. Insuper die 19. Decembris anno 1596. [b] hæc sancita habentur: *Sacra &c. sæpius declaravit, sponsalibus per verba de futuro contrahendis nullam formam præscripsisse Concilium, ideoque eo modo contrahi posse, quo poterant ante ipsum Concilium*. Hinc sapienter docuit Juvenin. [c]: *Quæres secundo, utrum valeant sponsalia, quibus nec Parochus, nec Testes adfuerint. Respondetur affirmative: Ratio est, quia valebant, immo & licebant ante Concilium Tridentinum. Ergo his etiam temporibus valent, cum Sacra Synodus, quæ tum Parochi, tum testium præsentiam matrimonio apposuit, tamquam clausulam irritantem, nihil simile circa sponsalia statuerit*. Idem Castropalaus [d], Giribaldus [e], Pichlerus [f] fuse confirmant: Cardinalis autem de Lugo [g] ob eamdem causam asseruit nulla vi præditum esse Decretum Episcopi, qui vana, & irrita matrimonia declararet, quod sine præviis denunciationibus perfecta fuerint, cum ipsa Tridentinum Concilium illicita solum judicaverit.

13. Neque ita facile deliberari decernique potest, ut ea tantum sponsalia vim contineant, quæ in Tabulas referuntur; vel eos per Sacram Inquisitionem plectendos, qui post prima sponsalia alteram mulierem se in uxorem ducturos pollicentur, ejusque corpore abutuntur. Gravissimæ enim difficultates occurrunt, quæ vix possint expediri. Nam quæcumque conventio voce tenus, aut adhibitis tabulis ex communi jure firmari potest. Quod si in judicium eadem conventio deferatur; præsentium testium fide lis tota dirimitur: neque Sacræ Inquisitionis sententiæ subjicitur, qui secundæ mulieri fidem dedit, & lethale cum ipsa commercium habet, cum nulla Sacramento injuria prorsus inferatur, quemadmodum doctrina simul, & experientia ductus tradit Cardinalis Albitius [h].

14. Quæ hucusque dicta sunt, satis ostendunt nullam adhuc rationem inventam fuisse, ut hæc funesta mala impediantur, vel apte puniantur; incerta vero, & periculosa nimium haberi, quæ nonnulli in medium proferre contenderunt. Qua de re sermonem ad magistros animarum, & ad Parochos convertimus, qui soli in Diœcesi Parochianos instituunt, ipsos magnopere hortantes, ut in hoc gravissimo negotio suam nobis operam, studiumque præstent, quo nihil aliud expetimus, nisi ut Fideles beatam vitam assequantur, & hæc nostra Civitas, ac Diœcesis sancte, pieque administretur.

15. Itaque spiritualis vitæ magistri apertissimum discrimen ostendant

a *Lib. 1. Decretorum pag. 126.* b *Lib. 8. Decretorum pag. 196.* c *De Sacramentis dissertat. 10. quæst. 5. cap. 1. quæst. 2.* d *Oper. tom. 5. tract. 28. de Sponsalibus num. 15.* e *Tract. 10. de Sacram. Matrimonii dub. 8.* f *In suo Jure Canonico lib. 4. tit. 1. de sponsalibus §. 1. num. 24.* g *In suis responsionib. Moralibus lib. 1. dub. 45.* h *In Tract. de Inconstantia in fide part. 1. cap. 86. num. 84. & seq.*

dant, in quo tum viri, tum mulieres versantur, cum mutuis amoribus indulgent futuri matrimonii illecebra, falsaque ratione decepti, atque ideo opus esse, ut matrimonium conficiant, si periculum omne evitare velint. Insuper docebunt, non sequendam in hoc negotio cupiditatem, & amoris impetum, sed plurima non exigui momenti sedulo expendenda, præserim si parentes habeant, quorum ratio, & consilium plurimi fieri debet. Quippe omissa controversia, utrum sponsalia sine parentum consensu vim habeant, eo pacto, quo matrimonium *de præsenti*, contrariis etiam ipsis parentibus, firmum habetur [a]: certissimum tamen est, ipsa illicite fieri, culpam admitti, cognitaque parentum dissensione, solvi posse, licet jusjurandum intercesserit. De hac re satis ample disserit Rossanen. Archiepiscopus, quem superius nominavimus [b]: Tertio, monebunt indecorum esse, & criminosum verbis uti ad promissionem explicandam accommodatis, cum tamen fidem dare reipsa non intelligant, vel datam violare secum deliberent. Nam licet Theologi ex fictis illis promissionibus vera sponsalia non confici doceant; licet etiam in varias opiniones abeant, cum animus est præstitam fidem violandi; siquidem alii vera iniri sponsalia putant eam ob causam, quod qui aliquod antecedens principium approbat, ex illo consequentia pariter admittat necesse est; alii tamen ob aliam rationem id negant; quod deliberata voluntas nullo se vinculo obstringendi, naturæ sponsaliorum adversam conditionem adducit, ideoque ipsa sponsalia destruit, ut *capite finali de conditionibus appositis* indicitur, licet, inquam, hæc varietas opinionum inter Theologos excitetur, omnes tamen id prorsus indecorum esse, & lethali culpæ obnoxium fatentur. Quarto, matrimonium contrahentes, ejusque perficiendi ministros admoneant in celebrandis sponsalibus tutius esse, si ipsa in Tabulis exarentur, iisque rationibus utantur, quas paulo ante exposuimus, cum de sponsalibus ageremus, quæ inter solos sponsos, vel etiam coram testibus fieri consueverunt; non ideo tamen ea sponsalia, quæ voce tenus solum peracta sunt, irrita declaramus; sed tabulas adhibendas suademus, ut si aliquando opus fuerit, hac ratione melius comprobentur: *Consultum tamen est &c.* (inquit Pichlerus [c]) *Scripturam desuper conficere, ut probari possint. si forte altera pars negaret contracta sponsalia*. Nomine autem scripturæ publicas Tabulas, vel etiam privatas ipse intelligit, quæ sane publicis æquiparantur, si partium contrahentium manu, tribusque testimoniis obsignentur: nam si ex partibus altera inficietur obsignatam a se fuisse conventionem (signo saltem Crucis efformato, si litteras ignoret) rem contra testes affirmabunt, cum ipsi obsignandis tabulis interfuerint, nomenque suum ipsi pariter adjunxerint. Hæc habet accurate Rosignolius [d]. Neque facile admittitur

a *Juxta Concilium Tridentin. cap. 1. sess. 24. de Reform. Matrimonii.* b *In allata dissert. pag. 668. num. 210. & seq.* c *In Jure Canonico lib. 4. tit. 1. de sponsalib. §. 1. num. 24.* d *Tom. 5. Contract. 14. de sponsalib. 3. prænot. 1. & 2.*

admittitur in judicio, se nullo promittendi, vel implendi promissi animo fidem dedisse, cum verba tabulis descripta seriam, mutuamque partis utriusque contrahentis promissionem exprimunt. Quinto, ac postremo loco illos instruent, primis rite sponsalibus initis, ad alia eos transire non posse, nisi canonica, & legitima causa interveniat, quæ per ipsos dijudicanda non est; cum simul Judicis, Partisque munus agere nequeant, sed ad Episcopum rem totam deferendam, ut ipsam diligenter expendat: *Ex tali promissione* (inquit S. Thomas [a]) *sponsalium obligatur unus alii ad matrimonium contrahendum; & peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat*. Antea quoque Concilium Illiberitanum hujus fidei violationem *grave crimen* nuncupavit [b]. Non ignoramus aliquam repugnantiam videri inter Decretales *de matrimoniis, ac sponsalibus*. Legitur enim in secunda de iis, qui sponsalia contraxerunt: *Commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent*. Deinde subditur, quod, si contrariam in ipsis voluntatem inveniant, *hoc possit in patientia tolerari*. In decima vero hæc habentur: *Quia igitur periculosum est, contra suum juramentum venire, Fraternitati tuæ mandamus, quatenus, si hoc tibi constiterit, eum moveas, &, si non acquieverit monitis, Ecclesiastica censura compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstiterit) in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet*. In decima septima, ubi res est de muliere, *quæ jurisjurandi religione neglecta, nubere renuit, cui se nupturam, interposito juramento, firmavit*, ita præscribitur: *Cum libera debeant esse matrimonia, monenda est potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere*. Attamen ex his omnibus colligitur, inita semel sponsalia absque legitima causa violari non posse, & omnis prorsus evanescit repugnantia, si perpendatur, quod censura indicenda est, si utilis futura sit; præmittenda vero, si nullus ex ea fructus expectetur [c].

16. Quarto, & quinto Mediolanensi Concilio [d] præcipitur Parochis, priusquam in Ecclesia futura matrimonia denuncient, sponsorum voluntatem explorare, utrum vere statuerint, ut fiant ejusmodi denunciationes. Deinde norma super hac re servanda describitur. Eadem prorsus per Cardinalem Boncompagnum Decessorem nostrum in Diœcesana Synodo decernuntur [e], quæ novimus in hac civitate, ac Diœcesi observari. Non ignoramus, etiam Parochos diligenter inquirere, an sponsi pro denunciandis matrimoniis consentiant, an per alicujus vim ad ejusmodi negotium conficiendum adigantur, an inter ipsos legitimum aliquod impedimentum sit, an demum, quod incredibilem nobis affert voluptatem, sanctæ doctrinæ rudimentis satis imbuti videantur, uti per idem Provinciale Concilium Mediolanense sancitur: *Parochus, quos sponsos experiendo*

a 4. *Sentent. dist. 27. quæst. 2. art. 1. ad 2.* b *Canone 54. quem refert Gratian. in Can. Si qui 31. quæst. 3.* c *Sanchez de Matrimonio lib. 1. disput. 29.* d *Tom. 1. Act. illius Ecclesiæ pag. 166. & 235.* e *Lib. 2. cap. 9.*

do viderit doctrina Christiana rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam eadem item ratione cognoverit, didicisse, quæ eo de genere illos plane scire oportet. Itaque viam, quam cœperunt, sedulo insistant, & illud etiam in posterum exquirant, an pro celebrando matrimonio parentum assensus interveniat, cum de liberis agitur; an etiam fidem suam alteri dederint. Si hæc impedimenta occurrant, consuetas in Ecclesia promulgationes omittant, donec Nos, aut Vicarium nostrum Generalem de hac re certiores fecerint, ut provide consulamus.

17. Neque dissimulari potest gravissimum malum, quod tertio loco exponendum suscipimus: initis nempe sponsalibus virum in domum mulieris sibi desponsæ ad habitandum commigrare. Supervacaneum est pluribus verbis ostendere, quam indecorum habeatur, sponsos ante peractum matrimonium colloquia, remotis consanguineis, secum instituere, & etiam sub eodem tecto versari, ex quo procul dubio apertissimum discrimen ipsis intentatur. Alexander VII. hanc sententiam, quæ inter cæteras quadragesimum locum obtinet, die 18. Martii 1666. proscripsit: *Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensualem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis.* Licet nulla de sponsis hic mentio fiat, tamen P. Viva Societatis Jesu Theologus ipsos quoque proscriptæ sententiæ terminis includi hac ratione demonstrat [a]. Etenim oscula, & alia hujusmodi liberis etiam viris, ac mulieribus interdicuntur ob eam causam, quod vetita illis corporum permixtione, reliqua etiam prohibentur, quæ ad ipsam ineundam perducunt. Hæc autem ad sponsos quoque pertinere nemo est qui dubitet,

18. Quod si naturæ imbecillitate, ac præsertim familiari communis vitæ consuetudine, & contubernio contingat, ut sponsi gravius aliquod crimen admittant, ipsius magnitudo etiam sine excellenti doctrina facile percipitur. Nam si minores culpæ inter ipsos indecoræ, vetitæque sunt, quid statuendum de gravioribus videbitur? Accidit etiam matrimonii felicitati, Sanctæque Ecclesiæ institutis nihil magis repugnare, quam si sponsi hac turpitudine inquinentur. Tobias Saram in uxorem ducturus Angeli consilio, se ob hoc negotium vehementer timere respondit, quod septem priores ipsius mariti, interposita fortasse Dæmonis opera, infeliciter perierant. Angelus [b] vero, ut hoc metu Tobiam solveret: *Hi namque*, (inquit) *qui conjugem ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dœmon super eos. Tu autem, cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea &c. transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris.* Et profecto Sancta Mater Eccle-

a *In Commentariis ad propositionem n.23.* b *Lib. Tob. cap.6.*

sia, si alter conjugum aliquem Regularium Ordinem ingredi velit, duos menses pro re deliberanda concedit [a]. Sed etiam omissa Religionis causa in veteri Canone, quem Gratianus commemorat [b], ita constituitur: *Sponsus, & sponsa, cum benedicendi sunt a Sacerdote, a parentibus suis, vel paranymphis offerantur, qui, cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reverentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant*. Tridentina quoque Synodus hæc habet [c]: *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent*. Idem in Rituali Romano præscribitur [d]: *Moneat Parochus conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consummant, nec etiam simul maneant, nisi parentibus, vel aliis præsentibus*.

19. Nihil aliud statuendum in suis Diœcesibus per Episcopos fuisset, si monita ejusmodi tam validis rationibus innixa, & a Sancta Synodo Tridentina, ac Rituali Romano proposita invaluissent. Itaque nonnulli, ut malum, de quo sermo est, prorsus extinguerent, sponsis genere obscuris, & egenis, qui patrandis ejusmodi sceleribus magis obnoxii sunt, indixerunt, ut nigram candelam manibus tenentes ante fores Ecclesiæ per tres Festos dies adstarent, dum Sancta Officia celebrantur. Id tamen a Sacra Concilii Congregatione improbatum fuit, quæ post accuratum examen ita decrevit [e]: *Sacra &c. utraque parte informante, censuit, Episcopum se abstinere debere a pœnitentiis publicis, vel rationem publicarum habentibus*. Quare eam rationem sequi nullo modo possumus. Alii vero delinquentes tanquam stupri reos puniendos censuerunt, quod pariter incertum, dubiumque magnopere videtur. Siquidem, licet sponsus, initis sponsalibus, in corpus mulieris sibi desponsæ id jus non obtineat, ita ut verum adulterium alius committat, qui commercium cum illa ante matrimonium habuerit, uti docet Christianus Lupus [f], & Pontius [g], qui idem commercium ex jure Civili, non autem ex jure Canonico adulterium nuncupandum asserit [h]; licet etiam id peccatum inter lethalia adnumeretur,& juxta Scriptorum opinionem mentio de sponsalibus in confessione fieri debeat, quæ Confessarii judicium graviter immutant, tamen post sponsalia sponsæ corpus ita pertinet ad sponsum, ut si commercium cum ipsa ante matrimonium suscipiat, gravissime quidem puniendus sit, non tamen iis pœnis, quæ stupratoribus infliguntur, si Romanæ Curiæ normam, & institutum sequi velimus. Etenim Fagnanus, qui in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus diu exercuit, certissimum hujus rei

a *Cap. ex publico, de conversione Conjugatorum*. b *Can. Sponsus, distinct. 23.*
c *Sess. 24. de Reform. Matrimonii cap. 1.* d *De Sacramento Matrimonii*.
e *In Causa Puteolana 18. Junii 1690. lib. 40. Decretor. pag. 413. & seqq.*
f *Tom. 2. in notis ad Can. 98. Concilii Trullani pag. 1063.*
g *De Matrimon. lib. 12. cap. 6. num. 6. & seqq.* h *L. si uxor §. divi ff. ad leg. Juliam de Adulteriis*.

rei documentum reliquit [a] : *Sed hic* (ait) *incidit dubitatio , an sponsus , qui sponsam seduxit , ac stupravit , possit puniri ab Episcopo pœna contra stuprantem a Sacris Canonibus inflicta , prætextu , quod hodie ex Decreto Concilii sponsalia post copulam subsecutam non transeunt in matrimonium , ut transibant ante Concilium . Breviter ad propositum dubium Sacra Congregatio respondit , non posse puniri pœna stupri sed graviter arbitrio Episcopi dumtaxat, ex Decreto c. 1. sess. 24. de Reformatione matrimonii propter periculum* . Sacrum pariter Romanæ Rotæ Tribunal Congregationis Concilii sanctiones amplecti semper consuevit . Attamen , ut peculiare aliquod exemplum afferatur , proponi possunt *Decisiones in Causa Avenionensi Dotationis* , quæ inter cæteras collectas *ad ornatum* lib. 6. Cardinalis de Luca enumerantur . Quamvis ipsæ contrariæ videantur , quod semper diverso modo res exposita fuerit , tamen eamdem rationem universæ præseferunt , eamdemque sententiam a Fagnano superius allatam sequuntur .

20. Aliqui Episcopi sibi tantum absolvendum reservarunt sponsi crimen , qui ante matrimonium sponsam violaverit , uti ex Synodo Farfensi deprehenditur [b] , quam Cardinalis Barberinus ejusdem loci Abbas indixit , quæ plurimum commendari debet ob Ecclesiasticam disciplinam in ipsa contentam , & egregiam operam a Clemente XI. præstitam , cum adhuc in minoribus versaretur . Nos tamen uti hoc remedio non possumus , qui nondum Synodum celebravimus , eaque crimina solum , quæ Decessor noster notavit , reservanda statuimus , donec a nobis nova Synodus convocetur . Sanctus Carolus Borromæus in sexto provinciali Concilio hæc præcipit Episcopis [c] : *Itaque Episcopi cura sit , pœnis , & censuris , quas arbitratu suo constituerit , sancire , ne sponsi , priusquam matrimonium in Ecclesia per verba de præsenti ex ritu celebraverint , non modo non simul habitent , sed ne ullo quidem modo mutua consuetudine commerciove utantur* . Plures aliæ Synodi has censuras proponunt ; quarum verba Præsul Gennet accurate commemorat [d] , cujus Moralis Theologia ex Gallica lingua in Latinam traducta fuit , ac Venetiis impressa . Idem sanxit jam toties nominatus Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo , ubi pœnam excommunicationis *ipso facto* [e] , sibique tantum absolvendos decernit sponsos , qui ante matrimonium mutuum carnis commercium habere non dubitent . Eidem pœnæ obnoxios eorum parentes declarat , qui rem permiserint , iisque viginti quinque nummos aureos persolvendos , aliasque pœnas arbitrio Ordinarii subeundas constituit .

21. Quamobrem , ut huic corruptelæ , qua possumus ratione , prospiciamus , ad Parochos iterum verba convertimus , iisque præcipimus , ut quo tempore assensum inquirant a sponsis ad eorum matrimonium in Ecclesia denunciandum , eosdem , ipsorumque parentes hortentur plurimum,

a *Cap. is , qui fidem , num. 15. de Sponsalibus* . b *Cap. 14. num. 10.*
c *In actis Ecclesiæ Mediolanen. tom. 1. pag. 257.* d *In Theol. Morali lib. 6. tract. 9. cap. 1. quæst. 10.* e *Pag. 48.*

rimum, ne matrimonium conficere longius protrahant, quoniam id fieri ſine periculo conſtat, idque præferendum eſt ſententiæ, quæ in Canone *Inſtitutum* 27. quæſt. 2. his verbis traditur: *Inſtitutum eſt, ut jam pacta ſponſæ non ſtatim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpiraverit ſponſus dilatam*. Sponſos, eorumque parentes admoneant, ne unquam ſponſi ſine teſtibus, ac præſertim conſanguineis colloquium ſimul ineant, ſi illud aliquando permittendum videatur; indecorum eſſe, vetitumque eos ſimul habitare, graviterque puniendos, ſi de hac re certiores facti fuerimus: poſtremo ſerio, modeſteque ſponſos ad continentiam inflamment, quam illibatam ſervare debent, donec matrimonium celebretur. Ipſis ante oculos ponant culpæ gravitatem, ſi aliter fecerint, pœnam excommunicationis *ipſo facto* ſubeundam, pecuniamque ſolvendam, quam nos pro ſublevandis Parochiæ egenis, vel pro Parochiæ ipſius utilitate ſtatim impendemus.

22. Sed jam ad quartum malum deveniamus, quod vix credendum foret, niſi cognitum, perſpectumque nobis ipſis non ſemel fuiſſet. Igitur, ut viri, ac mulieres mutuam fidem magis confirment, ſe futuros conjuges haud pollicentur *de futuro*, ſed aſſentiunt *de præſenti*; vir quippe his verbis utitur: *Ego te in uxorem accipio*: Mulier quoque ſic agit: *Ego te in maritum accipio: coram Deo, B. Virgine, aliiſque Sanctis*; quæ ſane fiunt abſente Parocho, ac ſine teſtibus, qui etiam aliquando adhibentur. Eo res pervenit, ut hanc mutuam conventionem tabulis deſcribere, publicam Scribæ auctoritatem interponere non prætermittant. Nonnulli etiam ſatis impudenter ad nos confugerunt, ut alteram ex partibus matrimonium coram Parocho perficere recuſantem cogeremus, jactantes violari fidem poſt initum matrimonium *de præſenti* coram Deo, ac B. Virgine; aliquorum ſententiam afferentes, quos in jure Canonico, ſacraque Theologia bene verſatos prædicabant, & quorum conſilio, ut ſe fortaſſe excuſarent, rem præclare confectam aſſerebant.

23. Nos quidem diſſimulare non poſſumus, per plures annos in cauſis ad matrimonium ſpectantibus implicatos fuiſſe, non unius Civitatis, aut Diœceſis, ſed univerſi Catholici Orbis, cujus rei teſtimonium ex illis pagellis deſumi poteſt, quas in lucem protulimus pluſquam duodecim annis, cum in Sacra Concilii Congregatione Secretarium ageremus; quarum aliquæ in opere ſcriptoris De Juſtis collectæ, inſertæque habentur [a]. Attamen pro certo affirmare poſſumus nunquam ejuſmodi inſaniam, falſamque doctrinam nobis propoſitam fuiſſe. Ut veritas omnino pateat, petimus ab iis, qui hanc conventionem mutuo fecerunt, qui in tabulas retulerunt, qui conſilium dederunt, qui rem tueri contendunt, petimus, inquam, hujus conventionis naturam, & conditionem; ſi appellanda ſponſalia reſpondeant, id falſum probamus, quod aſſenſus *de futuro*, non autem *de præſenti* ſponſalia conſtituat. Sic ea definivit Nicolaus

a *De Diſpenſationibus Matrimonialibus*.

colaus Pontifex, cum Bulgaris consilium petentibus responsum ferret [a]: *sunt futurarum nuptiarum promissio*: Idem docet S. Thomas [b]; si quis allatæ definitioni vocabulum *mutua* adjungeret, sponsaliorum naturam penitus explicaret [c]. Sin autem conventionem eamdem nuncupandum matrimonium velint, nemo est tam rudis, & ignarus, qui validum aliquod matrimonium post Tridentinam Synodum existimet, nisi coram Parocho alterius ex nubentibus, aut alio Sacerdote per Parochum designato, & coram duobus testibus illud celebretur. Igitur vanum, & irritum ejusmodi matrimonium ab ipsis dicendum est, ut his ambagibus se expediant, quod tamen solvatur, & in sponsalia convertatur: & ecce novam insaniam, quæ vel ab ignorantia, vel malitia proficiscitur. Siquidem certissimum, ac tutissimum est, matrimonia, quæ absente Parocho, ac sine testibus inita per Tridentinum Concilium abrogantur, in sponsalia minime transire, quemadmodum Sacra Congregatio statim ac instituta fuit, nempe paulo post absolutam ipsam Synodum, ad hanc usque diem constanter declaravit, quod etiam Theologi, & Canonum Interpretes unanimi consensu semper probarunt. In Messinensi causa [d] hæc petita fuerunt a Sacra Congregatione: *Fuit contractum matrimonium in civitate Messana post publicationem Decretorum Concilii Tridentini per verba de præsenti, & mutuum consensum, non factis publicationibus, nec præsente Parocho, nisi tantummodo Notario, & Testibus &c Humiliter ab Illustrissimis DD. VV. petitur, declarari, an supradictus contractus matrimonii, cum sit factus contra formam traditam per Decretum ejusdem Concilii de contrahendo matrimonio, sit adeo nullus, quod neque transeat in sponsalia de futuro. Sacra &c. censuit, non transire* [e]. *Et quid, quando promissio est de præsenti, id est, cum dixit vir: Ego te in uxorem; & mulier: Ego te in maritum accipio? Sacra &c. censuit, promissionem hanc non valere, neque ut matrimonium, neque in vim sponsalium de futuro*. In causa Geracensi hæc pariter sancita fuerunt [f]: *Præsupposito quod matrimonium sit factum absque Parochi præsentia, & duorum, vel trium testium, quo casu irritum declaratur a Tridentino, quæritur, an dictum matrimonium transeat in sponsalia de futuro, ita ut cogi vir possit per censuras, aliaque juris remedia ad servandam fidem sponsæ, quando maxime secuta est cum ea copula. Sacra &c. censuit, non transire*.

24. Cum hæc ita se habeant, libere præcipimus, ut sponsalia adhibitis verbis *de futuro*, matrimonia vero adhibitis verbis *de præsenti* coram Parocho, ac duobus testibus agantur: omnino autem proscribimus reliquas conventiones, quibus præstatur assensus de præsenti coram Deo, ac B. Virgine; quæ sane conventio neque sponsalia, ut superius ostendimus, neque matrimonium conficit, sed ignari, ac simplices solum decipiuntur sanctissimo Dei nomine, B. Virgine, Sanctisque invocatis, qui

a *Can. Nostrates 30. quæst. 3.* b *In supplemento quæst. 43. artic. 1.*
c *Estius in lib. 4. sententiarum dist. 27. §. 7.* d *Anno 1573. lib. 1. Decretorum pag. 107.*
e *Eodem anno lib. 1. pag. 132.* f *Anno 1589. pag. 62. lib. 6. Decretorum.*

qui sane assensum non præberent, nisi decepti pro certo tenerent eam conventionem magni momenti esse, & matrimonium fere omnino inducere. Atque ita Parochi, ac testium præsentia, quæ prorsus necessaria est post Tridentinam Synodum, tanquam cœremonia paulatim haberetur. Illi vero, qui rerum imperiti tam præclarum facinus consilio suo probaverunt, lethali culpa sese implicuisse sciant, cum rem, quam penitus ignorabant, alicui probare ausi sunt, & quam plane callere ipsos oportebat, priusquam consilium traderent: *Sicut, si quis*, inquit Cicero, *Grammaticam se scire professus & barbare loqueretur, aut si absurde caneret is, qui se haberi vellet Musicum, eo turpior esset, quo in eo ipso peccaret, cujus scientiam profiteretur*; quam sententiam affert S. Antoninus ad rem, de qua agimus, explicandam [a]. Eodem loco S. Doctor inquirit, an, qui Patroni, aut Judicis munus sibi desumit, nec satis legum, canonum, & legalium effatorum cognitione præditus est, peccet lethaliter, quod deinde affirmat, si præsertim in gravem aliquem errorem labatur: *Quia*, inquit, *notabiliter nocet proximo, cum possit, & debeat juvare, nec debuit se ponere ad illud officium, vel actum, ad quod non erat idoneus, & tenetur ad restitutionem damni clientulo suo*. Quod si cognoscamus in posterum aliquem ad conventiones ejusmodi consilium, seu adjumentum suppeditare, non modo pœnas arbitrio nostro decernemus, sed perpetuo exclusum a Curia nostra pronunciabimus. Non enim pati possumus in theatro Canonicæ jurisprudentiæ gravitatis pleno hystriones quoque permisceri.

25. Reliquum est, ut corruptelas aliquas, quæ nuptiarum ritus offendunt, recenseamus. Eas nos ipsi deprehendimus, cum hanc Diœcesim sacra Visitatione perlustravimus. In pluribus Parochiis, cum matrimonium in Ecclesia tertio, & ultimo denunciatur, sponsi intersunt, quos ipsorum parentes ad Ecclesiam prosequuntur, ubi Sacrum peragitur, eademque pompa, magnoque tumultu, & clamore sponsæ domus repetitur, ibique nuptiæ celebrantur. Postera die, aut alia protesta coram Parocho, ac duobus testibus matrimonium rite conficitur, & unus tantum consanguineus sponsam comitatur. His peractis, ac plerumque profestis diebus, sponsa a viro suo disjuncta ad paternam domum revertitur, ubi rato matrimonio devincta finem hebdomadæ præstolatur, ut instituta nova pompa ad sponsi sedem deducatur, ubi nuptiæ iterum indicuntur.

26. Omissis choreis, & immoderatis conviviis, quæ in Christianorum matrimoniis per Sanctos Patres gravissime improbantur [b], ac præsertim per Sanctum Joannem Chrysostomum [c], qui, si luxus ejusmodi negligatur in celebrandis nuptiis, uxori documentum præberi asserit, ut quid

a *In summa tom. 2. tit. 1. capit. 19. §. 8.* b *In Homilia 56. in Genesim.*
c *In Homilia 12. in primam ad Corinthios, & serm. 20. de Epistola S. Pauli ad Ephesios.*

quid sibi agendum sit, clare intelligat: *Statim enim apud se ipsam cogitabit &c. qualis est hic vir? Philosophus est; nihil reputat præsentem vitam; ad generandos, & educandos liberos, custodiendamque domum me in ædes suas induxit. Verum injucunda erunt ista sponsæ? Unum, aut alterum diem, deinceps vero nequaquam; sed magnam etiam inde voluptatem capiet liberans hoc pacto se ipsam ab omni suspicione. Qui enim neque tibias, neque saltantes, neque præfatos cantus tolerat. idque nuptiarum tempore, difficillime sustinebit, aliquid unquam, quod turpe sit, vel facere, vel dicere*; His, inquam, omissis, & ea dissimulantes, quæ sine gravi tumultu abrogari nequeunt, corruptelas aliquas enumerabimus, quæ in matrimoniis, & nuptiis celebrandis inductæ fuerunt. Primo, post tertiam matrimonii promulgationem statim sponsus se confert in domum sponsæ, ibique nuptiæ fiunt, cum tamen evenire possit, ut etiam post matrimonium ter denunciatum eadem die, vel insequenti aliquod impedimentum in medium proferatur. Secundo, non semel accidit, ut sponsi vino, epulisque largius indulgentes ante matrimonium illud suscipiant, quod peracto solum matrimonio permittitur, uti superius ostendimus. Tertio, nuptiarum mensa pluribus convivis affluit, perpauci autem consanguinei sponsos ad Ecclesiam deducunt, cum Rituale Romanum aliter jubeat. Hæc enim præscribit, dum sponsi pro ineundo matrimonio ad Ecclesiam se conferunt: *Quos parentum, vel propinquorum suorum præsentia cohonestari decet.* Quarto, cum sponsa in paternis ædibus permaneat, donec die festo ad sponsum, nova pompa novisque nuptiis indictis, ducatur; neque ea continentia servetur ob consilium ab Angelo Tobiæ propositum, neque ob deliberandum in aliquem Regularium Ordinem ingressum, cum, inquam, hæc ita sint, non semel contigit, ut qui sponsam ante matrimonium deperiit, impudicæ cupiditati opportuno tempore satisfaciat. Hinc Sanctus Joannes Chrysostomus inquit [a]: ***Nam ab illo die multos accipiet amatores, etiam ante eum, qui cum ipsa est habitaturus.*** Tunc autem omittenda sunt, quæ superius de stupro, & adulterio examinavimus. Celebrato enim matrimonio, si mulier cum alio viro coeat, adultera nuncupatur, quod fidem marito suo violat, licet matrimonium ratum sit, non consummatum; eademque ratione stuprum, & adulterium is committit, qui rato matrimonio alligatam mulierem turpiter cognoscat.

27. Quare, ut hæc crimina impediantur, plurimum commendamus Parochis, in quorum ditione corruptelæ ejusmodi versantur, ut populo significent, non aboleri a nobis repetitas nuptias in sponsorum domibus, sed eorum cœremoniis modum aliquem statuendum decerni, ne Dei Majestas tot culpis offendatur. Itaque ter matrimonia de more promulgentur; quod si postremæ denunciationi sponsa intersit, domum suam redeat cum parentibus, aut cum illis, qui ejus curam susceperunt. Nullæ per

a *In Homilia 12. Epist. 1. ad Corinthios.*

læ per eum diem nuptiæ instituantur, neque ad sponsam invisendam ullo modo sponsus accedat. Peracta tertia promulgatione tempus aptum intercedat, si forte aliquod impedimentum proferatur. Cum matrimonium ultimo perficiendum est, tunc propinqui sponsos ad Ecclesiam deducant, & præsentes adsint, dum ipsos Parochus rite conjungit. Post hæc, quoniam de suscipiendo Regularium instituto nulla mentio est, si paternam domum sponsa repetat, eam sponsus sequatur, cum illa habitet, nec ullo pacto ab ipsa discedat: si eo die nuptiæ in ædibus sponsæ fieri velint, per nos licet. Item, si ejus propinqui sponsam comitari velint, cum paucis diebus post matrimonium interjectis ad sponsum transit, ibique novas nuptias agere, in illorum potestate res est: neque enim repetitas nuptias improbamus, sed vehementer insistimus, ut peccandi occasiones de medio auferantur.

28. Hæc igitur universa populo declarent Parochi primo die Dominico proximi Decembris, dum Sacrum faciunt, ut tam graves corruptelæ corrigantur; nos inde moneant, si forte aliquis jussa nostra detrectet, quem sane puniemus, & in carcerem quoque, si opus erit detrudemus. Parochi etiam severas pœnas dabunt, si hæc legere, quæ in publicum edimus, negligenter prætermittant, vel, iis omnibus contemptis, indecoras corruptelas taciti dissimulabunt, quibus occurrere per hanc nostram declarationem constituimus.

INSTITUTIO XLVII.

Ritus præscribitur Benedictionis impertiendæ bestiis, & implorandæ opis divinæ contra vermes, atque insecta, interposito S. Antonii patrocinio. De Benedictione agrorum. Utrum adhiberi queant Imagines Sanctorum, ac Sacræ Reliquiæ, cum benedictio traditur. De sonitu campanarum, cum nimbus, aut procella impendet. De illarum Benedictione. Quisnam primus campanam Benedictione sacraverit. Quanam de causa campanis nomen tribuatur, & ipsarum benedictio Baptismus nuncupetur.

1. IN more positum est, ut Brutis in hac Civitate, ac Diœcesi benedictio impertiatur, Deique præsidium, ac tutela imploretur, ne agros vermes devastent. Parochi etiam non semel acciri solent, ut agris benedicant. Tandem pulsari campanæ consueverunt, cum procellæ, turbinesque impendere videntur. Attamen in his peragendis non idem ritus servatur; pauca etiam in pulsandis campanis monenda sunt pro muneris nostri ratione, ad quod spectare duximus aliquam super his normam constituere.

§. I.

§. I.

De Benedictione pro Equis, aliisque Brutis adhibenda.

2. INter Sanctos, qui cultum ab universa Ecclesia obtinuerunt, Sanctus Antonius Abbas merito adnumeratur; qui anno 356. Imperante Constantio, cum centesimum, & quintum annum attigisset, ex hac mortali vita decedens ad immortalem gloriam convolavit.

3. Nolumus hîc sane complecti res ab ipso præclare gestas, nec percensere numerando eximia portenta, quæ Deus omni tempore ostendit, cum Fideles ad Sanctum Antonium confugerunt.

4. Hæc omnia S. Athanasius, qui vitam hujus Magistri sui descripsit, & Aymarus Falco [a] posteris tradiderunt. Satis erit in medium afferre, quæ S. Gregorius Nazianzenus de S. Antonio scripta reliquit: *Perfecta est siquidem ad virtutem via, Antonium scire quis fuerit*. S. etiam Joannes Chrysostomus [b] de illo hæc testatur: *Antonius talem vitam egit, qualem Leges Christi requirunt*. S. vero Augustinus [c] commemorat duos familiares Imperatoris, cum Treviri S. Antonii historiam forte inventam percurrissent, statim, neglectis hujus vitæ deliciis, & oblectamentis, in eremum secessisse.

5. Effigies S. Antonii variis symbolis distingui solet; ignem, & porcum ad pedes jacentem habet; librum cum baculo dextera manu gerit, tintinnabulum sinistra; Thau quoque super vestem depingitur.

6. Quid hæc significent varia Scriptores prodiderunt; inter quos P. Menochius [d], Sarnellius [e], & fusius P. Theophilus Raynaudus in eo libro, qui inscribitur, *Symbola Sancti Antonii*.

7. Molanus lib. 3. de Imaginibus, suem ad pedes Antonii jacentem hoc pacto interpretatur, quod illius patrocinio bruta sanitatem consequantur: *Thau* salutis indicium esse ex Sacris Litteris deprehendimus [g]: *Omnem autem, super quem videritis Thau, ne occidatis*. Nos quidem Sancti Antonii patrocinium non inficiamur pro his brutis, quæ vitæ alendæ, commodoque mortalium inserviunt, hæc tamen per effigiem porci nobis declarari minime existimamus: *Nam si idcirco* (ait P. Theophilus Raynaudus [h]) *appingitur S. Antonio porcus, quia sospitatem exorat brutis, cur potius ei appingitur porcus, quam asinus, aut equus?* & paulo post: *Cur igitur sus, quam aliud quodpiam brutum, B. Antonio appingatur, ægre assignari potest valida ratio, si sistamus in præsidio, quod brutis a Sancto Antonio suppetit; cujuscumque enim generis bruta Beato huic Cœliti sospitatori*

a. *In Historia Antoniana*. b *In Homil 8. in Matthæum*. c *Lib. 8. Confess. cap. 6*. d *Nelle Stuore part. 2. cap. 95*. e *In suis Epist. Ecclesiast. tom. 3. litt. 6. n.* f *Tom. 8*. g *Ezech. cap. 9. vers. 6*. h *Libro superius allato, §. 8. Tandem*.

commendari ex usu est, & eventus felix sæpe vota secundat.

8. Itaque sententiam suam his verbis exprimit: *Existimarim vero non minus commode, symbolo illo porci jacentis ad Sancti Viri pedes insinuari triplex genus porcinorum hominum ab eo domitorum, ac prostratorum; Ethnicos dico, & hæreticos, ac voluptuarios Christianos.* Aliqui putaverunt murem Ægyptium porco similem ad pedes S. Antonii [a] appingi consuevisse, ut Antonium Ægyptium a reliquis omnibus secernerent. Hinc paulatim usus obtinuerit, ut loco muris Ægyptii imago suis sufficeretur: sed his omissis, de S. Antonii patrocinio in bruta sermonem faciemus.

9. Theologorum princeps S. Thomas docet [b] ex Adami culpa fluxisse, ut inter bruta, quæ universa parere homini debebant, uti ex Genesi cognoscitur, *Præsit piscibus maris, & volatilibus cœli, & bestiis terræ*, nonnulla imperiis hominum subjici recusaverint. Improbat Sanctus Doctor illorum opinionem, qui censent permanente innocentiæ statu futura fuisse erga homines, aliaque bruta mansueta ea animalia, quæ nunc ferocia sunt, & reliqua bruta interficiunt. Cum enim ob Adami crimen brutorum natura immutata non fuerit, discordia quidem inter illa exarsisset, sine ullo tamen detrimento dominii, quod in ipsa Conditor Deus homini concesserat. Postremo, *Homines* (inquit) *in statu innocentiæ non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem, neque ad tegumentum, quia nudi erant, & non erubescebant; nullo instante inordinatæ concupiscentiæ motu; neque ad cibum, quia lignis Paradisi vescebantur; neque ad vehiculum, propter corporis robur: indigebant tamen eis ad experimentalem cognitionem sumendam de naturis eorum.*

10. Nunc autem post peccatum inter incommoda, quæ inviti perferimus, gravissima damna quorumdam animalium, merito referri possunt, quæ vitæ nostræ quoque insidiantur. Insuper alia necessaria sunt, quibus vita hominum sustentatur, & plura vitæ munera commodius obeuntur. Itaque, cum Deus religione suadente exorandus sit, ut bestiarum detrimenta longe a nobis depellat, easque conservet, quæ hominibus utilitatem afferunt; insuper cum fide Christiana adducti ad Sanctos, quos Patronos habemus, preces convertendæ sint, ob hanc causam Fidelium pietas S. Antonium pro his beneficiis obtinendis deprecatorem elegit, de quo illud memoriæ proditum est: *Ecce duo leones* [c] *ex interiori Eremi parte currentes, volantibus per colla jubis, ferebantur, quibus aspectis primo exhorruit, rursusque ad Deum referens mentem, quasi columbas videret, mansit intrepidus: & illi quidem directo cursu ad cadaver Beati senis substiterunt, adulantibusque caudis circa ejus pedes accubuere fremitu ingenti rugientes, prorsus ut intelligeret, eos plangere, quomodo poterant. Deinde haud procul cœperunt humum pedibus scalpere, arenamque certatim egerentes unius hominis capacem locum foderunt; ac statim, quasi mercedem pro opere postulantes,*

a P. Ajala lib. Pictor Christianus, lib. 5. cap. 4. num. 7. b Part. 1. quæst. 96. art. 1. c S. Hieronymus in Vita S. Pauli.

postulantes, cum motu aurium, cervice dejecta, ad Antonium perrexerunt, manus ejus, pedesque lingentes. At ille animadvertit, benedictionem eos a se precari; nec mora in laudationem Christi effusus, quod muta quoque animalia Deum esse sentirent &c. manu annuens eis, ut abirent, imperavit. Traditur etiam, quod S. Antonius, cum desertum locum ab hominum commercio remotissimum ad habitandum solus delegisset, *Feras secum pacificabat* [a], quas etiam longe abire jussit, cum sitis restinguendæ gratia ad fontem confluerent, & exiguam messem vastarent, qua vitam Antonius sustinebat: *Cur me læditis nihil a me læsa; abite, & in nomine Domini ne huc appropietis ulterius. Quis credet, post hanc denuntiationem, quasi timentes nunquam illuc bestias appropinquasse?*

11. His portentis, aliisque plurimis, quæ post mortem S. Antonii contigerunt, satis probatur, quam efficax sit ejus patrocinium, cum in discrimina ejusmodi mortales adducuntur. Hæc vero Civitas, ac Diœcesis in S. Antonium singulari pietate, ac religione cum reliquis omnibus merito comparari potest. Nam quoties annua ipsius celebritas agitur, aliisque per annum diebus, jumenta duci solent ad constituta loca in Civitate, ad Parochias autem in Diœcesi, ut benedictionem a Deo ob merita Sancti Antonii consequantur. Nos universos hortamur, ut hanc piam consuetudinem perpetuam esse velint; sed quoniam non eumdem ritum in hac re servari percepimus, unicam hujus benedictionis rationem, ac normam statuendam judicavimus; cum perspectum sit omnibus, ritus æqualitatem valde convenire, neque ferendum esse, ut in piis exercitationibus suam quisque voluntatem, & consilium sequatur.

12. In Rituali quidem Romano nulla pro hac benedictione norma præscribitur. Circiter annum 1095. quidam Gasto nobili genere natus in Provincia Viennensi in Gallia, una cum Filio suo Gerino, aliisque octo piis hominibus operam suam præstare cœpit iis, qui ignis sacri morbo tunc temporis frequenti laborarent. Hinc initium habuit præclarum Institutum Hospitalariorum Sancti Antonii Viennensis, qui *Thau* vestibus adsutum deferunt. Nullum ipsi domicilium in hac Civitate obtinent, sed ultra montes frequentes sunt, & Romæ etiam in celebri Monasterio versantur. Ad ipsum ducuntur bestiæ non solum die festo S. Antonii, sed aliis quoque per annum temporibus, ut benedictionem accipiant. Cum agerentur quædam controversiæ, Apostolica privilegia nos expendimus, ob quæ Regulares ejusmodi in Civitatibus, ubi degunt, hanc benedictionem a se unice tribuendam contendunt. Tunc ejusdem benedictionis formam obtinere curavimus, qua Romæ publice ipsi utuntur, hancque adhibendam in hac Civitate, ac Diœcesi, sublatis cæteris omnibus, omnino præcipimus. Si plures uno tempore bestiæ deducantur, satis erit benedictionis verba integre pronunciare, uti Romæ fieri solet, singulas deinde lustrali aqua conspergere; si una tantum

 offeratur;

a *S. Athanasius in ejus Vita cap. 12.*

offeratur, aut plures etiam longo temporis ſpatio interjecto, tunc benedictio ſemper repetenda eſt, & jumenta ſingillatim eadem aqua luſtrali aſpergenda ſunt, uti Romæ pariter exemplo comprobatur. Benedictionis forma hæc eſt;

Benedictio Equorum, & Animalium.

℣. Adiutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DEus refugium noſtrum, & virtus, adeſto piis Eccleſiæ tuæ precibus, auctor ipſe pietatis, & præſta, ut, quod fideliter petimus, efficaciter conſequamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.
℟. Amen.

OREMUS.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſum Beatum Antonium variis tentationibus probatum inter mundi hujus turbines illæſum tranſire feciſti, concede famulis tuis, ut, & præclaro ipſius proficiamus exemplo, & a præſentis vitæ periculis ejus meritis, & interceſſione liberemur. Per Chriſtum Dominum &c.

OREMUS.

BEnedictionem tuam, Domine, hæc Animalia accipiant, qua corpore ſalventur, & ab omni malo per interceſſionem Beati Antonii liberentur. Per Chriſtum Dominum &c.
Deinde aſpergat aqua benedicta.

§. II.

De Benedictione contra Vermes, & inſecta.

13. PAulo ante cauſam explicavimus, ob quam plures beſtiæ hominibus parere, ac ſervire, uti debuerant, omnino detrectent. Nunc de iis verba faciamus, quæ non ſolum imperiis hominum reſiſtunt, ſed etiam naturæ quodam impulſu, vitam ipſorum, velut hoſtes, perſe-
quuntur,

quuntur, aut iis rebus grave detrimentum inferunt, quæ ad vitam sustentandam necessariæ sunt. Ac primum subjicienda ducimus, quæ S. Thomas 2. 2. quæst. 98. art. 3. scripsit: *Dicendum, quod creaturæ irrationales ab alio aguntur ad proprias operationes. Eadem autem actio est ejus, quod agitur, & movetur, & ejus, quod agit, & movet, sicut motus sagittæ etiam est quædam operatio sagittantis, & idcirco operatio irrationalis creaturæ non solum ipsi tribuitur, sed principaliter Deo, cujus dispositione omnia moventur: pertinet etiam ad diabolum, qui permissione Divina utitur aliquibus irrationabilibus creaturis ad nocendum hominibus.*

14. Plura nobis exempla Sacræ Litteræ suppeditant, quibus ostenditur, Deum iratum non semel pusillis animantibus usum fuisse, ut hominum crimina, pravasque cupiditates ulcisceretur. Capita 8., & 9. Exodi aperte commemorant ranas, cimices, muscas, & culices ob Pharaonis impudentiam toti Ægypto vastitatem attulisse. Philistæos incredibili murium copia oppressos ex historia Regum accepimus. Psalmo autem 104. legimus: *Dixi, & venit locusta, & bruchus, cujus non erat numerus*. Item Psalmo 77. *Et dedit ærugini fructus eorum, & labores eorum locustæ*. Tandem Joel Propheta hæc tradit: *Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo*. Nominibus autem *Erucæ*, & *Rubiginis* vermes intelliguntur, uti Pater Calmet interpretatur [a]. Si quis autem nova exempla post Vetus Testamentum exquirat, rerum Scriptores ea posteris abunde tradiderunt. Illud satis sit, quod S. Augustinus memorat lib. 3. de Civitate Dei cap. 31. *Locustarum in Africam multitudinem prodigii similem fuisse, cum jam esset populi Romani Provincia, litteris mandaverunt: consumptis enim fructibus, foliisque lignorum, ingenti, atque inæstimabili nube in mare dicunt esse dejectam, qua mortua, redditaque litoribus, atque hinc aere corrupto, tantam ortam pestilentiam dicunt, ut, in solo Regno Masinissæ octingenta hominum millia periisse referant, & multo amplius in terris litoribus proximis. Tunc Uticæ ex triginta millibus Juniorum, qui ibi erant, decem remansisse confirmant.*

15. Reliqua exempla prætermittimus, cum neminem lateat gravissimum damnum, quod ex insectis, nocuisque animantibus in messem quotidie dimanat. Id tamen criminibus hominum tribuendum pro certo affirmabimus; nec aptiorem rationem nobis proponi, ut ab hac pernicie vindicemur, quam preces ad Deum convertere, Sanctosque implorare, qui beneficia nobis a Deo impetrare solent, ut in posterum nos, resque nostras ex animalium vastitate penitus eripiat.

16. Illud apertissime pollicitus est Deus [b]: *Si clausero cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero, & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum; conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam a viis suis pessimis, & ego exaudiam de Cœlo, &*

a *In Dictionnario Sac. Scrip. ad verb.* Eruca. b. *Lib. 2. Paralip. 7. v. 7.*

& propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum. Insuper Deus Moyses[a] oratione placatus, ranas, cimices, ac muscas dispulit. Sanctus Lucas, Pauli Apostoli in Insulam Melitæ adventum describit[b]: Nos hic Melitam intelligimus, quæ inter Siciliam, & Africam posita est; ubi Equites Hierosolymitani Sedem jamdiu statuerunt, non illam Melitam, quæ sita est ad mare Adriaticum prope Dalmatiam, ut Monachus Ignatius Georgius erudite contendit. Igitur Sanctus Paulus viperam brachio implicatam habuit, dum in ea Insula, quæcumque sit, moraretur, nullumque incommodum non sine magna adstantium admiratione accepit: *Diu autem illis adspectantibus, & videntibus, nihil mali in eo fieri, convertentes se dicebant, eum esse Deum*. Neque desunt, qui testantur etiam obtinuisse Apostolum, ut viperæ, ac serpentes ejus loci veneno carerent, eaque tellus morbis ex veneno contractis quoque mederetur[c].

17. His exemplis, quæ ex Sac. Litteris delibata sunt, alia breviter conjungimus, ut universi curæ nostræ commendati, si in aliqua hujus generis discrimina veniant, omnem spem, & omne præsidium in Deo, Sanctisque constituant. De Sancto Grato Augustæ Prætoriæ Episcopo, ob insignia portenta celeberrimo, proditur, solitum fuisse aquam benedictione sacrare, ut bestias terræ frugibus nocentes expelleret, illiusque virtute, ac precibus agro Augustæ Prætoriæ ad tria milliaria infestis muribus liberatos fuisse. Ita Thiers[d], qui graves etiam auctores nominat, quorum testimoniis id confirmatur. Pater Martinus del Rio[e] fatetur, indictis precibus Hispanias ab Insectis vindicatas, quæ ipsas devastaverant; cum Gregorius Ostiensis Episcopus, ac Legatus Apostolicus ob hanc rem missus illuc fuit. Cardinalis quoque Baronius[f] quæ superius dicta sunt, plane confirmat exemplo Pontificis Stephani VI., quod ex Vaticana Bibliotheca desumpsit: *Cum clades (inquit) locustarum, quæ Prædecessoris sui, Hadriani videlicet, totam Patriam consumpserant, malo multiplicato germine, nasci cœpissent, & omnia replevissent, misertus idem Sanctissimus Papa afflicti populi primum quidem divulgavit, ut, si quis de iis unum sextarium caperet, & sibi attulisset, quinque, vel sex denarios ab eo perciperet. Hoc autem populi audientes, cœperunt huc, illucque discurrentes, easque capere, & misericordissimo Patri ad emendum portare. Sed, cum illas tali argumento delere nequisset, ad Domini misericordiam confugiens, in Oratorium Beati Gregorii, ubi ejus lectus habetur, juxta Ecclesiam Principis Apostolorum veniens sese cum lacrymis in orationem dedit: cumque diutius orasset, surrexit, & aquam propriis manibus benedicens, Mansionariis præcepit dicens: Tollite, & singulis distribuite monentes, ut in nomine Domini agros suos circumeant, & hanc aquam spargant per sata, & vineas, petentes Divinum sibi suffragari præsidium.*

a *Exod. cap. 8.* b *In Actis Apostolorum cap. 28.* c *Cardin. Baron. anno 58. num. 172. Tillemont in Memoriis histor. antiquarum, in Vita S. Pauli art. 42.*
d *Thiers tom. 1. superstitionum lib. 3. c. 2. pag. 450 tertiæ editionis Parisiensis.*
e *Martinus in suis Disquisitionibus magicis lib. 6. Anacephalæosis monit. 11.*
f *In Annalib. tom. 10. an. 885.*

fidium. Quo facto, tanta Omnipotentis Dei subsecuta est misericordia, ut, ubicumque ipsa aqua aspersa est, nulla penitus locusta remaneret. Hac circumquaque vicini audientes ad Urbem confluunt, subveniri sibi deposcunt. omnem terram in pulveris modum locustis coopertam clamitant; quos benignus Papa benigne commonuit, de Coelo auxilium petere debere contra flagellum imminens.

18. Non ignoramus Dioecesanos nostros ad Deum magno studio confugere, cum vermes, aut aliæ bestiæ agros infestant, nostrisque a Parochis in Dioecesi potissimum certas tunc preces recitari, ut Dei concitatam iracundiam mitigent. Cum tamen preces ejusmodi non inconsulto, ac temere fieri debeant, sed per Episcopos probari [a], nec ulla in Rituali Romano pro ipsis norma indicatur, certam aliquam rationem, quam sequi Parochi teneantur, hic omnino subjiciendam duximus, reliquas omnes abrogantes, quæ prius in usum receptæ fuerint, ut ritus communis omnibus, auctoritate firmatus, ac tutissimus habeatur.

19. Cardinalis Franciscus Pignatellus Archiepiscopus Neapolitanus, & Sacri Collegii Cardinalium Decanus formam quamdam precationis contra vermes instituit pro sua Dioecesi, cum agros illi turpiter foedarent: ea forma impressa fuit in appendice Synodi, quam anno 1726. idem Cardinalis Neapoli celebravit [b].

20. Cum tamen longiuscula videatur, licet alioquin pia, recteque digesta, aliam formam quæsivimus, quæ brevior est, ac pietatis plena; eam nempe, qua Benedictus XIII. de nobis optime meritus non semel usus fuit, ut Romanum agrum ab insectorum pernicie liberaret. Eam promulgamus, quam Parochi sibi deligant, cum opus fuerit.

Benedictio contra Mures, Locustas, Bruchos, & Vermes noxios.

Antiph. Exurge, Domine, adjuva nos, & libera nos propter nomen tuum.

Psalm. Deus auribus nostris audivimus, Patres nostri annuntiaverunt nobis.

℣. Gloria Patri &c. *Et repetitur Antiphona.*
℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit coelum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

ORE-

a *Thiers loco superius allato pag.485. P. Martinus del Rio in oper. citat. lib.3. pag. 84.* b *Part.2. cap.10. pag.247.*

OREMUS.

PReces nostras, quæsumus, Domine, clementer exaudi, ut, qui juste pro peccatis nostris affligimur, & hanc murium (*vel locustarum*, *vel vermium*) persecutionem patimur, pro tui nominis gloria ab ea misericorditer liberemur; ut tua potentia procul expulsi (*vel expulsæ*) nulli noceant, & campos, agrosque nostros in tranquillitate, ac quiete dimittant, quatenus ex eis surgentia, & orta tuæ Majestati deserviant, & nostræ necessitati subveniant. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

OREMUS.

OMnipotens sempiterne Deus omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miserator, & in cujus nomine omnia genuflectuntur, cœlestia, terrestria, & infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut, quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem consequamur effectum: quatenus hos pestiferos mures (*vel locustas*, *vel vermes*) per nos servos tuos maledicendo maledicas, segregando segreges, exterminando extermines, ut, per tuam clementiam ab hac peste liberati, gratiarum actiones Majestati tuæ libere referamus. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

Exorcizo vos pestiferos mures (*vel locustas*, *vel vermes*) per Deum Patrem Omnipotentem †, & Jesum Christum Filium ejus †, & Spiritum Sanctum ab utroque procedentem †, ut confestim recedatis a campis, & agris nostris, nec amplius in eis habitetis, sed ea loca transeatis, in quibus nemini nocere possitis; pro parte Omnipotentis Dei, & totius Curiæ cœlestis, & Ecclesiæ Sanctæ Dei vos maledicens, ut, quocumque ieritis, sitis maledicti (*vel maledictæ*) deficientes de die in diem in vos ipsos (*vel ipsas*) & decrescentes, quatenus reliquiæ de vobis nullo in loco inveniantur, nisi necessariæ ad salutem, & usum humanum. Quod præstare dignetur, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem.

℟. Amen.

Postremo Aqua benedicta aspergantur loca infecta.

§. III.

§. III.

De Agrorum Benedictione.

21. NOn vermes tantum, aliaque insecta nostris agris, nostrisque messibus perniciem ferunt, sed aliis quoque modis ob nostra crimina Deo pœnas exsolvimus. Et sane, cum portum jam attigisse putamus, messemque pene in horrea congessisse, furentes procellæ, turbinesque consurgunt, qui spes nostras evertunt, & secum abripiunt.

22. Ut hæc pericula evitemus, publicæ preces indicuntur in Rogatione majori die Festo S. Marci, & minoribus Rogationibus, quæ per triduum ante celebritatem Ascensionis Domini fieri consueverunt. De illis verba fecimus in tertia hujus libri Institutione. Cum tamen hæc Civitas preces publice instituere soleat non solum die Festo S. Marci, ac triduo Rogationum minorum, sed etiam diebus insequentibus usque ad secundam Dominicam Octobris; hortamur omnes, ut hoc institutum, eumdemque ritum sequantur. Novimus enim Parochos in Diœcesi ad benedicendum agris accitos precationes quasdam ingenio suo excogitatas adhibere. *In Romano Sacerdotali* precationis ejusmodi forma traditur; sed cum promulgatæ fuerint in hac Civitate preces, quæ die Festo S. Marci, triduo Rogationum, aliisque diebus ad secundam usque Octobris Dominicam fieri debent, ut idem ritus servetur, præcipimus Parochis, ut illa utantur formula, quoties ad benedicendum agris se conferant, quos absolutis precibus aqua benedicta lustrabunt. Exiguæ molis libellum, in quo eædem preces continentur, imprimi denuo jussimus, cum primo ad hanc Sedem pervenimus; quare ipsum habere nemo prætermittat.

23. Cœremoniale Episcoporum lib.2.cap.32. in his supplicationibus Sacras effigies, Sanctorumque Reliquias deferri permittit, si mos id obtinuerit. Quamobrem, si in aliqua parte hujus Diœcesis hæc pia consuetudo invaluit, eam libentissime confirmamus; modo tamen Reliquiæ certo documento, nostraque auctoritate muniantur. Quod si ejusdem Sancti, cujus Effigies, ac Reliquiæ circumferuntur, præsidium, ac tutela imploranda sit, & peractis precibus, ac benedictione antea proposita, etiam Antiphona cum versibus, atque Oratione ipsius Sancti propria recitari velit, id magnopere probamus. Si tamen de B. Virginis effigie res agatur, tunc ex Officio Sanctæ Mariæ in Sabbato ea eligantur, nempe illa Antiphona, & versus, qui ante *Benedictus* positi sunt, & Oratio, quæ post *Benedictus* eo die assignatur. Sin autem de effigie, ac de Reliquiis alicujus Sancti sermo sit, desumantur Antiphonæ, versus, ac Oratio *de Communi*, quæ in Officio ad *Benedictus* recitari solent.

24. Illud solum examinandum superest, an benedictio cum Sacra

Effigie, aut Reliquiis impertiri possit. Hæc enim Tonellius docuit [a]: *Hic adverte, quod in fine aliarum Processionum, quæ fiunt sive cum Sanctissima Cruce, sive cum Reliquiis Sanctorum, & Sacris Imaginibus non debet dari Benedictio; cum nullibi talis Benedictio præscribatur, nisi cum Sanctissimo Sacramento.*

25. Sed vehementer errat Tonellius. Nam cæteris cognita sunt hujusce rei monumenta, quæ ipsum latuerunt. In descriptione, quæ confecta fuit, cum Clemens XI. Sacras Reliquias populo ostendit, plures præstantium virorum sententiæ congestæ sunt, quibus benedictionis, de qua agimus, pia consuetudo demonstratur; uti tradit eruditissimus Canonicus Petrus Morettus in allata dissertatione: *De Ritu ostensionis Sacrarum Reliquiarum*; quam Romæ impressam anno 1721. nobis etiam nuncupavit: *Ex verbis* (inquit [b]) *Auctorum elici videbis, consuetudinem benedicendi, imo plures benedictiones eodem tempore, ac pluribus in locis datam.*

26. Accedit non solum hujus Diœcesis consuetudo, sed illa pariter Apostolicæ Sedis, quæ Rituum Magistra appellanda est. Siquidem nos ipsi interfuimus, cum Clemens XI. adhibitis Reliquiis Sanctæ Crucis, Sanctæ Veronicæ, Sacræque Lanceæ populo benedixit. Eo quoque munere pluries nos perfuncti sumus, cum inter Canonicos illius Basilicæ, quibus solis eas Reliquias attingere licet, numeraremur.

27. Nihil de Græcis dicemus, qui Ritum eumdem habent, uti ex ipsorum Menologiis die 14. Septembris liquido cognoscitur. Taciti tamen non præteribimus quod anno 1161., cum Sacræ Reliquiæ, seu Pes Sancti Aldegundi solemniter transferretur, Episcopus illum *Omnibus ostendit, & facta benedictione, omnibus se humiliter inclinantibus, in loco, a quo sustulerat, reposuit* [c]. Insuper cum Philippus Augustus Galliarum Rex insignes Reliquias a Balduino Imperatore acceptas Henrico Abbati Monasterii Sancti Dionysii tradidisset, illas Abbas decenti loco posuit [d] *Data benedictione cum Reliquiis.* Tandem cum Pius II. Caput Sancti Andreæ dono habuisset a Demetrio fratre Constantini ultimi Imperatoris, qui in expugnatione Constantinopolis per Turcas interfectus fuit, illud præclarum munus in publica supplicatione circumtulit, quam supra triginta mille intorticia splendide exornabant: & priusquam illud collocaret in eo Basilicæ Vaticanæ loco, ubi nunc etiam habetur, tunc Pontifex *Superato summo gradu vertit se ad multitudinem, & benedixit ei, sacrum ostendens verticem*; de capite Sancti Andreæ sermo agitur [e].

28. Itaque si Tonellius rerum sacrarum monumenta studiosius percurrisset, quæ nos superius enumeravimus, id non ignorasset, nec ita facile ritum benedictionis cum Sacris Reliquiis improbandum duxisset. Quare eumdem ritum nos summopere commendamus, quoties Reliquias publica auctoritate, ac testimonio firmatas circumferri contingat.

§.IV.

a *In Sac. Enchyridio lib. 2. c. 5. §. 4. sub n. 6.* b §. 60. c *Bolland. die 30. Januar. anno 1205.* d *Rigordus de Gestis Philippi Augusti.* e *Lib. 8. Commentar. Pii II.*

§. IV.

De pulsandis Campanis, cum procellæ impendent, ac de illarum Benedictione.

29. Alias de Campanis sermonem habuimus, & quonam tempore ipsarum usus in Ecclesia cœperit [a]. Nunc addendum illud putamus, quod Suarez in defensione Fidei contra Regem Angliæ scriptum reliquit [b]: *Licet prima ratio, seu occasio inveniendi hæc signa fuerit moralis necessitas convocandi Christianum populum, postea vero Ecclesiam fideli cogitatione, & sapienti institutione, illa ordinasse ad spirituales effectus, colligere licet, & assumpsisse illa, ut sic dicam, tamquam instrumenta, per quæ Fidelium Fidem excitaret, qua interveniente, ejusmodi beneficia per Christum a Deo impetraret*; & paulo post: *Dicimus auctoritatem Dei non deesse, saltem in radice, & origine, quia ipse dedit auctoritatem Pastoribus Ecclesiæ ad regendam Ecclesiam, & disponenda ea, quæ ad accidentarios ritus Ecclesiæ pertinent.*

30. Cardinalis Baronius ad annum 980. tradit [c], Joannem XIII. campanæ benedictionem impertisse, eamque consecrasse antequam in Turri Lateranensis Ecclesiæ statueretur; hisque verbis auctorem istius Ritus Pontificem facere videtur: *Qui sacer ritus in Ecclesia perseveravit.* Suarez etiam hæc addit [d]: *Circa hujus autem ritus antiquitatem non immoror; nam, licet quidam Joanni XIII. Pontifici illum tribuant, alii vero antiquiorem esse existiment, res tamen incerta est.* Cum tamen Capitularia Caroli Magni, quæ ducentis fere annis Joanni XIII. antecesserunt, de Campanarum benedictione mentionem faciant, & Rituales libri ante ipsum Pontificem idem præferant, & tandem Alcuinus, qui floruit circa annum 770. hæc scripserit: *Neque novum videri debet, campanas benedicere, & ungere, eisque nomen imponere*: aperte constat hujus ritus initium Joanni XIII. minime tribuendum, omnemque dubitandi rationem penitus esse sublatam: Hæc Scriptores unanimes affirmant [e].

31. Ritus autem campanarum benedictionis in recitandis quibusdam Psalmis, ac precibus continetur. Episcopus sal, & aquam benedicit, ipsisque permixtis campana abluitur. Eam Infirmorum Oleo, Sanctoque Chrismate linit Episcopus. Thus Campanæ subjicitur; ac postremo Evangelium Sancti Lucæ Diaconus canit, quæ omnia in Romano Pontificali accurate describuntur.

 32. Juxta

a *Instit. XX. bujus libri.* b *Lib. 2. c. 16. num. 7. & seq.* c *Num. 93. in suis Annalibus.* d *Loco superius allato.* e *Card. Bona Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 22. num. 7. Menardus in Notis ad Sacrament. S. Gregorii pag. 207. Pagius in Brev. Rom. Pontificum tom. 2. in vita Joannis XIII. num. 12. Rocca in Comment. de Campanis cap. 6. §. de Campanæ Consecratione. Theophilus Raynaudus tom. 16. in opere, cui titulus: Heteroclita spiritualia, pag. 245.*

32. Juxta Ecclesiæ morem Campana Sancti alicujus nomine insignitur *Eisque nomen imponere solet Ecclesia Romana*, inquit Du Cange [a]. Id etiam ex allato superius Alcuini Flacci testimonio deprehenditur. Hujusce rei causam exponit P. Petra Sancta [b]: *Insigniri autem Æra Campana insueverunt nomine aut Deiparæ Virginis, aut superum aliorum quorumcumque, quo ita nimirum, non bruto metalli sono, sed cieri ad templa quodammodo cœlitum ore videamur*. Aliam rationem subdit P. Martinus del Rio [c]: *Nomen illis in Beati alicujus honorem imponitur, ut illius quasi commendetur tutelæ Vas metallinum Divinæ laudis instrumentum*. Aliam pariter causam Pouget excogitavit [d]: *In honorem Sancti alicujus Campana consecratur, ut eo nomine distinguatur a cæteris*.

33. Advertendum est huic benedictioni nomen Baptismi concedi, quod quidem Ecclesia non cooptavit, sed tantum æquo animo patitur, ut aliorum fidei, ac simplicitati indulgeat.

34. Id autem ex eo præsertim dimanavit, quod populus in Campanarum benedictione aquam adhiberi, nomenque imponi perspexit, & alia peragi, quæ in administrando Baptismo consueverunt: *Immo in Hispania* (uti scribit Rocca [e]) *dum Campanæ consecrantur, vel, ut improprie ajunt, baptizantur, sed proprie, lavantur, vir, & mulier ex hominibus loci primariis tanquam Compatres admittuntur &c. præsertim vero in aliquot Cataloniæ partibus*. Idem mos in Germania fuit; nam inter falsa incommoda, ac detrimenta, quæ Sedi Apostolicæ nonnulli ex illis populis objecerunt, cum a Religione Catholica desciverunt, immoderati sumptus enumerantur, qui a Compatribus fieri solebant, dum Campanæ sacrarentur [f].

35. Baptismi nomen pro benedictione Campanarum ab Ecclesia perferri diximus, ne fidelium simplicitas minuatur. Siquidem in veteri Ordine Romano, in Pontificali pariter Romano, cunctisque Ritualibus peculiarium Ecclesiarum per Thiers accurato studio collectis [g] nunquam Baptismi, sed benedictionis nomine Campanarum consecratio nuncupatur. Ecclesia vero pro certo habet, non ideo Catholicos existimare, gratiam infundi, peccatum remitti, sed benedictionis loco Baptismum vocare, eo prorsus modo, quo dedicationem Ecclesiæ Baptismum Ivo appellavit [h]: *Ipsum templum suo modo, & ordine baptizamus*.

36. De his Scriptores universi consentiunt [i]. Pouget [k] singulas cæremo-

a *In Glossario ad verbum Campanas baptizari.* b *Lib.2.de Ritib.Eccl.Cath.pag.45*
c *Disquisit. Magicar.lib.6.c.2.sect.3.qu.3.* d *In Institutionibus Cath.tom.2.pag.902*
e *In suo Comm. Campan. c.6.* f *Binghamus de Origine, sive Antiq. Eccles. tom.4. pag.185.* g *Lib.2. tract. de superstitionibus cap.7. pag.83. & seqq.*
h *Serm. de Sac. Dedicat.* i *Suarez loco superius allato nu.9. Rocca in Comment. de Camp. cap.6. §. de Campanæ Consecr. Martinus del Rio lib.6.cap.2. §. observa hoc. Theophilus Raynaudus in loco superius allato pag.245. Du-Cange in loco superius allato, verbo: Campanas baptizari. Macrius in Vocabulario Ecclesiast. ad verbum: Campana. Gottus tom.1. de vera Eccl.Christi cap.15. §.9. num.38.* k *Loco jam allato.*

remonias pro benedictione Campanarum præscriptas diligentissime explicando prosequitur: *Patres autem Coloniensis Concilii anno 1536. beneficia, quæ ex Campanarum consecratione in nos promanant his verbis exponunt: Benedicuntur quoque Campanæ, ut sint Tubæ Ecclesiæ militantis, quibus vocetur populus ad conveniendum in Templum &c. ut per illarum sonitum Fideles inviten- tur ad preces &c. ut Dæmones tinnitu Campanarum Christianos ad preces concitantium terreantur, quin potius precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, mentes, & corpora credentium serventur &c. fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aereæ potestates prosternantur.* Idem ex precibus Ecclesiæ in Campanarum benedictione deprehenditur. Attamen expendendum est, quod Suarez admonuit[a]: *Ille spiritualis effectus non expectatur, nisi a Deo per orationes Ecclesiæ, quæ in illa benedictione funduntur; & licet quoad nos transire videantur, & in re benedicta virtutem non relinquant, semper tamen manent in Divina cognitione. Ideoque, licet non semper infallibiliter obtineant effectus postulatos, sæpe nihilominus impetrant, quando aliæ opportunæ conditiones concurrunt; quia generaliter hoc promissum est justæ orationi, qualis maxime censenda est illa, quæ nomine totius Ecclesiæ funditur.*

37. Ex his, quæ dicta sunt, facile conjicitur quo tendat oratio nostra, nempe, ut singulos hortemur, ne Dei opem exposcere prætermittant, cum turbines, ac procellæ Bononiensem agrum impetunt; monentes præsertim eos, qui custodiendis Ecclesiis præpositi sunt, ne impendentibus nimbis Campanas pulsare negligant, uti semper in more positum fuit. Sed quoniam procellæ non dissipantur ob motum, quem in aere sonitus Campanarum excitat, verum precibus id tribuendum est, quæ nomine Ecclesiæ persolutæ sunt dum Campana benedictionem rite accepit, ideo, si hæc consecratio omittatur, beneficia, quæ ex illa profluunt, sperare non licet. Quod si eam sententiam amplecti velimus, quæ ex aeris commotione dissolvi nimbos contendit, procul dubio aer magis agitari debet, cum tormenta bellica exploduntur. Tunc autem Campanarum sonitus supervacaneus videretur, ut Fideles ad preces Deo solvendas incitentur; nam, si quis orandi studio ducatur, majori tum procellæ strepitu perstringitur, qui campanæ cujusvis sonitum excedit.

38. Ad nos unice spectat campanas benedicere, neque alium loco nostro subrogare possumus, cum Sancto Chrismate perungi debeant. Hinc XXI. Institutione hujus libri, palam fecimus paratos nos esse, ut campanas, cum opus fuerit, consecremus. Nemo tamen elapsis jam quatuor annis id a nobis postulavit. Duæ solum Campanæ, ut sacrarentur, nobis oblatæ sunt, cum Sacra Visitatio in Castro Sancti Georgii peragеretur; illasque, nulla interposita mora, consueto ritu sacravimus.

a *Loco jam allato num. 8.*

mus. Quoniam vero paterna, & humanitatis plena admonitio nihil animos permovit, ritusque Ecclesiæ paulatim in oblivionem adducitur, loquendi rationem immutabimus, afferentes, quod in Romano Pontificali præcipitur: *Signum, vel Campana debet benedici, antequam ponatur in campanili*; Etenim in eo verbo *debet* necessitas, ac præceptum continetur. Accedit etiam in nostra potestate esse, ut ex Turri auferantur campanæ, earumque sonus impediatur, quæ benedictione nostra consecratæ non fuerunt, postquam hanc Ecclesiam, & Diœcesim administrandas suscepimus. Id liquido constat ex sententiis Sacrarum Congregationum, quas Monacellus complectitur [a]. Verum; ut lenissime agamus, universos admonemus, ne in posterum Campanas in Turri collocare audeant, nisi prius a nobis benedictionem perceperint. Id etiam edicto promulgabimus.

INSTITUTIO XLVIII.

De Missæ Sacrificio, quod indici consuevit sub ortum Solis prima die cujusvis mensis in Metropolitana Ecclesia Sancti Petri. De plenaria Indulgentia, quæ conceditur iis, qui ad eamdem Missæ celebrationem convenient. Qua ratione interesse debeant fideles eidem Sacrificio absque lethali culpa, ut hanc Indulgentiam assequantur.

1. PRima die ineuntis Anni 1736. solemne Sacrum hora decimaquarta cum dimidio in nostra Sancti Petri Metropolitana Ecclesia de more celebrabimus, quo peracto, atque, uti mos est, hymno, *Veni Creator Spiritus*, absoluto: tandem accepta per nos Sanctissimæ Eucharistiæ Benedictione populus dimittetur.

2. Quare universos, ut frequentes conveniant, hortamur pro comparando Plenariæ Indulgentiæ thesauro, quem etiam pro defunctorum expiatione Sanctitas Sua singulis impertivit, qui post Pœnitentiæ Sacramentum, & acceptam Sacram Eucharistiam ejusdem Missæ Sacrificio interfuerint, quod prima cujuscumque mensis die sub ortum Solis in nostra Metropolitana solemniter indicitur.

3. Hæc sunt verba, quæ *in Apostolicis litteris* continentur: *Omnibus, & singulis Christifidelibus, qui de cætero vere pœnitentes, & confessi, & Sacra Communione refecti Missæ qualibet prima die cujuslibet mensis in prædicta Ecclesia, oriente Sole cum cantu celebrandæ, ut præfertur, interfuerint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus.*

4. Nonnulli hoc pium institutum parvi faciunt, atque adeo cœlestem

a *Tom.4. pag.100. num.113. & seqq.*

ſtem hunc theſaurum abjiciunt, quod fieri non poſſe arbitrantur, ut Pœnitentiæ Sacramento prius expurgati, & Sacra Euchariſtia refecti ſolemni Sacro pariter interſint, quemadmodum Pontificis litteræ, & res ipſa ad conciliandam Indulgentiam præſcripta poſtulare videntur, nempe, ut eidem Miſſæ Sacrificio præſentes adſint; quæ profecto ſine ulla lethali culpa perficienda ſunt, & cum Dei amore, & gratia conjungi debent, ut per ipſa theſaurum Indulgentiæ conſequamur.

5. Hæc difficultas magna ex parte diſſolvi poſſet, ſi Pœnitentiæ Sacramento expientur veſpere præcedenti, aut vere contritionis actum eliciant, priuſquam ſolemne Sacrum inchoetur. Id S. Carolus Borromæus docuit, cum populum ſuum pro Jubilæo comparando inſtitueret [a]; cum enim conditiones ad id neceſſarias enumeraret, hæc tradit: *Prima eſt, ut vere contriti peccata deponant; quod ſane omnes, priuſquam Eccleſiarum viſitationem inceperint, juvat egiſſe, & Jubilæi conſequendi legibus ſe ſatisfeciſſe, hoc modo certiores fiant.*

6. Expedita hac difficultate, alia ſupereſſe videtur, nempe neceſſarium eſſe juxta Pontificis litteras Pœnitentiæ Sacramentum, & Sacræ Euchariſtiæ perceptionem, antequam Fideles ad Miſſam audiendam accedant. Quamobrem illud primo affirmabimus nihil ei prodeſſe Indulgentiam, qui lethalis culpæ vinculo teneatur [b]. Secundo inquirunt Theologi quo tempore culpæ innocens, atque integer eſſe debeat, qui obtinere Indulgentiam exoptet.

7. Cardinalis Bellarminus [c] aſſerit eorum ſententiam veritati magis conſentaneam, qui fatentur Dei gratiam omnino requiri, cum fiunt præſcripta opera; tunc vero certam illam eſſe omnino, cum id Pontifex decernit, quemadmodum cum hæc habentur: *Pœnitentes, & confeſſi viſitent Eccleſias, orent &c.* Tunc ſolum id neceſſarium non judicat, cum præſcriptum opus, licet cum Dei gratia non conjungatur, propoſitam Indulgentiæ cauſam magis adjuvet; veluti ſi Indulgentia promulgata fuerit, ut templum extruatur, ut egeni ſubleventur, ut pro recuperanda Terra Sancta, pecunia, vel arma conferantur: Hoc etiam Beccanus confirmat [d].

8. Alii tamen Dei gratiam cum præſcriptis operibus haud neceſſario jungendam exiſtimarunt, inter quos Dominicus Sotus [e], qui ſe docere id fatetur: *Sub doctiorum cenſura*. Eſtius [f] magis libere docuit nihil ſane prodeſſe; ſi deſignata opera perficiant ii, qui lethalis culpæ amore tenentur; contra vero, qui illam deteſtari paratus ſit, & in amicitiam Dei, omni labe expiata, redire, is utiliter in præſcriptis operibus verſatur, licet divina gratia præditus non ſit, quæ tum neceſſario requiritur, cum Indul-

a *In Actis Eccleſiæ Mediolanenſis part. 7.* b *S. Thomas in ſupplement. quæſt. 27. art. 1.* c *Tom. 2. Controverſiar. lib. 1. cap. 13.* d *In Summa Theol. Scholaſt. cap. 28. ſub tit. de Sacramentis quæſt. 6.* e *In lib. 4. Sentent. diſtinct. 21. quæſt. 2. art. 3.* f *In lib. 4. Sentent. diſtinct. 20. §. 8.*

Indulgentiam adipisci secum deliberat; quamvis etiam Pontifex criminum præviam confessionem præcipiat, cum Indulgentiam, gerendaque opera promulgat: *Atque hinc est* (ait Sotus), *quod consueta Indulgentiarum forma non tantum requirit veram pœnitentiam, seu contritionem, verum etiam confessionem; non quod conditiones requisitæ impleri non possint, nisi ab iis, qui, prævia confessione, fuerint a peccatis absoluti, sed quia ipsam Indulgentiam non consequuntur, nisi in gratia existentes.*

9. Eamdem rem fusius Suarez exponit [a], probatque ad comparandam Indulgentiam non omnino necessarium esse, ut simul cum Dei gratia præcepta pia opera suscipiantur; etenim licet ipsam vitam æternam non mereantur, animas tamen ad eam præparant. Tunc solum Dei gratiam requiri censet; cum eamdem Indulgentiam consequi statuimus: insuper, licet Pontifices Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiam percipiendam proponant, ac postremo aliquod templum invisendum, hanc rem non adeo judicandam arbitratur, ut crimina omnino confiteri, & ad Sacram Eucharistiam accedere necessario Pontifices jubeant, antequam templum visitemus, sed hoc ultimum proponi posse, atque ita re ipsa fieri omnia, quæ a Pontificibus indicuntur, & quæ necessaria sunt ad consequendam Indulgentiam, nempe causam aliquam, quæ ad honorem Dei pertineat, legitimam auctoritatem illius, qui Indulgentiam concedit, & divinæ gratiæ conditionem pro illo, qui eamdem Indulgentiam assequi contendit, uti S. Thomas docuit [b].

10. Reliqui Doctores, qui post Suarez de his rebus scripserunt, ejus opinionem secuti sunt, quam nos etiam hoc tempore ob hanc causam amplectimur. Siquidem Pontifex, qui Indulgentiam impertivit, Sacrum, de quo sermo est, in Metropolitana fieri cognovit *sub ortum Solis*, ita in ipsius litteris habetur, ac paulo post *oriente Sole*. Attamen si Pontifex Bononiæ versaretur, hos cives mane plurimum indulgere somno nobiscum intelligeret, sed his omissis, eam mentem Pontifici fuisse non putamus, ut *Solis ortu* criminum confessionem Fideles jam peregerint, divinamque Eucharistiam acceperint; hinc sequitur Pontifici quoque animum non fuisse, ut pro lucranda Indulgentia Pœnitentiæ Sacramentum, & Eucharistiæ præhabeantur Missæ, quæ *oriente Sole* cantari consuevit. Hæc tradit P. Passerinus Ordinis Sancti Dominici olim Procurator Generalis, & Romanorum Tribunalium peritissimus [c]: *Interessentibus Processioni Rosarii in prima Dominica mensis Paulus V. concessit Indulgentiam Plenariam, cum clausula: pœnitentibus, & confessis, & Sacra Communione refectis. Processio vero ista haberi potest de mane, & in aliquibus locis de mane habetur; potest ergo haberi de mane tali tempore, ut commode Fideles ante illam non possint confiteri, & communicare: unde non est verisimile, quod Pontifex per illam clausulam voluerit privare Indulgentia illos, qui commode ante Processionem non confiteri,*

a *Tom. 4. in part. 3. Divi Thomæ disp. 52. sect. 5.* b *Quodlibet 2. art. 16.*
c *In Tract. de Indulgentiis quæst. 28. sub num. 240.*

confiteri, & Eucharistiam sumere; sed potius dicendum est, sufficere, si peccatores intuitu talis Indulgentiæ Deo reconcilientur, & Sacramentum Eucharistiæ eadem die suscipiant.

11. Cum hæc ita sint, primum singulos hortamur, ut præcedenti die, si commode perficere id possint, peccata confiteantur, vel saltem animo contriti solemni Missæ assistant: sin autem hæc prætermissa fuerint, Sacro tamen pie interesse non omittant, eoque peracto, culpas pœnitentiæ Sacramento penitus expurgent, Eucharistiam suscipiant, aliisque necessariis rebus satisfaciant, atque ita pro certo teneant, se participes futuros Indulgentiæ, quam Pontifex tribuit, licet hæc eadem non absolverint, antequam Sacrum conficiatur.

INSTITUTIO XLIX.

Excitantur Fideles, ut triduum pie suscipiant in honorem Sanctæ Annæ in templo eidem nuncupato, ubi Calvaria ipsius publice exponetur, quæ sane certissimis documentis comprobatur. Quo pacto, & quo tempore Caput S. Annæ ab Oriente in Galliam venerit. Quisnam Calvariam S. Annæ Beato Cardinali Albergato dono dederit, & quonam pacto Bononiæ asservetur.

1. INTER insignes, vetereſque Reliquias, quibus hæc Civitas prædita est, Cranium Sanctæ Annæ merito adnumerari debet, quod in templo Regularium Sancti Brunonis eidem S. Annæ dicato, magno cultu, ac religione servatur.

2. Eas Reliquias insignes nuncupavimus, cum ad Matrem Beatæ Virginis Mariæ pertineant, pro cujus honore in Oriente primum, ac deinde in Occidente plurima templa condita fuerunt [a].

3. Easdem Reliquias certas appellamus: etenim perspectum est omnibus, Beatæ Annæ corpus a Palæstina delatum fuisse Constantinopolim circiter annum 750., cum Justinianus II. Imperium teneret, qui templum quoque magnificum S. Annæ tunc extruxit. Cognitum pariter habemus, Comitem Blesensem, qui in Græciam cum Balduino designato Orientis Imperatore profectus fuerat, in Galliam Caput Sanctæ Annæ circiter annum 1200. dono misisse [b]. Certum etiam est, Henricum VI. Angliæ Regem, qui Parisiis suscepto diademate Galliarum Rex declarari voluit, Cranium S. Annæ tribuisse Beato Nicolao Albergato Cardinali, & hujus Urbis Episcopo, cum perfunctus ultima Legatione fuisset. Ipse vero suis Carthusiensibus dono illud concessit, qui pretiosum munus in Ecclesia collocarunt. Cum hæc ita se habeant, difficile prorsus erit certioribus documentis has Reliquias probare, cum præsertim res hujusmodi nullis rationibus ex Metaphysica, seu Physica desumptis ostendi pos-

a *Bolland. tom. 6. mensis Julii ad diem 26.* b *Tillemont. adnot. 3. ad vitam B. Virginis tom. 1.*

ſint, ideoque certis hominum teſtimoniis ſatis confirmentur.

4. Beatus Nicolaus Albergatus delatis circiter annum 1435. Bononiam his Reliquiis, magno cum honore a ſuis civibus exceptus fuit: *Nicolaus* (inquit Sigonius [a]) *egregie ab omnibus collaudatus in Italiam ſe recepit, ac Cranium S. Annæ Matris Beatæ Mariæ Virginis ab Henrico Rege dono acceptum pridie Kalendas Decembris Bononiam attulit, atque ingenti ab univerſis honore acceptus, Monachis ſuis Carthuſienſibus dono dedit, qui ei Oratorium S. Annæ in via S. Iſaiæ condiderunt, ubi nunc etiam aſſervatur.*

5. Eam ſane opinionem probitatis Sigonius, eamque ſanctitatis gloriam Beatus Albergatus conſecuti ſunt, ut Adrianus Baillet in rebus judicandis ſeveriſſimus has nobis Reliquias in dubium revocare auſus non fuerit [b].

6. In Concilio per Sanctum Bonifacium coacto *ſæculo octavo* Sacræ Reliquiæ *Patrocinia* vocantur [c]. Inſuper Patres, rerumque Sacrarum ſcriptores teſtantur, eos populos peculiari quadam ratione ad pietatem excitari, ſpemque bonorum ob illius Sancti patrocinium, cujus Reliquiæ in ipſorum Civitate religioſe coluntur: *Itaque* (ait P. Theophilus Raynaudus [d]) *mirum non eſt, quod Deus intuitu Sacrorum Corporum in eorum veneratores ſit beneficentiſſimus, & ipſi Sancti, quorum alicubi jacent Corpora, ibi maxime ſuam apud Deum gratiam prodant, exorando multa bona, & magna munera iis, a quibus eo loco coluntur.*

7. Expendendum pariter eſt, quod ſubdit [e]: *Nec vero hic titulus venerationis ſpecialis Sanctorum reſtringitur ad integra Sanctorum Corpora; nam etiam particularum dumtaxat poſſeſſio ſatis ſuperque eſt ad excitanda hoc titulo ſpecialia fidelium ſtudia.*

8. Supervacaneum ducimus monere implorandam nunc eſſe majori ſtudio Sanctorum opem, ut beneficia a Deo percipiamus; illud omittere non poſſumus, Cranium Sanctæ Annæ in Eccleſia Carthuſienſium, cujus ſupra meminimus, non ſolum, uti mos eſt, die 29. hujus menſis Januarii, ſed etiam inſequentibus diebus 30. & 31. ejuſdem menſis palam exponi: omnes hortamur, ut in idem templum frequentes conveniant, ut honorem Sanctæ Annæ debitum perſolvant, ipſique hanc Civitatem, ac Diœceſim plurimum commendent. Accedit etiam, Indulgentiam iis concedi, qui, poſt Pœnitentiæ Sacramentum, ſuſceptamque Euchariſtiam in quocumque templo, per eos tres dies Sanctæ Annæ Eccleſiam inviſerint, ejus Reliquiis cultum religioſum præbuerint, ipſamque Parentem Beatiſſimæ Virginis vehementer obteſtati fuerint, ut Dei opem, ſubſidiumque nobis impetret tum in his, quæ ad præſentem vitam, tum in his, quæ ad perpetuam felicitatem ſpectant.

INSTI-

a *In vita ipſius cap.15.* b *In vita S. Annæ die 26. Julii.* c *Ferrandus in diſquiſit. Reliquiaria pag.206.* d *Tom.8. P. Raynaudi in opere, qui inſcribitur: Tituli cultus Sanctorum ſpecialis pag.138.* e *Pag.539.*

INSTITUTIO L.

De concessione Summi Pontificis, per quam carnium esus permittitur tempore ineuntis Quadragesimæ. De origine, atque institutione ejusdem Quadragesimæ. Quibus de causis abstinentia a carnibus dissolvi per Quadragesimam possit. De piis operibus, quæ Pontifex præscribit in sua concessione. Quæ ratio tenenda sit in iisdem operibus faciendis, ut Pontificis concessio magno cum fructu jungatur.

1. MAgistratus hujus Urbis publicæ Sanitati conservandæ præpositus merito dubitavit, quin cives ex gravi morbo paulo ante liberati valetudinem iterum amitterent, & qui sani sunt ægritudinem contraherent, si cibis in Quadragesima præscriptis, illa jam proxime impendente, uterentur; graves etiam sumptus expendit, qui egenis necessarii essent, si post tot incommoda, ac detrimenta hoc anno accepta non solum carnibus per Quadragesimam abstinere, sed ovis pariter, ac lacticiniis deberent.

2. Hinc Medicos in Civitate principes consulendos præ cæteris omnino censuit, ut judicium de civium sanitate ferrent. Ipsi igitur acciti sunt, & examinata diligenter febrium causa, ac natura, quibus cives vexantur, perspecto convalescentium numero, aliorumque discrimine, ne sanitas labefactetur, in eo periculo cives constitutos judicarunt, ut frequenter morbis obnoxii futuri sint, si toto Quadragesimæ tempore eos cibos sumant, qui ab Ecclesia præcipiuntur, neque satis morborum causam auferri, si ova, ac lacticinia permittantur. Siquidem verissimum est, quod Sutor *de vita Carthusiana lib.* 1., integram valetudinem sine jusculo, & sine carnibus conservari ab illis posse, vel amissam recuperari, qui illarum usum non habent; contra vero, qui vesci carnibus soleant, si morbo aliquo premantur, vel ob delicatam corporis habitudinem morbis obnoxii sint, curari vix posse, nisi jusculo, & carnibus ipsorum imbecillitas adjuvetur.

3. Medicorum consilio per ipsos obsignato, & per Magistratum Sanitatis ad nos delato, litteras ad Summum Pontificem dedimus, quibus rem totam explicavimus, scriptumque Medicorum consilium una transmisimus, ut Pontifex integre rem cognosceret. Etenim ex diuturna experientia in Sacris Romanis Congregationibus comparata intelligimus ad Sedem Apostolicam pertinere, Civitatem, Diœcesim, ac præsertim Provinciam, & Regnum a præcepto Quadragesimalis abstinentiæ liberare, cujus rei ea potissimum causa adducitur; nam si reliqui Episcopi hac facultate præditi essent, importunis precibus impulsi, vel habita quorumdam hominum ratione, singulis annis eam immunitatem concedere cogerentur, & hoc pacto abstinentia Quadragesimæ paulatim in desuetudinem abiret.

Eorum ſententiam prætermittimus, qui temere, vel imperite, ſine ulla ratione, ſed occulta in Sedem Apoſtolicam invidia permoti, eamdem facultatem cuilibet Epiſcopo tribuerunt, ita ut, ſi legitima cauſa intercedat, non modo privatos aliquos, ſed Civitatem univerſam, ac Diœceſim a Quadrageſimæ legibus diſſolvere poſſet.

4. Sanctiſſimus Pontifex reſponſum noſtris litteris fecit, paternaque clementia nobis facultatem dedit, ut hanc Civitatem, ac Diœceſim immunes abſtinentia Quadrageſimæ hujus anni 1736. declaremus, certiſque conditionibus adhibitis permittamus, ut carnibus utantur. Hæc eadem præſenti hac noſtra declaratione promulgare intelligimus, & Apoſtolica auctoritate carnium uſum concedere per Quadrageſimam hujus anni 1736., quem tamen interdicimus die primo Cinerum, vigiliis de præcepto, feriis ſextis, ac Sabbatis, totamque Hebdomada Majori; nempe a Dominica Palmarum ad Sabbatum *incluſive* ejuſdem Hebdomadæ, quibus diebus abſtinentiam ſervare omnes tenentur. Monemus etiam aliquo ſubſidio egenos ſublevandos Quadrageſimæ tempore ter per hebdomadas pro eorum conditione, qui hac immunitate gaudere velint. Si facultas non ſuppetat erogandæ in egenos pecuniæ, ter per hebdomadam tertiam Roſarii partem Beatæ Virgini perſolvent, cui hanc Civitatem, ac Diœceſim plurimum commendabunt. Declaramus autem juxta Pontificis voluntatem, ac noſtram, qui illius juſſa facimus, has conditiones neceſſario obſervandas omnibus, qui immunitatis ejuſdem participes eſſe cupiant; qui eas neglexerint, & tamen abſtinentiam Quadrageſimæ non coluerint, de violato ipſius Quadrageſimæ præcepto ſe reos eſſe coram Deo, & Eccleſia pro certo teneant.

5. Hic finem habere poſſet Inſtitutio noſtra: cum tamen delatum nobis fuerit, ſuperioribus annis, cum Pontifex huic Civitati, & Diœceſi lacticiniis uti per Quadrageſimam indulſit, varias quæſtiones excitatas fuiſſe non pravo quidem ſtudio, ſed cupiditate intelligendi, qua ratione immunitas Quadrageſimalis abſtinentiæ permitti poſſet, quæ ab Apoſtolis tradita in poſteros dimanavit; utrum ad id legitima cauſa requiratur, an peculiares aliquæ cauſæ ad hoc beneficium obtinendum ſatis eſſe videantur; ideo pro muneris noſtri ratione pauca ſubjiciemus; ut ii doceantur, qui has dubitandi rationes in medium protulerunt. Interim omnes hortamur, ne de iis rebus, quas ignorant, ac potiſſimum in hominum frequentia, verba facere audeant, ſed potius Epiſcoporum judicia, quibus Eccleſiam regendam Deus tradidit, ſuis opinionibus anteponant; Nobis præſertim fidem habeant, qui in cauſis Canonizationum agendis tamdiu verſati ſumus, cum Fidei Promotoris munus ageremus. Expendant etiam perraro ſapientiæ donum divinitus infundi, iiſque plerumque concedi, qui fere ad ſanctimoniæ apicem pervenerunt, quorum opera Deus uti conſuevit, ut aliorum tenebras depellant, & in viam ſalutis adducant; ſilentium eſſe veluti ſtipendium ignorantiæ, quod ſolvere

vere necessario debent omnes, qui nullam litteris operam dederunt: neque enim fas est iis sermonibus implicari, qui illorum superant ingenium.

6. Esto igitur Quadragesimæ Institutum ab Apostolis repetendum sit, falsaque eorum sententia videatur, qui ipsius auctorem Pontificem Telesphorum putaverunt, nam illud unanimi Patrum consensu probatur, nempe ad Apostolos ea referenda, quæ Ecclesia universa complectitur, & quorum auctor ignoratur. Id nos pariter ostendimus alio loco, cum de Quadragesima sermonem haberemus [a]; non tamen inde consequitur in Pontificis potestate non esse, ut aliquos abstinentia Quadragesimæ immunes declaret. Siquidem inter Apostolicas traditiones, quæ nullum dogma, sed mores tantum, ac disciplinam præseferunt, discrimen intercedit; alias induxerunt Apostoli, quas ex ipso Salvatore perceperunt, cum adhuc in terris degeret, vel postquam a mortuis surrexit per illud temporis spatium, donec in Cœlum ascendit; illas deinde Apostoli voce sua posteris demandarunt; de his inquit Sanctus Paulus in prima ad Corinthios Epistola: *ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis*: ac paulo post: *Præcipio non Ego, sed Dominus*. Aliæ vero traditiones ab Apostolis quidem profectæ sunt, quas tamen ipsi a Christo Domino ante mortem, vel ante Ascensionem minime susceperunt; sed Ecclesiæ Rectores constituti, postquam in cœlum divinus Præceptor reversus est, qua fuerunt auctoritate præditi, ea decreverunt, quæ pro ejusdem Ecclesiæ utilitate, ac felici administratione necessaria ipsis videbantur. De his ita loquitur S. Paulus [d]: *Ego dico, non Dominus*. Has procul dubio traditiones magno honore prosequi debemus, non ejus tamen naturæ sunt, ut Romanus Pontifex pro illis dispensandis auctoritate careat [c]. Itaque cum Quadragesimæ institutio ad primas traditiones, quæ Divinæ potius nuncupandæ sunt, minime pertineat, sed ad secundas, quæ solum Apostolicæ vocari debent, facile intelligi potest, abstinentiam Quadragesimæ positam esse in Romani Pontificis facultate. Hæc tradit Melchior Canus [d] eadem ratione, quam nos explicavimus, & exemplo immunitatis adductus, quæ a Quadragesimæ abstinentia concedi solet. Idem Annatus [e], & Cardinalis Gottus [f] suis sententiis confirmant.

7. Sed jam ad causam hujus immunitatis deveniamus, & eam explicemus, quæ satis esse judicetur, ac primum omittimus controversias, quæ inter Theologos, & Canonum Interpretes agitantur: utrum leges Ecclesiasticas absque ulla causa Romanus Pontifex solvere possit, an qui Pontificis auctoritate in hunc modum soluti sunt, in utroque Foro possint uti

a *Instit.15.* b *Eadem Epistola ad Corinth.* c *P. Gregorius Valentia in Analysi Fidei Catholicæ tom.13. Bibliothec. max. Pontific. tit. de tradition. Apost. pag.152. P. Rabaudus in suis exercitationib. Theolog. tom. exercit. 1. cap.2. §.1.*
d *Lib.3. de Locis Theologicis cap.5.* e *In Apparatu Theologic. posit. lib.3. artic.1. pag.200. edition. Venet. an.1717.* f *In celebri Theologia Scholastic. Dogmatic. tom.1. quæst.3. dub.3. §.1. ac 2.*

uti comparato privilegio: ea nobis probanda sunt, quæ a Tridentina Synodo præscribuntur [a], quæ vinculum legis aliquando, non tamen frequenter exsolvendum statuit, & causam semper ad id legitimam, ac præsentem requirit. Doctrinam quoque sequimur S. Bernardi [b], qui Pontificem Eugenium monet, ut hæc diligenter expendat, priusquam legem aliquam dissolvat: *Spiritualis homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipse a nemine dijudicetur, omne opus suum trina quadam consideratione præveniat: primum quidem, an liceat; deinde, an deceat; postremo, an expediat. Nam, etsi constat, in Christiana utique Philosophia non decere, nisi quod licet, non expedire, nisi quod decet, & licet; non continuo tamen, omne, quod licet, decere, vel expedire consequens erit*. Et paulo post: *Facitis hoc, quia potestis, sed, utrum hoc debeatis, quæstio est, & quomodo*. Sententiam pariter a Theologis Moralibus propositam amplectimur, nempe graviorem causam esse necessariam, ut aliqua Civitas, Diœcesis, aut Provincia Quadragesimæ abstinentia liberetur, non aliter, quam si privatis quibusdam civibus eadem immunitas tribuenda sit; cum enim Quadragesimæ præceptum universos complectatur, ob peculiarem, vel dubiam causam infringi nequit; cum hæc ita se habeant, pro immunitate, de qua agimus, causam, & procul dubio sufficientem intercedere non est inficiandum. Siquidem, ut ait Pater la Croix [c]: *Pro dispensatione universali, qua utentur etiam multi, in quibus forte causa non subsistit, uti, si dispensetur propter communem penuriam piscium, quos tamen multi nobiles, & divites habere possent, videtur requiri certitudo causæ rationabilis nunc existentis, qualis esset periculum morborum &c. non quod certum esse debeat, tales morbos esse secuturos, sed quod nunc debeat certo esse prudens metus, & periculum, quod morbi sint inde probabiliter secuturi, ita ut requiratur certitudo periculi, non tamen certitudo eventus*.

8. Finem sermoni facimus, pauca aliqua monentes de stipe, quæ egenis ter in hebdomada pro cujusvis conditione, ac facultate persolvi debet; pauca etiam subjicimus pro illis, qui ob paupertatem egenos pecunia recreare nequeunt, & tertiam Rosarii partem, uti superius exposuimus, stipis loco subrogare tenentur, ut conditionibus ad immunitatem obtinendam Quadragesimalis abstinentiæ necessariis satisfaciant. Porro, dum res agitur de eleemosyna eas quæstiones prætermittimus, quæ inter Theologos de extrema, gravi, & communi, ut vocant, egenorum necessitate tractantur; missa quoque facimus, quæ ratione divitum, aut naturæ, aut conditioni superflua censenda sunt; verum iis verbis utimur, quibus Deus cum in veteri, tum in novo Testamento usus est: Deuteronomii *cap.* 15. *Non deerunt*, inquit, *pauperes in terra habitationis tuæ; idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, & pauperi*. In Evangelio S. Lucæ *cap.* 11. *Verumtamen, quod superest, date eleemosynam*.

Sed

a *Cap.* 18. *Sess.* 25. *de Reformatione*. b *Lib.* 3. *de Considerat. cap.* 4.
c *In Theologia Morali lib.* 3. *part.* 2. *de Jejunio num.* 1308.

Sed illud terrere nos plurimum debet, quod Matthæus *cap.* 25. testatur, in supremo judicio, quod de universis hominibus Christo Domino commissum est, hoc pacto eos, qui a *sinistris* erunt, damnandos: *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus*; Deinde causam exponit: *Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, sitivi, & non dedistis mihi potum, hospes eram, & non collegistis me, nudus, & non cooperuistis me, infirmus, & in carcere, & non visitastis me*. Videant, an his temporibus apte conveniant, quæ Propheta Ezechiel in Hierusalem scripsit, cum ipsi Dei indignationem, ejusque causam ediceret [a]: *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus, & manum egeno, & pauperi non porrigebant*. Tandem perpendant quid statuendum in nos videatur, quibus esus carnium his diebus ad jejunium consacratis permittitur, cum ex Patrum unanimi consensu jejunium rite observatum Deo jucundum esse nequeat, nisi cum eleemosyna simul conjungatur: *Jejunium*, inquit S. Gregorius [b], *Deus approbat, quod ad ejus oculos manus eleemosynarum levat, quod cum proximi dilectione agitur, quod ex pietate conditur*; S. Leo Pontifex, cum de Quadragesimæ Instituto dissereret, ita est loquutus [c]: *In pauperes, & diversis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exeratur, & gratiæ Deo multorum voce referantur, & jejuniis nostris egentium refectio suffragetur*; S. quoque Petrus Chrysologus hæc monuit [d]: *Misericordia, & pietas jejunii sunt alæ, per quas tollitur, & portatur ad Cœlum, sine quibus jacet, & volutatur in terra*: Tandem Ivo Carnotensis eamdem sententiam his verbis prosequitur [e]: *Tantum enim valet jejunium sine eleemosyna, & aliis operibus pietatis, quantum valet veteri tunicæ insertus pannus rudis*.

9. Sed de recitanda ter per hebdomadam tertia Rosarii parte dicendum superest, vel potius de pietate, quam in Beatam Virginem Mariam testari debemus. Supervacaneum fortasse videbitur de hac re sermonem instituere, cum hæc Civitas in honorem Divinæ Parentis tot sacras ædes condiderit; cum tot præclara ædificia magnis sumptibus extruxerit, ut commodiorem populo viam sterneret, qui magna frequentia ad Montem *Guardiæ* confluit, ut B. Virginis effigiem a S. Luca depictam veneretur; postremo cum magnificam a fundamentis Ecclesiam eodem in loco nunc erigat, ut cultus Beatæ Virginis magis propagetur. Attamen ut eos confirmemus, qui magno studio B. Virginem jam prosequuntur, aliosque incitemus, qui fortasse hac pietate careant, pauca aliqua ex sermonibus Sancti Bernardi delibabimus, qui cum de Nativitate Beatæ Parentis sermonem haberet, qui inscriptus fuit: *De aquaductu*, hæc præ cæteris tradidit: *Ad Patrem verebaris accedere, solo auditu territus ad folia fugiebas. Jesum tibi dedit mediatorem: quid non apud talem Patrem Filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium. An*

vero

a *Cap.* 16. b *Homil.* 16. *in Evangel.* c *Serm.* 10. d *Serm.* 8.
e *Serm.* 14. *de Quadragesima*.

vero trepidas & ad ipsum? Frater tuus, & caro est, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hunc tibi Fratrem Maria dedit: Deinde ad Mariam confugiendum, si timor aliquis pro Divina Filii Majestate nobis irrepserit, his verbis hortatur: *Sed forsitan & in ipso majestatem verebare Divinam, quod, licet factus sit homo, manserit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? Ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Non dubius dixerim. Exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater.*

10. In Sermone autem infra Octavam Assumptionis habito, cui titulus est: *De duodecim prærogativis Beatæ Virginis Mariæ*, hæc Sanctus Bernardus asserit, ut Fidelium animos erga Divinam Parentem magis inflammet: *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suavis est, omnibus offerens lac, & lanam. Revolve diligentius Evangelicæ Historiæ seriem universam, &, si quid forte increpatorium, si quid durum, si quod denique signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectam habeas, & accedere verearis. Quod si (ut vere sunt) plena magis omnia pietatis, & gratiæ, plena mansuetudinis, & misericordiæ, quæ ad eam pertinent, inveneris, age gratias ei, qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione providit, in qua nihil possit esse suspectum.* Si omnia persequi velimus, quæ super hac re S. Bernardus litteris commendavit, non exiguæ molis liber conficeretur. Quare finem dabimus ea subjicientes, quibus idem ipse S. Bernardus utitur [a], ut B. Virginis opem exposcendam admoneat, ipsiusque vitæ exempla nobis imitanda: *In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat ab ore, non recedat a corde, & ut impetres ejus Orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente, non corruis, ipsa protegente, non metuis, ipsa duce, non fatigaris, ipsa propitia, pervenis.*

INSTITUTIO LI.

Monentur Ecclesiastici, ut conveniant ad spiritualia exercitia S. Ignatii. De ipsorum origine, & maxima utilitate, quam illa pluribus attulerunt. Quam magni semper fecerint, & quantum commendaverint easdem exercitationes Summi Pontifices, & alii Ecclesiæ Præsules.

1. PRima feria VI. ineuntis Quadragesimæ, aliisque decem insequentibus sub horam diei vigesimam quartam, cum Salutationis Angelicæ signum indicitur, Sacerdos ex Societate Jesu in templo sui Ordinis Sanctæ Luciæ dicato nostræ hujus Civitatis Ecclesiasticos viros de more piis exercitationibus detinebit. Eas Sanctus Ignatius singulari Dei

a *In Homilia 2. de laudibus Beatæ Virginis.*

Dei beneficio composuit, posterisque tradidit, postquam eximiam ipse utilitatem expertus fuerat, cum se totum Deo consecraverat. Iisdem exercitationibus adducti doctrina, ac pietate præstantissimi viri S. Franciscus Xaverius, Venerabilis Dei Famulus Paschatius Broetius, Faber, Lainetius, & Salmeron arctiorem vitæ disciplinam, curamque æternæ salutis unice susceperunt [a]. Illas congessit S. Ignatius, ut non modo in Societatem suam cooptati fructum perciperent, sed universi Fideles hac ratione virtutem, & innocentiam excolerent. Illas S. Franciscus Borgia, Societatis Jesu clarissimum lumen, Paulo III. exhibuit ut prius in examen vocatæ Pontificis ipsius auctoritate probarentur, omnisque invidiæ moles in Societatem concitata penitus extingueretur: *Quo latius* (ait Pontifex [b]) *ejus fructus pateat, & plures Christi fideles majori cum devotione ad utendum illius exercitiis invitentur*. Cum deinde Cardinalis Burgensis, & Salutiarum Episcopus ejusdem Cardinalis Vicarius Generalis, & præclarus Civis noster Ægidius Foscararius Ordinis S. Dominici, tunc Sacri Apostolici Palatii Magister, ac postea Mutinensis Episcopus delecti Examinatores unanimi consensu testati fuissent: *Dicta Exercitia pietate, ac sanctitate plena, & ad ædificationem, & spiritualem profectum Fidelium valde utilia, & salubria esse, & fore*: tunc per eumdem Pontificem confirmata fuerunt, cunctisque Fidelibus proposita, ut fructum ex illis desumerent: *Debitum etiam respectum ad fructus uberes, quos Ignatius, & ab eo instituta Societas præfati in Ecclesia Dei ubique gentium producere non cessant, & ad maximum adjumentum, quod ad id prædicta Exercitia tulerunt, non immerito habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati Documenta, & Exercitia prædicta, ac omnia, & singula in eis contenta auctoritate prædicta, tenore præsentium ex certa nostra scientia probamus, collaudamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus* [c]. Hæ piæ Exercitationes, cum de S. Ignatio cooptando inter Sanctos ageretur, magnum causæ pondus, ac momentum contulerunt, uti plane cognoscitur *ex Relatione*, quam Romanæ Rotæ Auditores pro illius temporis Instituto, ac more confecerunt. Siquidem ipsius Exercitiis diligenter examinatis, S. Ignatium summa rerum spiritualium cognitione præditum fuisse affirmaverunt. De illis Sancta Mater Ecclesia hæc asserit [d]: *Illum composuit Exercitiorum librum Sedis Apostolicæ judicio, & omnium utilitate comprobatum*. Postremo Clemens XI., cum litteras ad omnes Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium scriberet die 1. Februarii anno 1710., ipso jussit omnem diligentiam impendere, ut Rectores Animarum, Confessarii, Sacerdotes, Beneficium aliquod obtinentes, & Clerici piis ejusmodi exercitiis operam darent, hujusque rei causam hanc potissimum inter cæteras exponit: *Cum diuturna experientia compertum sit, ad retinendam, conservandamque Sacerdotalis Ordinis dignitatem*,

a *P. Maffejus in vita S. Ignatii lib. 1. cap. 8. & cap. 21.*
b *In Constitut. data anno 1548.* c *P. Suarez tom.4. de Religione lib.9. c.5.*
d *In 2. lect. Officii S. Ignatii.*

tatem, & sanctimoniam maximopere conducere, ut Ecclesiastici Viri spiritualibus Exercitiis aliquando vacent, quibus, quidquid sordium de mundano pulvere contractum est, commode detergitur, Ecclesiasticus spiritus reparatur, mentis acies ad Divinarum rerum contemplationem extollitur, recte sancteque vivendi norma vel instituitur, vel confirmatur. Quamobrem viros Ecclesiasticos nobis subjectos magnopere hortamur, ne hanc utilitatem ipsis propositam prætermittant. In mentem revocent S. Hieronymi sententiam, ut rem magna cum alacritate suscipiant [a]: *Non solum Episcopi, Presbyteri, & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui præsident, conversatione, sermone, ac scientia præcedant, verum etiam & inferioris gradus Exorcistæ, Lectores, Æditui, & omnes omnino, qui domui Dei deserviunt; quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores Laicos esse, quam Clericos.* Exactam prius vitæ rationem serio perpendant, eodemque tempore S. Gregorii sermonem: *De Officio, seu Cura Pastorali*: diligenter percurrant: *Nullum puto*, inquit, *ab aliis majus præjudicium, quam a Sacerdotibus, tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus, nulla animarum lucra quærimus, ad nostra quotidie studia vacamus, Dei causas relinquimus, ad terrena negotia vacamus, locum Sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur.* Postremo videant, utrum ad publica theatra, vel convivia fortasse convenerint, an pro remissione animi tempus in iis rebus insumpserint, quæ saltem per sacros Canones, & Pontificum Constitutiones minime commendantur; post hæc secum deliberent, an pias Exercitationes Pontificum auctoritate confirmatas probatasque omittere possint, ut si quem anteactæ vitæ moribus offenderint, ad meliorem sui opinionem traducant, vel ut ignem pietatis excitent in ipsis penitus extinctum, vel prope jam extinguendum ob vitæ rationem, quæ longe ab Ecclesiastici viri dignitate abhorret, & laicis ipsis vix permitti posse videtur.

INSTI-

a *In cap. 2. epist. ad Titum.*

INSTITUTIO LII.

Proponitur omnibus Ecclesiis, Monasteriis, & Locis Piis Urbanis, ac Dioecesanis, ut deferant in Officinam monetariam vasa argentea superflua, vel necessario alienanda, ut aes alienum contractum dissolvant. Quam ob causam id proponatur. De ratione, ob quam initio Ecclesiae, sola Episcoporum facultate interposita, vasa pretiosa Ecclesiarum distrahebantur. Quomodo pro hac re gerenda Sedis Apostolicae auctoritas nunc requiratur.

1. DIe XVI. Septembris anno 1733. Chirographum Cardinali Urbis Vicario inscriptum Pontifex obsignavit, quo facultatem ipsi concessit, ut, nulla habita judicii forma, vasa argentea cognosceret, quae Sacris Ædibus, Locisque Piis Regularium, & Saecularium supervacanea viderentur, & quaenam impendi possent, ut aes alienum dissolveretur, vel ob aliam causam, quae aequitati consentanea judicari deberet. Singulos deinde Pontifex monebat eadem vasa in Officinam Monetariam deferre, ut auri, argentique penuria, qua plurimum Urbs laborabat, levaretur. Pontifex autem pro his rebus nullum fructum afferentibus *Loca fructifera Montium*, ut ajunt, *Novo Monti Sancti* Petri superaddita exhibuit, quae singula 100. scutatis constarent, licet in Urbe pluris haberentur, ob eam fortasse causam, ne factae pro elaborandis argenteis vasculis expensae amittantur. Quare Cardinalis Vicarius, ut Pontificis jussa faceret, Praefectos Ecclesiarum, Locorumque Piorum hortatus est, ne oblatam utilitatem praetermittant ad augendos redditus Ecclesiarum, Monasteriorum, Sodalitatum, & Locorum Piorum, quae sibi commissa sunt.

2. Quod quidem Chirographum, quoniam Loca Pia non solum Urbis, sed totius etiam Ditionis Ecclesiasticae complectebatur, ad nos pariter transmissum fuit, ejusque publicandi munus traditum. Quare typis illud evulgari, & consuetis locis affigi curavimus.

3. Sed ea exhortatio optatum finem non obtinuit: neque enim audivimus ullam hujus nostrae Civitatis sive Ecclesiam, sive Sodalitatem argentea vasa ad officinam monetariam Romam misisse; atque id quidem duplici de causa omitti potuit, vel quia nulla tunc necessitate cives urgebantur, vel quia rerum ejusmodi transvectio magni simul dispendii, ac laboris videbatur. Itaque, cum haec impedimenta sublata sint: nam ob temporum calamitates graviori necessitate premimur, & ratio quaedam inventa est, quae Saecularium, ac Regularium Ecclesiis, & Locis Piis hujus Civitatis, ac Dioecesis valde utilis judicatur, ut, iis vasculis argenteis divenditis, aes alienum penitus extinguatur, ideo jussu Pontificis eamdem exhortationem renovamus, cui neminem contrarium fore confidimus.

4. Pontifex igitur infelici hujus Urbis conditione permotus, & numeratæ pecuniæ inopia pro publicis, privatisque negotiis facilius transigendis; intelligens quoque Sacra Altaria decentibus ornamentis spolianda non esse, sanctisque sanctionibus caveri, ne pretiosa supellex Ecclesiarum, & Locorum Piorum alienetur, vel distrahatur, nisi prius causæ cognoscantur, & Sedis Apostolicæ facultas intercedat, die 11. Februarii hujus anni 1736. datis ad nos litteris per Cardinalem Ministrum a Secretis totius Ditionis Ecclesiasticæ, præcipit, ut omnes Præfectos Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium hujus Civitatis, ac Diœcesis iterum moneamus, ut vasa argentea in Officinam hujus Urbis monetariam deferant, si quæ superflua obtineant, aut aliqua vendenda existiment, ut se alieno ære dissolvant. Pro hac autem necessitate, vel redundantia sine ullo judicio dijudicanda nobis auctoritatem concessit. Illis vero, qui vasa argentea, ut dictum est, offerredeliberent, Loca Montium, quæ in hac Urbe constituta sunt pro vasorum pretio decernentur.

5. Utilior sane conditio Locis Piis, & Ecclesiis proponi haudquaquam potuit. Nam hoc pacto ea fructuosa redduntur, ex quibus nullum antea emolumentum percipiebatur: æs alienum extinguitur, pro cujus usura solvenda res publicæ, ac privatæ, sacræ, & profanæ maximum capiunt detrimentum, ac perniciem. Quod si pro accepta pecunia nullum fœnus debeatur, tamen nisi solutio fiat, questus, & clamores per Urbem disseminantur, & integræ civium familiæ, & opifices aliorum pecunia gravati in extremam plerumque calamitatem adducuntur. Ea quoque utilitas in hoc negotio magni facienda est, quod vasa argentea in alium locum cum impensa, ac periculo transferri minime debent. Postremo Sedis Apostolicæ auctoritas non deest, neque causa sufficiens, ac necessaria, ad quam cognoscendam nullum judicium instituendum est, ob traditam nobis facultatem, quam superius explicavimus.

6. Quamobrem, ut Summo Pontifici morem geramus, magnopere hortamur singulos Præfectos Ecclesiarum, quæ spectant ad Regulares, aut Sæculares Presbyteros, Monachos, Clericos Regulares, vel Sæculares, Moniales nobis vel Regularibus subjectas; Sodalitates etiam, & Loca Pia nostræ Civitatis, ac Diœcesis, ut vasa argentea in officinam monetariam hujus Urbis deferant, quæ nempe supervacanea sunt, vel distrahi necesse est, ut ære alieno cum fœnore, vel sine usura contracto liberentur. Pro illorum pretio Loca Montium accipient, quæ in hac eadem Civitate statuta sunt. Vicarius noster Generalis de vasis superfluis, vel necessario alienandis dijudicabit; ideoque Præfecti Sacrarum Ædium, quas modo enumeravimus, cum ipso rem transigent, qui cognita prius alienationis causa sine ulla judicii forma indicem vasorum obsignabit, antequam officinæ committantur. Reliquos vasorum indices, qui per Vicarium nostrum obsignati non fuerint, nullius momenti habendos decernimus, cum debita causæ cognitio haudquaquam intercedat. Qui neglecta

glecta hac conditione vasa distraxerit, eum censuris alligatum declaramus, quod sine Apostolicæ Sedis auctoritate rem gesserit. Hæc statuimus ut Pontificis voluntati pareamus, qui Cardinali Romæ Vicario per Chirographum indixit vasa obsignare, priusquam ad officinam deferrentur, nobisque per eas litteras, quas superius memoravimus, præcepit, ut ejusdem Chirographi sententiam omnino sequamur.

7. Dissertationem de argentea, aureaque templorum supellectili, licet nobis haud multum difficilem, conficere prætermittimus: opulenta quidem vasa, ac splendida, ea nempe, quæ necessaria sunt in Ecclesiis, plurimum commendantur. De his Anastasius Sinaita, qui floruit sexto sæculo ita scriptum reliquit [a]: *Sed sunt etiam Ecclesiæ, quibus desunt aliqua utensilia necessaria, & istis offerenda sunt ea, quæ desunt*; sed antea S. Ambrosius hæc tradiderat [b]: *Maxime Sacerdoti hoc convenit, ornare Deo Templum decore congruo, ut etiam hoc cultu Aula Domini resplendeat*. Si de vasis superfluis agatur S. Hieronymi libenter opinionem amplectimur: *Alii ædificent* (inquit [c]) *Ecclesias, vestiant parietes marmorum crustis, columnarum moles advehant, earumque deaurent capita pretiosum ornatum non sentientia, ebore, argentoque valvas, & gemmis aurata distinguant Altaria: non reprehendo, non abnuo: unusquisque in sensu suo abundet; meliusque est hoc facere, quam repositis opibus incubare*. Illud advertendum ducimus, primis Ecclesiæ sæculis quæcumque Sacra Vasa sive superflua, sive necessaria essent, approbatione solum Episcoporum alienari consuevisse, ut pauperes alerentur, vel captivi in libertatem redderentur, uti Possidius in vita S. Augustini commemorat [d]: *Nam & de vasis Dominicis propter captivos, & quam plurimos indigentes frangi, & conflari jubebat, & indigentibus dispensari. Quod non commemorassem, nisi contra carnalem sensum quorumdam fieri praviderem. Et hoc ipsum etiam venerabilis memoriæ Ambrosius in talibus necessitatibus indubitanter esse faciendum & dixit, & scripsit*. De Apologia S. Ambrosii sermo est [e], quam evulgaverat, ut ab Arianorum invidia se vindicaret, cum divenditis Ecclesiæ vasis captivos redemerat: *Ut nos aliquando in invidiam incidimus, quia confregimus vasa mystica, ut captivos redimeremus, quod Arianis displicere potuerat; nec tam factum displiceret, quam ut esset, quod in nobis reprehenderent*. Rerum Sacrarum Scriptores plura quoque exempla memoriæ prodiderunt, quæ P. Theophilus Raynaudus complexus est [f], ac præsertim S. Hilarii Arelatensis, Hugonis Gratianopolitani, Helseghi Angli, & aliorum, qui sacra Vasa charitati impendere non dubitarunt. Cum tamen hæc disciplina sapienter immutata fuerit, nec vasa, licet superflua distrahi possint, nisi legitima causa, & Pontificis auctoritas interveniat, nemo sane, qui perpendat publicam calamitatem, de vasis tantum superfluis rem agi, quæ Judex Ecclesiasticus

a *Lib.9. Bibliot. Patrum pag.980.* b *Lib.2. de Officiis cap.21.*
c *In epist. ad Demetriadem.* d *Cap.24.* e *Ambr. in lib.2. de Offic. cap.28.*
f *Tom.12. in Lib. qui inscribitur* mala e bonis Ecclesiæ, *c.4. n.6. & seqq.*

cus ad æs alienum solvendum sub hasta collocare potest, si cogitet etiam Pontificis facultatem haud deesse, nemo, inquam, poterit ullo modo improbare, si eadem vasa non modo distrahantur, sed pro templorum utilitate in rem fructuosam convertantur, cum nullum ex ipsis emolumentum antea redundaret. Videant etiam ex fructibus, quæ singulis annis percipientur, temporisque beneficio eadem vasa, quæ nunc officinæ traduntur, iterum comparari posse; nec defuturos pios Fideles, qui novis muneribus Ecclesias cumulent. Id sæpius exemplis Deus comprobavit, de quo Honoratus Massiliensis in vita S. Hilarii Arelatensis sermonem habet, ubi postquam retulit, pretiosa Ecclesiæ Vasa pro levandis publicis calamitatibus a S. Episcopo Hilario distracta fuisse: *Numquidnam poterit existimari, quantum visceribus ejus insederit pietas, qui usque eo credidit omnia distrahenda, quousque ad Parenas, vel Calces vitreos veniretur*; hæc subdit: *Accendit studia offerentium dispensatione laudabili; nec, ut fatigaret, rejecit, sed, ut iterato offerrent, uberius excitavit.*

INSTITUTIO LIII.

Promulgatur Indulgentia Plenaria, quam Pontifex elargitur in forma Jubilæi. Quo pacto præscriptis operibus satisfaciendum sit, ut eadem Indulgentia comparetur. Quo etiam pacto temporariæ pœnæ ob hanc Indulgentiam dimittantur. Quas ob causas hujusmodi Indulgentia a Summis Pontificibus concedi soleat.

1. SUmmus Pontifex gravissimas horum temporum calamitates animo perpendens, quibus eripi nullo modo possumus, nisi prius expiatis nostris criminibus Dei amicitiam, gratiamque nobis iterum conciliemus, Plenariam Indulgentiam, & culparum remissionem omnibus impertitur, qui aliquam inter Ecclesias a nobis designandas semel saltem visitaverint in illa hebdomada, quam sibi quisque pro comparanda Indulgentia constituet, ibique Deum quo poterit maximo studio obtestabitur, ut præsentes calamitates depellat, hæreses extinguat, Christianos Principes in concordiam deducat, & S. Matris Ecclesiæ dignitatem, & gloriam in dies magis amplificet. Jejunium præscribit Feria quarta, sexta, ac Sabbato, criminum Confessionem, Sanctamque Eucharistiam rite suscipiendam indicit, egenos pariter ea stipe sublevandos, quam pietas uniuscujusque suadebit. Hæc omnia duabus hebdomadibus perficienda decernit, nempe in altera ex illis duabus, quas inferius statuemus.

2. Quamobrem, ut jussis, ac voluntati Pontificis pareamus, has in Civitate Ecclesias visitandas nominamus: *Metropolitanam S. Petri*, Ecclesiam *Corporis Domini*, illam *S. Mariæ Pietatis Mendicantium*, ac postremo Ecclesiam *Sanctorum Jacobi, & Philippi*, quæ ad Moniales Converſæ.

versat pertinet. In Dioecesi Parochialem cujuscumque loci Ecclesiam constituimus. In Civitate quamcumque libuerit ex nuncupatis quisquis eligere potest, in qua preces effundat pro iis causis, quas modo enumeravimus.

3. Cum Pontifex Indulgentiæ tempus duabus hebdomadibus concluserit, ideo quartam hujus Quadragesimæ, & Passionis alteram hebdomadam in Civitate sancimus, spatium nempe, quod a die 11. Martii ad 24. ejusdem mensis continetur. In Dioecesi autem hebdomadam Passionis, & Majorem hebdomadam edicimus, spatium nempe, quod a die 18. Martii ad 31. ejusdem mensis interponitur, ut qui in Civitate, ac Dioecesi versantur, præscriptis operibus commode satisfaciant, & Indulgentiam assequantur: etenim ipsa non tam facile in Dioecesi, quam in Civitate promulgari potest.

4. Verum de injunctis piis operibus sermonem habeamus. Licet post acceptam etiam immunitatem a quadragesimali abstinentia huic Civitati, ac Dioecesi per Summum Pontificem hoc anno concessam, singulis Feriis sextis, ac Sabbatis jejunium servandum sit, nec usus carnium, nec ova permittantur, idque in majori pariter hebdomada præcipiatur, tamen si jejunium fiat, in Civitate quidem Feria quarta, sexta, ac Sabbato quartæ hebdomadæ, vel hebdomadæ Passionis, in Dioecesi autem Feria quarta, sexta, ac Sabbato ejusdem hebdomadæ Passionis, aut Majoris hebdomadæ, idem jejunium pro lucranda Indulgentia satis esse declaramus, licet iidem dies, uti dictum est, jejunio obligentur propter eam immunitatem, quam supra commemoravimus.

5. Id vero de eleemosyna statuere non possumus, quæ Indulgentiæ causa necessaria est. Nemo enim potest illam subrogare, quam ter in hebdomada impendere solet, si carnibus vesci per Quadragesimam juxta Pontificis facultatem cupiat. Alia pro Indulgentia præcipitur, alia vero pro eadem immunitate obtinenda. Idem de præcepto Paschalis Communionis decernendum est, quod a Dominica *Palmarum* ad Dominicam *in Albis* circumscribitur. Nemo sane putet in Dioecesi, ubi pro comparanda Indulgentia hebdomadæ Passionis, ac Palmarum propositæ sunt, eadem Paschali Communione utrique mandato satisfacere. Siquidem, cum diversa illa sint, semel pro acquirenda Indulgentia, atque iterum Paschalis præcepti gratia Divina Eucharistia percipienda est. Immo, qui post Paschalem Communionem, & Confessionem, lethalem culpam admiserit, ad Poenitentiæ Sacramentum rursus accedere debet, cum Indulgentiam adipisci deliberat

6. Hæc profecto communi Theologorum doctrina confirmantur. Primo enim disputant, an opera, quæ alioquin debita sunt, ad parandam Indulgentiam satis habeantur; Secundo, an peccatorum confessio, tanquam præscriptum opus necessaria sit, vel tantum requiratur, ut animi ad gratiam, atque Indulgentiam accipiendam præparentur, adeoque-

suffice

sufficere possit eorumdem dolor, & contritio; vel, si quis culpæ lethalis innocens sit, an absque Sacramento Pœnitentiæ Indulgentiam consequatur. Primam quæstionem ita dirimunt, rem totam, ex voluntate concedentis Indulgentiam pendere, qui largiri illam potest opera indicens, quæ ob aliam causam persolvi debent. In altera vero quæstione afferunt, verba sedulo examinanda, quibus Indulgentia promulgatur. Peccatorum tamen Confessionem illi omnino necessariam existimant, licet non præcipiatur, qui lethalem culpam contraxerit. Nam Indulgentia pro idoneis tantum conceditur, qua conditione illi carent, qui Sacramento Pœnitentiæ lethalia crimina non expurgaverint; quemadmodum, qui gravi labe inquinatur ad Eucharistiam rite accedere non potest, licet dolorem etiam perfectum de patratis criminibus animo concipiat; sed ipsorum confessio necessaria est, uti Passerinus ex Ordine S. Dominici, & P. Viva Societatis Jesu præstantes Theologi fuse demonstrant [a].

7. Nos quidem ex allata Nobis Indulgentia clare cognovimus a Summo Pontifice probari jejunium Romæ Feriis quarta, & sexta, ac Sabbato, licet ratione Quadragesimæ persolvendum illud sit, non tamen ex eadem Indulgentia, quam Pontifex jubet evulgari in hac Civitate, ac Diœcesi quantocyus fieri potest, aliquid deprehendimus, ex quo judicari queat, inter opera præscripta Communionis, & Eleemosynæ, Paschalem etiam Communionem, eamque contineri posse eleemosynam, quæ in egenos eroganda est illis,ut facultate comedendi carnes in Quadragesima gaudere possint. Ob hanc causam superius affirmavimus, jejunium quidem Quadragesimæ etiam pro Indulgentia satis esse, eleemosynam vero pro Indulgentia, & pro immunitate Quadragesimæ simul obtinenda, Communionem quoque pro eadem Indulgentia, & pro Paschali etiam præcepto sufficere nullo modo posse. Illud pariter asseruimus illi necessariam omnino esse criminum Confessionem, qui Indulgentiam expetat, & post Confessionem in Paschate peractam gravi iterum culpa teneatur. Accedit ex verbis Pontificis Indulgentiam elargientis haud constare, utrum Confessionem solum exquirat pro disponendis ad Dei gratiam animis, an vero illam tanquam opus necessarium præscribat. Quare gravissimi Scriptores hortantur ad Confessionem peragendam pro Indulgentia, quamvis nullum lethale crimen admissum fuerit: Tunc levia peccata Sacerdoti exponenda, vel etiam lethalia, quæ jam Pœnitentiæ Sacramento deterſa fuerint. Hæc habet Bellarminus [b], qui S. Antonini, Adriani, Cardinalis Cajetani, & Navarri auctoritate utitur; hæc etiam feliciter explicat P. Constantini [c].

8. Hæc de injunctis operibus monenda putavimus. Nunc superest ut populo nobis commisso in memoriam adducamus, Pœnitentiæ Sacramento crimina

a *In Tractatu de Indulgentiis quæst.48.per tot. & quæst.41. In Tractatu de Jubilæo quæst.8. art.1. & 3.* b *De Indulg. lib.1. cap.13. §. quæst.3. Controv. tom 2.*
c *In Theoric.& Praxi Jubilæi part.2. cap.5. quæst.3.*

crimina quidem, pœnasque æternas condonari, sed luendas adhuc temporarias plerumque superesse. Quare cum perpauci suis criminibus satisfacere piis operibus contendant, clementissimus Redemptor noster ob singularem in nos charitatem hominum calamitati prospexit, & opulentissimum in Ecclesia thesaurum suorum meritorum reliquit, quæ per mortem, cruciatusque suos congessit; præclara etiam merita B. Mariæ Virginis, Sanctorum Apostolorum, Martyrum, aliorumque Cœlitum Ecclesiæ largitus est, quibus divitiis spiritualibus distribuendis Apostolorum Principem S. Petrum, Romanosque Pontifices in ejus locum sufficiendos præposuit. Illos enim sui Vicarios in terris constituit, & claves Regni Cœlorum, plenamque ligandi, atque solvendi potestatem iisdem concessit.

9. Id Clemens VI. his verbis aperte declaravit [a]: *Quem quidem Thesaurum non in Sudario repositum, non in agro absconditum* (de merito Passionis Christi Domini infinito res agitur) *sed per Beatum Petrum Cœli Clavigerum, ejusque Successores suos in terris Vicarios commisit Fidelibus salubriter dispensandum &c. Ad cujus quidem Thesauri cumulum Beatæ Dei Genitricis, & omnium Electorum a primo Justo usque ad ultimum merita adminiculum præstare noscuntur*. Insuper S. Thomas, & S. Bonaventura sapientia, ac sanctitate clarissimi, licet in variis opinionibus dissimiles eamdem rem confirmarunt centum annis, priusquam Clemens VI. suam Decretalem conficeret; quod Cardinalis Pallavicinus [b], & Doctor Estius sapienter advertunt [c].

10. Hac divina facultate præditi Pontifices hunc Thesaurum sæpius recludunt, & legitimis adducti causis variis temporibus nunc limitatam, nunc plenissimam pœnarum omnium remissionem impertiunt, quas vel in hac vita, vel in Purgatorio ob scelera nostra luere debemus. Olim non adeo liberales Pontifices extiterunt, uti S. Thomas testatur [d], qui tradit, Indulgentiam quinque annorum tribui illis consuevisse, qui trans mare positi ad invisenda Sanctorum Petri, & Pauli templa Romam se conferebant; trium annorum Indulgentiam illis, qui ob eamdem causam ultra Montes degentes ad Urbem profecti essent; unius vero anni Indulgentiam iis, qui ex vicinioribus Provinciis hoc iter susciperent. Cum tamen hoc tempore ob gravissimas rationes pœnæ a Canonibus præscriptæ rursus induci nequeant [e], majori liberalitate Pontifices utuntur, ut Fideles impensius ad Deum confugiant, cum necessitas postulat, ut cultus Deo præstetur, & animarum saluti facilius provideatur: *Respondemus* (ait Bellarminus [f], *Thesaurum meritorum Christi, & Sanctorum esse veram causam, cur Indulgentiæ concedi possint; sed præter istam causam requiri aliam, quæ mo-*

a *In Decretali:* Unigenitus *inter Extravagantes commun. de Poenit., & Remissionibus.*
b *In Hist. Concil. Trid. lib.2. c.5. num.8.* c *In lib.4. Sentent. distinct.20. §.4. & 5.*
d *In 4. dist.20. qu.1. art.3. quæstiunc.2. ad quartum.* e *Card. Pallav. in sua allata hist. lib.24. c.12. n.6.* f *In Tract. de Indulgent. lib.1. c.12. in to.2. suarum contro.*

veat ad dispensandum Thesaurum hoc tempore potius, quam alio, & nunc magis, nunc minus liberaliter: non enim debent Pontifices relaxare pœnitentialem satisfactionem, neque recurrere ad Thesaurum, nisi quando judicant, id esse necessarium, & utile ad gloriam Dei, & animarum salutem.

11. Hujus liberalitatis causas expendere prætermittimus, atque utrum æqualitas quædam inter opus injunctum, & Indulgentiam intercedat: *Observandum est* (prosequitur Bellarminus) *justam quidem semper causam requiri, sed non esse subditorum judicare, utrum causa sit justa, vel injusta, debent enim simpliciter existimare, justam esse*. Ad nos pertinet summas Deo gratias exsolvere, qui his temporibus versamur, quibus hic cœlestis Thesaurus frequenter, ac liberalissime patet. Ad nos etiam spectat omnem curam impendere, ut his spiritualibus divitiis cumulemur, ea diligenter fructuoseque opera perficientes, quæ decernuntur, quæ si negligenter suscepta fuerint, Thesaurum Indulgentiæ nequidquam expectimus. Sanctus Pontifex Gregorius VII. [a] Remigio Episcopo plenariam Indulgentiam largitus fuit: *Absolutionem peccatorum tuorum, sicut rogasti, auctoritate Principis Apostolorum fulti, tibi mittere, dignum duximus; si tamen, bonis operibus inhærendo, commissos excessus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris*. Cardinalis autem Baronius [b], postquam eam sententiam exposuit, *Ut appareat* (inquit) *Sedis Apostolicæ Indulgentias illis communicari, qui quantum suppetunt vires, bene operari non prætermittunt; non autem ignavis, otiosis, ac negligentia torpescentibus*. Cardinalis Cajetanus [c] ad obtinendam Indulgentiam censuit non modo præscriptis operibus satisfaciendum, sed etiam necessario deliberandum, salutari pœnitentia criminum labes peculiariter expiare; id qui facere contemnat, cum possit, nullum ex Indulgentia fructum percipere. Cardinalem Cajetanum Navarrus [d] quoque sequitur; licet alii plures eam sententiam nequaquam probent; & nos ipsi, quibus opinionum novitas displicet, illam pariter omittamus. Nullum quippe Diploma Pontificium pro concedendis Indulgentiis unquam vidimus, in quo ea singularis conditio præferatur. Singulis tamen Cardinalis Bellarmini [e] doctrinam proponendam ducimus: *Accipiunt prudentes Christiani Pontificias Indulgentias, ut simul etiam studeant dignos pœnitentiæ fructus facere*. Illam Cardinalis Pallavicinus cum de usu Indulgentiarum sermonem habet, his verbis explanat [f]: *Neque sane Fideles Indulgentiarum causa negligentes fiunt, ut pro expurgandis criminibus alia pietatis opera Deo minime persolvant. Cum enim ancipites sint, utrum reipsa Indulgentiam sibi meruerint, stimulo quodam incitantur, ut pro cœlesti hoc Thesauro tutius comparando varias salutaris pœnitentiæ rationes aggrediantur; ex alia parte injuncta pietatis opera, si fiant, studium religionis adaugent, & quamdam facilitatem inducunt*,

a *Lib.1. Epist.34.* b *Ad annum Christi 1073. n.71.* c *In Tract.10. de suscipient. Indulg. quæst.1.* d *In Tract. de Jubilæo, & Indulg. notabil. 21.*
e *Loco allato cap.12. §. Ad tertium.* f *In eodem cap.12.*

cunt, ut illis similia suscipiantur, quod ferme quotidiana experientia comprobatur.

12. Postremo notum facimus a Summo Pontifice facultatem tribui Confessariis, ut opera præscripta aliis commutent, cum de Monialibus agitur, seu de Oblatis, Puellis, aliisque Regularibus Claustro detentis, & reliquis omnibus, qui corporis ægritudine, vel alia legitima causa impediti perficere nequeant opera, quæ superius enumeravimus.

INSTITUTIO LIV.

De Conviviis, quæ parari solent in Diœcesi, cum Officia pro Defunctis indicuntur. Quam magnum discrimen inter veteres Christianorum Agapas, & recentia convivia intercedat. Quot detrimenta, & quam gravia ex his dimanent. Eadem convivia vehementer improbantur. Ratio præscribitur conservandæ pecuniæ, quæ confertur, dum Officia celebrari debent.

1. CUm Divina Officia in hac nostra Diœcesi indicuntur pro aliquo Defuncto, aut pro universis Fidelibus, qui in Purgatorio cruciantur, a quibusdam Parochis convivia institui nobis delatum fuit, quibus intersunt cæteri Parochi, ac Sacerdotes, qui rem divinam in illa Ecclesia confecerunt, sanctoque Officio cum reliquis perfuncti sunt.

2. In aliis locis hujus pariter Diœcesis Officia decernuntur pro Messis conservatione; pecunia congeritur, & plura Missarum Sacrificia peraguntur ab accitis Parochis, & Sacerdotibus, qui deinde ad mensam vocantur ab Ecclesiæ Custode, seu Præfecto, & non semel Sæculares etiam cum viris Ecclesiasticis in his conviviis permiscentur.

3. Qui de illis, eorumque causis, ac de convivarum conditione sermonem audiat, ejusmodi convivia illis comparanda putabit, quæ veteres Christiani nuncupabant *Agapas*, & quæ Tertullianus *cap.* 39. *Apologetici* his verbis Senatui Romano plene recenset: *Inopes quoque refrigerio isto juvamus &c. Nihil vilitatis, nihil immodestiæ admittit: non prius discumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur. Editur, quantum esurientes cupiunt, bibitur, quantum pudicis est utile: ita saturantur, ut qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum sibi esse: ita fabulantur, ut qui sciant, Dominum audire: Oratio convivium dirimit.*

4. Ipse Plinius, licet Ethnicus, cum de Christianorum conviviis ad Trajanum scriberet, quæ in ipsorum cœtibus fieri solebant, casta, sanctaque fuisse testatur.

5. Non hæc sane ad nos perferuntur de conviviis, quæ ob allatas superius causas in hac Diœcesi statui consueverunt. Etenim non ignoramus sæpius accidisse, ut immoderatæ lætitiæ, vino, epulisque plus æquo nonnulli indulserint, remotisque mensis reliquum diei alea contriverint.

 6. Ex

6. Ex his corruptelis aliæ quoque non levis momenti dimanare solent. Aliqui inter Parochos ejusmodi convivia suis expensis instituunt, quod molestum, ingratumque plurimis est, qui licet rei familiaris angustia premantur, tamen sibi propositum exemplum sequi coguntur. Insuper aliqui Præfecti, seu Custodes magno sumptu, atque opulentia mensam paraverunt; hinc sequitur, ut cæteri non ita facile eamdem provinciam suscipiant.

7. Aliqui vero Parochi, & Custodes quoque consilium ineunt plenum utilitatis, ne privatæ ipsorum res capiant detrimentum. Scilicet ut mensam splendidius extruant, & convivas lautius excipiant, partem ejus pecuniæ retinent, quæ pro expiatione Defunctorum impendi deberet, vel in Sacris Deo persolvendis ut præsentes calamitates longe depellat. Quamobrem Fideles aliqui subsidium Defunctis reddere prætermittunt, infensi per Urbem sermones ferun ur, vetereſque, ac recentes querimoniæ excitantur, Sacerdotes laute vivere iis stipendiis, quæ pro Missarum Sacrificiis, vel Defunctis sublevandis conferuntur.

8. Librum primum Regum, & alios qui sequuntur percurrentes [a], exemplo Summi Sacerdotis Heli vehementer commoti sumus. Ipse quidem pietatem excolebat, sed ejus liberi pravis adeo moribus imbuti erant, ut in Sacris Litteris *Filii Belial* nuncupentur: *Porro filii Heli filii Belial nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum*. Inter cætera illud maximum crimen commemoratur, quod lautiores, ac magis delicatas victimæ partes sibi deligebant, priusquam Deo offerretur, licet *cap.*7. Levitici designatæ essent victimæ partes, quæ ad Sacerdotem pertinerent, sive de Sacrificio *pro peccato* ageretur, sive de Sacrificio, quod *Hostia pacifica* vocabatur [b].

9. Heli quidem liberos suos redarguit: *Quare facitis res hujusmodi, quas ego audio, res pessimas, ab omni populo? Nolite, filii mei; non enim est bona fama, quam ego audio, ut transgredi faciatis populum Domini*. Sed quia nulla emendatio secuta est, nec sermone Prophetæ super hac re, ut debuerant, permoti sunt, universus Israel, & ipse pariter Heli maximis calamitatibus oppressi fuerunt, quæ in Sac. Litteris ita recensentur: *Fugit Israel coram Philisthiim, & ruina magna facta est in populo; insuper & duo Filii tui mortui sunt, Ophni, & Phinees; & Arca Dei capta est. Cumque ille nominasset Arcam Dei, cecidit de sella retrorsum juxta ostium, & fractis cervicibus, mortuus est: senex enim erat vir, & grandævus, & ipse judicavit Israel quadraginta annis*.

10. Itaque, si liberi Heli tam gravi pœna affecti fuerunt, qui aliquid auferre non dubitarunt ad legis antiquæ sacrificium pertinens, quod sacrificia nostra, tanquam figura, solum præseferebat; Si parens quoque ipsorum, qui non adeo severe filiorum impudentiam arguit, repentinæ mortis

a *Cap.* 2. b *Thom.* 1. 2. *quæst.* 102. *art.* 3. *ad octavam*.
c *In eodem lib.* 1. *Regum. c.* 4.

mortis supplicio pœnas dedit, quid de Sacerdotibus nostris statuendum videbitur, qui partem stipendiorum pro sacris faciendis in conviviis apparandis insumunt? Quid timendum nobis erit, si hujus improbitatis conscii, eos tantum leviter corrigamus; nec eo deveniamus, ut gravissimo malo satis idoneum remedium afferatur?

11. Quare, ut supremi Numinis indignationem longe a nobis, nostrisque Sacerdotibus arceamus, illud solum opportunum remedium invenimus, si ejusmodi convivia penitus interdicantur, & ratio stipendiorum exposcatur, quæ pro indicendis per Diœcesim Officiis traduntur.

12. Ideo convivia hæc prohibenda statuimus, quia hac pœna abrogantur consuetudines, quæ initio videbantur innocentes, ac deinde cursu temporis mali alicujus periculum, aut suspicionem inducunt. P. Suarez hac re diligenter examinata ita subdit [a]: *Unde concludo consuetudinem posse esse irrationabilem, etiamsi ex materia mala non sit, ut patet, si contingat, materiam ejus esse indecentem, vel habere aliquid periculi, vel incommodi, si publice, & communiter introducatur, & nihilominus nec per se mala sit, nec prohibita jure aliquo positivo.*

13. Hic fas est in memoriam revocare ab ipsis Apostolis institutum fuisse, ut, percepta Divina Eucharistia, Fideles ad modestam simul mensam accumberent. S. Paulus eam disciplinam commemorat, & graviter queritur egenos ab eo conventu secludi [b]: *Convenientibus vobis in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare. Unusquisque enim suam cœnam præsumit ad manducandum; & alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum? aut Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent?* Ea consuetudo pluribus sæculis permansit, ita ut in Gangrensi Concilio [c] contra Eusthatianos anathema sancitum fuerit, qui in privatas domos conveniebant, spernentes templum adire, ut cum reliquis Fidelibus *Agapas* celebrarent: *Si quis contemnat eos, qui Agapas ex Fide faciunt, & propter Dei honorem Fratres convocant, & nolit vocationibus communicare, parvipendens, quod geritur, anathema sit.* Attamen paulo post graves corruptelæ cum his cœnis admixtæ fuerunt, ut eas penitus auferendas Ecclesia censuerit, uti ex Laodiceno Concilio deprehenditur [d]: *Non oportet in Basilicis, seu Ecclesiis sic dictas facere Agapas, & in domo Dei manducare, & accubitus sternere.*

14. Similes Agapas Fideles instaurabant, cum dies festos Martyrum celebrari, vel Ecclesias dedicari contingeret, & etiam cum funera ducerentur [e]. Verum S. Ambrosius illas Mediolani gravissimis de causis prohibuit, & S. Augustinus epistola 64. Aurelium Carthaginensem Episcopum hor-

a *In Tract. de Legibus lib. 7. cap. 6. num. 11.*
b *Epist. 1. ad Corinth.* c *Can. 11.* d *Can. 28.*
e *Baronius ad annum Christi 57. n. 130. & seqq.*

mus, eos solum monentes, ut accepti, expensique rationem paratam habeant eo modo, quem superius ostendimus. Siquidem deliberavimus, Conventus, qui in hac Diœcesi instituti quondam fuerunt, restaurare, quos in Civitate Vicarii Foranei celebrabant. In illis decernentur, qui libellos expensi, & accepti, uti dictum est, cognoscant, & aperte constabit, an Vicarii Foranei reliquis muneris sui partibus satisfaciant.

18. Confidimus, Parochos omnes hæc nostra jussa libentissime facturos, quibus etiam Dei cultus continetur. Ut facilius pareant, exemplum Sanctæ Monicæ Matris S. Augustini ipsorum oculis subjicimus. S. Ambrosius convivia prohibuerat, quæ diebus festis Martyrum, & in ducendis funeribus Mediolani proponebantur; sed ejusmodi Decretum in Africam adhuc delatum non fuerat. Quare Sanctissimæ mulieri, cum Mediolani versaretur, hæc accidisse Sanctus Augustinus memoriæ prodidit [a]: *Itaque, cum ad memorias Sanctorum, sicut in Africa solebat, pultes, & panem, & merum attulisset, atque ab Ostiario prohiberetur, ubi, hoc Episcopum vetuisse cognovit, tam pie, ac obedienter amplexa est, ut ipse mirarer, quod tam facile accusatrix potius consuetudinis suæ, quam disceptatrix illius prohibitionis effecta sit.* Expendant secum Parochi ea lege teneri, ut non solum in hoc negotio, sed in cæteris etiam nobis pareant. Id polliciti sunt, cum Ordines, & Parochiam a nobis, aut Decessoribus nostris acceperunt, quibus omnibus cultum, & obedientiam promiserunt. Postremo ipsis notum facimus, Episcopum non esse cum aliquo Concionatore, vel Sacrarum expeditionum Ministro conferendum, ita ut solum arguere, monere, atque hortari jussa detrectantes possit, nec alias rationes inire, ut eorum pervicaciam expugnet; facultatem coercendi a Sede Apostolica obtinet Episcopus, qua nos uti statuimus, decernentes, decem argentea scutata ab illis persolvenda, qui parere recusaverint iis omnibus, quæ præscripsimus, seu de conviviis agatur, seu de illis, qui accepti, expensique rationem non referant, vel fraudem aliquam intermisceant. Dimidium solvendæ pecuniæ delator consequetur, pars altera Parochiæ egenis in subsidium erogabitur.

INSTI-

a *Lib. 6. Confession. cap. 2.*

INSTITUTIO LV.

De Paschali præcepto in propria Parochia adimplendo. Eidem præcepto minime illum satisfacere, qui Sacram Eucharistiam percipit extra suam Parochiam. Quid statuendum sit de iis, qui in Monasteriis Regularium inserviunt; quid judicandum etiam de Sacerdotibus. Quæ ratio tenenda sit cum pervicacibus, cum monentur obtemperare Paschali præcepto. De pœnis, quas subeunt illi, qui Interdicto obligati jam fuerint.

1. IN postrema Synodo, quam Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster celebravit, sancitum fuit, Paschalis Communionis præceptum a Dominica *Palmarum* usque ad Dominicam in *Albis* concludi [a]; ad celebritatem usque Ascensionis Domini monendos a Parochis pervicaces, ut jussa faciant; postea denunciandos, qui parere detrectaverint, vel quos Sacra Eucharistia indignos deprehenderint.

2. Nos autem alio loco [b] ediximus in eos, qui in Paschate sumere Eucharistiam prætermiserint, ut die 18. mensis Septembris in porticu nostræ Metropolitanæ publice exponerentur, uti factum est, illorum nomina, qui saltem Eucharistiam percipere omiserint octava die Septembris, cum Festum Nativitatis Beatæ Virginis peragitur: eodem decreto admonuimus, aliud consilium super hac re, aliamque rationem a nobis in posterum suscipiendam: Itaque rursum indicimus ea, quæ in ipso Decreto, & omnia, quæ in allata Synodo Cardinalis Boncompagni continentur, uti superius indicavimus: Nomina quoque illorum, qui Paschali mandato non paruerint, in Diœcesi Parochiæ foribus affigi decernimus, in Civitate autem foribus Metropolitanæ, vel sub ejus porticu die 15. Augusti, cum Festum Assumptionis Beatæ Virginis celebratur; quos etiam ab Ecclesiæ ingressu interdictos eodem die declarari constituimus, nisi forte triduo ante ipsam celebritatem testimonium de percepta Sacra Eucharistia protulerint.

3. Sed quoniam plura negligenter, plura etiam magna cum difficultate perfici cognovimus vel a Parochis, vel ab iis, qui Parochiæ præcepto satisfacere debent, aut pro iis denunciationibus, quæ fieri ante interdictum in pervicaces consueverunt, ideo in eam necessitatem adducti sumus, ut perpauca alia subjiciamus.

4. Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt, illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacra-

a *Cap. 3. lib. 2.* b *Instit. 45.*

cramentum haud sumpserit, aut ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: ipsius Pœnitentiarii jussu ad pronunciandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.

5. Sed jam sermonem ad eos convertamus, qui hoc præcepto adstringuntur. Institutionem evulgavimus 18. loco hujus libri positam, qua pro jure Parochiali contra plurimorum opiniones statuimus, Paschalem communionem in propria cujuscumque Parochia peragendam, nec impleri præceptum, si in nostra Metropolitana Sacra Eucharistia sumatur. Porro jus Parochorum, quod nos tuendum suscepimus, eorum negligentia ita imminutum est, ut nihil pene superesse videatur; nam illos tantum ex populo, qui velint, ad Sacram Communionem in Parochia excipiunt, cæteris in agrum commigrandi potestatem, etiam in hebdomada majori facile concedunt, satisque habent, si in Urbem redeuntes aliquod testimonium peractæ Communionis afferant ab ejusdem agri Parocho obsignatum; ita ut plures inveniantur, qui consueta Parochi indulgentia perducti per plures annos ad Parochiam, nequidem in Paschate, accesserint, & alibi divinam Eucharistiam perceperint.

6. Id quidem in aliquibus Conciliis Provincialibus, & Diœcesanis alias permissum fuisse non ignoramus. In Burdigalensi anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio hæc ita decernitur cap. 11.: *Nemo extra suam Parochiam absque Rectoris sui facultate alio se conferat hoc Sacramentum percepturus*. In Aquensi vero, quod celebratum fuit anno 1585.[a] *Nec ulli liceat illud sumere ab alio, quam a proprio Parocho, vel de ejus licentia*. Idem in plurimis Conciliis in Italia coactis decretum fuit, ac præsertim in secundo Provinciali, quod Mediolani Sanctus Carolus habuit[b]: *Nisi item, qui ab Episcopo, propriove Parocho facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communicandi*. Quoniam vero Parochi nimia facilitate in his facultatibus tribuendis utebantur, idem Sanctus Carolus in undecima Diœcesana Synodo relatis iis, quæ in secunda provinciali sanxerat, eam facultatem alternatim concedi vetuit, videlicet a Parocho, & ab Episcopo, sed illam sibi tantum reservavit[c]: *Cui Decreto hac praterea cautio adhibeatur, ne cuiquam, eadem proposita pœna, alibi Communionem Sacram accipere liceat, etiam concessu, permissuque Parochi, nisi id scripto nos probaverimus*. Urbanos itaque Parochos serio monemus, ne ejusmodi facultatem ita facile elargiantur, caveantque diligentius, ne aliquis ex suo populo sibi de illorum facultate nimium confidens, alio commigret Sanctissimam Eucharistiam percepturus. Si aliter fiat, S. Caroli propositum exemplum, consiliumque sequemur.

7. Deprehendimus etiam in controversiam revocari, an sæculares, qui

a *Tit. de his, quæ ad Sacramentum Eucharistiæ pertinent.*
b *Decreto* 41. *tit.* 1. c *Tit. monita executionis Decretorum, quæ ad Sacramentalia, & Sacramenta pertinent.*

qui Monialibus, aut Regularibus inserviunt, ad Parochiam pro sumenda Paschali Communione se conferre debeant, an vero in Ecclesiis ipsorum Regularium, aut Monialium præcepto satisfacere judicentur. Pro quo Tridentinum Concilium tres necessarias conditiones enumerat, ut nempe *actu inserviant; intra eorum septa, ac Domos resideant; ac sub eorum obedientia vivant* [a]. Quare Parochiam adire debet in Paschate, qui aliqua ex his conditionibus careat, licet in æde versetur, quæ pertineat ad Monasterium, eique conjungatur, ipsiusque circuitu per muros exteriores includatur: Quippe per *Domum* Monasteria, per *Septa* vero Claustra a Tridentina Synodo intelliguntur. Quod Scriptores unanimes affirmant [b].

8. Idque Sacræ Concilii Congregationis pluribus sententiis comprobatur, quarum nos ipsi exemplaria cognovimus [c]. Cum autem ejusdem Congregationis Secretarii munere fungeremur die 22. Novembris anno 1721. propositum fuit [d]: *An famuli, & famulæ Monialium sæculares degentes in mansionibus sitis in Atriis Monasteriorum muro circumvallatis, & quæ sunt contigua Monasteriis, & habent portam, quæ clauditur, teneantur recipere Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschali a Parochis, in quorum Parochiis Monasterium, & mansiones sitæ sunt*. Die 19. Septembris anno 1722. responsum fuit: *affirmative, & amplius*: quo vocabulo *Amplius* Cardinales omnes fuisse unanimes declaratur, nullamque in posterum de eadem re satis clara quæstionem habendam.

9. Non ignoramus pariter, Sacerdotes in Paschate ea lege non obstringi, ut a suis Parochis Communionem accipiant, vel in Parochia rem divinam faciant, ut Rosignolius asserit [e] plurium scriptorum auctoritatibus confirmatus. Sed etiam cognitum habemus, Sacerdotes aliquos raro per annum in hac Diœcesi Sacro peragendo vacare, eam opinionem re ipsa probantes, quam S. Pius V. ex libris Cardinalis Cajetani deleri jussit, nempe levi culpæ solum obnoxios esse, qui nulla animarum cura præditi, nunquam per anni cursum Sacrificium Missæ celebraverint. Siquidem Sanctus Thomas [f], ac deinde reliqui Theologi fere omnes docent a Presbytero, licet nulli Ecclesiæ præposito, lethale crimen admitti, nisi solemnioribus Festis Sacrum conficiat, quod etiam Tridentina Synodus [g] indicat, & Juveninus in quinta dissertatione de Sacramentis commemorat [h]. Quare si Sacerdotes ejusmodi ne quidem in Paschate Sacrificium Missæ agere velint, aut impediantur, Eucharistiam ex manibus Parochi suscipiendam ipsis declaramus, ut præcepto satisfaciant:

tunc

a *Sess.24. cap.11. de Reform.* b *Navarrus de Regularib. comment. 4. num.44. in principio. Bonacina Oper. Moral. tom. 1. tit. de Clausura, quæst. 1. punct. 1. num.2. & 3. Sanchez ad præcepta Decalogi tom.2. lib.6. cap.25. num.9.*
c *Maceraten. variar. resolut. lib.1. resol.18. num.4. Card. de Luca de Jurisdictione disc.4. num.9.* d *In Causa Lauden. Jurium Parochialium die 14. Aprilis anno 1685. lib.35. Decretorum fol.187. In Causa Spoletin. Jur. Parochial. 19. Apr. 1692. lib.42. Decretorum fol 234. In Causa Barcinon. 21. Januar. 1713. In Causa Ulyssiponen. Occidentalis.* e *De Eucharistia tom.15. art.3. qu.8. num 50.*
f *3. part. quæst. 81. art.10.* g *Sess.23. cap.14.* h *Quæst.7. cap.1. art.1.*

tunc enim ipsos velut inter laicos adnumeramus, uti Rosignolius idem testatur [a].

10. Postremo de citatione verba facienda sunt, quæ evulgari debet, antequam Interdictum pronuncietur. Illa igitur, ne contrarium aliquid contingat, per Scribam designatum Cursori commendabitur, eamque Cursor pervicacibus ipsis tradet, ac deinde rem perfectam referet. Quod si impedimentum aliquod obvenerit, veluti si contumaces e pristinis ædibus in aliam partem migraverint, quæ prorsus ignoretur, vel in aliquem locum secesserint, quem non audeat Cursor contingere, id statim per Cursorem ad Scribam eumdem deferatur; & tunc foribus Ecclesiæ Parochialis figatur citatio, ubi pervicaces ipsi Paschali tempore divinam Eucharistiam sumere tenebantur; & hac ratione satis huic negotio consultum judicamus. Si hanc propositam normam Cursor minime servaverit, *ipso facto* munere suo spoliatum illum edicimus.

11. Porro die 18. Septembris anno jam præterito nostræ Metropolitanæ foribus illorum nomina fuerunt exposita, qui intra constitutum temporis spatium Paschalem Communionem omiserunt, iidemque ab ingressu Ecclesiæ declarati sunt interdicti, & sine Ecclesiastica sepultura, si forte in tam misera conditione vita decederent juxta Lateranense Concilium [b], ac Decretum postremæ Synodi per Cardinalem Jacobum Boncompagnum habitæ [c]. Nihilominus ex ipsis aliqui non accesserunt, ut Interdicto liberentur: ideoque tanquam appendicem hujus nostræ institutionis subjicimus, Ecclesiam ipsis ingredi non licere, ut rei sacræ, divinisque Officiis intersint. Id solum a Theologis in dubium revocatur, an templum adire possint, ut preces tantum Deo persolvant, uti ex Canone *Latorem* cap. 33. quæst. 2. deprehenditur: *Ita ut per annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores Basilicæ orans, & deprecans Deum perseveret*. De hoc susius agit Nogueira [d]. Monendum pariter est, rem divinam confici non posse, si unus ex iis interdictis in Ecclesia versetur, quos etiam per Ecclesiæ [e] Ministros depellendos Canones decernunt: his adductus Suarez hæc scripta reliquit [f]: *Ad Ecclesiæ Ministros spectat ex proprio officio expellere indignos a participatione Divinorum, & removere eos, quos Ecclesia removet, ac denique procurare, ut censuræ Ecclesiasticæ observentur; & ideo merito peculiaris obligatio eis imponitur excludendi interdictos, quando celebrant*. Solum ambigitur, an id fieri debeat, cum vis haud sufficere, vel aliquis tumultus excitari posse videatur: tunc enim idem Suarez hæc tradit [g]: *Quando locus non est interdictus, sed tantum adest persona interdicta, & per vim cogi non potest, probabile mihi videtur, non debere Sacerdotem ob eam causam omittere Missam: quod non assero sine formidine, quia non video*

 casum

a *Loco superius allato.* b *Cap. Omnis utriusque sexus de pænitentiis, & remissionibus.*
c *Loco allato.* d *In suis quæstionibus singularibus disput. 3. quæst. 20. de Interdicto n. 5. & seqq.* e *Cap. Permittimus de sententia excommunicationis, & cap Alma, eod. tit. in 6.* f *In tractatu de Censuris disput. 34. sect. 2. n. 6.*
g *Num. 10. loco allato.*

casum expresse tractatum, & definitum ab Authoribus: censeo tamen practice probabile. Insuper præcipimus, ut proxime ineunte Paschatis tempore ad Eucharistiam sumendam, si forte accesserint, minime admittantur, sed palam amoveantur, nisi prius ostenderint Interdicto contras ipsos evulgato per nos, aut Delegatum nostrum fuisse absolutos. Nam omissa controversia, an *caput nuper, de sententia Excommunicationis*, quo statuitur, censuram a Confessario, vel Parocho solvi posse, cum illam Episcopus sibi tantum absolvendam non edixit, an, inquam, pro Confessariis, & Parochis hæc sententia abrogata fuerit, certum illud est, quod post latam excommunicationem, suspensionem, vel interdictum ab Episcopo in aliquem peculiarem reum, eam relaxare nemo alius potest, nisi qui sententiam ejusmodi pronunciaverit, aut ipsius Delegatus, vel aliquis majori potestate præditus, postquam eamdem sententiam injustam cognoverit. Quare Sylvester post Canonicas sanctiones diligenter examinatas hæc docet [a]: *Si sententia interdicti, vel suspensionis lata est ab homine, absolvere, seu relaxare potest ille, qui eam tulit, vel ejus Superior, non autem alius, nisi de ejus mandato*. Idem P. Thesaurus [b] confirmat; P. vero Syrus [c] eamdem sententiam his verbis testatur: *Major Pœnitentiarius, ordinarie loquendo, non solet absolvere a sententiis, & censuris ab homine contra aliquem nominatim latis &c. & h c, ne turbetur jurisdictio Ordinariorum. A censura enim speciali nominatim lata ab homine non potest absolvere, nisi qui eam tulit, ejusque Successor, aut Superior, aut Delegatus ab illis*. Postremo Episcopus juxta Synodum jam toties allatam, & jus pariter commune post Interdictum ad excommunicationem devenire potest, per quam pervicaces a cœtu Fidelium sejungantur, uti a Sacra Congregatione Concilii non semel statutum Fagnanus [d], ac Monacellus referunt [e]. Hoc adhibere remedium nos constituimus, nisi contumaces resipuerint, ideoque Parochis magnopere commendamus, ut illos de hac re certiores faciant, moneantque, si excommunicationem quoque neglexerint, majores in ipsos pœnas decernendas, quæ per Tridentinam Synodum indicuntur [f]: *Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad Sacramenta, & communionem Fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, sed, si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit*.

INSTI-

a *In summa ad verbum Interdictum 3. num. 16.* b *De pœnis Ecclesiastic. part. 1. cap. 24. §. Dicendum primo: ne turbetur jurisdictio Ordinariorum.* c *In tractatu manuscripto Poenitent. Roman. in Commentar par. 3. §. 1. Constitutio Summi Pontificis Innocentii XII. quoad facultates Cardinalis Majoris Poenitentiarii.*
d *Cap. Omnis n. 46. de Poenitentiis, & Remissionibus.* e *Tom. 1. tit. 5. formul. 16. n. 2.*
f *Sess. 24. de Reformat. cap. 3.*

INSTITUTIO LVI.

De Missæ stipendio; de parte pecuniæ, quæ retineri potest pro utensilibus, ac de Altaribus privilegiatis. Quam ob causam stipendium pro Missæ sacrificio Sacerdotibus conferatur. De corruptelis, quæ ex hoc veluti fonte in Ecclesiam dimanaverant; qua ratione, & quo auctore illæ penitus sublatæ fuerint. Non licere recenti Sacerdoti oblationes ex Altari suscipere. Quinam teneantur ad celebrationem tantum, non vero ad applicationem Missæ. De stipendiis pro Missis perpetuis, atque adventitiis. De illis, qui tribuunt, aut capiunt stipendium consueto majus. Quibus de causis Sacrarii Custodes elicere queant partem stipendii pro utensilibus. Utrum nova stipendia pro Missis celebrandis recipi possint, cum multis aliis satisfaciendum adhuc supersit. Quo pacto Defunctis prosit Indulgentia in sacrificiis Missarum, quæ ad Aras privilegiatas fiunt. An pro Aris privilegiatis obtinendis satis sit intra spatium totius hebdomadæ implere numerum Missarum, quæ in singulos dies statuuntur.

1. Illud stipendium, quod ex communi Ecclesiæ disciplina Sacerdotibus traditur pro comparando fructu medio Sacrificii, & loco panis, ac vini, quæ antiquitus offerebantur, suffectum fuit, quodque sæculo octavo propagari cœpit, si Thomassino [a], ac Mabillonio [b] rerum sacrarum viris peritissimis fidem præstamus, licet Pater Franciscus Berlandus ex Ordine Theatinorum altius repetendam hanc consuetudinem plurimis documentis, ac rationibus contendat [c]; illud, inquam, stipendium multas curas, ac sollicitudines in Ecclesia concitavit, vel ad coercendam Sacerdotum avaritiam, vel ad aliquam normam statuendam, ne ipsi detrimentum caperent ob aliorum libidinem, & ne hoc necessario subsidio destituerentur; vel denique, ne Fidelium voluntas fraudetur, qui stipendium offerunt, ut res divina pro ipsis, vel pro aliis adhuc vitam agentibus, aut pro Defunctis conficiatur. Quamobrem S. Franciscus, uti Alvarus Pelagius testatur, pro his corruptelis evitandis constituit, ut sui Ordinis Alumni quocumque loco degerent, semel tantum in die celebrarent. Sanctus quoque Ignatius Societatis Jesu Fundator parte sexta suarum Constitutionum cavit, ne aliquis ex suis Sacerdotibus stipendium pro Missæ Sacrificio perciperet.

2. Ac primum, licet animus maximo disciplinæ Ecclesiasticæ studio non inflammetur, si religione tamen aliqua præditus sit, horrore sane incredibili commovebitur, si perpendat quo Sacerdotum avaritia superioribus temporibus progressa fuerit, cum de stipendiis Missarum ageretur.

a *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina tom 3. lib. 1. cap. 71. num. 18.*
b *In Præfat. ad part. 1. sæcul. 3. Benedictin. n. 62.* c *In Dissertatione Historico-Theologica de Oblationibus Altaris part. 2. §. 2.*

tur. Plura Sacra uno die facere cœperunt, ut majorem pecuniam congererent. Cum vero id contrarium Ecclesiæ institutis agnoscerent, eodem Sacrificio plures hostias offerebant, quarum numerus acceptas eleemosynas exæquabat; qui mos etiam a Græcis retinetur, quos idcirco Arcudius [a] vehementer improbat. Post hæc, Missæ, quas Bifaciatas, vel Trifaciatas nuncupabant, subrogatæ fuerunt, cum nempe Sacerdotes bis, ter, & quater rem divinam inchoabant, & usque ad Oblationem prosequebantur; deinde toties secretas Orationes repetebant, quoties Missam inchoaverant, Canonem vero semel percurrebant, ac postremo totidem addebant Collectas, quot initio recitaverant; quæ omnia propter nefariam augendæ pecuniæ cupiditatem fieri consueverunt.

3. Petrus Cantor in Ecclesia Parisiensi, qui Sæculo XII. inter mortales agebat, has corruptelas gravissime redarguit [b], & Sacerdotes ejusmodi Juda deteriores affirmavit: *Turpius Christum vendimus, quam Judas, eo quod deteriores sumus: Ille enim*, inquit, *quem purum hominem credebat, cum familia etiam ejus indigeret, vendidit; nos vero, quem scimus verum Deum, & hominem vendimus:* Postea superaddit: *Ille pro triginta argenteis, nos pro denario, & pretio vilissimo*. Ignoramus quodnam pretium triginta denariis, quos proditor Judas accepit, Petrus Cantor tribuerit. Nam discrimen inter siclos Sanctuarii, & argenteos communes intercedit; hi enim novem scutata Romana pretio adæquabant; illi vero summam duplo majorem continebant, uti præstantes eruditione viri tradiderunt: esto tamen de minoribus siclis res intelligenda sit, Petri Cantoris argumentum aptissimum semper judicabitur, quod etiam his verbis magis confirmat: *Ille pœnitens, licet non vere retulit, & rejecit triginta argenteos: in Ecclesia autem inter nos non est, qui turpiter acquisita rejiciat.*

4. Supervacaneum est Decreta recensere Conciliorum, ac Pontificum, quibus hæ corruptelæ vehementer improbantur. Qui tamen ea cupiant intueri, Christianum Lupum [c], Cardinalem Bonam [d], Thiersium [e], ac Patrem Berlandum [f] percurrant, qui eadem Decreta fuse commemorant: satis erit innuere receptam quidem ab universa Ecclesia consuetudinem, ut pro Sacro dentur, & accipiantur stipendia, cum ex Altari vitæ sustentationem merito desumere Minister Altaris debeat; ideoque non sine imprudentia mos ejusmodi damnari potest: *Sufficere debet*, inquit Gerson [g], *ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiæ, qui sic habet, & recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit &c. Nihil æquius secundum omnem legem esse deducit Apostolus* 1. *ad Corinth.* 9. *quam*, *qui*

a *Lib. de Concordia.* b *In opere, cui Titulus:* Verbum abbreviatum *cap.* 37.
c *In notis Concil. Roman. habiti sub Alexandro II. tom.* 5. *novæ editionis suorum operum pag.* 150. d *Rerum Liturgicarum lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 7.
e *Tom.* 3. *superstitionum cap.* 13. f *Dissertatione superius allata historico Theologica de oblation. Altaris part.* 2. g *In suo tractatu de solitudine Ecclesiarum particularium.*

qui Altari servit, de Altari vivat: tamen proculdubio avaritiæ crimen, & speciem quamdam simoniæ admitteret, qui pro Missæ stipendio pactiones aliquas, aut conditiones faceret, quemadmodum ex Tridentina Synodo deprehenditur [a]: *Atque, ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis novis celebrandis datur; nec non importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeat.* Nam, uti docet S. Thomas [b]: *Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium Consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ, hoc enim esset simoniacum, sed quasi stipendium suæ sustentationis.* Insuper alio loco [c] eamdem confirmat sententiam his verbis: *Facere pactionem de Missa celebranda est simonia &c. si tamen non habet alios sumptus, & non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vitæ.*

Sacerdos, uti superius dictum fuit, partem aliquam suæ sustentationis ex stipendio tantum desumit, quod Juveninus hoc pacto declarat [d]: *Sed monitum velim Lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quæ illud stipendium definit ex summa, quæ satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est, quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum. Nec mirum; quippe quod sæculares Sacerdotes fruantur aut Titulis Patrimonialibus, aut Beneficiis, quæ teneant eorum locum: vetant nempe Canones, ne sæculares ordinentur, quin suffulti ad vitam titulo. Mendicantes vero a populo fideli supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur: nec enim ad Monasterium admitti debent plures, quam consuetæ eleemosynæ sustentare valeant.*

5. Sublatis ob legum severitatem his corruptelis, aliæ rationes excogitatæ sunt, ut aditus liber pateret avaritiæ, ac turpi lucro: quod juxta Concilium Tridentinum a simoniaca labe parum abesse videtur. Incredibilis librorum copia in vulgus emanavit, quibus variæ de Theologia Morali quæstiones in examen adducebantur; in illis autem dirimendis caussa potissima omissa fuit, ob quam S. Mater Ecclesia pro Missæ Sacrificio stipendium permittit, nempe, ut Sacerdotes ad vitam sustendandam aliquod ex ipso stipendio levamen suscipiant, non vero, ut divitiis cumulentur, quod nos paulo ante explicavimus; ideoque sordidos quæstus augeri Ecclesia semper improbavit. Itaque disputari cœpit, an Sacerdos, qui eleemosynam accepit minorem illa, quæ in Diœcesi constituta fuit, Sacrum tamen facere pro illo debeat, qui stipendium largitus est. Insuper, an Sacerdos collatis sibi per diversos fideles pluribus exiguis

a *Sess.22. in Decreto de observandis, & evitandis in Celebratione Missæ.*
b *2. 2. quæst. 100. art. 2. ad secundam.* c *4. Sentent. distinct. 25. quæst. 3. art. 2. quæstiunc. 1. ad quartum.* d *De Sacramentis dissertat. 5. quæst. 7. de Sacrificio Eucharistiæ art. 5.*

guis stipendis, rem divinam conficere, illisque fructum attribuere teneatur; nec sane desuerunt Theologi, qui Sacerdotem in utraque quæstione ab onere celebrandi prorsus immunem judicarunt. Falso pariter existimatum fuit, Sacerdotem, qui stipendium consueto majus invenerit, posse alium Sacerdotem ad Sacrum faciendum subrogare, ipsique solitam tantum eleemosynam impertiri, ac reliquum, quod superest, sibi retinere. Nonnulli etiam perpendentes *fructum medium* Sacrificii, qui in Sacerdotis potestate, atque arbitrio relinquitur, in satisfactorium, atque impetratorium distingui, plures eleemosynas pro eodem Sacrificio comparari posse censuerunt, si videlicet Sacerdos fructum satisfactorium, exempli causa pro aliquo defuncto, & simul pro ægroto impetratorium fructum attribuat. Sed alia quoque pro congerenda pecunia proposita fuerunt. *Fructum specialissimum*, qui Sacerdoti solum convenit: in Missa contineri excogitatum fuit, ideoque plures inquisierunt, an Sacerdos, qui pro fructu medio jam stipendium accepit, fructum specialissimum alteri pariter attribuere possit, ac pro illo novum stipendium exigere, quod facile satis affirmarunt. Illud solum cavendum monuerunt, fructum specialissimum trium Missarum fructui medio unius Sacrificii tantum adæquari; quamobrem suscepto jam stipendio ob fructum medium, tertiam quoque partem alterius stipendii pro fructu specialissimo percipi posse docuerunt. Cognitum perspectumque omnibus est, quod capite *significatum de Præbendis* conceditur, nempe ut Sacerdos, qui Sacrum facere quotidie *per se ipsum* debet, illud aliquando prætermittere possit, vel quia voluntate Fundatoris id minime alienum putatur, qui adeo rudis judicandus non est, ut Sacerdoti ad celebrandum designato tam grave onus constituere voluerit; vel quia ad Sacrum majori pietate, ac religione peragendum plurimum confert, si Sacerdos a re Divina aliquando abstinuerit. Nam evenire potest, ut ipse non semel eo pietatis studio minime incendatur, quod necessario requiritur, ut Sacrum Deo rite operetur. Hinc nova quæstio excitata fuit, an Sacerdos quo die immunis a re Divina conficienda censetur, si tamen Sacrum perficiat, ipsiusque fructum alicui attribuat, an, in quam, stipendium ab eo sumendum videatur; idque Scriptores aliqui rationi consentaneum putaverunt. Insuper, interposito discrimine inter Missæ celebrationem, ejusque applicationem, inquirendi locus oblatus fuit, an Sacerdos, qui in aliquo peculiari templo, atque Altari peculiariter expressis rem Divinam facere, non tamen applicare debeat, duo simul stipendia percipere possit, videlicet unum pro celebratione, alterum pro applicatione, quod aliqui pariter non improbarunt. Postremo eam consuetudinem in aliquas Diœceses invectam, qua novi Sacerdotes, cum primo Sacrum conficiunt, Ecclesiam circumeunt, ut eleemosynas congerant, omnino probandam nonnulli censuerunt.

6. His sententiis ad Apostolicam Sedem delatis, quid statuendnm esset

set, ipsa indicavit per Sacram Concilii Congregationem, quæ non modo ad explicandam Tridentinam Synodum instituta fuit, sed etiam, ut Ecclesiæ disciplinam per universum orbem integre sancteque tueretur. Plura igitur Decreta promulgata fuerunt, cum Urbanus VIII. Pontificatum gereret, qui primus Apostolica Constitutione [a], ac deinde Innocentius XII. peculiaribus litteris eadem Decreta confirmarunt. Ipsa quidem variis locis edita sunt, ac præsertim post Synodum diœcesanam Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri præclarissimi. In his sancitum fuit, ut, qui eleemosynam pro Sacro acceperit, licet stipendium in Diœcesi constitutum non exæquet, ad ipsum Sacrum conficiendum teneatur, fructumque illi attribuere debeat, qui eleemosynam impertivit. Qui vero plura exigua stipendia a diversis Fidelibus congesserit, tot Missas celebret, quot pro ratione susceptæ pecuniæ celebrari queant. Qui stipendium solito majus consequutus fuerit, si alium Sacerdotem suo loco ad celebrandum sufficiat, integram pecuniam in illum conferat, sibique nihil omnino retineat. Id quoque servandum Sacra Congregatio [b] decrevit, licet Sacerdos ad faciendum Sacrum subrogatus rem totam plane noverit, & tamen se minori stipendio contentum fateatur. Alexander VII. ad eamdem Sacram Congregationem dijudicandum rejecit, an duplex stipendium pro fructu satisfactorio, atque impetratorio sumi liceret; Quare die 13. Decembris anno 1659. responsum fuit, id minime permitti posse. Ita Fagnanus, qui tunc Secretarii munere fungebatur [c]. Idem Pontifex has duas sententias per Sancti Officii Congregationem inter proscriptas adnumeravit [d]: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII.* [e]: *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta*. In Pontificatu Innocentii XI. Collensis Episcopus hæc a Sacra Congregatione Concilii postulavit: *Primo an Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Capellaniæ, legati, aut stipendii celebrare quotidie Missam per se ipsos, possint aliquando a celebratione vacare; &, quatenus affirmative; Secundo, quando, & quoties a dicta celebratione vacare possint; Tertio, an diebus licitæ vacationis possint Missam pro se ipsis, vel aliis, præterquam pro Fundatoribus celebrare: &, quatenus affirmative; Quarto, an pro aliis celebrando, possint stipendium pro hujusmodi celebratione percipere; Quinto, an illis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Missam ab aliis celebrari facere juxta intentionem Fundatorum; Sexto, an Sacerdotes, ut supra, obligati celebrare Missam quotidie, absque tamen onere celebrandi per se ipsos, possint aliquando a celebratione vacare*; Sacra vero Congregatio die 18. Septembris

 an-

a 43. *in Bullario Roman. tom.* 4. b *In Romana eleemosyna die* 23. *Augusti an.* 1664. *lib.* 24. *Decretor. pag.* 246. c *In Commentar. ad cap. Fraternitatem num.* 97. *de sepulturis*. d *Num.* 8. e *Num.* 9.

anno 1682. hoc pacto respondit: *Ad primum, & secundum affirmative, concurrente aliqua rationabili causa; ad tertium, quartum, & sextum negative, ad quintum distulit resolutionem* [a].

7. Insuper, cum Tridentina Synodus [b] juxta superius allata verba nihil accipiendum sanxerit, cum novi Sacerdotes primo Sacrificium offerunt, disputari cœpit, an novus Sacerdos in medio Altari se ad populum convertere posset, & oblata munera suscipere; & utrum caveretur solum a Concilio, ne ob hanc causam Ecclesiam circumiret; hinc Gregorius XIII. anno 1573. audita prius S. Congregationis Concilii opinione, ita statuit: *Sanctissimus Dominus Noster, audita relatione Congregationis Concilii, decrevit, licere se vertere in medio Altaris ad populum, & accipere oblationes, non autem circumire Ecclesiam*. Itaqne illud solum examinandum superest, an possit duplex stipendium accipere, unum nempe pro celebratione, alterum pro Missæ applicatione, qui ad ipsam celebrationem solum adstringitur.

8. Passerinus [c] quidem Ordinis S. Dominici Procurator olim Generalis, qui Romæ plures annos exegit, duplex stipendium probavit; Cardinalis etiam de Lugo [d], qui post Urbani VIII. Decreta scripsit, eamdem sequitur opinionem; eam pariter amplectitur Auctor præclari libelli pro novis Confessariis instituendis Romæ nuper editi [e]. Bartholomæus autem Gavantus, qui S. Rituum Congregationis munere Consultoris egregie functus est [f], Decretum S. Congregationis Concilii die 13. Julii anno 1630. promulgatum affert, cujus hæc sunt verba: *Quod, quando in fundatione Beneficii, seu Capellæ expresse cautum est, non teneri celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo casu poterit celebrans accipere novum stipendium, & unica Missa satisfacere obligationi Beneficii, seu Capellæ, & item danti novum stipendium*. Attamen contrariam sententiam P. Diana magis approbavit [g]; pro qua aliud S. Congregationis Concilii Decretum in medium profertur his verbis confectum die 9. Januarii, & 6. Februarii anno 1637. *An Sacerdotes, qui nulla alia obligatione in Confraternitatibus, vel Monasteriis Monialium celebrant, quam pro ornatu Ecclesiæ, vel ut Confratres, vel Moniales satisfaciant præcepto audiendi Missam, possint ultra stipendium, quod recipiunt a Confraternitatibus, vel Monialibus aliud stipendium recipere, Sacra Concilii Congregatio 9. Januarii, & 6. Februarii 1627. in Traguriensi respondit: non posse*. Decretum ejusmodi litteris etiam Senioris Cardinalis Paulutii ad Episcopum Comacli magis confirmatur [h]: *Abrogata non fuit sententia probata in causa Traguriensi; siquidem Capellani duplex stipendium accipere nequeunt pro Missarum celebratione, quamvis ad applicationem Sacrificii minime teneantur: Quare iisdem significare poteris &c.*

9. Decretum, ac litteræ, quas modo commemoravimus, a multis Scripto-

a *In lib. Decretor. 33. fol. 311.* b *In lib. 1. pag. 1. & 3.* c *Tom. 2. de Statibus Hominum quæst. 187. art. 4. num. 981.* d *Disput. 21. de Eucharistia numer. 19.* e *Part. 2. c. 17. num. 411.* f *Lib. 3. cap. 12. num. 5. de Rubric. Miss.* g *In suis Operib. & in suis Controversiis lib. 3. controver. 5. num. 55.* h *Datæ fuerunt die 30. Martii anno 1661*

Scriptoribus afferuntur, ac potissimum in appendice Synodi Dioecesanæ, quam Battistelius Fulginas Episcopus [a] celebravit, ubi virorum quoque præstantium auctoritates congeruntur. Attamen experientia compertum habemus, in errorem non semel eos adduci, qui Sacrarum Congregationum sententias usurpant; eos pariter plane novimus, qui in hoc negotio periti satis existimari debent. Quamobrem, cum tot annis, quibus S. Congregationis Concilii Secretarium egimus, nulla unquam nobis occurrerit sententia ex iis, quæ ab utraque parte feruntur; ut pateat, an Sacerdoti ad celebrandum unice addicto liceat duplex stipendium percipere pro celebratione atque applicatione; cum nullum pariter hujus rei documentum habeatur in notis, ac Decretis, quæ nos maximo studio, diligentia, & incredibili labore collegimus, hanc quæstionem non diremptam relinquemus, donec magis tuta monumenta deprehendantur. Neque enim res ita facilis ad judicandum videri potest: nam pro Sacrificii applicatione obtinenda satis est, ut ipsius celebratio indicatur. Si quis autem se applicationis onere prorsus immunem esse contendat, apertissime docere debet, a pio Testatore Missæ celebrationem unice requiri, & Sacerdotis arbitrio permitti, ut fructum Sacrificii, cui libuerit, attribuat, Hoc pacto constituit S. Congregatio Concilii die 18. Martii anno 1668. [b], eamdemque sententiam perpetuo sequuta fuit, cum simile aliquid evenit: *Ex dispositione testamentaria antiquitus facta a pio Testatore reperitur fundata quadam Capellania cum onere Capellano pro tempore Sacrum faciendi singulis Dominicis, aliisque festivis diebus, nulla adjecta declaratione, ad cujus suffragium applicandum esset Sacrificium: ideo Episcopus Atinen. supplicat per Sacram Congregationem declarari, an hujusmodi Sacrificium applicandum sit pro anima ipsius Testatoris, an vero ad libitum Capellani, uti hactenus factum esse, comperit. Sacra Congregatio Concilii respondit, applicandum esse Sacrificium pro anima Testatoris.*

10. Sublatis iis corruptelis, quæ ex Sacerdotibus dimanabant, alia plurima sancita sunt, ut detrimentum reparetur, quod ratione legitimi stipendii, ipsis Sacerdotibus inferri consuevit. Nemo ignorat perpetuas alias, alias vero adventitias Missas nuncupari. Primæ quidem quotidie, vel certis quibusdam diebus ratione Beneficii, aut Fundatoris instituto, vel Testatoris voluntate celebrantur; adventitiæ vocantur, pro quibus stipendium a Fidelibus traditur, ita tamen, ut nullus fundus, nullumque onus in futurum tempus constituatur. Itaque, ne fraus ulla admittatur, Scriptores unanimes consentiunt, stipendii summam ex consuetudine, institutis Synodalibus, vel arbitrio Episcopi statuendam; idque Sacra Congregatio Concilii sua auctoritate confirmavit. Interamnensis Episcopus die 25. Novembris anno 1698. ab eadem Sacra Congregatione hæc petiit: *Primo quanta esse debeat eleemosyna Missarum manualium; Secundo, quan-*

a *Pag.251.*
b *In causa Atinen. Applicationis Sacrificii lib.27. Decretorum fol.61.*

quanta esse debeat pro perpetuis non taxatis a Fundatoribus; Sacra vero Congregatio hoc pacto respondit [a]: *Ad primum, & secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem ejus arbitrio*. Porro id Presbyteris sæcularibus æque, ac Regularibus observandum indicitur; nam die 15. Januarii anno 1639. eadem Congregatio hoc responsum edidit [b]: *Eleemosynam pro qualibet Missa per Regulares celebrandam in eorum Ecclesiis esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem regionis*.

11. His peractis plures quæstiones excitatæ fuerunt, ut (si fieri posset) Decreta ejusmodi labefactarentur. Ac primum, an hæres præscribere posset eleemosynam, cum Testator nullum certum stipendium pro centum Missis celebrandis explicavit; verum in Decretis generalibus Urbani, quæ superius commemoravimus, ita decernitur: *Censuit, ubi nullam certam Eleemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam Eleemosynam congruam, quæ respondeat oneribus Missarum celebrandarum secundum morem civitatis, vel provinciæ*. Aliqui falso quodam studio Ecclesiasticæ disciplinæ, & observantia erga Episcopos ducti libere asseruerunt, nullum stipendium a laicis tribui posse, quod summam ab Episcopo præscriptam excedat, nec illud jure a Sacerdotibus accipi posse, licet nulla conventione interposita, sed ultro concedatur. Aliquis etiam Episcopus hanc sententiam amplexus est, & censuras in eos minatus est, qui stipendia ejusmodi conferrent; verum id communi omnium opinione improbatum fuit; quippe nihil mali proficiscitur, si stipendium a Synodo, vel consuetudine, vel etiam Decretis Episcoporum designatum superetur, cum nulla pactio, seu conditio intercedat [c]. Sacra Congregatio Concilii non semel, at præsertim die 16. Januarii anno 1649. ita [d] respondit: *Proponitur dubium, an possit Episcopus prohibere sub pœna censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxa solvant Sacerdotibus tam sæcularibus, quam Regularibus Missam celebrantibus, & quod iidem sacerdotes illud acceptare non possint etiam a sponte dantibus*: Post hæc ita decernit: *Prohiberi non posse, ideoque moderandum Decretum*. Episcopus Septempedanus hæc proposuit S. Congregationi examinanda: *Episcopus narrat, sacrosanctum Missæ Sacrificium quodammodo vilescere, dum Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis Eleemosynæ dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat, declarari, an ipse statuere possit Eleemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo pœnam celebrantibus pro minori quantitate*. Cui S. Congregatio ita responsum fecit: *Sacra &c. respondit affirmative quoad eleemosynam manualem*.

12. Accessit alia quoque controversia, quam Locorum Piorum Curatores, & qui Custodes Sacrariis præpositi sunt, publica fere auctorita-

a *Lib.* 48. *Decretor. pag.* 548. b *Lib.* 16. *Decretor. pag.* 138.
c *Cardinalis de Lugo in Responsionibus Moralibus lib.* 5. *dub.* 18.
d *In causa Pistorien. lib.* 18. *Decretorum pag.* 575. *a tergo*.

tate concitaverunt, cum adhuc Urbanus VIII. Pontificatum obtineret, in cujus Decretis tota quæstio his verbis exprimitur: *An permittendum sit Administratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam Eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium inservientium, paramentorum, luminum, vini, hostiæ, & similium*; quibus ita sejunctim respondetur: *Permittendum non esse, ut Ecclesiæ aut Loca Pia, seu illorum Administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione*. Ac paulo post: *Nisi cum Ecclesiæ, & Loca Pia alios non habeant reditus, quos in usum earumdem expensarum erogare licite possint; & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessario sunt subeundæ.* Tertio loco ita subjicitur: *Et nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut supra deductis, obsolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas*.

13. Edictum in eamdem prorsus sententiam evulgari jussit Clemens XI. die 23. Decembris anno 1706.[a]. Cum deinde eadem causa expensarum, quæ pro Missæ Sacrificio fieri necessario debent ab Ecclesiis, Piisque Locis, quibus ob inopiam ea facultas non suppetit, cum, inquam, causa ejusmodi in examen iterum adduceretur in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secretarii munus gereremus, hæc petita fuerunt[b]: *An Archipresbyter Ecclesiæ Collegiatæ Oppidi Montis Curoni fuerit, & sit obligatus subministrare vinum, ceram, & hostias Capellanis, aliisque Presbyteris de clero celebrare volentibus, vel obligatis celebrare Missas in eadem Ecclesia*: Reponsum his verbis datum fuit: *Archipresbyterum non teneri ad ministranda utensilia, de quibus agitur, iis, qui celebrant in sua Ecclesia ex obligatione Beneficii, sive Capellaniæ: quoad Missas adventitias teneri ad dictam subministrationem, quatenus permittat, eas in sua Ecclesia celebrari, nec teneri ad has Missas adventitias admittendas, nisi solutis utensilibus per celebrantes*. Insuper die 14. Maji anno. 1729. dum causa Maceratensis ageretur, vetustius Sac. Congregationis Decretum, quod anno 1685. confectum fuerat, confirmatum est. Illud quidem Patribus Minoribus Conventualibus permittebat, ut aliquid retinerent pro expensis Missarum, quas Presbyteri Sæculares in ipsorum Ecclesia celebrare ex officio tenebantur; non autem, cum reliqui Sacerdotes pietate solum ducti Sacrum in eadem Ecclesia conficerent: ex his satis aperte conjicitur, primum, si Ecclesiæ pauperras interveniat, aliquid retineri posse pro necessariis Missarum expensis, cum perpetuæ sunt; etenim consuetum stipendium non minuitur, cum Testatores perpetuas Missas instituentes integro Sacerdotes stipendio, omnibusque expensis pro Sacrificio peragendo necessariis consulere debuerint. Quod si aliquid deesse videatur, vel quia per Testatorem præscriptum

a *Habetur in 2. parte Bullarii pag. 319.* b *In Causa Dertonensi proposita die 8. Junii resoluta die 6. Julii, & confirmata die 28. Sept. 1726.*

scriptum non fuerit, aut quia cursu temporis constituti proventus ad Missas agendas imminuti habeantur, aliquis inter hæredes fortasse aderit, qui ære suo expensis omnibus satisfacere debeat. Postremo, si nulla ex parte subsidium desumi potest, semper aditus patet ad petendum, ut Missæ ejusmodi ad minorem numerum redigantur. Secundo, si, uti superius dictum est, Ecclesiæ paupertas intersit, aliquid retineri potest pro Missarum expensis, quæ in ipsa Ecclesia per aliquem pium Testatorem institutæ fuerunt, vel cum Sacrarii Custodes plurimis congestis eleemosynis Missas celebrandas indicunt. Tunc enim ex consueto stipendio aliquid plerumque detrahitur, quod tamen permitti nequit, cum Ecclesia privilegium a Sede Apostolica obtinuerit, ut pro expensis in Sacrificio necessariis Missarum numerus minuatur; quo sane privilegio aliquas Romæ Ecclesias gaudere non ignoramus. Tertio, etsi Sacrarium Ecclesiæ prematur inopia, nihil pro expensis Missarum necessariis exigi potest a Sacerdotibus; qui ad eamdem Ecclesiam accedunt rem divinam facturi, aut pietatis causa, aut certe nullo ducti stipendio per Ecclesiæ Ministros, quamvis ipsi nullo jure adstringantur illis Sacerdotibus permittere, ut Sacrum ibidem perficiant. Quarto, si Sacerdos ipse celebrare in eo templo omnino postulat de cujus paupertate constat, tunc aliquid pro expensis deposcere licet, vel a Presbytero, qui ob pietatem sacrum facit, vel ab eo, qui collato stipendio Sacrificium indixit, si forte Sacerdoti aliquid superaddere velit pro consuetæ eleemosynæ detrimento, quod ratione expensarum subeundum est; vel tandem, si aditus ejusmodi præcludatur, ex ipso consueto stipendio aliquid expetere conceditur.

14. Non minorem sane diligentiam Sedes Apostolica contulit, ut Missarum Sacrificia præscripto tempore, ac loco, integroque numero persolvantur. Decreta Urbani VIII. prohibent adventitias Missas accipere, nisi reliquæ omnes, pro quibus antea stipendium collatum fuit, penitus absolvantur. Hinc orta quæstio fuit, an Decretum ejusmodi nullam pateretur interpretationem, responsumque est novas eleemosynas admitti posse *dummodo infra modicum tempus possent omnibus satisfacere*. Porro hujus modici temporis spatium ad duos, vel tres menses protrahebatur. At Sacra Concilii Congregatio die 17. Julii anno 1755. ita respondit: *Cum in declaratione undecimi impressa super Decretis de celebratione Missarum permittatur receptio aliorum onerum Missarum celebrandarum dummodo infra modicum tempus possit omnibus satisfieri, hodie nonnulli Superiores Regulares pro conscientiarum, ut inquiunt, quiete denuo quærunt, an dictum modicum tempus celebrandi Missas reputetur tempus duorum, vel trium mensium*. Sacra &c. respondit, *modicum tempus intelligi infra mensem* [a]. Quod pertinet ad numerum Missarum satis explicatur in Decretis Innocentii XII. litteris Apostolicis ejusdem Pontificis insertis, quibus Urbani VIII. Decreta confirmantur. In his præcipitur, ut figatur in Sacrario Tabella, in qua Missæ

a *Lib. 19. Decretor. pag.* 497.

Missæ perpetuo celebrandæ describantur; ut duo libelli serventur, in quorum altero perpetuæ Missæ jam peractæ, in altero adventitiæ notentur; ut Fabrica S. Petri nullam compositionem elargiatur pro Missis, quæ prætermissæ fuerint, nisi ea conditio intercesserit: *Dummodo malitiose non omiserint, animo habendi compositionem; alias, gratia nullo modo suffragetur*: præter alias pœnas, quæ ejusmodi delinquentibus infliguntur. Quod si tanta pecunia pro Missis celebrandis indies congeratur, ut infra præscriptum tempus absolvi nequeant in illa Ecclesia, vel Altari, quemadmodum stipendium conferentes expostulant, per Sac. Congregationem Concilii præcipi solet, ut palam in templo Tabella exponatur, quæ declaret, in ea Ecclesia, seu Altari infra certum tempus sacra, quæ fieri poterunt, conficienda esse; quæ supererint, in alia Ecclesiu, seu in diverso Altari ejusdem Ecclesiæ celebranda. Hoc pacto, qui eleemosynas tribuunt, universa perspecta habebunt, & pietati facilius obsecundare poterunt, prout ipsis libuerit.

15. Id plerumque evenit, cum de aris privilegiatis agitur; de quibus illud certum, & commune est apud Theologos, Indulgentias Defunctis prodesse, non tanquam *ex potestate judiciaria*, uti contingit, cum Indulgentiæ degentibus adhuc inter vivos conceduntur, sed modo tantum suffragii, quemadmodum Gabriel Biel fuse demonstrat [a]. Hoc fundamento innititur Summus Pontifex, cum privilegiatas aras declarat, ac pro Missæ celebratione, quæ in illis indicitur ad expiandam Defuncti alicujus animam, Thesauri Ecclesiastici eam partem attribuit *per modum suffragii*, quæ satis est, ut eadem anima, si Deo placitum sic fuerit, e Purgatorii cruciatibus eripiatur, uti Gregorius XIII. explicat, cum privilegiatum Altare Metropolitanæ nostræ Sancti Petri largitus est: *Eam a pœnis Purgatorii, quantum Divinæ bonitati placuerit, per modum suffragii liberare possit*. Extant monumenta, quibus ejusmodi Altaria in Ecclesia fuisse comprobatur, cum Paschalis I. Pontificatum obtineret: *Paschalis I.* (inquit Bellarminus [b]) *Indulgentiam ita concessit, uti, qui pro Anima Patris, vel alterius particularis Personæ defunctæ tot Missas celebraverit in Capella Sancti Zenonis, quæ est in Ecclesia Sanctæ Praxedis, Animas illas de Purgatorii pœnis eripiat*. Eadem privilegia posteriori tempore perstiterunt; quin aliud magis amplum a Gregorio XIII. concessum fuit. Quamobrem, cum Paulus V. Sedem Apostolicam teneret, visum fuit aliquam normam super hac re constituere [c]. Congregatio itaque indicta fuit, ad quam celeberrimi Cardinales Baronius, Bellarminus, Du Perron, & Asculanus convenerunt. In ea sancitum est, ut Altaria privilegiata iis tantum Ecclesiis permitterentur, quæ magis insignes essent, & in quibus quotidie præscriptus ab eadem Congreg. Missarum numerus haberetur. Verum, ut pro his Indulgentiis, cæterisque omnibus ratio quædam, ac methodus

a *De Canone Missæ lect. 57.* b *In suo Tract. de Indulg. lib. 1. cap. 14.*
c *Bellarm. epist. 48. de litt. familiaribus.*

dus servarentur, in Pontificatu Clementis IX., ac deinde Clementis XI. Congregatio designata fuit, nosque ipsi inter Consultores ejusdem cooptati. Decretum in ipsa fuit, ut eæ solum Ecclesiæ Altari privilegiato semel in hebdomada fruerentur, in quibus quotidie saltem Missæ quinque agerentur, quæ certæ essent, non adventitiæ: Si vero decem sacra quotidie certo fierent, eodem privilegio bis in hebdomada; Si quindecim Missæ certo conficerentur, ter in hebdomada privilegiato Altari uti possent: quadraginta postremo Missas necessario requiri, ut idem privilegium esset quotidianum. Ea Congregatio nihil de illis Altaribus privilegiatis constituit, quæ Fidelibus adscitis in sacra sodalitia, aliisque peculiaris Instituti viris a Pontifice tribuuntur. Porro licet ex his privilegiis plura nuncupentur perpetua, certo tamen temporis spatio definiuntur, ut illa præsertim, quæ posteriori tempore per Sedem Apostolicam concedi solent. Ostendit Thiers [a] qua severitate quidam Galliæ Episcopi in eos Rectores Ecclesiarum usi fuerint, qui stipendia pro Missis ad Altare privilegiatum celebrandis acceperant, cum privilegii tempus absolutum jam fuisset.

16. Nonnulli pariter asserere ausi sunt nullo modo necessarium esse, ut præscriptus Missarum numerus singulis diebus conficiatur, sed sufficere, ut Missæ pro privilegiatis Aris obtinedis designatæ pluribus cujuslibet hebdomadæ diebus celebrentur. Verum Innocentius XII. hoc Decretum Sacræ Congregationis Concilii sua auctoritate approbavit: *Cum juxta stylum Secretariæ Brevium Apostolicorum in Indultis Altarium pro Animabus Fidelium Defunctorum a pœnis Purgatorii liberandis ut vocant, privilegiatorum præfiniri soleat certus numerus Missarum in Ecclesiis, in quibus Altaria hujusmodi sita sunt, quotidie celebrandarum, adjecta nimirum clausula: Dummodo in dicta Ecclesia tot Missæ quotidie celebrentur; frequenter vero contingat, ejusmodi conditionem non ita exacte adimpleri, & nihilominus nonnulli favorabiliter illam interpretantes asserant, sufficere, quod Missæ in iisdem Indultis, sicut præmittitur, præfinitæ, pluribus saltem diebus cujuslibet hebdomadæ celebrentur, nec necesse sit, illas singulis diebus celebrari; idcirco exortum fuit Dubium de mandato Sanctissimi Domini Nostri in hac Sacra Congregatione discutiendum. An, attenta clausula supradicta, necessaria omnino sit singulis diebus celebratio Missarum in Indultis hujusmodi præfinitarum, vel potius sufficiat aliquibus, licet non omnibus, diebus cujuslibet hebdomadæ &c.* Die 5. Iunii 1694. Sacra &c. *respondit affirmative quoad primam partem, negative quoad secundam, ac proinde celebrationem Missarum Indultis præfatis, ut præfertur, præfinitarum omnino necessariam esse singulis diebus in eadem Ecclesia. Et, facta de præmissis relatione Santissimo die 17. Iulii ejusdem anni, Sanctitas Sua Sacra Congregationis sententiam benigne approbavit; & publicari mandavit: Die 11. Septembris 1694. lib. 44. Decretorum pag. 467.*

17. Re-

a *In suo Tract. de Superstition. tom. 4. cap. 18*

17. Regularium, ac Sæcularium cœtus, cum Clemens XI. esset Pontifex, a Sacra Congregatione Concilii hæc petiverunt: *Primo, an absentibus Religiosis ex causa prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus, vel quando occasione Festivitatum, vel funerum, aut similium a Superioribus ad celebrandum alibi transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero Missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro eo tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore. Secundo, an idem sit statuendum deficiente præfixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regularium, quam Sæcularium. Tertio, an pariter sit statuendum, deficiente dicto numero Missarum ob absentiam ab Ecclesiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, vel menses*. His ita responsum fuit die 30. Julii anno 1706.[a]: *Ad primum quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadragesimæ censuit remanere suspensas; non autem in reliquis, dummodo raro contingat. Ad secundum censuit, non remanere suspensas. Ad tertium, satis provisum in primo*.

18. Hæc nobis exponenda fuerunt, ne muneri nostro pro hujus Diœcesis administratione deesse videremur; ut vero omnia perficiantur, Decreta in primis Urbani VIII., Innocentii XII., aliorumque Pontificum plurimum commendamus, nec non Decreta Sac. Congregationum, quæ superius commemoravimus.

19. Cum autem Cardinalis Boncompagnus statuerit[b], ut sors pro Missa perpetua 112. scutatis Romanis constaret, nos hanc summam ad 60. Romana scutata redigimus, cujus rei causam hîc subjicimus.

20. In Pontificatu Innocentii XIII. omnes fere Regularium Ordines summo studio petiverunt, ut onera pro Missis perpetuis imminuerentur. Tradita nobis fuit hujus negotii cura, habitisque cum Præfectis Regularium pluribus colloquiis, postremo sancitum fuit, ut onera pro singulis Missis perpetuis, ad 60. Romana scutata redigerentur, eaque summa perpetuo in ejusmodi Missis excipiendis servaretur. Id Summus Pontifex sua auctoritate probavit, ac per omnes Regularium cœtus Decretum eo modo confectum fuit, uti paulo ante explicavimus.

21. Coacto Romano Concilio per Benedictum XIII. in quo locum inter Canonum interpretes nos ipsi tenuimus, facultas Episcopis permissa fuit, ut in suis Diœcesibus 60. Romana scutata pro singulis perpetuis Missis decernerent, uti Pontifex Innocentius XIII. Præfectis Regularium ante præscripserat. Insuper ea conditio adjecta fuit, ne majorem, aut minorem pecuniæ summam pro Missis perpetuis in posterum statui paterentur.

22. Eadem ratione Sanctissimus Pontifex, qui Ecclesiam universam feliciter moderatur, nobis potestatem fecit, eamque prorogavit, ut in peraganda Pastorali Visitatione perpetuas Missas ad præscriptam normam redigeremus. Quare, si hac auctoritate præditi pro iisdem Mis-

a *In Bullar, Clementis XI. part.2. c.5* b *In Synod lib. 1. cap. 5.*

sis 112. Romana scutata ad 60. solum scutata reduximus, quisquis consilii nostri rationem facile perspicere potest. Monendum quoque est, perpetuas Missas excipi non posse juxta Decreta Urbani VIII., atque Innocentii XIII., nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri Generalis intercesserit.

23. Nihil novi pro stipendiis Missarum adventitiis constituimus; sed morem jampridem inductum libenter probamus. Cum Benedictus XIII. Pontifex esset, magno apparatu, magnoque studio propositum fuit, ut idem stipendium augeretur, cum Romæ ad decem Romanos asses solum pertingeret: Sacræ Congregationi Concilii res examinanda tradita fuit, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus. Quare dissertationem in lucem edidimus, in qua rationes pro utraque sententia continebantur; Die vero 13. Aprilis anno 1726. petitum fuit: *An, & in qua quantitate eleemosyna manualis Missæ augenda esset in Urbe*. Responsum his verbis datum: *Nihil esse innovandum, & ad mentem; Mens est, ut agatur cum Eminentissimo Vicario super observantia Decretorum pertinentium ad utensilia, & ad non transmissionem Missarum extra Urbem*.

24. Nihil pariter innovamus pro ea parte pecuniæ, quæ ratione utensilium Sacrariis confertur, cum Officium pro Defunctis, aut celebritas aliqua in honorem Sanctorum indicitur. Insuper, cum nihil utensilium causa requiri soleat ab iis, qui solum ob pietatem in aliquo templo rem divinam facere instituunt, præcipimus, ut in hac Civitate ac Diœcesi eadem consuetudo perpetua, & constans habeatur. At vero pro stipendii parte, quæ utensilium causa retinetur, cum de Missis perpetuis agitur, vel de iis, quæ a piis Testatoribus præscriptæ fuerunt, volumus, ut Curatores Ecclesiarum infra tres menses Vicarium nostrum Generalem adeant, qui juxta normam superius expositam judicabit, an pars aliqua stipendii retinenda, & quænam summa statuenda videatur. Si id facere prætermiserint & facultatem a Vicario Generali infra præscriptum temporis spatium non obtinuerint, jussu nostro nihil omnino retinere poterunt.

25. Postremo jubemus infra tres menses deferri ad Scribam Curiæ Archiepiscopalis diplomata, quibus Altaria privilegiata declarata fuerunt, ut ipse auctorem concessionum ejusmodi cognoscat. Nam plures Apostolica privilegia sine ullo jure jactantes, eam sibi facultatem attribuerunt. Idem Scriba deprehendet, num ea privilegia concessa perpetuo fuerint, an certo tempore concludantur; num tempus ejusmodi jam absolutum, an prorogatum sit; quænam conditiones adjectæ; & an diligenter perfectæ fuerint. Si hæc diplomata, ac testimonia constituto tempore non proferantur, Altaria privilegio carentia pronunciabimus, aliasque pœnas infligemus.

IN

INSTITUTIO LVII.

De publico examine indicendo pro vacatione Canonicatus Theologalis in Metropolitana Ecclesia. Qua de causa, & quo tempore in Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis lectiones Theologales instituta fuerint. Non esse idoneum ad obtinendas prabendas Theologales, qui Doctoris lauream in probata Academia consequutus antea non fuerit. De munere Canonici Theologi. Diversa in hac re plurium locorum esse instituta, & quare id eveniat.

1. Renunciato in Episcopum Assisinatem Octavio Ringhierio, vacuus relinquitur in hac Metropolitana S.Petri Canonici Theologi locus, quem ille obtinebat; ad Summum Pontificem pertinet eum dignitatis gradum conferre, uti jure Pontificio constituitur [a]. Muneris nostri partes in eo solum positæ sunt, ut publicum examen indicamus, quod deinde ad Cardinalem Prodatarium transmitti debet, ut quid statuendum sit, Pontifex dijudicet.

2. Pontifex Alexander III. in Lateranensi Concilio tertio, quod anno 1179. coactum fuit, præcepit, ut in singulis Cathedralibus Ecclesiis sufficiens Beneficium sapienti viro decerneretur, qui Clericos ejusdem Ecclesiæ, aliosque egenos sine ullo stipendio sacras litteras, ac disciplinas edoceret [b]. Cum tamen id prætermissum fuisset, Innocentius III. in Concilio quarto Lateranensi [c] Decretum Alexandri confirmavit, & insuper jussit, in quacumque Metropolitana Theologum designari, qui Presbyteros, cæterosque sacris litteris informaret, & ea præsertim traderet, quæ spectant ad animarum curam. Ipsi vero proventum statuit, quem percipere debeat, donec hoc docendi munere fungatur [d].

3. At vero de Metropolitanis solum agebat Innocentius. Hinc Basileense Concilium [e] Cathedrales omnes eodem Decreto complexum est. Tridentina autem Synodus [f] non modo Cathedralibus, sed Collegiatis etiam, quæ in aliquo insigni Oppido constitutæ essent, edixit, ut proventus, qui primo vacaret, Magistro ad sacras litteras explicandas præposito tribueretur. Illud pariter adjecit, ut in Monachorum Cœnobiis, ubi commode fieri posset, sacræ litteræ publice explanarentur. Postremo Benedictus XIII. anno 1725. Cathedrales, quæ adhuc Præbenda Theologali carerent, ad illam excitandam non modo hortatus est; sed etiam hæc sanxit [g]: *Volumus insuper, ut tam illa* (de Præbenda Theologali recenter excitata agitur) *quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologales hactenus constitutæ, & deputatæ conferri semper debeant Doctori in Sacra Theologia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eadem facultate suscipiat;*

a *Ad Regimen. de Præbend. inter communes &c.* b *Can.11.* c *Anno 1215.*
d *Cap. Quia nonnulli de Magistris.* e *Sess.21. c.3.* f *Sess.5. c.1. de Reformat.*
g *In Constit. quæ incipit: Pastoralis officii &c.*

& cæteroquin magis idoneo in formali concursu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo Parochiales Ecclesiæ conferuntur. Hunc porro in finem, quotiescumque ejusmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini sese subjicere voluerint, coram Episcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint, ab eodem Episcopo actu deligendis, ac deputandis, in Theologali tamen facultate licentiatis, & valde peritis, sive Sæcularibus, sive Regularibus; & illi, qui in ejusmodi concursu probatus, magisque idoneus renunciatus fuerit, Præbenda conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad Sanctam Sedem spectabit, Episcopus ad Romanum Pontificem pro tempore existentem Acta concursus transmittere teneatur, ut ipse vacantem Præbendam illi assignare, atque conferre possit, quem cæteris digniorem, & magis idoneum in Domino judicaverit. Hæc quidem Benedicti Constitutio excusa fuit post Romanum Concilium, quod non nisi Romanam Provinciam afficit; cum tamen illud contineatur: *In Cathedralibus quibuscumque Italiæ, Insularumque adjacentium*, proculdubio hanc nostram Metropolitanam idem Decretum complectitur.

4. Ex ipso satis aperte colligitur, Præbendam Theologalem in eum conferri non posse, qui in Sacra Theologia Doctoris Lauream adeptus non fuerit, vel ipsam infra annum non suscipiat, quemadmodum Dataria præcipere consuevit, cum alicui proventus ejusmodi conceditur: *Volumus autem, quod tu infra annum proximum gradum Magisterii in aliqua approbata Universitate Studii generalis, prævio rigoroso examine, ac alias servatis servandis, suscipere omnino tenearis; alioquin Canonicatus, & Præbenda vacent eo ipso.*

5. Neque sane,ut quis Doctor in Sac.Theologia declaretur, satis est, ut Lauream Doctoris in jure Pontificio consequutus sit, vel infra annum consequi ipsam deliberet; non, inquam, satis est, ut Præbendam Theologalem, de qua agimus, sibi comparet. Nam, licet nullum discrimen inter Theologum, & Canonum Interpretem prius agnosceretur [a], nunc aliter se res habet; siquidem Sacrorum Canonum studium, ac disciplina subjicitur Theologiæ, cui pariter Sacrorum Canonum scientia anteponenda est, non secus, ac naturalis Philosophia Medicorum facultati, ac Musicæ Arithmetica necessario præponitur. Insuper ad Theologum pertinet dogmata in medium proferre, ea publice explicare, ac de illis, tamquam de suis principiis disputationes instituere, quæ sane omnia Canonum Interpres jam pro certo habet, atque ex Theologiæ fontibus desumpta. Quam ob causam magnum discrimen inter ipsos intercedit, adeoque non sufficit ad obtinendam Theologalem Præbendam, si quis in jure Canonico Laurea Doctoris ornatus fuerit, aut infra annum ipsam consequi secum decernat,nisi forte privilegiumApostolicæ Sedis interveniat. Id sancitum fuit a Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secre-

a *Bulæus in Histor. Universitat. Parisiensis tom.2. seculo 4. pag.580.*

Secretarii munus gereremus, tanquam generalis norma, die 5. Juni anno 1723. Cum enim petitum fuisset: *An provisis de Prabenda Theologali cum clausula de assumendo infra annum gradu Magisterii in Sacra Theologia in aliquâ approbata Universitate, de jure sufficiat, quod Magisterium intra annum recipiant in jure Canonico in aliqua approbata Universitate*: hoc pacto responsum est: *Negative, & habebitur ratio in casibus particularibus*.

6. Neque ad Præbendam Theologalem satis habetur Magisterii gradus in Sacra Theologia, nisi ille in aliqua probata, ac publica Universitate comparatus fuerit. Id quidem ex allata sententia Sac. Congregationis deprehenditur, & Sancti Pii V. Pontificis auctoritate magis firmatur[a], qui ad Beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, quæ Doctoris titulum necessario requirunt, eos minime idoneos declaravit, qui in publica Academia Doctoris gradum in jure Canonico, seu Civili, aut in Sac. Theologia non obtinuerint; omnia quoque privilegia prorsus abrogat, quæ Decessores Pontifices impertiverunt. Accedit etiam, quod in controversiam adductum fuit, an post S. Pii Constitutionem impetrari queant Beneficia, quæ Doctoris gradum conjunctum exigunt, si Beneficio præditus eum gradum in publica Universitate non acceperit, sed ab aliquo, qui ex privilegio Doctoris titulum, atque honorem conferre possit, quod sane affirmatum fuit, uti perspicitur ex Decreto Sac. Congregationis Concilii, quod Galesii[b], & Præsulis Zaulii[c] operibus insertum continetur. Silentio præterimus litteras Apostolicas Gregorii XV. datas die 4. Julii anno 1622., quibus Clementis VII. litteras, & Cardinalis Alexandri Montalti Decretum anno 1604. evulgatum confirmat, præcipitque iis omnibus, qui Doctores constituti fuerint eo modo, quem nuper exposuimus, ne Togam Doctoris Bononiæ superinduere, neque palam docere audeant.

7. Munus Canonici Theologi in eo situm est, ut Sacram Scripturam interpretetur, quemadmodum docet his verbis Tridentina Synodus[d]: *Ad ipsius Sacræ Scripturæ expositionem, & interpretationem*. Item alio loco sic habet: *Ut ipsa Sacræ Scripturæ lectio habeatur*. De Monachorum autem Cœnobiis verba faciens, hæc tradit: *In Monasteriis quoque Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur*. Hîc sane Tridentinum Concilium de sacrarum litterarum interpretatione sic agere videtur, ut ipsam a Theologiæ Scholasticæ lectione sejungat. Primum enim de expositione Sacræ Scripturæ verba facit: *Ne cælestis ille Sacrorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat*. Tum quia Decreti ejusdem causa controversiam excitatam non ignoramus inter Cassinatem Abbatem, & insignem Theologum Sotum ex Ordine S. Dominici, utra nempe ex lectionibus Scholasticæ Theo-

a *In sua Const.60. in Bull. Rom. tom.2.* b *De restitut. in integrum c.7. num.67.*
c *Ad statuta Faventiæ tom.1. lib.1. rubric.20. sub num.10.*
d *Cap.1. sess. 5. de Reformat.*

Theologiæ, & Sacrorum Librorum præferri deberet [a]: attamen, cum ipsa Synodus de utraque simul lectione sermonem habeat: *Pro Lectoribus Sacræ Theologiæ*: Item, *ut Theologi lectio in eis commode haberi non possit*; Sacra Congregratio Concilii non semel respondit, munere suo perfungi, qui Præbendam Theologalem obtineat, si sacras litteras exponat, aut Scholasticam Theologiam tradat diligenter [b].

8. In quibusdam locis pro Sacra Scriptura, ac Theologia Scholastica, quæstiones de Morali Theologia a Canonico Theologo explicantur. In hac verò Metropolitana Canonicus Theologus aut sacras litteras, aut Scholasticam Theologiam interpretabitur, cum nulla consuetudine ad Moralem Theologiam tradendam adducatur. Nam cœtus indicitur pro ejusmodi quæstionibus examinadis, ad quem statis diebus Metropolitanæ Canonici, Parochi, & Confessarii conveniunt, ipsique cœtui Theologus Pœnitentiarius præficitur. Porro huic Civitati valde indecorum esset, si eam consuetudinem reciperet, quæ in parvis Oppidis dissimulatur, ubi præstantes doctrina viri non ita facile versantur, qui Sacram Scripturam explanent, aut Scholasticam Theologiam reliquos edoceant. Hæc autem præclara Civitas studiorum parens merito nuncupatur, in qua Innocentius VI. anno 1360. celebrem Theologiæ Academiam excitavit [c]. Noster quoque Civis Gregorius XIII. privilegium confirmans a Julio II. traditum, quo civibus tantum conferenda Beneficia nostræ Urbis edixit, ipsam magna Theologorum copia redundare testatus est [d]: *Nos itaque, quibus satis liquet, Civitatem nostram prædictam viris omni doctrinæ genere & præsertim Theologia præditis abundare*. Nos etiam cognitum perspectumque habemus, plures in hac Civitate iis virtutibus præditos esse, quas Theologo Scholastico convenire Melchior Canus existimavit [e]: *Quem vero intelligimus Scholasticum Theologum? Aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo, qui de Deo, rebusque Divinis apte, prudenter, docte, & litteris, institutisque sanis ratiocinetur*. Interim dies, quibus Canonicus Theologus suum munus exercere debeat, nos ipsi designabimus, ne ulla perturbationis occasio præbeatur. Tertiam partem Theologalis Præbendæ secernemus, quæ Sacrario hujus Metropolitanæ tribuetur habita dierum ratione, quibus præscriptas lectiones tradere idem Canonicus Theologus prætermiserit, uti Benedictus XIII. decernit [f].

9. Hæc breviter innuenda fuerant de publico examine, eorumque virtutibus, qui Præbendam Theologalem expetunt. Illud monendum superest, die 11. proximi mensis Maji idem examen habendum in nostris ædi-

a *Pallavicinus in histor. ejusdem Concil. lib.7. c.5.* b *Gallemart. ad dictum cap.1. num.16. sess.5. de Reform. Fagnanus in Cap. Quia nonnullis num 29. & seqq. de Magist. Garzias de Benefic. 5. part. c.4. num.156. Pirringh. in jus Canon. tom. 4. lib.5. §.1. sub num.7. vers notandum sexto. Pignatellus Consult.62. num.27. tom.3.* c *In sua Bulla 2. tom.1. Bullar. Roman.* d *In Constitut. evulgata anno 1584.* e *Lib. 8. de locis Theologicis cap. 1.*
f *In allata constitut. §. cæterum.*

ædibus, cui nos ipsi, & Examinatores, quos nominabimus, hora 12. præsentes aderimus. Scriptæ quæstiones proponentur; responsiones pariter scripto, latinoque sermone exarari volumus quæ Romam ad Cardinalem Prodatarium mittentur. Nam examen pro Theologali Præbenda eodem modo, ac pro Ecclesiis Parochialibus obtinendis idem Benedictus XIII. præscribit.

INSTITUTIO LVIII.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis inscripta, qui testimonia obsignant de meritis Ordinandorum, & illis etiam, qui hujusmodi testimonia accipiunt. Quid observandum sit erga Diœcesanos, qui in Civitate diu versati fuerint, & postea in agrum redierint, si petant, aut proferant sola testimonia a ruralibus Parochis comparata. De Testimoniis ad probandam necessitatem, atque utilitatem Ecclesiarum, ad impetrandam facultatem, ut solvantur interstitia tam pro Clero Sæculari, quam pro Regulari.

1. UT in conferendis Ordinibus tum minoribus, tum majoribus quædam norma, ac recta methodus servetur, plures Institutiones evulgavimus, nempe 2. 23. 26., & 42., quæ in hoc libro continentur. Nunc te monemus, eosque simul, qui meritis Ordinandorum examinandis præpositi sunt, ut eas percurrant, antequam suo testimonio illos probent, qui ad Ordines provehendi sunt, caveantque, ne aliquid ab iisdem institutionibus alienum, ac dissonum deprehendatur. Hic autem duo subjicimus, quæ necessaria putamus. Ac primum, plures ex Diœcesi in Urbem confluunt, ut studiis operam præbeant; deinde, cum litterarum studia intermittuntur, quæ sane cessatio non exiguo temporis spatio concluditur, paternam domum repetunt. Postea, cum Ordines exposcunt, testimonium ruralis Parochi solum proferunt, qui fatetur, eos Ecclesiæ fuisse addictos, Christianæ legis, ac doctrinæ explicationi interesse, ad Sacramenta percipienda sæpius accedere,ac susceptum Ordinem exercere sedulo consuevisse. Itaque id minime sufficere declaramus; sed nos etiam certos facere debent, iisdem muneribus perfunctos diligenter fuisse, cum ratione studiorum in Urbe versarentur. Secundo, Tridentinum Concilium certos limites interstitiis constituit, videlicet anni spatium, ut a minoribus Ordinibus ad majores Clerici admittantur: *Hi vero non nisi post annum a susceptione postremi gradus minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur*. Annum quoque præscripsit, antequam Diaconatus conferatur: *Si per annum saltem in eo non sint versati.* Annum pariter pro Presbyteratu suscipiendo: *In Diaconatu ad minus per annum integrum*. Episcopis tamen permittit, ut hæc interstitia remittant, si Ecclesiæ necessitas, vel utilitas id postulare videantur:

tur : *Nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas judicio Episcopi aliud exposcat* [a]. Nos vero in conferendis Ordinibus discrimen inter Regulares, ac Sæculares statuemus. Profecto in dubium revocari non potest, Regulares etiam Decreto ejusdem Synodi comprehendi, quemadmodum a Sacra Congregatione Concilii sancitum fuit, nam, cum petitum esset [b], an Concilii Decretum Regulares quoque complecteretur, responsum ita fuit: *Sacra &c. censuit comprehendi* [c]. Non ignoramus pariter, interstitiorum remissionem non ad ipsorum Præpositos Generales, aut Provinciales, sed ad Episcopum solum pertinere, uti Sacra Congregatio die 17. Maji anno 1593. decrevit: *Sacra &c. censuit, judicium hoc remittendi temporum Interstitia ad Episcopum solum pertinere, non autem ad Generales, aut Provinciales Ordinum* [d]. Cum tamen eadem Congregatio die 31. Maji anno 1597. præceperit, ut causas remittendi interstitia Præfecti Regularium cognoscant, illisque Episcopus fidem adhibeat, eorumque testimonium sequatur: *Sacra &c. censuit, remissionem Interstitiorum etiam quoad Regulares ex causis tantum a Concilio expressis faciendam pertinere ad Episcopum Ordinantem, eum tamen hac in re debere quoad causas deferre judicio, & attestationi Superioris Regularis Ordinandi* [e]; idem quoque die 1. Julii ejusdem anni confirmatum fuit [f], ac postremo eamdem sententiam iterum evulgavit die 12. Septembris anno 1609. [g]: *Sacra &c. sæpius declaravit, remissionem Interstitiorum ex causis a Concilio expressis pertinere ad Episcopum Ordinantem, quoad Regulares ab eo Ordines suscipientes, non autem ad Regulares Superiores; ipsum tamen Episcopum de causis remissionis teneri fidem adhibere, ac deferre testimonio Superioris Regularis*; cum hæc, inquam, ita se habeant, propositam normam libenter amplectimur, cum præsertim veteri disciplinæ aptissime conveniat. Osius præclarum Episcoporum lumen legem Interstitiorum primus in Concilio Sardicensi proposuit [h]. Illam Concilii Patres unanimes probarunt, sed arbitrio Episcoporum eam facultatem permittendam censuerunt. Romani deinde Pontifices Siricius [i], Cœlestinus, ac Leo Magnus [k], tempus Interstitiorum sanxerunt, nempe per duos annos in Lectoratu, atque Exorcistatu permanendum, per quinquennium in Acolytatu, ac Subdiaconatu, ac per aliud quinquennium in Diaconatu. Gelasius primus, cum eo tempore Regiones Italiæ a Barbaris vastarentur, ob eam causam, & ob exiguum Clericorum Sæcularium numerum indulsit, ut post annum cum dimidio a Lectoratu ad Sacerdotium reciperentur. Regularibus vero unius anni spatium ob hanc præclaram rationem indixit: *Quia* (inquit), *quod annorum Interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta docetur præstitisse devotio*. At vero Concilii Tridentini Decretum servabimus, cum Ordines Cleri-

cis

a *Cap.11. 13. 14. sess.23. de Reformat.* b *In causa Mediolanen. anno 1573.* c *Lib.1. Decretorum pag.149.* d *Lib.7. Decret. pag.108.* e *Lib.9. Decretor. pag.18.* f *Lib.9. Decretor. pag.22.* g *Lib.11. Decretor. pag.65.* h *Can. 10.* i *In epist. ad Imerium Episc. Tarraconen.* k *In epist. ad Episcop. Galliæ, ac Maurit.*

cis Sæcularibus conferri debebunt, neque pro remittendis Interstitiis tradita nobis facultate utemur, nisi necessitas, seu utilitas Ecclesiæ clare demonstretur. Tum quidem necessitas intervenit, cum peculiari Ecclesiæ Ministri desunt, nec alii Ordinibus præditi sufficere videntur, ut eadem munera sustineant; utilitas autem ostenditur, cum in aliqua Ecclesia parum idonei Ministri versantur, vel si de aliquo viro res agatur ætate jam matura, sed doctrinæ laude præstanti, quæ satis legitimæ causæ a Scriptoribus judicantur [a]. Utilitas pariter ex eo proficiscitur, si aliquis Parochiam, aut Beneficium obtinuerit ea conditione, ut infra annum juxta Decreta Sac. Congregationis [b] Presbyteratum, aut Sacrum Ordinem suscipere teneatur. Nos sane ex hac sententia nunquam recedemus, licet privilegia accipiendi Ordines *extra tempora* a Pontifice obtenta proferantur. Quippe Innocentius XII. declaravit, non cogi Episcopos privilegiis ejusmodi ad conferendos Ordines, sed ipsorum arbitrio relinqui ad Ordines quemquam assumere *extra præscripta tempora*, si tamen id cum utilitate conjunctum arbitrentur. Ita decrevit Pontifex die 4. Decembris anno 1693. [c]. De his te monendum necessario duximus, ut si forte aliquis sibi remitti contendat Interstitia, consilium, ac propositum te hortante deponat, nisi omnia, quæ superius exposuimus, in supplici libello non solum afferat, sed etiam clare demonstret. Hæc tibi significavimus &c.

INSTITUTIO LIX.

De Seminario Archiepiscopali. Quam magnam utilitatem afferant Diœcesibus Seminaria: de ipsorum origine. Duas species Seminariorum antiquitus fuisse. De laudibus Bononiensis. Quid decernant Sacri Canones pro Seminariis. Leges, ac norma recentis Seminarii Bononiensis.

1. QUam magna utilitas in Diœceses ex Seminariis Episcoporum dimanet, facile deprehenditur ex Tridentina Synodo [d], quæ de iisdem Seminariis erigendis sermonem his verbis exorditur: *Cum adolescentium ætas, nisi recte instituatur, prona sit ad mundi voluptates sequendas, &, nisi a teneris annis ad pietatem, & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, nunquam perfecte, ac sine maximo, ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in disciplina Ecclesiastica perseveret &c.*

2. Sanctus etiam Carolus Borromæus, cum Seminarium suum instituerct, his verbis usus est [e]: *Sunt igitur ea potissimum de causa Seminaria ere-*

a *In Theologia Morali Natalis Alexandri lib.2. de Sacram. Ord. art.5. regul.12.*
b *Gallemart. cap.11. sess.23. de Reformat.* c *In Bullario pag.263.*
d *Cap.18. sess.23. de Reform.* e *Par.3. cap.1.*

cta, ut in iis boni, strenuique operarii ad curationem animarum, quas suo Sanguine pretiosissimo Christus redemit, instituantur; & ii quidem adolescentes (qui ob ætatem, cum tenera sit, & proclivior ad voluptates, & flexibilis etiam ad bonarum rerum impressiones admittendas, in operibus virtutum erudiri debent) ut eam vitæ perfectionem adipiscantur, quæ in iis, qui Doctores populorum futuri sunt, elucere debet, & severioribus disciplinæ legibus coercendi. Neque omittendum est judicium Concilii Provincialis Aquilejensis, quod anno 1569. celebratum fuit [a], quod his verbis continetur: *Seminariorum institutionem, conservationem, & promotionem in Ecclesia Dei summe fructuosam, qua Clericalis militiæ propagatur ordo, & progressio, tantopere necessariam esse constat, ut stare Ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, & adminiculo vix possit.*

3. Seminaria ejusmodi primum a generali Nicæna Synodo proposita censentur, uti conjicitur ex Capite 55., ubi de Corepiscopi munere sic decernitur: *Instituat Ministros &c. debetque distribuere eos per Ecclesias, & Monasteria, & providere, ut discant, ut reddantur apti, & idonei ad ædificationem Monasteriorum, & Ecclesiarum, & aliorum locorum, qui horum opera indigebunt.*

4. Hæc autem verba sic interpretatur Franciscus Turrianus Soc. J. adnot. in Canones Arabicos, quos P. Labbeus anno 1671. Parisiis typis evulgavit [b]: *Cernitur in hoc Canone ratio quædam Seminarii Ministrorum Ecclesiæ, seu vestigium quoddam Seminariorum, quæ nuper secundum Decretum Synodi Tridentinæ instituta sunt.*

5. Verum hic Nicænus Canon inter eos viginti minime adnumeratur, qui certissimi sunt, sed inter octoginta, seu octoginta quatuor, qui studio P. Francisci Turriani, ac deinde Abrahami Echellensis Maronitæ ex Arabica lingua in Latinam traducti fuerunt, & qui magnopere in dubium revocantur, uti fuse Schelstratius commemorat [c].

6. Quare, ut viam tutissimam insistamus, Seminaria duplicis generis ex Sacra antiquitate cognoscimus: Ac primum in Monasteriis Pueri educabantur: Clerici vero adulti in ædibus Episcoporum institutionem addiscebant; quæ consuetudo ad annum usque millesimum permansit: Paulo post disciplina, quæ in Monasteriis, & ab Episcopis tradebatur, in desuetudinem abiit; ac publicæ Academiæ excitari cœperunt. Tunc Cardinalis Polus de reformando Anglicano Clero secum cogitans anno 1556. recentia Episcoporum Seminaria proposuit, quorum institutum in Tridentina Synodo diligenter examinatum anno 1563. postea Sanctus Carolus Borromæus feliciter invexit.

7. Pater Thomassinus hujus rei seriem exponit, certisque documentis comprobat [d]. Pueros a Monachis educari consuevisse historia Centulensis

a *Labbe tom. 15. pag. 1503.* b *Tom. 2. pag. 307.* c *Par. 2. Antiquit. Illustr. dissert. 2. cap. 4.* d *De veteri, & nova Eccles. disciplina tom. 1. lib. 3. cap. 6. num. 3. tom. 2. lib. 1. cap. 102. num. 10.*

lensis Cœnobii satis ostendit [a]: *Trecentos Monachos regulariter victuros constituimus, centum etiam Pueros scholis erudiendos sub eodem habitu, & victu statuimus*. Quartum vero Toletanum Concilium, quod sæculo septimo coactum fuit, Seminaria in ædibus Episcoporum extitisse liquido declarat [b]: *Omnis atas ab adolescentia in malum prona est. Nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituere oportuit, ut, si qui in Clero impuberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commaneant, ut lubrica ætatis annos, non in luxuria, sed in Disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo Seniori, quem, & Magistrum disciplina, & testem vita habeant*.

8. Hîc nobis aditus opportune recluditur, ut aliquid de hac celebri Bononiensi Universitate dicamus. Verum in aliud tempus rejicimus inquirere, utrum ipsa per Theodosium minorem, an per Lotharium primum instituta fuerit; an juris Civilis Pandectæ reipsa inventæ fuerint, cum Amalphis obsidione cingeretur, easque Pisanis dono obtulerit Lotharius, quas deinde Irnerius explicare cœperit in hac Civitate, uti Ludovicus Bologninus commemorat, adductus Grifforum annalibus, de quibus graves controversiæ inter Professores Pisanæ Academiæ superiori tempore concitatæ sunt. Omissis pariter his disciplinis, quæ ad Ecclesiasticos non pertinent, pro certo affirmabimus, hanc nostram Academiam juris Pontificii Matrem, ac Sedem extitisse, cui posteriori tempore, nempe sæculo XIV. studium Theologicæ facultatis additum fuit jussu Pontificis Innocentii VI. [c]: Cum res tamen perfecta non fuisset, quod brevi Pontificatum absolvit, Urbanus V., qui in ipsius locum suffectus fuit, hanc utilitatem Academiæ nostræ comparavit, quemadmodum Ghirardazzii testimonio ostenditur [d], secretoque libro Collegii Theologorum, cujus pars excusa fuit in Tractatu, quem de Bononiensibus Doctoribus confecit Alidosius. In eo traditur accitos fuisse ex variis terræ partibus ad inchoandum ejusmodi studium viros doctrinæ laude clarissimos: *Ad fundandum, & inchoandum Bononiæ Studium Theologica Facultatis ex diversis Mundi partibus huc accesserunt Viri Sacra Lectioni dediti, & in lege Domini eruditi, Doctores utique Teologica scientia, moribus, & virtutibus insigniti, quorum Magistrorum nomina digna memoria sunt ista*. Nominatur inter eos primus: *Magister Petrus Thomas Natione Aquitanius tunc Dei Gratia Patriarcha Constantinopolitanus Ordinis Sancta Maria de Monte Carmelo*; qui Beati cultum in Ecclesia obtinuit; ipsique Missam, & Officium Carmelitæ persolvunt.

9. Hanc Universitatem juris Canonici Parentem, ac Sedem nuncupavimus; nam cognitum est omnibus, Canonum collectionem, quæ in scholis traditur, & in Foro usurpatur, a Monacho Gratiano Bononiæ conditam fuisse, quæ statim tanta cum laude, ac felicitate propagari

Ddd 2 cœpit,

a *In Spicilegio tom.4. pag.469.* b *Can.1. 12. quæst.1.* c *Ughell. tom.2. Italia Sacra pag.26.* d *Lib.24. pag.278. & seqq.*

cœpit, ut veteres alias a Dionysio Exiguo, Isidoro, Crescopio, Burcardo, & Ivone peractas in oblivionem adduxerit [a], ob eam potissimum causam, quod Gratiani collectionem hujus nostræ Academiæ Professores notis illustratam juvenibus tradebant, qui magna frequentia ex omnibus terræ partibus in hanc Urbem studiorum causa confluebant, qui deinde in Patriam revertentes non modo Gratiani opus, sed Professorum adnotationes secum deferebant [b].

10. Sanctus autem Raymundus de Pennafort Decretales Pontificum coegit, quibus in Foro, & Scholis utimur. Porro ipse jus Canonicum per tres annos in hac Urbe docuit, cum adhuc juventute floreret, uti Præsul insignis Penia Sac. Rotæ Auditor testatur [c], qui Sancti Raymundi res gestas conscripsit, cum inter Sanctos cooptaretur. Gregorius IX. Magistris, ac Discipulis Bononiensis Academiæ collectionem suam nuncupavit. Idem exemplum sequutus est Bonifacius VIII., adductus, ut librum sextum suarum Decretalium promulgaret, hortationibus Jacobi Castelli Bononiensis Mansionarii, qui ad Pontificem Legatus ob hanc causam ab Academia nostra missus fuit; quemadmodum Joannes ab Andrea coævus auctor declarat [d]: Joannes quoque XXII., licet abesset Italiæ finibus, cum typis dedit Constitutiones, quæ jussu Clementis V. collectæ fuerant, & quæ in Foro, & Scholis adhibentur, ipsas Bononiensis Academiæ Professoribus, ac Discipulis inscripsit, ut Decessorum Pontificum exemplis inhæreret. His revera documentis nostræ Academiæ præstantia, dignitas, & gloria satis commendantur. Frustra hanc laudem obscurare contendunt, qui Collectionem Gregorii IX. Parisiensi Academiæ fuisse inscriptam prædicant juxta litteras ejusdem Pontificis, quæ habentur in vita Sancti Raymundi, quam paulo ante commemoravimus [e]. Nam id nullum attulit impedimentum, ne eumdem honorem huic Civitati largiretur, uti recte perpendit eo loco Penia; quem modo innuimus. Bonifacius autem VIII., & Clemens V. hanc solam Bononiensem Academiam suarum Collectionum munere cumularunt. Postremo, qui jus Pontificium majori cum laude interpretati sunt, aut Bononiæ nati, vel in nostra Academia Professoris munere præditi fuerunt [f].

11. Cum fama hujus Academiæ longe, lateque disseminaretur, populi a nobis etiam disjunctissimi præclara in hac Urbe Collegia excitarunt, ut frequens ipsorum juventus honestam vitæ disciplinam, & egregiam ex publicis Professoribus doctrinam sibi compararet. Qui primus scripsit res gestas Urbani V., & postea excusas a Baluzio inter Pontificum vitas [g], qui Sedem Avenione tenuerunt, ipse idem memorat institutionem Nobilis Collegii Majoris a Sancto Clemente nuncupati pro Hispanis, quod

a *S. Antoninus part. 3. suorum Chronicor. tit. 18. cap. 6.* *Card. Bellarminus in suo Tract. de Script. Eccl.* b *Du Roje in suis Institution. Canonicis lib. 1. de Proœmio.* c *Cap. 2.* d *In Comment. Præfat. lib. 6. in verbo:* A multis. e *Pag. 28.* f *Pancirolus de claris legum Interpretibus.* g *Tom. 1. pag. 376.*

quod Cardinalis Ægidii Albornozii liberalitate fundatum, nunc etiam floret in hac Civitate. Lucas Lindensis Collegium nominat pro Hungaris constitutum ab Episcopo Paulo Sondi, quod adhuc juvenum frequentia celebratur vitæ honestate, ac litterarum studio præstantium [a]. Idem Scriptor reliqua Collegia diligenter enumerat, quæ Pontifices, aut privatas aliquas familias Auctores habuerunt, ut Bononiensibus, & cæteris Italis ad optimos mores, & sapientiam addiscendam domicilia paterent. Sed ad Seminaria redeamus, in quibus Ecclesiastica disciplina juvenes imbuuntur. Cardinalis Gabriel Paleottus primus Bononiensium Archiepiscopus Seminarium ejusmodi primus in hac Civitate constituit. Ipse quidem interfuerat Tridentino Concilio, ac deinde Cardinalis renunciatus, susceptaque hujus Urbis administratione novum Seminarium anno 1568. aperuit, uti facile conjicitur ex illius Archiepiscopali pag.348. ac 358., & ex documentis, quæ in Tabulario ejusdem Seminarii asservantur. Non exiguam sane operam, ac laborem vir præclarissimus pro condendo Seminario impendit: at vel immatura morte præreptus, vel ob alias causas stabilem pro Seminario sedem decernere non potuit, nec studiis alumnorum ita consulere, ut Philosophiæ, ac Theologiæ facultates, & jus Canonicum docerentur. Fortasse, ne in hac parte sibi omnino deesse videretur, sapienter excogitavit, Carolo Sigonio Latini sermonis elegantia celeberrimo eam provinciam committere, ut duos libros Sacræ historiæ per Sulpicium Severum confectos interpretaretur: *Quamobrem* (inquit Sigonius [b]) *recte prudentia vestra breviarium ejus aliquod ex immenso illo utriusque Testamenti corpore conquisivit, quo studiosa juventus omnia ab Adam usque ad Christum, idest a peccato ad salutem, in ipsius Dei populo gesta quasi in unam tabulam collata conspiceret, & cum duos Beati Severi Sulpicii libros in hoc genere distincte, atque ornate admodum scriptos probavit, tum ad tollendum exquisitioris interpretationis hominibus occupatis laborem, eosdem etiam expositione illustrari aliqua voluit. Sic enim fore arbitrata est, ut universi non modo facilius ea, quæ praclare tradita sunt, animo, & notitia comprehenderent, sed ipsa etiam invitati facilitate alacrius, ac studiosius ad eademmet haurienda contenderent.*

12. Posteriori tempore, cum huic nostræ Ecclesiæ Cardinalis Nicolaus Ludovisius præesset, a veteri Sede, quam idem Card. Gabriel Palæottus initio statuerat, in domos quasdam contra Ecclesiam Metropolitanam Seminarium translatum fuit, quæ ad privatos Cives pertinebant, nec erant satis aptæ pro tanta juvenum frequentia, uti quisquis memoria repetere potest; aliquæ leges pro recte administrando Seminario per eumdem Ludovisium præscriptæ fuerunt, ejusque exemplo permoti reliqui Archiepiscopi multa pro Seminarii utilitate excogitarunt. Ad nos tandem gravissimum negotium pervenit, ut commodum Clericis alum-

nis

a *In descriptionibus generalibus, ac peculiaribus Orbis terrarum pag.*442.
b *In epist. nuncupator.*

nis domicilium conderemus, & ne Seminarium careret necessariis ad tradendam Philosophiam, Theologiam, & jus Canonicum Professoribus. Hoc enim pacto satis prospicitur non levi detrimento, quod obvenire solebat, cum alumni post Grammaticæ cursum, litterasque humanas primis, ut ajunt, labris delibatas, Seminarium relinquere, studia intermittere, educationis spem in medio cursu præcidere cogebantur. Quare vix hanc Sedem attigimus, postquam labentem hujus Metropolitanæ porticum restauravimus, omnem curam, & cogitationem convertimus, ut Seminarium a fundamentis excitaretur, & insignes Professores acciri possent, qui scientiarum facultatibus, & Ecclesiæ disciplina Clericos erudirent.

13. Præcipit Tridentina Synodus, ut Seminarium prope Ecclesiam collocetur, aut in eo loco, quem Episcopus designaverit [a]. Patres Concilii Aquilejensis, quod anno 1596. habitum fuisse diximus, hæc tradunt: *Locus Seminarii, si apud Ecclesiam Cathedralem fieri possit, non alibi optandum ut fiat; quo enim propius adsunt Clerici, eo facilius, & minore temporis dispendio in Ecclesiam se conferunt.* Quare, cum domicilium ejusmodi prope Metropolitanam nostram situm esset, in eodem loco novum ædificium condidimus, quo satis commode honesteque Clerici excipiantur: Licet absolutum nondum sit, quadraginta tamen alumni apte in eo versari possunt. Quod si diu sospites, & incolumes erimus, integre rem perficiemus, & fortasse domicilii spatia quoque amplificabimus, & non exigua librorum copia exornabimus. Ipsa rerum experientia edocti sumus, magna alacritate suscipienda esse, quæ ad Dei cultum pertineant, ipsiusque arcanæ providentiæ fidendum. Nam cœptum opus devenisse in eum locum vidimus, quem minime sperabamus; & novi semper aditus patefacti sunt, ut gravissimas expensas sustineremus, quæ vires nostras, ac tenuitatem Seminarii longe superabant. Etenim Dei beneficio quædam vitæ commoda, ac remissiones libenter dimisimus, easque difficultates, quibus humanæ naturæ conditio valde contraria est, alacriter subire non dubitavimus. Insuper viris præpositis Congregationi, quæ verecundis ob inopiam Civibus opitulatur, eam mentem Deus indidit, ut Collegium a Sole dictum, interposita Sedis Apostolicæ auctoritate, Seminario conjungi paterentur; & cum idem Collegium in ipsorum potestate esset, eam merito conditionem adhibuerunt, ut tot alumnos in posterum pro Seminario nominarent, quot antea juvenes ipsorum suffragio locum in Collegio Solis obtinebant. Hæc memoravimus non solum, ut ipsis gratum animum perpetuo testemur, sed quia ob hanc causam difficillimum condendi Seminarii negotium audacter suscepimus.

14. Ad tria capita rediguntur, quæ de Seminariis a Tridentina Synodo sancita fuerunt: de pietate, de exercitationibus, ac de studiis potissimum agitur, quæ Clericis apte conveniant. Patres Concilii Aquilejen-

a *Cap. 18. sess. 23.*

lejensis eadem prorsus tradiderunt. Nos profecto singulis magnam curam, ut fiant, ac diligentiam impendemus. Sed quoniam novum aliquid videtur, & inusitatum hæc pro nostro Seminario studiorum Institutio, notum omnibus facimus, non futuros modo peritissimos viros, qui grammaticam, & humaniores litteras edoceant, sed excellentem quoque eloquentiæ Professorem, quæ necessaria prorsus Ecclesiasticis habetur, ut Clerici verba ad populum faciant, Christianæ legis disciplinam explanent, aliisque rite muneribus persungantur. Deus ipse in sacris litteris sermonis ornamenta sæpius adhibuit, uti comprobat Mabillonius [a]: *Caterum quantum acuminis in Sacris Divinorum Vatum meditationibus adest! Quanta in elocutionibus gratia! Quanta Troporum, ac Figurarum varietas! Quis non miretur in Moralium Libris brevitatem, & apophthegmatum energiam? In Prophetis virtutis, ac vitii expressas ad vivum imagines, & objurgationum, minarumque pondera?*

15. Ad Philosophiam, Theologiam, & jus Pontificium tradendum doctrina magis præstantes Magistros ex publica hujus nostræ Urbis Academia selegimus. Illos adibunt alumni Seminarii, ut fructum percipiant, qui ex frequentia, & æmulatione juvenum dimanat. Vir tamen ad hoc munus designatus alumnos comes prosequetur, quoties publicum Gymnasium petent, ac domum revertentur. Illud quoque deliberavimus, parem in nostro Seminario disciplinam instituere, quam in Collegio Montalto per Sixtum V. erecto induximus, cum Cardinalis Annibal Albanus ejusdem Collegii Protector illud invisendum nobis suo nomine commisit. Non levem ex eo utilitatem proficisci cognovimus, quod alumni ejus Collegii ad publicum Philosophiæ, ac Theologiæ studium mittantur, earumque facultatum Repetitores domi designentur, qui post prandium doctrinas recolant, quæ a Professoribus mane traditæ fuerunt, & qui coetibus alumnorum, privatisque exercitationibus intersint. Non levis etiam momenti judicavimus, quod studiorum tempus ultra eos limites protractum fuerit, qui publicæ Academiæ præscripti sunt. Nos igitur eamdem viam insistendam proposuimus, cum de studiis hujus nostri Seminarii res ageretur. Repetitores alumnis Philosophiam, ac Theologiam excolentibus dedimus, ipsorumque studia produximus, etiam cum publica studia intermittuntur: tandem hæc omnia sancita sunt ea ratione, ac norma, qua in Collegio Montalto nunc eadem perficiuntur.

16. Sæpius etiam coram nobis, ac Seminarii Præsidibus examen habebitur, quod plurimum prodesse certum est, ac præsertim, ne juvenes volare contendant, priusquam alas induxerint. Non solum examini præsentes aderimus, sed etiam Seminarium semel in mense invisemus, hortamurque Seminarii Præsides, ut nobiscum conveniant. Eamdem diem huic negotio peragendo constituimus, quo Coetus in nostra Metropolitana ad quæ-

a *De studiis Monasticis part. 2. cap. 11.*

quæstiones Theologiæ Moralis examinandas indicuntur, quibus peractis ad Seminarium pergemus. Quibus autem mensibus cœtus ejusmodi non coguntur, prima feria VI. cujusvis mensis a prandio res eadem a nobis perficietur. Hæc præsens Declaratio satis sit pro indicendis diebus ad invisendum Seminarium designatis: vehementer obtestamur ejusdem Seminarii Præsides, ne per eos dies ullo impedimento teneantur, quo nobiscum huic muneri satisfacere nequeant: nihil profecto nos ab hoc instituto, consilioque retardabit; nam magnopere expetimus, ut nostri alumni optimam disciplinam accipiant, fructuque litterarum cumulentur.

17. Pagella Typis excusa jam fuit, in qua explicantur omnia, quæ pro ingressu in Seminarium omnino requiruntur. Siquis illam exoptet, facile sibi ex Archiepiscopali Typographia comparabit.

INSTITUTIO LX.

De Fidei professione elicienda ab iis qui obtinent Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura conjunctum; id expresse a sacris Canonibus præcipi. De corruptela, quæ super hac re in hanc Diœcesim inducta est. Teneri ad Fidei professionem emittendam eum ipsum, qui Beneficium assequutus fuit, & quo potissimum præsente id fieri debeat. Non adversari quamcumque contrariam consuetudinem. Utrum, qui omisit hujusmodi professionem, lucrari queat distributiones quotidianas. Quibus tantum pœnis obnoxius censeatur, qui Canonicatum, aut Beneficium cum animarum Cura obtinuit, etiam a Sede Apostolica. Utrisque proponitur ratio sibi consulendi, si Fidei professionem facere prætermiserint.

TRidentina Synodus [a] constituit, ut: *provisi etiam de Beneficiis quibuscumque Curam habentibus teneantur a die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius Episcopi, vel eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant, ac jurent; Provisi autem* (prosequitur eadem Synodus) *de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo*. Pius IV. formam præscripsit, ut una esset Fidei Professio [b]. Idem Pontifex Concilii verba repetens, quæ Beneficia curam animarum habentia, Canonicatus, ac Dignitates in Cathedralibus complectuntur, occasionem præbuit S. Congregationi Concilii, ut anno 1586. Collegiatas Ecclesias eximeret; sic enim propositum, responsumque tunc fuit [c]: *Quæritur, an provisi in Ecclesiis Collegiatis de Dignitatibus, vel Canonicatibus teneantur Fidei professionem facere, neque enim capite 12. sess. 24.* aut

a *Sess. 24, c. 12. de Reformatione.* b *In sua Constitut. 89. in Bullario tom. 2.*
c *In causa Avenionensi lib. 4. Decretorum pag. 128. a tergo, pag. 185. a tergo & pag. 186.*

aut Constitutione Pii Papæ IV. videntur adstricti. *Sacra &c. respondit, provisos de Canonicatibus, & Dignitatibus in Collegiatis Ecclesiis non teneri ex Concilio sess. 24. capite 12. neque ex Bulla Pii IV. emittere Professionem Fidei, quia Concilium loquitur de Cathedralibus.* Ob hanc sententiam, aliasque in medium adductas, cum nos ipsi Secretarium ejusdem Congregationis ageremus, die 9. Februarii anno 1726. petitum fuit [a]: *An professio Fidei sit emittenda tam a Canonicis Cathedralis, quam Collegiatarum;* Responsum fuit ejusmodi: *Esse emittendum a Canonicis Cathedralis, & non Collegiatarum.*

2. Cum pervenimus in hanc Sedem, emitti Professionem Fidei cognovimus ab iis, qui Beneficium cum animarum cura, vel Canonicatus aut Dignitates in hac Metropolitana assequerentur, idque peragi coram nobis, aut Vicario nostro Generali, & in Capitulo rursus iterari: Fidei quoque Professionem ab illis fieri advertimus, qui Canonicatus in Ecclesiis Collegiatis, aut simplex aliquod Beneficium obtinerent. Illud tamen nos in admirationem vehementer adduxit, quod aliqui, licet in Civitate versentur, Fidei tamen Professionem juxta Concilium, & Pii IV. Constitutionem facere neglexerint, quia per Sedem Apostolicam aliquo Beneficio cum animarum cura in Urbe, vel Diœcesi, aut aliquo Canonicatu in Metropolitana nostra præditi fuerint. Quare huic malo pro muneris nostri ratione consulendum duximus; quod sane grave judicari debet, cum Tridentinæ Synodo, & Pontificum Decretis adversetur.

3. Nostræ admirationis ea potissimum causa fuit, quod non paucos annos diversis muneribus occupati Sedi Apostolicæ impendimus, & centies Parochias, aut Canonicatus positos in ultimis Hispaniæ, vel Lusitaniæ partibus conferri illis vidimus, qui Romæ degerent. Ipsi vero cum suspicarentur, ob locorum distantiam Fidei Professionem coram Episcopo, & coram Capitulo, si necesse erat, emittere non posse infra duos menses a die possessionis, quæ fieri quidem *per Procuratorem* conceditur, cum Fidei Professio agenda *per se ipsum sit*, uti S. Congregatio sanxit his verbis anno 1610. [b]: *Sacra Congregatio Concilii censuit, Professionem Fidei per Procuratorem emitti nullo pacto potuisse, nec emissam suffragari*: quod pariter petitum fuit in allata causa Catanzarii: *An Professio Fidei emitti possit per Procuratorem*: responsumque: *negative*: cum, inquam, his difficultatibus implicarentur, qui Beneficia, aut Canonicatus acceperant, ad Sacram Congregationem confugerunt, ut aliquod levamen impetrarent. Ipsa vero potestatem iis fecit, ut coram Cardinali Urbis Vicario Fidem profiterentur, adhibita tamen conditione, ut idem repeterent, statim ac Beneficii sedem attingerent, aut coram Episcopo, si cum Beneficio animarum cura jungeretur; sin autem Canonicatus in Cathedralibus, aut Metropolitanis obtinuissent, coram Episcopo, & iterum coram Capitulo Fidei Professionem peragerent.

a *In causa Catanzarii proposita die 26. Januarii anno 1726.* b *In causa Valentiæ lib. 11. Decretorum pag. 11.*

4. Cum hæc ita ſe habeant, nemo ſatis mirari poſſit, quod Profeſſionem ejuſmodi minime perſolvant, qui Bononiæ degentes Parochiam, aut Canonicatum in Metropolitana noſtra a Sede Apoſtolica conſequuntur.

5. Nos quidem de hac re cum iis verba facientes, qui ſe peritos prædicabant, perpetuam, firmamque conſuetudinem percepimus, quæ huic Bononienſi Curiæ tribuitur, ut aliquo Beneficio præditi per Sedem Apoſtolicam, Fidem profiteri non teneantur, idque facile deprehendi ex mandato *de immittendo*, quod Pontificum diplomatibus addere Dataria conſuevit, ubi de Fidei Profeſſione nihil prorſus commemoratur. Leviſſimi tamen ponderis, ac momenti hanc argumentationem habendam eſſe quatuor de cauſis, quas modo ſubjicimus, liquido oſtendemus.

6. Ac primum conſuetudo, quam jactant, nullo innititur fundamento; nam cognitis diligenter actis, quæ in Tabulario Archiepiſcopali ſervantur, plures invenimus, qui collatis per Sedem Apoſtolicam Beneficiis Fidem profeſſi ſunt, cum Deceſſor noſter huic Eccleſiæ præeſſet, & poſtquam nos ipſi in ipſius locum ſuffecti fuimus.

7. Secundo, licet ejuſmodi conſuetudo conſtans haberetur, nihili tamen facienda eſſet, cum Tridentino Concilio apertiſſime repugnet. Quamvis enim poſt Decretum, quo Profeſſio Fidei præcipitur [a], aliud Decretum non ſequatur abrogans quæcumque in contrarium proferri poſſint, tamen id cautum ſatis fuit per Pium IV. Pontificem in ea conſtitutione, quæ incipit *Benedictus Deus*: & quæ in fine Concilii ſolet excudi, & libro ſecundo Romani Bullarii continetur. Illa quidem abrogat omnia, quæ Tridentinæ Synodo coutraria eſſe videantur; ideoque ſingula ejuſdem Concilii capita ſimul amplectitur, & nullius efficit momenti conſuetudines, quæ leges aliquas in iiſdem capitibus præſcriptas violent. Id etiam confirmatur ex controverſia a Pitonio Viro Clariſſimo propoſita [b], pro qua nos pariter haud exiguum laborem inſumpſimus. Nam ille pro re diligenter examinanda tanquam ſenior inter Curiæ Patronos a Sacra Romana Rota delectus fuit; nobis quoque id negocium traditum, qui junioris locum inter Conciſtoriales Advocatos tenebamus.

8. Tertio, licet in mandato *de immittendo*, quod Litteris Apoſtolicis adjungitur, de Fidei profeſſione nulla fiat commemoratio, tamen id non ſublatum, ſed inſertum potius iiſdem Pontificum litteris exiſtimari debet, qui cenſendi ſunt omnino velle, ut Concilii Tridentini ſanctiones plene ſerventur [c]. Tunc ſolum poſſet contrarium deprehendi, cum lex de facienda Profeſſione Fidei expreſſe ſolveretur; quam aperta men-

a *Cap.12. Seſſ.21. de Reformatione.* b *Inter Controverſias Patronales tom. 1. allegat.5. per totam.* c *Cardinalis Petra in ſuis Comment. ad Conſtitution. Apoſtol. tom. 5. pag. 145. num.145.*

mentio de abrogando ejusmodi Concilii Decreto non occurreret. Illud enim potissimum tribuitur Tridentinæ Synodo, ut etiam sine ulla ipsius mentione sublata judicentur Concilii Decreta, cum aliquid contrarium illis a Sede Apostolica præscribitur [a]: Quod sine ulla controversia admittitur, cum manu Pontificis res obsignatur. Ita S. Pius V. declaravit [b], & non semel S. Congregatio Concilii decrevit [c].

9. Quarto mandatum *de immittendo* eam solum ob causam litteris Pontificum additur, ut, qui Beneficium a Sede Apostolica percepit, absque ullo impedimento illud obtineat. Quare necesse non est, ut de Fidei Professione verba fiant, quæ infra duos menses post obtentum, occupatumque Beneficium emitti potest. Præterea, si per Pontificem tanquam nova lege sublata, ac soluta habeantur ea, quæ in mandato *de immittendo* haud expressa fuerunt, & quæ possessione accepta Beneficii adhuc perfici possunt; illud quoque sequeretur, ut per Sedem Apostolicam præditus aliqua Parochia, vel Canonicatu, neque in propria sede commorari, neque horas Canonicas cum aliis persolvere deberet, cum hæc omnia in mandato *de immittendo* minime explicentur.

10. Testati sumus in maximam admirationem adductos nos fuisse, cum advertimus nonnullos, qui Parochiis, vel Canonicatibus in Metropolitana Sedis Apostolicæ gratia cumulati fuerunt, Fidei Professionem omisisse, cui malo prospiciendum jure merito declaravimus. Itaque cum de causis admirationis nostræ satis dictum putemus, ad remedium deveniendum est. Præcipimus igitur juxta Tridentinam Synodum, & Pii IV. Constitutionem, ut quicumque Beneficium cum animarum cura obtinuerint, coram nobis, aut Vicario nostro Generali Fidei Professionem emittant. Idem peragent coram nobis, aut Vicario nostro, & Capitulo legitime congregato quicumque Canonicatum, aut Dignitatem in Metropolitana consequantur. Id autem publici Scribæ testimonio obsignetur, seu Beneficium a nobis, sive a Dataria Apostolica collatum fuerit; licet etiam de Parochiis agatur, quæ libere conferuntur, aut de illis, quæ Jure Patronatus ad Ecclesiasticos, seu Sæculares pertinent. Monendum quoque ducimus, haud sine commendatione nostra futuros, si, qui Canonicatum in Collegiatis acceperint, Fidei Professionem faciant coram nobis, aut Vicario nostro, & Collegiatæ Capitulo, licet nulla adstringantur lege. Eos pariter commendabimus, qui comparato sibi Beneficio simplici eamdem Fidei Professionem agere coram nobis, aut Vicario Generali non recusaverint, quamvis nullo jure adigantur, se consuetudini conformantes, quæ multis ab hinc annis in hanc Curiam Ecclesiasticam inducta est.

 11. Hæc

a *Marescottus variar. resolut. lib. 1. cap. 19. num. 11. & sequentibus* *Gratianus Discept. 940. num. 15. & 16.* b *In motu proprio apud Garziam impresso de Beneficiis 4. part. cap. 5. numer. 33. & sequentibus.* c *Fagnanus cap. Nulla num. 96. de Concessione Præbendæ.*

11. Hæc quidem ad futurum spectant, sed etiam ad præteritum jam tempus cogitatio convertenda est; nam, qui Parochia, vel Canonicatu, aut Dignitate præditus Fidei Professionem facere omiserit eo modo, quem nuper exposuimus, per Tridentinam Synodum [a] huic pœnæ subjicitur: *alioquin prædicti omnes provisi, ut supra, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur*: Hic sane de fructibus agitur. Porro disceptari posset, an fructuum nomine distributiones quoque intelligantur, cum Synodus decernat possessionem illis minime suffragari. Nos tamen, qui putamus inhærendum sententiis probatis per Ecclesiastica Tribunalia, ac potissimum per Sacram Congregationem Concilii, quæ ipsum unice interpretari potest, nos, inquam, de solis fructibus agi censemus, & pertinere distributiones ad Canonicum, qui Fidei professionem statuto tempore non emiserit, si Canonicis horis interfuerit. Hoc pacto respondit eadem S.Congregatio [b]. *Distributiones quotidianas non comprehendi in hoc casu verbis Concilii capite 12. sess. 24. de Reformatione*. Id pariter confirmatum fuit in causa Catanzarii, cui responsum fuisse die 9. Februarii anno 1726. superius commemoravimus. Nam cum peteretur etiam: *Quibus pœnis subjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes Professionem Fidei*: Sacra Congregatio sancivit: *Non facere fructus suos, sed distributiones lucrari pro horis, quibus intersunt*.

12. Quamobrem, cum de solis fructibus sermo sit, & cum negotium versetur circa Canonicatus, Parochias, & Beneficia, quibus animarum cura conjungitur, si Episcopus summo jure uti vellet, certos limites statueret, ut quicumque Parochias, aut Canonicatus in Metropolitana possident, certo documento ostendant Fidei Professionem rite fecisse: nec enim Episcopo eam peractam non fuisse demonstrandum est, sed inferior rem perspectam facere debet, quoties Episcopus id requirit. Aliter quidem est, cum inferior aliquis Parochum, aut Canonicum ad restituendos fructus adducere contendit, quod Fidei Professionem omiserint. Tunc enim inferior Professionem Fidei a Parocho, vel Canonico prætermissam probare teneretur [c].

13. Quod si Parochus aliquis, aut Canonicus, qui eam Professionem non emiserit, ignorantiam, imprudentiam, vel securitatem quamdam animi pro causa excusationis afferret, aut illud subjiceret, nullam declarationis sententiam præhabitam fuisse, tunc Episcopus iis verbis, quæ tradidit Garzias [d] uteretur: *Dicendum est non excusari in Foro exteriori, quia est ignorantia juris clari, quæ non excusat*; nec ulla prævia declaratione opus esse, cum de conventione tantum, non de pœna lex indicatur [e].

14. Hinc neglectis his excusationibus Episcopus post bimestre spatium *a die captæ possessionis* fructus Parochiæ, vel in ædificium Ecclesiæ, aut in

a *In cit. cap. 2. sess. 24. de Reformatione.* b *Lib. 2. Decretorum pag. 65. a tergo.*
c *Garzias de Beneficiis 3. part. cap. 3. num. 47. & sequentibus.*
d *Garzias loco allato num. 67.* e *Garzias n. 35.*

in egenos erogaret: Fructus autem Dignitatum post duos Menses perceptos, aut eidem Ecclesiæ, vel altari *Pio Loco* tribueret, cum ipsarum proventus a cumulo capitulari sejungantur: Fructus vero Canonicorum ad ipsum cumulum referendos decerneret [a].

15. Nihili faceret Scriptorum auctoritates, quæ contra proferri possent, cum in Foro res transigantur per sententias, quæ a Sacris Congregationibus probantur, inter quas merito adnumerari debent illæ, quas nos paulo ante oculis subjecimus; & revera, cum Cardinalis Carolus Barberinus in celebri Synodo Farfensi, quam anno 1685. coegit, adhibito præstantium virorum consilio, inter quos Clemens XI. adhuc privatus in eadem Synodo multum laboris impendit, cum, inquam, Cardinalis Barberinus illud funditus investigari vellet, an sententia declarationis necessaria videretur, ne aliquis fructus suos faceret, qui Fidei professionem, quam debuerat, minime peregisset, contrarium omnino deprehendit [b] atque ita sanxit: *Alioquin meminerint absque ulla hominis declaratione, se fructus suos non facere, nec illis pacificam possessionem suffragari juxta Concilii Tridentini, & Pii Papæ IX. Sanctiones*. Contrariæ opiniones quibusdam medicamentis comparantur, quæ in libris exhibentur. Porro, si absque periti Medici consilio ab ægrotis sumantur, nihil prosunt, aut etiam detrimentum aliquando afferunt.

16. Sed quoniam ab instituto nostro severitas aliena prorsus est, qui nihil aliud expetimus, quam prodesse populo nobis commendato, eumque ab omni errore, ac pernicie liberare, magnopere hortamur Parochos, seu Canonicos hujus Metropolitanæ, qui fidem professi non fuerint eo modo, quem toties jam declaravimus, hortamur, inquam, ut sibi consulant, & ad Sacram Congregationem Concilii statim confugiant, cum negotium ejusmodi, neque in potestate nostra, neque in potestate Capituli versetur, licet de condonandis fructibus antea perceptis solum agatur [c]. Tempus exponant, quo Parochiam, seu Canonicatum possident, & fructuum remissionem postulent, quos immerito perceperunt. Illos Sacra Congregatio facile elargiri consuevit addita conditione, ut eleemosynam in egenos distribuant arbitrio Confessarii, de qua certum testimonium proferatur. Si quis pro adeunda Sacra Congregatione adjutore careat, Scribæ nostro omnia documenta, quæ necessaria sunt, tradat, nostramque operam pollicemur, ut sine ullo sumptu ad optatum finem perveniat. At si aliquis, quod futurum tamen minime suspicamur, infra duos menses post hanc nostram declarationem pervicaciam haud deponat, & neque remissionem fructuum a S. Congregatione impetraverit, neque operam nostram petierit pro re perficienda, uti modo exposuimus, ea potissimum in illum statuemus, quæ jure præscribuntur. *Bononiæ 26. Augusti anno 1736.*

17. Hac

a *Idem Garzias loco superius allato num. 36. & sequentibus* b *Cap. 1. ejusdem Synodi.* c *Garzias loco allato.*

17. Hac nostra declaratione, consilioque adducti Parochi, & Canonici ad Sacram Congregationem Concilii confugerunt; quæ litteras ad Cardinalem Archiepiscopum dedit, ob quas Fidei Professio coram Vicario Generali peracta fuit. Litteræ sunt ejusmodi.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

Negotium, de quo agitur in adjunctis precibus nonnullorum Canonicorum istius Metropolitanæ, aliorumque Parochorum tam Civitatis, quam Diœcesis Eminentissimi Patres S. Congregationis Concilii remittendum esse duxerunt arbitrio, & prudentiæ Eminentiæ Vestræ, cui proinde facultatem faciunt, ut Canonicos, & Parochos præscriptos, qui Fidei Professionem coram Ordinario, prout exponitur erronee, & contra dispositionem Sacri Concilii Tridentini emittere prætermiserunt, ad novam Fidei Professionem faciendam coram Eminentia Vestra, sive ejus Vicario Generali admittere possit, eisdemque fructus suorum respective Beneficiorum a die adepta possessionis perceptorum, erogata tamen aliqua summa arbitrio Eminentiæ Vestræ taxanda in eleemosynam Christi pauperum, liberaliter condonare valeat. Id Eminentiæ Vestræ significo, ejusque manus humillime deosculor.

Romæ 10. Novembris 1736.

Eminentiæ Vostræ

Humillimus, & Addictissimus Servus

A. Card. Gentili pro Eminentissimo Præfecto.

Gratis & quoad scripturam.

Bononien. Eminentiss. Archiepiscopo.

C. A. Archiep. Philippen. Secr.

INSTITUTIO LXI.

Promulgatur Indulgentia, quam Summus Pontifex elargitur illis, qui ad certum signum Campanarum sub horam primam noctis recitaverint Psalmum De profundis, *aut semel* Pater, *&* Ave, *addito* Requiem *&c. pro* Defunctis. *Quid Fidelibus observandum sit in præmissis operibus implendis, ut propositam Indulgentiam lucrentur.*

1. Benedictus XIII. litteras Apostolicas promulgavit die 14. Septembris anno 1724., quibus Indulgentiam plenariam perpetuo Fidelibus concessit iis, qui semel in mense post peccatorum Confessionem peractam, acceptamque Sacram Eucharistiam tres Salutationes Angelicas *ad pulsum Campanæ* seu mane, seu meridie, seu vespere *flexis genibus* recitarent, Deumque obtestarentur, ut Christianos Principes ad concordiam deducat, hæreses evellat, & Sanctam Ecclesiam in ampliorem dignitatis locum extollat. Idem Pontifex centum dierum Indul-

dulgentiam largitus est iis, qui per annum quocumque die easdem preces contriti persolverent. Cardinalis autem Jacobus Boncopagnus Decessor noster eam Indulgentiam die 25. Septembris ejusdem anni promulgavit.

2. Clemens quoque XII. alias Apostolicas litteras in lucem edidit die 14. Augusti anno 1736., ac Indulgentiam impertivit omnibus, qui prima noctis hora *ad pulsum Campanæ*, flexis genibus Psalmum *De profundis* recitaverint, aut Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica addito versiculo *Requiem æternam*, ut suis cruciatibus Purgantes animæ subleventur. Quoties hæc precatio peragitur, centum dies Indulgentiæ comparantur; si per annum integrum fiat eo modo, quem explicavimus, plenaria Indulgentia conceditur; si tamen semel per anni cursum Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ percipiantur, Deique patrocinium imploretur pro illis causis, quas superius enumeravimus. Nos pariter hanc Indulgentiam palam facimus, omnesque curæ nostræ commendatos plurimum hortamur, ne Cœlestes hos thesaurus lucrari prætermittant.

3. Propositis jam piis operibus, quæ a Pontifice præscribuntur, & quæ prius absolvi debent, antequam possimus Indulgentiam consequi, monendum superest, non satis esse, ut indictas preces percurramus, sed *flexis genibus* id peragendum. Porro hanc consuetudinem a primis Fidelibus receptam fuisse nequit dubitari: *Genuum inclinatio* (inquit Justinus Martyr) *in precationibus magis peccatores Deo commendat, quam si stantes orent, magisque ea res Divinam permovet commiserationem*. Tertullianus autem Scapulam Præfectum improbat, & enumerans res præclare, ac feliciter gestas, quas Christianorum preces Ethnicis etiam Imperatoribus obtinuerant, ac potissimum affluentem pluviam, quæ Marci Aurelii Copias siti vehementer afflictas ab extremo discrimine liberaverat, ita scriptum reliquit: *Quando non geniculationibus, & jejunationibus nostris etiam siccitates sunt depulsæ?*

4. Insuper jubent Pontifices pro comparanda hac Indulgentia preces *ad pulsum Campanæ* recitari, ut hac ratione preces simul a Fidelibus effundi videantur. Itaque nisi pulsentur Campanæ, nemo hæc jussa facere poterit. Judæi quidem, ut populum ad templum accirent, ubi Deum canticis, ac precibus celebrarent, Tubas argenteas adhibebant [a], quarum loco in Ecclesia Campanæ suffectæ fuerunt. Quamobrem cum preces *ad pulsum Campanæ* persolvendæ sint, ut jam declaravimus, signum iisdem Campanis dari præcipimus sub auroram, in meridie, ac vespere, quemadmodum fieri consuevit; sub horam quoque noctis de more pulsentur Campanæ ex hac Metropolitana, ex S. Petronii Ecclesia, & quatuor Urbis regionibus, nempe ex Sancti Dominici, Sancti Francisci, Sancti Jacobi, & Regularium Servitarum Ecclesiis, itemque ex Parochialibus cum

a *Num.* 10.

cum in Civitate, tum in Dioecesi. Qui jussa detrectaverint, arbitrio nostro poenas exsolvent.

5. Tandem summo studio Parochos monemus, ut quantocyus fieri poterit, Indulgentiam utramque populo promulgent, nempe quam Benedictus XIII. elargitus est, licet ipsam alias palam fecerint; & quam Clemens XII. nuper concessit: Populum summopere hortentur, ne oblatam coelestis thesauri occasionem contemnat. Alio loco Institutionem Salutationis Angelicae sub auroram, in meridie, ac vespere satis explanavimus [a]. De precibus autem loquentes, quae pro Defunctis sub horam noctis inductae sunt *ad pulsum Campanae*, sacrarum litterarum testimonio, ac verbis utemur: *Sancta, & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare* [b].

INDULGENTIAE.

Pro recitantibus sub horam noctis ad pulsum campanae Psalmum *De profundis*, vel semel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum versiculo *Requiem aeternam &c.*

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Coelestis Ecclesiae thesauros, quorum dispensationem Nobis commisit Deus, ad Christifidelium pietatem fovendam, atque augendam, & animarum salutem promovendam libenter erogamus. Itaque de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus authoritate confisi, omnibus, & singulis utriusque sexus Christifidelibus, qui sub horam noctis ad pulsum campanae Psalmum De profundis, *vel semel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam cum versiculo* Requiem aeternam &c. *in suffragium Animarum Christifidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint, quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis poenitentiis in forma Ecclesiae consueta relaxamus. Insuper eisdem Christifidelibus vere poenitentibus, & confessis, ac Sacra Communione refectis, qui per annum praemissa peregerint, ac pro Christianorum Principum concordia, Haeresum extirpatione, ac Sanctae Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, Plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Christifidelem ad sui libitum eligendo lucrifaciendam, omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & elargimur, praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earumdem praesentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo Personae in Ecclesiastica Dignitate* con-

a *Instit.12.* b *Macchab.2.*

constituta munitis eadem prorsus fides ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibita, vel ostensa.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 14. *Augusti* 1736. *Pontificatus Nostri Anno Septimo.*

F. Card. Oliverius.

INSTITUTIO LXII.

De Triduo celebrando, & exponenda Sac. Eucharistia in Basilica S. Petronii, ut animos præparent Fideles ad diem Natalem Domini recolendum, & beneficium obtineant, ut armenta liberentur tabida lue, quæ finitima devastantur. Utrum Deus implorari possit pro bonis hujus sæculi comparandis. Utrum peccatores suis precibus aliquid a Deo consequantur. Quid agendum sit, ut per intercessionem Sanctorum nobis conciliemus beneficia, quæ superius memoravimus.

1. DIe XIX. Decembris hoc anno S. Floriani Officium in hac Civitate persolvitur, qui pro fide tuenda sub Diocletiano Imperatore Martyrium Gazæ consequutus est. Ipsius Corpus in hanc Urbem detulit S. Petronius, cum ex Palæstinæ celeberrimis locis reverteretur, & illud in Basilica S. Stephani per ipsum Sanctum Petronium condita perhonorifice est collocatum, ubi nunc etiam servatur. Ab omni memoria S. Florianus inter Patronos, Sanctosque hujus Urbis tutelares adnumeratur, quem majores nostri tanquam Civem agnoverunt, postquam Sacrum ipsius Corpus hæc Civitas obtinuit.

2. Sanctum Florianum Martyrio affectum asseruimus, cum Diocletianus Imperium teneret ex accurato Caroli Sigonii testimonio, qui de S. Petronio verba faciens, hæc tradit [a]: *Jam vero Corpus Beati Floriani, qui sub Diocletiano passus Gazæ fuerat, inde Bononiam deportatum, in æde, ut nunc quoque est, Beati Stephani creditur collocasse.* Non enim tueri facile quis poterit, quod in multis annalibus deprehenditur, sub Heraclio Imperatore S. Florianum ad Martyrii palmam pervenisse. Siquidem Heraclius anno 640. decessit; Sanctus autem Petronius in Cœlum evolavit anno 450., cum Theodosius Arcadii filius, ac Valentinianus Imperium haberent. Quare alienum prorsus a veritate foret, quod Sancti Floriani Corpus a Sancto Petronio Bononiam deportatum fuerit, qui centum quinquaginta annis ante Heraclium e vita migravit.

3. Die 20. ejusdem Decembris pervigilium Sancti Thomæ Apostoli indicitur, quem diem prisci Fideles piis operibus, assiduisque precibus impendebant: *Jejunavimus* (inquit S. Ambrosius [b]) *Sabbato, vigilias celebravimus, orationibus pernoctanter institimus.*

4. Die vero 21. mensis ejusdem Festum S. Thomæ Apostoli peragitur,

a *Lib.* 1. *Hist. Bononien.* b *Sermone in Psalm.* 109.

tur, quod celeberrimum est ob Apostolatus dignitatem [a], & quod ipse Parthis, Æthiopibus, Indis Sacrum Evangelium promulgaverit [b].

5. Per eosdem tres dies 19.20.21. circiter horam 16. peracto privatim Sacro, Divinam Eucharistiam in Basilica Sancti Petronii publice exponemus, eodemque triduo sub vesperam tradita benedictione populus dimittetur. Hos potissimum dies elegimus, tum quia ob allatas causas magnam religionem Fidelibus injiciunt, tum quia Nativitatis Domini celebritati proximi sunt, tandem ut tempus aliquod statuamus, quo Divinam clementiam imploremus, ut ope intervenientе S. Floriani, cujus Corpus in hac Urbe conservari diximus; meritis etiam S. Petronii, qui præstantissimum hoc munus nobis contulit, qui ambo nostræ Civitatis tutelam habent, tandem ob eximia merita S. Thomæ Apostoli, suam nobis gratiam in hac celebritate Natalitia impertiat, & Urbem, totamque Diœcesim a gravissimo morbo eripiat, qui jumentis impendet.

6. *Homines, & Jumenta salvabis Domine*, Psalmo 35. legitur. Hinc Theologi inquirunt, an caduca bona precibus exposci a Domino possint, & S. Thomæ auctoritate [c] eadem bona expetenda fatentur tanquam præsidium ad immortalem vitam comparandam, cum necessaria sint, ut fragilis hujus vitæ spiritus sustentetur. Qua de re in Proverbiis traditur [d]: *Tribue tantum victui meo necessaria*.

7. Quæstionem pariter instituunt Theologi, an scelesti homines aliquid a Deo precibus obtineant suis, & ejusdem S. Thomæ [e] testimonio respondent, ob Dei solam misericordiam id evenire posse, si tamen hæ conditiones intercedant: *Ut scilicet pro se petat necessaria ad salutem, pie, & perseveranter*.

8. Juxta hanc doctrinam tres impiorum ordines numerantur. Primi lethalis peccati labem, qua tenentur, ignorant, vel quia commissa crimina penitus obliti sunt, vel quia se contritos arbitrantur, cum attriti solum existant. Horum precibus, si rite fiant, Deus obsecundat.

9. Secundus gradus est eorum, qui scelerum gravitatem agnoscunt, dolorem quidem de ipsis, sed non perfectum concipiunt, de quo iterum tristantur, & ad Deum supplices confugiunt, ejusque opem implorant. Illorum preces Deus, non ex justitia, sed tantum ex misericordia saltem in iis, quæ ad æternam ipsorum salutem spectant, exaudit.

10. De scelestis hominibus tertio loco propositis ita docet Suarez [f]: *Tertius gradus est, quando peccator, licet suum statum cognoscat, & consideret, nullo modo de illo dolet, neque illum mutare proponit, & nihilominus a Deo*

a *Can. Pronuntiandum de Consecrat. dist. 3.* b *Hieronymus Osorius Episc. de Indiar. rebus lib. 3.* c *2. 2. qu. 83. art. 6.* d *Cap. 30.* e *In loco superius allato art. 16.* f *De Religione tom. 2. lib. 1. cap. 25.*

Deo postulat beneficia temporalia, vel etiam spiritualia. Et de oratione talis hominis probabile profecto est, non habere infallibilem promissionem, immo, & raro exaudiri, quia oratio talis hominis raro potest habere alias conditiones necessarias, sive quia indignus est exaudiri, qui Divinam amicitiam quodammodo contemnit.

11. Id sane probabile asserit eximius Doctor, neque enim certum est quanta uti velit misericordia erga sceleftos ejusmodi Deus, qui infinita bonitate præditus est; nisi forte illorum pervicacia eo deveniat, ut nullum prorsus dolorem in posterum sibi edendum proposuerint, adhibita pariter conditione, ut quæ pro conversione ipsorum necessaria sunt, magna cum fiducia poscere non desistant [a].

12. Quæ hucusque diximus satis ostendunt, quid unicuique proximo Triduo statuendum sit, ut ob merita Sanctorum Floriani, Petronii, clarique Apostoli Thomæ duo præstantissima beneficia a Deo consequatur; primum nempe ut Natalem diem Salvatoris qua fas est pietate, ac religione prosequatur alterum vero; ut lethali pernicie, quæ vicinas regiones invalit, jumenta nostra liberentur.

13. Necessario requiritur, ut vero dolore per Pœnitentiæ Sacramentum peccati labes expientur,& certo deliberatoque animo quis proponat, se nunquam nova crimina perpetraturum: si hæc fieri nequeant,saltem necessarium est,integram scelerum Confessionem, certamque emendationem animo deliberare, atque interim de ipsis graviter perfecteque dolere.

Si hæc omnia (quod nos vehementer expetimus) recte perficiamus, hisque peractis omni cum fiducia, ac pietate constanter a Deo petamus, ut Natalitiam ipsius celebritatem sancte prosequamur, si pro jumentorum quoque incolumitate Deum rogemus, sine quibus vita conservari nequit, & quæ non parum juvant, ut beatam in Cœlis, ac felicem vitam attingamus, prosperum nostris precibus exitum futurum speremus. At vero, si contrarium fiat (quod Deus avertat) frustrà confidimus in ea parabola, quam S. Lucas describit [b]: *Dico vobis, etsi non dabit illi, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* Sed timendum potius, quod per Isaiam Deus promulgavit [c]; *Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.*

a *Suarez loco allato.* b *Cap.11.* c *Cap.1.*

INSTITUTIO LXIII.

De spirituali opera præstanda infirmis, qui jacent in Xenodochiis hujus Civitatis. De ipsorum origine, & quo sæculo incœperint. Quoniam tempore Xenodochia primum Bononiæ instituta fuerint. Plures Bononienses Cives ob peritiam, & insignem charitatem a Summis Pontificibus accitos fuisse, ut munus Commendatoris exercerent in valetudinario, quod Romæ a Sancto Spiritu in Saxia nuncupatur. De necessitate augendi Sacerdotum numerum, qui ægrotantibus pie assisterent. Quo pacto incitati fuerint animi Sacerdotum Sæcularium, ac Regularium, ut operam suam præberent. Quid agendum sit Sacerdotibus, qui in posterum ad invisendos infirmos designati fuerint. De norma præscripta in his muneribus obeundis.

1. INter præclara Christianæ erga mortales charitatis opera merito adnumerari debent valetudinaria, quibus egeni excipiuntur, iisque necessaria omnia suppeditantur, ut in pristinam sanitatem restitui facile possint, quibus spiritualia quoque auxilia præstantur, ut si incolumes evadant, reliquam vitæ partem juxta Christianæ legis disciplinam traducant; sin autem decedant, sancte vitæ curriculum absolvant.

2. Sæculo IV., cum furor Ethnicorum in Christianos desiit, hoc institutum cœpit. Id S. Gregorius Nazianzenus his verbis testatur [a]: *Amplissimis ædibus extructis, atque annuis proventibus constitutis, quos a divitibus, & copiosis hominibus prudenti oratione ad largitatem impulsis collegerat, ægrotos omnes in unum coegit, Pauperum Gymnasia hæc loca appellans.*

3. Idem exemplum sequutus est S. Joannes Chrysostomus [b]; ac de Fabiola nobili, & opulenta fœmina Romana hæc tradit S. Hieronymus: *Omnem censum, quem habere poterat (erat autem amplissimus, & respondens generi ejus) dilapidavit, & vendidit, & in pecuniam congregatum usibus pauperum præparavit; & prima omnium Nosocomium instituit, in quo ægrotos colligeret de plateis, & consumpta languoribus, & inedia miserorum membra foveret. Quoties morbo regio, & pædore confectos humeris suis ipsa portavit? Quoties lavit purulentam vulnerum saniem, quam alius aspicere non valebat? Præbebat cibos propria manu, & spirans cadaver sorbitiunculis irrigabat.*

4. Posterioribus temporibus, sæculo præsertim XI., ac sequentibus hoc pium Institutum magis propagari cœpit. Tunc enim initium habuit Ordo Regularium S. Antonii Viennensis invectus a Gastone nobili genere nato in Viennensi Provincia Galliæ, qui Gerinum Filium suum, aliosque octo præstantes viros adjutores nactus fuit, qui omnes morbo ignis sacri tactos omni

a *In vita Sancti Basilii.* b *Palladius in ipsius vita.*

omni ſtudio curare ſuſceperunt. Iiſdem temporibus adſcribitur Inſtitutio Regularis Ordinis, qui a S. Spiritu nuncupatur. Ille Comitem Guidonem Auctorem, ac Parentem habuit in Monte Peſſulo, quem ſatis celebrem pietate erga egenos Innocentius III. Romam accivit, ut Noſocomium moderaretur ab ipſo Pontifice in Urbe pro curandis ægrotis magno ſumptu ſundatum, & qui a S. Spiritu in Saxia appellatur. Iiſdem quoque temporibus EquitumMelitenſium militaris Ordo clariſſimus incœpit, cujus leges Raymundus de Podio ita conſtituit, ut plures ex ipſis Equitibus tutiſſima itinera ad Sancta Palæſtinæ loca præſtarent, alii Capellani munere cultum Eccleſiæ Conventualis ſervarent, alii demum in Noſocomiis curam, operamque ſuam ægrotis impenderent. Poſtremo ſæculis haud multum a nobis remotis S. Joannes de Deo Granatæ Ordinem ſuum anno 1538. inſtituit, eamque legem, ac votum ſuis indixit, ut ægrotantibus in Noſocomiis inſervirent. Beatus autem Camillus de Lellis anno 1581. initium dedit Ordini Clericorum Miniſtrantium Infirmis, qui non ſolum Fidelibus extremum vitæ ſpiritum domi ſuæ exhalantibus præſto ſunt, at etiam pietatis opera ægrotis detentis in publicis Noſocomiis perſolvunt.

5. Porro hæc Civitas Bononienſis, quæ ſemper exterorum pietatem æmulata eſt, magnam ſibi laudem iiſdem, quæ jam indicavimus, temporibus comparavit conditis publicis Hoſpitiis, quibus ægrotantium inopiæ proſpiceretur. Nam ſæculis XIII., ac XIV. duo Noſocomia extructa ſunt, quæ nunc etiam exiſtunt, quorum primum a S. Maria Vitæ dictum fuit, alterum a S. Maria Mortis, uti Sigonius commemorat [a]. Sæculo autem XVI. præclaros cives in lucem edidit a Summis Pontificibus accerſitos ob peritiam, ac pietatem, quos iidem Pontifices Commendatoris titulo ornatos adminiſtrando Noſocomio Sancti Spiritus in Saxia præpoſuerunt. Ii fuerunt Carolus Arioſtus, Franciſcus Landus, Theſeus Aldobrandus, Joannes Baptiſta Ruinus, Hieronymus Agochius, & Balthaſſar Bolognettus [b]. Præter publica Noſocomia hujus Civitatis, quæ nuper memoravimus, alia quoque, licet minori ſumptu, exſtructa fuerunt. Regulares Ordinis S. Joannis de Deo, & Clerici miniſtrantes Infirmis in hanc pariter Urbem vocati, & liberaliter excepti ſunt.

6. Nos quidem eadem Noſocomia S. Mariæ Vitæ, & S. Mariæ Mortis inviſimus, cum Eccleſiis, locisque piis Urbis, ac Diœceſis Sacra Viſitatio indicta fuit; & ſane deprehendimus, nec deeſſe ægrotis Medicorum curam, nec Miniſtrorum diligentiam, ac ſingularem munditiem, quæ curandis corporibus plurimum confert; morbis quoque levandis opportuna medicamenta, cibumque aptum ſuppeditari cognovimus. Attamen, ſi neceſſaria ad juvandas ægrotantium animas ſpectentur, copioſam quidem meſſem, Operarios autem paucos invenimus, videlicet unum

a *Lib. 3. de Episc. Bononien. pag. 124. & pag. 137. antiq. edit. Bononien. anno 1586.*
b *Petrus Saulnier in differt. de Cap. Sac. Ord. S. Spiritus c. 6. argum. 5.*

unum Sacerdotem pro viris, alterum pro infirmis mulieribus in singulis Nosocomiis designatum, quæ cum magno ægrotantium numero redundent, sufficere duorum Sacerdotum opera nequit pro iis omnibus muneribus obeundis, quæ infirmis necessario præstanda sunt, ut ad pie vivendum, vel moriendum adducantur, quod potissimum est in hoc pietatis Instituto: *Exercitationem corporis* (inquit Saulnerius [a]) *ad modicum utilem esse, pietatem autem ad omnia, sapienter dixit Apostolus; unde liceat inferre, longe procurationem animarum antestare curationi corporum. Et vere nihil ista consequi potest, etiam cum succedit ex voto, quam modicam infelicis exilii prorogationem; illa autem ad ipsam pertinet æternitatem omnium bonorum cumulo beatam &c. Quo attentiores esse convenit Nosocomiorum Præfectos, ne opportuna, atque adeo necessaria ad salutem animæ auxilia desint ægris, quos interdum pejus mens habet quam corpus.*

7. Quare jam tunc excogitavimus Operariorum numerum augere, qui salutarem ægrotantium curam susciperent, aliosque Sacerdotes ad hanc provinciam capessendam accersivimus, qui eam cum fructu gerere soli possunt, uti Vanespen. recte perpendit [b]: *Sane in magnis Nosocomiis, in quibus frequens solet esse infirmorum numerus, convenit, ut speciales sint Presbyteri, qui infirmis assistant, & ad Christiane moriendum, vel vivendum disponant. Qui autem attenderit, quam crassa sæpe ignorantia laborent, & quam multis criminibus frequenter sint onusti, & implicati pauperes ad Nosocomia divertentes, facile intelliget, quod plures, quam hodie consueverint, Sacerdotes Nosocomiis pro cura spirituali infirmorum merito præficerentur, ne alias appareat, re vera plus curari corporum, quam animarum curationem.*

8. Quæ autem nobis objecta fuerunt, nempe in Nosocomiis, quæ modo nominavimus, unum tantum Sacerdotem pro viris, alterum pro ægrotis mulieribus retineri consuevisse; imminuendum ægrotantium numerum, si plures Sacerdotes inducantur, Capellanis se adjutores præbere Patres Oratorii Sancti Philippi Nerii, Societatis Jesu, & Clericos ministrantes infirmis: tandem unicum Sacerdotem in Nosocomiis Patrum Sancti Joannis de Deo cunctis ægrotantibus plene satisfacere; Hæ rationes, inquam, opinionem nostram immutare non potuerunt. Primum namque omittimus veterem morem, cui tanquam arci minus tutæ, cum de cultu Dei agitur, animarumque salute, male fidunt, aut inscitia, aut desidia in iis peragendis, quæ ad Dei famulatum pertinent, vel cœteris Fidelibus salutaria judicantur. Præterimus etiam nullam fore suspicionem, ne ægrotantium numerus minuatur, cum excogitatum a nobis consilium nullas expensas Nosocomiis inferre debeat. Neque sane improbamus pietatem eorum Regularium, qui operam suam Infirmis contulerunt; sed potius eos obtestamur, ut quam cœperunt viam, semper insistant, iisque solum quasdam leges præscribemus, quas paulo inse-

a *Lib. superius allato c. 11. arg. 10.*
b *Juris Ecclesiastici par. 2. tit. 37. cap. 3. num. 43.*

ferius indicabimus. Libere quoque fatemur, exemplum Regularium Sancti Joannis de Deo parum apte proponi. Nam primum ægrotantium numerus, qui ipsorum Nosocomiis admittitur, comparari nullo modo potest infirmorum copiæ, quæ in aliis publicis Hospitiis, de quibus agimus, detinetur. Insuper quamvis Clemens Papa VIII. ipsis ad Sacros Ordines ascendere prohibuerit, deinde vero Summus Pontifex Paulus V. permiserit, ex ipsis unum singulis in Cœnobiis, seu Nosocomiis ad Sacerdotium posse assumi, ut ipse ægrotantium animabus consuleret, tamen ob eam causam per unicum Sacerdotem plene id perfici potest, quod cœteri ejusdem Ordinis in Tyrocinio edocti, apprimeque instructi, dum corporibus ægrotantibus opitulantur, eosdem, si opus sit, Christianæ legis disciplina, Fideique rudimentis imbuunt [a], quæ profecto spiritualia auxilia nostris in Nosocomiis minime præstantur.

9. Postquam igitur deliberavimus Sacerdotum numerum augere, ad cœtus universos Regularium, qui frequentes in hac Urbe degunt, confugiendum putavimus, exemplo Romanæ Urbis ducti, ubi Regulares tum Canonici, tum Monachi, tum Mendicantes, tum Clerici singulis diebus seorsim publica Civitatis Nosocomia invisunt, nempe Sancti Spiritus in Saxia, Sanctissimi Salvatoris apud Sanctum Joannem Lateranensem, S. Mariæ Consolationis, & S. Jacobi Incurabilium, ibique pietatis officiis funguntur. Ita enim Clemens X. præscripsit, ac posteriori tempore constanter ad hos usque dies idem Institutum retinetur, cujus ea potissimum causa fuit, quod Capellani in Nosocomiis designati omnia, quæ debent, perficere diligenter nequeunt, scilicet ægrotantium Confessiones audire, ipsos Fidei mysteriis erudire, hortari, sedulamque illis operam dare, qui in ultimo vitæ discrimine positi sunt. Regularium Præfectos accivimus, quos paratos omnino deprehendimus ad pium opus suscipiendum; nec opus fuit jussa Pontificis proferre, quæ die 25. Februarii data nobis fuerunt, ut difficultatem omnem, si res postularet, ipsius auctoritate, vinceremus: sed postea delatum nobis fuit per Urbem dictitari, Regulares Viros in duas Classes dividi posse, quorum primi vel senectute, vel infirma valetudine parum idonei videntur, ut ministrent in Nosocomiis; alteri vero juventute florentes studiis tempus impendere debent. Quare aliud cœpimus consilium, & Regularium Præfectis examinandum relinquimus, an proposita difficultas aliquo fundamento niteretur.

10. Non desunt in hac Civitate magno numero Sacerdotes sæculares, qui se adjutores prebere possint in duobus Nosocomiis, quæ superius memoravimus, pro his omnibus, quæ juvandis ægrotantium animabus necessaria sunt. At prius ipsorum voluntatem exploravimus, quos faciles, paratosque ad rem gerendam invenimus, uti sperabamus. Quare ipsos alloquuti sumus in Sacrario S. Luciæ, cum Festum Sancti Andreæ

a *In Bullario ejusdem Ordinis edito Romæ anno 1724. pag. 140. & 156.*

dreæ mane ageretur; & vix consilium nostrum explicavimus, & ægrotantium necessitatem, incredibili animi nostri lætitia ex ore, oculis, sententiisque omnium certissimum judicium percepimus, eos daturos operam, ut voluntati nostræ satisfacerent, & spirituales pro ægrotis Ministros augerent, quod necessarium prorsus erat, ut saluti ægrotantium satis prospiceretur.

11. Hos itaque sæculares Presbyteros ad hanc piam provinciam eligimus. Interim Patres Societatis Jesu magnopere hortamur, ut pium opus, quod magna cum laude semper egerunt, prosequi numquam desistant. Expendant, ipsos legioni comparari, quæ certo quidem munere non adstringitur, sed cuncta aggredi præsto est, cum de augendo Dei cultu res agitur: *Quare tantum hæc Religiosa Sodalitas distat ab aliis, quantum in Exercitu distaret a peculiari officio vel Vigilum, vel Pratorianorum, vel rem tormentariam curantium, vel machinis, ac fossionibus incumbentium Cohors aliqua, quæ se ita Imperatori manciparet, ut ad labores, opera, pericula omnia, quocumque res vocet separatam offerret* [a]. Eadem verba facimus Patribus Oratorii S. Philippi Nerii, qui plane intelligunt, curam, studiumque pro invisendis, ac juvandis infirmis Romæ neglectam ab eodem S. Philippo suis exemplis restauratam; ipsi norunt eumdem S. Philippum suis consiliis eam mentem Beato Camillo de Lellis indidisse, ut Ordinem Regularium constitueret, qui Infirmis ministrarent [b]. Postremo eamdem hortationem libenter convertimus ad Clericos Regulares Ministrantes Infirmis, quibus in memoriam adducimus præclare gesta ab ipsorum Parente Beato Camillo de Lellis, quæ referre nobis arduum non esset, qui toties acta pro summis illius virtutibus probandis percurrimus, cum munere Promotoris Fidei fungeremur. Saulnerius vero Beato Camillo coævus eximiam ipsius charitatem complectitur, qua ægrotantes Romæ in Nosocomio Sancti Spiritus prosequebatur [c].

12. Patres quidem Societatis Jesu, Sancti Philippi Nerii, & Clerici Ministrantes Infirmis in Nosocomiis mortis, ac vitæ pietatem suam jam prius exercere consueverant, quos, ut propositum servent, hortati sumus, ea tamen methodo, quæ inferius tradetur. Ad sanctissimum opus Clericos etiam Regulares Sancti Pauli vulgo Barnabitas incitavimus, qui summopere conferunt, ut hæc Diœcesis virtutibus, ac morum disciplina excellat. Neminem enim latere possunt labores egregii, quos assiduo, & magno cum fructu libenter perferunt. Illos igitur, qui viros Ordinis sui idoneos paratos obtulerunt, cæteris adnumeramus, qui ministrare in Nosocomiis statuerunt. De Carmelitis Excalceatis verba fient, cum

de

a *Card. Pallavic. in suo comment. de Vindiciis Societ. Jesu cap. 4.*

b *Baccius in vita S. Philippi lib. 1. cap. 7. num. 9 Penottus in historia Tripartita num. 2. cap. 74. Tamburinus de Jure Abbatum tom. 2. disp. 24. quæst. 4. nu. 87. Barbosa Juris Ecclesiast. universi lib. 1. cap. 41. num. 199. & seqq.*

c *Allato Opere cap. 7. argum. 6. pag. 69.*

de Valetudinario S. Ursulæ sermonem habebimus. De reliquis Regularium Ordinibus nihil modo decernimus, quos quidem plurimi facimus, sed impedimenta nobis ipsos esse allaturos suspicamur. Illud etiam expetimus, ut difficultas, quæ de Senibus, ac Juvenibus Regularibus nobis exposita fuit, inter ipsorum Præfectos diligenter antea perpendatur.

13. Sacerdotes igitur sæculares, ac Regulares, quos jam nominavimus ad Nosocomia mortis, ac vitæ se conferent, lectulorum ordines perlustrabunt, in quibus tum viri, tum mulieres morbis affli ctantur, eamque servabunt normam, quam modo subjiciemus. Ægrotos alloquentur, ut ex ipsis conjiciant, an probe calleant, quæ ad immortalem salutem necessaria sunt. Ipsos, si res exigat, paucis instruent, ad eliciendos fidei, spei, & charitatis actus incitabunt, ad perfectum criminum dolorem hortabuntur; ipsos deinde Pœnitentiæ Sacramento expiabunt. Qua de re iisdem Sacerdotibus facultatem impertimur, ut crimina nobis reservata, dissolvere, ac remittere possint. Capellanos monebunt, si necessitas immineat, ut Divinum Viaticum, & supremæ Unctionis Sacramentum ægrotis administretur, quæ Sacerdotes ipsi perficere poterunt, obtenta prius a Capellanis facultate, Superpelliceo, & Stola, aliisque rebus, quæ pro re gerenda necessario requiruntur.

14. In Romano Rituali continentur omnia, quæ agenda sunt iis, qui ægrotis, aut proxime morituris assistunt [a]. Quamobrem peritis, piisque Sacerdotibus ad hoc ministerium electis injuria fieret, si aliquid super his rebus a nobis adderetur. Illud solum monendum ducimus, quod morientibus, & potissimum in Nosocomiis, evenire solet. Nam aliqui se quietos adeo tacitosque ostendent, ut nihil de illis timendum videatur, & ob hanc causam omnis ipsorum cura prorsus abjicitur. Rerum naturalium periti tradunt aerem bis in die tranquillum magis esse, circa meridiem, cum frigoris vim magnitudo caloris superavit, & circa mediam noctem, cum ipse calor frigoris asperitate penitus obtunditur: ita profecto morientes aliqui quietem præseferunt, quia calor omne frigus depulit, qui nempe diuturnam vitam Christianis moribus, ac virtutibus exegerunt, ideoque cœlestis gratia ipsorum adversarios penitus debellavit. Contra vero in quibusdam morientibus falsa quies apparet, quia frigus omnem calorem restinxit, qui nempe incolumes de animæ salute nunquam cogitarunt, ideoque eam pariter negligunt, licet jam ad extrema devenerint. Hos, licet tranquilli videantur, Sacerdotes prætermittere non debent, sed pro salute ipsorum omnes vires intendere, donec supremum spiritum effuderint. Ita docet P. Segneri pietate, ac doctrina clarissimus [b].

a *Tit. de visitatione, & cura infirmorum.*

b *In libro qui inscribitur:* Il Confessore instruito *cap.* 24. §. 2.

15. Typis dabitur Index cum nominibus sæcularium Sacerdotum, qui pro Nofcomio vitæ, ac eorum, qui pro Nosocomio mortis designati ægrotis ministrabunt. Describuntur quoque nomina Sacerdotum, qui viris ægrotantibus, & eorum, qui mulieribus operam suam, studiumque præbebunt. Dies statuuntur, quibus Nosocomium invisant: ipsorum vero pietati, atque arbitrio permittitur, si aliis pariter diebus idem munus exercere velint. Die vero, qua pergent, ut munere suo fungantur, tres horas mane, duas autem cum dimidio post prandium pro juvandis ægrotis impendent, quod Romæ pariter fieri consuevit: qui diutius in eodem ministerio versabitur, rem Deo gratissimam, sibique magis utilem faciet. In iisdem Nosocomiis libellus asservabitur, in quo, ministerio peracto, nomen suum singuli adnotabunt, ut ipsum percurrentes merita cujusque facilius agnoscamus, cum examen aliquod pro conferendis Parochiis indicetur, aut aliqua alia utilitatis occasio se nobis offeret. Index quoque dies patefaciet, qui Patribus Societatis Jesu, S. Philippi Nerii, & Clericis Regularibus Ministrantibus Infirmis, ac Barnabitis pro invisendis Nosocomiis decernuntur, quos magnopere rogamus, ut pium opus suscipiant, ne forte per eos dies ipsorum auxilio ægrotantes destituantur. Nomina Regularium non exprimuntur: nam ipsorum Præsides ex omni Familia eos libere constituent, qui magis idonei judicentur. Si aliis sponte diebus ad Nosocomium accedent, ampliora merita sibi apud Deum comparabunt.

16. Singulis autem Sacerdotibus tum sæcularibus, tum Regularibus, quo die præscriptis antea muneribus satisfacient, centum dies Indulgentiarum concedimus, eo modo, quo Romæ a Pontifice constitutum est illis, qui ægrotantibus in Nosocomiis Urbis eamdem operam persolvant. Neque id sane a nostra facultate alienum est: nam licet quadraginta solum dies, vel annum, cum de Ecclesiæ dedicatione agitur [a], tanquam Archiepiscopi, elargiri possimus [b], tamen cum inter Cardinales adnumeremur, centum dies Indulgentiarum promulgare nobis licet, uti Andreas Duvallius [c], & Giamachæus aperte demonstrant. Insuper, licet Indulgentiam impertiri certam jurisdictionem præseferat, illam tamen ad Regulares, aliosque immunes extendere possumus, qui degunt in nostra Diœcesi, ne immunitatis privilegium, quod ipsis prodesse debet, in ipsorum detrimentum convertatur, quod Cokierius [d], Barbosa, cæterique omnes affirmant [e].

17. Extra portas Civitatis, ac sub ipsius mœnibus situm est Nosocomium S. Ursulæ, ubi tum viri, tum mulieres non periculosis, sed diuturnis morbis curantur. Illud haud multum distat a Cœnobio Patrum Car-

a *Cap. Cum ex eo, de Poenitentiis.* b *In part.2. Divi Thomæ, tract. de Indulgentiis quæst. unic. art.9. concl.4.* c *In Summa Theologica tom.2. disp. de Indulgentiis cap.8.* d *De jurisd. in exemptos quæst.58. num.5.* e *De Officio, & Potest. Episcopi alleg.88. num.27.*

Carmelitarum, qui fatis perfpecta habent, quæ Ordinis legibus indicuntur, cum res eft de juvandis ægrotis. Sciunt etiam quanta cum admiratione omnium veteres, ac recentes Carmelitæ hoc pium minifterium exercuerint. Itaque cum ægrotantes in Nofocomio Sanctæ Urfulæ alienam operam præter Capellanum requirant, Præfidi Carmelitarum *pro tempore* plurimum commendamus (nam, qui modo Carmelitis præpofitus eft, fidem in hac re fuam nobis dedit), ut fæpius aliquos ex familia deligat, qui Nofocomium invifant, & ægrotantibus præfto fint, illifque pietatis officia perfolvant, quæ neceffaria videantur. Qui confeffiones ægrotantium audient, refervata nobis crimina condonare ex noftra facultate poterunt, & fibi centum dies Indulgentiarum comparabunt, quoties hoc pietatis munere fungentur. Si forte alii ftudio charitatis ducti S. Urfulæ Nofocomium invifere confueverunt, vehementer eos rogamus, ut idem inftitutum conftans, ac perpetuum effe velint; eas præfertim nobiles mulieres hujus Civitatis, quas hæc pia officia ægrotantibus præbere in eodem Nofocomio percepimus. Ipfas hortaturi, ne a propofito defiftant, exemplum Placillæ Auguftæ, quæ Theodofio Magno nupta erat, oculis fubjicimus: *Ecclefiarum hofpitia* (inquit Theodoretus [a]) *vifere, ægrotis in lecto decumbentibus curationem adhibere; tractare ollas, jufculum guftare, patinam illis deferre, frangere panem, offas porrigere, eluere pocula, omnia denique alia munera obire, quæ fervi, & ancillæ exequi folent.*

18. Poftremo quo poffumus maximo ftudio Præfides Nofocomiis vitæ, mortis, ac S. Urfulæ hortamur, omni cura fatagere, ut hæc noftra voluntas finem fuum affequatur, ac præfertim, ut Capellani in iifdem Nofocomiis conftituti operam fuam, & munus haud negligant ob novos Sacerdotes, qui ipfis in minifterium adjunguntur, quos a nobis accitos ob hanc folum caufam declarabunt, ut Capellanos adjuvent, non vero, ut ipfos labore immunes efficiant; oftendant, hos Sacerdotes voluntariis militibus comparari, Capellanos fimiles effe militibus ftipendio conductis. Neque fane animum noftrum continere poterimus, fi ad noftras aures perveniet, quod ipfi diffidia ferentes huic noftro confilio objiciant impedimenta, poftquam invifentes Nofocomia vitæ, & mortis paffi fumus ab iifdem audire, fe nihil muneri fuo deeffe, fuaque opera fatis præftari quæcumque ægrotantibus neceffaria viderentur; quod utinam a veritate nunquam fuerit alienum.

19. Diem ftatuemus, quo fimul cum Sacerdotibus fæcularibus eadem Nofocomia petentes pium Inftitutum aufpicabimur. Si Deus nos incolumes velit, non femel idem præftabimus, & nihil abfonum, nihil unquam alienum a voluntate noftra futurum confidimus. Præfides Nofocomiis obteftamur, ut præfentes interfint, cum ad illa accedemus ftatuto die, qui & ipfis fignificabitur; nam plura in loco fuperaddi voce poterunt, quæ fcripto exarata non fuerunt.

 INSTI-

a *Lib. 5. cap. 18.*

INSTITUTIO LXIV.

De Cadaverum sectione facienda in publicis Academiis. Utrum Constitutio Bonifacii VIII. sectioni humanorum cadaverum adversetur. Revera cadavera reorum concedi pro utilitate, & commodo facultati Anatomicæ. De corruptelis, quæ contigerunt, cum deessent reorum cadavera, quo tempore ipsorum sectio instituenda fuerat. Quo pacto consulendum sit, ne in posterum id eveniat,

1. SIngulari Dei beneficio Medicinæ studium in hac Civitate magnopere floret, cujus etiam Professores ob eximiam virtutem in remotissimis terræ partibus commendantur. Ipsis sane maxime profuit, quod incidendis mortuis corporibus diligentem operam contulerint, ex qua procul dubio præclaram artis scientiam, in consultationibus obeundis pro ægrotorum salute præstantiam, morbisque curandis peritiam consequuti sunt. Id apertissime cognoscitur ex testimonio celeberrimi Viri Marcelli Malpighii, cum erudite respondet dissertationi inscriptæ: *De recentiorum Medicorum studio*, quæ responsio typis excusa fuit a Daniele Clerico, & Jacobo Mangeto [a]: idem Sydenhami doctissimi Medici auctoritate comprobatur [b].

2. Porro hæc membrorum incisio nullo modo adversatur Bonifacii VIII. Constitutioni, quæ a S. Antonino [c] Bonifacio II. falso tribuitur ob Typographi mendum, & quæ *cap. 1. de Sepulturis* describitur [d]. Illa quidem pœnam excommunicationis indicit, Pontifici soli remittendam, iis omnibus, qui audeant *cujuscumque Defuncti corpus exenterare, ac illud membratim, vel in frusta immaniter concidere, ab ossibus tegumentum carnis excutere*: tamen ex reliquis ejusdem Constitutionis partibus clare deprehenditur, hanc pœnam illis infligi, qui sepulta corpora e tumulis eruentes ipsa nefario scelere in frusta secabant, ut alio deferrent, alioque sepulchro collocarent. Quamobrem membrorum incisio minime interdicitur, quæ adeo necessaria est medicinæ facultatem exercentibus: *Incidere autem* (inquit Celsus Medicus) *vivorum corpora & crudele, & supervacuum est; mortuorum corpora discentibus necessarium* [e]. Idem Silvester [f], ac Suarez [g], cum de Pontificis Bonifacii Constitutione verba faciant, unanimes testantur.

3. Neque omittendum est, quod tradit P. Theophilus Raynaudus his verbis [h]: *Neque enim novum est, ut noxiorum Corpora dedantur Chirurgis, ac Medicis ad comparandam notitiam, qua ægris juvandis sint aptiores*. Id vero

a *In Præliminaribus tom. 1. de Bibliot. Anatomica.* b *De Hydrope pag. 73.*
c *Part. 3. suæ Summæ tit. 24. cap. 64.* d *Inter communes extravagantes.*
e *Lib. 1. de Re Medica ante c. 1.* f *In Summa ad verb. Excomm. septimo n. 79.*
g *De Censuris disput. 22. sect. 5. num. 2.* h *Tom. 14. pag. 318. num. 11.*

ro juxta Vanespenii sententiam consuetudini tribuendum est, qui ita scribit [a]: *Dedit & consuetudo Judici arbitrium permittendi Medicis Cadavera ista ad Anatomen*. Sed Hugo Grotius ad Principis facultatem in noxiorum corpora id referendum putavit: *Quibuslibet* (inquit [b]) *petentibus danda censuit Paulus Jurisconsultus*.

4. Igitur in eo versatur tota difficultas, quid statuendum videatur, si publicæ hujus incisionis tempus advenerit, & corpus noxiorum desit, quod tradi possit ad incidendum: *Cum omnes* (inquit præclarus hujus nostræ Academiæ Medicus Joannes Hieronymus Sbaraglius) *ægre patiantur, consanguineorum cadavera aperiri in Theatris Anatomicis, & nos præ cæteris hanc rem testari possumus occasione Anatomiæ publicæ, quam & cum difficultate, & cum protectione sustinuimus: secus, nihil actum esset* [c].

5. Patavii quidem ob hanc causam corruptelæ eo devenerant, ut S. Franciscus Salesius, qui adhuc juvenis studiorum causa in illam Urbem se contulerat, ad extrema vitæ redactus, corpus suum Medicis, & Chirurgis dissecandum tradi jusserit, si eo morbo decederet, ex quo tamen summo Fidei Catholicæ beneficio, & fidelium utilitate liberatus fuit.

6. Carolus Augustus Salesius ipsius Nepos rem totam commemorat [d]. His autem verbis S. Franciscus tunc temporis usus fuit: *Magister optime, quam viventis curam habuisti, mortui parem habeas, rogo: hoc solum expeto, ut, cum expiravero, corpus hoc dissecandum Medicis, Chirurgis, & Anatomices studiosis tradas: unum erit in extrema vita solatium, si postquam nullius vivens fuero utilitatis, defunctus aliqua ratione reipublicæ prosim, impediamque præterea, nunc saltem, tot rixas, tot dissidia, & cædes, quæ inter functorum parentes, aut consanguineos, & Medices candidatos eveniunt*. Marsollierius, qui ejusdem S. Francisci vitam Gallica lingua conscripsit, egregium hoc charitatis monumentum summa laude prosequitur [e].

7. Hîc in memoriam non revocabimus, quæ funesta in hac Urbe olim contigerint, cum ad publicam incisionem noxiorum corpora defuerunt, ipsorumque loco alia cadavera suffecta sunt. Breviter solum exponemus controversias inter Parochum S. Michaelis *Mercati medii*, & studiosos juvenes hujus Academiæ anno 1697. excitatas. Cum ipsi absque ulla facultate corpus egeni, qui prope templum S. Mariæ a Populo dictæ repentina morte obierat, secandum arripuissent, jussi fuerunt in eumdem locum, ex quo sustulerant, corpus restituere, quod statim perfectum fuit. Tunc Parochus traditum sibi corpus integrum in Parochiali Ecclesia Sepulturæ mandavit.

8. Insignius etiam fuit, quod evenit anno 1727., cum eadem studiosa

a *Juris Ecclesiast. univ. part.2. tit.38. cap.6. num.4.* b *De Jure Belli, ac Pacis lib.2. cap.19. num.4.* c *In opere, cui titulus: Vigiliæ oculorum, & mentis, part.2. Apologetica pag 545.* d *Lib.1. de Vita S. Francisci Salesii sui Avunculi pag.27.* e *Lib.1. pag.51.*

diosa juventus ex ædibus eidem Parochiæ subjectis corpus hominis repente vita defuncti abripere tentavit, quin antea facultatem ullam, & propinquorum consensum ob eam causam obtinuisset. At suscepto meliori consilio ad Vicarium Generalem Archiepiscopi confugerunt, qui defuncti uxore haud renuente, celebratisque in Parochiæ templo exequiis idem corpus pro incisione publica tradi præcepit.

9. Anno proxime elapso cupiditas obtinendi pro incisione corporis eo pervenit, ut Anatomices studiosi a Parocho S. Nicolai in via S. Felicis omni studio petierint mulieris corpus, quæ vitam absolverat, ac sepulchro condita fuerat. Optatum tamen finem non assequuti sunt, quod merito Parochus rem denegavit.

10. Igitur, ne corruptelis ejusmodi pateat aditus, ac ne publicæ incisionis fructus impediatur, declaramus, nos ipsos, aut Vicarium nostrum adeundum, cum de corporibus agitur seu mulierum, seu virorum cujusvis conditionis, quæ mortis quolibet genere interierint, & quæ in publicis Gymnasiis secanda necessario videantur. Nos enim, seu Vicarius noster Generalis, ne Anatomices studiosi hac utilitate careant, ea provide constituemus, quæ ad consensum propinquorum eliciendum, jus Parochi tuendum, persolvendasque exequias pertinent, uti factum fuit anno 1727. Quod si de noxiorum corporibus res agatur, ad eos preces convertant, in quorum potestate eadem corpora sita sunt. Postremo ipsis ante oculos subjicimus, quæ super hac re non a Theologis, aut Canonum Interpretibus, sed ab iisdem Medicis scripta fuerunt. *Quod si quis exerceat* (inquit Codronchius, postquam sermonem instituit de pœna excommunicationis, quam nos a Bonifacio VIII. indictam superius memoravimus) *hujusmodi sectiones addiscendi causa, vel alios erudiendi, non obtenta ab Episcopo facultate, peccat quidem mortaliter. Excommunicationis vero pœnam non subit; quoniam pœnæ non sunt extendendæ ultra proprios casus: qua in re erratum est a nobis in casu trigesimo octavo &c. ubi etiam peccato mortali annectebatur Excommunicatio.*

INSTI-

a *De Christiana, ac tuta medendi ratione lib.1. cap.31.*

INSTITUTIO LXV.

Epistola encyclica ad universos Archipresbyteros, & Parochos Dioecesanos, in qua sermo est de operibus ruralibus, quæ die Festo exercentur. De corruptelis, quæ in diebus festis observandis inducta sunt. Certissimum esse non licere per dies Festos servilibus operibus vacare; id tamen permitti aliquando, si necessitas postulet; utrum ipsa cognosci, ac probari debeat auctoritate Episcopi. De consilio, quod initum fuit, ut dies Festi rite excolantur; ac de norma pro hac observatione obtinenda.

1. RElatum nobis fuit rusticos in agrorum operibus per dies Festos versari, postquam Sacro interfuerint, eique præcepto qualicumque pietate, ac religione satisfecerint.

2. Nihil novi statuendum voluimus, priusquam rei veritatem investigavimus, & corruptelam ejusmodi in aliquas Dioecesis Parochias inductam deprehendimus, tantamque impudentiam in quibusdam locis cognovimus, ut sine ulla Parochi facultate diebus Festis agrorum opera suscipiantur. In aliis vero locis idem ferme habetur facultatem ejusmodi petere, atque obtinere. Ac postremo omnes fere Parochi (si perpauci excipiantur) hanc veniam petentibus voce tenus impertiuntur.

3. Non defuerunt etiam Parochi, qui, ut sibi benevolentiam populi conciliarent, & rusticos colendis agris die Festo occupatos a lictoribus eriperent, non sine injuria Ecclesiasticæ, Divinæque legis testati sunt iisdem rusticis se facultatem pro re gerenda concessisse.

4. Et cum lictores eam facultatem scriptam requiri contenderent, eo progressi Parochi, ut parum de mendacio solliciti, facultatem ipsam tanquam prius ab se obsignatam impertiverint.

5. Porro violandis diebus Festis hæc aditum patefaciunt, ideoque a nobis exigunt, ut opportunum remedium afferamus.

6. Neminem latet ob ejusmodi violationem publicum inferri scandalum, ex quo divina in nos, nostramque Dioecesim ultio dimanat: *Quandoquidem* (inquit S. Carolus Borromæus[a]) *publica peccata, ea maxime, quæ Divinum Cultum amoliuntur, in plebem vehementius irritant iram Dei, nobisque ex officio incumbit, opportunis ea remediis submovere &c.*

7. Ex eodem fonte innumera prope damna profluunt, quæ verbis Clementis V. complectemur[b]: *Ex quibus sequitur, quod Lex Fidei, Articuli Fidei, & alia, quæ ad Religionem Fidei Christianæ, & salutem animarum pertinent, a Fidelibus quasi totaliter ignorantur, ex hoc Deus blasphematur, Diabolus reveretur, pereunt animæ, Fides Catholica sauciatur.*

8. Sed

a *In Edicto pro dierum Festorum observ., quod insertum fuit in actis Eccl. Mediolanen. tom. 1. edit. Lugdunen. pag. 348.* b *In Concilio Generali Viennensi apud Raynaldum Anno Christi 1311. n. 57.*

8. Sed quoniam a violatoribus dierum Festorum, & a Parochis ipsis, qui omni Religione spreta, negligenter in hoc negocio se gerunt, pro causa excusationis necessitas ruralium operum adducitur, plura monenda per has nostras litteras existimamus. Ac primum Festis diebus servilia opera penitus interdici. Secundo inter ipsa, ruris opera adnumerari. Tertio, si necessitas interveniat, ruris opera, licet servilia, exerceri posse, quin præceptum sanctificationis infringatur. Quarto veram necessitatem reipsa intercedere debere, non ultro quæsitam, uti plerunque contingit, cum in idem festum rejiciuntur ea, quæ fieri profestis diebus poterant. Postremo eamdem necessitatem ab illis, qui præsunt, cognoscendam, & probandam, ne imperitus quisque causam suam dijudicet.

9. Primum quidem ab Exodo [a] sine ulla controversia deprehenditur: *Memento, ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est. Non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, filia tua, servus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas*. Hoc fundamento innititur præceptum sanctificandi dies Festos. Theologi vero sejungentes ea, quæ ad cæremonias per Christi Adventum sublatas, & ea quæ ad mores pertinebant, quæve in novam legem a veteri traducta fuerunt, rem totam ad tria capita redigunt, quibus abstinendum prorsus est, cum dies festus agitur, nempe ad opera servilia, nundinas, causasque forenses.

10. Secundum facile ostenditur, si diversa opera expendantur, quibus Adam in Terrestri Paradiso, & ipsius posteritas in excolendis agris detinetur: *Tulit ergo* (legitur Genesis Capite II.) *Dominus Deus hominem, & posuit eum in Paradiso voluptatis, ut operaretur, & custodiret illum*. Hanc sententiam explanans S. Augustinus hæc tradit [b]. *Quid abhorret, si credamus, hominem ita in Paradiso constitutum, ut operaretur agriculturam non labore servili, sed honesta animi voluptate? Non erat laboris afflictio, sed exhilaratio voluptatis .... unde Creator ipse uberius laudaretur. Quid hoc opere innocentius vacantibus, & quid plenius magna consideratione prudentibus?* Postquam vero peccavit Adam, hanc pœnam pro nefario scelere Deus inflixit: *Maledicta terra in opere tuo: in labore comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ: spinas, & tribulos germinabit tibi* [c]. Quamobrem cum in pœnam conversum sit id, quod pro voluptate datum fuerat, ideo ruris opera inter servilia referuntur. Hinc in Concilio Aurelianensi III., quod anno 538. coactum fuit, cum S. Silverius [d] Pontificatum gereret, Canone 28. hæc habentur: *De opere tamen rurali, id est, arato* (sive ut alii putant) *aratura, vel vinea, vel sectione, messione, excussione, exarto, vel sepe censuimus abstinendum* (Sermo est de Festis diebus) *quo facilius ad Ecclesiam convenien-*

a Cap.20. b Lib.8. de Genesi ad litteram cap.8. ac 9.
c Gen. cap.3. d In Collect. Labb. tom.5. pag.302.

venientes orationis gratia vacent. Idem Imperatorum legibus sancitur. Nam Leo sapiens, cum legem Constantini, de qua paulo inferius agemus, sæculo IX. temperaret, hæc constituit: *Neque Agricolæ, neque quipiam alii in illo* (res est de Dominico die, ideoque de reliquis pariter Festis diebus) *illicitum opus aggrediantur. Si enim, qui umbram quamdam, atque figuram observabant, tantopere Sabbati diem venerabantur, ut ab omni prorsus opere abstinerent, quomodo, qui gratiæ lucem, ipsamque veritatem colunt &c. diem, qui a Domino honore ditatus est, nosque ab exitii dedecore liberavit, non venerari par est?*

11. Sed potissimum in Capitulari Aquisgrani Carolus Rex anno 789. ita decrevit [a]: *Statuimus quoque, secundum quod & in lege Dominus præcepit, ut opera servilia diebus Dominicis non agantur, sicut & bonæ memoriæ Genitor meus in suis Synodalibus Edictis mandavit, quod nec viri ruralia opera exerceant, id est, nec in vinea colenda, nec in campis arando, nec in metendo, vel fœnum secando, vel sepem ponendo, nec in silvis stirpare, vel arbores cadere, vel in petris laborare, nec domos construere, nec in horto laborent, nec ad placita conveniant, nec venationes exerceant.*

12. Tertium quoque, quod superius de necessitate operum servilium proposuimus, ob quam præceptum Festorum dierum minime dissolvitur, ex responsione Nicolai V. clare desumitur. Nam cum Transilvaniæ populi ab ipso Pontifice petiissent, an die Dominico prandio jam peracto frumentum secare, fœnum, cæterasque fruges colligere possent, hoc responsum habuerunt [b]: *Cessante necessitate, ab omni opere servili abstinendum est diebus Dominicis, & Festivis; sed, necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata, licitum est præmissa exercere.*

13. Laodicenum vero Concilium Canone 29. a servilibus operibus vacandum indicit, potissimum die Dominico, aliisque diebus festis, ea conditione adhibita: *Si modo possint*. Zonaras hanc sanctionem sic interpretatur: *Lex Civilis a muneribus vacationem die Dominica, si agricolarum opera excipias, omnino jubet; illis namque, quia forte operibus primo quoque tempore obeundis alium diem æque accommodatum nancisci non ita facile fuerit. Dominica quoque die operam navandi facultas concessa est.*

14. Hæc lex, quam Zonaras commemorat lata fuit a Constantino, in qua sic decernitur [c]: *Ruri tamen positi agrorum culturæ libere licenterque inserviant, quoniam frequenter evenit, ut non aptius alio die frumenta sulcis, aut vineæ scrobibus mandentur, ne occasione momenti* (nempe diei Festi, uti explicant Interpretes) *pereat commoditas cœlesti provisione concessa.*

15. Quam legem Leo sapiens ita quidem accepit, ut Constantinus sine ullo discrimine, ac modo culturam agrorum diebus festis permiserit, ideoque corrigendam putavit, quemadmodum superius ostendimus. In hoc tamen Leo deceptus est; nam, uti Thomassinus testatur [d]: *Agebat*

a *Cap.* 81. b *Raynaldus Ann. Chr.* 1447. *num.*28. c *L. Omnes &c. tit. de feriis.* d *De Festorum dierum celebratione lib.*3. *c.*4. *num.*4.

bat Constantinus de operibus penitus necessariis, ne opportunum tempus elaberetur.

16. Illud quoque certum est necessitatem ejusmodi urgentem requiri, non autem voluntate, aut negligentia conquisitam, uti evenit, cum in diem Festum differuntur, quæ feriatis diebus fieri commode poterant. Id ex responsione Nicolai V., quam superius attulimus clare demonstratur: *Necessitate cogente, non tamen affectata, seu procurata*: Quæ verba Vanespenius sic declarat [a]: *Nonnulli enim ea, quæ diebus feriatis agere, aut procurare deberent, in diem Dominicum, aut Festum ex proposito differunt, atque ita necessitatem affectant, seu procurant.*

17. Alexander III. ante Nicolaum V. a quibusdam populis prope mare degentibus interrogatus, an Haleces die Dominico, aliisque Festis diebus piscari liceret, si forte per eos dies pisces illi ad littus accessissent, id quidem Pontifex indulsit; cavendum tamen monuit, ne solemnioribus per annum Festis piscarentur, nempe die Natali Salvatoris, ac diebus Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, uti declarant Interpretes hujus Pontificiæ responsionis, quam modo subjiciemus. Si vero aliis diebus Dominicis, aliisque Festis Haleces in littus confluerent, piscationem Pontifex permisit ea conditione, ut lucri partem impenderent in proximas Ecclesias, aut in egenos erogarent: *Indulgemus* (inquit Pontifex [b]), *ut liceat Parochianis vestris diebus Dominicis, & aliis Festis, præterquam in majoribus anni solemnitatibus, si Alecia terræ se inclinaverint, eorum captioni, ingruente necessitate, intendere, ita quod post factam capturam Ecclesiis circumpositis, & Christi pauperibus congruam faciant portionem.*

18. Perpendi debent ea verba: *ingruente necessitate*: quæ sane inducunt occasionem, quæ prætermitti nullo modo potest, & quam illi populi studiose capere non poterant, ut piscationem in diem Festum consulto protraherent: *Magnum enituit* (inquit Thomassinus [c]) *in Antistite tanto tuendæ Ecclesiæ disciplinæ studium. Cuncta enim expendit, ut lenius ageret cum illis, in quorum perniciem conspirasse videbatur soli, & maris iniquitas.*

19. Idem sentiunt unanimes Theologi morales; nam Sanctus Thomas hæc habet [d]: *Opus corporale, quod ordinatur ad imminens damnum rei exterioris vitandum, non violat Sabbatum.* Cardinalis autem Cajetanus declarans ea verba: *damnum imminens*: ita subdit: *Imminente pluvia, vitatur licite damnum rerum sub dio damnificandarum, auferendo inde eas, quæcumque res sint.*

20. S. Antoninus [e], postquam inter servilia opera culturam agrorum numeravit, eamque diebus Festis vetitam ostendit, *nisi necessitas urgeat*, de

a *Juris Ecclesiastici universi part.2. tit.17. cap.1. num.18.* b *Cap. Licet de feriis.*
c *Loco superius allato num.9.* d *In 2. 2. quæst.122. art.4. ad 3.*
e *Part.2. tit.9. cap.7. de negligentia Festorum §. 5.*

de hac necessitate verba faciens hæc tradit: *Si, jacentibus segetibus in agro, vel fœnis in pratis, vel uvis in vineis immineat tempestas, vel aliud periculum amissionis illarum rerum, licere talia colligere: item de alia re, quæ destruitur, si in die Festo circa eam manualiter non operatur, ut extensio lanæ ad radios Solis, cum hyeme apparent*.

21. Eamdem tuetur sententiam Sanctus Raymundus de Pennafort [a], qui agros colere servile pariter asserit, ideoque per dies Festos id exerceri non posse; deinde de necessitate sic ait: *Quid, si urgeat necessitas, vel arare, vel fructus colligere in diebus Dominicis, & aliis Festis propter periculum hostium, qui in aliis diebus caperent, vel occiderent eos? Satis videtur, quod tunc possit Ecclesia indulgere illis*.

22. Joannes autem de Friburgo, qui additiones ad Summam Sancti Raymundi confecit, in medium profert aliud necessitatis exemplum: *Credo, quod, jacentibus segetibus in agris, aut fæno in pratis, si immineat tempestas, aut pluvia, quæ corrumpat, aut deterioret multum talia, si sint a solo separata, prohibendi non sunt Domini illarum terrarum removere, & indemnitati suæ cavere*.

23. Postremo Romani Catechismi Auctores idem constituunt [b]: *Sed neque earum rerum opera hac lege prohiberi existimandum est, quarum jactura facienda sit, si die Festo prætermittantur, quemadmodum sacris etiam Canonibus permissum est*.

24. Tandem in dubium revocari nequit ejusmodi necessitatem ab illis, qui præsunt cognoscendam, ac probandam, ne imperitus quisque in sua causa judicium ferat: ob hanc rationem, ne aliquis in eam superbiam, atque insolentiam prorumpat, ut divinas humanasque leges in controversiam temere adducat, iisque privato se judicio liberum declaret, Sedes Apostolica in Constitutione: *Unigenitus*: hanc sententiam septuagesimo primo loco positam his verbis proscripsit: *Homo ob sui conservationem potest se dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem*. Pontas de Festorum dierum observantia, ac de legitima causa, ut hoc præceptum solvatur verba faciens id sapienter advertit [c].

25. Post has certissimas sententias, quas exposuimus, jam de ipsarum usu sermo instituendus est, sive, ut clarius rem explicemus, postquam culturam agrorum servilem esse demonstravimus, neque per dies Festos exercendam, nisi necessitas urgeat, & superioris facultas intercedat, quisnam ille sit examinandum superest, qui de necessitate judicare debeat, & facultatem impertiri.

26. Nemo sane ignorat hæc muneri nostro solum convenire, sed quoniam ubique locorum versari non possumus, arduumque, ac difficile esset agricolis Bononiam se conferre, ut, quoties necessitas postulet, a nobis,

Hhh 2

a *In summa lib. 1. pag. 160. editionis Avenionensis ann. 1716.*

b *Cap. 4. de Festis num. 24.*

c *In Dictionario de casibus Conscientiæ in verbo: Festa, casu 4. in fine.*

bis, aut a Vicario nostro Generali, ad agros colendos facultatem obtineant, ideo juxta consuetudinem, & instituta Decessorum nostrorum auctoritatem nostram pro tua Parochia tibi committimus.

27. Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Civitatis Archiepiscopus hoc nobis exemplum reliquit. Permisit ipse Parochis, quod nos pariter facimus, ut pro exercendis agrorum operibus facultatem elargiantur: *aut necessitate, aut publica utilitate id exigente* [a]: Insuper eam conditionem adjecit, ut mane postquam Sacro adfuerint, prandioque peracto, postquam Vesperis interfuerint agricolæ necessarios labores solum aggrediantur; inter quos enumerat herbam pro jumentis congerere, domum deferre, ac tuto loco collocare, frumentum ventilare, ipsumque in area purgare, & alia plura hujus generis, quæ ad fœnum pariter, ac paleam referuntur; castaneas, & glandes colligere, ac domum importare, vindemias instituere, plaustra onerare, cum de locis agitur, quæ longe ab urbe distant, & cum agricolæ Bononiam cum plaustris pervenire in sequenti feriato die nequirent, nisi prius Festo die iisdem plaustris onera in urbem deferenda composuissent.

28. Cum plurima nos fugiant, tum ea præsertim, quæ spectant ad agrorum culturam, hinc, ut nos omni difficultate expediamus, tibi concedimus, agricolis facultatem impertiri, ut Sacro audito ruris opera suscipiant, si necessitas mane impendat, aut post vesperas, si prandio confecto, aliquod opus necessarium videatur. Hanc facultatem non voce tenus, sed scriptam agricolis tradi præcipimus, non modo, ut pravos usus, quos superius enumeravimus, penitus evitemus; verum etiam, ut Synodo Cardinalis Hieronymi Columnæ Decessoris nostri morem geramus, in qua sic decernitur [b]: *Facultas scripto ab iis concedatur, quæ nuntiis, seu lictoribus Curiæ Archiepiscopalis possit exhiberi, ne ab his illi ut inobedientes compescantur*. Nos autem lictores monebimus, ne quid mali illis eveniat, qui legitimam ob causam facultatem a Parocho petere haud potuerint, veluti, si improviso turbine compulsi, iis rebus statim consulere debeant, quæ plurimum detrimenti caperent, nisi ab impetu vindicarentur.

29. His litteris Decretum adjungimus in Parochia promulgandum. Te pariter monemus, in hac nostra Typographia formulam concedendæ agricolis facultatis, qua debes uti, in lucem editam esse; plura, si opus fuerit, exemplaria desumi ex eo loco poterunt. Tandem explicanda ducimus opera ruralia, pro quibus peragendis facultatem tu poteris elargiri. Primum jumentis onera imponi nequeunt, ut in alium locum deportentur: non licet Mulionibus potestatem facere, ut iter habeant cum jumentis, & magis etiam cum plaustris, quæ mercibus onusta sint. Idem Pistrinariis interdicitur, qui neque frumentum, neque fruges, quæcumque illæ sint, neque castaneas mola conterere possunt, neque res ejusmodi ad

a *Part.6. Archiepiscopalis pag.455.* b *Part.2. cap.2.*

di ad pistrinum ferre, aut e pistrino deducere, sive molæ jumentorum opera, sive impulsu venti, aut aquæ circumagantur: eadem facultas omnino denegatur Pistrinariis, qui chartam, & pulverem sulphureum, & nitratum conficiunt; nos solum, aut Vicarius noster Generalis facultates ejusmodi impertiemus, cum res postulare videbitur.

30. Non ignoramus, quæ de Pistrinis impulsu vènti, vel aquæ circumactis a Theologis disputantur, & Regionum consuetudinem in hoc negotio servandam affirmari probe novimus: *Sed quid* (inquit Joannes de Friburgo [a]) *de molendinis ad ventum, vel ad aquam? Respondeo: Cum absque majori opera hominis hujusmodi officium possit expleri, credo, servandam esse consuetudinem Regionis non prohibitam a Prælatis circa feriationem a talibus in Festis feriandis. De Molendinis autem, quæ trahuntur per jumenta, credo, quod debeant quiescere diebus feriandis, cum secundum legem, non solum homines, sed etiam jumenta vacare jussa sint in Sabbato, Exod. 20. &c. Illi autem, qui volunt se excusari de hoc, quod laborant in diebus feriandis post celebrationem Divinorum per hoc, quod audierunt Divina, excusationes quærunt in peccatis, cum etiam ante, & post debeant vacare a talibus.* Sanctus quoque Antoninus eamdem sententiam tuetur his verbis [b]: *Item in Molendinis ad ventum, quæ sine magna opera exercentur, potest servari consuetudo patriæ non prohibita a Prælatis: Secus de molendinis cum jumentis; & hoc, nisi necessitas urgeret propter victualia necessaria, quia tunc liceret.*

31. Quamquam post tempus non adeo diuturnum Ecclesiæ præpositi sumus, tamen certum perspectumque habemus, nunquam in Diœcesi per dies Festos permitti consuevisse Pistrinariis, ut fruges quascumque frumentum, aut castaneas molerent, canalem expurgarent, molas aptarent. Si vero peculiaris aliqua causa obvenisset, facultas prius ex hac Archiepiscopali Curia semper impetrata fuit, quod ex nostris hujus Cancellariæ documentis apertissime comprobatum.

32. Inter quæstiones Moralis Theologiæ Parochis hujus Diœcesis propositas, & examinatas anno 1646., quæ Typis Bononiensibus editæ fuerunt anno 1647. hæc mense Decembri disputata fuit: *Excusat se Molitor, quod diebus Festis molat frumentum, eo quod molendinum sola ventorum vi volvatur, nullo sui corporali labore adhibito. At Confessarius urget, quod id sit prohibitum, quia die Festo opus servile non est exercendum, quale est molere frumentum. Quæsitum an excusari possit Molitor, seclusa necessitate, vel consuetudine.* Hoc pacto responsum fuit: *Non excusari, seclusa consuetudine legitime præscripta.*

33. Qui vero additiones eidem quæstioni confecit, illorum opinione adducta, qui licere id putant; cum Pistrinum vento, vel aqua, vel Jumentorum opera circumducitur, ita ut hominis labor, ac præsentia haud continuo requiratur ita subdit: *Hæc tamen sententia admitti non potest in nostro Archiepiscopatu, in quo est graviter prohibitum, ne molendina in Festis*

a *Loco superius allato.* b *Loco allato.*

stis nedum molant, sed nec etiam aperiantur, & maxime in Civitate, ut quisque videre potest, & ideo dicendum est, Molitores, qui sine licentia molunt, non solum non excusari, sed graviter peccare, nec esse absolvendos, nisi desistant.

34. Illud quoque advertimus, scriptum esse in facultate, quæ de more ex hac nostra Cancellaria ad molendum per dies Festos desumitur: *Eadem facultas illos pariter immunes efficiat, qui ad Pistrinum farinam, aut frumentum advehunt, & inde domos illud revehunt.* Cum Typis novum exemplar dabitur, ea verba penitus auferemus, aut saltem modus aliquis statuetur; cum illis adducti homines ad Pistrinum cum jumentis frumento onustis diebus Festis se conferant non sine offensione Fidelium, qui pietate magis excellunt: nam ea facultas ob aquarum penuriam conceditur, & timoris causa objicitur, ne Feriatis diebus aqua desit, quæ Festo die ad Pistrinum agendum suppetit; non autem permittitur fruges ad Pistrinum tunc vehere, illasque inde asportare, quæ commode profestis diebus curari possunt. Itaque cum novum ejusmodi facultatis exemplar promulgabimus, edictum Sancti Caroli Borromæi superius allatum sequemur: *Molendinorum quoque operarii cessent ab advehendo ad Molendinum tritico, revehenda ad Pistores, aut privatorum ad ædes farina, a tundendis scalpro molis, resarciendis rotis, aut alio quovis opere præstando circa Molendinum, nisi forsan ob plurium Festorum continuam frequentiam, aut urgentem utilitatis communis causam obtinuerint licentiam in scriptis.*

35. Finem facimus, a te summopere petentes, ut has litteras non semel percurras, animoque defigas omnia, quæ in illis continentur. Tunc facilius necessitatis causas expendes, & omnem criminis labem effugies, quod non contingit, cum pro necessitate falsa quædam species admittitur, nec vera necessitas ab ea dignoscitur, quæ nimio studio quæsita in medium profertur. Sæpius tibi ante oculos proponas Felicis III. sententiam [a], quæ ad illos pertinere videtur, qui nimia facilitate commodiorem ad Cœlum viam sternere arbitrantur: *Se decipit ipse, qui fallit; nihilque per nostram facilitatem Tribunalis excelsi judicio derogari, cui illa sunt rata, quæ pia, quæ vera, quæ justa sunt.* Te minime pigeat scriptam facultatem impertiri, vel eam manu tua obsignare, quæ Typis impressa est: nam qui vitam omni sollicitudine vacuam traducere exoptat, animarum curam nequaquam suscipiat: id tamen levius fiet, si præceptum de celebrandis diebus Festis populo non semel explanabis: si verbis ostendes, quantum Deo ingrata, invisaque sit eorum violatio, & quæ gravissima mala ex ipsa proveniant; cum per dies Festos ad Ecclesiam accedere, ad Missæ Sacrificium, Vesperas, Christianæ doctrinæ explicationem convenire populus prætermittit: si testimonia Sacrarum litterarum proferas, quibus demonstres agrorum sterilitatem, messis parcitatem, spes agricolarum horæ momento præcisas ob dierum Festorum contemptum obve-

a *In epistola 7.*

obvenire, quem sæpius hoc pacto Deus ulciscitur. De hac re alias copiose sermonem instituimus [a]. Si quæ a nobis prætermissa videantur, tua eruditione perficies. Profecto ita fiet, ut populus de Festorum dierum religione satis imbutus molestiam tibi rarius afferat pro obtinenda facultate, ut sibi liceat agrorum operibus per dies Festos incumbere. Quod reliquum est, tibi, populoque tuo benedictionem nostram elargimur.

INSTITUTIO LXVI.

Epistola encyclica Præfectis Hospitiorum, in quibus Puellæ expositæ, sive spuriæ detinentur. Item Præfectis aliarum Domorum, ubi honestæ Puellæ servantur, quæ pia domicilia a Baracano, a S. Marta, a S. Cruce, & a S. Josepho in hac Bononiensi Civitate nominantur. De causa hujus Epistolæ scribendæ. Confessarium extraordinarium Puellis hujusmodi bis, vel ter per annum esse concedendum. Consentaneum videri maxime, si aliquis Sacerdos designetur quotannis, qui Puellas easdem spiritualibus exercitiis detineat. Magnum illarum valetudini detrimentum inferri ex eo, quod nulla ipsis extra domicilium deambulatio permittatur. Id omnino necessarium esse. Quæ ratio, aut norma tenenda sit, ut aliquando extra Hospitium deambulent absque ulla mali suspicione, vel periculo.

1. Non ignoratis, Viri præclarissimi, cum Sacram Visitationem perageremus, ad ea domicilia nos pariter accessisse, ubi servantur, atque instituuntur Puellæ, quæ deinde vel Matrimonium ineunt, vel Religionis voto se obstringunt. Illud in iisdem domiciliis, quod jam pro certo habebamus, magna cum animi nostri lætitia deprehendimus, omnia nempe recte administrata vestro assiduo studio, ac diligentia, cujus amplissimam a Deo mercedem consequemini. Perpauca Decretis nostris inseruimus, quæ in singulis domiciliis curanda videbantur. Sed quoniam libellus peractæ Visitationis, in quem relata sunt ea Decreta, vix oblatus fuit, statim reponitur, nec vobis ante oculos subjicitur, ita ut nemo ex vobis fortasse viderit unquam libellum, in quo Visitatio, ac Decreta a Card. Boncompagno Prædecessore nostro confecta descripta fuerunt, hanc ob causam non modo ipsa domicilia iterum adibimus, ut cognoscamus, an Decreta nostra diligenter observentur, sed has dare litteras necessarium putavimus, quibus complecti aliqua statuimus, quæ ad universa ejusmodi domicilia pertinent, nec levis momenti haberi debent, & quæ vobis perspecta esse fas est, ut remedium afferatur pravæ consuetudini, ob quam libellus Sac. Visitationis, statim ac devenit in manus vestras, in tabulario conditur, ubi tanquam Sybillæ alicujus arcanum volumen

a *In nostro Edicto de observantia Festorum edito die 14. mensis Julii anno 1736.*

lumen asservatur. Certum, perspectumque est omnibus sedulam magis operam, ac studium impendendum, ut Puellæ, quæ his publicis Hospitiis detinentur, optima disciplina, ac moribus imbuantur, quam ne iis careant rebus, quæ ad hanc mortalem vitam pertinent. Primum autem obtineri nequit, nisi Christianam legem, ac doctrinam ipsæ percipiant.

Itaque declaramus, sancitum a nobis esse, ut singulis saltem Dominicis diebus aut mane, aut peracto prandio Confessarius pro singulis hospitiis designatus, aut alius Sacerdos a nobis eligendus, omnibus Puellis in unum locum coactis eamdem Christi legem, ac disciplinam explanet. Deinde, ut Hospitii moderatrix per hebdomadam eodem instituto Puellas exerceat, pro quo adhibebitur libellus Christianæ doctrinæ, quem nos pro utilitate Diœcesis plurimis additis in lucem promulgari jussimus. Item quisquis facile intelligit plurimum ad eumdem finem conferre, si Pœnitentiæ Sacramentum recte administretur. Neque ignoramus Sacerdotem nostra auctoritate probatum ad Puellarum Confessiones audiendas a vobis constitui; nihilominus aliquid mali contingere posse suspicamur, nisi ter, aut quater per anni cursum alius quoque Sacerdos extraordinarius decernatur, qui Puellarum id petentium Confessiones excipiat; Tridentina Synodus unicum Monialibus Confessarium adeundum perpendit, ideoque ut illas omni sollicitudine, qua torqueri possent ob hanc causam, penitus liberaret, seu, ut clarius dicam, ne fortasse in perpetuam ruinam adducerentur illæ, quæ aliquod crimen Confessario patefacere ægre ferrent, ut virtutis opinionem sibi apud ipsum integre tueantur, aut ob aliam rationem, cujus rei funestissima exempla a Patre Segneri, & Clericato commemorantur [a], ita statuit [b]: *Præter ordinarium autem Confessorem alius extraordinarius ab Episcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium Confessiones audire debeat.* Siquis aliquando Episcopus Confessarium extra Ordinem Monialibus denegaverit, Sacra Congregatio, quæ Tridentinum Concilium interpretari, & exequi debet, id Episcopo haud licere respondit die 20. Septembris anno 1642. [c]. Cum enim peteretur: *An Episcopus possit denegare Monialibus Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno* Decretum ita fuit; *Non posse, immo teneri offerre*. In Actis Ecclesiæ Mediolanensis quæ Lugduni impressa sunt, quibusque nos utimur [d]; a Sancto Carolo Borromæo hujusce rei causa in medium adducitur: *Ut quæ* (de Monialibus sermo est) *hujusmodi indigent medicina propter aliquem occultum animæ morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab usitato Confessore unquam auderent, liberius mederi suis malis possint, ac Diaboli laqueos evadere, una cum reliquis Confessario novo sua peccata confitendo*. Id vero non Monialibus solum,

a *In celebri opere de Instituto Christ. par.3. serm.12.* b *De Poenitentia decis. 23. num.5. & 6. Sess.5. c.10. de Regularibus.* c *In Causa Saluzensi lib. 17. Decret. pag.103.* d *Tom.3. pag.46.*

solum, sed Puellis etiam aptissime convenit, quæ in publicis Hospitiis degunt. Nam tota difficultas in eo posita est, quod semper eidem Sacerdoti peccata ipsæ confiteri debeant. Itaque vobis notum facimus, nos omnino velle, ut bis, vel ter per anni spatium singulis ejusmodi Hospitiis Confessarius extra ordinem designetur; & quoniam haud facile eos dignoscitis, qui hanc provinciam cum fructu suscipere possint, his litteris adjungimus illorum nomina, qui inter Regulares, vel Sæculares Presbyteros ad hoc munus idonei a nobis judicantur;ex quibus unum(non tamen eumdem semper) eligetis. Præter ipsos nemo alius ad Confessiones Puellarum extra ordinem audiendas constituetur, licet pro administrando Pœnitentiæ Sacramento a nobis probatus fuerit. Insuper descripti Sacerdotes ad obeundum munus Confessarii extraordinarii ad ea solum domicilia acciri poterunt, quæ in indice adnotantur. Pietati quoque vestræ consentaneum videretur, si ex iisdem Sacerdotibus aliquem nuncuparetis, qui semel in anno vel omnes cujusvis Hospitii Puellas spiritualibus exercitiis uno tempore detineret, vel ipsarum cœtum in duas veluti classes divideret, ut commodius iisdem exercitiis vacarent. Hic finis Epistolæ nostræ daretur, si universæ de parum firma corporis valetudine, aut de morbis etiam nullatenus quererentur, uti paucarum exemplis docemur, quæ singulari virtute præditæ ægritudines a Deo postulant, ut pati in hoc vitæ curriculo, fructumque ex patientia colligere possint. Cum tamen arduum, ac prorsus difficile sit omnibus Puellis, quæ nostris Hospitiis immorantur, eximiam hanc virtutem tribuere, quam in paucis Deo gratissimis, divinisque muneribus supra modum affluentibus admirari solemus; ideo aliqua subjicienda a nobis supersunt, ut Evangelii non modo præceptis, sed etiam consiliis pareamus. Moniales revera Claustris perpetuo includuntur, quam legem sibi Religionis voto indixerunt. In Claustris quoque Puellæ instituendæ libere versantur. Illæ tamen non eamdem vitæ rationem habent, ac Puellæ, quæ in Urbis Hospitiis vitam agunt, & quæ diem laboribus impendere coguntur.

Item Monialium Claustra satis ampla, & magnifica sunt, nec ullum in tota Civitate Monasterium situm est, quod apertissimo cœlo non fruatur, hortosque adjunctos non habeat, ubi deambulationes ad tuendam valetudinem accommodatæ commode fiant. His omnibus vel penitus, vel partim carent Puellarum Hospitia. Ob eam causam Moniales meliori sanitate utuntur, ac potissimum Puellæ educandæ, quæ optimam valetudinem vultu etiam testantur. Aliter profecto de reliquis Puellis, quæ in Hospitiis degunt, dijudicandum est, si sanitatis indicia ex ore desumenda videantur. Hinc ipsæ raro in matrimonium petuntur, & magna cum difficultate inter Moniales cooptantur. Si Medicorum consilium exquiratur, statim affirmabunt, ipsis Puellis necessario permittendum, ut aliquando liberiore cœlo extra Hospitium utantur, quod plurimum ipsis conferet ad bonam valetudinem conservandam, tum quia

motu corpus exercent, tum quia novam auram respirant. Si quis vero consilium nostrum expeteret, qua ratione absque ullo discrimine, vel mali suspicione id Puellis permitti possit, Romanæ Urbis normam, ac institutum illius oculis subjiceremus, ubi plura ejusmodi Hospitia prudenter administrantur. Libertatem prodeundi extra Hospitium iisdem Puellis non ita frequenter concedendam asseremus, sed toties per annum, quoties Decretis nostris indiximus, nempe cum dies sereni affulgent, iisque horis, quibus per Urbis compita frequens populi multitudo non occurrit, ea quoque lege, ut Puellæ binæ incedant, easque Hospitii Moderatrix, & unus ex Administris ipsius Hospitii comitetur. Venerabilis Dei Servus Cardinalis Bellarminus S. Francisco Salesio consulenti [a], utrum Claustris includere deberet quasdam Virgines, ac Viduas, quæ communem agebant vitam, sed nec vota Regularium emittebant, nec Claustri legem observabant, his verbis libere respondit: *Ego retinerem Virgines, & Viduas istas in statu, in quo sunt*. Veteres Moniales, quæ olim in Oriente, atque Occidente floruerunt idem Cardinalis commemorat, & statim subdit: *Sed illæ non erant clausæ in Monasteriis, ut non exirent, quando opus erat*. Hanc legem, & institutum Claustrorum tunc cœpisse fatetur, cum Bonifacius VIII. Pontificatum obtineret. Tandem Sanctum Episcopum exemplo Oblatarum S. Franciscæ Romanæ persuadere contendit, ut easdem Virgines, ac Viduas liberas esse patiatur: *Et nunc etiam Romæ floret valde Monasterium Nobilium Fœminarum a Sancta Francisca Romana institutum, in quo tamen neque Clausura est, nec solemnis illa professio*. De hac re verba fecimus, cum Puellarum Hospitia invisimus, & opportuna quoque Decreta confecimus; quæ, ut omni studio serventur, magnopere commendamus. Neque illud dissimulamus, æquo animo ferre non posse, ut per plures annos Hospitiis claudantur non sine valetudinis detrimento Puellæ, quæ nulla Claustri lege tenentur, & quæ integra, ac salva honestatis laude ob aliquam pietatis causam exire possent; quoties præsertim mulieres Regularibus Ordinibus cooptatas, & quæ Tertiariæ appellantur, per Urbem aut binas aut plures etiam vagari videmus, & cum perpendimus a S. Pio V. Decretum fuisse in Constitutione, quam superius nos ipsi memoravimus, cum Sac. Visitationem Monialibus indiximus, ne in posterum ullæ mulieres ad habitum ejusmodi reciperentur, nisi solemnia vota nuncuparent, & se perpetuo Claustris adstringerent, cum postremo cognitum habeamus cœtus harum mulierum, qui S. Pii Constitutioni adversantur, non probari per Sedem Apostolicam, sed tolerari. Hæc pauca habuimus, nobilissimi Viri, quæ vobis significanda videbantur &c.

INSTI-

a *Epistola familiari* 138.

INSTITUTIO LXVII.

De consecratione novi Altaris excitati in hac Metropolitana Ecclesia. Quonam tempore, quove Auctore eadem Ecclesia primum consecrata fuerit. De veteri Ecclesia Metropolitana nihil in præsentia superesse: tamen primæ Dedicationis Officium esse recitandum. Intercedere certum discrimen inter consecrationem Altaris, & Ecclesiæ. Monentur fideles ad hanc consecrationem frequentes convenire, ut propositam Indulgentiam consequantur.

1. SUmmus Pontifex Lucius III. hanc S. Petri Ecclesiam Episcopalem olim, nunc vero Metropolitanam anno 1184. consecravit, cum Bononiam pertransiens ad Concilium se contulit, quod Veronæ celebravit. Id, prætermissis hujus Urbis monumentis, apertissime colligitur ex litteris, quas ad Gerardum Ravennæ Archiepiscopum ipse Pontifex dedit, & quas Rubeis [a], ac Pagius [b] commemorant. In illis enim Gerardum admonet Lucius duas Ecclesias suo juri Metropolitano subjectas a se consecratas, Bononiæ nempe Templum S. Petro, & Mutinæ Templum S. Geminiano nuncupatum.

2. Certissimum est nihil superesse Templi per Lucium Pontificem sacrati, cum Gabriel Cardinalis Palæottus anno 1566. Aram maximam excitaverit, quod ex Sigonio deprehenditur, & cum posteriori tempore reliquum, quod deerat, a fundamentis conditum fuerit, uti monumenta muris ipsius Templi defixa testantur. Quamobrem nova consecratio requiritur; nam cum illa muris inhæreat, & Crucibus ibidem designatis, quemadmodum jure Canonico decernitur, si semel antiqua mœnia diruta fuerint, & nova a fundamentis extructa; tunc necessario consecratione rursum indiget Ecclesia, quod Canonum Interpretes unanimi assensu confirmant [c], ac potissimum Engelius [d], Anacletus [e], ac Pirrhing. [f].

3. Si Dei beneficio salvi, & incolumes erimus, consecrationem hanc solemni pompa tunc temporis peragere statuimus, cum Synodus a nobis celebrabitur, ut totius Cleri frequentia magis ipsa decoretur. Neque nos ab hoc consilio retardabit, si Templi ædificium nondum absolutum fuerit; aut quod pro veteri Dedicatione quotannis officium adhuc persolvatur.

4. Cum enim in majorem amplitudinem assurgere nec debeat, nec possit reliquum ædificii, si ad finem perducatur, ideo, licet imperfectum illud habeatur, nova consecratio nequit impediri. Id etiam auctoritate eorumdem Scriptorum clare ostenditur.

 5. Offi-

a *Lib.6. Histor. Ravenn.* b *In Breviario Romanor. Pontificum in vita Lucii III. num.9.* c *Tit. de Consecrat. Eccles. vel Altaris.* d §. 1. e §. 2. f §. 3.

5. Officium vero Dedicationis per Lucium III. peractæ indicitur quotannis ob hanc caufam, ut illius memoria fempiterna permaneat, fi autem muris dirutis ipfa defierit, non inde fequitur, ut nova confecratio omitti debeat.

6. Templum S. Petri a S. Silveftro Pontifice folemni ritu Romæ dedicatum fuit. Cum deinde veteres parietes dejecti fuiffent, novumque ædificium incredibili fumptu a Julio II. inchoatum, & a Paulo V. confectum, adhuc tamen primæ Dedicationis Officium recitari confuevit, & nihilominus Urbanus VIII. iterum Bafilicam Sancti Petri confecravit.

7. Idem contigit in Bafilica Lateranenfi Sancti Joannis, quæ ab eodem S. Silveftro jam fuerat confecrata, ejufque Dedicationis Officium etiam recitabatur, poftquam Clemens VIII., ac Innocentius X. novis ædificiis eam Bafilicam reftaurarunt, & tamen Benedictus XIII. paucis abhinc annis ipfam rurfum confecrandam cenfuit.

8. Cum res ita fe habeat Ecclefiam S. Petri confecrabimus, fed tamen aliquod temporis fpatium prius elabetur, cum præfto non fint omnia, quæ ad Synodum cogendam requiruntur. At quoniam ex recenti Canonum difciplina Altaris Dedicatio ab Ecclefiæ Confecratione fejungitur [a], ideo vix in hanc Sedem pervenimus, Aram præclariffimam a Cardinali Jacobo Boncompagno erectam in Templo S. Petri facrare haud prætermifimus; eademque ratione novum Altare dedicare intelligimus, quod nos ipfi in eodem Templo condi juffimus Beatæ Virgini nuncupatum, Sanctoque Ignatio Societatis Jefu Fundatori, qui inter Patronos hujus Civitatis, ac Diœcefis adnumeratur. Ejufdem Altaris conftruendi confilium, ac mentem habuit Cardinalis Ludovifius hujus & ipfe Urbis Archiepifcopus anno 1629., fed morte præreptus rem perficere non potuit. Ipfum quidem Altare penitus abfolutum eft, ac folum Tabernaculum deeft, ubi Divina Euchariftia collocetur. Jam artifices operi incumbunt, ut cultu, qui maxime convenit, exornetur.

9. Diem 14. hujus menfis Aprilis pro ejufdem Aræ Dedicatione ftatuimus, nempe diem Dominicam Palmarum, hora duodecima, cum longum tempus pro re gerenda exigatur, ac ne divina Officia impediantur, quæ in Ecclefia per eum diem haberi folent. Hortamur omnes, ut frequentes conveniant, quibus etiam centum dies Indulgentiarum concedimus, fi debita cum pietate interfuerint.

INSTI-

a *Vanefp en. Jur. Ecclef. part. 2. tit. 16. cap. 4. num. 11.*

INSTITUTIO LXVIII.

De Processione, quæ indicitur die Festo Ascensionis Domini, ac præcedenti Dominica; in qua Beatæ Virginis effigies a Sancto Luca depicta circumfertur. Antiquissimum esse hoc Institutum. Describitur hora, certusque locus, ubi præsto esse debeant illi, qui eidem Processioni interesse consueverunt, ut ipsa majori ordine, ac majori pietate peragatur. Improbatur tempus parum consentaneum, quo solent inchoari, & absolvi Missarum Sacrificia, quæ ante Sacram effigiem celebrari mos fuit. Aliud tempus magis aptum constituitur.

1. Veteri Instituto, ac more Beatæ Virginis Effigies a S. Luca depicta per hanc Urbem solemni pompa circumducitur diebus minorum Rogationum, quæ nempe ante Festum Ascensionis Domini celebrantur, de quibus etiam alio loco verba fecimus [a].

2. Id quoque ostenditur ex litteris Leonis X., quas die 6. Maji anno 1513. ad Moniales degentes in Cœnobio Sancti Lucæ Pontifex dedit, & quæ in recens Bullarium Ordinis Sancti Dominici relatæ fuerunt [b]: *Exponi nobis nuper fecistis, quod, licet a tanto tempore, cujus contrarii memoria hominum non existit, quædam Imago gloriosa Dei Genitricis Virginis Mariæ a Beato Luca Evangelista, ut pie creditur, depicta in Ecclesia Monasterii vestri &c. reposita fuerit, & singulis annis tempore Rogationum per Civitatem Bononien. summa cum veneratione, & devotione processionaliter deferri, & hujusmodi Rogationibus finitis, ad ipsam Ecclesiam reportari consueverit &c.*

3. Pia sane, ac celebris est supplicatio, qua Sacra Effigies per eosdem Rogationum dies ad plures Urbis Ecclesias defertur: ejus historia tradita in lucem fuit ab Ascanio Persio, & Coloniæ Typis edita anno 1619., ac deinde superaddita Vitæ Beati Nicolai Albergatti, quam P. Georgius Garnefeldius Carthusianus Coloniensis posterorum memoriæ commendavit: *Ad Urbem*: (inquit Ascanius Persius [c]) *quotannis ob solemnes trium dierum supplicationes, quas Rogationes appellamus, deportatur; ibique Cleri, cæterorumque fere Civitatis Sacrorum Ordinum, Devotorum item (videlicet Laicorum Sodalium, qui in supplicationibus sub propriis instructi Vexillis ingrediuntur) longis agminibus, necnon Artium, quæ in Urbe exercentur, Collegiis spectabili pompa præeuntibus, Magistratibus subsequentibus, reliqua comitante Civitate, per tres eos dies matutinis horis ad certa Delubra deferri solet.*

4. Cardinalis Jacobus Boncompagnus sapienter constituit, ne Sacra Effigies in Urbem noctu, sed clara luce deportaretur, quod accidit Sabbatho ante Dominicam, quæ Festum Ascensionis antecedit. Hoc Decretum

a *Institut. tertia hujus libri.* b *Lib. 4. pag. 296.*
c *Pag. 150.*

tum libentissime probamus, & perpauca etiam per has litteras addenda censemus, ut pietas in hac supplicatione peragenda magis augeatur, & quædam corruptelæ, quæ paulatim inductæ sunt, de medio auferantur.

5. Ac primo, dum Sacra Effigies in Urbem defertur, tormenta bellica exploduntur, & Campanæ in Turribus cum Regularium, tum Sæcularium Ecclesiarum pulsantur, quod hoc anno, ac perpetuo observandum decernimus. Aliquid augendæ pompæ valde consentaneum hic adjungi posse cuperemus: nam Sigonius [a] testatur, cum primo Sacra Effigies a mœnibus Civitatis non longe abesset, quo tempore Beatus Nicolaus hanc Ecclesiam obtinebat, testatur, inquam, quod: *Antiani, cæterique Magistratus una cum Clero, atque omnibus Religiosorum Ordinibus ad Portam Saragotiæ occurrerunt, atque apud Virgines Sancti Matthiæ collocaverunt*. Sed hanc rem taciti modo præteribimus; nos proculdubio in Templo Sancti Matthiæ præsto erimus, cum Sacra Effigies adveniet, ubi jussu nostro in laudem Beatæ Virginis Litaniæ persolventur. Qua in re sequuti sumus exemplum clarissimi civis nostri Gregorii XV., in cujus Pontificatu Pater Dominicus a Jesu Maria Romam detulit Effigiem Beatæ Virginis miraculis celeberrimam, quæ in Victoriæ Templo collocata fuit [b].

6. Die Dominico insequenti ante Ferias secundam, tertiam, & quartam, quibus Rogationes celebrantur, eadem Sacra Effigies ad plures Ecclesias, ac potissimum Monialium deportatur. Nihil novi super hoc statuimus; dissimulare tamen haud possumus, quod nos ipsi perspeximus, & plures etiam pietate insignes viri adverterunt, nempe Sacram Effigiem eodem die Dominico sine ullo ordine, ac dignitate circumferri, ita ut confusa militum turba potius, quam pia Fidelium multitudo illam prosequi videatur. Quamobrem pro muneris nostri ratione modum aliquem, certamque normam statuendam judicavimus.

7. Deprehendimus malum ejusmodi non quidem a pietate, sed a necessitate quadam dimanare. Etenim fieri nullo modo potest, ut iidem semper viri ab aurora usque ad vesperas ordinem integre servare possint, piosque cantus exsolvere. Itaque peritos accivimus, quorum consilio deliberavimus, Sodalitiis, quæ Sacram Effigiem die Dominico comitari debent, horam, certumque locum decernere, quo convenient, ut hoc pium munus aggrediantur; & locum insuper, ubi munus idem absolvant. Rationem habebimus itineris, cujus descriptio ad supplicationem recte ordinandam Typis evulgabitur. Hoc enim pacto, si Sodalitia sibi invicem subrogentur, pietas facilius conservabitur, & laudes Beatæ Virginis, dum solemnis pompa peragitur, commode recitari poterunt.

8. Igitur hoc anno, & in posterum Sodalitiis omnibus, quæ suppli-catio-

a *In vita B. Nicolai Albergati*.
b *Quartus de Processionibus puncto 5*.

cationi adesse consueverunt, ex nostra Cancellaria scripto indicabitur locus, ac tempus, quo singula Beatæ Virginis Effigiem comitari debeant, & etiam locus designabitur, ubi reliquis advenientibus locum concedant; singulis Sodalitiis, ut jussa faciant, omnino præcipimus. Hortamur autem summopere Fideles ipsis Sodalitatibus adscitos, ut frequentes conveniant, ne in hac supplicatione (quod superioribus annis semper contigit) illud indignum Civium oculis subjiciatur, ut videlicet vexillum præferri videant, & nullos inde, vel perpaucos Sodales, qui ipsum sequantur. Nos centum dies Indulgentiarum impertimur omnibus Sodalibus, qui supplicationi intersint, ut ad pium munus obeundum studiosius incitentur. Easdem Indulgentias elargimur iis, qui, licet in ipsa Sodalitia cooptati non sint, tamen Præfectorum consensu Sodalium habitum induant, & solemnem pompam cum reliquis comitentur. Hortamur omnes vehementer, ut ordinati, modestique incedant, ac ne vanos sermones intermisceant: *Est sane* (inquit Theophilus Raynaudus [a]) *manifesta dehonestatio Dei, & incogitantia finis, ob quem Processio instituitur, sic fabulari. Non ita Hebræi illi, qui Urbem Hiericuntinam ritu procedentium religiose adibant. Silentes enim, & attenti, ac venerabundi procedebant. Quod exemplum æmulari inter Christianos pii quoque jam olim, nisi canendum esset, exactissime silentium servarunt in Dei placationem intenti.* Quoniam vero preces huic piæ supplicationi non solum aptissime conveniunt, sed intempestivos etiam sermones impediunt, Sodales omnes, dum pompam sequuntur, Rosarium Beatæ Virginis, aut Litanias, vel Officium ejusdem Virginis alterno cantu recitabunt, cum præsertim eo die in privatis ipsorum Sacellis idem Officium prætermittatur.

9. Paucis abhinc annis prava consuetudo obtinuit, ut eodem die Dominico privatum Sacrum vix peracta media nocte celebretur in Templo Monialium Sancti Matthiæ, ob eam scilicet caussam, ut Sacrificium conficiatur, priusquam Sacra Effigies ab eo loco recedat. Cum in eamdem Ecclesiam Sacra Effigies ipso mane refertur, si Sacrum solemne indicatur, non semel accidit, ut ad vigesimam primam horam absolutum non fuerit, cum meridiei tempus hora decima sexta haberetur. Idem evenit in Festo Ascensionis, cum Sacra Effigies in Templum S. Lucæ positum in Monte Guardiæ restituitur; tunc enim Sacra fieri valde ante auroram, ac post meridiem consueverunt. Aliter se res habet, cum die Dominico privatum Missæ Sacrificium coram Cardinali Legato, nobis ipsis, ac Urbis Magistratu peragitur, aliter quoque est, cum Feriis secunda, tertia, & quarta, quibus Rogationes incidunt, solemni Ritu Sacrum conficitur in iis Ecclesiis, ad quas Sacra Effigies circumducitur; pietas enim Cardinalis Legati pastoralem nostram sollicitudinem magnopere adjuvat, ut præscriptis temporibus Sacerdotes rem divinam operentur.

10. Qua-

a *Lib. 15. pag. 204.*

10. Quare, ut hic pravus usus de medio auferatur, qui Ecclesiasticis institutis, ac Tridentinæ Synodo contrarius omnino est, non modo auctoritate nostra, sed etiam, ut morem geramus voluntati Summi Pontificis, quam die 20. Martii hujus anni Sacra Concilii Congregatio nobis declaravit, præcipimus Sacrum privatum, aut solemne die Dominico, & in Festo Ascensionis in Templis Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, aut quibusvis aliis nullum fieri, nisi iis tantum horis, quæ inferius adnotantur. Hoc autem Decreto quemcunque Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem complectimur, etiam Ordinis Sancti Dominici, qui cum præsint Monasteriis Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ, importunis aliorum studiis impulsi Sacra privatim facere, aut solemni etiam Ritu extra designatum tempus cogebantur: Qui jussis ejusmodi parere detrectaverint, pœnæ suspensionis obnoxios *ipso facto* eos declaramus, aliasque etiam graviores infligemus.

11. Illud tamen monendum ducimus, hæc a nobis eo consilio proposita non esse, ut impedimentum afferamus, ne Sacra Effigies ad Ecclesias Monialium deferatur die Dominico, & in Festo Ascensionis juxta arbitrium illius, qui mortis Sodalitio præsidet, aut ne Sacra fiant in templis Monialium Sancti Matthiæ, & S. Lucæ eodem die Dominico, & insequenti Feria quinta; licet pia supplicatio in eadem templa nondum pervenerit; illud solum decernimus, ne extra præscriptas horas Sacra privatim, aut solemniter peragantur in qualibet Ecclesia, in quam Sacra Effigies deportatur, & hac ratione Ecclesias etiam Sancti Matthiæ, ac Sancti Lucæ comprehendimus. Neque probare possumus, quod in medium afferri solet; solemnem pompam die Dominico ante auroram a templo S. Matthiæ inchoari, ut consuetum viæ spatium integre conficiat; ideoque Missæ Sacrificium ante Auroram pariter indicendum. Nam illud primum omittimus, breviori spatio pompam ejusmodi definiri posse; certissimum vero est a nullo Rituali constitui, ut Sacrum necessario præponi debeat, cum Beatæ Virgini piæ supplicationes instituuntur. Neque illud magni ponderis habendum est, quod adduci solet, peracta nempe supplicatione solemnem cum cantu Missam celebrandam: nulla quippe necessitas id postulat; nam licet die Dominico eidem pompæ finis imponatur in templo S. Matthiæ, die autem Festo Ascensionis in templo S. Lucæ, quod longe post meridiem evenire consuevit; tamen nulla ex hoc necessitas dimanat, ut horis indebitis Sacrum fieri liceat. Etenim, si gravis causa intercedat (veluti cum agitur de negligendis Ecclesiasticis legibus, ac Rubricis) tunc arbitrio Episcopi relinquitur interdicere, ne post supplicationes res divina conficiatur: *Processiones* (ita legitur in Rituali Romano tit. de Processionibus) *prius fieri debent, deinde Missa solemniter celebrari, nisi aliter interdum ob gravem causam Ordinario, vel Clero videatur*. Postremo suaderi nullo modo potest, Sacrum, quod tunc agitur die Dominico, vel Feria quinta, pro iliis fieri, qui sacram

sacram pompam comitati fuerint, qui sane omnes vix eadem pompa templum attigit Sancti Matthiæ, aut Sancti Lucæ, domum se recipiunt.

Subjicimus hic jussa Pontificis, de quibus superius dictum est, ne quis fortasse nullam ipsorum scientiam se habuisse contendat.

Eminentissime, ac Reverendissime Domine Observandissime.

Cum ad aures Sanctissimi Domini Nostri devenerit, nonnullos forte per annos, antequam Eminentia Vestra istius Bononiensis Ecclesiæ regimini præficeretur, paulatim ea in Civitate irrepsisse abusum, ut occasione, qua Sacra quædam Imago Deiparæ Virginis a Sancto Luca, uti præfertur, depicta, ab Ecclesia Sancti Matthiæ, Religiosarum Ordinis Sancti Dominici ad alias plures Monialium Ecclesias die Dominica ante Ascensionem, servato Processionis ritu, transfertur, multas per horas ante auroram, priusquam nempe eadem Sacra Imago inde amoveatur, Missa lecta coram ipsa celebretur, deindeque eadem die, pluribus jam a meridie transactis horis, nimirum postquam dicta Sacra Imago ad ipsam Sancti Matthiæ Ecclesiam relata est, alia ibidem Missa solemniter canatur; Sanctissimus Pater, qui non sine gravi animi sui offensione, Ecclesiæ præceptum, ejusque Rubricas de tempore celebrandi Missas salubriter constitutas tanta horarum perturbatione violari, accepit, has ad Eminentiam Vestram jussit litteras dari, quibus significetur, Sanctitatis Suæ mentem esse, ut enunciatus abusus penitus eliminetur, utque in hunc finem Eminentia Vestra nedum ea, qua pollet, Ordinaria auctoritate juxta præscriptum Sacri Tridentini Concilii monentis in Decreto de observ. & evit. in celebr. Miss. locorum Ordinarios, ut Edicto, & pœnis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, verum etiam facultate sibi ab eadem Sanctitate Sua, quatenus opus sit, specialiter delegata mandet, promulgari Edictum, quo sub pœna suspensionis a Divinis ipso facto incurrenda, aliisque etiam gravioribus arbitrio Eminentiæ Vestræ decernendis districte prohibeatur omnibus, & singulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, & præsertim Fratribus Ordinis Prædicatorum, ne quisquam eorum in præfata Ecclesia Sancti Matthiæ Missam ullam sive lectam, sive cum cantu, præterquam debitis horis, audeat præmissa die Dominica, vel alia quacumque celebrare. Id itaque de mandato ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Eminentiæ Vestræ significo, ut ejus menti se conformare dignetur, ejusque manus humillime deosculor.

Romæ 20. Martii 1737.
Eminentiæ Vestræ
Humillimus, & Addictissimus Servus
A Card. Gentili pro Eminentissimo Præfecto.
C. A. Archiep. Philippen. Secr.

Hæc ita perspicua sunt, ut nulla interpretatione indigeant. In ipsis mentio habetur de Tridentina Synodo, ac de Rubricis Ecclesiæ; nam sessione 22. in Decreto, *de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, hæc mandantur Episcopis: *Edicto, & pœnis propositis caveant, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent.* Quo sane Decreto abrogantur privilegia omnia, quæ ante Tridentinum Concilium concessa fuerant, ut horis indebitis rem Divinam facere liceret: *Ante diem, & horis indebitis celebrare nulli liceat, etiam vigore Privilegiorum a Sede Apostolica ante Concilium Tridentinum concessorum*, uti Gallemartius advertit: quod etiam Sacræ Congregationis sententiis est consentaneum. In Rubricis autem Missalis id præcipitur: *Missa privata saltem post Matutinum, & Laudes quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest.* Illud pariter adjungitur in litteris Pontificis in potestate nostra ordinaria positum esse, ut Missarum celebrationes extra præscriptum tempus interdicamus, censuras, ac pœnas arbitrio nostro decernentes, tum in sæculares Presbyteros, tum in Regulares, quos etiam comprehendi in Decreto Tridentini Concilii [a], quod modo exposuimus, Sacra Congregatio declaravit [b]. Neque huic ordinariæ potestati quidquam adversatur Titulus Apostolicæ delegationis, qui in eodem Decreto Concilii superadditur. Nam certissimum est, quod tradit his verbis Cabassutius [c]: *Pleraque enim jure Ordinario poterant, quibus superadditus est titulus Apostolicæ delegationis, qui titulus non officit eorum juri Ordinario, sed operatur, ut facilius, & cum debita veneratione illis obtemperetur, præsertim ex eorum parte, qui prætenderent ipsorum ordinariam potestatem minuere, aut in controversiam revocare, aut ab ea se subtrahere.* Deinde plures alios ejusdem sententiæ Scriptores commemorat. Tandem Pontifex suam addit auctoritatem, si opus sit, quam supremam cum nostra Ordinaria libentissime conjungimus.

12. Illud tantum superest, ut debitas ad celebrandum horas explicemus. Aliam institutionem promulgavimus die prima Decembris anno 1732., quæ post Kalendarium excusa est. In ipsa tertiam horæ partem ante auroram pro inchoandis Missis, exemplo Romanæ Urbis, statuimus, absolvendas vero jussimus, cum tertia pars horæ post meridiem effluxerit. Post idem Kalendarium imprimi curavimus tabellam, quæ surgentis auroræ initium, ac meridiei tempus indicaret; nihil novi sancimus circa tempus ad inchoandas Missas superius designatum; sed nullum ante id tempus fieri Sacrum præcipimus, & pœna suspensionis *ipso facto* illigatos eos enunciamus, qui parere recusaverint: eamdem pœnam illis indicimus, qui Sacrum facientes post meridiem constitutos antea limites prætergressi fuerint. Attamen vitæ rationem, quæ nunc invecta est, perpendentes, & præstantium quoque virorum auctoritatem, qui ob causam magnæ

a *Sess.22. de observandis, & evitandis in celebratione Missæ.*
b *Fagnanus cap. Grave num.45. de Officio Ordinarii.*
c *In Theoria, & Praxi juris Canonici lib.1. cap.9. num.5.*

magnæ celebritatis tempus pro Sacris conficiendis protrahi posse existimant, loco præscripti temporis integram horam post meridiem subrogamus pro illis tantum Ecclesiis, in quibus Sacra Effigies opera Sancti Lucæ depicta exponitur, ac generatim in aliis pariter, ubi celebritatis piæ causa Missa cum cantu peragitur. Si quis Regularis, aut sæcularis Sacerdos hos terminos post meridiem excesserit, illum eidem suspensionis pœnæ subjectum declaramus. Nam eo spatio temporis elapso nullum privatum, aut solemne Sacrum haberi volumus, illis quoque rationibus sublatis, quod Musici concentus longum tempus sibi postulaverint, vel Musici ipsi segnes ad Ecclesiam se contulerint.

INSTITUTIO LXIX.

De Sacra Supellectili Ecclesiarum, ac Locorum Piorum, quæ ad Montem Pietatis in pignus defertur. Id vetitum esse a Sac. Canonibus; licere tamen interposita facultate Episcopi, & ob causas necessarias. Præfecti Monti Pietatis, & cæteri omnes monentur, ne Sacram Supellectilem in pignus unquam accipiant.

1. SUmmi Pontificis jussu die 5. Martii anno nuper elapso litteras evulgavimus, quibus hortati sumus Rectores Ecclesiarum, Locorum Piorum Sæcularium, ac Regularium hujus Diœcesis, ut argentea vasa superflua ad monetariam officinam deferrent, & ea pariter, quæ pro solvendo ære alieno distrahenda necessario viderentur; illisque tot *loca Montium* oblata fuerunt, quæ pretium eorumdem vasorum adæquarent.

2. Res tamen non ita feliciter contigit, sed spem fefellit eventus, quod tamen nullam nobis attulit molestiam. Illud quidem animum nostrum magnopere commovet, quod argentea Templorum vasa tum superflua, tum necessaria, ex quibus honestus fructus comparari poterat, in *Monte Pietatis* libere deponantur, ubi numerata pecunia, solvendæque usuræ debitis temporibus conditione interposita, eadem vasa excipiuntur, ac retinentur, iis etiam legibus neglectis, quæ forent observandæ.

3. In statuto ejusdem Montis cap. 11. præcipitur, ne in pignora accipiantur, quæ furti suspicionem præseferant; illique reddantur, qui certis documentis eadem pignora ad se pertinere ostendat, modo tamen integram pecuniam restituat, quam Montis Præsides furi persolverint, & reliquis expensis satisfecerit. Præsides ipsi die 28. Novembris anno 1680. sapienter decreverunt, ne Montis Administri pro pignore res sacras, vel benedictas caperent, inter quas Calices, Patenas, Ostensoria, Pyxides, Casulas, Tunicellas, & Pluviales adnumeraverunt.

4. Jure quidem suspicamur hoc Decretum non semel violatum. Nam invisentes quasdam Ecclesias, nonnullos deesse Calices advertimus, quos

Monti Pietatis datos pignori deprehendimus. Insuper querimonias sæpius ad nos detulerunt, qui Parochiam aliquam consequuti sunt, aut Beneficium in publico Sacello erectum, Calices nempe Monti Pietatis traditos fuisse pignori ab iis, qui antea Parochiam, aut Beneficium obtinuerant. Immo nuper illud accidit, quod in totam Urbem late manavit, cum eidem Monti pignori data sunt Candelabra, Sacra Vasa, Thuribulum, & Pedum Abbatiale ob fraudem illius, qui hæc omnia vel commodata acceperat, vel ut reficeret, vel ut ipsa expoliret. Tunc rationem, qua id evenerit, perscrutari voluimus, responsumque nobis fuit, sacram ejusmodi supellectilem nonnisi fractam in pignus accipi consuevisse. Itaque ruptionem, ac detrimentum ejusdem supellectilis nos ipsi intueri vehementer expetivimus, fraudemque in eo implicitam apertissime cognovimus. Nam Thuribulum fractum appellabant, cujus pars superior ab inferiori distracta fuerat, cum qua prius per catenulas jungebatur. Fractam pariter acerram judicabant, cui globulus argenteus in medio solum deerat. Cum nobis hæc admirationem afferrent, accepimus parum difficultatis, ac religionis inesse, dum hæc argentea supellex in pignus recipitur, si numeratam pecuniam re ipsa pretio suo exæquarent, & constitutum fœnus solveretur ab iis, qui hæc argentea pignora ad Montem Pietatis afferebant.

5. Si cognita, perspectaque essent, quæ a jure Civili, & sacro præscribuntur, aut si legum ignari, atque imperiti a sapientibus consilium peterent, nunquam tam prava exempla contigissent. In primis certum plerumque est Caji responsum [a]: *Quod emptionem, venditionemque recipit, etiam pignorationem potest recipere*: & e contrario sapienter quoque tradit Martianus [b]; *Eam rem, quam quis emere non potest, quia commercium ejus non est, jure pignoris accipere non potest, ut Divus Pius Saturnino rescripsit*. Itaque supellex Ecclesiæ vendi nequit, nisi legitima causa interveniat, & Summi Pontificis consensus, cum de supellectili valde pretiosa res agitur, aut saltem Episcopi facultas cum legitima causa, & Summi Pontificis, si opus fuerit, vel Episcopi saltem approbatio intercesserit.

6. In quarto Concilio Constantinopolitano, quod octavum locum inter generalia obtinet, ac potissimum Can. 15. sic præcipitur [c] *Apostolicos, & Paternos Canones renovans Sancta hac universalis Synodus definivit, neminem prorsus Episcopum vendere, vel utcumque alienare Cimelia, & Vasa Sacrata*. Cimeliorum autem nomine pretiosam supellectilem intelligi ex Pontificali ostenditur [d]: *Sed & Vasa Sacrata, vel Cimelia Sanctarum Dei Ecclesiarum tollentes*; Du Cangius quoque advertit [e] a venditione ad pignus rem transferri: [f] *Nullus Presbyter præsumat Calicem, vel Patenam, vel Vestimentum Sacerdotale, aut Librum Ecclesiasticum Tabernario, vel Negotiatori,* aut

a *L. f. 1 quoad res ff. de Pignoribus.* b *L. Pupillus §. Eam rem ff. Quæ res pignori &c.*
c *Ex Collectione P. Labbe tom. 8. pag. 1134.* d *In vita Vitaliani Pontific.*
e *In celebri Glossario ad verbum Cemelia, & Cimilia.* f *Cap. 1. de Pignoribus in Decretal. Gregorii IX.*

aut cuilibet Laico, vel fœmina in vadium dare. Hoc loco pro *Vadio*, quod sane idem est, ac *Vadimonium*, pignora intelliguntur, uti declarat sapienter Hoffmannus [a].

7. Jus tamen Pontificium justam ob causam supellectilem vendi, ac pignori dari permittit [b]: *Excepta causa olim ab antiquis Canonibus ordinata*; Capite autem primo de pignoribus hæc habentur: *Nisi justissima necessitate urgente*. Hinc absque ulla facultate pretiosa Ecclesiæ supellex vendi poterat, ac pignorari, ut egeni alerentur, vel ut captivi pristinam sibi libertatem compararent [c]. Attamen, cum prava sagacitas hominum hæc sanctissima instituta labefactaret, & cum ipsa experientia compertum esset justam ejusmodi causam temere, & inconsulto dijudicari pro alienanda, aut pignori tradenda Ecclesiæ supellectili, Paulus II. [d] id fieri in posterum prohibuit, nisi prius legitima causa per Sedem Apostolicam probaretur: *Pretiosa mobilia Deo dicata &c.* ac paulo post. *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam &c.*

8. Cum vero Regulares aliqui peculiaribus Ordinis sui privilegiis adducti sine Pontificis auctoritate Ecclesiæ supellectilem a se pignorari, vendique posse contenderent, Urbanus VIII. die 7. Septembris anno 1624. consilio Sacræ Congregationis Concilii, quæcumque abrogavit privilegia, ac suo Decreto illos etiam Regularium Ordines nominavit, qui expresse nominandi sunt, ut Decretis subjiciantur: *Omnium rerum* (de bonis agitur omnium Regularium, qui in Europa versantur) *& bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur &c. absque ipsius Congregationis licentia in scriptis, & gratis concedenda*. Cum nos ipsi Secretarii munus gereremus ejusdem Sac. Congregationis Concilii, Patres Reformati ex Familia S. Francisci citra Montes questi sunt varias a Syndicis suis fraudes committi, cum vendi, aut alienari deberent bona sibi relicta *ex dispositione Juris*, ideoque sine Apostolicæ Sedis facultate, uti Fagnanus expendit [e]. Quamobrem die 18. Martii anno 1719. petitum fuit: *An, & quale temperamentum sit capiendum in casu*: & Sac. Congregatio his verbis respondit: *Quoad mobilia Ecclesiæ incorporata, esse necessarium beneplacitum Apostolicum, quo vero ad omnes alias res, non posse Syndicos procedere ad venditionem, nisi prævia Edictorum affixione, ut venditio fiat majori oblatori*.

9. Allatum Decretum Urbani VIII. plures commemorant, ac præsertim Donatus [f], insertumque est Constitutionibus, ac Decretis Pontificum, quæ jussu Clementis XI. anno 1716. in unum congesta, ac promulgata Romæ fuerunt, ut Regulares ea facilius ante oculos haberent, quæ

pro

a *In Lexico universali ad verbum Vadium*. b *Allato Canone 15. Concil. Constantinop.* c *In Can. Aurum 12. quæst. 2. &c.* d *In Decretali quæ incipit* Ambitiosæ *extravagant: comunib., de rebus Ecclesiæ non alienandis*. e *Cap. Null' num. 27. & 28. de rebus Ecclesiæ non alienandis*. f *In Praxi Rerum Regularium tom. 1. num. 14. quæst. 2. §*

pro recta Ordinum administratione a Sede Apostolica sancita gravissime sunt. Ex his omnibus aperte constat neque alienari, neque in pignus tradi posse pretiosam supellectilem Ecclesiarum Sæcularium, ac Regularium, Sodalitatum, & cujuslibet Loci Pii, nempe argentea, vel aurea Vasa, Calices, Patenas, Ostensoria, Pyxides, Lampades, argentea Candelabra, Ampullas, consacrata Vasa, Aspersoria, Thuribula, quæ inter pretiosam supellectilem adnumerantur [a], licet vasa, quæ consecrationem requirunt nondum sacrata fuerint, vel aliqua ex ipsis sacrari nunquam debeant. Nam illud potissimum alienationem eorumdem vasorum impedit, quod ipsa ad Ecclesiam, aut Pium Locum pertineant [b]. Constat, inquam, nihil ex his omnibus vendi, aut pignorari posse, nisi legitima causa Pontificis auctoritate, judicioque probetur, aut facultas nostra prius obtenta fuerit, cum de rebus inferioris pretii agendum est. Quippe neque Pauli II. Decretum, quod incipit *Ambitiosæ*, neque ulla alia Canonica sanctio jus Episcoporum imminuit, quod ex Canone *Terrulas* 12. quæst.2. desumitur, Ita Fagnanus Sacræ Congregationis sententiis adductus testatur [c]: Regulares qui privilegio Canonis *Terrulas* uti volunt, eamdem a nobis facultatem omnino petere debent, si illam a Sede Apostolica non obtinuerint, vel necessarium minime existiment ad Pontificem confugere, cum de tenui pretio res agatur, Id non semel a Sacris Congregationibus constitutum fuit [d].

10. Qui violaverit Decretum Pauli II., quod modo commemoravimus: *Et tam qui alienat, quam is, qui alienatas res, & bona prædicta receperit, sententiam excommunicationis incurrat*: Summus Pontifex tantum ab hac excommunicatione dissolvere reum potest, uti Tridentina Synodus decernit [e], quod etiam P. Thesaurus ostendit [f]. Regulares autem, qui Decretum contemnant Urbani VIII., non tantum obnoxii sunt pœnis, quæ a Paulo II. statuuntur, sed etiam suis muneribus *ipso facto* privantur, quod ex verbis ipsius Decreti clare deprehenditur.

11. Cum plurima, quæ Bononiæ contigisse diximus, Romæ pariter evenerint in deferendis ad Montem Pietatis Sacris Vasis, & pretiosa Ecclesiarum supellectili, magno studio expetivimus qua ratione corruptelis ejusmodi consultum fuerit. Accepimus igitur constitutum esse, ne Montis Administri sacra vasa, aut supellectilem Ecclesiæ in pignus acciperent, sive integra forent, sive fracta, nisi facultas expressa Congregationis, quæ Sac. Visitationis dicitur, in medium proferretur. Hoc admoniti exemplo indicimus Administris Montium Pietatis, cum in Urbe, tum in Diœcesi universa, cæterisque omnibus, qui ad recipienda pignora designati sunt, ne pecuniam commodent, ac ne in pignus capiant sacram supellectilem

Eccle-

a *Donatus Rerum Regularium tom.1. tractat. 14. quæst. 54.* b *Azorius in Institution. Moralibus part.3. lib.7. cap.6. §. Quæres, an solum probibeamur.*
c *Cap. Nulli, num.23. de Rebus Ecclesiæ non alienandis.* d *Monacellus in Formul. For. Ecclesiast. tom.1. tit.5. form.15. num.28.* e *Sess.22. cap.11. de Ref.*
f *De Pœnis Ecclesiast. part.2. cap.1. notab.1.*

Ecclesiarum Sæcularium, aut Regularium, Sodalitatum, & Locorum Piorum absque facultate nostra, seu Vicarii nostri Generalis (si pretium supellectilis facultatem nostram nequaquam exsuperet) quæ scripto concedetur, postquam causæ, & pignoris necessitas cognita fuerit, utrum scilicet Curatores Locorum Piorum id temere faciant, an rei familiaris angustiam sublevent, an vero pro Locorum eorumdem gravi necessitate, quæ nulla alia ratione depelli possit juxta Caput *Præsentium*, *de Pignoribus*. Insuper, licet Sedis Apostolicæ facultas comparata fuerit, nihil sacri in pignus accipiatur, nisi prius nos ipsi, aut Vicarius Generalis rem totam cognoverit, quod scripto obsignato constare debet. Etenim cum Nobis Decreta Pontificis commendentur, ut exequutioni mandari queant *in forma commissaria*, ut ajunt, ideo perpendere debemus, an veritati consentaneæ sint causæ, quæ Pontifici propositæ fuerunt. Item declaramus id omnino perficiendum esse, sive de vasis argenteis, sive de pretiosa supellectili res agatur, sive integra illa sint, sive perfracta, ita tamen, ut sacra supellex ad Pia Loca pertinens dignoscatur. Nihil etiam interest, an stemma incisum appareat, vel deletum fuerit. Nam inter sacra vasa, & pretiosam Ecclesiarum supellectilem, & inter privatos civium apparatus tam magnum formæ discrimen interponitur, ut ipsa facile sine ullo stemmate distinguantur. Itaque notum facimus Montium Administris, qui pignora ejusmodi capient absque facultate, quam exposuimus, ipsos excommunicationi subjici, quæ Summo Pontifici reservatur absolvenda, si nempe ea pignora accipiantur, quæ absque Sedis Apostolicæ facultate sumi nequeunt, si vero pignora fuerint inferioris pretii, quæ consensum nostrum necessario requirunt, eam excommunicationem subibunt, quæ a nobis solum remitti potest. Illud autem certissimum erit, quæcumque sit pignorum conditio, ac pretium, munere suo spoliandos, qui huic mandato non paruerint, sive in Civitate, sive in Diœcesi excipiendis pignoribus præpositi fuerint.

12. Satis perspectum habemus pietatis studium, quo Præsides Montis ejusmodi in Civitate, ac Diœcesi præditi sunt; hinc pro certo ducimus operam daturos, ne ipsorum Ministri nostra hæc Decreta contemnant, quæ divino, humanoque juri innituntur. Nullam adhuc suspicionis causam merito habuimus, ne aliquid furto, vel fraude comparatum Montis Administri scienter pro pignore admiserint. Idem in posterum futurum confidimus, ac prope certum tenemus illorum probitate adducti, qui hoc munere nunc funguntur. Cum tamen anceps, dubiumque sit, quid diuturnitate temporis accidere possit, magnopere commendamus, ac probamus ea, quæ capite undecimo Statuti Montis Pietatis continentur, videlicet: *Præcipitur Custodibus supellectilis, & capsæ omnem curam, studiumque impendere, ne aliquid furto sublatum in pignus accipiant, cujus rei obsides ipsorum animas ante Supremum Dei Tribunal constituimus.* Eodem loco indicitur, ut cognito rei subreptæ domino, depositum pignus ipsi restituatur: *Postquam*

quam tamen pecuniam datam mutuam, expensas, & Ministrorum stipendia Monti persolverit. Verum præter hæc aliquid gravioris momenti a legibus decernitur [a]; nam qui aliquid furto ablatum in pignus consulto ceperit, licet Principis auctoritate in eo munere versetur, ad subeundam corporis pœnam damnatur, pignusque legitimo Domino reddendum, qui vacuus, & immunis quacumque expensa judicatur. Quamvis autem pro statuenda corporis pœna, demonstrari debeat, furtivum pignus a Ministro cognitum apertissime fuisse, tamen indicia, & conjecturæ sufficiunt, ut adigatur pignus abreptum domino restituere sine ullo ipsius incommodo, vel impensa, quemadmodum Raynaldus ostendit [b].

INSTITUTIO LXX.

De Sodalitiis, ac numero Sacerdotum, qui invitantur ad associanda mortuorum cadavera. Quo pacto Sodales a suis Oratoriis proficisci debeant, ut se ad Parochias conferant. Quisnam designare debeat vias, per quas cadaver efferendum sit, & quis eligere Sacerdotes, si ipsos acciri oporteat.

1. CUm Parochias, ac Sodalitia hujus Civitatis invisimus, causas aliquas dissidiorum inter Parochos, ac Sodalitia deprehendimus.

2. Ac primum queruntur Parochi, Sodales ipsos, qui ad deducenda funera vocantur, inordinatos ad Ecclesiam confluere, usitatis vestibus indutos, quas ibi deponunt, ut Sodalitii indumenta suscipiant. Ipsos plerumque segnes, ac tardos accedere, ita ut Parochus, dum illos opperitur, plurimum temporis inutiliter conterere debeat. Quod si Defunctus inter Sodales adscitus fuerit, licet Sacerdotis dignitate præditus, feretrum ipsi deferre contendunt, quamvis ad pium munus obeundum se paratos alii Sacerdotes offerant. Tandem vias ipsi designant, per quas incedat Funebris pompa, & Parochi voluntatem, si forte contraria sit, parvi faciendam existimant.

3. Sodales autem hæc Parochis objiciunt, quoties aliqua Sodalitas inducitur, ut Defunctos ad sepulchrum comitetur, statim decem Sacerdotes accersiri juxta Decretum, quod Martinellius Vicarius Generalis hujus Urbis anno *1696.* die prima Augusti promulgavit, ac deinde die 7. Augusti ejusdem anni confirmavit; stipendium vero, quod iis Sacerdotibus de more confertur impedimento esse, ne pro Sodalitiis invitandis novæ impensæ statuantur.

4. Porro hæc dissidia finem haberent, si Decreta a jure communi, vel etiam constituta a Cardinali Gabriele Palæotto pro felici hujus Diœcesis administratione servarentur.

5. Nam

a *L. Incivilem C. de Furtis.* b *In observationibus Criminalibus lib.2. cap.14. §.19. a num.1. ad num.20.*

5. Nam Sodales, qui vocantur ad efferendos Defunctos, si legibus juris communis parere velint, ordinati debent progredi ex sacello, seu peculiari ipsorum Ecclesia, atque ita Sodalitii vestibus superinduti ad Parochiam se conferre, ut ibi præsto sint hora præscripta, quemadmodum Regulares facere consueverunt, qui ordine procedunt ab Ecclesia, seu Monasterio ad Parochiam, quoties aliquam funebrem pompam prosequi rogantur [a].

6. Cardinalis autem Palæottus, cum de funeribus ageret, hæc sancivit [b]: *Laici Laicos portent, Clerici Clericos, similiterque Sacerdotes tantummodo a Sacerdotibus efferantur, hocque caritatis munere unusquisque libenter, & in caritate Christi Domini fungatur*. Neque Sodales id sibi tantum tribuere possunt, cum Defunctus efferendus eidem Sodalitio adscriptus fuerit, nisi ipse inter Laicos adnumeretur, quod ex actis Mediolanensis Ecclesiæ colligitur, quorum sententiam, & exempla semper idem Cardinalis sequutus est [c]: *Mortuum, quovis etiam generis, gradus, dignitatisque nomine illustrem, Laicum Ecclesiastici homines ne efferant; ne item inferioris ordinis Clericum, qui in superiori ordine constituti sint: at vero Subdiaconum Subdiaconi, Diaconum Diaconi, & sic hoc ordine cæteri, nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri &c. Laicum autem laicalis ordinis homines; quod officium etiam, qui Laici piæ alicui Confraternitati adscripti sunt, præstare poterunt*.

7. Ex communi jure Parochus viam pro funebri pompa decernere debet, quæ brevior eligi solet. Quartus his verbis quæstionem exponit [d]: *Ad quem pertineat dirigere Processiones funerales*: Deinde hoc pacto respondet: *Respondeo, & dico primo, hoc munus, congregata Processione, pertinere ad Parochum. Quare potest Parochus ordinare, per quam viam sit incedendum, & deferendum corpus ad Ecclesiam sepulturæ, etiam quando in Ecclesia Regularium tumulandum est &c. & notandum est, Processionem funeralem dirigi debere recto tramite, & breviori via e domo, unde levatur corpus Defuncti, ad Ecclesiam, in qua tumulari debet*.

8. Postremo Decretum Martinelli, quod inhæret præscriptis in Archiepiscopali Bononiensi per Cardinalem Gabrielem Palæottum confecto: *Inhærendo etiam respective dispositis in Archiepiscopali Bononiensi*; in quo quidem Archiepiscopali hæc leguntur [e]: *Cum ex Consortiis* (res est de Consortio Metropolitanæ Sancti Petri, aut Collegiatæ Sancti Petronii) *nullus invitabitur, tunc Parochus invitabit decem ad summum Sacerdotes; si Consortium accedat, tunc sex Sacerdotes invitabit*, Decretum, inquam, Martinelli hæc habet: *Declaravit, quod in Processionibus Funerum, in quibus sit aliqua pompa funebris, sicut etiam in funeribus nobilium, in quibus interveniat ad associandum cadaver Archiconfraternitas Sanctæ Mariæ de Vita,*

a *Bassus Episc. Ananiæ de Sodalitat. quæst. 5 nu. 10.* b *In Archiepiscopali part. 3. pag. 188.* c *Part. 3. pag. 250. tom... editionis Lugdunensis.*
d *In tract. de Processionibus punct. 5. quæst. 5.* e *Part. 3. pag. 18.*

seu illa Sanctæ Mariæ de Morte, seu aliqua quæcumque Confraternitas, licitum sit Parocho Defuncti sumptibus illius hæredum eligere decem Sacerdotes, qui simul cum eodem Parocho sub Cruce Parochiali associent cadaver ad sepulturam, in aliis vero funerum Processionibus minus solemnibus eligantur ab eodem Parocho sex Sacerdotes, & etiam pauciores juxta statum, & conditionem Defuncti, quibus ab hæredibus solita eleemosyna tribuatur, & ita inviolabiliter observari mandavit.

9. Quamobrem, ut corruptelis omnibus, quas antea memoravimus, aditus occludatur, Sodalibus hujus Civitatis indicimus, quoties funebrem pompam comitari debeant, ut ordinati, & Sodalitii insignibus induti ab Ecclesia sua, vel Sacello procedant; ad Parochiam constituta hora conveniant, ac ne postulent feretrum Defuncti Sodalis efferre, si Ecclesiasticus fuerit, nec desint Ecclesiastici, qui hoc munere perfungi velint, quamvis in ipsorum Sodalitia cooptati non sint; ac postremo, ne sibi arrogent vias decernere, quibus funebris pompa ducatur, quod omnino Parochi arbitrio relinquendum est. Ipse rem totam statuet cum illo, qui Defunctis efferendis præpositus est. Siqui Sodales hæc jussa facere prætermiserint, ipsis interdicemus in funeribus associare cadavera, quamvis ab hæredibus invitentur: verum Sodalibus S. Peregrini, qui nudis pedibus certis anni temporibus incedunt, permittimus, ut tunc aliquem locum Parochiæ magis proximum eligant, ut ibi Sodalitatis indumentum suscipiant. Parochiæ tamen Ecclesiam ordinati ingrediantur, ut reliquis Sodalitiis propositum fuit; nisi forte sequi velint exemplum Venerabilis Sodalitii, quod a S. Stigmatibus Romæ nuncupatur. Ipsius namque Sodales ob generis nobilitatem, ac dignitatem magna ex parte præstantes, nudis semper pedibus, ac velato capite per Urbem incedentes, quæ porticibus caret, singulis fere diebus indicta funebri pompa, atque ordine propria ab Ecclesia progrediuntur.

10. Tandem juxta Decretum Martinelli in funeribus nobilium, quos aliquod Sodalitium ad sepulchrum prosequitur, decem Sacerdotes a Parocho sumptibus hæredum acciri mandamus. Idem decernimus in funeribus ignobilium, cum ipsa funera aliqua pompa ducuntur. Tunc autem pompam aliquam fieri statuimus in Defuncto ignobili deferendo, cum duo Sodalitia interveniunt, vel unum tantum cum aliquo Consortio, aut cætu Regularium accersitur. Nunquam aliter decem Sacerdotes ad associandum cadaver rogentur, nisi hæredum consensus intercedat, sed sex, aut quatuor, vel duo pro Defuncti conditione eligantur. Siquis Parochus aliquid ex his, quæ præcipiuntur, contempserit, facultate carebit eosdem Sacerdotes deligendi, quam tunc Vicario nostro Generali tribuendam constituimus.

INSTI-

INSTITUTIO LXXI.

De Habitu Clericali: Vestem oblongam Clericis aptissime convenire. Quonam tempore Clerici tanquam propriam hanc sibi vestem assumpserint. De corruptelis, quæ novam formam, & colores vestibus Clericorum tribuerunt. Soli Episcopo facultatem inesse, ut in sua Diœcesi Clericalem habitum decernat; Ipsius forma, & color indicitur.

1. Quamvis illud nonnulli affirmaverint, quod S. Bernardus commemorat [a]: *Num de vestibus cura est Deo, & non magis de moribus?* & illud etiam communi proverbio usurpetur: *Habitus non facit Monachum*; tamen Ecclesia singulare studium semper impendit, ut Clerici vestes dignitati suæ consentaneas eligerent non modo in Civitate, sed etiam, cum iter aliquod susciperent [b]: *Nullus eorum, qui in Cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat neque in Civitate degens, neque iter ingrediens, sed utatur vestibus, quæ iis, qui in Clerum relati sunt, attributæ fuere.* Hæc lex vetustissimi Trullani Concilii Gratiani Decreto inserta fuit iis fere verbis, quæ modo retulimus [c], ob eam potissimum rationem, quam Sanctus Bernardus oculis subjicit [d]. *At forma hæc vestium deformitatis mentium, & morum indicium est. Quid sibi vult, quod Clerici aliud esse, aliud videri volunt? Id quidem minus castum, minusque sincerum; nempe habitu milites, quæstu Clericos, actu neutrum exhibent; nam neque pugnant ut milites, neque ut Clerici evangelizant.* Eamdem sententiam Patres Tridentini Concilii his verbis approbant [e]: *Quia vero, etsi habitus non facit Monachum, oportet tamen, Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinsecimorum honestatem intrinsecam ostendant &c.*

2. Cum primum Dei beneficio, ac Sedis Apostolicæ munere, hujus Ecclesiæ cura nobis delata fuit, imperiti rerum Ecclesiasticarum adeo non eramus, ut nos lateret vestem oblongam, & ad pedes usque defluentem Clericis unice convenire, eamque consuetudinem, ac disciplinam tunc inductam fuisse, cum laici post annum 1300., depositis longis vestibus, breviores sumpserunt: *De veste oblonga:* (ait Thomassinus [f]) *frequens in his sermo* (nempe in Conciliis illius ævi); *propterea quod, cum circa annum Christi millesimum trecentesimum vulgus hominum laicorum longas abjecerit, & brevioribus impensius delectari cœperit vestibus, in hoc excubuit vigilantia Episcoporum, ut Clericos compesceret a laicorum imitatione, & ad vestes eligendas adduceret consentaneas potius dignitati suæ, quam corporeæ discursationi accommodatas.* Neque sane nostra mente exciderat, licet diuturno

 tempo-

a *De Consideratione ad Eugenium III. lib.3. cap.5.* b *Canone 27.* c *Canone secundo 21. quæst.4.* d *Loco superius allato.* e *Sess.14. cap.6. de Reformatione.* f *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina par.1. lib.2. cap.51. num.6.*

tempore longe a patria vitam egerimus, hanc Civitatem porticibus ornatam esse, ideoque facilius, quam in aliis locis, Ecclesiasticos oblonga veste uti posse, quorum potissimum nullus tanto apparatu, ac pompa incedere ob dignitatis rationem cogitur, ut brevius indumentum adhibere judicetur, ne incommodum, ac molestiam reliquis afferat, qui ipsum prosequi deberent, si oblonga veste uteretur.

3. Non ignorabamus Clericis Mediolanensis Ecclesiæ, cui hæc nostra Ecclesia tanquam suffraganea olim jungebatur, eam legem indictam fuisse, ut numquam sine oblonga veste in publicum prodirent. Cognitum pariter nobis erat, Clerum Comensem omnium Judicum sententiis damnatum fuisse, cum publico edicto, pro oblonga veste deferenda per Cardinalem Cieri illius urbis Episcopum promulgato, parere recusaret [a]. Illud quoque perspectum nobis erat Sedis Apostolicæ auctoritate, maximoque studio defendi eos Episcopos, qui vestis oblongæ usum Ecclesiasticis præciperent [b].

4. Tandem ignotæ nobis haud erant juris Canonici sanctiones de comis appositis, ac de circulis ex capillis confectis, & capiti aptatis, quod facile quisquis intelligere potest, si dissertationem percurrat, quam nos ipsi magno labore confecimus, & quæ typis excusa fuit in consueta pagella, quam Sacra Congregatio habita die 8. Augusti 1722. in lucem de more edidit. Siquidem in ea Congregatione probatum magna contentione fuit edictum ab Episcopo Melphitensi evulgatum, quo non solum Clerici Beneficio præditi, sed etiam cæteri Sacris Ordinibus, vel prima Tonsura initiati infra duos menses comas appositas deponere jubebantur; nos tamen alio loco solum præcepimus [c], ne ullus Sacerdos ad Ecclesiam, vel Sacrarium sine oblonga veste accederet, cum Sacrum facere, vel ad ipsum conficiendum se parare instituit. Item rem Divinam operari prohibuimus adhibitis oblongis vestibus, aut epitogiis, quæ a Sacrarii Custodibus commodari solent. De comis autem appositis nihil novi sanximus, satis arbitrantes esse ea, quæ super hac re per Cardinalem Jacobum Boncompagnum in sua Synodo præscripta fuerant.

5. Hæc nostra humanitas permovere omnes debuerat, qui aliqua doctrina, & honestatis laude præditi sunt, ut propositis limitibus continerentur. Sed quoniam iis virtutibus non omnes excellunt, ideo superiori tempore coloratam vestem non semel mane, & frequentius peracto prandio nonnulli induerunt, qui absque pallio, retento solum collari Sacerdotum insigni, & bacillum manibus gerentes urbem circumire cœperunt, pedibus conterentes Clericalem dignitatem, & observantiam, quæ nobis, licet immerentibus, ob nostri muneris rationem præstanda est; parvi quoque facientes hujus patriæ gloriam, quæ cum

a *In causa Comensis Edicti die 4. Aprilis anno 1693. lib.43. Decret. Sacræ Congregationis Concilii pag.128.* b *Monacellus in Formulario Legali lib. 1. tit.5. formul.9. n.2. & tom.4. in addit. tom.1. tit.5. formul.9. n.2.* c *Institution.34.*

cum ignobili oppido hujus Diœcesis conferri non debet. Non omisimus illos accire, quos nos ipsi, sive aliorum fideli testimonio delinquentes cognovimus, eosque pro hac libertate graviter objurgavimus. Cum tamen hæc corruptela latius in dies propagetur, eoque devenerit hominum temeritas, ut aliquis eadem veste superindutus ad Metropolitanam accesserit, cum nuper dies Festus Sancti Petri celebraretur, & Vesperæ solemnes coram nobis agerentur; & idem contigerit die Dominico proxime elapso, cum in parochia Sanctæ Mariæ Majoris pia supplicatione indicta, magnaque populi frequentia Divina Eucharistia circumferretur, id amplius ferre taciti non possumus. Quare non privatim ejusmodi pervicaces admonere, sed palam verba facere, & ea potissimum decernere, quæ modo subjicientur, constituimus.

6. In nostra solum potestate situm est formam indumenti Clericalis definire: *Juxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum* [a]. Idem post Tridentinam Synodum in Concilio Mechliniensi statuitur: *Et quoniam mundana curiositas quotidianas adinvenit novitates, omnis ille habitus quibuslibet Ecclesiasticis Personis interdictus sit, a quo Episcopus abstinendum mandavit.* Primo igitur Clericis omnibus etiam prima Tonsura, & nullo beneficio præditis, aliisque multo magis, qui Beneficia obtinent, & Sacris Ordinibus initiati sunt, præcipimus ut collare, qui Sacerdotibus tribuitur, & Coronam capitis, brevesque deferant capillos. Si comis appositis ob nostram facultatem utantur, nihil leve, aut inane in ipsis deprehendatur, & Corona appareat. Clericis enim operam, studiumque comis nutriendis dare non licet [b]. Item discrimen inter Coronam, ac Tonsuram intercedit [c], & utrasque Clericis gerendas Innocentius III. his verbis indicit [d]: *Coronam, & Tonsuram habeant congruentem.*

7. Secundo: vestem oblongam, aut brevem, tibialia, femoralia nigri coloris adhibeant, de quo Cardinalis Baronius hæc tradit [e]: *Irrepsisse autem color niger in Clerum videtur, cum & Monachismus in nonnullis Ecclesiis a Clericis receptus est, & ex Monachis Episcopi creati sunt*: & paulo ante explicans ea verba Sancti Hieronymi ad Nepotianum [f]: *Vestes pullas æque devita, ut candidas*: hæc habet: *Cum igitur neque pullus, neque candidus color Clericis congruere videretur, possumus intelligere, castaneum colorem, necnon violaceum in Ecclesia Catholica antiquo usu receptum, retentumque usque hodie ab eis, qui Familiæ sunt Summi Pontificis, necnon ab Alumnis Romanæ Ecclesiæ Seminarii, & aliis, ut omittamus Episcopos, illis exceptis, qui ex Claustralium Ordinibus ad eam promoti sunt Dignitatem.* Sanctus Carolus Borromæus in prima Provinciali Synodo ita statuit [g]: *In omni vestitu color tantum niger adhibeatur*; Thomassinus autem [h] hæc scripta reliquit: *Post Synodus Tridentinam*

a *Sess.24. cap.6. de Reformatione.* b *Canone: Probibete. Canone: Clerici, & Canone: Non licet dist. 23.* c *Interpret. in caput unicum de Clericis conjugatis in sexto.* d *Cap. Clerici, de vita & honestate Clericorum.* e *Anno Christi 393. num.48.* f *De vita Clericorum.* g *Part.2. pag.17. Actorum tom. 1.*
h *Loco superius allato num.6.*

dentinam, & Mediolanensem rara prohibitio rubei coloris, viridisque, quod absolutissime jam & preciperetur nigra vestis, & in mores induceretur.

8. Tertio: vestem oblongam, seu Talarem praecipimus, quam Clericis aptissime convenire non solum constat ex iis, quæ modo commemoravimus, sed etiam ex Conciliis Provincialibus, ac Diœcesanis Italiæ, Pontificum decretis, & Sacrarum Congregationum sententiis apertissime comprobatur, uti quisquis facile intelliget, si volumen secundum Theologiæ Moralis Genetti percurrat [a], aut ea perpendat, quæ Baptistellus Fulginas Episcopus accurato studio congessit in appendicem suæ Synodi, quam in examen adduxit, & auctoritate probavit peculiaris Congregatio, cui nos ipsi a Secretis delecti fuimus, cum Innocentius XIII. Pontificatum obtineret [b].

9. Quarto: cum in primo Mediolanensi Concilio Provinciali, quod Sanctus Carolus Borromæus celebravit, hæc legantur: *Verumtamen, si iter faciendum sit illis*, (nempe Clericis) *uti liceat habitu contractiore, & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas, & decorum Ordinis eluceat*: Item in secundo Concilio diœcesano ejusdem S. Caroli: *Clericis iter habentibus, quamvis vestitu contractiori uti licebit, decentem tamen illum, atque ejusmodi esse oportet, ex quo, eos esse Ecclesiastici Ordinis homines, agnosci facile possit.* Ideo nos quoque hanc consuetudinem libenter permittimus, & eam pariter æquo animo feremus, quæ multo ab hinc tempore invecta est, ut Clerici minoribus, aut majoribus Ordinibus initiati, sive aliquo Beneficio, sive nullo præditi sint, ut Sacerdotes, etiam cum pro suis privatis negotiis expediendis Urbem circumeunt, breviori vestitu utantur, non autem id concedimus, cum ad Ecclesiam pro Sacro peragendo se conferunt, uti paulo ante statuimus, iterumque confirmamus. Caveant etiam, ut idem vestitus exterior nigrum colorem, & decentem honestatem præseferat, ac ne ad latera nimis extendatur; ne interior tunica argento, vel auro exornetur, nec alii colores nigro intermisceantur, ne postremo levitatem illam admittant, ob quam candida subucula aperta circa pectus tunica profertur: nigrum pallium gerant, ut plurimi virtute præstantes Ecclesiastici solent, qui patientia nostra abuti nolunt, nec illorum exempla sibi imitanda proponant, de quibus S. Hieronymus tradit [c]: *Tales cum videris, sponsos magis existimato, quam Clericos.*

10. Quinto: tolerantiam nostram ultra consuetos terminos proferentes, indulgemus pariter Clericis, ut sine pallio, bacillum manu gerentes deambulent in locis ab omni populi frequentia remotis, vel extra mœnia Civitatis; item ut hyemis, vel pluviæ tempore pallium violacei, sive alius modesti coloris adhibeant, modo tamen vestitus interior niger fuerit; ac postremo, si rus proficiscantur, vestitum ipsum, licet diversi coloris suscipiant, juxta eam formam, quam paulo ante exposuimus. Porro id

a *Tract.1. cap.9. de veste talari.* b *Pag.172. & seqq.* c *In epist.22. ad Eustochium.*

ro id conceditur, quod pulvis, ac cœnum nigro colori plurimum adversantur. Quod si ruri Sacrum facere velint, nigri coloris vestitum induant necesse est [a], ut alias ostendimus.

11. Dum conficimus has Institutiones, non modo indicamus quid faciendum existimemus, sed rationes etiam, ac fundamenta disciplinæ, quam in nostris Ecclesiasticis vehementer expetimus, ante oculos ponere contendimus. Quoniam vero hujusmodi Institutiones etiam in volumina rediguntur, optamus, ut de hac nostra agendi ratione universi judicium ferant. Jam profecto facili conjectura perspicimus patientiam nostram in iis rebus, quas superius enumeravimus, vehementer improbandam ab illis, qui Religionis ardenti studio ducuntur, & in jure Canonico, ac Pontificum Decretis plene versantur, tamen hanc maculam a non exiguo hominum numero nobis inferri patiemur, ne parum humani a Clero nostro charissimo judicemur; sic etiam fiet, ut rationi omnino consentaneum videatur, si inviti quidem hæc nostra jussa detrectantes puniamus.

12. At vero cognitæ omnibus sunt pœnæ, quæ in illos decernuntur. Tridentina Synodus [b] Clementinam Secundam *De vita, & honestate Clericorum*, renovat, & post monitionem edicto peractam, siqui adhuc parere recusent, illos obnoxios suspensioni Ordinum, Officii, ac Beneficii & proventuum declarat; si vero indies pervicacia augeatur, tunc Officia, ac Beneficia ipsis adimenda constituit. Sixtus V. eosdem cunctis Dignitatibus, Canonicatibus, Beneficiis simplicibus, ac pensionibus *ipso facto* privatos decernit [c]: *Sine ulla monitione, citatione, Judicis decreto, aut ministerio, ipso facto privatos declaramus*. Deinde suos quidem Familiares hac pœna liberavit, ac cæteros, quorum pensiones aureos sexaginta non excederent, & ob hanc causam quæstio instituta fuit, utrum hæc secunda Constitutio, quæ primam temperabat, eos pariter complecteretur, qui ex suis Beneficiis proventum sexaginta aureis minorem perciperent, tamen Sacra Congregatio Concilii respondit, de pensionibus tantum rem haberi, non autem de Beneficiis, quæ primæ Constitutioni subjecta voluit, quamvis aureos sexaginta non afferrent. Ita sancitum fuit die 4. Septembris anno 1677. [d]; quod Decretum integre commemorat Synodicon Ecclesiæ Beneventanæ, typis editum anno 1693. jussu Benedicti XIII., cum illam Ecclesiam administraret. Hanc sententiam Romana Tribunalia in ferendis judiciis semper secuta sunt.

13. At vero, cum in nostra facultate positum sit novas pœnas indicere, si præsertim executioni facilius demandari queant, salvis tamen, & integris iis pœnis, quas superius explicavimus, cum pro illis quoque subeundis non una solum violatio sufficiat, sed temporis aliquod spatium intercedere debeat juxta Doctorum opiniones, ideo normam, quam subjicimus

a *Institut.34.* b *Sess.14. cap.6. de Reformatione.* c *In Constitutione, quæ incipit. Cum Sacrosanctum 92. in Bullario Romano tom.2.* d *Lib.29. Decretorum pag.147. & 500.*

mus, ſtatuendam intelligimus. Nonnulli Clericalem habitum expoſcunt, ut ad primam Tonſuram ſibi aditum patefaciant; alii vero prima Tonſura, ac minoribus Ordinibus jam initiati ſunt, ſed nullum obtinent Beneficium: ſi aliquis ex ipſis mandatum perfregerit, primam Tonſuram non accipiet, nec ad reliquos Ordines admittetur. Pro certo habeant univerſi nos haud defuturos huic promiſſioni, datamque fidem conſtantius ſervaturos, ſi aliorum commendationes interponant. Item alii minoribus Ordinibus, ſimulque Beneficio præditi ſunt, alii vero majores Ordines & Sacerdotium cum Beneficio, vel ſine Beneficio aſſecuti jam ſunt, qui ſi mandatum violaverint, toties ad perſolvenda *decem ſcutata Romana* teneantur: ſex quidem ex ipſis, Locis Piis conferri volumus, quatuor reliqua ſcutata lictores ſibi comparabunt, qui ejuſmodi Eccleſiaſticos veſtibus indutos, quæ Decreto noſtro adverſentur, libere comprehendent. eoſque cogent manu ſua rem obſignare: non tamen in carcerem trudant, niſi obſignare recuſaverint, aut inſolenter impetum facere in lictores ipſos contenderint.

14. Sed quoniam veſtitum haud nigri coloris, ſed modeſti permiſimus Eccleſiaſticis, cum rus ſe conferunt, hinc facile ſuſpicamur, eam cauſam excuſationis proferendam ab omnibus, qui in lictores incident, nempe tunc iter ſibi rus conſtitutum fuiſſe: ideo, ſi id continget, conditionem Eccleſiaſtici expendemus, & locum, ubi comprehenſus fuit, quibus peractis, ſi exteri inveniantur, in ſuas regiones, ſi Diœceſani in ſua oppida diſcedere præcipiemus; ſi vero fuerint Bononienſes, Civitatis ambitum ipſis pro carcere deſignabimus, quo pacto noſtrum animum qualibet ſollicitudine, illos vero a proferendis mendaciis vindicabimus.

15. Hoc Decretum in tota Diœceſi obſervandum jubemus, ac præſertim in Oppidis Centi, Plebis, S. Joannis in Perſiceto, S. Agathæ, Bazani, Butrii, Medicinæ, Vergati, Balneorum, Caſtellucii, Treppii, Caſtilionis, Minerbii, Baricellæ, in Caſtris Francorum, Sancti Petri, & Guelphi: in illis omnino ſerventur, quæ ſuperius ediximus, nempe ut Sacrum facturi Sacerdotes oblongam veſtem ſuſcipiant, decentem veſtitum nigri coloris, ſive oblongum, ſive brevem habeant, cum oppidum circumeunt, cum in iis locis portæ non multum diſtent a domiciliis; id autem in illis oppidis ſtatuendum magis eſt, ubi domicilia portæ minime conjunguntur.

16. Finem ſermoni facimus oculis noſtris ſubjicientes Sancti Bernardi verba quibus Eugenium III. objurgavit [a]. Pontifex in Rhemenſi Concilio pœnam privationis Officii, ac Beneficii in illos decreverat, qui veſtem Clericis conſentaneam non induerent; ſed nulli hæc pœna infligebatur. Hinc Sanctus Bernardus ad Pontificem, qui olim inter ſuos Monachos adſcriptus fuerat, Apoſtolica libertate hæc ſcripſit: *Luxus veſtium interdictus, ſed non reſtrictus; pœna addictata, ſed minime ſecuta eſt*. Quare

a *In loco ſuperius allato*.

re omnem operam, ſtudiumque impendemus, ne nobis etiam ejuſmodi objurgatio fieri poſſit.

INSTITUTIO LXXII.

Epiſtola Encyclica univerſis curam animarum habentibus in hac Diœceſi. Ad eliciendum actum fidei neceſſarium ad ſalutem, non ſatis eſſe fidem præſtare iis omnibus, quæ S. Mater Eccleſia credit, tanquam a Deo revelata. De lege, qua tenentur Fideles repetere actus virtutum Theologalium. De norma, qua Divina eloquia tradenda ſunt per explicationem Catechiſmi. De teſtimoniis, quæ fieri ſolent pro Clericis ordinandis. Quis initio Eccleſiæ hæc teſtimonia redderet. Nunc munus hujuſmodi Parochis tribui. De veritate, quæ ineſſe debet his teſtimoniis. De eleemoſynis, atque oblationibus impendendis juxta intentionem offerentium. De ſumma cura, & ſtudio, quo perpetuo Miniſtri Eccleſiæ oblationes, & eleemoſynas cuſtodire ſoliti fuerunt. De quibuſdam corruptelis circa ipſarum uſum inductis. Proponuntur certæ leges pro his corruptelis in poſterum evitandis.

1. Vicarii Foranei hujus Diœceſis convenerunt quidem, cum cœtus nuper habitus fuit nobis præſentibus juxta piam conſuetudinem, & inſtitutum, quod jampridem inductum plures ex Deceſſoribus noſtris integre ſervaverunt. Decreta quoque in ipſo cœtu confecta Parochis ejuſdem Diœceſis communicari quidem debent, quod per has litteras efficimus, tamen hanc pariter epiſtolam ad Parochos omnes ſcribendam exiſtimavimus, qua non ſolum hortamur eos vehementer, ut ipſa Decreta diligenter perfici curent, ſed etiam ipſorum oculis quaſdam res graviſſimas ſubjicimus, de quibus in eodem cœtu verba fecimus, tum ut cognita fiant illis, qui cœtui non interfuerunt, tum ut cæterorum, qui adfuerunt, animis altius defigantur.

2. Ac primum ſermonem inſtituimus de Parochorum munere, quo ſacra eloquia dilucide ſuo populo explanare tenentur, & ea potiſſimum, quæ neceſſario credi debent, ut ſalus æterna comparetur. De utilitate, ac neceſſitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis plura diſſeruimus. De teſtimoniis etiam, quæ tum Vicarii Foranei, tum Parochi obſignare ſolent, ut nobis approbent morum integritatem, & certa vocationis indicia in illis oſtendant, qui minores, aut majores Ordines expoſcunt, loquuti ſumus. Egimus quoque de fide, ac religione, qua impendi fas eſt eleemoſynas, quæ a Fidelibus congeruntur; & facinus indigniſſimum coram Deo, & hominibus oſtendimus, ſi in alium uſum, quam offerentes poſtulant, eleemoſynæ convertantur.

3. At vero cauſas ſingulorum capitum percurramus. Populum de rebus ad ſalutem neceſſariis ſedulo inſtituendum diximus, quia plures deprehendimus, qui ad examen venerant pro Tonſura, vel pro minoribus.

ſeu majoribus Ordinibus accipiendis, & cum de actu Fidei interrogarentur, hoc reſponſum dederunt: *Satis eſſe, ſi Fide teneantur omnia, quæ credit Sancta Romana Eccleſia, cui Deus revelavit totum id, quod neceſſario credi debet. Ipſa vero Eccleſia Fidelibus Myſteria tanquam a Deo revelata proponit, & alia, quæ ad ſalutem neceſſaria habentur.*

4. Item neceſſitatem, atque utilitatem actuum Fidei, Spei, & Charitatis expoſuimus; nam in examen vocati non ſemel reſponderunt: *Satis eſſe, ſi actus Fidei, Spei, & Charitatis ſemel intra quinquennium fierent.*

5. De Teſtimoniis pariter agendum duximus, quæ dare nobis conſueverunt Vicarii Foranei, & Parochi de virtute, moribus, atque indole Ordinandorum; nam non pauca ex illis veritati parum conſentanea reipſa cognovimus: & profecto (omittimus vitæ rationem parum honeſtam, quam Clerici aliquando poſt acceptos Ordines inſtituunt) non ſemel deprehendimus ex litteris Vicarii Foranei, qui teſtimonium probitatis confecit, invito animo illud obſignatum fuiſſe, nempe ut aliorum voluntati morem gereret, & interpoſitis commendationibus obſecundaret. Id autem nobis Vicarius patefecit, poſtquam Ordines Clerico collati fuerant, videlicet cum de ejuſdem Clerici improbitate, corruptiſque moribus quereremur. Contigit etiam, ut duo diverſa inter ſe pugnantia teſtimonia ab eodem Parocho oblata nobis fuerint, primum quidem ante ſacram Ordinationem, quo neceſſariam illam pro Eccleſiæ ſuæ utilitate teſtabatur, alterum vero, quo affirmabat facultatem impertiri poſſe, ut Clericus alio migraret, cujus opera nullo modo Eccleſia indigeret.

6. Poſtremo de eleemoſynis non aliter impendendis, quam voluntas offerentium poſtulaverit, agere coacti fuimus, eo quod aſſiduæ querimoniæ ad aures noſtras pervenerunt, illas non Eccleſiæ tribui, ſed a Parochis in proprios uſus converti. Illud quoque magnopere expetimus, ne ulla diſſidia inter Parochos, & populum intercedant, ac ne Sacerdotum dignitas, uti ſolet accidere, immerito proſcindatur: ſed de ſingulis his rebus ſeorſim verba faciamus.

7. Exploratum in primis omnibus eſſe debet a Gregorio XI. tanquam [a] hæreſim damnatam fuiſſe hanc ſententiam, quam P. Nicolaus Emericus ex Ordine Sancti Dominici ita commemorat [b]: *Octava hæreſis eſt, quod laicus non tenetur ad aliquem Fidei articulum explicite credendum, ſed ſufficit ſibi iſta concluſio in genere, quod credat omne illud, quod credit Sancta Mater Eccleſia Dei.* Porro Clariſſimus Penia hæc advertit: *Non excuſare pravam conſuetudinem in contrarium, cum pauci ſint, qui explicite articulos ſciant.* Idem celeberrimi doctrina Scriptores confirmant [c].

8. Sed

a *In Directorio Inquiſitorum.* b *Part.2. quæſtion.10.* c *Suarez de Fide, Spe, & Charitate diſp.13. ſect.4. num.5. Tom.7. tract.17. de Fide diſput.6. dub.2. §.3. Baldellus tomo 2. Theologiæ Moralis lib.1. diſp.5. num.21. Cardinal. Gottus tom. 10. ſuæ Theologiæ dub.3. quæſt.2. §.2. num.4.*

8. Sed ut ostendatur nequaquam sufficere aliquando intra quinquennium actus Fidei, Spei, & Charitatis elicere, satis esse fortasse poterit, si asseratur, errorem hujusmodi duxisse originem a quinta, sexta, septima, decima septima, ac sexagesima quinta sententia, quas omnes Innocentius XI. proscripsit, quarum prima his verbis exponitur: *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus*. Altera vero: *Probabile est ne singulis quidem rigorose quinquenniis obligare praeceptum Charitatis erga Deum. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possimus: satis esse actum Fidei semel in vita elicere: sufficit Mysteria Trinitatis, & Incarnationis semel credidisse*; Enim vero si damnata est illa assertio *unicum toto vitae tempore sufficere actum Fidei*, si reprobati sunt, qui lethalis culpae reum pronunciare non audent *illum, a quo unius tantum dilectionis actus in Deum per integrum vivendi tempus eliciatur*; si proscripti quoque sunt ii, *qui probabile censent neminem praecepto charitatis in Deum, etiam intra quinquennium obstringi*: si demum illorum opinio rejecta est, *qui putant eodem charitatis praecepto tunc solum nos adstringi, cum tenemur justificari; nec alius suppetit modus, quo justificationis gratiam assequamur*; ex his profecto confici nullo modo potest satis esse, aut bis in vitae cursu actus Fidei, ac dilectionis in Deum, aut ejusdem dilectionis actum intra quinquennium emittere, ut charitatis praeceptum impleatur. De his agit fusius Pater Viva, quem libenter nominamus ob eximiam ipsius sapientiam, singularemque amicitiam, quae nos invicem conjunxit, cum adhuc vita fungeretur. Hanc ille quaestionem instituit [a]: *Ubi damnatur aliqua propositio, attendenda est ratio condemnationis. quae si aeque militet pro propositione affini, haec pariter implicite declaratur falsa, & omnino improbabilis. Quis autem non videat, dissonantiam fere eamdem contineri, quod quis semel, ac quod quis bis tantum in vita actum Fidei eliciat? utrumque irrationabile, & absonum. Quod in similibus proscriptis thesibus est advertendum; dum enim ex. gr. damnatur ab Alexandro VII. propositio 34. dicens. In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit praecepto, male quis inferret, quod satisfaciet praecepto, qui recitat Officium Paschale in Dominica Passionis, quando ratio condemnationis eadem, aut fere eadem est pro utroque casu*.

9. Insuper satis esse videtur, ut querimonias nostras esse justas ostendamus in Parochos, ac Vicarios Foraneos, qui testimonia pro Clericis ordinandis obsignant, si palam faciamus ipsorum culpae nequaquam tribui, si plures susceptis Ordinibus vitae rationem ingrediantur eorum dignitati parum accommodatam. Id quidem nobis molestissimum est, sed Vicarios, ac Parochos accusare nullo modo possumus, si habita ratione praeteriti, ac praesentis temporis post sedulam indolis morumque disquisitionem nulla hominum commendatione perducti de innocentia alicujus Ordinandi scriptum testimonium concedant, eumque fore utilem Eccle-

 siae

a *In notis ad primam propositionem inter damnatas ab Alexandro VII. num. 6.*

ſiæ teſtentur, licet poſt ordinationem fato ipſorum, noſtroque miſero corruptis moribus imbuantur. Cum nos ab Archidiacono petimus, utrum Ordinandos ſatis idoneos agnoſcat, id quidem affirmat his verbis interpoſitis: *quantum humana fragilitas noſſe ſinit*: ex quibus conſtat evenire revera poſſe iniquos homines ſub ſpecie probitatis non ſemel latere, nec illos certo dignoſci, quamvis omnis diligentia conferatur; illud autem facilius contingere, ut qui virtutem uſque ad Ordines excoluit, vitio deinde corrumpatur. Nos ipſi, priuſquam manus imponamus ſuper eos, qui ad Diaconatum aſſumuntur, his verbis Divinam opem expoſcimus: *Et nos quidem tanquam homines Divini ſenſus, & ſummæ rationis ignari horum vitam, quantum poſſumus, æſtimamus. Te autem, Domine, quæ nobis ſunt ignota, non tranſeunt, te occulta non fallunt. Tu cognitor es ſecretorum, tu ſcrutator es cordium. Tu horum vitam cæleſti poteris examinare judicio, quo ſemper prævales, & admiſſa purgare, & ea, quæ ſunt agenda, concedere.* Illos tantum Vicarios, ac Parochos arguimus, qui temere, & inconſulto ſcribunt ejuſmodi teſtimonia, affirmantes ea, quæ ignorant; aut nullam impendunt operam, ne ſe ipſos, & nos quoque decipiant. De illis præſertim querimur, qui rem opinioni ſuæ contrariam teſtantur ob hanc nefariam cauſam, quæ in hac Diœceſi jampridem nimis invaluit, ne ſcilicet populi ſui benevolentiam amittant, ac ne moleſtiam cuipiam inferant; quo pacto obſequium Deo præſtandum hominum gratiæ indigniſſime poſtponunt. Singularis fuit Abulenſis opinio [a], qui Judam improbum jam tum exiſtimavit, cum inter Apoſtolos cooptatus fuit. Sanctus vero Joannes Chryſoſtomus, ac Sanctus Cyrillus Alexandrinus aliter putaverunt. Sanctus quoque Hieronymus hæc [b] tradit: *Interroga eum (nempe Chriſtum), cur Judam elegerit, cur ei loculos commiſerit, quem furem eſſe non ignorabat? Vis audire rationem? Deus præſentia judicat, non futura, nec condemnat ex præſentia, quem novit, talem fore, qui ſibi poſtea diſpliceat; ſed tantæ bonitatis eſt, & infallibilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit malum futurum, dans ei poteſtatem converſionis, & pœnitentiæ.*

10. Tandem ſatis haberi debent, quæ in quinquageſimam quartam hujus libri Inſtitutionem luculenter congeſſimus, ut univerſi cognoſcant eleemoſynas pro voluntate offerentium impendendas, ac nefas eſſe, ſi in privatum commodum, aut apparandas epulas conferantur. Egregiam Tertulliani ſententiam, & ad hanc rem valde accommodatam pariter ſubjicimus [c], qui capſulam in templis adhibitam ab ipſo Eccleſiæ exordio pro congerendis Fidelium eleemoſynis fatetur, nec illarum uſum poſteris explicare prætermittit: *Modicam unuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cum velit, ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit. Nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Hæc quaſi depoſita ſunt pietatis. Nam inde non epulis,* pota-

a *Quæſt.43. capit.10. Sancti Matthæi.* b *Lib.3. adverſus Pelagium cap.2.*
c *In ſuo libro Apologetico cap.39.*

potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur, sed egenis alendis, humandisque, & pueris, ac puellis re, ac parentibus destitutis, jamque domesticis senibus, item naufragis, & si qui in metallis, & si qui in insulis, vel in custodiis dumtaxat ex causa Dei sectæ alumni confessionis suæ sunt.

11. At enim, quæ huc usque dicta sunt, altius investigare constituimus. Itaque nona, decima, & quadragesima quarta Institutiones hujus libri satis patefaciunt gravissimum munus, quo Parochi explanare debent divina eloquia, populumque docere mysteria ad comparandam animæ salutem necessaria, atque adeo actum Fidei, qui cunctis suis partibus constet; eumdem denique populum monere haud satis esse, si quis generatim credat omnia, tanquam a Deo revelata, quæ Sancta Romana Ecclesia Fide tenet. Singulos obtestamur, ut easdem Institutiones diligenter percurrant, & in memoriam quoque revocent, quæ ipsis olim Theologiæ Professores tradiderunt, aut ejusdem Divinæ facultatis Scriptores evolvant. Tunc enim aliquis procul dubio se muneri suo defuisse deprehendet, & ex eo fonte perniciem omnem, ac detrimentum, de quo agimus, dimanasse.

12. Institutio nona satis aperte comprobat a Parochis omnino per dies Festos explicandam populo Christianam Doctrinam, iisdemque diebus pias conciones ad populum habendas Institutione decima demonstravimus. Cum vero de ruralibus Sacellis ageremus [a], quæ plusquam mille passus a Parochia distant, sacrum in illis fieri permisimus hora, quæ vicinis ruricolis apte conveniret. Sacerdoti vero præcepimus, etiam sub pœna suspensionis *a Divinis*, de futuris proxime diebus Festis populum monere, Evangelium ab Altari declarare, necessaria ad æternam salutem tradere, & Christianæ legis explanationem nunquam omittere pro iis omnibus, qui ad sacrum convenerint. Porro hæc omnia Sacrorum Canonum auctoritate, ac Sedis Apostolicæ Decretis confirmavimus; nam summopere optamus perspecta omnibus esse fundamenta, quibus Decreta nostra innituntur.

13. Si vero Theologos consulant, facile intelligent omnes, utile quidem esse, si quis omnia generatim credat, tanquam a Deo profecta, quæ credenda proponit Sancta Romana Ecclesia, haud tamen Fidei præcepto satisfacere, qui peculiaria quædam distincte non credat. Fides profecto salutis humanæ exordium, & veluti radix justificationis nuncupatur, sine qua fieri nequit, ut Deo placeamus, & consortium filiorum Dei consequamur. Dum Fidem exercemus, animos ad accipiendam justitiam comparamus, ac per Divinam gratiam excitati, & corroborati, Fidem auditu concipientes erga Deum libere movemur, Fide tenentes omnia, quæ ipse manifestavit, & pollicitus est, ut Synodus Tridentina docuit [b].

14. Quamobrem Theologi unanimes sentiunt nonnulla *explicite* credi

a *Institut. XIV.* b *Cap. 6. & 7. sess. 6.*

di oportere, nempe Deum exiſtere abſque ullo principio, immenſum, omnipotentem, incomprehenſibilem, qui ſempiterno præmio, vel pœna probos, improboſque afficit: *Sine Fide autem* (inquit Sanctus Paulus [a]) *impoſſibile eſt placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit*. Hinc vigeſima ſecunda inter proſcriptas ab Innocentio XI. ſententias his verbis recenſetur: *Nonniſi Fides unius Dei neceſſaria videtur neceſſitate medii, non autem explicita remuneratoris*.

15. Porro id Fide tenendum eſt *neceſſitate medii*, ut inquiunt Theologi, nec ulla cauſa excuſationis afferri poteſt. Eadem neceſſitate credendum proponitur Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, unum nempe natura Deum, Trinum vero perſonis; item Myſterium Incarnationis, Paſſionis, Mortis, & Reſurrectionis Divini Salvatoris. Ita docent communiori, tutiorique ſententia Theologi: Sanctus Thomas inquirit [b]: *Utrum explicite credere Myſterium Incarnationis Chriſti ſit de neceſſitate ſalutis apud omnes*, deinde articulo octavo: *Utrum explicite credere Trinitatem ſit de neceſſitate ſalutis*. Utrumque Sanctus Doctor affirmat, primum quidem ea ſacrarum litterarum auctoritate [c]: *Non eſt alind nomen* (de Chriſti nomine ſermo eſt) *datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri*; alterum vero Sancti Matthæi teſtimonio comprobat: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Inſuper Sanctus Thomas [d] expendit Incarnationis Myſterium explicite credi non poſſe, niſi Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterium eadem fide teneatur: *Quia in Myſterio Incarnationis Chriſti hoc continetur, quod Filius Dei carnem aſſumpſerit, quod per gratiam Spiritus Sancti mundum renovaverit, & iterum, quod de Spiritu Sancto conceptus fuerit*. Theologi Salmanticenſes eamdem ſuper hac re opinionem tuentur [e]: Cardinalis autem Gottus [f], quem ſuperius nominavimus, hanc ſententiam magis probabilem, magiſque tutam eſſe contendit; ſuſius quoque id ſuſtinet Pater Maurus Societatis Jeſu, qui Romæ per plures annos eximia cum laude Sac. Theologiæ facultatem tradidit [g].

16. Poſt hæc Myſteria, quæ *neceſſitate medii* Fide explicite tenenda ſunt, alia proponuntur, quæ pariter explicite *neceſſitate præcepti* profiteri debemus; niſi forte interveniat ignorantia, quæ nulla diligentia vinci potuerit. Hæc autem ſunt, quæ in Symbolo Apoſtolico continentur, tria Sacramenta, Baptiſmus, Pœnitentia, & Euchariſtia, & reliqua alia, cum percipienda ſunt. Item oratio Dominica, quæ omnia vel ſperanda, vel a Deo petenda complectitur; poſtremo Decalogi præcepta, quibus vitam, moreſque noſtros conformare debemus, ut beatiſſimam glo-

a *In epiſtola ad Hebræos cap.*11. b 2. 2. *quæſt.*2.*art.*7. c *Act. Apoſt. cap.*4.
d *Eodem art.* 8. e *Lib.*7. *tract.*17. *diſput.*6. *dub.*1. §. 3. *finali dicendum*.
f *Quæſt.*2. *dub.*4. §. 2. g *Lib.*2. *Operum ſuorum lib.*7. *quæſt.*143. *a nu.* 45. *uſque ad finem*.

gloriam assequamur. Hæc universa Cardinalis Lauræa [a], & ante illum P. Suarez [b] sapienter exponunt. De Symbolo Apostolorum mentionem fecimus, quod illi Spiritu Sancto afflati confecerunt, antequam in diversas Orbis partes iter susciperent pro disseminando Christi Evangelio, ut eadem unanimes sentirent, certumque indicium, ac testimonium daretur, ut veri a falsis fidelibus distinguerentur [c]. Quilibet autem Apostolorum peculiarem Symboli articulum pronunciavit, uti Sanctus Leo scribens ad Pulcheriam Augustam his verbis testatur [d]: *Siquidem ipsius Catholici Symboli brevis, & perfecta confessio, qua duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit munitione cœlesti, ut omnes Hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio obtruncari*. Eamdem sequuntur sententiam Venantius Fortunatus, Albinus Flaccus, & Rabanus, quem nominat Baronius [e]. Omittimus duos sermones Sancto Augustino adscriptos, quibus ad id probandum veteres scriptores utebantur, & quos Sancto Augustino tribuendos recentiores minime existimant. De eodem Apostolico Symbolo hæc habentur in Canone, *Vos ante*, de Consecratione [f]: *Ante omnia Symbolum, & Orationem Dominicam & vos ipsi tenete, & illis, quos suscepistis de sacro fonte, ostendite*.

17. Hæc omnia Scriptores fere omnes aperte commemorant, & præsertim Christianæ Doctrinæ libello indicantur, quam si Parochi explanarent, nisi cœli intemperies pro excusatione adduceretur, aut alia causa solemnis Festi, ut Sacrum in aliis Ecclesiis conficiant, atque ita Christianæ legis explicandæ munus prætermittant, si Catechesis de more institueretur, si quoque Parochi sibi ante oculos ponerent non modo primarium munus *Supra Corpus Christi verum*; sed alterum pariter *supra Corpus Christi mysticum*; si animo perpenderent populum ab ore ipsorum legem requirere, uti docet Sanctus Thomas [g]: *Alii autem promoventur ad alium actum, qui est supra Corpus Christi mysticum, & a talium ore populus legem requirit; unde scientia legis in eis esse debet, non quidem, ut sciant omnes difficiles quæstiones legis, quia in his debet ad Superiores recursus haberi, sed, ut sciant ea, quæ populus debet credere, & observare de lege*, si, inquam, hæc fierent diligenter, ea tristitia careremus, quam percipimus intelligentes in quibusdam Parochiis earum rerum populum imperitum esse, quæ ad æternam salutem necessario requiruntur. Neque illud generale responsum datum nobis fuisset, quod superius indicavimus, cum ordinandi de actu Fidei interrogati fuerunt; quorum aliqui Deum revelantem exprimere non semel omiserunt, & ob ignorantiam lapsi sunt in sententiam, quæ inter proscriptas ab Innocentio XI. vigesimum tertium locum obti-

a *In 3. lib. Sententiarum tom. 3. part. 1. disp. 10. art. 4. §. 1.*
b *Lib. De Fide, Spe, & Charitate disput. 13. sect. 4.*
c *Rufinus in Præf. Exposit. Symboli Apostolici.*
d *Epistola 27. alias 13.*
e *Ad annum Christi 44. num. 17.* f *Distinct. 4.*
g *In supplemento part. 3 quæst. 36. art. 2. ad primum.*

obtinet: *Fides late dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.*

18. Aliqui revera Dioecesis Parochi, cum de his rebus sermonem haberemus, nobis testati sunt, neque Catechesim, neque pias ab Altari conciones, neque Christianæ legis explicationem prætermitti, sed inter agricolas plures ingenio tardos, adeoque rudes versari, qui nihil omnino percipere, & animo desigere possunt; alios, licet vehementer admonitos, ad Parochum audiendum cum reliquis haud convenire, alios demum, qui prius ad salutem necessaria bene didicerant, post aliquod tempus Parochum docentem audire negligentes, omnia dediscere. Nos vero commendamus primum, & gratias illis agimus, qui suo munere perfunguntur; deinde optimo jure respondere ipsis possumus in medium prolatas rationes ordinandis nullo pacto suffragari. Nam si crassi, rudesque deprehenduntur, si raro interfuerunt, dum Christianæ legis doctrina explicaretur, si ipsam bene addiscere non potuerunt, testimonium, quod a Parochis exquirimus ante Ordinationem, illis obsignare non debebant. Item si declarantes populo actum Fidei pro æterna salute necessarium, populum in hoc errore versari deprehendissent, nempe satis esse, si quis profiteatur omnia, quæ docet Sancta Romana Ecclesia, tanquam a Deo manifestata; hanc sane erroris maculam detergere oportebat, actumque Fidei tradere, qui Mysteria, aliosque articulos, quos nuper enumeravimus, explicite comprehenderet, ac postremo clausulam subjicere, Fidem nempe præstare reliquis omnibus, quæ Sancta Romana Ecclesia tenet, & nobis Fide tenenda proponit ob eam causam, quod illa Deus patefecerit, qui summa veritas est, quive nec ipse decipi, nec alios in errorem ducere potest.

19. Verum, ut omnem de medio tollamus oppositionem, quæ speciem aliquam præseferre videtur, affirmari potest explicite percipienda esse omnibus ea, quæ *necessitate medii, & necessitate præcepti* credenda proponuntur; sed non eamdem in singulis, paremque earum rerum cognitionem postulari. Nam Ecclesiastici Laicis magis excellere debent, adulti pueris, ac puellis; & qui mentis præstantiam, ac celeritatem majorem obtinent, iis anteire debent, qui tardiores sunt ingenio. Id sapienter expendit gravissimus Vir in cura animarum probe versatus, qui libellum anno 1719. Typis edidit Florentiis hoc titulo inscriptum: *Hoc doce*[a]: *Dico ultimo* (inquit ipse) *non omnes fideles teneri æqualiter ad explicitam notitiam eorum, quæ hactenus memoravimus, sed attendendum statum, munus, necnon ætatem, ac capacitatem uniuscujusque*. Idem clare docet S. Thomas[b], qui ait: *Post tempus gratiæ revelatæ tam majores, quam minores tenentur habere Fidem explicitam de Mysteriis Christi, præcipue quantum ad ea, quæ communiter in Ecclesia solemnizantur, publice proponuntur, sicuti sunt articuli Incarnationis. Alias autem subtiles considerationes circa Incarnatio-*

a n. 17. b 2.2. *quæst.2. art.6. per totum, & art.7. in corpore.*

nationis articulos tenentur aliqui magis, vel minus explicite credere, secundum quod convenit statui, & officio uniuscujusque. Illud etiam accedit, non satis esse Parochis, ut certo asserant se omnem operam contulisse, ut necessaria ad salutem populus doceretur; & si aliter contigerit, non sibi, sed populis vitio tribuendum, non, inquam, satis esse, si statis diebus Christi doctrinam, ac legem explicaverint, sed etiam requiri, ut importune, vel opportune illos graviter objurgaverint, qui Parochum audire negligerent, & parentes etiam, qui liberos suos haud cogerent in Ecclesiam convenire, dum Parochus populum instituerer; opus esse, ut piis concionibus frequenter ante oculos populi subjecerint quæ potissimum credenda sint, & quæ facienda, ut ad beatam vitam fideles perveniant; oportere etiam, ut prius imbuerit rerum necessaria cognitione pueros, ac puellas, quæ ad Sacram Eucharistiam primum accedere debent, nec ullos ad Corpus Christi sumendum accedere passus fuerit, quos antea plane idoneos non cognoverit: opus esse, ut sponsos diligenti examine probaverit, an Christi legem, & doctrinam bene intelligerent, dum ipsorum mutuum consensum pro sponsaliis ineundis exploravit, antequam illos matrimonio conjungeret, quod nos alio loco demonstravimus [a]; postremo opus esse, dum Pœnitentiæ Sacramentum administravit illis, quos jure merito suspicari potuit, aut nunquam didicisse, quæ *necessitate medii, & necessitate præcepti* credenda explicite sunt, aut illorum penitus oblitos fuisse, opus, inquam, esse, ut eorum saluti, ac bono prudenter consuluerit. Innocentius XI. hanc sententiam sexagesimo quarto loco proscripsit: *Absolutionis capax est homo, quamtumvis laboret ignorantia Mysteriorum Fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Santissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini Nostri Jesu Christi*. Hinc patet illicite, & invalide criminum absolutionem illi impertiri, qui Deum ignorat mercedem bonis, atque improbis supplicium illaturum, quod *necessitate medii* Fide tenendum est. Invalidam, vel saltem illicitam quoque constat esse absolutionem, quæ conceditur Mysteria Sanctissimæ Trinitatis, atque Incarnationis Domini ignorantibus. Primum quidem, si magis probabilem, magisque tutam eorum opinionem sequi vellimus, uti nos faciendum putamus, qui eadem bina Mysteria *necessitate medii* profitenda necessario existimant. Secundo saltem illicitam absolutionem affirmavimus; nam si amplectamur eorum sententiam, tanquam in sola speculatione probabilem, qui asserunt eadem Mysteria solum *necessitate præcepti* necessario credenda, *in voto tamen necessitate medii*, si, inquam, Confessarius hanc sententiam admittat, tamen illam sequi nequit, dum reipsa confert absolutionem ignorantibus eadem Mysteria per oscitantem, ac vincibilem negligentiam, uti plerumque contingit, aut ignorantiam habentibus eorumdem Mysteriorum, quæ vinci, ac depelli nequaquam potuit. Nam Innocentius

a *Institut.* 46.

XI. hanc sententiam primo loco damnavit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis*. De his Cardenas [a], P. Viva [b], ac P. Zuccherius [c] copiose disserunt. De his quoque sermonem habet P. Segneri in eo libello, *qui Parochus Instructus* [d], & in alio, *qui Confessarius Instructus* inscribitur [e]. Tandem omnes Scriptores unanimes affirmant nullo modo absolutionem rite concedi posse imperitis earum rerum, quæ *necessitate medii* necessariæ proponuntur, eosque prius edocendos, quam a criminibus dissolvantur. Item protrahendam illis absolutionem, qui necessaria *necessitate præcepti* non sine culpa ignorant, quibus tamen impertiri absolutionem aliquando permittunt, si tamen necessaria *necessitate medii* bene calleant, ac de pristina socordia, in addiscendis necessariis *necessitate præcepti* dolorem testentur, illisque percipiendis se operam sedulam daturos polliceantur [f]. Hæc universa, quæ exposuimus, Rectores animarum iterato perficere debent, ut se culpa vacuos omnino probent, eamque in populum conferant. Quod si muneri suo plene satisfecerint, nec tamen ignorantiæ tenebras ab omnibus depulerint, nihil aliud superest, nisi ut a Deo requirant fontem lacrymarum, quem Jeremias exposcebat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die, ac nocte interfectos filios populi mei*.

20. Hæc monenda necessario duximus de iis, quæ proposita primo fuerunt in cœtu, quem in Civitate habitum superius memoravimus. Nunc ad ea veniamus, de quibus secundo loco tunc actum fuit; nempe de necessitate, atque utilitate actuum Fidei, Spei, & Charitatis, quos intra quinquennium solum elicere nefas ostendimus. Ac primum illud certissimum est, divino, naturalique præcepto nos impelli, ut in vitæ curriculo actus Fidei, Spei, & Charitatis aliquando proferamus. Alia quoque præcepta nos adigunt eosdem actus iterare, nempe cum Dæmonis insidiis occupati, illas effugere nullo modo possumus, nisi eosdem actus exprimamus. Id aperte colligitur ex prima sententia, quam Alexander VII. inter proscriptas adnumeravit: *Homo nullo unquam vitæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium*. Hinc constat haud satis esse virtutem charitatis erga Deum, quæ in observandis ipsius præceptis continetur, juxta testimonium Sancti Joannis: *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligit me*. Idem comprobatur ex sententia, quam Alexander VIII. tanquam hæreticam proscripsit: *Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali; formalis vero in conformitate actus cum regula*

morum.

a *Diss. 41. de Proposit. inter proscriptas ab Innoc. XI. cap. 5.* b *Eodem loco num. 4. & seq.* c *In Decisionibus Moral. Cleri Patav. casu 1. Mensis Febr. num. 13.* d *Cap. 22. §. 1.* e *Cap. 7.* f *Salmanticenses Theol. tom. 5. de cursu Morali tract. 21. cap. 2. part. 5. num. 58. & seq.*

morum. Ad hoc sufficit, ut moralis actus tendat in finem ultimum interpretative. Hunc homo non tenetur amare neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis. Porro hæc sententia non de *virtuali*, sed de formali dilectione intelligi debet. Huc etiam referri merito potest illa sententia, quam Innocentius XI. decimo sexto loco improbavit; *Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se*.

21. Cum hæc ita se habeant, Dissertationem Theologicam conficere animus non est, neque decernere quoties actus Fidei, Spei, & Charitatis emittere teneamur, aut *per accidens*, ut inquiunt Theologi, atque ob alia præcepta peculiaria, quæ eosdem actus fidelibus indicunt. Quippe nulla in Theologia Morali disputatio tam diversis Scriptorum opinionibus implicatur. Nos solum afferemus quædam sacrarum litterarum testimonia; ac primum de actu Fidei illud Sancti Joannis objicitur [a]: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Pro Spe autem illud Psalmi 4. aptissime convenit: *Sacrificate sacrificium Justitiæ, & sperate in Domino*. Pro actu dilectionis nihil accommodatius excogitari potest, quam illud Deuteronomii [b]: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua: eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo. & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens, & ligabis ea, quasi signum in manu tua, eruntque, & movebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine, & ostiis domus tuæ*. Porro hoc testimonium aliis auctoritatibus Sanctorum Matthæi, Marci, ac Lucæ confirmatur. Quamobrem, abjectis sententiis, quas Summi Pontifices improbarunt, uti superius dictum est, omissis pariter omnibus, quæ in disputationem vocantur, illud pro certo afferemus, magno in discrimine amittendæ salutis versari, qui diutius hos actus elicere prætermittit. De actibus Fidei Cardenas copiose verba facit [c]. De actu Charitatis hæc tradit Cardinalis Gottus [d]: *Per se obligat præceptum actus Charitatis in Deum super omnia, non semel in anno, sed frequenter infra annum: ita tutius, & probabilius. Præceptum enim maximum, & primum, latum cum tanta, ex parte Dei, cautione, quod, ut ex Deuteronomio cap. 6. superius allato, hominum oculis, & cordibus semper obversari, ac insertum esse debet, nec potest sine piaculo per longum tempus negligi. Immo ingratum se exhiberet homo, qui, cum continuis a Deo beneficiis cumuletur, diu staret, quin ad suum benefactorem per amorem sese converteret*. De singulis vero actibus Fidei, Spei, & Charitatis hæc habet P. Viva [e]: *Propterea ad hos præstantissimos actus eliciendos sæpe conari debemus*.

Qua de causa, cum salus animarum, quæ nobis tradita fuit, nos vehe-

a *Cap. 3.* b *Cap. 6.* c *De Propositionibus proscriptis dissert. 42. propositione 65. cap. 2.* d *Lib. 10. dub. 1. quæst. 3. de Charitate §. 4. num. 25.* e *De prima Propositione ab Alexandro proscripta num 7.*

vehementer, uti decet, sollicitet, ac potissimum cogitantes in ea conditione Diœcesanos versari, ut eorum institutio a solo Parocho dependeat, ideo in cœtu sancitum fuit, & nunc idem repetitur, Decretisque adjungitur, ut Parochi omnes, ac reliqui Sacerdotes, qui subsidiariis Ecclesiis præsunt, aut Sacellis per mille passus a Parochia sejunctis, & explicare omnino debent populo Christianæ legis disciplinam, atque instituta, ut, inquam, singulis diebus Festis, priusquam rem divinam incipiant, actus Fidei, Spei, & Charitatis alta voce pronuncient, eosque populus ad verbum repetat: iidem actus libello adduntur Christianæ doctrinæ, quæ Typis edita fuit anno 1733. Confidimus autem Dei bonitatem, ac clementiam non defuturam, ut illos animis populi defigat, eumque permoveat, ut diebus etiam profestis eosdem actus renovet, ac potissimum in extrema vitæ periodo, cum de salute æterna dimicatur. Monendum pariter censemus in libello Christianæ doctrinæ his verbis actum Fidei explicari: *Ego credo quidquid in Symbolo Apostolorum continetur, & quidquid Sancta Ecclesia credendum proponit &c.* Sed prius in eodem libello agitur de duobus Mysteriis Trinitatis, atque Incarnationis, aliisque, quæ *necessitate medii, ac necessitate præcepti* cognoscenda, ac Fide tenenda necessario sunt.

22. Tertio loco actum fuit in eadem Congregatione de testimoniis, quæ Vicarii Foranei, vel Parochi Ordinandis obsignant. Cum memoria repetimus veterem Ecclesiæ disciplinam, eademlege obstrictos intuemur Episcopos, ne temere manus imponerent, magnumque studium eos contulisse, ne ad Ordines majores, & minores aliquem, nisi idoneum, reciperent, aliosque omnes secluderent, qui parum digni hoc honore viderentur: illi tamen quibusdam subsidiis prædíti fuerunt, quibus nos omnino caremus. Archidiaconi partes, ac munus fuit eorum doctrinam, & indolem explorare, qui Ordines ab Episcopo poscebant; omissis aliis documentis id potissimum comprobatur duabus Innocentii III. Decretalibus [a]. Nunc autem petitur quidem ab Archidiacono, dum Sacra Ordinatio peragitur, utrum Ordinandos satis idoneos arbitretur, quod ipse affirmat; sed hæc fiunt, ut Ritus antiquitatis servetur, ac ne formulæ, quæ a majoribus inductæ fuerunt, labefactentur. Etenim neminem latet Ordinandorum ingenia, ac mores ab Archidiacono nullo pacto cognosci; olim Fideles alicujus meritis, ac virtute ducti fere per vim Episcopo illum proponebant, ut Ordinibus initiaretur. Id S. Augustino contigisse narratur [b]. *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo Ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu, & desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio, & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum est desiderium*; quod sapienter interpretatur post clarissimum Virum Cardinalem Noris Pater Joannes Salinas

a *In cap. ad hæc, & cap. ut nostram, de Officio Archidiaconi.*
b *Possidius cap. 4.*

tinas Canonicus Regularis, qui non sine magno Ecclesiasticæ eruditionis detrimento, ac pernicie paucis abhinc annis e vita decessit: *Sensus est* (inquit), *invitum, ac per populi tumultum evectum fuisse ad Clericatum. At vero: cum non facile* (ait Thomassinus [a]) *regeretur, sed ultra recti limites quandoque eveheretur populi tumultuantis impetus, eo tandem deventum est, ut dominarentur Canones, nec plebi quidquam permitteretur, quam ut de vita, & moribus eligendorum testimonium diceret*. Eamdem consuetudinem in vita Alexandri Severi Lampridius commemorat: *Ubi aliquos voluisset vel Rectores Provinciis dare, vel Præpositos facere, vel Procuratores, id est Rationales; ordinare, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut si quis quod haberet criminis, probaret manifestis rebus, si non probasset, subiret pœnam capitis. Dicebatque, grave esse, cum id Christiani, & Judæi facerent in prædicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri in Provinciarum Rectoribus, quibus & fortunæ hominum committerentur, & capita*. Nunc quidem in ordinandis Diaconis, ac Sacerdotibus Episcopus populum interrogat, an aliquid contra illos in medium proferre possit, sed nullus omnino responsum reddit, aut quia latinum sermonem, quo Episcopus utitur, populus ignorat, vel quia cognitum, perspectumque habent universi hac solum ratione id fieri, ne vestigia Ritus antiqui obliterentur.

23. Tridentina Synodus id perpendit, servatoque veteri ritu novam disciplinam invexit [b], jussitque promulgari in Ecclesia illorum nomina, qui Ordines exquirunt, ipsorumque conditionem, ætatem, familiam, ac mores a probatissimis viris investigari. Deinde præcipit Episcopis [c], ut eadem ipsi diligenter expendant, adhibito consilio Sacerdotum, virorumque præstantium, qui scientia divinarum legum, & sanctionum Ecclesiæ plurimum commendentur. Plura alia decreverunt Patres ejusdem Synodi, quæ Abelly in eum librum congessit, qui inscribitur: *Episcopalis sollicitudinis Enchiridion* [d]. Ibi præsertim hæc monentur: *Cum autem, in amplis præsertim Diœcesibus, solus Episcopus eorum omnium, quæ ad Ordinationes prærequiruntur, pondus sustinere nequeat, tales sibi hoc in negotio coadjutores, & cooperatores adhibere debet, quibus plene confidere queat, hoc est, probos, peritos, expertos, ac prudentes, nec, quæ sua sunt, quærentes, sed quæ Jesu Christi*. Romæ anno 1719. probus Ecclesiasticus præclarum opus in lucem dedit, cui titulus: *De vita, atque officio Episcopi* [e]: Quoniam (inquit ipse) Episcopus fidem præstare aliis debet, nempe Ludimagistris, ac Parochis, cum Ordines conferendi sunt, ideo cognitum faciat omnibus nullam se in hoc negotio diligentiam, studium, operamque omittere velle; graviter objurget, qui negligenter se gesserint, gravius etiam illos puniat, qui fraudem aliquam moliuntur, nempe testimonia falsa proferunt, aut titulos Patrimonii simulant, ut Episcopum, si possint, in

a *De veteri, & nova Ecclesiæ disciplina tom.2. lib.1. cap.33. num.5.*
b *In cap.5. sess. 23.* c *In cap.7. ejusdem sess.* d *Cap.10. sect.1. in sess.4.*
e *Pag. 71.*

in errorem adducant. Magnopere commendat idem auctor Episcopos, qui coetum virorum instituerint Fide, ac probitate præstantium, ut merita ordinandorum accurato studio examinent. Illud postremo asserit haud satis esse, ut de ordinandis Episcopus recte judicet, quod ipsi ad breve, ac perfunctorium examen de more vocentur, & de ingenio, ac doctrina periculum faciant, cum fortasse illos nec Episcopus, neque Examinatores unquam viderint.

24. Coetum ejusmodi virorum statuimus, cum primum hanc Ecclesiam administrare cœpimus, & nos ipsi semper interfuimus; neque profecto desumus, cum Ordinandi de peractis studiis, ac doctrina examen subeunt. Plures super hac re Institutiones edidimus; Ac primum de Clericis Ecclesiæ addicendis, & de Ordinibus exercendis, priusquam ad reliquos gradus aditus pateat, multa disseruimus [a]; de studiis suscipiendis ab iis, qui Ordines expetunt [b], ac de Interstitiis [c] pariter egimus. Pagellas imprimi jussimus, quibus Clerici Ecclesiæ adscripti, peractumque exercitium Ordinum certo probetur; aliam quoque adjunximus de ratione interrogandi Ordinandos, cum ipsorum ingenium, ac doctrina in examen revocantur. Die octava Aprilis anno 1732. ad omnes Vicarios Foraneos litteras Encyclicas dedimus, certamque normam, ut merita Ordinandorum tuto nobis indicarent. Nunquam eos nominavimus, qui circa mores Ordinandorum aliquid nobis aperuerunt, nec illis unquam Ordines contulimus, quos nec graviter, nec honeste vitam agere deprehendimus: *Verum* (inquit Vanespenius [d]) *quid ex his testimoniis securitatis ordinarie habere poterunt Episcopi? Apprime noverint, Præsides, aut Parochos esse tales, qui ejus sint eruditionis, prudentiæ, & pietatis, ut merito confidant, quod nullis hujusmodi testimoniales sint daturi, nisi iis, quos sciunt qualitates Ordinibus Sacris necessarias habere*. Ideo maximo, quo possumus, studio Vicarios Foraneos, ac Parochos hortamur, ne testimonia Ordinandis temere impertiant; ut Deum solum, non hominum gratiam, ac benevolentiam sibi ante oculos ponant, cum de virtute illorum testantur, ut eamdem sententiam ante, & post Ordinationem constanter habeant: atque, ut uno verbo complectamur omnia, ab illis summopere petimus, ne ullam fraudem nobis inferre velint. Rei gravitas, ac magnitudo, Sacerdotis dignitas, qua ipsi præditi sunt, munus, quo funguntur, & jusjurandum, quo fidem polliciti sunt Episcopo ordinanti, ac cæteris in ejus locum subrogandis, id postulare omnino videntur; ac postremo id maxime consentaneum est voluntati nostræ, qui Dioecesim affluere imperitis Sacerdotibus nunquam feremus. Quod si hanc diligentiam adhibitam nullus fructus consequetur, sed prava consuetudo magis in dies propagabitur, Ordinationes haud sine mœrore animi nostri intermittemus, & Summo Pontifici declarabimus fieri vix posse, ut fraudulenti

a *Instit.* 2. b *Instit.* 42. c *Instit.* 58. d *In suo Jure Ecclesiast. par.* 2. *tit. de Sacram. Ordinis cap.* 4. *num.* 34.

lenti in externo foro jure plectantur; nam dolus aperte ostendendus, qui Deo quidem manifestus, hominibus tamen ignotus plerumque efficitur; nullamque aliam rationem nobis exhiberi, ut mores Ordinandorum, & Ecclesiæ necessitatem percipiamus, nisi ejusmodi testimonia adhibeantur. Quamobrem, nisi aliud nobis præcipiatur, ad Ordines tantum illos suscipiemus, qui in Civitate versantur, quos bene cognoscere possumus, & Regulares, qui nullam in statuendo Patrimonio fraudem intermiscere possunt. Si de ipsorum Interstitiis agatur, non semel Sacri Concilii Congregatio respondit debere Episcopum ad sententiam, & fidem Præsidum Regularium conformari, uti nos alio loco demonstravimus [a]. Insuper eadem Congregatio die 27. Aprilis anno 1595. illud etiam statuit [b]: *Sacra &c. censuit, Regulares non comprehendi cap.5. sess.25. de Reformatione Concilii Tridentini, sed sufficere testimonium ab eorum Regularibus Superioribus allatum*. Neque pro examinandis Regularibus adeo solliciti sumus, uti fusius probavimus Institutione 23., nam certum fere habemus etiam post Ordines studiis operam daturos, quod affirmari nequit de Clericis sæcularibus, qui vix Altaris gradus contigerunt, studiis omnibus nuncium perpetuum mittunt.

25. Ultimo loco agendum superest de eleemosynis, quæ impendi debent juxta voluntatem offerentium; & quoniam non deest, qui *fingit laborem in præcepto*, aliqua superaddenda necessario existimamus. Consilia nostra super hac re probanda ab omnibus pro certo habemus, quæ rationi prorsus consentanea videbuntur. Metum deponent, ne virtutis opinionem apud populum amittant, quæ profecto nunquam magis concitari in animis solet, quam si de congestis eleemosynis aperta fronte ratio persolvatur, ut palam constet eas Parochorum commodo nequaquam tribui, sed piis operibus insumi, quemadmodum offerentes exigunt.

26. Neque sane novum, aut inusitatum videri debet, si queratur populus male impendi eleemosynas, & si aditus his corruptelis occludi velit, salva tamen, & integra probitatis laude, quæ Sacerdotibus convenit. Dimidiam sicli partem a singulis Judæis persolvi Deus imperaverat, quæ pretium animæ nuncupabatur, ut diuturnum, beatumque vitæ cursum obtinerent [c]: *Media pars sicli offeretur Domino &c. ut sit munimentum eorum cordi Domino, & propitietur animabus eorum*; tota hæc pecunia pro restaurando Templo conferri debebat. Cum Jojada Pontificatum gereret, cujus voce salutatus in Templo Rex fuit Joas, qui unice supererat ex Regali stirpe; jussu, ac scelere Attaliæ penitus extincta, sermo inter populum divulgari cœpit, eamdem pecuniam haud impertiri Templo, uti fuerat institutum, novum consilium, quod inferius explicabimus, initum fuit, ne locus in posterum his querimoniis daretur. Interim Pontifex Jojada haud se lacessitum, offensumque questus est, dum Fides Levitarum, quibus ipse præerat, in dubium revocaretur. Initio novæ Legis Apo-

a *Institut.* 58. b *Lib.8.Decretorum pag.*110. c *Exodi cap.*30.*v.*13.

ſtoli diſtribuendis eleemoſynis Judæos præfecerant, qui veteres ritus, ac diſciplinam abjecerant, ut Chriſtum Dominum ſequerentur, cujus diſcipulis fortaſſe adſcripti fuerant, eique ſemper adhæſerant, dum adhuc vita fungeretur. Quare ſapientius hi Miniſtri deſignari non potuerant. Poſt celebrem illam concionem, qua Sanctus Petrus Judæos plures convertit in iis provinciis natos, ubi Græca lingua ſolum colebatur, graviter ipſi conquesti ſunt, parce ſuis viduis, largius vero cæteris eleemoſynas dividi, qui Hebraice loquerentur. Tunc Apoſtoli partes, cauſamque diſcipulorum tuendam non ſuſceperunt, neque ullam ſibi injuriam fieri arbitrati ſunt, ſi munus diſtribuendæ inter Fideles pecuniæ aliis demandarent. Opportunum conſilium excogitarunt, quod Acta Apoſtolorum commemorant [a]. Ibas non quidem Vicarius Foraneus, aut Parochus aliquis, ſed Edeſſæ Metropolitanus in judicium adductus fuit, tanquam infidus adminiſter pecuniæ, & ſupellectilis, quæ ad Eccleſiam pertinebat, uti ex Actis Concilii Calchedonenſis deprehenditur, in quibus etiam remedium huic corruptelæ adhibitum continetur, & occaſionem inde ſumptam intelligimus, ut lex generalis indiceretur, de qua paulo poſt ſermonem habebimus. Sed nemo colligere poteſt ex hiſtoria ejuſdem Concilii reliquos Metropolitanos, aut Epiſcopos id ægre tuliſſe, ſuamque dignitatem contemptam exiſtimaſſe. Nullus ex ipſis Ibam ſolum puniendum propoſuit, cæteris autem rationem habendam, qui tam nefarium crimen non admiſerant, ſed eleemoſynas, & Eccleſiæ ſupellectilem magna cum fide adminiſtraverant.

27. Si Sacerdotes minime lædunt querimoniæ, quas populus ob collatas ipſis eleemoſynas diſſeminavit, eos minime lædet, ſi certo conſtet eaſdem eleemoſynas fideliter aſſervatas, ac deinde erogatas, uti Offerentes ſtatuerunt, neque hoc negotium in ſola fide eorumdem Sacerdotum eſſe collocatum. Sed conſilium Jojadæ Pontificis in medium proferamus, quo finem querimoniis impoſuit, uti ſuperius indicavimus [b]: *Et tulit Jojada Pontifex Gazophylacium unum, aperuitque foramen deſuper, & poſuit illud juxta Altare ad dexteram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo Sacerdotes, qui cuſtodiebant oſtia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini: cumque viderent nimiam pecuniam eſſe in Gazophylacio, aſcendebant Scriba Regis, & Pontifex, effundebantque, & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in Domo Domini, & dabant eam juxta numerum, atque menſuram in manu eorum, qui præerant cœmentariis Domus Domini, qui impendebant eam in fabris lignorum, & in cœmentariis iis, qui operabantur in Domo Domini.* Conſilium hoc pariter initum fuit a Synodo Calchedonenſi, ut querimonias in Ibam concitatas ſedaret: *Ut Eccleſiæ ſubſtantiam deinceps per Oeconomos regeret* [c]. Hinc dimanavit Canon.26. ejuſdem Concilii, quem me-

a *Cap. 6.* b *Lib. 4. Regum cap. 12. v. 9.*
c *Lupus in Notis, in Concilia Generalia, & Provincialia tom. 3. primæ Editionis pag. 856.*

memorat etiam Gratianus [a], quo decernitur, ut Episcopi bona Ecclesiæ nullo tunc discrimine sejungerentur: *Ut nec sine testibus sit Ecclesiæ ministratio, nec ideo res ejus dissipentur, & probrum, ac dedecus Sacerdotio inuratur*.

28. Tunc igitur dignitas Sacerdotum in eo sita non fuit, ut bona Ecclesiæ, eleemosynas, & oblationes soli administrarent, sed ut bona Ecclesiæ tradita, illibata fide custodirent, aliosque testes adhiberent, ac Ministros, cum Ecclesiastici redditus insumerentur: *Quo quidem* (de OEconomo loquitur Zonaras), *ea Episcopi tamen sententia, bona procurante, & quos in usus Ecclesiastici redditus insumantur, facile apparebit; nec erit, cur quispiam, in Ecclesiæ patrimonio dissolutum Episcopum fuisse suspicari queat &c. Qua quidem ex re cum Episcopi fides multitudini suspecta esse consuevit, tum offensiones quoque populi, velut ex odio male gestæ potestatis excitantur*. Hæc omnia consilium, quod inivimus, plene confirmant: nam iterato nobis querimoniæ delatæ fuerunt, & aliqui Parochi ingenue confessi sunt pecuniam pro Sacris faciendis, cum Defunctorum Officia indicerentur, aut pro conservandis messibus congestam, in apparandis epulis absumi consuevisse. Quamobrem interdiximus ejusmodi convivia; jussimus deponi in Capsulis eleemosynas, easque duabus clavibus custodiri, nec ullam desumi pecuniam, nisi præsentes adsint, qui claves easdem servandas acceperunt. Præcepimus etiam adnotari desumptam pecuniam, ejusque usum alio libello describi, rationemque accepti, & expensi nobis quotannis exhiberi. Hæc omnia fusius exponuntur Institutione 54., cui pauca adjungimus, quæ in calce Decretorum significabuntur.

29. Quæ huc usque diximus satis haberi possunt, ut perspectum fiat, Sacerdotum dignitati nullas tenebras offundi, licet plura Decreta pro servandis integre, & fideliter impendendis eleemosynis, atque oblationibus promulgentur, nec ullum laicis aditum præberi, ut de fide Sacerdotum suspicentur. Sed quoniam nonnulli recentioris ævi magis, quam antiquitatis exemplis delectantur, illorum voluntati libentissime morem geremus. Tridentina Synodus mulctas irrogare Episcopo permittit [b] ea conditione, ut piis operibus insumantur; illas tamen Episcopo tribui concedit, quæ jam sancitæ sunt a jure, vel a statuto, non autem eas, quas Episcopus judicio suo imponit, ne forte ipsas augere magno studio cupiat, ut divitiis cumuletur [c]. Procul dubio Episcopi Vicariis Foraneis, & Parochis fama honestatis, & publicæ existimationis se præferendos merito censebunt. Attamen nullus inter probos Episcopos invenietur, qui mulctam irrogans, Decretum ob eam rem non conficiat, in Acta Cancellariæ referendum, qui mulctarum Custodem non habeat, qui postremo depositam pecuniam erogare pie constituens,

a *Distinct. 89.* b *Sess. 25. de Reformat. cap. 3.* c *Thomassinus de veteri, & nova Ecclesiæ disciplina part. 3. lib. 2. cap. 34. num. 10. Fagnanus cap. Presbyteri n. 4. & seq. de Poenis. Monacellus in Formul. Legal. lib. 1. tit. 1. formul. 13. num. 1. & seq.*

mandatum non obsignet, quo mulctarum Custos pecuniam depromat; quæ revera fieri magna diligentia consueverunt, ut dati, acceptique omnis ratio palam oculis subjiciatur. Item Capitula in Metropolitanis, & Cathedralibus magna se honestatis laude prædita existimant: tamen in illis Diœcesibus, ubi post mortem Episcopi bona vacantis Sedis administrant, rationem de acceptis, & expensis novo Episcopo reddere juxta Tridentinam Synodum tenentur [a]. Custodes Regulares Sacrarii probitatem præseferunt: tamen Urbanus VIII. hæc constituit in Decretis Generalibus, quæ deinde Innocentius XII. confirmavit: *Debeant ulterius Regulares prædicti omnes, & quascumque eleemosynas tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Missarum reponere in capsa particulari sub duabus clavibus, quarum una penes superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de eisdem eleemosynis, & celebratione Missarum coram Patribus Discretis, seu Conciliariis, vel alio simili modo nuncupatis, singulis mensibus distinctam rationem exigere, & respective reddere*. Insuper Parochos, qui Ecclesiis in hac Diœcesi præfuerunt, cum Cardinalis Palæottus, & Cardinalis Jacobus Boncompagnus hanc Sedem obtinebant, probos, & innocentes fuisse nullo modo est dubitandum: tamen Cardinalis Palæottus hæc statuit [b]: *Eleemosynam in capsula Societatis Sanctissimi Sacramenti, quam Parochus ad id paratam esse populum moneat, reponent, quæ duabus clavibus occludatur, quarum unam Massarius, aliam Curatus teneat &c. Justum pretium in eadem capsula reponent &c. Eleemosynas e capsula Parochus extrahet coram populo, & pecuniam totam numerabit, numerum in Libro Societatis annotabit.* Eisdem legibus administratur Sodalitium Divini Sacramenti cum in hac Civitate, tum in Diœcesi universa, quas Cardinalis Boncompagnus promulgavit; easque nos approbavimus, & anno 1731. Typis imprimi curavimus [c].

30. Dum nostras has litteras ad finem perducebamus, supplex libellus redditus nobis est, quo nonnulli Parochi, qui neque nominantur, neque obsignantur in eodem libello, fatentur se ob magnam in nos observantiam in cœtu nuper habito sententiam suam minime dixisse; nunc autem libere sensus animi sui patefacere. Itaque declarant agricolarum naturam non ita nobis, sicuti Parochis cognitam, exploratamque esse. Quamobrem, ut propositum finem assequamur, satis esse existimant, si, dum piæ conciones ab Altari peraguntur, populo nota fiat omnis pecunia, quæ in capsulis continetur, si demum Parochi jurejurando testentur, quoties id postulabimus, eam pecuniam fideliter administratam, & eleemosynas, atque oblationes eo modo insumptas, quo offerentes requirebant.

31. Ne sine responsione illos dimittamus, in usum receptum fuisse dicimus jusjurandum, cum Jojada, Apostoli, Patres Concilii Calchedonensis,

a *Sess. 24. cap. 16. de Reform.* b *In suo Archiepiscopali pag. 407. par. 5.*
c *Pag. 13.*

ensis, ac Tridentini, Cardinales Palæottus, & Boncompagnus, & Pontifices Urbanus VIII., & Innocentius XII. inter mortales agerent, & rerum potirentur; eum tamen ipsi jusjurandum interponi noluerint, ab eorum exemplis recedendum nobis non est, ut hoc novum amplectamur. Fatemur sane mores agrestium haud multum nobis esse perspectos; hominum tamen indolem, & naturam diuturna experientia satis cognovisse, inter quos Vicarii Foranei, Parochi, & Agrestes etiam adnumerantur. Fatebimur etiam majorem, ac meliorem vitæ partem Romæ traduxisse in exercendis judiciis, quæ primariis Tribunalibus adscribuntur, atque illud cum Plinio usurpare merito posse; *Nos, qui in Foro, litibusque trivimus ætatem, multum malitiæ, quamvis noluerimus, didicimus.* Hæc habuimus, quæ vobis significaremus &c.

INSTITUTIO LXXIII.

De Effigie S. Crucis, atque Sanctorum, quæ in muris Domorum pingi solet. Hoc institutum esse commendandum, & probari ab Ecclesia. Non licere juxta Sac. Canones, & leges Civiles, ac potissimum statuta peculiaria hujus Urbis Crucem, vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma præscribitur, ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur.

1. LAude quidem dignissimum est, atque ad pietatem excitandam valde accommodatum, si non solum in Templis, sed etiam in Compitis, Beatæ Virginis Effigies, vel Sanctorum, aut Sanctissimæ Crucis exponantur; tamen haud ferendum, ac veræ pietati, ac Religioni contrarium prorsus est, si vilissimis in locis, & sordibus hominum palam designatis eædem effigies proponantur.

2. Pater Franciscus Amatus Pouget hanc quæstionem exhibet[a]: *Probatne Ecclesia, an tolerat solum usum hunc multis in locis celebrem, ut in vicorum angulis, & Urbium compitis sculptæ Beatæ Mariæ Virginis, cæterorumque Sanctorum Imagines collocentur?*

3. Deinde hoc pacto respondet: *Hunc usum Ecclesia non præcipit quidem, sed nec reprehendit: immo probat, utpote nihil habens alienum a fidei, & morum regula.*

4. Sanctus Carolus Boromæus disciplinæ Ecclesiasticæ restaurator Episcopos hortatur, ut hoc pium institutum promoveant[b]: *Illud curet, ut hoc Sacrosanctæ Crucis Insigne vel ligno, vel lapide, vel, ubi commode per facultates fieri potest, marmore expressum in Urbe, & Diœcesi sua, ubi trivia frequentiora sunt, publice proponatur, atque erigatur, quo crebrius perspecta* ex

a *In suis Cathol. Institution. tom. 2. pag. 944. edit. Parisiensis anno 1725.* b *In suo tertio Concil. Provinc. Mediolanen. inter Acta illius Eccl. tom. 1. edit. Lugdunen pag. 74.*

ex Sacræ Crucis Arbore, Fideles sese erigant tum ad Summi Mysterii in ea peracti gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam, Christo Duce, Populus fidelis, qui Populus est acquisitionis, contendere debet.

5. Hæc monenda fuerant de Sacris Imaginibus, quæ in compitis Civitatis collocari solent; nunc de injuria, & contemptu agendum superest, quo Sacræ Imagines immundissimis locis statuuntur. Itaque certissimum est id gravissime prohiberi humanis legibus, quas jus Pontificium magnopere probat, & amplectitur, exemplis etiam virorum dignitate præstantium, Conciliis, & omnium Theologorum sententiis, qui de hac re scripserunt, ac tandem peculiaribus hujus Urbis statutis.

6. Et quidem inter humanas leges celeberrima est, quam Theodosius, ac Valentinianus promulgarunt, ac deinde Justinianus Imperator in suum Codicem retulit, ubi sub hoc titulo unica proponitur: *Nemini licere signum Salvatoris Christi*; sic autem decernitur: *Cum sit nobis cura diligens, per omnia Superni Numinis Religionem tueri, signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere, sed quocumque reperitur, tolli, gravissima pœna mulctando eum, qui contrarium statutis nostris tentaverit, specialiter imperamus.*

7. Hanc Legem Sacri Canones sibi adoptarunt; nam in veteri Concilio Trullano Canone 73. ita sancitum fuit: *Crucis figuras, quæ a nonnullis in solo, ac pavimento fiunt, omnino deleri jubemus, ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.* Ex eadem lege Petrus Crinitus vir impius vocabulum *humi* penitus abstulit, ut falsam opinionem suam confirmaret, ob quam Signum Crucis minime adorandum disseminavit. Sed Cardinalis Perronius fraudem magna cum laude patefecit, hominique nefario vehementer dolum exprobravit [a].

8. Inter virorum Principum exempla merito prædicatur, quod de Tiberio Augusto memoriæ proditum fuit [b]: *Deambulans per Palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua Crux Dominica erat insculpta, & ait: Cruce tua, Domine, frontem nostram munimus, & pectora, & ecce eam sub pedibus conculcamus: & dicto citius jussit eam auferri.*

9. Inter Concilia tertium Provinciale adduci debet, quod Sanctus Carolus Mediolani celebravit. In ipso post allatam superius sententiam hæc adduntur: *Quod præterea alias sancitum est, id pro Sacrosanctæ Crucis Cultu, & Veneratione servari Episcopus jubeat, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis, & aliqua labe inquinatis locis.* Idem Sanctus Carolus alio loco sic habet [c]: *Cruces, & Jesu Christi Nomina, aliaque Sacræ Imagines terræ insculptæ, aut in loco indecoro depictæ, saltem intra mensem inde auferantur.*

10. Si quis autem Theologorum opiniones intelligere velit, Silvestrum

a *In Colloquiis apud Fontem Bellaqueum habitis.* b *S. Gregorius Episc. Turonen. lib. 5. cap. 19.* c *Pag. 700. lib. super[illegible]*

ſtrum [a], Tabienam [b], & Graphium percurrat [c], nec Raymundum Caſſinam ex Ordine Sancti Dominici prætermittat, quem magnopere commendat Pater Jacobus Echardus [d]. Ille quidem enumeratis Decretis, ne Crucis Signum humi, vel in pavimentis inſculpatur, id poſterorum memoria dignum tradit: *Ex quo patet, quam recte olim fecerim, removendo Crucem quamdam ferri in ſummitate muri affixam in occiſi ibi hominis indicium, quæ certis temporibus, ſole ea percutiente, reddebat humi in via publica ad nos pertinente aliam Crucem, quæ a prætereuntibus peſſumdabatur. Removi, inquam, ut Sanctiſſimum Signum, qualecumque eſſet, a tali injuria vindicarem, licet aliqui parum hæc percipientes id deriderent*. Qui denique Juriſperitos expendere cupiat, Tortum ipſis proponimus [e], & Raynaldum, qui legem explicans a Theodoſio, & Valentiniano confectam, uti dictum eſt, atque ea potiſſimum verba: *graviſſima pœna*, hæc ſcribit, *pœnam in dicto Textu indictam, eſſe mortem*, ſubjicitque graviter juxta puniendos eos, *qui pingunt, vel pingere faciunt Cruces, vel Sanctos ad pedem parietum in carreriis lutuoſis, & fœtidis, ne gentes ibidem mingant; nam, non obſtante conſuetudine, debent puniri tam qui pingunt, quam qui pingere faciunt, aut pictas non delent, & tollunt* [f].

11. Verum ad peculiares hujus Civitatis leges ſuper hacre ſermonem convertamus: Cardinalis Benedictus Juſtinianus Bononienſis de Latere Legatus inter cætera hæc mandavit: *Præcipit, ut nemo audeat pingere, ſeu pictum retinere in extrema parietum cujuſvis ædificii parte ſignum Crucis, aut effigies Dei, Beatæ Virginis, aut alicujus Sancti; ne populus ad eum locum mingat, vel ob aliam hujuſmodi cauſam*. Idem ſancitur in Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Deceſſoris noſtri : *Amoveantur Cruces ab immundis locis, nec audeat quis eaſdem pingere in infimo pariete ad avertendam plebem a lotio, ſive a ſordidis egerendis*. Id pariter confirmatum ab ipſo fuit die 17. Octobris anno 1727., cum Parochis eamdem legem indixit.

12. Cum hæc ita ſe habeant, Sacras Imagines in porticibus, ac parietibus domorum collocari ſummopere commendamus, & ſingulos hortamur, ut debitum honorem, cultumque illis perſolvant, quem valde imminutum non ſine animi noſtri mœrore perſpicimus, ſi ſuperiora tempora cum recentioribus conferantur.

13. Signum vero Crucis in parietibus externis Templorum pingi concedimus, ut lotium, aliæque populi ſordes ab eodem loco amoveantur: attamen altius a terra pingatur, ne fortaſſe Divinum hoc Signum inqui-

a *In verbo Imagines num. 5.* b *Eodem verbo num. 2.* c *In Deciſ. aureis lib. 2. cap 2. num. 16.* d *In Cathalogo Scrip. Dominic. tom. 2. pag. 622.* . *In ſua Catecheſi myſtagogica Regularium pag. 398.* e *Ad Statuta Papiæ, in libro Criminali tit. Mingentes in Eccleſia majori rubr. 48. In ſuis Oper. Criminal. tom. 1. pag. 103. num. 1. & ſeq.* f *Pag. 104. num. 18. & 19.* g *Lib. 1. cap. 7.*

inquinetur, si aliquis imprudenter ad eosdem parietes accedat, ea peracturus, quæ ibi peragenda non sunt.

14. Signum tamen Crucis, quod muris externis, vel interioribus domorum appingitur ob eamdem causam, non ob ullam pietatem; quod facile ex loco, ubi collocatur, & non semel ex verbis deprehenditur, quæ circa ipsum Crucis Signum inscribuntur, penitus obliterari intra mensis spatium ab hac die præcipimus; nec ullus in posterum audeat id facere; nam Divinissimo Crucis Signo Fideles uti nequaquam debent, ut a muris privatarum ædium sordes arceant, cum præsertim populus reipsa non impediatur, ne sordes ipsas egerat, cum necessitas impellit. Præterea non vilissima solum habentur loca, in quibus Crucis signa pinguntur, sed aliquando Crucis Insigne (de quo scripsit Sanctus Hieronymus [a]: *Regum purpuras, & ardentes diadematum gemmas patibuli Salvatoris pictura condecorat*) turpiter objicitur, vel etiam abjectissimis humanæ naturæ sordibus subjicitur.

15. Nonnulli pietatis studio adducti contemptum ejusmodi nobis exposuerunt, quorum voluntati morem gerentes has litteras edidimus. Nullam pœnam illis infligimus, qui non paruerint; etenim neminem inventum iri putamus, qui hæc jussa detrectet; sed pietas, ac religio facile omnibus persuadebit, ut absque timore pœnæ illa exequantur. Si tamen has paternas hortationes contemni videbimus, quod futurum non arbitramur, auctoritate nostra pervicaces coercebimus.

INSTITUTIO LXXIV.

De solemni Festo S. Petronii, ac de supplicationibus consuetis, in quibus Sacrum ipsius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii; ac de genuinis actis, quibus res ab illo gesta ad nos pervenerunt. De causis, ob quas pietas, ac religio in ipsum magis augeatur.

1. DIE IV. Octobris de more celebrabitur Festum S. Petronii Episcopi Bononiensis, cujus patrocinio, ac tutela hæc Civitas, ac Diœcesis commendantur. In pervigilio ejusdem celebritatis, nempe tertia die Octobris, Sacrum illius Caput a templo Sancti Stephani ad illud Sancti Petronii solemni supplicatione indicta transferetur; peractis deinde Vesperis die quarta Octobris Sacrum Caput eadem pompa in pristinum locum restituetur, ut fieri quotannis consuevit.

2. Exploratum est omnibus, binas supplicationes, quas modo commemoravimus, opera, studio, ac pietate Thomæ Vaccarii Sacerdotis plurimum splendoris semper accepisse; cum tamen ille vitæ cursum absolverit, nec alius in ipsius locum subrogatus fuerit, nos ipsi per has litteras, ne Sancti Petronii cultus imminuatur, magnopere hortamur Sodalita-

a *In Epistola ad Lætam.*

dalitates omnes, aliosque privatos Cives, qui superiori tempore his supplicationibus non defuerunt, & pompam intorticia præferentes secuti sunt, hortamur, inquam, ne in posterum hoc pietatis Institutum deserant, sed eamdem semper religionem, ac modestiam ostendant, quæ maximum rebus sacris affert ornamentum.

3. Ita profecto exempla majorum imitabimur. Nam licet publicæ pietatis erga Sanctum Petronium vetustissima documenta non suppetant, cum decesserit quinto sæculo, ejusque Corpus in Basilica Sancti Stephani conditum fuerit, quam ille a fundamentis excitaverat, nec ullum superfuerit monumentum loci, in quo Sacræ ipsius Reliquiæ depositæ fuerant, tamen anno 1141. singulari Dei beneficio Sacrum Corpus e tenebris emersit, quibus tamdiu delituerat, cum Innocentius II. Pontificatum, & Henricus sedem hujus Civitatis tenerent. Tunc vero Civium animi tanto studio, ac pietate incensi sunt erga Sanctum Episcopum, Parentemque amantissimum, ut publicis etiam signis illam testarentur. Nam Basilicam ipsi maximo sumptu nuncuparunt, quæ inter præclarissima Italiæ delubra merito adnumeratur; supplicationes ad ipsius honorem frequenter instituerunt, cultumque assiduum, ac peculiarem illi persolverunt; quippe dies certa proposita fuit, qua solemni honore memoriam ipsius celebrarent, & proprium Officium, ac Missam cum octava impetrarunt. Hæc non modo commemorant rerum nostrarum Scriptores, sed exteri pariter, qui severo judicio vetustatis monumenta disquirunt [a].

4. Ut pietatis studium erga Sanctum Petronium augeatur, cum exemplis majorum nostrorum eximiam ipsius Sanctitatem conjungemus, ac præclara beneficia, ac prodigia, quibus Deus hanc Civitatem, Diœcesim, populum, & nos omnes ob Sancti Petronii merita cumulavit. Hæc tamen silentio præteribimus, cum plenæ sint historiæ, & nostri Annales, & sæpius disertorum virorum piis Concionibus ipsa prædicentur.

5. De ipsius tamen sanctitate pauca verba nobis facienda sunt, quamvis satis esse possit testimonium Sancti Eucherii, qui Sancto Petronio coævus fuit, ac de ipsius integritate hæc posterorum memoriæ commendavit [b]: *Hilarius nuper, & in Italia nunc Antistes Petronius, ambo ex illa plenissima (ut ajunt) mundanæ potestatis Sede, unus in Religionis, alius in Sacerdotii nomen ascendit*. Illud tamen Sanctissimi Episcopi virtutem magis declarat, quod plures annos piis exercitationibus impendit, & priusquam in Italiam veniret, amore incredibili solitudinis adductus, paternæ domus commodis, ac deliciis posthabitis in deserta loca Thebaidos, atque Ægypti (ubi pluries aperta vitæ discrimina subiit) se contulit, ut celeberrimos Anachoretas invise-

a *Tillemont. tom. 15. Operum suorum pag. 35. Baillet. in vitis Sanctorum dum refert vitam S. Petronii.*

b *In Epistola sua parænetica de contemptu Mundi, & Sæcularis Philosophiæ.*

viseret, cum quibus integerrime versatus est, ipsorumque exemplis acriores stimulos ad exercendam poenitentiam, & jucundissimas rerum Divinarum contemplationes sibi comparavit. Hæc profecto singularem Petronii sanctitatem certissimis documentis patefaciunt. Ob eam causam Gennadius, qui vixit sæculo quinto hæc de Petronio tradidit [a]: *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ*. Porro, si hæc Gennadii sententia Sancti Eucherii verbis superius allatis adjungatur, apertissimum de summa virtute, ac probitate Sancti Petronii testimonium conficietur. Nam gravissimi illi Scriptores, & Petronio coævi eo tempore scripta tradiderunt, quo judicium de rebus certum, rectumque ferre consueverunt, neque laudes, aut criminationes temere, & inconsulto impertiri [b].

6. Qui Sancti Petronii res gestas in lucem ediderunt, vitæ rationem, quam in Ægypto, ac Thebaide duxit, haud multum commemorant, neque profecto Sacros Oratores de hoc differentes unquam audivimus. Qui tamen hanc cognitionem expetunt, librum percurrant, qui inscribitur: *de vita, ac rebus gestis Monachorum Ægypti*, cujus Auctorem nonnulli Sanctum Petronium existimant.

7. Id quidem inficiatur Rosweydus [c], nec spernenda profert argumenta. Gennadius autem [d] rem dubius proponit: *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, Vir sanctæ Vitæ, & in Monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsisse putatur Vitas Patrum Monachorum Ægypti, quas velut speculum, & normam professionis suæ Monachi amplectuntur*. Aubertus quoque Miræus hæc subdit [e]: *sed, quandoquidem Gennadius dicat: putatur scripsisse: non omnino certum est, eum Vitas scripsisse*.

8. Procul dubio Gennadius librum secundum intelligit: *de rebus gestis Patrum*, quem Sanctus Hieronymus Rufino pro certo adscribit. Sed quoniam certissimum est eum librum a Rufino confectum fuisse alterius nomine, cujus etiam itinera, & virtutes memorat; ideo non immerito affirmari potest ex eodem libro deprehendi, & cognosci præclara sanctitatis monimenta, quæ Petronius in Ægypto, ac Thebaide reliquit [f]. Nam ille, cujus itinera, resque gestas Rufinus describit, nonnisi Sanctus Petronius fuisse judicatur.

9. De his monendus fuerat populus hujus Civitatis, ac Dioecesis, cujus gerimus curam, ut pietatem retineret erga hunc Sanctissimum Episcopum, in cujus præsidio, ac tutela hæc Civitas acquiescit, non modo cum binæ supplicationes, quas exposuimus, publice indicentur, sed, ut aliis quoque temporibus debitos honores illi persolvat.

INSTI-

a *In Libro de Viris Illustribus cap. L.* b *Tillemont. in loco superius allato.*
c *In suo Prolegom. 4. §. 7.* d *Loco superius allato.* e *In Scholiis ad Gennadium.*
f *Tillemont. in loco allato.*

INSTITUTIO LXXV.

De Eleemosynis, quæ a Græcis expostulari solent. De summo studio, ac diligentia, quam semper contulerant Romani Pontifices, ut Schismaticos ad bonum consilium traducerent. Quam magnam perniciem, ac damnum ipsi Schismatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipsi eleemosynas, quas in his Provinciis congesserunt. Qua de causa vetitum fuerit illis tradere eleemosynas; & quibusnam tribuendæ sint illæ, quæ jam congesta fuerunt.

1. UNiversis cognitum est odium, quod a Michaele Cerulario in Græcos Orientales Schismaticos dimanavit contra Apostolicam Sedem, ac Fideles in Occidente, qui arctissimo Fidei vinculo ipsi conjunguntur. Non semel etiam ostenderunt se paratos esse finem dissidiis imponere, & aliquando rebus cum Romano Pontifice compositis, iterum desciverunt; illud pariter certissimum est Turcarum præsidio ipsos abstulisse loca Palæstinæ veteri Religione consecrata, quæ Sedes Apostolica Regularibus Franciscanis custodienda tradiderat, & amantissimi Salvatoris monumentum, quod singulari prodigio inter tot clades, & excidia Civitatis Hierusalem integrum ab omni discrimine vindicatum fuerat [a]. Cum hæc ita se habeant, tamen Romani Pontifices nihil intentatum reliquerunt, ut errantem hanc gregis partem ad ovile revocarent. Ipsi quoque Pontifices eximiam in eosdem Græcos benevolentiam testari nunquam omiserunt, quæ eo devenit, ut per Judices Sedis Apostolicæ sæpius declaraverint Alexandri III. Decretum in Concilio Lateranensi [b] in eos, qui Christianos mercatores in servitutem abriperent, aut illos mercibus spoliarent, ad Græcos, licet Schismaticos, pariter extendi, ne ipsi in itineribus aliqua molestia vexarentur [c]. Eorum tamen audacia limites omnes excessit, uti ex hoc Decreto Innocentii VI. deprehenditur [d]: *Cum Sancta Loca Hierosolymitana, in quibus Verbum Caro factum est, & nostræ reparationis Mysteria, Deo miserante, completa sunt, hactenus administrationi, & custodiæ Fratribus Sancti Francisci de Observantia a Sancta Sede Apostolica commissa, nuperrime hisce diebus a Græcis Schismaticis, subornatis Aulæ Turcicæ Ministris, de manu dictorum Fratrum Sancti Francisci, summo Latinorum dedecore usurpata sint, iis præcipue subsidiis, quæ ex Fidelium Christianorum eleemosynis iidem Græci preceperunt*. Post hæc audent frequenter in Italiam se conferre, ut magna pecuniæ subsidia congerant,

a *Lib.2. de Hist. Polemica Schismatis Græcorum scripta a Card. Cozza part.4. c.25. num.1041.* b *In c. Excommun. de Raptoribus.*

c *In Thesauro de Poenis Ecclesiast. part. 2. in verbo Schisma §. 4. Card. Albitius de Inconstantia in Fide cap.10. num.41. sub §. vigore tamen Pignatellus Consult.99. tom.8.* d *In Generali Congregat. de Propagan. Fide habita coram ipso die 29. Januarii anno 1677.*

INSTITUTIO LXXVI.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis Diœcesanis. De Choreis; Utrum natura sua culpæ obnoxiæ sint. An illis Laicus interesse possit sine ullo crimine. Quænam pœnæ præscribantur viris Ecclesiasticis, qui Choreis adsunt, & illis potissimum, qui saltationes ducere non erubescunt.

1. NOn parum dubitavimus, utrum quæ his litteris concludimus, magis explicanda forent publico Decreto, quod deinde consuetis locis figeretur; an vero simplex edictum promulgandum esset, quod nullam voluntatis, consiliique nostri rationem patefaceret; an tandem edicto hujusmodi litteræ adjungendæ forent, quæ Typis editæ haud mediocriter adjuvant eos, qui litteras scribunt, & eos simul, qui litteras easdem accipiunt. Primum igitur improbavimus, ex quo præclara de charissimo Clero nostro virtutis opinio valde labefactatur, cum perpauci solum adnotandi sint. Secundum pariter abjecimus consilium, ex quo sufficiens malo remedium nequaquam adhibetur. Tertium elegimus, quo nempe indicatur, quid faciendum sit, & per adjunctas litteras rationes explicantur, & impedimenta omnia de medio tolluntur, quibus aliqui Sacros Canones, ac præstantium Theologorum sententias parvi facientes vivendi licentiam misere tuentur. Cum hæc deliberamus, exemplum fortissimi Martyris, & Episcopi Sancti Cypriani imitamur, qui causam, ac negotium suscipiens a nostro parum dissimile, librum *de spectaculis* populo suo inscripsit, eumque initio sic alloquitur: *Quamvis ego certus sim, vos non minus esse in vitæ actu graves, quam in Sacramento Fideles: tamen, quoniam non desunt vitiorum assertores blandi, & indulgentes patroni, qui præstant vitiis auctoritatem &c. Et eo usque enervatus est Ecclesiasticæ disciplinæ vigor, & ita in omni languore vitiorum præcipitatur in pejus, ut jam non vitiis excusatio, sed auctoritas detur, placuit paucis vos nunc non instruere, sed instructos admonere, ne quia male sunt vincta vulnera, sanitatis obducta perrumpant cicatricem.* Librum *de spectaculis* Sancto Cypriano tribuimus; tametsi non ignoramus plurimorum opinionem, qui illum magni æstimant, sed Cypriano adscribendum non arbitrantur. Nos autem sapientium Virorum sententiam amplectimur, inter quos Cardinalis Baronius, Jacobus Pamelius, Petrus Faber, Jacobus Sirmondus, Desiderius Eraldus, Cardinalis Bellarminus, ac Stephanus Baluzius enumerantur, qui librum eumdem *de spectaculis* non modo vetustissimum, & omni laude commendandum, sed Cyprianum illius Auctorem putant.

2. Sed ad rem veniamus, quam agendam suscepimus. Cum anno superiori Bacchanalia permissa essent, delatum nobis fuit aliquos ex Cle-

ricis Sacris Ordinibus initiatos, & Sacerdotes etiam nostræ Dioecesis publicis Choreis interfuisse, & saltationes pariter exercuisse; Parochos vero nonnullos Choreis non modo indulsisse, sed etiam locum in propria sede præbuisse, ubi viri cum mulieribus saltationes instituerent. Aliqui inter ipsos poenas scelere suo dignas non dederunt, non quod innocentes haberentur, sed quod ipsorum crimen satis aperte demonstrari non potuit: cæteros, quibus indignum facinus occultare non contigit, in Urbem accivimus, & graviter objurgatos debitis etiam poenis affecimus. Tunc aliqui non quidem ob nequitiam, sed ignoranter, aut imperite nimiam severitatem nobis objecerunt, quod Clericos majoribus Ordinibus præditos, Sacerdotes, & Parochos poenis ejusmodi corrigendos putaremus, qui Choreis operam dederant, licet mulieres quoque admiscerentur. Choreas, ajebant, nullam ex se criminis labem, aut maculam inurere, præsertim Bacchanalium tempore, cum singuli homines remissionem aliquam sibi concedere jure possunt; *Pudor me tenet* (cum Cypriano exclamamus) *præscriptiones eorum in hac causa, & patrocinia referre*. Quamobrem jam tum cogitavimus aliquid super hac re in lucem proferre, cum præsens occasio id requireret; ideoque imminentibus rursum Bacchanalibus has litteras exarandas censuimus, quibus ostendemus, primum Choreas cum scelere reipsa plerumque conjungi, licet in se nihil nefarii contineant: Secundo ad Sacerdotes pertinere, ac potissimum ad Parochos, virorum, ac mulierum oculis subjicere magnum innocentiæ discrimen, dum simul in Choreis versantur: Tertio, licet ejusmodi saltationes aliquando sine ullo crimine exerceantur, non ideo tamen Clericis, Sacerdotibus, ac præsertim Parochis convenire: Quarto tandem, Bacchanalium dies haud ipsis Choreas permittere. Quæ omnia, si clare probentur, neminem fore putamus, qui nos reprehendat ob nimiam severitatem superioris anni, aut edictum vituperet, tanquam inhumanum, quod his litteris adjungimus, & proxime futuris Bacchanalibus, & in posterum perpetuo servandum præcipimus.

3. Scriptores Theologiæ Moralis unanimi sententia affirmant, nullum crimen admittere, qui Choreis indulget. Bartholomæus Fumus inter.vetustiores id apertissime docuit [a]: *Choreas ducere ex suo genere peccatum non est*. Idem tradit Azorius [b]: *Primo quæritur, an Choreæ sint damnandæ, ut peccata mortalia? Respondeo ex communi opinione omnium, quos jam retuli, non esse damnandas, ut peccata mortalia, quoniam ex se illicitæ non sunt. Sed tantum ex mala intentione, aut abusu, aut ex probabili periculo libidinis in aliquo, aut ex aliqua alia circumstantia*. E contrario Sancti Patres Choreas criminibus obnoxias, & implicatas exclamant: *Ubi Cythara* (inquit S. Ephrem [c]) *& Choreæ, ibi vitiorum tenebræ, mulierum perditio Angelorum tri-*

a *In Summa Aurea, cui titulus est Armilla, verbo Choreæ*. b *In suis Institutionib. Moralib. part.3. lib.3. cap.36. quæst.1.* c *De Ludis fugiendis*.

tristitia, diaboli festum. Sanctus autem Basilius [a] asserit in mulierum saltationibus corporis, aut animæ integritatem amitti: *Quod si nonnullæ peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatæ, atque inquinatæ sunt.* Qui diligentius hanc rem perscrutari velit, Sanctum Ambrosium [b] inter Latinos Doctores, & Sanctum Joannem Chrysostomum [c] inter Græcos expendat. Quantum vero adversentur in hoc recentioribus Theologis sapientiores Christianæ Ethices Magistri, liquido apparet ex Balthasare Francolino [d], qui hos ita loquentes inducit: *Omnes tam Latini, quam Græci Doctores Choreas damnant tanquam delictum Deo graviter invisum &c. Vestri tamen Casuistæ recentiores gravem in eis fœditatem inesse negant. Num hoc etiam est illud, quod pertinet ad solam veterem disciplinam, & nostro tempori non congruit, ut paulo ante dicebas? Ita profecto nostro tempori virtutes non congruunt, sed sola vitia; & Patres fuere suorum temporum Doctores, non autem nostrorum. Puto quod, hæc dicturus sis, quid enim aliud respondere possis, non video.* Omissis tamen omnibus, quæ graviter, sapienterque subdit Francolinus numero 33., concordiam afferamus, qua Pater Segneri Theologos simul, & SS. Patres jure merito conjungit [e]: *Ajunt Theologi saltationibus nullam sceleris fœditatem inesse, quod verum est; nam ipsarum naturam solum considerant. SS. Patres agunt de iis, quæ ab iisdem saltationibus consequuntur, & vehementer illas improbant, quia in extremam perniciem fideles adducunt. Hoc pacto hæ sententiæ, quæ contrariæ videntur, simul conciliari queunt. Ambæ quidem, diversa tamen ratione veritati consentaneæ sunt. Peccatum sane non admittit, qui ad Choreas pergit, periculum tamen subit innocentiæ, quæ facile labefactatur ob ea, quæ inter saltandum accidere consueverunt; tum quippe libidinis flamma magis incenditur, animæque excidium facilius inducit, quod profecto Theologi non inficiantur; imo SS. Patres tunc sequuntur, affirmantes Choreas ob ejusmodi periculum criminibus graviter obnoxias.*

4. Cardinalis quoque Bellarminus, cum in Belgio sermonem haberet, Choreas eadem de causa magno studio insectatus fuit: *De Choreis* (inquit) *tantum dicam unum verbum, atque ideo potissimum, quod intelligam, nonnullis non videri hoc verum malum, & sciam, Lovanii esse publicas scholas, ubi docetur ars tripudiorum. Sed ego profecto, si adulterium, & fornicatio est malum, videre non possum, quomodo viros cum fœminis tripudiare non sit malum; cum ad hoc illud maxime provocet &c. Tu ad calorem adolescentiæ addes calorem potationis, deinde ibis, & redibis, cantabis, saltabis cum puellis, & ego nihil mali suspicabor?* Idem docet Sanctus Carolus Borromæus [f], qui Choreas nuncupat *offensionum & peccatorum Seminaria.* Postremo in eadem opinione versatur. S. Franciscus Salesius, qui [g] postquam asse-

a *In Orat. 8. de Temperantia, & Incontinentia.* b *In lib. 3. de Virginibus.* c *In Homil. 3. de Davide.* d *In lib. Clericus Romanus colum. 7. disp. 7.* e *In suo libro cui titulus est Christianus Instructus part. 3. serm. 29. sub n. 2.* f *In Actis Eccl. Mediolanensis.* g *In l. Instit. ad vitam piam, ac devotam suscipiendam c. 33. & 34.*

afferuit Choreas natura fua neque bonum, neque malum præfeferre; deinde recentem, vulgatamque faltandi confuetudinem periculi, ac detrimenti plenam effe; tandem ante oculos ponit, quæ a Fidelibus neceffario adhibenda funt, ut fefe tueantur, fi ob aliquam honeftam caufam in hoc difcrimen faltandi pertrahantur. Id fufius explicavimus alio loco[a], ubi S. Francifci doctrinam plene commemoravimus.

5. Efto igitur, nulla infit Choreis turpitudo, fi illas infpiciamus, tanquam facultatem aliquam, ob quam certa lege, & veluti ad numerum, fonitumque pedes moveantur. Illud quoque concedatur, virtutem aliquando cum Choreis implicitam contineri, quemadmodum cum Maria Soror Aaronis reliquas mulieres excitavit, ut fecum una cantibus, Choreifque indulgerent: *Quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino; gloriofe enim magnificatus eft, equum & afcenforem dejecit in mare*; idem ferme de Davide Rege facræ litteræ commemorant: *Cumque intraffet Arca Domini in Civitatem David, Michol filia Saul profpiciens per feneftram vidit Regem David fubfilientem, atque faltantem coram Domino*[b], non hujus tamen generis, ac naturæ faltationes nunc inftituuntur; ob aliam caufam, rationemque fiunt. Saltationes, quæ ex fe criminofæ nequaquam funt, fine crimine non peraguntur. Pudor, & caftimonia in aperto difcrimine verfantur. Tot denique pericula occurrunt, quæ ante oculos exponemus, non quidem ab Anachoreta defcripta, vel a feveriori Theologo, aut ab aliquo Concionatore, qui res amplificare foleat, fed a Francifco Petrarcha, qui in Dialogo 24. de Choreis hæc fcripta reliquit: *Non tam ibi delectatio præfens eft, quam fperata delectationis aufpicium. Veneris præludium illud quidem fono ftupidas, ac mifellas circumducere, atque urgere, & ftringere, ac fpecie urbanitatis attinere, liberæ ibi manus, liberi oculi, liberæ volant voces, pedum ftrepitus, & multorum cantus diffoni, & tubarum clangor, converfatio, & pulvis, & quæ fæpe ludis additur, hoftis pudicitiæ, & amica fcelerum nox ipfa; hæc funt, quæ timorem ac pudorem pellunt; hi funt libidinum ftimuli, hæc laxamenta licentiæ*; tandem ob eafdem periculi caufas Conradus Clingius Theologus ex Ordine Sancti Francifci hæc monuit[c]; *Chorea mundana eft circulus, cujus centrum eft Diabolus, & circumferentia Angeli ejus circumftantes, & ideo raro, aut nunquam fine peccato fit*. Cum hæc ita fint, quis unquam inficiabitur Choreas, licet natura fua minime pravas, a fcelere tamen raro fejungi? Si id verum eft, quis in dubium revocabit fpectare ad Sacerdotes, ac potiffimum Parochos, ut Fideles intelligant, quibus periculis implicentur, dum viri cum mulieribus una Choreas ducunt? Sacerdotibus quidem Epifcopus; cum ipfos ad eam dignitatem extollit, divinam gratiam implorat: *Ut in lege tua die ac nocte meditantes, quod legerint credant, quod crediderint doceant*. Deinde hæc pariter fubdit Epifcopus: *Cæterafque virtutes in fe oftendant, exemplo præbeant,* ad-

a *Inftit. 14.* b *In Exodo cap. 15. lib. 2. Regum cap. 6.* c *In fuo Catechifmo Catholico lib. 4. cap. 14.*

admonitione confirment. Parochis autem Tridentina Synodus indicit, ut diebus Dominicis, aliisque Festis conciones ad populum habeant [a]: *Docendo, ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; annunciandoque eis cum brevitate & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant*. Parochi in Patavina Diœcesi hanc veritatem penitus attigerunt, cum sæpius in cœtum coacti de gravissimis harum saltationum detrimentis agentes, rationem excogitarunt, ut a suis parochiis illas prorsus eliminarent [b].

6. Nonnulli Subdiaconi suo munere satis perfunctos se existimant, si uxorem non ducant, Clericalem habitum deferant, & Canonicas horas singulis diebus persolvant. Id etiam Diaconi sibi sufficere arbitrantur. Sacerdotes autem si Sacrum faciunt; Parochi vero, si sedibus suis immorentur, & Sacramentis administrandis præsto sint, nihil amplius ab se requirendum falso judicant. Illud etiam sine criminis labe sibi concedendum putant, quod in laicis minime reprehenditur. Secum animo perpendunt laicos aliquos ad Choreas convenire, ipsasque exercere innocenter posse; hinc sibi facilius persuadent, se licet sacris Ordinibus, & cura animarum præditi sint, nullum crimen admittere, si Choreis intersint, si cum reliquis etiam saltent, & domi suæ saltandi locum exhibeant. Sed omittimus libidinis periculum, ad quam facile viri, ac mulieres incitantur, uti modo dictum fuit, cum simul Choreis indulgent; ommitimus ea, quæ tradidit P. Francolinus, de quibus superius mentionem fecimus, qui hoc pacto respondet accusantibus recentes Theologos, quod Patrum Ecclesiæ doctrinam abjecerint, cum de choreis quæstiones instituunt: *Quod ut intelligas tandem, & insultare amplius non possis, instituunt ne Patres citati has quæstiones? an omnes Choreæ inter ejusdem sexus personas ad fallendum tempus ductæ; an semper sint illicitæ, quæ exercentur inter personas diversi sexus? an quæ licitæ per se sunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco possint? Has certe quæstiones non instituunt Patres, ut faciunt Theologi Morales, sed invehuntur in choreas utique, non in omnes: alioquin peccasset David, animo simul & corpore ante Arcam exultans: ergo solum in aliquas. Ita profecto explicandi sunt, quamvis non distinguant. At quis Casuistarum omnes absolvit? Quis non fere omnes, quæ miscentur a personis diversi sexus, damnavit?* His omissis illud solum inquirimus, an reipsa sine labe tribui possint sacris Ordinibus initiatis, ac Parochis ea, quæ laicis absque ulla criminis nota permittuntur? id enim nobis omnino falsum videtur. Siquidem laicus in quolibet Foro causas agere potest, nec ullam ex eo culpam, sed virtutis meritum consequitur. Idem contingit, si medicinam, aut Chirurgi facultatem exerceat, Item merces commutare,

a *Sess. 5. cap. 2. de Reformatione.*

b *Clericat. Vicarius in decis. 4. num. 9. & decis. 18. num. 6.*

tare, venatione qualibet tempus insumere, & alia plura laicis quidem, non vero Ecclesiasticis sine ulla peccati macula conceduntur.

7. Si nos tantum hanc sententiam tueremur, parum roboris certe haberet, nam tenuitatem ingenii nostri satis intelligimus, sed certissimum est nullos Scriptores ab hac opinione alienos unquam fuisse. Id clare ostendemus, sed cujus testimonio, mox aperte constabit, cum de Choreis ipsis sermo habetur: *Quia enim* (inquit S. Thomas [a]) *impossibile est semper agere in vita activa, & contemplativa, ideo oportet interdum gaudia curis interponere, ne animus nimia severitate frangatur, & ut homo promptius vacet ad opera virtutum, & si tali fine fiat de ludis cum aliis circumstantiis, erit actus virtutis, & poterit esse meritorius, si gratia informetur. Istæ autem circumstantiæ videntur in ludo choreali observandæ, ut non sit persona indecens, sicut Clericus, vel Religiosus, ut sit tempore lætitiæ, ut liberationis gratia, vel in nuptiis, & hujusmodi, ut fiat cum honestis personis, & cum honesto cantu; & quod gestus non sint nimis lascivi, & si quæ hujusmodi sunt. Si autem fiant ad provocandam lasciviam, & secundum alias circumstantias; constat, quod actus vitiosus est.* S. Antoninus [b] causas enumerans, ob quas criminosæ fiunt saltationes, hæc docuit: *Tertia causa est sumpta ex officio personæ, sicut Clericis interdicitur venatio, & alii ludi, quia in sortem Domini electi aliis exercitiis debent occupari &c. Tertio quod fiat a personis sæcularibus, nam Monialibus, Monachis, & Clericis, propter quod debent in aliis occupari, omnem Choream puto illicitam.* Item postquam improbavit graviter sui temporis consuetudinem, ut in Ecclesiis ruralibus festi Sanctorum dies choreis celebrarentur, de ipsis ita judicat: *Videtur esse magis mortale, quam veniale*: Postremo hæc subjicit: *Cum autem a Clericis, vel Religiosis fit inter se, non in præsentia laicorum, ex quodam solatio etsi levitate*, est peccatum, *non tamen mortale*.

8. Idem tradunt Fumus, Azorius, Francolinus, & Marcan [c], quos superius nominavimus, aliique plurimi. Sed quod permovere magis debet, eamdem legem proponit Ecclesia [d]: *His igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita seclusi; a mundi voluptatibus se se abstineant; non spectaculis, non pompis intersint*; de Clericis sermo est [e]: *Non oportet, Ministros Altaris, vel quoslibet Clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in scænis exhibentur, interesse*. Tridentinum vero Concilium [f] abrogata qualibet contraria consuetudine veteres Canones, ac Decreta renovat: *De luxu, comessationibus, Choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, nec non sæcularibus negotiis fugiendis.* Insuper Sanctus Carolus Borromæus hæc quoque decernit [g]: *Clerici personati non incendent, Choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt*. Sanctus Franciscus Salesius pœnam suspensionis infli-

a *In cap. 3. Isaiæ*. b *In summa par. 3. tit. 6 cap. 6. de Choreis*. c *In Horto Pastorum tom. 3. lib. 3. num. 10. §. 6. peccant*. d *Can. His igitur dist. 23.*
e *Can Non oportet, de Consecratione dist. 5.* f *Sess. 22. cap. 5. de Reformatione.*
g *In primo Concilio Provinciali part. 2. tom. 1. in Actis Ecclesiæ Mediolanensis editionis Lugdunensis pag. 18.*

infligit Sacerdotibus, qui saltationes inibunt [a]. Decessores nostri rem eamdem suis Synodis, Decretisque sanxerunt. Postremo eadem docentur a Sede Apostolica, fidei, morumque magistra, uti colligitur ex Decretis Sacrarum Congregationum, quarum voce suas declarat sententias: *Interdicet ergo Episcopus ipsissmet Clericis Choreas præfatas agere, ducere, vel dirigere, in quibus fœminæ saltent. Porro constitutis in Sacris prohiberi potest, ne Choreas cum fœminis agant &c. & cunctis Clericis Choreas ducere, vel in iisdem sonare &c. Quin immo & Clericis prohiberi potest, ne Choreas permittant fieri, & idem de spectaculis, atque comœdiis, in suis ædibus Ecclesiasticis, Canonicalibus Parochialibus, seu aliter Beneficialibus, deputatis, pro domicilio Beneficiati; & hoc etiamsi talia fierent nomine consanguineorum ibidem secum cohabitantium*. Hæc desumpta fuerunt ex sententiis Sacrarum Congregationum, quas accurato studio congestas Braschius in lucem promulgavit [b]. De his etiam nos ipsi testes sumus: nam a Secretis adlecti fuimus in ea Congregatione, quæ habita est anno 1722., cum Synodus Baptistelii Fulginatis Episcopi in examen adducta fuit: Decretum illius Congregationis idem Braschius commemorat. At vero, licet Canones super hac re nihil statuissent; licet etiam veteres, recentesque Theologi de sententia, de qua verba facimus, nullam disputationem peregissent, quis rationis ipsius naturalis lumine non intelligat gravissimam populo offensionem præberi, dum Sacerdotes, ac Parochi saltationibus indulgent? Id facilius, & clarius ex doctrina Sancti Thomæ deprehenditur [c]: *Ad quartum dicendum, quod dictum alterius potest esse dupliciter alteri causa peccandi: uno modo per se, alio modo per accidens. Per se quidem, quando aliquis suo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere, vel etiamsi ipse hoc non intendat, ipsum factum est tale, quod de sui ratione habet, quod sit inductivum ad peccandum, puta, cum aliquis publice facit peccatum, vel quod habet similitudinem peccati; & tunc ille, qui hujusmodi actum facit, proprie dat occasionem ruinæ: unde vocatur scandalum activum*. Exploratum est omnibus, Sacerdotum mores laicorum oculis ita obversari, ut ex ipsis vitæ exempla desumantur: *In eos* (monet Tridentina Synodus [d]) *tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt, quod imitentur*, qui sibi licere maximo jure putant ea, quæ gerunt Ecclesiastici: *In te omnium* (ait Sanctus Hieronymus [e]) *oculi diriguntur: domus tua, & conversatio tua, quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ. Quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant. Cave, ne committas, quod, aut qui reprehendere volunt, digne lacerasse videantur, aut qui imitari, cogantur derelinquere*. Cum igitur offensiones, atque innocentiæ discrimina frequenter inter Choreas objiciantur, an commentitium aliquod fingi dicendum est, quod ipsarum causa ad Pœnitentiæ Sacramentum aliquis accedere debeat, & quod Parochus

a *In suis statutis synodalibus part. 3. tit. 4.* b *In Promptuario synodali capit. 99. a num. 5. usque ad num. 8.* c *22. quæst. 42. artic. 1.* d *Sess. 22. cap. 1. de Reformatione.* e *In epistola 3. ad Heliodorum.*

chus ab Altari piis Concionibus, magnaque contentione ejusmodi Choreas compescere teneatur? Tunc vero, ut ingenue loquamur, quem fructum Sacerdos, aut Parochus ferre queat, dum Choreas, quibus ipsimet indulserunt, improbare contendant? *Quomodo enim potest observari a populo, qui nihil habet secretum a populo, dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? Si nihil in te aspiciat, quod ultra se inveniat? Si quæ in se erubescit, in te, quem reverendum arbitratur, offendat* [a]? Si Ecclesiasticus a saltationibus abstineat, easque improbet, populum facilius commovebit: *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat vivere* [b]. Si contrarium Ecclesiasticus egerit, tunc, *Bene autem docendo, & male vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare*. Quamobrem Joannes Gerson, cum de Choreis differit [c], hæc sapienter exponit: *Videndum est, si per aspectum suum, vel assistentiam videatur dare audaciam, & approbationem dissolutioni, est periculum peccati, & abstinendum. Sic debent facere Prælati, Curati, & Religiosi.*

9. At vero Bacchanalium tempore, inquiet aliquis, saltationes improbari tanta severitate non oportet. Responderi facile posset hoc temporum discrimen neque a sacris Canonibus, aut Patribus, aut Theologis indicari; rationes autem, quas nuper exposuimus, ejus generis esse, ut omne tempus complectantur. Sed his omissis petimus ab iis, qui hoc discrimen temporum intercedere putant: an Bacchanalium licentiam, institutum, & causas intelligant, ob quas a Magistratibus permittuntur? An etiam noverint Bacchanalium consuetudinem ab Ecclesia dissimulari? Postremo, an pro certo teneant Bacchanalia nullum pondus, aut momentum habere, ut patrata crimina apud Divinum Judicem excusentur? Gratianus Amerinus Episcopus, qui non minus ob tot ingenii monimenta, quam ob pietatem eximie commendatur, Bacchanalium dies sic exponit [d]: *Hos ipsos publicæ amentiæ dies carnevalia appellamus. Quo tempore nequius, corruptiusque excogitari nihil potest, nihil, quod magis omnium flagitiorum licentia sit imbutum; cum homines alioquin minime leves, minimeque impuri a se alienum nihil putent, quod a modestia, gravitate, honestate, alienissimum sit*. Cœlius Rhodiginus eruditione celebris ineptias enumerat, quas accolæ Ponti, aliæque gentes in Bacchi honorem instituere solebant; deinde ita subdit: *Dicas, inde Italicas carnisprivii debacchationes prorepsisse*. Magistratus autem Bacchanalium dies indulgent ob eam causam, quam Cassiodorus explicat: *Hæc nos fovemus necessitate populorum &c. Expedit interdum desipere, ut possimus populi desiderata gaudia continere* [e]. Ecclesia, uti dictum est, Bacchanalium instaurationem dissimulat; nam ipsa lugubres, tristesque dies inter Septua

a *S. Ambrosius lib. 2. epist. 20.* b *Auctor operis imperfecti in Matthæum Homilia 42.* c *In suo sermone Dominicæ 3. Adventus tom. 3. ultimæ editionis Antuerpien. pag. 923.* d *In Synodo habita anno 1595.* e *Cardinal. Baronius ann. Christi 509. num. 5. & anno Christi 523. num. 1. & 2.*

ptuagesimam, & Quadragesimam Fidelibus proponit, illosque insani homines in risum, licentiamque converterunt: *Adeo nos* (inquit idem Gratianus) *prava pervertit consuetudo, ut Septuagesimam inter, & Quadragesimam interjecti dies, quos Sancta Mater Ecclesia magno mysterio veluti lugubres, funebresque habet pravalens lascivia, risus, hilaritatis amor, non in latitiam solum inconditumque gaudium verterit, sed pene communi cuidam insania dedicaverit*. De hac re fusius alio loco sermonem egimus [a]. Memoria dignissimum est, quod Krantzius tradit de Ludovico Archiepiscopo Magdeburgensi [b]: *Ad dies* (inquit) *solutos carnisprivii vocabat: Archiepiscopus in primis Choreis inerat*. Tunc repente: *Apparuit ignis in camera*: & dum ille cum cæteris fugam arripere properabat *concidit gradus lapideus, cui imminebant; ruebant una plusquam trecenti homines utriusque sexus; ex omnibus lasus est nemo, prater Archiepiscopum, & tres alios; ille delatus in domum postera die spiritum efflavit*. Funestissimam hanc Archiepiscopi mortem Paulus Langius etiam commemorat [c]: *Mortuus, non ut Episcopus, non ut Sacerdos, sed velut histrio vanus, & vir saculo deditus; mortuus, inquam, non in atrio, sed theatro, non in loco sacro, sed profano, non in Ecclesia, sed in Chorea*. Idem scribit Raynaldus [d], qui cum eodem Paulo Langio S. Gregorii sententiam refert, nempe toties morte dignos esse Rectores animarum, quoties vitæ suæ prava exempla posteritati relinquunt.

10. Hæc sane monenda fuerant, ut rem propositam accurate prosequeremur, ac ne muneri Apostolico deesse videremur. Illud tantum superest, ut percurras omnia, seduloque expendas, quæ his litteris continentur. Nostrum est conciones habere, gregem instituere, quod perfici datis in lucem litteris majori cum fructu non immerito confidimus. Quare, si illas legere, si expositam disciplinam suscipere aliquis prætermittat, judicium de nobis, ac de sacris Concionatoribus a Deo ferendum eodem modo speramus. Nam frequenter contingit, ut populus ad concionem invitatus convenire negligat, aut animo alieno sit, dum Concionator verba facit, aut etiam somno indulgeat, aut nullum ad virtutem stimulum inde concipiat, ex hoc tamen Concionatoris merita non imminuuntur, omnisque culpa solum auditoribus tribuitur. Promulgabis ab Altari, & figendum consuetis locis curabis Edictum, quod his litteris adjungimus; universis declarabis illud nos consilium cœpisse, ut, Concionatoris insignibus depositis, Episcopi auctoritatem in illos exerceamus, qui jussa facere recusaverint. Postremo tibi, populoque tuo Benedictionem nostram impertimus.

a *Instit.* 14. b *Anno Domini* 1382. c *In suis Chronicis*. d *Anno Christi* 1352. *num.* 31. & *anno Christi* 1382. *num.* 28.

INSTITUTIO LXXVII.

De vino, quod in Missis celebrandis adhibetur. De veteri Ecclesiæ disciplina in eo seligendo, ac diligenter expurgando. De accusationibus illatis in eos, qui vinum parum conveniens suppeditarunt. Quæ vini species ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino, quod medium & longum *nuncupatur. De vino communi. Quodnam hoc nomine significetur in hac Diœcesi. Tutiorem opinionem tenendam esse in hac re, ne gravetur conscientia.*

1. Majores nostri vinum optimum pro Sacrificio Missæ seligebant, quemadmodum ex Innocentio III. deprehenditur [a]: *Diligenti studio*, inquit, *vinum optimum quærendum est*. Illud quoque ex historiarum Scriptoribus proditum fuit, Ecclesiis tribui consuevisse quasdam vineas, *ut ex illis optimum vinum fieret in usum Sacrificii* [b]. In Officio Sancti Wenceslai Bohemiæ Regis illud memoria dignum commendatur, quod: *Sacerdotes veneratus, suis manibus triticum serebat, & vinum exprimebat, quibus in Missæ Sacrificio uterentur* [c]. In more positum quoque fuit, ut Diaconus in Calicem subjectum vinum infunderet per colum, aut cocleare minutissimis foraminibus elaboratum, ne aliquid impuri cum vino admisceretur. Id aperte colligitur ex *Ord. Ro.* VI. *ap. Mabillon.*, & ex aliquibus argenteis colis ejusmodi, quæ servantur in Musæo Marci Antonii Sabbatini Civis nostri, qui superiori tempore Romæ decessit. Illorum formam tabulis expressit Blanchinus, cum suas Interpretationes ad vitam S. Urbani Pontificis in lucem promulgavit [d]. Tandem Sacrarii Custodes in judicium vocari non consueverunt, si in Missæ Sacrificio vitioso vino Sacerdotes uterentur, sed Episcopus, & etiam Metropolitanus reus statuebantur, si hac re cognita, malum tamen negligenter dissimulassent. Id suo exemplo confirmavit Ibas Edessæ Archiepiscopus, qui in Ephesino Concilio accusatus fuit: *Quia, dum memoria fieret Sanctorum Martyrum, non est datum vinum ad Sacrificium Altaris, ad sanctificationem, & populi distributionem, nisi admodum exiguum, & vitiosum, ac lutosum, & quasi eo tempore vindemiatum &c. & hæc acta sunt, conscio, & admonito eo, qui potestatem ministeriorum habebat, cui & dictum est, ut & ipse admoneret Episcopum cum fiducia: & cum nihil fecisset, illo tempore coacti sumus nos & ipsum Reverendissimum Episcopum rursus admonere, & cum didicisset, haud permotus est, sed contempsit; ita ut multi nostræ Civitatis hinc scandalizarentur*. Christianus Lupus hoc vetustatis exemplum perpendens, ita scriptum reliquit [e]: *Hodie frequenter meliora gulæ ad mensam profanam, Deo ad Divinam damus vina*

a *Lib.* 4. *cap.* 30. *Mysterior. Missæ.* b *Flodoardus lib.* 1. *de Historia Rhemensi c.* 18. c *In proprio Officio.* d *Tom.* 2. *Anastasii fol.* 178. e *In notis ad Concil. General. & Provincialia tom.* 1. *primæ edition. pag.* 480.

vina viliora; neque tamen, quod pejus, punimur, aut accusamur. In hac autem Civitate, ac Diœcesi non viliora tantum vina Missæ Sacrificio tribuuntur, sed etiam subacida tempore æstivo, ac deinde tenuissima hyberno tempore, quibus uti non liceret in re Divina conficienda, vel magnopere indecorum est. Id nobis incredibile visum fuisset, nisi Sacerdotes vitæ probitate, ac doctrinæ laude præstantes certum rei testimonium attulissent.

2. Quamobrem Apostolico muneri, quo fungimur, deesse plurimum videremur, si hanc corruptelam penitus extinguere negligeremus; ac primum de subacido vino verba faciamus, quod etsi ad conficiendam Sanguinis consecrationem satis esse non ignoramus; tamen præcipimus, ne illud in Civitate, ac Diœcesi, dum Sacrum agitur, quisquam adhibeat, ob eam causam, quod indecora res est, nec criminis labe carere potest. *Dicendum, quod vinum* (inquit S. Thomas [a]) *fit acetum per corruptionem: unde non fit reditus de aceto in vinum; & ideo sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. Potest tamen confici de vino acescenti, sicut & de pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens*. Hujus doctrinæ fundamento innititur Missalis Rubrica, quæ sic decernit, *Si vinum cœperit acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre &c. conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat*. Ille solum Sacerdos culpa immunis, & vacuus declaratur, qui sacrum facere debeat, nec tamen commutandi vini potestatem habeat, quod Regularibus contingit. Tunc enim (nisi vinum corruptum penitus fuerit, sed acescere solum incœperit) in Præsides omnis culpa confertur, aut in Ministros, qui vinum pro Missæ Sacrificio suppeditare tenebantur. Ita sentiunt Quartus [b], ac recens Consultor Sacrorum Rituum Congregationis Pater Meratus [c], qui Gavanti [d] opus explicavit, commentariisque exornavit.

3. Sed ad vinum tenue, seu vappam sermonem convertamus, quæ nempe ita conficitur; expressis uvis vinum ex vase detrahitur; racemi solum cum exiguo musto relinquuntur, ut simul per horas viginti quatuor ebulliant, quibus magna aquæ copia superinfunditur, ita ut musti partem plurimum exuperet; hoc vini genus, quod latini *loram*, seu *loream* appellant [e], pro Calicis consecratione idoneum non judicatur; ideoque illud non adhiberi jubemus in civitate, ac diœcesi in sacris conficiendis.

4. In hac sententia Theologi omnes versantur: *Non potest confici Eucharistia* (inquit Silvester [f]) *ex vappa, seu aquarello, quia non est vinum, sed aqua infusa super acinos uvarum habens aliquantulum vini acumen.* Suarez autem hæc tradit [g]; *hic vero dubitari potest de illo vino, quod dicitur* lora, *Hispanice* aguapiè, *quia illud non exprimatur ex uvis, sed, postquam jam*

uvæ

a *Part. 3. quæstion. 74. art. 5. ad secundum.* b *Ad Rubricas Missalis lib. 3. tit. 4. dub. 12.* c *In libro impresso hoc anno 1737. Romæ.* d *Part. 2. tom. 1. pag. 745. num 14.* e *Plin. & Varro.* f *In summa in verbo Eucharistio primo num. 4.* g *In 3. part. Divi Thomæ tom. 3. quæst. 74. art. 8. disput. 45. sect. 1.*

uvæ sunt expressæ, illis miscetur aliqua quantitas aquæ, ex qua mixtione fit hujusmodi vinum: unde non videtur habere substantiam vini, sed aliquam ejus similitudinem: Post hæc subdit, *materiam* plerumque in consecratione Calicis non reperiri. Salmanticenses quoque Theologi [a] idem docuerunt: *Quomodo dissolvenda sit quæstio de* lora, *sive* acinaceo, *Hispanice* aguapiè, *aut* vinada &c. *Conficitur namque lora ex solis uvis expressis: sed, postquam uvæ expressæ jam sunt, admiscetur illis quantitas aquæ, ex qua mixtione procedit liquor ille. Et quia magis communiter admiscetur magna quantitas aquæ respectu parvæ, aut nullius substantiæ vini, quæ remanet ex uvis jam expressis; ideo, si loquamur juxta ea, quæ magis communiter contingunt, prædictus liquor non est vere vinum, nec proinde materia consecrabilis*. Cardinalis de Lugo, qui Sacrarum Congregationum sententias apprime noverat [b], hoc pacto scripsit: *Infertur secundo, loram non esse materiam validam, quia non est vinum, sed aqua infusa in racemis expressis, seu in acinis*. Cardinalis Lauræa, qui vitam impendit Sacris Congregationibus: *Aquaticum*, inquit [c], *quod vulgo dicitur* acquaticcio, *non est materia sufficiens pro consecratione Calicis, quia* aquaticum *prædictum non est vinum: vinum enim est liquor ex uvis expressus; sed aquaticum illud est mera aqua corticibus uvarum expressis superinfusa: nam aqua modico vino admixta, & , ut ita dicam, vinata, non vinum, sed aqua dicitur*. Pater Passerinus, qui ingenii sui monumenta Romæ dedit, & Ordinis Sancti Dominici Procuratorem Generalem egit [d]: *Quid dicendum est*, inquit, *de lora, quæ apud nos dicitur* acquaticcio &c.? *De lora igitur loquendo, vel tanta est quantitas aquæ, ut certum sit, non salvari substantiam vini, licet aliquam ejus consuetudinem habeat: & ita lora satis communiter fit; & hoc modo certum est, quod tale vinum nec est vinum, nec potest valide consecrari*. Idem habet Pater Cotton [e]: *Et ego addo, quod lora, seu vappa ex aqua, cui acini uvæ per aliquod tempus immersi fuerint, non est materia consecrabilis*. Bonacina pariter hæc docet [f]: *Adde loram, quæ Mediolani vocatur* posca, *Romæ appellatur* acquato, *non esse materiam Eucharistiæ sufficientem; nam hujusmodi vinum, seu potus, majori ex parte conficitur ex aqua: consequenter non est vinum ex vite, sed quid tertium, vel potius aqua vino temperata, nam mixta sequuntur naturam prædominantis*. In eamdem opinionem Gonnet [g], Leander [h], Rosignolius [i], & Quartus [k] conveniunt. Pater autem Meratus hæc superaddit [l]: *Rursus vinum illud, seu potius liquor ex uvis secundo, aut tertio compressis, magna aquæ copia superinfusa, & vocari solet lora, non est materia apta ad hanc consecrationem*,

a *In tract.23. de Eucharistia disput.9. dub.21. pag.117. num.38.* b *De Sacramento Eucharistiæ disput.4. sect.1. num.9.* c *Tom.1. in 4. sent. disput. 18. art. 3. de materia Eucharistiæ pag.470. & 472.* d *In suis Commentariis pag.3. D.Thomæ quæst.74. art.5. comm.7. num.10.* e *In suis Controversiis lib.2. de Sacramentis controv.4. cap.1. num.18.* f *Operum tom.1. disput.2. quæst.2. punct. 2. num.7.* g *Tom.5. disput. 3. de materia Eucharistiæ art. 2. pag. 224.* h *Operum tom. 1. part.2. tract. 7. de Eucharistia disput. 8. quæst. 29.* i *Tom. 15. de Eucharistia quæst.4. de materia art.2. num.5.* k *Ad rubricas Missal. part. 3. tit. 4. dub. 4.* l *In loco superius allato pag.744.*

tionem, quia tametsi aliquem preseferat saporem, & odorem vini, ob nimiam tamen aquae copiam, & ob vini paucitatem, quae reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile est, habere speciem vini, sed esse vel natura aquae, aut alicujus tertiae substantiae.

5. Aliud etiam vini genus conficitur, quod *longum* nuncupatur, cum nempe vinum post uvas expressas secluditur, relictaque musti majori copia tantum aquae superadditur, quae mustum vel adaequet, vel etiam superet: aliquando parum vini veteris etiam admiscetur, quod Vincentius Tanara Civis noster advertit [a]. Itaque vinum ejusmodi e Sacris prorsus amovendum praecipimus; tum, ne lora fraudulenter apponatur loco hujus vini, quod modo explicavimus; tum, quod Scriptores omnes affirmant, rem Divinam confici hoc vino non licere, nisi aperta necessitas exposcat.

6. *De vineta* (inquit Bartholomaeus Fumus [b]) *multum adaquata non potest confici Eucharistia, quia vinum non est. Secus, quando parum esset de aqua, ita quod non mutasset speciem vini. Non tamen liceret, nisi cum aliud non posset haberi.* Suarez etiam, quem superius nominavimus, de lora sermonem faciens, haec tradit [c]: *Judicandum de illo erit juxta majorem, vel minorem expressionem uvarum, & quantitatem aquae, ex quarum rerum mixtione liquor fit, ut dixi; semper tamen erit grave sacrilegium in hac materia conficere propter dubium, & irreverentiam.* Eodem pacto differunt Salmanticenses [d]: *Quolibet autem modo lora fiat: si autem uvae non fuerint valde expressae, & quantitas aquae illis infusa modica fit, peccatum erit illa uti ad consecrationem, quia vel est materia dubia, vel saltem minus pura, & decens.* Idem probat Passerinus [e]: *Vel dubium est, an ex admixtione soluta fuerit vini substantia & corrupta; & in hoc casu, cum dubius etiam sit valor Consecrationis, peccatum magnum est uti hoc vino in Consecratione: vel tertio certum est, tam exiguam aquam admixtam fuisse, ut vere dissoluta non sit substantia vini, sed illud sic admixtum certe sit vinum simpliciter; & tale vinum est materia sufficiens, cum sit proprie vinum. Non tamen est conveniens materia, & est peccatum sine necessitate uti tali vino ob irreverentiam Sacramenti, in cujus Consecratione impura materia adhibetur, & imperfecta.* Idem habet Castropalaus [f]: *Lora, Hispanice* aguapiè, *quod ex uvis jam expressis mixta aqua conficitur, nullatenus est materia Consecrationis, ut communiter fit, quia non est vinum, sed aqua temperata; erit tamen materia, si in minima quantitate id contingat. Illud certum est esse grave peccatum in ea consecrare.* Postremo Filliuccius eamdem docet sententiam [g]: *Si tamen pars aquae admisceretur, & ex uvis expressis multum etiam substantiae vini conferretur in hujusmodi mixtum, posset esse apta materia. In dubio autem esset peccatum grave in ea consecrare.*

7. Quamobrem constituimus, ut primum vinum, quocumque alio infe-

a *In libro 7. de Oeconomia Civis in Villa, qui Venetiis editus fuit anno 1713. pag. 49.*
b *In sua Summa antiqua verbo Eucharistia num. 9.* c *In loco allato.* d *In loco superius allato.* e *In loco allato.* f *Operum tom. 4. tract. 2. disp. unic. punct. 4. in fine.* g *Oper. Moral. tom. 1. tract. 4. cap. 3. sub num. 87.*

inferioris notæ secluso, in Consecratione solum adhibeatur; nam licet aquæ plurimum admisceatur, dum primum hoc vinum exprimitur, vini tamen natura retinetur, & communi hujus Civitatis, ac Diœcesis usu verum vinum habetur, quod ita Passerinus exponit [a]: *Si tantum aquæ adhibeatur, quantum communiter juxta morem patriæ adhiberi solet, ad hoc ut melius decoquatur, vel conservetur, nullum peccatum incurritur ex usu talis vini in consecratione*. In examen nequaquam adducimus rei causam a Passerino excogitatam, nempe: *Talis enim quantitas parva est, & in vinum convertitur*. Alteram quidem rationem, quam ille subdit, veritati omnino consentaneam judicamus: *Et præterea tale vinum est commune, & usuale patriæ*. Quartus [b], quem superius commemoravimus: *Solet in aliquibus locis*, inquit, *fieri vinum cum infusione aquæ in musto, vel in racemis antequam exprimantur. Quæritur, an valide & licite consecrari possit? Respondeo distinguendo: si parum aquæ musto infundatur, certum est, fieri verum vinum; consequenter valide & licite consecrari potest. Probatur, quia est vinum usuale, & in multis locis, ubi dicto modo solet confici, vinum vix aliud reperitur*. Rosignolius [c] verba faciens de vinis Bononiensibus primum asserit veram consecrationis materiam esse vinum reipsa non corruptum, ut plurimum vitiatum, deinde hæc subjicit: *Nam si præcise aliquo modo alterarentur, puta si calefierent, & etiamsi modice coquerentur, ut fieri consuevit in Piceno, & Umbria, si modico aquæ immiscerentur, ut fieri solet Bononiæ &c. certe non desinerent esse materia apta consecrationis*.

8. Neque satis est, si contra objiciatur vinum communi usu receptum in Sacris agendis sufficere, cujus generis sunt in hac Urbe, ac Diœcesi inferiora vina, quæ paulo ante explicavimus; nam prius ostendi debet vinis ejusmodi rationem, naturamque veri vini inesse, & communis usus aliquid momenti, ac ponderis habere videbitur. Certissimum ex Fide est, verum vinum pro materia consecrationis institutum a Christo Domino, qui ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis* [d]: Incertum tamen est, nec probari ullo modo potest, an lora, vinum verum appellari queat; nam si quis vini cadum persolvere debeat, & loræ cadum tribuat, creditori satisfecisse non existimatur; ob hanc causam, licet communis usus loræ in medium proferatur, tamen pro consecratione adhiberi posse numquam demonstrabitur. Equidem Pater Andreas Zucherius Cleri Patavini Theologus [e], cum quæstionem dissolveret propositam mense Aprili anno 1708., & materiam pro consecratione Calicis explicaret, primum penitus improbat omphacium, sive succum uvæ immaturæ atque acerbæ, deinde idem docet *De vino corrupto, aut cocto, aut nimis aqua diluto, quale Patavinis solet esse in deliciis* [f].

9. Præterea non tantum validi Sacramenti ratio habenda est, sed ejus-

a *In loco allato*. b *In loco superius allato dub. 3.* c *Tom. 15. de Eucharistia quæst. 4. art. 2. num. 6.* d *S. Matthæus cap. 26.* e *In suis decisionibus de Venerabili Eucharistiæ Sacramento dub. 2.* f *In fine num. 17.*

ejusdem Sacramenti decus etiam conservandum, ut quælibet peccati labes evitetur: nam materia valida quidem, haud tamen decens esse potest, uti musti exemplo deprehenditur. Quare, cum vinum, quod subacidum est, aut loræ simile honestis viris dignum non habeatur, quod plane constat exemplo illius, qui vini cadum debeat, cujus loco loram, aut vinum infimæ conditionis persolvere nequaquam potest, cum, inquam, hæc ita sint, licet vinum aliquod subacidum, aut lora aliqua satis esse pro Consecratione putetur, nemo tamen unquam arbitrabitur id Sacramenti dignitati convenire. Porro eadem ratione vinum subacidum, ac lora a Missæ Sacrificio penitus excluduntur.

§ 10. Post hæc illud quoque superaddi potest, non licere sequi in hac re probabilem solum opinionem, sed tutiorem omnino requiri, quemadmodum Innocentius XI. statuit [a], cum primam hanc sententiam proscripsit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.* Quamobrem neminem inveniri putamus, qui non probet summopere, quæ nos superius indiximus. Cardinalis quidem Lauræa [b], cum de tenuissimo aliquo vino verba prius fecisset, hæc statim subjecit: *Ab iis dubiis est abstinendum, ne irreverentia inferatur Sacramentis, & vice Sacramenti fiat sacrilegium, si in materia non apta fiat.*

11. Nullus omnino suspicandi locus nobis superest, ne populus, & Clerus noster operam libenter daturus sit, ut corruptelæ ejusmodi, quæ in aliquas Ecclesias inductæ fuerunt, de medio prorsus auferantur; sed quoniam de gravissima re agitur, præcipimus, ut nostræ hæ literæ in Sacrariis omnibus, & publicis sacellis hujus Civitatis, ac Diœcesis oculis omnium subjectæ conserventur; pœnam *suspensionis a Divinis* iis Sacerdotibus infligimus, qui vino subacido, seu lora qualibet in re Divina peragenda consulto utantur, vel aliud vinum idoneum non exposcant, si commode id fieri possit. Pœnam eamdem illis subeundam decernimus, qui vina ejusmodi semel adhibuerint, nec facultas ipsa immutandi data fuerit, dum Sacrum facerent, si iterum rem Divinam operari suscipiant, antequam Ministros de vini conditione monuerint, nec certum documentum habeant, quod aliud idoneum vinum suffectum fuerit. Eadem pœna illigatos constituimus Sacerdotes Sacrariis præpositos, qui se in hac re negligenter gesserint, nec statim Domorum Præfectos de vini immutandi necessitate certiores effecerint. Item ipsos Præfectos eidem pœnæ obnoxios declaramus, nisi vinum Sacrificio accommodatum, aptumque protinus subrogaverint. Postremo arbitrio nostro pœnam indicemus Clericis, aut Laicis, qui Custodes in Sacrario alicujus templi, aut sacelli designati sunt, ant curam Sacrarii quocumque modo

a *Die 2. Martii anno 1679.* b *In loco superius allato.*

modo gerunt, nisi jussa hæc nostra fecerint, & omnino curaverint, ut observentur omnia, quæ superius constituimus.

INSTITUTIO LXXVIII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, & Parochis ruralibus. De dissidiis inter Ministros Monialium Sancti Lucæ, & Curatores ædificii ejusdem Ecclesiæ ob eleemosynas, quæ conferuntur ab Oppidis *ditionis Bononiensis. Quænam peragere debeant Parochi priusquam populus sibi subjectus iter Bononiam suscipiat, ut suum offerat munus. De sorte* divisoria, *& quas ob causas licita, vel illicita judicetur. Quæ ratio tenenda sit a quolibet Oppido pro congerendis eleemosynis, ut Beatæ Virgini Sancti Lucæ munus offeratur.*

1. Absolutis jam magno opere, magnoque sumptu Porticibus, quæ excitari cœperunt anno 1674., & a porta, quam Cæsaraugustanam appellant, ad Templum pertingunt in Monte Guardiæ positum, ubi Beatæ Virginis Effigies opera Sancti Lucæ, uti fertur, depicta pio cultu servatur, hoc, inquam, ædificio perfecto in mentem venit anno 1723. novum quoque Monasterium condere, quod jam fere conditum dici potest, in quo Moniales Sancti Dominici commodius versarentur, quæ curam, & custodiam gerunt ejusdem Sacræ Imaginis, quibusque possessio ejus loci restituta, & confirmata fuit anno 1513. interposita Leonis X. Pontificis auctoritate [a]. Novum quoque Templum magnifico ornatu extruendi consilium initum, probatumque fuit, cujus opus in dies crescit liberalitate Fidelium, qui pecuniam, ac munera ob eam causam libenter conferunt, ut nempe Templum splendore, ac magnificentia nitidissimas porticus exæquet, & Fideles magno numero confluentes facilius excipiat, & postremo erga Sacram Effigiem pietas magis augeatur. Illam sane ab Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopoli sublatam ignotus Peregrinus in hanc Civitatem detulit an. 1160., cum Gerardus Civis Bononiensis, & Canonicus Regularis Lateranensis hanc Sedem teneret, atque eamdem Effigiem in Monte Guardiæ collocavit; quod duplici de causa contigisse ferunt Scriptores, vel quia Montem Guardiæ præ cæteris locis ipse peregrinus designaverit Deo sic afflante, uti Sigonius commemorat [b]; vel quia (sicut Ascanius Persius contendit) in extrema parte Sac. Tabulæ illud inscriptum, monitumque fuerat, ut in Montem Guardiæ ea deportaretur [c].

2. Anno 1723., quo novum Monasterium, novumque Templum excitare decretum fuit, publicas conventionis tabulas haud sine auctoritate necessaria obsignarunt Cives iisdem ædificiis præpositi, & Moniales,

a *In ipsius Constitut. tom. 4. novi Bull.* b *In Vita ipsius Gerardi.*
c *In Historia ejusdem Sacræ Imaginis.*

les, quæ in binis Monasteriis Sancti Lucæ, ac Sancti Matthiæ vitam communem agunt. In illis tabulis illud præ reliquis cautum fuit: *Ne Curatores ædificiorum tum præsentes, tum futuri possint, aut debeant ullo modo ipsi per se, vel aliorum opera detrahere, vel impedire eleemosynas communes, aut peculiares, quæ pro Sacra Imagine, ac Monasterio fieri consueverunt, si aliter obvenerit, esse in potestate Monialium, ut a Templo, ejusque ambitu statim amoveantur eleemosynas quærentes, aliique Ministri, qui ejusmodi impedimentum afferant*. Hæc tamen conventio neque dicteriis finem imposuit, neque dissidiis inter Moniales, & eorumdem ædificiorum Curatores aditum interclusit.

3. Qui Monialium partes tuebantur, cum illarum Monasterium, Templumque anno nuper elapso invisimus, nobis testati sunt post incœptum novi Templi ædificium valde imminutas esse eleemosynas, quas Fideles ruralium Oppidorum Sacræ Imagini, & Monasterio impertiri solebant, cerea dona, seu pecuniam deferentes per illud tempus potissimum, quod inter duas celebritates Paschales interjicitur; Administros Curatorum ædificii fraudes innectere, ut pro novo Templo perficiendo munera, aut pecuniam conferant illi, qui eadem dona Sacræ Imagini, vel Monasterio tribuere secum statuerant; collocare nempe plures in itinere, qui cereos ferentibus pagellam his verbis inscriptam tradant: *Pro ædificio*: atque ita cereos pro extruendo Templo congerere, quos Sacræ Imagini, ac Monasterio offerre constituerant Fideles, ignari quid scheda illa, verbisque inscriptis contineretur.

4. Contra vero, qui Curatores ædificii defendere susceperant, affirmabant non semel contingere, ut cerei pro ædificio novi Templi Fidelium voluntate jam antea destinati, ad Sacram Imaginem, vel Monasterium convertantur ob exiguas epulas, quas Moniales parare solent munera sibi persolventibus. Illud pariter afferebant, consuetudinem quamdam inductam esse, quæ vim pene inferre videtur Fidelibus, ut Sacræ Imagini, vel Monasterio tribuant, quæ Templi ædificio decreverant. Nam, si semel Ecclesiam ipsi ingrediantur, licet cereos libere inscriptos pro ædificio deferant, illos tamen Sacræ Imagini, vel Monasterio concedendos omnino Moniales judicant, uti jam factitatur.

5. Hæc quidem omnia percepimus, dum Sacram Visitationem perageremus, quibus etiam facili ratione prospici posse cognovimus, si finem dissidiis, ineptisque rumoribus imponere aliquis revera contenderet. Siquidem quæstio non instituitur, an Parochus, in cujus ditione Monasterium Sancti Lucæ situm est, jure suo repetere possit munera a Fidelibus oblata, uti modo commemoravimus. Nam idem Templum ad Regulares Sancti Dominici jure pertinet, quibus etiam Moniales ipsæ subjiciuntur, vel in Monialium potestate est, quæ Sancti Dominici institutum sequuntur; ob quam causam nihil omnino tribuendum est Parocho,

rocho, uti Fagnanus perpendit [a]. Neque illud in dubium revocatur, an Curatores ædificii Miniſtros decernere queant, qui eleemoſynas quærere, & accipere poſſint, quæ pro ipſo ædificio abſolvendo conferuntur. Nam facultatem ejuſmodi a nobis obtinuerunt, & conventionem pro hac re cum Monialibus ipſis ſtatuerunt. Inſuper Laici procul dubio eleemoſynas, & oblata munera adminiſtrare poſſunt, quæ piis operibus impenduntur [b]. Neque auctoritas noſtra labefactatur, ob quam munerum ejuſmodi rationem exigere poſſumus, non ſolum ab ædificii Curatoribus [c], ſed etiam a Monialibus, quæ licet Regularibus pareant, tamen proventuum rationem perſolvere nobis debent, ideoque munerum pariter, quæ ad ipſarum Eccleſiam deferuntur; idque ex Conſtitutione XVIII. Gregorii XV. [d] noſtraque Inſtitutione XXXIX. plane probatur.

6. Sed illud ſolum inquirendum eſt, an Fideles pro novi Templi ædificio cereos, & munera conferre ſecum propoſuerint, an vero Sacræ Imagini, vel Monaſterio ipſa devoverint. Nam certiſſimum eſt, munera ſponte oblata attribui oportere juxta mentem, ac voluntatem quam Fideles expreſſe declarant [e]. Ita Vaneſpenius, aliique plures, quos Dominicus Urſaya celeberrimus in Romana Curia Juriſperitus plene recenſet [f]. Inquirendum pariter, utrum Fidelium animus fraude aliqua circumventus fuerit, quod ab Eccleſiæ Inſtitutis longiſſime abhorret. Quam ob cauſam indictæ ſunt cenſuræ, quæ a ſolo Pontifice diſſolvi poſſunt, in eos Eccleſiaſticos Sæculares, aut Regulares, qui Fideles adducunt, ut jurejurando ſe obſtringant, aut polliceantur ſe in ipſorum Eccleſia ſepulchri locum fore delecturos [g].

7. Omittimus opinionem illam omni prorſus ratione deſtitutam, nempe Sacræ Imagini, vel Monaſterio impertiendos cereos, ſtatim ac offerentes Templum ingreſſi ſunt, licet antea cereos ipſos ædificio conſtruendo impertiri ſecum decreverint. Nam, licet ædificii Curatores, aut ipſorum Adminiſtri cereos in Templo ſibi depoſcere nequeant, idque Monialium Adminiſtris tantum liceat, illud tamen neceſſario requiritur, ut offerentium voluntati ſatisfaciant, ideoque cereos ipſi accipiant, eoſdemque Miniſtris ædificii extra fores Eccleſiæ reſtituant: quod etiam Parochi exemplo comprobatur, qui oblationes quidem in Eccleſia ſua percipit, ea tamen conditione, ut ipſas pro offerentium voluntate impendat, nec unquam fas eſt pro ſua utilitate, ſeu quacumque alia de cauſa illas inſumere [h]. De Præfecto Regulari idem prorſus ſtatuitur, qui licet

a *In Cap. Paſtoralis num. 35. de his, quæ fiunt a Parochis.* b *Vaneſpen. Juris Eccleſ. part. 2. tit. 33. cap. 10. num. 26. & ſeq.* c *Seſſ. 22. de Reformat. c. 8. & 9.* d *Bullar. Rom. tom. 4.* e *Vaneſpen. loco allato n. 13.*
f *Lib. 7. ſuarum diſſert. part. 1. diſſert. 8. n. 38. & ſeq.* g *Cap. Anim. de Sepult. in ſexto, & Clementina cupientes 3. in fine ac Poenis.* h *Merlinus in ſua præclara deciſ. 257. num. 9. & 10.*

cet Administrator oblationum existat, quæ in ejus Ecclesia congeruntur; tamen expressæ, vel tacitæ voluntati offerentium parere debet, nec eos limites unquam excedere permittitur, uti Cardinalis Petra sapienter advertit [a], quod prius etiam Donatus ex Ordine Sancti Dominici scriptum prodiderat [b]: *Prælati Regulares non sunt domini oblationum, & eleemosynarum suis Ecclesiis factarum, sed tantum Administratores: quorum est exequi donantium voluntates, non autem de illis ad suum beneplacitum disponere*.

8. Cum hæc ita se habeant, & nulla fraudis suspicio interveniat, nullus dissidiis aditus, locusque patere videtur, si frequentes cœtus, qui supplicationes ad Templum Sancti Lucæ publicas indicunt, & cereos offerre pro novi Templi ædificio constituunt, illos tradant ipsius ædificii Ministris, qui in porticu non longe ab Ecclesia, sed extra illius ambitum præsto sunt; qui vero pro Sacra Imagine, aut Monasterio cereos detulerunt, iter ad Templum prosequantur, ubi Ministri Monialium ad eosdem cereos suscipiendos dispositi, paratique sunt.

9. At vero hoc consilium novis difficultatibus, si proponi velit, aditum referat. Nam plerumque offerentes ipsi ad pias supplicationes minime conveniunt, nec ipsi cereos præferunt, sed puellæ seliguntur, quæ hoc munere ipsorum loco fungantur. Ipsæ vero, vel accepti mandati prorsus oblivisci, vel ipsum consulto, aut imprudenter, vel alicujus gratia immutare facile possunt. Illud quoque accidere potest, ut captiosis Ministrorum petitionibus implicatæ falsum aliquid invite fateantur.

10. Quamobrem hoc consilium improbamus, licet æquum fortasse videatur, aliudque ineundum proponimus. Priusquam supplicatio ad Sancti Lucæ Templum a populo suscipiatur, quam vel ipse comitari debes, aut alium Sacerdotem loco tuo sufficere. Festa die, cum populus frequentior est, vel in cœtu ob hanc causam convocato, palam notum facies, cereos, qui deferuntur, impendi posse pro novi Templi ædificio absolvendo, aut pro cultu Sacræ Imaginis conservando, alendisque Monialibus, quibus Sacræ Imaginis custodia demandata est. Deinde populum certum facies, utrumque a nobis æquali studio probari. Tertio populum monebis Beatæ Virgini gratissimum futurum quocumque modo oblationes impendantur. Nam, aut Templum magnificentius, populique frequentiæ commodius ipsi B. Virgini excitabitur: aut rebus omnibus copiose redundabit, quæ ad augendum ipsius cultum requiruntur, piasque Moniales sustentandas, quæ tanto studio, tantaque religione curam ejus Imaginis gerunt. Postremo admonebis declarandam a singulis voluntatem suam, ut optatum finem assequantur; illorumque munera, qui tradenda ædificio apertissime non patefecerint, Sacræ Imagini, aut Mona-

a *In notis Constitut. Anastasii IV. tom. 2. sess. 2. num. 40. & seq.*
b *Rer. Regular. tom. 2. tract. 13. quæst. 25. n. 1.*

Monasterio esse attribuenda, cui prius omnia conferebantur, antequam novum ædificium extrueretur.

11. His diligenter peractis, ut rem quisquis intelligat, quæ tamen luce clarior videtur, nisi forte quis inveniatur tam pravo, tenuique ingenio, ut rebus etiam perspicuis tenebras offundat, his, inquam, peractis, illorum nomina pagella seorsim adnotabis, qui oblationes pro ædificio dare statuerunt. Eamdem pagellam tecum habebis, dum Bononiam venies cum populo, vel ipsam Sacerdoti trades, si quem tuum in locum subrogabis. Statim ac pervenies ad locum, ubi Ministri ædificii præsunt muneribus accipiendis, populus subsistet, donec singillatim nominaveris, si præsens adsueris, aut Sacerdos suffectus nominaverit cereos omnes, qui pro ædificio designati, notatique fuerunt, illique statim Ministris tribuentur, nec ulla ratio habenda est schedæ cereis superpositæ, atque inscriptæ: *Pro ædificio*, aut *pro Beata Virgine Sancti Luca*. Nam schedæ ejusmodi fraudibus obnoxiæ posthabendæ sunt tuo libello, in quo nomina offerentium, explorata prius eorum voluntate, describuntur. Post hæc cum populo ad Ecclesiam perges, ubi Monialium Administris tradentur reliqui cerei, qui in libello notantur.

12. Quod si nullus ex tuo populo munus offerre pro ædificio statuerit, iter susceptum minime retardabis, sed recta ad Ecclesiam tendes, omnesque cereos Monialium Administris tribues, uti paulo ante exposuimus.

13. Hoc pacto voluntas offerentium finem suum obtinebit, nullumque impedimentum obveniet, nec quidquam proderunt schedæ illæ, *pro ædificio*. Illa tandem falsa opinio prorsus evanescet, nempe Sacræ Imagini, aut Monasterio, etiam invito offerente, attribuenda esse munera, statim ac pedem in Ecclesia ipse posuerit, licet eadem munera prius ædificio decreverit.

14. Antequam has litteras daremus, consilium hoc nostrum quibusdam Parochis aperuimus, qui populum suum ad Ecclesiam Sancti Lucæ, supplicatione indicta, prosequuntur. Ipsi haud ignari illorum, quæ olim contigerunt, idem consilium tanquam facile, & omnino consentaneum probaverunt, si tamen certi, signatique sint offerentes, eorumque nomina perspecta, qui cereos devovent. Attamen nos iidem Parochi monuerunt in quibusdam locis diversa ratione hoc negotium peragi. Nam tum pecunia, tum alia dona a populo congeruntur, antequam supplicatio ad Templum Sancti Lucæ suscipiatur; eorumque pretio cerei comparantur, quorum aliqui nummis etiam circumornantur. Quamobrem in iis locis alia ratio statuenda est: etenim nihil aliud certi deprehendi potest, nisi quod ea pecunia, ac munera pro Beata Virgine S. Lucæ cumulantur: nec ulla conjectura cognosci potest, utrum populus velit dona sua impendi pro ædificio, an pro cultu Sacræ Imaginis, & Monialium sustentatione. Porro affirmari potest Beatæ Virgini persolvi, quæ pro qualibet ex iisdem causis persolvuntur. 15. Qui

15. Qui temere judicium ferre vellet, ea munera dividenda proponeret, quod reipsa licitum est, nisi jus aliquod peculiare adversetur, uti contingit in electionibus Ecclesiasticis, vel cum totum pertinet ad illum, qui forte ducitur, vel cum, partibus inæqualibus positis, forte statuendum est, cui pars amplior, & cui minor conferatur. Ita docent Theologi, ducti auctoritate Sancti Thomæ [a], & rem magis explicant exemplo Sacerdotum, qui in Urbe permanere, vel ab ea possunt excedere, cum pestis grassatur; & illorum pariter exemplo, qui in naufragii discrimine in mare projici debent, ut navim exonerent pro aliorum incolumitate, qui supersunt; tandem militum exemplum ante oculos subjiciunt, qui parem culpam admiserunt; cum tamen universi morte plectendi non videantur, aliqui vita donantur, alii vero carnifici traduntur, de quibus omnibus, ducta forte, judicatur.

16. Verum, ut certa solum, ac tuta sanciantur, consilium ejusmodi rejicimus, quod magno sane cum periculo conjungitur, ne aliquid ab æquitate alienum committatur. Nam cum sorti aliquid permittitur, rei eventus a solo Deo debet expectari, non ab ulla fortunæ temeritate. Nos autem dissidiis occasionem omnem præcidere solum inquirimus, non vero Dei voluntatem hac insolita ratione explorare audemus.

17. Nonnulli aliud consilium dederunt, ut nempe binæ capsulæ, binique sacculi constituantur, unus pro ædificio, alter vero pro Sacra Imagine, ac Monasterio, quod tamen pluribus de causis sequendum minime existimavimus. Nam plures hac rei novitate perculsi nihil in posterum pro ædificio, vel pro Sacra Imagine, & Monasterio conferent; alii vero munera elargiri prætermittent, ne aliorum conviciis, & contumeliis proscindantur, qui fortasse eadem dona non offerentium liberalitati, pietatique tribuenda esse, sed ex fortunis dominorum conflata suspicabuntur.

18. Itaque post varias sententias, & consilia illud decernendum putavimus, ut in locis omnibus, ubi pecunia, & dona a populo colliguntur, pristinum Institutum, ac ratio omnino teneatur, nempe, ut, cereis juxta congestum pretium comparatis, Parochus una cum primoribus Parochiæ in tres æquales partes eosdem cereos distribuat, & eodem modo pecuniam, quæ cumulata fuerit, partiatur. Deinde tertiam pecuniæ, ac cereorum partem ædificii Ministris largiatur, quos opperietur in Porticu, ubi locum obtinent. Tandem, cum Ecclesiam attigerit, reliquum, quod superest, Monialium Ministris attribuet. Porro id Sacris Canonibus consentaneum est, qui partem oblationum pro ædificio semper decernunt [b]. Declaramus tamen hæc omnia, quæ sanximus, servanda esse, donec Templi ædificium absolutum fuerit: deinde pristinam consuetudinem, atque institutum pro muneribus, quæ offeruntur, tenendam indicimus. 19. Pru-

a 2. 2. *quæst. 95. art. 8. in corpore.* b *Can. Vulterranæ, & Canone Quatuor 12. quæst. 2.*

19. Prudentiam tuam, ſtudiumque tanti facimus, ut quæ ſuperius expoſuimus, negligenda minime ſuſpicemur. Quod ſi aliquis nullam ſubire moleſtiam animo ſibi propoſuiſſet, quamvis ad illam ferendam tum neceſſitas, tum juſſa impellerent Epiſcopi, cui ſe morem geſturum pollicitus eſt, pro certo habeat mulctam ſibi irrogandam eſſe, cujus pars tertia perficiendo ædificio, reliquæ duæ Sacræ Imagini, & Monaſterio tribuentur.

INSTITUTIO LXXIX.

De Indulgentia, quam Summus Pontifex conceſſit omnibus, qui felicia, ac fauſta precentur Copiis Chriſtianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejuſmodi ſolvendæ ſint. De Victoriis, quas Fideles ob interceſſionem B. Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari bene poſſe Mariæ Virginis interceſſionem cum mediatione Chriſti Domini, & etiam interceſſionem Sanctorum cum interceſſione B. Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.

1. PErpauca monenda ſunt, antequam Indulgentiam promulgemus, quam Summus Pontifex elargitus eſt (quæ etiam Animabus in Purgatorio detentis ſuffragari poteſt) illis, qui Romæ preces Deo perſolvunt, ut Chriſtianæ acies victoriam ex Turcis obtineant; quam Pontifex Iudulgentiam huic Civitati, ac Diœceſi liberaliter conceſſit.

2. Ac primum, cum pacem expoſtulare Eccleſia inter Fideles Principes conſueverit, & felicitatem Chriſtianis Militibus in Turcas, & Infideles decertantibus, ſtudium omne partium quiſquis deponere debet, ut Eccleſiæ exemplum ſequatur. Itaque ſi Chriſtiani Principes inter ſe bellum gerant, pax a Deo petenda eſt. Sin autem Fideles inter ac Turcas bella excitentur, Dei clementia, ac bonitas imploranda, ut Fideles ex prælio victores revertantur. Id noſtræ Religionis primum,& peculiaris deinde cujuſvis utilitas requirit.

3. In actis quintæ Synodi Lateranenſis habetur elegantiſſima Oratio, quam Bernardus Zane Patritius Venetus, ac Spalati Epiſcopus coram Julio II. in prima ſeſſione pronunciavit [a]. In ipſa præclarus Orator exponit intra ſpatium 180. annorum, nempe ab Imperio Othomanni ad illud Bajazetis, majorem Aſiæ partem a Turcis occupatam fuiſſe, & Europæ partem in ipſorum poteſtatem redactam *cum magna Chriſtiani cruoris effuſione*, duodecim Imperia, & duodecim Regna ſubacta, poſt quæ ita ſubdit: *Imperium ſuum Dalmatiam, & Liburniam uſque dilatavere, a quo quidem loco ad Urbes Tuæ Sanctitatis Picentinas unius noctis ſpatio commodiſſime poſſunt transfretari*. Deinde Turcarum indolem, ac mores, qua-

a *Tom. 14. Collectionis Labbeanæ Conciliorum pag. 49.*

quales ipse perspexerat, non autem quales temere a multis finguntur, his verbis complectitur. *Effranata gens, immanissima, Christiano nomini inimicissima. Suo enim sordidissimo Mahometo obsequium maximum se praestare putat, Christianos insequendo, dilaniando, occidendo.*

4. Secundo, qui felices eventus Christianis militibus bellum contra Turcas agentibus vehementer exoptat, omnem sane in Deo Optimo Maximo spem collocare debet, qui victorias impertitur. Cum Ezechias Regnum teneret, Angelum Deus misit, qui 185. millia hominum in exercitu Sennacherib trucidavit. Quin etiam absque ullo Angelorum praesidio victorias amplissimas illis concedit, qui nec copiis, neque numero, neque virtute cum hostibus conferri possunt. Exemplis ejusmodi sacrae litterae redundant. Illud in primis memoria dignum proditur [a]. Cum Moabitae simul, ac Ammonitae foedus inierunt, & maximum exercitum in Regem Josaphat compararunt; ipse ad Deum suppliciter his verbis confugit: *In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere.* Tunc Propheta Jahaziel Deo afflatus inquit: *Haec dicit Dominus. Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, non est enim vestra pugna, sed Dei.* Nec spem fefellit eventus; nam pugna pio Regi feliciter cessit. Eodem libro cap. 16. traditur Ananias Propheta continuam bellorum seriem Asae Patri Josaphat indixisse, eo quod in Rege Syriae magis, quam in Deo fidem suam collocasset: *Nonne Aethiopes, & Libyes multo plures erant quadrigis, & equitibus, & multitudine nimia, quos cum Domino credidisses tradidit in manu tua?* Postremo talium exemplorum plena est Machabaeorum historia, ubi Judas Machabaeus Sacerdos, ac populi Princeps ipsum sic alloquitur [b]: *Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum ne formidetis &c. Conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie, & scient omnes gentes, quia est, qui redimat, & liberet Israel.* Eodem loco posteris commendantur insignes victoriae; quas Judas ex quatuor Ducibus Antiochi Epiphanis Syriae Regis consequutus est, licet ipsos viribus nequaquam exaequaret [c]: *Et exivit Judas obviam illis cum paucis, & dixerunt ei. Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem? Et nos fatigati sumus jejunio hodie. Et ait Judas: Facile est, concludi multitudinem in manu paucorum; & non est differentia in conspectu Dei Coeli liberare in multis, vel in paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de coelo fortitudo est; ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito, & contritus est Seron, & exercitus ejus in conspectu ipsius.*

5. Tertio, quemadmodum Deus auctor est victoriae, ita Beata Virgo Christianis militibus in Turcas illam obtinet, si illius opem debita pietate, studioque imploremus. Inter celeberrimas sane victorias, quas Christianorum virtus ex Turcis retulit, expugnatio Sanctae Civitatis Hierusalem merito adnumeratur, quae contigit saeculo undecimo, cum pius Dux Gothfridus bellum administravit. Id autem Beatae Virgini tribuendum nemo inficiatur, cujus tutelam expetiit Urbanus II. in Concilio

a 2. Paral. 20. b Lib. 1. cap. 4. c Cap. 3.

cilio Claramontano, ubi Clericis eam legem indixit, ut ſingulis diebus Officium, quod nunc B. Virginis appellamus, ipſi perſolverent: hoc autem pium Inſtitutum a Clericis ad Laicos dimanavit, uti poſt Cardinalem Baronium Pagius advertit [a]. Summis etiam laudibus celebratur victoria, quam in Hungaria Joannes Hunyades Vaiuoda, opera, ſtudioque Sancti Joannis a Capiſtrano pariter interpoſito, ex iiſdem Turcis reportavit, cum Fridericus III. Imperium, & Eugenius IV. Pontificatum gererent, nempe circa dimidium ſæculi xv., ex qua ſane victoria ſe poſſe vinci Turcæ didicerunt, uti rerum Scriptores commemorant. Illa autem Beatæ Virgini procul dubio concedenda eſt. Nam Uladiſlaus Rex Hungarorum, cum Budam magno triumphi apparatu, pompaque inſtructa ingrederetur, ad Templum ipſius Virginis nudis pedibus ſe contulit, priuſquam Regiæ limen attingeret, ibique vexilla hoſtibus detracta reliquit, ut perpetuum monumentum extaret, eam victoriam B. Virgini referendam [b]. Illa quoque præclariſſima fuit, quam Joannes Auſtriacus Dux Chriſtiani exercitus ad Naupactum, ſive ad Echinadas Inſulas obtinuit, cum S. Pius V., Philippus II. Hiſpaniarum Rex, & Venetorum Reſpublica ſuas vires in Turcas ſimul conjunxerunt. Illius hiſtoriam accuratiſſimo ſtudio Joannes Baptiſta Lambertinus conſcripſit [c], qui eam provinciam ſe ſuſcepiſſe fatetur, ut certiſſima, ac peculiaria hujus victoriæ documenta poſteris relinqueret [d]. An vero Beatæ Virgini ipſa adſcribenda quoque ſit ex Romano Martyrologio clare deprehenditur [e]: *Eodem die Commemoratio Sanctæ Mariæ de Victoria, quam Pius V. Pontifex Maximus ob inſignem victoriam a Chriſtianis bello navali ejuſdem Dei Genitricis auxilio hac ipſa die de Turcis reportatam quotannis fieri inſtituit*. Idem ex litteris Gregorii XIII. confirmatur, quibus celebritatem Sanctiſſimi Roſarii die primo Dominico Octobris conſtituit, ob eam potiſſimum cauſam, quod die ſeptimo ejuſdem menſis eadem victoria obtigerit; eoque anno dies Dominicus tunc agebatur, cum Sodalitia Sanctiſſimi Roſarii nuncupata ſupplicationes publicas inſtituunt: *Pias ad Deum preces effundendo, quas per interceſſionem Beatæ Virginis ad dictam victoriam conſequendam multum profuiſſe, pie credendum eſt*. Omittimus eam victoriam eximiam, cum Viennæ Civitas anno 1683. Turcarum vehementiſſima obſidione liberata fuit: aliamque victoriam in Hungaria comparatam anno 1716., cum Caroli VI. Imperatoris copiis invictiſſimus Eugenius Sabaudiæ Princeps cum ſumma poteſtate præeſſet. Omittimus tandem Corcyrenſem Urbem eodem anno Turcis obſidentibus ereptam, quæ omnia ſane beneficia a Deo conſequuti ſumus ope, ac præſidio Beatæ Virginis interpoſito. Nam pro prima victoria, quam ſuperius memoravimus, Feſtum Sancti Nominis Mariæ ad univerſam Eccleſiam ab Innocentio XI. propagatum fuit, decretumque in poſterum, ut die Dominico infra Octavam Nativitatis ejuſdem

a *In vita Urbani II. n. 51.* b *Spondanus ad annum Chriſti* 1443. 12.
c *In Hiſtoria Reg. Hiſp.* d *Pag.* 110. e *Die Septima Octobris*.

ejusdem Virginis celebraretur. De secunda victoria hunc sermonem habuit in frequenti Cardinalium cœtu Clemens XI.: *Cum tamen abunde omnibus compertum, ac longe perspicuum sit, validissima in primis Beatæ Virginis ope, quam toties repetitis precibus imploravimus, prosperos hosce successus mirifice provenisse, ratio omnis postulat ut maximas æque, ac publicas in Liberiana Basilica eidem Augustissimæ Virginis Sacra, Omnipotenti quidem Deo pro large collatis, Sanctissimæ vero ejus Matri pro clementer impetratis beneficiis gratias agamus*. Postremo ob Corcyræ Urbem a Turcarum obsidione vindicatam Sacrorum Rituum Congregatio Officium S. Virginis Rosarii pro universa Ecclesia constituit, quod idem Pontifex approbavit [a].

6. Quarto, ac ultimo cum Beata Virgo pro fidelibus exorari queat, & simul Christus Salvator, uti docent Theologi, sua pro nobis merita possit interponere; cum etiam conjungi queant Beatæ Virginis, & Sanctorum pro nobis deprecationes, ideo præ cæteris ad S. Pium V. confugiendum pariter hortamur, ut Turcæ, atque Infideles Christianorum virtute conterantur. Ipse quidem non victoriam modo, de qua dictum est, præsagiit, sed illud a Deo beneficium assequutus est, ut ex Vaticanis ædibus, ubi morabatur, ipsam tanquam suis oculis subjectam perspiceret, & iis, qui circumaderant patefaceret. Porro ipsi diem, horamque adnotarunt, & omnia, quæ Pontifex enunciaverat, quæ veritati consentanea prorsus inventa sunt, cum partam victoriam nuncii detulerunt. Id referunt [b] Sac. Rotæ Auditores, ad quos tunc pertinebat causas agere de iis, qui inter Beatos cooptandi essent. Idem confirmatur ex diplomate Pontificio pro indicenda ejusdem Sancti Pii Apotheosi, quod inter cætera simul congesta typis impressit Fontaninus Ancyræ Archiepiscopus [c]: *Defixis* (sic habetur pagina 499.) *oculis in Imagine Redemptoris nostri e Cruce pendentis cum anxiis precibus, & voce fletus sui solito uberioris Divinam Misericordiam exoraret, ne gentibus efferatis hæreditatem suam diripiendam relinqueret, sed in brachio excelso populum suum salvum faceret, in excessu mentis superno lumine illustratus videre meruit Christianæ classis prosperos eventus illo ipso die, ac eadem hora, qua feliciter ad Echinadas Insulas pugnatum fuit*.

7. Cum hæc ita sint, quæ procul dubio Pontifex ante oculos habuit, cum die 19. Februarii hujus anni Indulgentiam impertivit omnibus, qui Romæ divinam opem pro bono Christiani exercitus in Turcas obtestarentur; cum, inquam, hæc ita sint, Fidelibus universis utriusque sexus notum, perspectumque facimus, Pontificem tanta humanitate præditum fuisse, ut ejusdem Indulgentiæ participes declaraverit omnes, qui in hac Civitate, ac Diœcesi versantur, si tertiam Rosarii partem Beatæ Virgini persolvent, & ter Orationem Dominicam cum Angelica Salutatione in honorem Sancti Pii V. Pontificis ea mente recitabunt, ut Turcarum vires a Christianis militibus comprimantur.

Sss 2 8. Sum-

a *In Bull. pag.* 574. b *Tit. de aliis indiciis Sanctitat. Pii V. edit. Tom. postb. Annal. Bzovii pag.* 1202. c *Pag.* 499.

8. Summi Pontifices Rosarium pie recitantibus plures Indulgentias elargiti sunt, quibus Pontifex hoc tempore novam hanc Indulgentiam adjungit, ea tamen conditione, ut *Pater*, & *Ave* ter superaddant, uti modo exposuimus.

9. Igitur quinquaginta annos Indulgentiæ, & totidem Quadragenas concedit omnibus, quoties in Ecclesias convenient, ubi Rosarium publice recitabitur, quas nos inferius designabimus.

10. Annos vero triginta, ac totidem Quadragenas illis, qui privatim hoc pio exercitio, institutoque vacabunt.

11. Postremo plenariam Indulgentiam, & criminum remissionem tribuit universis, qui mensis spatio easdem preces egerint vel in templo, vel privatim domi, si per illud tempus ad pœnitentiæ Sacramentum, Sacramque Eucharistiam semel accesserint, & semel etiam templum inviserint quod a nobis decernetur. Is thesaurus semel tantum in quolibet mense comparari potest, si perficiantur omnia, quæ explicavimus. Indulgentiæ vero tempus ad mensem Octobris protrahitur, cum milites in hyberna secedere consueverunt.

12. Constituimus Ecclesiam Regularium Sancti Dominici, ut in ipsa publicæ fiant preces, quas pro obtinenda Indulgentia præscriptas superius memoravimus. Nam in eadem Ecclesia Rosarium singulis diebus publice recitatur. Ipsam Ecclesiam invisent, qui in Civitate plenariam Indulgentiam lucrari volunt, postquam pium institutum recitandi Rosarium, & ter Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica per mensem constanter retinuerint, & Sacramento Pœnitentiæ prius expiati Divinam Eucharistiam perceperint. Illud præsertim monemus, ut preces effundant ad Aram, quæ Beatæ Virginis Rosarii nuncupatur, & pariter ad illam, in qua Sanctissimi Pontificis Pii V. Effigies exhibetur. Adeant pariter Altare in quo Sacra ossa Sancti Dominici collocantur, quem Auctorem, & institutorem Rosarii Summi Pontifices suis diplomatibus, quibus præstanda fides est, merito appellarunt. Porro ipse hoc divino Rosarii, beatæque Virginis præsidio formidolosam Albigensium hæresim vehementer extenuavit [a].

13. Confugiamus igitur ea pietate, quam explicavimus, fidenter ad Beatam Virginem, quam toties facilem, propitiamque experti sumus, ut votis nostris obsecundet: eadem fiducia opem, ac tutelam Sancti Pii V., nec non Sancti Dominici exposcamus. Nam, omissis causis, quas nuper enumeravimus, certum quoque est, Sanctos quodam peculiari studio permoveri, ut suorum Civium preces Deo exhibeant.

14. *Equidem Sanctus Pius V. in Oppido Insubriæ, quod Boscum vocant, natus, sed e Bononia oriundus ex nobili Ghisleriorum Familia* [b]. Idem testantur

a *In Const. 90. S. Pii. Ferdinandus Castilia part. 1. lib. 1. cap. 11. Spinelli in comment. Mariæ Deiparæ pag. 161.* b *In Offic. ipsius.*

tur Catena [a], Gabutius [b], Spondanus [c], Ciaconius [d], Oldoinus [e], & Paulus Masini in libro, qui inscribitur: *Bononia Perlustrata*, ubi de Romanis Pontificibus Bononiensibus sermonem habet [f]. Certissimum pariter documentum publicis tabulis obsignatum occurrit, de quo mentio est *in Compendio Historiæ Bononiensis*, quod præit opus inscriptum: *Elenchus Antiquorum, & Consulum Bononien. pag.* 38.

15. Sanctus autem Dominicus Calaguriæ natus est; cum tamen in hac Urbe vitæ cursum absolverit, in eaque conditus sit, Civis hujus nostræ Patriæ nominari potest. Nam uti tradit Teophilus Raynaudus [g]: *Distingui porro potest triplex Sanctorum Patria, nimirum originis, diuturnæ commorationis, & mortis. Nam primis duobus modis jus Civitatis inter homines comparatur, tertius autem suffragantem manifeste habet Ecclesiam, quæ diem felicis obitus Sanctorum vocat natalem eorum &c. ex eo quod nascantur ea die Sancti ad veram vitam.* alii quoque Scriptores idem affirmant [h]:

16. Non ignoramus esse in hac Civitate, ac Diœcesi Moniales, Oblatas, Puellas, aliasque mulieres sæculares, quæ ob facultatem Sedis Apostolicæ in Monasteriis, aliisque piis domiciliis immorantur. Non ignoramus pariter, Regulares aliquot suis Monasteriis clausos perpetuo detineri, aliosque morbo, vel alia legitima causa impeditos inveniri; Pontifex igitur Confessariis facultatem impertit, ut alia pietatis opera ipsis injungant, si aliquid ex præscriptis exequi nequeant.

17. Insuper nonnulli ex Sæcularibus, ac Regularibus Ecclesiam Sancti Dominici adire non poterunt, ut cum reliquis Rosarium Beatæ Virgini persolvant. Cum tamen Pontifex animadvertat magis jucundas, Deoque gratas preces, quæ a Fidelibus simul coactis peraguntur, hortatur patresfamilias, ut domesticos omnes in cœtum convocent, cum preces ipsæ recitandæ fuerint; monet etiam Præfectos Regulares, ut idem exemplum, normamque sequantur.

18. In Diœcesi Parochialem Ecclesiam pro his precibus publice absolvendis decernimus, cum difficile sit, ut se conferat populus ad templum Sancti Dominici in Urbe positum, eamque potestatem nobis Pontifex elargitus est. Tandem præcipimus omnibus Præsbyteris cum in Civitate, tum in Diœcesi, ut Orationem *contra paganos* addant, dum sacrum conficiunt.

I N-

a *In ipsius vita.* b *In eadem vita lib. 1. cap. 1.* c *Ad Annum Christi 1566. fol. 608.*
d *In historia Pontif., & Cardinalium tom. 3. fol. 995.* e *In Additionibus fol. 1003.*
f *Pag. 3.* g *Tom. 8. Operum suorum pag. 524. Quintanaduenas in Sanctis Toletanis monit. 3. pag. 5.* h *Guyet. de Festis propriis Sanctorum lib. 2. cap. 2. quæst. 1.*

INSTITUTIO LXXX.

Epistola encyclica universis curam animarum gerentibus tum in Civitate, tum in Diœcesi de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore iniri posse matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ vetitis temporibus statuuntur. Quid hujus pompæ solemnis nomine intelligatur. Quid velit Ecclesia dispensare, quoties iniri matrimonia vetitis temporibus permittit. Quænam fuerit perpetuo hujus Diœcesis consuetudo in his matrimoniis celebrandis.

1. JAm veteri consuetudine concedi solet in hac Ecclesiastica Curia, cum peculiaris aliqua, & legitima causa postulaverit, facultas, ut Matrimonium temporibus vetitis contrahatur, nempe ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totam octavam Paschatis. Idem Nos ipsi institutum servavimus, cum justa causa intercessit, neque illud abrogandum in posterum ducimus. Attamen non ignoramus, cum de his Matrimoniis agitur, non omnes Parochos in eadem sententia, ac disciplina versari. Plerique, dum Matrimoniis intersunt, Benedictiones Ecclesiæ, quæ in Missali præscribuntur, nequaquam omittunt: perpauci fortasse eas negligunt. Aliqui putant eos Conjuges, qui, facultate accepta, Matrimonium vetitis temporibus inierunt, sine crimine permisceri non posse, nisi postquam vetitum tempus effluxerit. Alii vero diversam opinionem tuentur. Quamobrem has literas Parochis omnibus scribendas existimavimus, postquam rem totam diligenti, accuratoque studio perpendimus, & mentem nostram viris doctrina præstantibus exposuimus, ut suum nobis consilium patefacerent, quod nostro prorsus consentaneum deprehendimus. Itaque censemus, non impertiendas Benedictiones a Missali indictas illis Conjugibus, qui vetitis temporibus matrimonio junguntur, licet ad rem gerendam facultas necessaria interveniat; Parochum vero, qui illis utatur, peccati labem admittere judicamus; neque ullam religionem, aut criminis metum injiciendum illis, qui matrimonio indulgeant, quod vetitis temporibus celebrarunt.

2. Atque ut primam sententiam, quam proposuimus, ratione comprobemus, hæc potissimum pro certo asserimus; Primo, Matrimonium quocumque tempore contrahi posse; Secundo, illud solum certis temporibus ab Ecclesia prohiberi, pompam nempe, apparatumque nuptiarum; Tertio, hujus pompæ nomine Benedictiones præsertim Nuptiarum contineri, ita ut sicut solemnis pompa interdicitur in Matrimoniis, quæ vetito tempore fiunt, etiam Benedictiones elargiri non liceat; Quarto, cum facultas obtinetur Matrimonium ineundi vetitis temporibus, non ideo permitti affirmamus, ut etiam Benedictiones Matrimonio supe-

superaddantur, aut ulla pompæ species instituatur; Ultimo, consensu unanimi hujus Civitatis, ac Dioecesis observata semper, ac probata fuisse omnia, quæ superius enumeravimus.

3. Sed jam singula percurramus. Matrimonium quocumque tempore iniri posse ex auctoritate Cœlestini III. satis aperte colligitur: *Licet* (inquit [a]) *ea sit Romanæ Ecclesiæ consuetudo; ut quocumque tempore Matrimonium contrahatur, consensu interveniente legitimo de præsenti*. Idem in Rituali Romano his verbis decernitur [b]: *Matrimonium autem omni tempore contrahi potest*.

4. Secundo loco pompam, & apparatum nuptiarum certis temporibus ab Ecclesia penitus improbari asseruimus, quod ex jure Pontificio deprehenditur [c]: *Nuptias celebrare, convivia facere*. Nec profecto Tridentina Synodus quidquam novi super hac re constituit, sed solum *Antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari, Sancta Synodus præcipit* [d]. Sermo est de tempore, quod ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum ad totum usque Paschatis Octavam interjicitur: *In aliis vero temporibus nuptias celebrari permittit.* Insuper Canone II. sic habetur: *Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam ab Ethnicorum superstitione profectam &c. anathema sit*. Idem prorsus statuitur in Rituali Romano [e]: *Postremo meminerint Parochi, a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive solemnitates unptiarum prohibitas esse*.

5. In hac eadem opinione non solum Theologi, sed Canonum Interpretes unanimes versantur. Inter primos hi recensentur potissimum Sanchez [f], Pontas, Perez, aliique plurimi [g].

6. Inter Canonum Interpretes afferri possunt Barbosa , Anacletus, Laurent. aliique plurimi. Postremo hanc eamdem sententiam approbat Sacra Concilii Congregatio, ut inferius demonstrabimus.

7. Tertio, sicuti feriatis temporibus omnis nuptiarum celebritas, ita eadem ratione Matrimonii consuetæ Benedictiones prohibentur. Id apparet clarissime ex Romano Rituali [i], ubi inter res vetitas hæ potissimum numerantur: *Nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia*. Theologi pariter, quos superius indicavimus, Benedictiones primum locum inter celebritates Matrimonii obtinere testantur[k]; & ideo minime adhibendas, cum vetitis temporibus aguntur Matrimonia, & Parochum, qui contrarium fecerit, gravi criminis labe inquinari:

a *In cap. Capellanus sub tit. de Feriis.* b *In Rubrica de Sacramento Matrimonii.*
c *In Decreto Gratiani causa 23. quæst. 4. Can. 8. & seq.*
d *Cap. 10. sess. 24. de Reform. Matrimonii.* e *In Rubrica superius allata de Sacramento Matrimonii.* f *De Matrimonio lib. 7. disp. 7. num. 10. & seq.*
g *De Matrimonio lib. 6. cap. 8. num. 8.*
h *De Matrimonio disp. 22. sect. 2. num. 7. & seq. Disp. 25. de Matrimonio diffic. 1. num. 2. &c.* i *Cap. 10. sess. 24. de Reform. Matrimonii &c.*
k *In loco allato.*

ri: *Et ideo* (inquit Sanchez [a]) *in his feriarum temporibus Benedictiones nuptiarum prohibitas esse nemo dubitat, quia consuetudo totius Ecclesiæ id testatur &c. Quare culpa esset lethalis huic præcepto contravenire: Nam tanquam de re gravi semper intellexit Ecclesia.* Pontas vero sic tradit [b]: *Mihi quidem videtur, in violatione ejus legis commiti peccatum lethale: & quidem, quod attinet ad Benedictiones Ecclesiæ, clarum est, cum sit violatio legis in materia gravi.* Idem Rosignolius docuit [c]: *Quod autem graviter peccet Parochus solemniter benedicens, & contrahentes recipientes Benedictiones pro temporibus feriatis, ex eo arguitur, quod Concilium Tridentium gravibus verbis præcipit, servari hanc Ecclesiæ prohibitionem, & Ecclesia consuevit hoc præceptum recipere tanquam de re gravi. Ergo transgressores talis præcepti culpæ gravis rei constituuntur.* Idem sentiunt Leander [d], ac Giribaldus [e]: imo, cum aliqui Theologi putaverint illos levis tantum culpæ reos, qui in celebrando tunc Matrimonio exiguam solum pompæ speciem instituerint, omnes tamen, cum de Benedictionibus agitur, lethali culpæ obnoxios declarant, qui tali præcepto non paruerint: *Utrum vero* (ait Coton [f]) *hæc prohibitio sit sub mortali? Quoad Benedictionem, omnes affirmant.*

8. Satis perspectum est omnibus, quid gerendum sit, cum Matrimonium celebratur. Nam peractis jam tribus promulgationibus, ex quibus nullum impedimentum cognitum fuerit, Parochus Stola, ac Superpelliceo indutus adesse in Templo debet, ac Clericum habere comitem cum Superpelliceo, qui Librum, & Vas aquæ lustralis præferat. Deinde coram duobus, vel tribus testibus a viro exposcit, an eam mulierem sibi in legitimam uxorem ducere velit; post hæc ad mulierem idem sermo convertitur, an eum virum in legitimum maritum sibi deposcat. Postquam mutuum ipsorum consensum Parochus expressit, hæc verba pronunciat: *Ego conjungo vos in Matrimonium: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Eodem tempore signum Crucis manu efficit, & Conjuges aqua lustrali aspergit. Deinde Parochus Benedictionem annulo impertit, & aquam lustralem superinfundit, eumque Sponso tradit, qui digito annulari Sponsæ innectit. Interim Sacerdos reliquas preces prosequitur, quæ a Rituali Romano præscribuntur, & signum Crucis toties efformat, quoties in ipso Rituali indicatur.

9. Nulla sane Benedictio solemnis in his omnibus continetur, & peragi sine ullo dubio possunt, licet feriarum temporibus Matrimonium fiat. Id præsertim ex eo comprobatur, quod hæc omnia, quæ superius explicavimus, permittuntur in celebrandis secundis nuptiis, quæ tamen solemni Benedictione carere debent [g]; quod etiam præcipitur in Rituali Romano [h]: *Caveat etiam Parochus, ne, quando Conjuges in primis Nu-*

a *In locis allat.* b *In loco superius allato n. 3.* c *In loco allato num. 10. In loco allato num. 4.* d *In loco superius allato quæst. 78.* e *In tract. 10. de Sacram. Matrimonii cap. 9. dub. 3. num. 21. & 22.* f *In lib. 5. de Sacram. Matrimonii cap. 4. num. 282. & seq.* g *In cap. Capellanum, & cap. Vir autem de secundis Nuptiis.* h *In dicta Rubrica de Sacram. Matrimonii.*

nuptiis benedictionem acceperint, eis in secundis benedicat, sive mulier, sive etiam Vir ad secundas Nuptias transeat.

10. His peractis Parochus Sacrum facit *pro Sponso, ac Sponsa*, quod ultimum inter Sacra Votiva in Missali proponitur. Sed quoniam die Dominico, aut aliis Festis diebus Sacrum ejusmodi fieri nequit, si tunc nuptiæ faciendæ fuerint, Sacrum præscribitur de die Dominico, seu Festo, cui superadditur Oratio *pro Sponso, ac Sponsa*, uti in Missali perhibetur. Aliæ pariter Orationes *pro Benedictione Sponsi, ac Sponsæ* adduntur, quæ post *Orationem Dominicam, & Ite Missa est*, proferri consueverunt [a].

11. Dum hoc Sacrum agitur, solemnis Benedictio Sponsis dari intelligitur: *Benedictio* (inquit Bissus) *Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, & Sponsa in Missali in fine Missarum Votivarum*. Quare, cum hæc Missa solemnes Benedictiones contineat, tunc solum celebranda est, cum licet Nuptiis Benedictionem impertiri, non autem, cum hæc Benedictio prohibetur: *His expletis* (sic legitur in Rituali Romano), *si benedicendæ sint Nuptiæ Parochus Missam pro Sponso, & Sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur*. Sacrum ejusmodi, cum pompam, ac solemnitatem Ecclesiasticam præseferat, quam tempore Adventus, & Quadragesimæ Ecclesia improbat, ideo celebrari nequit a prima Dominica Adventus, usque ad Epiphaniam, & a Feria quarta Cinerum usque ad totam Paschatis Octavam, quo tempore Benedictiones solemnes Nuptiarum non permittuntur, quæ cum eodem Sacro conjunctæ sunt, uti Bissus expendit, qui post ea verba, quæ nuper commemoravimus, nempe, *Benedictio Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, & Sponsa, in Missali in fine Missarum Votivarum*; hæc statim subjicit: *Hæc Benedictio Nuptiarum fieri non potest a prima Dominica Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusive, quo tempore prohibentur Nuptiæ*. Quamobrem, si novi Sponsi Sacrum exposcant, in quo Divinam Eucharistiam simul percipiant, uti consentaneum est, Parochus Sacrum ejus diei faciet, non illud tamen, quod modo indicavimus, cum quo solemnes Benedictiones feriarum temporibus vetitæ junguntur. Neque eas Orationes *pro Sponso, & Sponsa*, recitare poterit, uti perspicue ostendimus, cum diebus Dominicis, aliisque Festis extra feriarum tempus aguntur matrimonia, quibus diebus Sacrum *pro Sponso & Sponsa* in Missali propositum fieri non conceditur, quod paulo ante exposuimus.

12. Illud pariter affirmavimus, neque Benedictionem, neque ullam pompam permitti ob eam facultatem, quæ ad contrahenda matrimonia feriarum temporibus tribui consuevit. Id ex verbis ipsius facultatis apertissime desumitur. Nam Parocho conceditur, ut supplices coram Ecclesia in Matrimonium conjungat, licet feriarum tempus intercedat, ta-

[a] *Bissus in sua Hierurgia tom. 1. verbo Benedictio num. 72. §. 8. Meratus in tom. 1. part. 1. super Gavantum tit. 4. num. 10.*

men hæc ſimul præcipiuntur: *Sponſis tamen indicimus, ne ullam Nuptiarum pompam hoc tempore ſtatuant &c.* Rejecto quocumque vano apparatu, hæc Parocho mandantur: *Inſuper tu ſervabis conſuetam normam Sacri Concilii Tridentini, ac Ritualis Romani.* Quare, cum ſolemnes Benedictiones, quas antea memoravimus, juxta Tridentinam Synodum, ac Rituale Romanum feriarum temporibus impertiri non liceat, neque id ſane licitum erit ob facultatem, quam Sponſi pro ineundo iiſdem temporibus Matrimonio conſecuti ſunt.

13. Quid igitur ponderis habet hæc facultas, inquiet aliquis, ſi hoc beneficium, & Matrimonii ſolemnitatem nequaquam præſtat; cum antea dictum a nobis præſertim fuerit, Matrimonium feriarum tempore confectum eſſe licitum, & validum, ſi tamen apparatu, ac celebritate careat. Attamen hoc reſponſum ſatis eſſe ducimus, ut omnem dubitationem auferamus.

14. Equidem ejuſmodi Matrimonium omnino probatur, ſi juris communis ratio habeatur; contra vero ob Synodi Decreta, aut peculiarem alicujus diœceſis conſuetudinem idem Matrimonium non licet; quamvis ſine apparatu, ac pompa ducatur, dum feriarum tempus interjicitur. Ita rem ſapienter exponit Vaneſpenius, cujus teſtimonium inferius afferemus [a], eamdem ſententiam tuetur Clericatus [b]. Hac pariter ratione poteſt explicari quorumdam Theologorum opinio, qui aſſerunt nullo modo feriarum tempore Matrimonium iniri poſſe, ſive ſolemnitas intercedat, ſive omni pompa careat [c].

15. His itaque præhabitis, cum in hac diœceſi ob veterem conſuetudinem Matrimonia contrahi vel abſque pompa non liceat, dum feriarum tempus agitur, neceſſario facultas obtinenda eſt, ut ipſa licite conficiantur [d]. Cum hæc ita ſint, eadem facultas non exiguum affert beneficium, quæ Matrimonia his temporibus vetita permittit, quamvis ob ipſam nec vanus pompæ apparatus, nec ulla Eccleſiæ ſolemnitas adhiberi poſſit. Neque ſane Deceſſores noſtri, ac nos ipſi facultatem eamdem pro ineundis feriarum tempore Matrimoniis abſque ulla celebritate temere, aut inconſulto conceſſimus. Quippe in dubium revocari nequit nos ea auctoritate præditos eſſe; ut contrariam conſuetudinem abrogemus; dubitari tamen poteſt, an ſolemnitatem ullam Nuptiarum vetitis temporibus elargiri poſſimus, cum omnis pompa a Sacris Canonibus tunc proſcribatur. Illud ſaltem incertum ſemper foret, an ſufficiens cauſa interveniret; nam qui auctoritatem Epiſcoporum in hac re magnopere prædicant, maximam ſemper cauſam exquirunt, ut Sacrorum Canonum Decretis iidem Epiſcopi contrarium aliquid ſuſcipiant [e]. 16. Po-

a *In loco allato num. 17.* b *De Sacram. Matrim. deciſ. 37. num. 11. & 12.*

c *Habertus in Theolog. Dogm. & Moral. tom. 7. tit. de Matrimonio cap. 8. §. Quæro autem. Juvenin. de Sacramentis diſſ. 10. quæſt. 7. cap. 13. art. 2. Cardinalis Gotti tom. 4. in 3. par. quæſt. 8. dub. 1. §. 1. num. 7.*

d *Roſignolius in loco ſuperius allato num. 8. §. Ratio ſecundæ partis. Braſchius in loco allato num. 6 & 7.* e *Giribaldus in tract. Sacr. Matr. c. 9. dub. 3. num. 23.*

Lean-

16. Postremo loco exposuimus probata semper fuisse in hac Diœcesi, ac diligenter observata omnia, quæ superius declaravimus. Franciscus Leo Vicarius generalis hujus Civitatis, ac Diœcesis, cum Alphonsus Palæottus hanc Sedem teneret, librum Typis edidit ita inscriptum: THESAURUS FORI ECCLESIASTICI [a], in quo hæc docet: *Et licet Nuptiarum solemnitates certis anni temporibus etiam prohibitæ reperiantur, tamen etiam tempore prohibito sine Nuptiarum solemnitatibus Matrimonium contrahi potest, cum tantum solemnitates, non matrimonia sint prohibita*. Paulo ante Patris Giribaldi opinionem adduximus, qui per tot annos Pœnitentiarii munere in hac civitate functus est. Ipse præsertim inquirit [b]: *Quid intelligatur per solemnitates Nuptiarum, quæ dictis temporibus* (nempe Adventus, & Quadragesimæ) *prohibentur*? atque ita respondet: *Per solemnitatem prohibitam Nuptiarum intelligi Benedictionem solemnem, quæ scilicet solemniter intra Missæ Sacrificium in Ecclesia celebratur, necnon sæcularem pompam cum festivis lætitiæ signis, traductionem Sponsæ in domum Sponsi cum plausu, comitatu, & strepitu, convivia, choreas, cantus, & similia, juxta communiorem Doctorum sententiam*. Deinde [c] etiam quæstionem instituit, cujusnam culpæ reus habeatur, qui hoc mandatum detrectaverit, & statim hæc subdit: *Respondeo, Benedictionem solemnem graviter prohiberi, adeo ut peccent mortaliter Sacerdotes Benedictionem illis temporibus dando, & Laici ipsi conjugati eam petendo, & suscipiendo; quia est res gravis, & sub verbis præceptivis præscripta a Tridentino, & ita in praxi servatur*. Cardinalis autem Gabriel Palæottus [d], postquam indixit, ne Sacerdos secundis Nuptiis benedicat, ita sermonem prosequitur: *Neque item primis ipsis Nuptiis benedicet temporibus a Sacro Concilio prohibitis, hoc est a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam inclusive, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschalis Resurrectionis inclusive sub pœnis, & censuris a Sacris Canonibus injunctis*. Alphonsus Palæottus, qui in ejus locum suffectus fuit, hæc quoque decernit [e]: *Sacerdos nunquam secundis Nuptiis benedicet, sive Mulier, sive Vir tantum ad secundas Nuptias transierit: Neque primis Nuptiis benedicat, cum feriarum tempus interponitur; nempe a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam, & a feria quarta Cinerum usque ad Octiduum totum Paschatis*.

17. Sed jam sermonem convertamus ad eam quæstionem, utrum Matrimonio vacare liceat, quod initum fuit feriarum temporibus. Non inficiamur Canonum Interpretes magis præclaros in ea fuisse opinione, ut id sine culpa fieri non putaverint, adducti auctoritate *Capitis Capellanus* illisque potissimum verbis *quocumque tempore de Feriis*. Illorum testimonia Fagnanus etiam probat, atque integre commemorat [f]. Illud

 pari-

Leander in 2. par. tom. 1. tract. 9. disp. 7. quæst. 79. Monacellus in Formulario tom. 1. tit. 8. formul. 8. num. 3. Braschius in loco allato cap. 6. & 7. num. 8. Pont. de Matrimonio lib. 6. cap. 8. num. 11.
a *Par. 2. cap. 24. num. 56. & 57.*
b *In loco superius allato num. 19.*
c *Num. 22.*
d *In part. 3. sui Archiepiscopalis hujus Ecclesiæ pag. 159.*
e *Pag. 84.*
f *Eodem cap. Capellanus n. 6. & seq. de Feriis.*

pariter non ignoramus aliquas sententias a Sacra Concilii Congregatione promulgatas esse, quæ opinionem eamdem tueri, ac confirmare videntur. Neque Pignatellus eo loco, quem inferius nominabimus, hanc difficultatem satis dissolvit, cum affirmat haud satis constare de iisdem sententiis; vel editas fuisse, cum peculiare aliquid statuendum proponeretur. Nam illas nos ipsi perspeximus [a], & licet pro eventu aliquo peculiari pronunciatæ fuerint, plurimi tamen faciendæ sunt, legemque indicunt, dum mentem Concilii interpretantur. Illud quoque fatebimur moneri a Tridentina Synodo [b], ne Sponsi Matrimonio indulgeant, priusquam a Sacerdote Benedictionem acceperint. Attamen, si contra fiat, nullum crimen admitti existimamus, quod etiam a celeberrimis Theologis, & Canonum Interpretibus merito defenditur.

18. Ac primum Cardinalis Bellarminus [c] Sanctum Thomam, Cajetanum, & Navarrum prius nominat, ac deinde sic tradit: *Non interdici illis temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præsenti, & etiam consummationem, sed solemnem tantum Sponsæ deductionem, & publicam illam pompam, & convivia, quæ in solemnitate Nuptiarum adhiberi solent*. Ipsius sententiam plurimi alii unanimes sequuntur [d].

19. Illam tenendam reipsa ducimus, ne vinculum Fidelibus injiciatur, quod a nulla lege clare præscribitur. Insuper id consuetudini, & instituto Ecclesiæ valde consentaneum est, quæ humanæ fragilitatis gratia, rationeque habita, paulatim a veteri disciplina recessit, cum de re ejusmodi quæstiones inducerentur. Siquidem primis temporibus feriati dies non impedimentum simplex, sed dirimens inferebant, uti conjicitur ex epistola 11. Sancti Petri Damiani [e]: *Censura Canonica Nuptias illicitis temporibus institutas, remoto omni scrupulo dividit*. Hinc Christianus Lupus hæc scripta reliquit [f]: *Quod contractum extra tempora Conjugium fuerit omnino substantialiter nullum, fateor cum Sancto Petro Damiano*. Olim feriati dies totum spatium a Septuagesima usque ad Paschatis Octavam, & præter Adventum Domini tres quoque hebdomadas ante Festum Sancti Joannis Baptistæ complectebantur [g].

20. Nunc autem ii solum dies feriati dicuntur, quos Tridentinum Concilium expressit, uti jam dictum est. Neque nobis adversari possunt sive

a *In Actis lib.9. pag.17.67.86.97.133. & lib.12. pag.4. & 19. a tergo.* b *Sess.24. cap 1. de Reformatione Matrimonii.* c *Lib. 3. suarum controversiarum lib. 1. de Sacr. Matrim. cap.31.* d *Sanchez de Matrimonio lib.7. num.21. & seq. Pontas lib.6. cap.8. num.9. Perez de matrim. disput.22. sect.20. num.2. Filiuc. tract. de Sacr. Matrim. contract. 15. poenit. 3. num. 3. Cotton. lib. controvers. cap.4. num.283. Bonacina tom. 1. de Impedimentis quæst. 3. punct. 14. proposit. 1. vers. ex dictis sequitur. La Croix tom. 2. lib.6. part.3. num.470. Bissus in Hierur. tom. 2. num. 27. Diana edition. coordinata tom.2. resolut. 102. Giribal. tract. 10. de Sacram. Matrim. cap. 9. num. 19. Leo in Thesauro Fori Ecclesiastici par. 2. cap. 24. num. 57. Schmalzgrueb tom. 4. tit. 16. num. 39. Monacellus in Formul. Legal. tom. 1. tit. 8. num. 2. Pignatel. tom.6. consult.47.* e *Lib. 5.* f *Lib. 4. de Conciliis pag. 43. antique editionis.* g *Can. 10. 33. quæst.4. & cap. de Feriis.*

five Canonum Interpretes, qui contrarium sentiunt, neque Decreta a Sacra Congregatione Concilii Typis evulgata, neque ipsum Tridentinum Concilium. Equidem Canonum Interpretes severitati veterum Canonum plus æquo inhærentes tanquam præceptum statuerunt, quod intra consilii limites solum continebatur: *Quidquid sit de hac sententia* (inquit Vanespenius [a], qui Canonum Interpretes, & Fagnanum ipsum, uti nos etiam, magni pendebat), *attenta Canonum antiquorum rigorosa expressione, hoc certum est hodie, dictis temporibus* (de vetitis ad ineundum Matrimonium diebus sermo est) *nequaquam vetitum esse actum Matrimonialem, sed ad summum consilii esse eis temporibus abstinere, ut mente elatiore, & a carnalibus voluptatibus magis libera vacent orationi, & pietatis exercitiis*. Neque sane contraria sunt Decreta Sacræ Congregationis, quæ non Matrimonium, sed ipsius pompam feriarum temporibus prohibuit, videlicet convivia facere, Sponsam domum deducere, & corpora permiscere: *Sacra &c.* (ita semper respondit Sacra Congregatio) *censuit, etiam temporibus expressis cap.* 10. *sess.* 24. *de Reformat. Matrim. posse Matrimonium contrahi coram Parocho, sed Nuptiarum solemnitates, convivia, traductiones ad domum, & carnalem copulam prohiberi*. Attamen adhuc incertum est, utrum his sententiis agatur, *tam de privata, quam de solemni traductione ad domum*. Incertum pariter est, an Sponsi ab omni commercio abstinere debeant: *post publicam traductionem ad domum*: an vero *post privatam traductionem*. Cum tamen in Farfensi Synodo, quam Cardinalis Carolus Barbarinus habuit anno 1685. [b], juxta mentem Sacræ Congregationis, expositum fuerit, quod *licentia hujusmodi obtenta sufficiet etiam ad traductionem Sponsæ ad domum Sponsi statim post celebratum Matrimonium, ita tamen, ut omittantur solemnitates in traductione alias adhiberi solita*. Hinc quisquis intelligere potest, non ita facile S. Congregat. Decreta congruere, ut suas opiniones ipsi Interpretes sustineant. Postremo illa Tridentinæ Synodi verba contraria non videntur: *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut Conjuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent*. Hæc enim nequaquam rem præcipiunt, sed consulunt, uti Monacellus [c], ac Baruffaldus [d] hujus nostri Centensis Oppidi Archipresbyter sapienter advertunt: Baruffaldus variis etiam rationibus corroborat ea omnia, quæ in has litteras congessimus.

21. Paulo ante declaravimus licentiam pro contrahendo Matrimonio feriarum temporibus satis esse, ut Sponsa privatim ad ædes Sponsi deducatur, quod Sacræ Congregationi consentaneum est. Id autem declaravimus non solum adducti Farfensi Synodo, quam nuncupavimus, sed quia nos ipsi hoc Decretum ipsius Congregationis deprehendimus inter Pagellas, quas accuratissimo studio collegimus, cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munere fungeremur. Du-

a *Par.* 2. *Juris Ecclesiast. tit.* 13. *cap.* 2. *sub num.* 16. *tom.* 1. b *Cap.* 14. *num.* 12.
c *In eodem loco num.* 2. d *In suis observationibus de Rituali Romano tit.* 41. *de Sac. Matrim. num.* 41.

DUBIUM TRADUCTIONIS SPONSÆ.

Nonnulli Parochi pro sua, & Matrimonia contrahentium quiete supplicant declarari: An, concessa per Episcopum licentia contrahendi Matrimonium temporibus a Sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus dispositio ejusdem Concilii ad ipsum quoque Matrimonii contractum reperitur a consuetudine extensa, dicatur etiam permissa traductio Sponsæ, seu Uxoris, ad domum Viri.

22. Altovitus quidem tunc temporis a Secretis contrariam opinionem exhibuit ob reliquas Sacræ Congregationis sententias, quas superius indicavimus. Id apertissime constat ex ipsius suffragio, quod nos diligenter servamus. Verum Sacra Congregatio sic respondit: *Affirmative dummodo traductio fiat absque solemnitatibus.*

23. Quamobrem nemo in posterum hac de causa nec sibi, nec aliis religionem, aut scrupulum injiciat; quod si pravas consuetudines in hac re de medio tollere vehementer cupiat, curam omnem, studiumque conferat, ut penitus extinguat falsam illam opinionem vulgi, quæ jam nimis invaluit, nempe infaustis auspiciis Uxorem duci mense Majo: *Abolenda sane* (sic decernitur in Synodo Burdigalensi [a]) *perversa illa, ac superstitiosa quorumdam opinio, mense scilicet Majo Uxorem non ducendi, quasi aliquid ex eo mali ominis emanans fidelitati Contrahentium, ac prosperitati Nuptiarum officere possit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus Parochis sæpe instruatur, ut superstitiosis illis nugis fidem haudquaquam adhibeat; sed, præter ea tempora, in quibus ex præscripto Ecclesiæ a celebratione Nuptiarum abstinetur, nullum esse, quo ipsæ jure, & canonice celebrari prohibeantur.*

INSTITUTIO LXXXI.

De Sacris Oleis quæ distribui, tradique Parochis consueverunt. De ipsorum origine. Debent Episcopi ea consecrare, ac deinde Parochi illa ab Episcopo accipere. De quibusdam corruptelis, quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet, qui administrans Infirmis Extremam Unctionem utitur Oleo superioris anni. Proponuntur remedia, & consilia ad eas corruptelas evitandas.

1. Benedictio, & Consecratio Sacri Olei pro Catechumenis, ac pro infirmis, & Sacri Chrismatis, quæ ab Apostolis primum instituta in Ecclesiam dimanavit, uti Pouget asserit his verbis [b]: *Ritus ille* (de Sacri Olei Benedictione sermo est), *traditione Apostolica ad nostra usque tempora perseverat*; quæ pariter Episcopis ita convenit, ut

a *Anno 1624. cap. 7. de Matrimon. num. 5.* b *In suis Institutionibus Catholicis lib. 2. cap. 8. §. 5.*

ut Sacerdotes, qui Benedictionem ejusmodi sibi depoposcerant, in II. Carthaginensi Conc. graviter objurgati fuerint: *Ab universis Episcopis dictum est: Chrismatis confectio, & puellarum Consecratio a Presbyteris non fiant*; hæc, inquam, Benedictio feria quinta *in Cœna Domini* a S. Fabiano Pontifice sæculo III. decreta fuit [a]. Quod si huic documento fides præstanda non videatur, ad sæculum VII. ex veteri, universaque Ecclesiæ disciplina hujus Benedictionis initium referendum est. Nam de ipsa Olei Consecratione *in Cœna Domini* mentio est in Sacramentario Sancti Gregorii, atque in veteri Ordine Romano. Ipsam quoque commemorant Scriptores, qui circiter ea tempora *de Divinis Officiis* aliquid in lucem tradiderunt: *Videtur autem* (inquit Vanespenius [b]) *sæculo septimo præsens disciplina de conficiendo Chrismate in Cœna Domini invaluisse*.

Insuper non solum dies pro eadem Bendictione peragenda, sed locus etiam, nempe Cathedralis Ecclesia designata fuit [c]. Peculiaris etiam Ritus præscriptus fuit, nempe, ut tot Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, & Acolythi interessent, quemadmodum in Romano Pontificali decernitur [d]. Is tamen Ritus vetustissimus est. Nam Martene rerum Sacrarum eruditione clarissimus putat hac de causa excitatos fuisse simplices Sacerdotes, ut Sacri Olei Benedictionem sibi expostularent, quod non solum a Concilio Carthaginensi, uti dictum est, sed a Sacris Canonibus denegatum fuit [e]: *Et quidem* (inquit Martene) *huic præsumptioni occasionem præbere potuit antiquissimus Ecclesiæ usus Presbyteros una cum Episcopo adhibendi ad Chrismatis Consecrationem, si non ut cooperatores, saltem ut tanti Mysterii testes*.

2. Sicuti debent Episcopi Sanctum Oleum Feria quinta Majoris Hebdomadæ consecrare, ac benedicere, ita pariter Diœcesani Oleum ipsum jam consecratum ab Episcopo suscipere tenentur. De illis diœcesanis agimus, quibus Sanctum Oleum necessarium est, videlicet de Parochis, qui habent Fontem Baptismalem: nam cum Benedictio ipsius facienda est Sabbato Majoris Hebdomadæ, Chrisma, & Oleum Catechumenorum necessario requiruntur [f]. Idem Oleum exigitur, cum Baptismus administratur. Ad Episcopum pariter se conferre debent Præfecti Regulares, qui ea facultate præditi sunt, ut Altaria tum immobilia, tum portatilia, Patenas etiam, & Calices consecrare possint, & Campanis benedicere pro suis tantum Ecclesiis, quemadmodum alio loco ostendimus [g]. Nam uti necessario debent Chrismate, Oleoque Catechumenorum in sacrandis ejusmodi Altaribus; Chrismate solum ad Patenas, & Calices consecrandos, tandem eodem Chrismate, Oleoque Infirmorum, cum Benedictio Campanis impertitur. Insuper Parochi Civitatis,

ac

a *In Canone* Litteris vestris 18. *de Consecration. dist.3.* b *In Jure Eccl. univ. par. 2. tit.3. num.13.* c *In Decretali*: Te referente, *de celebratione Missarum*.
d *Tit. de Officio in feria quinta Coenæ Domini.* e *Can. si jubet 1. Can. Presbyter n. 26. quæst. 6. de antiqua Ecclesiæ disciplina in Divinis celebrandis Officiis tom. 4. pag. 240, num. 3.* f *Cap. unico de Sacr. Unctione.* g *Instit. 20.*

ac Diœcesis, Præsides Monasteriorum, & Collegiorum Regularium, Confessarii Monialium, qui Sacramentum Extremæ Unctionis per se, vel per alium administrare debent, Sanctum Oleum ab Episcopo Diœcesano petant necesse est: illisque penitus interdicitur ad alium Episcopum confugere, ut Sacra Olea percipiant. Gratianus [a] Canones ejusmodi commemorat: *Si quis de alio Chrismate, quam de illo novo, quod proprii Episcopi largitione, vel concessione acceperit, baptizare, nisi praeoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis ausu ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur* [b]. Item Canone 123. ita statuitur: *Presbyteri, qui Diœcesanas regunt Ecclesias, non a quibuslibet Episcopis, sed a suo ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant*, seclusa quacunque immunitate, quæ cum lege Diœcesana contineatur, nullo modo adversari potest iis rebus, quæ potestati Ordinis conveniunt. Id sancitur in Capite *Veniens, de Præscriptionibus*; idemque monent Canonum Interpretes, qui explicantes Canonem, *Presbyteri dist.45.* sic tradunt: *Peccant ergo Abbates, qui volunt hoc* (nempe Chrisma), *potius accipere ab aliis, quam a suis*: Plura alia superaddit Passarinus [c], cujus auctoritas maximi facienda est, quia Sacrarum Congregationum sententias plane novit; idemque sui ingenii monimenta Romæ promulgavit, ac pluribus annis Procurator generalis Ordinis Sancti Dominici magna cum laude hoc munus exercuit. Abrogantur pariter quæcumque peculiaria privilegia, ob quæ Sancta Olea percipere a quolibet Episcopo liceat; vel quia hujusmodi privilegia tunc solum vim obtinent, cum Episcopus schismaticus, hæreticus, suspensus, & interdictus habetur; vel cum idem Episcopus munus aliquod ob rem sacram exquirit. Id constat ex Privilegio, quod Honorius III. præclaro Sancti Dominici Ordini concessit [d]. Illa postremo causa afferri potest, quæcumque, licet amplissima, privilegia post Tridentinam Synodum ad eos limites redigenda esse, quos paulo ante exposuimus: Cardinalis Petra id sapienter demonstrat [e].

3. Nos profecto Sanctum Oleum pro Infirmis, pro Catechumenis, Sanctumque Chrisma quotannis Feria quinta *in Cœna Domini*, postquam in hanc Sedem Dei beneficio, & Sedis Apostolicæ gratia pervenimus, consecrare, ac benedicere nunquam omisimus, omnemque solemnitatem in hac Metropolitana tunc indiximus. Nec sane deprehendimus aliquem ex nostris Diœcesanis, qui Sanctum Oleum extra Diœcesim petierit. Illud tamen animum nostrum magnopere commovit, quod aliquis non semel Sanctum Oleum a nobis consecratum exposcere prætermiserit, & veteri usus fuerit, cum necessitas impulit, ut supremam Unctionem ægrotantibus conferret. Etenim pro certo habebat, nequaquam designari illorum nomina, quibus idem Oleum conceditur, neque eorum, qui aliquem

a *De Consecrat. dist.4.* b *Can 122.* c *De Statibus hominum tom 3 quæst 189 art 10. insp.10. n.910. & seq.* d *Anno 1218. tom. 1. Bullarii novi illius Religionis.* e *In Comment. Constit.5. Innocentii 10.3. sect unic. a n 25 usque ad finem.*

quem suo loco ad Urbem mittunt, ut Sacrum Oleum decenter accipiant; quod necessarium revera est, ut ii potissimum cognoscantur, qui Oleum a nobis singulis annis consecratum habere neglexerint. His proculdubio prospicere debemus, ne apud Deum gravis incuriæ rei constituamur. Sed prius paterna benevolentia monendos illos volumus, quos Christianæ charitatis gratia haud nominamus, ut sibi consulant, quod Sacrum Oleum pro Infirmis expostulare per se ipsos, aut per alium contempserint; illudque Oleum pro Sacramento Extremæ Unctionis adhibuerint, quod superioribus annis consecratum fuit.

4. Nequicquam investigavimus rationem aliquam, ob quam ipsi a gravi criminis nota vindicentur. Illud fortasse pro causa excusationis adducent, veteris Olei copiam sibi superfuisse. Sed quis ignorat vetus Oleum comburendum, cum novum consecratum fuerit? *Vetus autem Chrisma* (sic legitur in Pontificali Romano), *& Oleum Catechumenorum, ac Infirmorum, si quod remanserit in ampullis, ponitur in Lampadibus Ecclesiæ ante Sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in Pyxidibus, sive Capsulis cum bombice, igni comburitur; & novum deinde cum novo bombice in Pyxidibus, sive Capsulis imponitur.* Idem statuit Sanctus Carolus Borromæus [a]): *Parochus ubi primum Olea Sacra nova acceperit, vetera statim comburat in Lampade, quæ ante Sanctissimum Sacramentum collucet, bombice in Sacrario plane exusto.* Postremo cognitum satis est omnibus, quod tradit Clericatus [b]: *Sexta tandem difficultas est, an possit administrari Sacramentum Extremæ Unctionis Oleo benedicto veteri, idest annis præteritis consecrato? Et respondent Doctores, valide posse, non autem licite; quia singulis annis vetus Oleum Sacrum est comburendum, & novum consecrandum feria quinta Cœnæ Domini.* Id pariter ex Canone 122. de Consecrat. dist. 4. clare desumitur, quemadmodum verba superius relata demonstrant. Dicet fortasse aliquis traditum a Theologis legisse, Oleo jam consecrato superaddi posse haud consecratum Oleum, eoque supremam Unctionem ægrotantibus administrari, eamque sententiam, ac normam secutos se fuisse affirmabunt. Illam certe nos minime improbamus, si Oleum, quod superinfunditur, Olei consecrati copiam non exuperet, quod monetur in Rituali Romano [c], in quarto Mediolanensi Concilio, quod modo nominavimus, & a Sacra Congregatione Sancti Officii, quæ die 23. Septembris anno 1682. idem constituit, illudque Sacræ Congregationis Decretum integre Clericatus commemorat [d]. At vero hujusmodi opinio tunc solum locum habet, cum accepto Oleo præscriptis temporibus, illud deesse incipiat, priusquam recens Oleum ab Episcopo consecretur; non autem cum Parochus Oleum petere neglexit, ac ne ipsum

a *In quarto Concilio Provinciali Mediolanensi part. 2. tom. 1. de Actis Ecclesiæ Mediolanensis editionis Lugdunen. pag. 107.* b *De Extrema Unctione decis. 105. n. 16.*
c *De Sacramento Extremæ Unctionis loco superius allato num. 14.* d *Gavantus in Manuali verbo Extrema Unctio num. 10. Diana in editione coordinata tom. 2. tract. 4. resol. 1.*

desit, non consecratum Oleum cum sacrato permiscet. Illud quoque in medium proferent rite conferri Sacramentum Extremæ Unctionis, quamvis Oleum vetus adhibeatur; verum in eo controversia posita non est, utrum possit hoc pacto Sacramentum administrari, sed an liceat. Tandem reponent, id procul dubio licitum esse, si necessitas urgeat conferendi Sacramenti, nec aliud Oleum suppetat, nisi pristinis annis consecratum. Id nequaquam nos inficiamur, cum præsertim probatum fuerit a Sacra Congregatione pro causis Episcoporum designata, & a pluribus scriptoribus, quos Diana sequitur, ac suse recenset. At vero is tantum culpa vacuus, & immunis erit, qui Oleo veteri ægrotantes unxerit ob eam rationem, quod recens Oleum accipere legitima causa impeditus non potuerit. Aliter tamen de illo judicandum est, qui novum Oleum exposcere negligenter omiserit, & consulto in eam necessitatem redigitur, ut Oleo veteri utatur.

5. Post hæc ad remedia deveniamus, quæ proponenda sunt, ut corruptelæ hujusmodi in re gravissima de medio auferantur. Pauca subjiciemus de loco, ubi Sanctum Oleum recens consecratum distribuitur, de tempore, de Ministro, qui Oleum impertit, ac de illis, qui idem Oleum poscere debent; postremo de accurato studio, quod impendendum est, ut dignoscantur, qui Sanctum Oleum, & quo tempore perceperint. Ac primum in Sacrario nostræ Metropolitanæ Oleum tribuitur a sacerdote, qui huic negotio præponitur, nec quidquam novi decernendum in hoc putamus. A feria quinta *in Cœna Domini*, statim ac Oleum sacratum fuerit, usque ad Sabbatum *in Albis* pro ipso accipiendo tempus statuitur omnibus, qui vel in Civitate, aut in Diœcesi versantur. Parochos tamen Diœcesanos, qui Baptismalem fontem suis in Ecclesiis habent, magnopere hortamur satagere omni studio, ut Oleum a nobis eadem feria quinta consecratum statim obtineant, quo utantur Sabbato majoris hebdomadæ, cum Benedictio Fontis Baptismalis instituitur, quæ Sacrum Chrisma necessario requirit; & valde commendandi sunt, si tunc recens Chrisma a nobis sacratum adhibeant. Accedit etiam, quod Parochi subjectis Ecclesiis præpositi ad eamdem Benedictionem conveniunt, vel alium Sacerdotem suo loco sufficiunt, quibus eodem tempore Oleum pro Infirmis tradi posset, quod ipsi ex Urbe attulerunt. Præcipimus autem, ut Oleum viro solum Ecclesiastico, qui Sacris Ordinibus initiatus sit, tradatur a Sacerdote, cui hoc munus fuerit demandatum, qui libro quoque adnotabit Ecclesias, quibus idem Oleum traditum fuerit: sic enim a S. Carolo decernitur [a]: *Cui in Ecclesia Cathedrali id muneris datum est, ut Oleum, aut Chrisma Sacrum Plebanis, aliisve distribuat, is in Librum eo nomine confectum illarum Ecclesiarum nomina referat, quibus dederit*. Nos autem in hebdomada post Sabbatum *in Albis* duos Canonicos hujus nostræ Metro-

a *In secundo Concilio Mediolanensi tit.2. Decret.9. in Actis Ecclesiæ Mediolanensis tom.1. editionis supradictæ pag.52.*

Metropolitanæ nominabimus, qui librum eumdem percurrant, & quos delinquentes invenerint, nobis patefaciant, ut pœnam debitam ipsis irrogemus.

6. Nemo miretur nos indixisse, ut Sanctum Oleum viro tantum Ecclesiastico, Sacris Ordinibus prædito, concedatur. Nam haud sine magno animi nostri mœrore deprehendimus illud ob pravam consuetudinem tradi consuevisse pueris, aut rusticis, aut mulionibus, quod indignum est, & a Religione penitus alienum. Nam cultus, ac veneratio præstanda est Sacro Chrismati, Sanctisque Oleis, quæ pro Catechumenis, atque Infirmis consecrantur. Oleum quidem Infirmorum est materia remota pro Sacramento postremæ Unctionis, alio tamen modo, ac peccata in Sacramento Pœnitentiæ materia quoque remota appellantur; nam peccata destrui, & expiari, Oleum vero retineri, & applicari debet. Insuper ea corruptela, ob quam pueris, rusticis, aut etiam mulionibus Oleum tradi solebat, Conciliorum Decretis prorsus adversatur. Nam in quarto Carthaginensi ita sancitur [a]: *Presbyteri, qui per Diœceses Ecclesias regunt, non a quibuslibet Episcopis, sed a suis, nec per juniorem Clericum, sed aut per ipsos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant.* In primo Tolelano sic habetur [b]: *De singulis Ecclesiis ad Episcopum ante diem Paschæ Diaconi destinentur, aut Subdiaconi, ut confectum Chrisma ab Episcopo destinatum ad diem Paschæ possit occurrere.* Plura alia Concilia Martene memorat [c], & Pater Ursius ex Ordine Sancti Dominici, qui multa nuper erudite posteris commendavit [d]. Id quoque contrarium est juri communi, quo sic decernitur [e]: *Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ de singulis Ecclesiis ad Episcopum destinetur*; contrarium etiam Decreto Concilii Provincialis Mediolanensis, quod superius indicavimus: *Si vero omnes* (de illis agitur, qui Sancta Olea distribuunt), *ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui sacris Ordinibus initiati sunt*; contrarium denique iis, quæ Cardinalis Jacobus Boncompagnus constituit [f]: *Ecclesiastico, non Laico, deferenda Vasa Oleorum Sacrorum hebdomada Sancta committent, cum ad Metropolitanam nostram Ecclesiam pro iisdem transmittuntur.* Cum vero non explicaverit, utrum is Ecclesiasticus sacris Ordinibus præditus esse debeat, nos per has litteras id declaramus, & ipsius menti consentaneum censemus, quam a sacris Canonibus alienam nunquam fuisse suspicamur.

a *Canone 36.* b *Canone 20.* c *Loco jam allato cap. 22. n. 3. pag. 266.* d *In sua dissert. Historica Theologica de Chrismate Confirmatorio cap. 6. in fine.*
e *Canone Omni tempore de Consecrat. dist. 4.* f *In sua Synodo lib. 5. cap. 2.*

INSTITUTIO LXXXII.

De Parochis, ac Sacerdotibus, qui habitant cum mulieribus vel consanguineis, vel servitio sibi addictis. Quinam gradus consanguinitatis requirantur. Quibus de causis induci posse videantur mulieres ad servitium rei domesticæ præstandum. Quibus dotibus excellere debeant viri Ecclesiastici, ac mulieres, quæ ipsis inservire permittuntur.

1. Commendandum proculdubio magis esset, si Parochi nullis mulieribus suum domicilium commune esse permitterent, licet cognationis vinculo conjungantur, tamen inhærentes recentiori disciplinæ concedimus, ut in societatem contubernii recipiant eas mulieres tantum, cum quibus cognatio intercedit in primo, & secundo gradu, nempe cum matre, avia, amita, ac matertera, cum neptibus etiam sive ex fratre, sive ex sorore; item cum mulieribus affinibus in primo gradu, nempe cum noverca, cum nuru, & cum uxore fratris, sive ipse inter vivos agat, seu vita decesserit; tandem concedimus, ut idem contubernium habeant cum mulieribus, cum quibus affinitatis secundus tantum gradus intervenit; *si alter alteri reverentiam debeat*; uti tradunt Scriptores; inter has mulieres uxor defuncti avunculi adnumeratur.

2. Certissimum est non licere Parochis vitam agere, nisi cum illis mulieribus, quas nuper indicavimus; cum tamen ea consuetudo invaluerit, ut famula pro obeundis ministeriis domi habeatur, ideo permittimus, ut non solum mulieres consanguineas, sed illarum quoque famulas in domicilium suum Parochi accipiant. Quod si famulus etiam uxorem duxerit, & in Parochi domo moretur, uxor etiam in iisdem Parochi ædibus ex nostra facultate detineatur. Sin autem Parochus nec mulieres consanguineas, nec ullum famulum secum habeat, unam vel etiam duas famulas in domum recipiat, modo tamen has conditiones observet. Primum constet opera famulæ alicujus ipsum necessario indigere. Neque enim novum, aut inusitatum videri debet, si opera sui consanguinei, vel consanguineæ domi utatur, vel etiam affinis quæ gradus attingat, quos superius memoravimus; opus est etiam, ut Parochus virtutis fama, ac præsertim honestatis erga famulas opinione palam commendetur: nec satis est ostendere vitæ anteactæ rationem, moresque ita immutatos, ut novam disciplinam, novumque vivendi institutum susceperit. Siquidem non decet eam mulierem diutius in Parochi domicilio retineri, de qua suspicio aliqua in populum pervasit. Neque ipsi facile permitti potest, ut novam famulam conducat, nisi prius ad tuendam Parochi existimationem cautiones aliquæ adhibeantur.

3. Honestæ pariter esse debent, & communi opinione probatæ mulieres,

lieres, quæ consanguineis Parochi inserviunt in ipsius domicilio; idem statuendum est de uxore famulorum, ac de ancillis Parochi, quibus idem cum Parocho contubernium permittitur. Ipsarum quoque ætas cognita sit, itaut Parochi famulæ, qui consanguineis careat, quadraginta saltem annos jam absolverint; aliter tamen decernendum est, si cum Parocho etiam mulieres consanguineæ versentur, aut si famulæ servis in matrimonium datæ fuerint, aut tandem, si aliqua ex Parochi consanguineis curam domus gerat, si tamen iis gradibus cum Parocho juncta fuerit, quos superius enumeravimus. Magnum sane discrimen interest, cum plures simul mulieres, aut mulier una cum viro suo, aut consanguinea cum Parocho eadem domo continentur; diverso tamen modo se res habet, cum sola mulier, nulla sanguinis proprinquitate, sed famulæ tantum conditione accita, cum Parocho versatur, qui fortasse per hyemem longissimum noctis spatium non precibus, aut libris impendit, sed cum ipsa famula prope ignem vanis colloquiis insumit. Itaque necesse est, ut eædem mulieres testimonio sui Parochi, cui subjectæ sunt, omnino commendentur; sin autem ad eumdem Parochum spectent, qui ipsas mulieres famulas accersit, testimonium vicinioris Parochi, aut Vicarii Foranei requiritur. Pro ætate illarum cognoscenda testimonium obsignatum Baptismi proferatur.

4. Qui disciplinam, & instituta Ecclesiæ penitus non ignorat, facile intelligit illud consilium a nobis haud susceptum esse, ut gravissimum jugum Clero nostro superaddamus, sed potius, ut leviorem reddamus eam disciplinam, quam indicere constituimus, quæ nullam sane novitatem continet, sed usu recepta semper fuit, & posteriori hoc tempore solum negligi cœpit. Illud tamen expresse declaramus, si Parochi mulieres consanguineæ infamia aliqua notentur, non licere cum ipsis in eodem domicilio vitam degere, irritasque facultates omnes, quas antea ob evulgatam mulierum honestatem obtinuerint. Idem sancimus de ancillis etiam plusquam quadragenariis, si rumor aliquis excitetur, qui ipsarum, vel Parochi nomen offendat. Ingenue pariter fatemur nullam a nobis rationem, vel excusationem probandam contra ea, quæ his litteris decernimus, cum de negotio res agatur maximi momenti, ac ponderis.

5. Quæ cum ita sint, præcipimus universis Parochis hujus Diœcesis, ut intra spatium mensis Augusti ad Scribam nostrum Archiepiscopalem deferant ancillæ, vel ancillarum nomina, quas domi retinent, quamvis etiam mulieres consanguineas secum habeant, & famulæ maritus in iisdem ædibus cum uxore degat. Testimonia de honestate, atque opinione, & simul de ætate ipsarum mulierum proferent, uti superius indicavimus; facultatem ipsas retinendi a nobis obtinere teneantur, quam nos ipsi, vel noster Vicarius Generalis obsignabit, *gratisque* omnibus tribuetur; quotannis eamdem sibi facultatem confirmari petent, quod etiam *gratis* fiet,

uti

uti ſuperiori tempore ſemper in more poſitum fuit. Quod ſi famula, pro qua facultatem a nobis impetravit, intra annum dimittenda ſit, & nova domum inducenda nihil eorum negligat, quæ paulo ante explicavimus. Qui hæc juſſa facere prætermittent, decem ſcuta Romana omnino perſolvent, quæ piis operibus impendentur. Inſuper alias pœnas arbitrio noſtro ſtatuemus, ſi aliquis pervicacius his mandatis parere recuſaverit.

6. Sacrorum Canonum verba, quibus omnia, quæ ſuperius dicta ſunt, innituntur, non modo Parochos comprehendunt, verum etiam Sacerdotes; quamobrem quæ de illis ſtatuta ſunt, de his quoque volumus intelligi. Indicimus præterea, ut quilibet Parochus de omnibus Sacerdotibus Parochiæ ſuæ incolis nos certiores faciat; ſcilicet ut perſpicere valeamus, an ſit inter eos aliquis qui leges haſce quoquo modo auſus fuerit violare.

7. Omni demum ſtudio præcipimus, ut Vicarii Foranei juſſa hæc noſtra exequentes, bono præluceant exemplo, invigilentque integræ noſtrorum mandatorum executioni, atque in teſtimoniis, quæ pro iis ſcripto tradent, qui ad ſacros Ordines ſunt aſſumendi, illud non omittant, nimirum, cujus aut domum inhabitent iidem Clerici, aut contubernio gaudeant: quod pariter a Parochis non eſſe prætereundum edicimus ſuis in teſtimoniis; alias nihili a nobis habebuntur.

INSTITUTIO LXXXIII.

Epiſtola encyclica Parochis Diœceſanis, qua præcedens Inſtitutio fuſius explicatur. De occaſione ſcandali, quod oriri poteſt ex eo, quod mulieres ſimul habitent cum Parochis. De variatione diſciplinæ Eccleſiaſticæ in hac re. Quoſnam gradus conſanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac Diœceſi requirantur. De mulieribus introductis, extraneis, & Agapetis. Quænam ſerio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam ineſſe huic diſciplinæ ſeveritatem. Reſponſa redduntur cauſis excuſationum, quæ afferri poſſent.

1. INſtitutionem ad Te mittimus a nobis confectam pro delenda ea graviſſima corruptela, quæ jam per totam Diœceſim invaluit, ut in ædes Parochi pro domeſticis miniſteriis obeundis, mulieres inducantur antequam facultas a nobis petatur, quod ſane alienum eſt a Synodo præclariſſimi Deceſſoris noſtri, & ab ipſa conſuetudine, ac diſciplina, quæ retenta fuit, donec ipſe vita deceſſit. Has quoque litteras adjungimus, quibus ſententias ejuſdem Inſtitutionis interpretamur, & aliqua ſuperaddimus, quæ in ipſam Inſtitutionem congerenda non exiſtimavimus. Nemo profecto ſuſpicabitur ex Sacris Canonibus nequaquam deſumi, quæ Clero noſtro præcipimus; ſed facile intelliget omne ſtudium,

dium, curamque nostram in eo positam esse, ut præscripta Clero disciplina facilior sit, ipsiusque fragilitati magis accommodata. Id excitare omnes deberet, (si tamen aliquod vestigium debitæ nobis observantiæ in ipsorum animis superest) ut alacrius jussa facerent, ne, licet invito, pœnis a lege constitutis ad parendum pervicaces adigamus.

2. 3. Sic exorsi sumus Institutionem: *Commendandum procul dubio magis esset &c.* Sanctus Possidius res gestas a Sancto Augustino posteris tradidit: In his commemorat [a] Sancto Augustino fuisse sororem, neptim ex fratre, & consobrinam ex patruo, quibus domicilium suum commune nunquam fecit, quamvis iisdem mulieribus ob cognationis causam, & Conciliorum etiam sanctiones id liceret: *Quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt*; eamque rationem hujus severitatis afferre solebat: *Dicebat vero, quia etsi de sororibus, & neptibus secum commorantibus nulla nasci posset mala suspicio; tamen, quoniam illæ personæ sine aliis necessariis secumque manentibus fœminis esse non possent, & quod ad eas aliæ etiam a foris intrarent, de his posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci*. Sanctus autem Gregorius Magnus, cum illos octo Legatos epistola 39. lib. 7. instrueret, quos ad Patrimonium Ecclesiæ Romanæ administrandum designaverat, illis potissimum præscribit monere Rectores animarum, uti Sancti Augustini exemplum sequantur. *Incautæ præsumptionis est, quod fortis pavet minus validum non timere. Sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam non uti concessis*.

4. 5. Insuper hæc habet eadem institutio: *Inhærentes recentiori disciplinæ &c.* Diversa quidem diversis temporibus decreta fuerunt in eam sententiam, an liceat Presbyteris, & Parochis cum mulieribus consanguineis sub eodem tecto immorari. Nicæna Synodus id permisit [b]: Nannetensis autem (non Moguntina juxta ipsius Synodi inscriptionem in Decretalibus Gregorii IX.) idem interdixit [c], Innocentius III. rem in pristinum statum restituit, quem Nicæna Synodus constituerat [d]: Interpretes vero [e] rationes varias proponunt, quibus iidem diversi Canones simul concilientur; ac de his quidem longos sermones conficiunt. Sed ut brevissime rem totam perstringamus, Patres Concilii Nannetensis, ob gravissima scelera, quæ inter Sacerdotes, eorumque consanguineas in eodem domicilio commorantes acciderunt, indulgentiam, facilitatemque Nicænæ Synodi de medio tollendam arbitrati sunt. Nam in eodem Capite, *Inhibendum*, hæc leguntur: *Quia, instigante Diabolo, & in illis* (de mulieribus Sacerdotum consanguineis sermo est) *scelus perpetratum reperitur*. Deinde Innocentius III. perpendit ea potissimum a Legislatore Decretis coercenda, quæ frequenter, non autem, quæ raro eveniunt, ideoque Concilii

a *Can.26. de convictu foeminarum.* b *Can.3. relato a Gratiano Can. interdixit, dist.32.* c *Cap. Inhibendum de cohabitatione Clericorum, & Mulierum.*
d *Cap. A Nobis, sub eodem titulo.* e *Super Cap. Inhibendum, verbo Canones.*

lii Nannetensis sanctionem abrogavit, & permittendum censuit, quod a Nicæna Synodo concessum antea fuerat: *Cum Clericis* (inquit [a]) *quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittit savi criminis suspicari*. De his copiose disserunt Alteserra, Grananetius [b], & Anastasius Germonius [c].

6. 7. Post hæc ita perscripsimus in eadem institutione: *Concedimus, ut in societatem Contubernii recipiant eas mulieres &c.* Equidem Nicæna Synodus [d]: *Matrem, aut sororem, aut amitam* cum Sacerdotibus, & Parochis commorari permittit. De reliquis mulieribus consanguineis mentio est in Carthaginensi Concilio [e]: *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ matres, aviæ, & materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum*. Interpretes autem Sacrorum Canonum hæc superaddunt [f]: *In linea transversali usque ad secundum gradum possunt habere Clerici consanguineas*. Quæstionem etiam instituunt de illo, qui ante Sacerdotium uxorem duxerit, & ex ipsa plures filias acceperit; item de illo, qui ex ascendentibus plures mulieres conjunctas habeat, ita respondent: *In descendentibus, vel ascendentibus videtur quod usque ad quartum gradum, ibi amplius potest extendi permissio, quam in collaterali*. Nihil prorsus agitur de mulieribus affinibus, uti Piringhius advertit [g]: *In Sacris Canonibus, in quibus prohibetur cohabitatio mulierum cum Sacerdotibus, & Clericis nominatim excipiuntur affines, non autem consanguineæ; constat enim, majus esse fœdus, seu conjunctionem inter consanguineos quippe per se immediate conjunctos, quam inter affines, qui per accidens tantum, sive mediantibus consanguineis, junguntur*. Cum idem Piringhius mulieres affines iis gradibus, quos jam exposuimus simul cum Sacerdotibus habitare indulgeat, nos pariter illius sententiam amplexi sumus.

8. 9. *Certissimum est* (verba sunt ejusdem institutionis) *non licere Parochis &c.* id potissimum desumitur ex eodem Canone Nicæni Concilii [h]: *Interdixit per omnia Sancta Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, vel alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem.* Qui Canonum scientiam cum rerum sacrarum cognitione conjunctam profitentur, quid nomine hujus *mulieris subintroductæ* intelligatur, magno studio inquirunt. Christianus [i] Lupus *subintroductionem* inter contractus innominatos adnumerat, qui solum sacras inter personas iniri consuevit, eamque conventionis speciem Adoptioni, vel Arrogationi comparandam existimat. Siquidem ob hanc *subintroductionem* quælibet mulier matris, filiæ, aut sororis loco habebatur, & hac de causa Sacerdos cum illis morabatur: *Hunc ergo contractum* (inquit Christianus Lupus [k]) *Canon noster iniri*

a *Cap. A Nobis:* b *Num. 3. eodem cap. A Nobis, & tit. de cohabitatione, Cleric. & Mulier. num. 3.* c *Lib. 2. suarum Animadv. cap. 18.* d *Eodem Can. Interdixit, dist. 32.* e *Can. cum omnibus dist. 81.* f *Cap. Inhibendum, verbo Canones, de cohabitat. Cleric., & Mulier.* g *Tit. de cohabitat. Cleric., & Mulier. §. 1. num. 4.* h *Can. allato interd. dist. 32.* i *Tom. 1. Concilior. 1. edition. super Can. 3. pag. 21. & seq.* k *Pag. 25.*

iniri vetat a Clericis, nisi cum matre, sorore, amita, aliisque personis liberis ab omni scandalo, periculo, piarumque aurium, & oculorum offendiculo: Hæ vero mulieres, quæ in locum matris, filiæ, aut sororis subrogari solebant, *Agapetæ* vocabantur; hanc consuetudinem improbare S. Joannes Chrysostomus nunquam destitit, donec a sua Diœcesi prorsus eliminavit. Sanctus quoque Hieronymus eamdem corruptelam vehementer objurgavit [a]. Diu Cangius [b], ac Thomassinus [c] de his Agapetis verba faciunt. Non inficiamur quidem a Nicæna Synodo has Agapetas fuisse prohibitas, sed illud asserimus nomine mulieris *sub introductæ* cæteras quoque extraneas contineri; congruit his verbis Carthaginense Concilium, quod superius nominavimus [d]: *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent.* Affirmamus etiam, mulieres subintroductas, & mulieres extraneas eas appellatas fuisse, quæ nullo cognationis vinculo ad Sacerdotem pertinebant. Id multiplici eruditione clare ostendit Ferdinandus Mendoza in eo libro, quem Clementi VIII. nuncupavit [e]: *Quæ autem diceretur mulier extranea, quæ alias subintroducta, dubii & anxii vacillant Scriptores; cum tamen perspicuum videatur variis Conciliorum Decretis, & Pontificum Constitutionibus, eam extraneam dici, quæ nullo sanguinis jure tenetur &c. Subintroductam, quod clam, & contra Canones domum ducerent Clerici, vel subintroducerent.*

10. 11. *Cum tamen ea consuetudo invaluerit &c.* (Sic habetur in eadem institutione,) *ut famula &c.* De ancillis mulierum cognatarum hæc docet Pirhinghius [f]: *Episcopus matri, aliisque mulieribus in primo, & secundo gradu conjunctis, sicut alii Sacerdotes, & Clerici, licite cohabitare potest intra eamdem domum cum ancillis, & pedissequis, sed in cubiculis, seu conclavibus distinctis.* Deinde cum *ex allato pluries Canone, Interdixit dist.* 32. Sacerdotibus, ac Parochis liceat cum matre, sorore, atque amita simul in iisdem ædibus commorari, Pirhinghius has quoque mulieres ipsis adjungit, *aut etiam eas idoneas personas, quæ fugiant suspicionem*; ut alii malunt, *vel eas tantum personas quæ omnem fugerint suspicionem*: Interpretes vero *idoneas personas* explicantes hæc superaddunt, *ut uxores servorum suorum*. Iidem Canonem: *Cum omnibus dist.* 81. sic declarant, *uxoribus servorum suorum*. An ancillæ retineri possint a Parocho, si uxores servorum non sint, nec in eodem domicilio mulieres Parochi consanguineæ simul versentur, ex illis verbis ejusdem Canonis: *Cum omnibus* conjici potest, nempe *domestica necessitate*.

12. 13. Cum autem conditiones enumerantur, hoc pacto sermonem profecuti sumus: *Primum constet opera famulæ alicujus &c.* Equidem ancillæ necessitatem, ipsiusque probitatis opinionem prius examinandam esse Scriptores testantur [g], antequam Parocho concedatur ipsam domi suæ

a *In Epist.22. ad Eustochium.* b *In Glossario verbo* Agapeta. c *De Benefic. part.1. lib.2.cap.61.num.10.* d *In allato Can.* Cum omnibus *dist.81.* e *Tom.1. Concilior. Collect. Labbe pag.* 1190. *edit. Parisiensis anno 1691.* f *In eodem loco num.5.* g *Braschius in suo Promptuar. Synodali cap. 98. num. 28. & 30. Monacellus in Formul. practico tom.1. tit.6. formul.2. num.3.

retinere. Traditur de celeberrimo viro ob generis sui præstantiam, & auctoritatem, qui amplissimam jurisdictionem, curamque animarum gerens, florente adhuc juventute, plures ipse familiares, ac domesticos sibi adlegerat. In iis autem locis degebat, ubi viri cum mulieribus absque ulla populi admiratione versantur. Domi suæ diu retinuerat mulierem, ob quam illius probitas non exiguum detrimentum acceperat. Interjecto aliquo temporis spatio, jamque adultus vitæ rationem, atque institutum mutavit; mulierem tamen haud dimisit, licet nulla cum ipsa consuetudo intercederet, adductus sententia quorumdam Theologorum, qui falso contendebant nulla ipsum lege teneri, ut eamdem mulierem domo expelleret. Clemens XI. pietate, ac doctrina insignis litteras ad illum dedit sua manu exaratas [a], quibus omnia, quæ delata fuerant, plene exponit, ac deinde his verbis ad illum monendum utitur: *Fidem iis præstandam duximus* (agit Pontifex de consilio retinendi mulierem) *ob certissima, atque iterata documenta, quæ nobis exposita fuerunt. Porro id contigisse ob eam causam putamus, quod falso arbitratus es muneri tuo satisfecisse, postquam pravam omnem consuetudinem abjecisti cum muliere, de qua sermo est; quam opinionem tibi fovere non dubitarunt ex iis fortasse aliqui, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Quamobrem, cum in gravissimo hoc negotio circumfusam erroris nebulam dissipare omnino teneamur, secretissimas has litteras ad Te manu nostra scripsimus, ut paterna benevolentia, & studio quo possumus maximo te moneamus, haud satis esse pro animæ salute atque innocentia conservanda, si criminis labem effugias, sed etiam requiri necessario, ut ædibus tuis, omnique ditione tua mulierem eamdem depellas. Hoc enim pacto ante oculos populi tibi subjecti nunquam obversabitur tuorum criminum monumentum, ideoque simul de medio tolletur impedimentum omne, ne populus ipse ad virtutem incitetur, quod præstare omnino debes tuis præceptis, sanctisque vitæ exemplis. Pro certo habeas a veritate longe alienos esse, qui contrarium affirmant, verbisque nostris fidem præ cæteris habendam, non solum ob testimonia amoris nostri, quæ tibi jam per tot annos dedimus, sed præsertim ob causam Apostolici muneris, quo pro anima tua æque, ac pro nostra rationem Deo reddere debemus.* Hactenus Clemens XI.

14. Præter conditiones, quæ ad causæ ipsius æquitatem, & Parochi existimationem pertinent, conditiones quoque adjunximus, quæ in ancillis requiruntur: his autem verbis usi sumus: *Honestæ pariter esse debent, & communi opinione probatæ &c.*

15. Equidem Braschius Parochis ancillas quinquagenarias concedit [b], ejusque sententiam Monacellus tuetur [c]. Idem statuit Carolus Cardinalis Barberinus in celebri Synodo Farfensi, quam celebravit anno 1685.[d]: *Honestæ semper famæ* (inquit) *& quinquagenariæ majorem.* Idem decernit Episcopus Montefiasconen. Bonaventura [e], licet inter famulam & Pa-

a *Habentur lib.2. Epistolarum pag.642.* b *In loco allato num.10. & num.30.*
c *In eod. loco num 1.* d *Pag.185.* e *Pag.402.*

& Parochum sanguinis propinquitas intercedat: *Famula autem morum probitate commendata aetatem quinquaginta annorum excedat: quod intelligi volumus etiam de illa, quae ad servitium admittitur consanguineorum, cum quibus convivunt Ecclesiastici*. Nos quidem testimonium honestatis de ancillis ejusmodi proferendum indiximus, quadragenarias tamen permisimus, si solae cum Parocho fuerint; hac etiam aetate minores indulsimus, si aliae mulieres Parochi consanguineae in eodem domicilio vitam exigant, aut si ipsae ancillae famulis matrimonio jungantur: etenim deprehendimus id receptum alias in hac Dioecesi, aliisque Synodis probatum. Ita sancitur in Pisana, quam Archiep. Frosini anno 1708. celebravit [a]: *Mulieres bonae famae saltem annum quadragesimum attingentes*. Magnum discrimen exposuimus, cum horas hibernarum noctium prope ignem cum sola ancilla Parochus insumit. Qui id perspicere magis expetat P. Theophili Raynaudi librum percurrat, quem ipse hoc pacto inscripsit [b]: *De sobria frequentatione mulierum per sacros homines*. His omnibus, quae Raynaudus copiose, eruditeque commemorat, illud tantum superaddimus vocabulum [c] *Focaria*, quod famulam reipsa significat, curam ignis gerentem, pro Sacerdotis ac Parochi concubina a multis Scriptoribus intelligi [d].

16. Tandem prope finem ejusdem nostrae institutionis illa quoque subjecimus: *Qui disciplinam, & Instituta Ecclesiae &c.*

17. Qui diligenter expendet omnia, quae in hac nostra Institutione proponimus, non disciplinae severitatem a nobis optari fatebitur, sed id solum, quod justum, Cleroque nostro consentaneum prorsus videtur. Qui de Parochis, eorumque consanguineis mulieribus simul commorantibus verba faciunt, sanguinis cognationem honestatis famae conservandae plurimum suffragari testantur. Id vero nullam vim, nullumque pondus praebere ajunt, statim ac documenta aliqua contra afferantur, ex quibus non solum crimen aliquod deprehendatur, sed legitima tantum mali suspicio desumatur. Tunc enim prohibendum judicant Parochum, aut Sacerdotem cum mulieribus consanguineis in eodem domicilio contineri [e]. Thomassinus praesertim multa Concilia Provincialia, ac Dioecesana memorat, quibus id constituitur. In Conventibus Ecclesiasticis Dioecesis Petricorensis de usu Sacramentorum traditur [f], hanc Parochi cum mulieribus sibi cognatis domicilii societatem impediendam fore omnino ab Episcopis, si eos non laterent gravissima mala, quae ab hac consuetudine dimanant. Recentiores etiam Canonum Interpretes asserunt [g] sanguinis vinculum, aetatem, & facultatem impetratam tamdiu solum probari, donec scelus aliquod, vel sceleris legitima suspicio in vulgus [h] emanaverit,

Xxx 2

a *Pag. 80.* b *Tom. 12.* c *Du-Gange in Gloss. ad verb. Focaria.*
d *Macrius in Vocab. Ecclesiastico ad idem verbum.* e *Raynaudus lib. all. pag. 359. Thomassinus par. 1. de Beneficiis lib. 2. cap. 64.* f *Par. 2. edit. Parisien. anno 1693. pag. 247.* g *Tit. de cohabitat. Clericor. & Mulierum.* h *Pirbing. eod. tit. §. 1. num. 4. Schmalzgrueber §. 1. Anacletus § 1. Engelius num. 2.*

rit. Sanctus autem Carolus Borromæus [a] sibi tantum facultatem attribuit concedendi Parochis, ut cum mulieribus etiam consanguineis simul habitent, quod nunquam se permissurum testatur, nisi antea de honestate earum mulierum certissima testimonia conquisierit. Post hæc Vicariis Foraneis indicit, ut post singulos tres menses illarum mulierum domos invisant, *quæ cum Ecclesiasticis etiam ex scripta nostra facultate habitant, de iisdem præterea inquirant*.

18. Superest, ut diluamus ineptas prorsus excusationis causas, quæ proferri solent, atque ad tria capita rediguntur. Primum ajunt id consuetudine firmatum esse, quod pravus usus nuncupari debet; moremque veterem appellant id, quod paucis abhinc annis a quorumdam contumacia profluxit. Neque præ cæteris illud expendunt nullam admitti consuetudinem, cum agitur de animæ salute, quæ ad Jus Divinum pertinet: *Lex naturalis* (inquit S. Thomas [b]) *& Divina procedit a voluntate Divina: unde non potest mutari per consuetudinem procedentem a voluntate hominis, sed solum per voluntatem Divinam mutari potest. Et inde est, quod nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra Legem Divinam, & naturalem*. S. quoque Isidorus hæc subdit [c]: *Multa sunt consuetudine vitiata, multa pravo usu præsumpta, multa contra pudicos mores illicite usurpata: cedat consuetudo auctoritati, pravum usum lex, & ratio vincat: adime consuetudinem, serva legem*.

19. Secundo ajunt mulieres, quæ juventute floreant, a Parochis necessario requirendas, ut possint ipsæ injunctis ministeriis operam dare, & Parochis etiam prodesse, si morbo aliquo crucientur. Verum, qui ita sentiunt, æquo animo patiantur, si S. Hieronymo potius, quam illis fidem habeamus. Scripsit S. Doctor ad Nepotianum epistolam 12. lib. 2. inscriptam: *De vita Clericorum, ac Sacerdotum*. Postquam eadem epistola pie, sapienterque objurgavit Clericos, ac Sacerdotes, qui commune cum mulieribus domicilium haberent, ægritudinis difficultatem sibi proponit, & statim his verbis respondet: *Ægrotanti tibi quilibet Sanctus Frater assistat, & germana, vel mater, aut probata quælibet apud omnes fidei. Quod si hujuscemodi non fuerint consanguinitatis, castimoniæque personæ, multas anus nutrit Ecclesia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant ministrando, ut infirmitas quoque tua fructum habeat eleemosynæ. Scio, quosdam convaluisse corpore, & animo ægrotare cœpisse. Periculose tibi ministrat, cujus vultum frequenter attendis*. S. Hieronymus de illis viduis plusquam sexagenariis verba facit, quæ alebantur ab Ecclesia, & Nepotianum, cæterosque omnes admonet, ut ipsarum opera utantur, si forte in morbum labantur. Constat igitur non probari a S. Hieronymo illorum opinionem, qui ancillas haud majores viginti quinque annis expetunt, ut tuendæ sanitatis curam suscipiant.

20. Ter-

a *Lib. 1. in Act. Eccl. Mediolanen. edit. Lugdunen. anno 1682. pag. 331.* b *In 1. 2. quæst. 97. art. 3. ad 1.* c *Lib. 2. Synonymorum cap. 16.*

20. Tertio affirmant a criminibus solum abstinendum, reliquas autem sollicitudines, metusque penitus abjiciendos: si quæstioni, de qua sermo est, accommodari potest hujusmodi sententia, manus victas ipsis præbemus. Sin autem e contrario se res habet, procul dubio magis confirmantur omnia, quæ huc usque nos exposuimus. Duplex itaque peccati species objicitur; prima quidem, si inter virum, ac mulierem scelus aliquod reapse admittatur; secunda vero in populi offensione continetur, ob quam nempe ruinæ spiritualis occasio populo traditur, cujus oculis ratio vitæ nostræ, atque institnta subjiciuntur. Primum non semel accidit, & facile evenire potest non sine gravissimo illius detrimento, qui ejusmodi crimine inquinabitur: secundum vero semper contigit, & in posterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho versabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in superiori Institutione, & his litteris magis explicavimus.

21. Equidem diximus non semel accidisse, & in posterum evenire posse, ut homo, ac mulier ob hanc consuetudinem grave scelus perpetrent, quod tamen nullam affert Ecclesiasticis nostris injuriam, quos sane magni facimus, nec irasci, aut queri de nobis poterunt, si ipsos Sanctitate Davidi, fortitudine Samsoni, sapientia Salomoni comparamus. Attamen cum S. Hieronymo [a] illud repetimus *non semel accidisse, & in posterum evenire posse, ut homo, ac mulier ob hanc consuetudinem grave scelus perpetrent*, nisi cautiones necessariæ interponantur: *Ne sub eodem tecto maneas, nec in præterita castitate confidas. Nec Sanctior David, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper, quod Paradisi colonum de possessione sua mulier ejecerit*. Etenim, neque honestas anteactæ vitæ, neque major ætas, neque ulla turpitudo animos a discrimine vacuos & immunes præstare potest. S. Paulus usque ad tertium Cœlum raptus fuerat, & quinquagesimum septimum ætatis annum attigerat, juxta accuratum præstantium virorum judicium, cum secundam ad Corinthios epistolam scripsit, ubi hæc libere fatetur: *Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet*. Hic autem *Angelus Sathanæ* non fuit vehementissimus capitis dolor, uti Faber, & Erasmus falso interpretantur, sed acerrimum prælium, quod pro tuenda castimonia frequenter habere cogebatur. Id præclare ostendit Estius doctrinæ fama clarissimus [b]. S. Benedictus ob severissimam vitæ rationem, ac disciplinam, & inusitata prodigia omnium laudibus celebrabatur, tamen Sanctus Gregorius commemorat magna libidine inflammatum eum fuisse, postquam in mulierem oculos conjecerat, itaut inter spinas nudum corpus projecerit, ut libidinis impetum coerceret: si Sancto Ferrerio credimus, ea mulier nulla venustatis specie prædita erat, sed potius gibbosa, ac deformis [c]: *Cœpit cogitare de quadam muliere gibbosa*,

a *In ead. epist. ad Nepotianum*. b *In Commen. cap. 12. ejusdem 2. epist. ad Corinthios*. c *In Serm. de S. Benedicto*.

gibbosa, quam viderat in civitate, & in tantum tentatio augmentabatur, quod volebat dimittere eremum, & redire ad mundum ad inquirendam dictam gibbosam: quid fecisset, si fuisset pulchra! Equidem Dœmon ita callidus est, ut fœdas etiam mulieres eleganti pulchritudine ornatas nobis effingat: *Cupidini* (inquit idem S. Doctor [a]) *nulla deformitas &c. Sed Diabolus pingens speciosum efficit, quidquid fœdum, & horridum fuerit.*

22. Gravissimum fore detrimentum innuimus, atque incredibilem perniciem, si peccati ejusmodi labes contrahatur. Nam facile contingere potest, ut varii iteratique actus in proximam, & voluntariam occasionem convertantur. Insuper in pluribus locis hujus Diœcesis solus Parochus obtinet Confessiones audiendi facultatem; ob quam causam sæpius a nobis petitur, ut eamdem facultatem alteri Sacerdoti conferamus; licet non omnino idoneus ad hoc munus obeundum judicetur, ex quo satis constat id necessarium haberi. Cum hæc ita sint, si mulier scelera expiare velit Sacramento Pœnitentiæ, nequit absolvi a Parocho criminis inhonesti complice, quod cautum fuit hujus Sedis Archiepiscopalis legibus. Neque Parocho hæc facultas restituitur, licet solemne aliquod Jubilæum indicatur. Tunc enim Pontifex auctoritatem impertit, ut crimina Pontifici, vel Episcopis reservata condonentur per eos solumConfessarios, qui ab Episcopis probati fuerint. Quare, si Confessarius in hac Diœcesi peccati sui complicem absolvere nequaquam permittitur, ut patet ob facultatem ipsi ademptam, illud necessario consequitur haud posse mulierem a Parocho absolvi, qui particeps ipsius sceleris extiterit, licet Jubilæum promulgatum fuerit [b]. Accedit etiam, quod Parochus, si confiteri velit, antequam Sacrum faciat, aliquem adire debeat, qui facultate absolvendi a criminibus reservatis præditus sit, aut absolutionem saltem indirectam exposcere ab aliquo Sacerdote, qui illa facultate careat, ea semper conditione interposita, ut quam primum poterit ad Confessarium accedat, qui facultatem ejusmodi obtinuerit. Quippe, uti dictum est, scelus inhonestum a Parocho cum sua Parochiana patratum, a nobis tantum dimittendum reservatur: neque illorum opinionem probamus, qui putant ancillam, qui paternum domicilium in aliena Parochia situm habet, nequaquam pertinere ad ditionem ejus Parochi, cui famulatum præstat. Id quidem verum est, cum de ineundo matrimonio res agitur, non autem, cum Paschali mandato parendum est. Quare, cum nos solum rem declarare pro ratione muneris nostri possimus, decernimus, ut sicuti ancilla in ejus Parochi ditione posita censetur, in cujus ædibus commoratur, cum Paschali præcepto satisfacere debet, sic etiam eidem Parocho subjecta judicetur, cum reservatum nobis incontinentiæ crimen inter ipsos contigerit.

23. Addidimus etiam paulo ante, quod populi offensio, ac scandalum

a *De singularitate Clericor.* b *Bonacina disp. 5. de Sacramentis quæst. 7. punt. 8. §. 5. num. 10. V. va in suo Tract. de Jubil. quæst. 11. art. 3. num. 4.*

lum *semper contigit, & in posterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho versabitur, qua careat iis conditionibus, quas enumeravimus in superiori Institutione, & his litteris magis explicavimus*. Id vero neque dictum temere, aut inconsulto fuit. Theologi quæstionem de scandalo instituunt, illudque sic definiunt *dictum, vel factum minus rectum, prabens alteri occasionem spiritualis ruinæ*. Illud autem *dictum, vel factum minus rectum* existimant, quod reipsa pravum est, vel aliquam pravitatis speciem præbet. Reliquis omnibus omissis, quæ ad rem nostram non faciunt, illud etiam docent *scandalum activum*, de quo verba facimus, *aliud per se, aliud per accidens* nuncupari. Primum sane, cum aliquis pravo dicto, vel facto contendit alium ad crimen patrandum allicere, aut si careat hujusmodi voluntate, nefarioque consilio, dictum ipsum, vel factum ejus conditionis est, ut in scelus pertrahat; secunda vero scandali species in eo sita est, cum nempe aliquis ex dicto, vel facto alterius peccandi occasionem ob pravam indolem desumit, licet dictum ipsum vel factum ab omni pravitate alienum sit, neque illius auctor nefarium aliquid ingerere unquam cogitaverit [a]. Cum hæc ita se habeant, quis a gravi scandali crimine Parochum vindicare poterit [b], qui domi suæ retinuerit, aut in posterum ancillam retinebit, quæ destituatur iis conditionibus, quas exposuimus, quamvis ipse eam mentem nunquam habuerit, ut populo offensionem, ac perniciem afferat? Nam res ipsa mala est, quia sacris Canonum legibus interdicitur; neque in dubium revocari potest aliquid saltem mali præseferre. Porro id totum ex epistola S. Pauli colligitur [c], ubi licere quidem fatetur uti dapibus, quæ Idolis antea propositæ fuerunt, tamen hæc statim addit: *Videte autem, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recumbentem, nonne conscientia ejus cum sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem*. Hæc sane libertas, quæ jam multum invaluit, & ob quam nonnulli cum mulieribus habitant, licet ipsæ necessariis conditionibus careant; eorum pariter falsa opinio, qui a criminibus solum reipsa abstinendum prædicant, reliqua vero, tanquam ineptias, flocci æstimanda, hæc, inquam, libertas, & falsa opinio a Sanctis Patribus vehementer improbantur, ac præsertim, si agatur de Sacerdotibus, & animarum Rectoribus: *Quid si dixeris* (ait S. Hieronymus [d]), *& mihi sufficit conscientia mea; habeo Deum judicem, qui meæ vitæ est testis; non curo, quid loquantur homines: audi Apostolum scribentem, providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus*. Idem S. Doctor statim

a *S. Thomas 2. 2. quæst.43. art.1.* b *S. Matthæus cap.18.* c *1.ad Corinth. cap.8.*
d *Lib.2. epist.9. quæ inscribitur de evitando suspecto contubernio.*

tim ac percepit se a Romanis obtrectari, quod frequenter cum sanctis, & primariis Urbis mulieribus Paula, Eustochio, ac Melania versaretur, quas impulerat, ut relicto Civitatis vano strepitu Monachis parem disciplinam, & institutum amplecterentur, eas obtrectationes, & maledicta nequaquam aspernatus est, sed consilii sui rationem, atque innocentiam patefacere voluit; deinde ex Urbe migravit, & præclaram ad Asellam epistolam dedit, quæ libro primo quadragesimum quintum locum obtinet. Theodorus Cappadociæ Sacerdos monitus a S. Basilio, ut ancillam, quam domi habebat, statim depelleret, septuagenarium se esse respondit, & omni libidinis motu penitus immunem. Sanctus tamen Basilius hæc subdidit: *Neque enim credo, eum, qui septuaginta annos natus est, cum muliere animi perturbatione commotum habitare. Nec tamen ob aliquam turpem actionem, quæ facta fuerit, statuimus ea, quæ statuimus, sed quia ab Apostolo docti sumus, fratri non est ponendum scandalum, vel offendiculum. Scimus autem, quod recte, & sane factum ab aliquibus, erit aliis occasio ad peccatum. Ea de causa decrevimus Sanctorum Patrum constitutionem sequentes, ut a muliere separeris*. Equidem mulieres juxta Ritum Hebræorum suos Magistros sequebantur, quibus etiam necessaria ad vitam sustentandam administrabant. Id Sunamitis exemplo in Elisæum satis comprobatur [a]. Sanctus etiam Lucas commemorat [b], quod *Mulieres aliquæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Deinde Apostoli pias quoque mulieres suorum itinerum comites habere non dubitarunt, quæ suis expensis, vel congestis eleemosynis alimenta necessaria suppeditabant. Id Divini præceptoris exemplo ducti faciebant, ea tamen cautione adhibita, ne mulieres hujusmodi ullam mali suspicionem, aut speciem inferrent: *Consuetudine* (ait Estius [c]) *intantum recepta, ut & Christus Dominus eamdem circa se admittere non fuerit dedignatus. Neque enim assumebantur ad hujusmodi ministerium mulieres, nisi quarum castitas cum pietate conjuncta adeo nota esset, ac probata, ut omnem excluderet incontinentiæ suspicionem*. Igitur consueverunt Hebræi pias mulieres secum adducere, a quibus vitæ alimenta perciperent. At vero, postquam S. Paulus, ac Barnabas gentibus Evangelium promulgare cœperunt, agnoscentes hanc mulierum societatem, licet necessariam atque innocentem, obtrectationibus locum exhibere, ad Corinthios Paulus scripsit [d], Barnabæ, sibique alimenta præbenda esse: *Numquid non habemus potestatem manducandi, & bibendi &c. Quis militat suis stipendiis unquam?* Asserit quidem in ipsorum potestate esse, ut mulieres Administras secum adducant; *Numquid non habemus potestatem mulierem Sororem circumducendi?* Sed illud respondet: *Sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi*. Quamobrem S. Hieronymus, dum caput 27. Evangelii S. Matthæi interpretatur, his verbis sententiam nostram confirmat: *Consuetudinis Judaicæ fuit*,

a *Lib.4. Regum cap.4.* b *Cap.8.* c *Cap.9. primæ epist. ad Corinthios pag.280.*
d *Cap. 9.*

fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum Praeceptoribus ministrarent. Hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus abjecisse se memorat.

24. Reliqua omnia, quæ in superiori Institutione proposita sunt, nulla indigent explicatione; ideoque finem facimus nostram tibi benedictionem impertientes. Nos quidem hanc Institutionem confecimus, hasque litteras exaravimus, ut voluntatem nostram declararemus; illud tantum superest, ut jussa nostra executioni demandata intelligamus, utque obsequentes commendemus, pervicaces autem, inviti puniamus. Deus tibi propitia omnia concedat.

INSTITUTIO LXXXIV.

Responsum redditum Vicario foraneo, qui nonnullas quæstiones proposuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in Diœcesi iterum Baptismo abluantur sub conditione, *cum ad Ecclesiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena Diœcesi ad confessiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac nostra Diœcesi Pœnitentiæ Sacramentum administrarunt. Item de iis Sacerdotibus, qui in hac Diœcesi Bononiensi ad certum tempus probati, eo temporis spatio jam peracto, tamen Jubilæi tempore Confessiones audire non dubitarunt, utrum sicut illicite, ita invalide Sacramentum Pœnitentiæ contulerint.*

1. Accepimus tuas litteras, ex quibus nulla sane molestia, aut dolor, sed voluptas singularis in animo nostro concitata est, ob quam gratias tibi persolvimus; nihil enim magis expetimus quam a præstantibus doctrina, ac pietate viris moneri de iis, quæ ad hanc civitatem, ac Diœcesim recte administrandam conferre plurimum videantur, cujus curam Dei gratia, ac Sedis Apostolicæ beneficio suscepimus; sed rem aggrediamur.

2. Primum fateris, te Institutionem nostram de Obstetricibus, quæ octavo loco posita est, percurrisse, ubi decernitur, Baptizatos ab ipsis, si superstites fuerint, ad Ecclesiam deferendos, ut ritus, ac cæremoniæ, quas Obstetrices omiserunt, perficiantur; nec hujusmodi infantibus conferendum a Parocho Baptismum *sub conditione*, ob eam causam, quod illi in privato domicilio Baptismum susceperint, sed rationem, modumque investigandum, quo Baptismus collatus fuit. Nam si materia, ac forma, quæ necessario requiruntur, minime defuerint, soli ritus Ecclesiæ superaddendi sunt. Quod si dubitandi de his legitima causa objiciatur, tunc non cæremoniæ solum addendæ sunt, sed iterum Baptismus *sub conditione* conferendus: ex his omnibus illud desumis, tutius, ac facilius futurum esse, si generatim statuatur, iterum baptizandos *sub conditione*, cum ad Ecclesiam feruntur pue-

ri, quos privatim Obstetrices, aut alius quilibet salutaribus undis abluit.

3. Hanc quæstionem proponunt Scriptores, qui varias, ut moris est, opiniones tuentur: plures id probant; alii tamen in iis tantum locis, ac Diœcesibus id permittendum censent, ubi ritualia, ac Decreta Episcoporum facultatem ejusmodi concedunt: aliqui tandem putant infantes tantum *sub conditione* tunc iterum baptizandos, cum in dubium revocatur post accuratum examen, an rite Baptismus per Obstetricem privatim collatus fuerit [a].

4. Dissertationem conficere nolumus de illa jam prope communi omnium sententia conferendi sacramenta *sub conditione*, & absolutione, atque *dispensatione ad cautelam*. Illam pene omnes amplexi sunt. Hoc enim pacto diligens rerum gestarum inquisitio prætermittitur, nec magna librorum copia evolvenda est, neque diversæ Auctorum opiniones expendendæ: attamen illos magnopere probamus, qui judicant Baptismum *sub conditione* non esse iterum conferendum infantibus, qui privatim per Obstetricem abluti jam fuerunt; nisi forte, re diligenter examinata, legitima dubitandi causa exhibeatur, an Baptismus per Obstetricem rite peractus sit.

5. Rationem hujus sententiæ alio loco adduximus [b], & in ea magis confirmati sumus, cum hæc in Romano Catechismo scripta deprehendimus [c]: *Neque enim desunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, si quemvis sine delectu cum adjunctione illa baptizent: quare si infans ad eos deferatur, nihil prorsus quærendum putant, an is prius ablutus fuerit, sed statim ei Baptismum tribuunt, quin etiam, quamvis exploratum habeant, domi sacramentum administratum esse, tamen sacram ablutionem in Ecclesia, adhibita solemni ceremonia, cum additione, repetere non dubitant, quod quidem sine sacrilegio facere non possunt, & eam maculam suscipiunt, quam Divinarum rerum Scriptores irregularitatem vocant. Nam ea Baptismi forma ex Alexandri Papæ auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter discussa, dubium relinquitur, an Baptismum rite susceperint; aliter vero nunquam fas est etiam cum adjunctione Baptismum alicui iterum administrare.* Advertimus etiam sententiam eamdem firmatam fuisse auctoritate Sacræ Congregationis Concilii, quam universi plurimi facere debent; siquidem quæstionem tuam Cardinalis Marescottus Sacræ Congregrationi proposuit, cum Tiburtinæ Ecclesiæ præesset, ejusque statum eidem Congregationi referret. Die autem 19. Decembris anno 1682. hoc Sacra Congregatio responsum dedit: *Infantes ab Obstetricibus baptizatos posse rebaptizari sub conditione in casibus particularibus, ubi rationabile dubium oritur circa validitatem Baptismi prima vice collati.*

6. Sed

a *Layman in Theolog. Moral. lib.5. tract.2. cap.5. num 3. vers. Quod vero Sotus &c. Leander tom.1. tract.2. disput. 3. quæst. 45. Gobat. quæst. Theolog. Sacramen. tractat.2. cas.13. sect.1. n.368. & 378.* b *Instit.8.* c *Part.2. de Sacram. Baptismi num.37. ut seq.*

6. Sed illud hanc sententiam magis confirmat, quod sancitum fuit ab Ecclesia, videlicet Baptismum ab Hæretico collatum esse validum, si nihil eorum, quæ ab Ecclesia Romana præscribuntur circa materiam, formam, atque intentionem, fuerit omissum; & cum disputatio instituitur, an baptizatus ab Hæretico, iterum *sub conditione* Baptismum suscipere debeat, cum in sinum Romanæ Ecclesiæ restituitur, id solum peragendum omnes testantur, cum de validitate collati antea Baptismi non immerito dubitatur [a]. Præ cæteris Cardinalis Albitius [b] fatetur hoc institutum a Congregatione S. Officii penitus observari, nec unquam contrarium aliquod decerni, nisi cum incertum, dubiumque est, utrum Hæreticus, qui Baptismum administravit, omnia perfecerit, quæ circa materiam ac formam Baptismi requiruntur: sed novum aliud afferamus Sac. Congregationis Concilii documentum.

7. *Frater Mathias Hernandez Ordinis Prædicatorum in supplici libello a Sanctissimo remisso exponit, quod in civitate Navarra, aliisque locis Diœcesis Sancti Jacobi de Cuba in Indiis Occidentalibus Parochi solent rebaptizare sub conditione tum infantes domi in casu necessitatis baptizatos, non alia ratione, quam quia Baptismus non fuit in Ecclesia Parochiali collatus, tum etiam Hæreticos ad Catholicam Fidem conversos, licet asserentes, se baptizatos fuisse servata forma, & adhibita materia ab Ecclesia præscripta sub unico prætextu, quod ignoretur, qua, & qualis fuerit intentio, cum qua fuerunt baptizati; supplicat præterea, opportune desuper provideri. Ut igitur Parochi ex hujus Sacræ Congregationis oraculo edoceantur, Eminentissimi Patres respondere dignabuntur.*

Primo, an infantes domi in casu necessitatis baptizati, sint sub conditione rebaptizandi;

Secundo, an, & in quibus casibus Hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur.

Die autem 27. Martii anno 1683. ita respondit.

Ad primum negative, nisi adsit dubium probabile invaliditatis Baptismi;

Ad secundum, ut supra.

8. Pro certo habeas Sac. Congregationis Decreta, quæ proferimus, non desumpta ex iis Scriptoribus, qui ipsa commemorant, licet nunquam ea subjecta oculis habuerint; Nos illa in actis perspeximus, & manu nostra pariter descripsimus, cum perhonorifico Secretarii munere fungeremur; magnum quidem tunc laborem impendimus, cujus tamen nunquam pœnituit, nec in posterum pœnitebit.

9. Eadem nostra Institutio, quæ scribendi occasionem tibi præbuit

a *Card. de Lugo Respons. Moral. lib. 1. dub. 2. per totum. Gobat. quæst. Theolog. Sacram. tract. 2. cas. 13. sect. 2. Raynaudus in Heteroclit. Spiritual. tom. 16. punct. 10. num. 26. & seq. folio 142.* b *Card. Albit. in tract. de Inconstantia in Fide cap. 33. num. 24. & seq.*

de irregularitate pariter agit, quæ a Parocho contrahitur, si Baptismus *sub conditione* administretur, antequam diligenter examinaverit, utrum, & nequaquam temere, suspicari possit aliquid ad Baptismum necessarium fuisse prætermissum. Porro hujusmodi irregularitas colligitur *Ex Cap. ex litterarum* Alexandri III. *de Apostatis,& iterantibus Baptisma*:Scriptores autem inquirunt, an hæc pœna illos tantum afficiat, qui iterum Baptismum conferunt nulla adhibita conditione, an eos pariter, qui absque ullo examine Baptismum iterum *sub conditione* administrant; insuper, an eadem pœna contra baptizatum, & baptizantis administrum solum infligatur, an baptizantem quoque ipsum comprehendat. Postremo, utrum hæc irregularitas ad ulteriores Ordines aditum intercludat, an vero impediat solum exercere Ordines, qui jam percepti fuerunt.

10. Aliqui profecto pœna hujusmodi eos minime illigari putant, qui Baptismum *sub conditione* iterum conferunt, ob eam causam, quod adjuncta conditio rem suspensam, & ancipitem relinquit, ita ut Baptismum reipsa administrare non intelligat, nisi forte in primo Baptismo necessarium aliquod defuerit [a].

11. Alii tamen judicant hanc pœnam irregularitatis in illos quoque decerni, qui baptizant *sub conditione*, licet prudenter dubitare nequeant, an primus Baptismus rite collatus fuerit juxta Ecclesiæ disciplinam, & instituta: nam temere, & inconsulto rem maximi ponderis suscipiunt; accedit etiam, quod interposita conditio deliberatum baptizandi animum nequaquam immutat. Siquidem, qui hoc modo baptizat, nullum in dubium revocat, an vere, & valide primus Baptismus fuerit administratus. Hinc dicitur ipse Baptismum secundum re ipsa contulisse; quippe novum Baptismum jam baptizato tradit, qui sane verus Baptismus nuncupari debet, licet ea conditio interponatur. De his plures Auctores copiose differunt [b].

12. Perpauci existimant hac pœna irregularitatis baptizantem non devinciri, sed plurimi arbitrantur ob eamdem pœnam solum ascensum ad

a *Suarez. in 3. par. tom. 3. quæst. 71. art. 4. disput. 31. sect. 6. dub. 5. Navarr. in Manuali tom. 1. cap. 27. n. 246. Bonacina Oper. Moral. tom. 1. in tract. de Censuris disput. 7. quæst. 3. punct. 3. n. 4. Layman. Theolog. Moral. lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 2. vers. 4. Gibalin. de Irregularit. cap. 5. consectar. 4. per totum pag. 312. Tamburinus Oper. Moral. tom. 2. lib. 10. tract. 4. cap. 13. §. 2. Leander Oper. Moral. tom. 1. tract. 2. disput. 6. quæst. 9. & tom. 5. tract. 2. disput. 18. quæst. 12. Diana in edit. coordinat. tom. 5. tract. 5. resol. 20. Franc. de Magistris in Praxi Fori Ecclesiast. tom. 2. lib. 1. tit. 8. cap. 4. num. 7. vers. Et nota. Castropal. Oper. Moral. tom. 6. disput. 6. punct. 10. num. 6. Pirbing. in quintum decretal. tit. 9. n. 13.*

b *Salzed. ad Diaz in praxi canon. c. 13. vers. Aqua quidem irregul. Sayr. de censuris lib. 7. c. 8. n. 23. & seqq. Majol. de irregularitate lib. 3. cap. 14. num. 5. Hugolin. in eodem tract. cap. 35. §. 3. n. 4. Barbos. cap. De quibus n. 3. de Baptismo. Filliucc. Oper. Moral. tract. 20. num. 182. Vulp. Resolut. Moral. 103. num. 3. & seqq. Fernandez de Herrodia de sacram. Baptismi part. 4. dub. 2. num. 4. Megal. par. 3. Instit. Confess. & Poenit. lib. 7. cap. 2. num. 36.*

ad superiores Ordines impediri, inter quos Gibalinus [a], ac Pyrhinghius [b] numerantur; non desunt tamen, qui censeant ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri non posse; eos Sayrus fuse commemorat [c].

13. Nos quidem exposita superius Catechismi Romani auctoritate adducti illorum opinionem probavimus, qui putant irregularitatem ab illis contrahi, qui *sub conditione* Baptismum administrant, cum nulla est suspicandi causa, an primus Baptismus rite peractus fuerit. Illorum quoque sententiam amplectimur, qui tradunt ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri nequaquam posse; nam Romanus Catechismus Sacerdotes etiam, ac Parochos commemorat, quos etiam nominat S. Carolus Borromæus, qui in tertia Synodo Mediolanensi irregularem eum pariter declarat, qui *sub conditione* Baptismum iterum confert: constat autem nullum Ordinem inveniri, ad quem Sacerdotes, ac Parochi provehantur. Idem monuit Altovitus a Secretis Sacræ Congregationis Concilii [d]: *Siquidem*, inquit, *Synodus Mediolanensis*, *& Catechismus Romanus; quorum maxima est auctoritas*, *& cæteris præferenda*, *loquuntur expresse de Sacerdotibus & Parochis rebaptizantibus sub conditione*: *unde irregularitas*, *quæ inibi statuitur*, *& respective præsupponitur adversus dictos Sacerdotes*, *& Parochos*, *necessario intelligenda est de impediente exercitium Ordinum susceptorum*, *cum non detur alius Ordo sacer*, *ad quem Sacerdotes*, *& regulariter Parochi ascendere possint*.

14. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco in tuis litteris proponitur: nos igitur admones recentis Jubilæi tempore, quod Pontifex indixit, & nos in civitate, ac Diœcesi promulgavimus, aliquos Sacerdotes tum Regulares, tum Sæculares venisse ex vicinis Diœcesibus, in quibus facultatem ad Confessiones audiendas obtinent, ipsosque Pœnitentiæ Sacramentum Diœcesanis nostris administrasse; insuper mones alios Sacerdotes pro excipiendis Confessionibus ad certum tempus a nobis probatos, post idem tempus elapsum per eos dies Confessarii munus exercuisse. De his omnibus consilium nostrum expostulas.

15. Si Sacerdotum hujusmodi nomina nobis perspecta fuissent nihil tuis litteris super hac re foret rescribendum; nam jussu nostro Fiscalis Promotor judicum confecisset, ut debita pœna delinquentibus infligeretur, cum tamen ipsorum nomina nobis ignota sint, ideo responsum quæstioni tuæ faciemus.

16. Itaque duo perpendenda sunt: primum an liceat iisdem Sacerdotibus Pœnitentiæ Sacramentum administrare: secundum, an valide per ipsos conferatur. Primum libere, ac tutissime denegamus; nam Summus Pontifex decernit Confessarium etiam tempore Jubilæi auctoritate Episco-

a *In eodem cap. 5. part. 4. num. 7.* b *In allato tit. 9. § 3.*
c *De Censuris lib. 7. cap. 8. num. 5.* d *In Causa Tudertin. Baptismi seu Irregularit. die 17. Novembris ann. 1685.*

Episcopi probandum. Illi autem veritati magis consentaneam sententiam defendunt, qui solum Episcopum loci intelligunt, ubi Fidelium Confessiones excipiuntur. Quare probatus ab Episcopo loci appellari nequit, ubi Pœnitentiæ Sacramentum administrat, qui ab Episcopo alterius Diœcesis eam facultatem accepit; neque inter approbatos Confessarios referri potest, qui facultatem habuit certo temporis spatio, quod peractum, absolutumque jam fuit. De Sacerdote, qui ab Episcopo alterius Diœcesis ad Confessiones audiendas designatus est, non autem ab Episcopo loci, ubi Fideles confitentes excipere non dubitat, sapienter differunt Cardinalis de Lugo [a], aliique plures [b]. De aliis Sacerdotibus, qui Pœnitentiæ sacramento Fideles audeant expiare, licet facultatis constitutum tempus jam desierit, copiose verba faciunt Cardinalis de Lauræa [c], Tamburinus [d], ac Bordonius [e].

17. Difficilius est judicare, an valide Sacramentum ejusmodi conferatur; ratio illorum Fidelium habenda est: & calamitas expendenda, qui eos Sacerdotes publice expositos ad Confessiones audiendas intuentur, ad quos accedunt pro certo habentes facultate ipsos præditos esse, quæ ad rem gerendam necessario requiritur.

18. Dissentiunt in hac re Scriptores; aliqui prorsus inanem, & irritam ejusmodi absolutionem fatentur; neque enim communis error ad ipsam impetrandam satis esse ducitur, nisi alius titulus adjungatur. Horum nomina Passerinus recenset [f]; alii vero nullam vim inesse his absolutionibus testantur: confitentes tamen *coram Deo* absolutos dici posse contendunt, & veteri quodam Decreto Sacræ Congregationis Concilii suam sententiam confirmant; ajunt a Sancta Matre Ecclesia tunc suppleri, quæ desunt, ea tamen conditione, ut crimina sua legitimo Confessario iterum patefaciant, statim ac errorem illi detexerint [g].

19. Contrarium alii tuentur ob eam causam, quod absolutus *coram Deo* dici nequeat, nisi qui revera ad Pœnitentiæ Sacramentum accedens absolutionem consecutus est; quod si ipsi crimina a Sacerdote rite condonata fuerunt, cur, inquiunt, sua scelera rursum confiteri teneatur [h]?

20. Idem Scriptores putant ob communem errorem rite collatam fuisse absolutionem, licet nullus alius titulus interveniat, quod magis affirmandum est, siquis titulus superaddatur . In medium quoque pro-

a De *Sacram. Pænit. disput.* 21. *sect.* 1. *num.* 23. b *Card. de Lauræa lib.* 4 *senten. disput.* 20. *art.* 3. *num.* 145. *& seq. Passerinus de statu Hominum tom.* 2 *quæst.* 187. *art.* 1. *num.* 157. *Tamburinus in Theolog. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 5. §. 4. *num.* 11. *& seq.* c *In eodem loco n.* 147. *& seqq.* d *Ibidem n.* 28. *& seqq.* e *Tom.* 2. *Oper. Moral. resol.* 34 *num.* 55. f *In ead quæst.* 187 *num.* 347. g *Diana tom.* 1. *Oper. Moralium tract.* 3. *resolut.* 26. *num.* 7. *Molfes. tract* 7. *cap.* 13. *n.* 20. *Barbosa ad Concilium sess.* 23. *cap.* 17. *num.* 15. *Vulp. in resolut.* 163. *num.* 21. *in fine &c.* h *Passerin. eod. loco num.* 564. *Vulp. in ead. resol.* 163. *n.* 18. i *Passerinus in ead. quæst.* 187. *n.* 350. *&* 355. *& seq. Vulp. in ead. resolut.* 163. *n.* 16. *& seq. Gobat. in quæst. Theolog Sacramental. tract.* 7. *cas.* 3. *num.* 107. *& seq & n.* 109.

proferri poteſt ſuffragium præclariſſimi viri Fagnani, quod confecit, cum eſſet a Secretis Sacræ Congregationi Concilii: hanc ipſe opinionem ſequitur in quadam cauſa Aretina die 22. Martii anno 1614 propoſita, cui reſponſum fuit, poſtquam ſuum Theologi conſilium ſcriptum dederunt [a].

21. Sed memoria digniſſimum eſt, quod accidit Patavii, cum Innocentius XI. Jubilæum indixiſſet, eamque Sedem Venerabilis Dei Famulus Cardinalis Gregorius Barbadicus obtineret.

22. Id memorat Clericatus [b]; ſed nos rem integram ex actis Sacræ Congregationis deſumptam exponemus.

PATAVINA

Facultatis abſolvendi.

Occaſione univerſalis Jubilæi nuper indicti pro imploranda Divina ope adverſus Turcas, tres Sacerdotes Capuccini in Patavina Diœceſi abſque approbatione & licentia Eminentiſſimi Epiſcopi confeſſiones ſacramentales plurium ſæcularium perſonarum publice exceperunt; & quamvis fuiſſent moniti a Parocho de eorum inhabilitate, attamen ab inceptis deſiſtere noluerunt. Accerſiti poſtea ab ipſomet Eminentiſſimo Epiſcopo ad docendum de eorum prætenſa facultate abſolvendi, reſponderunt, quod in opinione probabili aliquorum Auctorum Regularium primus eorum uti Guardianus, & Prælatus Regularis, ſecundus uti approbatus in aliena Diœceſi, & tertius uti approbatus ab ipſo Epiſcopo Patavino in alio loco Diœceſis ad annum licet jam elapſum, potuerunt licite & valide tempore Jubilæi excipere dictas confeſſiones abſque nova Ordinarii approbatione. Eminentiſſimus autem Epiſcopus animadvertit, huic prætenſioni reſiſtere tum Conſtitutiones ſanctæ memoriæ Urbani VIII. & Innocentii X. relatas per Fagnan. in Cap. Sane, de offic. & poteſt. Judicis delegati, tum Conſtitutiones ſanctæ memoriæ Alexandri VII. 3. Januarii 1656. & Clementis X. de anno 1670. quæ omnes expreſſe prohibent, ne Regulares abſque approbatione Ordinarii confeſſiones audiant, quamvis in alio loco approbati; tum etiam reſponſa hujus Sacræ Congregationis ſuper dubiis ad Bullam ſanctæ memoriæ Gregorio XV. incipien. Inſcrutabili; tum denique expreſſam mentem Sanctiſſimi Domini Noſtri, qui in Bulla præfati Jubilæi requiſivit, Confeſſarios ab Ordinariis Locorum eſſe approbatos: unde plurimum dubitans de viribus hujuſmodi confeſſionum, ab oraculo hujus Sacræ Congregationis quanto citius reſponderi petit.

Primo, an licite;

Secundo, an valide dicti Capuccini Sæcularium confeſſiones exceperint?

Sacra autem Congregatio die 11. Decembris anno 1683. ita reſpondit:

Ad

a *Tom. 64. Poſition. fol. 385. & ſeq.* b *De Pœniten. deciſ. 31. n. 14.*

Ad primum illicite;

Ad secundum invalide, sed non esse inquietandos illos, qui bona fide confessi sunt. Attamen, si ipsi confessi hoc resciverint, vel de invaliditate confessionis dubitaverint, eosdem teneri reiterare confessionem.

Quo vero ad Capuccinos, Eminentissimus Ordinarius conficiat Processum circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab iisdem exercitam, non obstante contraria dispositione Sacri Concilii Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum, & transmittat.

23. Hæc tibi declaranda habuimus, ut quæstionibus tuis accommodatum fieret responsum. Benedictionem nostram tibi impertimur.

INSTITUTIO LXXXV.

Epistola ad Joannem Antonium Castelvetri Parochum Sanctæ Margaritæ, & Monialium Confessarium tradita. Veterem esse Monialium consecrandarum ritum. Decere maxime hujusmodi ritum in Monasteriis promovere. Quænam sint Moniales consecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis quæ consecrandæ sunt. Esse aptas Moniales S. Margaritæ, sicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc consecratio necessario spectet ad Episcopum. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, & quinam sit consuetudini, Sacrisque Canonibus magis consentaneus.

1. TE nequaquam ignorare putamus a Monialibus S. Christinæ eam semper disciplinam retentam fuisse, ut consecrarentur; non modo cum Monachis Camaldulensibus subjectæ parebant, sed postquam in potestatem Bononiensis Archiepiscopi anno 1627. Pontificis auctoritate interposita, transierunt. Equidem Cardinalis Hieronymus Boncompagnus hujus Civitatis Archiepiscopus anno 1658., ac deinde anno 1675. hanc Monialium Consecrationem peregit; Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster de instituto ejusmodi nihil unquam dubitavit, sed de ratione, qua peragendum esset; ideoque Sacrorum Rituum Congregationem consuluit, quæ die 5. Julii anno 1698. ita respondit: *Servetur Pontificale, & quo ad egressum in Ecclesiam exteriorem, arbitrio Eminentissimi Archiepiscopi*. Cum deinde nova controversia post hoc Decretum excitata fuisset, eadem Sacra Congregatio die 27. Septembris ejusdem anni in hunc modum rescripsit: *Ad Secretarium ad mentem*. Ipse vero Secretarius litteras dedit, & mentem Sac. Congregationis hoc pacto explicavit: *Servandum Pontificale absque ulla immutatione in egressu, ac regressu ad Moniales sacrandas ex consueta Monasterii porta debere prodire, ut in exterius Templum veniant, & eadem porta Monasterium repetendum. Quam ob rem primam Sacræ Congregationis responsionem intelligi solum de modo, & cautionibus ineundis, ne, dum Moniales sacrantur, tumultus excitentur.* Post hæc Cardinalis idem die 11. Januarii 1699. Moniales consecravit, uti

uti constat ex publicis Tabulis, quas Joseph Lodius scriba hujus Curiæ Archiepiscopalis exaravit. Ipse Cardinalis hoc idem perfecit paulo antequam vita decederet.

2. Statim ac nos suscepimus hujus Ecclesiæ administrationem cogitare cœpimus, an reliquas quoque Moniales ritus ejusmodi participes facere teneremur, si necessariis conditionibus præditæ essent, ut velum Consecrationis acciperent. Id vero Institutum cæteris Monialibus convenire duximus, ob sacram ipsius vetustatem, & ob consilium S. Caroli Borromæi, qui in quarta Mediolanensi Synodo sic decrevit: *Ubi Religiosus iste & vetus Moniales solemniter velandi mos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto & ritu revocetur, dummodo intra Monasterium id fiat* [a].

3. Paulo inferius verba faciemus de conditione, quam S. Carolus Borromæus præscripsit, ut intra septa Monasterii fieret consecratio: illud autem magnopere comprobat hunc a nobis ritum promovendum in illis Monasteriis, quæ idonea sunt, quod nempe consecrationis velum Virginibus tantum Monialibus concedi solitum, cum velum Professionis etiam Viduis impertiatur, velum, inquam, consecrationis, si rite percipiatur, aut gratiam auget, tanquam pium, ac religiosum opus [b], aut ipsam gratiam confert, tanquam species aliqua Sacramentalis, ac levia peccata detergit, nisi impedimentum aliquod interponatur [c]. S. quidem Thomas [d], postquam docuit initum a Divino Salvatore cum Ecclesia Matrimonium haud fœcunditate carere, quæ tamen ab integritate nequaquam sejungitur, illud subdit: *Sicut ergo per Matrimonium carnale repræsentatur Matrimonium spirituale quantum ad fœcunditatem, ita oportuit, aliquid esse, quod repræsentaret prædictum spirituale Matrimonium quantum ad ejus integritatem: & hoc fit in velatione Virginum, sicut per omnia, quæ ibi proferuntur, & geruntur, ostenditur; & propter hoc solus Episcopus, cui Ecclesiæ cura committitur, Virgines desponsat, velando, non sibi, sed Christo, quasi Sponsi Paranymphus & amicus. Et quia integritatis significatio plene potest esse in continentia virginali, sed in continentia viduali est semiplena, propter hoc etiam Viduis aliquod velum, non quidem cum illa solemnitate, qua Virginibus, datur*.

4. Itaque, vix persuasum nobis fuit hunc ritum Consecrationis amplificandum in illis pariter Monasteriis, quæ ad illam suscipiendam apta judicantur, licet superiori tempore in more posita non fuerit, statim mentem, animumque convertimus ad Monasterium S. Margaritæ, ubi tu designatus es Confessarius perpetuus, & in quarum Ecclesia Parochi locum, ac dignitatem obtines. Nam merito affirmari potest ab illis Monialibus exempla perfectæ virtutis universæ Civitati præberi. Sed priusquam

a *Tom. 1. Act. Eccl. Mediolan. edit. Lugdunen. ann. 1682. pag. 159.* b *Suarez tom. 4. de Religione lib. 1. c. 11. n. 14.* c *S. Antonin. in 3. part. tit. 2. cap. 2.*
d *In 4. senten. dist. 38. quæst. 1. art. 5. in corpore.*

quam consilii nostri rationem exponamus, rem penitus investigare statuemus, ut cognoscamus, an conditiones omnes in ipsis Monialibus deprehendantur, quæ pro hac Consecratione necessario requiruntur.

5. Porro aliæ ad easdem Moniales pertinent, aliæ vero ad instituta, & leges Ordinis, quem profitentur. Ac primum Moniales debent esse Virgines, & viginti quinque annis majores, de Ordine illud præscribitur, ne inter Mendicantes adnumeretur. De iis copiose differunt Scriptores [a].

6. Quare, cum perspectum fere habeamus nullam ex Monialibus S. Margaritæ matrimonio junctam fuisse, vel si aliqua inter ipsas Vidua est, cum reliquæ omnes virginitatem excoluerint, & magna illarum pars viginti quinque annos jam excesserit; Insuper, cum Ordini S. Benedicti nomen dederint, qui inter Mendicantes non adscribitur, ideo ad Consecrationem indicendam nihil omnino deesse videtur.

7. Te non latet quæstionem haberi inter eruditos viros, an S. Benedictus quemadmodum Monachorum, sic etiam Monialium Ordinem instituerit; utrum etiam S. Scholastica ipsius soror claustris inclusa fuerit, an pie, sancteque in suis privatis ædibus vitam solum traduxerit. In vita S. Benedicti [b], quam S. Gregorius Magnus latine scripsit, & S. Zacharias in græcum transtulit, illud traditur, quod non longe a Monasterio ipsius Sancti Benedicti *erant quædam sanctimoniales fœminæ*, pro quibus ad virtutem instituendis frequenter aliquos ex suis Monachis S. Benedictus designabat. Hæftenus contendit eas fuisse reipsa Moniales, quæ Claustri, Chorique legibus tenerentur. Idem Hæftenus, & Angelus De Nuce, ac Mabillonius in Præfatione ad sæculum primum Benedictinum [c] asserunt illud Monasterium a S. Benedicto conditum, & in ipso S. Scholasticam versatam fuisse. Eruditus Auctor, qui vitam eamdem S. Benedicti Venetiis in lucem edidit anno 1723. advertit [d] ex illo vocabulo *Sanctimoniales*, quo S. Gregorius utitur, non desumi eas Claustris addictas fuisse. Nam idem S. Gregorius *Sanctimonialis* nomine [e] quasdam pias mulieres indicat, quæ suis privatis ædibus detinebantur. Idem Mabillonius ingenue fatetur [f], hanc ad rem probandam nihil magis conferre *Asceterii* vocabulum quod a S. Zacharia, qui S. Gregorii Dialogos græce est interpretatus, adhibetur [g]: *Ibi quædam sanctimoniales inerant, sed in ipso emporio erat Asceterium Religiosarum, & venerandarum Virginum.*

8. Sed omissa hac controversia, certissimum est plures Moniales legibus, & institutis Sancti Benedicti se devovisse, & quamvis Consecratio

a *S. Antonin. ibidem. Silvester in Sum. ad vocab. Consecratio. Barbos. Jur. Eccles. univers. cap. 44. a num. 15. ad 20. Pellizar. de Monial. cap. 3. sect. 3 num 74. Tambur. de jure Abbatiss. disp. 27. quæsit. 3.*
b *Cap. 19.*
c *§. 3.*
d *In notis cap. 19.*
e *Lib. 3. Dial. cap. 7. & 14.*
f *In Annal.*
g *In vita S. Benedicti cap. 19.*

tio ejusmodi superiori tempore fere in desuetudinem abierit [a], ritus tamen ipsius retentus est, præsertim ab iis Monialibus, quæ S. Benedicti disciplinam sequuntur [b]. Mabillonius antem id commemorat [c] contigisse, cum ipse Venetiis anno 1685. moraretur: *Die Dominica apud S. Zachariam facta est a Patriarcha sex nobilium Benedictinarum Consecratio, quæ aliquot a Professione annis fieri solet cum magna pompa, & multo apparatu. Post lectam Missæ Epistolam Patriarcha ad Chorum Virginum accedit, & peracto Consecrationis ritu, omnes, qui in Consecratarum virginitatem aliquid tentare ausi fuerint, diris vovet. Factum bene, si mores & habitus ab illa Consecratione non discordent*. Nos ipsi Moniales Benedictinas, quæ Romæ a S. Ambrosio nuncupantur, solemni pompa consecrari vidimus a Benedicto XIII., qui de nobis adeo bene meritus est.

9. Proculdubio hæc satis videntur, ut liquido constet Moniales S. Margaritæ æque ac Benedictinas consecrari posse, & hac ratione ipsis suaderi posse, ut eamdem Consecrationem percipiant. Verum, ut tutissimum semper iter insistamus, subjiciendam duximus rem gestam a Cardinali Leandro Porzia ex Ordine S. Benedicti, præclaro Theologo, & tunc Abbate S. Pauli in Urbe, cui parent Moniales S. Ambrosii, cum celebrem illam Consecrationem Benedictus XIII. indixit. Itaque litteras dedimus ad Cardinalem Porziam, quibus declaravimus situm esse Bononiæ Monasterium Sanctæ Margaritæ jurisdictioni nostræ subjectum, ubi Moniales S. Benedicti leges, ac disciplinam profitebantur, ignotum prorsus esse, an ullo unquam tempore ipsæ consecratæ fuissent; ob quam causam ab eodem Cardinali petivimus, utrum novo privilegio opus esset, ut Moniales sacrarentur. His autem verbis Cardinalis nobis responsum fecit.

EMINENTISSIME, AC REVERENDISSIME DOMINE.

Redditæ mihi fuerunt litteræ Eminentiæ V. post reditum a balneis Nucerienfibus, ad quæ simul cum Præsule Cerato, atque Abbate Constantio me contuleram. Nunc, ut jussa faciam, respondeo a Monialibus Benedictinis juxta ipsarum institutum, Veli Consecrationem suscipiendam, ut reipsa faciunt, permittente, atque assistente illarum Episcopo, seu Abbate. Neque ullo opus est privilegio Pontificis, quod necessario tunc solum requiritur, cum privatæ Moniales præscriptam ætatem nondum attigerunt; qua de re potest Eminentia Vestra Monialibus S. Margaritæ eam consolationem impertiri, quæ reliquis Monasteriis ejusdem instituti permitti consuevit. Pro certo habeat Eminentia Vestra, nihil

a *Thomassin. de Antiq. Eccles. discipl. part. 1. lib. 3. cap. 49.*
b *Martene de Antiq. Eccles. Ritib. lib. 2. cap. 6. num. 16. pag. 525. ultim. edit. Antuerp.*
c *In suo Itiner. Italico pag. 34.*

hil magis a me optari, quam ut voluntatis meæ studium, & observantiam pariter testatam Eminentiæ Vestræ declarem.

Romæ die 24. Julii anno 1737.

Humill., & addictissimus Famulus

Leander Cardinalis Porzia.

10. Episcopum, aut Abbatem his litteris Cardinalis commemorat. Nam primum Moniales ab Episcopo pro muneris sui ratione sacrantur: *Scio* (inquit Sanctus Hieronymus ad Demetriadem), *quod ad imprecationem Pontificis flammeum virginale sanctum, operuit caput*. Insuper in epistola ad Oceanum: *Heri Catechumenus, hodie Pontifex, vespere in circo, nunc in Altari, dudum fautor histrionum, nunc Virginum Consecrator*. Sanctus quoque Ambrosius [a] scriptum reliquit quod Mediolanum ex variis Orbis partibus Virgines confluebant, ut flammeum acciperent: *De Placentino sacrandæ Virgines veniunt, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt, ut hic velentur*. Insuper iisdem litteris etiam de Abbate mentionem facit Cardinalis. Quippe nonnulli Generales Abbates Ordinis Monastici, vel ob privilegium Sedis Apostolicæ, vel ob inveteratam consuetudinem, quæ eidem privilegio adæquatur, Virgines sibi subjectas consecrant, uti de Abbate Vallis Umbrosæ Pellizarius [b], ac de Abbate Generali Camaldulensium idem Pellizarius, ac Tamburinus testantur [c]. Neque id abrogat aliorum quoque hujus generis privilegia, aut ullo modo imminuit Episcoporum auctoritatem, cum de illis Monialibus agitur, quæ ipsorum potestati addictæ sunt, vel parent iis Abbatibus, qui privilegio ejusmodi careant [d].

11. Pietatis studium, quo te præditum non semel experti sumus, facile nobis persuadet, omnem a te operam, ac diligentiam impendendam, ne Moniales S. Margaritæ sacrum hunc ritum prætermittant. Ipsæ vero ob eximiam virtutem, qua plurimum commendantur, facile adducentur, ut Consecrationem a nobis suscipiant. Sed jam de modo verba faciamus, quo ipsam perficiemus.

12. Primum, Episcopus cum Administris Claustrum ingredi potest, atque interiori Monialium Sacello Moniales consecrare. Hoc pacto Ambrosius Abbas Generalis Camaldulensium caput suarum Monialium, quæ in hac Civitate a S. Christina appellantur, Flammeo operivit, cum Eugenius IV. Pontificatum teneret. Id colligitur ex vita ipsius præstantis Viri Ambrosii, quam post historiam Ordinis Camaldulensis Augustinus Florentinus typis evulgavit [e]. Hanc eamdem rationem præ reliquis S. Carolus Borromæus proponere videtur [f]. Tandem hoc consilio usus est Patriarcha Venetus anno 1685., cum Moniales Benedictinas Sancti Zachariæ consecravit.

13. Sed,

a *Lib.1. de Virginib. c.10.* b *De Monial. c.3. sect.3. n.91. Ibidem.* c *De Jure Abbatiss. disp.27. quæsit.3.* d *Martene loco all. pag.520 Thomassin. in loco allato c.47. &* 48. e *Cap.15. in princ. pag.361.* f *In Conc.4. Mediolan. superius allato.*

13. Sed, ut verum fateamur, id facile executioni demandari non potest. Qui contrariam rationem tenuerunt, adducti sunt auctoritate Tridentinæ Synodi [a], & S. Pii V. Constitutione octava, qua Pontifex enumerat causas, ob quas Moniales Claustris egredi possunt; inter quas non recensetur causa adeundi templum exterius Monasterii, ut ibi Consecrationem percipiant. Sed contrarium statuit Sacra Congregatio Concilii anno 1587, cum Episcopo Hieracensi responderet, qui hæc postulaverat [b]: *Illustrissimi & Reverendissimi Domini, devotus vester Orator Episcopus Hieracensis supplicat Illustrissimis & Reverendissimis Dominationibus Vestris pro resolutione infrascriptorum dubiorum stante Concilio Tridentino cap. 5. sess. 25. de Regularibus & Monialibus, ubi cavetur, nemini Sanctimonialium licere post Professionem exire a Monasterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda.*

14. *Ac Extravaganti felicis recordationis Pii V. incipien. Decori &c. qua dictæ exeundi causæ ad tres dumtaxat, videlicet, magni incendii, lepræ, & epidemiæ, restringuntur.*

15. *Et quod in Civitate Hieracensi Monasteria Monialium non habeant Ecclesias interiores.*

16. *Et quod ex Libro Pontificali Consecratio Monialium, & Benedictio Abbatissæ inter Missarum solemnia fieri debeant.*

17. *Et quod in dicta Civitate fuerit, & sit consuetudo, quod actus Consecrationis Monialium, & Benedictionis Abbatissarum semper fuerit factus in Ecclesia exteriori.*

18. *An dicta Consecratio & Benedictio fieri possit in dicta Ecclesia exteriori, & ad hunc effectum censeatur legitima causa exeundi.*

19. *Sacra Congregatio Concilii censuit, in exteriori Ecclesia posse fieri, iis dumtaxat Monialibus adhibitis, quæ ad Consecrationem erunt necessariæ.*

21. Insuper Sac. Congregatio causis Episcoporum, ac Regularium præposita anno 1591. Cardinali Columnæ respondit Monialium Consecrationem in interiori templo peragendam, idque jussu Gregorii XIV., qui Episcopus Cremonensis antea fuit, & ad Concilium Tridentinum convenerat. Deinde Cardinalis a Gregorio XIII. creatus, inter cæteros Cardinales cooptatus fuit, qui Decreta ejusdem Concilii interpretari deberent. Subjicimus Litteras Sacræ Congregationis: *Pontifex vetuit Flammeo donari Moniales inter Claustra, ut scandalo, & corruptelis quæ accidere consueverunt, aditum penitus occluderet. Præcipit id fieri in posterum in templo interiori. Quod si Ecclesia ad rem ita gerendam parum accommodata fuerit, ipsam pannis, ac tabulis aptari omnino jubet, ita ut eadem Consecratio commode instituatur. Ob hanc causam Illustrissimi Præsules hujus Congregationis desiderio tuo satisfacere haud potuerunt, quorum voluntatem, studiumque præsto semper futurum, si quid novi contigerit, tibi polliceor: Ego interim Tibi a Deo &c.*

21. Po-

a *Cap. 5. sess. 25. de Regular.* b *Lib. 4. Decret. fol. 224. a tergo.*

21. Poſtremo Sacra Congregatio Concilii anno 1632. Sabinenſi Epiſcopo plura poſtulanti ſic reſpondit [a].

22. *Eminentiſſimus Sabinen. Epiſcopus ſupplicat, per Sacram Congregationem declarari.*

23. *Primo, an violantes Clauſuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu licentiarum, incidunt in Excommunicationem ſoli Summo Pontifici reſervatam.*

24. *Secundo, an admittentes hujuſmodi violantes in Clauſuram ſint Excommunicationi obnoxii.*

25. *Tertio, an Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus obſtet contraria conſuetudo etiam poſt Concilium introducta.*

26. *Quarto, an in Conſecratione Monialium poſſint Moniales egredi, aut Epiſcopus ingredi Clauſuram in ipſo actu Conſecrationis.*

27. *Quinto, an occaſione hujuſmodi Conſecrationis poſſit Magiſter Cæremoniarum, Conſanguineæ, ſeu Conſanguinei ipſarum Conſecrandarum, ſaltem ex permiſſione Epiſcopi, Clauſuram impune ingredi.*

28. Die 3. Julii 1632. Sac. Congregatio &c. *ad primum reſpondit, eſſe reſervatum Summo Pontifici; ad ſecundum, Superiores admittentes hujuſmodi violatores in Clauſuram, eſſe Excommunicationi obnoxios; ad tertium, Decretis Conciliaribus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis Clauſuram præcipientibus nullam conſuetudinem obſtare; ad quartum, in Conſecratione Monialium ſervandum eſſe Pontificale Romanum; ad quintum, ingreſſum in Monaſterii Clauſuram neque Magiſtro Cæremoniarum, neque Conſanguineis ipſarum Monialium eſſe permiſſum.*

29. Ex his omnibus ſatis conſtat non licere in poſterum uti ratione illa conſecrandi Moniales in templo interiori, quam plures tradiderunt, aliique reipſa probarunt.

30. Romanum Pontificale a Clemente VIII. promulgatum ſecundum hujus Conſecrationis modum indicit, nempe, ut Moniales, quæ Flammeo donandæ ſunt, e Monaſterio prodeant, & a ſenioribus Matronis in templum exterius deducantur, & peracta Conſecratione ad Portam Monaſterii cum iiſdem Matronis redeant, ubi Abbatiſſa Moniales ſuas excipiat. Bummatthæus [b], Piſcara [c], ac Tamburinus [d] verba Pontificalis diligenter expendentes de his copioſe differunt. Cum vero idem Pontificale Clementis VIII. Conſtitutione firmatum, vim legis obtineat [e], ipſi parendum eſſe videtur: accedit, quod Sac. Congregatio Concilii ea ſententia, , quam paulo ante memoravimus, propoſitam a Romano Pon-

a *Lib.14. Decret. fol.637. a tergo.* b *In ſuo Tract. de modo conſecrandi Virgines.*
c *In Praxi Cæremoniarum lib.2. ſect.12. c.7.* d *De jure Abbatiſs. diſp.27. quæſit.7.*
e *Fagnan. cap. Presbyter n.41. de Sacram. non iterandis. Maceraten. Variar. reſol. 112. caſ. 14. verſ. Nec verbum Pax Jordan. Elucubrat. tom. 1. lib. 5. tit.5. num.9. verſ. Quia Pontificale, & num.27.*

Pontificali normam omnino ſervandam præcepit; eamdem prorſus viam tenuit Sac. Rituum Congreg., cum de cauſa Monialium Sactæ Chriſtinæ, uti dictum eſt, ageretur. Id etiam exemplo ſuo confirmavit Benedictus XIII., cum Romæ Moniales S. Ambroſii ſacravit.

31. Tertio, hæc Conſecratio fieri poteſt ad Feneſtellam, ex qua Moniales Divinam Euchariſtiam ſuſcipiunt. Id aliquando monuit Sac. Congregatio pro cauſis Epiſcoporum, ac Regularium conſtituta, cujus Decreta Gavantus [a], & Piſcara recenſent. Sed non mediocrem difficultatem agnoſcimus, tum quia hæc Conſecrationis ratio Pontificali Clementis VIII. adverſatur; Decreta vero Sac. Congregationis, de quibus modo verba fecimus, haud confecta fuerunt, ut lex generalis indiceretur, ſed ut quibuſdam peculiaribus corruptelis eadem Congregatio conſuleret [b]; tum quia hic modus Conſecrationis improbatus fuit, cum Cardinalis Jacobus Boncompagnus pro ſacrandis Monialibus Sanctæ Chriſtinæ illum propoſuiſſet.

32. Secundus igitur hujus Conſecrationis modus probandus videtur, licet duæ difficultates contra objiciantur. Nam primum, corruptelæ omnes evitandæ ſunt, ſed id facile obtineri poteſt, ſi ſerventur cautiones, quibus uſus fuit Cardinalis Boncompagnus, cum Moniales Sanctæ Chriſtinæ bis conſecravit. Secundo, expenſarum ratio habenda eſt. Quamobrem ſtudio, quo poſſumus, maximo tibi indicimus hortari tuas Moniales, ut omnem contentionem deponant. Siquid deſuerit ad pompam apparatumque, id nobis tribuant, qui ea ſolum parari jubemus, quæ neceſſaria ſunt; etenim hanc Conſecrationem inſtituimus, ut fructum aliquem ipſarum animæ, noſtræque percipiant, non ut ſolemnis aliqua pompa celebretur. Tandem ipſas admonebis, ut conſilii noſtri rationem omnino ſequantur; etenim de modo peragendæ Conſecrationis ſimul ita deliberabimus, ut proventus Monaſterii nullum capiant detrimentum.

INSTI-

a *In Manuali ad vocab. Monial. Conſecrat. num.1. & num.5. In Praxi Cæremoniar. lib.2. cap.7. num.15. in fine.* b *Bummatth. in allato tract. cap.7. Tambur. de Jur. Abbatiſſar. diſp.27. quæſit.6. num.4.*

INSTITUTIO LXXXVI.

De iis, quæ spectant ad facultatem Confessionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere absque approbatione Ordinarii Fidelium Confessiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui solere potestatem audiendi in hac Diœcesi Confessiones, nisi prius publicum subierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujusmodi consuetudo sancita sit. Hanc facultatem nulli concedi, nisi ad præfinitum tempus, sive Regularis, sive Sæcularis sit. Utrum ea consuetudo Sacrorum Canonum auctoritate semper invaluerit, in eo quod ad Regulares attinet. Penes Episcopum esse iterum examinare doctrinam eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem sibi prorogari cupiunt.

1. PErpauca monenda duximus, ut quisque intelligat qua ratione Sacerdotibus in hac Civitate, ac Diœcesi facultatem audiendi Confessiones impertiamus.

2. Primum, nullus Sacerdos Regularis, aut sæcularis Pœnitentiæ Sacramentum sæcularibus administret, nisi potestas ipsi per nos facta fuerit, licet in aliis Diœcesibus Fideles confitentes audire, & expiare possit; quamvis etiam Rector sit animarum in aliena Diœcesi, ipsumque aliquis ex nostris Parochis accersat, ut populi sui Confessiones excipiat.

3. Secundo, facultatem eamdem omnino denegamus cuicumque Sacerdoti Regulari, aut sæculari, nisi prius examine probatus a nobis fuerit, licet sæcularis Sacerdos quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico sibi comparaverit; Regularis autem in suo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit. Attamen examine liberabimus eum, qui satis ob doctrinam, ac vitæ probitatem cognitus ad Confessiones audiendas accitus sit, dum hanc Civitatem pertransit: Parochum quoque alterius Diœcesis immunem faciemus, si a Parocho hujus nostræ Diœcesis pro conferendo Pœnitentiæ Sacramento invitetur.

4. Tertio, facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam volumus, ita ut anni spatium nunquam excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum sæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur.

5. Quarto, cum ea prorogatio conceditur, nostræ potestatis erit quemcumque Sacerdotem Regularem, aut sæcularem in examen vocare, & Sacerdotes etiam, sive ex Regularibus, sive ex sæcularibus eligere præstantiores, ut nobiscum ad examen conveniant, cum vel pristini Confessarii a nobis confirmandi, vel novi probandi fuerint.

6. Quinto, examen hujusmodi, cum recentes Confessarii statuendi sunt,

sunt, aut aliis prima facultas proroganda, coram nobis tantummodo in Civitate, ac Diœcesi indicetur.. Equidem nos præsto fuimus, & in posterum quoque futuri sumus, ut simul cum delectis Viris Sacerdotes pro Confessionibus audiendis singulis Feriis sextis examinemus. Idem etiam præstavimus, & in posterum præstabimus singulis diebus, licet Examinatores desint, cum Diœcesim Sacra Visitatione indicta perlustramus. At vero singillatim de his omnibus verba faciamus.

7. Primum sane, ne ulli Sacerdotes absque nostra facultate sæcularium Confessiones audiant tum in Civitate, tum in Diœcesi, Tridentinum antea Concilium decreverat [a]. Urbanus VIII. deinde quodlibet privilegium abrogavit Pœnitentiæ Sacramentum administrandi [b], nisi Episcopi ejus loci facultas intercedat. Alexander vero VII. hanc sententiam proscripsit: *Qui Beneficium Parochiale habent, possunt sibi eligere in Confessarium Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*. Innocentius XI. [c] illorum opinionem improbavit, qui tradebant leves culpas, aut lethales etiam, si alias expiatæ Confessione fuerint, absolvi posse a quolibet Sacerdote, quamvis ipsi ab Episcopo munus ejusmodi demandatum non fuerit. Insuper Innocentius XII. [d] præcepit illis etiam, qui privilegium sibi deligendi Confessarium obtinuerunt, uti qui Indulto Cruciatæ prædiți sunt, illis, inquam, præcepit, ne alii Sacerdoti, quam probato ab Episcopo loci crimina sua confiteantur. Idem Innocentius XIII. confirmavit in ea Constitutione, quam pro statuenda in Regnis Hispaniarum disciplina promulgavit [e]. Illam deinde Benedictus XIII. sua auctoritate probavit, & post Concilium Romanum imprimi jussit, ut ex ipsa reliqui Episcopi sibi normam, & exemplum desumerent. Tandem quibuscumque Sacerdotibus, & Parochis etiam alterius Diœcesis facultatem audiendi Confessiones in hac Civitate, ac Diœcesi denegabimus. Nam Clemens X. hæc ita constituit [f]: *Religiosos ab Episcopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis Pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerunt approbati*. Quod si id decernitur in Sacerdotes Regulares, multo magis de Sacerdotibus sæcularibus statuendum est. Id magis constat ex ea controversia, an Parochus alicujus Diœcesis accitus a Parocho alienæ Diœcesis possit in ipsa Confessiones audire, sine facultate Episcopi, cui Diœcesis eadem subjicitur. Equidem diversæ feruntur opiniones [g]. Imo, cum Sacra Congregatio Concilii die 16. Julii anno 1667. de ea controversia nullam sententiam tulisset [h]; postremo die 3. Decembris anno 1707. [i] judicium suum evulgavit. Porro id petitum fuerat: *An Curati unius Diœcesis vocati a Parochis aliena Diœcesis possint in*

a *Sess.23. c.15. de Reformat.* b *In Constit.92. Bull. tom.4.* c *In Decreto de frequenti Communione die 12. Februarii anno 1679.* d *In Constit. edita apud Casnedum tom.3. Controvers. pag.452.* e §. 17. f *In Constitut.7. §.4.*
g *Apud Leand. tom.1. tract.5. disp.9. quæst.58.* h *In Causa Cadurcen. Confessionis lib.25. Decret. pag.486.* i *Apud Monacell. tom.4. pag.16. num.172.*

ista audire confessiones tam suorum subditorum, quam alienorum absque licentia Episcopi? Responsum fuit: *Affirmative quoad subditos: Negative quoad alios*. Omnes quidem unanimes affirmant permitti Parocho, ut populum suum in aliena Diœcesi confitentem excipiat, licet concessio Episcopi ejus Diœcesis non interveniat.

8. Secundo loco proposuimus, nulli Sacerdoti facultatem audiendæ Confessionis a nobis tribuendam, quamvis *sæcularis Sacerdos in quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel jure Canonico sibi comparaverit; Regularis autem in suo Ordine præclara munera, & quemlibet dignitatis locum obtinuerit*. Nam Tridentina Synodus Episcoporum arbitrio permisit eos in examen vocare, quos ad confessiones Fidelium audiendas designat: *Per examen, si illis videbitur*: Sacra Congregatio S. Officii anno 1640. illos improbavit, qui contendebant Sacerdotibus Sacræ Theologiæ, & juris Pontificii Laurea donatis haud requiri facultatem, & examen Episcopi [a]. Sanctus Pius V. indixit etiam Regularibus, licet dignitatem inter cæteros obtinentibus, ut examen Episcoporum subeant, si confessiones excipere velint [b].

9. Tertio, *facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam diximus, ita ut anni spatium non excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum sæcularis illius prorogationem a nobis petere teneatur*. Si de sæcularibus Presbyteris agitur, id nunquam in dubium revocatum fuit. Pro Regularibus tantum rationes afferuntur, ob quas contendunt aliqui facultatem audiendi confessiones, quæ nullo temporis spatio definita fuit, Regularibus adimi non posse, nisi legitima causa obvenerit, quæ ad confessiones ipsas pertineat [c]. Nec profecto desunt, qui id magno studio tuentur; nec desunt sententiæ editæ a Sacra Congregatione Concilii, quæ statuunt ab Episcopo facultatem excipiendi confessiones sæcularium, aut penitus denegandam Regularibus, aut sine ulla limitatione concedendam [d]. Nos plures ex his sententiis congessimus [e]. Attamen Clemens X. [f] aditum Episcopis reseravit, ut limitatas ejusmodi facultates Regularibus impertirent, præcipiens, ut magis idoneis absque ulla limitatione, contra vero minus idoneis circumscripta facultas tribuatur: *Illos autem* (inquit) *Religiosos, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, & indistincte absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum in Diœcesi propria admittendos: quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere*. Quamobrem, cum hæc doctrinæ, virtutisque præstantia dignosci nequeat,

a *P. Viva in proposit. 13. proscript. ab Alexand. VII. n. 7.* b *In Constit. 33.*
c *In Constit. 32. Innoc. X. §. secundo an Episcopus.* d *Apud Clericatum decis. 78. num. 20. de Poenitentia.* e *In nostris Commentar. in cap. 15. sess. 23. de Reformat.* f *In allata Constitut. 7. §. 4.*

nequeat, nisi examen circa quæstiones Theologiæ Moralis instituatur, quod ita facile non est, ideo facultas tantum limitata tum sæcularibus, tum Regularibus Presbyteris tradi consuevit, ita ut magis idoneis ad annum, cæteris autem ad minus temporis spatium eadem facultas protrahatur [a]. Scriptores etiam ex Regularibus idem unanimes asserunt: *Hinc infero primo* (inquit Cardinalis de Lugo [b]), *non debere damnari approbationem cum ejusmodi limitationibus ab Episcopis datam* (inter quas illa temporis limitati numeratur) *tanquam injustam etiam respectu Regularium, possunt enim de facto intervenire vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ similes, quibus prudenter moveatur Episcopus ad non approbandum absolute, & universaliter, sed cum aliqua limitatione*. Congruit etiam Fagnanus [c], qui fatetur probari a Sacra Congregatione pro Episcoporum, & Regularium causis instituta, ut limitatæ facultates Regularibus tribuantur. Cum vero nonnulli Regulares in hac re adversarentur Cardinali Sandoval, & Episcopo Andegavensi, Urbanus VIII. opinionem ejusdem Cardinalis confirmavit [d]. Alexander autem VII. die 30. Januarii anno 1659. hanc sententiam tanquam falsam, temerariam, pravamque proscripsit: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare* [e]. Tandem illud etiam certissimum est, quod Constitutione Innocentii XIII. a Benedicto XIII., uti dictum est, confirmata, sancitur: *Declaramus, Sacerdotes tam sæculares, quam Regulares, qui ab Episcopis obtinuerint licentiam audiendi confessiones limitatam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad tempus, non posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare extra tempus, vel locum, vel genus personarum ab ipsis Episcopis præscriptum, quocumque privilegio, etiam in vim Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, competente, nullatenus suffragaturo*.

10. Ultimo loco proposuimus, *cum facultatis istius prorogatio conceditur, nostræ potestatis esse, quemcumque Sacerdotem Regularem, aut sæcularem in examen vocare* eo modo, quem superius indicavimus, illudque examen coram nobis habendum. Quippe non ignoramus in Confessario requiri non probitatem modo, sed peritiam pariter, ac doctrinam [f]: *Caveat spiritualis Judex, ut sicut non commisit crimen nequitiæ, ita non careat munere scientiæ; oportet enim, ut sciat cognoscere quidquid debet judicare: judiciaria enim potestas hoc postulat, ut quod debet judicare, discernat*. Porro temere queruntur illi, qui semel probati ad examen iterum vocantur, nec iis prorogatio, quam expetant, conceditur. Nam satis experientia compertum est obliterari, quæ antea didicimus, nisi assiduo studio excolantur: *Nam sicut ille* (ait Cardinalis de Lugo [g]) *qui hodie idoneus est,*

Aaaa 2 *potest*

a *Nicolius Lucubrat. lib. 5. tit. 38. n. 9. Clericatus in dec. 38. de Poenitentia n. 17.*
b *De Sacramen. Poenit. disp. 31. §. 1. n. 59.* c *In cap. Grave n. 50. de Officio Ordinarii.* d *In sua Constit. anno 1639.* e *Cabassut. in Theoria, & Praxi Juris Canonici lib. 1. c. 10. n. 13.* f *In Can. Qui vult. dist. 6. de Poenitentia.*
g *In loco allato §. 2. num. 65.*

potest postea corruptis moribus, vel oblivione doctrinæ fieri ineptus; ita eum, qui hodie declarat idoneum, poterit postea declarare ineptum, & retractare revocationem pro tempore sequenti. Et certe si Episcopi hoc non possent facere, non possent satis consulere suo Gregi, cum non possent prohibere illi Confessarium ineptum sibi approbatum, etiamsi clare constaret de ejus ineptitudine. Illud etiam perspectum habemus a Gregorio XIII.[a] redactam fuisse ad pristinam sententiam juris Pontificii, ac Tridentinæ Synodi Sancti Pii V.[b] Constitutionem, ob quam Regulares semel ad Confessiones audiendas ab aliquo Episcopo probati, examinari amplius non debent, nisi ab Episcopo, qui in ejus locum sufficitur, si aliqua religione, metuque teneatur. Insuper Alexander VII. decimo tertio loco hanc sententiam damnavit: *Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato.* Postremo nobis ignotum non est Patavium, ejusque Diœcesim, cum Cardinalis Gregrorius Barbadicus eam Sedem teneret, doctis, idoneisque Confessariis plurimum redundasse ob hanc causam, quod facultas audiendi Confessiones post novum examen solummodo traderetur. Sic habet Clericatus[c], qui tunc Vicarii generalis munus exercuit.

11. Exposita methodo, quam probamus, & reipsa semper antea servavimus, causisque illius adductis, nihil aliud superest, quam pauca Confessariis hujus Civitatis, ac Diœcesis nota, & perspecta facere. Primum, quod præsertim ad Diœcesanos spectat, nullam excusationem longi, vel impediti itineris satis futuram declaramus: ut primum, aut aliud examen evitetur, nequicquam etiam in medium proferent se infirma valetudine detineri, vel præstandam ab ipsis operam ægrotantibus, qui gravi morbo laborant. His enim causis fidem vix habere possumus, quæ plerumque afferri solent, cum illi ad examen venire jubentur. Illud quoque nos ad suspicandum de hac re magnopere impellit, quod ipsi sæpius per anni cursum in Urbem libere se conferant, ac deinde impedimentum aliquod semper obtingat, postquam examen illis indictum fuit. Accedit tandem, quod aliqui ex ipsis, cum nos in Diœcesi versaremur ad eos examinandos parati, id negotium effugerunt. Deinde post nostrum ad Civitatem reditum, audiendi confessiones facultatem, aut prorogationem, brevi temporis spatio interjecto, a nobis petierunt, ita tamen, ut nullum examen fieri deberet, aut hæc examinandi provincia alicui Diœcesano tribueretur ob aliquam ex iis causis, quas ab illis effingi superius ostendimus. Quare sensu pene communi carere debet, qui calliditatem ejusmodi non intelligat. Itaque pro certo habeant omnes, si causam a veritate non alienam nobis exhibeant, a nobis de more probandam esse, ut nempe Confessarii facultas ad aliquod breve tempus protrahatur, non tamen ut consuetum examen vitetur, aut alicui Diœcesano illud committatur.

12. Se-

a *In Constit.9.* b *In Constit.133.§.2.* c *Decis.37.sub n.18. de Poenitentia.*

12. Secundo, ipsos ad examen magna humanitate excipiemus, neque ineptas quæstiones, ad ingenii ostentationem inductas proponemus, sed de illis interrogabimus, quæ reipsa contingere solent, & necessariæ prorsus habentur. Nos vero, designatique Examinatores coram nobis perspicuitatem rerum, ac sermonis omni studio sectabimur. Novimus enim in Confessariis optandam quidem eminentem scientiam, mediocrem tamen satis esse, quæ ab Innocentio sic explicatur [a]: *Scientiam reputamus eminentem, quæ subtiles quæstiones discutere, & definire novit, & in promptu responsiones habet. Ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, etsi in promptu omnia non habeat*. Novimus etiam in quibusdam Diœcesis partibus probari debere scientiam inferiorem, quæ scilicet neque ad mediocrem pertingit. Id sapienter advertit Cardinalis de Lugo [b], ut timidos, ac religiosos Episcopos consoletur.

13. Tertio, (ut re confirmemus, quæ nuper diximus) monemus ipsos præter alias quæstiones semper a nobis interrogandos *super reservatis in Bulla Cœnæ, & super reservatis* in hac Diœcesi. Nam merito suspicamur a quibusdam Confessariis imperitis ea crimina, easque censuras condonari, quæ ipsorum facultatem excedunt; atque ita protendi plus justo limites potestatis *directæ super non reservatis*, atque *indirectæ super reservatis*. Illos quoque interrogabimus juxta Decreta Congregationis Sancti Officii, circa Constitutionem Gregorii XV., contra *sollicitantes*. Inquiremus pariter sententias ab Alexandro VII., & Innocentio XI. proscriptas, ac potissimum 24. 25. 40. 41., ab Alexandro VII., & 9. 34. 49. 50. 51. 60. 61. 62. 63. ab Innocentio XI. damnatas, quæ pertinent ad crimen incontinentiæ, vel ad improbos homines nefaria peccandi consuetudine, aut proxima occasione devinctos. Profecto terret nos magnopere, quod Cardinalis Bellarminus scriptum reliquit [c]: *Non esset hodie tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi*.

14. Quæ de facultate, aut prorogatione audiendi Confessiones a nobis dicta sunt, in eos tantum Sacerdotes decernuntur, qui nullam gerunt animarum curam. Nam qui Parochiam obtinuerunt, eamdem facultatem in Parochia absque ulla limitatione conjunctam habent, ita ut si Parochus in Diœcesi constituatur, Fideles confitentes per universam Diœcesim audire possit: si Civitatis Parochus habeatur, Confessarii munus in tota Civitate queat exercere. Ita sanxit Sacra Congregatio Concilii [d], ubi propositum fuit: *An provisus de Parochiali per concursum, censendus sit approbatus idoneus Minister ad audiendas confessiones in illa Diœcesi, in qua illam Parochialem obtinet*: hoc responsum editum tunc est: *Censeri* dum-

a *Cap. Cum in cunctis, de Electione*. b *De Sacram. Poenit. disp. 22. sect. 4. num 74. Diana in edit. coordin. tom. 5. tract. 3. resol. 7. num. 13.* c *In Concione 4. in Dominica 4. Adventus*. d *Apud Piasec. in Praxi Episc. part. 2. cap. 1. num. 10.*

dumtaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi sita est Parochialis, non autem passim per totam Diœcesim. Ea tamen conditio semper interveniat necesse est, ut Confessarius Rectorem Ecclesiæ adire non prætermittat, ubi Sacramentum Pœnitentiæ adminastrare debet. Idem officium præstandum est a Diœcesis Parocho, si in Urbe, & a Confessario Urbano, si in Diœcesi confessiones audire velint. Hoc enim institutum, ac disciplina diuturna consuetudine in hac Civitate, ac Diœcesi firmantur, eamque consuetudinem probari Clericatus testatur [a]. Sin autem Parochus abdicet, nova facultas requiritur, ut confitentes Fideles audire, & expiare possit [b], quæ sane a nobis haud concedetur, nisi novum examen intercedat.

15. Attamen cum difficile sit Confessariis, a Parochis ea omnia circa Matrimonium plene cognoscere, ob quæ necessario ad Cardinalem Pœnitentiarium confugiendum est: insuper, cum ipsis ignota fortasse sit ratio, ac modus, quo Brevia ejusdem Cardinalis executioni demandentur, in lucem edidimus Typis Archiepiscopalibus institutionem, quam in exiguum libellum congessimus.

INSTITUTIO LXXXVII.

Instruuntur Parochi, & Confessarii, quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium, & executioni mandare. quæ ab illo præcipiuntur, præsertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.

1. EX quo pervenimus in hanc Sedem, hujusque Civitatis, ac Diœcesis administrationem suscepimus, adesse nunquam prætermisimus, cum examen indiceretur pro Ordinandis, Confessariis, aut Parochis, quibus absque ullo examine, vel prævio Concursu, animarum cura confertur. Assidue pariter convenimus ad cœtus Ecclesiasticos, qui statis temporibus in hac Metropolitana haberi solent, ubi quæstiones Theologiæ Moralis proponuntur; idemque institutum retinere in posterum decernimus, donec singulari Dei beneficio salvi, & incolumes erimus. Itaque præ cæteris advertimus, a plerisque ignorari rationem, ac modum, quo ad Cardinalem Pœnitentiarium, ipsiusque Tribunal confugiant, cum aliquid ipsis difficultatis circa matrimonium obvenerit. Certissimis etiam documentis adducti cognovimus eos male se gessisse, cum executioni mandarent immunitates ab eodem Cardinali concessas, ex quo magnum detrimentum in illos prælertim dimanavit, qui temere, & inconsulto rem gravissimi momenti peregerunt; ex quo pariter neglectæ fuerunt leges in iisdem immunitatibus præscriptæ,

a *De Poenitentia decis.37. num. 12.* b *Barbosa de Parocho cap. 19. num. 6. & in Concil. Trident. sess.23. cap.13. num.21. Vanesper. jur. Eccles. univers. tom 1. par. 2. tit. 5. cap. 6. num. 6. Piasec. in Praxi Episcop. part. 2. cap. 1. n. 10. Clericat. de Poenitent. decis. 37. num 14.*

ptæ. Quamobrem consilio etiam addito præstantium virorum hanc institutionem promulgare constituimus, in qua non solum usi sumus auctoritate, ac sententiis scriptorum sed experientia, quam ex Romana Pœnitentiaria nobis per tot annos comparavimus, quibus Canonum interpretis munus in eodem Tribunali exercuimus. Congregationibus indici consuetis interfuimus, operam laboremque nostrum impendimus, cum judicium nostrum scripto etiam ferremus in iis rebus, quæ in medium proferebantur. Accedit etiam, quod vita functo Lancetta Sacræ Rotæ Decano in ejus locum per aliquod tempus Rectoris Pœnitentiariæ munus obivimus. Mens tamen non est dissertationem conficere, sed Clerum nostrum solummodo instituere; neque de iis omnibus verba facere, quæ Romæ in Sacra Pœnitentiaria proponuntur, sed tantum de matrimonialibus dispensationibus, quæ ab eodem Tribunali concedi consueverunt. Itaque omittimus Sacræ Pœnitentiariæ institutionem, quam fuse, ac sapienter explicavit Cardinalis Petra, cui nos suffecti fuimus pro Sacris Canonibus interpretandis, & qui modo Summi Pœnitentiarii dignitatem obtinet. Cætera quoque omittimus, quæ ad ipsum Sacrum Tribunal pertinent, & duabus eximiis lucubrationibus exponuntur, quas nos ipsi nondum in lucem editas servamus. Eas magno studio congesserunt P. Thesaurus ex Societate Jesu, qui Romæ in Basilica Sancti Petri Apostolici Pœnitentiarii munere perfunctus est, & Pater Syrus ex Ordine Minorum Sancti Francisci Strictioris Observantiæ, qui in Basilica S. Joannis Lateranensis Pœnitentiarium pariter egit. Quare ad matrimoniales dispensationes hunc sermonem redigemus, & primum ordiemur a facultatibus ejusmodi. quas Pontifex Summo Pœnitentiario solet impertiri. Nam ad ipsas referuntur omnia, quæ inferius subjiciemus.

2. Innocentius XII. Constitutione 12. quam Sacra Pœnitentiaria veluti normam sequitur, hæc decernit: *In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiæ tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, dispensare, vel dispensari mandare.*

3. Tria potissimum impedimenta scriptores enumerant, nempe votum simplex, sponsalia jam inita cum alia muliere, & Ecclesiæ Interdictum [a]. Innocentius XII. Summo Pœnitentiario facultatem omnimodam tribuit pro votis simplicibus *in foro conscientiæ* commutandis, & ob hanc causam, qui simpliciter vovit castitatem, aut aliquem Regularium Ordinem ingredi, seu Sacros Ordines suscipere, vel uxorem nequaquam ducere, si ipse matrimonium inire velit, ad Cardinalem Pœnitentiarium confugere potest, ut voti peracti commutationem obtineat, quæ permitti solet, si legitima causa interveniat; nempe, si libidinis impetu vehementer concitetur, qui votum castitatis

[a] *Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 17. num. 9. Pontas in eodem tract. lib. 6. cap. 4. Perez de Matrimonio disp. 23. sect. 8. nu. 2. Salmanticen. in cursu Moral. tom. 2. tract. 9. de Matrim. cap. 13. punct. unic. num. 15.*

tatis emisit [a]. Illud vero immutari solet hac conditione, ut singulis mensibus ad Pœnitentiæ Sacramentum accedat, aliisque piis operibus vacet, quæ a Confessario præscribuntur. Ea pariter conditio pro ineundo matrimonio adjicitur, ut castitatem deinceps observet, postquam uxor vita decesserit. Quod si crimen aliquod cum alia muliere admittat, vel novum matrimonium absque nova facultate contrahat, pro certo habeat votum castitatis gravi scelere violari; neque jure novi matrimonii uti posse, quæ omnia patefacere debet Sacerdos, a quo literæ Sacræ Pœnitentiariæ sunt executioni mandandæ [b].

4. Si aliquis cum muliere sponsalia contraxerit, ac deinde aliam mulierem in matrimonium ducere peroptet, facultatem pro solvendis primis sponsaliis, dummodo occulta fuerint, & justa causa intercedat, *in foro conscientiæ* impetrare potest, ut animæ suæ saluti, atque innocentiæ prospiciat. De Interdicto Ecclesiæ dicere prætermittimus, quod publicum semper est, nec unquam Sacra Pœnitentiaria de rebus publicis judicium ferre consuevit.

5. Post hæc Summus Pontifex impedimenta dirimentia recenset, ac de ineundis Matrimoniis verba faciens hæc statuit: *At a Dispensationibus super quocumque impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita, sive ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiæ tantum, tametsi impedimentum sit occultum, & periculum scandalorum immineat, in iisdem Matrimoniis contrahendis abstineat.*

6. Cum hæc ita sint, si quis fortasse aliquo ex allatis impedimentis teneatur, non quidem confugere ad Sacram Pœnitentiariam, sed ad Datariam oportet.

7. Præterit silentio Summus Pontifex occultum impedimentum publicæ honestatis, quod ex occultis sponsaliis inter virum, ac mulierem dimanat; quemadmodum Auctores fere unanimes sentiunt, licet Dataria nullum prorsus impedimentum *in foro conscientiæ* provenire contendat ex illis sponsaliis, quæ clam inita fuerunt [c]. Quamobrem in dubium revocari potest, an Summus Pœnitentiarius idem impedimentum *in foro conscientiæ* solvere possit, si fortasse contractum fuerit, juxta communem sapientum virorum opinionem, & occultum sit, quia de initis sponsaliis nulla cognitio in vulgus emanavit. Nam Summus Pontifex, uti modo exposuimus, solum agit *de impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis, sive ex cognatione spirituali proveniente*. Itaque cum idem Innocentius XII. post evulgatam Constitutionem declaraverit *oraculo vivæ vocis* integre se restituere Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ universa, quæ ad ipsum antea spectabant, eis tantum sublatis, quæ in sua Consti-

a *Rosign. de Sacram. Matrim. part. 2. tom. 7. prænot. 25. clausul. 2.*
b *Navarrus in manuduct. ad Praxim execut. Epistol. Sacræ Poenitent part. 1. pag. 47. & seq.* c *Corradus in Praxi Dispens. lib. 8. cap. 7. num. 10. Zerola in sua Praxi part. 2. in vocabulo Sponsalia.*

Constitutione recensuerat, hinc sequitur Majori Pœnitentiario tribuendam esse facultatem solvendi propositum impedimentum, licet *de contrahendo* res agatur; nam hac eadem facultate prædictus olim fuit, cum idem impedimentum occultum esset, & ad forum conscientiæ res omnis solum redigeretur: neque ullo modo verba Pontificiæ Constitutionis adversantur, quæ impedimentum ejusmodi silentio prætermittunt.

8. Postquam de contrahendis Matrimoniis sermonem habuit Pontifex, ad Matrimonia jam contracta descendit, & hæc potissimum præscribit: *In Matrimoniis vero contractis a Dispensatione, seu Matrimonii revelatione in gradibus primo, & secundo, seu secundo tantum consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita etiam in occultis pariter abstineat, præterquam, si in hujusmodi secundo gradu tantum impedimentum saltem per decennium duraverit occultum, & oratores simul publice contraxerint, & convixerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint.*

9. Quare, qui Matrimonium hoc pacto inierit, si remedium expectat, ad Datariam confugere debet, non autem ad Pœnitentiariam, nisi forte *impedimentum in secundo gradu saltem per decennium duraverit occultum, & oratores simul publice contraxerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint.* Post hæc Innocentii Constitutio Summo Pœnitentiario permittit, ut possint, *In tertio autem, & quarto gradibus publicis revalidare Matrimonia nulliter contracta ex causa subreptionis, vel obreptionis occultæ Litterarum Apostolicarum, præterquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ tamen antea non intercesserat.*

10. Magnum hic discrimen advertendum est inter eos, qui a Dataria dispensationem obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, & consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur, & inter illos, qui copulam intervenisse falso exponunt, ut a Ministris Datariæ tutius dispensationem sibi surripiant. Equidem primi, si consulere sibi velint, propriam turpitudinem declarare debent; ideoque Summus Pontifex aditum ipsis ad Pœnitentiariam reclusit. Secundi vero detegant necesse est, ea labe, ac macula se esse immunes, quam in supplici libello contractam falso testati sunt. Quare, si quis ob hanc falsitatem impetravit dispensationem in quocumque gradu consanguinitatis, vel affinitatis ad Datariam se convertere debet, novamque ex ipsa dispensationem exposcere.

11. Pontifex agit, uti superius dictum est, *de Matrimoniis cum impedimento contractis in gradibus primo, & secundo, vel secundo tantum consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita*; agit etiam de Matrimoniis contractis *in tertio, & quarto gradibus publicis*: sed nullam habet mentionem de occulto spiritualis cognationis impedimento, quod aliquando contingit. Hinc in dubium vocari potest, an Summus Pœnitentiarius hac facultate præditus sit, cum de contractis jam Matrimoniis res agitur; (nam, si de

si de contrahendis adhuc Matrimoniis sermo fiat, jam superius ostendimus nullam Pœnitentiario inesse auctoritatem, ut ipsa dispensare possit). Itaque nemo inficiatur in Matrimoniis initis eam facultatem Majori Pœnitentiario tribuendam. Quippe id consuetudine, institutoque Pœnitentiariæ comprobatur; neque adversari potest *oraculum vivæ vocis* Summi Pontificis post Constitutionem, uti superius indicavimus. Accedit etiam, quod Pontifex rem aperte declaravit, cum abrogare vellet auctoritatem, ne contrahenda Matrimonia dispensarentur, si impedimentum cognationis spiritualis intercederet. Quare facultatem eamdem non quidem sublatam, sed potius præservatam in contractis Matrimoniis conjicere debemus, quia Pontifex nullum de ipsa verbum fecit, cum de iisdem Matrimoniis ageretur.

12. Paulo ante diximus reclusum esse aditum ad Pœnitentiarium illis, qui *a Dataria dispensationem aliquam obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, & consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur*.

13. Equidem decertant inter se Scriptores, an hæc aperte exponenda sint, ut consanguinitatis, vel affinitatis impedimentum a Sede Apostolica dispensetur [a]; reipsa tamen nullus dubitandi locus superest, cum Summi Pontifices mentem suam super hac re clarissime declaraverint. Nam in suis litteris, cum dispensationem aliquam impertiunt, sub pœna *subreptionis*, vel *obreptionis* indicant, ut non modo copula explicetur, si prius obvenerit, sed etiam quo consilio, ac voluntate inita fuerit. Id autem sapienter constituerunt, ut gravissimum crimen incestus longe a consanguineis arceretur [b].

14. Cum hæc ita se habeant, quæ Innocentius XII. indulserit, afferamus. *Quod si oratores, qui obtinuerint a nostra Dataria dispensationem super gradu prohibito tam in primo, & secundo, quam in secundo tantum, ac etiam in tertio, & quarto, tacita copula inter eos secuta, quam sine honoris detrimento detegere non valeant, & ratione hujusmodi taciturnitatis petant dispensationem pro Matrimonio contrahendo, seu revalidationem Matrimonii contracti, possit idem Major Pœnitentiarius, si culpa sit adhuc secreta, in foro conscientiæ tantum concedere, facta, quando agitur de primo, & secundo, vel secundo tantum gradu, compositione quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam transmittendorum, ad effectum, ut inconcussi moris est, erogandi in eleemosynas*.

15. Hæc postrema Innocentii XII. verba referri debent ad ea, quæ Pontifices antea constituerunt, ut nempe piis operibus totum impendatur, quod ex matrimonialibus dispensationibus percipitur; ac potissimum ad litteras, quas Innocentius X. die 8. Novembris 1644. promulgavit, decer-

a *Salmanticens. lib. 2. tract. 9. de Matrim on. cap. 14. punct. 3. num. 9. & seqq.*
b *Corradus ibidem lib. 6. cap. 5. nu. 36. & seqq. Syrus in Constit. Innoc. XII. facult. 32. §. 26. & facult. 33. §. 27.*

decernens, ne ejusmodi pecunia cum reliqua confundatur, quæ tradita est curæ Præfecti generalis ærarii Pontificii, sed in Monte Pietatis deponatur, nec inde auferri possit, nisi prius mandatum a Pontifice obsignatum intercesserit, per quod eadem pecunia in pium opus convertatur [a].

16. Verum Innocentii XII. propositam Constitutionem explicare prosequamur, quæ proculdubio servanda est in ea parte, quam modo commemoravimus, sive de gradibus consanguinitatis, sive affinitatis sermo habeatur, cum Pontifex nullos distincte, ac peculiariter gradus enumeret. Adjungimus pariter quinquaginta ducatos non esse persolvendos, cum dispensatio circa primum, aut secundum gradum, non vero circa tertium, vel quartum comparatur; immo neque hanc pecuniam enumerandam esse, licet primus, vel secundus, aut secundus tantum gradus dispensetur, si *in forma pauperum* litteræ expediantur: *Nisi prior gratia* (inquit Pontifex) *expedita fuisset in forma pauperum, quo casu etiam hæc gratia absque ulla compositione similiter expediatur*.

17. Disputatum olim fuit, utrum si quis dispensationem a vetito gradu consequutus fuerit, explicans quidem copulam, quæ prius intervenit, non autem nefarium consilium obtinendi facilius hac ratione eamdem dispensationem, quæsitum, inquam, fuit, utrum Major Pœnitentiarius facultatem satis haberet, ut crimen ejusmodi remitteret, si copula esset publica, intentio vero occulta. Equidem P. Thesaurus [b] docuit ad Datariam pertinere dispensationem ejusmodi occultæ intentionis, quemadmodum ad illam solummodo spectat a publica copula dispensare. Sed Innocentius XII., cujus verba inferius subjiciemus, Majori Pœnitentiario concessit, ut dispensationes ejusmodi impertiri posset; hinc nemini dubium esse debet, quin hæc facultas Majori Pœnitentiario tribuatur, licet publica fuerit copula, intentio vero occulta. Porro ea copula publica dicitur, quæ in Dataria fuit exposita, & litteris Apostolicis inserta, quæ per Delegatum executioni mandantur.

18. Itaque facultatem dispensandi ab occulta intentione, licet copula sit publica, Majori Pœnitentiario denegari nequit, sive Matrimonium contractum jam fuerit, seu contrahi debeat: sed jam verba Pontificis afferamus: *Si vero oratores, qui obtenta dispensatione a Dataria super impedimento primi, & secundi, sive secundi dumtaxat gradus consanguinitatis, sive affinitatis cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, occulta, & malitiosa intentione in ipsa copula habita ad facilius habendam dispensationem, pro revalidatione hujusmodi dispensationis recurrant ad dictam Pœnitentiariam, possit idem major Pœnitentiarius desuper dispensare cum miserabilibus personis explicite affirmantibus, se uti tales, & sub illa expressa qualitate* Bbbb 2 *& for-*

a *Card. Pallavic. lib.23. Hist. Concil. Trident. cap.8. num.11.*
b *In sua Prax. ms. Pœnitentiar. tit.6. num.6. & in Praxi Ecclesiast. part.2. ad vocab. Incestus cap.2. §. Verum est.*

& forma miserabilium, dispensationes a Dataria obtinuisse. Cum iis vero, qui non tanquam pauperes, sed uti ex honestis Familiis, sive uti nobiles, sive uti illustres fuerint similiter ab eadem Dataria dispensati, idem Major Pœnitentiarius non dispenset, nisi soluta prius in Dataria, ad effectum pariter erogandi in eleemosynas, taxa cum Datario pro tempore existente concordanda. Quod si supplicantes sint pauperes, ita ut vere & realiter integram summam taxatam, vel aliquam ejus partem solvere nequeant, præfatus Major Pœnitentiarius insimul cum eodem Datario opportune provideant.

19. Ex his verbis primo desumitur nihil omnino solvendum esse *pro obtenta dispensatione primi, & secundi gradus, sive secundi dumtaxat cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, & occulta malitiosa intentione*, si dispensatio ejusmodi a Dataria conceditur *in forma pauperum*. Paupertas vero testimonio eorumdem oratorum comprobatur. Nam revalidatio dispensationis ad forum conscientiæ tantum pertinet. Secundo, si illis dispensatio tribuatur, qui ex honestis Familiis, atque uti nobiles, & illustres habeantur, quædam pecuniæ summa necessaria est, quam Major Pœnitentiarius una cum Datario constituit, ob hanc potissimum causam, ut detrimentum a Dataria susceptum in prima dispensatione compensetur. Tertio, si oratores in eam paupertatem redacti fuerint, ut pecuniam ab eodem Pœnitentiario, ac Datario decretam nec integre, nec partim persolvere queant, tum Pontifex indicit, ut ipse Pœnitentiarius, ac Datarius *opportune provideant*. Porro oratores nullas facere expensas tunc consueverunt, veluti si prima dispensatio *in forma pauperum* peracta fuerit. Quarto, si tertius, aut quartus gradus dispensetur *cum expressione quidem copulæ, sed tacita, & occulta intentione*, nihil prorsus expenditur; nam id solum exigitur in dispensatione primi, & secundi gradus, vel secundi dumtaxat, uti nuper explicavimus.

20. Crebro evenire solet, ut impedimentum affinitatis *ex copula illicita* ante Matrimonium contrahatur. Major autem Pœnitentiarius *in foro conscientiæ* tantum ab hoc impedimento liberare potest, sive Matrimonium initum fuerit, vel adhuc ineundum sit, modo tamen idem impedimentum occultum habeatur: *Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita, seu actu fornicario proveniente, quotiescumque adsit rationabilis causa, licet periculum revelationis, seu scandalorum non immineat, vel non adesset, in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis in foro conscientiæ tantum*. Si Pontifex illis verbis *ex actu fornicario* nequaquam usus esset, in dubium revocari posset, utrum Major Pœnitentiarius dispensare queat impedimentum affinitatis *ex copula illicita*, cum ad eamdem copulam stuprum, sive adulterium adjungitur. Cum tamen Pontifex addiderit *ex copula illicita, seu ex actu fornicario*, satis intelligitur ex illa particula *seu*, quæ alternationem indicit, in eo consilio fuisse Pontificem, ut omnem copulæ speciem complecteretur, sive fornicaria tantum existat, sive stupro etiam, atque adulterio contaminetur.

21. Tan-

21. Tandem illud constat in more positum non esse, ut Sedes Apostolica in Matrimoniis jam contractis, seu contrahendis dispensationem impertiat *super impedimento criminis*, si illud publicum fuerit, vel conjugi mors illata sit *altero*, *aut utroque machinante* [a]; & profecto Clemens VIII. viris potentissimis id expetentibus constanter denegavit [b]. Attamen, ut saluti animarum aliquo modo prospiceretur, Summo Pœnitentiario facultatem Pontifex concessit, ut *in foro conscientiæ tantum impedimentum criminis* dissolveret, si ipsum crimen occultum sit: monet vero Pontifex, id raro peragendum, si conjugis mors patrata fuerit *utroque*, *vel altero machinante*: necessitas intercedere debet, aut gravissimum periculum; nec ullo modo tribui dispensatio hæc potest, nisi prius in Congregatione, vel Signatura Sac. Pœnitentiariæ res diligenter examinetur. Id nos præ cæteris testari possumus, qui ad eos cœtus sæpissime convenimus, nostrumque suffragium tulimus aut scriptum, aut ore tenus, cum in eodem Tribunali Canonistæ munere fungeremur: *Super impedimento occulto criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante commissum, possit tam in contrahendis, quam in contractis matrimoniis dispensare: Si vero crimen hujusmodi fuisset, utroque, vel altero machinante, patratum, possit dispensationem concedere, raro tamen, & quando necessitas postulaverit ratione alicujus gravis imminentis periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarii, re præsertim discussa in Congregatione, vel Signatura, arbitrandum erit*.

22. Hæc potissimum ab Innocentio XII. præscribuntur de matrimonialibus dispensationibus, quæ a Sacra Pœnitentiaria tribui consueverunt, ac de illis etiam, quæ Summi Pœnitentiarii facultati unice conceduntur. Porro necessarium haud ducimus enumerare hic etiam reliqua omnia, quæ ad eamdem Pœnitentiariam simul & ad Episcopum communi jure pertinent. Nam Pœnitentiarius facultatem impertiri potest ineundi Matrimonii in quacumque orbis parte absque promulgationibus, quæ fieri ante Matrimonium solent: idem in sua Diœcesi præstare potest Episcopus. Item, si conjux post initum Matrimonium affinitatem cum altero conjugum per illicitam copulam contraxerit, Pœnitentiarius dispensare potest innocentem ex conjugibus, ut debitum exposcat, quo jure reus conjux post patratum scelus destituitur: *Quoties vero* (sic habet Innocentius XII. in eadem Constitutione) *affinitas hujusmodi post contractum Matrimonium supervenerit, ut debitum peti possit, in eodem conscientiæ foro dispensari, & dispensari mandare possit & valeat*. Eadem sane auctoritate Episcopus in sua Diœcesi præditus est [c]. Prætermittimus etiam celeberrimam controversiam, utrum Episcopi dirimentia impedimenta dissol-

vere

a *Corrad. Prax. dispensat. lib.8. cap.9. num.4. & seqq. De Justis de Dispens. Matrimonial. l.2. cap.16. n.64. & seqq. Schmalzgrueber ad tit. decretal. de eo, qui duxit in Matrimonium num. 65. & seqq. Mighorucc. Jur. Canon. lib. 2. pag.242.* b *P. Syrus ibid. facult. 35. §.29. num.20.*
c *Sanchez de Matrimon. lib. 8. disput. 12. num. 15.*

vere possint in foro conscientiæ, antequam Matrimonium contrahatur, & postquam contractum jam fuerit: non ignoramus magnis difficultatibus hanc quæstionem implicari, & neminem prorsus Episcopis eam facultatem tribuere, nisi gravissima aliqua causa id postulaverit [a].

23. Satis verba fecimus de ordinaria facultate Cardinalis Majoris Pœnitentiarii; quod si extraordinaria opus fuerit, illam a Pontifice per se obtinere potest, vel ipsam per Præsulem sacræ Pœnitentiariæ moderatorem exposcere; nunc de iis sermonem instituamus, qui ad eamdem Pœnitentiariam debent confugere. Id potissimum Parochis, & Confessariis contingit. Nam perraro evenire solet, ut, qui dispensationes implorant, amicos, & familiares Romæ habeant, qui negotium ejusmodi perficiant: sed quicumque ille sit, qui hoc peragendum suscipiat, necessario requiritur, ut res plane exponatur, & nihil a veritate sit alienum; nam fieri potest, ut contractum impedimentum falso existimetur. Omissis pluribus exemplis, quæ afferri possent, illud satis sit, nullum affinitatis impedimentum obvenire, licet ante Matrimonium cum aliqua consanguinea futuræ uxoris copula habita fuerit, si ipsa perfecta non extiterit [b]. Item si inter duos affines copula intercesserit, ac deinde facultas a Dataria Matrimonii ineundi, & gradus dispensatio ab ipsis obtineatur, licet copulam in supplici libello non declaraverint, tamen fieri potest, ut nullam aliam dispensationem a sacra Pœnitentiaria petere debeant, nempe, si mutuam inter se affinitatem antea cognitam, perspectamque non habuerint, cum scelus admiserunt, sed inito solum Matrimonio in hanc cognitionem venerint. Tunc enim incestus, uti fatentur Garzias [c], ac Thesaurus [d], *materialis*, non *formalis* habetur.

24. Arcanum pariter, ac prudentia servanda est; id satis ostenditur exemplo Parochi, quod P. Tiburtius Navarrus commemorat [e]: nam cum ipse ex sermone forte deprehendisset occultum impedimentum dirimens Matrimonium, quod jam palam celebratum fuerat, adeo incautus fuit, ut pluribus aliis rem patefecerit, quæ silentio occultanda erat: eosque conjuges publice disjunxerit, quos impedimenti ignaros, & inscios pati debuerat, donec Major Pœnitentiarius de toto negotio certior per ipsum fieret, opportunumque remedium afferretur. Aliam quoque viam inire poterat, nempe, eosdem conjuges clam separare, si impedimentum haud ignorarent, deinde ad sacram Pœnitentiariam rem totam deferre, remediumque exposcere. Qua de causa in libello,

qui

a *Sanchez de Matrimon. lib.2. cap.40. a num. 1. ad num.12. & num.8. Pont. de Matrimon. lib.8. cap.13. num. 2. Perez de Matrim. disput. 44. sect. 6. num. 50. N. Alexand. in Theol. Dogm. Moral. lib 2. de Sacrament. Matrimonii regul.10. tom.2. edit. Venet. Salmaticen. in cursu Theologiæ Moral. tom.2. tract.9. c.14. punct. 1. num.7. & seqq.*
b *Sanchez lib.8. de Matrimonio disput.25. num.10.*
c *De Beneficiis part.8. cap.3. num.106.*
d *In Praxi Sac. Poenitentiariæ tit.6. n.8.*
e *In libro, qui inscribitur:* Manuductio ad Praxim executionis litterarum Sac. Pœnitentiariæ: *part.2. pag.87. edit. Rom. an.1714.*

qui olim Romæ typis evulgatus est pro instruendis Parochis, & Confessariis, qui ad sacram Pœnitentiariam confugere debeant; hæc monentur: *Caveant ne, quod occultum est, palam faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum; nam publica, vel ad publicum redacta non pertinent ad sacram Pœnitentiariam.*

25. Insuper universæ rei circumstantiæ, & causæ, ob quas dispensatio postulatur, plane exprimantur necesse est: *Accidit etiam nonnumquam* (sic in eodem libello, quem modo nominavimus, traditur) *per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eo quia causas & circumstantias necessarias reticeant: unde fit, quod litterarum executores, casu postea pœnitentium examinato, rem aliter se habere, quam expressum fuerat, comperiant, & gratias subreptitias, aut obreptitias esse inveniant: quare pœnitentes confusi remanent, & spe novæ dispensationis se carere putantes, in prædictis vinculis, & obligationibus miserabiliter remanent.*

26. Paulo post agitur de causis, quæ ad obtinendam dispensationem explicandæ sunt. Etenim communi omnium consensu, & juxta Tridentinam Synodum [a], nulla unquam dispensatio concedi solet, nisi legitima causa intervenerit. Idem institutum, & disciplinam sequitur Pœnitentiaria, cum præsertim matrimoniales dispensationes petuntur, quas sine causa impertiri non consuevit. Idem observari a Dataria non videtur, cum aliquis religione adductus, licet pro dispensatione impetranda veram, ac legitimam causam in medium proferre queat, tamen anxius, & sollicitus, an validum sit initum matrimonium, dispensationem expetit, & ne causam adducere cogatur, pecuniam largius persolvit, ut omni sollicitudine, metuque amittendæ beatitudinis eripiatur. Hac enim ratione, loco causæ, quæ exponi debuerat, gravis multa sufficitur, quam ille libenter impendit, ut egenis, piisque operibus erogetur. Hæc sapienter docet Cardinalis Pallavicinus [b].

27. Sed perpauca de causis ejusmodi percurramus. Si de impedimentis, ac præsertim de voto res agitur, satis, superque jam ostendimus, quæ peragenda sint. Pro dispensandis sponsaliis aliqua ex iis causis proferri debet, quæ si probetur in foro externo, satis est ut eadem sponsalia dissolvantur.

28. Si vero de impedimentis dirimentibus sermo habeatur, Innocentius XII. in sua Constitutione plures causas enumerat, nempe, cum prætermissa silentio fuit copula, cum dispensatio gradus a Dataria peteretur; pro causa afferri solet metus, ne communi honestati conjugum macula inureretur; Item, cum agitur de impedimento affinitatis contracto *ex copula illicita*, aliqua causa rationi consentanea proponitur, licet copula, quæ prius intercessit, palam fieri posse non videatur, nec ulla mali species, aut offensio populo præbeatur; causa vero desumi solet ex metu, ne aliquod detrimentum, dissidium, aut scandalum excitetur,

a *Cap. 18. sess. 25. De Reformatione.* b *In loco allato.*

tetur, quæ fortaſſe evenirent, niſi diſpenſatio tribueretur. Porro cauſa ejuſmodi ſemper probatur, cum res eſt de contractis Matrimoniis, & palam celebratis: etenim Matrimonia vix ulla diſſolvi poſſunt, quin graviſſima mala ſubſequantur, quæ ſane diſpenſatione impedienda ſunt, uti recte perpendit Auctor inſtitutionis, quæ pro novis Confeſſariis Romæ promulgata eſt [a].

29. Poſtremo res tota cum ſuis cauſis, & neceſſariis circumſtantiis Cardinali Majori Pœnitentiario declaranda eſt per litteras Latina, ſeu hac noſtra Italica lingua confectas: reticetur illius nomen, qui diſpenſationem expoſtulat, ejuſque loco litera N. ſufficitur; locus tamen deſignatur, ubi dantur literæ, ut quo reſponſa mitti debeant, innoteſcat: in fine literarum nomen etiam, & cognomen deſcribuntur illius, ad quem reſponſum dari neceſſe eſt: neque ſane Parochus, aut Confeſſarius; cui Fidelis impedimento aliquo illigatus animum ſuum detexit, hanc provinciam recuſare debet; ne forte ille totam urbem circumire cogatur, ut inveniat, qui literas datas a Pœnitentiaria executioni demandet. Accedit, quod ſacra Pœnitentiaria jam conſuevit ejuſmodi executiones non tantum Parochis, ſed quibuſcunque Sacerdotibus committere [b].

30. Hoc pacto ſibi quiſque conſulere poteſt abſque ulla expenſa; nam ſacræ Pœnitentiariæ tribunal ſuis Adminiſtris ſtipendia perſolvit, qui, dum munus ineunt, his verbis jusjurandum pronunciant: *Officium meum fideliter exercebo, & gratis, ejuſque ratione nihil ab aliquibus etiam ſponte oblatum, vel donatum accipiam, præterquam ſalarium mihi conſtitutum* [c]. De hoc monendi erunt, qui diſpenſationem aliquam petere debent: Nam *in periculoſo ſtatu manere coguntur, & ſibi perſuadent, ſacræ Pœnitentiariæ tribunal aliquid lucri pro litteris prædictis recipere, cum revera ſacræ Pœnitentiariæ Miniſtri nec aliquid, quamvisminimum, nec etiam ſponte oblatum unquam recipiant, & gratis omnia exhibentes, ſingulos ad ſe reccurrentes ſerena fronte complectantur*.

31. Sed jam ſermone explicemus, quæ peragenda ſint illis, qui litteras a Majori Pœnitentiario datas exequi debent. Reſponſum ſacræ Pœnitentiariæ, quo continetur facultas diſſolvendi propoſitum impedimentum, vel hoc pacto traditur: *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia*, vel *decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*; vel *diſcreto Viro Confeſſario ex approbatis ab Ordinario*. Quocumque tandem modo id eveniat, nonniſi Confeſſarius ab Epiſcopo loci probatus litteras Pœnitentiariæ exequi poteſt; nec ſatis habetur, ſi olim hanc approbationem conſequutus fuerit, ſed neceſſario requiritur, ut tempus ad Confeſſiones audiendas præſcriptum nondum abſolutum ſit. Adverti quoque debet, diſpenſationes mulieribus permiſſas executioni mandari non poſſe a

Con-

a *Par 2. cap. 15. num. 324.* b *Idem auctor. inſtitut. pro recent. Confeſſar. loco cit. num. 322.* c *Card. Petra de Sac. Poenit. part. 1. cap. 7. num. 23.*

Confessariis, qui viros tantum confitentes audire, & expiare queunt; e contrario Sacerdos, qui solis mulieribus Pœnitentiæ sacramentum administrare potest, idoneus non est ad exequendas dispensationes vi.is concessas.

32. Quod si literæ Sac. Pœnitentiariæ ita scribantur: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, tum requiritur, ut Doctoris lauream a publica aliqua Academia consequutus ille sit in Theologia, vel jure Canonico. Si Regularis ipse fuerit, haud satis habetur, quod Theologiæ facultatem, aut jus Pontificium profiteatur, cæterosque Regulares in suis Claustris edoceat: neque satis est, si Magistri titulo, atque honore penes suos fruatur. Patres solummodo Societatis Jesu a Gregorio XIII.[a] privilegium acceperunt, quo Sac. Pœnitentiariæ literas aperire possint, easque exequi, licet Doctores in publica Academia declarati non fuerint, modo tamen inter Confessarios ab Episcopo probatos recenseantur, & sint ex illorum numero, quos Præpositus Generalis Societatis designare solet, ut literas Pœnitentiariæ accipiant, & exequantur. Eodem ferme privilegio prædití fuerunt ab Innocentio XI. Lectores Regulares S. Francisci, qui Minores Observantes apellantur[b]. Putant nonnulli ipsos hoc frui beneficio, qui participes sunt privilegiorum, quæ in Societatem Jesu collata fuerunt, quod tamen Pellizzarius falsum omnino testatur:[c] omissis tamen his controversiis Ordinum Regularium, quas dijudicandas minime suscipimus, id certum statuimus, probandos ab Episcopo esse Regulares Confessarios, si veris privilegiis haud muniantur[d].

33. Si literæ Sac. Pœnitentiariæ hoc modo inscriptæ fuerint: *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario*, & alicui reddantur, qui iis titulis careat, & tamen eas aperiat, non ideo novæ literæ petendæ sunt a Pœnitentiaria, sed primæ tradi possunt viro, qui propositis titulis exornetur. Temere quidem se gessit, qui eas literas sibi nequaquam inscriptas aperuit; ipsius tamen culpa nullum afferre debet detrimentum illi, qui literas tradidit, neque ipsarum executionem impedire, si tamen hæc per Doctorem in Sac. Theologia, aut jure Canonico perficiatur[e]. Illud etiam in disputationem vocari consuevit, utrum qui literas accepit a Pœnitentiaria inscriptas aut Doctori, aut Confessario per Episcopum approbato, ita tamen, ut quemlibet inter ipsos eligere queat, utrum, inquam, semel tra-

a *La Croix lib.6. part.3. de Matrim. num.978.* b *Sporer. in supplem. Theol. Moral. pag.319.* c *In Manual. Regular. tom.2. tract.8. cap.3. num.180. & 193.*

d *Marcus Paulus Leo in Praxi ad lit. Majoris Poenitent. part. 1. a pag. 11. ad pag. 15. edit. Mediol. 1655. Vanespen. Jur. Ecclesiast. universi part.1. tit.23. nu.24. & 25. Clericat. de Sacram. Matr. dec.40. a num.20. ad num.25. La Croix to. 2. lib. 6. part. 3. num. 954. & num. 978. Giribald. de Sacram. Matr. tract.10. cap.18. §.1. num. 90. & seqq. Auctor. Instruct. pro Recent. Confess. loco allato num. 322.* e *Rosignol. de Matrim. part.2. tom.7. de Matrim. tertio prænot. 25. clausul.1. num.5.*

traditis literis, ipsas repetere a Confessario possit, aliique Doctori, seu Confessario illas committere. Id sane affirmant plures, inter quos Rosignolius [a], Giribaldus [b], Diana [c], & Naldus [d] recensentur. Contrarium alii tuentur, nisi nova dispensatio a Sacra Pœnitentiaria exposcatur; ac præsertim Marcus Paulus Leo [e] rerum ad Sac. Pœnitentiariam spectantium peritissimus ejusmodi licentiam semper improbat, nisi forte delectus Confessarius, quod solet contingere, ignarus, & imperitus deprehendatur.

34. Post hæc agendum superest de clausulis, quibus uti consuevit Pœnitentiaria. Porro illa nunquam deest: *si ita est*. Quare, qui literas exequitur omnem curam, ac diligentiam impendere debet, ut cognoscat, an verum sit, quod Majori Pœnitentiario fuit expositum. An res ipsa, circumstantiæ, & causæ, ac rationes ad obtinendam dispensationem prolatæ veritati prorsus consentaneæ sint. Nam ejusmodi executio committitur haud *pro mero* solum, sed *pro mixto* etiam foro conscientiæ. Quamobrem monere debet eum, qui dispensationem petiit, ut nihil a veritate alienum proferat. Deinde opus est, ut diligenter investiget, utrum revera probentur omnia, quæ ille testatus fuerit [f]. Non tamen ulli testes inquirendi sunt, sed illum examinari solum fas est, qui dispensationem impetravit. Pontas censuit jusjurandum elici posse, ut rei veritas magis comprobetur [g]. Hanc tamen sententiam reliqui omnes improbant. Quare, paucis jam superius dicta complectamur, adhibendam ab executore accuratam diligentiam, quam modo ostendimus; aliter irritam fieri dispensationem, nisi forte ipse aliunde rei veritatem, justamque causam cognoverit [h]. Quod si Confessarius pro certo habeat falsum esse, quod Summo Pœnitentiario propositum fuit, ab exequendo dispensationem abstineat, licet qui ipsam postulavit, rei falsitatem tueri contendat, modo tamen Sacerdos id non perceperit, cum Pœnitentiæ Sacramentum dispensando administravit: non enim uti licet iis, quæ tunc deprehenduntur [i].

35. Disceptabant olim Theologi, utrum necessario requiratur, ut Sacerdos confitentem prius audiat, & expiet dispensandum, & tunc solum dispensationem, quæ a Pœnitentiaria data fuit, exequatur; omnis tamen dubitatio sublata est; nam sic in Pœnitentiariæ literis indicitur: *Audita*

a *In eodem loco num.*11. b *In suo tract.*10.*de Sacram. Matrim. cap.*18. §. 1. *nu.*92. c *In edit. coord. tom.* 3. *resol.* 105. d *In voc.* Literæ *num.*8. e *In Praxi ad lit. Major. Poenitent. part.*1. *de forma Votor.* §. *Remanet tamen.*

f *Syrus in suo opere edito de Praxi executionis litterarum & resp. Sac. Poeniten. quæst.*9. *prælim.* g *Pont. lib.*8. *de Matr. cap.*21. *num.*16. h *Bonacin. tom.* 2. *oper. tract. de legibus disp.*1. *quæst.*1. *punct.*2. *num.*5. *Diana loco cit. resol.*161. *Clericat. de Sacram. Matrim. dec.*40. *num.*25. *Rosign. loco cit. clausula* 3. *n.* 19. *& seq. Giribald. in loco cit. cap.*18. *de Sacram. Matr.* §.2. i *Sanchez de Matrim. lib.*8. *disp.*34 *num.*21. *De Justis de Dispensat. lib.*1. *cap.*8. *num.*129. *Rosign. loco allat. clausul.* 3. *num.*22. *& seq. Clericat. in allata dec.*40. *de Matrim. num.*25.

Audita prius Sacramentali Confessione. Qua de re conditio præscribitur, qua si careat dispensatio irrita prorsus efficitur: [a] *Adverte, facultatem Confessoribus per Brevia, seu Bullas Majoris Pœnitentiarii concessam non esse liberam, ut possit Confessor ea simpliciter, & ad suum libitum, hoc est in Confessione Sacramentali, vel extra illam uti, sed est ita limitata, ut nonnisi in Sacramentali Confessione illam exercere valeat; &, si secus facit, nulliter facit, nam excedit fines mandati, qui fines diligenter sunt observandi etiam in minimis*; & paulo post: *Ista clausula* Audita Sacramentali Confessione, *importat conditionem, sine qua non fuisset concessa hujusmodi facultas Confessario*.

36. Si dispensatio conceditur, *Audita prius Sacramentali Confessione*, & dum ipsa Confessio peragitur, aperte constat, irrogandam esse pœnam consentaneam crimini, quod impedimentum intulit eadem dispensatione solvendum. Id cavetur in literis Sac. Pœnitentiariæ. *Injuncta ei, pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentia salutari*. Advertendum pariter id est, quod Syrus [b] admonet his verbis: *In Commissionibus, aut rescriptis Sacræ Pœnitentiariæ, pro quorum executione inter alia præscribitur quod oratori pœnitenti injungatur Confessio menstrua, idest singulis mensibus peragenda, ut sæpius in formulis habetur, nunquam prætermitti potest, cum talis pœnitentia quæ inter graves computatur, sit individuata a Majori Pœnitentiario, cui parendum est ut deleganti, & sit de stylo Pœnitentiariæ, qui facit jus*.

37. Eodem modo statuendum est de aliis pœnis, quæ a Sacra Pœnitentiaria præscribuntur: observari quoque debet, quod Syrus idem tradit [c], si forte Confessarii arbitrio relinquatur pœnas sceleri consentaneas infligere: *Arbitrium, quod relinquitur Pœnitentiario in ordine ad pœnitentias individuandas, & injungendas, non importat meram & liberam voluntatem. ita ut possit illas libere injungere, prout sibi placuerit, sed importat arbitrium regulatum, idest arbitrium boni viri, & juri conforme*.

38. Qamobrem Confessarius, ut suo muneri recte satisfaciat, neque severitatis, neque humanitatis fines excedat [d]. Rationem quoque habebit conditionis, ætatis, & sexus illius, cui pœna irrogatur [e].

39. Non ita facile percipiuntur reliquæ clausulæ, quas inferius subjicimus, neque facile modus, ac ratio dignoscitur, qua executioni mandentur. Prima quidem est ejusmodi, quæ in cunctis dispensationibus matrimonialibus indicitur: *Dummodo impedimentum præfatum occultum sit*, sive hoc modo: *Dummodo omnino occultum sit*.

40. Id proculdubio implicatum est, ac difficultatis plenum, si Theologiæ Moralis scriptores, aut etiam forenses percurrantur. Marcus

 Pau-

a *Marcus Paulus Leo loc. cit. pag. 19.* b *Syrus in opere edito de praxi execut. epist. Poenitentiar. part. 2. §. 1.* c *Ibidem.* d *Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 34. num. 35. & seq. Pontas de Matrim. lib. 2. cap. 21. §. 1. num. 18. Clericat. in allata dec. 40. de Sacram. Matrimon. num. 28.* e *Navar. in Manuduct. pract. executionis lit. Sac. Poenitent. pag. 65.*

Paulus Leo [a] docet id occultum nuncupari, quod omnes ignorant, vel perpauci sciunt, ita ut, nec manifestum, neque fama evulgatum dici queat. Hanc definitionem adeo planam asserit, ut nulla explicatione indigere videatur. Addit occultum vocari posse, quod duobus tantum, vel tribus innotescit. Alii tamen rem diligentius investigantes, quærunt, an occultum impedimentum existimari debeat, quod lateat majorem partem incolarum alicujus loci, quemadmodum si is locus affluat quinque millibus incolarum, inter quos mille, aut bis mille tantum illud impedimentum noverint, utrum occultum ipsum habeatur. Id autem unanimes inficiantur. Quippe vident occultum præscriptum a Sac. Pœnitentiaria hoc pacto in publicum manare, si publicum ex communi omnium sensu explicetur. Quare intelligentes in eo positam esse quæstionem, nempe, quot personis manifestum esse debeat impedimentum, ne occultum existimetur, consentiunt omnes prudentis Judicis arbitrio, ac sententiæ id relinquendum esse.

41. Plures aliæ quæstiones in hac re proponuntur, nempe, utrum occultum impedimentum censeatur, quod quidem publice cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi, occultum tamen est, ubi degunt qui dispensationem expostulant, & ubi dispensatio ipsa conceditur; utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut, dispensatio tribuenda videatur; postremo, utrum occultum habeatur impedimentum, si patratum crimen publice quidem innotescat, criminis tamen conscii prorsus ignorent, an impedimentum dirimens cum eodem crimine conjungatur. Res exemplo declaretur. Centum incolæ alicujus oppidi, quod tria millia hominum continet, cognitum, perspectumque habeant Civem aliquem, priusquam cum muliere Matrimonium iniret, cum ipsius sorore incontinenter, & impudice versatum esse: Hi tamen centum, qui hoc scelus deprehenderunt, adeo imperiti sint, ut penitus ignorent ex *hac illicita copula* dirimens impedimentum manare, cujus causa Matrimonium cum sorore contrahi nequaquam possit, irritumque fieri, si contrahatur. Inquirunt Theologi, an ejusmodi impedimentum occultum vocandum sit?

42. Nos itaque judicamus hujus generis impedimentum *materialiter publicum* (ita rem explicant Theologi) *sed formaliter occultum appellari*. Scriptores fere omnes putant satisfieri hac ratione Pœnitentiariæ mandato, quo illud jubetur: *Dummodo impedimentum sit occultum*. [b] *Similiter* (inquit Giribaldus [c]) *potest esse nota multis, & toti viciniæ copula incestuosa ab aliquo commissa, & tamen erit formaliter occulta, si ignoretur ab illa nasci impe-*

a *Part.2. Formular. dispens. Matrimonial. p.131.* b *Marcus Paulus Leo loco all. pag.132. Bonacin. tom.2. tract. de legibus disp.1. quæst.2. prop. unica num.7. De Justis de dispensat. Matrimonial. lib. 1. cap.8. n. 175.* c *Tract. 10. de Sacram. Matrimon. cap.18. §.4. num.111.*

impedimentum affinitatis dirimens Matrimonium, deinde sic habet [a]: *Executorem posse Absolutionem, seu Dispensationem concedere, si delictum, seu impedimentum sit occultum formaliter, quamvis sit materialiter publicum, quia sufficienter verificantur verba in dispositione posita: dummodo impedimentum sit occultum*. Navarrus [b], & Rosignolius [c] eamdem probant sententiam, aliosque nominant, qui idem docuerunt. Ipsi tamen diversis opinionibus cæteras quæstiones pertractant, quas nuper indicavimus.

43. Antequam judicium nostrum in hac difficillima re exponamus, duo potissimum monenda sunt; primum a Confessario, priusquam literas Pœnitentiariæ exequatur, diligenter, accurateque examinandum illud mandatum: *Dummodo occultum sit impedimentum*, quo talis conditio præscribitur: *Sine qua non* (ait Navarrus) [d] *Sacra Pœnitentiaria tali materie manum non apponeret*. Secundo, ut occultum impedimentum dignoscatur, parum conferre putamus, si illorum sententiæ tantum investigentur, qui nulla experientia prædití Sac. Pœnitentiariæ, de hac re temere scripserunt; sed necessarium ducimus perscrutari, quid hoc vocabulo occulti impedimenti ab eodem Sac. Tribunali intelligatur. Hæc autem cognitio ab illis solum comparari potest, qui munus aliquod in ipso Tribunali gesserunt.

44. Prosper Fagnanus Correctoris munere magna cum laude functus est, ad quem pertinet emendare supplices libellos, qui a Procuratoribus Sac. Pœnitentiariæ traduntur [e]. Ipse quoque diplomata percurrit, & corrigit, siquid imprudenter exciderit. Itaque Fagnanus de occulto impedimento sapienter sermonem instituit [f], & primum ostendit illud occultum impedimentum dici, quod nullo pacto demonstrari potest, & Dei solum judicio permittitur. Impedimentum vero quasi occultum illud esse, quod solum, duobus, tribus, aut quinque testibus comprobatur. Post hæc ita scriptum reliquit. *Dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licet aliquibus sit notum, puta quatuor, vel quinque, & hanc opinionem servat Sacra Pœnitentiaria*. Deinde hanc ipsam opinionem improbat [g], si Sac. Pœnitentiaria iis verbis non utatur: *Dummodo impedimentum occultum sit*, sed illis potius: *Dummodo impedimentum omnino occultum sit*. Plerumque id accidit, cum impedimentum *criminis* dispensandum proponitur, potissimum vero, cum uterque conjux novo matrimonio copulatus necem prioris conjugis molitus fuerit: *Dummodo omnino occultum sit, quod uterque Oratorum in morte dicti mariti machinatus sit, & plane ignoretur, quod ejus mors inde secuta sit*, & delinquentibus solum innotescat. Quod si duo, quatuor, aut quinque crimen ipsum deprehenderint, tunc occultum minime diceretur.

45. Mar-

a *Num.* 112. b *In Manuduct. pract. execut. literar. Sac. Poenitent. pag.* 19. §. *Advertere*. c *In cit. prænot.* 14. *de Matr. clausf.* 6. §. *Hic duplex*. d *In laudata manuduct. p.* 18. e *Card. Petra in tract. de Sac. Poenit. pag.* 144. & 379.
f *Cap. Vestra n.* 106. & *seq. de cohabit. Cler. & Mulier. n.* 45. & *seq.* g *Num.* 120.

45. Marcus Paulus Leo Procuratoris munus in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ ſuſtinuit, antequam Societatis Jeſu nomen daret [a]. P. Theſaurus ex eadem Societate Pœnitentiariæ peritiſſimus fuit, idque præclara ipſius diſſertatione nondum in lucem edita ſatis comprobatur. Inſuper in Vaticana Baſilica per plures annos Apoſtolicum egit Pœnitentiarium. Idem munus diu exercuerunt in Lateranenſi Baſilica Tiburtius Navarrus, & Syrus ex Ordine S. Franciſci Strictioris Obſervantiæ. Illis autem, qui hoc munere præditi ſunt, inſcribuntur frequentiſſime literæ a Majori Pœnitentiario, ut illos abſolvant, qui Romæ verſantur. Itaque Marcus Paulus Leo hæc tradit [b]: *Dicendum ſecundo, notitiam duorum, vel trium nec minus nocere, quominus aliquod delictum ſit occultum.* Theſaurus etiam ita ſcribit [c]: *Etiamſi res ſit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur. Item ſi quinque, vel ſex perſonis in aliquo Oppido, vel ſeptem, aut octo in Civitate res nota ſit, non dicitur publica, ſed occulta*; Idem affirmat, irritam dici nequaquam poſſe diſpenſationem a Pœnitentiaria conceſſam illis etiam verbis ſuperadditis, *dummodo occultum*, licet impedimentum notum ſit tot hominibus, quot ſuperius indicavit: Tiburtius Navarrus idem plane fatetur [d]: *Res adhuc eſt occulta, ſi in Oppido eſt nota quinque, aut ſex perſonis, in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc occulta cenſeri debet, modo ſcilicet ab illis non fuerit divulgata.* Syrus p. 269. hæc habet: *Si delictum ſit notum duobus, vel tribus alicujus Loci, aut Communitatis, aut Capituli, occultum cenſetur. Si in Oppido ſit notum quinque, aut ſex perſonis, in Civitate vero ſeptem, aut octo, adhuc cenſetur occultum.* Navarrus vero, ac Theſaurus [e] monent Confeſſarium, ut abſtineat ab exequendo diſpenſationem, ſi prudenti conjectura intelligat poſt breve tempus futurum eſſe publicum, quod a paucis antea cognoſcebatur.

46. Non omittunt iidem Scriptores reliquas quæſtiones, quas paulo ante memoravimus, in examen vocare; ac primo *utrum occultum impedimentum cenſeatur, quod quidem publice cognoſcitur in eo loco, ubi contractum fuit, ſive alibi; occultum tamen eſt, ubi degunt, qui diſpenſationem expoſtulant, & ubi diſpenſatio ipſa conceditur.* Navarrus [f] ſapienter admonet Confeſſarium, ut minime exequatur diſpenſationem, ſi forte quis Majori Pœnitentiario declaraverit crimen eſſe occultum in Civitate, exempli cauſa, Bononiæ, ubi vitam agit, & diſpenſatio tradenda eſt executioni, deinde ſilentio prætermiſerit idem crimen publicum eſſe Neapoli, ubi patratum fuit. Tunc Confeſſarius reum hortetur, ut ad Pœnitentiariam rurſum confugiat, ipſique patefaciat, quod prius omiſit, ſuum nempe crimen per Urbem Neapolis eſſe divulgatum. Sin autem id totum expoſitum fuiſſe in ſupplici libello Confeſſarius deprehendat ex literis Sac. Pœnitentiariæ, tunc abſque ulla difficultate pareat, & literas exequatur.

47. Se-

a *Card. Petra pag. 386.* b *Pag. 131.* c *In oper. de Poenis Eccleſiaſ. part. 1. cap. 21.*
d *Pag. 19.* e *In locis all.* f *Cit. manud. pag. 20. & 21.*

47. Secundo inquirunt, *utrum impedimentum, quod fuit aliquando, publicum diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut dispensatio tribuenda videatur*. Equidem Marcus Paulus Leo [a], sic respondet: *Notandum quarto, & ultimo, non implicare, quod aliquid a sui origine, & principio fuerit publicum, & tractu temporis fiat occultum. Tempus enim omnia devorat: & quæ non delet ab hominum memoria diuturnitas temporis? Hoc autem genus occultorum etiam pluries meo tempore Signatura Officii Sac. Pœnitentiariæ admisit; sed non eodem modo in omnibus casibus: in Dispensationibus Matrimonialibus per decennium; in Irregularitatibus per viginti, & triginta annorum spatium*.

48. Postremo judicium nostrum libere feremus de illa quæstione, an occultum, ideoque solvendum censeri debeat impedimentum, quod Theologi *materialiter* publicum, sed *formaliter* occultum appellant. Exemplis rem totam planam faciemus. Siquis Monialium Claustra ingressus fuerit absque facultate, quam tamen ipsi concessam antea cæteri omnes arbitrantur: item si quis hominem consulto interfecerit, populus tamen judicet id fortuito contigisse, ut vitam suam tueretur; tandem si quis excommunicatus rem divinam fecerit, antequam illis vinculis, ac pœna solveretur; illum tamen jam absolutum omnes putent, si, inquam, ita se res habeant, nos ingenue fatemur, & credimus crimen ejusmodi tanquam occultum a Sac. Pœnitentiaria dispensari posse, & ipsius literas executioni mandandas a Confessario, cum ipsum crimen occulti limites non excedat. Contra vero est, si crimen publice innotescat, licet omnes fere ignorent pœnam ipsi crimini irrogatam, quæ *ignorantia juris* dicitur. Exemplum afferatur de muliere, quæ consilium nefarium iniit cum alio viro de marito suo necando. Si hoc scelus in populum evulgatum certo fuerit, licet perpauci intelligant ob hanc caussam *criminis* impedimentum interponi, ne eadem mulier post illatam marito necem cum illo scelesto homine Matrimonio jungatur; si, inquam, id contingat, tunc rem captu difficilem semper existimavimus impedimentum hujus generis tanquam occultum haberi posse, literisque parendum Pœnitentiariæ, quibus illud decernitur: *Dummodo occultum*; & profecto, si hoc statueretur, jam crimen omne affinitatis *ex copula illicita*, & omne impedimentum *criminis*, licet hæc publica sint, dispensari tamen poterunt, tanquam occulta. Nam satis experientia compertum est, omnia impedimenta (si illud consanguinitatis, & affinitatis *ex copula licita* solum omittas) ignota esse non modo oppidanis, sed illis etiam, qui in magnis Civitatibus versantur. Postremo nos ipsi jurejurando affirmare possumus per tot annos, quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus, suffragiumque nostrum, cum res ejusmodi proponerentur, scriptum, seu voce tenus dedimus, semper in more positum fuisse, ut impedimentum publicum *materialiter* spectaretur, & nunquam eo nos devenisse,

a *Loco citat. pag.* 133.

venisse, ut examen fieret, an impedimentum *formaliter* occultum censendum esset. P. Thesauri [a] auctoritatem proferamus, qui superius allatam sententiam improbat, tanquam Sacræ Pœnitentiariæ institutis, ac consuetudini omnino contrariam, cui se accommodare debent, qui ipsius literas, ac diplomata exequuntur: *Aliqui* (ait Thesaurus) *audent ulterius, & dicunt, etiamsi sit publicum ut delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ annexa a Jure, posse dispensari, vel absolvi ab illa tanquam in occultis. Tamen contrarium tenendum est, quia hoc est Juris ignorantia, quæ non excusat ad hunc effectum, & hoc observat Sac. Pœnitentiaria.*

49. Tridentina [b] Synodus impertit Episcopis, ut sibi subjectos dissolvere queant ab irregularitatibus, cunctisque suspensionibus, quæ ab occulto crimine proveniunt; deinde certos quosdam limites huic amplissimæ facultati constituit, ac præsertim, si ipsum crimen in forum contentiosum fuerit antea deductum; *Exceptis aliis deductis ad forum contentiosum*. Eosdem limites præscribit Sac. Pœnitentiaria, quæ non occultum, sed publicum, & omnibus perspectum crimen illud existimat, ex quo venit impedimentum, si semel *in forum contentiosum* adducatur; nisi forte reus sententia judicis in eodem foro declaratus fuerit innocens; tunc enim crimen tanquam occultum putat, & dispensatione solvendum: *aut tanquam repertus innocens* (inquit Fagnanus) *& non culpabilis, aut tanquam absolutus ex hactenus deductis, vel ex observatione Judicii, seu tanquam non repertus culpabilis, nec de Jure punibilis.* [c] Idem Fagnanus monet dissolvi non posse impedimentum, cum in forum contentiosum crimen allatum fuit, ubi reus nullam ex iis sententiis, quas superius memoravimus, obtinuit, sed in libertatem redditus est interposita illa conditione, & cautione *de repræsentando*. Cæteri, qui de his rebus scripserunt, occultum fore docent crimen, quod in foro contentioso examinatur, si forte aliqua ex iisdem sententiis comparetur per falsos testes, aliasque rationes, quæ ab æquitate abhorrent. Nam licet hoc pacto semper impedimentum supersit, infamia tamen obliteratur, & crimen ipsum quibusdam tenebris obducitur [d].

50. In Matrimonialibus dispensationibus illud semper subjicitur: *Ita quod hujusmodi Absolutio, & Dispensatio in foro judiciario nullatenus suffragetur*, sive *aliudque non obstet*. Aliquando id quoque decernitur: *Præsentibus laceratis, quas sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ lacerare tenearis, ita ut nullum earum exemplar extet, neque eas latori restituas. Quod si restitueris, nihil ei præsentes literæ suffragentur*. Quandoque excommunicatio Sacerdoti exequenti literas Pœnitentiariæ infligitur, nisi peracto nego-

a *In tract. de Poenis Ecclesiast. §. Advertendum secundo.* b *Sess.24. c.6. de reformat.* c *Cit. cap. vestra num.130. & seqq. de cohabit. Cleric. & Mulier.*
d *Boschius De tripl. Jub. priv. sect.1. casu 10. §. 3. num. 91. Sanchez de Matrim. lib.2. disp. 37. num. 10. Giribald. tract. 10. de Sacram. Matrim. cap.18. §. 4. num.110. Rosignol. part.2. de Matrim. contract. 15. clausul. 6. num.53. Clericat. de Matrim. decis.40. sub num.29.*

negotió illa dilaceret,quandoque vero hæc pœna non indicitur.Cum Major Pœnitentiarius nullam curam suscipiat de criminibus ad forum contentiosum deductis,sed tantum expetat reum ab crimine solvere,& in foro conscientiæ de medio tollere impedimenta, ideo magnopere notandum, quod Navarrus tradit [a]: *Si contigeret aliquando etiam post contractum in vim dispensationis matrimonium, ut impedimentum ex occulto fieret publicum, posset Ordinarius Loci eos separare a thoro &c. Verum tamen est, quod in foro conscientiæ, seu in foro animæ, isti essent veri conjuges, quia vere fuerunt legitime dispensati in vim literarum Sacræ Pœnitentiariæ quoad forum conscientiæ, & sic, si tempore separationis, remoto scandalo, debitum conjugale sibi ad invicem redderent, nullum peccatum committerent, quia per secretam dispensationem Sac. Pœnitentiariæ vere esset sublatum impedimentum tunc occultum.*

51. Idem Navarrus [b] affirmat ab Episcopo irrogari posse pœnam crimini in foro externo, quamvis Pœnitentiariæ dispensatio intercesserit, sed hanc conditionem præscribit, nempe, si idem Episcopus de dispensatione certior factus, ipsi tamen fidem præstare recuset. Porro in hac re duo perpendenda videntur, quæ a Sac. Pœnitentiaria continuo probari nos ipsi testamur. Primum, si Episcopus perceperit aliquem matrimonio se junxisse mulieri, cujus matrem, aut sororem antea per *illicitam copulam* violaverit, nec idem Episcopus ullo modo deprehenderit, illum in foro conscientiæ fuisse absolutum, initumque matrimonium post dispensationem Sac. Pœnitentiariæ, neque reo fidem adhibere velit, qui se facultate ejusdem Pœnitentiariæ omni impedimento solutum fatetur; si, inquam, hæc ita se habeant, nemo Episcopum reprehendet, qui conjuges separare potest, reumque in foro externo plectere, postquam illius crimen plane comprobatum fuerit. Sin autem Episcopus, qui ejusmodi crimen cognovit, dum parat judicium constituere, moneatur Pœnitentiariæ dispensationem intercessisse, quemadmodum si has partes cum Episcopo suscipiat Confessarius, qui Pœnitentiariæ literas executioni mandavit, & qui id facere secreto potest, uti Filliucius [c] testatur his verbis: *Non puto tamen prohiberi, quominus fieri possit aliqua fides a Confessario de absolutione, vel dispensatione impensa pro consolatione pœnitentis, vel pro testimonio apud Episcopum obtentæ dispensationis in foro conscientiæ*; si, inquam, res ita sit, tunc Episcopus Confessarii testimonio omnino debet acquiescere, nec ullam afferre illis molestiam, qui dispensationem sibi comparaverunt: *Judex habuit* (inquit Clericatus [d]) *talem qualem notitiam hujus delicti, procurat per examen testium illud probare, ut puniat delinquentes, poteritne Confessarius eumdem Judicem admonere de dispensatione ut supra elargita, ad hoc ut desistat a formatione Processus? Affirmative respondent, dummodo Confessarius secreto moneat Episcopum, Parochum, & Judicem, qui omnes acquiescere debebunt hujusmodi notitiæ, ac certificationi*. Non semel etiam accidit,

a *Part.2 dispen.Matrimon.cap.1.* b *Loco citato.* c *Oper.Moral.tom.1.tract.10. part 2.num.358.* d *Loco citato nu n.34.*

cidit, quod pervicacibus indixerit Summus Pœnitentiarius, ut ab omni molestia, judicioque abstinerent.

52. Tempus conterendum non est, ut illud declaretur, *Aliunde non obstet*, quod satis per se intelligitur. Monet enim Pœnitentiarius irritam esse dispensationem impedimenti propositi, si aliud silentio omissum fuerit; matrimonium nequaquam ineundum, si nondum celebratum sit. Sin autem peractum jam fuerit, sejungendos conjuges, donec ad Datariam rursum confugerint, si illud impedimentum publicum habeatur, sive ad Pœnitentiariam, si impedimentum ipsum in tenebris adhuc delitescat. Quare Sacerdos, cui Sac. Pœnitentiariæ literæ, aut diplomata traduntur, prius exquirat necesse est, utrum aliud impedimentum interveniat præter illud, quod Pœnitentiariæ declaravit.

53. Illud quoque paucis expediemus, *præsentibus laceratis*, aut *laniatis*: Monetur Sacerdos, qui Pœnitentiariæ literas, aut diplomata exequitur, vinculo majoris excommunicationis alligari, nisi pareat. Quippe de illa semper agitur, cum hoc solum vocabulum excommunicationis pronunciatur. Sciat etiam indici *ipso facto*; nam illa verba *latæ sententiæ* adjunguntur [a]. Reliqua Marcus Paulus Leo, & Navarrus plane declarant: *Neque eas latori restituas; quod si restitueris, nihil ei præsentes literæ suffragentur, idest non suffragentur in foro judiciario; nam secuta executione legitima gratiæ & dispensationis in foro conscientiæ, semper validæ remanent in eodem foro conscientiæ, quamvis in foro fori suffragari non possint*.

54. Ex illo Pœnitentiariæ: *laceratis*, seu *laniatis*: gravissimæ nonnunquam difficultates excitatæ fuerunt. Vir, ac mulier, qui impudica consuetudine, atque amore simul degebant, conjuges vulgo putabantur. Oblatus fuit supplex libellus Majori Pœnitentiario, ut liceret ipsis coram Parocho, ac duobus testibus clam matrimonium inire, quod illis concessum fuit addito quoque privilegio, ac facultate, ut consuetæ promulgationes omitterentur. Illud literis Pœnitentiariæ jussum postremo fuit, *laceratis*. Confecto itaque matrimonio, laceratæ fuerunt literæ, quas dederat Pœnitentiaria. Post mortem Parochi, qui matrimonio interfuerat, conjuges testimonium de contracto matrimonio petierunt ab eo qui in Parochi defuncti locum suffectus fuerat, ut jam procreatis liberis consulerent. Ille peracti negotii prorsus ignarus morem conjugibus gerere recusavit, eosque suasit, ut mutuum consensum coram duobus testibus, ac se ipso renovarent. Sacram ipsi Congregationem Concilii adiverunt, ubi die 19. Septembris anno 1684. propositum fuit: *An in conscientia & absque peccato possent præfati contrahentes coram dicto Parocho, & testibus renovare consensum*. Sacra Congregatio *negative* respondit, novoque Parocho præcepit, ut accepto illorum testimonio, qui præsentes adfuerunt, cum matrimonium celebratum fuit, & elicito a conjugibus jurejurando de matrimonii jam contracti veritate, in consuetum librum refer-

[a] *Marcus Paulus Leo in praxi lit. Summi Pœnitent. part.2.pag.166.*

referret ipsum matrimonium, & ob eam causam, traditum fuit ipsi novum literarum exemplar, quas Pœnitentiaria pro ineundo eodem matrimonio concesserat.

55. Id fortasse consilium rei aptissime consentaneum visum est iis, qui carebant experientia Sacræ Pœnitentiariæ, quæ nec Parochi, neque contrahentium nomina exprimit, cum literas, ac facultatem impertit concubinariis, ut matrimonium clam ineant coram Parocho, ac duobus testibus, & solitæ promulgationes in Ecclesia prætermittantur. Ex hoc autem consequitur, quod tribui nequeat duplex harum literarum exemplar, si forte opus fuerit. Quare, si concubinarii, qui veri conjuges censentur, Episcopum adire nolint, ut permittat omitti promulgationes, & matrimonium coram Parocho tantum, ac duobus testibus familiaribus celebrari, ipsumque in librum ita referri, ut palam omnibus nequeat innotescere, sed potius eligant ad Summum Pœnitentiarium se convertere, ut hæc omnia consequantur, tunc, si ipse facultatem, ac dispensationem ejusmodi elargiatur, institutum est, ut in literis illud omittat, *laceratis*. Item Parocho indicat matrimonium in consueto libro adnotare ea diligentia, quam modo exposuimus, ut testimonium, si forte requiratur, peracti matrimonii tradere possit, causamque suam Parochus tueri, si opus fuerit, eodem exemplari literarum Sac. Pœnitentiariæ, quas ipse retinebit.

56. Hoc sane pacto sublatum de medio est impedimentum, ob quod probari nequaquam poterat matrimonium, quod Sac. Pœnitentiariæ facultate conficiebatur, idque gravissimum detrimentum aliquando ipsis conjugibus, aut procreatis liberis afferebat. Attamen non omnia satis impedimenta sublata fuerunt. Non semel contingit concubinarios, qui veri conjuges habentur, illigari impedimento dirimente, quod nisi solvatur, contrahi nequit matrimonium, irritumque est, si contrahatur. Jam superius indicavimus Episcopum haud ita facile se immiscere posse, cum dirimens impedimentum intercedit. Quamobrem supplex libellus Sac. Pœnitentiariæ exhibendus est. Porro ipsa necessario superaddere illud debet *laceratis*, cum de impedimento dirimente res agitur; ex quo sequitur eisdem difficultatibus Parochum implicari, qui facultatem accipit, ut matrimonio clam celebrando intersit. Etenim, cum ipsa facultas simul contineat a proposito impedimento dispensationem, si illam lacerare jubetur, nec se ipsum purgare, si contra aliquid contigerit, neque in libro matrimonium caute describere potest; neque tandem conjuges matrimonii testimonium elicere queunt, si aliqua necessitas expostulet.

57. Quamobrem, cum in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ Canonum interpretem nos ipsi ageremus, mos inductus fuit, ut quoties ejusmodi dispensationes a Pœnitentiaria postulantur, duo seorsim diplomata fierent, quorum primum solveret impedimentum, ibique adderetur, *laceratis*; alterum absque mandato lacerandi literas, eoque tribueretur fa

cultas incundi matrimonium coram Parocho, ac duobus testibus, ac demum juberetur idem Parochus matrimonium ea diligentia in librum referre, quam nuper memoravimus. Id totum fusius explicavimus in dissertatione, quam de matrimoniis *conscientiæ* confecimus, & quæ typis edita fuit post consuetam pagellam S. Congregationis Concilii, quæ habita fuit die 9. Sept. anno 1724. Finem facimus admonentes Presbyteros, qui Sac. Pœnitentiariæ diplomata exequuntur, ut sibi ante oculos ponant, quæ superius dicta sunt, utque diplomata lacerent, si jubeantur, & quæ servanda sunt, magno studio retineant, cum res est de matrimoniis, quæ superius indicavimus.

58. At vero imperiti difficilius se expedient, ut reliquis omnibus satisfaciant, quæ a Pœnitentiaria decernuntur. Illa subjicimus, ut pro muneris nostri ratione vehementius excitemus Confessarios, ac Parochos, quibus Pœnitentiariæ diplomata inscribuntur.

59. Si de contractis jam matrimoniis agatur, & occultum impedimentum interveniat, quod uni solum ex conjugibus perspectum sit, tunc, si petatur a Pœnitentiaria, ut idem matrimonium ejus facultate confirmetur, in hanc sententiam diplomata traduntur: *Demum dummodo impedimentum præfatum occultum sit, & separatio inter latorem, & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, aliudque non obstet, cum eodem latore, ut, dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur, matrimonium cum eadem muliere, & uterque inter se de novo secrete ad evitanda scandala, præmissis non obstantibus, contrahere, & in eo postmodum remanere legitime valeat, misericorditer dispenses.*

60. Præter eas conditiones, *dummodo occultum sit*, & *aliud non obstet*; de quibus satis jam diximus, tria rursum jubentur: Primum, ut illi conjuges separentur, si *id fieri possit absque scandalo*. Porro sapienter id cavetur a Sacra Pœnitentiaria; si publice matrimonium celebratum fuit, proculdubio veri conjuges existimantur; ideoque, si sejungantur, admirationem id populo, & scandalum concitabit. At vero id continget, si domicilii, non autem si *thori* separatio præscribatur; nam si jubeantur ejusmodi conjuges fraterno tantum amore se prosequi, donec obtineant dispensationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim si mulier impedimenti sit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali suspicabitur. Sin autem, uterque ipsum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet: *Animadvertas* (inquit de Justis [a]), *quod rarissime, aut nunquam erit necessarium experiri, an possint conjuges separari, & honeste vivere tanquam frater, & soror, quia sæpe ex hujusmodi separatione oriuntur scandala, & periculum incontinentiæ, sicut etiam ex habitatione dicto modo facta.* Itaque judicamus a Parocho, qui literas a Pœnitentiaria, & facultatem exposcit, vel ab aliis exposci deprehendit, monendos esse conjuges (si impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex conjugibus, qui

a *Dispensat. Matrim. lib.1. cap.8. num.178.*

qui rei conscius est, ne in copulam consentiat, donec dispensatio reddatur: *Monendus est* (ait Navarrus [a]) *a Confessario, ne prius consentiat in copulam, quam contrahat Matrimonium renovato consensu; quia tunc, quamvis absolutio, & dispensatio non redderetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante matrimonium in copulam consentiret*.

61. Secundo indicitur, ut alter conjugum, qui impedimentum ignorat, certior fiat primum consensum irritum fuisse, ita tamen, ut crimen, ex quo proficiscitur ipsum impedimentum, minime detegatur. Tertio, his peractis, clam matrimonium renovandum est, nempe, iterum mutuus consensus præstari debet.

62. Magno studio disceptatum olim fuit, utrum novus hic consensus, qui matrimonium reipsa constituit, coram Parocho, ac duobus testibus peragendus videretur. Nam Tridentina Synodus Parochum, ac duos testes præsentes necessario requirit, dum matrimonium celebratur. Attamen nulla difficultas amplius superest, si discrimen inter occulta, & publica impedimenta habeatur. Si matrimonium publice initum est *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum quoque publice innotuerit, idem matrimonium rite confirmari nequit, nisi consensus iterum *coram Parocho, & duobus testibus* præbeatur. Contra vero est, si matrimonium celebratum fuit *coram Parocho, & duobus testibus*, & impedimentum dirimens occultum servatur. Tunc novus consensus certe præstandus est, sed clam inter contrahentes; nec amplius Parochus, duoque testes requiruntur. Nam semel mandato Tridentini Concilii jam paruerunt conjuges, cum primo matrimonium, licet interposito occulto impedimento, confecerunt.

63. Hæc ita decrevit Pœnitentiaria S. Pii V. Pontificis auctoritate, uti Navarrus [b] fatetur, qui per tot annos eidem Sacro Tribunali operam præstitit suam. Id etiam probat Sacra Congregatio Concilii [c], uti tradit Fagnanus [d], qui per plures annos a Secretis præclare munus gessit; idemque Scriptores docent [e]. Insuper, cum Sacræ Rotæ Auditores hujus sententiæ veritatem in dubium revocassent, Cardinalis Carafa Congregationis Concilii Præfectus duos ex iisdem Auditoribus acclvit, Seraphinum nempe, & Comitolum, quibus ostendit Decreta a Sacra Congregatione super hac re confecta, Pœnitentiariæ institutis, & S. Pii V. declarationi esse consentanea. Qua de re Patres Sacræ Rotæ in posterum expositam paulo ante sententiam sequuti constanter fuerunt [f]. Etenim Tridentina

a *In allata part.2. pag.76.* b *In suo consil.4. de Sponsalib.* c *In Causis Hispalen. 20. Julii 1609. Decretor. lib. 11. fol. 58., & Constantinopolit. 2. Decem. 1634. Decretor. lib.15. fol.130.* d *Cap. is, qui fidem num.14. de Sponsalib. & Matrim.* e *Zarol. in sua praxi ad verb. dispensatio §. quintum dubium. Vanesp. in Jur. Eccles. univers. part.2. tit.14. cap.7. n.10. Giribald. tract.10. de Sacram. Matrim. cap.18. § 6. num.127. & seqq. Salmanticen. in curs. Theologiæ Moral. tom.2. tract. 9. de Matrimon. cap.3. punct.5. num.118. & seq. Pignatell. consult.27. per tot. tom. 8.*
f *In dec. 900. cor. Seraph. & 395. n. 1. cor. Ludovis. 405. n.9. & seq. par. 18. Recent. & in Spalaten. Nullit. Matrim. die 3. Martii an.1653. cor. Præsul. Albergato.*

dentina Synodus, cum jussit matrimonium contrahi coram Parocho, & duobus testibus, nihil aliud statuendum voluit, nisi clandestina matrimonia impedire, ex quibus gravissima mala derivare consueverunt; ac potissimum, cum secreto matrimonium initum fuerat sine Parocho, ac testibus, novum matrimonium simili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publice adhibitis testibus, accitoque Parocho; quæ sane corruptela nequit obtingere, cum publice matrimonium celebratum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur; quamobrem, cum Parochus, ac testes primo matrimonio jam interfuerint, quod rite celebratum putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo satis est, ut clam inter conjuges novus consensus præbeatur, cum ipsum matrimonium Sacræ Pœnitentiariæ facultate rite confirmandum est [a].

64. Ex his apertissime constat, quod sermo est de matrimonio coram Parocho, ac duobus testibus inito, ubi dirimens impedimentum occultum interponitur. Ex his omnibus desumitur, quoties indicit Pœnitentiaria renovari matrimonium ejusmodi, novumque assensum præberi: *Secrete ad evitanda scandala*: id mutuo a conjugibus perficiendum esse, nec Parochum, aut testes præsentes requiri, neque ipsum Confessarium, qui licet Parochus haud sit, ad literas exequendas Pœnitentiariæ designatur. Libellus [b] pro novis Confessariis instruendis Romæ evulgatus idem prorsus docet: *Nihilominus monemus, quoties ab ejusmodi conjugibus novus consensus prastandus est, ipsos cogi haud posse a Confessario, ut testes, seque præsentem adhibeant. Tum quia id non præcipitur in litteris Sacræ Pœnitentiariæ; tum quia pro certo habetur idem matrimonium jam fuisse rite celebratum in facie Ecclesiæ*.

65. Porro veritati id consentaneum adeo est, ut Silvius [c] hæc docuerit: *Quid, si dispensentur super impedimento occulto, sed ea conditione, ut contrahant servata forma Concilii Tridentini? Respondeo, etiam tunc illos posse consensum renovare absque Parocho & testibus, si prius contraxerant coram illis; neque enim attentaverunt contrahere aliter, quam coram Parocho, & testibus*. Quam sententiam Pontas [d] magnopere commendat. Gutierrez [e] tamen adversatur ob hanc causam, quod verba dispensationis apertissime contrarium præscribunt. Giribaldus [f], aliique plures eamdem opinionem sequuntur: nos autem totam quæstionem solvemus affirmantes: *Agi de subjecto non supponente*. Siquidem Pœnitentiaria nequaquam utitur his verbis, *Servata forma Concilii*: cum jam peractum matrimonium sua facultate confirmandum proponitur, sed tunc solum, cum solvendum est occultum impedimentum pro matrimonio adhuc ineundo. Id constat ex formulis dispensationum, quas Navarrus congessit.

66. Itaque rei difficultas in eo posita est, nempe, qua ratione fieri possit,

a *Pontas in suo dictionar. cas. Conscien. in verbo matrimon. quart. cas. 4. & 5.*
b *Part.2. cap.15. num. 326.* c *In supplem. ad D. Thom. quæst. 45. art. 2. quæsit. 2. conclus. 4.* d *Loco cit. cas. 5.* e *De Matrim. cap. 47 num. 26.* f *Tract. 10. de Sacr. Matrim. cap.18. §.6. num.132.*

possit, ut alter conjugum ignarus impedimenti, certior de ipso reddatur, ita ut latoris crimen nequaquam innotescat: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur*. Vanespenius [a] rei magnitudinem, & gravitatem expendens hæc habet: *Magna hic prudentia, ac circumspectione opus est: unde merito executor hic non tantum humana, sed vel maxime Divina consilia, & auxilia adhibebit, recurrendo ad Patrem luminum, ut eum lumine suo illuminet, quid in casu adeo perplexo agere debeat*. Clericatus autem [b] fatetur plurimum se laboris impendisse, ut huic Pœnitentiariæ mandato, qua opus est diligentia satisfaceret.

67. Nonnulli, ut se facilius ab hac difficultate expedirent, solam instructionem, non vero conditionem illis Pœnitentiariæ verbis contineri censuerunt, ita ut Confessarius moneatur sedulam curam insumere, ut illud matrimonium irritum declaret, non autem patefaciat ignaro ex conjugibus causam impedimenti. Sin vero reipsa obtineri id nequeat, sed potius occasionem dissidii inter conjuges præberi intelligat, & inesse suspicionem, ne alter ex ipsis matrimonii vinculum dissolvi contendat, aliamque vitæ rationem suscipere, tunc Sacerdos ab eo consilio desistat, irritum detegere matrimonium omittat, idque solum diligenter curet, ut consensus inter ipsos conjuges renovetur eo modo, quem superius indicavimus. Hæc docet de Justis [c], idemque Sanchez [d] antea scripserat: *Sed mihi persuadeo, non esse conditionem, sed instructionem quamdam Confessarii, ut certior fit posterioris Matrimonii contractus*. Plures alii sententiam eamdem tradiderunt [e], qui ex verbis Sacræ Pœnitentiariæ conditionem saltem inferri testantur, ita ut parendum sit, quoties fieri possit, aliter tamen, si discrimina nuper enumerata impendere videantur.

68. Nos tamen pro ingenii nostri tenuitate judicamus haud probari posse illorum opinionem, qui instructionem solum, non vero conditionem indici per illam Sacræ Pœnitentiariæ clausulam arbitrantur; nam certissimum est inter Jurisperitos, quod vera conditio ex *ablativo absoluto* consequitur: qua de re prætermitti nullo modo potest, licet gravissima incommoda jam exposita interponantur. Siquidem illud Pœnitentiariæ mandatum innititur juri communi, quod pro matrimonio rite confirmando expostulat novum a conjugibus consensum, & declarari impedimentum ignaro, ne idem consensus *per errorem* elicitus putetur, sive (ut res clarius explicetur), ne permaneat primus consensus cum errore conjunctus, qui traditus fuit, cum matrimonium primo celebraretur. De impedimento conditionis non deest juris auctoritas [f], quæ matrimonium inter

a *Part.2. suorum operum tit.14. cap.7. num.9.* b *Decis.40. de Sacr. Matrim. n.31.*
c *Lib.1. de dispensat. Matrim. cap.8. num. 181.* d *De Matrim. lib. 8. disputat. 34. num.61.* e *Aversa de Matrim. quæst.11. sect.4. in vers. demum juxta hoc. Bonacin. de Matrim. quæst.2. punct.9. num.7. Rosignol. de Matrim. part. 2. tom. 7. prænot.25. clausul.7. num.57. Giribald. tract.10. de Matrim. cap.18. §. 5. n. 124. & seq.* f *Cap. proposuit, & cap. ad nostram, de conjugio servorum.*

inter liberum, ac famulam irritum decernit, si ille mulieris conditionem ignoret, neque aliter confirmari posse, nisi novum consensum præstiterit, qui ante matrimonium conditionem conjugis nesciverat. Juris autem interpretes in Cap. *Depositum*, ad illa verba, *Inscia de eo, qui duxit in matrimonium*; affirmant consensum *per errorem* permanere, donec qui matrimonium cum famula iniit, consensum iterum reddat, postquam ipsius conditionem deprehendit. His auctoritatibus, & Interpretum sententiâ Scotus [a] adductus ita scriptum reliquit: *Primus consensus non fuit matrimonialis; & ideo ad hoc, quod sint conjuges, requiritur novus consensus: & tunc dico, quod, si impedimentum non exprimatur personæ insciæ, ipsa in copula carnali sequenti non consensit novo consensu, sed solum reddit in virtute primi consensus, qui nullus fuit, & ideo licet persona sciens de novo consentiat, non tamen sufficit. Hoc expresse dicit Glossa in cap.1. de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. In primo consensu, qui nullus fuit, intelligitur perdurare, sicuti probatur de servo, qui creditur liber, cum quo contrahatur, si post manumittitur, uxore ignorante, non contrahitur matrimonium, quia post manumissionem factam manendo cum eo, semper intelligitur approbare consensum primum, qui fuit erroneus, & non matrimonium.*

69. Difficilius se res habet, cum aliquis ob vim, seu metum in matrimonium consensit. Nonnulli ex Theologis asserunt pro matrimonio ejusmodi confirmando satis esse liberum illius consensum, qui ad illud ineundum coactus fuit, non autem requiri, ut qui jam prius libere assenserat, & vim alteri conjugi allatam ignoraverat, rursum ad exprimendum consensum adigatur. Clemens tamen Octavus, a quo super hac re consilium petitum fuit, expendens primum illum consensum pertinuisse ad materiam neque legitimam, neque idoneam, respondit pro matrimonii confirmatione novum consensum ab utroque conjuge esse tribuendum; ab eo nempe, qui matrimonium per vim contraxit, & simul ab altero, qui vim ejusmodi ignorans, ultro, ac libenter eodem se matrimonio illigavit. Insuper adjecta fuit ea conditio, ut maritus, qui jam libere consenserat, prius moneretur, irritum fuisse matrimonium, eo quod uxor ad assentiendum coacta fuerit, cum primo celebratæ sunt nuptiæ: *Admonito prius marito de matrimonii nullitate*. Hoc Pontificis responsum Comitolus [b], ac Pontas fuse commemorant [c]. Postremo Sanchez [d], cujus auctoritas plurimi facienda est, binas opiniones exponit, quarum prima tuetur haud necessarium esse, ut qui nescierat impedimentum, de ipso certior fiat, cum matrimonium novo consensu confirmandum proponitur; altera vero id necessarium prorsus affirmat; quam procul dubio magis probabilem idem Sanchez [e] fatetur. Porro id satis est, ut hæc opinio præ cæteris teneatur, cum de Sacramento agitur, juxta proscriptam his verbis ab Innocentio XI. sententiam: *Non est illicitum in conferendis Sacramentis*

tis

a *In 4. Sentent. dist. 35. quæst. 1.* b *Lib. 1. Responsf. Moral. quæst. 120.* c *De Matrim. lib. 4. cap. 24. & 25.* d *Lib. 2. de Matrim. disp. 36.* e *Sub num. 4.*

tis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetat Lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia tantum probabili utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

70. Ex his duabus opinionibus modo explicatis, de quibus etiam Schmalzgrueber fusius verba facit [a]. Sacra Pœnitentiaria tutioribus sententiis adhærere consueta [b], secundam amplexa est, uti constat ex formula, quam huc usque declaravimus. Itaque Sacerdos, qui Pœnitentiariæ diplomata, ac litteras exequitur, eidem sententiæ conformare se debet, quod Syrus copiose demonstrat [c].

71. Qui periti sunt moris, & instituti Sacræ Pœnitentiariæ jam pro certo tenent, ad confirmandum matrimonium requiri novum consensum, & simul ignaro conjugi detegendum impedimentum. Quamobrem rationem, modumque perscrutantur, ne crimen impedimenti causa in lucem proferatur. Ac primum, qui impedimenti conscius est, se ignarum fingat: deinde ostendat se suspicari, ne ob aliquam causam rite celebratum fuerit matrimonium, ideoque mutuum ultro consensum præstari debere, ut in posterum ab omni sollicitudine animi, metuque religionis liberentur.

72. Secundo, qui impedimentum cognitum habet, testimonium ab altero conjuge novi amoris eliciat, ita ut se paratissimum fateatur eodem se matrimonio adstringere, si adhuc in libertate versaretur. Tunc novum mutuo consensum exprimant, & sic omnia in tuto collocantur.

73. Tertio, impedimenti conscius libere declaret, haud rite matrimonio consensisse, cum primo celebratum fuit; ideoque oportere consilio Confessarii, atque internæ tranquillitatis causa, ut ambo consensum renovent, seque id libenter facturum ostendat. Quod si alter conjux eamdem voluntatem patefaciat, id satis erit, ut novus consensus juxta præscriptam normam elicitus intelligatur.

74. Quarto, si ob gravissimas difficultates nullus alius modus suppetat, tunc maritus impedimenti conscius *accedat ad conjugem insciam impedimenti, & cum ea habeat copulam affectu maritali*. Cum enim conjux, quæ impedimentum ignorat, eodem tunc amore permota, ac devincta putetur, id satis pro consensu utriusque conjugis existimatur, ut matrimonium confirmari possit, nec innotescat crimen, ex quo venit impedimentum. Plures [d] hanc rationem exhibent: Auctor vero libelli pro

 insti-

a *Lib. 4. in Decr. tit. 16. num. 60. & seq.* b *Card. Petra in allato opere de Sac. Poeniten. part. 1. cap. 9. num. 4. & seq.* c *In suo opere quæst. 8. prælim. Genet. tom. 4. suæ Theol. Moral. tract. 6. cap. 11. quæst. 14. & tom. 5. Tract. 9. cap. 7. quæst. 8.* d *Navar. par. 2. de dispens. Matrim. pag. 60. & pag. 74. Syrus in praxi executionis mandat. Sacr. Poenitent. pag. 126. & seq. M. Paulus Leo part. 2. formul. dispens. Matrim. pag. 174. & seq. Giribald. tract. 10. de Matrim. cap. 18. §. 5. num. 124. Auctor lib. pro novis Confessar. Part. 2. cap. 15. num. 526. & seq.*

instituendis novis Confessariis confecti id quidem probat, nisi forte conjugem ignarum impedimenti pœniteret ipsius matrimonii, animumque ab eo prorsus alienum haberet. Tunc enim consensus eo modo expressus nullam vim, nullumque pondus assequeretur.

75. M. Paulus Leo [a] rationem primo loco expositam minime approbat, & quidem merito. Ipse prius affert clausulam Pœnitentiariæ: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nusquam detegatur*; Et inde asserit, quod, *hac clausula est substantialis, & magni momenti*. Illud etiam superaddit: *Mulier inscia est certioranda de nullitate prioris consensus, hoc est certa efficienda. Non fit autem certa per verbum illud: suspicor; sed solum titubans; nam certitudo dubitationem omnem excludit*. Idem M. Paulus secundæ rationi nequaquam subscribit, ob quam conjux ignarus impedimenti nunquam detegit irritum esse matrimonium, quod tamen necessarium ostendimus: *Remanet* (inquit) *in sua ignorantia*.

76. Porro, si Marcus Paulus Leo improbat rationes primo, ac secundo loco positas, nos certe rationem quartam gravissimis difficultatibus implicitam intuemur. Omittimus quæstionem, utrum *per copulam affectu maritali habitam*, renovari consensus intelligatur. Inquirendum est, an id probari possit, cum literis, seu diplomatibus Sacræ Pœnitentiariæ, quibus adjungitur superius allata clausula, parendum indicitur.

77. Itaque vel *copula affectu maritali* ante dispensationem, vel post dispensationem sucipitur. Primum absonum est; cum impedimenti conscius neque petere, neque persolvere debitum queat alteri Conjugi, licet infamiæ, seu vitæ periculum immineat, uti constat ex Cap. *Inquisitione de sentent. excommunic.*: *In primo casu, quando alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere*. Tum Innocentius III. ita statuit: *Debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale*. Idem jus [b], idem Salmanticenses confirmant [c], qui reliquos Theologos unanimes commemorant. Sin autem *copula habetur post obtentam dispensationem*, quo pacto conjux ignarus impedimenti, qui primum matrimonium rite confectum arbitratur, certior factus de eodem impedimento judicabitur, uti jubet Pœnitentiaria illis verbis: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata*. Hic quartus modus improbandus non esset, si diplomatibus Pœnitentiariæ satisfacientes illorum opinionem amplecti possent, qui pro novo consensu haud putant monendum esse inscium conjugem de impedimento, quod irritum matrimonium constituit. Cum tamen Pœnitentiaria contrariam sequatur sententiam, ideo ab ipsa discedere nequit, qui Sacri illius Tribunalis diplomata, ac litteras exequitur.

78. Quam-

a *Par.2. formul. dispens. Matrim. pag.174.* b *In cap. liter. de restit. spoliat.*
c *Citato tract.9. punct.4. cap.14.*

78. Quamobrem prima, & quarta ratione prætermissa, de secunda, ac tertia verba facienda supersunt. Secundam rejicit M. Paulus Leo, quemadmodum indicavimus. Illam tamen probat Sanchez [a] ob hanc causam, quod licet assensus cum errore, & ignorantia conjungatur, id tamen Theologi *se habere concomitanter* testantur, neque voluntatis liberum consensum adimere. Pontius ab hac opinione se alienum præbet, & ejusmodi consensum per dolum expressum judicat [b]. Cum hæc ita sint modus tertio loco propositus æquitati potius consentaneus videtur. Nam conjux ignarus matrimonium irritum cognoscit, non tamen crimen notum efficitur, ex quo consecutum est impedimentum; neque ullum mendacium admiscetur. Quippe certissimum est primo matrimonio haud rite traditum fuisse consensum; neque a veritate abhorreret, si impedimenti conscius affirmaret, primo matrimonio se nequaquam consensisse. Nam verus consensus appellari nequit, qui rite præstitus non fuit. Postremo hanc tertiam rationem unanimes Theologi reliquis omnibus anteponunt [c].

79. Priusquam in lucem hæc nostra institutio prodiret, tenuitatem nostram agnoscentes, viris doctrina præstantibus illam ostendimus, qui judicium ferre possent. Rem sane gravissimam ipsi monuerunt, quid nempe agendum sit, si conjux haud immerito suspicetur, ne alter conjux de irrito matrimonio certior factus novum consensum dare recuset; solutoque matrimonii vinculo, procreati jam liberi tanquam spurii habendi sint; impedimentum tum detegi, aliaque mala, atque dissidia certo esse futura: utrum omissa tertia ratione, aliam seligere liceat ex his, quas paulo ante improbavimus, quæ tamen plurimum Scriptorum auctoritatibus corroborantur.

80. Hæc sane facienda plurimi existimamus. Quare respondemus primo legitimam prolem haberi, cum impedimentum non innotescit, alterque conjugum rite contractum matrimonium arbitratur; illudque coram Parocho celebratum fuit [d]. Deinde prætermittimus pericula omnia, quæ ex secunda, ac tertia ratione prius expositis dimanare queunt, ita ut necessario ad quartam deveniendum esse videretur. Quapropter si gravissimis incommodis tertia ratio, ac modus obnoxius judicetur, ad Majorem Pœnitentiarium confugiendum est eo pacto, quo Delegatus, si ob aliquam difficultatem exequi præscriptam legem nequeat, Delegantem adire debet, ejusque voluntati, & consilio acquiescere. Quippe Major Pœnitentiarius magnis illis difficultatibus fortasse adductus, aut aliquid de severitate remittet, aut facultates a Pontifice necessarias postulabit, qui, si non agitur de *impedimento erroris personæ*,

 quod

a *De Matrim. lib. 2. disp. 36. num. 5.* b *In suo tractat. de Matrim. lib. 4. cap. 25. num. 5.*
c *Sanchez loco cit. sub num. 7. Pontas allato loco num. 5. Syrus Navar. Marcus Paulus Leo locis citat. Pontas in suo Dictionario ad verb. Matrim. quart. cas. 2.*
d *Pirbing. citat. tit. decret. §. 1. num. 4. & 5.*

quod refertur ad jus naturale, sed de aliis impedimentis, quæ a jure scripto decernuntur, non solum auferre de medio potest incommoda, quæ jam secuta ab illo sunt [a], uti constat quotidiana experientia, cum *in radice matrimonii* legitimam prolem declarat, sed etiam ob consensum naturalem initio præstitum, dispensare potest, si velit, a renovando consensu, quemadmodum apud Indos confirmata fuerunt quædam matrimonia, quæ Pucueles, & Quartarones (sic enim nuncupantur) haud rite iniverant, interposita Clementis XI. auctoritate, qui die 2. Aprilis anno 1705. ob hanc rem litteras Apostolicas promulgavit. Si vero id sperandum minime videatur, quod nos ipsi difficillimum asserimus, cum solum evenisse certum sit, quoties ex impedimento juris positivi irrita matrimonia confecta fuerant a magna hominum multitudine, non autem a peculiari homine, si, inquam, obtinere id arduum habeatur, & *periculum sit in mora*, si adeundus sit Pœnitentiarius; tunc Confessario, & Parocho liber ad nos aditus semper patebit, ut nobis patefaciant impendentia pericula, silentio prætereuntes contrahentium nomina. Nos proculdubio divinam opem prius exposcentes, illud consilium dabimus, quod magis rei convenire videbitur. Equidem Genettus [b] consulendum monet Episcopum, cum ejusmodi difficultates objiciuntur. Continget etiam fortasse, ut rebus omnibus diligenter examinatis præter quatuor rationes superius expositas, alia deprehendatur, ob quam ignaro conjugi irritum matrimonium declaretur, nec tamen pateat crimen, quod impedimentum induxit, & nulla prorsus incommoda consequantur.

81. Hæc potissimum explicanda duximus, ut Confessarii, ac Parochi intelligant, antequam libellos supplices offerant Pœnitentiariæ, rem sedulo expendendam, utrum ad illam pertineat, & circumstantias omnes accurato studio investigandas; post hæc literis suis ad Majorem Pœnitentiarium singula complectantur. Statim ac literæ, seu diplomata ipsis a Pœnitentiario reddentur, sæpius illa percurrant, ut iis omnibus fideliter satisfaciant, quæ præscribûntur. Id autem peragendum est, dum pœnitentiæ Sacramentum administrant, & postquam consueta verba absolutionis a censuris, & peccatis pronunciarunt. Si res agitur de ineundo matrimonio his verbis utantur: *Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento; ut, præfato impedimento non obstante, matrimonium cum dicta muliere publice, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, consummare, ac in eo manere licite possis, & valeas. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Insuper eadem auctoritate Apostolica, prolem, quam ex matrimonio suscéperis, legitimam fore nuntio, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

82. Si de jam inito matrimonio res est, post consuetam absolutionem

a *In Clementina unica de Communitate Ecclesiarum*. b *Loco allato*.

nem a censuris, & peccatis; hæc ita pronuncient: *Et insuper auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento, ut eo non obstante matrimonium consummare, & in eo remanere licite possis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Et pariter eadem auctoritate Apostolica, prolem, si quam suscepisti, & susceperis, legitimam fore decerno, & declaro. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

83. His peractis litteras, seu diploma dilacerent, si illud indicatur: *laceratis* &c.

INSTITUTIO LXXXVIII.

Responsum redditum dubio a Viro Religioso proposito circa Institutionem XXXIII.. Iterum ostenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ solent, & earum pariter, quæ in Monasteriis educantur, contrahenda esse præsente Parocho, cujus ditioni Monasterium, aut domus subjecta sit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari consuescunt, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fratris domus constituta est. Hoc idem statuendum est de famulis Bononiensibus, qui domicilium in alia Parochia habent.

1. SIngulari in nos benevolentiæ tuæ tribuendum est, quod nobis exposueris difficultatem, quæ ex trigesima tertia nostra Institutione concitata est, ubi asseruimus rite matrimonium iniri a Prætore, Judice, Medico, & quod gravius videtur, a famulis etian coram Parocho illius loci, in quo degunt, eoquod obtinuerint, si non verum domicilium, saltem quasi domicilium, nisi forte brevissimo temporis spatio in eodem loco versati fuerint. Id quidem alienum videri potest iis, quæ ibidem constituimus, a famulis nempe celebrandum esse matrimonium coram Parocho Domini, in cujus ædibus morantur, nisi forte paternum, maternum, seu fraternum domicilium in alia Parochia positum habeant. Tunc enim hic Parochus, non alius in conficiendo matrimonio accersendus est; idem præscripsimus cum de matrimoniis puellarum, quæ a Monialibus educantur, sermo haberetur. Illud pariter superaddis, rationem ex quasi domicilio desumptam, quæ Judici, Medicis, Professoribus, ac famulis suffragatur, aptissime convenire puellis educandis, de quibus verba fiunt, & famulis etiam, de quibus agitur. Quidquid ergo indicitur, nempe, matrimonium rite contrahi coram Parocho ejus loci, ubi Judex, Prætor, Medicus, & studiis addicti juvenes immorantur, id famulis quoque, & puellis educandis esse tribuendum affirmas, nec investigandum, utrum in alia Parochia domicilium paternum, maternum, aut fraternum obtineant.

2. Præpositam difficultatem facile exsolvere possumus, si asseramus eam

eam nobis mentem non fuisse, ut controversia ulla de peculiari aliquo matrimonio excitata nostra illa institutione, judicioque dirimeretur, sed tantum, ut quædam leges statuerentur Sacerdoti, qui accersitur, ut matrimonia rite celebrentur. Etenim, cum eamdem institutionem in duas partes divisimus, his verbis usi sumus: *Ut clarius id agatur in duas quasi classes res dividetur: Primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, & quæ etiam ab universis fere Auctoribus probantur: Secundo, peculiaria quædam addentur, quæ, veluti normam, in hac civitate, ac Diœcesi observanda præcipimus, ut dissensiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur*. Deinde cum secundam partem aggredimur, hæc prius monemus: *Sed jam deveniamus ad secundam partem, qua certam normam huic nostræ civitati, ac Diœcesi statuere proposuimus, ut super ejusmodi rebus aditus controversiis omnibus præcludatur*.

3. Itaque solum examinandum superest, cur nos, qui indiximus matrimonium ineundum a Judice, Medico, Professoribus, & studiosis juvenibus coram Parocho, ubi quasi domicilium assecuti sunt; cur, inquam, statuamus, ut puellæ educandæ a Monialibus matrimonium contrahant coram Parocho, in cujus ditione situm est Monasterium, nisi paternum, maternum, ac fraternum in alia Parochia domicilium habeant; idemque postremo famulis etiam permittimus, qui in Dominorum ædibus versantur. Porro nos id constituimus, quia ad rectam hujus civitatis, ac Diœcesis administrationem, & tranquillitatem conferre plurimum pro certo putavimus; neque sane Tridentina Synodus jubet matrimonium omnino contrahi coram Parocho, in cujus ditione sponsi domicilium, seu quasi domicilium possident; Illud perscribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modo tamen ipsius Parochi, aut Episcopi facultas intercedat [a]. *Qui aliter, quam præsente Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii, & duobus, vel tribus testibus &c.* Hac facultate utuntur Episcopi, cum matrimonia fiunt in Nosocomiis, Capellanis nimirum concedentes, ut Parochi munere fungantur, ob eam videlicet causam, ut controversiis aditus occludatur, quæ inter illos, ac Parochos haberi frequenter consueverunt, aut etiam ipsos inter Parochos, in quorum nempe ditionibus, aut domicilium haberet ægrotus, aut Nosocomium positum esset.

4. Rem totam cofirmare liceat exemplo Episcopi, qui ad celebrandum matrimonium Parochum designaverat, cui subjectum esse alterum contrahentium existimabat, quemadmodum falso delatum fuerat: eo matrimonio confecto, deinde revocari in dubium cœpit, an rite peractum fuisset? Nonnulli Cardinalis de Luca auctoritate [b] permoti, illud irritum censuerunt; alii tamen contrariam sententiam magis probarunt, eo quod Tridentina Synodus solum decernat matrimonium, ut rite fiat, non nisi *præsente Parocho, vel alio Sacerdote* de licentia ipsius Parochi, vel Ordi-

a *Cap.1. sess.24. de Reform. Matrimon.*
b *Disc.1. num.4. & seqq. de Matrim. & disc.26. num.25. in annotation. Concil.*

Ordinarii esse celebrandum. Idque sententia Sac. Congregationis Concilii, quam Fagnanus commemorat [a], plane comprobatur; eamdem opinionem sequuta est Sac. Congregatio die 9. Septembris anno 1684. quam nos integram ex actis descripsimus.

DVBIVM MATRIMONII.

Sequens casus Sacræ Pœnitentiariæ propositus, fuit ab ea ad hanc Sacram Congregationem pro decisione remissus.

FUlanus, & Berta matrimonium inter se contracturi, statum suum liberum probarunt apud Acta Curiæ Episcopalis, instantes subinde, juberi Parocho, ut ad trinam denunciationem procederet. Interrogati autem a Notario, quisnam esset eorum Parochus, responderunt (per errorem tamen, & citra contemptum Clavium), esse Parochum Sancti Demetrii, in cujus Parochia jampridem habitaverant, sed tunc temporis non habitabant. Peractis itaque a Parocho Sancti Demetrii juxta sibi traditam facultatem denunciationibus, nulloque impedimento detecto, Ordinarius impertitus est solitam licentiam per dictum Notarium extensam sub hac verborum formula.

Concedimus facultatem Parocho Sancti Demetrii, ut adesse possit matrimonio contrahendo inter Fulanum, & Bertam ejusdem Parochiæ.

Celebratum proinde fuit coram dicto Parocho, & Testibus matrimonium: sed post aliquod tempus Fulanus Librum Moralem casu legens invenit, communem esse sententiam, quod ad Matrimonii validitatem requiritur præsentia Parochi saltem unius ex contrahentibus; unde consultis pluribus Confessariis, quid sibi agendum esset, suasus fuit, una simul cum Berta consensum renovaret coram proprio Parocho, & Testibus. At Fulanus, explorata Bertæ voluntate, an casu, quo non esset ipsius conjux, vellet sibi matrimonialiter copulari, responsum habuit absolute negativum. Nihilominus, habita nuper notitia, quod inter declarationes desumptas ex Bibliotheca recol. mem. Cardinalis Bellarmini, & typis impressas, ad caput primum Sess. 24. de Reformat. Matrim. extat infrascripta: Item licet non proprius Parochus, sed alius de consensu Episcopi intersit, Matrimonium tenet, etiamsi Episcopus credat, fuisse vocatum Parochum: spem aliquam validitatis matrimonii concepit: sed ad omnem dubietatem removendam suppliciter instat, declarari.

An præfatum Matrimonium inter ipsum, & Bertam contractum, fuerit validum.

Sacra Congregatio Concilii rescripsit affirmative.

5. Hæc tamen omittamus, cum nihil novi sancire nostra illa institutione unquam putaverimus, sed ea solum indicare, quæ a communi jure delumuntur; propositam nobis quæstionem æquis jam viribus expendamus, nullamque repugnantiam in sententiis nostris deprehendemus. Primum de famulis agitur, a quibus rite Matrimonium contrahi

a *Cap. Quod nobis num. 55. de clandestina Desponsatione.*

trahi fatemur coram Parocho in cujus ditione commorantur. Sed de quibusnam famulis agitur? De illis nempe, qui exteri sunt, nec Bononiæ nati, ubi nullum habent domicilium, sed solummodo quasi domicilium, quod sibi in ædibus sui Domini comparaverunt. Id apertissime colligitur ex verbis ejusmodi nostræ institutionis: *Secundo contingit, ut plurimi studiorum causa in hanc urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exerceant, sive ut opulentis Civibus inserviant, vel aliquo alio munere detineantur.*

6. Item de Famulis verba fiunt, sed de quibusnam? Proculdubio de illis, qui Bononiæ nati, non modo quasi domicilium in ædibus Domini, sed etiam proprium, paternum, maternum, aut fraternum obtinent. Si quis percurrat eam Institutionem, romani Cleri decretum in eo commemorari videbit: *Qui habent domum & familiam in alia Parochia, ad illam pertinere statuimus, licet apud Dominos infirmentur, & occumbant.* Insuper eodem loco Famulis ea omnia præscribuntur, quæ Puellis educandis antea præscripta fuerunt. Sed quænam hæc sunt? *Dicimus itaque, si puella, quæ Matrimonii fidem præstitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur, pro conficiendo Matrimonio præsens assistet.*

7. Quamobrem, si uno loco eos Famulos complectimur, qui solum quasi domicilium habent in ædibus Domini; alio vero loco de iis Famulis agimus, qui præter quasi domicilium, aliud etiam in civitate possident, quod ad Patrem, Matrem, vel ipsorum Fratrem pertineat, quænam inter hæc duo diversa capita dignosci potest repugnantia?

8. Quamobrem explicemus potius, quæ iisdem capitibus continentur, & ea quidem optimo jure dicta ostendamus.

9. Itaque præcipimus, illorum Matrimonia, qui Bononiam veniunt ad artem aliquam exercendam celebrari coram Parocho, intra cujus limites habitant, eo quod quasi domicilium assequantur, nisi forte brevissimo temporis spatio, atque ut ita dicam, momentaneo in urbe consistant: neque sane id nos ipsi commenti sumus. Plenas Virorum præstantium auctoritates eo loco protulimus; idem congruit Sacræ Congregationi Concilii, uti ex ipsius Decreto confirmavimus. Quod si aliter statuendum esset, illud sequeretur ab Helvetiis militibus iniri Bononiæ matrimonium haud posse nisi prius facultatem ab Helvetico Parocho suo acciperent, ubi verum habent domicilium, eamque traderent Parocho Regularium Cælestinorum, intra cujus terminos, stationes, atque ita quasi domicilium possident. Illud autem juris decretum, nempe [a]: *Miles ibi habere domicilium videtur, ubi manet, etsi nihil in Patria possideat*, eos tantum mili-

a *In L. Municeps ff. ad Municipalem.*

milites comprehendit, qui veluti in præsidiis, non vero *in expeditione* versantur [a].

10. Neque sane illud temere finximus, videlicet a puellis, quæ in Monasteriis educantur, matrimonium ineundum coram Parocho, in cujus finibus Monasterium collocatum est. Equidem Passerinus [b] docuit coram Monialium Confessario id esse peragendum. Sed quis hanc sententiam æquo animo probare queat? Cum præsertim certissimum sit ex Sacris Congregationibus, puellarum ejusmodi matrimonia, nisi impedimentum aliquod peculiare interveniat, celebrari oportere coram Parocho, cujus ditione Monasterium includitur: *Matrimonium* (inquit Monacellus [c]) *contractum a puella, quæ existit in Monasterio ad crates Monasterii coram Testibus, & Parocho Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites situm est Monasterium, validum reputatur*. Ibique sententias quoque a Sac. Congregationibus evulgatas exponit: *Validum est matrimonium* (inquit Braschius [d]) *contractum ab educanda ad crates Monasterii coram Parocho loci, ubi Monasterium situm est*. Ursaya pariter istarum rerum peritissimus, & celeberrimus Canonum interpres scriptum reliquit [e], Jurisperitos convenisse, ut propositam causam diligentius expenderent, eoque cœtu tutissimam unanimi consensu habitam fuisse opinionem, quam nuper exposuimus. Reliquis omissis, hos præclaros Viros, tanquam duces eligendos duximus, ut in hac civitate, ac diœcesi rite fierent matrimonia.

11. Eodem loco certos quosdam limites huic sententiæ statuimus, a puellis nempe educandis matrimonium alia ratione contrahendum, si domicilium paternum, maternum, aut fraternum habeant; tunc enim, præsente proprio Parocho, matrimonium celebrari debere, non autem alio Parocho, cujus ditione Monasterium continetur; id etiam famulis præscripsimus qui, licet apud Dominos habitent, tamen domicilium paternum, maternum, vel fraternum possident. Tunc ipsi proprium Parochum accersere debent, uti modo de puellis educandis ostendimus; aliter tamen est, si solum quasi domicilium in ædibus Domini teneant: nam matrimonium fieri tunc oportet coram Parocho, intra cujus limites ædes Domini constituuntur.

12. *Si Puella* (ait Clericatus [f]) *ponatur a parentibus in aliquo Monasterio Monialium, non censetur deserere domicilium paternum, sed in Parochia sui domicilii habere suam habitationem: & ideo, si nuptui tradatur, ejus matrimonium celebrandum est coram Parocho, sub cujus Parochia est domicilium ejus paternum*. Porro Clericatus longa experientia, ac doctrina præditus fuit, qui per plures annos in Patavina diœcesi Vicarii munus cum laude gessit, cum Venerabilis Dei servus Gregorius Cardinalis Barbadicus Sedem illam

 occu-

a *Mansfeld de Jurisdictione & Jure Milit. Belgicæ tract. 1. c. 6. pag. 68. Villos de Servis fugitiv. c. 20. §. num. 46.* b *De statu hominum tom. 2. quæst. 187. art. 1. num. 896.* c *In Formul. Legali practic. tom. 2. tit. 16. formul. 2. num. 34.*
d *In suo Promptuario Synodali cap. 63. num. 14.* e *Tom. 1. part. 3. discept. 19. n. 101. & seqq.* f *De Sacrament. Matrimonii decis. 35. num. 15.*

occuparet. *Quæres* (inquit Giribaldus [a]), *quinam sit proprius Parochus in ordine ad matrimonium puellarum, quæ educantur in Monasteriis Monialium? Respondeo, proprium Parochum, qui debet illarum matrimoniis assistere, esse illum, in cujus Parochia sita est domus paterna; ad quam se recipiunt matrimonium celebraturæ: non enim amittunt Parochiam, nec domicilium paternum per hoc, quod causa educationis degant in Monasterio &c. Quod si puellæ, & fœminæ degentes in Monasterio nullum habeant in civitate domicilium, non domum paternam, seu maternam, aut fratrum, ad quam se recipere valeant, tunc proprius illarum Parochus erit ille, in cujus Parochia situm est Monasterium.* Cujus sane Regularis auctoritas plurimi facienda est, tum ob ejus sapientiam, tum maxime ob diuturnam experientiam hujus diœcesis; nam pluribus annis in hac Metropolitana munere Pœnitentiarii functus est, & causis matrimonialibus præfuit. Pignatellus [b] juxta Romani Cleri statutum aperte demonstrat puellas, quæ in Monasteriis vita decedunt, in Parochiali Ecclesia sepeliendas esse, ubi domicilium habent, non vero in Ecclesia Monasterii, ubi educabantur. Nos pariter idem statutum in medium attulimus, quo sancitur, ut famuli Cardinalium, Principum, ac Præsulum Romæ commorantium, si domicilium in alia Parochia teneant, licet in ædibus Domini vitam absolvant, ubi quasi domicilium consecuti sunt, ad Parochiam tamen deferantur, ubi proprium obtinent domicilium. Postremo opus est perpendere in additionibus ad ejusmodi statutum ea, quæ decreta fuerunt a peculiari Congregatione Cardinalium, quam Clemens XI. designavit, ubi ad matrimonia pariter extendi jubentur omnia, quæ pro funeribus ducendis indicantur. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur plurimum habere momenti, ac ponderis id, quod Romano cum instituto simul, & Bononiensi disciplina conjungitur?

13. Neque sane infirmare hanc sententiam tam bene confirmatam potest, quod contra objicitur a Prætore nempe, Judice, Mercatore, famulisque exteris, matrimonium rite confici coram Parocho, in cujus ditione Sedem sibi delegerunt, eo quod in eo loco quasi domicilium assecuti sunt, ita pari ratione statuendum esse de puellis educandis, ac de famulis Bononiensibus, ita ut liceat ob allatam causam iisdem puellis matrimonium inire coram Parocho, ubi positum est Monasterium, famulis autem coram Parocho, cui ædes Domini subjiciuntur. Illud etiam pro augenda difficultate im medium proferatur, quemadmodum puellæ ejusmodi, ac famuli Bononienses, in alia Parochia paternum, maternum, aut fraternum habent domicilium, ita Prætorem, artificem, & famulum exterum in alio loco paterno, materno, vel fraterno domicilio non carere.

14. Hoc; inquam, argumentum propositam antea sententiam nullo modo labefactat; & quidem conficere dissertationem facile possemus, ut

a *Tract.* 10. *de Sacram. Matrim. cap.* 7. *dub.* 7. *num.* 56. & 57. b *Consult.* 63. *tom.* 7.

ut constet, quam tenue, infirmumque sit *argumentum a pari*, cum de rebus ad Theologiam Moralem, seu Canonum scientiam pertinentibus disputatur; accedit vero, quod maxima discrepantia inter duo exempla, quæ modo prolata sunt, apertissime intercedit.

15. Etenim licet Prætor, Medicus, miles, aut famulus exterus verum in alio loco domicilium habeat, & quasi domicilium in Parochia, ubi degunt Bononiæ, idemque prorsus puellæ educandæ, famuloque Bononiensi conveniat; certum tamen est, matrimonia plurimis difficultatibus implicatum iri, si a Prætore, vel Medico, aut famulo exteris acciri deberet veri domicilii Parochus; id vero contingere nequit, si puellæ, quæ in Monasteriis habitant, domicilium paternum, maternum, aut fraternum possideant, quod reipsa ad illas pertinet. Idem dicendum de Bononiensi famulo, qui in alia Parochia suum habeat domicilium; quamobrem tum a puellis, tum a famulis Bononiensibus matrimonium celebrari oportet coram Parocho, in cujus ditione non quasi domicilium, sed verum ipsorum domicilium reperitur.

16. Sed quoniam argumentatio *a pari* exemplo desumpta adeo probatur, nos etiam simili ratione utemur, ut rem propositam magis demonstremus. Quo tempore ob ignorantiam, rerumque imperitiam Parochus proprius ad implendum Paschale præceptum, & ad matrimonium ineundum minime dignoscebatur, quæstio concitata fuit, ad quem Parochum accedere deberent exteri juvenes, qui studiorum causa in aliquam civitatem, sive academiam confluerent. Tunc unanimes fere omnes censebant, haud existimandum esse proprium Parochum illum, intra cujus limites ejusmodi Juvenes habitarent, licet diuturnitate aliqua temporis quasi domicilium sibi comparassent; itaque non licere ipsis manu illius Parochi Divinam Eucharistiam in Paschate suscipere, nisi prius facultatem a Parocho proprii loci impetrarent [a]. At vero Cardinalis Ostiensis [b] sapienter expendit gravissimas difficultates, quibus premerentur ejusmodi juvenes, ut Paschali præcepto satisfacerent, & illum proprium esse Parochum docuit, ubi quasi domicilium obtinerent, eoquod prorsus arduum videatur ad Parochum veri domicilii confugere, aut facultatem ab ipso necessariam exposcere. Hanc eandem opinionem Navarrus attulit his verbis [c]: *Videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commode reverti ad sumenda sacramenta in loco Parochiæ, ubi habebat domicilium*. Cum igitur Parochus quasi domicilii ob allatas difficultates satis idoneus judicetur, ut cæteris Divinum Eucharistiæ Sacramentum in Paschate administret, ita profecto matrimonium ob easdem causas, atque impedimenta, ab exteris celebrari permittitur coram Parocho quasi domicilii; ita tamen, ut statim hic aditus occludatur, si nulla interveniat difficultas, uti constat exemplo puellæ edu-

a *Sanchez de Matrim. lib.3. disput.23. sub num. 11.* b *In sua celebri summa lib. 3. tit. de Parochis num.7.* c *In consil.1. lib.3. de Parochis num.3.*

candæ, & famulorum, qui verum domicilium in alia Parochia possident; ex quo sequitur, ut nec ejusmodi puellis, neque famulis matrimonium inire liceat coram Parocho quasi domicilii, sed Parochus veri domicilii accersendus necessario sit. Hæc pauca habuimus, quæ tibi responderemus; interim gratias, quas possumus maximas, tibi persolvimus, qui hanc nobis scribendi occasionem præbuisti.

INSTITUTIO LXXXIX.

Cum viæ campestres publicæ prærupta, ac viatoribus admodum difficiles sint, & cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis ministrandi, vel mortuos efferendi; agricolæ, & vicinorum prædiorum domini liberum illis transitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujusmodi non esse inter vias publicas recensendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quænam requirantur, ut via constituatur publica. Quomodo se gerere debeant Parochi, si id forte contigerit.

1. DElatum nobis fuit a quibusdam Parochis, Dominos, seu Colonos prædiorum, cum via publica impedita prorsus est, omnes aditus occludere, ne transeant iidem Parochi per ipsa prædia, cum Divina Eucharistia ad ægrotum aliquem, seu vita functus ad sepulchrum defertur. Quare has literas encyclicas promulgare decrevimus; sed quoniam aliquis, licet ignarus, ac imperitus, judicium tamen suum, uti moris est, ferre volet, & plures fortasse non deerunt, qui pro certo teneant, eam viam habendam esse publicam, qua cadaver effertur, prælato Crucis vexillo; ideo literas etiam has scribendas duximus, quibus ostendamus, nullo pacto intercludi posse viam privatam Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Divina Eucharistia properat, si per viam publicam nullo modo possit, vel magna cum difficultate incedere debeat. Idem præstandum Sacerdoti probabimus, cum ad sepulchrum cadavera comitari oportet, quin ob hanc causam privata in publicam viam convertatur. . .

2. A primo exordiamur, quod a jure liquido decernitur [a]: *Cum via publica vel fluminis impetu, vel ruina amissa est, proximus viam præstare debet cuilibet de populo.*

3. Insuper Bartholomæus Cæpolla juris peritissimus ita scriptum reliquit [b]: *Quæro penultimo, an quis possit ire, seu transire per fundum alienum, & an Dominus possit prohibere volentes ire, seu transire per fundum suum; & dic, quod ire per agrum alienum fas est, Jus non est &c, sed licet sit fas, & sit æquum de Jure Divino, tamen non est Jus; idest, Jus non dat civilem actionem: ubi enim aliquid mihi prodest, & tibi non nocet, æquum est, ut me non prohibeas, licet Jus ibi deficiat.* 4. De-

a *In L. Si locus ff. quemadmodum servitutis amittuntur.* b *In tract. de servitutibus rusticorum prædiorum c. 1. num. 22.*

4. Deinde plura exempla enumerat, quibus Jus ipsum suffragatur, ita ut per fundum alienum transire liceat; porro inter alia illud recenset: *Quando via publica est destructa*.

5. Quamobrem, si, quando via publica in ruinam abiit, vel magnis difficultatibus impeditur, *cuilibet de populo* conceditur per alienum fundum liber transitus, quanam ratione id recusari poterit Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Sacris Mysteriis accedit, vel defunctum ad Ecclesiam prosequitur, iisque omnibus, qui tunc Sacerdotem comitantur?

6. Suspicari profecto haud possumus, aliquem reperiri, qui privatam Sacerdoti viam concedendam affirmet, ea tamen conditione, ut aliquid persolvatur. Nam quis Christianus pecuniam a Sacerdote repetere audeat, qui aditum deposcit, ut gravi morbo laborantem Eucharistiæ Sacramento reficiat, vel preces effundit pro illius expiatione, qui ad tumulum deportatur? Sed his omissis, tunc solum aliquod pretium jure postulari fas est, cum publica via destructa per fundum alienum iter sibi quis sternere contendit, ut domum suam, sive ad agrum commodius revertatur, sive aliam ex eo utilitatem percipiat [a]: *Si quis sepulchrum habeat viam autem ad sepulchrum non habeat* (ait Ulpianus [b]) *& a vicino ire prohibeatur: Imperator Antoninus cum Patre rescripsit, iter ad Sepulchrum peti precario, & concedi solere, ut quoties non debetur impetretur ab eo, qui fundum conjunctum habeat. Non tamen hoc rescriptum, quod impetrandi dat facultatem, etiam actionem civilem inducit, sed extra ordinem interpelletur*. Concludit etiam Judicem posse impellere, ut transitus concedatur, pretio tamen, quod justum est, soluto: *Præses etiam compellere debet justo pretio iter ei præstari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum*. Attamen jure exposci nequit ab eo pecunia, qui *destructa via publica* privatam suscipit ea conditione, ut nullum jus perpetuum assequi contendat, sed tantum *ad tempus*, donec illa in pristinum restauretur [c]. Interpretes etiam ad Legem *si locus ff. Quemadmodum servitutes amittuntur*, sermonem instituunt de privato, qui, corrupta via publica, iter cuilibet præbere tenetur, & inquirunt, an Princeps eidem privato persolvere aliquid pro incommodo debeat, idque ex jure affirmant, licet reipsa non observetur: *Præstare debet* (de vicino sermo est) *cuilibet de populo, ut in fossatis hujus Civitatis Bononiensis, sit secundum Azonem, sed an dato pretio a Fisco, videtur, quod sic, contra tamen observatur*.

7. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco propositum est, utrum privata via in publicam vertatur, statim ac cadaver prælata Cruce per illam infertur. Haud temere suspicamur, errorem hunc Plebis *ex lege 2. cap. de Religiosis, & sumptibus funerum* initium traxisse, cum in ipsa Antoninus Imperator ita decreverit: *Invito, vel ignorante te, ab alio illatum,*

a *In rubr. 27. num. 33. Statut. hujus Civitatis nuper edit. tom. 1. pag. 63.* b *In celebri L. Si quis Sepulchrum ff. de religiosis & sumptibus funerum*. c *Mansius consult. 655. num. 10.*

tnm corpus in puram possessionem tuam, vel lapidem, locum religiosum facere non potest. Sin autem voluntate tua mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religiosus iste efficitur. Quo facto monumentum neque venire, neque obligari a quoquam, prohibente Juris religione posse, in dubium non venit.

8. Quidnam ex hac auctoritate contra quæstionem, quam pertractamus, desumi potest? Agit Imperator de sepulchro, quod in alieno fundo constituitur, nos autem de transferendo per viam privatam cadavere, quod in alio loco, nempe in Ecclesia, aut sepulchreto humandum est. Antoninus non integrum fundum, sed locum sepulchri tantummodo religiosum esse declarat, *Monumentum*. In nostra vero quæstione non solum cadaveris translatio cum sepulcro permiscetur, sed illud etiam falso putatur, non exiguam tantum fundi partem, sed integram viam religiosam, & publicam existimari.

9. Illud sane omnem dubitandi locum abstulit, quod jus Canonicum veterem Antonini legem abrogavit, uti Scriptores unanimes fatentur [a], inter quos Molina hæc scripta reliquit [b]: *Illud etiam præmittendum est, quod quamvis, Jure Civili considerato, eo ipso quod quis inferebat mortuum in sepulchrum, locum religiosum efficiebat, L. 2. Cod. de relig. & sumptib. funer. hoc tamen de jure Canonico non procedit: immo, quamvis quis mortuum inferat in sepulchrum, sepulchrum ipsum non efficitur religiosum, nisi auctoritate Episcopi ad hujusmodi usum deputatum fuerit Text. in Cap. Ad hac, de religiosis domibus. Ex quo infertur, quod tale sepulchrum factum, non interveniente Episcopi auctoritate, poterit vendi, aut alienari, quamvis, Jure Civili considerato, alienari non possit. Cum enim ratio, & causa finalis, quare sepulchrum, postquam corpus in eo humatum erat, vendi, seu alienari non poterat, esset, quia eo ipso, quod corpus in eo inferebatur, religiosum efficiebatur, atque per consequens non erat in hominum commercio, consequens etiam est, ut, ratione Legis cessante, cessare debeat ejusdem Legis dispositio.* Jus autem Pontificium in hac re non solum Civili anteponitur in ditione Ecclesiæ, sed in Orbe universo, uti Frances advertit [c].

10. Sin autem hac difficultate omissa ad Crucem in alieno fundo prælatam tota quæstio redigatur, omnis dubitatio dissolvi facile poterit, si, qui hoc in errore versantur, animo suo perpendant, has privatas ædes Archiepiscopales ob eamdem causam habendas fore publicas, ex quo Cardinalis Gabriel Palæotus primus hujus Urbis Archiepiscopus renunciatus, Crucem præseferre cœpit, & sic prodire ex suis ædibus, atque in eas reverti: eadem ratione plures Domus privatorum Civium, ac Palatia jam publica censeri deberent, quæ tot Crucibus prælatis aditum præbuerunt, quot in Urbe Sodalitia enumerantur, quæ per dies Rogationum Beatæ Virginis effigiem, aut etiam Divinam Eucharistiam pro-

a *Gonzalez cap. Abolendæ num. 4. de Sepulturis. Tolosanus in Partitionib. Juris Canonici lib. 2. tit. 15. de Sepulturis cap. 1. Gratianus discept. 110. n. 1. & seqq.*
b *De Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 24. num. 38. & seqq.* c *De Ecclesia Cathedrali cap. 26. num. 136. & 153.*

prosequuntur, cum in festo Corporis Christi per Urbem circumfertur. Tunc enim solemnis, ac sacra pompa easdem privatorum ædes, ac Palatia libere pertransit.

11. Postremo ad viam publicam efficiendam tria requiruntur: ut communis sit omnibus; ut solum illud publicum sit, aut pecunia publica comparatum; tandem ut publicum ad locum ipsa perducat. Via quoque publica dicitur, quæ per diuturnum & immemorabile tempus publica semper habita fuit. Publica vero appellari nequit via, quæ undequaque occluditur, aut in qua suas arbores quis obtinet [a]. Itaque si, licet Parochus aliquam privatam viam inierit, cum ad ægrotos Eucharistiæ Sacramentum detulit, aut cadavera ad Ecclesiam comitatus est, si, inquam, dici nullo modo queat solum illud ærario publico emptum, si propriæ arbores semper in eo loco permanserint, & adhuc permaneant, si nemo prohibet fundi aditus obserari, postquam via publica reparata fuerit, quis sanæ mentis unquam putabit viam privatam converti in publicam, cum nullæ conditiones ex iis interveniant, quæ publicam efficiunt, quis, inquam, id putabit ob eam solum causam, quod Parochus eamdem viam aliquando susceperit, cum suis muneribus fungeretur? vanum pariter, ac ridiculum esset, si quis metueret quamdam servitutem constitui, si Parochus id frequenter faciat, & etiam diuturnitate temporis fieri posse, ut privata via in publicam reddatur. *Nam lege Prætor ait ff. de itinere, actuque privato*, hæc traduntur: *Julianus recte ait eum, qui propter incommoditatem rivi, aut propterea quia via publica interrupta erat, per proximi vicini agrum iter fecerit, quamvis id frequenter faciat, non videri omnino usum esse*. Tum quia restaurata via publica transitus ille secluditur; postremo, cum notum fecerimus hoc publico mandato vias ejusmodi privatas non immutari, nec in publicum usum cedere, quamvis Sacerdos, ut suis vacet muneribus, easdem vias non semel conterat, id satis est, ne ulla consuetudo immemorabilis inducatur, ob quam illas fieri publicas contingat.

12. His rationibus agere cum illis poteris, qui contrarium sibi persuaserint. Primum, si via publica incedere queas absque gravi incommodo, privatam in alieno fundo deseres. Secundo, cum publica via paulatim destruitur, Magistratus huic negotio præpositus de imminenti ruina certior fiat, aut res ad nos ipsos deferatur, qui hanc viæ reparandæ causam cum Magistratu ipso libenter transigemus. Tertio, cum per alienum fundum iter necessario habendum est, moneatur prius qui fundi claves tenet, non modo urbanitatis gratia, quam viri Ecclesiastici semper excolere debent, sed potissimum ne Sacerdos improviso adventu fores occlusas deprehendat, ex quo scandalum, aut dissidium aliquod excitetur. Ultimo, si privata via tenenda sit, nullum inferatur detrimentum, & brevior semita deligatur.

13. Quam

a *Constantin. ad Statut. Urb. lib. 1. annot. 22. art. 1. a num. 4. ad 25.*

13. Quam consentanea sint hæc postrema monita, celebri Moysis exemplo confirmatur [a]. Cum iter per regionem Amorrhæorum suscipere deberet, hæc prius nuncianda voluit: *Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam*. (En urbanitatis exemplum:) *Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me; alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, & si biberimus aquas tuas nos, & pecora nostra, dabimus, quod justum est: Nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus*. Quibus verbis satisfacturum se detrimentis omnibus declarat.

14. Proponas tibi ante oculos, cum privata aliqua via transeundum erit, Moysis exemplum, cui publica via in alterius regione iter faciendum fuit. Hoc solum discrimen intersit, quod Moyses Edom reluctantem, ejusque exercitum dissipavit, viamque sibi ferro patefecit, tu vero mansuetudine, atque officiosa humanitate, si quod inveniet obstaculum, & impedimentum, superabis, secus autem Sacram Eucharistiam ad ægrotum deferre, vel cadaver ad tumulum comitari quacumque via, ac ratione poteris, non prætermittes. Deinde nos admonebis de iis, quæ contigerint, ut jure debitam pervicacibus pœnam irrogemus. Postremo nostram tibi benedictionem impertimus.

INSTITUTIO XC.

Invitantur Fideles ad Ecclesiam Metropolitanam promulgata ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambrosio dicatum est. Indicantur causæ, quæ excitare debent fideles, ut ea, qua possunt, animi devotione religiosum cultum prædictis Sanctis exhibeant.

Quamvis anno 1605. cum Alphonsus Palæotus hanc Sedem obtineret, Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ S. Petro nuncupatæ fieri cœperit ædificium, nemo tamen ignorat Altaribus semper caruisse duas postremas Capellas non longe a Presbyterio, & Ara majori collocatas. Quamobrem eadem Altaria condere pro tenuitate nostrarum virium proposuimus, postquam perfectum a nobis fuit aliud Altare, ubi Divina Eucharistia servatur. In Tabella primi Altaris Sacrum illud monumentum præclaris coloribus expressum oculis fidelium subjicitur, cum S. Petrus Apostolus in Æmiliam S. Apollinarem Episcopum, ac Martyrem misit, ut Christianam fidem disseminaret. In tabella vero alterius Altaris haud dissimili arte, atque industria S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus exhibetur, cum Theodosium Imperatorem ab aditu Ecclesiæ

[a] *Lib. numerorum cap. 20.*

clesiæ prohibuit post nefariam cædem, quæ Thessalonicæ perpetrata fuerat. Arte peritissimus reliqua omnia perfecit, quibus eadem Altaria circum exornantur. Nam singulari Dei beneficio factum est, ut hæc nostra Civitas adhuc pingendi gloria supra ceteras efferatur. Exhiberi voluimus in priori S. Apollinarem a B. Petro in Æmiliam pro annuncianda Christi Religione designatum, tum quia veritati parum consentaneum videtur, quod S. Apollinaris hanc Civitatem prætermiserit, quæ inter Æmiliæ primarias enumeratur; tum quia longe a veritate abhorret, quod S. Zamas hanc primus Episcopus Ecclesiam administraverit, cum ille primus illorum tantum existimari debeat, quorum nomina clare innotescunt. Porro affirmari nequit ante S. Zamam alium neminem huic Ecclesiæ præfuisse, quæ tunc per tercentum fere annos Pastore caruisset, postquam opera S. Apollinaris Christiana fides Bononiam illata fuit. Verum alias id fusius, & clarius demonstrabimus.

Jam de alia picta Tabella verba faciamus, quæ S. Ambrosium exprimit, cum Theodosium, uti diximus, ab Ecclesiæ ingressu prohibuit: satis est percurrisse semel præclara ingenii monimenta ab eo confecta, ut ipsius in hanc Civitatem benevolentia dignoscatur, & quam libenter in ipsa moratus fuerit; quantaque ipsius lætitia, & majorum nostrorum voluptate Martyrum S. Agricolæ, Sanctique Vitalis ossa detexerit. Quamobrem merito vetustiores inter patronos hujus Civitatis ipse recensetur; sed de his hactenus. Itaque S. Apollinari, ac S. Ambrosio perpetuum monumentum in hac Metropolitana constitui voluimus, eoquod primis seculis hic Episcopatus juri Metropolitico Romani Pontificis tantum subjectus, cum deinde Mediolanensis Ecclesia in Metropolim redacta fuisset anno 374., tunc idem Episcopatus S. Ambrosii suffraganeus extitit, donec ab ea jurisdictione sejunctus, Ravennati Ecclesiæ adjudicatus fuit, quæ sane Ecclesia S. Apollinarem auctorem, ac Parentem habuit, & anno 439. in Metropolim conversa est. Nostra vero Ecclesia eamdem conditionem obtinuit, cum Gregorius XIII. ipsam Metropolim declaravit, quod alio loco magis explicabimus. Hæ fuerunt causæ, quibus nos adducti perficienda suscepimus, quæ nuper exposuimus. Nihil aliud superest, quam gregem amantissimum curæ nostræ traditum magnopere hortari, ut eosdem sanctitate præstantissimos viros, ac de nobis ita benemeritos omni cultu, pioque studio prosequatur. Quare, cum proximis diebus Natalitiis ipsorum Altaria primo detegenda speremus, centum dies Indulgentiarum impertimus universis, qui Pœnitentiæ Sacramento expiati, Divinaque Eucharistia suscepta, semel per eos dies hanc Metropolitanam Ecclesiam adibunt, Sanctosque Apollinarem, atque Ambrosium suppliciter rogabunt, ut nobis a Deo obtineant, quæ ad hanc mortalem vitam sustinendam, beatamque in Cœlis comparandam necessario requiruntur.

INSTITUTIO XCI.

Ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem Epistola, qua ostenditur, duo vel plura beneficia, quæ simplicia nuncupantur, nisi justa de causa, ab eodem retineri non posse. Utrum absque dispensatione Apostolica Episcopus possit alicui tertium, quartum, & quintum beneficium simplex idcirco conferre, quia prima duo Beneficia ad vitam honeste sustentandam satis esse non videntur. Utrum aliqua intercedat discrepantia inter beneficia liberæ collationis, & ea, quæ ad jus Patronatus spectant. Quid circa hanc rem decerni soleat a Sacra Congregatione. Utrum nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri possit, quominus ad eamdem obtinendam candidatus interveniat. Sensus Constitutionis S. Pii V. quæ ad hoc spectat, indicatur.

1. Paucis abhinc diebus quemdam in hac diœcesi reperiri nobis patefecisti, qui secundum Beneficium simplex obtinuit, cum primum haud sufficeret pro honesta illius sustentatione; cum vero hæc duo simul Beneficia satis esse nondum videantur, tertium Beneficium simplex Jurispatronatus Laicalis ipsi proponitur. Revocari tamen in dubium significas, utrum pro retinendo tertio hoc Beneficio Apostolicæ Sedis Auctoritas requiratur. Insuper, quidam Parochus hujus diœcesis sponte dimisit Ecclesiam suam, idque legitimas ob causas nos ipsi probavimus. Deinde publicum examen indiximus, interque competitores nomen Sacerdotis deprehendimus, quem ex fratre nepotem superioris Parochi esse cognovimus. Quamobrem super his opinionem nostram tibi explicabimus, ut qua ratione in posterum, consilioque utaris, tibi clarius innotescat

2. A primo capite exordiamur. Sic autem decernit Tridentina Synodus [a]: *Statuit, ut in posterum unum tantum Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

3. Non desunt Theologi, qui docent conferri posse ab ipso Episcopo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium simplex, & optimo jure retineri, si duo priora Beneficia pro honesta vitæ sustentatione non sufficiant, nec ullo modo Pontificis facultatem exposcendam. Etenim cum permittat Concilium Tridentinum *aliud simplex Beneficium sufficiens* illi, qui necessaria ad vitam honeste ducendam ex primo Beneficio haud satis percipit, ideo tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium *aliud sufficiens* appellari nequeunt, donec *unum satis* non constituerint. Porro sic argumentantur Theologi [b]. 4. Ac-

a *Sess. 24. cap. 17. de Reformat.* b *Antonell. de Regim. Eccles. lib. 3. cap. 2. num. 4. Carol. Ant. de Luca ad Ventrigliam in Praxi part. 1. annot. 17. num. 1. Panimoll. dec. 31. num. 18. Barbosa de Episcopo alleg. 62. num. 10.*

4. Accedit etiam ante Tridentinam Synodum nulla lege vetitum fuisse plura simplicia Beneficia in unum conferri, si ad vitam sustinendam necessaria judicarentur [a]. Tota In eo disputatio vertebatur, utrum id liceret, postquam honesta sustentatio comparata fuisset, quod Innocentius approbavit [b], interpretes vero jure id concedi posse recusarunt [c]. Cum igitur Tridentina Synodus hanc solum controversiam de medio auferre voluerit, quisque facile intelligit nequaquam prohiberi, ne tertium, quartum, & quintum etiam Beneficium in aliquem conferatur, & ab eo retineatur, si duo, quæ prius assequutus est, ad vitam alendam satis esse non existimentur, plura vero simul congesta Beneficia sufficientem sustentationem minime excedant.

5. Postremo Tridentina Synodus [d] *conferendi* vocabulo semper utitur: *Singulis conferatur &c. cui conferatur &c. eidem conferri &c.*, quo quidem vocabulo continere, & explicari nequeunt Beneficia *Jurispatronatus*, sed alia solum *Præsentationis*, *Institutionis*. Quare nullo pacto Laicis interdictum dici poterit, ut ad tertium, quartum, & quintum Beneficium, quæ jure ad illos pertinent, Clericum aliquem nominent, qui duobus aliis Beneficiis jam præditus est, licet sufficere ipsi, vel non sufficere ad honeste vivendum videantur. Ita Massobrius tradit [e], qui consuetudinem etiam unanimi assensu comprobatam testatur; eamdemque sententiam Panimollius complectitur [f].

6. Attamen si Sacræ Concilii Congregationi parendum est, uti oportet, quæ idem Concilium sola interpretatur, contrarium omnino statuendum est iis omnibus, quæ paulo ante exposuimus; Concilium *quidem aliud simplex beneficium* Clerico permittit, si primum jam collatum ad vitæ sustentationem nequaquam sufficiat, uti superius dictum est, quo loco Concilium numero singulari utitur. Item de alio Beneficio simplici, sed sufficienti agit Concilium, de secundo tamen Beneficio haud sufficienti ne verbum quidem facit. Quamobrem Sac. Congregatio Concilii interpres declarare potuit, si secundum Beneficium minime sufficiat, conferri haud posse alia Beneficia, licet ad Clericum sustentandum satis esse nequeant. Insuper notissimum *in jure* habetur, nomina *Præsentationis*, *Collationis*, *& Institutionis* non semel permisceri. Itaque cum eodem loco Concilium nomen *collationis* adhibuerit, ideo Sacra Congregatio interpretari, ac decernere potuit nomine *collationis*, *præsentationis*, *& Institutionis* rem eamdem intelligi, ac constitui. Qua de re, si nequit Episcopus sua auctoritate tertium simplex Beneficium in illum conferre, qui duobus aliis, licet non sufficientibus, præditus est, ob eamdem causam non conceditur Laicis tertium simplex beneficium

a *Navarrus consil. 10. & 19. n. 2. de Præbendis.* b *Cap. Cum jamdudum, de Præbendis.* c *Garzias de Benefic. part. 11. c. 5. n. 264. & seqq n. 279. & 306.*
d *Loc. cit.* e *In praxi habendi concursum requisit. 17. dub. 18. per totum.*
f *Decis. 31. n. 26. & seqq.*

Jurispatronatus impertire Clerico, qui alia duo Beneficia simplicia jam obtinet, sive pro illius vita sustinenda sufficiant, sive non sufficiant; ideoque necessaria utrisque Apostolicæ Sedis auctoritas judicatur.

7. Nunc superest, ut videamus, utrum hæc etiam Sacræ Congregationis exemplis confirmentur. Ac primum Sac. Congregatio permittit Episcopum in eum Clericum, qui ex primo simplici Beneficio satis honeste sustentari nequit, secundum Beneficium sive sufficiens, sive haud sufficiens conferre, licet *sub eodem tecto*, modo tamen inter se diversa extiterint [a]. Illud etiam probat Sac. Congregatio [b], ut aliquod simplex Beneficium in eum conferatur, qui plures habet pensiones Ecclesiasticas, quæ honestam sustentationem suppeditare nequeunt. Siquidem Beneficia pensionum nomine non continentur [c]. Concedit Sacra Congregatio Presbyteris obtinentibus plura pia legata, seu Capellanias Jurispatronatus Laicorum, quæ vera Beneficia non putantur, concedit, inquam, ut Episcopi facultate interposita, simplicia Beneficia consequantur, uti inferius demonstrabimus; haud tamen concedit, ut absque Apostolicæ Sedis auctoritate tertium Beneficium tribuatur illi, qui duo jam acceperit, licet ad ipsum alendum non sufficiant [d]. Neque tandem concedit, ut, qui duobus Beneficiis præditus est, tertium licet Laicalis Jurispatronatus quoque retineat. Qua de re in suffragio Cardinalis Paulucci, cum in Sac. Concilii Congregatione Secretarii munus gereret, hæc leguntur [e]: *Dubitatum fuit, an habens duo Beneficia simplicia, tertium de Jurepatronatus ad præsentationem Patronorum auctoritate Ordinaria assequi, & retinere possit absque dispensatione Apostolica. Sacra Congregatio censuit, tertium Beneficium simplex, etiamsi de Jurepatronatus, non posse retineri cum duobus aliis absque Sedis Apostolicæ auctoritate.* Item die 14. Novembris anno 1654. Sac. Congregatio hanc sententiam evulgavit [f]: *Sacerdos Joannes Hyacinthus Frazza provisus ab Ordinario de tribus Beneficiis simplicibus de Jurepatronatus tenuis reditus ad necessariam sustentationem insufficientibus, humiliter petit declarari, an absque dispensatione Apostolica possit illa retinere. Sacra &c. respondit, non posse absque dispensatione Apostolica retinere.*

8. Cum nos pariter Secretarii munere fungeremur, Episcopus Bitecten. plura a Sac. Congregatione postulavit, quibus die 22. Novembris anno 1721. Sac. Congregatio his verbis respondit: *An obtinens primum Beneficium sive liberæ collationis, sive de Jurepatronatus laicorum, ad sui sustentationem sufficiens, possit absque dispensatione Apostolica retinere secun-*

a *In Causa Camerien die 4. Nov. ann. 1716.* b *Lib. 66. Decret. pag. 482.*
c *Garzia de Benefic. part. 11. c. 5. n. 310. & 18. Massobrius in Praxi habendi concurs. requisit. 7. dub. 17. & 19.* d *Fagnanus cap. Cum jamdudum 35. & 71. de Præb.*
e *Apud Barbosam Juris Ecclesiast. universi lib. 3. 13. n. 189.* f *In Causa Alexand. lib. 19. Decretor. pag. 425.*

eundum de Jurepatronatus. Sac. Congregatio responsum hoc dedit: *Negative*. Deinde id secundo loco petitum fuit: *An obtinens duo Beneficia sive liberæ collationis, sive de Jurepatronatus laicorum, minime sufficientia ad congruam sustentationem, possit retinere tertium, & quartum de Jurepatronatus laicorum absque dispensatione Apostolica*. Sacra Congregatio ita respondit: *Negative & ad mentem*, videlicet, ne Episcopus molestiam ullam afferret iis, qui præditi jam duobus Beneficiis non sufficientibus, aut liberæ collationis tertium pariter, vel quartum Beneficium Jurispatronatus Laicalis bona fide possiderent. Tertio quæsitum est: *An id quod procedit in retentione Beneficiorum, procedere etiam debeat in Legatis Piis, & Capellaniis de Jurepatronatus Laicorum*, & a Sacra Congregatione responsum fuit: *Negative*. Porro hæ sententiæ promulgatæ fuerunt die 6. Decembris anno 1721.

9. His explicatis, verba de eo facienda sunt, quod secundo loco proposuimus, utrum nepoti jure permittatur in Parochiam subrogari, quam ejus avunculus libere dimisit, quod sane ab æquitate alienum non judicamus, & facile ostenditur *ex cap. ex part. 1. de Officio Judicis Delegati*. Difficultas aliqua desumi potest ex Constitutione S. Pii V., in qua, caussis expositis, ob quas Episcopi dimissiones ejusmodi, ac resignationes excipere possunt, hæc statim subjiciuntur[a]: *Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores de Beneficiis, & Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere. Quod si secus, ac etiam quidquid præter, aut contra formam prædictorum fuerit a quocumque modo temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere*. His tamen verbis nepos Parochi dimittentis Ecclesiam nullo pacto ab examine secluditur. Nam Pontifex solum complectitur affines, ac familiares illius, in cujus manu Beneficium dimittitur; nec ullam de publico examine mentionem habet, in quo sane Beneficium non arbitrio Episcopi, sed examinantium suffragiis confertur.

10. Attamen, licet nepotes, & consanguinei Parochi dimittentis Beneficium, ad examen publicum alias convenerint, tamen id in posterum omnino interdicimus. Equidem plurium excusorum negligentia S. Pontificis Constitutio mendosa in lucem prodiit; non enim *admittentium*, sed *dimittentium* vocabulum substitui oportere Fagnanus sapienter advertit[b]. Profecto eadem Constitutio cum exemplari prius comparata libro septimo Decretalium inserta fuit, quæ Typis editæ, sed nunquam promulgatæ fuerunt, quibus conficiendis præfuit accuratissimus Cardinalis Pinellius, quo tempore Clemens VIII. Pontificatum gerebat. Porro non vocabulum *admittentium*, sed *dimittentium* ibi depre-

a §. 5. b *Cap. Non fine, de Arbitris*.

prehenditur : ex his constat non tantum Episcopi, sed etiam Parochi Beneficium dimittentis consanguineos per eam Constitutionem intelligi.

11. Aliam pariter Sacræ Congregationis sententiam Fagnanus commemorat [a], quam nos hoc loco desumptam ex actis subjiciemus [b]: *Quærit a Sacra Congregatione Sacri Concilii Tridentini Episcopus Cremonensis, an Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Pii Papæ V. felicis recordationis &c. habeat locum in Ecclesiis Parochialibus, & Beneficiis curam animarum habentibus; & quæ per Concursum magis idoneis conferri debent ex Decreto Concilii Tridentini cap. 18. sess. 24; ita ut si familiaris aliquis Episcopi, vel consanguineus resignantis comparuerit, & in Concursu ad hujusmodi Beneficium Curatum, ut supra, vacans, cum aliis se examinari petierit, admitti non possit, & si admissus ad examen, & ut idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei Beneficium conferri non possit &c. Sanctissimus Dominus Noster Gregorius XIII. etiam ex sententia Sacræ Congregationis Concilii declaravit, locum habere, & ideo monendum Episcopum, ne hujusmodi familiares, aut consanguineos admittat ad Concursum.*

12. Neque illud ponderis quidquam habet, quod contra objicitur, nempe, liberis examinantium suffragiis conferri Beneficium, cum publicum examen indicitur. Etenim ad illos tantum spectat judicium ferre de illorum doctrina, atque ingenio, qui Beneficium expetunt. Quod si paria suffragia deprehendi contingat, tum licet Episcopo alterum ex idoneis Clericis ad Beneficium suo suffragio deligere. Ad Episcopum tamen spectat unice, quis magis idoneus sit, judicare, ex quo sane judicio decernitur omnino qui Beneficium assequatur. Quare cum Parochiæ per examen publicum conferendæ plurimum ob hanc causam ab Episcopo dependeant, prudenter sancitum est, quoties id fieri contigerit, ut Sancti Pii V. Constitutio pariter observetur. Hæc pauca tibi monenda habuimus.

INSTI-

a *Loco cit. n. 53.* b *Lib. 1. Decretor. pag. 145. & 146.*

INSTITUTIO XCII.

De Missarum eleemosynis, quæ celebrari solent in peculiari aliqua Ecclesia Diœcesis. Sacerdotibus omnino vetitum esse Missam applicare pro iis, a quibus deinde stipendium fortuito invenient. Utrum liceat Confessariis Missas pœnitentibus injungere a semetipsis, vel in suis Ecclesiis celebrandas. Utrum sibi, vel suis Ecclesiis aliquid tribuere possint earum rerum, quæ a pœnitentibus restitui solent, cum ignoratur ad quem Jure pertineant.

1. IN Oppido diœcesis nostræ, quod Baragazzam nominant, nobilissimæ Familiæ Pepulæ Comitatus, SS. Virginis Mariæ effigies magno hominum concursu, ac pietate, & fama prodigiorum celeberrima collocata est in Ecclesia, quæ a Boccadirio nuncupatur. Ab anno 1480. ad hanc usque diem beneficia singularia in eos liberalissime Deus contulit, qui in eo loco B. Virginis opem, ac patrocinium implorarunt. Summi quoque Pontifices pluribus Indulgentiis fidelium animos excitarunt, ut eamdem Divinæ Parentis imaginem summo studio, ac religione prosequerentur. Attamen quasdam corruptelas inductas esse percepimus in celebrandis, & applicandis Missarum Sacrificiis, quæ in ipsa Ecclesia indicuntur. Plures enim, qui Sacrum facere absque stipendio nolunt, si illud desit aliquando, rem divinam conficiunt pro illo, qui primus deinde stipendium erit collaturus, licet ipse Sacerdotis consilium, ac voluntatem ejusmodi penitus ignoret. Accedit etiam, quod aliqui Confessarii sibi Missarum stipendia congerant ab iis, quibus Pœnitentiæ Sacramentum administrant. Quapropter, nisi corruptelis ejusmodi statim occurramus, muneri nostro deesse plurimum videremur. Ac primum, cum Pontificatum gereret Clemens VIII., illud in Sacra Congregatione Concili propositum, & examinatum fuit: *Superioribus diebus significatum fuit Sanctissimo Domino Nostro, paucis ab hinc annis in Hispania novam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam, sensim receptam, in dies magis invaluisse, ut Sacerdotes Missam celebrantes, ejus valorem applicent his, qui postea Missæ celebrationem postulaturi, ac pro ea eleemosynam præbituri sint, tametsi, antequam Missæ Sacrificium perageretur, neque a Sacerdote illud rogassent, neque ei hac de causa eleemosynam præstitissent.* Sacra autem Congregatio post accuratam rei disquisitionem his verbis respondit: *Quam rem cum Sanctitas Sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejecisset, in Sacra Congregatione primum de ea actum fuit diligentissime, ac deinde relatum ad Sanctitatem Suam, quæ ex ejusdem Congregationis sententia hujusmodi consuetudinem tamquam pluribus nominibus periculosam, Fidelium scandalis, & offen-*

fensionibus obnoxiam, atque a vetusto Ecclesiæ more nimis abhorrentem, explosit, ac improbavit. Clemens VIII., uti modo dictum est, rem totam Sacræ Congregationi examinandam commisit. Paulus autem V. peracto diligenti examine, Sacræ Congregationis sententiam auctoritate sua comprobavit, eamque datis ad universos Episcopos literis promulgavit [a].

Perpauca de Confessariis verba faciamus, qui a fidelibus, quos ad Pœnitentiæ Sacramentum excipiunt, stipendia sibi comparant pro Missis, quibus in eadem Ecclesia, ubi Confessiones audiunt, sive in alia deinde satisfaciunt. Non ignoramus licere Confessariis Missas aliquas celebrandas Laicis indicere pro criminum expiatione. Id enim inter apera satisfactoria merito recensetur, eo quod crimina sua confitentes aliquam pecuniæ summam impendunt, & tanquam Sacrificii cooperatores, peculiari quodam modo participes fiunt ejus fructus, qui *satisfactorius* appellatur. Attamen non ignoramus, quæ S. Carolus Borromæus admonuit, & Confessariis præcepit [b]: *Non modo petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem pro suscepti in Confessione laboris munere, immo verbis, vel potius factis ab his omnibus abhorrere demonstret. Cum pro pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat. Quod idem servabitur in restitutionibus incertis, aut votorum commutatione, aliisque hujusmodi. Nec ipse pecuniæ, aliusve rei restituendæ provinciam assumat, nisi necessitas ad id eum adegerit, ne scilicet pœnitens dignoscatur: tumque apocham recipiat ab eo, cui restitutionem contulerit, quam postea pœnitenti tradet: ita denique se gerat, ut nec nimiam avaritiæ labis suspicionem contrahat*. Cum hæc ita se habeant sub pœna *suspensionis a Divinis ipso facto* Sacerdotibus interdicimus Sacrum facere, illudque applicare pro iis, qui stipendium præbituri sint, & qui a Sacerdote minime id postulaverint, antequam Missæ Sacrificium conficiatur.

Qui peccata confitentibus Missas celebrandas irrogent, *sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus ipso facto* præcipimus, ne stipendia sibi, vel Ecclesiis suis tribuenda capiant pro Missis, quibus ipsi, vel alii Sacerdotes in iisdem Ecclesiis satisfaciant.

INSTI-

a *Pasqualigo de Sacrific. novæ Legis quæst.* 168.
b *In Instruct. ad Confess. part.* 4. *Act. Ecclesiæ Mediolanen.*

INSTITUTIO XCIII.

Epistola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniæ labe afficiatur is, qui pecuniam largiter impendit, ut se lite eximat, in causis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc jure fieri possit. De Arbitris causarum ad Beneficia spectantium, & cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipsi debeant.

1. CUM in Ecclesia Collegiata hujus diœcesis vacatio contigerit Canonicatus de jure patronatus Laicalis, suisque suffragiis patroni inter se maxime discrepaverint, qui diversos omnino Clericos nominarunt, lis excitata est inter ipsos electos ad Beneficium, in qua tamquam Judex Ordinarius cujus est rem primo dijudicare, sententiam Clerico A. propitiam tulisti: Clericus autem B. ad Sac. Romanæ Rotæ Tribunal ab hac sententia provocavit, ubi causa bis proposita nihil definitum fuit. Quamobrem Clericus idem B. post gravissimas expensas rationibus etiam suis parum confidens, pollicitus est competitori se cessurum esse causæ, si pecunia, quam in peragendo hoc judicio solverat, sibi redderetur. Id minime inficiatur Clericus A., qui remoto Competitore nequaquam dubitat, quin unanimes Patroni sibi tantum suffragentur: sed monitus fuit cavendum esse magnopere, ne veræ Simoniæ labem contraheret, si eam pecuniam restitueret. Qua de re consilium a peritissimis viris postulavit, iique responsum ejusmodi fecerunt, unum, vel plures arbitros accersiri posse, qui judicarent abdicandum esse a Clerico B., ipsique pecuniam expensam a Clerico A. persolvendam, quod prius cum arbitris constitui posset. Heri vesperi, cum nos de more convenires opinionem nostram super hac re poposcisti, eamque breviter nunc explicabimus. Ac primum, cum agitur etiam de Beneficiis, lites numerata pecunia licite dirimuntur; negotium tamen, de quo agitur, componi hac ratione nequit, quin Simoniæ labes intercedat. Quamobrem ab æquitate alienum est consilium, quod nuper exposuimus, idque Clericis iisdem diffidentibus statim patefacies. Nos pariter de errore, in quo versantur maximo, ipsos ad nos accitos clare, graviterque admonebimus.

2. Lites numerata pecunia dirimi posse affirmavimus, quod Cœlestini III præclara Decretali comprobatur [a]. Etenim Præpositus Eboracensis suo Archiepiscopo pecuniam erogaverat, ut finem molestiis faceret ob quædam Beneficia, quibus Præpositus ipse fruebatur. Qua de re Pontifex arguit vehementer Archiepiscopum, qui post datam fidem, acceptamque pecuniam Præpositum novis molestiis persequeretur; nec iisdem litteris Cœlestinus III. Præpositum improbat, quia pecuniam ob eam

a Cap. Dilect. 27. de Simonia.

eam causam tradiderat: ex his constat pecuniam licite solvi posse, etiam cum de Beneficiis res agatur, ut litigiis aditus occludatur.

3. Porro id Ecclesiasticæ Historiæ monimentis, exemplisque corroboratur. Proditum est, ab Odoacre Rege Herulorum, qui totam Italiam invaserat, tributum Romano Pontifici imperatum fuisse, antequam Pontificatum susciperet: eamdem legem, & institutum Gothorum Reges, qui deinde Odoacri suffecti sunt, per maximam vim, & injuriam retinuerunt. Justinianus Augustus idem tributum elicuit, afferens, quod Imperium simul, & jura Gothorum obtineret. Injustissima hæc consuetudo ad Constantinum IV. Imperatorem permansit, qui *barbatus* vulgo nuncupatur. Ipse S. Agathonem Pontificem, & cæteros in posterum, qui ad gerendum Pontificatum eligerentur, ab ejusmodi tributo vindicavit [a].

4. Cum S. Gregorius Pontifex omnium suffragiis renunciatus hunc honorem declinare vellet, ad Mauritium Imperatorem literas dedit, ipsumque maximo studio rogavit, ne suam electionem confirmaret. Hæc tamen epistola intercepta fuit a Germano Urbis Præfecto, qui ad Mauritium scripsit gravissimis verbis, ac sententiis, commune bonum, ac felicitatem id requirere, ut summa Ecclesiæ regendæ potestas Gregorio traderetur. Quamobrem Mauritius, qui Gregorii virtutem cognitam satis, ac perspectam habuerat, cum ille Constantinopoli versaretur, ejus electionem probavit [b]. Itaque S. Gregorius coactus rerum administrationem suscipere, iniquum tributum solvere non prætermisit.

5. Idem Pontifex gravissime queritur [c] de hujus tributi conditione, & Mauritium Imperatorem vehementer redarguit. In dubium tamen vocatur, an commentaria, quibus ejusmodi querimoniæ continentur, S. Pontifici Gregorio tribuenda sint [d]. Nam Cave potissimum advertit eam scribendi rationem haud S. Gregorio Magno, sed S. Gregorio VII. potius convenire, quam opinionem Thomassinus quoque amplectitur, uti inferius demonstrabimus. Hanc igitur controversiam missam faciemus, & id solum, quod Christianus Lupus scriptum reliquit [e], commemorabimus: *Persolvit tamen optimus Gregorius, quod nempe, nec Papatum declinare posset, nec Principis avaritiam moderari. Solus Princeps, non ipse fuit simoniacus, quia iniquam, atque inevitabilem vexationem redemit*; Idem etiam exemplo Constantinopolitani Patriarchæ magis ostenditur, qui postquam designatus est, ordinari nequit, nisi tributum antea Turcarum Præfecto exsolverit: Quippe: *Non ea crimini* (ait Thomassinus [f]) *vertenda est Græcis necessitas tributi, sed in ambiendo certatim Patriarchatus culmine nefanda cupiditas, qua ad majus in dies tributum solvendum ultro prosiliunt.*

6. Po-

a *Anastasius Biblioth. in vita S. Agathonis.* b *Joannes Diaconus lib. 1. vita S. Gregorii c. 39. & seqq.* c *Lib. 10. cap. 1. Gallicæ Historiæ &c.*
d *Graveson tom. 2. Historiæ Ecclesiast. pag. 323. Cave in Histor. Script. Ecclesiast.*
e *Tom. 3. in Concil. General. 1. edit. pag. 127.* f *De Benefic. par. 3. lib. 1. c. 60. n. 10.*

6. Postremo affirmavimus lites etiam circa Beneficia componi quidem posse, si pecunia numeretur, id tamen accommodari nullo modo posse causæ, quæ nunc in disceptatione versatur. Nam rerum ejusmodi Scriptores inter cætera, quæ necessaria putant, ut liceat pecunia finem imponere dissidiis circa Beneficia, illud præ cæteris requirunt, ut qui solvit pecuniam nullum jus ad *Beneficium*, sed tantum *in Beneficio* obtineat; quæ sane conditio ex Decretali Lucii III. desumitur [a]. Admonitus fuerat Pontifex quemdam Clericum ad dignitatem Ecclesiasticam electum *paucis contradicentibus*. Perceperat etiam, quod eodem Clerico sciente, ac probante ipsius amicus *ei qui discordiæ magister videbatur, certæ quantitatis munus exsolvit, & sic, quam prius sustinebat, contradictio quievit*. Quam ob causam electo Clerico Pontifex indicit, ut dignitatem quamprimum dimittat, eaque sententia utitur: *Nihil prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur*. Canonum Interpretes simul conferunt superius allatam sententiam *in cap. Dilectus de Simonia*, cum hac Lucii III. *in cap. Matthæus pariter de Simonia*, atque unanimes advertunt fuisse *jus in re* pro beneficiis, si prima illa sententia spectetur, si vero secunda perpendatur fuisse *jus ad rem*, nempe ad Dignitatem, quod sane jus imperfectum existimatur. Quippe minor pars, quæ ad eligendum Clericum non consenserat, litem instituere, ac rationes proferre poterat, ne electio illa confirmaretur [b], id apertissime tradit S. Thomas: *Antequam alicui acquiratur jus in Episcopatu, vel quacumque dignitate, vel præbenda, per electionem vel provisionem, seu collationem, simoniacum esset adversantium obstacula pecunia redimere, sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam; sed postquam jus alicui jam acquisitum est, licet per pecuniam injusta impedimenta removere. Si non est sibi acquisitum jus per electionem, nullo modo potest pecuniam dare adversario, ut desistat. Si autem est ei acquisitum jus, potest aliquid dare, non ut pretium prælationis, sed ut redemptionem vexationis propriæ* [c]. Sic autem S. Raymundus Sanctissimi Doctoris discipulus idem testatur [d].

7. Altera conditio, quæ pariter exigitur, ut liceat pecunia dissidium circa Beneficia componere, in eo posita est, ut jus clare suffragetur illi, qui pecuniam solvit, & injuste vexetur ab eo, qui pecuniam accipit. Quod si aliter fuerit, qui pecuniam expendit, non animi tranquillitatem, & quietem eo pretio sibi comparat, quæ inter res temporarias recensentur, sed jus quoddam in rem spiritualem pecuniæ vi sibi conciliat; equidem S. Thomas eo loco, quem nuper memoravimus, pro certo has duas conditiones interponi statuit: *Injusta impedimenta, & jus in re manifestum*: iisdem fere verbis utitur S. Antoninus [e]: *Quinto ratione redimendæ vexationis, & antequam jus acquiratur alicui in Beneficio, vel dignitate, non licet*

Hhhh 2 dare

a *Cap. Matth. 22. de Simonia.* b *Gonzalez cap. cit. Matthæus 22. quæst. 100. art. 2. ad 5.* c *Et quarto sententiar. dist. 25. qu. 4. art. 2. quæstiunc. 1. ad Sept.* d *In Summa lib. 1. tit. 1. de Simonia §. 20.* e *Part. 2. Summ. tit. 1. cap. 4. in fin. §. 2.*

dare ad redimendam vexationem suam, alias Simonia esset; sed postquam fuerit adeptus, & jus sibi acquisitum, vexationem sibi injuste factam super Ecclesia, vel Beneficio, vel dignitate licet pecunia redimere, sed non justam vexationem, ut si juste accusaretur vel hujusmodi: Ob has causas *injustissimæ vexationis, & apertissimi juris* Summi Pontifices tributum absque Simonia persolvebant, ut ipsorum electio ab Imperatoribus confirmaretur. Ob causas easdem Jacob improbandus non videtur, qui ab Esau jus Primogeniti sibi comparavit: *Jus* (inquit S. Thomas [a]) *primogenituræ debebatur Jacob ex Divina electione, & suam vexationem redemisse intelligitur.*

8. Cum hæc ita se habeant; si hæc omnia conferre velis cum causa, de qua agitur, certo deprehendes a veritate alienum non esse id, quod initio diximus, pecuniam solvi jure posse ad lites circa Beneficia componendas, id tamen quæstioni, quæ in medium adducitur, minime suffragari. Nam, ut pecuniam liceat exsolvere, non debet intercedere *jus ad rem, sed in re*, illudque aperte constet necesse est. Insuper injustam vexationem competitoris, qui pecuniam accipit, manifeste probari oportet. Clerici vero A., & B. *jure ad rem* solummodo præditi sunt, si ratio *Præsentationis* habeatur, quæ utrique per legitimos Dominos collata fuit. Neque *ullum jus in re* Clericus A. consequitur ex prima sententia, quam propitiam retulit, cum interposita fuerit provocatio ad alios Judices, qui rem totam secundo loco dijudicare possunt, idque primæ sententiæ effectum impediverit. Postremo quis affirmare unquam valeat jus certum, & manifestum a Clerico A. possideri, ipsumque a Clerico B. competitore certissime, atque injuste vexari? Siquidem contrarium desumitur ex eo, quod hæc causa bis proposita fuit in Sacro Romanæ Rotæ Tribunali, ubi post accuratam disquisitionem nihil peculiare sancitum est.

9. Sed jam de consilio eligendi arbitros pro dirimenda hac controversia verba faciamus. Qua ratione id excogitatum fuerit intelligere sane non possumus. Nam si ipsi judicium æquitati consentaneum ferre velint, illud procul dubio expendere debent, utrum Clericus A. *jus habeat ad rem, vel in re*, an illud manifestum sit; utrum tandem a Clerico B. injuste divexetur, atque ita causa reducitur ad eadem principia, quæ modo exposuimus, ipsique arbitri fateri cogentur haud licere pecuniæ solutione hanc litem componere.

10. Si, qui consilium hoc dederunt, parumper in jure Canonico versarentur, haud novum, & inusitatum esse deprehenderent ejusmodi arbitros eligere. Alexander III. [b] nequaquam pecuniam in causa Beneficiali solutam improbavit, quam delecti Arbitri constituerant. Insuper Canonum interpretes [c] docent æquum esse Laudum ab Arbitris præscriptum, si jus pecuniam solventis manifestum appareat; Injustum vero Laudum,

a *Quæst. cit. 100. art. 2. in respons. ad quintum argument.* b *Cap. non sine de Arbitris.* c *In cap. idem non sine de Arbitris.*

dum, si pecuniam solvens omni jure careat. Postremo dubium esse Laudum, & Simoniæ speciem præseferre, si dubium jus obtineat, qui pecuniam erogat. Item tradunt Arbitros accersendos esse ab Episcopo, qui rationes Laudi ab illis exposcere debet, illudque vel probare, vel rejicere juxta leges, quæ a jure Pontificio decernuntur [a].

11. S. Carolus Borromæus de hac re sapienter, & æquissime judicavit [b] in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani celebravit. Sic enim statuit: *Ne redimendæ vexationis specie in Causis Beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus ad redimendam vexationem ne in casibus quidem jure permissis pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensus accesserit. Cujus partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & jure permissam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem se a vexatione liberandi.* Hæc habuimus, quæ tibi &c.

INSTITUTIO XCIV.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis, & Parochis Urbis, ac diœcesis. Facultatem inesse Episcopo cogendi Parochos, & Ecclesiæ Rectores, ut suis impensis plures administros auxilio sibi accipiant, ubi unus tantum minime sufficiat ad fidelium confessiones excipiendas. Non esse immunem a gravi culpa eum Sacerdotem, qui semel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum, deinde (postquam desiit facultatis acceptæ designatum tempus) recusat confessarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.

1. DIE 26. Septembris anno proxime elapso 1738. Institutionem promulgavimus, ut omnes intelligerent susceptum a nobis consilium in eligendis Confessariis in Civitate, ac diœcesi; ac potissimum notum fecimus, facultates audiendi confessiones, quæ certis limitibus concludi solent, nec unquam anni spatium excedunt, antequam prorogentur, novum examen a nobis indici posse Sacerdotibus, quibus præscriptum tempus ad confessiones audiendas absolutum jam fuerit.

2. Confessarii quidem Regulares, ac Sæculares Urbani jussis nostris paruerunt. Nam peracto tempore ad novum examen accesserunt, in quo ratio semper a nobis habita fuit virorum doctrinæ laude præstantium. Quippe eumdem morem, atque institutum cum illis servavimus, quo Romæ in examen vocari solent Præsules, qui in præcipuis Reipublicæ muneribus vitam cum laude insumpserunt. Illi cum ordines expetunt, honoris causa ad reliquos examinandos designantur.

3. Insuper Confessarii ferme omnes in diœcesi præsto fuerunt ad examen

a *Fagnanus in eodem cap. Non sine a num 3. ad 9. sub tit. de Arbitris.*
b *Part. 2. Constitut. cap. 11.*

examen subeundum, postquam ad finem statuti temporis facultas audiendi confessiones pervenit. Quippe nos Bononiam convenerunt, ubi singulis feriis sextis nos ipsi Clericos ordinandos examinamus, vel præsentes intersumus, dum ab aliis examinantur. Quod si causa administrandæ Confirmationis, aut ob aliam rationem brevissimæ rusticationis Urbem deserimus, & varias diœcesis partes pervadimus, idem institutum retinemus. Quod pro certo habentes diœcesani Confessarii eo venerunt pro confirmanda facultate, ubi versabamur, quos statim examinatos dimisimus. Profecto nunquam ex Civitate pedem proferimus, nisi antea locum, quo tendimus, patefaciamus, & finitimos hortemur, ut, si opus fuerit, libere nos conveniant, & pro certo habeant, statim post examen a nobis esse dimittendos.

4. Attamen nonnulli ex Confessariis diœcesanis, quibus ea facultas *ad annum* permissa fuit, cum novum examen post id tempus proponi sibi intelligerent, confessiones fidelium excipere omiserunt, neque deinceps hoc se perfuncturos munere polliciti sunt. Quod etiam gravius est, nonnulli ex diœcesanis Parochis illis plurimum suis sermonibus, aut scriptis suffragantur, eosque communi approbatione dignos prædicant. Cum enim (inquiunt) Pœnitentiæ Sacramentum absque ullo emolumento gratis administrent, alienum prorsus videtur ipsos cum magno incommodo ad novum examen accersere, cum vix anni spatium peractum fuit. Quod si necessarium id videatur, aliquem in diœcesi constitui posse, qui eos examinet, & cui deinde fides ab Episcopo præstetur; postremo, si illi Presbyteri administrare recusent Pœnitentiæ Sacramentum, ad quod munus suscipiendum nullius potestate adduci queunt, populum necessariis ministris brevi cariturum esse, qui fidelium confessiones excipiant; cum solus Parochus universum populum confitentem audire, & expiare nequeat.

5. Intelligimus sane quo tendat hæc oratio, videlicet, ut aliqui Sacerdotes a novo examine liberentur, aut pro ipsis rursum examinandis judices in diœcesi statuantur, a quibus res gravissimi momenti consulto fortasse peragatur, quod nullo unquam pacto concedemus. Quamobrem satis esset, si propositum antea consilium improbemus, & res a nobis decernendas, reliquis vero parendum esse affirmemus. Attamen, ut qui ita scribunt, aut dictitant suam ignorantiam clare dignoscant, hæc pauca subjiciemus.

6. Ponamus primum in Parochias detrimentum aliquod reipsa dimanare, si Sacerdotes aliqui confessiones audire prætermittant, cum solus Parochus toti populo satisfacere nequaquam possit. Id (inquam) ponamus; nam merito suspicari possumus rem plus æquo amplificari, & plurimum exaggerationis in hoc negotio intercedere; sed aliquod revera detrimentum interveniat, utrum remedium aptari queat, & cujusnam auctoritate id fieri debeat, exposcimus. Equidem remedium præsto est, si alios

si alios Sacerdotes designemus, qui ad confessiones audiendas idonei procul dubio a nobis reperientur, & qui per anni spatium percurrentes ea, quæ ad novum examen necessaria putantur, illud subire, cum opus fuerit, minime detrectabunt. Ad Parochum spectat, si populo suo nequit sufficere, diligenter consulere, ne populus ipse detrimenti aliquid capiat. Episcopus autem cogere Parochum debet, ne huic muneri desit, & ne tot Sacerdotes accire prætermittat, quot pro administrandis Sacramentis, aliisque Parochiæ suæ muneribus obeundis necessario requiruntur.

7. Id apertissime decernit Tridentina Synodus, quæ volumen efficit haud quidem magnæ molis, aut pretii, sed ita præclarum, ut si Presbyteri per anni spatium illud lectitarent, neque ineptias ipsi proponerent, neque stomachum nobis in iis audiendis moverent: *Episcopi etiam* (habet eadem Synodus [a]) *tamquam Apostolicæ Sedis delegati, in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum*. Ea verba, *vel alios, ad quos pertinet*, Parochianos indicant, qui suppeditare debent necessaria iis, qui Sacramentis administrandis occupantur, cum solus Parochus id præstare nequit, & reipsa tenuem ex Beneficio proventum desumit. Id statuit sacra Congregatio ejusdem Concilii Interpres die 16. Aprilis anno 1639. [b]: *Sacra &c. censuit, supposita numerositate populi, & tenuitate redditnum Prioratus, cui annexa est cura animarum, cogendum esse ipsum Priorem sibi adjungere pro administrandis Sacramentis, & cultu Divino peragendo, Sacerdotem, eique subministranda esse per populum ad vitam sustentandam necessaria*.

8. Paupertatis nomen, quod ceteris omnibus tristitiam afferre consuevit, Parochis fortasse causam exhibet voluptatis. Nam singuli ex ipsis ad paupertatem comprobandam præsto sunt, & facile intelligunt prorsus arduum videri, populum adducere, ut pro insolitis expensis, licet exiguis, pecuniam conferat. Quare nonnulli falso conjicient hac ratione susceptum consilium defendi posse, & prodesse plurimum Sacerdotibus, quibus facultas audiendi confessiones semel permissa fuit, ut absque novo examine facultas eadem prorogetur, vel idem examen nobis remotis in dioecesi decernatur, ob eam nempe causam, ne populus necessariis ministris destituatur.

9. Sed toto coelo aberrant, qui hæc secum deliberant. Populo notum fiat, tam rudem, & ignarum esse Parochum, ut novum Sacerdotem, qui Confessarii munus exerceat, invenire desperet, postquam alius Confessarius id facere recusavit; notum fiat a capsulis in Ecclesia collocatis suppeditari nequaquam posse stipendium Missæ. Sacerdoti conferendum, qui

a *Sess.21. de Reformat. cap.4.* b *Lib.16. Decretor. pag.190.*

qui ad confessiones audiendas accesserit. Palam evulgetur in tanta paupertate versari Parochum, ut nullum omnino charitatis officium rependere queat Sacerdoti, qui ministrandis Sacramentis, & peragendo Divino cultui comes adjungitur, ideoque statuendum esse omnino tributum aliquod Parochianis, quo malum ejusmodi de medio auferatur. Si hæc fiant, procul dubio quid certi, incertique Parochus ex Beneficio consequatur, perspicuum erit; quin liber accepti, expensique proferetur, & testimonia jurejurando confirmata elicientur. Cognitum ita fiet plurium vocibus, Capellanum sive Administrum a Parocho sustentari commode posse, quod tamen ab ipso negligitur; a capsulis Ecclesiæ certissime præberi Missæ stipendium iis diebus, quibus alius Sacerdos ad populi Confessiones excipiendas accersitur: neque his tantum limitibus populi querimoniæ concludentur. Insuper affirmabunt nihil ex suo patrimonio Parochum possidere, quod inconsulto Episcopo suis consanguineis dimisit, cum Parochiam consequutus est, licet ejusdem Patrimonii titulo sacros Ordines susceperit. Illud quoque asserent Beneficii proventus insumi, ut soror ipsa Parochi, frater, fratrisque uxor, ac nepos sustententur, qui suis laboribus, atque industria vitam tueri deberent, quæ sane expensæ si detrahantur, cum ad Ecclesiam minime pertineant, si etiam cumulandæ pecuniæ pro consanguineis minuatur desiderium, superesse plusquam oporteat Sacerdoti, qui suam operam Parocho impendit, cumque gravissima cura animarum valde sublevat, licet (si generatim rem perpendamus) ad eam provinciam ferendam nullo modo teneatur; superesse, inquam, plurimum prædicabunt, cum præsertim certum sit nonnisi exiguum aliquid erogandum esse pro eodem Sacerdote, si Missæ stipendium non desit.

10. Diuturna experientia satis cognoscimus indolem, & naturam eorum, qui in civitate, ac diœcesi versantur. Qua de re facili conjectura perspicimus finem denique statuendum querimoniis ob eas rationes, quas paulo ante commemoravimus. Illi certe Parochi, qui Sacramentis ministrandis, & Divino cultui celebrando se prorsus impares dictitabant, aut tacendi consilium capient, aut etiam libere fateri non dubitabunt, se nullis administris indigere, suasque vires sufficere, ut totam deinceps provinciam sustineant; item parvi momenti esse, si Parochia careat iis Sacerdotibus, qui pro confessionibus audiendis designati fuerant; cum illi præsertim ad Ecclesiam raro accederent, neque horæ dimidium insumerent in expiandis fidelibus qui ad Pœnitentiæ Sacramentum confluerent. At vero, si oratio nostra nuper excitata dissidia composuit, nobis tamen inquirendum superest, cur illi, qui confessiones audierunt, donec limites temporis a facultate nostra præscriptos attingerent, cur, inquam, prorogationem exposcere prætermiserint.

11. Equidem ex ea parte diœcesis, quæ in montibus sita est, delatæ sunt querimoniæ, videlicet, haud mediocre detrimentum inferri populo,
eo

eo quod Sacerdotes aliqui priſtino Confeſſarii munere fungi recuſent. Inde conſilium nobis tacite ſuppeditatum fuit, ut rem diſſimulemus; ne examen novum, ſaltem nobis præſentibus, indicamus iis Sacerdotibus, qui ad confeſſiones excipiendas ſemel probati fuerunt, licet definitum ipſis tempus jam præterierit. Quapropter præcipimus Vicariis Foraneis Baragazzæ, Barbaroli, Bazzani, Calvenzani, Capraræ, Cavannæ, Guzzani, Lizzani, Monghidoræ, Montiſcereris, Montis S. Joannis, Montiſveglio, Monzuni, Panici, Pianori, Pini, Pitigliani, Roffeni, Salvari, Sambri, Samoggiæ, S. Laurentii in Collina, Venolæ, Verzuni, Zenæ, diligenter explorare, quiſnam ex Parochis ſibi ſubjectis Capellanum adminiſtrum habeat, & quis illo careat. Inſuper inveſtigent accuratiſſime, utrum revera populus detrimentum capiat, eo quod alius Sacerdos ad confeſſiones audiendas Parocho non adjungatur; de quibus omnibus nos fideliter admoneat datis ad Cancellarium noſtrum Archiepiſcopalem literis intra ſpatium menſis Julii proxime ineuntis; illudque in fine literarum ſuperaddent, utrum ipſi quoque pro conferendis populo Sacramentis novis Miniſtris indigeant. Supervacaneum ducimus eoſdem Foraneos Vicarios hortari, ut quam primum juſſis noſtris ſatisfaciant, & nihil a veritate alienum nobis exhibeant. Nam rei magnitudo, & gravitas ad hæc præſtanda ſatis exſtimulare debent ipſorum animos, qui perpendant etiam oportet, Vicarii rationem, ac munus in hoc poſitum eſſe præ ceteris, & collocatum.

12. Facillime quidem Sacerdotum nomina ſcire poſſumus, qui pro audiendis Confeſſionibus facultatem acceperunt, & nunc peracto tempore fidelibus idem Sacramentum adminiſtrare renuunt, cum Cancellarius noſter Confeſſarios omnes in acta referre, atque adnotare diligenter conſueverit. Illud tamen incertum nobis eſt, in qua Parochia commorentur, cum ipſi libere ſedem immutent, & varias diœceſis partes ad libitum pervadant. Quapropter ſinguli Parochi hujus diœceſis juſſu noſtro moneant quoſcumque Sacerdotes intra ſuæ ditionis fines conſtitutos, qui aliquando ad Confeſſiones audiendas probati fuerint, & inde munus ejuſmodi deſeruerint, ipſos, inquam, moneant, ut nos conveniant intra menſem Auguſtum proxime ineuntem, & pœnam ſuſpenſionis a divinis coram Notario Foraneo, ac duobus teſtibus, illis indicant, niſi obtemperaverint; cujus rei certum, obſignatumque documentum ad Cancellarium noſtrum tranſmittant, priuſquam menſis Julius elabatur. Parochis autem urbanis præcipimus accurate perquirere, an diœceſani Sacerdotes in ſuis Parochiis verſentur, ipſorumque nomina ad eumdem Cancellarium deferre, qui Confeſſariorum indicem percurrens ſtatim deprehendet, an inter illos recenſeantur, qui olim confeſſiones audiverint, piumque hoc inſtitutum poſtea dimiſerint. Ipſe Cancellarius a nobis intelliget qua ratione iiſdem Sacerdotibus præcipiendum ſit, ut noſtrum in conſpectum veniant.

13. Ne vero hi Sacerdotes imparati ad nos accedant, pro certo ha-

beant, quod primum a nobis sedato, compositoque animo probabitur, nobis facultatem inesse Confessarios in examen vocandi, cum præscriptum tempus audiendi confessiones præterierit; secundo, jure quodam, & muneris quoque nostri ratione nos adduci, ut examen coram nobis indicamus; id autem incommodo, ac molestia aliqua non carere, quam tamen libenter perferimus, ut gravissimo muneri, quod nobis impositum est, pro tenuitate nostra satisfaciamus; tertio, hoc consilio, atque instituto optimis semper Confessariis dioeceses affluxisse, quibus olim caruerant; tandem in peragendis examinibus humanitatem cum sermonis, ac rerum perspicuitate conjunctam semper nos præstituros. Etenim non ignoramus a Sacerdotibus, qui oppidanis tantum Pœnitentiæ Sacramentum administrant, non exigendam esse eamdem doctrinam, quæ necessario requiritur in iis, qui in civitate quoddam veluti Tribunal aperiunt, ubi de gravioribus causis judicium ferendum est. Verum, ut uno verbo omnia complectamur, in medium proferemus ea potissimum, quæ in LXXXVI. Institutionem congessimus, quam si aliqua ex parte velint impugnare, per nos non licebit. Quippe parati sumus absque ullius præsidio universa, quæ in eo loco proposuimus tueri, atque defendere.

14. Neque sane persuadere nobis possumus ab ejusmodi Sacerdotibus dimitti confessiones audiendi provinciam ob eam rationem, quod mentem assidua studiorum exercitatione debilitaverint, ut Gobatius [a] accidisse commemorat. Qua de re facile ostendemus, ipsos ab hoc munere desistere, eo quod novum coram nobis examen subire recusent. Equidem affirmare nequeunt se impares esse huic oneri ferendo, cum ipsum antea sponte sibi depoposcerint; nec ullo modo ipsum declinarent, si facultatem iis primo concessam absque ullo coram nobis examine prorogaremus. Neque pro excusationis causa afferre queunt, aut debilem valetudinem, aut locorum distantiam. Tum quia cervis ipsis velocitate comparantur, & longa satis itinera suscipiunt, ut illas Ecclesias adeant, in quibus pro Defunctis Officia celebrantur; tum quia plerique ex ipsis ad examen venire renuerunt, cum in illorum Parochiis versaremur; idque tunc dissimulavimus, quia necessariis Ministris carere populum nondum ad nos pervenerat. Postremo, quia Bononiam frequenter veniunt, cum illis, voluptatis causa, libuerit, vel ut privatis negotiis suis operam impendant. Immo inter eos aliquis, dum Bononiæ moraretur, incitatus ad examen accedere, libere respondit, nolle se deinceps in confessionibus audiendis tempus insumere.

15. Illud pariter demonstrabimus gravi culpæ obnoxios esse, si Fideles rite confitentes excipere prætermittant, ne iterum examini subjiciantur. Quæstionem illam missam facimus, utrum, si nulla alia causa interveniat, revera teneantur ad novum examen venire, & Confessarii munus retinere; & facile ipsis concedimus tria postulari, ut aliquâ omissio

a *In sua Theologia Experimentali tract.3. cas.16. ub. n.486.*

omissio cum peccati labe conjungatur. Primum, quod rem omissam perficere quis potuerit; secundo, quod rem eamdem gerere debuerit; tertio, quod illam omnino prætermiserit. Attamen illud exposcimus, an actio, quæ ex natura sua bona est, in malum converti, & labem admittere possit ob nefarium finem, quo suscipitur, aut omittitur (quod proculdubio de omissione indifferenti rei cæteroquin bonæ dicendum est). Id vero affirmandum ab ipsis certissime putamus, cum in hanc opinionem unanimes Theologi consentiant [a]. Cum hæc ita se habeant, ipsorum sententiam, ac verba serio perpendamus. : *Ego confessiones audire fidelium recuso, quia mens non est ad novum examen accedendi coram Episcopo, quo si immunem, ac liberum ipse me faceret, susceptam antea provinciam retinerem.* Quæ quidem propositio hoc pacto intelligenda, & explicanda est: *Confessarii munus in posterum respuo non ullo quidem scrupulo, aut religione adductus, sed quia inanis superbia ad novum examen me venire haud permittit, aut etiam ob eam causam, quod antea post exiguam exercitationem ad confessiones audiendas probatus, deinde nullum alind volumen præter Breviarium, ac Missale in manibus habui, ut nempe, Sacrum facerem, & Canonicas horas persolverem. Nunc vero mecum constitui libris omnibus nuncium mittere, illudque experiri, si forte contingat absque novo examine Confessarii facultatem mihi prorogari. Nam satis erit, si fideles inter confitentes, meque ipsum nulla difficultas interponatur, & supervacaneum prorsus est ab aliis indagari, utrum lepram a lepra probe secernam, utrum crimina Pontifici, vel Episcopo reservata bene noverim, utrum fideles ipsos examinare, dum peccata confitentur sua, didicerim, qua tandem ratione illos excipiam, qui proxima peccandi occasione, aut prava aliqua consuetudine detinentur.* Cum opiniones, causæque ejusmodi proculdubio nefariæ sint, nemo erit communi sensu adeo destitutus, qui non intelligat in grave scelus prolabi eum miserum Sacerdotem, qui licet necessario Confessarium agere non debeat, tamen hoc pio munere perfungi declinat ob superbiam, quæ ipsum accedere ad novum examen proihbet, aut ob timorem, ne ipsius ignorantia, atque imperitia ad gerendum gravissimi momenti negotium detegatur, quod tamen ille nequaquam dimitteret, si celari aliqua ratione malum posset, quo ejus animus labefactatur.

16. Postremo, si post responsa a Vicariis Foraneis reddita intra temporis spatium, quod superius præscripsimus, fortasse deprehendamus falsum esse, quod palam evulgatum fuit, nempe, Divinum cultum imminui, eo quod nonnulli Sacerdotes a confessionibus audiendis recesserint, si, inquam, falsum id esse cognoscamus, Sacerdotem, qui causa evitandi examinis Pœnitentiæ Sacramentum administrare destitit, serio admonebimus, ut æternæ saluti consulat, certoque sciat, se esse magno in discrimine constitutum. At vero si cognitum, perspectumque fiat alicujus Sacerdotis causa, qui audire Confessiones recusat, uti prius consueve-

a *S. Thomas 1.2. quæst.18. art.5. ad 4., & quæst.19. art.7. ad secundum.*

fueverat, necessario in aliqua Parochia novos administros requiri, qui populum rite confitentem excipiant, curamque animarum non mediocriter labefactari, tunc Sacerdotem, qui pristinum Confessarii munus in eo loco deposuit, præcepto adigemus, ac pœnas nostro arbitrio statuendas irrogabimus, nisi dicto obediens fuerit, præcepto, inquam, adigemus, ut in examen veniat, susceptumque antea confessiones audiendi pium institutum exerceat, donec alius Sacerdos idoneus, minusque pervicax pro Sacramentis administrandis sufficiatur. Si quidem plane intelligimus momento temporis haud ita facile inveniri Sacerdotem posse, qui in remotas diœcesis partes se conferat ad expiandum populum Pœnitentiæ Sacramento; neque ita facile constitui potest, ac decerni stipendium, quod Parochus, aut Populus eidem Sacerdoti debet impertire; nisi forte aliquis tam ardenti charitate incensus sit, ut sponte hoc onus sibi desumat.

17. Attamen, ut omnes clare percipiant, gravissimis rationibus nos moveri, ut hoc pervicaci Sacerdoti præcipiamus, pauca aliqua subjiciemus. Siquidem consulto semper agere nobis libet maxime, idque certum esse omnibus, ac manifestum volumus, non temere, sed tutissimo jure a nobis res administrari. Itaque pluribus ex caussis conferre populo Sacramenta præcepto tenemur, primo ob munus, quod gerimus, sive ob justitiam; idque Parocho, certisque animarum Rectoribus convenit, qui populum suum confitentem audire debet, aut per alium populo satisfacere, quoties ipse deposcat [a]; secundo, ob charitatis leges, cum aliquis in mortis discrimen versatur, aut aliud simile contigerit, & nullus adest, qui Pœnitentiæ Sacramentum administret; tertio, obedientia cogi possumus, cum Episcopus ob graves, ac legitimas causas Sacerdoti indicit, ut populi confessiones excipiat [b]. Hac postrema ratione, tanquam basi, præceptum nostrum innititur. Quippe, licet immerentes, huic civitati, ac diœcesi præpositi sumus. Insuper, cum Sacram Ordinationem instituimus, obedientiam nobis Sacerdotes polliciti sunt. Tandem præcepti hujus æquitatem, & causam in dubium revocare nemo potest, quod certis solum temporis limitibus concludimus, nempe, donec alius Sacerdos subrogetur.

18. Id sane clarum satis videtur, quod tamen, si opus sit, exemplo magis declarabimus. Inquiri solet, an Sacerdos, qui neque animarum cura, nec ullo Beneficii titulo præditus, nec ullum stipendium accepit, Sacrum tamen facere debeat singulis diebus festis, an solum, cum solemniores dies celebrantur. Id vero plures affirmant, plures quoque inficiantur. De hac quæstione fusius alio loco verba faciemus, cum proxime ineunte anno novam lucubrationem typis evulgabimus. Interim satis sit

a *Barbosa de Offic. & Potest. Parochi cap. 19. num. 8.* b *Suarez in par. 3. S. Th. tom. 3. quæst. 65. art. 4. disput. 16. sect. 4. §. Dico tertio, & in eadem part. 3. S. Thomæ tom. 4. disp. 32. sect. 1. in principio. Card. de Lugo de Sacram. Pœnitent. disp. 22. sect. 1. in principio.*

tis sit indicare, quod Theologi, qui in hac re varietate opinionum dissentiunt, unanimes tamen asserunt Sacerdotem, qui nec animarum curam, neque Beneficium, neque stipendium obtineat, rem divinam operari debere, cum necessitas id postulaverit, veluti si die festo aliqua Parochia sacrificio careret, eo quod pars populi celebranti Parocho interfuerit, reliqua vero satisfacere præcepto nequeat, quia tantæ hominum multitudini Ecclesia satis non fuerit. Item, si Divinam Eucharistiam graviter ægrotantibus administrari oporteat, nec præsto sint Sacræ Particulæ, & Parochus Sacrum jam confecerit. Insuper communi assensu fatentur iidem Theologi posse Episcopum, si animarum salus id requirat, præcipere peculiaribus Sacerdotibus, ut Sacrum Deo operentur illis etiam diebus, quibus id facere nulla lege adiguntur, posse, inquam, id præcipere, quamvis nulla ex caussis modo expositis intercedat. Passerinus [a] accurato studio rem petractat: quamobrem, si Episcopus Sacerdotem præcepto cogere potest, ut aliquando auctoritatem suam in verum Christi Corpus exerceat, qua ratione indicere nequeat eidem Sacerdoti, ut ni mysticum Christi Corpus auctoritate sua utatur, cum id causa aliqua postulaverit, ea conditione interposita, ut prius ad novum examen accedat?

19. Jam animi nostri sententiam aperte patefecimus. Illud superest ingenue quoque admonendum, priusquam acciti Sacerdotes nos conveniant, utrum pœna, quam nostro arbitrio decernendam contra pervicaces indicavimus, suspensionem *a divinis* complecti possit: quod a veritate alienum minime perspicimus, ut hoc pacto incommodum ipsis minuamus, quo ad remotiores Ecclesias se conferunt, ubi pro Defunctis Officia indicta fuerunt, cum tam difficile, ac molestum existiment Bononiam venire, aut in eam partem diœcesis, ubi versamur, ut a nobis examinentur.

20. Deliberatum a nobis fuerat inquirere, quænam Parochiæ in montibus sitæ novis administris ad confessiones audiendas indigerent; ideoque Vicarios Foraneos eorum locorum solum nominavimus, ex quibus potissimum ad nos usque querimoniæ devenerant. Sed quoniam non immerito suspicamur idem quoque consilium ab illis Diœcesis Oppidis suscipiendum, ideo præcipimus reliquis omnibus Vicariis Foraneis Diœcesis, ut intra spatium temporis antea præscriptum idem perficiant, quod Vicariis Foraneis in locis montium constitutis gerendum proposuimus.

INSTI-

a *Part.3. S. Thomæ quæst.82. art.10. a n.19. ad n.23.*

INSTITUTIO XCV.

Epistola Vicario Generali reddita. Utrum Simoniæ labes inuratur ei, qui Beneficium Ecclesiasticum constituit eo jure, ut ipse, quoad vitam agat suam, deinceps ejus consanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apostolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniæ macula careat is, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, ea tamen ratione, ut ad eumdem obtinendum nominetur. Utrum, qui Jurepatronatus Beneficii præditus sit, Beneficium idem in se conferri possit petere, & quo pacto.

1. QUidam Ecclesiasticus Beneficiis obtinendis idoneus novum ex suis bonis instituere Beneficium exoptat, ea tamen interposita conditione, ut sibi primum, ac deinde post ejus mortem quibusdam consanguineis *jus nominandi* tribuatur. Illud pariter adjungit, se primum hoc Beneficio frui velle, atque Episcopo ob eam causam seipsum præsentare, a quo debeat omnino ad Beneficium admitti. Cum nos heri vespere convenires id nobis proposuisti, & accuratum studium te collaturum pollicitus es, ut rem totam examinares. Nos etiam post sedulam ipsius rei disquisitionem judicium, ac sententiam nostram feremus.

2. In Jure Canonico cap. *Tua nos, de Simonia* illud inquiritur: *Si aliquis alicui Ecclesiæ de bonis suis quædam obtulerit, petens, ut in vita sua sibi liceat eadem bona in ipsa Ecclesia pro Præbenda tenere, an bona recipi debeant sic oblata, & idem Clericus assumi valeat in Canonicum ejusdem Ecclesiæ absque vitio Simoniæ.* Summus autem Pontifex his verbis responsum facit: *Nos igitur devotioni tuæ taliter respondemus; quod si quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, vel offerat bona sua, ut illa postmodum pro Præbenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujusmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit sine vitio Simoniæ, cum in talibus omnis pactio, aut conventio cessare debeat juxta Canonicas sanctiones; si vero pure, & sine pacto, & conditione qualibet offerat bona sua, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & bona ipsa retinere sibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejusdem Ecclesiæ pure consentiant, hujusmodi receptio proculdubio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ pravitatis.*

3. Præclarus vir Fagnanus *in Cap. Idem: Tua nos, num. 4. de Simonia*, hoc pariter sibi accidisse commemorat: *Cum quidam Clericus non ita pridem sua bona patrimonialia contulisset pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Ecclesia, cum reservatione Jurispatronatus, eo pacto adjecto, ut posset seipsum præsentare, & non alias; consultus ab eodem Clerico respondi, erectionem, & institutionem inde secutam fuisse simoniacam, & nullam per hanc Decretalem, & opus esse nova erectione, & provisione Sedis Apostolicæ, quam postea idem Clericus impetravit a Sanctissimo D. Nostro Urbano VIII. ex præsen-*

ſentatione enim acquiritur præſentato jus ſpirituale ad Beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum. Huic ſententiæ Piringhius, Cabaſſutius, & Azorius unanimi conſenſu ſubſcribunt [a].

4. Recens autem Nicolius [b] tradit ſententiam a Sacra Congregatione Concilii promulgatam anno 1686., ob quam rejicitur, & improbatur, tanquam Simoniaca, conventio a quodam viro propoſita, qui augmentum dotis Canonicatus de Jurepatronatus Laicalis pollicebatur, adjecta ea lege, ut ad eumdem Canonicatum a Patronis deinde nominaretur. Eam ſententiam ex actis nos ipſi deſumpſimus, & hoc loco exponendam neceſſario exiſtimavimus.

Alexandrina Augmenti Dotis Canonicatus.

Vacante a pluribus menſibus Canonicatu in Eccleſia Collegiata Sanctæ Mariæ de Nive Juriſpatronatus Fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Maria Verrus propoſuit dictis Patronis, ſe dicti Canonicatus dotem aucturum fore mediante aſſignatione cujuſdam vineæ, expreſſa tamen lege adjecta, ut ad eumdem Canonicatum debeat ab illis præſentari.

Timens nihilominus, id aliquam ſimoniæ labem involvere, pro conſcientiæ ſuæ ſerenitate propoſuit infraſcriptum dubium, quod auditum, & narratorum veritatem comprobante Epiſcopo, relatum fuit in proxima Congregatione per modum Summarii.

Cum autem Eminentiſſimi Patres mandaverint, illud in folio adſcribi, decernendum nunc ſupereſt:

An dicta conventio ſit ſimoniaca?

Sacra Congregatio Concilii reſpondit affirmative.

5. Poſtremo non ita facile intelligi poteſt, qua ratione Beneficii Patronus ſeipſum præſentare queat, cum id vetitum ſit *in cap. per veſtras, de Jurepatronatus*. Siquidem inter præſentantem, ac præſentatum diſcrimen intercedere debet [c]. Itaque cum Beneficii vacatio contigerit, ſi poſſidens jus nominandi, illud aſſequi deſiderat, ſeipſum præſentare nequit, ſed poſcere ab Epiſcopo, ut idem Beneficium ſibi conferatur, ſi idoneus ſatis exiſtimetur, aut in alium transferre debet reipſa juſpatronatum, ita ut jure nominandi in poſterum deſtituatur, idque totum auctoritate Epiſcopi comprobari oportet. Ita cenſent præclariores Canonum Interpretes, qui a Pitone recenſentur [d]. Alio pariter modo res confici poterit, nempe ſi Epiſcopus ante omnem *præſentationem* Beneficium Patrono conferat, qui illud accipiat, ac deinde collato Beneficio conſenſum ſuum impertiat. Nam ambitus nota ſic impeditur, uti recte Piringhius expendit [e]. Hæc vero omnia cauſæ, quæ initio propoſita eſt, nullo modo conveniunt. Clericus enim ex ſuis Bonis novum Beneficium erigere depoſcit; eam tamen adjicit legem, ut ipſe, ac deinde conſanguinei jus

a *Ad lib.4. Decretal. tit.3. sect.6. num. 89. In Theoria, & praxi Juris Canonici l. 5. c.4. n.4. Inſtitut. Moral. par.3. l.14. c.7. qu.2.* b *In Praxi Canonica t.2. litt.S. n.41.*
c *Cap. final. de Inſtitutionibus.* d *In allegat.84. n.4 & ſeqq. t. 2. controv. Patronal.*
e *Lib.3. Decret. tit.38. de jurepatronat. sect.4. §.2. num.91.*

jus nominandi obtineant; eam pariter addit conditionem, ut seipsum præsentare liceat.

6. Hæc potissimum deprehendimus contra Beneficii Institutionem, quam examinamus. Attamen plures aliæ Institutiones nobis occurrerunt conventione interposita, ob quam Beneficii Institutori seipsum præsentare conceditur, idque sine ulla controversia probatum, confirmatumque fuit. Siquidem Fundatores seipsos revera præsentarunt, eosque Episcopi sine ulla hæsitatione ad Beneficium admiserunt. Quæ cum ita sint, facile conjicimus ejusmodi Institutionibus nequaquam inesse gravissimam notam, quam paulo ante exposuimus.

7. Profecto, si Piringhius, & Azorius juxta Fagnani opinionem superius allatam arbitrantur legitimam, & juri prorsus consentaneam Institutionem, qua Beneficii Fundator filium suum, amicum, aut consanguineum præsentare exoptat, qui fieri potest, ut nulla simoniæ labes in hoc dignoscatur, & tamen ejusdem notæ accusetur Patronus, qui se ipsum præsentare velit. Equidem conventio, ex qua solummodo simonia dimanat, in utraque parte proponitur, & illud etiam aptissime convenit, quod tradit Fagnanus: *ex præsentatione acquiritur præsentato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, & Episcopus potest compelli ad instituendum.*

8. Neque illud magni ponderis haberi debet, quod Beneficii Patronus ambitus culpa vindicari nequeat, si seipsum præsentet, contra vero immunem, ac vacuum omni labe existimari, si filium, amicum, aut cognatum nominet. Quid enim est simoniæ cum ambitu? Item si ambitus crimine liberatur Clericus, qui vacantem Parochiam eo sibi deposcit animo, ut doctrinam, ac virtutem ostendat suam, ob quam, si reliquis competitoribus antecellat, Parochiam consequatur, quanam ratione accusabitur ambitus, qui seipsum præsentat ad Beneficium animarum cura liberum, quod ipse instituit, ea solum mente, ut Episcopus accurate perspiciat, utrum idoneus ad idem Beneficium videatur, illudque sibi conferatur, seu potius Beneficii Institutio permittatur si necessariis ad ipsum obtinendum meritis exornatus judicetur? Siquidem hoc pacto intelligitur, aut saltem intelligi debet conventio, quæ interponitur, cum aliquod Beneficium hac lege instituitur, ut Fundatori liceat seipsum præsentare, ipsique debeat Episcopus Institutionem concedere.

9. Hæ sane rationes animum nostrum magnopere in hac sententia confirmant, tamen ob ingenii nostri tenuitatem adhuc incerti, dubiique fuissemus, cum præsertim Fagnani auctoritas, quam nos plurimi facimus, adversetur, nisi accessisset opinio præclarissimi Canonum Interpretis, qui nuper Romæ diem supremum obiit, quique in jure Canonico, & causis Beneficiorum summa cum laude diutissime versatus est, & plura super his rebus monumenta in lucem protulit, quæ omnium consensu summopere commendantur.

10. De

10. De Pitonio[a] verba facimus, quem honoris causa jam superius nominavimus, qui hanc sententiam nostram ob easdem causas tuetur, quas paulo ante commemoravimus. Igitur, quæ contra proposita fuerunt, diluenda suscipiamus. Ac primo *cap. Tua nos, de Simonia*, contrarium nobis minime videtur. Nam qui tunc bona obtulerat petens, ut illa tenere pro Præbenda sibi liceret, & etiam inter Canonicos cooptaretur, haud Canonicatum instituebat, sed tantum Canonicus assumi cupiebat, mutatoque nomine bona sua patrimonialia, tanquam Præbendam retinere, ne forte Canonici ipsum adscribere suo cœtui recusarent, eo quod præbenda careret. Insuper, cum eodem loco nulla mentio habeatur, utrum posteris eadem præbenda superesse deberet, apertissime constat, simoniam tunc implicitam fuisse: contrarium tamen futurum Pontifex testatur, si absque ulla conventione bona sua Ecclesiæ obtulisset declarans illis frui velle tanquam Præbenda, eumque Canonici, nulla oblati muneris ratione habita, in suum cœtum recepissent.

11. At vero pauca de auctoritate Fagnani dicenda sunt, & discrimen statuendum inter illud, quod ipse affirmat, & id, quod gestum fuit. Quod Fagnanus asserit ab omnibus comprobari nequit ob eas causas, quas nuper explicavimus. Id vero, quod peractum tum fuit, adversari nequaquam debet iis, qui contrariam opinionem tuentur. Siquidem nemo ignorat in causis etiam, quæ nullum juris impedimentum continent, si quis tamen anxius, ac sollicitus ad Pontificem pro obtinenda absolutione confugiat, eam facillime concedi, ut scrupulis aditus occludatur, omnique sollicitudine fideles eripiantur.

12. Qui vero percurrent sententiam sacræ Congregationis Concilii superius allatam, manifestum discrimen agnoscent inter hanc nostram quæstionem, & illam, quæ proposita tum fuit. Etenim nos agimus de Beneficii institutione, quæ sciente, ac probante Episcopo perficitur: agimus de Jurepatronatus retinendo, quæ sane conditio a sacris sanctionibus permittitur, ut fideles ad nova statuenda Beneficia concitentur. Agimus postremo de conditione se ipsum præsentandi, quæ simul cum Beneficii institutione conjungitur, quæ nihil quidem ab æquitate alienum præseferat, uti superius indicavimus. In causa vero Alexandrina Canonicatus institutus jam fuerat: qui pro augmento dotis vineam superaddebat, nullum ejusdem Canonicatus Juspatronatus sibi comparabat, quod pristino Domino permanebat. Augmentum vineæ absque auctoritate Episcopi decernebatur, & licet ipse rem antea cognovisset, ac probasset, id tamen satis non erat, ut apertissima simoniæ labes evitaretur. Quippe Thomas Maria Verrus sine Beneficii institutione, nulloque Jurepatronatus obtento dotem Canonicatus augebat, & cum Patronis Beneficii conventione agebat, ut se ipsum ad illud nominarent.

a *In controverf. Patronal. tom. 2. allegat. 54. num. 14. & seqq.*

13. Postremo, quod expositum fuit de discrimine inter præsentantem, ac præsentatum, valet plurimum, cum Beneficium jam institutum est, cujus si vacatio contigerit, sibi ipsi Beneficium Patronus deposcat. Tunc etiam illud discrimen vim habet, cum in Beneficio instituendo adjecta conditio non fuit, ut se ipsum nominare Patrono liceat. Certissimum enim est ab Institutore Beneficii conditiones decerni posse, quæ juri etiam Pontificio repugnent, quas tamen Episcopus admittere debet. Quod si ipse recuset assentiri, certum est, ejusdem dissensionem a Potestate superiore esse supplendam.

INSTITUTIO XCVI.

De coma fictitia, & capillorum circulis. Utrum Missa tecto capite sine gravi peccato celebrari possit. Non posse, absque facultate Pontificis Pileolum, & Comas adscititias in celebratione Missæ adhiberi, licet breves sint, & tonsura clericalis appareat. An liceat Episcopis copiam facere Presbyteris, ut comis fictitiis utantur, quo tempore, quave conditione. De forma, & usu hujusmodi circulorum.

1. Certissimum putamus velato capite Missam sine peccato celebrari non posse, quod a jure plane decernitur: *Nullus Episcopus* [a], *Presbyter, Diaconus, ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite Altari assistere, quoniam & Apostolus prohibet viros velato capite orare in Ecclesia; & qui temere præsumpserit, communione privetur*. Tunc autem velatum caput arbitramur, cum pileolum, aut comæ fictitiæ in Missæ celebratione adhibentur, licet ipsæ breves sint, & corona Clericalis appareat: censemus etiam non licere pileolum, & comas ejusmodi gerere, dum Sacrum peragitur; nisi facultas a Summo Pontifice comparetur.

2. *Nemo audeat* (statuit Urbanus VIII.) *uti pileolo in celebratione Missæ, sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine*. Idem prorsus constituit Sacrorum Rituum Congregatio die 24. Aprilis anno 1626. his verbis: *Facultas concedendi* [b] *pileolum in Missa spectat ad Papam*. Si fidem Scortiæ præstamus, Gregorius XIII. magna cum difficultate Nicæno Episcopo hanc facultatem impertivit [c]: humaniores tamen in hac re fuerunt reliqui Pontifices, qui non solum Episcopis, sed aliis quoque Sacerdotibus hoc privilegium indulserunt, si valetudinis discrimen intercederet: *Sine valetudinis tuæ detrimento celebrare posse non speres*. Deinde hæc conditio adjicitur: *Si narrata vera sint, super quo conscientiam tuam oneramus* [d]. Insuper præcipitur, ne pileolo Sacerdos utatur, *a Præfatione ad peractam Sacram Communionem*. Apud Sinenses non decet

a *De Consecrat. dist.1.* b *Merat. in Gavant. par.1. tom.1. pag.352. num.10.*
c *Scortia lib.3. de Missa cap.4.* d *Sarnell. tom.1. Epistol. Ecclesf. epist.65.*

decet nudum, apertumque caput ostendere: quamobrem Paulus V. Missionariis indulsit, dum Sacrum facerent, uti pileolo, quod tamen ab illo diversum esset, quod familiariter gerere consueverint [a].

3. Non deest inter Transalpinos scriptores, qui affirmet usum pileoli in celebratione Missæ Sacerdotibus concedi posse ab Episcopo, si legitima causa interveniat, eo quod ipsorum civitates minime subjiciantur iis, quæ Romæ a sacris Congregationibus decernuntur [b]. Sed is magnopere errat; atque id sine ulla ratione contendit. Insuper, si Canon *Nullus*, etiam Episcopo interdicit in Sacro peragendo pileolum gerere, satis aperte deprehenditur nullam Episcopo facultatem inesse, ut id ceteris elargiatur: *An ergo Episcopus, cui fuit prohibitum a Papa, secum ipse, & cum aliis dispensabit?* inquit Gavantus [c], qui verbis iisdem utitur, ut contrariam opinionem diluat. Idem Gavantus verum effatum ex jure Canonico desumptum indicare non prætermittit, quod etiam a Persico statuitur [d], nempe Episcopo non licere seipsum, aut alios ab ea lege dissolvere, quæ ipsi indicitur.

4. At vero, si usus pileoli absque Pontificis facultate in Missæ celebratione prohibetur, idem de comis fictitiis asseren dum est, licet breves sint, & corona Clericalis pateat. Non ign oramus contrariam sententiam ab aliquibus defendi, si legitima causa, & facultas Episcopi non desit, ob eas potissimum causas, quas Raynaudus [e] commemorat: *Cum unum moraliter faciat cum capite, nec a coma nativa internoscatur, contra quam accidat in calantina, sive pileolo*. Pasqualigus addit [f] appositas comas, si a naturalibus nequaquam discrepent, nihil indecorum præseferre, si in celebrando Missæ Sacrificio adhibeantur. Quippe conceditur illas gerere coram Summo Pontifice, ac Regibus, quorum dignitas, ac majestas requirit, ut pileolo caput detegatur. In eadem sententia Thiers quoque versatur [g]. Illam tamen veluti falsam, ac nulla ratione corroboratam post accuratum examen improbavit peculiaris Congregatio Romæ coacta [h], quæ Legatos Apostolicos in frigidissimis etiam regionibus immorantes admonuit: *Non esse mentem Sanctitatis Suæ, quod Nuntiis Apostolicis, aut Episcopis liceat licentiam Sacerdotibus concedere ejusmodi comas, in actu celebrationis gestandi*. Huic vero sententiæ potentiores etiam Germaniæ Episcopi parere minime detrectarunt [i].

5. Cum in hanc Sedem pervenimus, satis perspectum habebamus vetitum esse omnibus, qui Sacris Ordinibus initiantur, & Clericis etiam Beneficio præditis comas ejusmodi nullo loco gerere, quod liquido con-

a *Theophil. Raynaud. tom.13. de Pileo, & ceteris capitis tegminibus sect.14. pag.624.*
b *Juvenin. de Sacram. dissert. 5. de Eucharistiæ Sacrific. quæst.8. cap.5.*
c *Gavant. part. 2. tit. 2. in Rub. de Ingressu Sacerd. ad Altare.*
d *De præcipuo Sacerd. Offic. lib.1. artic. 3. cap.8. num.87.*
e *Loco allato sect. 2. pag. 591.* f *De Sacrif. novæ Legis quæst. 832.*
g *In tract. fictar. comar. pag.373.* h *Ursaya lib.1. tit.11 §.4. n.51. Instit. Crim.*
i *Anaclet. in Decretal. lib. 3. tit. 1. de vita, & honest. Cler. §. 3. num. 93. La Croix lib.2. part.2. de Sacr. Missæ num.411.*

stat ex dissertatione, quam nos ipsi confecimus, ac typis evulgavimus, cum Melphitana causa proposita fuisset in Sacra Congregatione Concilii, ubi Secretarii munere fungebamur: non ignorabamus, si Clericis Beneficio ornatis, aut Sacros ad ordines assumptis comas appositas omnino interdicat Episcopus, ejus auctoritatem a Sacris Congregationibus confirmari, uti Melphitano Episcopo contigit, qui Decretum ejusmodi in lucem ediderat. Nam cum in dubium, ac disceptationem adduceretur, S. Congregationis judicio firmatum id, probatumque fuit die 8. Augusti 1722. cum nos Secretarium ageremus. Illud pariter cognitum nobis erat Decretum a Clemente XI. fuisse, ne Canonici, Beneficiis præditi, cæterique ad chorum pertinentes divinis laudibus interessent cum ejusmodi comis [a]; idque mandatum executioni nos ipsi vidimus in Vaticana Basilica, ubi per plures annos Theologalem Præbendam obtinuimus. Postremo, cum munus gessimus Canonum Interpretis in Romano Concilio, quod Benedictus XIII. de nobis optime meritus coegit [b], non quidem latuit easdem fictitias comas quocumque in loco vetitas fuisse Clericis. Attamen intelligentes idem Clericis, ac Sacerdotibus interdictum fuisse a Synodo Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri [c]: *Nisi ex causa nobis, vel Vicario nostro cognita indulgendum ad tempus arbitrabimur*, ea de causa noluimus ejusmodi comas universis prohiberi; privilegium illas gerendi concessimus iis, qui peterent, & legitimam causam afferrent; neque secuti sumus Cardin. Hieronymi Grimaldi Archiepisc. Aquisextiensis sententiam, cum facultatem gestandi comas appositas alicui Sacerdoti tribuebat: *Visa attestatione Magistri Doctoris Medici, quapropter vertiginis, quæ pateris incommoda, unde nisi de opportuno provideatur tibi remedio, etiam mors forte consequeretur, cæsarie tibi opus esse testatum fecit* [d]. Illud solum indiximus, ut fictitiæ comæ modestiam, atque honestatem præseferrent; nihil etiam novi constituimus in eos, qui ad divinas laudes celebrandas in chorum conveniunt. Postremo declaravimus haud situm esse in potestate nostra concedere, ut in Sacro conficiendo pileolum, aut comæ fictitiæ deferantur; permisimus tamen uti capillis in gyrum compositis, dum Missæ celebrantur [e].

6. Hac tamen lenitate nostra nullum fructum consecuti sumus, quin etiam detrimentum aliquod ex ipsa dimanavit. Ita contingere solet iis, qui nummos licet optimos proferunt in iis locis, ubi nullo in pretio habentur. Profecto aliqui comas fictas sine Episcopi facultate sibi tribuerunt; alii vero facultate comparata eas sibi comas aptarunt, quæ non valetudini suffragentur, sed animi levitatem ostendant. Quod tamen gravius est, aliqui per dies magis solemnes Missam privatim, aut solemniter etiam, comis ejusmodi nequaquam depositis, celebrarunt, & nunc idem pariter institutum retinere non dubitant. Coronam solum paten-

a *In Bullar. p. 593.* b *Cap. 3. tit. 16.* c *Lib. 2. cap. 1.* d *Thiers loco allato p. 373.* e *Instit. 34. hujus libri.*

patentem exhibent, atque ita fictitias comas cum capillis in gyrum aptatis consulto permiscent.

7. Quapropter hanc Ecclesiæ disciplinam Clero nostro restituere oportet, ne muneri nostro deesse videamur. Igitur statuimus, ne ullus Clericus, licet prima solum tonsura, sed Beneficio præditus, cæterique omnes sacris Ordinibus initiati comas fictitias gerant, nisi scriptam a nobis, aut Vicario nostro generali facultatem antea impetraverint. Parere recusantes iisdem pœnis obnoxios esse volumus, quæ in Synodo decessoris nostri in pervicaces ejusmodi sanciuntur. Abrogamus etiam quascumque facultates, quæ voce tenus expressæ fuerint.

8. Præcipimus etiam, ne fictitiæ comæ aliquid alienum a modestia præseferant; si aliter fieri contingat, concessam antea facultatem abrogabimus. Si quis hujus modestiæ, quam jubemus, exemplum deposcat, ea quæ subjicimus a Cardinali Hieronymo Grimaldo desumpta, accurate perpendit, atque imitetur; *Memineris igitur, non indultum hoc esse vanitati, sed necessitati concessum: quapropter non solum monitum te esse volumus, ut Coronam non erubescas; sed & præcipimus tibi, quatenus qui in Tonsura Clericalis susceptione capitis comam deposuisti, cæsariem sic componendam cures, ut & color ætati congruat* (quamobrem neque castanei, neque flavi capilli senibus conveniunt) *& pateant aures, & Corona appareat. Nec enim* (sequitur Decretum) *ea nostra mens est, ut cum in Presbyterali Ordine sis constitutus, & similes, atque graves mores pro status ratione præferre debeas, juvenile & mundanum ornamentum, quod & Clericalis Tonsuræ, & novissimorum memoriam imminuat, aut penitus tollat, laicisque scandalo sit, gestare valeas.*

9. Hæc dicta sint de comis fictitiis extra Missam gerendis. Jam quid fieri debeat, cum Sacerdos Sacrum operatur, explicemus: ac primum declaramus nunquam permissum a nobis fuisse, sive a Vicario nostro generali, ut eædem comæ in Missæ celebratione deferantur. Quinimo facultatem ejusmodi petentes, aut scripto, aut voce tenus admonuimus, ut eas comas deponerent, cum ad Altare Sacrum facturi accederent. Illud quoque repetimus, quod in trigesima quarta Institutione dictum jam fuit, solum Pontificem maximum elargiri posse, ut pileolum ad Altare Sacerdos adhibeat. His prius expositis, præcipimus singulis hujus diœcesis Sacerdotibus, & exteris pariter, qui in eadem diœcesi morantur, ne comis fictitiis, dum Sacrum faciunt, utantur, sive a nobis ipsis, sive a suo Pastore id privilegium antea consecuti fuerint, ut legitimam ob causam easdem comas deferre possent. Qui jussa facere detrectaverit, pœnam *suspensionis a celebratione ipso facto* incurret, licet hoc mandatum nostrum semel tantum violaverit. Irregularis pariter *ipso facto* constituitur, si post indictam suspensionem adhuc Missæ Sacrificium operari non dubitabit. Aliter de illis judicandum est, qui a Sede Apostolica facultatem habuerint gerendi comas fictitias, dum rem divinam conficiunt.

10. Qui

10. Qui nec vafre, nec malitiose cogitare soleat, facile sibi persuadebit nos gravissimæ huic corruptelæ remedium satis accommodatum attulisse. Sed aliter se res habet. Nam plerique nullum discrimen statuentes inter has fictitias comas, & capillos, qui in gyrum capiti circumducuntur, comas illas retinuerunt, ac retinent, cum Sacrum ad Altare operantur.

11. Extingui facile posset hujus mali semen, & origo, si circuli ejusmodi capillorum, qui tolerari consueverunt in celebratione Missæ, ob pravum usum penitus abrogentur. Id vero Concilii Romani auctoritate corroborari posset, in quo sic decernitur: *Comamque fictitiam*, vulgo *Perrucam, nunquam adhibeant*, Idem sapienter advertit P. Meratus [a]: *In Concilio Romano celebrato anno* 1725. *a Benedicto Papa XIII. sancitum est, quod qui ignominiam sæcularis habitus, & comas capitum pro Christi amore deposuerunt, veste, ac Tonsura Clericali congruente semper utantur, Comamque fictitiam, vulgo* Parrucca, *aut* Cerchietti, *vulgo* Girelli, *nunquam adhibeant*. Quamvis id Concilium, tanquam provinciale, *vi coactiva* leges inferre nequit huic civitati, ac diœcesi, quæ extra Romanam provinciam sitæ sunt, tamen *in vi directiva* normam præbere nobis potest, ut observanda decernamus in hac diœcesi, quæ idem Concilium in sua provincia constituit. In medium quoque proferri possent pro circulis capillorum abrogandis omnia, quæ Braschius [b] fuse congessit in comas fictitias, & eosdem capillorum circulos, qui adhiberi solent in celebratione Missæ, sive alio quocumque loco. Sed experiri tandem volumus, si lenitas aliquam gratiam, fructumque comparare possit. Itaque quid nomine circuli capillorum intelligi debeat exponemus, & limites etiam, quos indulgentia nostra præterire nequeat eorumdem circulorum ratione, clare indicabimus. Illud pariter libere fatemur, si quis in his circulis deferendis præscriptos a nobis fines excesserit, in ipsum decernenda fore a nobis, quæ superius recensuimus in eos, qui retentis fictitiis comis, audent Missæ Sacrificium peragere.

12. Fictitia coma reticulum est tegendo capiti accommodatum, quod fasciolæ circumductæ assutum est, adscititiis capillis eidem reticulo adhærentibus, qui caput ipsum operiunt, ac veluti si nativi essent, in collum defluunt. Neque sane fictitia coma nuncupari desinit, eo quod capilli reticulo inhæreant, ipsique breves, & inornati videantur; verum id solum comam modestam efficit, & Clerico magis consentaneam. Neque illud fictitiæ comæ adversatur, si capilli etiam nativi retineantur. Tunc enim reticulum capillis superimpositum appellatur. Postremo, licet Corona Clericalis in medio reticuli late pateat, tamen ratio fictitiæ comæ non omittitur; sed tunc eidem comæ adjuncta Clericalis Corona dicitur. Quinimo Coronæ latitudo nihil omnino suffragatur, ut coma illa fictitia non sit, & nudum caput, apertumque

a *Tom.1. par.1. pag.317.* b *In Promptuar. Synod. cap.87. a num.11. ad num.23.*

que haberi existimetur, dum Sacrum conficitur, sed aliam quoque pravam consuetudinem inducit. Siquidem non licet inconsulto, ac temere Coronam ipsam amplificare, sed leges observandæ sunt, quæ pro dignitatis, Ordinumque ratione præscribuntur. Corona Clerici, qui nondum Sacerdotio initiatus fuit, sacræ Particulæ comparari debet: Corona Sacerdotis divinæ Hostiæ similis decernitur: tandem Corona Episcopi, & Cardinalis ejusdem Hostiæ amplitudinem tantisper debet excedere. Hæc potissimum habentur in Cæremoniali Episcoporum; idemque Quartus, Castaldus, & Pitonillius docent.

13. Circulus vero capillorum nihil aliud est, quam fasciola, cui magna cum industria ementiti capilli adnectuntur, ut loco deficientium capillorum subrogentur. Nativi autem capilli, qui supersunt, capite apparere debent, & ea solum parte, qua ipsi rariores sunt, vel breviores alieni substitui solent, quos etiam similes esse oportet reliquis capillis, qui fasciolæ adsuuntur. Hinc satis aperte constat, eos magno in errore versari, qui circuli nomen tribuunt illi reticulo, quo totum caput contegitur, & cui ficti capilli ita adhærescunt, ut nativi nequaquam perspiciantur, aut quia succisi fuerunt, aut quia ob aliam quamcunque causam nulli supersunt capilli, vel si aliqui supersunt aliis ementitis undequaque teguntur; istique solum adsuti reticulo populo spectandi exhibentur. Clemens XI. eo loco, quem superius nominavimus de circulo capillorum, & comis fictitiis, tanquam diversis rebus sermonem instituit, neque permiscenda hæc existimat, licet fictitiæ comæ *breviores fuerint, inornatæ, nec modestiæ Clericalis modum excedentes*. Idem Pontifex, uti dictum est, cum circulis ejusmodi, aut fictis comis in chorum convenire prohibet Canonicos omnes, aliosque Clericos Beneficio præditos. Cum igitur nemo unquam Romæ contenderit ad chorum accedere, comasque deferre vel nodulis distinctas, vel in humeros defluentes, sed breves tantum, ac modestas, in quibus etiam corona pateret, vel comarum loco circulis uti, quos paulo ante explicavimus, & qui nativis capillis omnino similes forent, & solum eam capitis partem occuparent, ubi capilli ipsi deessent, cum, inquam, hæc ita sint, clare dignoscitur a Summo Pontifice magnum discrimen inter fictitias comas, & circulos capillorum constitutum fuisse, & illud potissimum, quod nos ipsi nuper ostendimus.

14. Quamobrem iterum decernimus, ne ullus Sacerdos audeat rem divinam facere retentis comis fictitiis, sub pœna *suspensionis ipso facto a celebratione Missæ*; ob easdem causas superius expositas permittimus circulos capillorum deferri, dum Sacrum peragitur, donec aliter statuamus, quod certissime eveniet, si pravus aliquis usus inducatur, vel Sedes Apostolica hanc nostram Indulgentiam minime probandam judica

a *Lib. 1. cap. 1. Ad Rubricas Missal. part. 3. tit. 6. sect. 1. §. Respondeo. Lib. 2. sect. 1. cap. 8. In Enchyrid. lib. 2. tit. 2. lib. 2. §. Quanta pag. 153.*

dicaverit; præcipimus etiam, ut circuli ejusmodi intra viginti dies ad nos, vel Vicarium nostrum generalem deferantur, ut scripta a nobis, & obsignata facultas concedatur.

15. Quoniam vero audiendis rebus prorsus inusitatis diu assueti sumus, jam perspicimus magnam Sacerdotum copiam, qui simul cum suis tonsoribus ad nostras ædes confluant, ut varia nobis morborum genera patefaciant. Alius quidem vultu dejecto, mœrentique testabitur aliquem Sacerdotem capitis morbo laborare, qui stomachum moveat; quæ tamen causa nequaquam probatur a Sacra Congregatione Concilii, ut fictitia coma in celebratione Missæ permitti debeat, quemadmodum die 6. Junii anno 1726. ipsa definivit. Alius vero Tonsor fatebitur alterum Sacerdotem propriis capillis omnino carere, vel ipsos tam breves, hispidosque esse, ac inæquales, ut nulla arte circulus effingi, aptarique possit; ideoque necessario reticulum esse concedendum una cum alienis capillis, qui si comam fictitiam exhibeant, brevis ea tamen erit, ac modestiæ prorsus consentanea, ita ut circulus capillorum inusitatus videatur. Attamen ejusmodi concursum in nostras ædes recusamus, & nullas causas excipere volumus.

16. Si qui reipsa, vel falso morbo aliquo vexantur, si, inquam, Sacrum Deo operari velint in hac civitate, vel diœcesi, nudo capite, apertoque divina hæc mysteria conficiant, vel necessariam a Sede Apostolica facultatem obtineant, cui nos libentissime parebimus. Nemini afferre debet molestiam per hos menses æstivos aperto capite rem divinam facere; & nos profecto in hos usque dies evulgare nostram hanc Institutionem protraximus, ut qui fictitiam comam, quam tamen capillorum circulum falso nomine appellabat, in Missæ celebratione adhibuit, sine incommodo, capite detecto Sacrum faciat, donec a Summo Pontifice facultatem exposcat. Pro certo tamen sciat, quod ipsi nequaquam licebit caput operire, nisi postquam a Sede Apostolica responsum propitium redditum fuerit. Neque sane querantur indecorum esse, si populus Sacerdotem videat nudo, rasoque capite celebrantem. Nam fideles potius admirantur honorem, atque observantiam Decretis Apostolicis exhiberi; & præsertim pietatis studio moventur, cum Monachos rasis omnino capitibus Sacrum facientes inspiciunt. Postremo nemo queri potest, si illum moneamus pro facultate obtinenda, ad Sedem Apostolicam omnium magistram esse confugiendum. Nos ipsi, cum legitimas ob causas, idem privilegium necessarium haberemus, prius sane a Pontifice illud petivimus, & summa ipsius humanitate consequuti sumus. Etenim mitiori Cœlo per annos quadraginta usi sumus; deinde hujus Cœli inclementiam, atque asperitatem dudum pertulimus cum magno incommodo, quod eo pervenit, ut tussim, & convulsiones excitaverit, ut etiam sanguinem copiose expuere cogeremur. Medicos magis peritos consuluimus, & nobiscum tacite perpendimus, an to-

tum

cum illud incommodum vitio tribui nobis deberet, quod tamen dimanasse ab assidua studiorum exercitatione deprehendimus, quam ab ineunte adolescentia suscepimus, licet exiguo, aut nullo fortasse cum fructu; eamdemque viam insistimus, quamvis longæva ætate debiles, ac pene confecti videamur. Quare Sacrum facere in Metropolitana Ecclesia optantes, aliisque in urbanis templis (quippe alienum a ministerio nostro putamus rem divinam assidue in Sacello privatim celebrare) necessario uti debuimus fictitia coma, quæ brevis esset, & canos præseferret. Item declaravimus proprios a nobis capillos retinendos, comamque appositam statim ineunte vere deponendam. Neque perscrutari, ac comminisci voluimus eamdem comam potius appellandam circuli nomine, eoquod nativi capilli a nobis conserventur. Neque tandem illis rationibus uti voluimus, ob quas Cardinales haud censentur obnoxii illis Decretis, quæ fictitias comas interdicunt, quamvis etiam nonnulli Cardinales *jure proprio*, non aliena concessione rationes easdem reipsa probent, & amplectantur. Quapropter ad Altare cum fictitia coma non ante accedendum putavimus, quam facultas a Summo Pontifice nobis traderetur, quemadmodum jam indicavimus.

INSTITUTIO XCVII.

Epistola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranensis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod simplex nuncupatur, frui possit. An Canonici Lateranenses Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, sibi comparare queant. Utrum facultate opus sit, & a quo impetrare illam debeant.

1. INusitatum prorsus videtur, quod a Laicis quibusdam patronis exposci nobis heri vesperi tradidisti, qui *jus præsentandi* ad simplex Beneficium obtinentes, Canonicum Regularem Lateranensem consanguineum suum nominare contendunt. Ipse vero concedi sibi idem Beneficium postulat ea conditione, ut vitæ institutum, ac rationem, in qua versatur, retineat. Equidem id fieri posse non arbitramur, nisi Apostolicæ Sedis auctoritas intercedat. Nos certe aliud privilegium vidimus ab Innocentio XII. obsignatum anno 1696. Clerico Salvio Placentinæ Diœcesis ex hac provincia nostra Bononiensi, ut duo simplicia Beneficia retineret, etiam solemni votorum nuncupatione peracta: eidem privilegio additæ sunt omnes necessariæ clausulæ, quæ statum, ac rationem Beneficiorum declarant, ne diuturnitate temporis in Beneficia Regularia permutata esse putarentur, eoquod Canonicus Regularis Lateranensis illa obtinuisset.

2. Proculdubio Canonici Regulares Lateranenses Beneficia sibi

comparare possunt, quæ curam animarum adjunctam habeant, non autem simplicia, cum de primis tantum Caput *Dei timorem de statu Monachorum* verba faciat, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii suo Decreto comprobavit, quod etiam Gregorii XIII. auctoritate confirmatum fuit: *Cum dubitaretur* (inquit Fagnanus[b]), *an Canonicus Regularis esset capax Beneficii simplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem, quia Capitulum quod Dei timorem, loquitur de Parochiali: agendum tamen cum Sanctissimo. Die 23. Julii 1578. Sanctitas Sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuisset Canonicos Regulares obtinere sæculare Beneficium &c. tamen Jus commune obstare, quod nonnisi in Parochialibus dispensat, dicto Capitulo Quod Dei timorem. Hic autem agitur de simplici.*

3. Nunc autem Regulares iidem Canonici Beneficia cum animarum cura suscipere prohibentur, nisi Abbatis Generalis facultas, & Apostolicæ Sedis Indultum interveniant, uti Clemens X. generali suo Decreto die 18. Martii anno 1671. constituit. Insuper illud *in jure* Beneficium simplex appellatur, quod ab animarum cura sejungitur, licet residentiam inducat eo modo, quo Canonicatus in Cathedralibus, & Collegiatis, uti docet Abbas[c]. Nunc pariter ab Apostolica Dataria simplex Beneficium his solummodo verbis definitur: *Beneficium simplex personalem residentiam non requirens*. Quapropter controversia excitata est, utrum Canonici Regulares, quibus nequaquam licet consequi Beneficia simplicia, quæ residentiam non exigunt, utrum, inquam, obtinere queant Beneficia, quibus nulla animarum cura, sed residentia tantum adnectitur, nempe Canonicatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis. Cum tamen Canonicatus ejusmodi inter simplicia Beneficia recenseri consueverint, uti paulo ante dictum est, ideo communi fere omnium consensu ad eosdem Canonicatus idonei non existimantur[d].

4. Revera, cum Jacobus Cardinalis Boncompagnus Canonicatum hujus Metropolitanæ conferre statuisset Canonico Regulari Lateranensi, opus fuit ad Sedem Apostolicam confugere, quæ rem totam judicio Sac. Congregationis Concilii decernendam voluit, cum nos ipsi Secretarii munere fungeremur. Quare in examen ea causa vocata fuit, & Canonici Regulares ad obtinendos in Metropolitanis, & Collegiatis Canonicatus nequaquam idonei judicati fuerunt; tamen ob graves rationes responsum fuit a Summo Pontifice privilegium eidem Canonico imperti-ri posse[e]; itaque Innocentius XIII. consilio Sac Congregationis adductus ipsum Canonicum Apostolica auctoritate idoneum constituit, ut Canonicatum

a *In cap. super eo num. 3. & 4. De Regularibus, & cap. Quod Dei timorem n. 5. De statu Monachor.* b *Pirhing. ad Tit. Decretal. de statu Monachor. lib. 3. tit. 35. §. 2. num. 18. Vanesp. Jur. Eccles. tom. 2. tit. 18. cap. 3. num. 17. Tondut. quæst. Benef. tom. 1. cap. 80. num. 10. Corrad. in Praxi Benef. lib. 6. cap. 1. num. 26. Navarr. Consilio 11. num. 6. lib. 3. de statu Monac. Bellamera decis. 172. tit. de Præbendis. Card. Petr. ad Constit. Apostol. tom. 1. ad Constit. Anastas. IV. sect. 1. num. 30. & seqq.* c *Resol. habita die 18. Septembris 1723.*

nonicatum in Metropolitana assequeretur. At vero, cum eædem causæ minime intercederent, Sacra Congregatio Summum Pontificem hortata est, ne alium Canonicum Regularem, qui in Pistoriensi Ecclesia Canonicatum expetebat, habilem, idoneumque Apostolica facultate redderet [a].

5. Non ignoramus, Regulares Canonicos his Decretis, ac sententiis minime acquiescere, ipsisque permissum fuisse, ut rationes suas contra proferrent. Sacra Concilii Congregatio die 14. Novembris anno 1693. facultatem tribuit Canonico Regulari, ut sæcularem Parochiam impetraret; & simul eadem Sacra Congregatio indixit, ut collectis in unum Decretis expenderetur, utrum Canonicis Regularibus liceret Beneficia sæcularia cum animarum cura percipere, interposita solum Abbatis Generalis facultate, idque Innocentius XII. approbavit [b], & literas Apostolicas evulgari jussit, quæ rem eamdem confirmarent. Cum Pontificatum gereret Clemens XI. Procurator Generalis Lateranensium postulavit examinari, utrum ipsi Parochias, & Canonicatus assequi posse viderentur, ita tamen, ut nulla mentio fieret de sententiis, ac Decretis Sacrarum Congregationum, aut de oraculis Summorum Pontificum, quæ a Gregorio XIII. ad illud usque tempus adversa, seu propitia haberentur, sed tantum in examen adduci liceret jus commune, Tridentina Synodus, verba, quibus vota solemnia ab ipsis nuncupantur, & postremo ratio Instituti, atque Ordinis, cui nomen dederunt. Quare Pontifex die 30. Aprilis ann. 1713. ad Sacram Congregationem Concilii hanc causam rejecit: *juxta petita*.

6. Cum tamen post illud tempus eadem causa proposita nunquam fuerit, valere plurimum debent sententiæ, quas superius enumeravimus; & nequicquam contendunt aliqui eas de medio sublatas esse, eo quod Pontifex concesserit ab iisdem sententiis provocare: quippe certissimum est omnibus, expendi debere id solum, quod conceditur, non vero id, quod petitur; ideoque parvi faciendum esse, quod petendum fuerat, sed nunquam petitum fuit.

7. Finis hoc loco tribui posset Institutioni nostræ; sed ne Canonicis Regularibus, ipsorumque causæ contrarii fortasse judicemur, pauca alia subjiciemus. Ac primum fatemur ex verbis solemnis Professionis magnum argumentum desumi, ut se idoneos probent ad Parochias, & Canonicatus cum sola Generalis Abbatis facultate, si semel ipsorum causa in Sacra Congregatione Concilij proponatur; verba autem, quibus inniti possunt, hæc sunt: *Voveo & promitto &c. & quod nunquam Beneficium acceptabo cum cura, vel sine cura, intra, vel extra Ordinem nostrum, absque licentia Capituli Generalis, vel ejus auctoritate fungentis, renuntiando omnibus juribus, & privilegiis, & consuetudinibus in contrarium mihi competentibus. vel quomodolibet competituris*. Instituti ratio causam

 ipsam

a *In causa Pistorien. Indulti die 16. Mart. ac 18. Maji* 1737. b *Decretor. lib.* 43. *pag.* 549.

ipsam juvabit plurimum; nam ad laudes divinas in choro celebrandas potissimum excogitatum fuit: ea pariter lege S. Augustini, quam ipsi Canonici profitentur, causa corroborari poterit: *Clericus duas res professus est, & sanctitatem, & Clericatum, interius sanctitatem; nam Clericatum propter populum suum Deus imposuit cervicibus ipsius, cui magis onus est, quam honor*. Quippe non minus Beneficium dimanat in populum ob susceptam animarum curam, quam ob pietatem, ac religionem, qua divinæ laudes in choro celebrantur.

8. At si hos limites velint excedere, & sibi Beneficia etiam simplicia tribui posse contendant, *quæ personalem residentiam non requirant*, & ea consequi sperent ob solam Generalis Abbatis facultatem, & ipsum quoque claustrum deserere, postquam Beneficium simplex attigerint, si, inquam, hæc postulant, nihil obtinendum ab ipsis suspicamur, etiamsi jus tantum, & ratio spectentur. Universa quondam Beneficia residentiæ lege tenebantur, uti Canonum Interpretes docent [a]. Temporis diuturnitate Beneficii proventus imminuti sunt, adeo ut honestam sustentationem suppeditare nequaquam possent. Id consuetudinem induxit, ut Beneficio præditi fructum perciperent, licet suis in sedibus haud morarentur, ob eam nempe causam, ut alia ex parte sibi victum necessarium compararent [b]. Quare Beneficia ejusmodi obtinentibus ea lex tantum præscribitur, ut habitum Clericalem, ac Tonsuram deferant, & Canonicas horas persolvant.

9. Cum hæc ita se habeant, si Regularibus Canonicis ad vitam ducendam necessaria ab Ordine suppeditantur, qua ratione ad Beneficia simplicia ipsi idonei putari debeant, cum illa ad alendum Sacerdotem instituta fuerint? Si populi utilitas Regulares Canonicos ad Beneficia idoneos reddere debet, quænam utilitas, aut bonum ex eo dimanare potest, qui habitum Clericalem superinduit, & privatim recitando Divino Officio tempus impendit? Hæc potissimum futura causæ impedimenta putamus; si in medium aliquando proferatur. In hac sententia magnopere confirmamur ob quamdam dissertationem a præclarissimo viro Pitonio confectam, sed typis minime evulgatam; cum ille interrogatus, utrum Regulares Canonici existimari deberent idonei ad Beneficia, quibus animarum cura adjungitur, & ad obtinendos Canonicatus, *pro veritate* respondit asserendum id esse, etiamsi sacri Canones, & verba solemnis Professionis tantum perpendantur juxta eos limites, quos Clemens XI. constituit, uti nuper indicavimus. Deinde interrogatus, an Canonicis iisdem liceret Beneficia simplicia, & Pensiones Ecclesiasticas accipere, id prorsus negavit. Hæc pauca habuimus &c.

IN-

a *Innocent. cap. final. num. 1. vers. Intelligo tamen. Zabarella num. 16. Felinus num. 9. de Clericis non residentibus*. b *Gonzales in cap. Conquerente num. 2, de Clericis non residentibus*.

INSTITUTIO XCVIII.

De Baptismo conferendo. De temporis spatio, quo deferendi sunt infantes ut baptizentur. Illos irregularitati omnino esse obnoxios, qui Sacramentum Baptismi (nisi urgeat necessitas) infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere, qui tempus protrahant, & infantes domi baptizatos ad Ecclesiam asportare negligant, ubi omissæ caremoniæ rite perficiantur. Legibus adversari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui Baptismi in privatis ædibus collati fidem facere renuat.

1. MAgno cum dolore percepimus in multos dies Baptismum protrahi pueris recenter natis, quibus peractis ad Metropolitanam Ecclesiam Sancto Petro nuncupatam deferuntur, ut salutaribus undis abluantur. Alii vero pravam hanc consuetudinem non sequuntur, sed accito Parocho, aut alio familiari Sacerdote Baptismalem aquam domi impertiunt infantibus, licet nulla necessitas interveniat; deinde aliud voluntate sua tempus decernunt, quo infantes ipsi ad fontem Baptismi deportentur, ut consueti ritus, ac cæremoniæ perficiantur. Contigit autem quod Parochus, aut Sacerdos fidem facere recusaverit, privatim iisdem Infantibus Baptismum fuisse collatum. Non semel etiam evenit, ut Infantes ex legitimo matrimonio procreati Baptismum a Parocho privatim acceperint, quamvis nulla necessitas intercederet. Deinde res occulta permansit, & ipsi Ecclesiæ ritus prætermissi sunt; quippe infantes ad Baptismi fontem delati nunquam fuerunt. Postremo Baptismales undas infantibus administrari per obstetrices nimia facilitate cognovimus, quæ ægre patiuntur interrogari qua ratione Baptismum contulerint, & non semel suo loco substituunt filiam, neptim, aut etiam famulam, de quibus certum non est, utrum materiam, formam, atque intentionem bene noverint, quæ ad ejusmodi Sacramentum rite administrandum necessario requiruntur. Sed jam de his corruptelis sigillatim verba faciamus.

2. Equidem improbari illos, qui post multos dies ad Metropolitanam hanc nostram infantes deferunt, ut Baptismum accipiant, Eugenii IV. auctoritate constat, qui ita constituit [a]: *Quamprimum commode fieri potest*. Idem sancit his verbis Rituale Romanum: *Quamprimum fieri poterit* [b]. In libro pariter Romani Catechismi hæc leguntur [c]: *Nam, cum pueris infantibus nulla alia salutis comparandæ ratio, nisi eis Baptismus præbeatur, relicta sit, facile intelligitur, quam gravi culpa illi sese obstringant, qui eos Sacramenti gratia diutius, quam necessitas postulet, carere patiantur; cum præsertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant.*

3. Va-

a *In Constitut. 23. §. 13. tom. 1. Bull. Romani.* b *Tit. 9.* c *De Sacram. Baptism. part. 2. num. 34.*

3. Variam Ecclesiarum disciplinam deprehendimus in statuendo temporis spatio, quo infantes ad Baptismum suscipiendum deferri debent. Romæ promulgatum est edictum anno 1723., quo tres solum dies ad rem peragendam decernuntur. Idem in Gallia servatur institutum [a]. Diem nonum in suis Conciliis S. Carolus Borromæus constituit, eamque sententiam plures aliæ Synodi sequuntur, quas Clericatus enumerat [b], & potissimum Cardinalis Jacobus Boncompagnus ita sanxit [c]: *Nefas sit, ultra nonum diem Baptismum infantibus conferri, memores excommunicationis pœna parentes affici, si terminum nonæ diei præterierint.*

4. Hæc tum consuetudo inducta est, cum desiit pristina disciplina, ob quam Baptismus in celebritatibus solum Paschatis, ac Pentecostes, nisi aliter necessitas postularet, conferri consueverat: *Sane ex quo* (inquit eruditus Vicecomes [d]) *ea tempora mutari Sanctis Patribus est visum, omnes in id toto pectore incubuerunt, ut nati infantes in Ecclesiam quamprimum, aut omnino ante nonum diem ad Baptismum deferrentur.*

5. Non autem hic nonus dies indicitur, ita ut Baptismi Sacramentum infantibus ante id tempus administrari nequeat. Imo res gerenda est quamprimum fieri possit, ob maxima pericula, quæ vitæ infantium impendent. Sed nonus dies præscribitur, ne Baptismus magis protrahatur. Equidem anno 253. coactum fuit in Africa Concilium, in quo Fidus Episcopus petiit, utrum Baptismus pro expiandis ab originali labe infantibus ante octavum diem conferri posset, cum in veteri lege ob eamdem causam die solum octava Circumcisio indiceretur. Patres igitur contra ipsius Episcopi sententiam ita statuerunt [e]: *Quantum vero ad causam infantium pertinet, quos dixisti intra secundum, vel tertium diem, quo nati sint, constitutos baptizari non oportere, & considerandam esse Legem Circumcisionis antiquæ, ut intra octavum diem eum, qui natus est, baptizandum & sacrificandum non putares, longe aliud in Concilio nostro omnibus visum est. In hoc enim, quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit; sed universi potius judicavimus, nulli homini nato misericordiam Dei, & gratiam denegandam.*

6. Cardinalis Thomas de Tournon pietate, atque constantia celeberrimus, Commissarius, ac Visitator Apostolicus cum potestate Legati *a Latere* in Indiis Orientalibus, Sinensi Imperio, Insulisque adjacentibus, ut sacræ expeditiones Madureenses, aliæque finitimæ recte administrarentur, hoc Decretum die 22. Junii anno 1704. in lucem edidit: *Et quia audivimus Baptismum infantium ex Christianis parentibus ortorum, eorumdem incuria sæpe sæpius diu protrahi, non sine maximo dictorum infantium salutis discrimine, monemus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum memores, terminum breviorem, quam fieri possit, attentis circumstantiis, geni-*

a *Genett. tom.3. Theol. Moral. pag.78.* b *De Sacram. Baptis. decis. 23.* c *Lib.2. cap.2.* d *In suo Tract. de Ritib. Baptis. cap.23. in fine.* e *In epist.59. ad eumdem Episcopum inter eas S. Cypriani.*

genitoribus præfigant, graviter conscientiam eorum onerantes, nisi filios intra præfixum tempus ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.

7. Plures sane huic Decreto adversati sunt, asserentes diem certum ad Baptismum infantibus conferendum institui nequaquam posse. Illud tamen Pater Lucinus S. Officii Commissarius Generalis multiplici solidaque eruditione defendit [a]. Idem Decretum Benedictus XIII. [b], & Clemens XII. [c] sua auctoritate confirmarunt.

8. Quapropter nihil novi statuimus, sed parentes tantum monemus curare magno studio, ut Baptismus in Ecclesia suis liberis quamprimum fieri poterit, administretur, neque diem octavum excedere sub pœna *excommunicationis*, quam in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus recenset. Parochos etiam magnopere hortamur, ut Populum de hoc gravissimo negotio diligenter imbuant semel saltem per anni cursum, cum sacras ad Altare conciones de more suscipiunt.

9. A legibus autem Ecclesiasticis prorsus alienum, ac dissonum fatemur salutares undas Baptismi domi privatim infantibus conferri accito Parocho, aut alio Sacerdote, licet id nulla necessitas exposcat; deinde, cum parentibus libuerit, ad Sacrum fontem eosdem infantes afferri, ut consuetæ cæremoniæ, ac ritus in Ecclesia celebrentur. Alienum quippe ab Ecclesiæ legibus est, privatim Baptisma domi conferre, cum in Ecclesiis sit ministrandum. Id satis constat ex 31. Canone Trullani Concilii: *Deponatur Clericus, qui sine licentia Episcopi intra domum in Oratorio domus sacrificat, vel baptizat*. Idem rursus in Canone 19. sic decernitur: *In Ecclesiis, non in domibus, aut privatis Oratoriis Baptisma celebretur. Contrafaciens Clericus deponatur; Laicus excommunicetur*. Clemens V. idem prorsus indixit [d]: *Nisi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc casu differri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi*. Cardinalis autem Boncompagnus in Synodo, quam modo commemoravimus, hæc habet: *Non in Oratorio, nec domi sine licentia nostra, vel Vicarii Generalis, audeat baptizare, præter casum necessitatis*.

10. Pervenit ad aures nostras a quibusdam dictitari Parochi munus esse Baptismum conferre. Itaque prætermissis iis omnibus, quæ modo exposuimus, ut clarum, perspectumque fiat, non licere in privatis domibus Baptismum administrari, nisi necessitas urgeat, iis, inquam, prætermissis, nos ipsi affirmabimus Baptismum esse a Parocho conferendum. Nam sic habetur in Rituali Romano [e]: *Legitimus quidem Baptismi Minister est Parochus, vel alius Sacerdos a Parocho, vel ab Ordinario Loci delegatus*. Illud pariter addemus idem baptizandi munus ad Sacerdotes pertinere. Quippe, dum Sacerdotium confertur, Episcopus his verbis utitur: *Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, praeesse, prædicare, & bapti-*

a *Anno* 1728. *cap.* 7. *pag.* 112. *& seqq.* b *Anno* 1727. c *Anno* 1734. d *In Clementina unica de Baptismo*. e *Tit. de Sacram. Bapt.*

baptizare. Quemadmodum (ita docet S. Thomas[a]) Sacerdotis est conficere Sacramentum Corporis Christi, quod unitatem Ecclesiasticam explicat, ita Sacerdotis est Baptismi Sacramentum administrare, quod ejusdem unitatis nos participes efficit, & jus ad mensam Domini nobis comparat. Id totum fusius in Romano Catechismo declaratur[b].

11. Qui tamen ita prædicant, illud pariter expendant, olim a solo Episcopo Baptismum conferri consuevisse, uti prima Institutione demonstravimus. Præter illorum auctoritatem, quos nos eo loco nominavimus, idem comprobat his verbis Thomassinus[c]: *Primis illis initiis solus vulgo baptizabat Episcopus*. Hujus rei documentum desumitur ex eo, quod in multis Italiæ Civitatibus fons unus Baptismalis in Cathedrali, aut prope ipsam positus reperitur, ut nos eodem loco cum Martene, ac Lupo indicavimus: accedit etiam Thomassini auctoritas[d]: *Quare & in maximis quibusque Urbibus una erat tantum Ecclesia, fons unus Baptismatis, quem usum baptizandi retinet adhuc Italia*. Præclarus Vir Du Cange[e], postquam fontem Baptismi magni operis, atque elegantiæ constitutum Florentiæ prope Ecclesiam Metropolitanam descripsit, hæc insuper addere non omittit: *Quæ quidem adnotare libuit tanquam veteris moris institutum, cum olim in Civitatibus in Ecclesiis tantum Cathedralibus, aut iis adjunctis Baptisteriis Baptismus conferretur*.

12. Cum hæc ita se habeant, qui Parocho tribuunt baptizandi munus, secum perpendant, Baptismalem fontem hujus civitatis post immemorabile tempus in Metropolitana collocari, & ad ipsum semper delatos fuisse infantes, qui procreantur in Urbe, vel ipsius ambitu, quem Cerchiam appellant, ut Baptismum accipiant. Quamobrem nequit Parochus absque ullo discrimine Baptismum administrare, sed tum solum id facere poterit, cum necessitas requirat; quippe primus ipse Minister Baptismi inter eos proculdubio recensetur, qui urgente solum necessitate baptizant. Id vero munus sibi tribuere nequaquam debet, cum in sua Ecclesia fons Baptismalis non habetur. Qui enim præpositus est Ecclesiæ, in qua fons idem constituitur, ipse Baptismum administrare debet, uti Romano in Rituali præscribitur: *Ac licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia, in qua sit fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam*. Idem tradit sapienter Cardinalis Petra[f]: *Unde post Episcopos, Sacerdotes sunt Ministri Baptismi, non quidem omnes indistincte, sed ii, quibus ex officio competit baptizare; quinimo non omnes Parochi Baptisma suis ovibus ministrare possunt, sed ii tantum, qui Ecclesiis Matricibus, aut Baptismalibus præsunt*. Neque illud argumentum ullam vim habet: *Ecclesia est Parochialis: ergo etiam est Baptismalis*. Contrarium enim desumitur ex Tridentina Synodo, quæ

a *In 3. part. quæst. 67. art. 2.* b *Part. 2. de Sacram. Baptis. num. 23.* c *De veteri & nova disciplina Ecclesiast. part. 1. lib. 2. cap. 21. num. 8.* d *Loco allato.* e *In suo Gloss. ad vocab. Bapt.* f *Tom. 4. suorum Commentarior. in Const. Apost. pag. 285.*

quæ discrimen aliquod illis verbis dignoscit [a]: *Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus*. Immo nec veritati consentaneum est ejusmodi argumentum: *Ecclesia est Baptismalis, ergo etiam est Parochialis*. Nam potest Episcopus Fonti Baptismali locum decernere in Ecclesia haud Parochiali, quæ populo commodior esse videatur [b]. Quare in Synodo Cardinalis Columnæ Archiepiscopi hujus Urbis *part.1. cap.7.*, & etiam in Synodo Cardinalis Boncompagni *lib.2. cap.2.* hæc docentur: *Cum autem Parochi officium dicimus baptizare, non hinc derogare juribus intendimus & Ecclesiæ Metropolitanæ, & Ecclesiarum Archipresbyteralium, quæ illæsa servari mandamus*.

13. Verum ad alia superius proposita deveniamus. Legibus Ecclesiasticis plurimum adversantur illi, qui collato privatim infantibus Baptismo, nonnisi post longum tempus ipsos in Ecclesiam deportari curant, ut ritus consueti impleri possint. In Synodo Cardinalis Boncompagni, quod jam toties memoravimus, excusantur illi, qui facultatem ante obtinuerint a nobis, seu Vicario nostro Generali, ut privatim domi Baptismus conferatur; ac deinde expectari debeat vir dignitate, aut genere insignis, qui Patrini munere fungatur, aut alium loco suo substituendum designet. Easdem tamen Sacras cæremonias in multos dies sine causa protrahere nullo modo ferri, ac dissimulari potest. Nam magna cum bonorum offensione, ac scandalo in eam ætatem aliqui venerunt, ut ipsi se contulerint ad hanc Metropolim, ut ritus ac cæremoniæ, quæ domi omissæ fuerant, in Ecclesia supplerentur. Illud etiam gravius fuit, quod aliqui inter ipsos jam viginti annos attigerant.

14. Postremo Leges Ecclesiasticas violant Parochus, ac Sacerdos, qui collato privatim Baptismo, hujus deinde rei testimonium facere detrectant. Baptismus etiam privatus in librum referri debet, in quo pueri omnes baptizati adnotantur, uti Synodus eadem Cardinalis Boncompagni præcipit. Id vero qua ratione fieri poterit, si illi, qui Baptismum administrarunt, scriptum testimonium, aut voce saltem firmatum dare recusant? Neque sane ullus rerum æstimator, qui sensu aliquo præditus sit, audire sine stomacho, & commiseratione potest rationem illam inanissimam, quæ in medium proferri solet, nempe fidem obstetrici præstandam, cum illa affirmat Baptismum collatum fuisse a Parocho, vel Sacerdote, sicuti fides eidem mulieri haberi consuevit, cum Baptismum a seipsa fuisse administratum testatur. Notissima res est unius solum testimonium sufficere, cum in dubium revocatur, utrum puer aliquis Baptismum acceperit [c]. Pro certo pariter habetur mulieris testimonium satis esse, uti Frosinus Pisanus Archiepiscopus luculenta dissertatione Typis edita sapienter demonstravit. Quapropter obstetrici fides habenda est, cum puerum a se baptizatum fuisse asserit. Cum tamen id peractum a Paro-

a *Sess.21. c.4. de Reformat.* b *Card. Petra in eodem loc.* c *Can. Parvulos*, & *Can. Cum itaque de Consecrat. dist.4.*

Parocho, vel Sacerdote confirmat, tunc rem gestam ab aliis, non vero a semetipsa declarat. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur id a Sacerdote, quem nominat obstetrix, esse inquirendum? Ipse vero qua ratione testimonium ejusmodi ferre recusabit?

15. Singulos itaque Parochos, ac Sacerdotes, aut alios, qui ad Baptismum conferendum tanquam extraordinarii Ministri eligi queant, eos, inquam, monemus, ne Baptismum in privatis domibus administrent, ut morem alicui gerant, vel ut alieno munere perfungantur, nisi forte necessitas id postulaverit, nempe, cum puero recenter nato mortis periculum imminere videtur. Nullam pœnam decernimus in eos, qui hæc jussa facere detrectaverint. Quippe neminem futurum suspicamur, qui illis statim non pareat, eo quod ex ipso jure Pontificio desumuntur. Attamen pro certo teneant debitas pœnas, etiam suspensionis, in Parochos, ac Sacerdotes a nobis quidem invitis indicendas esse, si quis obtemperare neglexerit. Quoniam vero suspicamur, aliquos tam pravo ingenio reperiri posse, qui ad evitandas propositas pœnas asserere non dubitabunt, Baptismum urgente necessitate a se ministratum fuisse, licet id prorsus alienum a veritate sit, eos admonendos putamus, ut accurate perpendant, quod *Speculator adstat desuper*, qui parendum Ecclesiæ mandatis jubet, & qui clarissime videt, utrum revera necessitas intervenerit. Jam vero Sacerdos ad ministrandum Baptismum in hac Metropolitana designatus, ad nos statim deferat illius nomen, qui post collatum a se Baptismum, rei peractæ testimonium recusat obsignare. Ipsum accire non omittemus; ac jussa facere tum ob causæ æquitatem, tum muneris etiam nostri auctoritatem cogemus, nec timendum nobis est, ne dicendi copia, aut ipsius eloquentia obruamur.

16. Quisquis autem facile deprehendit, quot mala simul cumulentur, cum Baptismus in privatis domibus absque ulla necessitate ministratur, neque res peracta iis, ad quos pertinet, innotescit, si omittantur etiam solemnes cæremoniæ, eo quod pueri nunquam ad Ecclesiam delati fuerint, ut Sacri ritus, ac cæremoniæ persolvi queant. De illis pueris agimus, qui ex legitimo, quamvis occulto Matrimonio procreati sunt. Primum enim Baptismus privatim confertur, quod fieri nequit, nisi aliqua necessitas urgeat, uti nuper ostendimus. Secundo, falsa necessitas effingitur, quam in periculo mortis solum esse constitutam explicavimus. Tertio, Baptismus a consuetis Ecclesiæ cæremoniis disjungitur, quod absque necessitate permitti nequit, & si contrarium fiat, culpa lethalis admittitur. Id probant Theologi, quos Romaguerra [a] recenset. Quarto, aditus quidam recluditur, ut negligantur Sacræ Baptismi cæremoniæ, cum aliqua fortasse contemptus specie, quas sane cæremonias Apostoli instituerunt, & Ecclesia semper excoluit; idque contingeret in hac Civitate, in quam ab ipsis Apostolorum temporibus Christianam Fidem Sanctus Apol-

a *Ad Synod. Gerunden. lib.* 3. *tit.* 18. *c.* 1. *n.* 19. *& seqq.*

Apollinaris invexit. Equidem Alexander VII. anno 1656. non sine magna difficultate permisit omitti aliqua Sacramentalia, dum Baptismus conferretur apud Sinenses recenter ad Fidem adductos mulieribus jam adultis, ne ullum discrimen afferri posset pudicitiæ, qua Sinenses ipsæ mulieres tantopere commendantur. Insuper clarissimus vir Cardinalis de Tournon hæc præscripsit Apostolicis viris, qui in Madurensi Regione, aliisque finitimis Christi Legem disseminabant: *Districte prohibemus, ne in baptizandis tam pueris, quam adultis cujuscumque sexus & conditionis, omittantur Sacramentalia, sed omnia palam adhibeantur, & signanter saliva, sal, & insufflatio, quæ ex Apostolica Traditione Catholica Ecclesia recepit, & ob recondita in iis Sacris cæremoniis Divinæ erga nos bonitatis Mysteria sancte & inviolabiliter custodivit*. Neque profecerunt quidquam illi, qui contra dictabant salivam, & insufflationem Sinensibus exosas esse maxime, ideoque neminem deinceps accessurum, qui Baptismum exposceret. Quippe P. Lucinus, quem superius nominavimus, eorumdem Rituum vetustatem, cultumque sapienter ostendit, & rationes omnes, quæ contra afferri solebant, omnino refutavit. Item Clemens XII. Missionariis ad promulgandum Madurensibus Evangelium designatis hæc præcepit: *Dispensationem concedit ad decennium duraturam omittendi in collatione Baptismi salivam, & occulte utendi insufflationibus, in casibus tamen particularibus, & in quibus gravis & proportionata necessitas urgeat, super qua conscientia Missionariorum oneratur*. In adultis vero hæc cavenda monet Pontifex: *Dummodo non laborent errore habendi salivam, & anhelitum, tanquam materiam ineptam, & incapacem ad inserviendum pro Sacramentalibus cæremoniis in Baptismo, utpote omnino incapaces Baptismi: eisque Missionariis injungendum, ut debitam instructionem, aliasque omnes possibiles diligentias adhibeant, ut aversio populorum a saliva & insufflatione amoveatur, & de instructione aliisque diligentiis adhibitis Sanctam Sedem intra tempus decennii certiorent. Insuper monendos esse Missionarios super gravi negligentia non recurrendi ad Sanctam Sedem pro obtinenda facultate dispensandi, & male se gessisse Episcopos concedendo hujusmodi dispensationem inconsulta Sancta Sede*. Hæc omnia, si accurato studio perpendantur, satis declarant rei, de qua agimus, magnitudinem, & gravitatem, nempe, si negligantur cæremoniæ, quæ Baptismo adjungi consueverunt. Quapropter delinquentes, ut sibi consulant, vehementer hortamur; gravissima pariter detrimenta, quibus innocentes pueri obnoxii fiunt, oculis Parochorum subjicimus, qui Baptismum privatim a se collatum fuisse nequaquam monuerunt, ita ut ipsi pueri in librum baptizatorum in hac Metropolitana relati non fuerint. Nam iidem pueri ætate jam adulti suscepti Baptismi testimonio plures ob causas necessario indigebunt, ipsumque in libris, qui in templo Sancti Petri servantur, frustra requirent; ideo nulla conjectura assequi poterunt, ubinam Baptismum acceperint, eo quod Bononiæ quidem nati, salutari

lavacro in Sacris Ædibus Sancti Petri solum ablui debuerunt. Hinc Baptismi testimonio carentes, pluribus difficultatibus, ac damnis eos implicari necesse est. Postremo admonendi sunt, qui parere recusaverint, pœnas a nobis in ipsos arbitrio nostro decernendas, quæ ipsorum fortasse opinionem superabunt.

17. Circa obstetrices institutionem nostram octavo loco positam renovamus, easque diligenter examinari præcipimus, uti dictum est, nullamque admitti volumus, quæ peracto examine probata non fuerit. Si quæ fortasse venire in examen abnuerit, vel ipso prætermisso, ac sine debita facultate munus exercere suum non dubitaverit, illam ex Urbe, ac diœcesis finibus auctoritate nostra depellemus.

INSTITUTIO XCIX.

Epistola Encyclica Parochis diœcesis: cautum esse tum a Sacris Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Ecclesiam armatus ingrediatur: discrimen ostenditur inter enses, aliaque id genus arma, quibuscum Ecclesias ingredi fas est, & inter sclopetos, aliaque ejusmodi, quibuscum ingredi vetitum est.

1. INvito, mœrentique animo percepimus, ad plures Ecclesias, aut Parochias hujus diœcesis accedere Fideles cum armis hastatis, sive ad concipiendum ignem conflatis, cum ad sacrum audiendum, aut Officia Divina per festos dies frequentes conveniunt. Equidem, si pravæ hujus consuetudinis initium repetatur, facile deprehendemus, id Parochis tribuendum esse, qui ob privatas amicitias, aut alias ob causas inanes neglexerunt, aut dissimularunt plurimos, qui cum armis iisdem templum ingressi sunt, quorum exemplum deinde cæteri secuti fuerunt.

2. Ad Sacras Ædes cum armis accedere Canones prohibent, uti Gonzales fuse demonstrat [a]. Sanctus Carolus Borromæus Ecclesiasticæ Disciplinæ restaurator egregius in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani coegit, hæc decernit [b]: *Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi liceat, neque Hastam, vel Sclopetos, Balistas, aliave ejusdem generis in eam inferre*. In suis quoque Institutionibus, quæ Vicariis Foraneis nuncupantur [c], his verbis utitur: *Satagite diligenter, eaque ratione, quæ magis consentanea videbitur, ne Fideles, cum ad pietatis, ac religionis Officia celebranda conveniunt, veluti ad Litanias, aut publicas supplicationes, ne, inquam, arma deferant, saltem hastata, neque alia concipiendo igni accommodata: Insuper curam impendite, ut a mulieribus, quantum*

a *In Comment. cap. Clerici, num. 7. de vita & honest. Clericor.* b *In Actis illius Ecclesiæ part. 2. tom. 1. pag. 30. edition. Lugdunen.* c *Tom. 1. Oper. præd. pag. 695.*

tum fieri poterit, viri secernantur; ac ne vino, epulisque populus indulgeat, sed pietatem tunc exeolat, quemadmodum Religionis instituta requirunt. Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo ita constituit [a]: *Templum Dei, pacis, non armorum locus est. Præsenti Decreto arma quæcumque hastata, sive ad ignem concipiendum conflata, inferri prohibemus sub pœnis nobis arbitrariis: nec more castrorum deponantur apud parietes intus Ecclesiam, aut foris; non enim statio militibus, sed orantibus sacra panduntur Ædes*. Hæc quidem verba desumpta videntur ex Sancto Amatore, quæ Constantius etiam in vita Sancti Germani commemorat [b]: *Ecclesia* (inquit) *Domus Orationis, non Martis statio petulantis*.

3. Profecto, qui Religionis solum rudimentis imbutus est, perhorrescat oportet, si veterem & recentem disciplinam secum perpendat. Theodosius Junior Imperator celeberrimum Edictum super hac re promulgavit, cujus pars in Codice Theodosiano [c], & in Balsamone pariter [d] continetur. Integrum vero in fine Concilii Ephesini describitur. Nemini Sacras Ædes cum armis adeundas indicit Imperator his verbis: *Plenissima severitatis jussione, & horrendis comminationibus præcipue ne id faciant, admonebis. Nam qualem ille spem in Religione collocat, qui in Religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?* Et cum intelligeret id magis exemplo suo confirmandum esse, ita subdit: *Nam & nos, qui jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema deponimus, & quo submissioris imperii speciem præferimus, eo magis imperii nobis majestas promittitur*.

4. Cum ipse Theodosius Imperium teneret, nondum inventa fuerant arma, quæ ignem conciperent; neque simile vero putandum est, quod ille manibus hastam gereret. Quapropter, si Dei templum ingressurus, foris arma relinquere consuevit, asserendum merito videtur, quod ensem deponeret. Equidem Christiani milites ensem in Ecclesiam inferre primo cœperunt, ut ipsum nudarent, vel saltem nudare fingerent, cum Sacrum Evangelium legeretur, ut nempe, ostenderent se paratos esse vitam effundere, ut idem Evangelium tuerentur, quam sane consuetudinem plures adhuc Equestres Ordines retinent. Ea fortasse a belligeris Polonis dimanavit, quod Princeps Micislaus Idolorum cultu deposito, susceptaque Christi Religione indixit populis suis gladium distringere, quoties in Ecclesia legeretur Evangelium nempe, ut quisque se paratum ad effundendum sanguinem ea ratione declararet [e].

5. Hæc quidem non commemoramus, ut constet nequaquam licere ad Ecclesiam cum gladio accedere. Quippe id alienum est a communi

a *Lib. 1. cap. 10. pag. 23.* b *Lib. 4. c. 4.* c *In lib. 9. tit. 43.* d *In Nomocan Photii tit. 5. cap. 2.* e *Gaguinus in Actib. Reg. Polon. apud Theophilum Raynaudum tom. 17. quæst. de Relig. Loricato pag. 192.*

muni consuetudine, quæ vulgo obtinuit; & vix ensis dimittitur, cum Sacramenta percipiuntur. Itaque illa exempla solum indicavimus ob eam causam, ut reliquis armis in templum ferendis aditus occludatur, atque illis potissimum, quæ ignem concipiunt.

6. Quondam eadem ratio Templis, & Principum Ædibus habebatur. Nefas erat gladium Fidelibus gerere, cum templum adirent, quemadmodum ex allato Theodosii Edicto deprehenditur. Idem institutum servari in Palatiis Principum consuevit, quod Tiridatis Regis exemplo perspicitur. Nam, cum Neronis Imperatoris Ædes peteret, monitus fuit, ut ensem prius deponeret, ne loci illius majestatem offenderet. Ita Xiphilinus scriptum reliquit.

7. Nunc vero universis permittitur gladium in Ecclesiam deferre, idque ubique gentium fieri constat. Non licet tamen omnibus gladium gerere, cum Viros Principes conveniunt, sed quibusdam tantum ob dignitatem aliquam supra cæteros præstantibus, atque illis præsertim, qui ad Principis tutelam gladio utuntur.

8. At quamvis gladius, quem deferre coram Principibus non licet, in Ecclesiis concedatur, facultas tamen ejusmodi reliqua quoque arma complecti nequaquam debet, ac ea præsertim, quæ ad ignem concipiendum efformantur, & quæ nemo prorsus inferre potest, dum Principis Ædes ingreditur, quamvis ipse longe absit juxta leges, quas Menochius recenset [a]. Accedit etiam moris vetustas ferendi gladium in Ecclesia, ejusque instituti nobilitas, ac dignitas, uti nos paulo ante exposuimus; recenter autem invecta fuit prava consuetudo, ut arma quoque cætera in Sacras Ædes inferantur, eaque statim initio improbata, ac vetita fuit; neque ullam sane originis præstantiam jactare potest, uti de gladio, qui in Ecclesia permittitur, nuper ostendimus.

9. Argumenta hæc sane æquissima putamus, quibus adducti silere nullo modo possumus, cum de tuendo præsertim Dei cultu res agatur. Quapropter hortamur Parochos magnopere curam omnem, studiumque impendere, ne prava consuetudo in Ecclesiam deferendi arma, quæ potissimum ignem concipiunt, in suis locis, si adhuc careant hac gravissima corruptela, sensim ipsorum negligentia, propagetur. Cæteri vero Parochi, ubi mos pessimus jampridem invaluit, haud prætermittant rei gravitatem populo patefacere, moremque indignissimum prorsus eliminare. Id tibi fuisse a nobis vehementer commendatum libere declares; qui proculdubio integram valetudinem diutius ad extremam usque vitæ periodum tueremur, si corporis morbis nos eripi possemus ea facilitate, qua rationes, dicteriaque hominum superamus. Palam exponas illis, qui inter Familiares nostros datis literis cooptati, aut muneris alicujus titulo a nobis decorati fuerunt, statim hoc privilegio spoliatum iri, si arma, præsertim ignem concipientia, in Sacras Ædes defe-

a *De Arbitrariis cas.194. num.39. & 40.*

deferant. Idem futurum pro certo affirmabis reliquis omnibus, qui a viris Principibus, aut quocunque Tribunali easdem literas consecuti fuerint, ut arma ferre ipsis liceat. Cum enim dubitandum non sit de peculiari studio, quo illi Dei cultum prosequuntur, facili negotio eos adducemus, ut prorsus immerentes literis, ac privilegiis destituantur. Postremo notum facies alia quoque consilia, si opus fuerit a nobis ineunda, ut ipsorum audaciam comprimamus. At quoniam non ignoramus obtineri vix posse, ut rustici arma sua domi relinquant, cum ad Ecclesiam se conferunt, atque iterum domum repetant, ut arma capiant, ideo Parochus, ubi in Ecclesiam arma ferre populus consuevit, illorum exemplum sequatur, qui suæ Canonicæ porticum, aut aliud cubiculum paratum exhibent, ut ibi deponant arma, qui templum ingredi volunt, & illa rursum accipiant, cum Sacris ab Ædibus excedunt. Indecorum quippe est arma foribus Ecclesiæ, mænibusque applicari. Hæc jussa facere diligentissime ne prætermittas, ac de re peracta nos certiores efficias: Benedictionem tibi nostram impertimur.

INSTITUTIO C.

Epistola Encyclica Parochis diœcesis. Quomodo, & a quonam reparari debeant Ecclesiæ & Parochorum ædes, si necessitas id postulet, sive sint liberæ collationis Episcopi, sive Jurispatronatus. Utrum Parochus (nisi vetus aliqua obstet consuetudo) teneatur eas reficere, & quibusnam impensis. Utrum qui gaudet Ecclesiasticis fructibus in aliqua Ecclesia, quæ instaurari debeat, pecuniæ partem conferre adstringatur. Quo in casu Dominus teneatur, in qnonam populus, & quomodo in aliis circumstantiis agendum sit.

1. NIhil mirum, neque ab humanarum rerum vicissitudine alienum videtur, si in ampla dioecesi, quæ multis Parochiis abundat, aliquæ inter ipsas deprehendantur, quarum templa restaurari debeant, aut iterum a fundamentis excitari. Neque sane inusitatum est, si ædes alicujus Parochi, quæ Canonicæ vulgo nuncupantur, diuturnitate temporis labefactatæ refici pariter expostulent.

2. Porro advertimus Parochos ad nos statim confugere, cum ipsorum Ecclesia, vel privatæ ædes instaurandæ, seu rursum condendæ putantur, si eam Parochiam conferre libero jure ad nos pertineat, nec sit de jure Patronatus alicujus communis, aut privatæ cujusvis familiæ. Id autem a nobis Parochi exposcunt ea ducti opinione, quod templum, & Parochi domicilium, cum opus fuerit, ab eo reficiendum, seu rursus ædificandum sit, qui jure gaudeat eamdem Parochiam conferendi.

3. Hæc sane opinio, si veritati consentanea duceretur, nos ipsos a gravissimis expensis liberasset, quas fecimus, ut in hac Sede Archiepiscopali, quæ Canonica nostra appellanda est, meliorem in formam

reda-

redacta, nos, ac familiares nostri commodius immoraremur: si, inquam, opinio superius exposita a veritate nequaquam abhorreret, quidquid nos aggressi sumus, quidquid pecuniæ impendimus, a Sede Apostolica peragendum fuisset, ad quam spectat Bononiensem Archiepiscopatum libere conferre.

4. At quamvis id omnino falsum sit, uti modo ostendemus, tamen haud prætermisimus non mediocrem pecuniam elargiri, ut dirutæ penitus Ecclesiæ Parochiales a fundamentis conderentur, uti constat ex Massumatici, & Sancti Vitalis templis prope Rhenum, quæ jam perfecta sunt, & Templo etiam Parochiali Savigni, quod nunc assurgit.

5. Sed vehementer errant, qui jure quodam id semper a nobis præstandum, cum oportuerit, libere affirmant, quive inter Laicos disseminant ab hac Sede Archiepiscopali restaurandas esse, vel ædificandas Parochiales Ecclesias, & Canonicas, quæ ab Archiepiscopo jure suo conferri debent; illi, inquam, vehementer errant, ita ut neque invincibilis ignorantiæ causa excusari posse videantur. Nam qui ita judicant, ac dictitant, facili negotio falsam hanc sententiam dignoscere potuissent, si libros de his rebus agentes percurrissent, quos conquirere debent, si ipsis careant, eosque diligenter evolvere, ut Parochi munere recte fungantur; illosque pariter intelligant necesse est, cum satis perspicue conscripti fuerint haud Sinensi, vel Cophtica, sed Latina lingua, quam Sacerdos quilibet apprime callere oportet.

6. Si pro certo haberemus hanc nostram admonitionem humanitatis, & amoris plenam satis futuram esse iis, qui falsam opinionem, quam nuper indicavimus, in populum disseminarunt, libenter ea omitteremus referre, quæ a Sacris Legibus hac de re decernuntur. At quoniam suspicamur non immerito nullam operam eos daturos, ut erroris tenebras depellant, ideo paucis complectemur omnia, quæ fuse Scriptores congesserunt. Hæc fortasse percurrent, vel si id facere contemnant ipsi, plures sane alii hæc, quæ scribimus, sibi ante oculos subjiciunt. Quod si in posterum aliquis eadem sententia perductus a nobis requiret, ut Ecclesiam, vel Canonicæ Domicilium nostris sumptibus reficiamus, aut extruamus, illi pro merito respondebimus.

7. Tridentina Synodus, quam accurato studio legendam alias, sed nequidquam fortasse, monuimus, ita præscribit [a]: *Parochiales vero Ecclesias, etiamsi Jurispatronatus sint, ita collapsas refici, & instaurari procurent, ex fructibus & proventibus quibuscumque ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad Matrices, seu viciniores Ecclesias transferantur, cum facul-*

a *Sess.21.cap.7.de Reform.*

facultate tam dictas Parochiales, quam alias Ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendi.

8. Quibus verbis eadem Synodus non Parochiales tantum Ecclesias Jurispatronatus, sed alias quoque liberæ collationis amplectitur, & qua ratione, si opus fuerit, restaurandæ sint, aperte ostendit. Episcopis indicit omnem curam impendere, ut qui sumptus ob eam causam facere debeant, pecuniam conferant. Sin autem ipsi magna egestate impediuntur, consilium ab Episcopo tunc suscipiendum demonstrat. Cum tamen Tridentina Synodus nunquam Episcopo præcipiat reficere, vel labentes Parochias *liberæ collationis* rursum extruere iis fructibus, quos ipse percipit; cum nulla etiam Synodus Generalis post Tridentinam coacta fuerit, ideo rem gratissimam nobis facerent, qui onus ejusmodi tribuendum Episcopis existimant, si rationes patefacerent, quibus eorum sententia innititur.

9. Doctores Concilio Tridentino inhærentes, hos veluti gradus constituunt, qui nullo pacto Episcopos afficiunt. Primum, si Ecclesia restauranda peculiares aliquos proventus suppeditat, qui levandis ipsius incommodis, ac detrimentis impendi debeant, uti fas esset juxta *Canonem* 30. 12. *quæst.*2., tunc iidem proventus ad Ecclesiam reparandam primo conferendi sunt.

10. Secundo, si aliqua Constitutio, vel Statutum intercedat, quo privatæ familiæ suis sumptibus Ecclesiam, cum oportuerit, reficere, vel dirutam rursus excitare teneantur, tunc eidem statuto parendum est.

11. Tertio, si loco statuti, vetus, ac certa consuetudo afferatur, ob quam privati aliqui cives expensas facere cogantur, tunc ea consuetudo vim legis habere, aut retinere debet.

12. Quarto, si neque statutum, neque ulla consuetudo interveniat, tum Parochus ipse faciendis expensis subjicitur, qui tamen haud fructus ex patrimonio suo desumere, sed illos, qui sibi ex Beneficio supersunt, omnino debet. Sic enim sancitur apertissime *ex Cap. De his, De Ecclesiis ædificandis: De his, qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum, quod ad reparationem & institutionem Ecclesiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si eis supersint, conferre, ut eodem exemplo cæteri invitentur.* Perspectum est omnibus in tres partes distribui proventus Ecclesiasticos a jure Pontificio, quarum prima Beneficio conservando, altera juvandis egenis, tertia restaurandæ Ecclesiæ tribuitur: *Et quamvis hodie* (inquit Peckius [a]) *distributio illa antiqui juris in omnibus non servetur, illud tamen & Jure & consuetudine receptum est, ut hoc onus in prædictis redditibus, proventibus, & decimis annexum, eum sequatur, qui eorum usum, fruitionem, perceptionem, & commoditatem habet.*

13. Hic duo superaddenda videntur, nempe inter ea, quæ Parocho super-

a *In suo Tract. de reparand. Ecclesiis c.*14.

ſuperſunt, nequaquam admiſcendas eſſe expenſas, quæ fiunt pro alendis conſanguineis, aut pro ſervanda generis ſui conditione: ea ſolum numeranda ſunt, quæ ad Parochum ipſum ſuſtentandum neceſſaria ducuntur. Equidem Barboſa ſcriptum reliquit [a]: *Teneri Rectorem ad reparationem, ſi Beneficii bona ſuſtentandæ vitæ ſuperſint, quamvis ad tuendam conditionem, ſeu ſtatutum non ſufficiant, quia Beneficiorum fructus, non ad creſcendos, aut erigendos, ſeu fovendos mundanos titulos, ſed ad pauperes alendos, & Divinum cultum inſtituendum ſunt conceſſi*. Illud quoque monendum eſt non ſolum Parochum, ſed cæteros etiam, qui penſiones ex illa Parochia ſuſcipiunt, ea lege teneri, ut partem ſuam impertiant, cum templum reparandum eſt, niſi forte penſiones eædem prorſus immunes conceſſæ fuerint, uti plerunque contingit. Inſuper, qui in eadem Eccleſia ſimplex aliquod Beneficium obtinet, idem præſtare debet [b]: *Quicumque Beneficium Eccleſiaſticum habent, ad tecta Eccleſiæ reſtauranda, vel ad ipſas Eccleſias emendandas omnino adjuvent, & nonam, & decimam reddant*. Equidem die 24. Martii anno 1657. Narnienſis Epiſcopus a Sac. Congregatione Concilii plura expoſtulavit [c]: *An poſſit Beneficia* (quorum tituli tranſlati fuerant in aliam Eccleſiam, quæ reſtauratione indigebat), *quacumque dignitate Beneficiati præfulgeant, & etiamſi gaudeant Palatinorum privilegiis, ad reſtaurandam Eccleſiam, in quam transferuntur tituli, quatenus reſtauratione indigeat, gravare?* His Sacra Congregatio reſponſum ejuſmodi fecit: *Dictos Rectores Beneficiorum, etiam in quacumque dignitate conſtitutos, teneri poſt translationem ſecutam, ad futuram reſtaurationem Eccleſiarum, ad quas Beneficia fuerunt translata*.

14. Quinto, ſi Parochus ſuſtentationem ſuam ex Beneficio ſolum percipiat, neque ſint ulli, qui Penſiones, aut Beneficium ſimplex ex ſua Parochia deſumentes neceſſariam pro expenſis pecuniam ſuppeditent, tunc ſi eadem Parochia Juſpatronatum adjunctum habeat, Concilium Tridentinum faciendas a Patronis expenſas decernit, uti ſuperius oſtendimus, non modo, ſi templum reficiendum ſit, ſed etiam, ſi ruina dirutum a fundamentis reſtituendum judicetur. Nam qui jure cogitur ædificium aliquod reparare, illud etiam rurſum excitare cogitur, ſi in ruinam deciderit. Contra vero ſtatuendum Peckius [d] arbitratur, ſi quis interpoſita ſolum hominum cautione, ad reparandum ædificium teneretur. Cum vero Patroni reſtaurare, ac denuo erigere, ſi opus fuerit, Eccleſiam debeant non *præciſe*, ſed *cauſative*, uti explicant Theologi, nempe, ſi jus præſentandi retinere velint [e]; hinc factum eſt, ut iiſdem Patronis conſentaneum temporis ſpatium proponatur, quo templum reſtaurent, vel ſi neceſſitas poſtulet, illud rurſum ædificent, aut jus nominandi dimit-

a *Cap. 7. ſeſſ. 21. de Reform. n. 9. & 10.* b *In Cap. Quicumque, de Eccleſiis ædifican.*
c *Lib. 19. Decret. pag. 642. & 643.* d *Tract. cit. de Eccl. reparandis cap. 2. n. 1. & 2.*
e *Sperell. dec. 67. num. 10. Panimoll. dec. 6. annot. 8. num. 15. Rota dec. 145. n. 2. cor. Bichio, & deciſ. 163. num. 11. part. 17. recent.*

mittant. Fama celeberrimus est vehementissimus terræmotus, quo pene tota Ragusæ civitas a suis sedibus convulsa fuit. Illius Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum jure suo Parochos nominabat Ecclesiæ, quæ in Oppido Umblæ Beatæ Mariæ Virgini consecrata eo vehementi impetu in terram dejecta fuerat. Itaque Canonici necessarias ad templum rursus erigendum expensas facere declinabant, populoque onus imponere contendebant. Quapropter controversia nata est, ac petitum fuit his verbis a Sac. Congregatione die 3. Augusti anno 1686.: *An, & cujus expensis readificanda, seu reparanda sit Ecclesia?* Illa vero sic respondit: *Præfigendum esse Capitulo terminum sex mensium ad readificandum, vel ad renuntiandum juri præsentandi.*

15. Sexto, si Ecclesia Juspatronatum additum nequaquam habeat; si in libera collatione Episcopi posita sit, nec ullæ Pensiones, neque ullum Beneficium simplex intersit, uti dictum est, tum Populus expendere debet quidquid ad illam reficiendam, vel iterum ædificandam requiritur. Non semel accidit intra Parochiæ fines ab aliquibus bona possideri, qui tamen extra ipsam Parochiam degunt, uti constat in domorum Conductoribus; quamobrem revocari in dubium solet, utrum ipsi Conductores, an vero Domini sumptibus satisfacere debeant. Cum tamen in Italia mos obtinuerit, ut Forenses solvant tantum pecuniam pro iis bonis, quæ possident in loco, ubi collectiones a Magistratu præscribuntur, idem prorsus est observandum in controversia, quam modo exposuimus. Sic unanimes Scriptores affirmant [a].

16. Congregatio pro Causis Episcoporum, ac Regularium constituta die 10. Octobris anno 1581. his verbis scripsit ad Vicarium Placentinum: *Si te convenient iterum illi tres, vel quatuor, qui, ut scribis die prima hujus mensis, novas afferunt difficultates, ne quidquam cum reliquis pro restauratione Parochia conferant, ubi sua habent domicilia, illos magno in errore versari dices. Jam tibi significatum fuit curam omnem adhibere, ut Inquilini pro Dominis pecuniam ad id necessariam impendant, ac deinde quidquid ob hanc causam expenderint sibi retineant ex pretio, quod pro domo conducenda persolvunt: Sacra Congregatio post accuratum examen ita statuendum censuit, idque pluribus in locis servatur, cum expensa, qua semel indicuntur, perpetua futura sunt, veluti templorum restaurationes, cum tamen expensa leves fuerint, & annua, veluti pro sustentando Parocho, aut pro aliis causis similibus, tunc aliud consilium suscipi poterit. Viam igitur insiste, quam jam ingressus es in hoc negotio peragendo.*

17. Septimo, si opulenta dote Ecclesia prædita sit, quæ a Parochi proventibus sejungatur, facultas pro illius parte alienanda exposci potest, ut Sacræ Ædes reparentur, vel a fundamentis condantur.

18. Ultimo, si omnes aditus interclusi sint ad pecuniam congerendam,

a *Peckius de Eccl. reparand. quæst.11. num.4. vers. Communiter tamen. Tondut. Quæst. Beneficial. part.1.c.38. n.9. Amostazo de Causis Piis to.2.lib.5.c.6.n.56.*

dam, tunc Ecclesia in usum profanum redigatur necesse est, & Parochiæ titulus in proximam Ecclesiam transferatur.

19. Hos gradus statuunt Theologi [a]; ex quibus minime deprehenditur Episcopi sumptibus reficiendas, vel iterum erigendas jam labentes Ecclesias. Quapropter illos pudere fas est, si ullam verecundiam pati queunt, qui falsam hanc opinionem evulgare non dubitarunt; eamque prorsus a veritate alienam fateri debent. Pudeat quoque messi manum admovisse, quæ ad ipsos nullo modo pertineat.

20. Jam nono abhinc anno hujus Civitatis ac Diœcesis administrationem gerimus, cognitumque est omnibus totum id tempus instruendis ædificiis nos insumpsisse. Quippe Metropolitanam Ecclesiam, Ædes Archiepiscopales, Seminarium, aut alias Parochiales Ecclesias in Diœcesi positas, vel etiam domos patronorum, aut agrestium, quæ ad mensam Archiepiscopi spectant, nostris sumptibus ædificavimus. Porro hæc suscepimus diversis temporibus, sed & diversis in locis uno tempore suscepimus, & quod gravius est, adhuc in pelago jactamur, nec portum vicinum intuemur; itaque longa experientia ducti, judicium nostrum ferre possumus saltem de expensis, quæ pro condendis ædificiis requiruntur.

21. Igitur qui satisfacere muneri suo, magnisque expensis parcere satagit, cum agitur de sacris ædificiis Canonicis, templorum supellectile, vel Aris, quæ nihil differunt ab Ecclesiis ipsis, seu Canonicis ædificandis, omnia sedulo perspiciat oportet, & nihil, quamvis exiguum, contemnat: statim ac detrimentum aliquod advertit, remedium protinus afferre debet; nam hoc pacto vetusta etiam ædificia in pristinam speciem, &, ut ita dicam, juventutem facile restituuntur; ob hanc causam, cum laudes Juliani Mamertinus celebraret, mœnia ab illo Imperatore restaurata in novam juventutem redacta fuisse prædicavit. [b] Ennodius eadem sententia usus est: *Abjurant priscam, te Præsule, tecta senectam*; idem prorsus scriptum reliquit Cassiodorus [c]: *Quorum fabricis dedimus longissimam juventutem, ut pristina novitate reluceant, quæ jam fuerant veternosa senectute fuscata*. Si hoc studium, ac diligentia impendatur, exiguo sane pretio illud perficitur, quod, si negligatur, diuturnitate temporis eo devenit, ut magnam pecuniæ summam expostulet; si Parochus hac via pergat, gradus, quos a Theologis constitutos nuper enumeravimus, haud necessarii videntur. Nam si aliquid tantum ex suis proventibus desumat, & consuetas populi eleemosynas addat; quæ tunc augentur, cum Ecclesiam, suumque a Parocho domicilium sedulo curari palam innotescit, tum quæ necessaria sunt facili negotio reparantur.

22. Cum hæc ita se habeant, omnis difficultas ad eum Rectorem animarum

a *Sperell. dec.67. per totam. Panimoll. dec.6. annot.8. Ventriglia Rer. Eccl. lib. 2. annot. 18. §. unico. Nicol. in Praxi Canonica lib.1. lit.E. §. 2.*
b *In sua Epist. ad Boethium.* c *Lib.2. Variar. cap.35.*

marum redigitur, qui in eum locum subrogatur, ubi per plures annos anterior Parochus nullam habuit Ecclesiæ curam, ipsamque cum domicilio, & Sacra Supellectili magnopere labefactatam reliquit. Nonnulli putant, si id contigerit, nullis expensis novum Parochum obnoxium constitui, cum ejusmodi detrimenta ex alterius Parochi negligentia promanaverint. Sed errant vehementer: nam Ecclesiæ restauratio debitum reipsa constituit, ipsius Ecclesiæ proventibus, tanquam hypothecis, dissolvendum; quare, cum recens Parochus eos proventus assequatur, qui adjunctum habent ejusmodi pignus, in ipsum pariter anterioris Parochi debitum transfertur, uti Ventriglia [a] cum multis aliis sapienter exponit. Novus tamen Parochus repetere jure potest ab hæredibus anterioris Parochi quidquid ipse expenderit, ut damna alterius vitio illata reficeret; quæ profecto nequaquam evenissent, si Vicarii Foranei nos, uti debent, statim initio, vel post aliquod temporis spatium admonuissent; nam consilium rei idoneum susceptum a nobis fuisset, dum Parochus adhuc vita fungeretur; vel illud saltem Vicarii Foranei prætermittere non debuerant post Parochi mortem, nempe de allatis ob ejus negligentiam detrimentis nos certiores facere, & utrum aliquid superesset ex illis bonis, an vero translata alio fuissent, ut ipsa sequestro posita post accuratum rei totius examen, divendi possent, redactaque pecunia damnum reparari. De his te monendum exstimavimus.

INSTITUTIO CI.

Epistola Petro Francisco Peggio Philosophiæ publico Professori, utrum Clericus gerens Magistratum sæcularem, qui capitalem sententiam pronunciavit, Irregularitatem contraxerit, etiamsi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, & manum cum hoste conseruit, irregularis habendus sit, quamvis certo sciat nemini mortem, vel mutilationem sua manu intulisse. Quid statuendum sit, si bellum justum, aut si injustum habeatur. Discrimen bellorum, quæ causa sui defendendi, aut alterius offendendi suscipiuntur.

1. QUidam Clericus prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus præditus Mutina discessit mense Majo cum Exercitu Gallico in cohortem Equitum Bituricensium sponte sua cooptatus; cum illis forte militibus admixtus fuit, qui ad expugnandum Goitum missi fuerant, quæ arx ad Mincium posita, quinque, vel circiter milliariis a Mantua distat. Equidem obnoxius fuit tormentis bellicis, quæ ab hostibus explodebantur, tamen eo nunquam devenit, ut suum sclopetum exploderet; certoque affirmat nemini vulnus, aut necem intulisse. Mense Junio nondum absoluto, facultatem obtinuit, ut negotiis

a *De Reb. Ecclesiast. annot. 18. num. 73.*

tiis suis domesticis expediendis domum reverteretur, quam deserere amplius non potuit, eo quod Bituricensium Equitum cohors in Galliam rediisset: quapropter induit rursus habitum Clericalem, studiis Ecclesiasticis operam impendit, & cursum, quem primo inierat, prosequi vehementer exoptat. Hinc a nobis postulas, utrum aliqua irregularitate devinctus sit, ob quam susceptos antea Ordines exercere nequeat, nec ad reliquos assumi valeat, nisi prius Apostolicæ Sedis facultas intercesserit.

2. Cum igitur hic Clericus neminem interfecerit, neque mutilaverit, uti constat ex eo, quod sclopetum minime disploserit in hostes, proculdubio respondendum videtur, nulli irregularitati fuisse obnoxium, quamvis militiæ adscriptus in acie constiterit, & conditionem a Clerico prorsus alienam delegerit, & in eo discrimine versatus ultro fuerit, ut aliquem necaret, aut mutilum efficeret.

3. Ad rem declarandam afferri potest exemplum Clerici, qui Magistratus sæcularis personam susceperit, quæ ab ipso longe abhorret, mortisque sententiam in aliquem reum pronunciaverit.

4. Inquiritur, an hic Clericus irregularis factus sit, licet ea sententia demandata executioni nequaquam fuerit. Id plures affirmant. Alii vero, ne Theologis examinandis cum labore tempus insumant, decernunt petendam esse dispensationem ab irregularitate *ad cautelam*. [a] Reliqui tamen unanimes asserunt eumdem Clericum immunem esse ab Irregularitate, si ob ejus sententiam reus non perierit, eo quod ex homicidio solum Irregularitas dimanet [b]. Eidem opinioni adhæret [c] Romanæ Rotæ Tribunal, ipsique Decreta Sacræ Congregationis Concilii conformantur [d]. Sed opinio, quæ poscendam dispensationem tradit *ad cautelam*, probata non fuit a Pauluccio, qui olim S. Congregationis Concilii Secretarii munus exercuit [e], neque illam secutus est Cardinalis Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus, quo tempore Secretarii munus commissum nobis fuit, uti deprehenditur ex ejus suffragio in Causa Sancti Severini, quod nos ipsi retinemus; ea vero ratione potissimum ductus fuit, nempe supervacaneum esse dispensationem *ad cautelam* exposcere pro illa re, in qua constat nullam fuisse a Jure sancitam Irregularitatem.

5. Agit de hac eadem quæstione Diana [f], eamque sententiam amplecti-

a *Apud Corradum in praxi dispens. lib. 5. cap. 2. num. 3. et in additionib. post. eumdem librum fol. 31. num 57.* b *Suarez de Censuris disput. 47. sect. 1. num. 3. Navarr. cons. 9. sub num. 4. de pænit. et remiss. Thesaur. de Pænis Eccles. par. 2. cap. 2. vocabulo Judicis Laici munus exercentes §. Contraria. Sperel. dec. 77. Ciarlin. contr. 203. per tot.*
Capon. discept. 30. per tot. Pasqualig. quæst. Moral. Jurid. 17. num. 3.
Leand. tom. 5. tract. 2. de Irregularit. disp. 7. quæst. 5. et 6. c *In decis. 1191. num. 1. coram Seraphino.* d *In Vercellen. die 3. Febr. ann. 1629. et in Spoletana die 14. Decembr. 1630. in Sutrina 25. Maji 1695. in S. Severini irregularitat. 2. Junii 1703.* e *Apud Ciarlin in Cit. controv. 203. §. final.* f *In edit. coord. tom. 5. resol. 89.*

plectitur, quam paulo ante indicavimus, illudque superaddit, si irregularis evadit Judex, qui reo mortem edixit, omnique studio contendit, ut supplicio reus afficeretur, quamvis conatus suos frustra contulerit, ac reus mortem declinaverit, si, inquam statuenda Judici videatur Irregularitas, idem prorsus decernatur necesse est in illum, qui sclopetum displodens glandes plumbeas in alium emisit, licet ipsum non attigerit, vel si vulnus alicui inflixit, in optimam valetudinem ille restitutus fuit, nec ullo membro diminutus. Id vero nemo unquam asseruit, & ne quidem somnio effinxit. Idem Diana sapienter advertit concedi a Sacra Pœnitentiaria, vel Dataria dispensationes ejusmodi, non tanquam necessarias, sed ut omni scrupulo, animique sollicitudine Fideles eripiantur.

6. Proculdubio exemplum Clerici, qui Magistratum haud sibi consentaneum gerit, quive ob latam mortis sententiam nullam contrahit Irregularitatem, si reus mortem minime subierit; id, inquam, exemplum satis fortasse ostendit irregularem haud esse Clericum, qui militiam professus est, si nunquam in hostes sclopetum explosit, & pro certo habet nemini mortem intulisse, neminemque mutilum effecisse; imo fortasse aliquis ultra hos fines progredi non dubitabit, allatoque Judicis exemplo perductus fatebitur Irregularitati obnoxium non esse Clericum, qui ad pugnam profectus decertavit, sclopetum displosit, sed neminem certe occidit, aut parte aliqua corporis imminuit. Attamen ingenii tui vim intelligentes, non immerito timemus id Judicis exemplum haud satis esse, ut propositæ sententiæ acquiescas; & cum discrepantiam in iis quoque rebus invenire soleas, quæ reliquis omnibus simillima videntur, fortasse hoc discrimen in medium proferes, Irregularem, non fore Judicem, qui morte aliquem damnaverit, si deinde reus eo supplicio eripiatur, eo quod Judici solum objici potest illius mors, quem ipse sententia sua damnaverat; quare cum reus mortem decretam effugerit, omnis Irregularitas declinatur: Clericus autem, qui pugnam iniit, & sclopetum suum explosit, ut Irregularitate immunis existimetur, haud satis est, quod neminem ipse interfecerit, aut mutilaverit, sed aliorum quoque homicidia, & mutilationes ipsi tribuuntur; nam cum cæteris, qui hæc commiserunt, unum veluti corpus ipse constituebat. Id profecto magnum discrimen inter Judicem Clericum, & Clericum militem intercedere apertissime demonstrat.

7. Equidem sapienter, uti soles, responsum fecisti; tamen tum *in facto*, tum *in jure* satisfacere tibi contendemus. Goiti expugnatio ita se habuit, quemadmodum non Clericus ipse, sed plures alii, qui interfuerunt, fide atque integritate cogniti, nobis exposuerunt. Dux fœderati exercitus extemplo cohortem misit, ut parvum Goiti oppidum, quod exigua Germanorum copia tenebat, occuparet. Noctis tempore cohors

cohors profecta est, cui noster Clericus adjungebatur. Pervenit ad vallum Goiti palis munitum, cum tenebræ adhuc cœlum obtegerent. Germani milites de adventu hostium admoniti, tormenta bellica sæpius absque ullius offensione disploserunt. Postea ad exercitum Germanum, qui non longe aberat, tacito noctis tempore se contulerunt: sub lucem fœderati decessum hostium, oppidumque militibus vacuum deprehenderunt. Itaque mœnia ingressi sunt, eaque in suam potestatem redegerunt, ita tamen, ut nullus ex Germanis occisus, aut mutilatus fuerit (quod Clerico expeditionis comiti tribuendum judicares): neque ullus ex fœderatis mortem oppetiit in illa expugnatione, neque corporis partem ullam obtruncatam amisit, quod Clerici vitio vertendum non fuisset, ut immunis Irregularitate censeretur. En tibi rei totius seriem, quam polliciti sumus; nunc ad rationes ex jure desumptas veniamus; ac primum hoc discrimen anteponendum est, ac videndum, an bellum æquitati consentaneum putetur, vel ab ipsa prorsus alienum.

8. Nam si bellum injustum indicitur, Irregulares fiunt illi etiam, qui nullum ex hostibus necarunt, aut mutilarunt, dummodo militum aliorum opera aliqui ex hostibus mutilati, vel interfecti fuerint. Id unanimes fatentur Theologi [a]. Recentiores tamen sic explicant, ut illos solum irregulares existiment, qui licet neminem occiderint, aut mutilaverint, operam tamen suam præbuisse censeantur illis, qui necem hostibus intulerunt, aut illos parte aliqua corporis imminuerunt; porro vicinioribus, & circumadstantibus id tribui potest, non vero illis, qui remota in parte exercitus consistunt. Excogitari quidem nequit post aciem instructam, quæ longissimum agri spatium occupat, eos milites, qui in sinistro cornu positi neminem mutilarunt, aut occiderunt, eos, inquam, contulisse operam suam reliquis militibus, qui in dextero complures hostes morti dederunt, aut ferro mutilarunt [b]. Nonnulli quoque arbitrantur irregulares fieri Laicos, qui bellum injustum capessunt, si ipsorum comites occiderint, aut aliquem ex hostibus mutilaverint, quamvis illi nihil tale quidpiam commiserint; Clericum vero bello injusto decertantem putant Irregularitati penitus obnoxium, licet nec ipse, nec cæteri milites gladio interfecerint hostes, nec eos quidem mutilaverint. At vero, cum jus Pontificium id Clerico ejusmodi nequaquam decernat, hæc sententia probari nequit, uti Suarez luculenter ostendit [c]. Majolus, &perpauci alii, qui contrariam opinionem ex hoc canone tuentur [d]: *Clerici, qui in quacumque seditione (alias factione) arma volentes sumpserint, aut sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in Monasterio pœnitentiæ tradantur*: Hi Scriptores, inquam, magnopere errant,

a *Pontas in suo Dict. Cas.Conf. c. in vocab. irreg.cas.70.* b *Gibalin. in suo tract de irregul. cap.4. consectar. 7. difficult. 2. Diana in sua edit. coordinata tom. 5. tract. 5. resol.98. et 99.* c *De censuris disp. 47. sect.5. Schmalzgrueb. ad tit. decretal. de homicid. volunt. a num.137. ad 143.* d *In can.Clerici 23. quæst. 8.*

rant, eo quod is Canon de suspensione tantum agit, non vero de Irregularitate, quæ quidem suspensio non *ipso facto* irrogatur, sed Judicis sententia decernenda est.

9. Sin autem bellum justissimum appareat, tunc bellum defensionis a bello offensionis oportet secernere, & bellum pariter, ubi quis hostem manu interfecit, vel mutilavit, & bellum, ubi nullum ipse ex his facinus, sed alii certe milites admiserunt. Cum bellum justum ad defendendam Patriam, Ecclesiamque suscipitur, Laicus, qui pugnando hostes interficit, nulla Irregularitate devincitur. Idem prorsus de Clerico statuendum est, si jussus bellum ineat, nec pro Ecclesia, vel Patria tuenda Laici sufficiant [a]. Quod si bellum justum ad offendendum suscipiatur, accurate perpendi debet, utrum Laicus, aut Clericus hostem manu sua peremerint, vel mutilaverint. Nam, si ipsi nihil horum patraverint, omni prorsus Irregularitate immunes habentur, licet alii milites in eadem acie hostes morte affecerint, aut parte aliqua corporis imminuerint. In bello ejusmodi nihil interest, quid alii gesserint, & solum oportet expendere, quid Clericus, aut Laicus, de quibus agimus, manu sua perfecerint, ut inde statuatur, utrum Irregularitatem subierint; ita fuse demonstrat Schmalzgrueber [b], qui plures alios ejusdem sententiæ Theologos enumerat.

10. Honorii III. responsum rem totam facilius declarat [c]. Ipsum datum fuit Sacerdoti Pelagio, seu Serotino, qui anxius, ac sollicitus de interfectis Turcis, qui oppidum suum invaserant, ad Pontificem confugerat: *Petitio tua* (inquit Pontifex) *nobis exhibita continebat, quod cum inimici Dominicæ Crucis, ac blasphemi nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabaris, graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quam Laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occisi quamplurimi extiterunt: Unde cum pro eo quod aliquos percussisti, Irregularitatem metuas incurrisse: Mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, a ministerio Altaris abstineas reverenter, cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare*. Ex his sane verbis desumitur Irregularitati non esse obnoxium Sacerdotem, qui bellum justum offensionis iniverit, incertusque est, utrum aliquem in conflictu necaverit, aut mutilaverit, quamvis alii multos interfecerint, aut mutilos reddiderint: id Pontas [d] ductus eadem Pontificis auctoritate, & Conventus Condomi habiti recte, ac sapienter perpendunt [e].

11. Inter cæteros, qui de Irregularitate studio accurato disserue-

a *Juxta textum cap. pervenit. 2. de Immun. Eccles. Gonzalez. cap. petitio num. 7. et 8. de homicidio. Gibalinus de irregul. cap. 40. consectar. 7. difficult. ult. n. 40.*
b *Cit. tit. de homicid voluntar. et casuali lib. 5. decret. a num. 128. ad 136.*
c *Cap. petitio de homicidio voluntario.* d *In suo Diction. Cas. Conscien. in vocab. irregular. cas. 69.* e *Tom. 1. Conf. 7. sect. 2.*

runt, Gibalinus merito recensetur. Ipse potissimum illud inquirit [a]: *Quinam fiant irregulares in bello justo aggressivo, secuto aliquo homicidio*. Et statim respondet his verbis: *Neminem alium, quomodocumque concurrat ad bellum justum, fieri irregularem propter homicidia, quæ committuntur ab aliis, quod fatentur omnes, & colligitur ex cap. Petitio &c. nihil hoc loco distinguendum esse inter Laicos, & Clericos; omnes enim si propria manu mutilent, aut occidant, sunt irregulares in hoc bello; nulli autem sunt, si a mutilationibus, & cædibus ipsi abstineant. Neque etiam quidquam facit, quod Clerici tunc in bello assistentes, sint in Sacris, quia Capitulum Petitio loquitur de Sacerdote, quem non damnat Irregularitatis, nisi illum conscientia alicujus a se occisi mordeat: neque in his videtur ullus ambigendi locus*.

12. Postremo etiam accedit irregularem haud fore Clericum, aut Laicum, qui manu sua aliquem peremerit, aut mutilaverit, si has cædes patrarit, ut vitam suam in discrimine positam vindicaret; sic decernitur *in Clementina si furiosus, de homicidio*. Equidem plures in dubium revocant, utrum hæc Pontificis Constitutio non solum privatas rixas, sed etiam pugnas, & conflictus complectatur [b], tamen unanimi consensu major pars Theologorum existimat tum privatis in dissidiis, tum in prœliis locum obtinere rationem tuendæ vitæ, & pro qua hostis necandus est. Quapropter, si Pontifex immunem Irregularitate declarat eum, qui *cum moderamine inculpatæ tutelæ* privatim rixando adversarium suum interficit, immunis quoque Irregularitate censendus est, qui in acie pugnando, servatoque eodem moderamine cædem committit [c]. Hinc memoriæ proditur, Patrem Anselmum Petramellaram Capuccinum, qui manu sua septem Turcas obtruncavit, cum victoria superbi, atque insolentes navim ejus invaserunt, ad pedes Sancti Pii V. supplicem, ac provolutum, ut Irregularitatis vinculo solveretur, omni prorsus Irregularitate immunem a Pontifice declaratum fuisse, eo quod parumper deposito Crucis signo, quod manibus gerebat, ensem distrinxerat, ut vitam defenderet, pro qua tuenda septem ex hostibus neci tradiderat. Id Boverius, idemque Raynaldus commemorant [d].

13. Sed ad causam nostram redeamus: certissimum est nulli Irregularitati subjectum fuisse Clericum, si in Goiti expugnatione nemini ex Germanis, aut fœderatis vulnus, aut mors illata fuit; sin autem Germanus aliquis interemptus cecidit, aut mutilatus fuit, tum (licet aggressio facta sit) Clericus ab Irregularitate etiam vindicatur, si sclopetum suum nunquam explosit: ideoque pro certo habet neminem inter-

a *Cap. 4. consectar. 7. diffic. 4.* b *In Decretis Sorbonicis, quæ collegit Sainte Beuve casu 108. tom. 5.* c *Canonum Interpretes in cap. Petitio, de homicidio. Fagnanus n. 3. Gonzalez n. 2. Pirhinghius in 5. lib. decretal. tit. 12. sect. 4. num. 115. Suarez de censuris disput. 37. sect. 5. num. 1. Silvester in sum. in vocab. homicid. tertio num. 8. vers. secundum existentes in bello. Theophylus Raynaudus de Religioso loricato pronunt. 1. §. 2. tom. 17. suorum operum pag. 221.* d *In annal. Capuccinor. ad annum 1571. n. 6. loco citato.*

terfectum manu ſua, vel mutilatum extitiſſe: nam id bellum æquitatis legibus conſentaneum debet exiſtimari. Pontas[a] omni prius Irregularitate ſecluſa ob Caput jam allatum: *Petitio, de homicidio*: monet petendam eſſe diſpenſationem *a portu armorum*. Hoc tamen conſilium ſimile prorſus videtur illi, quod traditur a quibuſdam Clerico Judici, qui ſententia ſua morte aliquem damnavit, licet interitu reus liberatus inde fuerit, nempe, ut a Sede Apoſtolica diſpenſationem *ad cautelam* expoſcat. Quapropter iiſdem rationibus, quibus uſi ſumus, ut ſupervacaneam hanc diſpenſationem *ad cautelam* oſtenderemus, iiſdem (inquam) rationibus diſpenſatio *a portu armorum* penitus inanis demonſtratur.

14. Igitur aperte conſtat ex ipſa re, & Pontificio jure Clericum, de quo agimus, nulla Irregularitate fuiſſe illigatum: tamen haud perſuaſum omnino tibi eſſe putamus, eo quod indolis tuæ præſtantiam, ingeniique vim in diſputationibus perſpectam habemus, ita ut vel minima perſcruteris accuratiſſime. Quare haud facile probabis diſcrimen, quod inter bellum juſtum, & injuſtum interpoſuimus, nempe irregularem fieri militem in bello injuſto, licet haud ipſe manu ſua, ſed alii ejuſdem exercitus homicidium commiſerint, contra vero Irregularitate liberum eſſe, qui in bello juſto manu ſua neminem obtruncaverit, licet alii a cædibus non abſtinuerint. Quippe videtur juxta hominum opinionem, ac judicium conferre plurimum Clericus ad patranda homicidia, quæ ab aliis admittuntur, idque radix Irregularitatis, atque origo habetur: Inſuper expoſces fortaſſe a nobis, ut explicemus illud, quod libere aſſeruimus: *Nam id bellum æquitatis legibus conſentaneum exiſtimari debet*.

15. Itaque cupientes tibi omnino ſatisfacere primum aggredimur, nempe, ut allatam rationem belli juſti, atque Injuſti explanemus. Fatemur igitur illos *dare operam rei licitæ*, qui bello juſto decertant, & neminem manu ſua interficientes, omnem, quam poſſunt, diligentiam impendunt, ne ulla fiant homicidia. Poſt hæc, ſi aliquis in acie perimatur, illi quidem irregulares non fiunt, quamvis ad homicidium influere videantur[b]. Illi vero, qui injuſto certamine præliantur *dant operam rei illicitæ*. Quare cum facili negotio deprehendere potuerint *in eo facinore illicito* cædes evenire poſſe, ideo ſubeunt Irregularitatem, quamvis ipſi a cædibus abſtinuerint, & commilitones tantum alieno ſanguine manus ſuas adſperſerint[c]. Inſuper, cum Irregularitas ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectet, Legiſlatores irrogandam illis putaverunt, qui bellum injuſtum ineunt, licet neminem occiderint, & alii ſolum in eadem acie cædes patraverint, nempe, ut homines a ſuſcipiendis bellis injuſtis re-

a *Allato caſu 69.* b *Cap. Dilectus, Cap. ſignificaſti 1. Cap. ex litteris Cap. Joannes de homicidio.* c *S. Thom. 2.2. quæſt. 64. art. 8. Avila de Cenſuris par. 7. diſput 6. ſect. 3. num. 2. in reſponſ. ad primum.*

moveant. Contra vero Irregularitas illis nequaquam indicitur, qui bello justo cædem nullam faciunt, quamvis ab homicidio reliqui non abstineant, videlicet, ne ab ejusmodi bellis ineundis homines nimium retardentur [a].

16. At in quo belli æquitas posita sit difficillimum est judicare. Equidem, cum bellum inter duos movetur, alteri tantum ex ipsis æquitas suffragetur necesse est ob eam rationem, quam Grotius [b], & Vitriarius [c] juris publici peritissimi his verbis exhibent; *At, ut neuter bellantium injuste agat, fieri sane potest. Injuste enim agit nemo, nisi qui & scit, se rem injustam agere; multi enim id nesciunt. Sic juste, idest bona fide potest litigari utrinque. Multa enim & in jure, & in facto, unde jus oritur, fugere homines solent.*

17. Quapropter si contingere queat, ut uterque bellantium injuste non agat, licet æquitas belli uni solum parti conveniat, a Theologis inquiritur, utrum miles arma capere possit pro illo, quem certo scit bellum injustum movere, vel si incertus de hac re fuerit, an deceat prius veritatem perscrutari, quam militiam capessat: unanimes autem affirmant nullam illi præstandam esse operam, qui bellum injustum aggreditur; neque ab ipsis subjectis [d]. Quod si isti prorsus ignari sint, an eorum Princeps juste, vel injuste bellum indicant, tunc omnes fatentur non opus esse, ut id prius exquirant, quemadmodum ex S. Augustino desumitur [e]. *Ita ut fortasse reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo serviendi.* Si vero miles Principi bellanti subjectus minime fuerit, negotium haud ita facile dissolvitur. Contendunt aliqui, prius investigandam belli æquitatem, quam miles hujusmodi nomen suum præbeat; id vero alii nequaquam necessarium existimant. Inter cæteros Diana [f] hanc sententiam tuetur, eamque nos ipsi plurimum æquitati consentaneam judicamus. Nam belli concitandi causæ omnes in medium non proferuntur; plures enim in animis Principum conditæ, & velut obductæ tenebris delitescunt. Accedit etiam, quod Christiani Principes nullum bellum suscipiunt, quin ante a viris doctrina, ac Theologiæ scientia præstantibus consilium expetiverint. Quare milites, sive inter subjectos numerentur, sive a Principe bellante nullo modo dependeant, ob hanc causam omnem ex animo scrupulum, ac sollicitudinem deponere queunt, & facere reipsa consueverunt. Postremo Principes cum necessitas postulat, extemplo milites conscribere nequirent, si concedendum prius esset militibus, ut serio perpendant, an bellum ejusmodi defensionis, sive offensionis cum æquitate conjungatur.

18. Hæc

a *Schmalzgrueber eod. tit. 12. lib. 5. Decretal. num. 133.* b *De Jure belli, & pacis lib. 2. cap. 23. n. 13.* c *In Instit. Juris naturæ, & gentium lib. 2. Cap. 23. num. 16.*
d *Diana in edit. coordinata tom. 7. tract. 7. resol. 36.* e *In lib. 22. contra Faustum relat. in Can. Quid culpatur 23. quæst. 1.* f *In eodem loco resol. 38. & resol. 41.*

18. Hæc tibi afferenda putavimus, ut illud probetur, quod superius indicavimus, nempe: *Nam id bellum æquitatis legibus consentaneum existimari debet*. Postquam vero tibi satisfecimus, nunc superest, ut nostras aliquas difficultates exsolvamus. Ac primum Monacellus [a] Romanæ Curiæ peritissimus hæc scripta reliquit: *Clericus, qui militiæ nomen dedit, & armatus in bello servivit, stipendium accepit, & expeditionibus militaribus se associavit, indiget dispensatione ab Irregularitate incursa, licet moraliter certus sit, neminem mutilasse, læsisse, aut occidisse*. Eadem prorsus verba Schmalzgruber [b] commemorat, & ambo testantur id sancitum fuisse a Sacra Congregatione Concilii die 13. Januarii anno 1703., cum Iprensis Causa proposita fuisset. Insuper certum est in Romana Curia, Clericum Beneficio, vel Pensione præditum *ipso jure* illis spoliari, si inter milites cooptatur, quamvis in nullo se conflictu immisceat, sive (ut Curiæ verbis utamur) *etiamsi sæva non exerceat* [c]. Immo cum in dubium vocaretur, an eadem pœna irrogari deberet Clerico, qui inter Pontificis milites adscribitur, *& sævà non exercet*; improbata fuit opinio Cardinalis de Luca, & Clericum ejusmodi Beneficio, vel Pensione destitutum *ipso facto* Sacra Congregatio constituit *die 13. Novembris anno 1737. in Causa Ulyssiponensi Orientalis Pensionis*, uti recens Secretarius sapienter evulgavit; *& die 11. Maji anno 1716. in Causa Perusina Pensionis coram Herrera*. Porro hæc decisio inter cæteras ejusmodi Herreræ typis editas enumeratur, eamque Fargna commemorat [d], quem sane nominamus libentissime, eo quod studiis nostris interfuerit, cum Romæ immoraremur.

19. Proculdubio Sacram Concilii Congregationem maximi facimus, in qua magnam vitæ partem impendimus, cum pro tenuitate nostrarum virium Secretarii munere fungeremur. Attamen ex longa experientia deprehendimus ejusdem Sacræ Congregationis sententias temere in medium proferri ab illis, qui nunquam ipsas viderint, eosque plerumque decipi. Quare sapientes viri admiratione maxima corripiuntur, dum audiunt aliquid inusitatum a Sacra Congregatione fuisse sancitum. Itaque ut obsecundaremus intellectui, qui voluntati obluctabatur magnopere propensæ ad observantiam erga Sacram Congregationem, ex actis desumendam putavimus sententiam ejusdem Congregationis, de qua sermo est, idque minime supervacaneum fore ducimus, uti paulo inferius demonstrabimus.

Ipren.

a *In formul. Legali tom. 2. tit. 13. formul. 3. n. 27.*
b *Eodem tit. 12. num. 136.*
c *In decis. 69. et decis. 216. coram Cardinali Celso.*
d *De Iurepatr. part. 2. can. 26. cas. 2.*

Ipren. Irregularitatis.

Henricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine constitutus, & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Ipren. alias sæculari militiæ nomen dedit, ac arma tulit pro servitio Regis Catholici in Germania inferiori se immiscendo in variis bellicis expeditionibus, in quibus, ut moris est, homicidia, furta, rapinæ, incendia, aliaque hujusmodi secuta fuerunt, absque eo quod tamen quemquam interfecerit, aut mutilaverit, & deinde forsan in suis Ordinibus, non tamen in contemptum clavium, se exercuit. Cupiens autem ad Sacrum Præsbyteratus Ordinem promoveri supplicem Sanctissimo porrexit libellum pro absolutione cum rehabilitatione, & dispensatione ad Ordines & Beneficia, dubitans, ne ex causa præmissa aliquam Irregularitatem contraxerit: illoque ad hanc Sacram Congregationem, & ab ista ad Episcopum pro informatione remisso, iste de expositorum veritate testatur, & ait, oratorem ex levitate animi prædicta perpetrasse, sed metu Irregularitatis incurrendæ sclopum semper in aerem explosisse, ne ali. quem occideret, eumque moraliter certum esse, neminem occidisse, mutilasse, aut etiam læsisse: & a tempore, quo arma tulit, nunquam Altari ministrasse, nec ullas sui Ordinis functiones exercuisse, quod juramento declaravit coram eodem Episcopo. Testatur insuper, illum a tribus annis ad meliorem frugem reversum, pœnitentiæ signa dedisse, & ab anno commoratum esse in Seminario, in quo etiam de præsenti reperitur, spiritualibus exercitiis, ac studiis vacando, proindeque eumdem petita gratia dignum censet.

Proposita igitur Causa per supplicem libellum, duabus vicibus rejecta fuit instantia, nempe sub die 21. Maji 1701. & 17. Decembris ejusdem anni, ac postremo sub die 30. Septembris proxime præteriti rescriptum fuit: Expectet: Modo autem post lapsum fere quinque annorum prædictus Orator supplex redit ad EE. VV. instando declarari.

Primo, an indigeat dispensatione, & quatenus affirmative.

Secundo, an sit concedenda in casu &c.

Die 13. Januarii 1703. Sacra Congregatio Concilii respondit affirmative ad utrumque.

20. Examinemus accurate, quid inter Monacellum, Schmalzgrueber, ac Sacræ Congregationis sententiam ab ipsis prolatam intersit. Illi de Clerico verba faciunt: *Clericus; qui militiæ nomen dedit*. Sacra autem Congregatio de Diacono: *Enricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine constitutus*. Equidem Clerici nomine Diaconus etiam juxta Canones intelligitur, tamen usitato vocabulo is Clericus appellatur, qui solum primam Tonsuram, aut minores Ordines accepit: Insuper Sacra Congregatio Beneficium commemorat, quod illi tamen prætereunt: *Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Iprensis*. Iidem Scriptores generatim solum affirmant certum esse, a Clerico neminem manu sua fuisse interfectum. *Licet moraliter certus sit neminem, mutilasse, læsisse, aut occidisse*. At Sacra

Con-

Congregatio, quæ etiam verba diligenter expendit, speciem hujusce certitudinis exponit, prout supplex orator declaraverat: *Metu Irregularitatis incurrendæ sclopum semper in aerem explosisse, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum esse, neminem occidisse, mutilasse, aut etiam læsisse.*

21. Equidem Sacra Congregatio haud probat hanc certitudinem, quam orator attulerat, sed tantum memorat ab illo expositum fuisse, quod a cædibus abstinuerit, eo quod sclopetum suum semper in aerem disploserit: id autem vix intelligi potest: cum enim de pluribus expeditionibus, pluribusque conflictibus res agatur, in quibus animi vehementer commoveri solent, quis unquam affirmare certo, ac reipsa possit semper in aerem sclopetum se explosisse; ideoque cædem nemini intulisse? Porro duobus modis id contingere potest, nempe, aut linea verticali, aut curva sclopetum exploditur. Si primum fiat, globus plumbeus in altum sic impellitur, ut decidens aliquem graviter queat offendere. Si vero secundum fiat, experientia satis ostendit tantam inesse vim, tantumque impetum globis plumbeis, qui hoc pacto vibrantur, ut mortem aliquando inferre possint, quod revera contingit militibus in posteriore acie collocatis, qui vulnerantur ab ignitis globulis, qui ab hostibus non quidem verticali, sed curva linea emittuntur; hanc autem rationem explodendi sclopetum a Diacono servatam fuisse in suis expeditionibus verosimile videtur. Nam miles, qui verticali linea sclopetum semper exploderet, pœna immunis nequaquam discederet.

22. Cum hæc ita se habeant, si Monacellus, ac Schmalzgrueber aliquid statuere volebant ex ea sententia Sacri Concilii Congregationis, aliter se gerere debuerant. Nam exponi necesse fuerat a sacra Congregatione judicatum fuisse dispensationem ab Irregularitate necessariam Diacono Canonico, qui militiæ nomen dedit, bellicis expeditionibus pluries interfuit, & tamen affirmavit a cædibus se abstinuisse, eoquod sclopetum semper in aerem disploserit. Si illi hoc modo scripsissent, tum facile quisquis dignoscere potuisset, id Clerico, de quo verba instituimus, nihil prorsus adversari. Siquidem ipse prima solum Tonsura, ac minoribus Ordinibus initiatus fuit, nulloque Beneficio præditus, qui uni tantum belli expeditioni se immiscuit; & ideo pro certo magis affirmare potest, quod neminem manu sua interfecerit, mutilaverit, aut læserit, quia sclopetum suum nullo modo explosit.

23 Responsum Honorii III. superius allatum [a] pro Sacerdote datum fuit. Quare suspicari aliquis poterit nihil penitus referre ad quæstionem, quam modo pertractamus, Ordinis Sacri rationem, ac titulum, qui Clericum minoribus Ordinibus præditum a Clerico Sacris Ordinibus initiato secernit. Ut res plane expendatur, illud advertendum est, quod Theologi docent, nempe, discrimen esse inter eum, qui militiæ

a *In cap. Petitio de homicidio.*

tiæ haud nomen dedit, ſed in conflictu ſolum militibus ſe adjungit, & in acie decertat, atque inter eum, qui inter milites adſcriptus bellum ingreditur, etiamſi cum hoſte manum non conſerat. Inquiritur ergo, an Clericus ad ſacros Ordines aſſumptus, qui militiam profitetur, Irregularitati ſit obnoxius[a]. Ac primum unanimes Theologi fatentur, levem ſolummodo culpam admitti a Clerico, qui ad minores Ordines exceptus, inter milites ſponte cooptatur; lethali vero culpa vacuum non eſſe Clericum, qui Sacris Ordinibus ornatus militiam amplectitur[b]. Eamdem pariter culpam tribuendam Clerico exiſtimo, qui licet minores ſolum Ordines aſſecutus fuerit, Beneficium tamen poſſidet: Nam quæ illicita decernuntur Clericis ad Sacros Ordines evectis, eadem prorſus afficiunt Clericos, qui Beneficium habuerint: alias quoque rationes enumerat Schiara[c], Quapropter ſi Irregularitas in Eccleſiaſticos conſtituitur, qui militiam ſuſcipiunt, illi ſolum Clerici intelligendi ſunt, qui Sacris Ordinibus initiantur, aut Beneficium aliquod obtinent. Nam res agitur de Irregularitate *ex delicto*, non *ex defectu*. Illa vero criminis gravitatem pro certo habere debet, ſive *Cenſura* putanda ſit, quemadmodum Thomiſtæ contendunt, ſive, ut aliis placet, gravis tantum pœna Eccleſiaſtica.

24. Neque hic ullam vim habet, quod ſuperius dictum eſt, Beneficiis nempe, ac Penſionibus *ipſo facto* deſtitui Eccleſiaſticum, qui ſe inter milites adſcribit. Quippe id Romanis a Pontificibus decernitur, ac potiſſimum a Sixto V.: neque Irregularitatem conſequitur jactura Penſionum, ac Beneficiorum. Nam Irregularis etiam *ex delicto* niſi forte ob militiam id obvenerit, ſuas Penſiones, ac Beneficia retinet, donec interpoſita Judicis ſententia, ſpoliatus ipſis declaretur; & priuſquam Judex hanc ſententiam pronunciet, jure poteſt Eccleſiaſticus ſua Beneficia alicui dimittere, uti clare deprehenditur *ex Cap. ex litteris, de exceſſibus Prælatorum*, idemque Gibalinus fuse demonſtrat[d].

25. Inquirunt Theologi, utrum Irregularis judicandus, vel immunis cenſendus ſit aliquis, cum delictum in dubium vocatur, & quæſtionem hoc pacto dirimunt, ſi dubio, incertoque crimine *in Forum externum* Irregularitas deducitur, ut pœnæ ſtatuantur, nempe, ut Clericus ſuo carere Beneficio declaretur, tum nulla Irregularitas præponenda eſt, ob eam cauſam, quod nequaquam licet certam pœnam pro incerto crimine conſtituere. Sin autem res agitur de Irregularitate *pro interiori Foro*, nempe, ut Clericus ab exercendis ſuis Ordinibus abſtineat, & ne ad alios aſſumi contendat, tunc Irregularitas pro certo habenda eſt; nam cum

a *In Canon. Si quis in vocabulo militaverit diſtinct. 51. Theſaurus de pœnis Eccleſiaſt. part. 2. cap. 1. in vocab. Bello.* b *Lorca in 2.2. Divi Thomæ quæſt. 40. art. 1. ſect. 3. diſp. 51. num. 12. Caſtropalaus in tom. 1. tract. 5. diſp. 5. punct. 6. num. 5. Card. de Lugo in ſuis Reſponſ. Moral. lib. 5. dub. 14. Diana in edit. coordin. tom. 7. tract. 7. reſol. 52.* c *In ſua Theolog. bellica tom 1. lib. 2. diffic. 2. num. 6.* d *De Irregulor. cap. 2. part. 3. conſectar. 5.*

cum dubia res videtur tutior pars est eligenda [a]. Porro hæc sententia Clerico, de quo verba facimus, tum *in Foro externo*, *tum in Foro conscientiæ* plurimum suffragatur. Etenim *in Foro externo* certum prorsus esse debet, quod neminem occiderit, aut mutilaverit; de qua re nihil omnino ipse dubitat, cum tormentum suum nunquam exploserit; *in Foro conscientiæ* rei dubietas satis esse putatur, quæ sane dubietas penitus eximitur ob certissimam illam cognitionem, quam modo exposuimus. Postremo Benedictionem nostram tibi impertimur.

INSTITUTIO CII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, & Parochis diœcesanis, teneri singulos Archipresbyteros indicere cœtum, in quo morales quæstiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos, & Confessarios ad eosdem cœtus convenire debere. Transmittenda esse ad P. Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita. Muneri suo deesse illos omnes, qui gerunt curam animarum, nisi scripta exhibeant eorum nomina, qui Paschali præcepto minime paruerunt.

1. Fateri revera possumus omnem curam impendisse, statim ac pervenimus in hanc Sedem, & etiam sanxisse, ut conventus haberentur ad examinandas Theologiæ Moralis quæstiones, ac deinde Parochi his cœtibus peractis ad Pœnitentiarium huic negotio præpositum mitterent responsa, quæ probata, & constituta fuerint. Quippe non ignoramus quantam utilitatem Ecclesiasticæ disciplinæ conferant cœtus ejusmodi, qui per diœcesim indicuntur. At quoniam superiori tempore hæc quidem responsa Pœnitentiario tradi consueverunt, ita tamen ut semper incertum esset, an illa veritati consentanea forent, ideo Pœnitentiario ipsi præcepimus, ut post accuratum examen typis evulgaret, quid reipsa propositis quæstionibus respondendum videretur, ut illi nempe, qui falsam sententiam protulerint errorem agnoscant, qui vero sapienter judicaverint, quadam voluptate recreentur. Hæc omnia continentur in Decretis, quæ in lucem edidimus, & ad Parochos transmitti curavimus die 22. Novemb. 1721.

2. Quidquid ipsi polliciti sumus, diligenter peractum fuit; nam Pœnitentiarius designatus quotannis promulgare responsa, quæ paulo ante exposuimus, non prætermisit. Attamen non sine gravi animi nostri mœrore fidem, ac diligentiam aliorum commendare non possumus; quinimmo queri debemus, quod in hac diœcesi plures jussis nostris parere recusaverint, & nunc etiam illa facere negligant.

a *Cap. Ad Audientiam, & cap. significasti 2. de homicidio. Eodem cap. Ad audientiam. Abbas num.2. Marian. Socin. num.18. Ostien. num.1. Joannes Andreas num.7. Fagnan. num.2. & seqq. Barbosa num.2. & 3.*

3. Id vero desumitur apertissime ex eo, quod nonnulli Parochi coetus præscriptos cogere, & multi alii Sacerdotes Confessarii ad illos convenire omiserint, quamvis interesse deberent; & satis esse putaverint ad illum, qui coetui præsidet, pagellam mittere, in qua sententiam suam descriptam affirmarent. In hac dioecesi alii quidem Archipresbyteri subjectos habent Parochos, alii tamen nullos ditioni suæ Parochos adjunctos habent, & solum Titulares Archipresbyteri nuncupantur, quos vel Decessores plerumque nostri, vel nos ipsi constituimus. Cum Parochus aliquis titulum Archipresbyteri a nobis expetivit, cavendum duximus, ne ipse immunem se, ac liberum a coetibus Ecclesiasticis arbitraretur, sed nobis pro certo responsum fuit, illum etiam daturum esse operam, ut coetus ejusmodi cogeret, & Sacerdotes, atque Confessarios suæ Parochiæ ad illos convocaret. Quare id munus eidem Parocho injunximus, cum diploma pro conferendo Archipresbyteri titulo obsignavimus; nunc autem compertum reipsa fuit, ipsos huic præscripto muneri haud satisfacere, cum in eorum ditione nulli alii Sacerdotes versentur præter Capellanum (si tamen aliquem Ministrum sibi adjunxerint): postremo (ut reliquas etiam corruptelas enumeremus) indicem illorum percurrimus, qui responsa propositis in conventu quæstionibus ad Poenitentiarium haud miserunt, & octo deprehendimus Archipresbyteros, qui id facere contempserunt annis 1738., & 1739.; insuper alios viginti novem Archipresbyteros, qui ab anno 1739. munus ejusmodi ad hanc usque diem detrectarunt, etiamsi annus ad finem prope jam pervenerit; certumque illud sit, quod hi Conventus Ecclesiastici mensibus Novembris, ac Decembris omittuntur; nam ante illud tempus convocari solent, ut hyemis viarumque incommoda declinentur.

4. Deus bone! Adeone arduum, ac difficile videtur Theologiæ Moralis quæstiones coacto coetu pertractare, ea conditione pariter adjecta, ut illis mensibus, qui minus incommodi afferant, iidem coetus indicantur, modo tamen anno peracto omnes præscripti conventus habiti fuerint? Id enim permittunt Decreta, quæ nuper commemoravimus, & quæ die 22. Novembris anno 1731. evulgata fuerunt, licet plures aliæ Dioeceses eos coetus in singulas hebdomadas præscribere consueverint. Novum & inusitatum est tot Sacerdotes reperiri, qui pedibus conterant Episcopi sui mandata, quæ haud temere, & inconsulto, sed juxta Ecclesiæ disciplinam, atque instituta ab ipso sanciuntur, quamvis etiam iidem Sacerdotes in Sacra Ordinatione Decretis ejusmodi observantiam polliciti fuerint: *Promittis mihi, & Successoribus meis reverentiam & obedientiam? Promitto*. Equidem P. Ludovicus a Ponte votum reipsa implicitum illis verbis asseruit, cum Pastori suo promissum illud præbeatur, qui Deum ipsum exhibet, ejusque personam in terris sustinet [a]. Incredibile pene est inter Sacerdotes etiam, qui virtutem excolunt, & se omni pror-

[a] *In Tractatu de perfecto Sacerdote cap. 12. §. 2.*

prorſus macula immunes exiſtimant aliquos non deeſſe in ea cogitatione ſolum defixos, ut Paſtoris ſui juſſa quocumque modo eludant, eaque ſubdolis, & ineptis rationibus interpretentur tanta animi quiete, ac lætitia, quæ etiam ex oris ſerenitate deprehenditur, ut peritiſſimo Mathematico conferri poſſe videantur, qui poſt aſſiduos labores, diuturnaſque vigilias circuli quadraturam detexerit. Poſtremo inuſitatum videtur, quod plures ex noſtro Clero Sacerdotes, Parochi, & Archipresbyteri acerrime in prima acie arma ſuſcipiant pro tuenda ignorantia, cui nos bellum indiximus, quod ſane omni ſtudio proſequemur, donec hac mortali aura fruemur. Revera pro ignorantia decertant, qui remedia impediunt ad eam expellendam neceſſaria; nec fortaſſe unquam revocarunt in mentem, quod ipſi ſæpius in Evangeliis legerunt, nempe, ſi cœcus cœcum ducat,ambos in foveam cadere.

5. Sed jam præcepta poſt exclamationes ſtatuenda ſunt, quæ omittere non licet, ne muneri noſtro deeſſe videamur. Primum igitur, ſingulis Archipresbyteris præcipimus, ut ſingulis menſibus cœtus pro examinandis Moralis Theologiæ quæſtionibus indicant, edictumque renovamus die 22. Novembris anno 1731. promulgatum, iterumque permittimus, ut illis menſibus hi cœtus ſtatuantur, qui minus incommodi ſint, dummodo labente anno præſcriptus cœtuum numerus abſolvatur. Secundo, præcipimus Archipresbyteris, Parochis, ac Sacerdotibus Confeſſariis, ut ſimul ad eoſdem cœtus conveniant; & pro certo teneant haud ſatis eſſe, ſi reſponſum ſuum, ac ſententiam ſcriptam tranſmittant, niſi forte legitimum impedimentum interveniat, nempe, ſi gravi morbo laborantibus operam ſuam præſtare debeant, vel ipſi vera ægritudine retardentur. Epiſcopus Petricorienſis typis dedit conventus Eccleſiaſticos in ſua Diœceſi peractos, & poſt trecentos annos eam conſuetudinem illic inſtitutam teſtatur. Illam vero præ cæteris utilitatem deſumi commemorat, quæ præcipitur ex ſermonibus poſt ſolutam quæſtionem fieri ſolitis, ex quibus non ſemel ſententiæ æquitati minus conſentaneæ corriguntur aliorum opinionibus, quæ ad veritatem magis accedunt. Plerumque etiam ſeveritas illorum, qui acriori ſtudio Eccleſiaſticam diſciplinam expetunt, ab aliis temperatur, qui prudentiæ laude, atque experientia magis excellunt, quemadmodum idem Epiſcopus in libri Præfatione recenſet. Hæc ſatis oſtendunt nihil prodeſſe, ſi reſponſa ad cœtum ſcripta mittantur. Nam qui abſens eſt, ſatisfacere nequit iis difficultatibus, quæ ab aliquo fortaſſe in medium proferuntur, neque aliorum rationibus adductus opinionem ſuam deponere. Tertio, Titulares Archipresbyteros magnopere hortamur ſibi deligere alium Archipresbyterum non Titularem, ad quem ſe conferant cum ſuis Capellanis, aliiſque Parochiæ ſuæ Confeſſariis, quoties cœtus Eccleſiaſticus ab illo convocabitur; vel alteri Titulari Archipresbytero ſe adjungant, cum cœtus eoſdem ſingulis menſibus inſtituunt; neque enim cœtus reipſa nuncupari debet, cum ſolus

His verbis usi non fuissemus, nisi gravis Auctor Ecclesiasticus eos prius attulisset, cum hoc idem argumentum pertractaret [a].

7. Quæ huc usque diximus, cœtus habendos, & responsa ad Pœnitentiarium mittenda satis ostendunt, ac constituunt, tamen haud consulunt gravissimæ corruptelæ, ob quam Parochi, & Confessarii ad eosdem cœtus minime conveniunt, & cæteri omnes, qui id facere debent juxta Decreta, quæ anno 1731. confecta sunt. Quare renovamus ea, quæ tunc præscripta fuerunt, nempe, ut ille in cujus ædibus, vel Ecclesia cœtus cogitur, præsentes accurate describat, & absentes etiam cum iis causis, & impedimentis, si quæ afferent, quibus adducti, ad conventum cum reliquis accedere nequaquam potuerint: deinde, cum responsa ad Pœnitentiarium mittet, eos pariter nominabit, qui cœtui non interfuerint, ut pœnas arbitrio nostro decernamus, & salutarem quoque medicinam ipsis adhibeamus. Nam Confessarios, cum ad facultatem prorogandam accedent, examine severiori excipiemus. Parochos autem ad novum examen vocabimus, si pervicaces his jussis faciendis deprehendamus: vel enim mandata nostra despiciunt, vel adeo torpescunt otio, ut nullam studiis Ecclesiasticis excolendis operam præbere velint; equidem primum suspicari nullo modo possumus, sed potius oscitantem socordiam, ex qua magna rerum ignorantia dimanat, ideoque novum illis examen indicere juremerito possumus, sive Parochiam a nobis, sive a Decessoribus nostris obtinuerint.

8. Episcopus Petricorii eo loco, quem superius nominavimus, maximas agit gratias illis Ecclesiasticis, qui cœtus ejusmodi vel coegerint, vel iisdem interfuerint; deinde se graviter animo perculsum fatetur aliorum causa, qui idem Institutum neglexerant. Ejusdem Episcopi exemplum imitamur, eisque gratias singulares persolvimus, qui munere hoc suo perfuncti sunt; sed nobis dolendum non est ob illorum pudorem, ac verecundiam, qui ad eos cœtus perraro accesserunt. Nam jure quidem suspicari nobis licet, nullo pudore affici, qui hanc disciplinam, & Institutum contempserint, quin etiam ob pervicaciam insolenter se jactare: ideoque noster animus frustra mœrore tabesceret.

9. Venerabilis Dei Famulus Joannes de Ribera Patriarcha Antiochenus, & Episcopus Valentiæ misit ad Concilium Provinciale Salmanticæ coactum, libellum plenum sapientissimis monitis, quæ ad Episcopos pertinent. Is libellus typis a Cardinali de Aguirre traditus fuit [b]. Præ cæteris autem illud potissimum admonetur [c]: *Mittat frequenter Episcopus epistolas encyclicas, qua Clericis, qua Curatis, qua vero Locorum Incolis, omnes exhortando, ut eorum officia diligenter adimpleant*. Id profecto salutare consilium pluries secuti sumus, sed, ne molestiam, ac fastidium Parochis hujus Diœcesis afferamus, ac ne novas encyclicas litteras confi-

cia-

a *Petrus Blesensis epist. 79.* b *Tom. 4. Conciliorum Hispanorum.*
c *Pag. 99.*

ciamus, aliquid hic breviter superaddemus, quod sane aliud argumentum, sed haud minoris utilitatis, complectitur.

10. Institutionem quinquagesimam quintam promulgavimus die 10. Martii anno 1736., ubi de Paschali præcepto verba facientes, hæc decrevimus: *Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt illorum nomina Patri Pœnitentiario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare, ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium Patrem Pœnitentiarium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut si ob singularem Dei misericordiam præceptum ejusmodi nemo violaverit: ipsius Pœnitentiarii jussu ad pronunciandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.*

11. Porro id alienum non est a Synodo Decessoris nostri cap. 3. lib. 2. Attamen quadraginta tres Parochi Diœcesis eorum nomina nondum exhibuerunt, qui in Paschate hujus anni 1739. Divinam Eucharistiam perceperint.

12. Jam facile perspicimus, quid respondeant, nempe, in suis Parochiis neminem versari, qui Paschali præcepto non obtemperaverit. Sed quo tendat hæc animi lenitas, ac moderatio, a nobis patienter intelligant; omittimus contemptum, quo jussa Pastoris sui hac ratione prosequuntur.

13. Decessor noster singulis Vicariis Foraneis præcepit epistolam singulis mensibus scribere, qua admonerent, an aliquod scandalum in ipsorum ditione contigisset. Id etiam adjungitur iisdem literis, quibus Vicarii Foranei constituuntur. Hæc optima consuetudo paulatim obsolevit, ita ut solus Archipresbyter, ac Vicarius Foraneus Treppii in finibus Diœcesis, ac ditione Florentina primum hoc Institutum constanter retineat. Id cæteri facere prætermiserunt ob eam causam, quod nihil mali obtigerit, ut literæ scribendæ viderentur. Utinam a veritate alienum hoc non esset! sed illi vehementer errant. Nam gravissima facinora sæpe committuntur; quæ tamen Vicarii Foranei dissimulant, nec de illis certiores nos faciunt, ita ut abstinere a literis conscribendis non indicet quidem disciplinæ, morumque integram observantiam.

14. Hoc sane exemplum nos magnopere perterret, adducitque, ut pro certo habeamus plurimos fore, qui Paschali præcepto minime pareant, si consuetudo scribendi de medio auferatur ob eam rationem, quod populus omnis obtemperasse præcepto ejusmodi censendus sit, cum nullæ a Parochis literæ redduntur. Ipsi vero scribere cessantes nos etiam monere negligent, si aliquis in Paschate ad sacram Eucharistiam non accesserit.

15. Quapropter his nostris literis præcipimus Parochis omnibus, qui anno 1739. ad Pœnitentiarium nequaquam scripserint eorum nomi-

na,

na, qui Paschali percepto non obtemperaverint, vel ipsum Pœnitentiarium non admonuerint ab omni populo perceptam esse Eucharistiam, præcipimus, inquam, huic muneri satisfacere, priusquam mensis Januarius anni ineuntis 1740. absolvatur, & in posterum id peragendum a singulis Parochis infra octavam Ascensionis Domini perpetuo decernimus. Qui hæc jussa non fecerit, pœnas illi arbitrio nostro irrogabimus; interim vero sex Romana scutata persolvet, quæ a nobis pro Locis Piis sublevandis conferentur.

INSTITUTIO CIII.

Norma quædam præscribitur pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia haberi consueverunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis discutiantur. De his, qui cœtibus hujusmodi interesse tenentur. Utrum omnes qui Canonici dignitate insigniti sunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adstringatur. Utrum Confessarii Regulares ad excipiendas Laicorum Confessiones approbati, hosce Ecclesiasticos conventus adire teneantur.

1. Quamvis in XXXII. Institutione promulgata die V. Septembris anno MDCCXXXIV. normam aliquam præscripserimus pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia fieri consueverunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis examinentur, tamen perpauca necessario addenda sunt.

2. Ac primum, monemus omnes, qui convenire debent, ne id facere prætermittant, iterumque in delinquentes easdem pœnas innovamus, quas jam constituimus.

3. Sed quoniam nonnulli se immunes putant, in fine harum literarum indicem eorum subjiciemus, qui cœtibus iisdem interesse omnino debeant.

4. Secundo, qui tenetur ad hos cœtus Ecclesiasticos accedere, ille permaneat, donec universa concio dimittatur. Quippe, *non dicitur venisse, qui non stetit*: nec discedat loco, statim ac ab urna nomen illius extractum est, qui propositæ quæstioni respondeat. Nam quisque intelligat necesse est, quibus argumentis eadem quæstio declaretur, quid deinde P. Theologus, & nosmetipsi superaddamus. Qui non paruerit, pœnis iisdem obnoxius sit, quæ in absentes ab his cœtibus sanciuntur.

5. Tertio, qui cum reliquis in cœtu versatur, donec tota res peracta fuerit, modestiam præseferat, mentemque, intendat; neque ob insitam socordiam eos corporis motus imitetur, qui ob naturales causas fiunt ab animantibus, dum in machina pneumatica concluduntur, quemadmodum nos ipsi non semel inspeximus.

6. Quarto, qui quæstioni respondet, haud novis, & insolitis opinio-

nionibus adhæreat, ſed illas potiſſimum, quæ præſtantium virorum auctoritatibus magis innitantur, quam ſane viam magna cum doctrinæ laude P. Theologus inſiſtit.

7. Quinto, curam aliquam impendant omnes, ut ſententiam ſuam clarius exponant. Quæſtionem prius declarent; reſponſum deinde ſubjiciant, illudque ſuis rationibus confirment, ac poſtremo diluant argumenta, quæ contraria eſſe videntur. Nam ſi confuſe, & incondite ſimul omnia permiſceantur, difficile prorſus eſt intelligi, quæ in medium proferuntur. Illud pariter monendum ducimus, ut ex gravioribus Theologis auctoritates deſumantur, certaque de illis cognitio prius comparetur: etenim non ſemel Canones afferri deprehendimus, qui in tota juris amplitudine haud continentur. Sæpius pro noſtra mediocri experientia juris Pontificii ea nobis voluntas inceſſit, ut Canones illos omnino falſo, vel peſſime exſcriptos oſtenderemus, ob eam rationem, quod notis compendiariis ab Auctoribus editos deſcribere neſciverint.

8. Poſtremo, cum tot Parochi, & Sacerdotes Confeſſarii, iis omnibus, quæ ſuperius enumeravimus, accuratiſſime ſatisfaciant, reliquos hortamur, ut ipſorum exempla ſibi ante oculos proponant, non vero imitentur eos, qui unum, vel plura ex iis, quæ nuper indiximus, prætermittunt.

9. Sed jam illos recenſeamus, qui his cœtibus intereſſe debent, in quibus de Moralis Theologiæ quæſtionibus ſermo inſtituitur. Itaque omnes id præſtare tenentur, qui vel Sæculares, vel Regulares animarum curam exercent. Neque hoc ſane in dubium revocari poteſt, cum Sac. Congregationis Concilii ſententiis comprobatum ſemper fuerit. Ut vetuſtiores prætereamus, illam tantum afferimus, quæ die 3. Septembris anno 1650. promulgata fuit his verbis: *Sac. Congregatio cenſuit, Epiſcopum cogere poſſe ad intereſſendum Congregationi caſuum conſcientiæ Parochos tam Sæculares, quam Regulares, curam animarum exercentes* [a].

10. Convenire etiam debent Sacerdotes ſæculares, licet cooptati inter Canonicos hujus Metropolitanæ, vel alicujus Collegiatæ Eccleſiæ, qui Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus adminiſtrant. Id quondam in Sacra Congregatione propoſitum, ſed nihil prorſus decretum fuit. Tandem poſt novam Diſquiſitionem, & examen reſponſum eſt etiam Canonicos Confeſſarios teneri, & præ cæteris Canonicum Pœnitentiarium. Quippe die 15. Martii anno 1692. [b] petitum illud fuit: *An Epiſcopus poſſit compellere Canonicos, Confeſſarios, cæteroſque Presbyteros Cathedralis ſub pœna pecuniaria, ut accedant ad Congregationem caſuum conſcientiæ*, Sacra autem Congregatio ita reſpondit: *Poſſe compellere omnes Sacerdotes ſæculares Confeſſarios, etiamſi ſint Canonici, cæteros vero non poſſe compellere, ſed hortari*. Monacellus alia Decreta commemorat, quibus Sac. Congregatio eamdem ſententiam confirmavit [c]. 11. De

a *Tom.19. Regeſt. pag.76. in Cauſa Foroſempron.* b *Tom.42. Regeſt. pag.147.*
c *Tom.1. ſui formul. legal. tit.3. formul.15. num.2. & 5.*

11. De Canonico Pœnitentiario satis constat ex auctoritate Cardinalis Petra, qui per plures annos Secretarii munus in Sac. Congregatione Concilii magna cum laude gessit, suisque præclaris in Apostolicas Congregationis sententias plurimum illustravit [a]. Porro ille perpendens certum, decretumque esse a Sac. Congregatione, ut sæculares Confessarii his cœtibus Ecclesiasticis interveniant, statim hæc superaddit: *Caterum ab inde citra eadem Sac. Congregatio censuit, Episcopum cogere posse* (ut iisdem cœtibus intersint) *nedum Parochos, sed etiam Confessarios sæculares: quod sane non solum procedit quoad eos, qui ex fundatione Beneficii, vel officii tenentur ad munus Confessarii, ut præ cæteris est Canonicus Pœnitentiarius; sed etiam quicumque alii Sacerdotes sæculares sine titulo, & voluntarie ad Confessiones ab Episcopo destinati*.

12. Alias pariter disputatum fuit, utrum Regulares Confessarii conventus eosdem pro examinandis Theologiæ Moralis quæstionibus coactos adire tenerentur. Cardinalis quidem Columna in sua Synodo ipsos impulit, ut id facerent [b]. Romanum quoque ultimum Concilium tit. 15. cap. 9. Regularibus Confessariis idem præcipit, nisi forte in suis Monasteriis cœtus ejusmodi statuantur. Attamen ex communi jure id necessario præstandum ab ipsis nequit affirmari, quamvis in Monasteriis non immunibus, sed Episcopi ditioni subjectis immorentur.

13. Nemo ignorat aliqua Regularium Monasteria jurisdictioni Episcoporum subjici ob eam causam, quod præscriptus ab Innocentio X. numerus Religiosorum virorum in illis non habeatur [c]. Quare Episcopus Forosemproniensis die 12. Maji anno 1685. illud petiit a Sac. Congregatione [d]: *Episcopus exponit, in Civitate Forosempronien. duo adesse Regularium Cœnobia, unum scilicet Minorum Conventualium Sancti Francisci, alterum vero Barnabitarum, quæ propter exiguum Religiosorum numerum inibi degentium subjecta sunt jurisdictioni Ordinarii ex Decreto sanctæ memoriæ Innocentii X. incipien. Ut in parvis: & licet dicti Religiosi hujusmodi subjectionem agnoscant, atque patiantur, qui tamen ex eis sæcularium confessiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem casuum conscientiæ, quæ singulis mensibus habetur, cuique Confessarii omnes intersunt, accedere renuunt; quocirca petit declarari, an prædictos Confessarios Regulares cogere possit ad interessendum præfatæ Congregationi casuum conscientiæ. Sacra &c. respondit Negative.*

14. Idem argumentum rursus propositum fuit in Sac. Congregatione, cum nos ipsi Secretarii munere fungeremur, ab Asculano Episcopo, qui exponens Ecclesiæ suæ statum, & conditionem, illud præsertim admonuit, plura in sua Diœcesi Regularium Monasteria inveniri sibi subjecta juxta Decretum Innocentii X., quod nuper commemoravimus; Regulares autem in ipsis degentes, qui sæcularium confessiones excipiunt, declinare a conventibus Ecclesiasticis, in quibus Moralis Theologiæ quæstio-

a *Tom. 4. pag. 460. Edit. Rom. num. 67.* b *Num. 8. Notificat.*
c *In Constit. ut in parvis.* d *Lib. 35. Decret. fol. 238.*

stiones examinandæ proponuntur. Quare idem Asculanus Episcopus exposcebat, an id præcipere posset in literis, quæ dari solent, cum facultas audiendi Confessiones illis concederetur. Nos profecto rationes omnes congessimus, quæ Episcopo suffragari possent; verum Sac. Congregatio die 12. Martii anno 1718. respondit, servari Decretum editum in Causa Forosemproniensi, de quo nuper mentionem fecimus.

15. Postremo, cœtibus iisdem necessario interesse non oportet reliquos Sacerdotes, qui ad confessiones excipiendas designati minime sunt, neque cæteros ex Clero sæculari; tamen id perutile foret ipsis, nec Episcopus prætermittere unquam debet eos vehementer hortari, ut conveniant, quod nos hisce literis libentissime facere intelligimus.

INSTITUTIO CIV.

De exercitiis spiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt. De utilitate, quæ ex illis dimanat. Quamobrem initio hujusmodi exercitationes fuerint excogitatæ. Et a quo præscribantur, & quo tempore. Ostenditur hoc Institutum observari tum Romæ, tum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excusationes, quæ adduci solent ab iis, qui sese ab hac pia consuetudine expedire velint.

1. QUisquis intelligere facile potest quam utile sit iis, qui ad Sacros Ordines assumi debent, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, ac Sacerdotium, in aliquem locum se recipere, antequam iis Ordinibus initientur, ubi sejuncti ab hominum commercio, Divinarum rerum meditationibus, piisque libris intenti, novi gradus sanctitatem, ac præstantiam familiaribus colloquiis assequantur, munera quoque percipiant, atque officia, quæ eodem cum gradu junguntur; Pœnitentiæ Sacramento animam expurgent iis maculis, quas toto vitæ cursu contraxerunt, ut veterem hominem exuentes novum induant; postremo vires suas ad trutinam accuratissime revocantes ad Sacerdotium ascendere non audeant, nisi animum satis compositum paratumque sibi ad eam dignitatem sustinendam agnoscant; quo sane pacto ad severampristini temporis disciplinam pro imbecillitate hujus nostræ ætatis conformantur, cum nempe irregularis putabatur, nec suscipiendis Ordinibus idoneus, qui post Baptismum lethale crimen admisisset: *Non eo tantum* (inquit S. Hironymus) *quo ordinadus est tempore sine ullo crimine sit, & præteritas maculas nova conversione diluerit; sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur.*

2. Initium hujus sacri recessus ad S. Augustinum referri posse videtur. Nemo enim ignorat, qui in Sacra Historia parumper versatus fuerit, primis, beatisque Ecclesiæ temporibus, si ipsius necessitas novum aliquem Sacerdotem exposceret, morem, institutumque fuisse, ut populus

pulus

pulus alicujus meritis, ac virtute adductus eum subito teneret, & Episcopo ordinandum inferret. Hac ratione S. Paulinus ad Sacerdotium evectus fuit, uti testatur ipse in epistola ad Alipium, quæ inter epistolas S. Augustini vigesima quarta recensetur: *Nam ego etsi a Delphino Burdigalæ baptizatus, a Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim subito inflammatæ plebis ordinatus sum*. Idem prorsus accidit Pauliniano S. Hieronymi fratri, cui manu injecta populus os occlusit, ne communi omnium voluntati reclamaret [a]. Quamvis autem post aliquod tempus consuetudo ejusmodi vetita fuisset ob gravissimas corruptelas, quæ inde manabant, uti desumitur ex fabula secunda Imperatoris Majorani, & melius ex epistola prima S. Leonis, tamen S. Augustinus post hæc Decreta per vim subito concitati populi Sacerdotio initiatus fuit a S. Episcopo Hipponensi Valerio. Possidius eidem S. Augustino coævus hæc omnia in ipsius vita commemorat [b]: *Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica necessitate de providendo, & ordinando Presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, & exhortaretur; jam scientes Catholici Sancti Augustini propositum & doctrinam, manu injecta (quoniam & idem in populo securus, & ignarus, quid futurum esset, adstabat) &c. Eum ergo tenuerunt, &, ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu & desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio & clamore flagitantibus, ubertim eo flente &c. & eorum, ut voluerunt, completum est desiderium*. Quare, cum hoc eventu impeditus se tantisper ante Sac. Ordinationem colligere non potuisset, ad eumdem Episcopum Valerium literas dedit, ut facultatem obtineret secedendi in remotum locum ab hominum societate, ubi per aliquod tempus, nempe usque ad Festum Paschatis (Ordinatus fuerat juxta Rivium initio Quadragesimæ) versaretur, piisque exercitationibus tempus illud conferret. Incertum sane est, an Valerius S. Augustini voluntati morem gesserit, vero tamen simillimum est, quod eidem permiserit usque ad Pascha Sacerdotis muneribus nequaquam perfungi. Id apertissime deprehenditur ex vita S. Augustini Gallice, & Latine conscripta, quam nuper P. Abbas Benvenuti ad hanc nostram vernaculam linguam reddidit [c].

3. Hæc sane spiritualium exercitiorum speciem aliquam præseferunt, quæ ante Sacram Ordinationem suscipienda indicuntur: etenim dubitari nequit, quin S. Augustinus idem consilium ante probaverit, quod peracta Ordinatione perfecit: sed hanc disciplinam recentioribus, magisque perspicuis monumentis explicemus. Ac primum S. Carolus Borromæus in quarto Concilio Provinciali, quod anno 1576. coegit, hæc præscribit: *Subdiaconatum suscepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui se ille suscipiendo sancte obstringit, ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori*

a *Epistola 60. apud S. Hieronymum.* b *Cap. 4.*
c *Lib. 3. cap. 4. num. 5.*

riori mente, ardentiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo Sacro Ordine initietur; aliquem semotum locum adeat, ubi ab omnibus curis, & occupationibus liber, cum omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenti conscientiæ discussione rite confiteatur, tum in salutaribus meditationibus, aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce & moderatore sibi adhibito religioso viro earum usu perito, quem Episcopus in primis probarit. In illis autem vel mense, vel longiori, breviorive tempore persistat, prout de moderatoris consilio Episcopus expedire curaverit. Quas item exercitationes eodem præscripto & modo, & tempore Diaconi, cum ad Sacerdotii gradum accessuri sunt, pie ineant, ac præstent.

4. Secundo, Sanctus Vincentius a Paulo anno 1628. cum Augustino Boterio Episcopo Bellovacensi censuit nihil conferre magis, ut Ordines ea pietate, ac Religione, qua opus est, Clerici accipiant, quam in aliquem locum procul a turba, ac negotiis secedere, ubi per decem dies pie, sancteque detinerentur. Qua de causa normam proposuit huic rei magnopere accommodatam, in qua rebus cœlestibus contemplandis, instructionibus audiendis, sanctis libris perlegendis, conscientiæ diligenter discutiendæ, sacris rubricis, ac Missæ tum privatæ, tum solemnis, Breviarii, & Romani Pontificalis cæremoniis addiscendis, exercendisque, diem totum accuratissime distribuit. Quapropter in Decreto Canonizationis, quod in appendice libri IV. de Canonizatione Sanctorum nos ipsi descripsimus [a], hæc habentur: *Ita Clericis in sortem Domini vocatis, qui in hujus mortalis vitæ terra deserta & inaquosa ad Altare Domini ministrantes verbo & exemplo, sanctæ Dei plebi tendenti ad Cœlestem Patriam, excusso Diabolicæ captivitatis jugo, præire debent, author fuit, ut priusquam ad Ecclesiasticos gradus ascenderent, a mundanis tumultibus in sanctam secedentes solitudinem, per aliquot dies Divinis rebus meditandis, contemplandisque, sui muneris officiis vacarent.*

5. Tertio, exponemus singularem utilitatem, quam dimanare ab his exercitationibus commemorat Ludovicus Abelly Episcopus Ruthenensis, & eidem Sancto Vincentio conjunctissimus: *In quamplurimis* (inquit) *diœcesibus ad hunc eumdem finem adhibentur illa, quæ communiter vocantur Ordinandorum Exercitia, quibus per decem, aut duodecim circiter dies, in unum locum convenientes ii omnes, qui ad Ordines recipiendos admissi sunt, variis exhortationibus, instructionibus, collationibus spiritualibus, aliisque piis & aptis exercitiis disponuntur &c. Et de his quidem Ordinandorum Exercitiis, quæ Spiritus Sanctus ultimis hisce temporibus suggessit, illud dicere sufficiat, vix explicari posse, quam eximios & uberes fructus producere soleant: ita ut, si eo quo deceat modo peragantur, sapientissimorum, & in rebus Ecclesiasticis expertissimorum virorum judicio, plerisque aliis modis deficientibus possint abunde supplere, quod experientia ipsa probatum est, & abunde probari potest* [b]. Quamobrem Romani Pontifices hac pia consuetudine magnopere probata indixerunt omnibus, qui aliquem ex sacris Ordinibus

a *To. VII. pag. 34.* b *In suo opere quod inscribitur Enchiridion Episc. sollicitudinis p. 179.*

bus exposcerent, hujusmodi exercitationibus antea decem dies impendere. Alexander VII. die 7. Aug. anno 1662. Ordinandis Romæ, & in sex Episcopatibus Suburbicariis ita præcipit: *Et nihilominus quoties aliquem ex Sac. Ordinibus suscipere voluerint, ad Sacerdotes ad id deputatos se conferant, a quibus decem dierum spatio ante Ordinationem in eorum domo inclusi, de omnibus ad rite percipiendos, & rite exercendos Ordines requisitis erudiantur*. Venerabilis Dei Servus Innocentius XI. interpositis literis Sacræ Congregationis pro Episcoporum, & Regularium causis designatæ, scripsit ad omnes Episcopos Italiæ, & Insularum adjacentium die 9. Octobris anno 1682. (quæ quidem literæ pluries editæ fuerunt, ac præsertim post Synodum Farfensem habitam a Cardinali Carolo Barberino [a]) quibus literis initiandos majoribus Ordinibus in tota Italia, & Insulis adjacentibus eidem Constitutioni Alexandri VII. subjectos pariter esse voluit, ac declaravit: *Sanctitas sua præcipit omnibus, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt, per decem dies spiritualibus Exercitiis ante Sacram Ordinationem vacare, eo prorsus modo, qui Romæ Ordinandis præscribitur in Constitutione 126. Alexandri VII.*. Idem per encyclicas literas Sac. Congregationis Concilii ad omnes pariter Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium die 1. Februarii anno 1710. Clemens XI. confirmavit [b]: *Præcipue vero iis districte injungit, ac præcipit, ut quæ dudum sanctæ memoriæ Innocentius XI. Pont. Max. per Eucyclicam Epistolam a Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium consultationibus præposita ad universos Italiæ, Insularumque adjacentium Episcopos datam die 9. Octobris 1682. quod hujusmodi spiritualia Exercitia a singulis Clericis decem dierum spatio, antequam ad Sacros Ordines assumantur, peragenda mandavit, exacte, ac inviolabiliter observari & exequi curent, & quos iisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minime operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus, & arceant.*

6. Postquam Alexandri VII. Constitutio evulgata fuit spiritualia Exercitia in ipsa proposita ad hanc usque diem diligenter servantur. Cardinales ipsi, ac Præsules quacumque dignitate præditi cum PP. Missionariis a S. Vincentio a Paulo institutis per decem dies iisdem mœnibus inclusi versantur, antequam singulos Ordines Sacros suscipiant, & piis exercitationibus per id temporis detinentur. Nos profecto per tot annos, quibus Romæ fuimus, in eo solum immutatam vidimus Alexandri VII. Constitutionem, quod, interposita Pontificis facultate, Domui eorumdem Patrum Missionis subrogatum fuerit Collegium Novitiatus Societatis Jesu, eo quod Confessarius alicujus Cardinalis, aut Præsulis in eo loco moraretur, adjecta tamen conditione, ut idem prorsus a negotiis secessus, & cætera omnia fierent, quæ superius enumeravimus. Aliquando contigit etiam, ut Pontifex ab aliqua Congregatione rogatus permiserit alicui Præsuli, qui publicis, & Ecclesiasticis negotiis im-

a *Pag.* 805. b *In suo Bullario pag* 547.

implicitus est, per exiguas horas e secessu prodire, ut iisdem negotiis expediendis præsens interesset, quod omnino necessarium videbatur. Id nobis ipsis evenit, cum inter Præsules, & Canonicos Basilicæ Vaticanæ cooptati pro aliquo Sacro Ordine suscipiendo ad Patres Missionarios secessimus.

7. In plures Italiæ Urbes, & Insularum adjacentium disciplina spiritualium Exercitiorum invecta, & penitus confirmata est, quibus Ordinandi simul inclusi dant operam, antequam Sacris Ordinibus initientur, uti Alexander VII., & aliorum Pontificum encyclicæ literæ decernunt. In hac vero Civitate ad hanc usque diem, cum generales Ordinationes haberentur, spiritualibus Exercitiis vacare certis quibusdam horis Clericis consueverunt in Ecclesia Regularium Barnabitarum, qui nostri Pœnitentiarii munere funguntur; at cum peculiares Ordinationes fieri deberent, ædes alicujus Parochi pro re peragenda eligebantur. Patres Pœnitentiarii hanc gravem provinciam uti cetera omnia landabiliter, & magno sane cum incommodo sustinuerunt. Quamquam enim plurimis aliis negotiis pro hujus diœcesis utilitate implicantur, magno studio, & singulari doctrina Ordinandos iis omnibus imbuerunt, quæ penitus animo defigere debent, priusquam ad Ordines excipiantur. Præsto semper fuerunt, ut confessiones etiam totius anteactæ vitæ exciperent; eamdemque viam alii Sacerdotes, quos paulo ante nominavimus, insliterunt. Cum tamen PP. Pœnitentiarii, & Parochi suis angustis domiciliis vix ipsi commode immorentur, ideo mœnibus iisdem inclusos detinere Ordinandos haud potuerunt, ex quo nonnullæ corruptelæ fluxerunt, quas hoc loco silentio libenter, ultroque præteribimus.

8. Patres Soc. Jesu Novitiatus sui mœnibus aliquos semper exceperunt, ubi liberius spiritualibus Exercitiis vacarent: sed id perpaucis, uti neminem latet, contingebat. Additis contiguis ædibus, ejusdem Novitiatus spatia magis amplificata sunt, & ante Ordinationem proxime peractam, quæ licet peculiaris, numerosa tamen fuit, dedimus operam, ut plures ad Subdiaconatum assumendi eo loco conclusi ad pietatem, & religionem per decem dies exercerentur. Idem indiximus nonnullis, qui Diaconatum, aut Sacerdotium petebant; & si qui jussa facere detrectarunt, paruimus mandato Clementis XI., quod nuper exposuimus, nempe *Et quos eisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minime operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus, & arceant*; licet piis Exercitiis alio in loco consuetum tempus impenderint, videlicet haud inclusi, & in Ecclesia Sacerdotis, quem veluti Ducem, & Moderatorem sumendum constituimus ab illis, qui jussu nostro in Collegium ejusdem Novitiatus se recipere nequaquam debebant. Quamvis enim piis Exercitiis decem dies insumpserint, tamen ab ea ratione, & loco, quem nos ipsi decrevimus, se alienos præbuerunt.

9. Ita-

9. Itaque, ut futuris Ordinationibus modus ſtatuatur, omnes ex Clero Sæculari, qui Subdiaconatum expoſcent, jubemus ad Domum Novitiatus Societatis Jeſu ſe conferre, ibique clauſos decem dierum ſpatio ſpiritualibus Exercitiis detineri. Idem indicimus Sacerdotium expetentibus, quibus ſecedendi tempus nos ipſi deſignabimus. Nam Sacerdotio initiandos tot quidem numero deligere optamus, quot capere idem Novitiatus percommode queat; incerti tamen ſumus, an ſemper id præſtare tuto poſſimus. Idem conſilium cum illis pariter ſequi maxime in votis habemus, qui Diaconatus Ordinem poſtulant; & fortaſſe Deus aditum patefaciet aliquando, ut illis quoque beneficium ejuſmodi comparetur. Interea ducti S. Caroli exemplo ſatis eſſe putamus, quæ pro futuris Subdiaconis, ac Sacerdotibus inſtituimus. Qui tamen ex Diaconis, aut Sacerdotibus intra Novitiatus ædes excipi, ac retineri non poterunt, ipſi per decem dies præſcriptos mane, & peracto prandio ſtatis horis ad eum locum ſe conferant, ut ſacris inſtructionibus interſint, aliiſque piis operibus, quibus Subdiaconi, ac Presbyteri incluſi tunc temporis exercentur. Id vero diligenter, accurateque facere non prætermittant. Quod ſi aliter contingat, eam legem, & inſtitutum Regularium imitabimur, qui cum per anni ſpatium Novitiatus ſeptis concluſi probari debeant, etiamſi parum decreti temporis intermittatur, ad vota ſolemniter nuncupanda Tyro nequaquam admittitur, ſed novus anni curſus ineundus ipſi proponitur. Nonnulli, ut alieno tempore Ordines ſuſcipiant, a Summo Pontifice Apoſtolicas litteras ſibi comparant, quæ extra tempora nuncupantur. Cum illæ a nobis executioni demandandæ ſint, monemus univerſos, qui eas litteras aſſequentur in poſterum, vel jam aſſequuti fuerint, ita tamen, ut Exequendæ adhuc ſuperſint, monemus, inquam, vacandum fore ipſis neceſſario ſpiritualibus Exertitiis, priuſquam ordinentur, in ædibus Novitiatus per eos dies, qui a nobis ſtatuentur. Ipſi quoque virum aliquem Religioſum ſibi invenient, cujus conſilio per illud temporis ſpatium dirigantur: etenim curam, & cognitionem noſtram in eo ſolum collocare volumus, ut virum ex ipſis idoneum ſeligamus, qui in Sacris Ordinationibus per quatuor tempora fieri conſuetis ordinandos ſpiritualibus Exercitiis detineat. Tandem illis omnibus, qui ob hanc cauſam ſecedere debeant, ſchedula tribuetur, ut in ædibus Novitiatus excipiantur, interpoſita tamen ea conditione, ut eodem tempore ſolvatur ea pecuniæ ſumma, quæ ad ipſos alendos ſtatuta eſt. Nam compertum jam, perſpectumque habemus copioſe, ac decenter per eos dies ſuppeditari omnia, quæ ad honeſtam vitæ ſuſtentationem requiruntur. Deſcribi autem curabimus eorum nomina, qui ſive Diaconi, ſive Sacerdotes in ædes Novitiatus recipi non poterunt, eumque indicem viro ſummæ probitatis, ac fidei committemus, qui diligentes, ac ſocordes accurate notabit. Hoc vero teſtimonium nos adducet, ut primos ad Sacram Ordinationem aſſumamus,

mamus, illosque rejiciamus, quos negligenter se gessisse deprehendemus.

10. Jam facili conjectura perspicimus fore plurimos, qui ut se his vinculis expediant, testimonia conquirent, ex quibus constet, eos sine gravi valetudinis incommodo per decem continuos dies angustis ædibus includi non posse; alii vero contendent tot, tantisque negotiis se implicari, ut per multos dies ea prorsus dimittere nequeant. Nonnulli paupertatem suam ita amplificabunt, ut se impares faciendis expensis, quas nuper explicavimus, omnino ostendant. Nec deerunt fortasse Sacerdotes etiam virtutis laude præstantes, qui nos libenter convenient, ut Ordinandos aliquos liberent ab iis, quæ antea statuimus.

11. Quapropter libere, ac perspicue responsum feremus. Illis certe, qui debilitandæ valetudinis causam objicient, ut pium secessum a nobis decretum effugiant, integram fidem præstabimus, tamen ad Sacros Ordines non esse idoneos affirmabimus, veluti qui insigni corporis deformitate notantur, aut qui pedibus nimis claudicant, quamvis ipsorum vitio id minime tribuendum videatur. Qui negotia sua pro impedimento in medium proferent, ita ut parumper illa intermittere, & spiritualibus Exercitiis posthabere per exiguos dies recusent, illos pariter a Sacris Ordinibus suscipiendis alienos esse fatebimur. Qui vero tam gravi egestate se opprimi nobis exponent, ut tenuem pro alimentis pecuniam, quam superius commemoravimus, impendere nequeant, reliquis omnibus prætermissis, quæ ad respondendum nobis suppeterent, illos potissimum redarguemus, quod in constituendo Patrimonio, aut explicandis Beneficii proventibus nos in errorem pertraxerint; nam fieri nequit, ut vitæ sustentandæ impar judicetur Patrimonium, aut Beneficium, quod juxta legem hujus diœcesis obtineatur. Quare ob illatam nobis fraudem indignos esse declarabimus, ut ad Ordines promoveantur. Tandem a præclaris Sacerdotibus, qui Ordinandos a proposito secessu immunes facere contendunt, veniam concedi nobis postulamus, ut de mortalium pia moderatione sententiam feramus nos, qui fere per viginti quinque annos consuevimus ad examen accuratissimum revocare virtutes heroicas, ac levissimas etiam culpas eorum, qui sibi comparata sanctitatis fama ex hac vita migrarunt. Itaque minime probari a nobis ipsorum perpetuam deprecationem libere fatemur, quæ magnum affert Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum. Id quidem ex animi lenitate quadam, & mansuetudine proficisci pro certo habemus, sed ultra limites æquitatis studium suum ipsi proferre videntur. Quæcumque, licet exigua causa, si boni speciem aliquam præseferat, satis ab ipsis putatur, ut Parochi longe a suis sedibus immorari queant, & Canonici cum reliquis ad Chorum convenire non teneantur. A Sacris Ordinationibus imperitos arcere severissimum esse judicant, si bonam indolem ostendant, & Ordinibus initiari vehementer expetant: id, inquam,

seve-

severissimum ab illis judicatur. Curam omnem, & studium conferunt, ut solvantur interstitia, eo quod in Episcopi voluntate id positum esse dictitant, fere ac si nulla causa intercedere debeat, ut ea facultate utatur Episcopus. Si illorum sententia probaretur, sine consuetis promulgationibus matrimonia plerumque fierent, licet duo Concilia generalia, Lateranense, ac Tridentinum illas præceperint. His omnibus, quæ huc usque diximus, & quæ dicenda adhuc superessent, pariter addatur facilitas, ob quam studiose contendunt, ne spiritualia Exercitia Clerici designatis ædibus inclusi peragant, antequam ad Ordines promoveantur. Ex his omnibus sine ulla Christianæ charitatis offensione quisquis facile deprehendet, Sacerdotes ejusmodi arbitrio nimium concedere, vel Sacros Canones, & Apostolicas Constitutiones ignorare (quod verosimilius est) & quam utilis, ac necessaria prorsus utrorumque cognitio habenda sit.

12. Jam satis sententiam nostram, nostraque decreta exposuimus. Ipsa quidem haud nobis, velut auctoribus tribuenda sunt, qui solum ea promulgamus, sed Apostolicæ Sedis auctoritati, ex qua principium & originem desumpserunt, uti paulo ante demonstravimus. Cum vero superiori tempore ad hanc usque diem plene observata non fuerint, exequutioni tradi quoquo modo incipient, dum nos hanc Sedem occupabimus, ac fortasse Deo Opt. Max. juvante vim totam deinceps obtinebunt. Clerici pro ecto nostri maximas Deo gratias persolvent, quod hoc tempore ad Sacros Ordines accedant, quo latissimus aditus aperitur, ut pro Ecclesiæ muneribus obeundis rite aptentur. At si forte aliquis hoc propositum a nobis institutum nimis severum arbitretur, illudque improbet, sibi persuasum habeat, nos ab illius opinione quam maxime dissentire, idemque institutum humanitati valde accomodatum ducere. Id vero clare ostendemus ex legibus, quas Ecclesia, non prioribus temporibus, sed postremis hisce edidit. Equidem Romanum Concilium anno 1725. habitum nequaquam jussit Ordinandos in secretum locum recedere, ubi spiritualibus Exercitiis operam darent, antequam Sacros Ordines acciperent, sed in Seminariis per sex menses ante Sacram Ordinationem commorari, ut uniuscujusque indoles agnosceretur: *Omnesque promovendos per sex saltem menses ante Ordinationem in Seminariis respective, vel Episcopiis apud Episcopos omnino, Sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus: alias nunc pro tunc ab Ordinibus suscipiendis rejectos esse sciant, nec cum eis, nisi prudenti Episcoporum arbitrio, dispensandum* [a]. Nec profecto desunt Episcopi, qui hoc Romani Concilii Decretum in suis diœcesibus observari jubent accuratissime, uti deprehenditur ex consueta pagella Sacræ Congregationis in causa, quæ inscribitur: SETINA DISTRIBUTIONUM, quæ die prima Decembris anno 1732. proposita fuit. Querimoniæ vero, ac susurrationes, quæ ob hanc causam for-

a *Tit. 30. Cap. 2.*

fortaſſe in nos concitantur, nullam afferunt nobis moleſtiam. Illud ſolum nos angit vehementer, quod ipſis attribui poteſt Exodi ſententia, quæ in Hebræos ſcripta fuit, cum juſſa Moyſis tanquam ſeveriſſima, & ab omni ratione aliena maledictis proſcinderent: *Audivit Dominus* (ait Moyſes) *murmurationes veſtras, quibus murmurati eſtis contra eum; nos enim quid ſumus? Contra nos enim non eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum* [a].

13. Huc uſque verba fecimus de Sacris Ordinibus, qui ſæcularibus Clericis conferuntur. De Regularibus, qui petunt iiſdem Ordinibus initiari, perpauca dicenda ſuperſunt. Nam plurimum confidimus Regularium Præfectis, & pro certo habemus neminem acceſſurum ad Sacram Ordinationem, qui prius incluſus aut cella ſua, aut alio loco a cæteris ſecreto decem dies ſpiritualibus Exercitiis non expenderit.

14. Poſtremo inhærentes literis Clementis XI. magnopere hortamur Parochos omnes hujus Civitatis, ac diœceſis ut ſemel per annum his ſpiritualibus Exercitiis vacent, eoque tempore, cum de ſuarum animarum ſalute cogitabunt, alium Sacerdotem a nobis dandum ſuo loco ſubſtituant, qui populi curam ſuſcipiat. Hortamur pariter Canonicos, & aliquo Beneficio præditos in hac Metropolitana, aut alia Collegiata Eccleſia Civitatis, ac diœceſis, ut idem conſilium, & inſtitutum ſequantur, ita tamen, ut in ipſorum Eccleſiis Divina haud negligantur officia. Porro Summus Pontifex non modo indulgentias, etiam Parochis, liberaliter impertit, ſed concedit, ut conſuetos fructus, ac diſtributiones percipiant illorum dierum ſpatio, quos piis Exercitiis in ſeceſſu aliquo conſecrabunt. Inſuper omnibus Eccleſiaſticis plurimum commendamus, ut conveniant frequentes ad ſpiritualia Exercitia, quæ tempore Quadrageſimæ in Templo S. Luciæ Societatis Jeſu fieri magna cum utilitate conſueverunt, de quibus ſatis fuſe in quinquageſima prima Inſtitutione verba fecimus.

15. Præcipimus has noſtras literas perpetuo defixas conſervari in noſtra Cancellaria, & ad omnes Parochos Civitatis, ac diœceſis ipſorum exemplum tranſmitti, ut Clericos Ordinandos ſuæ parochiæ iis diligenter imbuant, quæ in iiſdem literis continentur: etenim vehementer expetimus, ne ipſi de peractis Exercitiis ſpiritualibus interrogati, cum ad Sacram Ordinationem ſe conferunt, illud tribuant reſponſum, nihil ſe unquam de ipſis peragendis audiviſſe.

IN-

a *Cap. 16. Exodi.*

INSTITUTIO CV.

Leges quædam constituuntur tum in Urbe, tum in diœcesi circa testamenta, quæ sine Notario, vel a Parocho, vel ab alio Sacerdote conscribi solent. De iis, quæ in associandis deferendisque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliisque hujusmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, & quæ conjunctim vitam agunt. De dissidiis quæ inter Parochos & Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habit anno 1730., quibus inscribitur Urbis, & Orbis.

1. QUamvis consentaneum magis existimemus adhiberi Notarium, quam Parochum, cum testamenta condênda sunt; tamen haud ignoramus non semel evenire, præsertim in diœcesi, quod Notarius nullus versetur, aut præsto nequaquam sit, aut testator ipse libentius Parocho, quam Notario sese committat. Non ignoramus etiam, quæ a jure Pontificio in hac re decernuntur; ac tandem cognitum habemus, perspectumqne, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam Parochorum plura testamenta ab ipsis confecta concidisse, ex quo factum est, ut iidem Parochi maledictis proscinderentur. Quamobrem aliquid a nobis constituendum pro muneris nostri ratione ducimus, ut his corruptelis aditus in hac diœcesi occludatur. Ac primum, exponemus juris Canonici sanctiones, ac præcipuas Interpretum quæstiones, quæ ab ipsis instituuntur ad explicanda juris ipsius decreta. Postremo, formulam subjiciemus, qua utantur Parochi *mutatis mutandis*, cum ipsos acciri contigerit ab aliquo testatore, qui supremas tabulas condere velit, nullamque Notarii publici operam intercedere. Aliam quoque formulam proponemus, ex qua Notarius deprehendat, quid gerendum sit, cum Parochus testamenti tabulas sua manu descriptas ipsi tradiderit.

2. Alexander III. duo super hac re decreta edidit, quorum primum *cap. Cum esses* 10. Humbaldo Ostiensi Episcopo, & Archipresbytero, & Canonicis Veliternis inscribitur; secundum vero Judicibus Veliternis, & habetur *cap. Relatum* 11. *de testamentis*, ejusque exemplar in tabulario S. Clementis Velitris adhuc conservatur, uti commemorat Borgia quondam Episcopus Nucerinus, nunc Firmanus Archiepiscopus [a].

3. In prima decretali *Cum esses* Alexander III. ita statuit: *Testamenta, quæ Parochiani coram Presbytero suo, & tribus, vel duabus aliis personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere*; In altera decretali *Relatum*, idem Pontifex testamenta coram duobus, vel tribus testibus jure condita esse declarat: *Tribus, aut duobus legitimis testibus requisitis: quoniam scriptum est: In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.*

4. In

[a] *In Hist. Eccl. ac Civit. Veliter. lib. 3. num. 60. & seqq.*

4. In prima decretali Pontifex prefentem Parochum expofcit, *coram Presbytero fuo*; in altera *Relatum*, Parochum haud nominat. In prima tres faltem, nempe Parochum, ac duos teftes requirit; in fecunda vero duos teftes fatis effe conftituit. Quare inter has decretales repugnantia intercedere videtur, quæ tamen evanefcit penitus, fi quis advertat in decretali *Cum effes* fermonem haberi de teftamentis peractis non ad *pias caufas*, fed ad *profanas*; in decretali autem *Relatum* verba fieri de teftamentis ad *caufas pias* folum fpectantibus. Infuper decretalis *Cum effes* totum Ecclefiafticæ ditionis ambitum complectitur, nifi forte peculiare loci ftatutum adverfetur. Decretalis autem *Relatum* univerfo terrarum orbi fervanda proponitur [a].

5. Nos igitur teftamenta prætерimus, quæ ad *pias caufas* inftituuntur, veluti fi bonorum hæres Ecclefia declaretur; fed de teftamentis agimus ad *profanas caufas* pertinentibus, veluti, fi bonorum hæreditas in confanguineos, aut amicos conferatur. Hæc vero teftamenta coram Parocho, ac duobus, vel tribus teftibus peracta, cum in tota Ecclefiaftica ditione vim obtineant, Bononiæ pariter, ac per univerfam diœcefim idem ftatuendum eft, quæ Pontificum ditioni prorfus fubjicitur, cum præfertim nullum ftatutum decretali *Cum effes* contrarium afferri poffit. Ita fatentur Dolphius [b], & Poftius, aliique plures, quos Romanæ Rotæ Tribunal commemorat.

6. Cum hæc ita fe habeant, & cum decretalis *Cum effes* Parochum nominet: *coram Presbytero fuo*: inquiritur, utrum teftamentum coram Capellano Parochi, aut Confeffario teftatoris conditum jure exiftimari debeat, quidve deliberandum videatur fi præfto haud fuerint nec Parochus, nec Capellanus, neque teftatoris Confeffarius. Cum in eadem pariter decretali duo, vel tres idonei teftes exprimantur: *& tribus, vel duabus aliis perfonis idoneis*: nova quæftio in medium proferetur, an mulieres ipfæ in teftamentis ejufmodi poffint acciri teftes. Poftremo, cum ultimam voluntatem eadem decretalis memoret: *In extrema fecerint voluntate*: in quæftionem adducitur, an teftamentum eo modo, quo diximus, confectum, vim habeat, fi teftator animo, & corpore bene valeat, aut fi morbo aliquo teneatur, nullum tamen mortis periculum immineat.

7. Hæ quæftiones omnes facili negocio diffolvuntur, fi, ingenii vana oftentatione prætermiffa, libris evolvendis tempus impendatur, eæque opiniones feligantur, quas Tribunalia, forumque fua auctoritate confirmarunt. Antonius de Budrio civis nofter in fua epiftola, quam fcri-

a *Covarr. Cap. Cum effes n. 12. de teftamentis. Fagnan. Cap. Relatum. n. 4. Barbofa n. 2. de teftamentis. Facchin. Controv. Jur. lib. 9. cap. 47. §. ult. Engel. in Summa Jur. Canon. de teftamentis quæft. 7. Card. Petra tom. 2. in Conft. Apoft. pag. 220. n. 34. et feqq. Roger. tractat. de teftam. Canonico lib. 1. difput. 1. cap. 1. In controv. 71. num. 94. et 98. decif. 33. n. 187. et 212. In Bononien. Legatorum die 6. Ap. anno 1731. §. Statutum autem Bononiæ coram Rezzonico.*

ſcripſit ad explicandum *caput Cum eſſes de teſtamentis*, probavit ea teſtamenta, licet ad *non pias cauſas*, & etiam ſine Parocho confecta, modo tamen duo, vel tres teſtes intervenerint: ſed hanc opinionem verbis illis, *coram Presbytero ſuo*, apertiſſime repugnantem cæteri omnes improbarunt. Nonnulli Parochis nimium tribuunt, aſſerentes teſtamentum coram Parocho agreſti nequaquam rite fieri ab illo, qui in Civitate morari plerumque conſuevit, & dum ruſticatur, improviſo aliquo morbo correptus ſupremas tabulas exarare deſiderat. Attamen contrariam ſententiam aliqui unanimes ſequuntur, qui agreſtem Parochum ruſticantis proprium Parochum exiſtimant, cum Divina Euchariſtia, vel extrema Unctio graviter ægrotanti conferenda eſt; & ob hanc cauſam probant teſtamentum coram eodem Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus inſtitutum [a].

8. Quod ſi Parochus abſens fuerit, difficile admodum valere teſtamentum conſtabit, ad quod Capellanus accerſitur, licet illum Parochus ſuo loco ſubſtituerit. Nam ob hanc delegationem adminiſtrandi Sacramenta facultatem Capellanus tantum aſſequitur [b]. At vero non ſemel in judicio probatum fuit teſtamentum, quod factum fuit coram Confeſſario; & duobus aliis, vel tribus teſtibus [c]. Non is tamen Sacerdos intelligitur, qui teſtatoris confeſſionem forte excepit, ſed is, qui Pœnitentiæ Sacramento teſtatorem ipſum expiare jam dudum conſueverit. Nam plurimi *facienda eſt fiducia quam ſtatuit* quiſque in Confeſſario, cui reipſa tribui queunt ea verba *coram Presbytero ſuo*, quemadmodum Cardinalis de Luca recte perpendit [d], & Romanæ Rotæ Tribunal declaravit.

9. Quapropter abſentibus Parocho, & proprio teſtatoris Confeſſario, ad evitandas difficultates omnes, Capellanus, vel extraodinarius Confeſſarius alium præter conſuetos teſtem accerſant. Si Parochus, aut proprius Confeſſarius interſint, duo teſtes ſatis eſſe decernuntur. Sin illi abſentes fuerint, tum Capellanus, vel alius Confeſſarius acciri tertium quoque teſtem curent, qui abſentiam Parochi, vel proprii Confeſſarii ſupplebit, ſi Capellanus, vel extraordinarius Confeſſarius inter teſtes recenſentur; tum ſi tres alii teſtes vocentur, numerus teſtium ad rem peragendam neceſſarius perficietur. Hujuſmodi cautio primum deſumitur ex Abbate, [e] cui deinde reliqui omnes aſſentiunt [f].

10. Ad reliquas quæſtiones, quæ propoſitæ fuerunt, deveniamus. Primum, decretalis *cum eſſes* teſtes idoneos exigit, non quidem *in ſuperlati-*

a *In Decretis practicis de teſtament. cap. 35. n.4. et ſeqq. et cap.36. n. 217. et ſeqq.*
b *Roger. de teſtam. Canon. lib.1. diſp.2. c.5. ſub n.9.* c *In deciſ.145. num.13. coram Alex.VIII. et in dec.128. n.5. cor. Caprara.* d *De teſtam. diſc.25. num.22. In deciſ. 372. a n.18. uſque ad n.30. pag.9. tom. 2. rec. deciſ.52. nu. 5 et 6. part.13. recent.* e *In ſolemni repetitione cap. cum eſſes n. 12. de teſtamentis.* f *Vallenſ. tit. de teſtam. §.1. num.7. Rocc. diſput. Jur. cap.40. n. 1. Paul. de Rubeis in allatis Decr. practicis c.35. n.121. et ſeq. Roger. in opere all. lib. 1. diſp. 3. cap.1. n.10. et ſeqq.*

lativo gradu, cum testimonium etiam egenorum probitate, ac fide præstantium satis idoneum putetur [a], sed requirit ut viri tantum, non mulieres testimonium ferant, ut Fagnanus fuse demonstrat [b]; cujus auctoritate ducti fatemur rite condi testamentum coram Parocho, vel consueto Confessario, ac duobus testibus; aut coram quatuor testibus, si Parochus, aut solitus Confessarius non intervenerint; rite, inquam, condi hac ratione testamentum, licet testator gravi morbo non teneatur. Nam Alexander III. in decretali *cum esses* morbi quidem implicite meminit illis verbis: *In extrema fecerint voluntate*; sed rem tum solum exponebat, pro qua consilium ab ipso petebatur; sententiam vero Pontificis morbo nequaquam inniti Cardinalis de Luca sapienter ostendit [c].

11. Jam satis sit de iis, quæ a jure Canonico circa hoc argumentum desumuntur, ac de iis quæstionibus, quæ a Theologis fiunt; nunc de usu rei ejusdem verba faciamus, & seriem eorum, quæ peragenda sunt, explicemus.

12. Itaque Parochus, vel Confessarius ordinarius acciti a testatore, qui eos adhibere velit ad supremas tabulas conficiendas,cum Notarius publicus desit, illi, inquam, testatorem admoneant necesse est, duos alios testes saltem requiri ex viris, non mulieribus delectos. Si vero Capellanum, aut Confessarium extraordinarium acciri contingat ob eamdem caufam, tres alios testes adhibendos testatori patefacient. Deinde reipsa testes perquiri deberent, & moneri testamentum ipsorum testimonio obsignandum esse eo tempore, ac loco, qui indicabitur. In hoc *Rogitus explicitus* declaratur. Sed quoniam ob ægrotantis periculum aliquando res celeriter expedienda est, tum ferre testimonium possunt illi, qui fortuito in ædibus testatoris occurrunt, & coram ipsis testamentum confici potest, modo tamen voluntatem suam clare ipsis testator exponat, ipsique mentem intendant, ut verba testatoris intelligant, quemadmodum leges iis verbis præscribunt: *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsente eo fecisse, nisi is intelligat* [d]. Insuper nulla fraus immiscenda est, atque iis omnibus *rogitus implicitus* continetur, quem sufficere Juris consulti tunc existimant, uti Rogerius amplissime comprobat [e].

13. Coactis necessariis testibus Sacerdos testatorem admoneat, ut sibi, ac præsentibus ipsis testibus extremam voluntatem suam declaret, nempe pia legata, si aliqua facere pro animæ suæ expiatione deliberaverit, item legata profana, si tamen aliqua decernere velit, ac postremo testamenti sui executores, si ipsos nominare cupiat, & hæredis institutionem, quæ ad testamentum rite condendum omnino necessaria est; eos pariter explicet, qui loco hæredis substituendi sunt, si illos constituendos optaverit. Eve-

a *De Rubeis in cit. cap.35. num.178. et seqq.* b *Cap. Cum esses num.32. et seqq. de testam. num.68. et seqq.* c *In cit. disc. 25. de testamen. num.20. Monacell. lib. 1. tit.10. formul. 19. num.30.* d *In L. coram Titio ff. de verbor. significat.*
e *In suo tract. de testam. Canonico lib.1. dis.3. c.4. num.12. et 13.*

Evenire poteſt, quod teſtator ægrotus ita morbo prematur, ut hæc univerſa exponere nequeat, & opera alterius prorſus indigeat, qui aliqua ipſi in memoriam revocet; idque Sacerdoti tunc minime interdicitur, præſertim cum de legatis ſtatuendis teſtator moneri debet; ſed prudentia, ſimul ac probitas in Sacerdote apparêant, qui ſe prorſus alienos a fraude, privataque utilitate palam debent oſtendere [a].

14. Deinde Sacerdos idem manu ſua deſcribat teſtatoris voluntatem ſibi, ac teſtibus expoſitam, idque ſtatim clara voce coram teſtatore, & teſtibus perlegere tenetur, & emendare fideliter quidquid immutandum teſtatori videbitur. Poſt hæc teſtatori ſcriptum ipſum obſignandum tradet; illud quoque Sacerdos, ac teſtes obſignabunt, aſſerentes, quod teſtamento condendo interfuerint. Si Parochus ipſe accitus teſtamentum exaraverit, Eccleſiæ ſuæ ſigillum imprimet. Confeſſarius vero ordinarius, aut Capellanus, & Confeſſarius extraordinarius proprio ſigillo teſtamentum obſignabunt. Si teſtator nomen ſuum literis efformare neſciat, vel id facere ob gravitatem morbi nequeat, ſatis erunt teſtimonia Sacerdotis, ac præſentium teſtium, qui, ſi literarum ignari penitus ſint, tum ſolus Sacerdos teſtamentum manu ſua ſignabit; teſtes vero crucis ſignum efformabunt [b]; deinde Sacerdos illud crucis ſignum a teſtibus, quos nominabit, appoſitum aſſeret.

15. Non ſemel aliqua teſtamenta perſpeximus peracta vel a Parocho, vel ab aliis Sacerdotibus, quos nuper explicavimus, & illa quidem nec diem, neque annum, neque locum, ubi teſtamentum factum fuit, præferebant, & cæteris quoque clauſulis carebant, quæ neceſſario requiruntur. Inſuper experientia compertum nobis eſt, Parochos, aut alios Sacerdotes ſcripto teſtamento domum ſuam illud intuliſſe, & omnem deinde cogitationem prorſus abjeciſſe. Quapropter poſt ipſorum, vel teſtium mortem, teſtamentum idem penitus concidit, & multa diſſidia concitavit. Itaque formulam in deſcribendis teſtamentis ſervandam Parochis, aliiſque Sacerdotibus in fine hujus Inſtitutionis proponimus, ut corruptelæ primo loco expoſitæ conſulamus. Perpauca etiam inferius decernemus, ut futuris litibus ob imperitiam, vel negligentiam Parochorum, aut Sacerdotum, omnem aditum occludamus.

16. Quantocius fieri poterit, nec ſerius octo diebus poſt obſignatum teſtamentum, Parochus, aut Sacerdos una cum teſtibus publicum Notarium conveniet, cui notum faciet ſe juſſue tſtatoris eas tabulas ſcripſiſſe. Ipſas deinde oſtendet, ut in acta a Notario referantur. Teſtamenti ipſius partes explicari a Parocho, vel Sacerdote, ac teſtibus non opus eſt, ſi illud a teſtatore ipſo, ac teſtibus obſignatum fuerit [c]. Satis erit, ſi teſtes eaſdem tabulas, & obſignationes manu ſua peractas fuiſſe confirment:

a *Rota in cit. Bononien. Legatorum §. Præmiſſo ſiquidem cor. Rezzonico.*
b *Monacellus tom.1. Formul. legal. form.19. num.31.*
c *Juxta decis.108. nu.6. et 7. et decis.110. num.20. et ſeqq.*

ment: insuper hæredem institutum, legata, Decreta, & reliqua omnia, prout in testamento describuntur, a testatore constituta fuisse comprobent. Sin autem a Parocho, vel alio Sacerdote, non autem a testatore, supremæ illæ tabulæ scriptæ, signatæque fuerint, quamvis testes easdem tabulas obsignaverint, tum Parochus exponere palam debet, ac post ipsum seorsim testes, omnia, quæ in illis tabulis continentur [a]; id vero faciendum præsertim indicitur, cum testes litterarum imperiti crucis signum tantum effinxerint. Sed prius ipsi testes nomen suum tabulis obsignatum agnoscent, vel crucem efformatam, cui Parochus ipsorum nomen subjecit. Deinde Scriba tradito sibi testamento adjungat, quidquid testes deposuerint. In fine hujus Institutionis totius rei formulam addemus, ut Notariis Foraneis, quo modo res eadem gerenda sit, innotescat.

17. Non ignoramus hæc omnia non sufficere, ut supremæ tabulæ vim suam obtineant, & executioni mandentur, nisi Parochi, ac testium examen decreto idonei Judicis intercesserit, & illi vocentur ad hoc judicium, ad quos testamentum pertinere videatur. Quippe fides Parochi, ac testium nihil aliud præfefert, quam testimonium *ad perpetuam*, quod quidem parvi momenti habetur, nisi quæ modo exposita sunt, omnino observentur [b]: hæc tamen haud necessaria Monacellus advertit [c], si ob legitimam consuetudinem testamenta suum effectum habeant, etiamsi testimonia non repetantur, & in publicum tabellarium referri absque nova promulgatione soleant.

Sed hoc negotium a nobis declinandum putamus, & solum instruendos esse Parochos, aliosque Sacerdotes operam sedulam conferre, ne ipsorum imperitia male testamenta condantur, aut in tenebris sepulta delitescant. Reliqui vero, ad quos testamenta ipsa spectant, ad juris peritos confugiant, ex quorum consilio faciendum suscipient quidquid utile sibi, & consentaneum judicabunt.

Formula testamenti, quod absente Notario conficitur a Parocho.

18. IN nomine Domini. Amen.
NN. quondam N. N. ditionis, ac Diœcesis Bononiensis Dei beneficio sana mente, ac sensibus præditus, visu, loquela, atque intellectu, sed corpore ægrotus, & lecto decumbens, ne ipsum improvisa mors opprimeret, antequam de bonis suis testaretur, me inferius obsignatum ore suo, & clara voce rogavit, tanquam ipsius Parochum, absente Notario publico, ut ejus testamentum exciperem, & scriberem; ac reipsa coram testibus inferius adnotatis, & ob hanc causam accitis ab eodem testatore N.N.,

a *Secundum dec.312.n.5.part.16.Recent.* b *Panimoll. dec.90. annot.1. num.20. et seqq. Roger. de testamento Canonico lib. 1.disp.2. cap.1. a num.37. ad num.41.*
c *In Formular. Legal. tom.1. tit.10. formul. 19. num.34.*

N.N., ego excepi, iterumque excipio idem testamentum, quod manu mea describo, dum testator ipse tractim enunciat quæ suprema voluntate deliberat; hasque tabulas re peracta Notario committam; quibus NN. bona sua divisit, ac dividit eo modo, qui subjicitur, nempe:

Primum, animam suam testator Deo Optimo Maximo commendat, cujus opem implorat, morte præsertim proxime impendente, ut ad sempiterna Cœlitum gaudia excipiatur.

Præcipit corpus suum sepulturæ mandari in Ecclesia N.N., postquam in cadaver redactum fuerit, proque animæ suæ expiatione Sacra fieri.

Item ratione legati, & quocunque meliori modo &c. relinquit summam pecuniæ N. numerandam N.

Pro reliquis autem bonis mobilibus, immobilibus, se moventibus, rebus, rationibus, & actionibus tum præsentibus, tum futuris idem testator N. ore suo, & clara voce hæredem suum instituit, nominat, declarat, & vult N. N. libera voluntate, ac ratione (hoc loco addantur substitutiones, aliæque conditiones, quas testator præscribet, & quæ notari clare debebunt).

Commissarios autem, & executores postremæ hujus voluntatis idem testator N. designat N. N., quibus facultatem tribuit, ut &c. (hoc loco describantur facultates generales, seu peculiares, quas illis conferendas testator judicabit).

Porro ipse testator declaravit hanc esse suam postremam voluntatem, ac testamentum; quod si ratione testamenti vim non assequatur, decernit, illud valere tanquam codicillum, vel donationem causa mortis, aut cujuscumque postremæ voluntatis, quæ valida, & efficax habeatur. Revocat autem, obliterat, & irritam facit aliam quamcumque voluntatem, aut testamentum, quod ipse alio quocumque tempore, vel ratione condiderit, ita ut hoc postremum valere solum debeat, & perpetuo observari a suis hæredibus, & ab aliis, ad quos pertinebit; idque totum fieri præcipit quocunque meliori modo, qui rationi consentaneus sit.

His omnibus, & singulis continue præsentes adfuerunt in eodem oppido, ac domo testatoris, nempe, in cubiculo, ubi ipse ægrotus decumbit, jam nominati testes N. filius N. &c. qui testatoris ore proprio rogati fuerunt, ut testimonium facerent. In fidem &c. manu mea has supremas testamenti tabulas obsigno, & Sigillum Ecclesiæ meæ superaddo.

Formula servanda, dum Parochus testamentum Notario publico committit.

19. Reverendus D. N. Filius D. N. N. Rector Ecclesiæ Parochialis N. coram testibus inferius signatis, ut observantiam testamenti inferius descripti certam, ac perpetuam redderet, commisit, dedit-

que mihi Notario publico folium, in quo asseruit contineri testamentum, & voluntatem ultimam N. N. in sua Parochia commorantis (nempe, si adhuc superstes fuerit; sin autem e vivis decesserit, addatur) in sua Parochia commorantis, dum viveret, & dum animam postremo exhalavit; quod testamentum ab eodem Reverendo Parocho conditum fuit, rogante ipso testatore, & absente Notario publico die mensis hujus anni . Idem testamentum exceptum coram testibus in ipso descriptis, & similiter ab eodem testatore rogatis, scriptumque fuit manu ipsius Reverendi Parochi testatore dictante, quæ vellet; qui sane testator dum supremas has tabulas conficeret, corporis quidem ægritudine tenebatur, mentis tamen sanitate, sensu, visu, auditu, intellectuque præditus erat; in quibus tabulis testator affirmat legata decrevisse, hæredem ore suo declarasse, & reliqua omnia, prout in testamento continentur, libere constituisse; & insuper postulat, ut traditum mihi, exceptumque suum testamentum publica fide confirmarem, & illud in acta mea referrem; quæ omnia meliori modo &c. sententia vero ejusdem testamenti est hjusmodi [hoc loco referatur testamentum].

Formula depositionis Parochi, cum interrogatur de iis, quæ in testamento continentur.

20 AC deinde interrogatus a me Notario idem Reverendus Parochus de iis, quæ habentur in testamento mihi tradito, ipse jurejurando interposito, & tacto de more pectore Sacerdotali, deferente me Notario publico, respondit hæc, quæ sequuntur:

In testamento peracto, ut superius expositum fuit, tibique tradito N. testator, anima sua prius Deo commendata, decretoque sibi tumulo in Ecclesia N., & pro animæ expiatione Missarum Sacrificiis indictis præcepit numerari N. summam pecuniæ N. [hoc loco cætera legata, & alia, si quæ proposita fuerint a testatore singillatim enumeret].

Hæredes bonorum suorum generales instituit N. N. ore suo, & clara voce [hoc loco explicentur si qui alii substituti sint, vel aliquid aliud circa hæredis institutionem a testatore decretum fuerit].

Postremo, commissarios suos designavit N. N., & reliqua omnia, prout in testamento describuntur, quod ego testor, & approbo illud idem esse, quod excepi, scripsi, obsignavi, addito pariter Sigillo Ecclesiæ meæ Parochialis.

Formula

Formula depositionis testium, cum interrogantur de eodem testamento.

21. Post hæc idem Reverendus Parochus adduxit jam nominatos, & inferius scriptos testes, qui condendo testamento interfuerunt. Ac primum N. filius N. N. oppidi N. interrogatus a me de rebus in eodem testamento contentis, jurejurando interposito, tactisque Scripturis, deferente me Notario publico in hunc modum respondit:

Die Mensis Anni accersitus domum in oppido ubi ipse gravi morbo decumbebat, ore suo, claraque voce me rogavit, & etiam N., ut testes essemus postremis suis tabulis, ultimæque voluntati. Quare Reverendum N. Parochum suum illic præsentem exoravit, ut, absente Notario publico, testamentum suum exciperet; illud Reverendus idem Parochus N. excepit, scripsitque enunciante testatore, quæ vellet. Is quidem anima sua Deo commendata, sepeliri corpus jussit in Ecclesia &c. [hoc loco describatur responsum ejusdem testis ad singula capita testamenti, quemadmodum in responsione a Parocho facienda superius exposuimus; deinde Notarius hoc modo prosequatur].

Insuper testamenti tabulas ego Notarius testi N.N. palam ostendi, quas ipse diligenter expendit, & nomen suum in fine obsignatum, vel ejus loco crucis signum perspexit, cui subjiciebantur ipsius nomen, & cognomen; quibus peractis testis ipse jurejurando dixit: Hoc est revera testamentum N.N., cui ego testis interfui cum alio teste, quem superius nominavi. Super his omnibus &c.

Post hæc, Notarius depositionem eliciet ab illo, vel aliis testibus, qui forte interfuerint, & pro hac eadem causa coram adducantur.

Quod si testamentum manu testatoris obsignatum fuerit, nullum tunc examen Parochi, vel testium requiritur, & satis erit, si ipsi testamentum idem agnoscant eo modo, quem explicavimus, & etiam superaddant legata, hæredis Institutionem, aliaque omnia decreta fuisse ab ipso testatore, prout in ejus supremis tabulis exhibetur; nec opus est, ut singillatim enumerent &c.

Leges observandæ in Civitate, ac Diœcesi Bononiensi pro quibusdam eventibus, qui in efferendis ad sepulturam cadaveribus obtingunt, aliisque similibus.

22. Quamvis nonnullis corruptelis prospicere curavimus, quæ in hanc Civitatem invectæ fuerant, cum mortuorum cadavera ad tumulum efferuntur, tamen alia nonnulla supersunt emendanda, quæ ut melius intelligantur, explicari debet eorum consuetudo jampridem in hanc Civitatem nostram inducta.

 23. Cum

defunctus ipse, sive hæredes id statuerint. Petitum fuit a Sacra Congregatione die 14. Martii anno 1722.[a]: *An cadavera defunctorum sepelienda in Ecclesia Patrum Minorum de Observantia terræ Petræ sanctæ, antequam ad eorum Ecclesiam deferantur, debeant prius asportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expositio usque ad horam sepulturæ?* Sacra autem Congregatio respondit *negative*[b]. Eadem sententia die 16. Martii 1726:[c], atque iterum die 6. Februarii anno 1734.[d] confirmata fuit. Insuper ex jure communi desumitur, quod Capellanus Sodalitii, in cujus Ecclesia tumulum sibi defunctus elegit, si ad pompam funebrem veniat, post Sodales suos locum teneat[e]. Juri pariter valde accommodatum videtur, quod cadaver ab ædibus suis minime efferatur, neque ab Ecclesia, ubi collocatum fuerit, nisi Parochus intersit, ad cujus ditionem pertinet defunctus; nisi forte idem Parochus accitus venire recusaverit, nec alios in locum suum Sacerdotes sufficere velle declaraverit. Decreta super hac re Passarinus[f], Donatus[g], Lantusca[h], ac Pignatellus[i] fuse commemorant, & ob eadem decreta Scriptores unanimes idem docent[k].

26. Sed abhorret a jure communi tot Cruces deferri in pompa funebri, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium accersiri contigerit: siquidem Ecclesiæ, ubi defunctus terræ mandatur, solum elevandum die 16. Martii anno 2726. Sacra Congregatio constituit, omissis aliis sententiis, quas eadem Congregatio haud dissimiles olim promulgavit. Siquidem in Volaterrana petitum fuit: *An Archipresbyter associando cadavera sepelienda in Ecclesia Patrum Conventualium, teneatur incedere sub illorum Cruce, seu potius valeat propriam Crucem elevare?* Responsum est: *affirmative quoad primam, & negative quoad secundam partem*[l]. Congruit alia quoque sententia, quam die vigesima nona Januarii anno 1735. Sacra Congregatio edidit, cum *Sabinensis causa funerum* proposita fuisset: sed alienum magis a jure videtur, quod Sodalitia, vel Ordines Regularium suas Cruces præferant, cum Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum ad funebrem pompam invitatur: nam ipsius solum vexillum tunc elevandum est, & omnes, qui ad exequias celebrandas acciti fuerunt, illud sequi debent, uti a Sacris Congregationibus Romæ toties decretum fuit[m].

27. Cum

a *In Lucana funerum.* b *lib. 72. Decretor. pag. 94.* c *lib. 76. Decretor. pag. 122.*
d *In Tolentina Funerum.* e *Bassius de Sodalitiis quæst. 5. num. 9.* f *De statu hominum to. 2. quæst. 187. art. 4. num. 153. & 154.* g *Rer. Regular. tom. 3. tract. 10. quæst. 12. & 13.* h *In Theatro Regularium ad vocabulum associatio cadaverum.*
i *Consult. 49. tom. 3.* k *Samuel de Sepulturis tract. 1. controv. 5. conclus. 5. Pirbing. ad tit. Decretal. de Sepultur. §. 4. num. 34. & seqq.* Monacellus *in Formular. legali practico tom. 1. tit. 5. formul. 7. num. 34. & seqq. Ursaya tom. 2. suarum discept. part. 2. discept. 30. num. 84. & seqq.*
l *Lib. 76. Decretor. pag. 122.* m *Monacellus in loco cit. num. 38. & 39. Ursaya tom. 7. suarum discept. part. 1. discept 6. num. 65. & seqq. & tom. 9. par. 1. discept. 36. num. 79. & seqq.*

27. Cum ob antiquam consuetudinem in hac civitate, ac dioecesi minime id observetur, sed tot vexilla Crucis ferantur, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium pompæ funebri intersuerint, quemadmodum ab Archiepiscopali Cardinalis Gabrielis Palæoti [a] primi hujus urbis Archiepiscopi deprehenditur illis verbis: *Expresse præcipimus, ut omnes, & singuli statis horis simul convenire debeant sub suis quique Vexillis & Crucibus in locum, ubi defunctus erit, ut sepeliri possit*, quod institutum quidem tenetur, etiamsi Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ accesserit [b], ideo vetustatis gratia nihil novi statuendum volumus, & consuetudines a Decessoribus nostris jam inductas permittemus, ea tamen conditione, ut aliæ quæcumque Sodalitates, Ordines Regularium, & Capellani conductitii prius ad Metropolim conveniant, quoties ejus Capitulum funeribus associandis intervenerit, & ex eo loco pompa funebris incipiat usque ad domicilium defuncti, sive ad Ecclesiam, ubi cadaver fuerit expositum. Ratio enim habenda est Capituli nostri juxta sententias Sacrarum Congregationum, quas Bassius recenset [c].

28. Sed jam sermonem ad alia convertamus, quæ vetustatis consuetudinem adjunctam non habent. Ac primum nobis delatum fuit unam, vel plures Sodalitates convenire ad associandum funus defuncti, qui eisdem Sodalitatibus adscriptus fuerat. Quare consilium a nobis petierunt, nempe, quem locum tenere, & quid peragere tunc debeant?

29. Equidem Romanum Rituale ita præscribit [d]: *Ordinatur Processio, præcedentibus laicorum Confraternitatibus, si adsint: tum sequitur Clerus Regularis, & Sæcularis per ordinem, binique procedunt prælata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes, Parocho præcedente feretrum cum luminibus: inde sequuntur alii funus comitantes, & pro defuncto rite Deum deprecantes sub silentio*.

30. In statutis Cleri Romani prorsus idem decernitur [e]: *Societates, quæ ad funera suorum Confratrum sine Sacco accedunt; non ante feretrum, sed post illud incedunt: e contra vero, quæ cum Sacco comparent, ante ipsum feretrum suis locis procedant, hoc est ante Clerum Regularem, sive sæcularem*.

31. Hoc loco res non agitur de iis Societatibus, quæ Saccum induere consueverunt, sed de illis, quæ Sacco minime utuntur. Hæ vero, si cadaver associare oporteat, absque ullo dubio feretrum subsequi debent, & ordinatæ pie incedere, preces Deo persolventes, veluti Rosarium, pro defuncti expiatione, sed voce submissa: *Pro defuncto* (ita statuit Rituale Romanum) *Deum rite deprecantes sub silentio*. Porro submissæ voces comparantur silentio, quod a Rituali decernitur; ea quoque ratione mini-

a *Pag. 185.* b *Hieronymus Prediera de funerib. associand.* c *In cit. tractat. quæst. 5. num. 10.* d *Tit. exequiarum ordo.* e *Cap. 7. de Confraternitatibus ad Funera invitatis §. 7.*

minime perturbatur ordinatus illorum cantus, qui feretrum præcedunt.

32. Insuper deprehendimus non semel a Parocho, vel hæredibus defuncti Capellanos conductitios acciri, non tantum ex clero Sæculari, sed etiam ex Regularibus, qui aliquando nullis Ecclesiasticis Ordinibus prædíti sunt, sed inter laicos, sive Conversos Ordinis numerantur: non ignoramus istos post nuncupata solemnia vota Regulares reipsa habendos esse, & quibusdam frui privilegiis, quæ Clericis sæcularibus tribuuntur; quinimmo iisdem privilegiis etiam gaudere ante votorum nuncupationem, dum adhuc in Novitiatu versantur. Ita profecto Canonis privilegium assequuntur; sed hæc omnia Conversis ipsis a jure Pontificio conceduntur. Nam clare desumitur ex Canone: *Si quis suadente 17. quæst. 4. in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit*: & ex cap. *Religioso de sententia excommunicationis in sexto*. *Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, Religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit tacite, vel expresse Professus; siquis tamen violentas manus in eum injiciat, Excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit*. Attamen intelligere nullo modo possumus, qua ratione Conversus Regularis personam Capellani gerere possit, dum justa persolvuntur defunctis, vel ipsorum cadavera ad sepulturam efferuntur: neque facile percipimus Conversum Regularis Ordinis accersiri ab illo, qui virum aliquem Religiosum invitat, ut Capellani munere fungatur. Quapropter statuimus non nisi Sacerdotes, aut Clericos Sacris Ordinibus præditos, cum cadavera efferenda sunt, acciri posse tanquam Capellanos conductitios. Idem Regularibus indicimus, illos ab eodem Capellani munere prohibentes, qui Sacris Ordinibus initiati non fuerint, & multo magis Ordinis Conversos, nisi forte haud Capellani nomine perpauci Regulares, sed tota ipsorum familia ad associandum cadaver invitentur: nam cum ipsa pluribus constituatur, ex quibus alii Laicos inter recensentur, alii minoribus, alii majoribus Ordinibus, alii demum Sacerdotio initiantur, ideo non interdicimus Conversis Regularibus convenire ad funebres pompas cum aliis Fratribus, idest cum universa familia.

33. Insuper percepimus excitari aliquas controversias inter Regulares, & Capellanos Regulari Ordini minime addictos: nam vocantur aliquando ad associanda cadavera quidam Presbyteri sæculares, & Ecclesiarum quoque Rectores, qui ad pompam funebrem, tamquam conductitii Capellani interveniunt. Acciri solent ob eamdem causam, & eodem Capellani conductitii titulo Parochi Regulares, aut viri Religiosi in Monasterio degentes. Itaque cum Claustrales, & non Claustrales simul intersunt, tum Parochi reliquis Capellanis, qui curam animarum non habent, præire consueverunt. Inter Parochos autem Sæculares, ac Regulares illi principem locum obtinere solent, qui prius animarum curam susceperint. Cæteri Capellani sive Claustrales fuerint, sive Claustris liberi, ac immunes, qui Parochi titulo præditi non sunt, confusi,

per-

permixtique funebrem pompam comitantur, quæ non semel ordinata sic fuit, ut Capellani antecesserint Parochis locum feretro propiorem sibi sumentibus; & tunc bini Capellani non Claustrales incedebant; illos deinde bini Claustrales sequebantur, & hoc pacto universa pompa designata fuit. At nunc Claustrales aliqui Parochis, & Capellanis haud Claustralibus præire contendunt, licet omnes conductitii Capellani nomine ad funebrem pompam conveniant. Quapropter ob has controversias turbæ concitatæ sunt, dum cadavera efferrentur.

34. Ignoramus profecto, quibus rationibus innixi Claustrales præ cæteris omnibus locum sibi deposcant.

35. Ipsos tamen, neque probare, nec improbare volumus, antequam ex utraque parte argumenta proferantur. Illud certissimum est, quod nos jubemur a Tridentina Synodo, his dissidiis aditum occludere [a]: *Controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas Personas tam sæculares, quam Regulares, cum in Processionibus publicis, tum in his, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Umbella, & aliis similibus, Episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque componat.*

36. Itaque, ut finem dissidio statuamus, ac ne Regulares primum locum petentes rem solum dissimulent, donec tempus excitandis turbis opportunum acciderit, ipsis præcipimus, ut infra tres menses ab hac die rationes in medium nobis adducant, ob quas Claustrales suos ad celebranda funera accitos, tanquam Capellanos conductitios, præferendos arbitrentur reliquis Parochis, ac Sacerdotibus, qui Capellani pariter titulo funeribus iisdem intersunt. Interim se gerant eo modo, quem subjicimus, donec Judicis sententia interposita, sive alio quocumque modo controversia dirimatur.

37. Plures ob causas Claustrales ejusmodi, tanquam Capellani conductitii funeribus ducendis interesse queunt; vel quia defunctus in ipsorum Ecclesia sepulturam sibi deligens, ex ipsis aliquos celebrandis exequiis, tanquam Capellanos accersiverit; vel quia inter Parochias eorum Ecclesia recenseatur. Quare Parochus cum reliquis se conferens ad domicilium defuncti, alios ejusdem Claustri Religiosos viros, veluti Capellanos secum adducit. Id etiam contingit, cum defunctus in aliam Ecclesiam deferendus est, ubi sepeliri constituit, vel ubi familia ipsius tumulum sibi decrevit: tunc enim Parochus, ex suis Claustralibus aliquos, tanquam Capellanos sibi adjungere potest, qui ipsum cadaver prosequantur. Postremo id eveniet, si Parochus aliquis, vel hæredes defuncti Claustrales ultro deposcant, ut pompam funebrem Capellanorum conductitiorum nomine comitentur.

38. Igitur si cadaver in Ecclesia Claustralium tumulandum sit, ipsique vocentur tanquam Capellani ad ipsum associandum, tunc in liminibus

a *Sess. 25. de Regularibus, et Monialibus capit. 13.*

nibus Ecclesiæ funebrem pompam commode expectare queunt, nec ullas turbas movere, ut primatum præ cæteris Sacerdotibus obtineant: neque momenti habet quidquam illa argumentatio: *Defunctus in templo Regularium sepeliri statuit, ergo ipsi Regulares cadaver associare debent*. Nam responsum jam fuit, quod liceat ipsis funebrem pompam in Ecclesiis suis expectare. Die 22. Junii, & 13. Julii anno 1675. petitum fuit a Sacrorum Rituum Congregatione: *An Regulares possint cogi ad associanda cadavera in eorum Ecclesiis tumulanda, an vero possint expectare in dictis propriis eorum Ecclesiis; & an in casu, quo Regulares non accedant ad associandum dicta cadavera, amittere debeant intortitia?* Sacra Congregatio in hunc modum respondit: *Sacra Congregatio respondit, regulares non posse cogi ad exeundum a propriis Ecclesiis ad effectum associandi cadavera in eisdem sepelienda, sed sufficere, quod illa expectent ad januas. Quo vero ad intortitia remisit causam ad Judices suos*. Ita refert Lantusca [a]. Alias pariter ejusdem Congregationis sententias Ursaya fuse commemorat [b].

39. Quod si Parochus Claustralis fuerit, & Capellanos aliquos sibi adjungere debeat, dum pergit ad ædes defuncti, ut inde cadaver efferat ad Ecclesiam. Aut si Parochus ipse Claustralis additis sibi Capellanis iisdem defunctum comitari teneatur ad aliam Ecclesiam, in qua totius Familiæ tumulus positus est, vel defunctus ipse sepeliri decrevit, tunc sane ad evitandas turbas aliud consilium non suppetit, nisi quod Parochus ipse Sacerdotes seculares sibi in Capellanos assumat, vel eos tantum Claustrales, qui studio ceteris praeeundi non ferantur; siquidem perpauci inter ipsos in hac pervicaci sententia versantur.

40. Postremo, si ob eam causam eveniat controversia, eoquod Claustrales ejusmodi a Parochis, sive hæredibus defuncti ad associandum cadaver invitantur, universis indicimus, ut eos Claustrales nequaquam advocent, donec lis dirimatur. Accersant ipsos haud veluti Capellanos conductitios, sed tanquam Societatem Regularium: tunc enim Crucis suæ vexillum sequuntur, & sibi designatum locum occupant, nec ullus timor est, ut primatus obtinendi causa pompa funebris impediatur.

41. Hæc omnino tenenda præcipimus, quin rationes utriusque partis cum in *Petitorio*, tum in *Possessorio* labefactentur: neminem suspicamur queri de nobis merito posse, eo quod solum expetimus longe amovere turbas, quæ seculares ipsos graviter offendunt. Insuper, cum rationes in medium proferentur a competitoribus, judicium ferre integrum parati sumus, & etiam, quæ modo sanximus, prorsus abrogare: neque sane hoc totum negotium temporis multum exigit, ut proponatur, ut examinetur, utque sententia feratur. Quippe magnum discrimen interest inter hanc controversiam, & illam, quæ in Tridentina Synodo Canonicos inter Regulares ex Congregatione Lateranensi, & Abates, & Monachos

a *In Theatro Regularium ad vocabulum associatio cadaverum*. b *Tom. 5. par. 1. discept. 11. n.6. & seqq. & tom. 7. part. 1. discept. 6. num. 72. et 73.*

Cassinates de loci primatu intercessit. Præstantiores doctrina viri totius Italiæ studium, & operam in eam causam contulerunt, quæ tandem trium Cardinalium judicio peracta fuit, quod sane judicium Pontificis etiam Pii IV. auctoritate, ac diplomate confirmatum est [a].

42. Supersunt aliqua, pro quibus consilium nostrum exposcitur; ac primum, in qua Parochia tumulandus sit, qui morari solitus in civitate, in agrum divertit ut animum parumper relaxet, vel ad negotia expedienda, aut ad valetudinem curandam, ibique vita decedit? Item ad quam Parochiam spectet illius cadaver, qui domicilium obtinet in Diœcesi, & urbem petit necessitate aliqua adductus, vel ut reficiat vires morbo debilitatas, ibique supremum obit diem?

43. Ex jure Pontificio responsum aperte desumitur [b]: *Is, qui habet domicilium in civitate, vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem, non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius, in qua Majorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliri debebit, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.*

44. Itaque debet expendi, an defunctus sepulturam in aliqua Ecclesia sibi constituerit, & tunc extremæ ipsius voluntati parendum est. Si nihil ille de sepultura sua decreverit, in tumulo Majorum suorum condatur, si ipsius familia peculiarem in aliqua Ecclesia tumuli locum habeat. Quod si defunctus nihil de suo sepulchro deliberaverit, si ipsius quoque familia peculiari tumulo careat, tum civitatis incola, licet in agro decesserit, ad urbanam Parochiam deferendus est, modo tamen absque ullo periculo, gravique incommodo id fieri queat. Id vero obtingere tunc solum declaramus pro evitandis dissidiis, cum ager, ubi civis occubuit, tribus ab urbe milliariis distat. Nam si plus quam tribus milliariis distet, tum Parochus agrestis illum tumulo mandare poterit, nec urbanus Parochus cadaver deposcet, nec aliquid ratione sepulturæ percipere contendet.

45. Equidem decretalis: *Is qui*: de illo verba minime habet, qui ex agro in civitatem venit valetudinis causa, vel ut negotiis suis operam impendat, ibique mortem oppetit, sed tantum civem memorat, qui in agro vitam absolvit, quo se contulerat ad confirmandam valetudinem, vel ob alias causas, ipsumque ad urbanam Parochiam transferendum statuit, si commode fieri posse videatur, ob eam nempe rationem, quod ipse ruri paululum degens, urbis domicilium non amittit; neque ruris incola censendus est, nisi animum in eo permanendi prius habuerit [c]. Itaque, cum eadem ratio conveniat aptissime rurali viro, qui in civitate diem supremum oppetiit, ubi fortuito causa valetudinis, vel ad explicanda sua negotia morabatur, ideo constituendum de illo prorsus idem est, quod nuper

a *Anno* 1567. b *In Decretali* Is qui *de sepulturis in sexto.* c *Pirbing. lib.* 3. *tit.* 28. *de sepulturis* §. 1. *num.* 6.

nuper exposuimus de cive, qui ruri casu quodam occubuit, nempe, in urbana Parochia sepeliendum ruralem virum, qui in civitate vita defunctus est, si agreste ipsius domicilium tribus milliariis longe ab urbe sejungatur, & ad ruralem Parochum ex sepultura nullum fructum pervenire.

46. At si hæc tria milliaria nequaquam intercedant, tum civis cadaver in Parochiam urbis inserendum est, & ob eamdem rationem ad ruralem Parochiam viri agrestis cadaver asportandum. Tunc autem ruralis Parochus urbanum Parochum, & e contrario Parochus urbanus ruralem admonebit, ut transferendum cadaver ipsi, vel alteri Sacerdoti per ipsum designato committatur. Cadaver etiam loco non movebitur, nisi proprius Parochus, aut ipsius Capellanus intersint; neque in urbem, sive in agrum, nisi feretro impositum deferetur: Clericus Crucis vexillum præferet, & duo Sacerdotes subsequentur, qui Psalmos recitabunt, nempe Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi defunctus tumulari debet; & insuper Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi vitam reliquit: neque enim decet Fidelium cadavera alio modo sepulchris inferri. Illud vero quod non semel accidit, a religione prorsus alienum est, cum plaustris imposita cadavera, & fœni, paleæ, vel lignorum fasciculis implicita in civitatem, vel in agrum delata fuerunt, ut vectigal declinaretur; nihil enim solvendum pro ipsis transferendis cadaveribus Lagunez [a], & Cardinalis de Luca [b] sapienter ostendunt.

47. Non multis ab hinc diebus accepimus quemdam in civitate vita perfunctum sibi sepulturam delegisse in Ecclesia Parochiali, quæ in diœcesi posita est; Rectorem autem Parochiæ urbanæ, ubi ille expiravit, ruralem Parochum monuisse, ut ad portam civitatis subsisteret, ubi cadaver ipsi traderetur.

48. Gratissimum nobis esset intelligere rationes, quibus innititur nova hæc, inusitataque sententia, rationes, inquam, a jure desumptas, non tamen ex animi quodam impetu, ac temeritate, qui rei naturam ignorat. Jucundissimum nobis esset deprehendere, an Parochus, in cujus ditione aliquis animam exhalavit alium Parochum, in cujus Ecclesia ille sepeliri debet, impedire possit eo se conferre, unde cadaver efferendum est, & in itinere Crucem præferre; sed multo magis, an liceat Parocho Bononiensi monere diœcesanæ Ecclesiæ Rectorem, ne urbis mœnia ingrediatur, sed ad portam subsistat, ibique cadaver sibi committendum accipiat.

49. Proculdubio, qui Parochiam obtinet Bononiæ, Parochus in citate, non civitatis appellandus est; ita ruralis Parochus in diœcesi Rector, non autem diœcesis habetur. Cum hæc ita sint, nihil aliud repetere jure debent, nisi ut officiosam urbanitatem præstent illi, qui prælata

 Cru-

a *De Fructibus pag.227. num.179.*
b *In suo magistral. discur.166. de Regalibus.*

Cruce ditionis suæ fines pertranseunt, quemadmodum Leo X.[a], & Sacræ Congregationes pluries statuerunt[b].

50. Post hæc apertissime constat nihil aliud ab urbano Parocho, quem superius meminimus, exposcendum fuisse, nisi ut Parochus ruralis officium consuetum sibi persolveret, priusquam ad efferendum cadaver Cruce prælata in civitatem veniret: sed nullo pacto licitum fuit præcipere, ut ad portam subsisteret. Quod si aliquis urbanus Parochus fateri non dubitaret, ejusmodi facultatem se nunquam permissurum fuisse rurali Parocho, quamvis illam petiisset; & in eadem sententia futuros Parochos omnes civitatis, quorum ditionem attingere ille deberet, cum domicilum defuncti petendum, vel ab ipso est redeundum: si quis, inquam, hæc audeat dicere, illud secum perpendat nobis inesse potestatem cum in civitate, tum in Diœcesi, ob quam ruralem Parochum ab omni consueto officio prorsus immunem declarabimus: & si illo persunctus fuerit, sed frustra ruralis Parochus, tunc nos ipsi facultatem nostram loco assensus Parochorum civitatis impertiemur, concedentes diœcesanæ Ecclesiæ Rectori, ut prælata cruce in urbem veniat, eademque ratione cadaver ad suam Ecclesiam transferat.

51. Quæ modo diximus, nova, & inusitata fortasse imperitis videbuntur, sed contrarium agnoscent, si plura alia cogitent, quæ fieri quotidie solent. Primum Regulares nullam Processionem facere possunt, nisi in suis Ecclesiis, & sub stillicidiis Monasterii, & Sacrarum Ædium, quæ ad ipsos pertinent, Idem Sodalitiis præcipitur, ut nempe, Processiones in suis tantum Ecclesiis, aut Sacellis instituant. Quod si Urbem circumire velint, facultas a Parochis exposcenda est, quorum fines pervadere debent[c]. Quis tamen Parochos adire solet ad hanc veniam obtinendam, cum Processiones saltem consuetæ indicuntur? Cum vero Processiones insolitæ habendæ sunt, si eam Parochi facultatem recusent, scire maxime optamus, an id Processiones easdem jure impedire possit, quod quidem a veritate prorsus alienum est. Nam si Regulares, vel Sodalitia ad Episcopum confugiant, & facultatem pro re gerenda ab illo consequantur, eamdem nempe, quam pro consuetis Processionibus accepisse pro certo tenent, tunc omnis Parochorum dissensus haud ullius momenti existimatur.

52. Certissimum quippe est solam Episcopi licentiam satis esse, etiamsi Parochi se contrarios antea, ac penitus reluctantes exhibuerint. Petitum fuit a Congregatione Sacrorum Rituum: *An solius Episcopi accedente licentia possint Regulares dictam Processionem facere* (alienas Parochias circumeuntes) *quamvis Parochus contradicat, & consentire recuset*? Sacra autem Congregatio respondit: *Sufficere licentiam Episcopi* . Haud dissimiles

a *In Constit. 22. §.9. in Bullario Romano tom. 1.*
b *Passerinus de statu hominum tom. 2. quæst. 187. art. 4. osserv. 5. num. 160.*
c *Bassius Tract. superius allato quæst. 10. num. 1.* d *Loco cit. tractat. Bassii.*

les ſententias a Sacra Congregatione Concilii deſumptas in medium proferre poſſemus, ſed unam eligimus præ cæteris, quæ nobis Secretarii munus agentibus promulgatæ fuerunt. Die 24. Decembris anno 1718. propoſitum fuit: *An liceat Confraternitati facere Proceſſiones tam intra ambitum Oratorii, quam extra illum, abſque licentia Parochi, per cujus Parochiam tranſeundum eſt?* Sacra Congregatio reſponſum fecit hujuſmodi: *Ad primam partem affirmative*, nempe, fieri poſſe Proceſſionem intra ambitum Oratorii abſque licentia Parochi: Deinde *ad ſecundam negative*, nempe, id non licere extra ambitum Oratorii. Cum tamen in reſponſo ea quoque verba ſubjiciantur: *Niſi accedat licentia Epiſcopi*, id manifeſtum omnino reddit, quod nuper expoſuimus.

53. Quæ cum ita ſint, quoties cadaver ab Urbe in Diœceſim, vel a Diœceſi in Urbem transferri contigerit, nobis ſtatuendum reſervamus, an Rector Diœceſanus prælata Cruce in Urbem ſe conferre debeat, & an Parochus Urbanus prælata Cruce a Civitate proficiſci. Quod ſi nemo pro re declaranda nos convenerit, decernimus, privatim a Diœceſano Parocho Civitatem eſſe ſubeundam, qui deinde ædes defuncti, ſive templum petat, ubi cadaver ipſius depoſitum eſt, conſuetum officium Urbano Rectori perſolvat, atque prælata Cruce ambo induti ſuperpelliceo, ſtolaque cadaver aſſocient. Idem præcipimus urbano Parocho, cum defunctus in Diœceſi ad ſuam Eccleſiam efferendus eſt: quippe indecorum eſt ſepulchro cadaver inſerri, niſi vexillum Crucis præferatur. Juri autem communi maxime conſentaneum ſuperius oſtendimus, quod in funebri pompa Crux ejus Eccleſiæ ſola præcedat, ubi defunctus ſepelitur. Accedit, quod veteri conſuetudine, inſtitutoque hujus Urbis, ac Diœceſis, vexillum illius tantum Eccleſiæ deſerri ſolet, ubi cadaver tumulo committitur, ſi tamen inter Parochias recenſeatur; non vero Crux alterius Parochiæ, ubi ægrotus vitam expiravit.

54. Parochus primum locum ſemper occupat, donec in ſua ditione verſetur [a]. Quare urbanus Parochus dextero incedet latere, donec Parochi Diœceſani limites attigerit. Tunc enim ipſi primum locum concedet. Eodem pacto, cum Parochus urbanus cadaver efferre debebit ex Diœceſi, tum Rector Diœceſanus in ſua Parochia dexterum latus occupabit, donec ad fines alterius Diœceſis pervenerit. Hunc ordinem per urbem, ac Diœceſim tenebunt, donec venerint ad Eccleſiam, ubi defunctus ſepulturæ mandatur. Aliquod ſane diſcrimen intercedere cognoſcimus in his officiis, quæ modo præſcripſimus; ſed ita decernendum putamus, & aliquid urbanis Parochis præ Diœceſanis eſſe tribuendum.

55. Illud etiam deprehendimus, quod non ſemel accidit, cum Parochus urbanus defunctum extra Civitatem in ſua ditione ad Parochiam ſepeliendum transferre debet. Nam Parochus, in cujus ditione ſita eſt porta

a *Card. de Luca de Præeminentiis diſc. 16. num. 3. & 4.*

porta Civitatis, in limine Urbis occurrit, & quasdam preces cadaveri persolvit. Quamobrem dissidia concitata sunt: Parochus enim, qui cadaver associat, ad portam subsistere recusavit, susceptumque iter ad suam Ecclesiam prosequutus est, veluti si alter Parochus in limine Civitatis non adstitisset. Ignoramus profecto hujusmodi ritum, & qua de causa Parochus ad portam Civitatis pro recitandis precibus pergat, cum cadaver infertur. Id vero facere praetermittat, cum reliqua cadavera per suam Parochiam efferuntur, ut in alia Ecclesia, seu Parochia sepulturam accipiant. At quoniam nullum discrimen afferri, nullaque ratio ad probandam hanc consuetudinem excogitari potest, quae corruptelas potius, ac dissidia inter Parochos excitat, ideo praecipimus urbanis Ecclesiarum Rectoribus, ne in liminibus Civitatis suae ditioni subjectis, occurrant cadaveribus, quae in ipsam Civitatem adsportantur, ut in alia Parochia, sive Ecclesia tumulentur.

56. Secundo loco quaesitum a nobis fuit, in quanam Ecclesia sepeliri debeant infantes, quos extra Civitatem nutricibus alendos parentes tradiderunt, ibique celeri morte praerepti sunt? His facili negotio respondemus; nam Romanum Statutum accurate tenendum indicimus, quod propositum, probatumque fuit post maturam rei disquisitionem in peculiari Congregatione, quam Clemens XI. ob hanc causam designavit [a]: *Infantes, qui nutricibus alendi extra propriam Parochiam dantur, retinent domicilium in Parochia parentum, atque ad illam pertinent, licet in aliena Parochia decedant. Patre vero orbatos, quousque apud ipsam matrem aluntur, licet in potestate tutorum, non matris existant, de Parochia matris, non tutorum, esse declaramus. Si nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a matre, domicilium in Parochia matris; si vero utroque parente caruerint, domicilium in Parochia tutorum, non vero nutricum, retinere declaramus. Quod si nec tutores habeant, in Parochia, in qua decedunt, tumulentur.*

57. Haec igitur observentur pro tumulandis Infantibus, qui in domo nutricis intereunt. In templum alias praescriptum ea ratione deferantur, quae Christianae Disciplinae conveniat, rectaque via ab aedibus, ubi vitam finierunt, nisi forte concedatur a nobis ob peculiarem causam illos antea transferri ad paternum domicilium, ut inde funebris pompa ad Ecclesiam instituatur.

58: Quod si aliqua controversia forte contigerit de Parochialibus emolumentis, Vicarium nostrum Generalem conveniant, ut ipsius judicio dirimatur: sed meminerint Parochi nihil de *jure* repetendum esse pro exequiis, & sepultura [b]; retinendam tamen inductam consuetudinem aliquid solvendi, ita ut nullum judicium fiat in eos, qui hanc consuetudinem violare contenderint, sed causa hujusmodi in forum Episcopi solum adducatur; uti sancitum est *Cap. ad Audientiam 24. de Simonia* his verbis:

a *In additionibus ad Statutum Cleri Romani §.7. & 8.* b *Juxta Sac. Canon. cap. Non satis, cap. Cum in Ecclesia, cap. Cum abolendae, de Simonia.*

bis: *Per Episcopum Loci compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.*

MONITA

Pro mulieribus Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vitam agunt, aut conjunctim in aliqua parte hujus Civitatis, ac Diœcesis.

59. INstitutione XXIX. hujus libri copiose verba fecimus de mulieribus Tertiariis, & earum conditionem satis exposuimus. Deinde, cum Sacram Visitationem illis Tertiariis indiximus, quæ duodecim domicilia in Urbe possident, ubi conjunctim vitam degunt, plura statuere non omisimus, ut dissidia tunc nobis indicata illas inter mulieres, ac Parochos componerentur. Equidem præcepimus utrisque nonnulla, quæ utilia videbantur, sed ipsa neglecta sunt pro more, atque indole quorumdam hominum, qui satis se fecisse existimant, si multa dixerint de aliquo negotio; deinde curam nullam, aut solicitudinem impendunt pro rei eventu, solvendisque quæstionibus, id quod privatæ tranquillitati, fidelium exemplo, & feliciori Ecclesiæ administrationi magnopere conducit. Quapropter aliqua superaddenda pro Tertiariis hujusmodi muneri nostro consentaneum putavimus, quæ ad duo capita rediguntur. Primum, agemus de Tertiariis, quæ privatim in suis ædibus vivunt; Secundo, de aliis Tertiariis, quæ in eamdem domum conveniunt, & communem vitam instituunt.

§. I.

De Tertiariis, quæ privatim in suis Ædibus morantur.

60. REgulares Ordinum S. Dominici, S. Francisci, S. Augustini; item Carmelitæ, Servitæ, ac Minimi a Sancto Francisco de Paula instituti Tertiarias mulieres juxta Pontificum Diplomata, ac privilegia adscribere possunt.[a].

61. Ex ipsis aliæ suis privatis ædibus immorantur, nec ullam cum cæteris habent societatem; aliæ vero in uno domicilio simul conjunguntur. Has quidem S. Pius V. abrogare constituerat, uti modo ostendemus, ob eam causam, quod alienos ab Ecclesiastica disciplina putaverit mulierum cœtus, quæ religiosum habitum induerent, nullis votis solemnibus nuncupatis, & quæ nullis claustri legibus tenerentur. Attamen

a *Lezana in Summa Quæst. Regular. tom. 2. cap. 14. num. 8. & seqq. Miranda in Manuali Prælatorum Regular. tom. 1. quæst. 36. art. 1. & 2. Cassianus a S. Elia in Arbore omnium opinionum moral. tom. 6. in verbo Tertiariæ & Tertiarii §. 2. num. 7.*

men Tertiarias, quæ ſejunctim vivunt, Sanctiſſimus Pontifex nunquam de medio tollere cogitavit, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii declaravit: *Conſtitutionem* (inquit Fagnanus[a]) *Sancti Pii V. qua Sorores Tertii Ordinis ad perpetuam Clauſuram obſtringuntur, utpote loquentem de his, quæ in communi & in congregatione vivunt, ad ſupradictas Sorores in conſanguineorum, aut propriis domibus habitantes &c. nihil pertinere; & propterea circa illas Conſtitutionem &c. nec minuiſſe, nec immutaſſe, nec quidquam novi juris induxiſſe.*

62. Quare, ſi Conſtitutio S. Pii V. his Tertiariis nequaquam adverſatur, altera Conſtitutione Leonis X. gaudere ipſæ debent, ob quam Pontifex multa privilegia Tertiariis iiſdem elargitur[b]. Sed prius oportet conditiones enumerare, quæ interveniant neceſſe eſt, ut hujuſmodi mulieres privilegia, quæ indicavimus, aſſequantur. Poſtea recenſenda ſunt privilegia ipſa, quæ Tertiariis a Pontifice conceduntur.

63. Primum igitur ex Leonis X. Conſtitutione deſumitur, quod iſtæ mulieres virginitatis, aut cælibatus votum emittere debeant, quod tamen ſolemne nequaquam eſt, uti Pontifex ipſe declarat. Sacræ autem Congregationes ſuis Decretis addiderunt, neceſſario requiri, ut Regularium Præfecti de morum probitate, ætatiſque ratione certi fiant, antequam his mulieribus habitum religioſum impertiant; quæ quadraginta ſaltem annos attingere debent. Inſuper inquirendum eſt, utrum neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem poſſideant, & cum quibusnam verſari domi neceſſe habeant, quos tantum conſanguineos, & affines eſſe oportet. Poſtremo, inveſtigandum ſupereſt, an Epiſcopi facultas intercedat, quæ concedi nequit ab ipſo, niſi poſtquam diligenter examinaverit, an eædem conditiones veritati congruant. Quare ſi, quod proprium eſt, unicuique tribuatur, ad Præfectum Regularem ſpectat religioſum habitum his mulieribus impertire, ad Epiſcopum vero facultatem tradere, & præſcriptas conditiones accurato examine cognoſcere.

64. Nicolius[c], Lantuſca[d], Donatus[e], aliique plures hæc Decreta commemorant[f].

65. Cum nos ipſi Secretarii munus gereremus in Sac. Congregatione Concilii, Epiſcopus Mazaræ hæc poſtulavit: *Quanam ſint conditiones requiſita, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum ſuæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare poſſint: & an examen dictarum facultatum pertineat ad Epiſcopum?* die autem 10. Maji anno 1727. in hunc modum reſponſum fuit: *Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apoſtolicam; examen conditionum quoad mulieres veſtiendas, & licentiam veſtiendi, pertinere ad Ordinarium, & conditiones veſtiendarum*

eſſe

a *Cap. Nullus num. 68. de Foro competenti.* b *In Bullario Romano tom. 1.*
c *In Floſculis ad vocab. Tertiariæ.* d *In Theatro Regularium ad idem verbum.*
e *Rer. Regular. tom. 2. tract. 17. qu. 3. nu. 31. & ſeqq.* f *Matthæuc. in Official Cur. Eccleſ. cap. 52. n. 3. & ſeqq. Pignatell, conſult. 34. n. 29. tom. 3. Paſſarinus de ſtatu hominum tom. 2. quæſt. 187. art. 4. obſervat. 10. ſub n. 245.*

esse expressas in Decretis generalibus alias editis; & hac Decreta esse omnino servanda.

66. Sed jam recenseamus privilegia, quæ his Tertiariis tribuuntur, cum præditæ sunt iis conditionibus, quas modo exposuimus. Ac primum Tertiarios à Tertiariis mulieribus distinguendos Leo X. decernit. Illi nullo gaudent privilegio, nisi conjunctim vivant, & cum ipsis Claustralibus immorentur; sed mulieribus Tertiariis, quamvis suas ædes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur: *Collegialiter autem* (de viris Tertiariis sermo est) *seu cum Claustralibus habitantes, ac mulieres* (nempe Tertiarias, quæ suas ædes nequaquam deserunt) *virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ habitum gestant, gaudere debeant.*

67. Quod si Leonis X. Constitutio vim totam, & integram obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agentes Episcopi jurisdictione prorsus immunes esse deberent. Eos sibi Confessarios deligere possent, qui ad Monialium Confessiones, non vero sæcularium excipiendas probantur. Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut Paschali præcepto satisfacerent. Tandem a Præfectis suis Regularibus extremam unctionem percipere, & post mortem in Ecclesia sui Ordinis sepeliri jure possent.

68. Sed aliter se res habet; nam Leonis X. Constitutio ad certos quosdam limites redacta fuit a Summis Pontificibus, qui deinde Sedem Apostolicam tenuerunt. Cum hæ mulieres revera non habeantur Regulares, eo quod tribus votis solemnibus non adstringantur, ideo non censentur immunes ullo modo ab Episcopi facultate [a]. Equidem fori privilegio gaudent juxta sententiam, quæ a Sacra Congregatione Immunitatis probatur, cujus decreta Monacellus recenset [b]. Id vero non tribuitur viris Tertiariis, qui in privatis suis domiciliis permanent, uti sapienter ostendit Ursaya, qui decretum super hac re promulgatum a Sac. Congregatione Immunitatis exponit [c]. Insuper de his mulieribus Tertiariis hæc Sacra Congregatio Concilii decernit: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum sæpius respondit, minime posse Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis quas de Pœnitentia, vel Pinzocheras vocant, Confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad confessiones personarum sæcularium audiendas: quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis Resurrectionis Sanctissimi Domini nostri Jesu Christi.* Item ex epistola Sacræ Congregationis pro causis Episcoporum Regularium, & constitutæ ad Episcopum Mutinensem die 17. Junii anno 1639. hæc in ipsas Tertiarias sancita deprehenduntur: *Circa Tertiariam similiter censuerunt* (nempe Cardinales Sacræ Congregationis) *permissum haud fuisse Fratribus ejusdem Monasterii ob quodcunque privile-*

a *Tamburinus de Jure Abbatissarum disp. 7. quæst. 3.* b *In Formular. Fori Ecclesiastici tom. 1. tit. 6. formul. 14. n. 1.* c *Tom. 7. part. 1. discept. 3.*

vilegium Ordinis administrare ipsi Sacramentum Divinæ Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis neque ejus cadaver domo efferre indicta funebri pompa sine Parocho, aut sine ipsius licentia. Nam hæ revera ad Parochos pertinent, qui debent assiduo, sed hoc præsertim tempore, cognoscere, juvare, accuratoque studio fideles sibi traditos instituere. Accedit, quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, claustro non tenebatur, sed domi suæ intra Parochi ejusdem ditionem habitabat. Postremo de sepultura harum mulierum hæc habentur in decreto, quod superius attulimus: *Præterea, si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, sin minus in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit.*

69. Literas quidem Sac. Congreg., quas nuper exposuimus, Diana [a] Theologus ex Regularibus Theatinis; decreta vero anni 1616. superius allata commemorant iidem Scriptores, quos antea nominavimus. Si quis exoptet cognoscere limites, ad quos redacta fuit Leonis X. Constitutio, ex Passerino Theologo Dominicano, Canonumque interprete id consequetur. Illum fuisse Sacrarum Congregationum peritissimum ex eo maxime constat, quod Ordinis sui Procurator Generalis per multos annos extiterit [b].

70. Hanc veritatem attigerat Benedictus XIII. de nobis optime meritus, qui antiqua sui Ordinis privilegia confirmare, ac nova pariter adjungere cupiens, statuit [c], ut viri Religiosi Dominicani mulieribus Tertii Ordinis in privatis suis domiciliis immorantibus administrarent Divinam Eucharistiam in Paschate, Viaticum, postremamque Unctionem, cum illæ morti proximæ viderentur, ac etiam ipsarum cadavera ad Ecclesiam ejusdem Dominicani Ordinis efferrentur. Qua de re suæ potestatis amplitudine quidquid contrarium esset, & etiam immemorabilem consuetudinem penitus abrogavit; ex quo satis aperte desumitur, quod jus adversabatur; & propter anteriores Pontificum Constitutiones imminuta fuerant eadem privilegia eo modo, quem nos exposuimus.

71. Quod si Clemens XII., Benedicti XIII. Constitutioni modum aliquem non imposuisset, uti inferius subjiciemus, certissimum esset, Tertiarias mulieres, quæ privatas suas domos non dimiserunt, a jurisdictione nostra liberas, & immunes fore, & eo pariter jure solutas esse, quod Parochis tribui consuevit. At, cum Pontifex Clemens XII. rem totam in eum gradum restituerit, in quo posita erat, antequam Constitutio *Pretiosus*, in lucem ederetur, ideo nemo dubitare potest, quin mulieres Tertii Ordinis juri Parochorum, nobisque subjiciantur.

72. Haud ignoramus multas in Civitate, ac Diœcesi versari mulieres hujus vitæ, atque instituti, quæ suis privatis ædibus immorantur. Attamen

a *In editione coordinata tom. 7. tract. 1. resolut. 351.* b *Cit. tom. 2. quæst. 187. art. 4. observ. 10. a n. 244. ad n. 252.* c *In Constitut. Pretiosus edita anno 1727. §. 55. & seqq.*

tamen nulla unquam facultatem a nobis petiit, ut habitum Tertii Ordinis sumeret; neque unquam probatæ fuerunt in Tribunali nostro eæ conditiones, quæ a Decretis Sacrarum Congregationum necessario requiruntur. Dicet fortasse aliquis de hujusmodi Decretis nihil se antea percepisse; at sciat nobis haud esse ignota: immo nec ipsum laterent, si aliquam operam rei cognoscendæ gratia impendisset, cum multis in locis eadem Decreta oculis omnium obversentur. Quapropter universis Parochis in Civitate, ac Diœcesi præcipimus, ut mulieres omnes Tertii Ordinis privatam vitam agentes in sua Parochia Cancellario nostro intra spatium Novembris proxime ineuntis recenseant. Nos autem cum Præfectis Regularium negotium diligenter expendemus, ut remedium, si opus fuerit, conferatur.

§. II.

De Tertiariis in Congregatione viventibus.

73. QUamvis mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, ad privilegia percipienda speciatim a Leone X. haud nominentur, id tamen ex ipsius Constitutione certissime desumi posse videtur. Nam, cur ipsæ careant iis privilegiis, quæ a Pontifice tribuuntur viris Tertiariis in Congregatione vitam agentibus, & mulieribus etiam ejusdem instituti, quæ suis in ædibus privatim degunt, modo vestem Ordinis præferant, & virginitatis, aut castitatis votum emiserint.

74. S. Pius V. Tertiariis in Congregatione viventibus novam disciplinam indixit: *Mulieres quoque* (inquit [a]) *quæ Tertiariæ, seu de Pœnitentia dicuntur, cujuscumque fuerint Ordinis, in Congregatione viventes, si & ipsæ professæ fuerint, ita ut solemne votum emiserint, ad Clausuram præcise, ut præmittitur, & ipsæ teneantur. Quod si votum solemne non emiserint, Ordinarii una cum Superioribus earum hortentur, & persuadere studeant, ut illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem, & professionem eidem Clausuræ se subjiciant. Quod si recusaverint, & aliquæ ex eis inventæ fuerint scandalose vivere, severissime puniantur. Cæteris autem omnibus sic absque emissione Professionis & Clausuræ vivere omnino volentibus interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod si contra hujusmodi hanc nostram prohibitionem, & Decretum alias receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus.*

75. Id perpendens Lezana scriptum ita reliquit [b]: *Quo videtur intentum Pontificis fuisse omnino extinguere Congregationes istas mulierum votum solemne*

a *In Constit. 8. in Bull. Romano tom. 2.* b *In Summa Quæst. Regular. tom. 2. cap. 14. num. 38.*

ſolemne non emittentium. Porro Sedes Apoſtolica legem a S. Pio V. propoſitam haud neglexit. Nam in Decretis evulgatis anno 1616., poſtquam ſancita fuerunt ea, quæ jam memoravimus, in mulieres Tertii Ordinis,quæ privatam in ſuis domiciliis vitam traducunt,ab reliquis ejuſdem conſilii mulieribus ſejunctæ, hæc ſtatim adduntur: *Supradictis vero Decretis mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendi, quinimmo eas diſpoſitioni Conſtitutionis Pii V. editæ Romæ anno 1596. IV. Kalendas Julii, quæ incipit: Circa Paſtoralis &c.: penitus ſubjacere expreſſe declarat, non obſtantibus &c.* Rotarius [a] quoque noſter plures auctores, etiam Regulares nominat, qui hanc ſententiam ſequuntur, ac deinde tradit: *Si hodie reperiantur Tertiariæ collegialiter viventes, debent impediri, ſupprimi, & annullari, niſi Profeſſionem emittant cum quarto voto perpetuæ Clauſuræ.*

76. Attamen multis adhuc in locis occurrunt mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivere ſtatuerunt. In hac ſane Civitate duodecim ad ipſas excipiendas domicilia, & quatuor etiam in Diœceſi poſita ſunt. Porro Sedes Apoſtolica ita ſe geſſit, ut eaſdem Tertiarias non quidem ſua auctoritate probaret, ſed illas toleraret, & Epiſcopis ſubjectas declararet: *Controverſia eſt* (inquit Matthæuccius [b]) *de mulieribus Tertiariis, quæ in Congregatione extra Clauſuram vivunt. Sed reſolvitur, eas allegatis privilegiis* (nempe conceſſis Ordini Regularium, quem ipſæ profitentur) *non potiri; nam in Decreto relinquuntur ſub diſpoſitione Conſtitutionis Sancti Pii V.quarum Profeſſiones & receptiones Beatus Pontifex irritat, & annullat. Et tales hoc tempore poſſe prohiberi, ne in communione maneant, niſi Profeſſionem ad formam dictæ Pianæ emittant, reſcripſit Sac. Congregatio Epiſcoporum. Quare ſunt de jurisdictione Ordinarii*. Eamdem docet ſententiam Cardinalis Petra: *Hinc Tertiariæ, quæ vivunt in Congregatione abſque Clauſura, non utuntur tali privilegio, quia debet ſervari Bulla Pii V. & poſſunt cogi ad emittendam Profeſſionem Regularem, alias diſſolvi Congregationem, & rurſus ſubjiciuntur Ordinario* [c].

77. Epiſcopus Sarzanen, cum nos ipſi Secretarii munere fungeremur, Sacræ CongregationiConcilii expoſuit in ſua Civitate jam poſt centum annos ſitum eſſe domicilium, in quo mulieres ſimul congregatæ S. Franciſci religioſum habitum, & inſtitutum ſequuntur, ſed vota tantum ſimplicia nuncupant, nec ullis clauſtri legibus tenentur; eaſdem mulieres a Provinciali Ordinis Franciſcani declaratas fuiſſe juriſdictioni ſuæ penitus ſubjectas, cum Provinciam inviſendo perluſtraret: Sacra Congregatio cauſis iiſdem perducta, quas nuper explicavimus, die 30. Januarii anno 1723. reſpondit Societatem earum mulierum ſubjectam eſſe: *omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi citra tamen approbationem*, nempe, ejuſdem Sac. Congrega-

a *In ſua Theol. Regular. tom.3. cap.6. num.13.* b *In ſuo Offic. Curiæ Eccleſiaſt. cap. 52. num.6.* c *In ſuis præclaris Commentariis in Conſtit. Apoſt. tom. 4. in notis ad Conſtit. 15. Pontif. Martini V. num.19.*

gregationis pro confirmanda ipsarum mulierum societate.

78. Hæc disciplina ad Benedictum XIII. integre permansit, qui propensam merito in Regulares Ordines voluntatem suam testari cupiens, varias Constitutiones edidit, quibus hæc domicilia mulierum Tertii Ordinis immunia ab Episcopi jurisdictione declaravit,& Regularium suoru m potestati omnino commisit. Ex his necessario sequebatur easdem mulieres ab omni jure Parochorum liberas quidem esse; tamen aliqui Parochi hujus Civitatis, cum Sedem hanc Cardinalis Boncompagnus teneret, controversiam excitarunt, an illæ mulieres ab Episcopi auctoritate solutæ, adhuc Parocho subjectæ viderentur. Quapropter idem humanissimus Cardinalis, ut Parochis obsecundaret, eamdem quæstionem Cardinali Pauluccio Summi Pontificis ad gerenda negocia primo Administro per literas proposuit, qui responsum fecit, Romæ evulgatum ex Typographia Rev. Cam. Apostolicæ.

Exemplum literarum, quas Cardinalis Pauluccius dedit ad Card. Boncompagnum Archiepiscopum Bononiensem pro solvendis quibusdam quæstionibus de immunitate, quam sibi postulant mulieres, ab omni jurisdictione Episcoporum, & Parochorum ob ultimam Constitutionem BENEDICTI XIII. quæ incipit: *Paterna Sedis Apostolicæ providentia.*

Eminentissime, ac Reverendissime Domine.

EX iis rationibus, ac documentis, quæ literis Eminentiæ Vestræ continentur, satis, superque solvuntur quæstiones, quas tum iisdem literis, tum voce Dionysii Ministri sui propositas monet a Parochis istius Diœcesis, ob Constitutionem, quam Summus Pontifex Patribus Tertii Ordinis Sancti Francisci obsignavit. Quamobrem minime dubito, quin E. V. datura sit operam maximo, quo solet, studio, ut Sanctitatis Suæ voluntati morem gerat, utque cæteri Constitutionem ipsam exequantur. Interim manus Eminentiæ Vestræ humiliter deosculor.

Romæ die 20. *Martii anno* 1726.

F. Card. Pauluccius.

QUÆSTIONES PROPOSITÆ.

Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis inquirit, utrum domicilia, quibus mulieres Tertii Ordinis detinentur ob Constitutionem Pontificis, spectent ad jurisdictionem Fratrum Minorum, & Patris Generalis, seclusis etiam Parochis pro administrandis Sacramentis?

Utrum in Ecclesiis harum mulierum conservari queat Divina Eucharistia, & Sanctum extremæ unctionis Oleum? Ac postremo:

Utrum Fratres Minores prælata Cruce sua, stolaque induti associare pos-

sint

sint cadavera mulierum Tertii Ordinis, cum ad ipsorum Ecclesiam sepelienda feruntur, etiamsi alienas Parochias pertranseant?

RESPONSUM.

Primum quidem nequit in dubium revocari. Nam dum Pontifex domicilia mulierum Tertii Ordinis ab auctoritate Episcopi eodem modo prorsus eximit ac Monasteria; dum Pontifex idem decernit, ut mulieres hujusmodi pleno jure subsint Fratribus Minoribus, *non solum seclusis Episcopis*, sed aliis quibuscumque personis cujuscumque status, gradus, vel conditionis existant, & quacumque auctoritate fungantur, *ideo necessario consequitur, ut Parochus etiam excludatur, cum praesertim omnis jurisdictio Parochi cum jurisdictione Episcopi implicita sit, cujus ille coadjutor, ac delegatus existit. Immo, cum Sedes Apostolica dissolvit ab auctoritate Episcopi quemcumque Regularem Ordinem, illis solum verbis uti consuevit*: Eximimus ab Ordinario: *quemadmodum deprehenditur ex Bullario Romano* saepe saepius. *Id vero satis habitum semper fuit, ut iidem Regulares immunes etiam a Parochis censerentur, uti testatur experientia. At si res in controversiam deduci velit, statim omnis dubitatio cessabit, si in memoriam revocetur Sixti IV. Constitutio, quam Pontifex hac recenti sua Constitutione renovavit. Nam Sixtus IV. concedit Fratribus Minoribus omnia administrare Sacramenta Fratribus Tertii Ordinis; & quos ab Episcopi facultate immunes jam fecerat, a Parochorum quoque jure liberos constituit.*

Leonis autem X. Constitutio, quae dubitandi locum exhibet Cardinali Archiepiscopo Bononiensi, & cujus auctoritas in medium ab ipso profertur, ea, inquam, Constitutio Tertiariis potius suffragari videtur: quamvis enim Leo X. in Lateranensi Concilio Tertiarios, ac Tertiarias, qui suas privatas aedes nequaquam deserunt, Parochis subjecerit, tamen quoscumque Tertii Ordinis, qui simul in Congregatione vivant, immunes prorsus declaravit, uti constat ex ipsa Constitutione. Et profecto multis in partibus Italiae idem experientia comprobatum semper fuit.

An vero mulieres Tertii Ordinis Divinam Eucharistiam, Sanctumque Oleum in suis Sacellis retinere possint, quod secundo loco petitum est, id permitti, vel negari debet a Provinciali Ordinis, quoties ipsum mulieres Tertiariae habent loco Episcopi. Id praesertim ostendetur ex eo, quod Leonis X. Constitutio, & alia deinde ad primam declarandam confecta, & incipiens, Ea, quae per Sedem &c. *Tertiariis in Congregatione degentibus elargitur omnia privilegia, quae in Fratres Minores collata fuerunt. Ipsis autem permittitur utrumque Sacramentum in suis etiam Hospitiis conservare. Accedit etiam, quod ejusmodi privilegium Tertiariis maxime consentaneum videtur, illudque non Romae tantum, sed ubique terrarum obtinent universa fere domicilia, quibus congregatae mulieres commorantur.*

Superest responsum ferre, qua nempe ratione Fratres Minores associare debeant

beant cadavera &c. Itaque, si Sacella privata ejusdem domicilii satis idonea sint, harum mulierum cadavera in illis sepeliri possunt. Quippe ex Leonis X. Constitutione id pariter desumitur, ut aliis corruptelis aditus occludatur.

79. Si post Benedicti XIII. Pontificatum nihil prorsus immutatum fuisset, perpauca addenda viderentur, & nos ipsi curam mulierum tertii Ordinis illis, ad quos pertinent, libentissime relinqueremus; & si qui Parochi minime acquiescerent rationibus, quas exposita literæ Cardinalis Paulucii complectuntur, novæ fortasse rationes ad rem plane cognoscendam a nobis adducerentur: sed contra est; nam Clemens XII. 1732. Constitutionem suam edidit, quæ sic incipit: *Romanus Pontifex*; ubi repetit Benedicti XIII. Constitutiones, quæ Regularibus suffragantur; alias quoque complectitur, ob quas mulieres Tertii Ordinis communi loco degentes a jurisdictione Episcopi vindicantur. In ea vero Constitutione Pontifex ita decernit: *Statuimus, & decernimus de omnibus, & singulis prædictis litteris, & Constitutionibus, quæ ab eodem Antecessore Nostro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, & declarationibus in iisdem contentis eam deinceps decisionem, ac judicium etiam in foro conscientiæ habendum, quod sive ex jure communi, sive ex Concilio Tridentino, sive ex Decretis, & Constitutionibus Apostolicis, sive alias legitime habebatur, antequam eædem literæ, & declarationes ab eodem Benedicto concessæ fuissent, perinde scilicet, ac si illæ non emanassent, ad quam dispositionem, ejusque pristinum statum, ac terminum omnia superius ennunciata omnino reducimus, & reducta esse volumus, ita ut in posterum supradicti Ordines Regulares earumdem Literarum, & Constitutionum usu, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.* Cum hæc ita se habeant, res tota ad eos limites restituenda est, quibus ante Benedictum XIII. concludebatur, & quos antea recensuimus.

80. Itaque redditur Episcopo pristina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat, & ob hanc causam ipsis Sacram Visitationem indiximus. Attamen dissidia cum Parochis finem adhuc non habuerunt. Nam si bona hæc ducitur argumentatio: *Mulieres tertii Ordinis, quæ simul in Congregatione vivunt, immunes sunt ab Episcopi jurisdictione; ergo solutæ quoque sunt a jure Parochorum*: Illa tamen argumentatio nullius momenti habenda est: *Mulieres tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, jurisdictioni Episcopi subjiciuntur; ergo juribus Parochorum obnoxiæ quoque sunt*. Quippe Moniales claustris inclusæ potestati Episcopi fere omnes obtemperant; tamen a jure Parochorum penitus liberantur.

81. Cum mulieres tertii Ordinis in Congregatione degentes invisimus, nos aliqui Parochi monuerunt, divinum Eucharistiæ Sacramentum ab ipsis in Ecclesia retineri. Quare iisdem mulieribus indiximus, ut Sedis Apostolicæ privilegium ostenderent. Verba fecimus de Paschali communione, de Viatico ipsis mulieribus Tertiariis administrando, de postrema Unctione, ac de Sepultura, & iterum jussimus in medium proferri

ferri ab utraque parte necessaria documenta, quibus disciplina constans in hac re, perpetuaque statueretur. At cum neglectum id semper fuerit, & querimoniæ, ac diffidia magis in dies augeantur, præcipimus utrique parti, ut simul conferant ea omnia, quæ sententiæ suæ plurimum suffragari arbitrentur. Siquidem totam hanc causam rejicimus in proximum mensem Novembris, ut pacato, compositoque animo a nobis examinetur; & merito quidem speramus absque ulla judicii specie, sine expensis, ac sine ullo strepitu illam feliciter expediendam.

82. Antequam finem dicendi faciamus, Præfectos Regulares harum mulierum tertii Ordinis, quæ veterem disciplinam aliquantulum remiserunt (fatemur pristinam vitæ, morumque rationem a plerisque magno studio retineri) eos, tamen, Peræfectos magnopere hortamur, ut curam sedulam impendant, ne ipsarum domicilia tum viri, tum mulieres libere pervadant. Qui Tertiariam mulierem alloqui legitimam ob causam debet, ipsam conveniat in loco ad consabulandum designato. Curent etiam diligenter, ne solæ Urbem circumeant, ac præsertim sine habitu tertii Ordinis consueto. Item ne versentur in ædibus sæcularium per integras hebdomadas, aut etiam menses, eo nomine, ac specie, ut nempe, remissionem aliquam accipiant, aut cognatorum gratia, vel ut pristinam virium firmitatem recuperent; nam illud fas est expendere, quod Sacræ Congregationes præcipiunt etiam Tertiariis, quæ suis in ædibus privatam vitam traducunt, videlicet, ut domi solos consanguineos, & affines in primo gradu in vitæ societatem admittant. Insuper præ cæteris necessariis conditionibus illa recensetur, ut saltem quadraginta annos attigerint. Hos animi nostri sensus Præfectis Regularium serio patefecimus, & non semel literas etiam dedimus Romam ad generales Ordinum Moderatores, ut eodem de negotio monerentur. Mente pariter defixum habemus, quod legimus historiarum, nempe, Spartanorum civitatem mœnibus circumductis non eguisse, donec illi cives fortitudinis laude præcellebant; cum virtus ipsorum deinde relanguit, tunc primum Spartani, ut reliqui Græciæ populi, mœnibus urbem concluserunt.

L E G E S

Observandæ in Civitate, ac diœcesi Bononiensi pro iis controversiis, quæ inter Parochos, ac Sodalitates intercedunt, addita explicatione decretorum URBIS, ET ORBIS, *quæ edita sunt anno* 1703. *a Congregatione Sacrorum Rituum.*

83. ACturi pro bono hujus Civitatis ac diœcesis de controversiis, quæ frequenter excitantur inter Parochos, & pias sæcularium Societates, sive Præsbyteros ipsarum Capellanos, omittimus ea, quæ

quæ ex veteri Ecclesiastica eruditione desumi possunt; nam hæc præsens ætas tantam rerum copiam suppeditat, ut plura volumina confici posse videantur. Breviter percurremus dissidia, quæ variis Sodalitatibus contigerunt; deinde controversias inter Episcopos, & Sodalitates ipsas, ac postremo sententias, ac judicia, quibus illæ diremptæ, compositæque fuerunt. Post hæc recensebimus alia dissidia, quæ Parochos inter, ac Sodalitates agitantur.

§. I.

De controversiis inter ipsas Sodalitates olim concitatis.

84. PRimo quidem de primatu loci Sodalitates inter se contenderunt; sed Gregorius XIII. paucis litem absolvit [a]: *Qui* (nempe Sodales) *in quasi possessione præcedentiæ, ac juris præcedendi sunt, ii (quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in Processionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.* Sed quia incertum foret, quodnam Sodalitium hunc loci primatum prius habuerit, idem Pontifex statuit, ut, *Ii, qui prius Saccis usi sunt, in Processionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.*

85. Nulli unquam limites huic Constitutioni positi fuerunt, nisi ratione Sodalitatum, quæ a Sanctissimo Sacramento nuncupantur, quibus semper præire reliquis conceditur in iis Processionibus, quibus Sacrosancta Eucharistia defertur, ea tamen conditione, ut Sacco utantur, & aliis quoque Processionibus interesse consueverint. Tunc autem parere debent iis, quæ a Gregorio XIII. præscribuntur, uti Sacræ Congregationes Romæ, & Tribunal Romanæ Rotæ constituerunt. Porro Bassius has sententias, ac decreta fuse recenset [b].

86. Composito primo hoc dissidio novum aliud obortum est, cum in una civitate duo Sodalitia ejusdem instituti erigerentur; idque plurimis inter ipsa dissensionibus aditum aperuit. Equidem Clemens VIII. [c] prohibuit, ne plures in eadem Civitate Sodalitates, aut Congregationes ejusdem instituti permitterentur. Id Capec. Latro [d], Lezana [e], atque Maranta [f] Decreto Pontificis inhærentes animadvertunt. At quoniam aliquæ civitates tam magnæ, copiosæque sunt, ut unum Sodalitium, aut Congregatio alteri adversari non debeat, etiamsi prorsus idem institutum sequantur, ideo decernendum hoc modo Cardinalis de Luca existimavit. Licere nempe duo Sodalitia ejusdem instituti in una civitate versari, si illa spatiosa fuerit, & magna populi frequentia redundaverit, & spa-

a *In Constit. 84. Bullar. tom. 2.* b *In suo tractatu de Sodalitiis quæst. 11. num. 5.*
c *In sua constit. 115. §. 3. in Bullario tom. 3.* d *Decis. 169. num. 4.*
e *In Consil. impress. tom. 2. Operum Moralium ad vocabul. Confraternitas a num. 18. ad fin.* f *In respons. 3. per tot. tom. 1.* g *De Præeminentiis disc. 10. num. 12.*

tium inter utrumque Sodalitium interponatur. Hanc opinionem Sacra Congregatio Concilii in pluribus causis amplexa est, suisque Decretis approbavit [a].

§. II.

De controversiis inter Episcopos, ac Sodalitia.

87. Sodalitia non semel ab Episcopi jurisdictione se eripere varias ob causas contenderunt, quarum prima ea fuit, quod erecta sint in Ecclesiis Regularium, qui Episcopis minime subjiciuntur. Attamen Sacra Concilii Congregatio omnino contrarium statuit, & Sacella Sodalitatum ab Episcopo visitari posse decrevit, videlicet ea tantum, quæ ab ipsis Sodalitatibus administrantur. Id præsertim sancitum fuit die 23. Junii anno 1719. his verbis: *Sacra &c. Inhærendo* [b] *declarationibus jam factis censuit, Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, & visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illorum Capellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt. Et si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum, atque divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.*

88. Equidem hoc Decretum pro causa peculiari editum est; sed tanquam lex generalis probatum deinde fuit, ipsique Sacra Congregatio se conformavit, cum ejusdem generis causæ propositæ fuerunt: eas sententias accurato studio nos ipsi congessimus Secretarii munus gerentes in pagella, quam in lucem dedimus post Congregationem habitam die 19. Septembris anno 1722, [c]. Eamdem viam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, postquam nos Urbe discessimus; nam cum petitum fuisset a Sacra Congregatione die 3. Septembris anno 1730. [d]: *An Episcopo competat jurisdictio visitandi Capellam, de qua agitur*: (quod quidem Sacellum erat in Ecclesia P.P. Minorum Conventualium, ubi mulierum cœtus institutus fuerat, quæ nullo Sacco utebantur) responsum est: *affirmative ad formam Decreti in Nucerina Paganor. 23. Junii 1719.* Insuper propositum alias fuit in Sacra Congregatione die 7. Aprilis anno 1731. [e]: *An Capella, & Altare S. Antonii* (cui Sodalitas sæcularis addicebatur) *sita in Ecclesia PP. Minorum de observantia Ravennæ, subsint visitationi Reverendissimi Archiepisco-*

a *In causa Ulyssiponen. die 7. Decembris anno 1720. & Vratislavien die 3. Decembris 1729.* b *In causa Nucerina Paganor. die 23. Junii anno 1719. lib. 14. Decret. fol. 215.*

c *In causa Consentina Visitationis, & Censurarum.*

d *In Causa Spoletina.* e *In Causa Ravennatensi.*

piscopi ? parique sententia decretum est : *Affirmative ad formam Nucerinæ &c.*

89. Aliud consilium ad evitandam Episcopi jurisdictionem initum fuit a Sodalitiis, quæ ideo Romanis Archiconfraternitatibus adscribi cupierunt. Nam Summi Pontifices quibusdam Regularibus, & Archiconfraternitatibus Romæ,& extra Urbem permiserant nova instituere Sodalitia,eaque sibi cooptare, & illis conferre sua privilegia, indulgentias, facultates, bona spiritualia, ac diplomata, quæ ipsamet sibi consecuta fuerunt. At vero Clemens VIII. [a] Episcopi jurisdictionem integram, inviolatamque servari voluit, ut nova Sodalitia cooptentur, utque collatis sibi privilegiis utantur [b]. Id sapienter advertit Pax Jordanus, aliique plurimi [c]. Quapropter, cum in Sacra Concilii Congregatione peteretur [d] : *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ possint uti Regulis, Statutis, & Constitutionibus, quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria sit præcedens approbatio Ordinarii loci* ? Responsum ita fuit : *Affirmative*. Insuper, cum secundo loco quæreretur : *An ad effectum, ut dictæ Confraternitates aggregatæ uti & gaudere possint indulgentiis, privilegiis, & indultis Confraternitatum aggregantium, necessaria sit præcedens approbatio Episcopi cum interventu duorum de Capitulo* ? Sacra Congregatio respondit : *Affirmative*. Tertio tandem loco petitum fuit : *An dictæ Confraternitates aggregatæ subsint Ordinariis, ita ut earum Officiales administrationis rationem Ordinario reddere teneantur* ? Et pari modo responsum dedit : *Affirmative*.

90. Tertio, Sodalitia studium suum contulerunt, ut Capitulo S.Joannis in Laterano Romæ adscriberentur : sed Paulus V. [e] hos conatus inanes fecit, & Clementis VIII. Constitutionem, quam modo nominavimus, servandam præcepit illis etiam Sodalitatibus, quæ a Capitulo Sancti Joannis, uti dictum est, cooptantur. At si novas Ecclesias, aut Sacella in Lateranensi solo excitari contigerit, ipsa quidem minime subsunt Episcopis ob vetustissimum privilegium Bonifacii IX., quod Tribunal Romanæ Rotæ sæpius commemorat [f]. Et quamvis illud a Pio IV. abrogatum fuerit, tamen ipsum Sixtus V. in pristinum restituit [g]. Tum valet hoc privilegium, cum Ecclesiæ Sacella, sive Sodalitia in eo fundo eriguntur, qui prius ad Basilicam Lateranensem *jure Dominii* pertinebat. Aliter vero statuendum est, si postquam hæ Sacræ ædes fundatæ fuerint, eidem Basilicæ subjiciantur, annuumque tributum ob hanc causam solvatur [h]. Porro concessum a Sixto privilegium Episcopo tribuit in Ec-

a *In cit. Constit. 115. in Bullario tom. 3.* b *§. 5. & duobus seqq. ejusd. Constit.*
c *Lucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 11. num. 7. & 8.* d *In Causa Potentina die 29. Maji anno 1683.* e *Constit. 63. Bullario tom. 3.*
f *Decis. 115. & 313. part. 9. Recent. decis. 185. part. 15. decis. 375. num. 17. & seqq. decis. 383. num. 5. & 6. par. 18. recent.* g *Constit. 19. tom. 2. Bullar.*
h *Decis. 228. num. 5. et seqq. decis. 260. coram Emerix juniore, et in Squillacen. Jurisdict. super bono jure die 7. Junii anno 1723. coram Lancetta.*

clesias, aut Oratoria posita in solo Lateranensi prorsus idem jus, quod in ipsum Episcopum a Tridentina Synodo confertur [a]. Ideoque delegata jurisdictio sarta, tectaque Episcopo conservatur [b]. Quamobrem tanquam delegatus invisere potest sacras ædes ejusmodi, ac Sodalitia, aut alium loco suo ad rem gerendam sufficere, juxta sententias Sacræ Congregationis Concilii, quas Monacellus recenset [c].

§. III.

De controversiis inter Parochos, ac Sodalitia.

91. Parochi, ac Sodalitia hujus nostræ Civitatis gravibus olim dissidiis inter se contenderunt. Nam in cadaveribus efferendis ista poscebant, ut Sodales aliqui, relicto vexillo, quod ceteri sequuntur, prope feretrum occuparent eum locum, qui Parochis debetur, quod quidem plures aperte negaverant, alii vero inter Parochos dissimulaverant. Cum totum hoc negotium Sacrorum rituum Congr. diligenter expendisset varia decreta confecit, quæ typis edita sunt anno 1675., & adjecta Synodo Card. Boncompagni [d]; quæ sane decreta Sodalibus penitus interdicunt eum locum prope feretrum sibi deposcere.

92. At pro componendis dissidiis inter Sodalitia, ac Parochos, ut ita dicam universi Orbis, multis in locis promulgata fuerant decreta a Congregatione Sacrorum Rituum die 10. Decembris anno 1704., quæ Summus Pntifex sua auctoritate probavit, ut eadem dissidia ad finem traherentur. At quoniam omnibus minime compertum est, quam ob causam ea decreta facta sint; immo putant aliqui nullam prorsus, aut exiguam rei disquisitionem intercessisse; & nonnulli pariter eadem Decreta parvi faciunt, ideo necessarium ducimus exponere partem suffragii, quod tulit Cardinalis Leander Colloredus non minus pietate, quam doctrina insignis, qui causam superius memoratam in Sacra Congregatione retulit. Ex eodem suffragio facile deprehendi potest, in primis ob rerum varietatem nonnulla post accuratum examen a diversis Congregationibus, nempe, Concilii, Episcoporum, & Regularium, & Sacrorum Rituum sancita fuisse: Secundo varias ob hanc causam controversias emersisse; ideoque diversas, & contrarias sententias, ac decreta promulgata: Tertio, leges generales, & uniformes, quantum fieri potuit, indictas fuisse: Quarto ad eam rem obtinendam simul congesta fuisse antecedentia decreta, quæ nos ipsi descripta, & adjuncta vidimus post suffragium ejusdem Cardinalis Colloredi, quod non mediocri sane bono nostras in manus pervenit: Quinto, priusquam ullum judicium fieret, impo-

a *Sess. 6. cap. 4. et sess. 24. cap. 3. de reformat.* b *Juxta decis. 115. num. 6. & 9. & decis. 313. num. 9. in fine, & num. 12. cum duob. seqq. par. 9. recent & decis. 185. num. 8. et 9. part. 15 recent.* c *In formul. Legali tom. 1. tit. 5. formul. 1. subn. 3.*
d *Pag. 145. & seqq.*

impositam fuisse provinciam, ut *pro veritate* sententiam suam scriptam traderent, præclaris viris Sardinio, ac Bottinio Advocatis Consistorialibus, qui sapienter, accurateque rem gesserunt, uti constat ex ipsorum sententiis, quas typis editas nos ipsi conservamus: Ac denique, susceptam fuisse ejusmodi causæ disquisitionem ea ratione, ac consilio, ut nullum, quod fieri posset, detrimentum Parochis inferretur: Sed jam suffragii ipsius sententiam subjiciamus.

„ Adeo frequentes sunt controversiæ Parochos inter, ac Sodalitia, Scriptorum vero opiniones, & Sacrarum pariter Congregationum sententiæ adeo variæ, ac discrepantes inter se videntur, ut Eminentiæ Vestræ necessarium alias duxerint aliquem modum statuere, ac judicium ferre de quibusdam controversiis, quæ generatim proponuntur, ita ut reliquæ in posterum difficultates facile componi, aut facilius judicari possent. Id nunc eo difficilius obtinetur, quo facilius excitantur dissidia, non solum ob æmulationem atque primatum inter Societates ejusmodi, sed etiam, quia utræque facile inveniunt auctores, ac decreta, quæ causæ suæ plurimum suffragantur; quæ sane decreta variis temporibus, atque a diversis judicibus confecta vim majorem, vel minorem a majori, vel minori partium dissidentium peritia, atque industria sibi comparaverunt. Et quamvis certum sit accidere posse, ut quædam peculiaria dissidia generalibus legibus componi nequeant; videlicet, si speciales rationum tituli, privilegia, consuetudines, aut Synodales sanctiones interponantur, tamen illud etiam manifestum est, hos peculiares titulos haud sufficere, eo quod certa, ac generalis norma minime proponatur; quemadmodum causæ tum ad forum Ecclesiasticum, tum sæculare pertinentes difficili negotio ad finem traherentur, si solæ dioecesanæ leges suppeterent, nec jus commune adjungeretur. „

„ Cum igitur die 22. Februarii anno 1699. retulissem causam Eugubinam inter Parochum, & Sodalitium Petiæ, & cum EE. VV. ex utraque parte multa decreta proferri animadverterent ex variis Collectoribus desumpta, jusserunt congeri simul eadem decreta, atque examinari, ut ipsorum fundamenta, ac circumstantiæ dignoscerentur. Postquam magno studio, ac diligentia id perfecit Secretarius, iterum die 22. Augusti ejusdem anni causam retuli, & responsum fuit: *Iterum dilata, & examinentur Decreta aliarum Congregationum*. Jusso Saræ Congregationis peracto, rursum die 30. Aprilis anno 1701. idem argumentum propositum fuit, & quamvis causa ob molestiam, ac temporis diuturnitatem inter dissidentes composita jam fuisset, tamen visum fuit Eminentiis Vestris, ut aliquis Consistorialis Advocatus *pro veritate* judicium suum daret, quod munus Sardinius primo, & deinde Bottinius jussi ab Eminentiis Vestris die 1. Julii ejusdem anni secundo loco susceperunt. „

„ Cum satis diligenter examinata res fuerit, nunc triginta & tres quæstiones solvendæ proponuntur, desumptæ a variis dissidiis, quæ ante,

ante, ac postea contigerunt. Porro eæ quæstiones proferuntur juxta discrimen, quod intercedere necessario debet inter diversas conditiones, ac naturas Ecclesiarum, in quibus Sodalitia institui fortasse potuerunt. Quippe alio modo subsunt Parocho hæ Societates, cum in eadem Parochiali Ecclesia sunt erectæ, vel in Oratoriis, aut Sacellis, quæ ipsi Parochiæ adjiciuntur, alio autem modo, cum Societates ejusmodi addictæ sunt publicis, ac liberis Ecclesiis, quamvis intra limites Parochiæ positæ sint.„

„ Sed priusquam has quæstiones examinemus operæ pretium ducimus aliqua generatim in medium proferre, quibus explicentur, & confirmentur ea, quæ inferius subjiciemus; ac primum præter jura Parochialia, quæ cum utilitate Parochorum plerumque conjunguntur, & de quibus Canonum Interpretes frequenter verba faciunt, munia quoque Parochialia recensentur, quæ ita dicta sunt, eo quod ad Parochos reipsa pertineant, aut illis saltem conveniant, vel ob naturam munerum, quæ cum juribus Parochialibus omnino copulantur, vel ob dignitatem, & conjunctionem, quam habent Parochi cum Pastorali Officio, cujus causa Parochus vices Episcopi gerit, & exhibet. Ita distinguit *ex professo* Episcopus Riccius *in sua praxi aurea tom.2. par. 4. a solut. 291. usque ad solutionem 311.*; cujus opinionem sequitur Barbosa *in tractat. de officio, ac potestate Parochi part. 1. cap. 12. per totum*.„

„ Secundo, si lex generalis constitui velit, negligenda videntur ea, quæ auctores scripta reliquerint, ex quibus sane perpauci rem, de qua agimus accurato studio perscrutati sunt. Concilia potius, & instituta S. Caroli probari debent, qui præ cæteris omnibus existimandus est, & nominandus in hoc amplissimo cœtu, quoties aliquid decernendum obtigerit pertinens ad formam, recentemque Ecclesiæ disciplinam. Ea pariter consideranda, & eligenda sunt, quæ divinum cultum augent, sacras functiones magis exornant, & magis conveniunt officio, ac muneri, ob quod Parochi, ac Sodalitia instituta fuerunt, quæ proculdubio invecta minime sunt, ut sacras functiones exerceant, aut in partem Ecclesiasticæ Hierarchiæ recipiantur, sed ut pœnitentiæ actus sibi utiles, & consentaneos suscipiant, & opera misericordiæ proximo suo impendant.„

„ Tertio, cum dubiæ quæstiones proponuntur, ea seligenda opinio mihi videtur, quæ Parochis magis suffragetur; tum quia sitam habent intentionem in vetustiori titulo, & magis universali; tum quia hac ratione minus a pristina Ecclesiæ disciplina receditur. Accedit, quod Episcoporum consensione id magis probatur, qui in Synodis, & peculiaribus quæstionibus, Parochorum causam, & partes plerumque tuentur. Postremo Ecclesiæ dignitas, primatus, ac libertas hoc pacto melius vindicantur contra quotidianas innovationes, & usurpationes sæcularium, qui profecto Clerum mercenarium, ac subjectum sibi potius in suis Capellanis expetunt, quam in Parochis liberum, & auctoritate munitum.„

„ Quar-

„ Quarto, in mentem revocari poteſt quomodo ſe geſſerit Apoſtolica Sedes, in conferendis privilegiis in Ordines Regularium, quæ Parochorum juriſdictioni detrimentum afferrent. Porro adeo lente, cauteque id factum eſt, & paulatim poſt longum temporis ſpatium, quamvis Eccleſiæ pars ſummopere conſpicua, ac benemerita illis privilegiis cumulari deberet; hinc facile deprehenditur, quam parce, cauteque impertienda ſint Sodalitatibus, quæ a meritis, & conditione Regularium longiſſime diſſident, ea privilegia, quæ jura Parochorum imminuunt. „

„ Poſtremo, ſi Romæ conſuetudines, atque inſtituta reliquis inferioribus Eccleſiis proponi poſſunt, veluti norma, quam ſequantur, id tamen fortaſſe haud convenit huic peculiari argumento, de quo agimus. Quippe in urbe Sodalitates ea privilegia conſequutæ ſunt, quæ in aliis locis permitti nullo modo poſſunt. Etenim Romæ dignitas, & primatus Cleri adeo ſplendet, ut nullis facile tenebris obſcurari queat, neque ex aliorum privilegiis diminui. Inſuper Cardinalium dignitas, qui præſentes, & tanquam Patroni Archiconfraternitatibus præpoſiti ſunt, poſtulare videtur, ut aliqua ratio habeatur earumdem Societatum, ipſæque minus Parochis ſubjiciantur, nempe, ob eamdem cauſam, qua Tridentina Synodus adducta fuit, ut privilegiis, ac diſcrimine digna putaret Monaſteria, ubi Generales Ordinum Regularium moderatores immorantur *ſeſſ.* 25. *cap,* 20. *de Regularibus*. Equidem ſi omnia privilegia, quæ Romæ conceduntur Sodalitatibus, & juribus Parochorum officiunt, cæteris etiam tribuerentur ubique terrarum conſtitutis, & ubi quandoque ſolus Parochus Superioris Eccleſiaſtici perſonam gerit, abſonum ſane, & alienum id foret eodem modo, ac ſi privatis Monaſteriis traderetur idem privilegium, quod Tridentina Synodus impertit illis ſolum Monaſteriis, quæ Præfecti generales Regularium ſibi ut ſedem elegerunt. „

§. IV.

De decretis a Sacra Congregatione Rituum ad componenda diſſidia inter Parochos, & Sodalitia.

93. Poſt accuratiſſimum rei totius examen, uti dictum eſt, propoſitæ fuerunt, ſolutæque triginta tres quæſtiones: Sacra Congregatio diſcrimen propoſuit inter Societates ſæcularium erectis in Eccleſiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis quæ a Parochia dependent, ipſique adjiciuntur, & reliquas inter Societates conſtitutas in publicis Eccleſiis, aut Oratoriis publicis, vel privatis intra ipſius limites poſita ſint; Sac. Congregatio fere omnia tribuit Parochis contra eas Societates, quas primo loco recenſuimus; eamdem tamen liberalitatem minime oſtendit, cum de ſecundis Societatibus ſermonem haberet. Nam ipſis, eorumque Capellanis plurima conceſſit; inte-

integras tamen fore decrevit conventiones interpositas, cum Sodalitia ftatuerentur, litium compositiones a partibus diffidentibus factas, probatasque a Sede Apostolica; item indulta, Synodales Constitutiones, vel provinciales, & consuetudines immemorabiles, aut saltem centenarias. Sed ne libri conquirendi sint, qui has quæstiones, solutionesque continent, eas hoc loco subjicimus, ut Parochis, ac Sodalitiis commode innotescant.

D E C R E T A

Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia, Functiones, & praeminentias inter Parochos, & Confraternitates laicorum, earumque Capellanos, & Officiales:

Urbis, & Orbis.

AD debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates sæculares earumque Cappellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & Functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque praeminentiis, seu prærogativis frequenter exoriri solent, in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Colloredo, propositis infrascriptis dubiis, videlicet.

I. *An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus habeant dependentiam a Parocho in explendis Functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?*

II. *An dictæ Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis, annexis Parochialibus Ecclesiis, & ab eis dependentibus habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones?*

III. *An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant, quoad easdem functiones, aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ?*

IV. *An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam a Parocho?*

V. *An benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum sint de juribus mere Parochialibus?*

VI. *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similium sint de juribus mere Parochialibus?*

VII. *An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus mere Parochialibus?*

VIII. *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini, sit de dictis juribus Parochialibus?*

IX. *An prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto, sit de dictis juribus Parochialibus?*

X. *An*

X. *An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XI. *An expositio Quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, sit de dictis juribus mere Parochialibus?*

XII. *An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XIII. *An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?*

XIV. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi?*

XV. *An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privatæ, assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho?*

XVI. *An Capellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi?*

XVII. *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, & privatis a Parochiali divisis, & separatis?*

XVIII. *An in sæpedictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus, cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi.*

XIX. *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?*

XX. *An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*

XXI. *An intra ambitum earumdem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cujusque Confraternitatis institutum absque interventu, vel licentia Parochi?*

XXII. *An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?*

XXIII. *An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre Stolam?*

XXIV. *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?*

XXV. *An earumdem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum Functionibus Ecclesiæ Parochialis?*

XXVI. *An in sæpedictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine speciali indulto Sedis Apostolicæ?*

XXVII. *Præsuppoſita facultate retinendi, an poſſit infra annum publice exponi ſine licentia Ordinarii?*

XXVIII. *An poſſit Parochus ſe ingerere in adminiſtratione oblationem vel eleemoſynarum in ſæpedictis Eccleſiis recollectarum, vel capſulæ pro illis recipiendis expoſitæ clavem retinere?*

XXIX. *An in Eccleſia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiſcere ſe valeant invito Parocho, in ejuſdem Eccleſiæ functionibus, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus?*

XXX. *An Confraternitates, ſive ſint erectæ in Eccleſia Parochiali, ſive extra illam, poſſint pro libito, & juxta uniuſcujuſque peculiaria ſtatuta, Congregationes ſuas facere abſque interventu, vel licentia Parochi?*

XXXI. *An poſſint propria bona adminiſtrare, ac de illis diſponere, abſque ulla dependentia a Parocho?*

XXXII. *Quando Parochus eiſdem Congregationibus interſit de mandato Ordinarii, & tanquam ejus Delegatus, an poſſit ſuffragium deciſivum ferre? & quatenus affirmative.*

XXXIII. *An etiam ſuffragium duplex?*

Sacra eadem Rituum Congregatio re mature diſcuſſa reſpondendum eſſe cenſuit.

Ad primum affirmative.

Ad ſecundum affirmative.

Ad tertium negative.

Ad quartum negative.

Ad quintum negative.

Ad ſextum negative; ſed benedictiones mulierum, & Fontis Baptiſmalis fieri debere a Parochis.

Ad ſeptimum negative, pro ut jacet.

Ad octavum negative, prout jacet; ſed ſpectare ad Parochos.

Ad nonum negative, prout jacet, ſed ſpectare ad Eccleſiam digniorem, ad formam Conſtitutionis Leonis X. 22. §. 14.

Ad decimum negative, prout jacet; ſed licere Confratribus dumtaxat in feſtivitatibus ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ, vel Oratorii, ut in Brunduſina ſub die 1. Junii 1601.

Ad undecimum negative.

Ad duodecimum negative: & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus ſerventur decreta.

Ad decimum tertium, ſatis proviſum in ſuperioribus.

Ad decimum quartum affirmative; niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſa.

Ad decimum quintum affirmative.

Ad decimum ſextum affirmative.

Ad deci-

Ad decimum septimum negative.

Ad decimum octavum affirmative.

Ad decimum nonum negative; nisi aliter Episcopus disponat.

Ad vigesimum affirmative, quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.

Ad vigesimum primum affirmative.

Ad vigesimum secundum negative; nisi adesset licentia Episcopi.

Ad vigesimum tertium negative, extra propriam Ecclesiam.

Ad vigesimum quartum negative.

Ad vigesimum quintum negative.

Ad vigesimum sextum negative.

Ad vigesimum septimum negative.

Ad vigesimum octavum negative.

Ad vigesimum nonum negative.

Ad trigesimum affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina Officia.

Ad trigesimum primum affirmative.

Ad trigesimum secundum negative.

Ad trigesimum tertium negative.

Et ita, salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter partes initis, & a Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur.

Die decima Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis decretis Sanctissimo Domino Nostro relatione, prævia eorum integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. Die 12. Mensis Januarii 1704.

G. Cardinalis Carpineus.

Loco † Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congreg. Secret.

§. V.

Notæ super iisdem decretis, ac potissimum super his, quæ ad Episcopos pertinent.

94. EX his, quæ hucusque dicta sunt, facile deprehenditur Sacræ Congregationi, dum Parochos inter, ac Sodalitates dissidia componeret, eam non fuisse mentem, ut Episcoporum jurisdictionem infringeret, aut ipsos impediret, ne unquam a decretis ipsis recederent,

etiamsi legitima causa interveniat, & Dioecesis utilitas aliud exposcere videatur.

95. Id aperte constat ex ipsis decretis. Nam quæstio decimo quarto loco posita his verbis exponitur: *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonicæ cum cantu, aut sine, absque licentia Parochi?* Responsumque fuit: *Affirmative, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa*. Quippe Cardinalis Colloredus in suo suffragio id peractum fuisse advertit a Sancto Carolo Borromæo in quinto Provinciali Concilio: *videlicet, ne impediantur, vel turbentur functiones Parochiæ, aut populus ab ipsis avocetur, cum præsertim fidei rudimenta explicantur*.

96. Quæstio decima nona his verbis exhibetur: *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem sive lectam, sive cantatam?* Sacra autem Congregatio ita respondit: *Negative, nisi aliter Episcopus disponat*. Nam Cardinalis Colloredus arbitrio Episcopi id relinquendum perpendit, *qui judicabit, utrum aliter justas ob causas statuendum sit, uti sæpe contigit, cum ratio aliqua peculiaris intercessit*.

97. In quæstione 22. hæc petuntur: *An eadem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?* Sic autem respondetur: *Negative, nisi adesset licentia Episcopi*. Siquidem Episcopi facultas sufficitur loco illius, quæ exposci, & obtineri a Parocho debuerat, uti nos ipsi superius ostendimus [a].

98. Verum, ut hæc omnia magis confirmentur, alias sententias afferemus post decreta promulgatas; nam, quæ ante ipsa decreta fuerunt editæ, si decretis iisdem adversentur, nullius momenti, ac ponderis existimantur. Itaque decima septima quæstio sic habet: *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis & separatis?* Responsumque est: *Negative*. Quapropter die 8. Augusti anno 1742. propositum fuit in Sac. Congregatione Concilii, cum nos ipsi Secretarii munus ageremus: *An sit removendum exercitium Catechismi, & docendi Puellas in venerabili Ecclesia Confraternitatis Sanctæ Mariæ de Humilitate, nuncupatæ Quadraginta Horarum, Civitatis Mantuæ?* Id nempe contendebant iidem Sodales contra Episcopum, qui legis Christianæ præcepta in eo loco explanari jusserat. At Sacra Congregatio die 29. Augusti eodem anno respondit: *Negative*. Postquam Roma discessimus, Rector Ecclesiæ, quæ concludebatur limitibus Parochiæ in Asculana Dioecesi, impedire voluit Parochum, ne in eadem Ecclesia populum Christiana Doctrina institueret: qua de re petitum fuit a Sac. Congregatione die 29. Augusti anno 1733. *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Christianam, vel possit hoc impedire?* responsum est: *Arbitrio Ordinarii*.

99. In

a *In Regulis de associatione Cadaverum §. qui usum non tenet, & §§. seqq.*

99. In Decretis Parocho indicitur abstinere ab eleemosynis, & oblationibus administrandis, quæ in Ecclesiis sodalitatum congeruntur. Permittitur ipsis Sodalibus ut simul congregentur sine Parocho, ipsiusqe licentia, modo tamen divina officia non impediantur; illis quoque conceditur, ut bona sua administrent, & libere impendant inconsulto Parocho, uti constat ex quæstionibus 28. 30. 31., & ex responsis, quæ data fuerunt. At cum sodalitium Suffragii addictum Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis in oppido Offidæ Diœcesis Asculanæ petiisset a Sacra Congregatione Concilii die 3. Martii anno 1725. *An Reverendissimus Episcopus in aliquo casu per se, vel per alium ab ipso deputandum, possit intervenire Congregationibus generalibus*? Eadem Congre gatio die 24. Martii respondit: *Affirmative*. Iterum postulavit: *An liceat Reverendissimo Episcopo removere Officiales, & Ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei, & graves exceptiones patiantur*, iterumque responsum fuit: *Affirmative*. Idem confirmatur aliis quoque sententiis editis in causa Juvenatii, quæ relata fuit in Sacra Congregatione die 21. Septembris anno eodem, quem nuper indicavimus, quo pariter soluta fuit controversia die 17. Novembris, & indictum sodalibus; ut rationem peractæ bonorum administrationis redderent Episcopo, & præfectis sodalitii, non solum tempore Sacræ Visitationis, sed quoties Episcopo libuerit. Hæ quidem sententiæ plane demonstrant magnum inter Parochi, & Episcopi jura discrimen interponi, & ob decreta, quæ superius memoravimus, nequaquam impediri Episcopum, ut aliquid iisdem decretis contrarium sanciat, si opus fuerit, ac Diœcesis utilitas postulaverit.

§. VI.

Notæ super iisdem Decretis, ac præsertim super his, quæ ad Parochos spectant.

100. NOnnulli Scriptores post hæc Decreta Sacram Congregationem nimis in sodalitia liberalem putantes affirmare non dubitarunt, plura in sodalitiis, & ab eorum Capellanis fieri nequaquam posse, licet Sac. Congregatio statuerit, illa ad jus Parochorum minime pertinere. Nam (inquiunt) multa inter jura Parochialia non recensentur, sed inter munia solis Parochis in sua ditione convenientia: ut hanc opinionem comprobent, in medium proferunt antiqua Decreta Sac. Congregationum, quibus sancitur, hoc, vel illud spectare ad Parochum, non autem sodalitiis, eorumque Capellanis tribuenda.

101. Hanc viam insistit Baptistellius Fulginatum Episcopus [a]: *Benedictiones* (inquit) *Cinerum, Candelarum, Ramorum Olivæ, Ovorum, delationes Sanctissimi Sacramenti, Missæ, ac Vesperæ solemnes, aliaque Ecclesiastica Fun-*

[a] *In Appendice ad suam Synodum pag. 257.*

Functiones, quæ etsi stricte de juribus Parochialibus non sunt, aliquam tamen cum eis connexionem, & affinitatem habent, juxta communem infrascriptorum Doctorum sententiam, non ad Confraternitates, earumque Capellanos, sed ad Parochos spectant, excepto casu, quo Parochus ipse requisitus, hujusmodi functiones se gratis exhibere nolle, alias non posse declaraverit. Idem prorsus institutum amplectitur Monacellus [a], qui admonet præter jura Parochialia, recenseri quoque munia Parochorum, quæ ipsis solum permittuntur, aut quia dimanant, & conjunguntur iisdem juribus, aut quia necessario cum pastorali officio copulantur. Hinc licet responsum fuerit ad quæstionem quintam, benedictiones Cinerum, Candelarum, ramorumque Olivæ non adnumerari inter jura Parochialia; & licet idem responsum sit de expositione Divinæ Eucharistiæ per 40. horas, ac de benedictione populo impertienda, uti constat ex undecima quæstione, tamen negat Monacellus, has functiones a Capellanis exerceri posse in Oratoriis, aut in Ecclesiis Sodalitatum. Rem eamdem confirmat Ursaya, qui hoc argumentum disceptatione 29. sapienter illustravit [b].

102. Attamen huic adhærere sententiæ nullo modo possumus, eo quod labefactare prorsus videtur Decreta prudentissime confecta, & Summi Pontificis auctoritate confirmata. Equidem Sacra Congregatio ea Decreta promulganda censuit: *Ad debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates Saculares, eorumque Capellanos, & officiales super juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis, frequenter exoriri solent*: sed hæc utilitas minime sequeretur, nec ullum finem haberent dissidia, si postquam Sac. Congregatio constituit aliquid *non esse de juribus Parochialibus*, illud peragendum a Capellanis sodalitatum non concederetu. Nam Parochi semper id impedire possent Capellanis ob eam causam quod illud quidem non est *de juribus mere Parochialibus*, sed tamen adscribitur inter functiones, quæ a solis Parochis exerceri debent. Idem, prorsus contingeret, si post Decreta nostra *Urbis, & Orbis* anno 1703. liceret repetere contraria Decreta, quæ ante illud tempus edita fuerunt, cum Sacra Congregatio post diuturnum, & accuratum examen aliqua ex ipsis penitus abrogaverit, alia vero confirmarit, & alia nova condiderit, ut pristinis controversiis optatus finis, certaque in posterum norma super hac re statueretur.

103. Accedit, quod discrimen inter jura Parochialia, & Parochiales functiones satis adverterunt Consistoriales Advocati, quos *pro veritate* consulendos accivit S. Congregatio. Idem prorsus Cardinalis Colloredus causæ relator, & Sacra ipsa Congregatio in suis Decretis cognoverunt. Nam Sardinius post explicata jura Parochialia, ad recensendas Parochiales functiones descendit: *Jura vero quæ honorifica sunt & præeminentialia, & quæ vere & proprie versantur circa functiones Ecclesiasticas, impro-*

a *In suo Formular. Legali to.2. tit.13. formul.1. n.54. & seq.* b *Tom.9. part.2.*

proprie dictas functiones Parochiales, distinguuntur a Juribus Parochialibus, & ea sunt, quæ in earum exercitio præseferunt quandam honorificentiam, & praeminentiam in Parocho. Bottinius etiam collegæ sui sententiam sequutus est: *Et primo quidem certa & indubitata videtur principalis Domini mei Advocati Sardini distinctio inter functiones, & jura mere Parochialia, & alias Functiones pure Ecclesiasticas*. Post hæc affirmat a Capellanis etiam sodalitatum has functiones exerceri posse, si ipsæ sodalitates templis Parochialibus addictæ non fuerint, etiamsi intra limites Parochiæ constituantur; ea tamen adjungitur conditio, nempe, si exercitium illarum functionum juribus Parochialibus minime adversetur. Idem quoque discrimen perspexit Cardinalis Colloredus causæ relator, quemadmodum ex verbis ipsius suffragii desumitur apertissime; neque revocari in dubium potest, quia Sacra Congregatio cognitum illud discrimen habuerit, uti constat ex secunda quæstione: *An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, seminis, ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus?* Cui sane respondit: *Negative*, nempe, inter jura Parochialia non esse adscribenda: *Sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parocho*, cum hæc munera solis Parochis conveniant. Insuper octavæ quæstioni: *An celebratio Missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini sit de dictis juribus Parochialibus?* Pari modo Sac. Congregatio respondit, *Negative, prout jacet; sed spectare ad Parochos*.

104. Quare, si illis qui Decreta condiderunt, ignotum haud fuit discrimen inter jura Parochialia, & Parochialia munera, quanam ratione affirmari potest concessum fuisse tanquam munus Parochiale, quod negatum fuit, tanquam jus Parochiale?

105. Sacra Congregatio quæstioni quintæ respondit *haud esse de juribus Parochialibus* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, seminis, ovorum; neque enumeranda inter Parochorum jura per annum solemnia sacra, Divinæ Eucharistiæ expositionem per 40. horas, *& benedictionem super populo*. Postremo hæc omnia congerens quæst. 13. *An Functiones in præcedentibus octo Dubiis, videlicet a Dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis contradicente Parocho?* respondit his verbis: *Satis provisum in superioribus*, ex quibus satis ostendit has functiones exerceri posse a Capellanis in Ecclesiis, & Oratoriis a Parochia sejunctis, licet ipsius Parochiæ limitibus contineantur.

106. Hujus rei veritas ex eo potissimum comprobatur, quod Sacra Congregatio, si aliter res intelligenda foret, controversiis nullum finem statuisset, quod unum maxime contendebat. Accedit etiam, quod Consistoriales Advocati *pro veritate* consilium ferentes, asseruerunt, nullum a Parochis impedimentum afferri posse, ne functiones illæ in aliis Ecclesiis indicantur, quamvis intra Parochiæ suæ limites positæ fuerint. Tum quidem Cardinalis Colloredus causæ relator contrarium se præbuit, monuit-

monuitque suffragio suo responsurum se fore, *Negative*: ob hanc causam: *Non solum, quia Parochus repugnat, sed quia privata Oratoria his functionibus exercendis idonea non sunt*; sed respondit: *Satis provisum in superioribus*. Ex quo satis patet assensisse opinioni, quam Consistoriales Advocati protulerant;& cum antea respondisset *haud esse de juribus Parochialibus* easdem functiones, aperte docuit illas institui posse in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum a Parochia discretis, licet ipsius limites non excedant.

107. Sed omissis pristinis Decretis, certissimum est, quod Sacræ Congregationes, cæterique Judices Romæ in causis propositis post Decreta, de quibus verba facimus, perpetuo decreverunt, eas functiones peragi licere in Ecclesiis, & Oratoriis Confraternitatum, nisi vetusta consuetudo, aut leges Diœcesanæ Synodi id prohibeant, quemadmodum in nostris etiam Decretis admonetur. Porro id magnopere argumentum, de quo agimus, confirmat.

108. Sed qui causam hujus opinionis penitus investigare cupiat, libros evolvat de iis pertractantes, quæ Parochiali Ecclesiæ tribuenda sunt ab aliis Ecclesiis, quæ ab illa disjunctæ sunt, sed ipsius limitibus includuntur. *Caput final. de Offic. Archidiacon.* decernit, Ecclesias positas intra limites Parochiæ ipsi nequaquam subesse, nisi forte de persolvendis juribus Parochialibus agatur. Si aliquid aliud sibi repetat Parochia, causas, ac rationes suæ petitionis afferre debet [a]. Id quoque monuit Altovitus Sacræ Congregationis Concilii Secretarius, cum die 5. Martii anno 1689. causa *Bononiensis Jurium Parochialium* proposita fuisset, quæ nullum tunc responsum habuit: *Opus est* (inquit) *præmittere tanquam principium indubitatum, non solum ab hac Sacra Congregatione in Romana Funerum 10. Januarii 1682., & in Forolivien. 18. Novembris 1684. & in Nonantulana 13. Januarii 1685. verum etiam a Rota coram Coccino decis. 2089. num. 3 & seqq. Ecclesias licet fundatas intra limites Ecclesiæ Parochialis, non esse huic subjectas, nisi quoad jura Parochialia; secus autem quoad alia*. Idem Romanæ Rotæ Judices sanxerunt [b]. At Scriptores etiam non prætermittunt enumerare, quænam jura Parochialia reipsa censeantur. Illorum veluti princeps fuit Abbas *in Rubrica de Parochis num. 2.*, qui tradit inter jura Parochialia illud primum locum tenere, ut diebus festis ad Parochiam accedat populus, ubi Missæ sacrificio intersit [c]. Id tamen consilium potius, quam præceptum nunc existimatur. Secundo, ut populus manu sui Parochi Sacramenta percipiat [d]. At nunc Eucharistiam in Paschate, Viaticum graviter ægrotantibus, extremam Unctionem, & matrimonii Sacramentum solus Parochus administrat, uti præcipit Tridentina Synodus. Tertio, ut Fideles in sua quisque Parochia post mortem sepeliantur, nisi proprium alio loco familiæ sepulchrum habeant, aut tumulum sibi in alia Eccle-

a *Cap. Dilectus de Capellis Monachorum, dec. 2089. n. 10. & seq. coram Coccino.*
b *Dec. 990. coram Molines Decano, et dec. 988. nu. 1. et seq. coram Lancetta etiam Decano.* c *Cap. 2. de Parochiis.* d *Cap. Nullus, de Parochiis.*

Ecclesia non designaverint. Tunc autem pro Constitutionibus, & consuetudine Dioecesum quædam Parocho emolumenta conferenda jubentur. Quarto, ut Parochiæ solvantur decimæ, & oblationes, quæ juxta leges, & instituta Dioecesum indicuntur. Hæc sane omnia *ex allata Coccini decisione* sumuntur.

109. Certum est, præter hæc jura Parochialia, functiones quoque alias recenseri, quæ cum iisdem juribus ita implicitæ, & connexæ sunt, ut soli Parocho liceat ipsas in sua ditione exercere [a]: *Domini procedendum esse cum distinctione censuerunt: quatenus enim hujusmodi jus privativum exercendi functiones Ecclesiasticas respicit eas, quæ sunt de jure Parochiales, sane diversimode judicari non potest, quam favore ipsius Parochi, ad quem proculdubio privative quoad quemcumque Rectorem alterius Ecclesiæ, vel Oratorii, intra fines suæ Parochiæ existentis, earum exercitium spectat.*

110. Sed paulo post hæc superadduntur [b]: *Quatenus vero ad alias extendi prætendatur functiones, quæ Parochiales non sunt, sed mere Sacerdotales, utique nullum Parochus jus habet eas prohibendi Rectori alterius Ecclesiæ, nisi ita ex aliquo privilegio, aut pacto in fundatione posito statutum esse doceret.*

111. Restat igitur, ut exponamus, quænam Parochiales, aut Sacerdotales functiones appellari debeant. Porro id explicari nequit alio modo, quam ex Decretis editis anno 1703., quibus declaratur Sacerdotale id esse censendum, quod non Parochiale decernitur: illud autem concedi etiam Rectoribus aliarum Ecclesiarum, & Capellanis Sodalitatum, quamvis ipsarum Ecclesiæ Parochiæ limitibus comprehendantur [c]: *Quales vero* (ita prosequitur eadem Sacræ Rotæ sententia) *& quot sint istæ functiones, quæ Parochiales dici non debent, sed Sacerdotales, Domini non existimarunt singulariter explicare; cum satis illæ pateant ex prædictis generalibus Decretis Sacræ Congregationis Rituum Urbis & Orbis anni 1703 a Sanctissimo approbatis.* Numero autem decimo hæc habentur: *Hujusmodi vero Decreta a Sanctissimo Domino Nostro subinde confirmata, tanquam leges in quocumque Tribunali recepta jam sunt, & præsertim in hoc nostro.*

§. VII.

Quid gerendum sit in hac Civitate, ac Dioecesi pro observandis iis, quæ in ipsis Decretis continentur.

112. Sacrorum Rituum Congregatio duobus primis Decretis jubet Sodalita erecta in Parochialibus Ecclesiis subesse Parocho, in illis etiam functionibus, quæ inter Parochiales non habentur. Idem præcipitur Sodalitiis, quæ Sacellis, & Oratoriis tum publicis, tum privatis addicuntur, si tamen a Parochia dependeant, ejusque ditioni adjungantur. Consistoriales Advocati, qui *pro veritate* sententiam suam dixerunt, eamdem

a *Cit. dec. coram Lancetta num.11.* b *Citata dec. n.12.* c *Eadem dec. n.13.*

eamdem sanctionem probarunt, quam etiam virorum præstantium testimoniis confirmarunt. Cardinalis autem Colloredus suo suffragio superaddidit, opus esse, ut sæcularium Societates in Parochialibus Ecclesiis institutæ, vel quæ Parochiæ junguntur, Parocho subjiciantur, cum functiones Ecclesiasticæ non Parochiales exerceri debent: *Non solum* (inquit) *ob jus Parochiale, sed etiam ob dominium, primatum, & regimen, quod Parochus, & quilibet alius Rector obtinet in sua Ecclesia, & universis ipsius partibus. Quare Sodalitia Parochialibus Ecclesiis addicta eamdem Parocho observantiam persolvere debent, quæ requiritur ab iis, qui in alienis ædibus immorantur; quemadmodum fusius ostenditur in utrisque scriptis, ubi memorantur plura ejusdem sententiæ Decreta, quæ a Sacris Congregationibus in lucem prodita fuerunt.*

113. Quæ cum ita sint præcipimus omnino servari in hac Civitate, ac Diœcesi, quæ in his duobus Decretis statuuntur.

114. Decretis autem quinto, sexto, septimo, & octavo declaratur non esse recensenda *inter jura mere Parochialia* benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, Ignis, Seminum, Ovorum &c.; eodemque loco habendas esse functiones universas, quæ in Hebdomada majori fieri consueverunt. Quamobrem statuitur, hæc omnia permitti Capellanis Sodalitatum in suis Ecclesiis.

115. Porro inter Parochiales functiones enumerantur benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, & Sacrum solemne feria V. majoris Hebdomadæ. Equidem hæ functiones solis Parochis tribuuntur, non solum ab iisdem Decretis, quæ antea nominavimus, sed etiam a Conciliis Provincialibus, quæ S. Carolus Borromæus Mediolani celebravit. Quapropter eadem Decreta plene observari jubemus. Profecto reliquæ benedictiones, ac distributiones Candelarum, Palmarum &c. functiones item majoris Hebdomadæ in Parochialia munia non referuntur, nisi tamen Synodi Diœcesanæ contrarium aliquid statuerint. Quare cum Cardinalis Columna Bononiensis Archiepiscopus anno 1634. in sua Synodo ita præscripserit[a]: *Abstineant quicumque Sacerdotes sæculares, sive Regulares, ab omnibus benedictionibus faciendis, puta mulierum post partum, Cinerum, Candelarum, Olivarum, rei cujuscumque comestibilis, aliarumve frugum, etiamsi res hujusmodi pauperibus forent distribuendæ, sub pœna interdicti ipso facto ejusdemmet Oratorii*: cum Cardinalis etiam Jacobus Boncompagnus anno 1698. in sua Synodo hæc jusserit[b]: *Feria quinta majoris Hebdomadæ inhibemus, Sacrum celebrari in Confratrum Oratoriis sub pœna suspensionis ipso facto Sacerdoti celebranti; nec die Parasceves Crucifixum exponant deosculandum, verum pro adoratione ad Parochialem se conferant*: cum, inquam, hæc ita se habeant, præcipimus, ne benedictiones, quas nuper exposuimus, ignis, seminum, ovorum, ac similium, & functiones Hebdomadæ majoris peragantur in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum. Interdici-

a *Par.2. cap.11.* b *Lib.4. cap.5.*

dicimus etiam benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum. Eas permittimus, si in iisdem Oratoriis pro Sodalibus tantum instituantur; tum quia consuetudo id pridem induxit; tum quia Cardinalis Colloredus de his benedictionibus ita verba fecit: *Ceteras benedictiones in quæstione expositas arbitror non spectare ad Parochum privative, præsertim, si pro Sodalibus tantum, & privatim fiant*. Cum pariter a Sacra Congregatione Concilii die 24. Septembris anno 1718. petitum fuisset: *An liceat Capellano dictæ Societatis facere benedictionem, & distributionem Candelarum in dicto Oratorio pro Confratribus, & Sororibus in festo Sanctissimæ Purificationis*? Patres responderunt, *Affirmative*.

116. Supervacaneum est de pulsandis Campanis Sabbato majoris Hebdomadæ, sermonem instituere, videlicet, an id Parochiale jus habeatur, uti petitur quæstione nona: nam Leonis X. Constitutio observanda decernitur, quam nos etiam commemoravimus in vigesima Institutione. Descendimus igitur ad quæstiones 10. 11., ac 12., quibus inter jura Parochialia non adscribitur celebratio Missarum solemnium pro viventibus, aut pro defunctis, ideoque permittitur Sodalibus ipsas indicere, quoties in suis Ecclesiis, aut Oratoriis solemnes dies celebrantur. Insuper statuitur haud esse *de juribus mere Parochialibus* Eucharistiæ expositionem per quadraginta horas, & benedictiones, neque pias Sanctorum Reliquias colendas in Altaribus collocare. Attamen circa benedictiones cum ipsis Reliquiis, aut imaginibus populo impertiendas, retinenda esse Decreta alias promulgata præcipitur.

117. Ac primum vetusta consuetudine, & plusquam centenaria factum est in hac Civitate, ac Dioecesi, ut solus Parochus accitus a Sodalibus, aut alius Sacerdos Parochi loco suffectus solemnia Sacra faciat pro vivis, aut defunctis in Ecclesiis, & Oratoriis Sodalitatum, quæ Parochiæ limitibus continentur. Revera id tanquam certissimum habitum fuit, cum inter Parochum S. Mamantis, & Sodalitium Beatæ Virginis *a Libertate* controversia ageretur in Sacra Congregatione Concilii die 15. Maji anno. 1728. Tota sane quæstio ad Diaconum, & Subdiaconum eligendum, qui rem divinam solemniter facerent, redacta fuit. Nam Parochus id sibi tribeundum, contra vero Sodalitium id sibi convenire censebat; petitum igitur fuit; *An Parochus interveniens ad canendam Missam, vel ad dandam Benedictionem, habeat jus sibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, cæterosque Ministros*? Sac. vero Congregatio respondit: *Negative*.

118. Id nobis in mentem revocat inductam consuetudinem, ut Capellanus, aut alius Sacerdos accitus a Sodalibus Sacrum solemniter conficiat absque Diacono, & Subdiacono. Quandoque duo Presbyteri loco Diaconi, ac Subdiaconi subrogantur; quandoque Clerici superpelliceum induentes, etiamsi musici concentus solemne Sacrum comitentur, & in publicis locis Civitatis invitatio prius exposita fuerit, ut popu-

lus magna frequentia conveniat. Porro Sodales id Sacrum nequaquam solemne esse contendunt; ideoque permitti ipsis, ut Capellano, aut alio Sacerdote utantur. At cum Parochi de hoc graviter querantur, aliquid necessario statuendum est, ut dissidiis aditus occludatur.

119. Decreta anni 1703. de solemnibus Missarum sacrificiis agunt. Consuetudo pariter, quam modo explicavimus, solemnia sacra complectitur. Equidem discrimem agnoscimus inter solemne Sacrificium Missæ, & illud, quod cum cantu celebratur. Nam solemnitas intrinsecus cum ritu implicita est, & in pluribus Ministris, nempe Diacono, & Subdiacono collocatur. Cantus autem extrinsecus sacrificio Missæ adjungitur, neque modum, & rationem offerendi ejusdem sacrificii constituit[a]. Revera Sacra, quæ fiunt pro defunctis in Basilica S. Laurentii extra muros Urbis non solemnia, sed cum cantu nuncupantur. Nam Sacerdos cum uno solum Ministro rem divinam facit. Idem canit, ac respondet, & ex choro Canonici idem institutum sequuntur. Proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii Causa *Neapolitana celebrationis Missarum*, an Carmelitæ satisfecissent muneri illis demandato, ut Missam quotidie cum cantu celebrarent, quod ipsi quidem facere non prætermiserant, sed absque Diacono, & Subdiacono; nihil respondit Sacra Congregatio, quæ habita fuit die 28. Augusti anno 1683.: sed cum quæstionem eamdem in examen revocasset die 29. Januarii anno 1684., videlicet: *An Missa quotidie cantanda debuerit, & debeat cantari cum assistentia Diaconi, & Subdiaconi, vel solius Acolythi*: Respondit his verbis: *Satisfactum fuisse, & satisfieri voluntati testatoris, cantando Missas etiam sine assistentia Diaconi, & Subdiaconi*. Expendit enim haud solemne sacrificium, sed cum cantu solum indictum Carmelitis fuisse.

120. Cum hæc ita sint, *de jure* statuendum videretur nullo modo labefactari jus Parochiale, quod sacra solemnia tantum complectitur, si quandoque absque Diacono, & Subdiacono Missarum sacrificia in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium cum cantu indicantur. At quoniam concordiam Parochos inter, ac Sodales magnopere expetimus, atque ut Sodales ipsi magna observantia Rectores Ecclesiarum prosequantur: & quoniam dubitandum est, ne paulatim Parochi a Missis canendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium amoveantur, si Missis solemnibus alia Sacra cum cantu subrogentur, ideo præcipimus, ne in posterum absque Diacono, & Subdiacono Sacra fiant in Oratoriis Sodalium, nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri generalis intercesserit, quæ nunquam concedetur diebus Dominicis, cum in Parochia, indicta Processione, divina Eucharistia circumfertur, ne populus frequens convenire impediatur. Quoties autem facultas dabitur, Sodales semper hortabimur, ut Parochum accersant ad Sacrificium cum cantu celebrandum, ne mutuum, debitumque Parochis officium omittatur.

121. Circa

a *Pasqualig. de Sacrificio novæ legis quæst.344. num. 4.*

121. Circa expositionem Eucharistiæ decreta anni 1702. sanctiones Synodorum integras esse volunt. Quare, cum in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus decessor noster ita præscripserit [a]: *Cum de exponendo Venerabili quandoque contingat in Ecclesiis, aut publicis Confratrum Oratoriis; a Parocho præstetur, seu a Sacerdote per Parochum deputato, qui exponat, & Sole occidente, reponat*; Id observari diligenter jubemus, cum præsertim Cardinalis Columna [b] idem sua Synodo confirmaverit: *Si quando publice sit exponenda Eucharistia, id ab ipso Parocho præstetur, & ab eodem, advesperascente die, recondatur, sub pœna Interdicti ejusdem Oratorii, & ulterius viginti quinque aureorum cuicumque alii Sacerdoti id aggredienti, tamquam Parochiæ jura perturbanti*. Non ignoramus, auctoritatem nostram his terminis minime concludi, sed aliis Sacerdotibus demandari a nobis posse, ut Sacram Eucharistiam exponant, populumque benedictione dimittant. Et profecto die 24. Septembris anno 1718. quæsitum fuit a Sacra Congregatione [c]: *An cum licentia Episcopi, & sine consensu Parochi fieri possit in Oratorio Confratrum Expositio infra annum, & præcipue quadraginta Horarum?* Et ipsa Congregatio respondit, *Affirmative*. Iterum die 21. Februarii anno 1728. petitum fuit [d]: *An Confraternitas possit sine licentia, & interventu Parochi exponere in suo Oratorio Sanctissimam Eucharistiam?* Et Sacra Congregatio decrevit: *Affirmative, accedente licentia Episcopi*. Postremo *die* 24. *Septembris anno* 1735. postquam Secretarii munere perfuncti fuimus, propositum est [e]: *An liceat iisdem Confratribus in eorum Ecclesia retinere, & exponere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine licentia Parochi?* Idemque responsum dedit Sacra Congregatio: *Affimative de licentia Episcopi*. Hæc, inquam, non ignoramus; sed, ut Parochorum nostrorum ratio habeatur, hac nostra auctoritate nequaquam utemur. Immo præcipimus, ut Parochi, vel Sacerdotes ab ipsis suffecti in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium Eucharistiam exponant, & benedictionem elargiantur, quemadmodum a Synodis decernitur.

122. Omittimus quæstiones 14. 15. 16. ac 17., de qua superius verba fecimus. Omittimus etiam 18. & 19. ubi de Missis agitur, quæ ante Sacrum Parochiale, aut leguntur, aut cum cantu celebrantur. Quippe 44. nostra Institutione satis ostendimus, non concedi Parocho, ut rem divinam fieri ante Parochiale Sacrificium impediat; id tamen licere potestati nostræ, qua libenter utemur, si divinum cultum aliquid detrimenti capere dignoscamus.

123. In quæstione autem vigesima sermo est de funebri officio, quod cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium persolvitur. Quæstiones deinde 21. & 22. verba faciunt de Processionibus, quas Sodalitia pro ratione instituti sui peragunt; & utrum Sodalium Capellanis Stolam tum deferre permittatur?

124. Cer-

a *Lib.* 4. *cap.* 5. b *Par.* 2. *cap.* 12. c *In Causa Novarien.* d *In Causa Alexandrina.* e *In Causa Triventina.*

124. Certum eſt, interpoſita facultate Epiſcopi, poſſe in Eccleſiis Sodalium conſtitui ſepulchra [a]; certum pariter eſt, ob hanc cauſam liberum eſſe Fidelibus, ut in iiſdem Eccleſiis tumulentur. Porro die 10. Maji anno 1727., cum nos ipſi Secretarii munus ageremus, petitum fuit a Sacra Congregatione Concilii: *An liceat in Eccleſia*, (quæ ad Sodales pertinebat) *habere ſepulchra, & reſpective poſſint cadavera tumulari abſque licentia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium?* His verbis reſponſum datum eſt: *Licere habere ſepulchra, accedente licentia Epiſcopi, & poſſe in eis cadavera tumulari, ſi eligatur ſepultura, abſque licentia Parochi, ſed ſalvis juribus Parochialibus*. Inſuper permiſſum aliquando fuit, ut ſepulchrum pro Sodalibus in propriis Eccleſiis, aut Oratoriis ſtatueretur: hinc nata eſt controverſia, utrum Sodalis, qui moriens nullum ſibi ſepulchrum delegit, in Eccleſia ſui Sodalitii, an vero Parochiæ ſepeliri debeat? Unanimes Doctores Parocho ſuffragantur [b]. Immo, cum die 13. Februarii anno 1666. in cauſa Neapolitana quæſitum fuiſſet a Sacra Congregatione [c]: *An Sodales, qui de ſepultura ſua nihil ſtatuerunt, condi debeant in tumulo ſuæ Eccleſiæ?* Ipſa Congregatio reſpondit: *Negative*.

125. Cum in quæſtione 20. diſputaretur: *An ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpedictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?* Cumque reſponſum datum fuerit: *Affirmative, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium*, & cum decreta Synodorum leges integras eſſe jubeant, quæ juxta Synodum Cardinalis Boncompagni *lib. 5. cap. 6.* ita ſanciunt: *Quod ſi Confrater moriens ſponte ſepulturam elegerit in Oratorio, aſſiſtat Parochus officio, Miſſam cantet, & idem ſervetur in Anniverſariis, quoties facienda ſit abſolutio, nec Capellanus Societatis jura Parochialia perturbet ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto, aliiſque arbitrio noſtro infligendis*: Cum denique hæc ita ſe habeant, decernimus officium funebre, tum in civitate, tum in Diœceſi perſolvi a Parocho, quoties aliquis fidelis tumulum ſibi eligat in Eccleſia, vel Oratorio Sodalium, quod Parochiæ finibus includitur, etiamſi defunctus ipſi Parochiæ non adſcribatur. Hæc profecto ſententia non tam Synodi auctoritate, quam rationibus corroboratur, quas Maranta [d], ac Pignatellus recenſent [e]. Nos potiſſimum adducimur auctoritate Capitis: *Cum in Eccleſia, de Simonia*; ubi mortuorum exequiæ cum ſepulturis, benedictionibus nubentium, aliiſque Sacramentis comparantur: *Necnon & pro ſepulturis, & Exequiis mortuorum, & Benedictionibus nubentium, ſeu aliis Sacramentis*. Neque prætermitti debet in cauſa Sodalitii dicti *a Salute*, quod inſtitutum eſt in oppido Medicinæ hujus noſtræ

a *In Romana Oratorii die 13. Januar. ann. 1689. §. Nullum igitur præjudicium coram Cardinal. Prioli, edita poſt Antonell. deciſion. 17.* b *Sebaſt. de Med. quæſt. 8. num. 41. Samuel in eodem Tractat. de ſepult. controv. 10. concl. 1. Matthæuec. in Officiali Curiæ cap, 48. num. 3. Pignatell. conſult. 17. num. 18. tom. 1.* Panimoll. *tom, 1. deciſ. 5. annot. 3. num. 53.* c *Lib. 25. decretor. p. 29.* d *Tom. 4. reſp. 21.* e *Tom. 9. conſult. 73. n. 131. et ſeqq.*

nostræ Diœcesis, inter cætera fuisse propositum: *An liceat Confraternitati Salutis sepelire in propria Ecclesia cadavera Confratrum, & Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; & an ejusdem Capellanus absente Parocho valeat Officium, aliasque functiones super iisdem cadaveribus explere?* Quibus Sacra Congregatio die 28. Julii anno 1724. ita responsum fecit: *Affirmative quoad primam partem; quoad secundam negative nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat.*

126. De Processionibus, in quibus versantur quæstio 21., aliæque insequentes, Cardinalis Columna ita statuit [a]: *Processiones nullas faciant sive intra, sive extra Oratorium, seu Ecclesiam, nisi juxta cujuscumque Confraternitatis statuta, quibus semper intersit Sacerdos sine stola, de ipsius Parochi consensu. In iis vero Crux nulla more Parochorum gestari solita, sed Crucifixi tantum præcedat Imago.* His congruit Synodus Cardinalis Boncompagni [b]: *Processiones nullas instituant, nisi illas, quæ per approbata statuta conceduntur, comitante semper Sacerdote de licentia Parochi, tamen sine stola, præcedente Crucifixi Imagine, solita gestari a Confratribus.* Quare præcipimus, ut hæc penitus in nostra civitate, ac Diœcesi serventur, quæ Sacræ pariter Congregationis Concilii auctoritate confirmantur. Nam, cum die 15. Maji anno 1728. ageretur de controversia inter Parochum S. Mamantis hujus Civitatis, & Sodalitium nuncupatum a Beata Virgine libertatis, præ cæteris disceptatum fuit: *An Confraternitas ultima Dominica Septembris ducere possit Processionem cum prædicta Imagine ad plateam magnam civitatis cum assistentia Parochi, vel, eo deficiente, proprii Capellani, ac Populo benedicere tam in dicta Ecclesia, quam sub stillicidio propriæ Ecclesiæ, & intus eamdem?* Quibus Sacra Congregatio respondit juxta Synodorum sanctiones: *Affirmative, accedente tamen licentia Ordinarii, & comitante Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia.*

127. Insuper Parochus, dum Processionem comitatur, Stolam deferat: etenim consentaneum est, ut ipse a cæteris Capellanis etiam per externum ornatum secernatur: ob hanc causam S. Carolus Borromæus Parochis simplicibus, tanquam ipsorum insigne, cucullum tribuit, quem Beccam appellat, vetuitque, reliquos omnes uti illo ornamento, etiam Coadjutores non perpetuos, & Vicarios Parochorum, qui ab eodem munere possunt amoveri. Insuper Parochis iisdem clamydem, & argenteum baculum permisit, jussitque his ornatos insignibus ad publicas processiones convenire, & pœnas illis irrogavit, qui jussa facere contemnerent [c]. Romæ autem illud est peculiare institutum, ut Sodalium Capellani Stola utantur, cum processionibus intersunt [d], quod specialiter ipsis ex Statuto Cleri Romani conceditur [e], uti recte Pignatellus advertit [f].

128. In

a *Part. 2. cap. 12.* b *Loco citato.* c *In Concil. Provincial. 4. tit. de Parochis, et Parochialibus, et in Synodo Diœcesana 11.* d *Gratianus discept. 298. n. 66.*
e *Cap. 7. §. 7* f *In Consult. 73. num. 21. tom. 8.*

128. In quæstione 24. petitur: *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit Aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?* Et respondetur: *Negative*. Consistoriales Advocati, quos Sacra Congregatio accivit ad scribendum *pro veritate*; in eadem fuerunt sententia, quam etiam amplexus est Cardinalis Colloredus causæ relator, quamvis propensam in Parochos voluntatem semper ostenderet. Hæc habet Cardinalis: *Responderem negative, cum id penitus a jure Parochiali sejunctum sit, & alienum: nam solum significat obsequium recipientis Ecclesiæ, ideoque præstandum est ab illo, qui digniorem obtinet locum in ipsa Ecclesia*. Illud magnopere nos persuadet, quod Episcopo accedenti ad Collegiatam Ecclesiam Aspersorium porrigitur a digniore ejusdem Ecclesiæ, non vero a Dignitate quacumque Cathedralis, uti Barbosa [a], & Pignatellus [b] commemorant. Quibus addi potest decretum, quod Pater Meratus recenset [c]: *Episcopo ingredienti aliquam Ecclesiam suæ diœcesis, associato a Dignitate, & Canonicis suæ Cathedralis, debet porrigi Aspersorium a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Episcopum associantibus*. Insuper alio loco [d] decretum pro hac nostra civitate constitutum his verbis describitur: *Aspersorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario loci aliquam Ecclesiam suæ diœcesis, seu jurisdictionis quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit*; Contra vero, si Episcopus ad aliquam Ecclesiam se conferat, eumque Capitulum universum, & Canonici cum suis propriis indumentis comitentur. Tunc enim decreto 309. sic indicitur: *Aspersorium aquæ benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando Capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus, proceditur ad Ecclesias quascumque diœcesis*. Leges Synodales nihil prorsus adversantur. Cum Sacram Visitationem peregimus, nunc Capellanus, nunc autem Parochus nobis advenientibus porrexerunt Aspersorium. Quapropter jubemus hoc negotio Parochos haud immisceri; nam ratio maxime habenda est decretorum Sacrarum Congregationum; neque permitti debet unicuique, ut non consilio, aut ratione ductus, sed temeritate facere suscipiat id, quod magis ipsi libuerit.

129. Satis ex se perspicua sunt responsa 25. 26., ac 27., quibus decernitur haud posse retineri Divinam Eucharistiam in Ecclesiis Sodalium, quæ inter Parochiales, aut Regulares minime referuntur, nisi peculiare Sedis Apostolicæ diploma fuerit impetratum; neque ipsius privilegii causa posse exponi Eucharistiam, nisi Episcopi licentia intercesserit: nam certissi-

a *In summa Bullarum in verb. Aspersorium, et in Collect. Decis. Apost. c.46. num.2.*
b *In consult. 18. tom.3. et consult. 83. tom.5.* c *Part. 2. tom. 1. sui operis in Gavant. in suo accurato Indice decretor. num. 260.* d *Num. 263.*

certissimum est, probatumque omnibus Sacramentum Eucharistiæ sine Apostolico Privilegio non posse in Ecclesiis inferioribus conservari, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii pluries definivit [a]. Genuensis, ac Ventriglia alia vetustiora decreta recensent [b]. Insuper, cum die 5. Martii anno 1689 proposita fuisset controversia inter Parochum Sanctæ Mariæ Magdalenæ hujus civitatis, & sodalitium S. Mariæ Coronatæ appellatum videlicet: *An Confraternitas Sanctæ Mariæ Coronatæ, seu Suffragii Bononiæ, aggregata Archiconfraternitati Suffragii de Urbe, sine speciali Sedis Apostolicæ Indulto possit in sua Ecclesia retinere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publ ce adorandum exponere absque interventu, seu licentia Parochi?* Sacra Congregatio *die 17. Novembris anno* 1691. respondit proferri decreta *in Lunen. Sarzanen. die 19. Augusti 1690.* quibus præ reliquis petebatur: *An Confraternitates retinere possint in earum Oratorio sine peculiari Sedis Apostolicæ indulto Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere?* Et tum statuit: *Negative quoad primam partem, & quoad secundam negative, nisi adsit licentia Episcopi*. De expositione Eucharistiæ satis amplum sermonem habuimus trigesima Institutione, quam iterum confirmamus.

130. Reliquæ quæstiones, quæ supersunt, præsertim agunt de oblationibus, & eleemosynis administrandis, quæ in Ecclesiis Sodalium colliguntur; ibique sancitur, ne ipsas Parochus administret, nec claves capsulæ retineat. Permittitur Sodalitiis de congestis bonis sine Parochi consensu, aut consilio libere statuere; leges, cœtusque indicere, non accito Parocho, quamvis in ipsius Ecclesia, sive extra fuerint institutæ; tandem cavetur, ne Parochus suffragium ferat, quoties jussu Episcopi, tanquam ipsius Delegatus, ad Sodalium cœtus accesserit.

131. Cardinalis Boncompagnus in sua Synodo *lib.4. cap.7.* interdicit quibuscumque diœcesim, aut civitatem ad congerendas eleemosynas circumire, nisi Vicarius Generalis scriptam facultatem tradiderit: monet Parochos curam diligenter impendere, ut omnes huic decreto obtemperent. De Sodalitiis autem ita sanxit die 27. Aprilis anno 1700.; nempe ante decreta, de quibus sermo est: *Ne publice exponantur parva malluvia, aut capsulæ ad congerendas eleemosynas, ne quidem, cum Sodales Sacrum audiunt; item ne ulli Sodalium Ministri per Urbem, & Ecclesias ob eamdem causam vagentur, neque ad fores templorum cum malluviis, capsulis, aut sacculis subsistant: Sodales autem in Diœcesi constituti, ne castella, terras, & oppida pervadant, ut comparent eleemosynas*. In causa, quam superius memoravimus, Castri Medicinæ cum quæsitum fuisset: *An eidem Confraternitati liceat quæstuare tam intra, quam extra territorium castri Medicinæ in casu? Die 28. Juli anno 1724.* responsum est: *Arbitrio Ordinarii*; In altera quoque

a *In causa Acherontina, et Macerater. die 3. Martii anno 1668. lib. 25. decretor. pag. 552., et in causa Nonantulana die 13. Januarii anno 1685. in respons. ad Quæst. 5. lib. 35. decretor. pag. 20.*

b *In praxi Curiæ Archiepisc. cap. 110. num. 2. in annot. 21. §. unic. num. 16.*

causa Parochi Sancti Mamantis, quam jam nominavimus, *die 15. Maij anno* 1728. fuit propositum dubium videlicet: *An Confraternitas occasione dictorum Exercitiorum quaestuare possit per Ecclesiam pro Animabus Purgatorii ; & quatenus affirmative, cui cedere debeant dictae eleemosynae ?* Sancta Congregatio ita decrevit : *Quoad primam partem affirmative de licentia Ordinarii : & eleemosynas esse erogandas in suffragium Animarum purgantium* : Cum iterum disceptaretur : *An Missae cum praedictis eleemosynis celebrari debeant in Ecclesia Confraternitatis, vel potius in Ecclesia Parochiali ?* Statutum ita fuit : *Affirmative quoad primam partem ; negative quoad secundam* . Cardinalis etiam Palaeotus, qui Sodalitium Sanctissimi Sacramenti erexit in Ecclesia Parochiali, decernit [a] duas claves ad custodiendam eleemosynarum capsulam, quarum unam Parochus, alteram Societatis ejusdem administer retineret. His consentaneae sunt leges, quae confectae fuerunt, & a nobis etiam confirmatae, ut in hac civitate totaque Dioecesi idem Sodalitium recte, ac prudenter administretur [b]. In quibusdam Parochiis leges easdem Sodalitates quoque reliquae sequuntur. Quapropter magno studio retineri volumus hoc institutum, ubi semel invectum fuerit.

132. Sed illud advertendum est, quod Sodalibus Ecclesiae Parochiali addictis, sive intra limites Parochiae degentibus, indicitur a Synodo Cardinalis Columnae [c]: *Officiales (inquit) eligantur quotannis coram Vicario Foraneo, seu Parocho, alioquin ipsa electio sit irrita, & nulla ex decreto Congregationis Episcoporum. Praeteriti quidem recentibus electis rationem redendituum, suaeque administrationis reddant coram Vicario Foraneo, seu proprio Parocho, sive alio deputando, ut earumdem rationum supputatio valide fiat*. Idem statuit Cardinalis Boncompagnus [d]: *Innoventur quotannis Officiales coram Parocho, aut Vicario Foraneo, & neglecto, & non vocato eorum altero, inofficiosam, & irritam declaramus electionem : Peracto scrutinio, & rite facta electione, rationes reddant, qui officio functi sunt, & de administratis redditibus fiant supputationes*. Insuper, cum de controversia inter Parochum Sancti Mamantis, & Sodalitium Virginis Libertatis disceptaretur, illud etiam postulatum fuit ; *An Parochus invitari debeat, ut praesideat Congregationibus faciendis tam in imbussulationibus, & extractione Priorum, & Officialium, quam in redditione rationum ?* Et Sacra Congregatio respondit : *Affirmative*.

133. Haec documenta magni ponderis habenda sunt, & Parochis magnopere suffragantur: ea nobis pariter mens est; ut illa nunquam violentur. Si quis autem ipsa neglexerit, & jam longum temporis spatium effluxerit, ita ut Sodalitium aliquod libertatem, & a Parocho immunitatem sibi vindicasse contendat; si Parochos inter, ac Sodalitia compositiones etiam obsignatae fuerint, quae post diuturnum tempus summa fide serventur ; si demum ob exiguam pecuniae mercedem quotannis

c *In suo Archiepiscopali pag.* 470. *par.* 5. b *Institut.* 82. *num.* 29.
c *Part.* 2. *cap.* 12. d *Lib.* 4. *cap.* 5.

annis solvendam aliquis Parochus suis juribus cesserit, ut compertum habemus, certisque documentis confirmatum, si hæc ita sint, quid dicendum, agendumque videbitur? Profecto dicemus id neque vitio nostro, neque Decessorum nostrorum, sed Parochis ipsis esse tribuendum, vel inter vivos adhuc agentibus, aut jam mortali hac vita perfunctis. Illud quoque fatemur paratos nos esse in pristina jura restituere Parochos civitatis, aut Dioecesis, si inanem, atque irritam consuetudinem, compositionem, conventionem a nobis declarari contendant.

INSTITUTIO CVI.

Epistola ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem data, de illo, qui ad Ordines diebus profestis promoveri desiderat, acceptis Apostolicæ Sedis litteris, quibus permittitur ei extra tempora *initiari: ac de eo, qui Ordines minores, & Subdiaconatum uno eodemque die suscipere contendit. Nullius ponderis esse rationes ab iis, qui similia expostulant, adductas. Utrum inter Festos referendi sint dies, quibus duplex Officium præscribitur, quamvis populus a servili opere minime sese abstineat. Quibusnam ex his diebus juxta Apostolicæ Sedis sententiam Ordines tribui debeant? Vetitum omnino esse, Ordines minores, & Subdiaconatum eodem die accipere, & quibus indictis poenis.*

1. QUamvis affirmare testimonio tuo possis nos haud ullo labore retardari, ne Ordines conferamus, quoties opus fuerit, aut aliquis id postulaverit, tamen compertum habemus nonnullos inveniri, qui de nobis querantur. Id aperte conjicimus ex multorum petitionibus, qui contendunt assequi minores Ordines die profesto, sed quo duplex Officium præscribitur; vel qui susceptis Sedis Apostolicæ litteris, ut ordinentur *extra tempora*, magno studio deposcunt majores Ordines diebus non quidem festis, sed quibus ritus duplex proponitur. His addi potest, quod nuper Præfectus Regularis a nobis postulavit, ut Regularem Professum ad primam Tonsuram, Ordines minores, & etiam Subdiaconatum assumeremus, ob eam causam, quod Monasterium in egestate versetur, & plurium Missarum stipendiis necessario indigeat. Id sane novum, & inusitatum nobis accidit: tum quia non censemus stipendium futurum Missæ, quo Monasterium sublevari debet, asserendum esse inter legitimas causas, ut Ordines tanta celeritate conferantur; tum quia omnis civitas querimoniis personat, haud reperiri stipendia pro Missis adventitiis, &Templorum Sacraria carere consuetis oblationibus, ut suffragia pro defunctis instituantur. Porro id necessitatem secludit, ut Sacerdotum numerus augeatur, qui rem divinam conficiant, & hac ratione Monasterio opitulentur. Quod si novos Sacerdotes necessarios affirment, qui perpetuis Missarum oneribus satisfaciant,

 id

id falsas omnino querimonias ostendit, nempe in civitate perraro contingere, ut stipendia pro sacris adventitiis offerantur, & Regulares ob hanc causam in summam rerum inopiam adduci.

2. Sed rem propositam aggrediamur, & nos omni molestia, ac sollicitudine uno verbo liberemus. Si quis igitur a te postulabit ad minores Ordines admitti, sive ad majores ob privilegium Apostolicum *extra tempora* non festis diebus, sed quibus officium ritus duplipis celebratur, ipsis respondebis nulla ratione nos adduci posse, ut id concedamus. Eodem responso illos dimittes, qui uno solum die primam Tonsuram, minores Ordines, ac Subdiaconatum exposcant. Etenim, cum a nobis aliquid agendum est, haud sequi volumus dubias opiniones, sed tutas, & ex Sacris Congregationibus desumptas, quæ anteferendæ sunt privatis Auctoribus qui scribentes, sibi tantum satisfacere curant, neque de Ecclesiæ disciplina cogitant, quam Sedes Apostolica tanquam magistra, sola debet moderari.

3. Non ignoramus ex illis verbis Rubricæ Romani Pontificalis [a]: *Minores vero Ordines possunt dari singulis Dominicis, & festivis diebus duplicibus ubicumque, mane tamen*, plures censuisse inter festos dies duplices referri eos posse, quibus officium duplex indicitur, etiamsi populus servilibus operibus non abstineat. Nam ipsi pariter in Rubricis Breviarii, ac Missalis *Festum duplex* appellantur [b]. Attamen nos minime latet, ejusmodi sententiam a gravissimis viris improbari, quos Diana recenset, eosque reliquis contrarium asserentibus anteponi debere. Nam ut certum haberetur Ordines minores conferendos esse solis diebus festis de præcepto, quibus opera servilia populo interdicuntur, in examine, & correctione Romani Pontificalis jussu Urbani VIII. superadditum fuit [c] conferri posse singulis Dominicis, ac diebus festis *ex precepto*. Quamvis autem tit. *de Ordinibus minoribus* eadem correctio non adjiciatur, cujus loco sufficitur posse conferri minores Ordines Dominicis, ac festis diebus duplicibus, tamen id contigit ob hanc causam, quod sufficere visum fuit superiori titulo exposuisse, quid dierum festorum nomine deberet intelligi.

4. Hæc omnia delibavimus ex Cardinali de Luca, qui tunc temporis vitam agebat, & Sedis Apostolicæ sensus apprime noverat: *Quia tamen* (inquit [d]) *obstinati erant in priori opinione defendenda, quam saltem in praxi probabilem, & tutam putabant, ideo jussu felicis recordationis Urbani VIII. in nova recognitione, & correctione Pontificalis Romani in tit. de Ordinibus conferendis, expresse additum fuit, Ordines Minores conferri posse omnibus Dominicis, & diebus festivis ex præcepto, ut nemo amplius posset prætendere, ibi etiam comprehendi dies, qui in Breviario appellantur Festa. Nec obstat, quod postea in titulo de Ordinibus Minoribus non repetatur eadem correctio, sed solum dicatur,*

a *Tit. de Ordinibus conferendis.* b *Diana in edit. coordinata tom. 2. tract. 5. resol. 98.*
c *Tit. de Ordinibus conferendis.* d *Lib. 1. de respons. Moral. dub. 34.*

tur, posse dari Ordines Minores diebus Dominicis, & diebus festivis duplicibus; judicarunt enim, satis fuisse in titulo praecedenti indicare, quid intelligi debeat nomine diei festivae, ad tollendam omnem praetensam aequivocationem.

5. Sed jam verba facienda sunt de illis, qui ut Ordines accipiant extra tempora, speciales a Pontifice litteras obtinuerunt, cujus causa postulant assumi ad Ordines non festa die, sed qua ritus duplicis Officium recitatur. Porro haec sunt verba litterarum Apostolicarum [a]: *Et subinde ad sacros Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus Ordines tribus Dominicis, seu aliis festivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam extra tempora a Jure statuta promoveri possit*. Nunc autem in privilegiis hujusmodi post decretum Innocentii XII. [b] res ita immutata est: *Item, nunquam concedenda pro festivis diebus continuis, sed semper pro interpolatis aliquo temporis spatio arbitrio Episcopi definiendo* Tum priori, tum recenti formula supersunt ea verba, *festivis diebus*. Hinc veterem controversiam in medium proferunt aliqui, iisdem verbis posse contineri dies etiam profestos, quibus Officium ritus duplicis praecipitur. At vero si pro certo statuatur a Sede Apostolica pro conferendis Ordinibus haud existimari dies festos, qui ritum duplicem praeferunt, sed illos tantum, quibus populus jubetur servilibus operibus abstinere, atque id pro certo statuatur, omnis difficultas de medio tollitur, & illud necessario consequitur, majores Ordines ob Apostolicae Sedis privilegia conferri nequaquam licere, nisi iis diebus, qui reipsa inter festos enumerantur.

6. Quod si haec manifesta ratio illis minime satisfaciat, qui tibi molestiam, ac nobis inferunt, eorum oculis subjicies decretum Sacrae Congregationis Concilii, quod ex actis nos ipsi desumpsimus, cum Secretarii munere fungeremur.

BRIXIEN. ORDINATIONIS.

UT altercatio, quae inter Magistros Caeremoniarum saepe orta fuit, ex hujus Sacrae Congregationis oraculo dirimatur, Episcopus supplicat declarari.

An diebus Festis duplicibus, non tamen de praecepto, possint Ordines Sacri conferri habentibus Breve dispensationis Apostolicae super interstitiis, vel extra tempora?

Sacra &c. die 15. Januarii 1689. respondit negative, sed tantum diebus Festis de praecepto.

7. Ad illos postremo deveniamus, qui uno die minores Ordines, & Subdiaconatum expostulant. Decretalis *cap. 2. de eo, qui furtive Ordinem suscipit*; declarat Ordines solum minores exercendos a Clerico, qui illos cum Subdiaconatu simul attigit. Sin autem Subdiaconatus Ordinem exer-

a *Corradus in Praxi Dispensationum lib. 4. cap. 4. num. 11. et seqq.*
b *Die 14. Decembris Anno 1693. Decreto 93. in suo Bullario.*

exercere velit, jubetur in aliquo Regularium Ordine vota solemnia nuncupare. Hinc plures asserunt, Clericum hac ratione ordinatum suspensioni obnoxium esse [a]; & quamvis Ordinanti nulla pœna irrogetur, tamen Canonum Interpretes id accidisse perpendunt, eo quod Clericus imprudenti, & ignaro rei Episcopo se obtulerit, ut Subdiaconatu initiaretur. Hinc fatentur ipsi Interpretes, Episcopum futurum fuisse saltem a conferendis Ordinibus suspensum, si fraude cognita, eumdem Clericum ad Subdiaconatum admisisset [b].

8. Alii quoque Clericum ab omni suspensione liberum, & immunem futurum testantur, si, Episcopo consentiente, minores Ordines, & Subdiaconatum simul accepisset. Quippe animadvertunt eumdem Clericum, reluctante Episcopo, fuisse illis Ordinibus initiatum. Quamvis enim nequeat Episcopus duos ex majoribus Ordinibus uno die conferre, tamen minores Ordines, & Subdiaconatum simul eodem die conferre potest, si justa, ac legitima causa intervenerit [c].

9. Iterum a Scriptoribus inquiritur an minores Ordines, & Subdiaconatum ob veterem loci consuetudinem conferre liceat. Id plures affirmant [d], alii vero inficiantur [e].

10. Sed causa hujus consuetudinis omissa, quæ in hanc diœcesim non pervasit, libere respondemus, lege vetitum esse, ne minores ordines, ac Subdiaconatus eodem die conferantur. Magno revera studio proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii *causa Boven. Ordinationis* die 29. Januarii anno 1707. & soluta eodem die 7. Maji [f]; Clericus uno die minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu simul initiatus fuerat, neque se ob hanc causam suspensum arbitrabatur, eo quod nullam fraudem adhibuisset. Episcopus etiam nulla se dignum pœna censebat, quia non duos majores Ordines, sed minores tantum, ac Subdiaconatum contulerat. Itaque petitum fuit: *An, & quomodo danda esset absolutio?* Sacra Congregatio hoc responsum edidit: *Quoad Ordinatum da dam esse absolutionem prævia salutari pœnitentia, arbitrio Episcopi vicinioris; & quoad Ordinantem, ad mentem.* Mens autem per literas ipsi explicata fuit, quibus graviter, ac vehementer arguebatur, quod ipsius culpa patratum a Clerico scelus superaret ob hanc rationem, quia minores Ordines, ac Subdiaconatum consulto semel uno die contulisset. Debita pœna tunc liberatus fuit, ea tamen conditione, ut in posterum ab hoc gravi facinore abstineret.

11. Cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munus sustinere-

mus

a *Bonacina de suspensione particulari disp. 3. quæst. 1. punct. 4. §. 1. num. 2. vers. si vero suscipiat, & sub num. 5. Thesaurus de pœnis Ecclesiæ part. 2. in verbo Ordo cap. 15. §. 2.* b *Zabarella in principio. Joan. Andreas num. 1. Butrius num. 1. Ostiensis num. 2. Soccinus num. 4. & seq.* c *Fermosin. cap. 1. num. 10. & seq. de temporibus Ordinationum. Diana in edit. coordin. tom. 2. tract. 5. resol. 97.*

d *Fagnan. in cap. de eo n. 4. de tempor. Ordinationum. Sanchez. Consil. moral. lib 7. cap. 1. dub. 53. n. 5. & seq.* e *Majol. de Irregularitate lib. 3. cap. 24. num. 13. & lib. 4. cap. 11. num. 1. Pax Jordan. tit. 3. lib. 6. num. 430. & seq. tom. 1.*

f *Lib. 57. fol. 32. a terg. & pag. 157.*

mus, Calaritanus Archiepiscopus exposuit plurimos in Sardinia conjugatos Clericos versari, qui viles artes exercebant, & gravia delicta committebant. In Sardinia morem inductum jampridem fuisse, ut uno die minores Ordines cum Subdiaconatu traderentur; hac ratione pravas consuetudines, & crimina penitus aboleri posse. Nam (inquit) Clerici sacro Ordine Subdiaconatus initiati, neque de uxore ducenda, neque de vilibus artibus exercendis amplius cogitabunt, ex quibus corruptelæ omnes dimanare solebant. Quapropter sacræ Congregationis sententiam exposcebat.

12. Tum nos utile futurum putavimus, si typis ederemus Dissertationem adjiciendam pagellæ, in qua de more indicantur causæ in sac. Congregatione propositæ. Itaque congessimus illorum opiniones, qui de conferendis uno die minoribus Ordinibus, ac Subdiaconatu, & qui de consuetudine hujus rei gerendæ verba faciunt; eosque magis probavimus, qui hæc minime licere fatentur. Quare disciplinæ rationem ab Archiepiscopo Calaritano indicatam, neque consentaneam, neque tutam ostendimus: sed adhibenda esse remedia pro cohibendis Clericis conjugatis, quæ a Tridentina Synodo præscribuntur, & a Constitutione Innocentii XIII., quæ incipit; *Apostolici ministerii*: & post Romanum Concilium impressa habetur.

13. Hanc dissertationem obtulimus sacræ Congregationi. Causa vero die 21. Februarii anno 1728. his verbis exposita fuit.

CALARITANA.

IN Diœcesi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Episcopatibus, magnus est numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quam in perturbationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut eorum immunitatem tueatur.

Plerique ex Episcopis Regni Sardiniæ usum alias habuerunt conferendi una eademque die Ordines Minores, & Subdiaconatum eisdem personis. Cumque Calaritanus Archiepiscopus putet, methodum hanc futuram esse aptam ad evellendos expositos abusus, ex quo videlicet si statim ac eodemque contextu, quo Ordinandi Primam Tonsuram, & Minores recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus supererit reassumendi habitum laicalem, & se convertendi ad exercendas artes Clericali charactere indignas, supplicat pro facultate conferendi Primam Tonsuram, Minores Ordines, & Subdiaconatum iisdem personis una die, hoc est in quatuor temporibus, in Sabbatho Sitientes, & in Sabbatho Sancto.

Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit; quocirca onus erit EE. VV. decernere.

Primo, an sit indulgendum petitioni in casu? & quatenus negative.

Secundo, quid sit in casu statuendum pro abusibus supradictis eradicandis?

Sacra

Sacra Congregatio his omnibus in hunc modum respondit: *Ad primum negative. Ad secundum Archiepiscopus utatur Juris remediis, & signanter statutis in capite 6. Sessione 23. de Reformat., & aliis indicatis in Constitutione 16. impressa post Synodum Romanum.*

De his te monendum duximus.

INSTITUTIO CVII.

Congeruntur, ac subjiciuntur oculis Canonicorum Ecclesiis tum Metropolitanis, tum Collegiatis urbis, ac diœcesis inservientium quæcumque sancita fuerunt a Sacris Canonibus, a Tridentino Concilio, a Sacra Congregatione ejusdem Concilii interprete de servitio, quod præstare debent choro (ad quem convenire tenentur) ipsi Canonici, & Mansionarii Cathedralibus, & Collegiatis addicti. Postremo admonentur observare diligenter ejusmodi decreta, quæ ipsorum quoque Constitutionibus optime congruunt.

1. IN hac civitate præter Capitulum Metropolitanæ, duo pariter in Collegiatis Ecclesiis constituta, & alia tria capitula in tribus Collegiatis diœcesis recensentur: plura fuisse olim numero Capitula certo constat. Quippe nos ipsi vidimus decreta Card. Gabrielis Palæoti, quibus Canonici Collegiatæ S. Agathæ nuncupatæ ad propriam sedem redire jubebantur; quod tamen minime accidit; nam iidem Canonicatus rationem simplicium Beneficiorum semper retinuerunt. Hujus Patriæ Annales alias Collegiatas commemorant, quæ nequaquam supersunt, eoquod Canonicatus ad simplicia Beneficia redacti fuerunt, uti de Collegiata S. Agathæ dictum est, nisi forte Canonicatus ipsi diuturnitate temporis penitus conciderint.

2. Capitulum Metropolitanæ, & Collegiatas, quæ tum in civitate, tum in diœcesi supersunt, jampridem invisimus; de cæteris autem Capitulis, quæ interierunt, nullam prorsus curam suscepimus, eoquod supervacaneum id studium putavimus. Accedit etiam, quod hujusmodi Collegiatæ rurales plerumque fuerint, ac in diœcesi positæ. Quare, cum longissimum temporis spatium effluxerit, ex quo Canonici sedes illas dimiserunt, & cum de exiguis proventibus res agatur, quemadmodum comprobant tenuissima Beneficia simplicia, quibus illi Canonicatus commutati sunt, ideo locum esse censuimus Pontificio decreto, quod etiam consilio Sacræ Congregationis [a] editum fuit, illudque Fagnanus commemorat [b]: *Sanctissimus Dominus, etiam ex sententia Congregationis Concilii, declaravit, immemorabilem consuetudinem non excusare a residentia in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis insignibus. In Collegiatis autem non insignibus posse excusare, dum tamen sint rurales, prorsus destituta, & in quibus*

a *In causa Burgos anno 1573. lib. 1. Decretor. pag. 33. a terg.* b *Cap. Cum omnes num. 31. de Constitutionib.*

quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut quæ adeo tenuis redditus essent, ut Canonicos aliunde non habentes unde vivant, alere non possint.

3. Cum Metropolitanam aliasque Collegiatas civitatis, ac Diœcesis perlustravimus, diligenter investigare non omisimus, an fierent accurate omnia, quæ pertinent ad divinum cultum, & plura statuimus, quæ ad ipsum conservandum, vel augendum necessaria existimavimus. At vero, qui sacras visitationes penitus non ignorat, facili negotio cognoscet magnam ex illis dimanare utilitatem externis ædibus templorum, quæ oculis Episcopi subjiciuntur; magnum quoque disciplinæ, ac moribus emolumentum afferri, si Episcopus certo lumine deprehendat, quæ necessaria sunt; contra vero, si tenebræ ipsius oculis consulto offundantur; aut si ambigua, incertaque responsa reddantur, cum rerum examen instituitur. Quamobrem Episcopus peracta visitatione novum examen indicere, & perscrutari debet, cum præsertim diutius in eodem loco eum morari non oporteat,ne fastidium,aut etiam incommodum cæteris inferatur. Equidem nos affirmare haud possumus, in errorem adductos fuisse, cum Metropolitanam, & Collegiatas examinavimus; fatemur tamen muneri nostro non parum defuisse, tum nostram fortasse ob negligentiam, tum quia celeritate expediendi negotii urgebamur. Quapropter nobis satisfacere volentes perpauca jussa Canonicis facienda promulgamus.

4. Arduum, ac longum opus susciperemus, si de Canonicis extra chorum sermo statueretur: nam repetenda essent, quæcumque a sacris Canonibus de moribus, & honestate Clericorum sancita fuerunt. Nam ex Canonicis sumi debet exemplum, quod universo Clero proponatur; & Clerici omnes ante oculos sibi ponant necesse est vitæ rationem, quam Canonici sequuntur. Hinc Patres Concilii, Aquenois anno 1585. celebrati, hæc scripta reliquerunt: *Quæ de vita, & honestate Clericorum ab hac Sinodo statuta sunt, ea omnia quam diligentissime a Canonicis observari sub iisdem, ac etiam gravioribus pœnis decernimus, cum deceat, illos ea morum integritate ornatos esse, ut nomen suum tueri & retinere possint, ac præ aliis Clericis Canonici, seu Regulares ex observata Ecclesiastica disciplina perfectius regula nominari mereantur, a quibus cæteros studium & amorem, ac tanquam regulam Cultus Divini non pigeat accipere.*

5. Vastissimo huic pelago nos committere alienum putamus, ideoque sermonem nostrum ad ea solum redigemus, quæ in choro Canonicis præscribuntur; & primo quidem indicabimus, quæ a jure communi decernuntur; deinde ea, quæ fieri solent, ac debent a Canonicis Metropolitanæ, qui choro addicti sunt, & a reliquis Canonicis, qui Collegiatis in civitate, vel diœcesi positis adscribuntur: nihil sane temere, a nobis excogitatum in medium proferemus, uti facere semper consuevimus. Porro fatemur, non multum laboris in libris evolvendis insumpsisse; nam

ſatis experientia compertum habemus, in rebus ejuſmodi doceri a Scriptoribus ea, quæ magis ipſis placuerint. Perpaucis ſane omiſſis, plerique pro ſuis ſententiis confirmandis decreta Sacrarum Congregationum afferunt, quæ nunquam condita fuerunt, aut quæ contrarium probant, aut quæ peculiaribus rationibus, & cauſis innituntur, ita ut generalem legem minime poſſint conſtituere: nos ſingularem curam impendimus, ut vera Sacræ Congregationis decreta perſcrutaremur, quæ traderent rationem officii in choro perſolvendi: ea profecto nos ipſi perſpeximus, & non mediocri, ſed utili labore deſcripſimus; ac, ne in dubium revocari ab ullo poſſent, librum Actorum, & paginam quoque nominamus, ut liceat cuique ſibi ſatisfacere: nam ſi quis librum Actorum, & paginam Secretario Sacræ Congregationis indicabit, ſtatim ab ipſo exemplar decreti gratis accipiet, quod certam, firmamque habeat auctoritatem.

6. Si quis a nobis expoſtulet, cur Sacræ Congregationis decreta Scriptorum opinionibus anteferamus, cauſa præſto eſt. Primo Scriptores de quæſtionibus verba faciunt, illas autem Sacra Congregatio diſſolvit. Secundo, cum interpretanda Tridentina Synodus plerumque ſit, Summi Pontifices Sacram Congregationem ejuſdem Synodi ſolam interpretem ſtatuerunt. Tertio, impudentiſſimus eſſet, qui contenderet, majoris ponderis habendum eſſe privatum hominem, qui ſuæ tantum mentis lumine ducitur, quam ſententia præclariſſimi cœtus, quem ampliſſimi Cardinales, Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ſacrorum Canonum peritiſſimi conſtituunt. Quarto, quia privati Scriptores nullam indicere legem poſſunt, quæ ſane auctoritas a Summis Pontificibus eidem Congregationi tribuitur, ut Eccleſiæ diſciplinam per univerſum orbem amplificet. Id conſtat *ex 74 Conſtitutione* Sixti V., quam commemoramus[a]: *Habeat itidem Congregatio auctoritatem promovendi reformationem Cleri, & Populi nedum in Urbe, & Statu Eccleſiaſtico temporali, ſed etiam in univerſo Chriſtiano orbe in his, quæ pertinent ad divinum cultum propagandum, devotionem excitandam, & mores Chriſtiani populi ad præſcriptum ejuſdem Concilii componendos*. Quinto, ſi controverſia forte excitatur ob ea, quæ ſanciuntur, non quidem ad privatos Scriptores, ſed ad ipſam Congregationem provocatio interponitur.

§. I.

De onere recitandi preces in choro, quod jus commune Canonicis præſcribit.

7. NEmo ignorat Divinum Officium a Clericis ſæcularibus, qui ſacris Ordinibus initiati ſunt, ſingulis diebus eſſe recitandum; idemque indici Clericis Beneficio præditis quamvis ad ſacros Ordines

a *Tom. 2. Bull. Rom. Congregat. 8.*

nes nondum ascenderint. Quid autem Officii Divini nomine intelligatur satis percipitur *ex cap. Presbyter, De Celebratione Missarum*, ubi hæc habentur: *Si Matutini* (id Laudes etiam complectitur) *Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera, & Completorii tempore nostræ servitutis officia persolvamus*. Canonici idem facere jubentur hoc solum interposito discrimine, quod alii Clerici quocumque in loco persolvere Divinum Officium possunt; Canonici vero, ut cæteri omnes, qui addicti sunt Ecclesiæ Cathedrali, aut aliis Collegiatis, ad chorum convenire, & in suis Ecclesiis idem Officium recitare omnino debent. Equidem *Can. ult. distinct. 92.* apertissime decernitur, Sacerdotem, Diaconum, aliosque Clericos alicui Ecclesiæ adscriptos, si in civitate versantur, aut quocumque loco, ubi ipsa Ecclesia posita est, ea lege teneri, ut quotidie Divinum Officium in illa celebrent; si quis autem hæc jussa facere neglexerit, & monitus ab Episcopo, non paruerit, deponendus judicatur. Porro dubitandum non est, quin hæc lex Cathedrales, & Collegiatas Ecclesias comprehendat, uti colligitur *ex Clementina prima de celebratione Missarum*, ubi hæc traduntur: *In Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesiis*.

8. In controversia, qua disceptatur, num jure Divino, an Ecclesiastico Officium recitari debeat, opinionem veritati magis consentaneam probamus, quod nempe, ex jure Ecclesiastico illud dimanaverit, quemadmodum Suarez suse demonstrat [a]: His solum adjungimus Officium parvum B. Virginis juxta Rubricas in choro recitandum esse illis diebus, quibus feriale Officium, vel ritus simplicis præscribitur, non tamen in pervigilio Natalis Domini, neque in feriis Majoris Hebdmadæ, neque Sabbato, si Officium S. Mariæ in Sabbato contingat. Addimus etiam Defunctorum Officium esse in choro persolvendum singulis secundis feriis Adventus Domini, & Quadragesimæ, nisi tunc officium novem lectionum proponatur, aut feriæ Majoris Hebdomadæ celebrentur. Insuper idem Officium Defunctorum prima die cujuscumque mensis indicitur, nisi Officium novem lectionum id impediat; tunc enim in aliam diem minime impeditam illud transfertur. Postremo adjicimus juxta rubricas easdem tempore Quadragesimæ Psalmos Graduales feria quarta, Pœnitentiales autem feria sexta recitandos esse, quoties Officium de feria Quadragesimæ contigerit.

9. Hæc de recitandis precibus Rubricæ constituunt: Quæstio fuit olim, an Defunctorum Officium etiam extra chorum omitti possit. S. Thomas [b] censuit illud omnino præcipi Canonicis, & Clericis Beneficio præditis, qui addicti sunt choro ejus Ecclesiæ, ubi semel in hebdomada hujusmodi Officium fieri consuevit, etiamsi illo die minime ad chorum conveniant. S. Antoninus [c] docet ab universis, qui ad Chorum tenentur, nullo habito discrimine, Officium Defunctorum etiam extra

a *De Religione tom. 2. lib. 4. de Horis Canonicis cap. 16.* b *In quodlib. 6. quæst. 5. art. 8.*
c *In 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 3.*

chorum debere persolvi. At S. Pius V. [a] interpretatione declarans ea, quae in Rubricis continentur circa Officium B. Virginis, Defunctorum, Psalmos Poenitentiales, & Graduales, sanxit, onus ejusmodi non immutari pro illis, qui Breviario recenter ipsius jussu in novam formam redacto nequaquam uterentur. Reliquos autem, qui novum Breviarium sibi deligerent, si choro interesse deberent, vehementer hortatur, ne memorata Officia, ac Psalmos praetermitterent iis diebus, qui a Rubricis indicantur: atque hoc consilium, & institutum sequentibus varias Indulgentias impertivit; eos vero, qui id omitterent, peccati periculo liberos, & immunes asseruit, nisi forte Officium B Virginis veteri consuetudine recitari in aliqua Ecclesia consueverit. Qua de re discrimen posuit inter Officium B. Virginis, & illud Defunctorum, Psalmos Poenitentiales, ac Graduales, pro quibus veterem etiam consuetudinem minime retinendam decrevit.

10. Haec potissimum S. Pius V. constituit, quae Suarez, & Persicus [b] compendio tradiderunt. Praecipua tamen verba Pontificiae Constitutionis haec sunt: *Quod vero in Rubricis nostri hujus Officii praescribitur, quibus diebus Officium Beatae Mariae semper Virginis, item Defunctorum, item septem Psalmos Poenitentiales, & Graduales dici, & psalli oporteat, nos propter varia hujus vitae negotia, multorum occupationibus indulgentes, peccati quidem periculum ab ea praescriptione removendum duximus; verum debito providentiae Pastoralis admoniti, omnes vehementer in Domino cohortamur, ut remissionem nostram, quantum fieri poterit, sua devotione, ac diligentia pracurrentes, illis etiam precibus, suffragiis, & laudibus, suae, & aliorum saluti consulere studeant. Ac, ut fidelium voluntas, ac studium magis etiam ad hanc salutarem consuetudinem incitetur, de omnipotentis Dei misericordia, Beatorumque Petri, & Pauli Apostolorum, ejus auctoritate confisi, omnibus, qui illis ipsis diebus in Rubricis praefinitis, Beatae Mariae, vel Defunctorum Officium dixerint, toties centum dies, qui vero septem Psalmos, vel Graduales, quinquaginta de injuncta ipsis poenitentia relaxamus*: & paulo post: *Hoc autem concedimus sine praejudicio sanctae consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus Officium parvum Beatae Mariae semper Virginis in Choro dici consueverat, ita ut in praedictis Ecclesiis servetur ipsa sancta & laudabilis consuetudo celebrandi more solito praedictum Officium.*

§. II.

De Missa Conventuali juxta jus commune.

11. QUod si Missae Sacrificium inter horas Canonicas haud refertur, tamen Officii Divini nomine satis intelligitur, uti constat

a *In sua Constitut.* 64. b *De Religione tom.* 2. *l.* 4. *cap.* 13. *num.* 13. *& seq. De Horis Canonicis cap.* 3. *dub.* 7. *pag.* 106. *& seq.*

constat *ex Canone de iis, distinct. 12. Cæterum Officia publica, id est Vesperas, Matutinum, sive Missam, aliter, quam in principali Ecclesia, celebrare non liceat.*

12. Quapropter cum in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Divinum Officium quotidie indicatur, etiam Missa conventualis quotidie celebranda est: *Quidam in Cathedralibus*, (inquit Honorius III.) *vel Conventualibus Ecclesiis prætextu Missæ semel in die pro Anniversario celebrandæ sacra Missarum solemnia, quæ ratione diei, vel Festi solent solemnius celebrari, culpabili negligentia prætermittunt. Cum ergo* (prosequitur Pontifex) *Ecclesia Gallicana per Dei gratiam tanquam lucerna super candelabrum posita luceat aliis per exemplum*: jussit fieri Sacrum Conventuale: *Quatenus universi, & singuli provide attendentes, quod servire Deo, regnare est, nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quominus & pro Anniversariis defunctorum, & pro Festo, vel feria, secundum temporum congruentiam, Missarum solemnia & conventualiter celebretis, & faciatis conventualiter celebrari*. Hæc habentur *capite: Cum Creatura, De celebrat. Missar.*, ac melius etiam idem deprehenditur ex ipso textu in quinta collectione Decretalium, quam Innocentius Cironius in lucem evulgavit.

13. Præter Missam conventualem quotidie celebrandam, Rubricæ secundam, ac tertiam pariter Missam conventualem præcipiunt, quæ certis anni diebus contingunt. Si officium novem lectionum fiat in Quadragesimæ, Rogationum, quatuor temporum, ac vigiliarum feriis, tunc duo Sacra conventualia jubentur, unum nempe pro celebritate diei post Tertiam, alterum pro Feria post Nonam; si inter octavam Corporis Christi pervigilium accidat, etiam duo Sacra statuenda sunt, primum nempe de Octava, alterum de pervigilio. Quod si novem lectionum officium indicatur in pervigilio Ascensionis, tria Sacra Conventualia facienda sunt, primum de Sancto illius diei post Tertiam, alterum de pervigilio post Sextam, tertium de Rogationibus post Nonam. Primo die cujusvis mensis, non tamen in Adventu Domini, in Quadragesima, & Paschali tempore, nisi contingat officium duplex, aut semiduplex, Missa Defunctorum pro conventuali sufficitur, ut animæ Sacerdotum, & aliorum, qui benemeriti fuerunt, expientur. At si prima die mensis Festum simplex obveniat, aut feria, quæ propriam sibi Missam deposcat, aut si repetenda sit Missa de Dominica præcedenti, nec alia dies per Hebdomadam ad illam repetendam statui possit, tunc in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis duo Sacra Conventualia, nempe pro defunctis, ac de Festo simplici, vel Feria celebrantur. Die pariter Commemorationis omnium Defunctorum habentur duo Sacra Conventualia de octava omnium Sanctorum, ac pro Fidelibus Defunctis: Hæc a Rubricis præscribuntur. Quartus [a] Rectores Ecclesiarum monet curam maximam impendere, ut ipsæ diligenter observentur: Clericatus [b] autem osten-

a *In suis Comment. in Rubric. Miss. tit. 5.* b *De Sacrificio decis. 38. n. 13. & seq.*

ostendit, nullam contrariam consuetudinem, nullum tam grave negotium afferri posse, ut ipsæ Rubricæ negligantur. Id pariter fuse demonstrat P. Meratus [a].

14. Cum nos civitatem, ac Dioecesim Sacra Visitatione indicta perlustravimus, forte deprehendimus nova prorsus, & inusitata plurimis videri nonnulla, de quibus sermonem instituimus. Ac primo, a Sacerdote, qui curam gerit animarum, diebus saltem Festis de præcepto Sacrum pro populo conficiendum esse. Porro his nostris Institutionibus hanc sententiam satis explicavimus, ac tum rationibus, tum auctoritatibus eam comprobavimus, & magnopere hortati sumus universos, ut hoc Institutum sequerentur: sed utinam non perpauci, sed omnes Parochi, ac potissimum Regulares id facerent, nec futiles ob causas, atque indecora consilia præceptum Ecclesiasticum impudenter conculcarent! Secundo, diximus pro iis, qui Beneficia contulerint generatim attribuendum esse fructum Sacrificii Conventualis, quod singulis diebus celebratur.

15. De hoc verba faciemus, breviter tamen, eo quod sermonem alias habuimus de eodem argumento, ut paulo inferius indicabimus. Equidem Ecclesia curam, perpetuumque studium ostendit de præstando suffragio Fundatoribus, ac benefactoribus, quamvis diuturnum temporis spatium jam intercesserit, nec ipsi supremis tabulis id cogitaverint, ut gratum animum in suis fidelibus Ecclesia tueatur. Hinc Cathedralibus, ac Collegiatis Conventuale Sacrum quotidie præcipit ea lege, & conditione, ut ipsum pro benefactoribus generatim conficiatur. Quapropter Ecclesiæ jusso non obtemperat, qui pro legato aliquo peculiari, vel pro stipendio accepto Sacrum conventuale Deo operatur. Si quis addictus choro, animarum curam pariter obtineat, & ob eam causam diebus Festis pro populo rem divinam facere debeat, falso speraret utrique præcepto satisfacere, celebrans nempe eamdem Missam pro populo, ac pro benefactoribus suæ Cathedralis, aut Collegiatæ. Quare decrevit Ecclesia a Sacerdote ejusmodi, si Sacrum conventuale faciat, tanquam Canonicus, aut Beneficiatus, rem Divinam pro benefactoribus generatim applicandam, & alium Sacerdotem accersendum eodem die, qui pro populo celebret. Compertam quoque habuit Ecclesia falsam illam rationem, quæ ex immemorabili consuetudine desumitur, & eam nihili æstimandam declaravit. Insuper respondit sapienter paupertatem Ecclesiæ alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ in medium proferentibus; nam ratione paupertatis habita, permisit diebus solum Festis celebrari pro benefactoribus generatim Sacrum Conventuale, quod esset quotidie faciendum. Hoc autem præcepto neminem unquam Ecclesia fecit immunem, ac liberum, nisi cum apertissime manifestum fuit aliquam Ecclesiam haud recenseri inter Collegiatas, sed (ut ajunt) *inter receptitias*, *aut Commu-*

a *In Gavant. part. 2. tom. 1. pag. 783. & seq.*

Communales, quamvis in ipsa Horæ Canonicæ quotidie persolvantur, & Missa cum cantu habeatur. Insuper declaratum nunquam fuit, utrum plures Missæ Conventuales, quæ aliquando a Rubricis uno die statuuntur, omnes pro benefactoribus, an una tantum celebrari, & applicari debeat. Quod si a nobis petatur quonam loco scriptum sit hoc præceptum Ecclesiasticum, respondebimus ipsum desumi ex antiquis, mediis, ac recentibus Decretis Sac. Congregationis Concilii, Pontificum auctoritate confirmatis, quibus in utroque foro parendum est. Porro ipsa Decreta hoc loco minime recensemus; nam ea plene commemoravimus *in libro Adnotationum pro Festis Domini, Beatæ Virginis, ac pro Missæ Sacrificio* [a], quem librum pro juvandis nostris Ecclesiasticis in lucem edidimus.

§. III.

De onere, quod jus commune Canonicis præscribit, ut Horas Canonicas voce, & cantu pronuncient, quemadmodum fieri solet in choro, & qua ratione sibi satisfacere possint alium loco suo sufficientes.

16. Putaverunt aliqui eam legem propositam esse Canonicis, ut in chorum convenirent, Divinisque Officiis interessent, non vero, ut voce sua sequerentur cantum, quo Mansionarii, & Capellani Canonicas Horas persolvunt; quare silentio totum illud tempus conterere Canonicis permittunt, & comparari simulachris, quæ muta suis in sedibus immorantur. Percepimus hanc falsam opinionem evulgatam ab illis fuisse, qui sapientiæ laudem sibi vindicare contendunt. Alio loco tamen hunc errorem contrarium legibus hujus Metropolitanæ, & aliarum Collegiatarum ostendemus; sed ad jus commune veniamus. S. Pius V. silentium ejusmodi vehementer improbat [b], qui Concilium Lateranense declarans, ubi fructus Beneficii restituendi decernuntur ab iis, qui Divinum Officium omittunt, eamdem pœnam indicit, *tametsi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas sola præsentia juxta Statuta fundationis, vel alias sibi lucrifecisse prætendat*. Addimus etiam hoc silentium, dum Horæ Canonicæ recitantur ab aliis, adversari Decreto Concilii Tridentini [c], in quo de Canonicis ita sancitur: *Omnes vero Divina per se, & non per substitutos, compellantur obire Officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, inservire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare*. Adjungimus pariter sæpius decretum fuisse a Sac. Congregatione ejusdem Concilii interprete nullius ponderis habendam esse contrariam consuetudinem, neque fungi munere suo Canonicos, qui taceant in choro, neque distri-

a *Tom.2. part.4. sess.2. §.59. & seq.* b *In sua Constitut.35. tom.2. Bull. Rom.*
c *In sess. 24. cap.12. de Reformat.*

distributionum fieri participes: *Sacra &c.* [a] *sæpius respondit, Canonicos in choro teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere.* Item alio loco: *Sacra &c.* [b] *respondit, Canonicos in choro alta voce non psallentes, distributiones quotidianas non lucrari, quavis consuetudine non obstante.* Si quis expetat omnes percurrere sententias, ob quas adiguntur Canonici, & reliqui in chorum venientes Cantum Gregorianum addiscere, ut muneri huic suo satisfaciant, pagellam intueatur, quam Secretarius *in causa Murana Mansionariæ die* 19. *Novembris anno* 1735. Sacræ obtulit Congregationi. Illud autem postremum sit, illos imperitos, qui contrariam opinionem promulgarunt, sapientia fortasse præferendos esse Patribus, qui Concilium Coloniense sub Paulo III. celebrarunt: *Statis ergo* (inquiunt) *ac debitis horis Laudes Divinæ, non cursim ac festinanter, sed tractim, non truncate, sed integre, distincte, devote, reverenterque ab omnibus decantentur, persolvanturque: & cum psallendi gratia conveniatur, ibidem muta, aut clausa labia nemo tenuerit; sed pariter senes cum junioribus laudent nomen Domini in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulantes: sic tamen, ne boatus confundat recitationem &c. Quam autem vero aberrant, qui existimant, se se non alicujus officii causa in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiæ tantum causa Canonicatus esse adeptos, perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde hujusmodi mercenarii non servatis temporum interstitiis syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.* Illi fortasse Patres Concilii Cameracensis doctrina longe superarunt, qui sub Paulo IV. ita statuerunt: *In choro cum psallitur, Canonici omnes, qui in choro fuerint, & Sacellani psallant, nec sint in sedibus otiosi, nec putent se functos officio, si vicaria tantum opera cultum Divinum celebrari curent, modo tamen psallere per valetudinem queant.* Consulant igitur, qui contrarium putant, Fagnanum [c], consulant Passarinum [d] Romanæ Curiæ peritissimum, qui postquam pro certo docuit Ecclesiam adeundam a Canonicis, qui & divinis Officiis interesse, & cum aliis canere debeant, ita sermonem absolvit: *Sic ergo puerile est, immo sacrilegum, & contra justitiam virtutis religionis, imaginari, quod deputatus ad hoc, ut veniat ad Ecclesiam & chorum, ad quotidianum psallendum Officium matutinis & vespertinis horis, satisfaciat deputationi, si ad Ecclesiam veniat & ad chorum, & ibi non psallat, sed otiosus maneat, vel quodcumque aliud faciat.*

17. Ex illis Tridentini Concilii verbis: *Omnes vero Divina per se, & non per substitutos compellantur obire Officia*, si generatim intelligantur, hæc necessario consequi debent, Canonicum muneri suo deesse, si solum Mansionarium, aut Capellanum psallere in choro permittat; haud licere Canoni-

a *Die* 12. *Jan. anno* 1619. *lib.*12. *decret. pag.*1. b *In causa Vicent. proposit.* die 7. *Jun. an.*1626. *lib.*15. *Decretor. pag.*565. *a terg.* c *Cap. licet, n.*89. *de Præbendis*, d *Cap. Consuetudinem regul.*3. *num.*28. *de Clericis non residentibus in sexto.*

nonico, vel Beneficiario abesse choro, aliumque Sacerdotem, vel Clericum loco suo subrogare, quæ sane omnia veritati penitus congruunt, sed illud etiam ex iisdem verbis sequitur haud licitum esse Canonico, vel Mansionario, ad quos pertinet interesse choro (ubi nempe Divinum Officium a tertia parte, vel a dimidio Capituli persolvi consuevit) chorum negligere, aliumque Canonicum a Canonico, vel Mansionarium a Mansionario subrogari, quamvis ii, qui substituuntur a choro liberi, & immunes tunc fuerint: verum id nimis ad severitatem accedit; ideoque statuendum videtur hoc ipsum Decreto Conciliari, quod superius exposuimus, minime comprehendi. Ita respondit Sacra Congregatio die 15. Decembris anno 1605.[a]: *Sacra &c. sæpius declaravit, Decreto capitis 12. vers. Omnes, non esse sublatam Capitularibus facultatem se se invicem substituendi, dummodo eodem tempore substituens & substitutus eidem servitio adstricti non sint*. Quasdam tamen leges facere pro his substitutionibus dirigendis eadem Congregatio non prætermisit: Primo, ne substitutus ipse ad chorum venire debeat illis diebus, quibus in locum alterius sufficitur; secundo, ne id frequenter contingat; tertio, ut subrogentur Canonici solum, vel Mansionarii præsentes in Civitate, non vero, qui extra illam, vel extra suburbia versantur; Ultimo, ne hanc facultatem alterius substituendi obtineant, nisi Canonici, vel Mansionarii, non autem ipsorum Coadjutores, qui nec reipsa Canonici, neque Mansionarii nuncupari possunt.

18. Hæc omnia sumuntur ex Decretis Sacræ Congregationis, quæ inferius subjiciemus. Equidem die 12. Decembris anno 1643. & 2. Decembris anno 1644.[b] postquam asseruit concedi posse ab Episcopo facultatem, ut Canonicus choro addictus alium ex Collegis suis tunc immunem, ac liberum sufficiat, ac distributiones assequatur, hæc deinde superaddit: *Ita tamen, ut hujusmodi facultate substituendi non abutantur, & Canonicus substituens sit præsens in Civitate*. Insuper die 24. Martii anno 1612. ita constituit[c]: *Sacra Congregatio respondit ad primum, eos tantum, qui in civitate, ubi est Cathedralis, vel in ejus suburbiis sunt præsentes, non autem alios posse substituere. Ad secundum, causam non requiri ad substituendum. Quod vero monuit Congregatio, ut Episcopo cordi sit, ne Canonici ea substituendi facultate abutantur, eo respexit, ne substitutiones hujusmodi sint nimium frequentes, quod Episcopi erit arbitrio. Ad quartum, absentes in castro Diœcesis non posse substituere*. Item die 22. Martii anno 1721.[d], cum nos ipsi Secretarii munus ageremus, petitum fuit: *An Canonici, & Capitulares Ecclesiæ Cathedralis Fulginatensis absentes a civitate, ejusque suburbiis, possint sese invicem substituere in servitio chori?* Sacra Congregatio respondit *Negative*. Tandem die 26. Februarii anno 1650. hæc sancita habentur[e]: *Capitulum*

a *In causa Eugub. lib.10. decret. pag.142.* b *In causa Aquil. lib.17. decret. pag.165. et pag.390.* c *In causa Alat. tom.11. decret. pag.112.* d *In causa Fulgin.*
e *In causa Cajetan. lib.18. decret. pag.19. a terg.*

tulum Ecclesiæ Cathedralis Casertanæ exponens, in dicta Ecclesia extare decem & octo Canonicos, qui legitime impediti, de consuetudine invicem se substituunt diebus, quibus substituti non sunt servitio adstricti: cumque Archidiaconus ejusdem obtinuerit a Sede Apostolica Coadjutorem, qui prætendit posse uti eodem privilegio substituendi, ideo supplicat pro declaratione. Sacra &c. respondit, Coadjutorem uti non posse privilegio alium substituendi.

§. I V.

De loco, ac tempore, quo Canonici, & reliqui choro addicti convenire debent ex jure communi, ut Canonicas horas persolvant.

19. POstquam generatim percurrimus onera illorum, qui alicujus Cathedralis, aut Collegiatæ choro adscribuntur, opus est cætera recensere, quæ ipsa onera comitari debent, ut nihil omnino deesse videatur. De loco primum verba faciemus, nempe de choro Ecclesiæ, qui (uti cognitum est omnibus) ad laudes divinas canendas præscribitur; sed adverti debent, quæ S. Carolus Borromæus admonuit: [a] *Matutinum in choro Ecclesiæ celebretur quovis anni tempore. At si tamen vehementia frigora sint, vel alia justa causa intercedant, de licentia Episcopi in Sacristia, vel honesto alio ejus Ecclesiæ loco dici possit.* Idem probavit Sac. Congregatio Concilii die 18. Novemb. anno 1645. in causa Florentina *lib. 17. Decretorum pag. 526. Videatur, an expediat tempore hyemali chorum adaptari in aliqua Capella ejusdem Ecclesiæ, in qua commodius pro conservatione sanitatis Divina Officia celebrentur.*

20. De tempore celebrandi Divini Officii antequam pauca dicamus, afferre liceat, quæ Cardinalis Bona de primis Ecclesiæ Fidelibus scripta reliquit [b]: *Olim Christiani tribus primis vigiliis tres Nocturnos divisim, quarta vero vigilia Laudes recitabant. Tantus erat ardor charitatis, ut quater in nocte surgerent ad orationem: prima vigilia ad primum Nocturnum, secunda ad secundum, tertia ad tertium, quarta ad Laudes persolvendas, vel omnes simul, vel divisi in cohortes.* Sed in feriis, cum Matutinum uno solum Nocturno constabat, illud fideles initio tertiæ Vigiliæ, nempe media nocte decantabant. Alio loco ducti auctoritate Amalarii nos animadvertimus ex more Romano Matutinum a laudibus sejungi non consuevisse, nisi in Nocte Natalis Domini; sed absoluto Matutino Laudibus initium dari solitum [c]. Quapropter, ut sacræ vetustatis memoria saltem retineretur, cum Fideles *quater in nocte surgerent ad Orationem*, inducta fuit disciplina, quæ nunc etiam constans est, ut quidam Monachi in Ecclesia prima vigilia noctis, alii vero secunda, alii tertia, & plures etiam quarta vigilia Matuti-

a *Part. 2.* b *In suo Tract. de Divina Psalmodia cap. 4. §. 3. num. 2.*
c *Institut. 24. num. 9.*

tutino, & Laudibus vacent [a]. Equidem Clero sæculari tempus mediæ noctis ad Matutinum canendum indicitur. *Nam cap. Presbyter. de celebrat. Miss.* ita legitur: *De nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam: ergo his temporibus laudes Creatori nostro super judicia sua justitia referamus.* Porro Metropolitana Parisiensis, & Cathedrales Segobien., & Conchen., & quædam pariter Ecclesiæ in Italia hanc legem, & Institutum adhuc conservant. Cum tamen eam partem noctis, quæ ad auroram pertingit, mediæ noctis spatio contineri S. Thomas docuerit [b], hinc Matutinum suo tempore statuitur, si aurora surgente persolutum ipsum fuerit, videlicet, si circiter horæ spatium ad ortum solis supersit: ita scribit Azorius [c]. Et S. Carolus Borromæus [d] in primo Concilio Provinciali ita pariter decernit: *Matutinum Officium vel media nocte, vel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit.* Quamobrem tempus recitandæ Primæ a jure Pontificio designatur post horam ab ortu solis, uti deprehenditur ex hymno, qui tum canitur: *Jam lucis orto sidere*; post horam tertiam ab ortu solis tempus Tertiæ præscribitur; meridies autem ad Sextam canendam instituitur; hora tertia post meridiem Nonæ tribuitur; Vesperis autem hora duodecima post ortum Solis; Completorium indicitur, cum post occasum Solis nox jam apparet: Tempus ad celebrandum Sacrum Conventuale nunc post Tertiam, nunc vero post Nonam constituitur. Hinc fortasse contigit, ut tempora pro Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio olim proposita immutata fuerint, quamvis Matutinum, Prima, ac Tertia idem tempus retineant, quod superius indicavimus. Equidem id exemplo comprobamus: Capitulum novæ Carthaginis media nocte Matutinum canere consueverat; sed ob pestem, quæ in Civitate grassabatur, id facere intermiserat. Postremo cœlo expurgato, sublataque lue plures Canonici studio religionis adducti dubitare cœperunt, an indici sub auroram Matutinum deberet, quemadmodum jam diuturna consuetudo obtinuerat: Tum Sacra Concilii Congregatio varias ob causas Pontifici consilium dedit, ut in posterum liceret illis Canonicis sub auroram ad Matutinum convenire, idque peculiari Sedis Apostolicæ diplomate obsignare, tanquam si postremos limites atingeret, ad quos Apostolica indulgentia devenire queat. Hæc habentur in Decreto, quod editum fuit die 27. Novembris anno 1690. [e].

21. Sed redeamus ad propositum argumentum, videlicet, an Matutinum & Laudes insequentis diei post Vesperas, & Completorium præcedentis recitare liceat? Profecto S. Thomas [f] id permittit illis, qui choro nequaquam addicti sunt si justa causa intercedat: *Quantum ad contractus* (inquit), *& alia hujusmodi, dies*

 inci-

a *Walden. tom.3. de sacramentalibus tit.3. de Horis Canonicis cap.4. n.4. Card. Bellarminus tom.4. Controver. lib.1. de bonis operib. in particulari capit.11.*

b *In 3. par. quæst. 51. art.4. Ad secundum.* c *Institut. Moral. par.1. lib.10 cap.9. quæst.2.* d *Part.2.* e *Lib.22. Decret. pag. 549.* f *Quodlibet 5. qu.13. art.28.*

incipit a media nocte, sed quantum ad Ecclesiasticum Officium, & Solemnitatum celebritatem, incipit dies a vesperis; unde si aliquis post Vesperas, & Completorium dicat Matutinum, jam hoc pertinet ad diem sequentem. Eamdem doctrinam Azorius sapienter illustravit [a]: *Doctrina igitur, & sententia Sancti Thomæ illa mihi simplicior, & planior videtur esse, ut nocturnum Officium non quidem Jure communi, sed consuetudine, & usu pro more Patriæ, seu Provinciæ cujuspiam persolvi queat a Clericis privatim, statim atque Vespertina, & Completa recitata fuerint eo tempore, quo de more persolvuntur, tribus videlicet, duabusve horis post meridiem elapsis*.

22. At vero de Matutino, & Laudibus, quas in Choro persolvere debent Canonici Cathedralibus, seu Collegiatis cooptati, hæc statuuntur in Clementina *tit. de celebrat. Missar. Sancimus, ut ii, ad quos pertinet, omni negligentia, ac incuria relegata, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis psallatur, sollicitam curent diligentiam adhibere*. Porro illud verissimum est, quod S. Carolus Borromæus scriptum reliquit de Matutini tempore [b]: *Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octavæ festi solemnis Domini nostri Jesu Christi, cæterisque diebus, quibus ex Romanæ Ecclesiæ Instituto est permissum*. Quæ cum ita sint Braschius in hunc modum tradidit [c]: *Matutinum in Cathedrali, Collegiatis receptitiis, & Choralibus Ecclesiis persolvi mandet Episcopus mane diei propriæ, non autem sero præcedenti post Vesperas, & Completorium, nisi forte quandoque justa causa concurrente judicaverit esse dispensandum ad tempus, ut secus fiat. Causæ, propter quas valeat dispensare, sunt præsertim ob hyemis rigorem, item propter aeris intemperiem, adhuc & propter inolitam consuetudinem, vel ob aliam honestam rationem, quæ prudentis viri judicio sufficere videatur. Verum hac in re non nisi caute admodum procedere oportet*. Equidem Sacra Congregatio die 12. Novembris anno 1644. facultatem tribuit Matutini recitandi post Completorium; id tamen auctoritati, arbitrioque Episcopi relinquendum judicavit [d]: *Sacra &c. censuit, petitam facultatem recitandi Matutinum, esse Oratoribus concedendam post Completorium præcedentis diei, pro arbitrio tamen Episcopi, & dummodo lapsa sit hora tertia post meridiem*. Quisquis in mentem revocare facile potest gravissimum dissidium, quod excitatum fuit inter Episcopum Papiensem, ejusque Capitulum, quod libere, & reluctante Episcopo contendebat uti facultate, quam a Sacra Congregatione Concilii obtinuerat, ut certis anni temporibus Matutinum Officium post Completorium recitaret, etiamsi facultas eadem arbitrio Episcopi permissa fuisset. Quam sane controversiam Benedictus XIII. composuit diplomate Apostolico, quod die 8. Julii anno 1726. promulgavit: *Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficio ad mensem, deinde a Divinis suspenderis, eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante*

a *Instit. Moral. tom. 1. lib. 10. cap. 9. quæst. 5.* b *In Concilio primo Provinciali Mediolan. par. 2.* c *In suo Promptuario Synodali cap. 86. n. 18. & seq.*
d *Lib. 17. Decret. pag. 379.*

tante recitare ausi fuerint post vespertinas horas antecedentis diei, obtentu interpositæ appellationis, & rescripti Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, laudamus consilium zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione ansam repugnandi arripuerint Canonici, per præsentes etiam Litteras declaramus, tuæ auctoritati hactenus fuisse, semperque fore decernimus, potestatem iisdem Canonicis facere, sive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportununum videbitur, antevertendi, statutis recitationis temporibus.

23. A proposito argumento minime recedimus, quamvis paulisper digrediamur, ut tempus declaremus, quo Canonici, Beneficiati, aut Mansionarii versari in Choro debent, ne tamquam absentes notentur, sed tanquam præsentes jure merito distributiones percipiant. Pravæ sane consuetudines invaluerunt, quæ, uti moris est, diuturnitate temporis corroborantur. Sanctus Carolus ita sanxit[a]: *Si quis non venerit ad Matutinum ante finem Capituli de Beata Virgine, cum de ipsa Officium celebratur aliqui ante finem Psalmi, Venite exultemus. in aliis etiam Horis ante finem primi Psalmi, pro absente habeatur; illiusque Horæ distributione careat. In Missa vero nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleison, eamdem negligentiæ pœnam subeat.* Cum Episcopus Interamnensis Cathedralem suam inviseret, plurima contra disciplinam, & leges Chori deprehendit, quæ statim subjiciemus: ac pro illis, licet pravis usibus retinendis, immemorabilis consuetudo in medium proferebatur. Itaque Sacræ Congregationi Concilii rem totam exposuit, & responsa inferius addenda suscepit.

INTERAMNEN.

IN Visitatione sua Cathedralis Ecclesiæ reperit Dominus Episcopus Interamnensis nonnullos abusus circa servitium Chori, quos cum eliminare cupiat, supplex quærit ex hac Sacra Congregatione, An tolerandum sit:

Primo, quod diebus festis Matutino præsentes habeantur, ac proinde punctis non mulctentur, qui non nisi absoluto primo Nocturno, videlicet post Psalmos tres, totidemque Lectiones recitatas, Choro intersint?

Secundo, diebus vero ferialibus, qui nonnisi absolutis sex Psalmis?

Tertio, quod sacris Processionibus distributiones assignatæ non sint, sed contra contumaces pœna duntaxat trium librarum ceræ constituta, quæ nunquam exigi consuevit?

Quarto, & an prænarratus modus interveniendi possit etiam ratione consuetudinis immemorabilis tolerari?

Sacra &c. ad primum respondit, non esse tolerandum.

Idem ad secundum respondit.

Ad tertium respondit, exigendam esse pœnam præscriptam.

Ad

a *In Conc. Provinc. Mediolan. part. 2.*

In Choro colloqui non permittantur, non dormiat aliquis, non nugetur, litteras, aut libros non legat, Officium privatim non recitet. Idem S. Carolus Borromæus suos docuit [a]: *Ne in Choro, ubi communi Officio opera datur, privatim Officium dicant, neve litteras, libros aliave scripta legant*. Navarrus autem illud etiam affirmat [b]: *Secundo infero, peccare etiam eos, qui Horis admiscent jocos, & risus, cachinnos, aut impertinentia negotia, scandalizando cæteros, & alienando aliorum mentes a cogitatu Divinorum, & spiritualium*. Sed potissimum adverti debet id quod Persicus exponit [c]: *An Canonici confabulantes in Choro, teneantur ad restitutionem distributionum quotidianarum? Omnes conveniunt, peccare mortaliter: sed disputatur, an teneantur ad restitutionem: & probabilior sententia est, teneri, quia revera dici non potest formaliter præsens alicui rei, qui ad aliud attendit*.

26. Secundo Pontifex monet, ut Canonici *psallant magno pietatis studio, & vocibus apte comparatis*. Hoc postremum antea quoque admonuerat Joannes XXII. [d]: *Modesta*, inquit, *psallentium gravitas, placida modulatione decantet*. Pietatis vero studium esse necessarium S. Thomas his verbis demonstrat [e]: *Triplex est attentio, quæ orationi vocali potest adhiberi: una quidem, qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis erret; secunda, qua attenditur ad sensum verborum; tertia, qua attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum, & ad rem, pro qua oratur, quæ quidem est maxime necessaria, & hanc etiam possunt habere idiotæ; & quandoque intantum abundat hæc intentio, qua mens fertur in Deum, ut etiam aliorum omnium mens obliviscatur*. Cardinalis Bellarminus idem comprobat explicans Decretalem *Dolentes de celebratione Missar.* [f], editam in Concilio Lateranensi, de qua paulo inferius sermonem faciemus: *Devotio* (inquit) *quam in Officio Divino rite persolvendo exigit Generale Concilium Lateranense, unde extat caput Dolentes, de celebrat. Missar. partim est interna, partim externa. Interna devotio est promptitudo quædam animi ad Deum laudandum, ac precandum, quam certe non habent, qui cum tædio ad hoc munus accedunt, vel de prolixitate facile queruntur. Devotio externa est promptitudo ad genua flectenda, ad standum, ad canendum, & alia id genus præstanda*.

27. Tertio, Pontifex deposcit, ne Officium festinanter recitetur, nullisque præcisis vocabulis. Porro hoc idem est, ac illud *syncopare*, quod vetitum fuit eadem Decretali *Dolentes*, quam modo nominavimus, & Clementina prima [g]: uti S Antoninus declarat [h]: *Secunda negligentia est, quando dicuntur Horæ syncopando, dimittendo videlicet vel verba, vel versus, vel syllabas*. Quare, ut negligentiæ labes ejusmodi vitetur, aptis-

a *In Conc. Provinc. Mediolan. part. 2. cap. 53.*
b *Cap. 2. de Oratione corollar. 2. num. 4.*
c *De Horis Canonicis cap. 4. dub. 3. pag. 125. & seq.*
d *Extravaganti unic. de vita, & honest. Clericor.* e *2. 2. quæst. 83. art. 13.*
f *In suis Controversiis lib. 1. de bonis operibus in particulari cap. 18. in Decretali Dolentes de celebrat. Missar.* g *Tit. de celebrat. Missar.*
h *In Summa part. 3. tit. 9. cap. 3.*

superiori cap. dixerat: *Quantum flevi in Hymnis, & Canticis tuis suavesonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter!* Ex quo satis aperte deprehenditur haud fuisse præcipitem alternum Psalmorum cantum, ita ut versiculus inchoaretur, priusquam altera pars Chori versiculo suo finem dedisset. Nam S. Augustinus haud *commotus acriter* fuisset, si res alio modo contigisset. Lacrymas autem tunc effudisset non *suavesonantis Ecclesiæ vocibus* perculsus, sed potius ob gravissimum dolorem, concitatum ex eo, quod divina Officia adeo contemnerentur.

29. His explicatis pauca supersunt dicenda de pietate, quam præseferre Canonici debent, cum Sacrum Conventuale celebratur. Quare finem sermoni huic dabimus monentes, quod Decretalis *Dolentes de celebrat. Missar.*, quam Innocentius III. in Lateranensi Concilio promulgavit, non modo gravissime redarguit illos, *Qui Chori silentium fugientes* (cum Missæ Sacrificio intersunt) *intendunt externis collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones fundunt, aures intentas non porrigunt ad Divina*; sed etiam, quod majus, hujusmodi gravitati criminis pœnam suspensionis irrogat: *Hæc igitur & similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus*. In dubium revocatum fuit, utrum hæc pœna *latæ sententiæ*, an solum *ferendæ* haberi deberet? Hoc postremum esse judicandum Honorius III. declaravit [a]: *Ad quod breviter respondemus, quod pœnam illam Constitutio non infligit, sed potius comminatur, & exprimit infligendam, quæ merito ad alios extenditur, qui quamvis in Choro inter celebrantes existant, sermonibus tamen illicitis & linguas & aures involvunt, cum non solum in seipsis offendant, sed etiam aliis impedimento tales existant.*

§. VI.

De præsentia, & absentia a Choro.

30. TRidentina Synodus hæc præcipit [b]: *Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt*. Quamvis hæc verba perspicua satis videantur, tamen eo adducta fuit Sacra Congregatio Concilii, ut falsas quorumdam explicationes compesceret.

31. Primo, censuerunt aliqui fuisse impertitum a Tridentina Synodo privilegium universis Canonicis, ut tribus mensibus per annum a Choro longe abessent, & tamen muneri suo satisfacerent; nec fuisse abrogatam a Concilio consuetudinem immemorabilem, si quæ fuerit, ut Canonici plus quam tribus mensibus a Choro liberentur: sed longe diversum

 est,

a *Cap. 3. de vita, & honestate Clericorum.* b *Cap. 12. sess. 24. de Reform.*

est, privilegium elargiri Canonicis generatim, ut in Chorum per tres menses haud conveniant, ac decernere, ne plusquam tres menses sibi desumant ob quodcumque statutum, aut consuetudinem; cum præsertim illud superaddatur, quod minime abrogentur leges, & consuetudines, quæ Præbendam obtinentibus vacationem a Choro breviorem tribus mensibus concedunt: Quapropter S. Congreg. Mutinensi Episcopo ita respondit 1573.[a]: *Sacra &c. censuit, trium mensium absentiam non concedi Canonicis ex Decreto Concilii sess. 24. cap. 12. si Constitutionibus Ecclesiæ servitium totius anni absque ulla intermissione requiritur*. Insuper Fagnanus hæc testatur[b]: *Canonicis majori servitio Ecclesiæ, quam novem mensibus, adscriptis, postulantibus ex gratia vacationem trium mensium Sacra Congregatio meo tempore semper abstinuit*. Eadem Sac. Congregatio anno 1581.[c] in quadam Calaguritana in hunc modum constituit: *Sacra &c. censuit, non licere Præbendatis vigore cujuscumque consuetudinis etiam immemorabilis ab eorum Ecclesiis ultra tres menses abesse*. In causa pariter Mirandensi, ubi centum dierum vacationem a Choro Sedes Apostolica confirmaverat, Sacra Congregatio anno 1585. hoc Decretum edidit[d]: *Concordiam a Sede Apostolica confirmatam, non esse a Concilio sublatam*.

32. Secundo, quærebatur, utrum juxta Concilii decretum, quo vacatio trium mensium a Choro solum conceditur, absentes dici queant illi, qui dimisso Choro versantur in Civitate, seu loco, in quo posita est Cathedralis, aut Collegiata, cui adscribuntur, responsum fuit illos existimandos esse, tamquam absentes, cum Tridentina Synodus absentiam intelligat ab Ecclesia, uti constat ex iis verbis: *Ab iisdem Ecclesiis abesse*. Anno 1573. hoc decretum conditum fuit[e]: *Sacra &c. censuit puniendos esse eos, qui absunt a servitio Ecclesiæ, licet in Civitate, locove, in quibus est Ecclesia, sint præsentes*. Insuper eodem anno, cum Mutinensis Episcopus petiisset[f], an censendi forent absentes: *Qui non absunt ab Ecclesia, vel a Civitate, sed ab Ecclesiæ servitio tot vicibus, ut trium mensium præscripta quantitas annuo spatio superetur?* Sacra Congregatio respondit: *Istos haberi pro absentibus*.

33. Tertio, ut Concilii decretum quidam eluderent id asseruerunt, quod Mutinensis idem Episcopus fuse exposuit Sacræ Congregationi[g]: *Qui absunt ultra tres menses, sed intermissis diebus, ut tamen toto anni spatio simul collecti, & in unum numerum redacti trimestre spatium superent, vel potius trium mensium continuam absentiam adesse oporteat, quo dato verendum, ne cui vis pateat aditus ad suam pro libito, & impune deferendam, & fraudandam Ecclesiam; nam singulo trimestri spatio si per duos, vel tres dies quis inserviat, numquam labi patietur tres menses continuos, & levi negotio illudet Ecclesiæ, & a Concilii pœnis se eximet*. Responsum fuit his verbis: *Sacra &c. censuit*

a *Lib. 1. Decret. pag. 168.* b *Cap. ad audientiam an. 8. usque ad num. 16. de Clericis non residentibus, et cap. licet num. 48. de Præbendis.* b *Lib. 3. Decr. pag. 186.* c *Lib. 4. Decr. pag. 88. a terg.* d *Lib. 1. Decr. pag. 3.* e *Lib. 1. Decr. p. 178. et seq.* f *Anno 1573. lib. 1. Decret. pag. 178. et seq.*

censuit non oportere, sed satis esse, quod dies absentiæ, quamquam interpolati, superent trimestre. Immo, cum in supputanda vacatione trium mensium, quos indulget Tridentina Synodus, aut breviori vacatione, si ita decernant peculiares locorum Constitutiones, horæ, non vero dies numerarentur S. Cong. hanc supputandi rationem improbavit die 17. Junii anno 1594.[a] *Sacra &c. censuit, ad constituendum servitium novem mensium non esse colligendas punctaturas, quasi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex servitio totius anni conflantur, deserviendo tulerint, servitio novem mensium debito satisfecerint; sed ipsos dies residentiæ, & servitii, sive continui fuerint, sive interpolati, numerandos esse, ut numerum compleant dictorum novem mensium*.

34. Proscriptis igitur falsis decreti Conciliaris explicationibus, Sacra Congregatio studium, & operam contulit, ut quasdam leges faceret, quæ pertinent ad hanc vacationem trium mensium, seu breviorem, si peculiares Ecclesiæ ita consueverint: Itaque die 12. Julii anno 1631. ita sancitum fuit[b]: *Sacra &c. censuit Eminentissimum Episcopum facere debere Decretum, ut in Collegiatis Ecclesiis suæ diœcesis, quæ vigore Concilii Tridentini gaudent vacatione trium mensium, Canonicos abesse non posse ultra tertiam partem uno & eodem tempore, & hujusmodi vacationem contingere non debere tempore Quadragesimæ, & Adventus, neque in amplioribus anni Festivitatibus*.

35. Insuper anno 1581. ita statuit[c]: *An Dignitates, Canonici, Portionarii, Cantores, aut alii Officiales possint abesse a servitio Ecclesiæ sine licentia Episcopi? Sacra &c. censuit, non requiri licentiam Episcopi, quando Dignitates, Canonici, aut Portionarii abesse volunt tempore ipsis a Concilio permisso: non tamen omnes simul abesse posse, ne Ecclesia suo debito servitio destituatur. Quota autem pars simul possit abesse, relinqui arbitrio Episcopi, & Capituli*.

36. Idem confirmatum est die 12. Martii anno 1594.[d], & anno pariter 1599.[e]: Deinde novam consuetudinem, quæ paulatim a Canonicis inducebatur, ut vacationis tempore a Diœcesi discederent inscio Episcopo, hoc decreto improbavit[f]: *Sacra &c. tametsi declaraverit, nullam requiri licentiam ad hoc, ut Canonici abesse possint in mensibus a Concilio permissis; censuit tamen, hanc declarationem non vindicare sibi locum, quoties Canonici abesse volunt extra Diœcesim; ac proinde hoc casu Episcopi licentiam esse obtinendam. Cæterum Episcopum non debere illam absque rationabili causa negare*. Idem responsum fecit die 22. Januarii anno 1628.[g]. Recenter idem statuit die 4. Maji anno 1737. *in Causa Castri maris*, in qua disceptatio habita fuit de edicto Episcopi, quo ipse caverat, ne absque sua facultate Diœcesim Canonici relinquerent: Quamobrem Sacra Congregatio ser-

a *In Causa Aquil. lib. 8. Decret. pag. 92. a terg.* b *In Causa Auximen. lib. 14. Decret. pag. 467.* c *In causa Abulen. lib. 3. Decret. pag. 79.* d *In causa Senen. lib. 8. Decret. pag. 86.* e *In causa Valisolet. lib. 9. Decr. pag. 74.*
f *In causa Jaderen. die 9. Maii anno 1626. lib. 12. Decret. pag. 253.* g *In causa Terracinen. lib. 13. Decret. pag. 380.*

vari mandavit decretum editum in causa Jaderen. die 9. Maji anno *1626*. Neque omitti debet, licere quidem Canonicis vacationis præscriptæ tempore Chorum dimittere; id tamen solum suffragari, ut fructus præbendarum accipiant, non autem quotidianas distributiones, nisi forte peculiares ipsorum Constitutiones a Sede Apostolica confirmatæ ante Synodum Tridentinam, hoc etiam emolumentum ipsis Canonicis impertiant. *In sess. 24. cap. 12. dicitur, quod obtinentibus Dignitates, aut Canonicatus, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse. Quæritur, an liceat Canonicis, qui haberent Constitutiones Sedis Apostolicæ auctoritate factas, aut confirmatas ante Concilium Tridentinum, quæ concederent illis vacationem duorum mensium, & quod interim haberentur pro interessentibus, & lucrarentur distributiones, an hujusmodi Constitutiones censeantur revocatæ a Concilio Tridentino? Sacra &c. respondit abesse licere, sed non lucrari distributiones quotidianas. Ad secundum, Constitutiones a Sede Apostolica confirmatas non censeri sublatas.* Ita decrevit Sacra Congregatio *in causa Bononien.*, & in alia *Pistorien.* [a]

37. Hæc indicanda putavimus, ut verba Concilii Tridentini funditus intelligantur: *Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt.* Sed quoniam idem Concilium ita rem prosequitur: *Alioquin privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac residentiæ fecit suos; quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: crescente vero contumacia, contra eos, juxta Sacrorum Canonum Constitutiones, procedatur*; ideo non alienum putamus afferre, quæ Sacra Congregatio sancita voluit anno 1573. [b] *Quæritur de forma procedendi contra Canonicos, qui absfuerunt ab Ecclesia ultra tres menses, prout cap. 12. sess. 24. Concilii Tridentini: videlicet, an hujusmodi contumaces, & absentes, sint prius monendi ad residendum, antequam puniantur, sicut moneri mandat idem Concilium omnes Curatos non residentes, juxta cap. 11, vers. Quod si per Edictum sess. 23.? Sacra &c. censuit, non esse citandos, aut monendos ad residendum; sed si ultra tres menses absfuerint, tunc citandos ad allegandum, quare non debeant privari secundum Decretum Concilii sess. 24. cap. 12.* Quod si aliquis Canonicatu, vel Beneficio, quibus onus residendi conjungitur, privari debeat, absentia trium annorum prius necessaria est, quibus peractis ter ille monendus est, & per sex alios menses expectandus. Deinde ad privationem, licet ipse non compareat, devenitur. Hæc sapienter explicat Fagnanus *cap. Ex tuæ num. 14. & 35. de Clericis non residentibus.* Hanc legem institutam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, cum nos ipsi

a *Anno 1586. lib. 4. Decret. pag. 168. et 212.* b *In causa Vercellen. lib. 1. Decret. pag. 190. et seq.*

ipsi Secretarii munus ageremus, *in causa Romana Canonicatus*, quæ die 3. Decembris anno 1718. proposita fuit.

38. Insuper Episcopus aliam quoque viam inire potest ad comprimendos ejusmodi contumaces. Quippe Sacrum Concilium nequaquam abrogavit ea, quæ sancita sunt *in cap. Ex tua, de Clericis non residentibus* [a]. Quapropter illo trienni spatio permittitur Episcopo eosdem pervicaces *a Divinis* suspendere, quamvis viam insistere cœperit, quam Tridentina Synodus indicavit. Attamen, si id faciat, ad privationis sententiam ferendam devenire nequit. Celeberrimum est Decretum die 18. Novembris editum anno 1673 [b]: *Ut consulatur Ecclesiis, quarum servitium detrimentum patitur propter absentiam Canonicorum, vel Beneficiatorum, qui propter redituum tenuitatem residentiæ leges contemnunt, quæritur:*

Primo, an, durante triennio præscripto a Sacro Concilio cap. 12. sess. 24. de Reformatione, possit adversus obtinentes in Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, eosque non residentes procedi ad Suspensionem, juxta dispositionem Capituli: Ex tuæ, *de Clericis non residentibus, & quatenus affirmative?*

Secundo, an id possit etiam post inchoatam viam procedendi a Concilio præscriptam?

Sacra &c. ad primum respondit affirmative. Ad secundum pariter affirmative respondit, exclusa privatione.

Cum de eodem argumento disceptatio fieret [c] die 3. Februar. anno 1680. Sacra Congregatio respondit servari decretum in causa Parentina editum [d].

§. VII.

De Distributionibus.

39. Initio Ecclesiæ Beneficia ex solis distributionibus constare videbantur: nam congestis oblationibus, atque eleemosynis fidelium alebantur in diem clerici, qui Ecclesiæ inserviebant: Thomassinus [e], ac Vanespenius [f] graviter, eruditeque hoc argumentum explicant. Cum deinde Beneficia institui cœpissent, ipsisque certus fundus attribui, secerni pariter cœperunt fructus præbendæ, & distributiones ob eam causam, ut Choro addicti facilius hac illecebra ducti, ac frequentius ad illum convenirent. Nam illi tantum participes distributionum fieri solent, qui divinis Officiis celebrandis intersunt. At vero hujus emolumenti ratio non debet potissimum ad Chorum perducere, sed pietatis studium, ut obsequium Deo præstetur, ipsiusque laudes decantentur.

a *Fagnanus loco cit. num. 35.* b *In causa Parentina lib. 2. Decr. pag. 393.*
c *In causa Pennen. Residentiæ.* d *Lib. 31. Decret pag. 17.*
e *De veteri et nova Eccles. disciplina part. 3. lib. 2. cap. 35.*
f *Juris Ecclesiastici universi tom. 1. par. 1. tit. 7. cap. 7.*

tur. Qui solum utilitate distributionum traheretur, simoniæ labem contraheret: *Celebrare divinum Officium* (inquit S. Thomas [a]) *in Ecclesia, est actus spiritualis ex parte principii; competit enim alicui ex hoc, quod est Clericus, & ideo simoniam committit, qui hujusmodi actum vendere intendit; in qualibet enim venditione pretium accipitur quasi finis: si enim hujusmodi distributiones recipit quasi finem sui operis principaliter intentum, simoniam committit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad hujusmodi autem distributiones respicit secundario, non quasi in finem, sed sicut id, quod est necessarium ad suam sustentationem; constat, quod non vendit actum spiritualem, & ita simoniam non committit, nec peccat: si enim acceptio distributionum non erit in causa, quare ad Ecclesiam vadat, sed proprie hujusmodi determinationis, quare nunc vadat, & non alia vice.*

40. Ivo Carnotensis distributiones ejusmodi primus excogitavit: *Cum in quampluribus* (inquit [b]) *Canonicorum Carnotensium desuevisset disciplina regularis observantia, ut de negligentibus facerem diligentes, de tardis assiduos ad frequentandas Horas Canonicas, deliberavi apud me, ut darem eis dimidiam Præposituram, ut inde fieret quotidianus panis, quem acciperent assidui, ammitterent tardi, ut quos panis interni dulcedo non movebat, panis corporis refectio provocaret, quamvis eorum annua Præbenda ad hoc sufficiens esse deberet.*

41. Idem quoque jus Pontificium constituit [c], ac Tridentina Synodus eamdem disciplinam confirmavit. Nam ipsa jussit [d] in singulis Cathedralibus, & Collegiatis, ubi deessent quotidianæ distributiones, vel adeo tenues forent, ut facili negotio contemnerentur, separari ab Episcopo etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, tertiam partem fructuum, aliorumque proventuum, quæ tum Capituli Dignitatibus, tum Canonicatibus obtingunt, eamque partem in quotidianas distributiones converti: *Quæ inter Dignitates obtinentes, & cæteros Divinis interessentes, proportionaliter juxta divisionem ab Episcopo etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegato in ipsa fructuum deductione facienda dividatur.* Deinde illud Sacrum Concilium subdit: *Non obstantibus exemptionibus, aut aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus.* Plura in hanc rem Decreta Sacræ Congregationis Concilii Secretarius accurato studio collegit in consueta pagella, quam typis edidit *in causa Nullius, seu Terræ Pontiani*, quæ disceptata fuit die 5. Martii anno 1735. Idem comprobat Tridentina Sydus [e]. At cum distributiones, quibus carere debent Capituli Dignitates, aut obtinentes in Cathedralibus, seu Collegiatis Personatus, & officia, si muneri suo desint, attribuendæ decernantur a Synodo Tridentina *Fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii*; hinc ejus-

a *In quodlibet. 8. quæst. 6. art. 1.* b *Ex ipsius epist. 219.*
c *Cap. Licet de Præbendis, cap. Olim, de verborum significat. & cap. unic. de Clericis non residentibus in 6.* d *Sess. 21. cap. 3. de Reformat.*
e *Sess. 22. Cap. 3. de Reformat.*

ejusmodi sanctio adversari videtur alteri, quam superius indicavimus. Nam distributiones absentium hoc loco *fabricæ Ecclesiæ, aut alteri loco Pio* adjudicantur. Alio autem loco distiributiones absentium dividendæ inter præsentes sanciuntur. Sed omnis repugnantiæ species tollitur, si discrimen statuatur inter Dignitates, quæ proventus suos ex mensa Capitulari percipiunt, & inter Dignitates, quæ secretos ab eadem mensa proventus obtinent. Itaque juxta Concilium distributiones primarum Dignitatum inter præsentes dividendæ sunt; Distributiones autem aliarum Dignitatum *fabricæ Ecclesiæ, sive alteri loco Pio* conferendæ. Hæc habet Fagnanus auctoritate Sacræ Congregationis adductus, quæ rem eamdem non semel definivit [a].

42. Postremo Sacrum Concilium ita prosequitur [b]: *Distributiones vero, qui statutis horis interfuerint recipiant: reliqui, quavis collusione, aut remissione exclusa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit Consuetudinem, quod Sancta Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus*. Hoc loco duo nominat Concilium, nempe collusionem, ac remissionem. Primum evenit, quando Choro adscripti invicem conveniunt de non notandis absentiis, quamvis absentes revera fuerint. Remissio tunc habetur, cum pars una sponte, ac sine ulla conventione distributiones quotidianas alteri parti remittit, & relinquit. Utrumque Sacrum Concilium gravissime improbat, atque interdicit. Quamvis autem id severum nimis videatur, ut alteri donare non liceat ea, quæ sibi aliquis comparavit; tamen parendum omnino est, cum hæc jussa indixerit, qui decernendi facultatem habebat. De his fuse Suarez [c], qui Sacræ Congregationis Decretum his verbis conditum recenset: *Non licet Capitulo aliquo prætextu distributiones quotidianas donare, relinquere, aut quavis collusione remittere alicui, qui ab Ecclesiæ servitio absfuerit, vel alio quovis modo distributiones legitimas debeat amittere; nec fas sit cuipiam eas recipere, &, si receperit suas ne faciat, sed eas restituere omnino cogatur*. Nos alia quoque decreta subjiciemus, nempe in causa Taracinæ, quæ proposita fuit die 13. Januarii anno 1624. [d] *Sacra &c. censuit, Canonicum, ut proponitur, absentem punctari debere, nec licere Canonicis eadem puncta, seu quotidianas distributiones remittere, aut condonare, cum ejusmodi collusiones, aut remissiones prorsus sustulerit ejusdem Concilii Decretum*. Item die 14. Decembris eodem anno petitum illud fuit [e]: *Quæritur, an Episcopus, seu Capitulum possit condonare distributiones quotidianas Canonicis, quibus alias non debentur? Sacra &c. censuit, non posse*.

43. Verum, ut his obtemperent Canonici omnes in Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis designantur unus, aut plures Punctatores, qui notent absentes a toto divino Officio, vel a parte ipsius, ut careant peni-

a *Cap. Quia nonnulli num 22. & seq. de Clericis non residentibus*.
b *Sess. 24. cap. 12. de Reformatione*. c *Tom. 2. de Religione lib. 4. de Horis Canonicis cap. 10. num. 20.* d *Lib. 12. Decr. pag. 149.* e *Lib. 12. Decr. pag. 235.*

penitus distributionibus, aut partem tantum ipsarum pro ratione negligentiæ assequantur. Neque putent ejusmodi Punctatores inane quoddam munus ipsis demandari, eique satisfieri, si quamdam honestatis speciem retineant, quæ nempe in eo posita est, ut aliorum metu, vel negligentia, vel ignavia disciplinam Ecclesiæ pedibus conculcent. Ut falsam hanc sententiam deponant, ea percurrant, quæ a S. Carolo Borromæo traduntur [a]: *Punctator studiose exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui Sacras Horas, & Divina officia non obierint, quique contra, quam his, aliisque Constitutionibus præscriptum est, in Choro quidquam fecerint, qua in re ullius non odio, non amore, non spe, non metu moveatur. Si aliquem injuria notarit, de suo ei satisfaciet; si vero notandum prætermiserit, de suo idem tantumdem det, quod in Ecclesiæ usum convertatur, & integras unius hebdomadæ distributiones amittat.*

44. Præcipit itaque S. Carolus non solum notari eos, qui ad Horas Canonicas recitandas haud convenerint, sed præsentes etiam, qui hoc munere rite perfuncti non fuerint; sed quoniam id satis esse non videbatur, ne Canonici Chorum dimitterent, eo quod distributiones adeo tenues, & exiguæ sunt in quibusdam Ecclesiis, ut negligi facile queant, ideo Sacra Congregatio die 17. Septembris anno 1650. ita statuit [b]: *Sacra &c. censuit, non inservientes Ecclesiæ, nec Divinis interessentes, ultra amissionem distributionum quotidianarum, posse ab Archiepiscopo per mulctas pecuniarias, atque alio Juris remedio compelli.* Quapropter die Junii anno 1659. respondit Episcopo Castellanetæ petenti, an Beficiariis Ecclesiæ, qui muneri suo frequenter deerant, alias pœnas irrogare posset, cum distributiones quotidianas amittere minimi existimarent: *Licere etiam per alias pœnas* [c].

§. VIII.

De illis, qui ob causam morbi, aut aliud legitimum corporis impedimentum, licet absentes a choro, distributiones tamen percipiunt.

45. Bonifacius VIII. *Cap. Consuetudinem, de Clericis non residentibus, in sexto*, quod a Concilio Tridentino renovatum superius diximus [d], postquam generatim constituit distributionibus absentes carere, hæc statim adjungit: *Exceptis illis, quos infirmitas, seu justa & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret.* Has duas primas causas modo explicabimus: de tertia vero inferius verba faciemus.

46. Ecclesia piissima mater morbo vexatos summa humanitate, ac pietate prosequitur. Hinc Sacra Congregatio die 15. Aprilis anno 1511. jussit: *Eos, qui absunt a servitio chori ob infirmitatem, vel aliam cau-*

a *Par. 2. cap. 42.* b *In causa Jaderen. lib. 19. Decret. pag. 81*
c *Lib. 21. Decr. pag. 651.* d *Cap. 12. sess. 24. de Reform.*

causam, percipere debere distributiones quotidianas sui Canonicatus, perinde ac statis horis interessent; percipere etiam augmentum distributionum, quas amittunt illi, qui Divinis non interfuerint [a]. Immo cum petitum fuisset die 2. Dicembris anno 1666. [b]: *Primo, an distributiones quotidianas lucretur Canonicus, vel Beneficiatus, qui solitus caeteroquin inservire, a civitate legitimo vacationis tempore discedens, in vicinum oppidum (unde sub finem dictae vacationis potest opportune se reddere ad servitium Ecclesiae) se contulit, ibique superveniente infirmitatis corporalis impedimento ita continetur, ut ad civitatem redire, & choro interesse non valeat: & quatenus affirmative? Secundo, an hoc locum habeat, quamvis in Ecclesia vigeat contraria consuetudo?* Eadem Congregatio respondit: *Ad primum lucrari; ad secundum, non habere locum, si consuetudo sit legitime praescripta* [c].

47. Ecclesia, tanquam piissima mater, ut diximus, aegrotantibus plurimum indulget, sed inter morbos haud recenset levissimum etiam capitis dolorem, & quamcumque tristitiae causam, quae Canonicum, aut Beneficiatum non impediunt, quin suis negotiis operam impendant. Quapropter requirit morbum verum, haud fictum, neque levem, sed gravem; neque id satis habetur, si Canonici aegrotantes a choro abesse consueverint, dum incolumes erant. Tunc enim absentia non morbo tribuitur, sed voluntati, qua putantur inhaerere eidem proposito Ecclesiae minime inserviendi. Id Sacra Congregatio die 6. Februarii anno 1627. probavit [d]: *Distributiones quotidianas ita demum Oratori aegroto deberi, si alias Ecclesiae solitus erat inservire, cujus justificatio remittitur conscientiae Episcopi.* Idem confirmavit die 12. Septembris anno 1648. [e]. *Sacra &c. censuit Canonicos infirmos non lucrari distributiones quotidianas pro duabus Horis primis, quibus interesse minime consueverunt.* Idem contigit die 5. Martii anno 1667. [f]: *Sacra &c. censuit, Oratori dandam esse declarationem alias editam sequentis tenoris: Congregatio Concilii censuit, Canonico infirmo, durante ejus infirmitate, quamvis choro non intersit, deberi fructus omnes sui Canonicatus, necnon distributiones quotidianas, non secus ac si omnibus Horis Divinis personaliter interesset, dummodo ante infirmitatem fuerit solitus inservire. Caeterum infirmitatem ipsam coram Judice probandam.* Eadem prorsus docent Panimollis [g], ac Passerinus [h], qui etiam addit [i]: *Posset tamen dari casus, quod infirmitas permitteret Canonicos aliquantisper ex causa sanitatis exire e domo, & non permitteret adesse choro; unde in his arbitrium boni viri debet attendi.*

48. Equidem Passerinus jure merito rem totam *arbitrio boni viri* relinquendam judicavit: ex hoc tamen deprehenditur non ita frequenter existimari oportere tanquam in choro praesentem, qui se aegrotum fatetur,

a *Lib. 11. Decr. pag. 98. a tergo.* b *In Causa Nullius distributionum.*
c *Lib. 25. Decret. pag. 190.* d *In Causa Mantuana lib. 13. decret. pag. 197.*
e *In Causa Ferrarien. lib. 18. decr. pag. 522.* f *In Causa Reatina lib. 25. decr. pag. 345.*
g *Decis. 20. annot. 3. num. 60.* h *Cap. Consuetudinem regul. 4. concl. 5. num. 90. de Clericis non residentibus, in sexto.* i *Num. 9.*

ſed urbem circumire poteſt; nam illud *aliquantiſper* a Paſſerino indicatum non probaretur: neque veluti præſens haberi debet, qui morbi ſpecie domum ſuam diurna luce non deſerit, nocturno vero tempore frequentes cœtus adire non metuit, ut ſatis experientia demonſtrat. Cœcus quidem Canonicus inter ægrotantes numerandus eſt, ipſi plura Sacræ Congregationis decreta ſuffragantur: *Non teneri* (ipſa reſpondit) *horis Canonicis intereſſe* (videlicet cœcum indicat) *nec in choro eam Officii partem, quam memoriter tenet, recitare, & nihilominus lucrari diſtributiones quotidianas, perinde ac ſi intereſſet*. In controverſiam venit, utrum cœco diſtributiones ab eo die concedi deberent, quo lumen oculorum amiſit, an vero a die, quo ſe tanquam præſentem æſtimari velle declaravit, Sacra Congregatio die 29. Januarii anno 1661. reſpondit [a] tribuendas cœco diſtributiones a die, quo lumine caruit. Alia quoque controverſia excitata fuit, an cœcus alium ſufficere debeat in locum ſuum, ut Miſſarum oneri, quæ cum Canonicatu junguntur, ſatisfaciat, ſed Sacra Congregatio id minime probavit, uti conſtat ex iis, quæ ſubjicimus: *Joannes de Abreu Portionarius Collegiatæ de Barſellos, viſu orbatus, ſupplicat pro exemptione a ſervitio chori, & interim omnes fructus & diſtributiones quotidianas percipere. Sacra &c. cenſuit danda eſſe Decreta hac de re edita, & ſignanter in Mercatelli die* 8. *Januarii* 1597. *tenoris ſequentis: Sacra &c. cenſuit, oratorem, ſi vere cœcus exiſtit, a celebratione Miſſarum in Collegiata prorſus immunem eſſe, neque alium ſui loco, cum ſit legitime impeditus, ſubſtituere teneri*. Alia quoque Decreta rem eamdem confirmant [b].

49. Ad illos jam deveniamus, qui intereſſe nequeunt Divinis Officiis ob juſtum, ac legitimum corporis impedimentum, & quibus diſtributiones quotidianas percipere licet.

50. Inter hos merito recenſendi videntur, qui abſunt a Cathedrali, vel Collegiata, eoquod peſtis in eo loco vehementer graſſetur. Equidem die 9. Novembris anno 1630. hanc quæſtionem Sacra Congregatio diligenter examinavit [c], ac ſtatuit, quæ ſequuntur: *Sacra &c. cenſuit, Canonicis cauſa peſtis abſentibus deberi quotidianas diſtributiones, ſi peſtis graſſetur, & petentes ſoliti ſint inſervire, & probetur legitima conſuetudo, quod diſtributiones hujuſmodi dentur abſentibus ex juſta cauſa. Quando autem dicatur peſtis graſſari, ut ſit juſta cauſa abſentiæ, judicio Epiſcopi eſſe relinquendum*.

51. Secundo, diſtributionum participes eſſe queunt illi, quibus ob inimicitias, atque injurias in chorum venire non permittitur, modo tamen has injurias immerito patiantur, & ante illas in choro frequentes eſſe conſueverint. Ita S. Congregatio poſt accuratum examen definivit [d].

52. Tertio, illis pariter has diſtributiones Sacra Congregatio permiſit

a *Lib.*22. *decret.* b *Lib.*25. *decret.pag.*189. *& lib.*40. *pag.*414. *& ſeqq.*
c *In Cauſa Mediolanen. lib.*14. *decret. pag.*337.
d *In Cauſa Majoricen. Diſtributionum die* 14. *Aprilis* 1736.

misit die 23. Septembris anno 1685.[a], qui carceribus injuste detinentur: *Sacra Congregatio sæpius censuit, indebite carceribus detento deberi distributiones quotidianas, non secus ac si ipse continuo Ecclesiæ inservisset*. Eadem Congregatio pluries respondit, tunc aliquem carceribus injuste detentum fuisse, cum id declaravit sententia Judicis, quæ tamen in rem judicatam transiit[b]. Quapropter *in causa Romana distributionum*, cum sententia Judicis quemdam Canonicum ab omni criminis suspicione liberum vindicasset, tamen ipse Canonicus distributiones, quas petebat, accipere non potuit, eoquod Fiscus provocationem interposuerat. Nam die 5. Februarii Sacra Congregatio respondit: *Expectandum, quid ex provocatione interposita contingeret*.

53. Verum, quid nomine propitiæ sententiæ intelligi debeat Sacra Congregatio plane declaravit die 21. Junii an. 1664.[c]: *Sacra &c. censuit, oratori dandam esse declarationem sæpe alias editam tenoris sequentis: Congregatio Concilii censuit, Canonicum primo inquisitum, & deinde uti innocentem per sententiam definitivam, quæ in rem judicatam transivit, absolutum, percipere debere distributiones quotidianas totius temporis, quo hanc ob causam Divinis interesse non potuit*. Congruunt alia pariter Decreta, ac potissimum illud, quo reus absolvitur, *tanquam repertus non culpabilis*[d], & illud etiam, quo reus absolvitur, *ex hactenus deductis*. Ita contigit in alia causa Arianen. die 28. Aprilis anno 1635.[e]: *Sacra &c. censuit, Canonicos primo inquisitos, & deinde absolutos uti non culpabiles per sententiam, licet cum clausula: ex hactenus deductis: debere utique percipere distributiones quotidianas totius temporis, quo talem ob causam Divinis interesse non potuerunt*. Idem responsum fuit in causa Ferentina die 2. Augusti anno 1721.[f]. Aliquando reus absolvitur illis verbis *non molestetur*, uti pluries evenit[g]. Aliter tamen est, si reus absolvitur illa formula: *ex quo satis*, quemadmodum eadem Congregatio die 19. Novembris anno 1669[h].

a *Lib. 25. decr. pag. 409.* b *In Causa Mediolanen. die 9. Mart. 1629. lib. 14. decret. p. 41. In Causa Sinuess. 10. Septem. 1672. lib. 27. decret. pag. 500. In Causa Terracinen. 19. Feb. 1669. lib. 20. decret. fol. 167. In Causa Catanzar. 22. Sept. 1663. lib. 23. decret. pag. 642.* c *In Causa Rapollen. lib. 24. decret. pag. 190.*
d *Lib. 15. decret. pag. 191.* e *In Causa Camerinen. 12. April. ann. 1673. lib. 28. decr.*
f *Lib. 71. decret. pag. 314.* g *In Causa Theatina distributionum ann. 1667. lib. 57. decret. pag. 420. In Reatina distribution. 4. die Maji ann. 1708. lib. 58. decret. pag. 158. In Lucana 23. Julii anno 1718. lib. 68. decret. pag. 308.* h *In Causa Cavaana distribut. lib. 26. decretor. pag. 325. a terg.*

§. IX.

De percipientibus distributiones, licet absentes fuerint, eoquod absentia cum Ecclesiæ utilitate jungatur.

54. JAm superius diximus permitti a Bonifacio VIII. distributiones etiam absentibus a choro, si utilitas ex hoc in Ecclesiam dimanet. Equidem magnæ difficultates in absentes hujusmodi ex jure communi desumuntur. Bonifacius VIII. *cap. unic. de Clericis, non residentibus in sexto* distributiones illis impertit; sed *capite, Cum non deceat, de electione in sexto* contrarium decernitur. Canonum Interpretes maxime laborant, ut hæc duo repugnantia simul conjungant; sed omissis cæteris nos affirmamus tribuendas esse distributiones illi Canonico, qui ob utilitatem Capituli, sive Ecclesiæ chorum dimiserit. Equidem in causa Panormitana anno 1588. Sacra Congregatio: *Censuit deberi oratori distributiones quotidianas pro tempore, quo vere abfuit pro negotiis Capituli* [a]. Reliqua Decreta, quæ magis obvia sunt, prætermittimus; illud solum recensemus, quod conditum fuit anno 1598., cum causa Episcopi Hispalensis, ejusque Capituli ageretur: *Quod si ex causa negotiorum Capituli recedere voluerint* (Canonici nempe, aut alii choro addicti) *percipere tam fructus Præbendæ, quam distributiones, nec esse necessariam licentiam Archiepiscopi, ad cujus tamen officium pertinebit examinare, an causa negotiorum vere subsit, & quascumque collusiones, & illicitas remissiones inter Canonicos prohibere* [b].

55. Tridentina Synodus in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis insignibus Præbendam Theologalem statuendam præcipit [c]. Canonicus vero Theologus qua die legere debet, si absit a choro ob manifestam Ecclesiæ utilitatem, ejusdem diei distributiones assequitur. Ita respondit anno 1589. [d] Sacra Congregatio in causa Mediolanensi: *Sacra &c. censuit, Theologo pro tota die, qua legit, deberi distributiones quotidianas*. Die autem 18. Junii 1622. [e] sic decrevit [f]: *Ad tertium, Theologum qua die legit, distributiones quotidianas lucrari, tametsi a choro legitime vacare possit*. Insuper ex eodem sacro Concilio ad rem probandam exemplum Pœnitentiarii depromatur: *In omnibus etiam Cathedralibus Ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime vacaturæ ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel in Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, qui dum Confessiones in Ecclesia audiet, interim præsens in choro censeatur* [g]. Id autem privilegium Sacra Congregatio concessit etiam Canonico, quem Episcopus ad confessiones fidelium exci-

a *Lib.5. decret. pag.104.* b *In Causa Segob. anno 1589. lib.5. decretor. pag.287.*
c *Sess.5. de Reformat.c.1.* d *Lib.6. decret.pag.71. a terg.* e *In Causa Limensi.*
f *Lib.12. decret.pag.103.* g *Cap.8. sess. 24, de Reformat.*

excipiendas loco Pœnitentiarii sufficit: *Sacra censuit, oratori ita in locum Pœnitentiarii ad audiendas Confessiones ex necessitate, & ex legitima causa ab Episcopo deputato, dum tempore deputationis Confessiones actu audit, deberi distributiones quotidianas, non secus ac si Divinis in choro interesset* [a]. Quapropter, si Pœnitentiarius, aut Canonicus in ejus locum subrogatus in administrando Pœnitentiæ sacramento non fuerint impediti, cum Divina Officia in choro celebrantur, cum reliquis convenire debent; quod si facere omiserint, distributiones amittunt: *Sacra censuit, Pœnitentiarium, quando non est impeditus in munere Confessionis, interesse debere Divinis Officiis* [b]. Barbosa de Pœnitentiario scriptum ita reliquit [c]: *Pœnitentiarium pro præsente in Choro habendum esse dum audit Confessiones in Ecclesia, sive in Confessionario, sive extra; non tamen pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit Confessiones, aliis in choro Divina celebrantibus; nec si idem dixerit Missam, aut si privatim Officium dicat, etiam ut opportunius Confessiones audiat, censendum esse præsentem in choro*.

56. Idem Tridentinum Concilium decernit [d]: *Quod si alicui ex prædictis Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, de jure, seu consuetudine, jurisdictio, administratio, vel officium non competat, sed juxta civitatem in diœcesi Cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, tunc pro tempore, quo in Curata Ecclesia resederit, ac ministraverit, tanquam præsens sit, ac Divinis intersit, in Ecclesiis Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur*. Igitur, qui Canonicatum, ipsique conjunctam obtinet Parochiam, sed extra civitatem, sedem in Parochia tenere debet, & *pro tempore*, quo resederit in Parochia ac ministraverit, tanquam in choro præsens habetur, ita ut præbendæ quidem fructus, non vero distributiones consequatur. Id sanxit S. Pius V. [e]; idemque Fagnanus [f], & Gonzalez [g], sapienter advertunt. Aliter tamen se res habet, si quis Canonicatum, & adnexam animarum curam in eadem Ecclesia possideat. Tunc enim Sacra Congregatio ita constituit [h]: *Sacra censuit, oratorem habentem onus Curæ animarum annexum, si tempore, quo Divina Officia celebrantur, audiat Confessiones, vel alia ad ipsam Curam spectantia exerceat, lucrari debere distributiones quotidianas, etiamsi Divinis non intersit*. Idem sancitum est die 19. Septembris an. 1643. [i] *Sacra &c. censuit, Præposito Ecclesiæ Collegiatæ Castri novi, cui annexa est Cura animarum cum administratione Sacramentorum, deberi distributiones quotidianas tempore Divinorum Officiorum, si eo tempore sit in actu dictam Curam exercendi, & Sacramenta ministrandi*.

57. Conceditur Episcopis accersere unum, vel duos Canonicos, qui ipsis

a *In Causa Luc. die 10. Martii an. 1635. lib. 15. decret. pag. 175.* b *In Causa Fan. die 24. Januarii an. 1642. lib. 16. decret. pag. 632.* c *Sess. 24. cap. 8. num. 28. de Reform. Sac. Concil. Trid.* d *Sess. 22. cap. 3. de Reform.* e *Constit. 65. in Bullario tom. 2.* f *Cap. Licet num. 67. de Præbendis.* g *Super regul. 8. Cancel. gloss. 6. num. 268. & seqq.* h *In Causa Mediolanen. proposita die 13. Februar. an. 1639. lib. 16. decret.* i *In Causa Tortonen. lib. 17. decret. pag. 230.*

ipsis inserviant [a], non solum ex Cathedrali, sed etiam ex Collegiatis, uti Sacra Congregatio respondit die 1. Septembris anno 1663. Alio autem loco [b] Beneficiatos, aut Mansionarios Cathedralis, aut Collegiatæ ad hoc munus eligi posse decernit: *Sacra &c. censuit, Episcopis licere pro suo servitio adhibere etiam Beneficiatos tam Ecclesiæ Cathedralis, quam Ecclesiæ Collegiatæ suæ diœcesis, ideoque declarationes hujus Sacræ Congregationis extendi etiam ad hujusmodi Beneficiatos; ita tamen, ut ultra duos non adhibeant* [c]. Illis tantum Canonicis, vel Dignitatibus uti nequit Episcopus, quæ gerunt animarum curam, uti Montefiascon. Episcopo die 26. Aprilis anno 1659. indictum fuit [d]; nequit etiam Coadjutoris operam sibi deposcere, quemadmodum deprehenditur ex hoc Sacræ Congregationis decreto, quod promulgatum est die 15. Januarii anno 1684.

DUBIUM SERVITII CHORI.

Ex privilegio in corpore Juris clauso, licet Episcopo uti opera duorum Canonicorum, qui servitio hujusmodi durante reputantur præsentes ad effectum lucrandi fructus suarum Prebendarum, juxta cap. De cætero, de Clericis non residentibus, cum concordantibus. Hoc posito, quærit Episcopus Calaguritanus, an vigore dicti privilegii possit uti opera Canonici Coadjutoris, qui itidem servitio durante reputetur præsens ad effectum prædictum. Sacra &c. censuit negative respondendum.

58. Sed advertendum est, quod eadem Congregatio de Canonicis Episcopo inservientibus definiit anno 1587. [e]: *Sacra &c. censuit, Canonicos inservientes Episcopis lucrari fructus Prebendarum, non autem quotidianas distributiones.* Item sanxit die 22. Aprilis anno 1679. [f]: *Sacra &c. censuit, dandam esse declarationem alias editam tenoris sequentis: Sacra &c. censuit, unum vel duos Canonicos Episcopo inservientes, juxta privilegium ad favorem Episcoporum in cap. De cætero, de Clericis non residentibus, lucrari Prebendam suorum Canonicatuum, non tamen distributiones quotidianas; si vero redditus omnes ipsius distributionibus constent, duas tantum ex illarum tribus partibus lucrari.*

59. Aliquando tamen contingit, ut Canonici Episcopo inservientes, licet absint a choro, distributiones percipiant, veluti si Divinis Officiis interessent. Exemplum sumitur ex illis Canonicis, qui Episcopi jussu, & loco Romam veniunt ad limina Apostolorum invisenda, vel ipsum Episcopum Romam ob eamdem causam comitantur, uti Sixtus V. decrevit. Porro id certum esse, & comprobatum experientia constat apertissime ex variis Sacræ Congregationis decretis [g], ac præsertim die 1. Octobris

a *In decretal. de cætero, de Clericis non residentibus.* b *In Causa Cajetana servitii lib. 23. decretor. pag. 599.* c *In Causa Avenion. die 7. Januar. an. 1640. lib. 16. decret. pag. 317.* d *Lib. 21. decret. pag. 618.*

e *In causa Colonien. lib. 4. decret. pag. 269.* f *In causa Sor. lib. 30. decret. pag. 301.*

g *In Brixien. die 18. Septem. anno 1626. lib. 13. decret. pag. 346. In Regien. 18. Dec. anno 1627. lib. 13. decret. fol. 362.*

bris anno 1662. *Sacra &c. censuit, deberi distributiones quotidianas tempore accessus, mansionis, & regressus Visitationis Sacrorum Liminum, quod tempus constituit esse trium mensium* [a]. Attamen hoc privilegio non gaudent Canonici, qui Episcopum sequuntur Dioecesim suam perlustrantem. Ita respondit Sacra Congregatio die 5. Decembris anno 1626. [b]: *Canonicos suum Episcopum in Visitatione Liminum comitantes, distributiones quotidianas lucrari debere; comitantes vero in Visitatione Dioecesis, si omnes fructus, ut supponitur, in distributionibus quotidianis consistant, lucrari duas partes, amissa tertia, quae inservientibus accrescat.*

60. In Tridentina Synodo prae caeteris haec Canonicis indicuntur, nempe ut *compellantur Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, assistere, & inservire* [c]. Hinc ortae sunt plures controversiae, utrum universum Capitulum, an pars ipsius solum convenire debeat, quoties in Cathedrali Episcopus exercet Pontificalia? Quare anno 1573. Sacra Congregatio rem ut sequitur his verbis [d]: *An retinentes Dignitates, Canonicatusque in Cathedrali Ecclesia Episcopo Pontificia obeunti omnes assistere teneantur, vel major pars suppetat; & posito quod non, an recusantes assistere mulctari possint? Sacra &c. censuit, omnes teneri, salvis tamen singulorum legitimis vacationibus.* Cum Episcopus indicit Pontificalia, satis esse Canonici non semel contenderunt, si duo de more Canonici, Sacerdos, ac Diaconus assistant; nec omnino requiri, ut alius ex Canonicis munere Subdiaconi fungatur. Id autem verbis ipsis Pontificalis ostendere nitebantur Mutinenses Canonici, qui hanc quaestionem excitarunt; sed anno pariter 1573. Sacra Congregatio illis respondit: *Teneri inservire etiam in munere Subdiaconi* [e].

Sed illud majori studio, & contentione disceptatum fuit, an iidem Canonici, nempe Diaconus, Subdiaconus, & Sacerdos assistens, qui operam praebent suam Episcopo in Cathedrali solemni ritu celebranti, praesto esse debeant ipsi Episcopo Sacras Ordinationes extra Cathedralem obeunti, vel ibidem Pontificalia gerenti; an solum interesse oporteat duos Canonicos, & Archidiaconum, qui praesentes esse consueverunt, quoties Episcopus in sua Cathedrali generalem ordinationem instituit? Sacra igitur Congregatio non semel respondit debere Ministros, quos superius explicavimus, inservire Episcopo, quoties in urbana Ecclesia, vel suburbana obire velit Pontificalia [f]. Tandem ex decreto, quod subjicimus multa alia declarantur, quae in dubium revocari possent.

LI-

a *In Pennen. lib. 27. decret. pag. 512.* b *In causa Sulmonen. lib. 13. decret. p. 329.*
c *sess. 24. cap. 12.* d *In causa Tudertin. lib. 1. decret. pag. 110.* e *Lib. 1. decret. p. 14.*
f *Die 26. Novemb. ann. 1616. lib. 11. decret. pag. 185. & in causa Fori Cornel. die 30. Martii, & die 17. April. an. 1649. lib. 18. decret. pag. 603. & 604.*

LICIEN.

AN Decretum Sacri Concilii cap. 12. Seſſ. 24. de Reformatione locum habeat, dum Epiſcopus in ſua Eccleſia Cathedrali aſſiſtit cum Cappa Miſſæ, & Divinis Officiis diebus Dominicis & feſtivis, etiam non ſolemnibus, & diebus ferialibus Quadrageſimæ?

Secundo, an locum habeat, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis ſibi ſubjectis, in Civitate exiſtentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali & Mitra, aut cum Cappa Divinis Officiis, & Miſſæ ſolemni, vel alia Pontificalia exercet tam occaſione alicujus Sancti, qui in ipſis Eccleſiis ſolemnizatur, quam alia occſione, ſi numerus ſufficiens Canonicorum & Miniſtrorum in Eccleſia Cathedrali remaneat?

Tertio, an habeat locum, cum Epiſcopus cum Cappa in Eccleſia Cathedrali aſſiſtit Concioni, quæ ſolita eſt haberi poſt Miſſam Conventualem diebus Quadrageſimæ, & etiam aliis intra annum?

Quarto, an ſimiliter habeat locum, quando Epiſcopus intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis etiam exemptis diebus feſtivis, vel ferialibus Quadrageſimæ, & intra annum, aut ſi ſaltem duo ex iis compelli poſſint ad ſibi aſſiſtendum hinc inde a ſua Sede, & ſi iſti duo debeant eſſe digniores, dummodo non ſint legitime impediti, ſeu illi, qui ſolent aſſiſtere in Eccleſia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vicibus?

Sacra &c. ad primum reſpondit, Decretum Sacri Concilii cap. 12. verſ. Omnes vero Seſſ. 24. habere locum.

Ad ſecundum & tertium, itidem habere locum.

Ad quartum reſpondit, locum non habere. Die 17. Aug. 1641. lib. 16. Decretor. pag. 582. & 583.

61. Sed ad rem propoſitam redeamus: certum omnino videtur Canonicis inſervientibus Epiſcopo juxta præſcriptum a Concilio Tridentino, & a decretis Sacræ Congregationis tribuendas eſſe diſtributiones, ſi hoc neceſſario munere impediti choro intereſſe nequeant, uti ſancitum fuit in cauſa Fori Corlelienſis. Hinc autem ſequitur eoſdem Canonicos carere diſtributionibus, ſi Epiſcopo privatim rem Divinam facienti inſerviant: *Quæritur, an Canonici inſervientes Epiſcopo Miſſam privatam celebranti lucrentur diſtributiones quotidianas? Sacra &c. cenſuit non lucrari*[a]. Item die 3. Februarii an. 1629. in cauſa Amerina[b]: *Sacra &c. cenſuit Canonicis Epiſcopo Pontificaliter celebranti aſſiſtentibus deberi diſtributiones quotidianas, non autem inſervientibus Epiſcopo Diœceſim viſitanti, vel Miſſam privatam celebranti.*

62. At ſilentio præteriti non debet, quod petitum fuit a Sacra Congregatione die 6. Februarii anno 1734. videlicet[c]: *An Canonicis Eccleſiæ Cathedralis aſſiſtentibus Epiſcopo Pontificalia exercenti, vel in ſuo palatio, vel in aliis Eccleſiis ſuæ diœceſis, debeantur anniverſariorum emolumenta, quæ ex volun-*

a *Die 25. Jan. an. 1625. lib. 12 decret. pag. 253. a terg.* b *Lib. 14. decret. pag. 17.*
c *In cauſa Boſanen.*

voluntate Fundatorum distribui consueverunt solum inter præsentes. Et, quatenus negative, an sit consulendum Sanctissimo pro concessione Indulti ex gratia in casu &c.? Responsum fuit: *Ad utrumque negative*.

63. Postremo Clemens XI. distributionum participes eos quoque Canonicos declaravit [a], qui certis per annum diebus in ædem Regularium secedunt, ut vacent spiritualibus exercitiis; illis enim diebus, licet in chorum non veniant, tamen distributiones Pontificis privilegio consequuntur; sed multas conditiones Pontifex requirit, primum, ut Episcopi facultas pro hac re gerenda prius obtineatur; secundo, ne secessus ejusmodi tempore Adventus, Quadragesimæ, vel in Festis magis solemnibus statuatur; tertio, ne omnes simul Canonici has pias exercitationes suscipiant, at seorsim, ita ut nullum Divinis Officiis in choro detrimentum inferatur. Illud etiam prætermittendum non est fructus, ac distributiones a Canonicis etiam, & Mansionariis jure percipi, qui liberi, & immunes a choro declarati sunt, & qui Coadjutorem sibi adlegerunt.

64. Equidem a jure communi non decernitur illud privilegium, ut immunitatem a choro obtineat, & fructus, ac distributiones accipiat, qui per annos quadraginta Ecclesiæ inserviit [b]; sed cum nonnulla peculiarium Ecclesiarum statuta idem privilegium impertirent, Gregorius XIV. ductus etiam consilio Sacræ Congregationis Concilii eadem statuta minime improbanda censuit [c]. Hinc Sacra Congregatio immunitatem hanc generatim elargitur Canonicis, ac Beneficiatis, qui per annos quadraginta assidue, ac laudabiliter munere suo persuncti fuerint. Argumentum de his immunitatibus antea difficile, implicatumque valde fuerat, sed expedire difficultates magno studio curavimus, cum in Sacra Congregatione Concilii Secretarii munus ageremus. Plura decreta super hac re condita simul collegimus, ut leges quædam generales ex illis conficerentur; uti contigit die 14. Septembris anno 1718. Primo, decretum fuit Canonicos immunes, neque ullius Residentiæ legibus teneri; secundo, pro mercede vitæ anteactæ, rerumque præclare gestarum percipiendos esse ab illis, licet absentibus, fructus, distributiones, & augmentum distributionum, quod dimanat ex aliorum absentia, qui sine legitima causa chorum dimittunt; tertio, si divinus cultus aliquid detrimenti capiat Canonicos immunes revocari posse ab Episcopo, ut resideant, & choro intersint.

65. Juxta sacros Canones, Synodumque Tridentinam haud permittuntur Coadjutores ea conditione, ut ad Canonicatus, vel inferiora Beneficia admittantur [b]. Nam hujusmodi Coadjutoriis alienæ mortis desiderium inhærere solet, quod maxime adversatur capiti. *Detestanda, de*

a *In Bullar. pag. 547.* b *Navarrus consil. 12. lib. 3. de Clericis non residentibus.*
c *Grazia de Beneficiis part. 3. cap. 2. §. 1. num. 344.*
d *Sess. 25. cap. 7. de Reformation.*

concessione præbendæ, in sexto. Attamen Romani Pontifices, qui solum id possunt, aliquando Coadjutores concedunt, ita ut in Canonicatus, & inferiora Beneficia deinde subrogentur [a]. Petitum fuit die 2. Maji anno 1643. *An Canonicus senio confectus, cui datus est Coadjutor cum clausula, quod, Coadjuto impotente, aut inservire nolente, teneatur Coadjutor inservire, si hujusmodi Coadjutor postea gravi infirmitate oppressus, adeo ut de illius salute nulla fere spes adsit, & sic inservire non valeat, teneatur idem Coadjutus per se ipsum inservire, ad effectum percipiendi distributiones quotidianas?* S. autem Congregatio in hunc modum definit [b]: *Coadjutorem non teneri inservire*. Et insuper declaravit die 29. Maii anno 1677. Coadjutum immunem esse, licet ipsius Coadjutor extra civitatem morbo teneatur: *Hæc Sacra Congregatio censuit, Canonicum coadjutum non teneri inservire in locum Coadiutoris infirmi: sed quia Coadjutor est infirmus extra civitatem, supplicatur declarari, an etiam in hoc casu resolutio præfata locum habeat? Sacra &c. respondit affirmative* [c]. Insuper 19. Augusti anno 1730. Coadjutores petierunt a Sacra Congregatione [d]: *An lucra provenientia ex punctaturis, & absentiis Canonicorum, quæ præsentibus accrescunt, debeantur Canonicis Coadjutoribus, sive potius Coadiutis in casu?* His responsum datum fuit: *Deberi Canonicis Coadjutis*.

§. X.

De his, qui immerito contendunt percipere distributiones ob peculiarem aliquem titulum.

66. SUperius affirmavimus Canonicos vacationum mensibus, duos item Canonicos, aut Mansionarios accitos ab Episcopo, ut ipsi inserviant, fructus quidem, non vero distributiones assequi, licet ob has causas legitimas choro abfuerint, nunc superaddimus Canonicum, cui munus Vicarii Generalis Episcopus demandavit, & Canonicum examinatorem Synodalem, Canonicos pariter, qui Tribunali Sancti Officii, aut Cameræ Apostolicæ inserviunt, aut eos, qui pias suscipiunt peregrinationes, vel qui docent jus Pontificium, & Theologiam, aut his disciplinis excolendis operam impendunt, hos omnes Canonicos, nisi choro interfint, distributionibus carere, quamvis ob allatas causas chorum dimittant.

67. Afferamus pro singulis decreta Sacræ Congregationis. Ac primum die 17. Dicembris anno 1627. de Canonico Vicario Generali ita statuit [e]: *Sacra &c. respondit, Canonicum inservientem Episcopo in officio Vicarii non lucrari distributiones quotidianas pro illis Divinis Horis, quibus non inter-*

a *Cabassutius in Theologia, & Praxi. Juris Canonicis lib. 1. cap. 16. num. 4.*
b *Lib. 17. decret. pag. 177.* c *Lib. 29. decret. pag. 434.* d *In Romana Distributionum.* e *In causa Bitteti lib. 13. decret. pag. 267.*

interſit. Item die 9. Maji anno 1671.[a] *Sacra &c. inhærendo declarationibus alias factis, reſpondit, Canonicum inſervientem Epiſcopo in officio Vicarii, non lucrari diſtributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interſit*.

68. De Canonico examinatore Synodali die 20. Septembris anno 1642. hæc ſancita habentur[b]: *An Canonici, qui ſunt Examinatores Synodales, ſi non interſint choro occaſione aſſiſtendi examini, lucrentur diſtributiones quotidianas, non aliter ac ſi Divinis intereſſent? Sacra &c. reſpondit non lucrari*. Id tamen definitum antea fuerat die 19. Junii anno 1638.[c]: *Canonicum Examinatorem Synodalem, vocatum ad intereſſendum Examini pro Parochialibus Eccleſiis vacantibus, vel pro collatione Ordinum tempore, quo Divina Officia celebrantur, ſi eis non interſit, non lucrari diſtributiones quotidianas*.

69. Sed veniamus ad eum Canonicum, qui Tribunali S. Officii inſervit[d]: *Sacra &c. cenſuit, Canonicum, qui Divinis non intereſt, quantumvis ſit Inquiſitor hæreticæ pravitatis, non lucrari diſtributiones quotidianas*. Si diſtributiones ipſe lucrari velit, Apoſtolicum privilegium neceſſario requiritur, uti conſtat decreto Sacræ Congregationis edito die 4. Iunii anno 1549.[e], quod Garzias recenſet[f], ipſumque die 3. Februarii anno 1635. confirmatum fuit[g]. *Sacra &c reſpondit, prædictos Miniſtros Sanctiſſimæ Inquiſitionis non lucrari diſtributiones quotidianas, niſi ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ privilegio; ac propterea Oratorem pro eo obtinendo Congregationem Sanctiſſimæ Inquiſitionis adire poſſe*. Sed cum privilegium hujuſmodi conceditur, plerumque addi conſuevit: *pro diebus, & horis*. Tunc autem Tribunalis S. Officii Miniſtro contingunt diſtributiones, quamvis ad chorum non acceſſerit, modo tamen obeundis Sancti Officii negotiis occupatus fuerit eo die, & illa hora, qua Divinum in choro Officium prætermiſit.

70. De Cameræ Apoſtolicæ Adminiſtris hæc reſponſa fuerunt die 22. Auguſti 1672.[h]: *Dominus Theſaurarius Generalis Cameræ Apoſtolicæ ex hac Sacra Congregatione ſupplex quærit, an ſubcollectores ſpoliorum, decimarum, aliorumque jurium Cameræ Apoſtolicæ, eorum officio durante, diſtributiones quotidianas lucrentur, quamvis in choro Divinis Officiis perſolvendis minime interſint? Sacra &c. cenſuit, non lucrari, & litteras ſan. mem. Sixti V. datas ſub annulo Piſcatoris 8. Maji 1590. eſſe locales*.

71. Inſuper in cauſa Tudertina petitum fuit: *An Canonici viſitantes devotionis cauſa Eccleſiam Lauretanam, ac Angelorum de Aſſiſio; aliaque pia hujuſ-*

a *In cauſa Tanat. lib 27. decret. pag.* 113. b *In Cauſa Cremonen. lib. 17. decretor. pag.* 95. c *In Cauſa Brixien. lib. 16. decret. pag.* 38.
d *In Cauſa Civitaten. ann.* 1587. *lib.* 5. *decretor. pag.* 39.
e *In Cauſa Toletana lib.* 18. *decret. pag.* 40. *& ſeqq.*
f *De Beneficiis part.* 3. *cap.* 2. *num.* 356. g *In Cauſa Mediolanen. lib.* 15. *decret. pag.* 156. h *Lib.* 23. *decret. pag.* 272.

hujusmodi loca, dum in tali sint peregrinatione, possint fructus Præbendæ, & quotidianas distributiones lucrari juxta constitutionem antiquam ipsius Ecclesiæ, qua eis permittitur, ut ipsi peregrinantes certis diebus, & mensibus abesse possint ab Ecclesia? Sacra &c. censuit non posse lucrari quotidianas distributiones; fructus vero Præbendæ posse, si intra tres menses a Decreto Concilii Sess. 24. cap. 12. concessos fecerint hanc peregrinationem. Capitulum Ulysipponense peculiari statuto impertiebat distributiones pro certo temporis spatio iis Canonicis, qui pias aliquas peregrinationes inirent. Ad Sacram Congregationem supplex confugit, ut ipsius auctoritate idem statutum firmaretur; sed illa respondit in hunc modum anno 1631.[a]: *Sacra &c. censuit confirmationem petitam nequaquam esse concedendam, nisi aliter Sanctissimo Domino Nostro fuerit visum; & peregrinare volentes posse recurrere ad hanc Sacram Congregationem, quæ juxta stylum non denegabit licentiam*.

72. Equidem (quod superest) Magistris juris Pontificii, aut Sacræ Theologiæ, & has facultates addiscentibus multa privilegia a jure communi tribuuntur[b], quæ Tridentina Synodus integra, ac perpetua esse voluit[c]. Attamen hæc privilegia fructus tantum, non ullas distributiones elargiuntur: neque a S.Congregatione aliud quidquam impetrari potest, quam Præbendæ fructibus non carere. Quod si nulli fructus, aut exigui valde fuerint, tum Canonicus privilegium obtinens tertiam partem universi proventus amittit, quæ inter præsentes dividitur, ac duæ cæteræ partes eidem Canonico tantum supersunt. Hæc docet Fagnanus[d], & Cardinalis Petra[e]: Innocentius XII. decreto constituit[f], ne ejusmodi privilegia, quæ studiorum causa concedi debent, illis, qui vigesimum quintum annum jam attigissent, in posterum conferrentur, & ne triennii spatium superarent. Idem Pontifex die 15. Martii anno 1692. de medio sustulit aliam corruptelam, quæ jam invaluerat. Plures enim non ostendebant Episcopo privilegium, quod impetraverant, ut chorum relinquerent, sed illud consulto, ut ajunt, sacculo conditum servabant. Quapropter jussit Pontifex hanc formulam eidem privilegio superaddi: *Ita ut præsens Indultum, quoad perceptionem fructuum, & distributionum, ac pœnas contentas in Sacro Concilio Tridentino, non suffragetur, ac si concessum non fuisset, nisi Ordinario loci, & in Actis illius Cancellariæ præsentetur, ac insinuetur intra tempus congruum a Secretario præfigendum*[g]. Hæc tamen privilegia Coadjutoribus denegantur, uti sapienter expendit Sacræ Congregationis Secretarius in causa *Tarentina Indulti*, cujus examen habitum fuit die 25. Martii anno 1733.; nam prius exposuit sententiam doctissimi viri, qui ipsius locum antea tenuerat, & qui Patres Congregationis monuit, cum Indultum *causa studii* peteretur a Coadjutore, hujusmodi indul-

a *Lib. 14. decret. pag. 553.* b *Cap. super. specula de Magistris. et Cap. Cum de diversis, de Privilegiis in sexto.* c *Cap. 1. sess. 5. de Reformat.*
d *Cap. Licet. n. 127. de Præbendis.* e *In suis præclaris Observation. in Constit. 9. Bonifac. VIII. num. 20. et seq. tom. 3.* f *In suo Bullar. pag. 262*
g *Lib. 42. decret. pag. 166.*

dultum a jure Pontificio Canonicis permitti, Coadjutorem vero inter Canonicos minime recenseri; si Coadjutores hujus quoque privilegii participes fiant, causam nullam superesse, cur instituantur Coadjutores, cum ob hanc solum rationem ipsi debeant eligi, ut nempe loco Canonici coadjuti Divinis Officiis celebrandis intersint: postquam hæc Secretarius, uti dictum est sapienter expendit, statim commemorat, Indultum *causa studii*, quod poscebatur, concessum minime fuisse, & quod *Decretum hoc firmavit regulam, quæ semper servata fuit, rejiciendi concessionem Indulti pro absentia ob studiorum causam*. Eadem privilegia *causa studii* tribui solent illis; qui in publica Accademia optimis facultatibus operam navant. Die 23. Martii anno 1675. Sacra Congregatio quæstionem, quam hic subjicimus hac sententia dissolvit [a]: *Joannes Petrus Strada Canonicus Collegiatæ Sanctorum Celsi & Juliani, obtento Brevi exemptionis a choro causa studii, petit decerni, id non solum suffragari pro diebus, quibus antecessor legit in publica Aula Sapientiæ, verum etiam quando in suis privatis ædibus legit. Sacra &c. respondit, suffragari etiam pro diebus, quibus Lector legit domi propria, dummodo tunc etiam vere & actu ipso studiis incumbat*.

73. Sed alia plura, quæ contingunt, breviter percurramus. Non semel Capitulum indicitur, cum Divina Officia celebrantur: conveniunt a choro frequentes Canonici, nec tamen ob hanc causam distributionibus carere putant. At Sacra Congregatio in causa *Oriolen.* pravam hanc consuetudinem improbavit [b]: Quæsitum fuerat undecimo loco: *An tempore celebrationis Divinorum Officiorum possint Canonici habere Capitulum?* His respondit *Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa urgens in aliud tempus differri non patiatur. Quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis Divinis, quibus non interfuerunt*. Idem sancitum fuit die 2. Iulii anno 1633. [c]: *Sacra &c. respondit Capitulum non esse habendum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, nisi causa aliqua urgens in aliud tempus differri non patiatur: quod si secus fiat, Canonicos nequaquam lucrari distributiones quotidianas pro illis Horis, quibus divinis non interfuerunt, & eo casu posse Archiepiscopum, non obstante quacumque consuetudine, ad subtractionem fructuum, & ad mulctas pecuniarias imponendas contra Canonicos procedere*.

74. Frequenter etiam accidit, quod aliqui Canonici tempore Divini Offici chorum dimittunt, ut pœnitentiæ Sacramentum administrent, aut rem divinam faciant: quapropter anno 1573. Sacra Congregatio jussu Pontificis hoc decretum promulgavit [d]: *Quia quandoque in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis sunt aliqui Canonici, vel alii Officiales, qui in iisdem habent Capellanias, vel in titulum, vel tanquam mercenarii, quæritur, an eo tempore, quo in dictis Capellanis celebrant, distributiones recipere debeant*

licet

a *In Causa Romana lib. 29. decret. pag. 45.* b *Lib. 14. decret. pag. 599.*
c *In Causa Turritana lib. 14. decret. pag. 751.* d *Lib. 1. decret. pag. 51.*

licet absint a choro, & quid de illis Canonicis, qui celebrant in eadem Ecclesia suæ devotionis gratia, an, quando hac causa a choro absunt, distributiones recipere possint, & dato, quod non, quid, si a Superiore Ecclesiæ eis injungatur, ut eo tempore celebrent? Sanctissimus Dominus Noster etiam ex sententia Congregationis Concilii declaravit, non posse, nisi quando sic jussissent eorum Superiores, quos tamen admoneri voluit, ut ab hujusmodi jussu abstineant.

75. Equidem S. Carolus Borromæus hanc Pontificis sententiam ante oculos habuit, cum ita decrevit[a]: *Quicumque dum alicujus statæ Horæ Officium a choro peragitur, Missam celebrando tunc a choro abfuerit, illius Horæ distributionis tanquam absens particeps ne fit, ut a Sancta Sede Apostolica declaratum est. Id vero nisi pro absentia Sacerdotum, qui in Ecclesia tunc Missæ Sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut Præfectus Canonicum aliquem Sacerdotem e choro exire, a stataque Horæ Officio abesse Missæ celebrandæ causa, jubeat, aut nisi a Sede Apostolica aliter concessum fuerit.*

76. Eam perpetuo viam tenuit Sacra Congregatio; nam die 14. Martii anno 1620.[b]: *Sacra &c. respondit, Canonicos, dum Horæ Canonicæ recitantur, non posse a choro abscedere ad Confessiones audiendas, aut Missas celebrandas devotionis causa; ac qui discesserit, illius horæ distributionem amittere.* Magno studio, & contentione proposita fuit causa Reatina die 15 Martii anno 1692., in qua secundo loco petebatur: *An Canonici voluntarie Missas tempore Divinorum Officiorum celebrantes, & dicto tempore choro non assistentes percipere, seu potius amittere habeant distributiones?* Sacra autem Congregatio definivit: *Canonicos non posse, nisi illa Hora ad Missas celebrandas, ab eo, ad quem spectat, compulsi, aut jussi fuerint.* Passerinus[c] quærit, an contraria consuetudo in hac re probari debeat? sibique his verbis respondet: *Præcisa deputatione, vel legitima licentia Superioris, consuetudine introduci non potest, ut Canonici non interessentes choro causa celebrandi Missas privatas, lucrentur distributiones; nam causa excitandi Canonicos ad frequentem celebrationem cum præjudicio obligationis ad chorum nec est rationabilis, nec nova causa, & specialis, sed generalis & prævisa a Jure, & reprobata; ex eo quod tantum tres aliæ fuerunt approbatæ: & idem dicendum de absentibus causa Confessionum audiendarum.*

§. XI.

De precibus, quæ in Choro Metropolitanæ, & in aliis Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis recitantur.

77. Superius[d] verba fecimus de onere persolvendi quotidie Divini Officii in choro, tum in Metropolitanis, tum in Cathedralibus, & Col-

a *In 4. Concilio Provinciali Mediolanen. par. 2. cap. 13.* b *Lib. 12. decret. pag. 35.*
c *Cap. Consuetudinem. regul. 10. num. 163. de Clericis non resident. in sexto.*
d §. I.

& Collegiatis; sermonem quoque habuimus de Officio parvo B. Virginis, de Psalmis Pœnitentialibus, & Gradualibus, qui certis diebus in choro recitantur. His omnibus plene satisfaciunt Canonici in nostra Metropolitana, & duabus urbanis Collegiatis, eosque tantum hortamur, ut institutum cursum prosequantur. In Collegiata Sancti Joannis in Persiceto præter Divinum Officium, illud pariter pro Defunctis, Psalmi Pœnitentiales, & Graduales statis diebus recitari consueverunt, sed Beatæ Virginis Officium prætermittitur. Contra vero in Collegiata Plebis post Divinum Officium quibusdam diebus illud parvum B. Virginis, ac pro Defunctis dicitur, sed Psalmi Graduales, ac Pœnitentiales omittuntur. Postremo in Collegiata Centensi (tres enim in Diœcesi Collegiatæ numerantur) certis diebus peracto Divino Officio, B. Virginis Officium parvum recitatur, non tamen illud pro Defunctis, neque Psalmi Graduales, neque Pœnitentiales. Eodem loco monuimus sancitum fuisse a S. Pio V., ut idem B. Virginis Officium, Psalmi Graduales, ac Pœnitentiales recitarentur: quod sane præceptum ad merum consilium redigere nec possumus, nec volumus.

§. XII.

De Missa Conventuali, quæ celebratur in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis.

78. Paragrapho secundo hujus institutionis plane ostendimus Missam Conventualem in Cathedralibus, & Collegiatis quotidie cum cantu celebrandam esse; plures certis diebus celebrandas, fructum Conventualis Sacrificii generatim benefactoribus attribuendum, illis autem Canonicis, qui animarum pariter Curam sustinent, haud licere die Festo simul pro benefactoribus, ac pro populo Missam celebrare, & applicare, quemadmodum pro utrisque debet, sed requiri necessario, ut diebus Festis alium Sacerdotem accersat, qui pro Populo Missæ Sacrificium celebret.

79. Deprehendimus a Canonicis nostræ Metropolitanæ Missam Conventualem pro benefactoribus generatim applicari, aliter tamen a Mansionariis fieri consuevisse, cum eamdem Missam celebrare ad ipsos pertinet. Qua de re Sacram Visitationem peragentes Decreto cavimus, ne in posterum a Mansionariis id negligeretur; hinc pro benefactoribus generatim Missa Conventualis quotidie canitur. Certiores facti sumus idem Institutum servari in Collegiata S. Petronii post Decreta, quæ in Sacra Visitatione condidimus. At in Collegiata S. Mariæ Majoris idem fieri oporteret, saltem diebus Festis: nam meminimus id Canonicis ejusdem Collegiatæ Nos concessisse, eo quod tenues, & exiguas Præbendas obtineant. In his tribus Ecclesiis, quoties a Rubrica præscribitur, plures Conventuales Missæ celebrantur. Quapropter nihil statuendum habemus.

80. In

80. In Dioecesanis autem Collegiatis aliter se res habet. In Ecclesia Collegiata S. Joannis in Persiceto Missa Conventualis pro Benefactoribus generatim non applicatur. Contendunt enim Canonici liberam ipsis intentionem, cum primum instituti fuerunt, relictam fuisse. Quoties vero plures Missæ Conventuales a Rubricis indicuntur, primam iidem Canonici in choro decantant, alteram privatim extra chorum celebrant. In Collegiata Plebensi, cum Rubricæ id jubent, duæ Missæ cum cantu celebrantur. At vero Conventualis Missa nunquam pro Benefactoribus generatim, sed pro aliquo peculiari celebratur. In Centensi Collegiata idem contingit, quia nullum suppetit stipendium, nec unquam duæ Missæ Conventuales, nisi in primis, & secundis Rogationibus, celebrantur.

81. Id sane dissimulare nullo modo possumus: nam comperta est omnibus Ecclesiæ lex, quæ præcipit Conventualis Missæ Sacrificium benefactoribus generatim attribui; Rubricæ pariter apertissime plures Missæ Conventuales certis diebus præscribunt; postremo sancitum est a Sacra Congregatione abrogandam esse quamcunque contrariam consuetudinem: neque Scriptorum opiniones, qui contrarium doceant, perquirendæ sunt, ac probandæ, sed illorum legibus obtemperandum, qui decernendi habent auctoritatem. Attamen nihil novi definire volentes, nisi prius partium rationes audiantur, Canonicis in Collegiatis Dioecesanis indicimus, ut intra tres menses ab hac die causas nobis proferant, quibus putant ejusmodi consuetudines comprobari posse; ut nos inde judicemus, quæ consentanea magis videantur. Si minime paruerint his, quæ jubemus, proculdubio statuemus ea, quæ nequaquam a jure abhorreant; permittentes tamen iisdem Canonicis, postquam a nobis decreta exequuti fuerint, ad Sacras Congregationes confugere, earumque judicium, ac sententiam exposcere.

§. XIII.

Quod debeant Canonici in Metropolitana, & Collegiatis urbanis, ac Dioecesanis cantum Divini Officii voce sua prosequi; neque abuti facultate, ob quam Canonicus in locum alterius sufficitur, ut ejus munere fungatur.

82. Paragrapho tertio hujus Institutionis falsam illorum opinionem improbavimus, qui Canonicos muneri suo satisfacere putant, si Divinis Officiis præsentes sint, non vero requiri, ut illorum cantum voce sua prosequantur. At quoniam hunc errorem penitus evellere cupimus, statuta hic recensenda duximus, quibus Capitula hæc nostra parere debent. Igitur capite undecimo Constitutionum hujus Metropolitanæ de recitandis Horis Canonicis ita præscribitur: *Ea vero psallendi ratio ab omni-*

omnibus tam Canonicis, quam Mansionariis servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri. Constitutiones Capituli S. Petronii, quas Zanettus Episcopus Sebasten., & Bononiæ Suffraganeus emendavit, hæc habent: *Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam Dominorum Canonicorum, quam Mansionariorum singulo die in aurora, & circa pulsum campanæ Sancti Petri, in Choro, intelligibili & clara voce recitari debeat*. Id prius sancitum fuerat a Cardinali Angelo Reatino [a], cum Pius II. Pontificatum obtineret: *Item horum Primicerii & Canonicorum ministerium erit, & ad hæc teneantur in dicta Ecclesia Sancti Petronii servatis debitis temporibus & horis, sicut in Ecclesia Cathedrali, Divina Officia, & Horas Canonicas tam nocturnas, quam diurnas, omnes & singulas, qui fuerint præsentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare*. Bartholomæus Raymundus anno 1392. Bononiensi præfuit Ecclesiæ, & leges condidit pro Collegiata S. Mariæ Majoris, quas deinde Cardinalis Gabriel Palæotus anno 1571. Concilii Tridentini Decretis aptavit. In illis itaque jubentur Canonici quotidie ad Ecclesiam convenire *ad Officia celebranda per se*. Ex his profecto desumitur haud sufficere, si Canonici præsentes fuerint, nisi etiam cum Divini Officii cantu vocem suam conjungant. Constitutiones propositæ Canonicis S. Joannis in Persiceto [b], & Canonicis etiam Plebensis Collegiatæ [c] prorsus eadem verba referunt, quæ pro Canonicis Metropolitanæ scripta fuisse nuper commemoravimus. Hæc insuper habent Constitutiones S. Joannis: *Muta, & clausa labia tenere non debent; sed omnes (præsertim qui majori funguntur honore) in Psalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur*. Constitutiones Collegiatæ Centensis, quæ typis editæ nuper fuerunt, & modo examinantur, eamdem præferunt sententiam. Quapropter quisque facile intelligit non solum ex jure communi, sed ex peculiaribus nostrarum Ecclesiarum legibus falsam illorum opinionem, qui arbitrantur Canonicos muneri suo nihil defuisse, si Divinis Officiis præsentes solum intersint. Canonici S. Petronii a Sacra Congregatione privilegium nuper assequuti sunt, ut ipsorum dimidium per hebdomadæ spatium in chorum conveniat, alterum inde dimidium alia hebdomada succedat. Quamobrem, si uti velint hoc privilegio, & Canonicum immunem a choro in suum locum substituere, cum aliquis Divinis Officiis interesse debet, haud parere recusent iis omnibus, quæ eodem Paragrapho tertio superius indicavimus; si aliter eveniat, opportunum huic malo remedium comparabimus.

a *Rubr.13.* b *Cap.7.* c *Cap.3.*

§. XIV.

Quo tempore recitari debeant Horæ Canonicæ in Metropolitana, & Collegiatis tum urbanis, tum Diœcesanis.

83. PAragrapho quarto tria potiſſimum ex jure communi demonſtravimus; primo, Matutinum Officium ſub auroram abſolvendum eſſe, idque temporis a jure deſignari: ſecundo, certis ſolum diebus poſt Completorium permitti, ut Matutinum cum Laudibus inſequentis diei recitetur: tertio, carere diſtributionibus, qui ad chorum accedat extra tempus præſcriptum, neque illud primi Nocturni fine contineri; quamlibet vero contrariam conſuetudinem, etiam immemorabilem, penitus abrogari.

84. Canonicis Metropolitanæ indicitur [a], quod Matutinum *ſummo mane dici deberet. Ob nimiam hujus aeris intemperiem, ea ſaltem hora dicatur, qua in ortu Solis Campana, quæ vulgo dicitur Miſſa Sancti Petri, pulſari ceſſet.* Canonici autem prius monentur ab iis Conſtitutionibus, quas emendatas ab Epiſcopo Zanetto memoravimus, quod *noctu ad eamdem* (Eccleſiam nempe S. Petronii) *pro Matutinali Officio recitando intervenire tenebantur.* Deinde ſuperadditur: *Ut Matutinale Officium per unam ex tribus partibus tam dictorum Canonicorum, quam Manſionariorum, ſingulo die in aurora, & circa pulſum Campanæ Sancti Petri in choro intelligibili & clara voce recitari debeat.* Canonicis S. Joannis ita præcipitur: *Matutinum ſummo mane dici deberet: ob nimiam hujus aeris intemperiem ea ſaltem hora dicatur, in ortu Solis.* Canonici pariter Collegiatæ Plebenſis *cap.* 3. idem facere jubentur: *Matutinum ſummo mane, & in ortu Solis dicatur.*

85. Ipſæ Conſtitutiones Primam recitandam decernunt poſt Laudes; deinde Tertiam poſt horam cum dimidio; poſtea Miſſa Conventualis celebratur, eaque peracta, Sexta, ac Nona ſequuntur, quæ tamen Horæ perſolvuntur ante Miſſæ Sacrificium, quoties a Rubrica id conſtituitur. Canonicis Metropolitanæ interdicitur [b] Matutino Officio vacare poſt Completorium antecedentis diei, niſi in tribus Feriis Majoris Hebdomadæ, ac diebus Feſtis Corporis Domini, Sanctique Petri: Canonicis autem S. Petronii haud permittitur idem Matutinum recitare *ante occaſum Solis*, niſi in pervigilio omnium Sanctorum, idemque faciendum jubetur per octavam Corporis Chriſti, in pervigilio Sancti Petronii, ac Pentecoſtes. Conſtitutiones autem S. Joannis nihil prorſus differunt ab illis, quæ Metropolitanæ huic noſtræ præſcribuntur. Cum hæc ita ſe habeant, mirati ſumus vehementer, quod in Metropolitana tempus Matutini Officii media æſtate ad horam duodecimam diei protraheretur, media vero hyeme ad horam decimam ſeptimam. Mirati quoque

a *Cap.* 10. *Conſtitut.* b *Loco citato.*

que sumus, quod peracto Matutino Officio cum Laudibus absque ullo temporis intervallo, reliquæ Horæ Canonicæ, & Missa etiam Conventualis adjungeretur; insuper, quod decernere vellent quodam veluti jure Canonici Matutinum insequentis diei post Completorium diei antecedentis; idque Institutum servari absque ullo discrimine in Collegiatis Plebensi, ac Centensi; sed illud gravius nobis visum est, quod in Collegiata S. Joannis a celebritate omnium Sanctorum ad mensem Majum post Vesperas antecedentis diei Matutinum Officium semper recitatur; & vix reliquo tempore mane indicitur ipsum Officium, cum quo statim Horæ, quæ supersunt, & Missæ Conventualis Sacrificium conjunguntur.

86. Originem hujus consuetudinis repetentes deprehendimus, Canonicos quidem jussos fuisse Matutinum Officium *in ortu Solis* canere, tamen triginta annorum spatium præteriisse, quo post Completorium diei antecedentis idem Matutinum expediebatur. Porro Cardinalis Jacobus Boncompagnus, cum primo Metropolitanam Ecclesiam inviseret, Decretum edidit, quo certis anni temporibus Canonici Matutinum canerent ea hora, qua Campana, quæ vulgo dicitur Missa S. Petri, pulsari cessat; aliis vero temporibus post Completorium antecedentis diei idem Matutinum persolvere liceret. Huic Decreto paruerunt omnes Canonici, qui deinde ipsius Cardinalis interposito consensu Sacræ Congregationi exposuerunt, certis anni temporibus, quibus summo mane indicebatur Officium, vix ullum in templo fuisse, qui Divinis assisteret. Tum Sacra Congregatio reliquit arbitrio Cardinalis horam Matutini recitandi, idque Diplomate Innocentii XII. die 24. Novembris anno 1691. fuit confirmatum. Præ cæteris Pontifex illud jubet: *Fraternitati tuæ per præsentes committimus, & mandamus, ut veris existentibus narratis eisdem disponentibus prædictam facultatem recitandi Matutinum de mane hora consueta per te designanda, prædicta Constitutione non obstante, auctoritate Apostolica pro tuo arbitrio, & conscientia gratis impertiaris*. Quare Cardinalis Archiepiscopus justas ob causas proculdubio horas pro Divinis Officiis constituit, quæ disciplina hunc etiam retinetur, sublatumque fuit temporis intervallum inter Primam, Tertiam, aliasque Canonicas Horas. Tum Collegiatæ Urbanæ, ac Diœcesanæ idem tempus pro Divino Officio sibi statuerunt: tum fortasse Collegiatæ saltem Diœcesis morem etiam induxerunt recitandi Matutinum peracto Completorio antecedentis diei, vel usum jampridem invectum confirmari tunc posse censuerunt, quamvis neque voluntas, neque auctoritas Cardinalis id concedere valeret, cui nempe solum arbitrium permissum fuit, ut horam canendi Matutini (*de mane* tamen) decerneret.

87. Si quis ejusmodi tempus immutare vellet gravissimis certe difficultatibus implicaretur, & omnia personare querimoniis intelligeret; nec deessent peritissimi Medici, qui testimoniis affirmarent id periculosum

 esse,

esse, & futuros morbos, atque obitus repentinos prænunciarent ob cœli inclementiam hyberno tempore, & ob exiguum somnum æstatis tempore, si matutinis horis vigilandum sit. Attamen non latet has querimonias ex aliis causis dimanare, nempe ex vitæ ratione, institutoque, quod in hac civitate, totaque Italia nimis invaluit, ubi noctes vigiliis, dies vero quieti, ac somno tribuuntur; ubi publicos, privatosque hominum, ac mulierum conventus ipsi Ecclesiastici frequentant. Porro id non accideret, si ipsi noctis spatium sæcularibus liberum relinquentes, illorum commercium, & familiarem consuetudinem vitarent, uti oportet, debitisque horis Ecclesiæ inservirent: sed inveteratis moribus licet inviti, cedentes tempus pro Divinis Officiis antea designatum permittimus; verba solum faciemus de Matutino, quod post Completorium antecedentis diei persolvitur, & certos limites indicabimus, quos qui non attigerint, tanquam absentes notari debebunt.

88. Non ignoramus a Canonicis in Metropolitana perraro Matutinum recitari post Completorium diei antecedentis; rarius quoque id contingere in Collegiata S. Petronii, idemque institutum retinere volumus, ipsique conformari Collegiatam etiam S. Mariæ Majoris. Deinceps peculiares quasdam leges condemus, quæ huic negotio aptissime conveniant. Canonici S. Joannis Decretum jactant Decessoris nostri, quo liceat ipsis certis anni temporibus Matutino Officio vacare post Completorium alterius diei. Quare jubemus afferri Decretum ejusmodi intra sex menses, idem temporis spatium præscribimus reliquis duabus Collegiatis Plebensi, ac Centensi, ut nobis declarent, utrum veterem consuetudinem retinere velint, & qua ratione ducantur; an vero aliud sumere consilium deliberent, ut peractis his sex mensibus, opportuna, & consentanea a nobis decernantur.

89. Sed jam pauca dicamus, quo tempore veluti absentes notandi sint Canonici: ac primum silentio præteribimus cœtum illum Canonicorum, ubi distributiones Matutini Officii lucrabatur, qui non abesset, dum hymnus *Te Deum* caneretur. Haud nominabimus alium cœtum, ubi tanquam a Matutino absens notatur, qui post tertium Psalmum in chorum venerit; & illum pariter cœtum, ubi notâ dignus tantum habetur, qui peracto secundo Psalmo (videlicet Matutini) ad chorum accesserit. Quapropter statuimus in posterum notandos esse, velut absentes a Matutino Canonicos tum in civitate, tum in Diœcesi, qui post primum Psalmum in chorum convenerint; eodemque modo notandos, qui reliquis Horis Canonicis primo Psalmo peracto, & Missæ Sacrificio post ultimum *Kyrie eleison* intererint. Hæc prorsus consentanea sunt consuetudini, quam exercent Romanæ Basilicæ, & legibus, quibus uti debent Canonici nostræ civitatis, ac Diœcesis, quemadmodum intelligent, si ipsas leges semel percurrant, quas sæpissime quidem nominant, licet nunquam viderint. Hortamur Punctatores, ut rationem ipsis propositam accuratissime

tissime teneant. Insuper eos monemus, si negligenter se gesserint, teneri de suo reliquis Canonicis persolvere omnem fructum, quem ex aliorum absentia percepissent, si notati diligenter, ac merito fuissent. At quoniam admoniti fuimus plures inveniri, qui petulanter minitentur, si notentur absentes & qua lubet hora ad Officia Divina convenire sibi arrogant, ideo præcipimus, ut eorum nomina Punctator nobis deferat, quibus ob insolentiam debitas pœnas irrogabimus, ut reliqui omnes sollicitudine vindicentur.

§. XV.

De modo recitandi Horas Canonicas in choro a Canonicis tum urbanis, tum Diœcesanis.

90. PAragrapho quinto auctoritate sacrorum Canonum adducti plane ostendimus in recitandis Divinis Officiis voces apte comparari debere, aliquando genu flectendum, haud festinanter canendum, nulla vocabula præcidenda, paulisper voce subsistendum, ubi asteriscus interponitur; postremo studium in eo conferendum, ne chori pars versiculum canere incipiat, cum pars altera versiculum suum nondum absolverit.

91. Hæc nisi fiant accurate, præceptum sane recitandi Divini Officii graviter violatur. Quamobrem remoto quocumque arbitrio, atque indulgentia, oportet indicere, ut universi Canonici his omnibus diligentissime satisfaciant. Ita legitur in Constitutionibus Metropolitanæ *cap.* 11.: *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam Mansionariis servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose psallant, facta convenienti in medio uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, qua pars a parte distinguatur. Si quis autem ab una parte chori inceperit, antequam ab altera versus finiatur, vel voce evagaverit, se continens intra tonos & modulos jam datos, semel admonitus se non emendaverit, pro qualibet vice omnes unius diei distributiones debitas, aut debendas, omnino amittat*. Cardinalis Reatinus in legibus ab ipso conditis pro Collegiata S. Petronii Canonicas Horas hoc pacto recitandas docuit [a]: *Omnes & singuli, qui fuerint præsentes, devote, clare, & intelligibiliter cantare teneantur*. Constitutiones Capituli S. Joannis hæc præscribunt Canonicis [b]: *Ea vero psallendi ratio ab omnibus tam Canonicis, quam cæteris Presbyteris servetur, quæ sit decens & congrua tanto muneri, ut non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose psallant, facta convenienti in medio uniuscujusque Psalmi versiculo suspensione, qua pars a parte distinguatur*. Eadem prorsus verba leguntur in Constitutionibus Collegiatæ Plebensis *cap.* 3. Cum hæc ita se habeant, & cum Missæ Conventualis Sacrificio maximum studium a Canonicis impendendum

a *Rubr.*13. b *Cap.*7.

dum ſit, quiſque facile intelligit haud licere libros, vel quæcumque ſcripta in choro legere, dum Officia aut res Divina peraguntur. Hoc idem quibuſdam ex recenſitis Capitulis expreſſe indicitur, ſed apertiſſime præcipitur a Conciliaribus Decretis, quæ ipſo §. quinto ſuperius recenſuimus. Itaque, ſi quis Canonicus hæc facere detrectaret, & vix chorum ingreſſus fuit, ſtatim prodiret, idque ſæpius iteraret, ut cum externis in alia Eccleſiæ parte, ſive Sacrario ſermones intermiſceat; ſi quis etiam libros, aut alia ſcripta præ manibus haberet, quæ plerumque negotia præſeferunt parum illis conſentanea, qui inter initiatos Sacris cooptantur, is compertum, certumque habeat id ſibi nequaquam licere, diſtributiones haud lucrari, & inter notandos tanquam revera abſentes a choro debere referri.

§. XVI.

De aſſiſtentia, & vacatione a Choro in Metropolitana, & Collegiatis Urbanis ac Diœceſanis.

92. PAragrapho ſexto ſententiam Tridentini Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de Reformatione* fuſe explicavimus, videlicet haud impertiri Canonicis trium menſium vacationem, ſed tantum conſtitui, ne vacationes ejuſmodi ſpatium trium menſium ſuperent. Oſtendimus licere Canonicis abeſſe a Choro tempore vacationum abſque licentia Epiſcopi, non autem Diœceſis fines relinquere, niſi prius facultatem ab illo impetraverint; eam rationem in his vacationibus habendam eſſe, ut non omnes uno tempore illas ſibi depoſcant; eas tandem ſtatui nequaquam poſſe tempore Adventus Domini, Quadrageſimæ, & diebus feſtis, quæ per annum majori ſolemnitate celebrantur: abſentes a Choro tempore vacationum fructus quidem Præbendæ, non vero diſtributiones lucrari: tandem vacationum tempus haud ſupputandum eſſe hac ratione, ut anno peracto notæ, ſive punctationes ſimul congerantur, ſed dies integri numerandi ſunt, quibus Eccleſiæ Canonicus inſerviit.

93. Gregorius XV., qui antea præfuerat huic Bononienſi Eccleſiæ, & Canonicos, ac Manſionarios divinis Officiis in Choro celebrandis aſſiduos ita perſpexerat, ut nullo unquam tempore vacare liceret; poſtquam renuntiatus fuit Pontifex Diploma promulgavit, die 25. Junii anno 1621., in quo Canonicis, ac Manſionariis hæc liberaliter elargitur: *Mandamus, ut poſthac in perpetuum eiſdem Canonicis duorum, Manſionariis vero prædictis unius menſis vacationem ſingulis annis a reſidentia perſonali in dicta Eccleſia per ipſos facienda certis anni temporibus, & alternatim juxta diſtributionem per eumdem Ludovicum Cardinalem*, (Cardinalem Ludoviſium nominat Nepotem ſuum, & Bononienſum tunc Archiepiſcopum) *modernum & pro tempore exiſtentem Præſulem hujuſmodi faciendam libere permittat, ita ut eiſdem tem-*

pori-

poribus non residendo, ac Divinis Officiis minime interessendo, nihilominus fructus, redditus, proventus, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque, ac etiam distributiones quotidianas, quæ solis præsentibus, & Divinis Officiis interessentibus dari solent, ipsi Canonici & Mansionarii prædicti percipere, exigere, ac in suos usus, & utilitatem convertere libere, & licite valeant.

94. Quapropter, cum idem Cardinalis Ludovisius Apostolicum hoc privilegium executioni demandare vellet, die 10. Decembris anno 1621. monumentum, seu Decretum solemne condidit, ubi præ cæteris hæc leguntur: *Ut diebus festis Chorus frequentior habeatur illa hora, qua magno numero populus ad Ecclesiam confluere solet, indicitur haud licere vacationem a Missæ Conventualis Sacrificio, neque a Vesperis ejusdem diei sibi desumere, quoties festi dies ab Ecclesia præcipiuntur. Item vacare non liceat a Matutinis in pervigilio Natalis Domini, ac feriis 4. 5. & 6. majoris Hebdomadæ, die solemnis Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, S. Petri, & Sanctorum Omnium: reliquis anni diebus vacatio a Pontifice permissa libere sumatur, donec numerus duorum mensium pro Canonicis, unius tantum mensis pro Mansionariis absolvatur.* Ex his postremis verbis facile colligitur permissum ab eodem Cardinali fuisse, ut notæ, seu punctationes anni cursu a Canonicis absentibus contractæ simul jungerentur, totidemque dies ipsi ex vacatione duorum mensium, Mansionarii tamen ex numero unius mensis detraherent.

95. Nihil novi Metropolitanæ nostræ sancimus, sed Cardinalis Ludovisii decretum observari plurimum commendamus, sartum, tectumque perpetuo cupientes diploma Gregorii XV., & illud pariter monemus, ne Canonicus ullus diœcesis finibus excedat, etiam vacationum tempore, nisi prius a nobis facultatem consequutus fuerit.

96. Quondam in Collegiata S. Petronii quadraginta dierum vacationem singulis annis Paulus III. Canonicis indulserat, cujus participes nequaquam esse Mansionarios Sacra Congregatio die 30. Martii anno 1685. declaverat. Nunc autem interposita Sacræ Congregationis auctoritate novam rationem, & institutum Canonicis proposuimus; ita ut dimidia pars illorum per unius hebdomadæ spatium in Chorum conveniat, & tunc altera pars vacationem obtineat: Pars, quæ vacat a Choro immunis distributiones quidem amittit, sed ipsæ augentur pro illis diebus, quibus divinis Officiis recitandis Canonici vacantes subrogantur. Dies quoque enumeravimus, quibus nullo habito discrimine, Canonicos omnes convenire oportet. Permissum Mansionariis pariter fuit, ut quadraginta dierum spatio vacarent; quæ sane omnia explicantur iis decretis, quæ die 28. Maii, & die 2. Septembris anno 1735. in lucem dedimus. Quare singulos hortamur, ut iisdem decretis pareant, ac ne ullus a diœcesi abscedat, nisi prius facultas nostra intercesserit, ac ne pravi usus, quos superius indicavimus, cum aliquis immunis Canonicus alterius loco sufficiendus est, iterum revocentur.

97. Con-

97. Constitutiones, quas Bartholomæus Bononiensium Episcopus pro Canonicis S. Mariæ Majoris confecerat anno 1394. obsoleverunt, ita ut moribus hujus temporis aptari nequeant. Testatur ipse Episcopus eam legem propositam esse Canonicis, ut quotidie ad Chorum accedant, quod tamen quotidie facere prætermiserant. Quapropter dies omnes designavit, quibus interesse Choro tenebantur *ad Divina Officia celebranda per se, vel per substitutum idoneum, cessante justo impedimento*. Nunc Canonici S Mariæ Majoris per duos menses vacationem habent, quo tempore distributiones quoque percipiunt; tamen diebus festis vacare ipsis non licet: Initium, & causa diuturnæ hujus vacationis penitus ignoratur: id nos consentaneum existimamus, ideoque nihil innovandum ducimus; Canonicis ipsis facile indulgemus ob exiguos ipsorum proventus, ut etiam dum vacant a Choro, distributiones lucrentur: solum commendamus illis summopere, festis diebus Chorum ulla ratione dimittant.

98. Canonici S. Joannis, ac Centensis Capituli nullis utuntur vacationibus. Sed Collegiatæ Plebensis Canonicis vacatio per duos menses conceditur. Qaamobrem Capitulum S. Ioannis idem privilegium a nobis petierunt. Examinabimus, quid vel nostra, vel ampliori alterius Iudicis auctoritate tribuendum ipsis Canonicis videatur: sed opus est, ut intra sex menses ipsi, & Centenses etiam Canonici hoc privilegium exposcant ea conditione, ut dies festi a vacationibus secernantur. Opus pariter est, ut Canonici Plebensis Collegiatæ nobis ostendant intra spatium ejusdem temporis, cur duobus mensibus, & festis etiam diebus a Choro immunes habeantur.

§. ULTIMUM.

De his Canonicis, qui distributiones quotidianas lucrantur, & qui ipsis privantur tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, & Diœcesanis.

99. Paragrapho septimo fuse jam exposuimus hoc argumentum. Quare repetenda minime sunt, quæ diximus, sed tantum omnes in Civitate, ac Diœcesi Canonicos monemus, ut ipsis diligenter obtemperent. Nam sunt leges a Sacra Congregatione præscriptæ, ex jure Pontificio, & Synodo Tridentina desumptæ. Attamen pauca superaddenda putamus de corporis ægritudine, de animarum cura, de Missa celebranda, cum divina Officia peraguntur, quæ frequenter contingunt, aut veluti impedimenta pro dimittendo Officio solent afferri.

100. In mentem venit quidam cœtus Canonicorum ultra montes, qui distributiones percipiendas afferebat a Canonicis, & Mansionariis, qui Choro abessent, ut barbam deponerent, cumque diem comparandum diebus ægrotantium contendebat. Hic *dies de barba* nuncupatur, quo

quo Sacra Congregatio permisit quidem Canonicis abesse a Choro, & distributiones lucrari: decrevit tamen, ipsum diem recenseri inter vacationum dies, quos illi Canonici singulis annis per trium mensium spatium obtinebant. Veteres Constitutiones S. Mariæ Majoris in hac re nimis Canonicis indulgent. Omittimus illas etiam, quas anno 1394. Bartholomæus Episcopus confecit, uti dictum est. De illis verba facimus, quæ conditæ fuerunt ab Episcopo Uberto, qui circiter annum 1303. Bononiensem Ecclesiam administravit. Jubet ipse, distributiones solum iis Canonicis impertiri, qui præsentes Divinis Officiis intersunt: *Nisi quem corporalis infirmitas, seu debilitas, aut sanguinis minutio, seu sumptio potionis, vel medicinæ, excusaverit, qui potionatus, vel minutus, tribus diebus ab ipsis Horis possit abesse*. Laxa nimis proculdubio videtur hæc Constitutio, nisi ad eos redigatur, qui morbi causa sanguinis copiam imminuere, aut potionem aliquam sumere debent, illis omnino seclusis, qui purgandi coporis gratia hæc eadem facienda suscipiunt. Statuta vero Canonicis S. Petroni ab Episcopo Zanetto proposita, cum Clemens VII. Pontificatum gereret, nimiam severitatem præferunt; nam si qui Matutino Officio sub auroram præsens non fuerit, etiam si morbo impediatur, caret omnino distributionibus: *Neque in hoc absentes, aut infirmi excusari valeant; sed portio tam absentium, quam infirmorum, si qui fuerint, cæteris præsentibus accrescat*. Sed Ecclesia mater piissima indulget ægrotantibus distributiones etiam percipere, quamvis absentes a Choro extiterint, si tamen (dum incolumes erant) Ecclesiæ diligenter inservire consueverint, ut jam fuse demonstravimus. Quapropter morbi gravitas, ac veritas solum examinanda superest. Hinc denuo repetimus, quod superius a nobis dictum est, inter ægrotantes haud numerandos esse, qui urbem circumit, & negotiis suis operam præbet, & qui per diem suis ædibus clauditur, sero tamen conventus hominum invisit, ibique ad multam noctem versatur: Medicos autem rogamus, & obtestamur, eosque faciles votis nostris futuros esse pro certo habemus, ob nostram in ipsos benevolentiam, & observantiam, ne tam molestu sibi negotium exhibeant probandi nobis, uti non semel evenit, quod tristitia Chori non exiguum affert detrimentum, contra vero voluptas, quæ dimanat ex hominum commercio, & consuetudine tuendæ incolumitati confert maxime; ex quo tanquam præsentes existimari volunt Canonicos, qui Chorum dimittunt, nocturnis vero cœtibus longum tempus insumunt. Porro tristitiam, quam Divinis Officiis adjunctam esse prædicant, Dœmonis impulsu concitari non immerito putamus, nec satis tutam esse innocentiam, præsertim in iis, quibus etiam mulieres admiscentur; hinc morum Magistros Physicæ Professoribus anteferendos judicamus, neque immunes eos habendos esse, qui tristitiam, & voluptatem ex his percipiunt, quæ Dæmoni summopere arrident.

101. Prior Collegiatæ S. Mariæ Majoris juxta Decreta Romanæ Ro-

tæ curam gerit animarum, & primam in eo Capitulo dignitatem obtinet; eumdem principem locum tenent Archipresbyteri in Collegiata S. Joannis, in Plebensi, ac Centensi, & ipsis animarum cura committitur: hi omnes Divinis Officiis adesse tenentur. Equidem distributiones aliquando percipiunt, licet ad Chorum minime accedant, sed tunc solum id accidit, cum animarum cura distenti occupantur. Quare in mentem ipsis revocamus, ut hoc privilegio, cum opus fuerit, solum utantur. Meminerint præter Canonicum notandis absentibus constitutum, alium quoque Censorem, ac Judicem in cœlis versari, quem nemo decipere potest, & qui falsas rationes reliquis mortalibus impervias, suo lumine deprehendit, nec debitis afficere pœnis omittit.

102. In vetustis legibus, quas pro Canonicis S. Petronii Episcopus Amerinus edidit, hæc leguntur [a]: *Item quod signentur illi, qui celebraverint Missas in Ecclesia prædicta tempore Officii, vel Missæ in Choro, dummodo non maneant extra Chorum, nisi dicta de causa*. Hinc videntur distributiones illi concedi, qui Chorum relinquit, dum Officia Divina peraguntur, ut in eadem Ecclesia, non autem in aliena Missæ sacrificium celebret. Si quis id facere pariter contendat, & hujus Constitutionis auctoritatem nobis objiciat; duo potissimum respondemus. Primum, Canonicis S. Petronii Matutinum Officium tempore noctis olim indicebatur, deinde recentius sub auroram; & illi, tanquam absentes notabantur, qui matutino abessent, licet morbo premerentur. Quare vel universæ leges vetustæ, vel nullæ in pristinum revocentur, uti dici solet *in subjecta materia*. Non enim licere debet partim probare, & partim improbare vetustatem, nempe, probare in iis, quæ commodum afferunt, in illis autem improbare, quæ nimis incommoda, & molesta videntur. Secundum, cum posteriori tempore Sacra Congregatio suis decretis a Pontifice confirmatis declaraverit, carere distributionibus Canonicum, qui Divinum Officium in Choro dimittit, ut Missam celebret, hinc juris effatum locum habet, nempe, *posteriora derogant prioribus*. Ob has causas die 28. Maji anno 1735. hoc decretum pro Canonicis S. Petronii vidimus: *Et quia non dicitur venisse, qui non stetit, mandamus ulterius, ut habeatur pro absente, qui tempore Divinorum Officiorum non stat in Choro, sed vel in Ecclesia; aut in Sacrario, & sic extra Chorum, vel a Choro exit, ut Missam tempore prædicto celebret, nisi forte ad Missam celebrandam accedat vocatus a Tabulario, & petita, & obtenta licentia a Canonico Camerario, vel ab alio Canonico in ejus vices suffecto, stricte onerata conscientia Punctatoris, si in quolibet ex dictis casibus punctare omittat pro rata absentia*.

103. Idem Decretum renovamus, iterumque præcipimus Canonicis tum in Metropolitana, tum in Collegiatis Urbanis, ac Diœcesanis, ne Divinum Officium in Choro intermittant; ac deferant Missam Conventualem, ut ipsi Missæ Sacrificium privatim in Ecclesia celebrent: nisi vocen-

a *Rubric.* 10.

centur a Custode Sacrarii, & petita prius, ac obtenta licentia ab eo Canonico, qui primum in Choro locum teneat, qui eam rationem habebit, ne multis uno tempore id concedatur, ac ne Chori frequentia ob nimiam facilitatem plurimum imminuatur. Si quisMissam celebrabit contra hæc, quæ præscripsimus, tanquam absens notabitur per illas horas, quibus Chorum relinquet. Si Punctator munus suum prætermiserit, de suo satisfacere tenetur, illatumque cæteris damnum reparare. Ipse pro certo habeat se nullam ob causam remissionis, vel condonationis excusari, uti superius comprobavimus: ut uno verbo complectamur omnia, Chorum dimittere non licet pro Missa celebranda, nisi Ecclesiæ commodum, non vero Sacerdotis utilitas id postulaverit. Perpendant Canonici, & Mansionarii singularem indulgentiam, qua horæ statuuntur ad Matutinum Officium peragendum, & inde facile cognoscent, an Missam celebrari commode possit, priusquam Divinis Officiis initium fiat.

104. Post sex menses ab hac die, delatisque petitionibus, quas nuper indicavimus, Tabellam promulgabimus, quæ horas ad Officium Divinum canendum in singulis Collegiatis designet: interim nullos immunes facimus ab iis omnibus, quæ superius decrevimus, neque a pœnis, quæ jussa hæc detrectantibus irrogantur, si forte contingat ante sex menses, vel etiam hoc tempore eadem jussa violari.

FINIS.

EPISTOLA PASTORALIS

EMINEN. ET REV. DOM. CARD. PROSPERI DE LAMBERTINIS

Bononienſis Archiepiſcopi, & Principis tunc Archiepiſcopi Theodoſienſis

AD CLERUM POPULUMQUE ANCONITANUM, CUM EORUM EPISCOPUS RENUNCIATUS EST.

Rationem reddit, quare hæc Epiſtola non ſtatim ab adepto Epiſcopatu data ſit. Fuſe ſibi de illo gaudet. Ait ſe ejuſdem muneribus imparem; ob idque preces omnium apud Deum expoſcit.

PROSPER DE LAMBERTINIS

Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Archiepiſcopus, Epiſcopus Anconæ, & Humanæ Comes, Pontificii Solii Aſſiſtens, Sacræ Congregationis Cardinalium Concilii Tridendini Interpretum Secretarius, Fidei Promotor, in ſuprema Univerſali Inquiſitione Conſultor, & in Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ Doctor in Decretis.

Dilectiſſimo Clero, Populoque ſuo ſalutem in Domino ſempiternam.

MIrati eſtis fortaſſe, Venerabiles Fratres; dilectiſſimi Filii, quod ego ſingulari Sanctiſſimi Domini Noſtri BENEDICTI XIII. beneficentia nobiliſſimæ Civitatis veſtræ Epiſcopus, nullo ſane merito, renunciatus, non ſtatim vos, ut fieri ſolet, Paſtorali Epiſtola hac de re certiores fecerim, ſed ad hanc diem omnem animi mei erga vos ſignificationem diſtulerim. At vero, ſi tempus, in quo id contigit, & interjectum Epiſcopalis Poſſeſſionis intervallum animadvertatis, deſinetis profecto mirari; atque etiam intelligetis, me partim neceſſitate, partim voluntate ejuſmodi officii genus ad hæc tempora reſervaſſe. Cum enim ſatis intelligerem, ſuſcepti muneris felicitatem ab orationibus veſtris eſſe potiſſimum auſpicandam, nullum quidem tempus Quadrageſimali ad hanc rem opportunius eſſe putavi, quod & jejuniis, & ferventioribus obſecrationibus veſtris Deo magis acceptabile fore minime dubito. Hoc autem vel alacriori animo facturos eſſe confido, ſi compertum habeatis, me animarum veſtrarum curam ingenti gaudio, ſummaque lætitia ſuſcepiſſe. Quamobrem nihil Romæ amplitudo, ac majeſtas, ubi annos quadraginta perpetuos vixi, nihil complurium Officiorum dignitas, quæ in hac Aula omnium principe ſuſtinui, efficere potuerunt, quo minus ad vos commigrare, Civis veſter fieri, & una cum vobis vivere gauderem. Quamquam enim (teſtis ſit mihi Deus) neque veſtræ, neque alterius Civitatis Epiſcopalem dignitatem quæſierim unquam, vel optaverim; nihilominus ad vos venire juſſus, ſtatim parui, lætoque animo præſto fui: omne id voluntatem Dei eſſe non dubitans, quod Benedictus XIII. in terris JESU CHRISTI Vicarius ſponte ſua, nulloque humano conſilio decreverat. Aliæ quoque fuerunt mihi lætan-

lætandi causæ: Pontificalis scilicet illius Sedis splendor, & tot clarissima Prædecessorum lumina, qui cum Purpuræ dignitate, tum etiam zelo, ac vitæ sanctitate Orbi universo præluxerunt. Huc etiam accedit singularis amor, & studium, quo majores vestri prosequuti sunt Joannem Matthæum, & Vincentium e pervetusta Luchorum familia Bononiensi, Cives meos: qui posterior inter Venerabiles Tridentini Concilii Patres summa cum laude sedit, eique majores vestri in Episcopali Ecclesia monumentum posuere, perenne erga illum voluntatis suæ testimonium: ut nihil loquar de Egano, & Ludovico Lambertinis, Gentilibus meis: quorum ille a majoribus vestris anno 1384. ad vestræ Reipublicæ gubernacula vocatus, tantam sibi ab universis conciliavit benevolentiam, ut ego pudore afficiar hoc loco referre amplissimas laudes, quibus illum Annales vestri ad cœlum efferunt; alter vero, cum varia pro Apostolica Sede obiisset Præsulis munera, ad vestram Civitatem administrandam accessit anno 1573. pro Cardinali Guastavillano, qui tunc Piceni Legatione fungebatur. Præterea gaudium cum privatum, tum publicum, quo Civitas vestra Pastoralis dignitatis ad me delatæ nuntium excepit, tum etiam pietas, ad quam maxime propensi estis, mores vestri ingenui, & sinceri, cum singulari erga Pastores animarum vestrarum observantia conjuncti, mirum, quantum animum meum recreant, & suavissima voluptate perfundunt. Sed o quam metuo, ne isthæc communis lætitia brevi vertatur in luctum, atque mœrorem! Video enim, video, quam sublime, quam arduum, & vel ipsis Angelorum humeris formidandum onus susceperim. Video, quam magna, & peculiari Dei gratia opus sit, ut Episcopalis officii partem expleam, cum de colenda Vinea Domini, & de sempiterna animarum salute res sit. Dissimulare tamen non possum, Ecclesiarum regendarum rationem non esse mihi prorsus ignotam, atque obscuram. Nam, præter ea plura Ecclesiastica munera, in quibus Summi Pontifices Clemens XI. Innocentius XIII. & Sanctissimus Dominus Noster Benedictus XIII. opera mea, qualiscumque illa sit, uti voluerunt, accedit quoque usus, & exercitatio diuturna in iis, quæ ad rem Ecclesiasticam pertinent, quam a decem annis habeo Sacræ Congregationis Concilii Tridentini Secretarius. Ad hanc enim, ut perpetuam ejusdem Tridentini interpretem, & administram, ex omnibus fere Catholici Orbis partibus Ecclesiarum Status deferuntur, & plurima quotidie confluunt expedienda Episcoporum negotia. Nec me quidem latet, quæ, & quanta pro Dei gloria, & animarum sibi commissarum salute egerint quamplurimi fortissimi Præsules doctrina, & sanctitate illustres; quippe qui viginti circiter annos Fidei Promotor in Sacra Rituum Congregatione præ oculis habuerim veneranda eorum acta, admirandasque virtutes. At vero, quid illa valent, nisi, ut infirmitatem meam illustriorem efficiant, cum præter dignitatis nomen, ac potestatis insignia, nihil me eorum simile habere agnoscam, & ingenuo pudore confitear?

Quid

Quid præclara virtutum exempla, quæ in illis miratus sum, atque suspexi, nisi me ipsum præbeam in omnibus, ut Apostolus monet, exemplum bonorum operum? Cum enim Episcopus ad ejus vitæ genus vocatur sit, in quo ut ab Apostolo iterum admonemur, providere debet bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus; profecto non satis esse intelligo, ut a Divo Joanne didici, si cor meum non reprehenderit me: sed illud præterea totis viribus enitendum, ut vos omnes ad normam Divinæ Legis, & Sacrorum Canonum præscriptiones in via justitiæ, & veritatis una mecum ambuletis. Quamobrem, dilectissimi, oro vos, atque obsecro per viscera Iesu Christi, ut assiduis orationibus vestris imbecillitati meæ robur, & auxilium gratiæ Dei postuletis, ne tanto oneri ferendo impar omnino deficiam. Vos Venerabiles Sacerdotes in Sacrosancto Missæ Sacrificio mei memoriam agite. Vos ceteri cujusque Ordinis, tam Regulares, quam Sæculares, pro me ad Deum Patrem Omnipotentem ex animo preces effundite, ut immisso cælesti lumine valeam vos in viam salutis opportune dirigere. Hoc quidem & charitas vestra, & meus erga vos amor, certe a vobis ut spero, obtinebunt. Ego enim, ex quo sum in Episcopum Civitatis vestræ suffectus, in Sacrificiis, & orationibus meis præsentes vos habere numquam destiti. Vos ergo pariter ad Deum pro me intercessores estote; ut per vos æquitatem, & scientiam, & fortitudinem, ceterasque virtutes, quæ mihi opus sunt, pro salute animæ meæ, ac vestræ, ut plane confido, consequi valeam. Interim benedictio Dei, quam vobis ex intimo cordis affectu impertior, & gratia Domini Nostri Iesu Christi sint semper cum omnibus vobis. Valete.

Datum extra Portam Flaminiam Sexto Kalendas Martii 1727.

IN-

INDEX RERUM

NUMERO ROMANO INDICATUR INSTITUTIO.

Tem-

Qua-

Hora;

Canonici absentes a Choro.

Abesse

Ca-

inter

Tem-

pos

Ha-

Mo-

Utrum

Insti-

Quan-

Hujus-

No-

Nnnnn Ora-

Or-

Vana

Item

Qua

San-

San-

Abro-

Theo-

sacra

Suc-

IN-

INDEX DECRETORUM.

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

Congregationis Sacrorum Rituum Decreta.

Congregationis Sancti Officii Decreta.

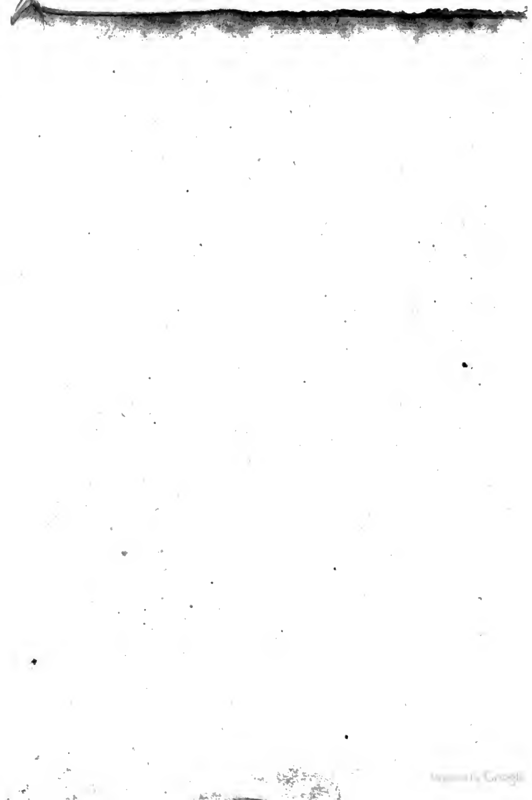
Congregationis Episcoporum, & Regularium Decreta.

Sacræ Congregationis Concilii Decreta.

Quan-

F I N I S.

EXCUDEBANT ROMAE
NICOLAUS ET MARCUS PALEARINI
ACADEMIAE CONIMBRICENSIS
BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI ROMANI
AD THEATRUM POMPEII
ANNO CIↃ. IↃ. CC. L. MENSE DECEMBRIS
SEDENTE
BENEDICTO XIV. PONT. OPT. MAX.
PONTIFICATUS EJUS
ANNO XI.

7623